

דף ב.א

מתני' . השותפים - שיש להן חצר בשותפות ובתי שנייה פתווחין לתוכו וכל חצירותו ששנו חכמים לפני הבתים הוו ורוב תושמישן בחצר. **באמצע** - זה נותן חלקקו חצי מקום עובי הכותל וכן זה. **גוויל גזית כפיסין** - הכל מפרש בגמרה. **הכל כמנוג המדינה** - אם מנהג לבנות בגויל אין חבריו יכול לומר אני חפש אלא גזית. זה נותן ג' טפחים צו' - שעובי כותל גויל ו' טפחים ושל גזית חמישה ושל כפיסים ד' ושל לבנים ג'. **לפייך** - הוайл ובתחלת הבניין חיבום חכמים לבנות בין שנייהם אם נפל הכותל לאחר שנים רבים אין האחד יכול לומר כל הכותל נבנה בחלקי ומשלוי היו האבניים אע"פ שהוחזק יותר מחבירו וכגון שנפל הכותל בחלקו כדמפרש בגם. **וכו בגינה** - מחייבין את שנייה לבנות במקום שנגעו לגדרו באמצע. **אבל בבקעה** - שדה הלבן. **מקום שנגעו צו'** - בגם' מפרש מי אמר. **ועולה חיות מבחוץ** - מפרש בגם'. **ועושים חיות מכאן** ומכאן - להודיעו שנייהם עשווהו. **גמ'**. **גודא** - כותל. (**צדתן**) (מסורת הש"ס: **צדניא**) - ذكري תנא לבודא מהיצה. **מחיצת הכרם** - סמוך לשדה הלבן של חבריו. **奧مر לו** - לבעל הכרם גדור אתה שלא יאשרו גפיניך את תבאות השדה מושם כלאים לפי שסמך בעל השדה את זרעו סמוך לגדר הצדנן בפרק שני בבא בתרא (דף כו) היה גדר בינתיים זה סמוך לגדר מכאן את אילנותיו וזה סמוך לגדר את זרעו מכאן וכשאין שם גדר תנן בפ' שני לא יטע אדם אילן סמוך לשדה חבריו אא"כ הרחיק ממנו ד' אמות כדי עבודה הכרם דבاهבי הויל כלאים. **חוורה ונפרצה אומר לו** - לגדור.

דף ב.ב

קידש - התבואה אם הוסיף מأتים לשנא ذקרה נקט פן תוקדש (דברים כב). **וטעמא דרצה** - לבנות כותל דמדעת שנייה הוא דחייביה חכמים שיבנו בין שנייה ולקמן פריך כشرط מאה הוי לייחדי בהו אבל לא רצוי שנייה שהיה אחד אומר דיה לחלוקת במשיפס של יתרות עצים תקועים בארץ נמכים לא כייפינו ליה ואין זה יכול לומר לו אני חפש שתראה עסקי. **פלוגתא** - חלוקת חצר שהושוו דעתם לחלוקת וכגון שלא היה בה ח' אמות כדי לזה וכדי לויה שאין האחד יכול לכוף את חבריו לחלוקת ולהכי תנאי שרצו שכיוון שרצו לחלוקת בונין כותל אבניים על כרחים ואם בא האחד לומר אי אפשרי ביציאה

זו אלא מסיפס בועלמא אין שומעין לו משום היזק הראייה. **הוה אמינה**
במסיפס בועלמא - מيري מתרני' דאייהו נמי מהיצחא איקרו ורצו דקתני אחילוקה
קאי וכשאין בה דין חילוקה קמ"ל כותל ורצו דקתני משום כותל دائ לא רצוי
פלגי לה במסיפס. **דרציה חד מיניהו לחבריה** - ביקש ממנו לחילוקה
במחיצת. **מהו דתימא אל כשנתרציתי לך** - במחיצת מחיצת דקה נתרציתי
ולמעוטי באוירא כgon של נסרים שהיא דקה והיזק ראייה אין בה או תמשוד
עובי הכותל בחלוקת חוץ מדבר מעט אבל לבנות כותל אבני עב למעטוי נמי
תשמשתי לא נתרציתי. **אטור לאדם שייעמוד כי'** - שלא יזקנו בעין רעה. והא
וכן קתני - דמשמע תרוייהו חד טעמא הוא גינה וחצר. **מחייבין אותו** - והכא
לא קתני רצוי אלא על כרכחו. **נפל שני** - שכבר נתרציו הראשונים בכותל.
וזקاري לה Mai קاري לה - וכי לא ידע דנפל שני. **סיפה איצטראיך לייה** -
כלומר הוא הדין נמי מעיקרא והאי דקתני נפל משום סיפה לאשמעין
דיוטר מד' אמות אין מחייבין ואע"פ שהראשון היה גבוה יותר לא מחייבין
לייה. **כופין אותו** - כל אחד מבני החצר לחת חילוקו בבניין. **בית השער** - שבונים
כותל נגד השער עגול סביר ועשהו באותו היקף פתח קטן מן הצד משום
היזק ראיות בני רה"ר שלא יראו תוך החצר. **הזיקא דרבים** - שכל בני רה"ר
מסתכלין שם. **אין חולקין** - אין האחד כופה את חבריו לחלק. **החלונות** -
אחד מבני השותפים הבונה כותל בחצר כנגד החלונותיו של חברו בין
מלמעלה וכו' אם הכותל גבוה יותר מן החלונות צריך להגביה למעלה מהן
ד"א כדי פרש ואזיל כדי שלא יסמוד על כותלו וישחה ויראה בחילונתו של
חברו. **בין מלמטה** - אם הכותל נמוך מן החלונות צריך להשפילו מהן ד"א
כדי שלא יעמוד על עובי כותלו ויראה. **ומכנגדו** - צריך להרחק את הכותל מן
 החלונות ד' אמות כדי שלא יאפיל. **הזיקא דבית שני** - אדם עשה בביתו
דברי הצנע. **מעקה גבוהה ארבע אמות** - כדי שלא יראה בחצר חבריו כשהוא
 משתמש בגגו. **ולא ידענא בהי עידנא דקה אתית** - להשתמש בגג.

דף ג

דאיצטנע מינך - דברי הצנע אבל חצר החלוקה לתרוייהו קביעא תשמשתי
לכל אחד בחלוקת כל שעה ולא עבדי בה ملي דצנעה. **כיוון דרצו** - לחלוקת
ולקמן פריך מי איריא רצוי אפילו לא רצוי הרוי הון יכולן לכוף זה את זה.
בונין כותל - של אבני. **גודא** - כותל אבני ובחצר שיש בה דין חילוקה ועל

ברחן חולקים. וטעמה דרצה - שהנתנו לחולקה בכוון לבנים הא לא רצוי אין מחייבין אותו אלא מסיפס בעולם. **כדامرין אינשי מו'** - תירוץ הוא. שאין בה דין חלוקה - ח' אמות לא יחולקו. ובכתבבי הקדש - ספר תורה שהוא בכרך אחד וכן נבאים וכותבים הכתובים בגליוון כס"ת. **קניון דברים הוא** - ואין חליפין קוניון אלא דבר הנקנה או מכור או מתנה או שעבוד קרקעות שהקניון חל עליו או מטלטליין. **ברוחות** - זה בורר לו חלק מזרחי זהה בורר לו חלק מערבי וכן מידם ומעטה נקנה חלק מזרחי זהה ואין להז חלק בו וכן השני לחברו. **והחזיק** - בחלוקת רפק בית פורתא וקרקע נקנה בחזקה אחורי אשר רצוי בשעת חלוקה. **ארית** - חצי לבינה והלבינה ג' טפחים והארית טפח ומהצה ועובי הכותל ארית מכאן וארית מכאן וטפח באמצעותו שם טיט לחברו. **לבינים לבני** - שלימות לבינה לעובי הכותל. **למורשה ذكرנות'** - ראשיה הבנים בולטות לחוץ שאינו חלקות ולהכי בעי רוחב טפח יתרה. **לבני** אורי - בין דימוס שמכאן ובין דימוס שמכאן ונוטן טיט באמצע. **ה"ג** - אימא לבני דלא משפיין. **ש"מ מו'** - ונפקא מינה למקבל עליו לבנות כותל לחברו. **בריכסא** - לבנים דקות וטיט בין שני הדימוסות. **למיمرا ذבגיות מו'** כל ד' אמות גובה אי הוה פותיא ה' טפחים קאי ואי לא לא קאי - כדתנן במתני' בגזיות זה נותן טפחים ומהצה וזה נותן טפחים ומהצה וקטני סייפה מחייבין אותו לבנותו עד ד' אמות ולפי חשבון זה לגובה שמנה צריך י' טפחים רוחב. **ואה אמה טركסין** - לבני שלמה דגוזית הוה דכתיב בני גזית (מלכים א) והוא שלשים אמה קומתה ואין עובי אלא אמה להבדיל בין ההיכל לקדשי הקדושים. **דאיכא טפח יתרא** - ומשום האי טפי פותיא מציע לאגבה טובא ואין צורך לחת לכל ארבע אמות ה' טפחים רוחב. **בבנין** - שהיה גובהו מאה אמות כדתנן במסכת מדות (פרק ד מ"ו).

דף ג.ב

בשנים - בית ראשון עמד ד' מאות ועשר ובית שני ד' מאות ועשרים. **אנב** **תקרה ומעזיבה** - שהעליה הייתה נתונה עליו ומעזיבה של טיט טרכס על גבה וכובד המשא מעמיד הכותל שלא יטה לצדין הלך במקדש שני שלא היה כותל ל' מגיע לעלייה לא יוכל לעמוד. **הן וסידן או הן بلا סיידן** - hei שיעורי דמתני' עם עובי הטיח קא חשב להן או דילמא מקום הבנים הוי בפוטיא בלבד טיח הסיד. **ואה קטני טפחים ומהצה** - אלמא חצי טפח נמי

חשיב. **חזי לאיצטורי** - של זה ושל זה מצטרפין לטפח. הקורה שאמרו - לעניין הקשר מבוי. ג' **טפחים** - אלמא ג' טפחים דקתי נגבי מתני' גבי לבניין דקתי נזה נתן טפח ומחצה זה נתן טפח ומחצה הון بلا סידן קאמער דהא לבינה לחודה שלשה טפחים. **התם ברברטה** - ומתני' בזוטרטא דעת סידן לא הוו אלא ג' טפחים. **משום פשיעותא** - דילמא מתרמי אונס ופשעי ולא בנו אחראית. **משום צליוי** - כל זמן הבניין. **בי קייטה בסיתווא** - בית הכנסת היה להם לימوت החורף נמוך בכתלים רחבים וחלונות מועטין מפני הצינה ובימות החמה בית הכנסת אחר שאoir שולט בו. זואי - לצורך בית הכנסת החדש ומונחים ביד הגבאי מי איכא למייחש לפשיעות או לא. **שריגי לבני** - מסודרים הלבנים זה על גב זה ומזומני לתתון בבניין. **הזרי הוזרי** - משופין ומתוקני רהיטי הగ קיברונ"ש. **כיבנו נמי** - בי כניתא חדתא לא נסתורה לעתיקה דדילמא מתרמי פדיון שבויין ומזביini ליה. **ולא אמרן** - דלא ליסטרוה לעתיקה. **אלא דלא חזז ביה תיווה** - ביקוע שייה מזומן ליפול. **עיליה לפורייה התם** - כדי שלא יתניאש בבניינו שהחמה והגשמי מצערין אותו. **שפכי** - מרזבין. **היכי אסביה עצה להורזוס** - כדאמריי לקמן בשמעתין וכתובה היא ביוסיפון בן גוריון.

דף ד.א

אהדר ליה כלילא דילוי - האנקה מתרגמינן ילא (ויקרא יא) והוא שרצ שקורין הרצון ושערו קשה כמחטיין ועשה לו עטרה מעורו סביבות עינוי. **השתא מיהא [דאנא ואת]** - אני ואת שניינו כאן ואין שומע. **הנני מחלל את מקדשי** - סיפיה ذקרה מחמד ענייכם. **مصطفינא מלכותא** - כפופים היו למלכות רומיים. **מתמלכין** - נוטלין רשות. **אי זייןך עלך ספרך כאן** - אם נתגאות בכליל מלחמתך שהרגת בית אדוניך ספר יוחסין שלך בידינו הוא [ידענו] שאתה עבד. **לא רכא כו'** - לא מלך ולא בן מלך. **קלניה מתעבד** - העשה בן חורין מאליו. **שיישא** - שיש יroke שקורין ביי"ש. **ומרמא** - שיש לבן. **כחלא** - שיש צבע עין כחול. **אידותא דימה** - גלי הים [שהם נעים ונדים והעין מתעששת בראייתן]. **נענש דניאל** - لكمיה מפרש עונשו. **מלכי ישפר עלך** - עצתי תיטב בענייך. **במייחן עניין** - בחניינט עניינים. **בכון תהא ארכלא לשולטך** - [יהיא אורך] לשולםך. **מולא מטא** - כל החלום של פורענות בא עליו. **לקצת ירחין תרי עשר** - בשביל עצתו של דניאל תלה לו שנים עשר

חדש. **בהתוא** - לולבי דקלים. **ודפנא** - ענפי עץ ערמוניים שקורין לו"ר ופרי שלו קורין ביי"ש. **פשיטה** - דהאבניים של שנייהם דאפי' לא פסקلن דין' דמתני' המלמדנו שמתחלת בין שנייהם עשויה על כרחם הי' חולקין בשווה האבניים שהרי ברשות שנייהם מונחים ויד מי מהם תגבר, (הג"ה בפי ר"ח קמ"ל שלא בעינן ראייה אלא שותף מפיק מיניה בלבד ראייה ואיהו דעתין - דidleה נינהו עליו הראייה וכל כה"ג וכי דיניין ליה זהה הדין מפורש עוד כמו כן בפרק הבית והעליה בתחילת איבעת אימה בשותפים כי האי גונא אנויחי אבניים ברשות חבירו לא קפדי וחזקת רשות לאו כלום הוא שמעין מינה דכל כהאי גונא דAMILTA DIDIA בשותפותה לתרוייהו ע"ג דמנחי ברשותה חד מיניהו לא יכול למיטען כדי נינהו דברשותי מנהי דקי"ל שותפים לא קפדי אהדי ע"כ). **השתא סתם גינה אמרת לא** - ע"פ שהזק ראייה קשה. אמר אבי מו' - האי מקום שנагו לגדור דקתי מותני אבקעה קאי. **א"כ Mai Abel בבקעה** - הא מינה סליק והכי איבעי למיთני אבל מקום שנагו שלא לגדור אין מחייבין אותו. **מכפיה לקרנא לבר** - ראש הכותל יכו' לצד חבירו וכל חזית לשון קצה הוא וכן שנינו בתמיד (פ"ב מ"ד) גבי מערכת וחיזתה מזרחית ראש הגזירין וכן מהזה מול מהזה דמלכים (א ז) ראש הנסרים מוסבין זה מול זה ועבי מאבראי כופה לצד ראש הכותל שמחבר בראשו אבני וטיט וublisher. **דיידי ודידיה הוא** -景德תני מתניתין שעושין אותו בין שנייהם עושים חזית מכאן ומכאן. **השתא נמי ניז ליה** - לההייא כפופה שהיא לצד ואימה דיידי ודידיה הוא ולא עשינו חזית. **מלגיו** - לצד שלו ולקמיה פריך הא מבחו' כתני. **לייף ליה** - מחבר חזית אחרת לצד.

דף ד.ב

נשעניה באמתא מלבר - יהא טח בטיט אמה בראש הכותל מבחו'. ומקפל ליה - מקפלו. **הווצה** - אם עשו מחיצת נצרים כיצד יעשו חזית. **טיינופי יריכי לבר** - ראש הוחצים ישב לצד שדה חבירו וכשייה סונך הוחצים כשיכלה האחד ויתן את חבירו ינספנו מבחו'. **הג"ה יריכי כדארמי לעיל טפח יתירה לבני אוריби תם"ש** - ור"ח פי' מוציא ראש הKENIM ודףא שהוא הKENIM העומדים לחיזוק המחיצה לחוץ מtower פירושו משמע שהKENIM שמעמידין מן הצד לסיכון הכותל וזה לשון סנייפין ע"כ. **אלא בשטרא** - אם עשה האחד יביא עדים ויחתמו לו ואם עשו שנים יעדיו עדים ויחתמו דס"ל קופלא

דטינא מעילויה הוצאה לא ידיע. **ולא יעשו** - חזית לא לזה ולא להרי סימן שלא עשה האחד בשלו שאלו עשה היה עושה חזית מבוחוץ. **ועביד דידיה** - עשה חזית מבוחוץ. **ותקנთא לרמאי** - בתמיה וכי מפני דאגות רמאיין איכפל תנא למיתני הא מתני. **ורישא** - דקתי ועושה חזית מבוחוץ לאו תקנთא מושם רמאי הוא דלא לימה חבריה של שניינו הוא. **תנא דיןא** - הוайл ובקעה אין מנהג לגדור אין יכול לכופו אלא כונס לתוך שלו וboneה ואידי דיןא דיןא תנא תקנთא ועושה חזית מושם רמאי אלא סיפא דיןא לא תנא דהא פשיטה דאם עשו מדעת שנייהם תעשה مثل שנייהם וכולה מושם תקנთא הוא דיןיא. **מתני**. **המקיף את חבריו משלש רוחותיו** - שקנה ג' שדות סביב שדה חבריו לששת מצירה וגדר את שלשתו ונמצא שדהו של אמצעי זה מוקף משלש רוחותיו. **אין מחייבין אותו** - לתת כלום כדאמר'י דסתם בקעה מקום שנего שלא לגדור הוא. **הג'ה** - תמן'ש ול'ג' טעמא מושם דاكتי לא מהני לייה מיד שחייבים ליכנס מרוח רביעית אבל אם גדר רביעית מחייבין אותו כדאמרין בגם' ואע'ג דאמרין לעיל דסתם בקעה מקום שנego שלא לגדור הוא ה'מ בין בקעה לבקעה וכוטל גובה ד' אמות לשם הוא דלא בעין מ'ט דליך היזק ראייה אבל בשבייל היזק בהמות שלא יכנסו לשדה צרייך לגדור גדר שלו עשרה טפחים המונע מליכנס בהמות. **ה'ג ר' יוסי אומר אם עמד** וגדר את הרביעית - ולא גרס'י ניקף. **הג'ה וכן בפירוש ר'ח ומיהו אניקף** מפרשין לה لكمן - תוס' והכי מוכח בפ' ב דב'ק והלשון מוכיח דקתיי אם עמד ולא קתני אם גדר מכלל דלאו בההוא דגדר השלש מיררי, ת' מו' שם' ע'כ. **מגղלין עליו את הכל** - לתת חלקו בשלשת הראשונות דכוון דגדר את הצד הפתוח גלי דעתיה דניחאה לייה במאי דגדר חבריה. **גמ'**. **לפי מה שגדר** - בכל יציאות שהוצאה בהן הראשון י חוזר לו מחצה. **דמי קנים** - דאמר לייה לדידי סגי לי בגדר קנים ואי אפשר בהוצאה של גדר אבניים. **ה'ג תנן המקיף את חבריו מג' רוחותיו אין מחייבין אותו הא רביעית מחייבין אותו אימא סיפא ר' יוסי אומר כו'** וגדר את הראשונה כו' אין מחייבין אותו - דהא לא אהני לייה מיד שחררי גלי הוא מצד רביעית הא אם גדר עוד מקיף את הרביעית מחייבין אותו דאהני לייה. **אימא סיפא רב' יוסי אומר** - בשלמא לרבות הונא אמר הכל דר' יוסי במה שגדר הוא היינו דאייכא בין ת'ק לר' יוסי דת'ק דלא נקט לשנה דהכל סבר דמי קנים בזול הוא דחייבין אותו ור' יוסי סבר כו' דהא LICIA למיימר דת'ק דזוקא אם גדר מקיף את הרביעית הוא

דמחייבין אותו אבל אם גדר ניקף לא דכ"ש הוא השთא היכא דלא גלי דעתיה דניחא ליה בהיקפה קא מחייב ליה כ"ש היכא דגלי ולר' יוסי נמי קס"ז השתא דתנא ניקף וה"ה למקיף אלא בגלגול דהכל הוא דפליגי. אלא לת"ק דמי קנים נמי לא יהיב ליה אלא מי יהיב ליה - מי מחייב אותו דדייKin ממלתיה. יהב ליה אגר נתירא - דבר מועט שהיה צריך ליתן לשומר בכל שנה כשהיא בקמותיה. **דתנא קמא סבר** - דמי רביעית יהיב ליה אם גדרה מקיף אבל דמי הראשונות לא יהיב ליה שכבר יצא מהם זכאי בבית דין שהוא שם ימים רבים ולא הוועלו לו ואם גדרה ניקף לרבעית לא יהיב ליה מידיCDFIR' שכבר יצא ידי בית דין מהם ולר' יוסי לא שנא גדרה ניקף ולא שנא מקיף מגליגין עליו את הכל בכוון דמי קנים. **ואיבעית אימא מקיף וניקף אייכא בגיןיו** - דתנא קמא אית ליה דרבבי יוסי היכא דגדרה ניקף אבל רב רבי יוסי לית ליה דתנא קמא בגדר מקיף תנא קמא סבר לא שנא ניקף ולא שנא מקיף כי גדר לרבעית מחייב אותו דהא תנא קמא במקיף איירי ודיקינן ממלתיה הא רביעית מחייב אותו וכל שכן כשגדירה ניקף דגלי דעתיה.

דף ה.א

ור' יוסי סבר - דוקא גדרה ניקף דגלי דעתיה אבל גדרה מקיף לא. **רונייא אקיפה רבינא** - ד' שדות היו לר宾יא סביבות ארבעה מצרי של רונייא וגדון. **הוב לי כמה צגדרי** - כרב הונא אליבא דר' יוסי דאמר הכל לפי מה שגדר דהכי קייל כדמותם לקמן. **יום חד הוה גדר** - רונייא היה גודר תמרים מדקל שבשההו. **קיבורא דאהיני** - אשכול של תמרים مثل רונייא ובפניו. **rama b'ihala** - גער בו רונייא באירועה דרבינא. **אל** - רבינא גלית אדעתיך שחביבין הדקלין עליך וניחא לך בשמרתך. **לא יהא אלא עיזי בעלמא מי לא בעית וכו'** - כלומר אפי' איןך ירא מני הגנבים צריך אתה לשמרן מן העזים. **ולאו גברא בעית לאכליוי** - להזעיק ולגעור בהן וירעם מתרגמי' אכלי (תהלים יח) וכן כל לשון הכרזה בתרגום יהונתן. **פייסיה במה דאייפיס** - טוב לך להתפיס באגר נטירא הויאלו ונתרצה לכך. **הגה"ה ואילא דאייננא לך קר' יוסי קו' מכלל דהמי הלכתא** - וכן פסק ר"ח, **תמן"ש**. **ארבעה לצלא וד' לצללא** - אני שמעתי צלא רצعن עני וצללא רצען עשיר וכך אמר לו ארבע ככורות צרייכין לרצען עני למאכילות ביתו ליום כמו שצרייכין לעשיר וזה עני הוא וצריך לו השדה לפרנסה וכשם שאתה אומר לו הסתלק מעלי בדין דבר מצרא ממש ועשית

הישר והטוב כך אני אומר לך עשה ישר וטוב לעני זה ואל מסלךחו ויש לגם גם דהעור קרי צלא ולא הרצען כדאמרי' בעלמא (נדרים דף נו) מי דרגש ערסא דצלא ואומר אני רוניא רצען היה ונוטן עורות לעבדנין לעשות מהן מנעלין למוכרן בשוק וכך אמר לו רב ספרא לרביבא העני זה שכרו מועט שהוא צריך ליתן שכר הרבה לעבדנין דאמרי אינשי ארבעה זוזי לצורך מכח העור וארבעה זוזי לשכר העבדנין והיינו כלל לא פיך עשה ישר וטוב ותהי לו שדה זו לפרנסת ביתו ול"ג ד' לצלא ד' ככורות צריך לעבדן עני וד' לצלא כמו כן ד' לצורך עבדן עשיר ומשל הוא נגד רוניא שהיה לו שדה אחת בתוך שדות שלביבא כדאמר לעיל דביבא אקפה מרבע רוחותיו ועכשו קנה לו שדה אצל מצר בביבא ומפסיק שדה ביבא בין שדותיו וא"ל רב ספרא לביבא שיעשה הישר והטוב להניח לרוניא אותה דעכשו יהיה לו שנים שכמו צריך שמייה לשני שדות [צריך] ג"כ לאחד ומכמה דברים יציאת האחד מרובה יציאת שנים ונמצא רוניא משתכר. **מתני' מחייב אותו לבנות עד ד'** אמות - דבاهכי סגי להיזק ראייה. **בחזקת נתן** - אם אמר האחד לאחר שבנאו אני עשיתיו משמי שלא רצה זה לסייעני ותבעו חצי היציאה וזה אומר נתני חלק נאמן. **עד שיביא התובע** - עדים שתבעו ולא נתן לו דכין דחובה עליו לסייעו ומשפט זה לכל גלי לא היה בונה ממשלו אלא היה צועק עליו בב"ד. **סמק לו כותל אחר** - לאחר שבנאו האחד למעלה מ"ד' אמות הרבה ולא רצה האחד לסייעו בהגבתו סמק השני כותל אחר נגד כותל זה כדי לסייע ולתת עליו תקרה מכותל לכותל אע"פ שלא נתן עליו עדיין התקורה. **מגנליין עליו את הכל** - דגלי דעתיה דעתיה ליה בהגבלה דהיאך. **בחזקת שלא נתן** - אם בא הראשון ותבעו לדין לאחר שסמק את כותלו לכותל ראשון ואומר לו תן לי חלק במה שהגבהתי וזה אומר נתני חלק איינו נאמן אלא בעדים שאין משפט זה גלי לכל ועד שיריבוהו בית דין אינו עשוי ליתן. **גמ' הקובל זמו לחבירו** - במלואה שהלוהו.

דף ה.ב

אילימא דא"ל פרעתיך בזמן - כשהשלמת את גובה ארבע אמות. **פשיטה** - דנאמן שהרי זו טעתה מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי כלום. אלא לאו **דאמר ליה פרעתיך בתוך זמני** - קודם שהשלמת ארבע אמות. **ת"ש** - מסיפה בחזקת שלא נתןכו. **אילימא דא"ל פרעתיך בזמן** - כשגמרתי את

כוטלי וידעתי כמה נתחייבתי לסייע בהגבהתך. מי יאמר דמחייבו לי רבנן - הילך אפילו אמר פרעתייך בזמן לא מהימן. **ואפילו מיתמי** - אם מת הלהה בתוכך זמני גובה חובו מן היתומים ללא שבואה ולא חיישין דילמא פרעה. **מה לי לשקר** - אי עבי אמר ליה פרעתייך בזמן הילך כי א"ל נמי פרעתייך בתוכך זמני נאמנו שבואה.

דף א

או דילמא - כיון דمحזק לנו דאין אדם פורע בתוכך זמני לא אמרינו במקום دائיכא חזקה דמרעה לדבורה מה לי לשקר ולהמנוהו. **אמר לו הין** - ובפני עדים. **אין לך בידי** - מפרש ואיזל Mai היא. **לא היו דברים מעולם** - הלך חייב לשלם שהרי יש עדים שהודה לו בפניהם וכיון דאמר לא לוויתי מודה הוא שלא פרע שכט מי שאינו לה אינו פורע הלך כאומר לא פרעתי דמי דאילו אמר פרעתי נאמן אפילו להה בפניהם עדים דקייל בשבועות (דף מא) המולה את חברו בעדים אין צריך לפורעו בעדים. **סמק לפגא** - שלא היה כוטל חדש ארוך כוטל הראשון אלא בחציו או בגובהו לא הגיע לגובהו של ראשון. **סמק לכולה** - חייב ליתן לו חלקו בכוטל הראשון כאילו סמק כוטל שני נגד כל הראשון וכיון דהתחיל סופו למגור ויתן תקרה ותנן אע"פ שלא נתן עליו את התקירה נותנו מיד. **תוס'** - ויעשה עליות ע"ג תקרה ויצטרך לו כוטל שהגביה חברו, ע"כ. **ומודה רב הונא בקרנא ולופטה** - בחיבור שבקרנו זוית, לופטה חיבור הרי שהיא סוף ביתו של ראובן דבוק לכוטל זה שבין שתי חצרות ולאחר מכן נמלך ראובן זה וחיבור בנין מועט בקרנו זוית של סוף ביתו ובליטת הבניין משוכחה נגד מקצת אורך הכותל המבדיל בין החצרות מודה רב הונא דלמאי דלא סמק לא סמק שאין בנין כזה עשוי למשך. **ומודה רב נחמן באפריזא ובאקבואי כשווי** - לעניין גובה ذקאמר רב נחמן דלמאי דלא סמק לא סמק מודה הוא שאם עשה בכוטל שסמק - מקום הנחת הראש קורות עלייה על פני כולה סופו להגביהו עוד כשיעור גובה עלייה וניחא ליה בגובה דכוטל ראשון ונוטן חלק בכל גובהו. **אפריזא** - עץ ארוך ועב שנוטן על פני כל אורך הכותל להניח עלייו ראש קורות ומגין עליהם שלא יركבו מלחמת ליחלו הכותל ובלשון משנה קרוי מלטיסין ומאי שאין לו עץ עב עושה חורים בכותל ונוטן נסרים קטנים למעלה ולמטה ולצדדין ומণיח בתוכו ראשי קורות והיינו אקבעתא דכשווי. **בי כוי לא הי חזקה** - שמעון שהגביה כוטל החולק

בחצר מעלה מ"ד' אמות ועשה בו חלונות לצד ראובן להנחת ראש קורות כמו שפירשתי לא הויא חזקה לגבי ראובן לאמור אני סיעודי להגביהו שאלו לי ששיעודי לא הייתה עשויה לי הנחת קורות שם אבא לסמוק לו כותל אחר לאחר זמן שאTON עליה תקרה ואף על גב דמתנה ביה הימלטי הם נסרים עבים שנותנים בצד החורים להгин על ראש הקורות ולא מצי למימר ראובן אי לאו דסיעי בהדך לא טרחת כל האי טירחא. **דא"ל שמעון דבי מפייסט לי לא תטרע אשיתאי** - אמרתי לבני שמא תמלך לסמוק לי כותל אחר ולתת תקרה ותפישני בממון ומה שהגבהתה לא אצטרכ' לקלקל כותלי לנקוב בו חורים להנחת ראש קורותיך. **תוס'**, **אחזק להורדי** - כל חזקות הללו דשעתין אין חזקות שלוש שנים דלא שייך שלש שנים אלא גבי חזקת קרקע שמחיק בשדה חברו ואומר לקחתיו ממק' אבל הכא בחזקת תשמשין בעלמא מيري שימושה של חברו ובשעה אחת משתמש בפניו ושוטק הויא חזקה כדמותם لكمן דامرיה ואיל חברה בטינה לאלתר הויא חזקה וטעמא משום דברינו לא שביק איניש לאיישתוší בתוך שלו תשמש של קביעות ללא רשותו וכיון דמשתמש זה לפניו ושוטק י"ל דעת רשות ממנו או נתן לו ממון ומכר לו תשמש זה והני מיili דהוא חזקה כגון שטוען הוא מכר לי או נתן לי במתנה אבל אם טוען נשמשתי בפניו ושוטק אינה חזקה כדתנו لكمן בחזקת הבטים בבא בתרא (דף מא) כל חזקה שאין עמה טענה אינה חזקה כיצד אמר לו מה אתה עשו בתוך שלי והוא אל' שלא אמר לי אדם דבר מעולם אינה חזקה כו' ובכל חזקות מيري לא שנא חזקת שלוש שנים ל"ש חזקת يوم אחד כי הני, ע"כ. **אחזק להורדי** - להניח עלי קורות כבודות תחת אלו. הכי כותל חברו. **לאarezek לשורי** - להניח עלי קורות כבודות תחת אלו. הכי גרשין **אחזק לנפי** **אחזק לשפבי** **אחזק לשפבי לאarezek לנפי** - הייתה לו חזקה בחצר חברו שיטפטן גנו מי גשמי לתוכו על פני כל אורך גנו בלי מרזב. **אחזק לשפבי** - אם רצה עשויה מרזב ויקלח כל מי הגג במקום אחד דהא עדיפה ליה לבעל החצר. **א"ד אמר רב נחמן כו'** - אבל לצריפא דאורבני לא, גג של צrif שרדיל בע"ז שמכסין אותו בענפי ערבה והיינו אורבני ומtower שהטיפין סמוכין מאד אין בעל החצר יכול להשתמש תחתיהם.

דף ו.ב

בירה גדולה - בית ארוך מאד וחלוק מתוכו להרבה חדרים קטנים והשכיר

לזה אחד מהן הרי זה משתמש בכתליה בחורי הכתלים על פני ארכה מבוזע עד ד' אמות אף שלא כנגד ביתו ובזיזים היוצאים מכתלים. **ובעובי המותל** - בראשו כגון אם השכיר לו בה עלייה. **אבל בתربץ אפדי לא** - דרך בניין ביראה חשובה להניח לה כנגד פתח הטרקלין החשוב שבה כעין גינה קטנה לאוויר ועלין בה דשאים ויפה המראה לעינים ושם אין רשות לזה לתלות בכתלים כלום שאינו עשוי להיכנס לתוכו. **אבל רחבה שאחרוי הבתים** - כל היקף שאחרוי הבתים קרווי רחבה ושלפני הבתים קרי חצר אין הרחבה מושכרת לו להשתמש. **לא הויא חזקה** - אם סמוכה על כותל חבירו ולא מיחה בתוך שלשים [יום] לא הויא חזקה לטעון ולומר פיסטיק במעטות עד עולם דכל תלתין יומין לא קפיד אינייש ולא מחי סבור חברי זה צריך לצל ולימים מועטים יטנו משם. **ואי סוכה דמצויה היא לבתר ז' הויא חזקה** - דכיוון דשבוקה עלה יותר מן הצורך הזה ליה למחייב. **תוס'** - ומදלא מיחה אייכא למימר זהה פיסטו במעטות עד עולם שכן היה דרכם לקבוע סוכתן לצורך כל השניים והלך מיד לאחר ז' הויא חזקה דלא דמי לסוכה דמטלטה דלא הויא חזקה עד תלתין יומין דההיא לצל בעלמא הוא דבעדה אבל סוכה זו לצורך כל ימות החג שבכל שנה עשה, ע"ב. **זה שלא כנגד זה** - זה סותם גגו לצד צפון וזה לצד דרום. **ומעדיף** - מושך המערה יותר מחצי הגג כדי שהיא במקצת כנגד סתימתו של זה ומתוך כך לא יראה בהדים לגגו של חבירו. **פשיטה** - דהאי פלגה והאי פלא. **לא צריכה דקים חד ובעידך דידה** - מעקה לחצי גגו קודם שבא לב"ד ואח"כ תבע את חבירו לעשותו בשלו מהו דתימא הויאל והתחיל לעשות יגמר המעקה בגגו וזה יתן לו חצי הוצאה. **אוזינקא** - יציאה. **תוס'** - دائ לא קדים אלא בא לב"ד על עסק המעקה ולא זה רוצה לעשות בגגו פשיטה דב"ד עושה פשרה ביניהם לעשות כל אחד חצי מעקה או האחד יעשה כולו וחבירו יחויר לו שכර הורעת אשיותא אבל השטא דקים יכול לטעון אידך אילו לא קדמת אותו הייתי עשה כולו בגיגי אבל לחצאיין לא עבידנא דטרירה לי לחזר אחר פועלין בשביל דבר מעט, ע"ב. **לא תתרע אשיתאי** - מכובד הבניין שמכבידין על חומה טיט ממחרת לקלקל למעלה. **גובה ארבע אמות** - משום היקך ראייה. **אבל בין גג לגג** - לא צריך כדאמרינו בשמעתין קמייתא חצר קביעה תשמשה וגג לא קביעה תשמשה ולא ידענא בהי עדנא דסלקת דאיתנע מנק. **אין זוקק לו** - בין גג לגג לארבע אמות גובה. **אם נתפס כנגד** - שם יכנס לפנים מן המחיצה לשם גניבה

נכns. מצי משתמייט ליה - ולומר חפץ נפל מיד על גג ונכנסתי אצל ליטול. הייתה חצירו למעלה מגנו של חברו - שהיה קרע החצר גובה מקרע הבית. אין זוק לו - בעל החצר לעשות לו מהיצה בין חצר לגג דכוון דוג לא קבע תשמשה נוח ליזהר משכנייו שלא יראו. זו למעלה מזו - קרעית האחד גובה מחברתת. זה בונה מכנדזו ועולה - התחתון בונה משלו מלמטה עד שmagiu לגובה קרעיתו של חברו ואחר כך מתחילה זה לסייעו ונוטן חלקו המכנדזו ומעלה ולא יהיה נפסד בשפלות קרעיתו של תחתון. **זהו דידי חד עילאי וחד תתאי** - כשהחלקו האחין נטל זה בית זהה עלייה. **איתבר תתאי** - נתבעו הכתלים התחתוניים בארץ עד ששלפה תקרת העלייה ואין התחתון יכול ליכנס בתוכו אלא אם כן שוחה. **תא וונבניא** - בוא ונستمر את כל הבית וונבנו. **איבניא אנה** - משל. אמר ליה - עליו לית לי דוכתא דידיינה בה. **לא קא מתזר לוי** - איני יכול לדור בביתי מפני עלייתך.

דף ז.א

שוף אכריסיך - שחה קומתק עד כריסיך. **כשורי** - קורות העלייה. **אבל אטנו האזדי** - כשהחלקו אם תשפל עלייה יסתורו הבית ויבנוו. **עד כמה** - תשפיר העלייה ויכוף את העליון לסתור ולבנות. **אותה שניינו** - בהמוכר פירות המקבל עליו מ לחברו לבנות לו בית עושא רומו בחצי ארכו וחצי רחבו לבניין ההיכל שהוא ארכו ארבעים ורחבו עשרים וגובהו שלשים. **איסוריתא** - חבילות קנים ארוכין. **והדר** - מחזיר עצמו לכל צדין. **סתרנא לך הכא** - אסתום לך חלונותיך באבני וטיט ואפתח לך למעלה מכותלי בגובה כתליז'ן חלונות אחרים שיאירו בביתך. **קמרעת לאשיתאי** - כשפתחה בה חלונות תנוע החומה מחמת המכה. **סתראנא לך** - הכותל מרأس גובה עד שיגיע למקום החלונות שאעשה לך. **לא קיימא** - שאין טיט החדש נדבק יפה בטיט היישן שיבש כבר. **דאעג דקה משتمש בה בציבי ותיבני** - ואין הוא עצמו דרך בתוכו מצי אל לא מצינא דטרח להוציא העצים והתבן. **אטפליזא** - טרקלין יפה. **תרביצא** - גינה שבצד הטרקלין שהיתה מאירה לתוכו. **בדנפשי אנה בניינה** - בשל依 אני בונה ואתה אין לך עלי חזקת אורה של שלוש שנים דהשתא הוא דפליינו. **ד' אמות לעבודת הכרם** - שהיו חורשין אותה בשורדים. **דעלו האזדי** - שנתן בעל הכרם לבעל השדה לבן דמים של עילוי הכרם הילך כרם בעי למשקל עם עבודתו. **בשופטני עסקין** - וכי שוטה היה שנטל גינה

חלוקת נגד בית בניו ולא נטל עילוי דמים. והשתא אידרונה - חדר אפל ואני על מנת אספלידה נתמי עילוי דמים. **שما בעלמא** - אם אספלידה שמא וاع"פ שאיןו כאשר אספלידה לא בטיל שמו. **בית כור** - לפי חשבון סאותים כחצר המשכן.

דף ז.ב

נהרדען לטעמייהו - רב חמאת דמן נהרדען הוא דלא ס"ל הא דאיתור בה כדדרו אבהתי ולשם כך חילקנו אויל לטעמייהו דנהרדען אמר שמואל דהוא מנהרדען. **האחים שחלקו** - ונטול זה שדה לצפון זהה לדרום והוא אביו רגיל להיות לו ליכנס דרך זו לתוך זו אין יכול לומר דרך לי עלייך. **ולא חלונות** - לערער על סתימת אורו. **ולא סולמות** - אם נטול זה בית וחצר זהה נטול עלייה אין לו לקבוע סולם בחצירו של זה לעלות לעלייתו. **ולא אמת המים** - להביאה מן הנהר דרך שדהו של זה לתוך שלו. **תברא** - שובר שהוא פרוע לאביהם. **ומרעיליה** - לשובר שהן עדי שקר. **מתניין**. **כופין אותו** - את בן החצר שאינו רוצה לסייע את בני החצר לבנות להן בית שער להיות שומר הפתח יושב שם בצל ומרחיק את בני רשות הרבים מהחיצ'ן בחצר. **וזלת** - לשער החצר לנועלו. **לא כל החצרות ראיות לבית שער** - בגם' מפרש איזו היא הראייה. **ויהאisman העיר** - לשאת עמם בעול. גמ'. **ולא אישתעי בהדיה** - לפי שmpsיק בעניהם הצועקין ואין קולם נשמע. **מגואי** - לחצר גריינוטא הוא לפי שדلت החצר נעל והענוי צועק ובית שער שבפניםmpsיק הקול. **مبرאי** - אינוmpsיק בפניו שהרי נכנס לתוכו וכשאין לו דלת עסקינו. **פוחחת דידה מאבראי** - העני פוחחת ונכנס פוחחת שירוד"ר בלע"ז והוא של עץ ותמיד המפתח לתוכו. **שאיתנה סמכה** - שימושה להן מרשות הרבים. **בשחים גובים** - לחומת העיר. **קבע בה מסמרות** - הזהר לדzon כן ולא תזוז ממנה. **קירוב בתים** - בית הקרוב לחומה צריך לחומת העיר יותר מן הרחוק. **רמא דשורא אדרבן** - הטיל יציאת חומת העיר על החכמים כמו על שאר בני אדם. **חול** - שהוא מועט ממעשייהם של צדיקים. **מגין על חיים** - והוא לו לחומה כדכתיב אשר שמתי חול גבול לים (ירמיהו ח).

דף ח.א

אלו תלמידי חכמים - אלמא אין צריכין חומה. [או] **כנתת ישראל** - כולם שוין

לענין חומה וגדרים עצמן מلطמע בעובדי כוכבים. **שאתה מחבב עמים** - אתה מצחיב להם פניו להשליטן על בניך. **כל קדושו** - של ישראל בידך [הם] לשומרן. **בלשון ארמי נאמר** - יתנו תרגום של ישנו כמו וشنנותם ותניונן (דברים ז). **אם תננו כולם** - וכן רובן יהיו שונים ועסקים בתורה כשיגלו בעמיהם. **עתה אקbezם** - בקרוב אקbezם. **ויחלו מעט וגוו** - ואף [אם] מועטין הון השוני בעמיהם יחלו ממשא מלך ושרים יהיו בטלים מלשת משא מלך ושרים, יחלו כמו לא יהל דברו (במדבר ל). **מנדה בלו והליך** - דריוש צוה את פחת עבר הנהר על אנשי כניסה הגדולה. **מנת המלך** - מגבת מסים שהן מטילין תמיד על בני המדינה. **ארנונא** - עישורי תבאות ובהמות מדיניות שנה. **כרייא חדטא** - יציאת כריית באר מים חיים לשותות. **לא מידויל** - לא ימצאו בו מים והפסדתם חמס וייתמי לאו בני מחללה נינחו דליהלו. **לאגלי גפא** - לשערי חומות העיר להציב בהן דלתות, אגלי דלתות כמו טרווקו גלי ברכות (דף כח) גפא סטיימה כמו מצא אחר הגוף - באלו מוצאות (ב"מ דף כה). **לכרייא פטיא** - חפירת בור לשותות מים ועל שם הכליל המונח שם בבור תמיד לשותות בו עובי דרכים קורחו פטיא. **אפילו מרבען** - שהכל צריךין למים. **דלא נפקי באכלוזא** - שאין הוא עצמן יוצאי בחרזה לחפור אלא שוכרים פועלם. **כלב וכעrgb** - שחס הקב"ה עליהם (שבת קנה) שנאמר יודע צדיק דין דלים (משל כי) לפי שהכלב מזונתו מועטין לפיכך שווה אכילתו בمعنى שלשת ימים וגביע עורב כתיב לבני עיר אשר יקרו (תהלים קמז) לפי שהעורב אכזרי על בניו והקב"ה מזמין להן יתושים מתוך צואתם ואוכלין. **דמי** - עטרה למלך קיסר. **אתו** - עמי הארץ لكمיה דרבבי. **דליוה לפלגא** -ichel המלך דמי החצי וסילקה מעלייהן. **שדיוה אכובט** - הטילה פחתה המלך על הכבוס. **החרמת והגמלת** - שיירא של חמרים ושל גמלים. **הרי אלו בסקילה** - כדי שאר ייחדים. **יתובי מתא** - בשלשים יום וגביע עיר הנדחת כתיב יושבי העיר (דברים יג). **ולכל מילוי** - ומקמי הכى לא יהיה מיידי עם בני העיר. **שלשים יום לתמחוי** - כיון שששה שם שלשים יום גובין הימנו [גבאי] תמחוי מאכל לעניים. **לקופפה** - לצדקה. **לכשות** - עניי העיר. **לקבורה** - לקבורה עניי העיר שהיא יצאה יתרה. **לשורה** - לתיקון החומה. **לפרשה** - פרש שהולך סביבות העיר לשומר ולידע מה היא צריכה. **לטרזינה** - שומר כלי זיין של בני העיר ויושב בבית אצל השער.

דף ח.ב

шибים מולחו איתנהו ביה - שהוא ביד העכומ"ז לעשות בו כל חפצו אם למות [אם לחרב] אם לרעב. **מפני שהוא כדיני ממונות** - לעיין ולהתכל אחד וכי טפלים התלוין בו. **שגבואה וחלקה שוה** - בכל יום מדי יום ביום צדקתי لكمיה לפיכך אין גבויו בשנים שלא יctraco לטrhoח ולבקש את השלישי לחלק. **לעשות קופפה תמחוי** - לחלק לעניי עולם אם ירבו עליהם. **להתנות על המזות** - להגדיל סאות העיר או להקטין. **ועל השעריהם** - שער חטין והיין שלא ימכרנה שנה זו יותר מכך וכך דמים. **להסיע על קיצתם** - לכנס את העובר על קיצת דבריהם להסיעם מדת דין תורה. **הא הימוני מהימן** - יחיד להיות גוזר. **שני אחים** - לגבי המנותא חד דמו. **מאי שרירותה** - דקופפה דקאמרת עליה לפי שאין עושין שרה על הציבור כו'. **אפילו בע"ש** - שיש פתחון פה לבעה"ב לומר טרוד אני. **ופקדתי וגוי** - אלמא אסור למשכן. **אמיך** - עשיר. **గבאי צדקה** - המשכילים אל דל מהו צריך. **מלמדים תינוקות** - מצדייק רבים הם שלמדו ומחניכין אותם בדרך טובה. **שבקתה להמנוטיך** - הייתה רגילה ללמדם באמונה וללמד ולישב על גבם תמיד. **דעתαι להתמס** - לתינוקות. **ורבנן Mai** - תלמידי חכמים העוסקים בתורה תמיד מי כתיב בהו. **לפרוש זה מזה** - מפני החשד שלא יאמרו זה הגובה היחיד דעתנו לגנוב. **אבל זה פורש לחנות זהה לשער** - זה לגבות מושבי השער וזה לגבות מושבי החנות ובבלבד שיראו שנייהן כאחד. **לא יתנס לתוך כיiso** - שלא יאמרו מעות של צדקה הוא גנוב. **פורטין** - פרוטות שבבו לocketין דינרי כסף לפי שהפרוטות של נחותת מחלידות. **ואין פורטין לעצם** - פן יחשוד שפורטין בזול. **אין מונין אותו שנים שניים** - פן יאמרו שניים הוא נוטל ואין מונה אלא אחד. **אציפי دبي כניתהא** - מ hatchot של בית הכנסת משום דמזבני فهو ממעות הקופה.

דף ט.א

ואתני - מתנה עם הציבור לחלקם לכל הבא. **דכל דאתי** - לתת מעות לקופה. **ענינייא** - תנאי. **למשכיה** - עור הבמה. **לאו כל כמייניהו דמתנו** - אלא בפינוי. **אין מחשבין** - לומר היכן נתתם מעות שגביהם. **שאין ראה לדבר** - שלא בגבאי צדקה כתיב אלא בגין הרקע הנותנים להם לעושי המלאכה שהפועלים מרוביין למלאכות הרבה לגודרין ולהוציאי האבן לכתרפים ולחמררים

ולקנות עצים ואבני מחצב וא"א לעמוד על החשבון כדאמרינו בעלמא (שבועות דף מה) בעל הבית טרוד בפועליו הוא ואני. **יצור וימנה** - הכספי שהוא מוסר בידו ואע"פ שאינו בא עמו לחשבון לאחר מכאן יצור וימנה שנאמר וייצורו וימנו וגוי והדר ונתנו את הכספי המתוכן המוני על ידי עשוי המלאכה וגוי. **בודקין למזונות** - אם בא עני ואמר פרנסוני בודקין שלא יהיה רמאי. **אין בודקין לכשות** - בא ערום ואמר כסוני לוקחין כסות מיד. **פרוש** - פרוש וחקור תחלה. **לכשירה לך** - שאינו רמאי. **מככר בפונדיון** - ככר הלוקח בפונדיון שלוקחין ארבע סאין חטין בסלע ומגיע לפונדיון חצי קב שהסלע מ"ח פונדיוני וארבע סאין מ"ח חצאי קבini והחנוני שהוא טוחן ואופה ומוכר בשוק משתמש מהצה הרי שנוטן ככר של רובע הקב בפונדיון. **לו** - בלילה. **פרנסת לינה** - צרכי לינה. **בי סדיא** - כר לחת מראשו. **אין נזקי לו** - לחת מעות מן הקופה אחורי שלמד לחזור על הפתחים די בכך. **ולא אוזיקליה** - אף לפרש. **מעשה הצדקה** - תורה המעשים את חברי מදלא כתיב והיתה הצדקה שלום. **זכה** - למזל טוב. **ענינים מרודים** - זו ממשלת רומי שצועקת תמיד הבו הבו שאנו צריכין. **מרודים** - קונפליין"ט בלא"ז כמו אריד בשיחי (תהלים נה). **עללא משגש ארחותיה דאיימה** - לרבות שתקרו ליה הכى עלל המשגש דרכי אמו שגרם להטotta מדרך שאר נשים כדלקמן.

דף ט.ב
משגש - לשון מהומה ושגעון. **קליפה** - מייל"א בלא"ז. **ובגד עדים כל צדקתיינו** - כלומר אף כל צדקתיינו נמאסו מחמת רשעינו כבגד מאוס שהאדם מסירו מעליו. **עדים** - כדמתרגמין ויסר ואudi וכן מעודה בגד ביום קרה (משל כי) מ"מ מקיש צדקה לבגד צדיקים לבגד הגון. **בימי ספרו** - בשבועת ימים שבין טהרתו הצפירים להבאת קרבנותיו בשלמא בימי חלותו איתקש למת לטמא אף באهل. **הויאל ומטמא בגדים** - זהה ביום השבעי כתיב וכבս בגדיו. **טומאה בחבוריין** - כגון בגדי לבושו הרי הן כמו יהו אבל שאר בגדים הנוגע בהן וכן אם יגע באדם לא מטמא תדע שהרי המSTIT נבילה כתיב ביה והנושא את נבלתה יכבר בגדיו (ויקרא יא) ולא אשכחן דלהוי אב הטומאה לטמא אדם ושאר בגדים. **שכבת זרע מטמא בגדים** - וכל גגד וכל עור אשר יהיה עליו שכבת זרע וגוי. **בהזיא כתיב ביה כו'** - ה"ה נמי

זהו מカリע דהא טומאת בגדים לא דמי לבגדים דבימי ספרו דהא בגדים דהכא לאו בגדי לבוש שרצ'hן וטומאת מגע הוא אלא דעתפה מיניה קא מותיב ליה. או **לרובות הנוגע** - דהכי תניא במסכת נדה (דף מג) מניין לרבות הנוגע בשכבת זרע ת"ל או איש. **הוא קמהזר ליה** - רב אחדבוי לרבות ששת בבדיחותא לפי שהיה רב שששת נכשל בתשובהתו. **اشתתק רב אחדבוי** - העשה אלם. **אתיא אימיה** - דבר ששת. **צוחה קמיה** - שיתפלל עליו. **להני חדוי** - הדדים הללו חדוי תרגום של חזה. **דמצית מיניהו** - שינקת מהן. **וזאתן עלה** - ואחרי שבא לידיו שאלת זו לקובעה בגין' מנין דמטמא אדם. נאמר **כיבוס בגדים בימי ספרו** - והיה ביום השבעי יגלח את כל שערו וגוו' ונאמר **כיבוס בגדים למעלה ביום טהרת הצפירים** כשיוצאה מטומאת החלטת וכבר המטהר את בגדיו. **אף וחימה** - שני לגינויים קשים הם ליפרע מן החוטאים. **אע"פ ששוחץ בחיק** - שהוא עשה צדקה בסתר. **חימה עזה** - עדין היא בתוקפה ורבו אלעזר סבר דהאי שוחץ בחיק ארישה קאי ושוחץ בחיק יכפה חימה עזה. **ותפק לרעב נפשך** - הוא פיסך דברי נחומיים. **ימצא צדקה** - משמע יבא לידי עניות וימצא בני אדם שייעשו לו צדקה. **ויהיו מוכשלים לפניך** - את אנשי ענות היה מקלל שהיו מבקשים נפשו.

דף יא

ימצא חיים - וכתיב גבי חכמה כי מוצאי מצא חיים. **בעל אגדה** - מתוך שהן דרשין ומושcin את הלב הכל מכבדין אותם. **בעל הדין** - רשאי או עובד כוכבים. **להנצל אנו בהן כו'** - שהצדקה מצלת מגיהנים כדאמר'י لكمן בשמעתין. **שמזונותיו של אדם** - שכר שיתפרנס ממנו. **חסרונתו** - הפסד שעtid להפסיד. **זהה** - למזל טוב יתנו אותו חסרון לעניים. **זויא [להו] בחלמא** - במוצאי יה"ב. **דבאו מחסר שבע מאה דינריין** - באותה שנה. **שקליל צדקה מיניהו** - כל השנה היה קופן בדברים וגובה מהן הצדקה. **פש גבייהו** - ערבות ראש השנה שיבسر דינרי שלא נתנו הצדקה משבע מאה דינרי. **לא תזחולו** - למיפסיד יותר. **אמאי לא אמרת לנו** - מתחלה שכח חלמת והיינו נותנין כולם. **השתא כן** - אם נפלתי. **אichiיב מאן דסני לנו** -adam שתולה קללתו בחבירו. **מלחלי שבת ועובד עבודת כוכבים** - בסקילה ואמיר מר (כתובות דף ל) מי שנתחייב סקילה או נופל מן הגג או היה דורסטו דדמי לסקילה דתנן (סנהדרין דף מה) בית הסקילה היה גבוה שתי קומות וכו'. **פרקLIMITION** - מליצי

יושר [של מלאכי השרת]. כי אספתי את שלומי מאת העם הזה - ומהו השלום את החסד ואת הרחמים שהיו רגילים לעשות. מפעפו - מרככו. הגוף סובלו - [כל הגוף] מלא רוח. ואני בצדך - בתחלה ואח"כ אחזה פניך בתפלה. **אשבעה בהקץ תמוותך** - בשכר הקיצה אשבע תמוותך. **מלוה ה' חונן דל** - החונן דלים נעשה מלוה להקב"ה וכתיב ועבד לוה לאיש מלוה (משליכב). **ואיזו היא צדקה המצלת מדינה של גיהנום** - ככלומר איזה מן המקראות הללו מדבר מדיין של גיהנום אותו שכותב לא יועיל הון ביום עברה.

דף יב

נותנה ואינו יודע למי נותנה - כדיםיים בסיפיה יתננה בכיס של גבאי צדקה. **דרב עוקבא ור' אבא** - במס' כתובות (דף סז) מר עוקבא הוה שדי לענייא דשבבותיה כל يوم ארבעה זואי בציינורא-DDשא הרי שהעני אינו יודע ממי נוטלה והוא יודע למי נותנה ור' אבא הוה ציר בסודריה ושדי לאחוריה וממציא נפשיה לבני עני והעני נוטלה ויודע ממי נוטלה ואינו יודע למי נותנה. **לדבר מצוה** - לפני תשמש. אמר לו בכி תשא - אם אתה לשאת ראשם בהגבחה קח מהם קופר לצדקה. **כנגד זקניו כבוד** - אותם שחולקין להם כבוד בעולם הזה מחמת חכמת זקניהם. **עליוונים למטה** - אותם שם עליהם כבוד כבוד כבוד מהם מלחמת עושרנו ראייתי שם למטה. **ותחתונים למעלה** - **עליוונים** כאן מלחמת עושרנו ראייתי שם למטה. **ראייתי עניים** שם בינוינו שפלים שם ראייתים חשובים. **ואנו** - בעלי תורה היאך איתינו היאך יש חשיבותינו. **כי היכי** - דאיתינוanca חשובים ונכבדים הци איתינו הטעם. **הרוגי מלכות ותו לא** - ככלומר הרק מלטה לחוזא הוא דהוי בהו שנרגו - על קידוש השם ותו לא הווה בהו. **הרוגי לוֹז** - לולינווס ופפוס אחים שהרגם (טורנוסטרופוס) (מסורת הש"ס: [טורריינוס]) הרשע בלודקיא כדאמרינו במסכת תענית (דף ייח) על ידי גזירה שנגזרה על ישראל להשמיד על שנמצאת בת מלך הרוגה וחשדו את ישראל עליה ועמדו האחים הללו ואמרו מה לכם על ישראל אנו הרגנו. **ה'ז צדיק גמור** - על דבר זה ומחשבה זו. **כאן בישראל וכן בארץ מוכבים** - ישראל דעתן לשמים בין יחיה בין לא יחיה אינו מהרhar אחר מدت הדין אבל עכו"ם אינו נתן אלא ע"מ כן ואם לאו מתחרט. **יום עברה היום ההוא** - ביום הדין משתעי בנבואה צפניה. **המודע** - מהר המודיע היה. **ויבא ויעש ה'** כאשר דבר כי חטאתם לה' וגוי' - נבוזראדן **קامر ליה לירמיה** כשהיה מגלה את ישראל לבבל. **ביבש קצירה תשברנה** -

כשתכלת זכות שבידן ויבש לחולחית מעשה צדקה שלהן אז ישברו.

דף יא.א

دلא סימונה קמיה - דר'AMI דלענני עובדי כוכבים חלקו רבא והנד דאמרו לעיל בבא בתרא (דף ח) דשדרה נמי איפרא הורמי למצוה רבה משום שלום מלכות נמי קבלונחו ולא אפשר ליה לחלקן לעניי עובדי כוכבים דאסור לגנוב דעת הבריות ואפילו דעתו של עובד כוכבים אבל במעות המתחלקות לעניים אין גניבת דעת דאיינהו נמי ידע שישראל רגילים לפרש עניי עובדי כוכבים כדאמר'י במס' גיטין (דף סא) מפרנסין עניי עובדי כוכבים עם עניי ישראל מפני דרכי שלום. **אתה אמרתכו** - מתורתך לפיקך נברא אדם יחידי לומר לך כל המקדים נפש אחת [מיישראל] כאילו קיים העולם מלא וכתיב בראשית ד') קול דמי אחיך דמו ודם זרעויתיו אף כאשרה מקדים דמי אחיך עמק מעלה עלייך חייו וחמי זרעויתיו שגדה טובה מרובה מממדת פורענות. **מנבוז המלך** - בנה של היילני המלכה מזרע החשמונאים. **כשאמת הארץ** תצמח - אף ממשימים נשקף הצדקה לשלם גםול. **נשקב** - מבית כמוו נשקפה ותיבב (שופטים ה) כלומר זכות הצדקה מבית וمستכל למטה. **מכון כסאך** - גניזתו תחת מכון הכסא. (**במקומם**) **[דבר]** **עשה פירות** - והקרן קיים לעזה"ב והפירות אוכל בחיו שנאמר כי פרי מעליהם יאכלו. **אוצרות נפשות** - שנאמר ולוקח נפשות חכם בהאי קרא. **מתני**: **טרקלין ומורן** - מיini פלטיין. **בית השליחין** - מטבח שיש לו מעיין ובידו להשקותו תדיר אם אין בו ט' קבין זורען בו שאר זרעים לפיקך אפילו בפחות מכאן יש בו דין חלוקה. **אפילו בפחות מכאן יחולקו** - משום דברי למיתני ובכתבי הקדש ע"פ שנייהם רוצחים לא יחולקו תני רישא. **כתבו הקדש** - כ"ד ספרים והיו רגילים לכותבן בಗליון כס"ת שלנו לפיקך גנאי הדבר לחטכן. **גמ'**: **חוץ משל פתחים** - חצר של שניהם שני בתיםפתחין לתוכה ולפני הפתח ארבע אמות צורך הבית הון לפרק משאו מעלה חמורו וחוץ מאותן ד' אמות צריך שישאה ארבע אמות לשאר תשミニין. **חצר מתחלקת לפתחי** - היהת לו חצר ובה שני בתים ואחד מהןפתחין לו שני פתחים לחצר ולቤת השני אין פתוח לחצר אלא פתח אחד וחולק נכסיו על פיו ונותן האחד לרואבן בנו והשני לשמעון וחצר לא חילק אם באו לחלק את החצר זה שיש לו שני פתחים נוטל שני חלקים בחצר ואחיו נוטל חלק אחד. **נותן לכל פתח ד' אמות** - ברוחב החצר להלן מן הפתח

בנגד הרוחב כפי רוחב הפתחה. **וועל שטונה אמות** - זהינו כנגד רוחב הפתחה וארבע אמות ברוחב החצר להלן מן הפתחה. **האי פירא דסופלי** - מי שיש לו חפירה בחצר שנוטני בה גרעיני תמרים למאכל בהמה יש לו ארבע אמות בחצר לכל סביבותיה. **דלא מייחד ליה פיתחא** - שלא היה לו פתח אצל חפירה אלא דרך פתח ביתו שהוא יוצא ונכנס בו היה לו דרך לצאת לחצר ולילך אחר החפירה שלפני סוף ביתו ומשתמש.

דף יא.ב

אבל מייחד ליה פיתחא - שהיה לו פתח לסוף ביתו אצל החפירה ודרך אותו פתח היה רגיל להשליך הגרעינים וליטלן אין לו בחצר בשביל החפירה אלא ד' אמות שלפני אותו פתח. **אכטדרה** - שיש לו מן הפתח לחצר. אין לו ד' אמות - בחלוקת החצר. **טעמא מאי** - אמר רבן שיש לפתח בית ד' אמות בחצר. **משום פירוק משאו** - שיפרך שם משאו מעל חמورو לפי שסתם בית אינו פניו מצלים ואי אפשר להכנס חמור עם משאו בבית לפרק לשם. **הכא** - באכטדרה כיוון (דאית) (מסורת הש"ס: [דאין]) לה דפנות אפשר דמעייל לגאו ומפרק. **אכטדרה דבי רב** - דפנות סביב לה אלא שמוקפות חלונות. **אכטדרה רומייתא** - מוקפות דפנות נמוכות שאין מגיעות לתקרה. **בית שער** - בית קטן שלפני פתח טרקלין וקורין לו פורק"א בלע"ז. **מרפסת** - אלויי"ר והרבה פתחי עלייה פתוחין לו וכולן עולין דרך סולם אחד שקורין דגרא"ד. **אין להן אלא ארבע אמות** - בין כולן אצל רגלי הסולם. **lol של תרגולין** - בית קטן שמגדLIN בו תרגולין ויש לו פתח לחצר. **יש לו ד' אמות** - בחצר או לא. **מטפס ועולה** - התרגול מטפס וטורח ועולה דרך ראש הכותל לתוך הלול. **בית חציו מקורה כי'** - ופתח לחצר יש לו ד' אמות בחצר או לא. לא מביא **קירויו מגיו** - והחציו שאינו מקורה לצד החצר דין לו ארבע אמות בחצר דהא אפשר דמעייל חמור במשאו ומפרק שם שאין דרך לתת כלים בחצר שאינו מקורה. **אלאafi קירויו לצד החוץ** - וגיילויו לצד פנים נמי אין לו ד' אמות דהא אפשר דמעייל חמור עד הגלוי ומפרק. **למביי אחר** - כגון בית שבין שני מבואות. **בני מבוי מעכbin** - אבני מבוי אחר שאינו רגיל אצלם. **אכטניא** - חיל של מלך המוטל על בני העיר לתת להן אכטניא בתיהם. **לפי בני אדם** - הדרים בבית. **מתחלקת לפי פתחים** - לזרל שדות לפי שדרם הפתחים השילכו שם עד שנעשה אשפה. **שבקש לטטום כנגד פתחו** - להקיף

מחיצה סבירות ד"א שיש לו במביי נגד פתחו. **שębבה עליהם הדרך** - שההולך מראשו עד צד סופו צריך להקיף סביבה המחיצה. **חמש חצאות הפתוחות למביי** - זו אצל זו לארכו וסתם מבואות סתוםין הן בסופן ואחד מקצתו פתווח לר"ה. **כולם משתמשות במביי עם החיצונה** - כנגדה שהרי לכולם יש דרך במביי לצאת דרך ראשו לרה"ר וכל שיש לו דרך יש לו תשמש שאינו מעכב דרך המביי. **והחיצונה משתמשת לעצמה** - כנגדה ברוחב המביי אבל לא כנגד חברותי שאין לה עליהם דרך. **משתמש' לעצמה** - לבדה וקשה לרוב הונא דאמר כולם מעכbin ואפי' החצוניים מעכbin על הפנימיים. **היה סתום** - יהיה לו מוקדםفتح פתווח לו וסתמו ולאחר זמן נמלך לפותחו. **כולם משתמשין במביי** - בכל המביי ואפי' חיצון על הפנימי. **שלא פרץ פצמיו** - כשנשתםفتحו לא סלק מזיזתו ומשכוף ומפתחן דגלי דעתיה שלא סילק נפשיה וסופה לפותחו לאחר זמן.

דף יב.א

בית סתום - יהיה לו פתח לחצר וסתמו. **יש לו ד' אמות** - בחלוקת החצר אם באו לחלק אליו הואفتح. **אינו מטמא סביביו** - אלא כנגד הפתח אם מת בתוכו. **פרץ את פצמיו** - הרי הוא כבר וחכמים טימאו את סביבות הקבר ד' אמות כדי שלא יקרבו עושי טהרות עד הקבר ויאhillו ולאו אדעתיתיו. **לעיר אחרת** - בדרך עיר אחרת. **ובקשו בני העיר** - שהמבואות בה לסתמו מאחריהם. **בני אותה העיר** - האחראות מעכbin עליהם שכבר הוחזקו לךר דרכן דרך אותן המבואות. **בני רה"ר מעכbin עליהם** - משום דבריהם דחקו בני רה"ר מסתלקי לתוך המבואות. **הני מיili** - תוך ד' אמות של ראש המביי הסמכות לרה"ר מעכbin מהעמיד דלותות לשם. **כרה"ר דמו** - לעניין ספק טועאה ברה"ר. **ולא היא** - שאפי' רצוי להעמידם לפנים מד' אמות מעכbin עליהם. **בי רדו יומא** - בית חרישת יום אחד זהה וכן זהה לא תחרוש מתרגמינו לא תרד (דברים כב). **ה"ג** - **בי רדו יומא** מאין אי יומא זרעה תרי יומא הרבה לא הוילאי יומא הרבה זרעה לא הוילאי בעית אימה יומא זרעה באתרא דכريب ותני ואי בעית אימה ביומא הרבה דכريب ובאהדור. **אי יומא זרעה** - בשעת הזרע הוא נוח לחרוש שכבר נחרשת בשעת הניר. **תרי יומי הרבה לא הוילאי** - כלומר בשעת הניר הילאי ישוכר שוררים אין בו כדי מלאכת ביום ויש בו יותר מכדי מלאכת יום אחד. **ואי ביומא הרבה** - של שעת הניר

казמרת לא הו יומא דזרעא והיאך ישכור שוררים בשעת הזרע. אי בעית אימא יומא דזרעא - ודקה קשה לך תרי יומי כרבא לא הו באתרא דכרבי ותנו בשעת הניר איך בא יומא דזרעא תרי יומי כרבא. ואי בעית אימא יומא כרבא - ודקה אמרת לא הו יומא דזרעא בהזרוי עסקין שארץ קשה ויש בה מעלות ומורדות ויש תורה בשעת הזרע בשעת הניר. לישנא אחרינא איפכא גרשין ואי בעית אימא יומא דכרבא - ודקשי לך יומא דזרעא לא הו באתרא דכريب ותני בשעת הזרע אחת קודם לזרעה ואחת לאחר הזרעה לכטוט הזרע' ואי בעית אימא יומא זרעא ודקאמר' תרי יומי כרבא לא הו בהזרוי עסקין שיש תורה גדול בשעת הניר ויום זרעא הו תרי יומי כרבא ולשון זה הגו. **דולא** - אם יש להן בור שממנו משקין שדה. **בי דלו יומא** - עד שיהא בו כדי להשקות שדה כדי פועלות יום זה וכדי פועלות יום זה מושם שכר פועל. **פרדיםא** - כרם. **ג' קבין** - לכל אחד לפי חשבונן סאותים כחצר המשכן. אין אלו אלא דברי נביות - בלי טעם. **אוציתה** - כל י"ב גפנים קרי אוציאה. **דרפיק** - עודר. **ניתלה נבואה לו** - מושום דאמר ליה לעיל אין אלו אלא דברי נביות שקרה דברי חכמים נבואה נקט לה להא מילתא.atto חכם לאו נביא הוא - וכי אין חכם ראוי להיות נביא דקאמר מר ניטלה מן הנביאים וניתנה לחכמים מכל דמייקה לא הייתה נבואה לחכמים. **הכי קאמר אעפ' שניתלה מן הנביאים** - שאינם חכמים מן חכמים לא ניטלה ונביאים יש להן לבב חכמה. **תדע** - שלא ניטלה מן חכמים.

דף יב.ב

משמעות דברי עקיבא כוותיה - וליכא למימר בני חד מזלא נינחו שהרי ר"ע חכם ממנו הרבהה. **ולאו טעמא קאמר** - במלתיה וכיוון דאמר טעמא אין זה כסומה שמכoon לירד בארכבה במקורה בעלמא אלא סברות הלב היא הבאה לו בנבואה וזוכה להסתכם להלכה למשה מסיני. **בריסטקה** - שוק רשות הרבים. **דמליק** - השטא במתא מחסיא שעטיך להיות ראש הישיבה עכשו. **טביומי חתים** - כשרחותם באיגרת חותם שמו טביומי. - קיימת לי שעטה - מזל. **שדרו זוגא דרבנן לגביה** - דמר בר רבashi. **לאימלוכי ביה** - ליטול עצה ורשות המלך את רב אחת. **פתחותנא** - דרשה ונעשה ראש הישיבה. **כל המרייעין לו מו'** - כלומר הויאל ונדחה השעה לא ימליכוני עוד. **איש נבוב** - כשהוא חולול בלא כרס מלאה. **ילבב** - כמה לבבות שאינו מסכימים לדעת שלמה. **ינובב**

בתולות - לב אטום כבתולות עושה נבוּב וחלול. **פשיטה חלק בכור וחלק פשוט** - שני חלקין שהבכור נוטל אחד משומם בכורה ואחד משומם פשיטות הבהירן ליה אחד מצרא זו אצל זו שהרי שניהם חלקו הון והרי הון כחלק אחד. **יבם מאי** - המייבם את אשת אחיו דקם תחתיו לנחלה ונוטל שני חלקים Mai מי מצו אמרי ליה הויאל ומכח אחريנא קאתי לא יהבי להו ניהליה אחד מצרא זו אצל זו אי לאו מעליתא גבן בדמי. **הבכור אשר תלז'** - ביבם ממשתעי דעתה בגדול לייבם אשר תלז' פרט לאיילונית והכי מדרש קרא יבמה יבא עליה וגנו' והיה הבכור איזה מן היבמין יבא עליה הבכור אשר תלז' וכגון שהיבמה בת וולדות היא פרט לאיילונית. **דזבן ארעה אמץרא דבר נושא** - קנה קרקע אצל שדה אביו. **כני מטה למיפלג** - עם אחיו בנכסיו אביו. על **מדת סדום** - זה נהנה וזה לא חסר. אמרו אחוי מעליין ליה עילואי - לנו היא משובחת כקרקעוטיו של בר מרינוں שהיו מעולות ומסתברא הא דבר יוסף בשדה בעל שיכולין לומר פעמים שזו מתברכת משאר השדות. **תרי ארעתאatri negri** - אם בית השלחין היא ויש לשני אחין לחלוק שתי שדות לכל אחת יש לה יאור להשקות ממנה וזה קנה שדה אצל האחיד מהן ורוצה שיתן אחיו זו הסמוכה לשלו. **כגון זו מופין** - דהא לקרקע השנייה גם היא יש לה יאור להשקות ממנה. **האי מדויל והאי לא מדויל** - דרך היאורים לייבש כשןהר (שם) (מסורת הש"ס: [שהם]) נמשclin ממנה מתמעט לפעמים שזה יבש וזה אינו יבש ואומר לו טול חלקן בשתייהם דלאו מדת סדום היא או תן לנו עילוי בדמי. **תרתי** - ארעתא יש להם לחלוק על חד נגרא ואחד מהן קנה קרקע אצל האח. **כופין על מדת סדום** - דכיון אחד נגרא נינחו שתיהן שוות. **ניחא לי לאפושי אריסטי** - טוב לי שייא לך שתי שדות אחת מכאן ואחת מכאן ואחת לי בamuן כדי שתרבבה לך אריסין ותהא שדה שלי משתמרת יפה.

דף יג.א

חד גיסא ניגרא וחד גיסא נהרא - שדה של שני אחים שיש נהר על פni מזרחה ונגר על פni צפונה. **פלגי ליה בקרנא זול** - לפי שהנהר טוב מן הנגר והסמוּך למים טוב מן הרחוק ואם תחלקנה מן הצפון נמצא (מן) כל הנהר לאחד והשני אין לו אלא נגר בצפון ופעמים שהוא יבש ואם תחלקנה מן המזרח למערב יהיה לאחד הנהר על פni מזרחו ונגר על פni צפונו ולשני אין לו אלא

נהר במערבו לפיכך יחלקים לשמונה חלקים שיהא לשניהם בשווה סמוך לנهر ולנגר וכאשר ירחק מזה ירחק מזה במקור יש במקום זה שירות. **אית דינה דגוד או אגוד** - זה שרוצה לחלק אומר לזה שאינו רוצה לחלק או קוץ לי דמים וקנה לך חלק או אני אקוץ דמים ואtan לך בחלוקת שאי אפשר בשותפותך. **לית דינה** - זהה יכול לומר לא שלך אקנה ולא שלי אמרור אלא שותפים נהייה בה. **עבד או בהמה טמאה** - שאי אפשר לחלקן כיצד יעשו להכני נקט בכור ופשוט דעתך מילתא להיות שותפים בה. **וחזוו בית הלו להורות כו'** - טעמא דעתני תיקון העולם הא לאו משום פריה ורבייה לא כייפין לייה ולא מצי עבד למייר לייה אקוץ בדים ואtan לך בחלוקת. **ה'ג שאני הכא דגוד איכא גוד ליכא** - העבד יכול לקנות אבל אין אומר קנה חלקן שאין דמים לבן חורין שאין עבד עברי נמכר אלא לשח.

דף יג.ב

כח לך עבדים - שיחממו אותו ורחוץ בו ולא מצי עני למייר לייה קנה חלק. **הכא נמי גוד איכא אגוד ליכא** - שאין העני אומר לו אף אני אקנה חלק שאי לו במה לקנות לפיכך אין יכול לכופו. **שמו עליו** - כל דבר שיש בו שיעור שם תחלקנו עדין יהא עליו שמו הראשון. **מעלון אותו בדים** - היינו גוד או אגוד. **טול אתה שיעור ואני פחות** - כגון חצר שאין בה שמנה אמות ואמר זה חלק וטול לך ד' אמות ואני המותר. **וגוד או אגוד נמי** - שלא רצה למחול כלום אלא קנה חלק או אקנה חלק. **הא דבר יהודה** - דאמר גוד או אגוד ממשימה דרביה קבלה. **בכרך אחד** - כל ספריהן עשויין בגליון ואם יביאו לב"ד לחלקם בזionario הוא. **אבל בשתי כריכות** - כגון תורה בכרך אחד ובבאים בכרך אחד. **חולקין** - Kas"d דאפשרו אין שנייהם רוצים וע"כ אין דמייהן שווין ואי לית דינה דגוד או אגוד היאך הוא כופיהו זה יאמר אני לא אתן לך עודף הדים וגם לא אתן לך היפה שากבל ממך דמים ולא גרסי תרוייהו צרכין להאי. **בשניהם רוצים** - הא דsharpאל אשניהם רוצים דמתניתין קאי דקתני לא יחולקו ואמיר שמואל בשתי כריכות אם שנייהם רוצים יחולקו. **פיל怯א ונולא** - לטאות ולארוג ל"א ביסטרקי תכשיטי ספסלים שקורין תפ"ד. **לית דינה דגוד או אגוד** - לכופו לתת דמי העודפים ביפה ולא למכור חלקו. **לאו גוד או אגוד הוא** - אי לא אמר לייה או קח שתיהם או אקח שתיהם דכל אחת אין בה כדי לאחד. **אבל בב' כריכות חולקין** - וקסט"ד בע"כ

של אחד מהן אלמא כי אמר ליה שקול חדא וגוד דמי היתירין או אגוז
כיפינן ליה. **כל אחד ואחד בפני עצמו** - כל ספר וספר של נביאים ושל
כתובים צריך להיות כרך לעצמו. **בביהות שמונה נביאים** - כל ספרי נביאים
שמונה הם. ה"ג וכן בין כל נביא ונביא ובנביא של שנים עשר שלש שיטין
ומסיימים מלמטה ומתחיל מלמעלה - אם נזדמן לו סיום הספר מלמטה בסוף
הדף מתחילה ספרו الآخر בראש הדף ואני צריך להניח ריווח חלק ביניהם. **כדי**
לגול עמוד - מניח קלף חלק לגלגל על גבי עמוד של עץ שהספר נגלגל עליו.
וסופו כדי לגול היקף - בסופו מניח חלק גדול כדי לגול בו כל הקיפו שאינו
עשה שני עמודים לגלגלו לאמצעו כמו שהוא עושים בספר תורה אלא גוללו
מתחילה לסופו וכורך החלק על כל היקף.

דף יד.א

ואם בא לחותך חותך Mai קאמר - Mai למיURA הכל מודים דאם כל אחד
ואחד בפני עצמו טפי עדיף. **הכי** קאמר - ומתחילה מלמעלה ולא נניח חלק
שהרי אם בא לחותך חותך ונמצא זה בראש הכרך ונגאי הוא לו להיות דף זה
משונה מחבירו על חנום. **כדי לגול** - Kasid' חד שיעורא יהיב ליה לתחילה
וסופו. **לספריהן** - לספרי תורה. **לא ארכו יותר על הקיפו** - צריך לצמצם
הכתב לפי עובי הקלפי לכשיגמור יהא חוט המקיים את עוביו כמידת ארכו.
שיעור ספר תורה בכמה - ארכו מיבעיתא להו. **בגoil** - שהוא עב והקיפו גדול
צריך ששח טפחים זו היא מידה להיות נגמר בששה טפחים היקף בכתב
ביןוני. **ולא איתרמיליה** - ארכו כהKİפו. **איתרמיליה** - ארכו כהKİפו. **דילמא**
תורה צוה לנו משה מורשה כתוב - ארבע מאות פעים אבל ארבע מאות
ספרים אין פנאי לאדם אחד לכתוב. **שתים נגד שתים** - שתי גפינים כנגד
שתים וא' יוצא זב בכך קרווי כרם לגבי לחזור עליו מעורכי המלחמה במסכת
סוטה (דף מג). **באמה בת ששה טפחים** - ר' מ' לטעמיה דבר אמר (סוכה ה) כל
האמות היו ביןוניות. **לארכו של ארון** - זו אצל זו. **אוכלות** - תופסות כך לשון
המשנה (מדות פ"ג מ"א) אוכל בדרום אמה אחת גבי יסוד המזבח ואך בלשון
מקרא כי יוכל אתיקים מהנה בספר יהזקאל (מב). **צא מהם טפח** - לעובי
הכתלים שהרי מבחוץ נמדד אמת' וחצי ארכו. **ס"ת** - שכטב משה כמו
שנאמר ויכתוב משה את (התורה) (מסורת הש"ס: [השירה]) וגוי' (דברים
לא). **אין [מיועט אחר מיועט]** - אך ורק שני מיועטים הם. **שבהן ס"ת מונח** -

ארכו לרוחבו של ארון. **פירנשת ארון לארכו** - ככלומר מלאת כל חללו לארכו ופירשת צרכי מדתו. **ששה טפחים** - במדת רוחבו. **כדי שלא יהיה ס"ת כו'** - ככלומר לא היה צריך להיות רוחבו כל כך אלא בשביל ס"ת המונח ארכו לרוחב הארון שלא יהיה נכנס ויוצא בדוחק. **ר"י אומר** - ממדת הארון באמה של ה' טפחים הייתה רביה יהודה לטעמיה דקאמר אמרת כלים באמה בת חמישה. **מונחות לארכו של ארון** - מוטלות על רוחבו ולא על חודן. **אכבע** **לכוטל זה** - שהטפח ארבע אכבעות ולמן דגריס אכבע וממחזה באכבע קטנה קאמר שהטפח ד' בגודל וחמש באכבע ושש בקטנה. **שבו עמודים עמודים** - ב' עמודי כסף כמוין עמודי ספר תורה שוכבים לארכו והלוחות ביניהם שנאמר עמודיו עשה כסף. **מונח שם בצד** - של ארון. **ועליו ס"ת מונח** - ולקמיה פריך מעיקרה היכי הוה מונח.

דף יז ב

שברי לוחות שמונחים - תחת הלוחות. **יש בו רוחב טפח** - וזה שהקיפו ששה נמצא עובי רוחבו שני טפחים. **רווחא דברני וביני** - אויר שבין עמוד לעמוד. **ובתרי פושמי היכי יתריב** - דקANTI נשתיירו שם ב' טפחים שם ס"ת מונח. **ספר עזורה** - ספר שכותב משה ובו קורין בעזרה פרשת המלך בהקהל וכחן גדול ביה"ב. **לתחלתו הוא נгалל** - אין לו אלא עמוד אחד ונガל מתחלתו לסופו. **דכריך בית פורתא** - שאינו גוללו כולם ומניח בו מקצת וכורכו לעצמו ומניח אותו הכרך על הספר מלמעלה. **וכרכיה לעיל** - וכורכו למעלה על ההיקף. **דמנה ליה מצד** - אצל הכותל ולא בין שני הלוחות. **היכא הו קיימי** - כיון דמציריך טפח מכאן וטפח מכאן ברוחב הארון שלא יהיה ס"ת יוצא ונכנס בדוחק העמודים היכא מנהי הלא ימעטו את החלל. **שם שם** - תרי זימני כתיבי ללוחות ולשברי לוחות. **אשר שברת** - קרא יתרה הוא למסמכתה לשמתם לדרשה. **ישר מוחץ** - למדץ שהוא מן הדברים שעשה משה רבינו ע"ה מדעתו והסכמה דעתו לדעת המקום. **שנתננאו באותו הפרק** - בימי אוטם המלכים עוזיה יותם אחוז יחזקיה בארבעה נביאים הללו כתיב כן חזץ ממיכה שלא היה בימי עוזיה אבל היה בימי יותם אחוז יחזקיה. **חגי זכריה** ומלאכי סופן של נביאים - שהן היו בבית שני בשנות שתים לדרישת האחrown. **ישעה קדיסים לירמיה ויחזקאל** - שהרי ישעה בימי עוזיה וירמיה בימי יאשיה ובניו נתננאו בירושלים ויחזקאל בגולה בימי צדקיה. **רות תהלים איוב כו'** -

רות קדמה בימי שפטים תהילים דוד אמרן והוא קדם לאיוב כמ"ז בימי מלכת שבא היה ואחר כך שלשה ספרי שלמה. **משל קהלה** - שניהם ספרי חכמה. **שיר השירים** - נראה בעיני שאמרו לעת זקנתו. **קינות** - ירמיה אמרן שהיה אחר שלמה. **דניאל** - אחר ירמיה - בימי נבוכד נצר בגולה. **אסטר** - אחורי בימי אחשורוש. **עזרא** - אחורי בימי דריש השני שעמד אחר אחשורוש. **למ"ז איוב בימי משה היה** - ל�מן. **רות נמי פורענותא היא** - רעב וגולות ומיתת אלימלך ובנייו. **דאית ליה אחרית** - סוף הפורענות נהפך לאחראית ותקוה שיצא דוד משם. **פרשת בלעם** - נבואתו ומשליו אף על פי שאין צורכי משה ותורתו וסדר מעשין. **ושמונה פטוקים** - מן וימת משה עד סוף הספר. **שמעאל כתב ספרו וספר שופטים** - שכולם קדמו לו ועמדו וככתב ספרו ומה שלטה לישראל בימים וכן רות שהיתה בימי השופטים. **על ידי עשרה זקנים** - כתב בו דברים שאמרו זקנים הללו שהיו לפניו ויש שהיו בימים כגון אסף והימן וידותון מן הלוויים המשוררים. **על ידי אדם הראשון** - כגון גלמי ראו ענייךولي מה יקרו רעיך (תהלים קלט) אדם הראשון אמרן. **על ידי מלכי צדק** - נאם ה' לאדוני [שב לימיini] וכל המזמור (שם תהילים קי). **על ידי אברהם** - כדאמרין لكمן איתן האזרחי זה אברהם. **על ידי משה** - תפלה למשה (שם תהילים צ) וכל אחד עשר מזמורים כסדרן. **על ידי הימן** - משכיל להימן. **על ידי יdoton** - למנצח לידותון.

דף טו.א

חזקיה וסייעתו - בני דורו שהאריכו ימים אחורי. **כתבו ישעה** - שהרגו מנשה ולא כתב ספרו שלא היו הנביאים כתובים ספריהן אלא לפני מותן. **משל קהלה** - דכתיב בספר משלוי (כד) אשר העתיקו אנשי חזקה וגוי ועל חזקיה גרים להן לעסוק בתורה כדאמרין בחלק (סנהדרין דף צד) נעץ חרב על פתח בית המדרש כו' נקרא הדבר על שמו. **אנשי הכנסת הגדולה** - חגי זכריה ומלacci זרובבל ומרדי וחבריהם. **כתבו יחזקאל** - שנתנבה בגולה ואני יודע למה לא כתבו יחזקאל בעצמו אם לא מפני שלא נתנה נבואה ליכתב בחוץ הארץ וכתובם אלו לאחר שבאו לארץ וכן ספר דניאל שהיה בגולה וכן מגילת אסתר ושנים עשר מתוך שהיו נבאותיהם קטנות לא כתובם הנביאים עצם איש איש ספרו ובאו חגי זכריה ומלacci וראו שרוח הקדש מסתלקת שהיה הם נביאים אחרים ועמדו וככתבו נבאותיהם וצרכו נבאות קטנות עם

ועשאום ספר גדול שלא יאבדו מהמת קטנים. עד לו - עד שייחס עצמו. מטייע ל' כו' עד שייחס עצמו - שכותב דבריו הימים עד שייחס בו את עצמו. ומאן אסקיה - מי סיימו. תניא **כמאן דאמר** - כל ה' דקתי לעיל יהושע כתוב ספרו ושמונה פסוקים שבתורה ATIYA כי הא תניא דלקמיה דאמר נמי יהושע כתבן. **דתניא** - פלוגתא דתנאי בהאי וימת שם משה כו'. **כמו שנאמר להלן כו'** - אcola מילתא קאי דקאמר הקב"ה אומר ומה כתוב כמה שמצינו שהנביים כתובים מפי רבים. **יחיד קורא אותו** - כלומר אין מפסיקין בהן. **לי מא ר"י היא** - דאמר לא כתבם משה לפיכך נשתנו משאר התורה ודלא כר"ש. **הואיל ואישתנו** - לכטוב בדמיון אישתנו. **ואימה יעקב כו'** - לא גרסין לה. **לא גרסין** - [למתניתא] דלעיל במנינא דעשרה זקנים דקה חשיב אברהם ואיתן האזרחי ולא קא חשיב אסף דקסבר משלשה בני קרח הוא. **והא אמר רב כו'** - גבי וייחכם מכל האדם מאיתן האזרחי וגוו' (מלכים א ד) איתמר וכן ה' דהימן זה משה אהימן דההוא קרא איתמר דכתיב ביה והימן וככלל וגוו'. **תרי הימן הו** - משכיל להימן האזרחי הימן אחרינא הו. **שנוןתיו בעז** - איוב שהאריך ימים רבים. **משל היה** - ללימוד ממנו תשבות למקטרגים על מדת הדין ושאין אדם נתפס על צערו. **איש היה** - אלמא הו. **אלא מעטה ולרש אין כל וכו'** - וסיפיה דקרה ותהי לו לבת. **מי הוה** - משום דכתיב ותהי.

דף טוב

איימה ממשעה שנכנטו כו' - מאותים ועשר דכתיב (איוב מב) וווסף ה' את כל אשר לאיוב לשנה אף שנוטיו הוכפלו דכתיב וייחי איוב אחר זאת מאה וארבעים שנה למדנו שהיא בן שבעים כשבאו יסורים עליו הרוי מאותים ועשר ועלולם מעולי גולה היה. **נתנבאו לאומות העולם** - אלמא נカリ היה. **אליהו** - על כרחך מדיחסיה קרא בשם [שם אביו] ושם משפחתו ישראל היה ואית דברי משפחת רם היה הינו אברהם. **শmolו הבל** - הטוביים שבחנו לא היו כלום כדאמרין לקמן שהנשפט היה לו פתחווןפה לשופט את שופטו ומוכיחו. **בימי מלכות שבא היה** - ובא גודוד מכשדים עליו. **וחכ"א בימי מלכות כשדים** - בימי נבוכדנצר היה ובא גם משבא גודוד עליו. **ומולחו הני תנאי כו'** - מסקנא דтирוץ הוא דתריצ' לעיל תנאי היה ההוא מתניתא דלעיל ס"ל עובד כוכבים היה והני תנאי דה' מתניתא כולחו סבירא فهو דישראל

הזה בר מיש אומרים دائمי בימי יעקב הוה. והא אמר מר - בפ"ק דברכות (דף ז). ונפלינו - ונבדלו בלבתך עמו מכל האומות. וnochza בז' - לשון זימה [זה] להסתכל בנשים שעובדי כוכבים אומרים לישראל שובי לתרותנו ותזני עמו. **שופט את שופטו** - שהיו השופטים עצמן מוקולקים והיה פתחו פה לנשפט להוכיח את מוכיחו שאם אמר לו השופט טול קיסם מבין עיניך הסתלק ופרוש מעבירה קטנה שבידך יכול זה לומר טול קורה מבין עיניך פרוש מעבירה חמורה שבידך. **סביר** - יינך כמו אל תהי בסבאי יין (משל כי). **מהול** - מערוב וכן כל לשון הוללות שבתורה לשון ערבות. קום התהלך - היינו דקאמר ומהתהלך בה מאותו שאמרת לו התהלך בארץ אני בא. **ה"ג מנהג עולם נותן חצי פרוטה לחנוני** - מי שיש לו מלאכה מועטת לעשות אומר לפועל חצי פרוטה אני נותן לך וכן אצל חנוני ונקנה בפרוטה ככר או ביצים ונחלוק ואיוב יותרה לחצי השני משלו ואני לו כל הפרוטה שהיה רע בעיניו לדקדק בדבר קל שאינו ממון. **והאותנות רועות [וגו]** - ע"י הבקר דריש לייה לקרוא שאוכלת חזיז מתלים המענה שהזרע צומח בשעתו.

דף טז.א

מעין העולם הבא - כדכתיב (ירמיהו לא) הרה וילדה יחדו הריוון ולידה ביום אחד המכדי דרישין לייה במסכת שבת (דף ל). **המי גרשין במתניתא תנא יורץ ומטעה ועולה ומרגיז נוטל רשות ונוטל נשמה** - [וה"פ] יורץ למטה ומטעה את הבריות לחטא ועולה למלחה ומרגיז את חמת המלך בהשנותו נוטל ממנו רשות להרוג את החוטא מכיוון שננתנו רשות דכתיב ותסיתני בו. **צערו של שטן** - שהוזקק לשומר את נפש איוב שלא תצא. **אלמא בדידיה קיימת** - ליטול את הנפש והזהירות שלא ליטלה. **בעבור הרעימה** - שתתרעם על שהיא ותתפלל. **להפוך קערה על פיה** - לעקור כל כבוד שחריף וגידף. **לפטור את כל העולם מולו** - מדיננו של הקב"ה לומר שאנו סין הוא ע"י הקב"ה שברא יצה"ר והכי קאמר על דעתך כי לא ארשע אם הייתה חפץ לא הייתה רשות. **בראת שור בפרשיות סذקיות וחמור בפרשיות קלותות** - את זה טהרת ואת זה טמאת הכל בא על ידך אתה בראת בו סימני הטומאה. **בראת צדיקים** - ע"י יצר טוב. **בראת רשעים** - על ידי יצר הרע לפיכך אין ניכול מידך כי מי יעכ卜 אונסין הוא החוטאים. **ברא לו תורה** -/non תבלין שהוא מבטלת את הרהור עבירה כדאמר בעלמא (קדושים דף ל) אם פגע בז' מנול זה משכוו לבית

המדרש אם אבן הוא נימוח כו' הילך לאו אנוסין נינחו שהרי יכולין להציג עצמן. **עלולה** - אומר שהיא קרובתו או מדובר בה להשiana. **חברותא כלפי שמיא** - מדובר לפני השכינה כאדם המתווכח לחברו בא ונשקל ממי חייב לחברו. **מן הסערה** - לשון שיער כדיתני הרבה נימין בראתי באדם. **מטשטשות הארץ** - עושות את הארץ כתית.

דף טז.ב

דרקון - נחש. **מכישה** - נושכה. **ומתרפה** - לשון רפיוון. **שאין אדם נתפס** - להתחייב על שהוא מדובר קשה מלחמת צער ויסורין ذקאמר לא בדעת ידבר לא אמר לא ברשע ידבר אלא לא בדעת. **כלילי הוו להו** - כתרים ובכל כתר שלשה פרצופים ואיש את שמו מחוקק על פרצופו וכשבאיין יסורין על אחד מהן פרצופו משתנה וכן אילני. **צמחי** - פלטיי"א. או חברא **חברי דאיוב** - אם אין לו לאדם אהובים נוח לו שימוש. **לרוב על פני האדמה** - ובנות يولדו וגוי. **רבייה באה לעולם** - שנולדזה בת לפि שממהרת להיות לו זרע. **הוכפלו ביופי** - ואין לך כפל טוב ממנו. **שדומה ליום** - ברה חכמה. **קציעה** - מין בושם הוא. **קרנא דקריש** - מין חיים וקרניהם משחרירין כמו צבע. **קורכמא דרישקא** - כרכום של גן הגדל בגינה. **במייניה** - שהוא מעולה ממין שאר בשמים. **אייטגנינות** - חזה בכוכבים. **משכימים לפתחו** - ליטול עצה ממנו. **אידלי יומא** - הוגבה שמש כשםחמה זורתה. **אידלי קצירה** - מיקל החולי. **אבל אין לו פה** - שהוא יושב ודומם. **עדשין אין להן פה** - כמו שיש לפולין ולשאר מיני קטנית כמוון סדק. **לנחומי בבייעי** - אין להם פה אבל אינם מגלאים כגלגול. **וشت את הבכורה** - וביזה את העבודה שהיתה בבכורות שט תרגום של בזיוון מדוע הקילתני (שמואל ב יט) תרגום יונתן אשטתני.

דף יז.א

בכל מכל כל - באברהם כתיב (בראשית כד) וה' ברך את אברהם בכל ביצחק כתיב (שם בראשית צז) ואוכל מכל ביעקב כתיב (שם בראשית לג) וכי יש לי כל כלומר לא חסרו שום טובה. **חלל בקרבי** - יצרי הרע מת בקרבי. **עריה קא מזכר** - על לבו ממש הוא מתרעם ואומר שמת בקרבו מרוב צרות. **שלוא שלט בהן מלאץ המות** - אלא מותו בנשיקה על פי שכינה. **בכל מכל כל** - לא חסרו שום כבוד ומצינו כבוד זה במשה ואחרון שנאמר בהן על פי ה' ואם אלו

מתו ע"י מלאך [המות] נמצא שחסרו כבוד. **כדameron** - שמו ע"פ שכינה ואין ראויה רמה לשלוט למי שנשוך משכינה שהרי אין הרמה באה אלא מטפה מריה המטפפת מסכינו של מלאך המות דאמר מר (ע"ז דף כ) ממנה מת ממנה מסריך ממנה פניו מורייקות. **ישמעון לבטח עליו** - הכי דריש ישכו לבטח בנימין על סמיכות ידידות השכינה. **בעתו של נחש** - בעצתו של נחש כלומר לא היו ראויים למות אלא שנגזרה גזירות מיתה על כל תולדותיו של אדם הראשון בעצתו של נחש בעתו תרגום של עצתו כדכתיב (דניאל ו)attiuito כל וגו' וכן התיב עטה וטעם (שם דניאל ב). **ואהיותיהם** - בבני יש כתיב. **הדרן עלך השותפים מתני**. **לא יחפור** - בור שיח ומערה - מפזרים בבבא קמא בפרק שור שנכח את הפרה (דף נ). **בור** - עגול. **שיח** - ארוך וקצר. **מערה** - מקורה בקירוי. **נברכת המובסים** - חופר חפיריה מרובעת בעומק אמה או יותר וכי גשמי מתכנסים בה לכביס בגדיים והיו להם שתים אחדת שורדים את הבגדים יום או יומיים בצוואת כלבים והוא קרויה מחמצן בגם' ואחת שימושיים בה והוא קרויה נדיין. **אא"ב כו'** - מפני שהחפיריה הסמוכה לבור מחלשת כותלי הבור ומרפה אותן. **וסד בסיד** - את כותלי חפירתן. **גפת** - פסולת זיתים שנתעקרו בבית הבד. **הסלעים** - אבני שהאור יוצא מהן שקורין קויליני"ש שכל אלו קשין לחומה שמוציאין הבל. **מן הכותל** - כותל לבנים של טיט הבני על גבי קרקע - ולאו בבור קאי השתא. **זרעים** - קשין לכותל כדמפרש בגם'. **ומחרישה** - מרפה את יסודו ונופל. **מי רגליים** - ממשמשין את הלבנים שהן של טיט יבש. **ריחסים** - קשין לכותל שמונידין את הקרקע בגלגל חבטתו. **מן השכב** - היא הריחסים התחתונה. **הרכב** - היא העליונה הרוכבת על זו והוא קצהה טפח מן התחתונה. **ואת התנור שלשה מן הכליא** - תנור כלי חרס הוא שרוף בכבשן כשאר קדרות ופיו למעלה והבא לקובעו בארץ עושה בנין טיט ובינוי שישיו לו לבסיס ומושיבין אותו עליו שלא יצטנוו שלוו מלחמת קרקע ואוטו בנין עשוי בשיפוע רחב מלמטה וקצר מלמעלה כמדת התנור תחתונה קריי הכליא ועליונו קריי שפה כלומר שפת הכליא שפתחה עליונה ולפי שהבלו של תנור קשה לכותל צורך להרחיקו. **גמ'**.

דף יזב

פתח בבור - סמוך לבורו של חבירו והדר סיים אלא אם כן הרחיק מכותל הוה ליה למיתני אלא אם כן הרחיק מבورو דאילו מכותלו כותל הבני על גבי

קרקע הוא. **מכותל בורו שניינו** - ככלומר האי כותל דקתני מכותל בורו כאשר אף הוא קרווי כותל. **וליתני מבورو של חבירו** - ואני ידענו דמכותל כאמור دائית בורו כאמור אין זה כונס לתוך שלו כלום ופעמים שהוא סותר אף כותל חבירו אם הוא רחב משלשה. **הא קא משמע לו** - במאית דתניא מכותל בורו למדנו בה שהכותל בורו של ראשון מילא כל שלשה טפחים שהזוקק גם הוא להרחקיק מן המיצר וממאי מדקתני שהחפירויות חלו של זה אינה מופלגת מכותלו של זה אלא שלשה טפחים שהוא כונס לתוך שלו נמצא שלושת הטפחים שכנס גם זה לתוך שלו הכותל מלאם ואשמעין שיעור רוחב כותלי בור. **ונפקא מינה למקח וממכר** - וא"ת מلن שהכותל הראשון הוא הוי שיעור הרחקה מן המיצר והלא לא היה לחברו בור סמוך למיצר ופליגי בה אביי ורבא ושמעין ליה לאבוי דאמר ראשון אינו צריך להרחקיק תרייך הא שמעין ליה לאבוי גופיה דאוקמה כשהבא לחפור בבית אחת שנייהו הזוקקו להרחקיק כל אחד ואחד שלשה טפחים. **הבא לסמוך** - בורו תחילת הצד המיצר ולהבIRO אין שם בור. **העשוויה לבורות** - כגון בית השלחין לצרכיה להשקות תדר. **אפי' לרבען דאמריו כי'** - דשמעין מינה אדם צריך לכונס לתוך שלו כדי שלא יזיק את חברו ולא אמרין זה חופר בתוך שלו וזה נוטע בתוך שלו. **לייתהו לשרשים** - אלא סופן שיתפשטו עשרים וחמשה אמה ויזיקו את כותלי הבור. **מרפית לי** - שהוא מרעדת ונדה מחמת המכה. **הא איתמר עלה מכותל בורו שניינו** - ולמדנו בה שאף הראשון הזוקק להרחקיק כדי כותל שהוא שלשה טפחים כדאמרו. **אלא לאבי קשיא** - דהוא גופיה אוקים דמכותל בורו שניינו ועל כרחך לא הזוכר שם כותל אלא למדנו שיעור כותל כדי הרחקת המיצר הוא אלמא אף הראשון הזוקק להרחקיק. **הבא בידים** - קרקע רך מתכתש מאיilio. זה זהה מרחיק - אלמא אף על הראשון להרחקיק. **ה"ג בא בידים שאני זוקاري לה מהי קראי לה בא בידים איצטראיך סד"א כי'** - ככלומר הוא הדין אע"ג דלא בא בידים והאי דנקט בידים רבוטא אשמעין דאף על גב דבא בידים אין צורך להרחקיק אלא שלשה טפחים.

דף יח.א

מתונתא - דבר זה. **טיריה** - איטוני"ר בלע"ז כמו דטריה לרישיה באלו טריפות (חולין דף מה). **חנות של נתומין** - מוכרי לחם שמסיקין שם או

תמיד. אוצר - עליה שאוצרין בה התבואה ושמן ויין והעשן קשה להן. ולא רפת בקר - הריח קשה להן. **דירה שנייה** - חנות ורפת בקר דירתן של אדם הן ואין לנו לאסור דירתו עליו אא"כ ההיק מוכן. **דיקה נמי** - דDIRA SHANAI. **דקתי עלה** - זההיא אם הייתה הרפת בקר קודמת לאוצר מותר ובכללו שאר הרחקות דמיטני לא תנא כי ש"מ הכא משום דDIRA SHANAI אבל איןך אף הראשון צריך להרחיק. **אלא אם כן הרחיק ממנו ארבע אמות** - כdmprsh טעמא כדי UBODT הCRM שהיו חורשים הCRM במחרישה וכן בשעת הביציר בוצריין אותם בעגלות וצריך להן מקום פניו ארבע אמות שלא תיכנס עגלת מהרישתו בקרקע חבירו. **טעמא משום UBODT הCRM** - שהוא מזיקו בידים הא לאו כי סמיך ואע"ג שיתפסטו שרשיו ויזיקו בשדה בין לעכבר המחרישה בין לחפירת הבור. **צונמא** - סלע חזק שלא יתפסטו שרשיו לשם. **גדר ביןתיים** - שאין מזיקו עוד לעבודת הCRM זה סומך אילנות לגדר מכאן וזה סומך אילנות לגדר מכאן ואי נמי אחד מהן שדה לבן אין כאן כלאים כדאמר בעירובין (דף יא) אם גפנים מכאן מותר לזרוע כאן גבי נעץ ארבעה קונדייסין ומתח זמורה על גביהן דדמייא לצורת הפתח קטני מיהא זה סומך ואע"ג דZOZI שרשים תחת הגדר ומתרפstein לתוך השדה. **עמיק להן** - בעל השדה קוץ את השרשין שייצאו בשדהו בעומק שלשה טפחים. **ואילו צונמא** - וזה נוטע שם שלא כדת עמוק כמו קשייקו הן. **עשרים וחמשה אמות** - כך שיערו שהרשין נמשכין והולכין ומקלקליין את כותלי הבור. **הוא הדין מו'** - והוא קמ"ל דעת כ"ה אמה AZLI שרשין ומזקי לבור. **ה"ג אי כי אימא סייפה אם האילן קדם לא י��ז אי לא סמיך היכי משחת להן** - זה אילן קדם ואי שלא כדין סמך אמאי לא י��ז מה ליבור קדם דקתי קוץ ומאי שנא אילן קדם דתנא לא י��ז. **כdamar Rab Pfa** - לסתן בשמעתין. **הכא נמי בлокח** - אדם שנטע אילן בתוך שדהו ואח"כ מכר חצי שדהו לאיש אחר ובא הלוקח וחפר בור אין זה צריך ל��ז אילן שנטעו ברשותו. **את המשרה** - מים ששורין בו את הפטון. **מן הירק** - של מיני מאכל כרוב ושוםין וכרישין. **ואת הכרישין** - כרתי פורייל"ש. **ואת החרדל מן הדבוריים** - שאוכלין את החרדל ומהצד את פיהם ואוכלות את דבש שלهن. **כי ליכא יرك נמי לא סמיך** - והוא קמ"ל דהנץ קשה אהדי. **עד שאתה אומר הרחק את חרדליך מדבורי** - שעיל המזיק להרחיק עצמו הרחק אתה דבורייך מן חרדלי שאף אתה נקרא מזיק.

דף יח.ב

ואילא סמיך - איניש היזק למיצר חבירו אפילו בשאי שדבר הניזוק אית ליה לר' יוסי דאלו שניהם מזיקין הון היכי משכחת ליה דليسמו חד מיניהם ברישה הרי חבירו מעכבר עליו. **בלוקח** - אחר שעשה זה משרה בתוך שדהו אוزرע שם חרдел מכר מחזה שדהו לאחר והליך זרע שם ירך או העמיד דברים. **אמאי מרחיק** - הרי ברשות עשה. **ועוד מאי טעמא דרבנן יוסי** - שלא פlige אלא בחרדל וטעמא משום דתרוייהו מזיקין הון וליפלוג נמי במשרה וירק. **על המזיק להרחיק את עצמו** - ואף על פי שמתחלת עשה ברשות. **אי בבינתא** - גרעין הזרע.

דף יט.א

לא משכחת ליה - הדבורה לפי שהוא טמון בשרבינו. **ואילא בטרפאה** - ואם יאכל העלה. **הדר פاري** - חוזר וצומת. **מן המחמצן** - נברכת שורין בו את הבגדים יום או יומיים בצוואת כלבים עד שמחייבין ומסריחין. **אבל מן הנדיין** - נברכת שכובסין ומשפשפין בה מתוך שהמים נתזין למרחוק צרייך להרחיק ד' אמות. **ה"ג או סד בסיד תנן** - קלומר או ירחיק או סד. **לייערביינהו** - לתרתי בבי רישא ומצעיתא דהתם או סד בסיד תנן אלא מدلא ערביינהו ש"מ דברישא וسد בסיד תנן דבעין תרוייהו הרחקה וסיד. **בא בידים אctrיך** - למנקט ליה לתנא ואע"ג דה"ה ללא בא בידים. **במה טומניין** - את החמין בשבת דאמור רבנן דאסור להטמין בדבר המוסף הבל והתם מפרש טעמא גזירה שמא יטמין ברמז. **לשונות של ארגמן** - צמר צבוע ואחר כך חוזרו והחליקוهو במסرك ועשוי לשונות לשונות. **וכי דרכן להטמין בהן** - ואפ"ה איירוי בהו רבנן. **ציפי צמר** - לאחר שסרקו ונפכו במסرك. **ובמוכין** - של שחקי בגדים שהسورק מוציא מבגדיו הצמר בקוצים. **וain מטלטליין אותם** - שהן מוקצים למלאת גנדים. **ה"ג אי גיניך עליו ריעו ליתנינהו לכולחו בחדא** וליתני חדא מיניהם באיזך ולימא כו', **ליתנינהו לכולחו** - כל הנץ משום הבלא בחדא או כאן או אצל שבת. **הנץ משום דמשתמי לה לקדרה** - שמשברין את הקדרה כך שמעתי כאן ובכל מקום שמעתיו שמעלה חלודה. **דמחמי חיים** - כשנותני בו דבר חם הוא מתחמס וגבוי הטמנה מחמיימי הוא אבל גבי כותל קרייר. **והתנא רבבי אושעיא** - להרחיקות דמתני' בתוספתא שלו וקאמר חול גביהו. **במתונא** - אצל היזק לחוץ שנהה ובחול לח ולא אצל

היזק הבל. **נברכת כובסין** - לא קביעה כאמור המים שאמת המים עשויין להיות שם עולמית אבל זו הכווץ פעמים שמשתנה לאומנות אחרת. **דקוו וקיימי** - וליחולו קשה יותר משל מים חיים. **תיפוק ליה משום מהחרישה** - שהרי חרצו תחילתו ואפי' לא זרע ליה תנא לי מרחיקין. **במפולת יד** - שזרעו ללא חרישה חופר במרה ואני עמוק בעומק המחרישה. **ותיפוק ליה משום זרעים** - שסתם חורשין סופן לזרוע והא קטני זרעים. **בחורש לאילנות** - שיש שם אילנות מימים רבים ובא לחורש תחתיהם להשביכון. **ותיפוק ליה משום מיא** - צריך להש��ותן תמיד וכיון דאי אפשר לזרעים ללא מים למה היה למתנינהו הא תנא ליה הזיק דליקלו אצל כותל.

דף יט.ב

לצדין קא משתרשין - ומחלידין מתחת לכוטל ומקלקלים יסודו. **הمبرיך את הגוף** - גפן יחידי שאין בזורעים שאצלם משום עירובב אין כרם בפחות מחמש גפנים שתיים נגדי שתיים ואחת יוצא זנב אלא שלא אין זרע מן הגוף. **مبرיך** - כמו ויברך הגמלים (בראשית כד) קופץ זמורת גפן מחוברת וمبرיכה בקרקע בצדיה לכואן ולכאן וקורין בלע"ז פרובניי"ר. **שמחלידין את הקrukע** - אצל הכותל במקומו ומעלון עפר תיחוח ומתמוטט קrukע יסוד הכותל לצדין. **משתין בקיר** - אלמא דרך בני אדם כן. **בשפכין** - עביט מלא ושופכו שם. **לא ישtiny** - ליכא לאוקמי - אלא במשתין ממש. **בכוטל לבינים** - שהם של טיט שנתיibusו בחמה והם נימוקים מחמת המים. **וכמה טפח** - מפני שמטשטש את הקrukע סמוך ליסוד הכותל. **ובצונמא** - אם כוטל זה בניי בסלע דליקא למיחש בטישטווש קrukע. **מותר** - סמוך ממש ואסיפה קאי בכותל אבניים. **רקייק** - סופגנין חררה דקה ורכבה. **איןו ממעט בחלוון** - שבין בית לבית ויש בו פותח טפח ומת מונה באחת מהן וטומהה בוקעת לצד שני אין רקייק ממעט שייעורן מלחותיא טומהה דכיוון דראוי לאכילה לא מבטיל להתם דנחיי כמחיצה. **אבל רקייק דמאייס** - מותך שהוא דק ולהחולות הכותל מרטבו נמאס. **שנילוש במיל פירות** - שאינו מכשירין ואין אוכל מקבל טומהה ללא הכשר משקה הקורי משקה כגון מים ויין וחלב. **וחבית מלא גרוגות** - תנאים יבשים וכגון שלא הוכשרו. **כל שאילו ינטלו** - הקופה וחבית. **וימולין** - התבונ או הגרוגות לעמוד לפני עצמן חוותין בפני הטומהה. **ואם לאו אין חוותין** - שהחבית והקופה אין חוותין לפיה שהן מקבלין טומהה. **סרייא** -

נركב. והא חזי לטינה - ולא מבטל ליה. **דאית ביה קוצי** - והן היו רומנים ברגליין בטיט. **הא חזו** - לאכילה כולהו הנך תיובתא דש mojoל דאמיר מידי חזי ליטלו משם לאחר זמן אין ממעט בחלון. **בשהתריפו** - התליעו. **אי פומיה לבר** - לצד הבית שאין המת בתוכו.

דף א

שאין בה שלש על שלש - שאין מקבלין טומהה. **המדולדלין** - שתלושין ומעורין במקצת והבהמה עומדת אצל החלון והאבר מונח על החלון ותנן בהעור והרוטב (חולין קבט) מטמאין טומאת אוכלין במקומו וצריכין הכשר ואלו לא הוכשו. **עובד מוכבים** - אינו מקבל טומהה וכן בן שמנה שהרי הוא CABN לא חי ולא מת. **המלח** - לא מקבל טומהה דלאו אוכל הוא באני נפשיה. **וכלי חרס** - שאחוריו לצד אهل הטומהה. **והשלג והברד מו'** - הוайл ונימוקים מאליהם אין ממעטין בחלון. **הברד** - גלש"א. **הכפור** - גריישלאן. **הגלייד** - קרח לבן שאינו שלג. **ה'ג והא עשבים חזו לבהמתו** - ווסףו ליטלו ואפ"ה כל כמה דאיתנהו הטע ממעטין ותיובתא דש mojoל. **באפרזותא** - והוא סם המות לבהמה ומאן דGRESS בארזפתא טועה שהוא קורנס של נפחים. **כיוון דקשו לכוטל** - שמחלידין אותו כדאמר'י במתני' שקל להו ואפ"ה ממעט וקשה לשמואל. **בבאיין חז לשלשה** - טפחים רחוק מון הכותל וועלין לתוך החלון הראשין. **חזו לקריעה** - לעשות תלאי. **בسمיכתא** - עב יותר מדי. **לאומנא** - למקיז דם לקנח פי המכחה. **בריסקה** - שהוא מסרט. **אין בהן ארבעה על ארבעה מבעיליה** - שזו היא שיעור של שק. **קלניתא** - עוף חשש מאד ואין ראוי לשום אדם. **כען קלניתא** - כחשש קלניתא והוא מסרט. **דאית ביה קוצי** - ויסרטו את ידיו. **כיוון דקשה לכוטל** - כדתנן במתניתין.

דף ב

דלית בה שיעורא - והוא כמוון דליתא. **חרס** - לעניין הוצאה שבת. **כדי ליתן בין פצים לחבריו** - פצמי חלונות שבכוטל מריחסין זה מזה ברוחב החלון ליכנס האורה בין כל אחד ואחד ונוטן בחומרה למטה ולמעלה חרס רחב בין זה לזה וטח בטיט והחרס עב והוא שם CABN. **הא בעי גנייה** - וمسلקו לגנו. **חז ממלח ורבב** - מפני שהמלח מתפזר והרבב ניתך כשמתחמס. **מלח**

טזומית - עבה וקשה כאבן. **שני צבורי מלח** - גבוחים עשרה אצל כותלי מבוי ומניהם שני ראשי קורות המבוי עלייהן שכובד הקורה מעמיד את המלח. **ושל חמור** - ריחים של חמור. **איצטרובלא** - הוא מושב הריחים שבתוכו קליפת העץ שקורין צרק"א. **קלת** - היא אפרכסת שקורין טרוימורזי"ר. **מאי טיריא איכא** - ריחים קטנים וקלים הון ואין הקركע מרעיך בגילגולו. **משום קלא** - י"מ קול הנרגת החמור וי"מ קול הריחים. **מתני. אלא אם כן יש על גביו** - חלל גובה ארבע אמות מפני התנור עד התקרה כדי שלא יאחז האור בתקרת. **עד שיהא תחתיו מעזיבה** - אשטריי"ך בלו"ז טיח קרקע ג' טפחי שלא תבער התקרה תחתונה של עלייה ועל גביו ד' אמות. **ובכירה מעזיבה טפח** - אף היא כלי חרס ששופטים קדרה על חלה ואין עושים בתוכה היסק גדול כמו שעושים בתנור. **ואם הזיק** - אחר שייה שם כל השיעורין הללו משלם מה שהזיק ואעפ"כ מעכbin עליו השכנים להרחק בכל השיעורים הללו שמא ידליק בתיהם ואין לו מה לשלם. **בין התירו** - אם היה אווצר של יין התירו לפתוח תחתיו חנות של נחתומים וצבעין שאין העשן קשה ליין. **אבל לא רפת בקר** - שהריח קשה ליין. **גמ. והתニア** - לעניין מעמידה בעלייה בתנור ארבעה מעזיבה מתחתינו ובכירה שלשה. **בדנחותמים** - שמסיקין אותו תמיד וכן הכירה בכירת נחתומים. **תנוֹר דיזָן** - דיבב בה תנא דמתני שיעור ג"ט בכירה דנחותמים דמי. **כיבֶּד וריבֶּץ** - גגו לצורך האווצר ולא הספיק להכנס לו תבואה עד שפתח זה חנות תחתיו מי הוイ קודם לקודם לאוצר או דילמא דכיוון دقיבד וריבץ הוי קודם האווצר. **ריבֶּה בחלונות** - בעלייתו דגלי דעתיה שלאווצר הוא עשוי שיכנס לו אויר שלא יركב התבואה. **בנה עלייה על גבי ביתו** - על גגו ורגילין היו לבנות שם לאוצר מהו את"ל ריבֶּה בחלונות לאו הקדמה הוא היכי דכולי בניניא להכי עביד מאי. **תמרי ורמוני** - הכנס שט תמרים ורמוניים מי הויא התחלת אווצר או דילמא אין אווצר אלא בתבואה ויין ושמן. **והאי דיזָן** - יין שלנו אפילו עשו העולה מן הנר קשה לו. **אספסטה** - שחת של התבואה. **כרפת בקר דמיא** - מלחמת שהוא לח ומתחמס ומעלה סרחות. **מתני. ולא מוקול התינוקות** - קא סלקא דעתך תינוקות הבאים לקנות יין ושמן וכל דבר הנזכר בחרנות. **גמ. Mai שנא רישא** - דקטני יכול לומר אני איini יכול לישן מוקול התינוקות. **איני יכול לישן מוקול התינוקות.**

דף כא

סיפא אתן לתינוקות של בית רבן - ובע"ג דקיל הבא מלחמת אחרים לא מצא מהווים. משום תקנת יהושע בן גמלא - אחד מן הכהנים הגדולים שעמדו בבית שני כ*z אמר ביבמות (דף סא). ולמדתם אותן - האב עצמו מצוה ללמדו. פלך - הרבה מדיניות בפלך אחד והוא לשון אפרכיא. רב שמואל בר שילת - מלמד תינוקות היה (לעיל בבא בתרא דף ח). ואספיליה - האכילתו והשקהו תורה בעל כרחו כשור שנוטנין עליו על צוארו. לא תמחיה אלא בערךתא דמסנא - ברכעות של מנעלים כלומר מכח קלה שלא יזק. **לייהי צוותא לחבריה** - אין זוקק לייסרו יותר מדי ולא לסלקו מלפניך אלא ישב עם האחרים בצוותא וטפו לחת לב. **רופא** - מוחל. אומן - מקיז דם. **מעכbin עליו** - מפני שמרבה עליהם קול נכensis ויוצאיו. **לטופר יהודי** - מלמד תינוקות. **בסטופר מתא** - מלמד תינוקות העיר ומושיב מלמידים תחתיו והוא מורה את כולם איך עושים ויש שם קול גדול. **מתקנת יהושע בן גמלא ואילך** - שיישבו מלמידי תינוקות בכל עיר. **לא ממתין ינוקא ממטא למטא** - ללימוד מיום ליום שמא יזק בדרכים שהשtan מקטרג בשעת הסכנה שנאמר פנו יקראנו אסון (בראשית מב) אלא יוכל לכוף בני אותו מתא להושיב מלמידי תינוקות. **תיתורא** - גשר רחוב וחביוו במנחות (דף לה) תיתורא דתפילין מקום מושבם שדומה לגשר. **גמלא** - לוח קצהה. **סץ מקרי דרדי** - מנין תינוקות הראוין למלמד אחד. **ריש דוכנא** - שומע עם התינוקות מפי המלמד וחוזר ומשגירו בפי התינוקות ואותו ריש דוכנא נוטל שכר. **ומטייעין לייה ממטא** - לשכור לו אותו ריש דוכנא. **דיילמאأتي לאיתרשולי** - يتפאר בלבו שאין כמותו ויתרשול מן התינוקות ולא יירא שהוא יסלקווהו. **כל שכן** - כשחשבנוו יתן לב להיות למד יפה שדואג מקנאת חבריו שסלקווהו מפני שיביעו בבני העיר. **דגריס ולא דיק** - שלומד הרבה ולא דיק בלמידה התינוקות שלא ישתבשו.

דף כא.ב

מאי טמא עבדת cocci - שלא הרגת את הנקבות. **את** - זכר עמלך. **ארור מונע חרבו** - סיפיה דהאי קרא הוא. **שתלא** - נטע כרמו למחצה. **אומנא** - מקיז דם. **סטופר מתא** - לביר. **כמורתין ועומדין דמו** - שלא יקלקלו ואם קלקלו מסלק فهو بلا אתריותא אע"פ שלא התרו בו קודם לכך. **פסידיא דלא הדר** - כגון אלו שימושתנבה הבהמה או הרג המקייז והטופר כתוב ספר

תורה בטעות. **דוקרי ריחיא** - לטחון ולשchor. מרחיקין מצודת הדג מן הדג - צייד שנתן עינוי בדג עד שהכיר חورو מרחיקין שאר ציידין מצודתם משם אלמא אע"ג דלא זכה ביה ולא מטה לדייה מרחיקין שם דא"ל קא פסקת חיוטני. **שאני דגים דיהבי סיירא** - נוותניין עין בהבטה להיות נהגים לרוץ למקום שראו שם מזונות הילך כיון שהכיר זה חورو ונתן מזונות בתוך מלא ריצתו בטוח הוא שליכדנו דה"ל כמוון דמטה לדייה ונמצא חבירו מזיקו אבל הכא מי שבא אצלך יבא וממי שבא אצלך יבא. **שמרגילים** - לבא אצלם שאבותיהם שלחין אותן אל החנויות לקנות מן החנונים. **שיוסקי** - שקדים. **אבל הכא** - שזה העמיד תחילת והרגיל להשתכר בכך וזה בא לירד אצלם לאומנותו אומר לו פסקת חיוטאי. **שלא להושיב בינייהן חייט ובורסקי** - מקום אחר להכיר לו בית מבוי ויש כאן בני אותה אומנות. **ולשכינו** - הדר בمبוי כמוון. **איינו כופחו** - מלירד לאותו אומנות. **רשב"ג אומר כו'** - ורב הונא הוא אמר כרשב"ג. **מציע לעכב** - מעשיות כאן אומנותם ולהביא כאן למוכר ואפילו לרבען דאמר לי שכינו איינו כופחו. **ואי שייך בכרגא דהכא** - שנונן מס גולגולתו למושל העיר הזאת כבר מתא לא מציע בר מטה לעכב עליו כל העיר ופשיטה לי דבר מבוי אבל מבוי דעתפה לא מציע מעכב את המבוי מלירד לאומנותו כרבנן ולא כרב הונא מיהו איבעה לי בר מבואה אבל מבואה אחרתינה - מי מי מציע מעכב בין המבוי הזה או לא מי הו שיכינו ואיינו כופחו או דילמא שכינו דאמור רבנן בבר מבואה דההוא מבוי קאמרי אבל בר מבואה אחרתינה לאו שכינו הוא. **ומודה רב הונא** - אמר לעיל בר מבואה דוקרי ריחיא כו' דאית ליה כרשב"ג מודי הוא במרקורי דרדקי דלא מציע מעכב לבר מבואה מלמד גם הוא התינוקות שמתוך כך יזהרו באומנותן שייראו זה מזה דאמר מר קנאת סופרים תרבה חכמה.

דף ב.א

ומודה רב הונא בריה דרב יהושע - אע"ג אמר בר מטה אבל מטה אחריתני מציע מעכב מהביא כאן ולמכור מודה הוא ברוכליין מוכרי בשמיים המחזירין בעירות להביא בשמיים לנשים להתקשט בהן דלא מציע לעכב עליו רוכלי העיר. **לאהזרוי** - לחזר ולסבב במבואות העיר ובבתיים על כל הרוצה לקנות ואחרי כן ישוב לעירו. **ואי צורבא מרבען הוא** - דטריד בගירסתא ולא אורחיה לאהזרוי אף לאקבועי נמי. **דלא כהאלכתא** - אלא לפנים משורת הדין.

דיקולאי - מוכרי סלים וייש אומרים מוכרי יורות. **ולעלמא ליזבן** - יומא דשוקא הוה והרבה באין מקום אחר לקנות מן השוק לפיכך אין בני העיר מעכbin גם על המוכרים להביא אומנותם ולמכור לנקבצים לשוק. **עמוראי** - מוכרי צמר. **אית לו אשראי במתא** - מכנו באמנה וצריכים אלו לשחות כאן עד שנגבה חובות שלנו ואם אין אלו מוכרים שחורתינו במה נתפרנס. **עד דעקריתו** - שתעקרו חובותיכם מן הלוקחים מהם באשראי. **נקיט ליה שוקא** - הכרז שלא ימכור איש בעיר גורגורות אלא הוא. **תהי ליה בקנקניה** - הריח לו בקנקנו אם יין הוא אם חמץ כלומר בדקחו בהלכות אם תלמיד חכם הוא אם לאו, ריח היין כשמריחין אותו אם טוב הוא קרי תהי כדאמרין בת תיהא במסכת ע"ז (דף טו) וכן בכתובות (דף קה) קרנא היה תהי באمبرא דחמרה. **כפיפה מצרית** - סל נצרים של ערבה. **מהו** - מי חשוב כמעוכל והוא ליה כלי גלילים ואין מקבל טומה עוז. **אל** - רב דימי לרבע אדא. **מר ניהו ربא** - אתה הוא רבא לפי ששמע על רבא שהוא גдол העיר וסביר שהוא זה. **טפח ליה בסנדליה** - הכהו על סנדלו במקל דרך שחוק בשם שמיין למי שאינו חשוב. **דלא שהיה** - שלא נמנע מלהפרע. **לאוניתא** - אונאת בושתו. **דמלכא דאדום** - ע"פ שהוא אדומי. **על שרפו** - מחמת זיון. **דאמר להו לרבען אדמגרמיטו גרמי בי אבי** - שהיה רגיל לומר לתלמידים עד שאתם הולכים אצל אבי לגרם עצמות כלומר ללימוד שלא לשובה. **טו אכלו קו'** - בואו ולמדו הלכות צהובות מרוחות אצל רבא. **שמעיה דרבא** - שלוחו לקנותبشر. **ריש כלה** - דורש ברבים בשבתו. **דלא הו בסיומא** - יש אומרים שלא היו בעצה שנעשה רב נחמן ריש כלה ויש אומרים דלא הו בסיומא דפירקה דרבא דדריש בשבת הרגל הלכות האמורות בפרק אחרון של בכורות. **שמעתתא דמעשר בהמה** - בפרק אחרון דבכורות ורבא אמרינחו בסופה דפירקה. **אותו רבנן** - תלמידי הישיבה הבאים לשם. **נטרנא ערסיה דרב אדא** - אני מצפה כאן שיביאו את מטה רב אדא שמתה. **מתני**: **לא יסמוד לכוטל חבירו כותל אחר אלא אם כן קו'** - מפרש בגם: **והחלונות** - מי יהיו לו חלונות פתוחים לחצר חבירו והוחזק בדבר זה שלש שנים ובא בעל החצר לבנות שם כותל צריך לשער ד' אמות. **בין מלמעלן** - אם בא להגביה יגבה כותלו ד' אמות מן החלונות. **בין מלמתן** - אם בא לבנותו נזוק צריך להשפילו מן החלונות ד' אמות וטעמא מפרש בגם: **בין מנגןן** - צריך להרחקו מהן ד' אמות. **גמ'**.

דף כב ב

הבא לסמוֹך - מתרילה כותל אצל כותל חבירו. **והא מי שהיה קתני** - אלמא כבר היה. **ונפל לא יסמוֹך** - לא יקרבו לצד כותל חבירו. **דוושא דהכא מעלי להתט** - מה שדשין ברגל בין שני הכתלים תמיד מועיל לשני הכתלים להקשות קרקעית יסודות הכתלים ולא ימוטו. **אלא כותל גינה** - מתוק שאין דשין אותה מבפנים צריכה דישה מבחוֹץ. **עיר חדשה** - שעדיין לא נידשה אף כותל חצר צריכה דוושא. **מלמעלן** - צריך להגביה שיעור שלא יצץ בהשענו על כותלו וישפיל ראשו ויראה דרך חלונות ויראה בבית חבירו. **שלא יעמוד** - על ראש עובי כותלו ויראה. **ומכגדן** - צריך להרחיק כדי שלא יאפיל ולא יhib תנא דבריית' שיעורה. **טעמא שלא יאפיל** - בשיש חלונות אבל משום דוושא בשאי שם חלונות לא אלמא לא חישין לדוושא. **מן הצד** - שאין הכותל האחרון מהלך לאורך כותל ראשון אלא מן הצד הוא בא אם זה ממזרח למערב זה בא מצפון לדרום וראש עוביו כנגד החלון ומאפיל דהכא ליכא למיחש לדוושא דההוא פורתא. **וכמה** - כדי שלא יאפיל לתנא דברייתא שלא יhib שיעורה. **והלא מציז** - כיון דסמוֹך הוא ע"פ שהוא מגביהו יכול להציג. **במדיר את כותלו** - עווה ראש כותלו מדרון ומשפעו לצד החלונות עד שאינו ראוי לא לעמוד עליו ולא להשען עליו. **משתי רוחות** - שני כתלים זה כנגד זה משני צדי החלון. **את הכותל מן המזחילה ד' אמות** - מזחילה הוא צינור גדול בעין קנעלא שלנו ומונחת לאורך הכותל על הכותלומי הגג זבין לתוכה והיא מקלחתם לארץ ואמ אורך כותלו מהלך על פניהם חצר חבירו ומזחילה עליו צריך זה להרחיק ממנה אם בא לבנות כותל בצד ארבע אמות על פניהם ארכה כו' כדי שייה זוקף שם סולם בשיפוע לעלות בו לתקן מזחילתו לנוקתה מעפר וצורות הנופליין בה ומעכביין קילוח המים. **במזחילה משופעת** - שתקרת הגג משופעת ויוצאת להלן מן הכותל לתוך החצר והמזחילה בסוף התקירה משוכה להלן מן הכותל לתוך החצר הלך אי לאו משום זקיפת סולם לא היה צריך להתרחק מראשי התקירה. **דאい משום דוושא הא אויל ואטוי תותיה** - תחת השיפוע. **מתני**. **מרחיקין את הסולם מן השובץ** - אם יש לזה שובץ בחציו סמוֹך לכותל שבין שתי החצירות וחבירו בא להעמיד סולם בחציו אצל הכותל ירחיקנו מן השובץ ארבע אמות. **כדי שלא תקפוּן הנמייה** - מן הסולם לשובץ ותחרוג את היונים והוא חייה קטנה. גמ'. **לימה מתני' דלא כרבי יוסי** - דפיג בפי פירקין בנוטע אילן סמוֹך לבור וטובא

מיליaicא במתניתין דודאי לאו רבבי יוסי אלא לימא אף זו דסולם ושובץ
דלא רבבי יוסי. **בגירי דיליה** - בחצים הבאים לו מיד גופו של בעל הבית
משם. **דבחדוי דמנח ליה** - בעוד שאוחז בסולם קפצה. **גרמא בנזקן אסור** -
ואפי' למ"ד (ב"ק דף צח ק) דלא דין דוגמי ופטור משללים אסור לגרום
וכשבא להעמיד גרמא להזיק חברו מעכבר. **תאלי** - דקלים קטנים.

דף גג.א

אומני - מקיזי דם. **קורקור** - עורבים שדים מיטיבים בצעקתו כקורין קורקור. **אפיק**
לי - כלומר אל יקייזו לי עוד כאן שעל כן העורבים באין. **בקוטרא** - עשן.
בבית הכסא - שעל גבי קרקע ונראה לעינים שכח היו בתיהם כסאות שלהן.
מתני'. **מרחיקין השובץ מן העיר** - שהיוונים מפסידין זרעווני גנות. **אא"כ יש לו**
כו' - שלא יפסידו היוונים בשדה חברו. **מלא שגר היונה** - מרוצת פריחתה
פעם אחת. **ואם לקחו** - כמו שהוא עם הקרקע אפילו אין לו כל סביבתו אלא
בית רובע הקב הרי הוא בחזקתו שהרי החזק בו הראשון כן. **גמ'**. **אין פורסין**
נשבין - שלא ילכדו בהם יוני היישוב. **שלשים ריס** - ארבעה מיליון. **וכרסייהו**
בחמשים אמה קמליא - כמה שהן מלקטין בתוך חמשים אמה מהתמלא
כרישן ואין מפסידין בזרעים מכאן ולהלן. **לא יפרוס** - נשבין. **ביישוב כרמים**
שפורהין מכרם לכרם ושתים הרבה. **ביישוב שובכין** - שמדלג משובץ
לשובץ. **ותיפוק ליה משום שובכין גופייהו** - מי מה מיל דקאמר דמשמע
דבשביל יוני העיר מתפרק שבאיון כאן דרך שובכין בלבד יוני העיר נמי לא
יפרוס שהרי לוכד יוני שובכיות של אחרים. **טוענין לירוש וטוענין לולוקח** -
בית דין פותחיםפה וטענה לירוש ולולוקח שעערער אדם עליהן ויש לו עדים
שהיתה שלו או של אבותו וזה אומר ירשתיו מאבא או לקחתיו מפלוני
שהחזק בו ימים רבים והביא עדים שהחזק בו אביו או המוכר לו שלוש שנים
או"פ שלא טען והן לקחו ממן או מאבותו טענין לו בית דין ופוטחים לה
פה ואילו למי שלא ירצה ולא לתקה מאחר ששאמר לו המעורר מה אתה
עשה בתוך שלי והוא אומר החזקתי בה ג' שנים ולא אמרו לי דבר תנא
במתני' (לקמן בבא בתרא דף מא) דין לו חזקה ומתני' דקANTI הררי הוא
שהחזקתו אשמעין דהיכא דליך מאחר ובאו וערערו עליו אין צורך להרחיק
אלמא טענין ליה בשביבו שהוא שלקחה ממנו (ונימא) נתפיס עס סביבתו
במעות עד שנאortsו. **אינו צריך טענה** - אינו צריך לומר אתה מכרת לאבי אלא

ראיתי לאבי שהחזיק בה ולא ערער אדם עליו. **לקח חצר ובה זיון** - במתני' בח"ה תנן אין מוצאיין זיון וגוזטראות לרשות הרבים אדם הבונה בית לא יוציא ראש קורות תקרתו לרה"ר אבל אם רוצה כונס בנינו לתוך שלו ובונה ומוציא ראש קורותיו לחוץ ואם לckoח חצר ובה זיון וגוזטראות יוצאים לרה"ר הרוי הוא בחזקתה שבית דין טוענין לו שהראשון כנס לתוך שלו או נתפיס עם הרבים. **אימא לתוך שלו הוא כונס** - שאילמלא כן היו הרבים מעכbin עליו ולא היה יכול לעשות בזורע אבל כנגד היחיד אימא בזורע עשה שהוא חזק ממנו. **מאן פיטס** - מי היה רשאי לקבל מעות. **ומאן שביק** - מי הוא שבידו למחול ולסלוח.

דף גג.ב

מתני'. **ניפול** - גוזל. הנמצא בתוך חמשים אמה - של שובך. נמצא בין שני שובכות - בתוך חמשים לשנייהן. גמ'. **רוב וקרוב** - אם בא דבר לפניו ויש בו להלך אחר הרוב והוא כך ואם תלך בו אחר הקרוב איןכו כך הלך בו אחר הרוב ואע"ג דתירוייהו דאוריתא רובה דאוריתא דכתיב אחרי רבים להטוט (שמות כג) וכורבא דאוריתא דכתיב והיה העיר הקרובה וגו'. **ואע"ג דaicא אחוריתי** - שרחוקה ממנו שגדולה ממנו ברוב עס. **בדיליכא** - רחוקה מזו שגדולה ממנו אלא כולן שווה. **בין ההרים** - שאין דרך רוצחים לבא ממקומו אחרים לכאן. **לאו אע"ג דaicא אחرينא** - חזץ לחמשים אמה דנפיש מהאי. **אימא סיפה כו'** - הוא הדין דזהה מציא למינך נמי ליזיל בתר רובא - דעתם אלא דאית ליה פירכא דעתיפה. **הכא במאי עסקין** - כולה מתניתין מתרצה במדדה בגוזל שאינו יכול לעוף אלא בדידי מעת הלך תוך חמשים אמה של בעל השובך ואף על גב דaicא אחרני דנפיש דכל המדדה אינו מדדה יותר מחמשים וחוץ של חמשים של מוצאו דכיוון שאין מדדה יותר מחמשים וזה יצא חזץ לנו נפק ליה מתורת מדדה וקם ליה בתורת מפריח ואיכא ליזיל ביה בתר רובא דעתם. **ועל דא אפקחו** - שהיה מטורייח עליהם. **וליזיל בתר רובא דעתם** - וליהו של מוצאו דקה ס"ד דנמצא בין שתי שובכות אחוץ לחמשים אמה נמי קאי דנפיק ליה מתורת מדדה.

דף כד.א

בשביל של כרמים - דעתם כרמים נדדה חזץ לחמשים ומיהו בתר רובא

דעלמא ליכא למיזל דכל המדזה וחזי לקיניה כשמחויר ראשו מדזה אי לא לא מדזה והאי אי מעלה אתה לא מצי חזי לקיניה זכרמים מפסיקין לפניו.

אף און נמי תנינה - כר' חנינה דרוב וקרוב הלך אחר הרוב. **נמצא בפרוזדור** - נמצא דם לאשה בין כותלי רחם מבחוץ הקורי בית החיצון. **ספיקו טמא** - ספק זה טומאה ודאית מדקתי שחזקתו מן המקור ומה ספיקא יש כאן רישא דמתניתין במסכת נדה משל עצמו באשה החדר ובפניהם בעובי גופה לצד דם החדר טמא והוא המקור ומפרש בגמר החדר מבפנים בעובי גופה לצד אחוריה והפרוזדור מבחוץ לצד פניה והעליה בנזיה על גבי שניהם ודם העלייה טהור ולול פתוח מעלייה לפרוזדור וקטני נמצא בפרוזדור חזקתו מן המקור זב ויוצא אל החוץ הויאל ורוב דמים מצויים בו ולא אמר מן העלייה نطף דרך הלול ואע"ג דעליה קרוב לפרוזדור שעל גבו. **רוב ומוצי** - דמיו רבים יותר مثل עלייה ועוד שהן תדירים לזרב ממש ודמי העלייה אין תדירים לצאת בהא ליכא מאן דפליג על רבינו חנינה. **חייבן עליו על בית מקדש** - שלא מספקין לה כמביא חולין לעזרה דודאי דם נדה הוא. **ושורפין עליו תרומה** - ולא אמרי ספק הוא ותולין לא אוכליין ולא שורפין. **שמע מינה** - מדחיזיק ליה בדם נדה ודאי תלת. **איתה לדר' זира** - דאמר גבי תשע חניות בשילחי פ"ק דכתובות ובنمצא הלך אחר הרוב ומוטר דאע"פ שדלותות מדינה נועלות דליתא אלא חד רובה להכירה רוב העיר שתשע חניות שבה מוכרות בשער שחוטה והאתה מוכרת נבילה דaicא מילתא דבעינן ביה תרתי רובי כדארמי התם כגון דלותות מדינות פתוחות ורוב טבחים סביבות המדינה ישראל דaicא למיזל בתר תרי רובי להכירה רוב העיר ורוב הבאין מחוצה לה. **זהאasha כדלותות המדינה נועלות** - כלומר דליתא למימר בה תרתי רובי אלא חד רובה שרוב דמים מן המקור وكא אזי בה בתר רובה להביא קרבן לעזרה ולשרוף תרומה דמידי אסור לעשותו מספק הוא. **והא רבא הוא דאמר** - לעיל רוב ומוצי לייכא למאן דאמר ולא תסייעו לר' חנינה מהא והכא מסיע ליה מינה דקאמר ש"מ תלת. **חבית** - של יין. **מההייא זקרה** - שם מהזו הוא על נהר פרת כדאמר בקדושים (דף עא) לעניין יוחסין ובגייטין ואין ישראל מצוין שם והוא לעלה מפרט וכיולה חבית לבוא שם אצלנו. **רב לית ליה דרבי חנינה** - ואזיל בתר קורבא ושםואל אזל בתר רובה דעתך ליה לדרכי חנינה. **עקולי ופשמי הוו טבעי ליה** - הרבה מקומות יש שם ועד כאן שהמים מתעקלין ומתגלגים כגלג' במקומות אחד מחמת כיפי סלעים ארוכים

הבאים אל תוך הנהר והמים מכסין עליהם והספינות מתגללות שם וטובות. **ופשווי** - הפשרות שלגים הנקיים אצל הנהר וקווקימי ואם תבא החבית שם תעמוד שאין הנהר מוליכה. **חריפותא דנהרא נקט ואתאי** - שמא מתחילה נפלת באמצעית הנהר במקום חזקו ומרוצת המים הביאתה ולא הניחתה לנפות ימין ושמאל. **בפרדיסא דערלה** - בכרם של ערלה. **שרי רבינה** - ולא חש שמא מכרם זה גנב היין זה. **אי גניב מיניה אצנווי בגויה לא מצנעי** - אין דרך גנבים להצניע היין במקום שגנבוهو ממש מושום דמתירא שמא ימצאחו דורך הענבים. **זקי נודות. בי קופאי** - טמוניים בין גפנים שבכרם והיא של ישראל. **לימא לא סבר לה לדרכי חנינה** - לילך אחר הרוב אלא אחר הקרוב וכאן ישראל מצוים יותר מנכרים ולא אוזلين בתר רובה דעתמא.

דף כד.ב

דשפוכאי - שופכי יין מן החבית לנודות למכור לעוברי דרכים במדינה זאת כדיםיים ואיזיל. **ברברבי** - דליקא למיחש לרובה דעתמא למימר מעובי רחפים נפול. **ואיא איכא רברביב בהדייהו** - אף הקטנים מותרין דבררבבי לאו אורחיהו דעובי רחפים אלא כולהו מלוקח יין של מדינה זו נינהו ויישראל hon וקטנים שאין דרך לולקח יין להבאים. **אימור באברורי הויה מנחי** - להשווות משא החמור כשייש שתי נודות זה גדול מזה מעט ומכביד המשא לצד אחד מנייחין נוד קטן אצלם להשווות המשא. **מתני. מרחיקין את האילן מן העיר** - בגמרה מפרש ממשום נויי העיר לפי שניי לעיר כשייש מרחב פנוי לפניה. **חרוב וشكמה** - ענפיהם רבים. **ואילון סרק** - גנאי הוא לעיר. **ונוטן דמים** - מי שהעיר שלו. **גמ. ותיפוק ליה דאין עושין מגרש שדה** - משנה היא בפ' אחרון של ערכין (דף לג) ומגרש אלף אמה הוא וכל אלף אמה אסור לעשותתו שדה וקס"ד לא שדה לבן ולא שדה אילן. **לא צריכא לר' אלעזר** - דפיג התמס ואמר בד"א בעיר הלוים אבל בעיר ישראלכו. **ה"ג ולרבנן דאמרין אין עושין הני ملي בזורעים אבל באילנות עושין** - בתוך אלף אמה. והכא - בתוך עשרים וחמש אמה ממשום נויי העיר אין עושין. **קרפף יותר מבית סאותים שהוקף לדירה** - סאותים הוא שיעור חצר המשכן ונתנווה חכמים שיעור לכל היקף שלא הוקף לדור בתוכו או לשימוש מן הבית לתוכו כגון קרפף שבבקעה אבל המוקף לדירה אף בית עשרה כורין מטלטlein בו וכאמר הכא יתר מבית סאותים שהוקף לדירה הוא מותר לטלטל בכולו. **נזרע רובו** - בטלו

הזרעים שם דירה ממנה והרי הוא כגינה שאין הקפה לדירה הוואיל ויתר מבית סאותם הוא אין מטלטלי בו עוד. **אבל ניטע רבו** - באילנות אין האילנות מבטלין תורת דירתו ממנה והרי הוא בחצר שלפני הבתים שהקיפה לדירה ומותר. **מאי שנא בור** - דבעינו נמי הרחקה וקטני נמי אם הבור קדמה קוץ ונותן בעל הבור דמי ailן לבעל ailן. **לא חמימה ולא קרירא** - שזה סומך על זה אף כאן דמי ailן מי יתנש אם באט להטילים על בני העיר כל אחד אומר ממוני לא יתחילה ונמצא ailן עומד והעיר מגונה ואין זו תפארת ארץ ישראל. **מאי קושיא** - מבור לעיר דאיצטריך לשינוי הци דלמא שאני הייך דרבים מהזיקה דיחיד לא חיבבו חכמים לקוץ ailנו בשביל בור היחיד שלא דמים אבל בשビル הייך רבים חיבבו לקוץ. **לא חמימהכו'** - אם באט להמתין עד מתן מעות יעמוד זה לאורך ימים בני העיר סומכין זה על זה ובעל ailן רוצה בכך לפיכך יקוץ ואחרי כן יגבה מעותיו מהן בב"ד. **התם** - גבי בור דודאי של ailן אם ודאי קדם לאו למיקץ קאיCDCתני אם ailן קדם לא יקוץ ספיקו נמי לא אמר ליה קוֹץ שעל הנזק להביא ראה. **הכא דודאי** - נמי למיקץ קאי אלא שנוטל דמיםCDCתני אם ailן קדם קוֹץ ונותן דמים ספיקו נמי אמר ליה קוֹץ ממ"נ על כרחך וכשבא לגבות דמים אמר ליה אייתי ראה ذات קדמת וشكل. **מתני**. **גורן קבוע** - בגם' מפרש Mai קביעותא. **חמשים אמה** - מפני המוץ המזיק את בני העיר כשהוא זורה וגם הזרעים הוא מיבש. **ומניrho של חברו** - ובגמרה מפרש Mai הייך דמוֹץ לניר ניר היא חרישה שחורשין בימי הקץ ואין זורען בו עד ימות החורף כדי שימושתו בראשי הקוצים והעשביםCDCתיב נирו לכם ניר ואל תזרעו אל קוֹצים (ירמיהו ד). **בכדי שלא יציק** - הא ישוערא משמע בziej מחמשים אמה ובגמרה פריך מ"ש מרישא דאמרת אלא אם כן יש לו חמשים אמה לכל רוח. **גמ'**. **שאינו זורה ברחת** - אין הכרוי גדול וא"צ לזרות ברחת אלא הרוח מונשבת בכרי והמוח נדף מאליו רחת פל"ה בלע"ז כשהכרוי גדול צריך להגביה התבואה ברחת זורק כלפי מעלה והרוח מונשבת ודוחפת המוץ למרחוק. **רבashi אמר** - שיעורא דסיפא כרישא ומה טעם קאמר. **מקשויאו ומדלויעו** - נתיעעה שהקשואין והדלועין גדיין בה. **בשלמא לרבashi ניחא** -CDCתני בכולו חמשים אמה. **אלא לאבי קשיא קשיא** - [הכי] גרסין.

שעושה אותו גלל - מרבה לו זבל ושורף את הזרעים שנזרעו בו. **מתני'.** את הנבלות ואת הקברותכו' - משום ריח רע. **אלא למזרח העיר** - שאין הרוח מזרחת קשה תDIR אא"כ באה לפורענות אבל כדרך היא חמה ומונשבת בנחת דכתיב (יונה ד) רוח קדים חרישית ותק' השמש וגוי לפיכך אינה מביאה הרוח לעיר. **חוץ מן מערבה** - בגמ' מפרש טעמא. **גמ'** ו**סומך** - אינו צריך להרחק נ' אמה. **שאינו עושה כלל** - ומרחיק נ' אמה דקאמר ר"ע אשר רוחות דרישא קאי. **תDIRIA ברוחות** - אותו צד תDIR ברוח שרוח מערבית מונשבת תDIR משאר רוחות. **רוח צפונית מונשבת עם כל אחת** - מהrhoחות לפי שהיא רכה ומתקה וצלולה כדאמר ביבמות (דף עב) וממתקתן. **בן נז** - מלאך העשי בדמות נז. **מעמידה** - בכיפוי. **תDIRIA בשכינה** - במערב היא שכנת. **לאבותינו** - אנשי כנה"ג שאמרו מקרא זה בספר עזרא. **צבא השמים** - השם והירח העומדים במזרח. **לץ משתחים** - למערב. **ודלמא** - הם למזרח משתחים וכי תימא אין דרך להשתחווות סמוך לרבם עושין כעבד שנטל פרט מרבו וחוזר לאחוריו ומשתחווה כשהוא הולך לאחוריו משנטל פרט מתפרק תמיד בהשת恊יה. **פרט** - מתן. **אתה הוא ה' לביך** - בתר וצבא השמים כתיב ועל עסקי שליחות צבא השמים הוא משבח ואומר אתה הוא לביך במדעה זו. **לשם מחזירין שליחותן** - כשהיאן אומר עשוינו שליחותך צריכין לשוב אל מקום שהשולחים עומד שם. **למקום שמשתלחין** - פ' באותו מקום שנשתלחו שם אף שם השכינה מצויה ואומרים לו עשוינו שליחותך. **והנה המלאך הדובר כי יוצא** - בנבואת זכריה למוד את ירושלים כמה ארכה וגוי ומלאך אחר יוצא לסתור שליחותו של ראשון שחוזר בו המקום ולא יתנו בה מדעה ואומר פרזות תשב ירושלים והרי שנייהם מעת השכינה באים ואחורי לא נאמר אלא לקראותו זה בא מכאן וזה בא מכאן. **רב שת** - מאור עיניים הוה. **כל רוחתא אוקמן** - העמידני להתפלל. **צמורו בה מיני** - תלמידי עובי ע"ז מורים הוראה להתפלל במזרח. **אוריה** - אני שמעתי כך קורין למערב בלשון פרסי, ול"ג שכך קורין למזרח בלשון לעז והיינו דקאמר אויר יה שהשכינה במערב ובפניו למזרח נמצא המזרח אויריו. **יערוף כמטר לקחי** - משה רבינו דימה את התורה לארבע רוחות בשם שאי אפשר בלי הם כך - אי אפשר לעולם בלי תורה. **מערפו של עולם** - אני שמעתי מחזקקו של עולם על שם שהשכינה במערב ס"ל ואני אומר מאחוריו של עולם שהמערב קריי אחר שנאמר הון קדם אהליך ואיננו ואחר ולא אבין וגוי (איוב כג). **שמזלת את**

זהוב - שמחמתה ו מביאה שרב ו רענון בא והזהב זל. **וכן הוא אומר** - דכתיב
זילותא גבי זהב. כشعיר - שד.

דף כה.ב

לאכסדרה - שאין לה דופן רביעית. **איינה מסובבת** - במחיצה. **למעלה מן הרקיע** - ומהלכת את רוח צפון בגנו של רקיע. **לקובה** - אהל שכלו מוקף. **לקרון מערבית צפונית** - בלילה שהחמה לעולם מהלכת רוח צפונית בלילה ומן המערב היא פונה לצפון שכך הילוכה מן המזרח לדרום מן הדרום - למערב וממערב לצפון. **ומחרות אחורי מיפה** - דרך חלון. **חולץ אל זרים** - היקף היום קרווי הילוץ שהוא בתוך החלל ואת היקף הלילה קרווי סיבוב שהוא מקיף בחוץ ובוים לעולם מהלכת בדרום אפילו ביום קצר איינו מהלך פחות מרוח דרומית. **וסובב אל צפון בלילה** - אף בלילה קצרה של תקופת תמוז איינו סובב פחות מרוח צפונית. **פעמים מהלכתן** - ביום ארוך של תקופת תמוז שהיא יוצאה בקרון צפונית מזרחית ושוקעת בקרון מערבית צפונית. **פעמים סובבתן** - ביום קצר שהיא יוצאה בקרון מזרחית דרומית ושוקעת בקרון מערבית דרומית ומהלכת בלילה ג' רוחות. **אתאן לר' אליעזר** - שאמר לאכסדרה דומה. **ומمزירים קרה זו רוח צפונית** - שהדופן מזרחת ופרוצה. **והאמרת רוח דרומית מעלה רביבים** - וכאנ אתה אומר רוח מזרחית מביאה מים. **הא דאתיא מטרא בניחותא** - בא מן הדרום וכי אתיא בשפיקותא בא מן המזרח כדכתיב מים במזוק. **לא הוגשמה רוח דרומית** - שהיתה רגילה להביא רביבים טובים. **וכתיב צפון וימין** - אלמא ימין הוא דרום וכתיב בה רעב. **את אוצרו הטוב** - וסיפא לתת מטר ארץ. **ידרים** - בתפלתו יחויר פניו לדרום. **וסימנייך** - שלא תחליף. **דמצד אצדדי** - מעט לצד דרום. **אדרימו** - שתהייו פונים לצד ירושלים משום דכתיב והתפללו אליך דרך ארצם וגנו (מלכים א ח). **עד שאתה אומר לי** - שאני מזיק ועלי להרחיק את עצמי אני אומר לך שאתה מזיק. **לגולגי חרזי** - פרחי חרזי. **מתני**: **חרוב וشكמה** - שרשיהם מרובים. **בין מלמעלה** - שאחד מהן מלמעלה בגובה שיפוע הר והשני בשפולו. **בין מן הצד** - בקרקע שוה. **ונוטן דמים** - דכיוון דברשות נטע שאינו מזיק עד זמן גדול לא חייבו חכמים לקוץ ולא דמים בשביל האזיקה דיחיד. **גמ'**: **שמחליזין** - לשון חלדה דהלכות שחיטה (חולין דף לב) שמהלכת מתחת לקרקעית הבור. **הלכה בר' יוסי** - שעל הנזיק

להרחיק את עצמו. **בגירי דיליה** - היכא דמטי ליה הזיקה מtopic ידי של מזיק כההיא דאמרי' בהבית והעליה (ב"מ דף קיז) הנחו כי תרי חד דיר עילאי וחד דיר תתאי איפחת מעזיבה וכל אימות דמשי ידיה נפל עלייה דתתאי דכשנופלין מידו ממש על התחתונו קרי ליה גירוי דיליה וכי פסקי והדר נפל לא קרי ליה גירוי דיליה. **פאפי יונאה** - כך שמו על שם מקומו. **עצורי** - עוצרי שומশמין לעשות שמן. **בגירי דיליה** - והכא נמי מידייהם הוא בא לו שמחה מכותיהם הוא מרעד. **וכמה** - תנוד אפданא דבעי ארוחקי.

דף כו.א

כדנייד נכתמא אפומא דחצבא - שם יניחו כד על חומה וכסואה עליה ינווע הכספי מחמת הרעה. **רקטא** - מה שמנערין מן הפשתן. **מאי שנא מזורה** - בשבת דחייב ואע"פ שהרוח מסיעתו חשיב ליה עושה מלאכה אלמא גירוי דיליה נינהו. **היינו זורה ורוח מסיעתו** - כי היכי דלענין שבת הווי כחו לעניין נזקון נמי כחו חשיב ליה. **ולרבינה מאי שנאכו** - בשלמא זורה ורוח מסיעתו לא הויא ליה פירכא דקסבר ממונא מאיסור שבת לא ילפין דתתם מלאכת מחשבת אסרה תורה וכיה"ג מתרצין ליה להא פירכא בב"ק בהכונס צאן לדיר (דף ס). **גץ** - אטנטצייל"א היוצאה מן הברזל כשהפטיש מכה עליו. **חייב** - והרי הוליכן הרוח. **ニיחא ליה דלייזיל** - לחוץ שלא ידליך את ביתו. **מתני**. **סמוק לשדה חבירו** - בין שדה הלבן בין שדה האילן וטעמא כדי עבודה הכרם שכשיהרשו את אילנותיו לא יהא צריך להכנס מחרישתו לתוך שדה חבירו. **עמוק** - להן בעל השדה שייצאו לתוכו. **קוץ** - בעומק ג' טפחים. **העצים שלו** - בגמרה מפרש של מי. **גמ'**. **אבל בבל שני אמות** - שמחרישון קצהה. **פרדיסא** - כרם. **והא ארחיקי לי** - ד' אמות. **שכחת ברוי** - כך שמו. **אשכחיה** - רב פפה לרוב הונא דקא חפר וקיים שרשין. **מאי האי** - אמאי קייצתה. **אמרי ליה מולה** - הבאתי לו ראיות הרבה שלא יקוז.

דף כו.ב

שהחזיקו בו רבים - לעשותו להן דרך אסור לקלקלו אע"פ שהוא של יהוד ואני נמי הא אחזקי ליה. **לבתר דנפק** - רב פפה. **אמר** - רב הונא אמאי לא אמר לי. **בתוך שיש עשרה אמה** - לאילן הויא חזקה דאלון אבל חוץ לשערה אמה אין חזקתו חזקה שאע"פ שרשיו מתפשטין כ"ה אמה אין

יונקין אלא בתוך ט"ז אמה סמוך לאילן וכדאמרין לקמן ואני הוא חוץ לט"ז
 אמה קיינא. **הדייבא** - דמן הדיב. **לא נהנין** - מדרבן. **ולא מועלין** - אם
 נהנה לא מעל אלמא לא קדשי. **מידי איריא** - מסקנא דkowski היא כלומר
 מכולה לאו איריא היא לא למשמע מינה בתר אילן ולא למשמע מינה בתר
 קרקע דעתמא משום דהנק שרשים גידולים הבאים לאחר שהוקדש האילן
 הוא ואיכא למ"ד במס' מעילה אין מועלין בגידולין אפי' שראשי הקדש בשדה
 הקדש. **לא נהנין** - איצטראיכה ליה. **רבינה אמר ל"ק** - רישא דקתני בתר אילן
 אזילין היינו בתוך ט"ז אמה וסיפא דקתני של הקדש באין בתוך של הדיויט
 לא מועלין היינו חוץ לט"ז. **גולן הוא** - שיזנק משדה חברו. **ואין מביאין ממו**
במורים - אין צורך להביא ממנו בכורים דבעין אשר תביה הארץ (דברים
 כו). עשר נטיות מפוזרות בביית סאה - לארכו ורחבו כולם בשווה יונקות
 מכל בית סאה וכולם צריך להם ומותר לחורשו ערבית שביעית עד ראש השנה
 שהלכה למשה מסיני הוא ובית סאה חמשים אמה על חמשים אמה שחצר
 המשכן קרווי בית סאותים והוא מאה על חמשים. **כמה هو فهو** - בית סאה כי
 עבדת فهو רצואה של אמה רוחב. **תרי אלף וחמש מאות גרמידי** - שהרי יש
 כאן נ' רצועות של חמשים אמה ועולות לאלפים וחמש מאות אמה חלוק
 אותן לעשר אילנות תמצא צירוף קרקע ינית כל אילן ואילן בין הכל מתון
 וחמשין אמה אורך באמה רוחב. **הא לא هو כדעלא** - דשיעור עולא נפש
 דאמר דאיילן יונק שיש עשרה לכל צד הרי ל"ב על ל"ב עשה מהן רצואה אחת
 של אמה רוחב כאשר עשית מבית סאה תמצאה של אלף וכ"ד אמה שהרי
 יש כאן שלשים ושתיים רצועות כל אחת ואחת ל"ב אמה. **ואלא מדתן שלשה**
איילנות - גדולים שיונקים יותר מן הנטיות ומפוזרים בביית סאה לארכו
 ורחבו בשווה ע"פ שאיןו של אדם אחד אלא של שלשה בני אדם מצטרפין
 להיות שדה אילן ולהרושא כל בית סאה בשביבן ערבית שביעית עד עצרת כדין
 שדה אילן ואם לאו אין חורשין אלא כל אחד כדי צרכו דהינו תחתיו וחוצה
 לו כמלא אורה וסלו והשאר הוא שדה הלבן ואין חורשין אותו אלא עד
 הפסח.

דף צ'א

בית סאה כמה הוא فهو תרי אלף ות"ק גרמידי - על אמה רוחב. **כמה מטי** -
 לכל חד מהן אילנות תטל"ג ותילטא אכתי נפישין להו שיש עשרה אמה

דועלא דהוי אלף וכ"ד. **לא דק** - עולא לא דקדק כל כך הוαιיל וקרוב לשיעור זה קאמר ולא איכפת ליה. **אימור דאמירין לא דק** - היכא דאייל לחומרא הכא קא אייל לקולא דאיינו יונק כל כך וקאמר איהו דיונק ופטר ליה מביכורים. **מי סברת** - שיש עשרה אמה דועלא ביריבועה קאמר דליהוי שלשים ושתיים על ל"ב כדקאמירין. **בעיגולא קامر** - שכל שביביו יונק שיש עשרה והיינו בעיגולא דאיילו ברבע נמצא נגד האלבסן יותר משעשרה אמה. **וכמה מרובע יתר על העיגול רביע** - דל רביע אלף וכ"ד פשו להו תשס"ח אמות ברוחב אמה אכתי לא שוי שיעורי דהשתא פשו להו שיעורי דמתני' אדועלא פלגא דאמתא ונמצא אילן יונק י"ו אמה ומחלוקת כל צד דהינו ל"ג על ל"ג דשיעורא דועלא תשס"ח ושיעורא דמתני' תטל"ג ונפייש שיעורא דמתניתין אדועלא ס"ה אמות באמה רוחב חלוק הרצואה לרוחב הרי קל אמה אורך ברוחב חצי אמה הקפ' מהם האילן ל"ב אמה לצפון וכנגדו לדרום נמצא מהצפון לדרום ל"ג שהרי הוספה עליו חצי אמה לכאנ' וחצי אמה לכאנ' ובידך נשארו ס"ו ברוחב חצי אמה תן חצין למזרחה וחצין למערב נמצא מוקף ברבע ולא דקדק הגمرا כל כך דנקט פלגא אמתא דהא עולא בעיגול קאמר ואילו בעיגול היתי יכול להוסיף עליו שני שלishi אמה לכל צד אלא משום האי פורתא לא דק כולי האי ואית דגרסי פש ליה תרי תילתי דאמתא. **הינו דלא דק** - עולא דהוה מצי למימר שיטسري ופלגא ולחומרא לא דק ואילו לחומרא ולא צמצם שיערו. **מאי לאו כל שהוא** - חוץ לעביו של אילן לכל צד. **הכוונה שני אילנות בתוך של חבריו מביא ואני קוראכו'** - ליקמן תנן בהמוכר את הספינה המוכר שתי אילנות לחבריו ולא פירש לו קרקע לא קנה קרקע אבל קנה שלשה קנה קרקע ואף על פי שלא פירש הלכך גבי ביכורים נמי שתי אילנות מביא ואני קורא דלא מצי למימר פרי האדמה אשר נתה לי (דברים כו). **הא ג'** - דקנה קרקע מביא וקורא. **מאי לאו** - משום דקנה קרקע מעט סביבם. **לא** - משום דקנה שיש עשרה אמה סביב כל אחד. **וביזוי** - לא גרסין ליה במתני' במסכת פאה דין ויזוי אלא במעשר והוא אינו תלוי בקרקע. **פרזבול** - תנן במסכת גיטין (דף לו) הלו תיקון פרזבול שראה שנמנעו העם מלhalbות מפני השביעית המשמטות ועובריהם על מה שכותב השמר לכך פן יהיה דבר וגוי עמד והתקין תקנה שלא תשפט שהיא מוסר שטרותיו לבית דין וכותב עליהן פרזבול וזה גופו של פרזבול מוסר אני לכם פלוני ופלוני הדינאים שבמקום פלוני שכל חוב שיש לי

אצל פלוני שאגבנו כל זמן שארצה ותו לא משפטת ליה שביעית דלא קריינה ביה לא יגוש שאין טובע חבו אלא מב"ד והתס מוקמינן לה שביעית בזמנ ההזה דרבנן ואמרינו התס אין כותבין פרוזבול אלא על הקרקע אבל אין לו קרקע ללוה לא כתבין ליה דהלואה דלא שכחא היא דמסתמא אין אדם סומך אלא על קרקע הלוה וכשאי לו לא תיקון הלל פרוזבול.

דף צ'ב

ונקנין עמה נכסים שאין להם אחריות - דתנן בקדושים (דף כו) נכסים שאין להם אחריות נקנין עם נכסים שיש להם אחריות בכיסף בשטר ובחזקה שהמטלטلين אין נקנין אלא במשיכה וקרקע נקנה בכיסף ואם מכר לו קרקע ומטלטلين יחד כיון שנתן דמי הקרקע או מסר לו שטר מכירת קרקע או החזיק בקרקע מדעת מוכר נקנו המטלטלים ולא משיכה קטני מיהא קרקע כל שהוא חייב בבכורים וקס"ד ביכורי אילן קאמר. **הכא במא依 עסקין בחtin** - שכל ז' המינים חייבים בבכורים. **מעורבין זה וזה** - שאין סומcin על הברירה לחלקן לחזאים ולומר שלצד הארץ חייבין ושלצד החוץ פטורין. **אבל דכ"ע הגדל בפטור** - פטור - שם היו כל שרשיו בחו"ל פטור ואפילו עומד האילן בתוך שש עשרה אמה לארץ ולא אמרינו מן הארץ ינק. **דמפסיק צונמא** - באמצע שרשיהם שאין שני צדדין יכולים לינק זה מזה. **דדהדי וערבי** - האילן נעשה אחד למעלה בעבו. **אוירא מבלבל** - אע"פ שבתוך הקרקע כשיי אילנות הויאל ולמעלה באוויר העולם נעשה אחד מתערבין יונקותיו. **כ"ה אמה קשה לעולא** דאמר י"ו אמה ותו לא. **אכחשוי לא מכחש** - בשדה חבירו אלא עד שיתסרי הילך טפי מהכי לאו גזלו הוא. **הנטה** - נופו לתוך שדה של חבירו. **שער מנת כו הנחיל יהושע** - התנה עמם שלא יקפידו על כך. **מתני**. **מרדע** - מלמד בקר. **קוצץ** - הענפים עד גובה מלא מרדע שלא יעכbero מלהוליך מהרשותו שם. **החרוב והסקמה** - שצילים מרובה וקשה לשדה. **כנד המשkolot** - כל מה שנוטה לתוך שדהו. **משכולות** - חוט האמרcoleין שבוניין חומה ותולין בה משkolot של אבר. **ואם בית השלחין היא כל האילן** - אפיי איינו חרוב וסקמה קוצץ כנגד המשkolot שהצל רע לבית השלחין. **אבא שאול אומר כו'** - בגם' מפרש אהיה קאי. **גמ'**: **ארישא קאי** - דקאמר ת"ק קוצץ מלא מרדע ואפיי אילן סرك חזץ מהרוב וסקמה ואמר ליה אבא שאל כל אילן סrk נמי כנגד המשkolot. **או אסיפה קאי** - דקאמר ת"ק כל האילן כנגד

המשקולה ואפילו אילן העושה פירות ואמר ליה אבא שאול כל אילן סרך הוא דכנגד המשקולה אבל אילן העושה פירות נמי מלא מרצע ותו לא. כל אילן - כל האילנות. אי אמרת **בשלמה ארישא קאי** - ולטפויי אתה [מחרוב ושקמה דקאמר ת"ק] היינו דקאמר כל. אלא אי אמרת **אסיפה קאי** - Mai כל הא לגרועי אתה. מתני. אילן הנוטה לרשות הרבים **קוץ** - מן הענפים התחחותנות כדי שיה גמל עובר תחת העליונות. **מפני הטומאה** - מפרש בגמ' גמ'. בתר [אומדן] **דחשטא אולין** - דקANTI קוץ מן הענפים כדי שיה גמל עובר ורוכבו והרי חוזרים וגדים לאחר זמן. **כדי שתהא עגלת מהלכת** - אם תקרתה חזקה כל כך מותר ואע"ג שטופה שתתלייך ותפחח. קמא קמא קייז ליה - כל ענף וענף שיקדים ויצמיח יקצנו. **בשיעורא דרבי יהודה מאי עבדי** ליה - כשייבא גמל טעון פשtan היאך יעבור. **מפני אהל הטומאה** - שמא יפול צוית מטה אצל אילן והרי הענפים ארוכים מההילין עליו ועל עובי הדרכים ומבאים עליהם את הטומאה. **ושדי התם** - על אילן ומtower שענפיו רבים הטומאה עומדת שם ואני נופלת הארץ ובני אדם עוברים תחתיה ואי לא חישין אלא להכי בדלקולי בעלה מא סגי ליה לקוץ אחד אחד מבינתיים כדי להרחיק אויר ביניהם ולא תעמוד שם טומאה. **קמ"ל** - מתניתא דאפילו לא נותר בו אלא ענף אחד מזיק הוא את הרבים. **הזרן עלה לא יחפור.**

דף כח.א

מתני. **בית השלחין** - מtower שהמעין בתוכו שימושים אותה ממנה TZDIR עושה פירות TZDIR וכל דבר שעושה פירות TZDIR חזקתו ג' שנים מיום ליום אם החזיק בה שלוש שנים שלימות אין צריך להביא שטר מכירה ואם ערערו עליה בעליים הראשונים וזה אומר מכרת לי ואבד שטריו חזקתו מועלת לו ואם לאו אין חזקתו מועלת לו לפי שכשאמרו ג' שנים לחזקה כל הרואי לצאת ממנה בג' שנים אמרו. **שדה בית הבעל** - המסתפקת במני גשמי אינה עושה פירות אלא פעם אחת בשנה חזקתה ג' שנים ואני צריכה מיום ליום ומה היא חזקתה רבי ישמעאל אומר שלשה חדשים אחרונים של שנה ראשונה ושלשה חדשים ראשונים של שנה אחרונה ואמצעית שלימה שיש המהרים לזרוע לפני ראש השנה וכיון שהחזקיק בה סוף שנה ראשונה ג' חדשים ויש לו עדים שזרעה באותו ג' חדשים וכן בג' חדשים אחרונים של שנה ראשונה הרי זו חזקת שלוש שנים רצופות שאין לך אדם הרואה את חבירו שזרע את שדהו לאכול

פרי העשו לשנה ושותק. ר"ע אומר כו' - מפרש בגמרה במא依 פלייגי. בד"א - שצרכיך י"ח חדש לשדה בית הבעל. **בשדה הלבן** - שכט פירוטיה נלקטין בפרק אחד לפיכך צריך ג' שנים. **אבל בשדה האילן** - שפירוטיה נלקטים לפרק ענבים בפרק אחד וויתרים בפרק אחר ותאנה בפרק אחר. **כנס את תבואה** - יין של גפנים. ומסק את זיתיו וכנס את קייצו - תנאים ליקט וייבשן בה ועשה קציעות והכניסו לבית הרי זו חזקה כאילו הון ג' שנים. גמ'. **מהולכי אוושא** - שגלהה סנהדרין לאושא כדאמרינו בראש השנה (דף לא) עשר גליות גלהה סנהדרין כו' מיבנה לאושא מאושא כו'. **לא מחייב** - לשלם אלא חצי נזק אף כאן עד גמר שנה רביעית לא הויא חזקה.

דף כח ב

ואידך - כלומר ונגיחה רביעית דבעינן היינו משום די לא נוח לאחר שהוחזק מה ישלם. **שאין עמה טענה** - מפרש במתני' לקמן בבא בתרא (דף מא) אמר לו מה אתה עושה בתוך שלי אמר לו שלא אמר לי אדם דבר מעולם ולא אמר לו אתה מכרת לי. **תיהוי חזקה** - זה אמרת שלש שנים מפקי ליה מרשות מוכר. **ומשני טמא Mai** - אמרינו שלש שנים מפקי לה מחזקתمرة קמא דאמרינו דלמא כדאמר איזה זה אומר לקחתה ממק' וזה אומר גזלתיה ממני ואין אנו יודיען האמת עם מי אתיא חזקת שלש שנים ומוקי לה ברשותיה ואמרינו דלמא קושטא הוא דקאמר אבל בלי טענה מהיכן קנהה בשבייל אכילת שלש שנים. **מחאה שלא בפניו לא תהוי מחאה** - אם מיחה המערער בתוך שלש שנים לפניו שלא בפניהם המחזיק ואמר דעו שפלוני מחזיק בקרקע שלי בגזילה לא תהוי מחאה. **דומיא דשור המועעד** - שמעידין שורו נגחן ובשלש פעמים שהיעדו שלא בפניו איןנו נעשה מועד אף התראת עדות של מחאה לא תהוי עדות שלא בפניו דמחאה דומיא דהעודה היא שהיא התראת לשמור שורו ואף המכחאה התראת היא להזהר בראשית זכותו וشرط מכירתו. **התם והועד בבעליו אמר רחמנא כו'** - כלומר לא דמי נהי דגמרינו שלש שנים משלש נגיחות כי היכי דמפקי הני מחזקה הני נמי מפקי מחזקה אבל מחאה מהעודה לית לנו למיגמר דהთם כיון דהעודה חייבו ממון על נגיחותיו היא באה ולהעמיד שורו בחזקת מועד בעינן בפני בעליים שידעו לטעון ולהכחיש העדים ולהביא אחרים להזימן אבל טמא דמחאה להתרות בו להיות זהיר בזכותו היא באה שזה טוען שבגזילה היא בידו הכא אפילו

שלא בפנוי נמי איתה. **דוחברך חברא אית ליה כו'** - ויאמרו זה אלה והדבר בא לאזינו ואני יכול לומר אילו שמעתי הימי זהיר בראיות זכותי. **ולר' מאיר דאמר כו'** - כלומר לר' די דאמר בב"ק איזהו מועד כל שהעידו בו שלשה ימים אייכא למימר הכא ג' שנים דומיא דג' ימים אלא לר' מ' דאמר התם דאפי' נגח ג' פעמים ביום אחד הוא מועד מק"ו הכא נמי אכלת תלת פרי בחוד יומה כגון תאנה שאינה מתבשלה יחד ויש שאינה מתבשלה שחരית ולערב היא ראויה הכי נמי דהויא חזקה וממשני דומיא דשור המועד כו'. **צlef** - פרי שלא ניכר בו היום ונגמר לסוף ג' ימים. **אסתפסתא** - מין זרע הוא לעשב בהמות ולטוף ל' יום הוא נגמר ועוקryn אותו וזרעין אחר במקומו ובתוך שלשים يوم גוזזין אותו שלוש פעמים. **דקדייח** - גדל קצר. **משמט הוא דקא שמיט ואכיל** - ואין זו אכילת כל הפרי. **בתלתא ירחוי** - שעקרה בסוף כל חדש וזרע אחרת. **מאן הולכי אוشا** - דאמר רבי יוחנן לעיל להא מילתא ממשייו. **רבי ישמעאל** - לא פירש לי מהיקן אלא הכי גמירי שהוא היה באותו הזמן. **לרבנן Mai** - רבנן דלית להו הא דרבי ישמעאל מנא להו חזקה ושלש שנים. **ה"ג שהרי נביא עומד בעשר ומזהיר על אחת עשרה** - ירמיה בשנה העשירות לצדקהו והיה כלוא בחצר המטרה כדכתבי בס' ירמיה ושם נאמר לו הנה חנמאן בן שלום וגוי וכתיב בהיא עניינה שדות בכספי יקנו וככתוב בספר וגוי היה מזהיר לוקחי שדות לכטוב שטרות ולהעמיד עדים בחתימותם כי יגלו מן העיר בשנת אחת עשרה כשלצדה העיר ולא יחזיקו במקח שלש שנים אלא עשירית ואחת עשרה אלמא בהני תרתי שניין לא הו חזקה מכאן לחזקה שאינה פחותה שלוש שנים. **עצה טוביה קמ"ל** - כלומר לעולם חזקה הויא בשנה אחת וצתה טוביה קא משמע לו שהוא שטרו בידו מוכן לראה ולא יזקק לעדיםCSI ייעוררו עליו.

רש"י סדר כתא.

דא לא תימה hei - הרוי שלח ירמיה לאוֹתָן שהיו בבל שגלו עם יכניה י"א שנה קודם גלות צדקהו בנו בתים ושבו כי לא תצאו משם עד מלאת לבל שבעים שנה ליה להזוהרים על זאת אלא עצה טוביה קמ"ל דהוא משיא אותם הכא נמי עצה טוביה בעלמא היא. **תדע** - דכל עצמו היה יגע ליעצם עצה טוביה דקאמר להו נמי מקום גניות שטרותיהם היכן הם מתקיימים יותר. **מחיל איןיש** - על פירות קרכעו לאדם האוכלן. **אלא מעטה** - כיון

דאטריו שני מחלוקת תייחדר ארעה ממי שיצא עליו ערעור לסוף שניםים תייחדר ארעה לבעלים לביר מפרי זהה מחלוקת ליה עלייהו. **אלמה אמר רב נחמן** - **לקמן בנסיבות**. **עד כאן** - פירוש רשי' צ"ל מכאן ואילך פירוש רבינו שמואל ב"ר מאיר. **אלמה אמר רב נחמן** - **לקמן בנסיבות גבי מחזיק בקרקע חברו** ואזיל אידך ואייתי סהדי דאכלן תרתיון שניין ולא יותר אמר רב נחמן הדרא ארעה והדרי פירי של שתי שנים. **תרתי לא קפדי** - על מה שזה יורד לתוך שדהו של חברו ללא רשות הבעלים וזה ששתק ולא מיחה ודאי מכרו לו. **הנ' דלאלטר תהוי חזקה** - למי שירד לנכסי دبي בר אלישיב הוайл ולא מיחו. **אי מהית באפאיה הוה מיזהנה בשטראי** - יותר מג' שנים ומשני חברך חברא אית ליה ונודע לך שמחיתך ואם הייתה לך כבדך היה לך להזהר בשטרך יותר מג' שנים. **שאכלן רצפות** - אבל אם הנicha שנה שנייה ואחר כן אכלת שתי שנים שלישית ורביעית מצינו אמר בעל השדה האי שלא מחייב לך הינו משום דאורבת לה שנה שנייה דגילת עדתך דלאו דידך הוαι והלך לא זרעת אותה. **חזקתן שלוש שנים מיום ליום** - שלא יהיה הפסק בין-times. **מהו דתימא מיום ליום** - דקנתי מהתנין למעוטי מוקטעות דלא תימה שלוש שנים מוקטעות קאמר כי היכי דקנתי סיפה שדה הבעל חזקתה שלש שנים ואני מיום ליום אלא ג' חדשים בראשונה וג' חדשים באחרונה ויב' באמצע. **קמ"ל** - רב הונא דזוקא כתני למעטוי מפוזרות. **ומודה רב הונא** - כדי לו בחזקת אכילת שנים מפוזרות. **באטריא דמוברי באגיא** - במקומות שנוהגים לזרוע שנה ולהוביר שנה שלא להכחיש את الكرקע זהה אחזיק בה כדמותקי אינשי ומיהו שנה שהובירה אינה עולה לחשבון שלוש שנייה חזקה וצריך לשומר שטרו יותר משלש שנים עד שילקו שלוש שנים ואי טועין אידך אני באתי בתוך שלוש ומצאתי שדה ריקם ולכך לא מחייב מצוי אל מ"מ היה לך למחות שאע"פ שלא זרעתה הייתה עושה בה ניר שאחר הקציר והיה לך להבין שבשביל שלא להכחיש כחה לא חפצתי לזרעה כמנהג שדות העיר. **והאי גברא מובהה** - ועומדת בין שדות בורות כמותה. **חדא ארעה בכולה באגא** - שדה אחת זרעה בתוך בקעה גדולה אני יכול להושיב שם שומר לבודו בשביבה אבל כשכולן זרעות שכירין שומר בין כולם וגם כן אין מכניסין שם בהמות. **דעבדה טפי** - בשנה הבאה. **בליליא לא ידע** - ואפילו הכى הויא חזקה דבשלמא גבי שדה וכל הנך אין - דרך לעשות מלאכה בלילה

וכשמעמידין עדים על מלאכת ימי שלוש שנים הרי זו חזקה אבל בתים שדרצ'ן לדoor בהן בלילה והוא אין יכול להביא עדים שראותו Dr אף בלילות וכיון דלית ליה סהדי על הלילות הו ליה מפוזרות ואם איתא לדרך הונא הא מציא אידך למיטען אני ראיתי שלא הייתה Dr בלילות וכלכך לא חשתי למוחות דגילתית אדעתך דלאו דידך הואי וממאי הויא חזקה. **шибבי** - השכנים שלו שראותו Dr בו יום ולילה היו רגילים להheid. **шибבי מידע ידע** - ואם יטען ויאמר איתתי לי סהדי דזירת ביה ביממה ובלילה יכולו להheid לו ומיהו אן לא טענינו ליה כzmanפרש בסמוך. **דא לא** - שאם אין מעידין שהבית של משכירות **דייני דשפלי** - שאינן בקיין בדיון דייני הכى לקבל עדות אלו אם כבר נתנו שכר הבית למשכירות ומעולם בכוי האי גונא לא איירி רבא. **אמר מר זוטרא אי טuin כו'** - מילתא באנפי נפשה היא דפשיטה ליה לмер זוטרא דאע"ג דבעו כל הנך אמראי לעיל ג' שנים רצופות אפ"ה אין מחייבין את המחזק להביא עדים שיעידו בפירוש על כל הימים והלילות אלא יעידו סתם שראותו Dr ג' שנים ומסתמא אם Dr בבית אף בלילות Dr בו וקאמער מר זוטרא דאי טuin מערער ואמר אייתי סהדי כו' טענתו טענה וצריך שיבואו עדים של לילות וימים דכיוון דעתך טעת ברוי ذקאמער אני ראייתו שלא Dr בלילות בביתי וכלכך לא מחיתני ואני חזקתו חזקה וכלכך אני אומר אייתי סהדי Dr ביה תלת שנים בין ביממה בין בליליא הלך צריך להביא עדים להכחישו ולומר לו שהיה לו למוחות.

דף כט.ב

הכי גרסין ומזה מר זוטרא **ברוכlein המחזירין בעירות דאע"ג כו'** - אע"ג דסבירא לмер זוטרא דאי טuin טענתיה טענה אבל אנו לא נתען בשביבו מודי הוא hicא דהוי מערער רוכל המחזיר בעירות למכור קישוטי נשים ואינו חוזר לעירו כי אם לזמן ארוך דאע"ג דלא טuin לייתי מחזק סהדי Dr בה רצופות ימים ולילה אן טענינו ליה דזידלמא משום דלא קבוע במתא החזיק זה בביתו וכי הוה אתי במתא הוי נפיק האי מחזק מן ביתא ולא ידע ליה זה המערער מעולם שהחזק זה בביתו וכלכך שתק ולא מיהה הלך יביא המחזק עדים שלא יצא מן הבית כל שלש השנים אפילו ליה אחת ול"ג מודי רבא דהא לא איירי רבא לעיל אי טענינו ליה או טuinஇeo لنפשיה וכל מי דתריצ' רבא לעיל אליבא Dr הונא תרייך ואי גרסין הכى הוה לנו למיגרש

ומודה רב הונא. **ומודה רב הונא** - אע"ג דבעי רצופות יום ולילה בחנוונותא דמחזיא חנויות שמוכרין בהן לחם ויין دائ' טעין אין חששין לטענתו דاع"ג דלא דר בו בלילה חזקה מעלייתא היא שאין דירתנו אלא ביום. **מר אישתמש ראשונה כו'** - עובדת זהה שנה ולזה שנה שאין אחד מהן יכול להחזיק בה ג' שנים רצופות להפסיד חברו. **יעטרא** - שטר חלקה ובעדים שתעבד לזה שנה ולזה שנה י"מ קלא אית ליה והיה לו למחות מיד ולא מיחה ולאלטר הואיא חזקה דכמי שמכרה להם בפניהם דמי שהרי הניחם להביא עדים ולכתוב עליו שטר חלקה ושתק אי נמי כיון דaicא תרתי שני חזקה מפוזרות ויעטראaicא קלא וchezקה גמורה דמי דהיה לו למחות ולא מיחה ואין נראה לי כלל אלא משלש שנים ראשונות הואיא חזקה כיון דaicא עדים ושטר בין זה לזה כדאמרין לקמן בפירקין בבא בתרא (דף מא) שלש לקוחות מצטרפות אמר רב וכולן בשטר אלמא אמר רב אע"ג דכל אחד אין מחזיק אלא שנה אחת מצטרפים שלש השנים לחזקה משום דמכח שטר קאטו ה"ג לא שנא והיינו טועמא דהואיא חזקה שהיא לו למעערר למחות בתוך שלש שנים ואין יכול לומר בשביל שראייתי מחזיק בדילוג לא מחייב שהשטר מוכחה שלא בשビル כן עושים שאתם יראים להחזיק שנים רצופות שהשטר מוכחה שלא בשビル כן עושים אלא שע"מ כן חלקו שכון יהו משתמש וכן עיקר. **חויז מבית רובע** - באותו שדה שלא נעבד בו ולא נזרע. **דבר זרעה היא** - דאמר ליה אי דידך הואי אמאי לא זרעת והלכך לא מחייב. **אלא מעתה** - הלוקח מחבירו צונמא במאי קני לה באיזו אכילה של שלש שנים הויאל ואינה בת זרעה וכי איןו קונה אותה בהעמדת שם בהמותיו לרבע זרעות או לשטיחת פירוטיו. **הכא נמי כו'** - ולא קני לה אגב ארעה. **ואכלתיה שני חזקה** - ואבדתי שטריך ואתה לא מחייב לי שאזדרה בשטריך. **אמר ליה** - מעערר. **אנא בשמוני גוואי הואי** - בחדרים הפנימיים הייתה עיקר דירתי והייתי עובר דרך עלייך ומשתמש עמוק בבית החיצון שדרת בו ברשותי ולכך לא מחייב. **אמר ליה** - למחזיק. **זיל ברור אכילתך** - הבא עדים שדרת בית לבוד ג' שנים בלי אותו שבא עמק כדיין כל חזקת ג' שנים שצורך להביא עדים שהחזיק בה חזקה גמורה. **המושcia מחבירו** - דהינו מוכר שהרילקח מוחזק. **עליו** - מעערר להביא ראייה שנשתמש עמו וסבירא ליה לרבע דכיוון שראו עדים זה המוחזק שנשתמש בו שלש שנים אין לנו לחוש שמא גם זה היה עמו הויאל ולא שמענו בלתי היום והאי עובדא לא מתוקם אלא כשהיה לו עדות למעערר דבית זה שלו

היה אבל בלי עדות אפילו רב נחמן מודי דהמחזיק נאמן בלי ראה שהפה שאסר הוא הפה שהתיר די עיי אמר שלי הוא מעולם כי אמר נמי מינך זבינה מהימן.

דף לא

כל נכסי دبي בר סיסין - כלומר כל אותן קרכעות שקניתי מאותו אדם ששמו בר סיסין. **דמקרים دبي בר סיסין** - כך קורין לו ואין ידוע אם קנה מבית בר סיסין ולפיכך נקרהת כך או כך שמה מעולם וירושה היא לו מאבותיו. **אוקמה בידא דלוקח** - כדמות טעונה לכמה דעה דידה רמייא לגלוויי דלאו בר סיסין היא. אמר ליה ר' בא **דין הא** - להוציאה מספק מתחת יד המוכר שהוא מוחזק. **המושcia מחבירו** - דהינו לוקח עליו להביא ראיית זכות ונacher שאינו לו ראה יפסיד. **קשה דרבא אדרבא קשה דרב נחמן אדרב נחמן** - דלעיל מוקי לה רב נחמן בידי המוכר ורבא בידי הלוקח והכא איפכא. **דרבא אדרבא לא קשה** - דבר כל דוכתי מוקי לה בידי המוחזק והתם מוכרכו. **כיוון** - דכל עולם קרו ליה دبي בר סיסין ונראין הדברים שלפיכך נקרהת כן שקנייה מבית בר סיסין והוא אמר לא מבר סיסין לקחתיה עליה דידה רמייא לגלוויי ולהביא ראה דלאו מבר סיסין לךה ואם יביא עדים דאיךורי הוא דמייקרייה הכי ולא מהני שדות שלקה מבר סיסין היא מוקמינן לה בידיה דהא פשיטה לנו דהאי דאמר ליה נכסי دبي בר סיסין מזבניא לך הכי קאמר ניכסי שקניתי ממנו ולא נכסי שלא קנייתי ממנו אף על פי שנקראין כן כך נראהית השיטה. **מי לא אמרינן ליה קיים שטרך** - אחרי שהמוכר רוצה לפסלו והחזקת של שלוש השנים במקומות השטר היא באה ומאחר שהמוכר מערער על החזקה שאינה חזקה צריך זה להביא עדים שהזקתו גמורה שלא דרך זה והוא ובהני תרי עובדי סבירא לנו הרבה נחמן דהלהכתא כוותיה בדינה וכן פוסקין פירושי ר' חנינא איש רומי. **מאי בעית בהאי ביתא** - שהכל יודען שלי היה. **אל אני בשוקי בראשי הוא** - בארץ מרוחקים מקום שאין השירות מצויות ולא ידעתו ולכך לא מחייבי ותנו בפרקין היה ביהודה והחיזק בגיל אין החזקה עד שהיא עמו במדינה באותה מלכות דהו שירותי מצויות א"ן אייכא לאוקמה בשעת חירום ואפילו באותה מדינה כדלקמן בהאי פרקין וכן פירושה הנאונים כפי ר'ח אבל במקום שהשירות מצויות וליכא חירום לא מציא טעון הכי דקייל בפרקין בבא בתרא (דף לח) מחזיקין בנכסי בורה

דמחאה שלא בפנוי הוויה ממחאה ואי טעין לא ידעתך שהחזק איש פלוני בקרקע שלו ולכך לא מחייבינו נאמנו דכי היכי דאמרין ממחאה שלא בפנוי הוויה ממחאה דחברך חברא אית ליה ויאמרו לו למחזיק כמו כן אמרו לזה שאדם אחד מחזיק בקרקע שלו הוайл ושירות מצויות וכן הלכה. **בשוקאי** הוה טרידנא - למכור סחורתי ולקנות אחרת ולא ידעתך שאתהadr בבייתי וכגון שיש לו בית אחר באותה העיר שהיה מתאכسن שם כל ל' יום ויש מפרשין בשוקאי הוה טרידנא ולא היה לי פנאי למחות ע"פ שידעתך ואני נראה בעני.

דף לב

אמר ליה מפלניה זビיתה זובנה מינך - ככלומר שאמר לי בשעת מכירה שהואלקח ממך ומאחר שלא טען ואכלתיי שני חזקה שטר מכירה שלו עודנו בידו ומסקנא דAMILTA מוקמינן ליה ביד המערער והיינו טעמא דכיוון דמודה דשלו היה ה الكرקע מתחלה לא מבעה hicא דלא החזיק בה שלש שנים אלא אפילו החזיק בה שלש שנים נמי אינה חזקה ומפקין ליה מיניה דהא חזקה שאין עמה טענה היא שהוא אינו יודע אם הייתה של אותו שמכרה לו אם לאו והוה ליה כהכיר בה בשדה שאינה שלו של מוכר ויחזירנה לumarur והוא יגבה מעותיו מן המוכרו לו כדפסקינו בשנים אוחזין (ב"מ דף טו) ואף על גב דליך עדים לumarur מדקאמר ולא מודית לי כי ולא אמרין מיגו Dai בעי אמר אני זビיתה מינך ואכלתייה שני חזקה כדאמר מפלניה זビיתה זובנה מינך נאמן שהוא עצמו אינו יודע אם זבנה המוכר מיניה Dumarur אם לאו הליך כיון דהוא מודיע לumarur דשלו הייתה הودאת בעל דין כמהה עדים דמי וגם מודה הוא שאינו יודע אם לקחה המוכרה לו מון הבעלים אם לאו דהא לא טעין זובנה מינך קמאי דידי וגם אין לו עדים שהחזק בה המוכר يوم אחד הליך הפסיד אבל החזיק זה שלש שנים וטעין מפלניה זビיתה זובנה מינך קמאי דידי ככלומר שידעתך בברור שלקחה מינך נאמן מיגו Dai בעי אמר אני זビיתה מינך ואכלתייה שני חזקה אי נמי יש לו עדים שהחזק בה המוכר يوم אחד והכי אמרין לקמן בפירקין בבא בתרא (דף מא) גבי ההוא דדר בקשטא בעיליטה ארבעה שניין והכא בהאי עובדא אפילו אם באו עדים שהחזק בה يوم אחד אותו המוכר אבל אין יודע אם לקח אותה אם לאו אינו מועיל כלום מאחר שהזחיק שלש שנים וגם

הראשון אין לו שטר מכירה מן הבעלים. ולא קא מודית לי כו' - כמו שפירשתי. **ואת מינאי לא זビיתה** - שאפילו אם הייתה טוען דמיינאי זビיתה הלא אין לך לא שטר ולא חזקה. **זיל** - מקרקע שלי לאו בעל דברים דיidi את אני מוחזק בה יותר ממה שאתה לא החזקת שלש שנים. **אמר רבא דין** **קאמר ליה** - המערער ואפי' אם החזיק בה שלוש שנים כמו שפירשתי וכן הלה. **פלניא זビיתה ואכלתיה שני חזקה** - ואין לו עדים שהחזק בו אותו המוכר יום אחד דתו לא הווי מצי טuin פלניא גולנא הוא דהא טועני לlokח והכי מפרש לקמן גבי ההוא דדר בקשתה בעיליתא ארבע שנים. **פלניא גולנא** הוא - בשדה זו שמני גולנה. **ואימלci** - נעצתי. **זיל זבין** - לך קנה. **השני נוח** לוי - אתה נוח לי לריב עמק ולהוציאה ממך בדיין. **אמר רבא דין קא"ל** - המערער ויטול שדהו דafilו אדמוני ורבנן לא פלייגי אלא בעקביד המערער מעשה לסייעו לlokח לknות שדהו אבל בדברוא בעלמא כולהו מודה הרבה כdmפרש ואיזיל ואע"פ שהחזק בה ג' שנים בלי מהאה יפסיד דהא חזקה שאין עמה טענה היא שמודה הוא שלא לוקח מיד הבעלים כי אם מיד איש נカリ שאין ידוע שהוא לו חלק בהafilו יום אחד ולא מצי טuin בשתקתו היינו מיחה מערער בתוך שלש דhicא אמרין דמפסיד מערער בשתקתו היינו hicא דעתך מינך זビיתה ואכלתיה שני חזקה דעד שלש שנים מיזהר אייניש בשטריה טפי לא מיזהר הלך זה שלא מיחה והוא לא נזהר בשטרו הפסיד אבל הכא דמודי מחזיק דלא מיניה דמערער זבניה שהוא בעל הקרקע ובעדים זבנה לא הורע כחו של מערער בשתקתו שהחזקה במקום שטר מכירתו עומדת וכיון דאין שטרו מועיל לו שהרי מגזין לך אף חזקתו אינה כלום. **כמאן כאדמוני** - ואני קיימת לנו כרבנן בפרק אחרון דכתבות. **דתן** - ראובן העורר על שדה שמכר שמעון ללווי ואומר ראובן כי שמעון גזלו ממנו והוא ראובן המעורר חתום עלייה بعد באותו שטר מכירה שכתב לו שמעון ללווי חתום ראובן ועד אחר עמו. **השני** - לוי נוח לי ולכך חתמתי. **מעשה** - שחתם עד. **דמקרי ואמיר** - לשון ויקר מקרה (רות ב). **ואמרת לי זיל זבנה** ניהלי - ואם שלך הייתה היה לך להוציא ממנו בדיין חנם ולא לאבד מעותיך. **אמינה למיזבן דין** - אמרתי לבבי טוב לי לknות בדים מועטים קרקע הרاءו לי ולא לטrhoח ולבא בדיין. **עבד אינייש זוביין דיןיה** - אדם תנש שאינו רוצה להתקופט אפילו על שלו עשוי הוא להוציא מעותיו ליטול את שלו בלבד דין ומחלוקת ובפירוש ר'ח מפרש אmina למיזבן דיןיא לknות המריבות

כלומר אע"פ שהיא שלי איני מוציאה מידו ללא מריבות ודינין אקנה אותם הדין והמריבות באלו המועות אע"פ שעיקר הארץ שלי. **ואכלהיה שני חזקה** - ולא נזהרתי בשטרוי יותר. אמר ליה והוא נקיטנא שטרה - שכחוב בה דזבנה לי לומר שקנוייה אצליו מן המוכר הזה ארבע שנים ונמצא שקדם מחייב חזקה שלך שנה אחת ואת מינאי לא זビינתה הלך חזקה שאין עמה טענה היא שהמוכר לא יכול למוכרה לך שכבר מכירה לי קודם. אל - מחייב לערער מי סברת דמאי דאמינה שני חזקה דהינו תלת שני בזמנים. **שני חזקה טובא קאמיןא** - שקדמו לשטר שלך הרבה ויש לי עדים בכל החזקה כדיפרש לקמיה אבל לפיכך אמרתי שני חזקה סתם שלא היתי יודע שהיה לך שטר של ארבע שנים שאctrיך לטעון ולפרש שני חזקה טובא. **אמר רבא עביד איןיש דקרי שני טובא שני חזקה** - סתם ואם בא לטעון אחריו כן שני חזקה טובא יותר מג' שנים אין זה חוזר וטעון טענות אחרות להכחיש טענות ראשונות ואני קיל' لكمו דין אדם טוען בב"ד וחוזר וטעון טענות אחרות להכחיש הראשונות אלא אחר טענות הראשונות נפסק הדין הלך כי מייתי שהדי בהני שני חזקה טובא מהימניין ליה שהרי לא חוזר וטעון. והני מילוי - דומוקמיין לה בידיה دائיתி שהדי דأكلה ז' שני שקדמו שני חזקה שלו למכירת השטר של מערער שהמוכר עצמו לא יכול למוכרה אחר שהחזיק בה ג' שנים בשופי אבל אי לית ליה שהדי אלא משית שני דין עם בעל השטר שכן לך מהאה גדולה מזו שמירה המוכר בזה המחזק לסוף שתי שנים שמכר לאחר והיה לו זה להזהר בשטרו לעולם עד שיוציא השטר מיד השני ויקרענו ויש מפרשים דין צrisk עדי חזקת ז' שנים אלא של ג' אחרים ואני מהימניין ליה על השאר מדאמר רבא עביד איןיש דקרי לשני טובא שני חזקה למדו כן دائ איכה שהדי על כל השבוע שנים אמאו איצטראיך למימר עביד איןיש כו' ולא מילתא הוא שהרי החזקה במקום השטר עומדת ולא יהיה חזקת ג' שנים האחרונים שיש לו עדים עליהם אלא שטר של ג' שנים והרי שטר של ד' שנים הקודם לו פוסלו ודברי רבא אין למוד דלא צריך עדים לזה שנים שהרי רבא להודיענו בא דין צrisk חוזר וטעון بماי דאמר לבסוף שני חזקה טובא קאמיןא דעתך איןיש כו' שאילו היה חוזר וטעון להכחיש דברים הראשונים אף' כי מייתי שהדי בהני אחרים אינו כלום דחוודאת בעל דין כמו עדים דמי ואחר טענות הראשונות נליך ובפי ר"ח נמי מצריך עדים לכל הז' שנים. -

דף לא

זה אומר של אבוטי - היה הקרקע והרי היא שלי וזה אומרכו עובדא היה כדמותה لكمיה. אמר רבה מה לו לשקר - לזה המחויק במאית דטווען דשל אבוטיו וירשה מהם אי בעי אמרכו והלכץ בהאי מיגו מהימניין ליה. אמר ליה - תלמידו אבי מה לי לשקרכו כלומר על ידי האי מיגו דמה לי לשקר לא זיכה בקרקע שהרי עדים מכחישים את דבריו שאומרים דשל אבוטיו דיידך היא וגס החזקה אינה כלום שהרי אין עמה טענה כי אם טענת שקר והלכה כאבי שהרי הרבה הודה לו כדמותה ואיזיל. **הדר אל איןכו** - דמשום שהיו מפסידין אותו כאבי הוצרך לחזור ולטעון כן דיקא נמי דקאמר גمرا אמר ליה אבי ולא קאמר אבי אמר. **הדר אל** - הוא דאייתי עדי חזקה לאידך. **דסמייך עלה כדאהתאי** - היתי סומך ומובהט על קרקע זו כאילו היא של אבוטי לפי שהחזקתי בה בשופי ובעדים וקניתה מאבוטיך וביעי גمرا טען וחזר וטעון יכול אדם לטעון בבית דין שטעון בב"ד מה שהוא רוצה וחזר וטעון לתקן דבריו הראשונים. **עללא אמר טען וחזר וטעון** - טען בית דין מה שהוא רוצה וחזר אחרי כן לטעון דברים אחרים לתרץ דברים הראשונים ע"פ שמכחישם קטת בזה שחזר וטען האי דאמר דאהתאי דסמייך עלה כדאהתאי. **ומודוי עללא** - אף על גב דמהימניין ליה להאי דטעון אין דאהתך היאכו שם טען מתחילה ופירש של אבוטי ולא של אבוטיך דאיינו חזר וטעון טענה זו דסמייך עלה כדאהתאי שהרי עוקר למורי דברים הראשונים וכן הלכה דפסקין לקמן כעולה. **ומודוי נמי עללא** - כל היכא דהוה קאי בי דין ולא טען תיקון דברים הראשונים אלא אחר שיצא מבית דין חזר לב"ד ותיקון דבריו הראשונים שאינו חזר וטעון היכא דמכחישן קטת. **טענתיה אגמריה** - אוּהָבֵי וְקַרְבֵּי. **ומודו נהרדען** - בזה שטען מתחילה של אבוטי וחזר וטען של אבוטי שלקחו מאבוטיך דחזר וטעון ומהימן דאיינו עוקר דבריו הראשונים כלל אלא מוסיף עליהם וכיון דהחזיק בה שלוש שנים מוקמיין לה בידיה חזקה שיש עמה טענה היא דמה לו לשקר די בעי אמר מינך זבתה ואכלתיה שני חזקה כי אמר נמי של אבוטי שלקחו מאבוטיך מהימן ובע"ג דגבוי יורש קיימת לנו לקמן בפרקין דאין צרייך טענה מאחר שהחזיק בה שלוש שנים היאך הייתה של אבוי אבל ראה בעי שהחזיק בה אבוי يوم אחד הכא אין צרייך להביא עדים שהחזיק בה אבוי כלל שהרי זה

טען טענה גמורה וחזקה שיש עמה טענה היא. ומזהו נמי נהרדעי - כל היכא דאישתי מיili מאבראי לבי דין קודם שטען כלום בב"ד ולא טען מה שהוא טוען עכשו בב"ד ואתה לבי דין לטעון טענות שעוקרות לגמרי את הראשונות דחוור וטוען. **דלא מגלי טענתיה** - שלא לימד מהן מי שכנגדו ייתן לבו מתחילה קודם שיבאו לבית דין להшиб עליהם וכן הלכה וה"מ טענות בעלמא אבל טען בפירוש בפני עצים חוץ ללב"ד חייב אני מנה לפלוני הרי הודה לו ושוב אינו יכול לכפור בלב"ד. **וסבירא לי דחוור וטוען** - ככלומר أنا נמי נהרדעי أنا ופליגנא עלייהו דנהרדעי. **והלכתא חזר וטוען** - תיקון לשון הראשון ע"פ שמכחישם קצת הויאל ואיינו עוקרנו לגמרי כדיעיל. וזה אומר של אבותי - ואכלתים שני חזקה אותן שלוש שנים שאתה טוען אני אכלתיה ולא אתה. **והאי אייתי סהדי דאכלה שני חזקה** - אותן שלוש שנים עצמן שהיעידו אלו הראשונים עליהם ובאו אלו והכחישום. אמר רב נחמן - עדות דאכילה בטלה דאoki עדות של אכילה נגד עדות שנייה של אכילה והרי מכחישים זה את זה אבל בעדות דאבהתא דלא אתכחשת עדותנו קיימת ומקומי בידיה. **הא עדות מוכחתת היא** - כיון דהני ב' כתות מכחישות זו את זו אחת מהן פסולה לכל עדותם שבעלם ואחרי שאין לברר איך הפסולה תיבטל עדותנו לגמרי.

דף לא.ב

בדאבהתא מי איתכחש - עדות של אבהתא קיים הוא והכל מודים בו. **המכחישות זו את זו** - בעדות אחת כגון שנים אומרים פלוני לוה מפלוני מנה ושנים אחרים הכחישום ואמרו לא לוה ממנה כלום שהרי באותו היום שאתם אומרים שלוה ממנה היה עמנו הלוח כל אותו היום ולא לוה משום אדם כלום ובעדות כזו לא האמינה תורה האחרונים יותר מן הראשונים אלא בעדות הזמה כגון שמעדים על העדים עצם עמנו הייתם במקום פלוני ולא ראיתם שלוה. **זו באה בפני עצמה ומעידה** - כאשר עדותם שבעלם דלא נהזקינה בפסולה מספק. **זו באה מו'** - בעדות אחרת אבל אחד מכת זו ואחד מכת זו אין מצטרפין לעדות אחת דהא אחד מהם פסול בודאי ואין כאן אלא חזי עדות וטעם דרב הונא משום דאoki גברא אחזקה ולא תפשלינהו מספק. **(א"ר חסדא) (מסורת הש"ס: [רב חסדא אמר]) בהדי סהדי שקרי ומה לי** - ולא יuidו בשום עדותם שבעלם דאoki ממונא אחזקה ולא תוכיאנו מספק

שמא העדים פסולים. **לימא רב נחמן** - שמכ Shir עדות דאהתא שהעידו עדים מוכחים דהינו עדות אחרת שלא הוכחו בה כדבר הונא שהכשירם בעדות אחרת שלא הוכחו בה. **אליבא זרב חסדא כ"ע לא פלייני** - לומר כל אחד אני סבירא כרב חסדא דודאי רב נחמן לא סבירא לייה כרב חסדא דהא רב חסדא אפילו בעדות אחרת בعلמא פוסל כל שכן בעדות דאהתא שהוכחו העדים מאכילה באותו עדות של אותו קרקע. **אבל באותו עדות** - באותו קרקע עצמו לא [והלכתא כר"נ שהרי נפסק הדין על פי כדמוכח לקמן אן אחთנן]. **הדר איתי טהדי** - אותו שהפסידו רב נחמן. **דאהתיה היא** - והרי לשניהם עדי חזקה וудוי אבות ואין כח לזה מזה וכל דלים גבר כדאמר רב נחמן לקמן בשמעתין. **אן מסקין לייה** - כלומר לא נחיק את זה יותר מזה הויאל ועדות שניהם שווה. **לזילותא دبي דיןא** - שמא יلغגו הבריות על ב"ד על שסתוריין את דיןיהם ודמי לחוכה ואיטולוא. **שנתיים אומרים מת** - אשא שהליך בעלה למדינת הים ובאו שנים ואמרו לה מת בעליך ושנים אומרים לא מת א"נ שנים אומרים נתגרשה בחוי בעלה ואני זוקפה ליבם ושנים אומרים לא נתגרשה זוקפה ליבם א"נ כgon שהיה בעלה קיים ובאין להתרה לאחר הרוי זו לא תנsha דאoki תרי להדי תרי ואיתטא בחזקת איסור אשט איש קיימה. **ואם ניסת לא תצא** - דיובד אין לכתחלה לא ובפרק האשה שתארמלה פרכינן מכדי תרי ותרי נינחו הבא עליה באשם תלוי קאי ומ שני אמר רב ששת כgon ניסת לאחד מעדיות ותו פרכינן היא גופה באשם תלוי קיימה ומ שני באומרת ברוי לי שמת בעלי. **בזמנ שבאו עדים** - האחרוניים שאמרו לא מת ולאח"כ ניסת לפיכך תצא שהרי באיסור נשאת שאלו שאלה מב"ד היו אוסרין לה לנsha. **אבל אם נשאת** - על פי עדי מיתה שהתירוה בית דין לנsha ואחר כך באו עדים שהוא קיים לא תצא דחיישין לזילותא دبي דין וקשה לרבי נחמן. **למעבד עובדא** - דמחתינו לייה ומסקין לייה ולא ניחוש לזילותא دبي דין. **דאותיבתון** - השיבותני מברייתא זו. **ואותבן רב המנוחא** - השיב לו כמו כן מהא ברייתא דר' מנחים ורבנן. **נק עבד** - רב נחמן עובדא ולא חש לזילותא دبي דין. **טעותא היא בידיה** - שלא נזכר מהך ברייתא דלעיל ועוד אמר לא עבדין בה עובדא. **דתליה באשלי רברבי** - רב יהודה ור' אלעזר ור' שמעון ב"ג כוליו סברי להו דלא חיישין לזילותא دبي דין כدمפרש רבashi בمسקנא. **אין מעליון לכהונה** - להחיזק אדם בכחן לאכול בתרומה ולעבד עבודה ולישא את כפיו על פי עד אחד המעידו שהוא כחן

כדמפרש ר' אלעזר לקמיה [בנסיבות]. א"ר אלעזר אימתי - אין מעליין ע"פ עד אחד בזמן שיש על הכהן עורرين עדים הפויסלים אותו כdmפרש בסמו"ז ולפרש דברי ר' יהודה בא ולא חלוק עליו. אבל אין עליו עוררים - אלא קול פסול בعلמא כדמפרש לקמיה מעליין ע"פ עד אחד שמחיש את הקול. רשב"ג הינו ר' אלעזר - זהה ודאי במקום שיש עורرين עליו לא אמר רשב"ג דליהו חד נאמנו וכי אמר מעליין במקום שאין עורرين כאמור. ערער חד איך בא בינייהו - והוא דקתי נמי בזמן שיש עליו עורرين הינו עד אחד הפויסלו ומחיש עד אחד המכשירו. **דרבי אלעזר סבר ערער חד** - הוא ערער ואין עד אחד נאמנו עליו להכשירו.

דף לב.א
ורשב"ג סבר ערער תרי - בעינן אבל במקום ערער אחד הוא עד אחד נאמנו להכשירו. והא אמר ר' יוחנן - לא איתפרש hicca קאי. ונפק עלייה קלא - קול בعلמא ולא עדות. **ואחתניתה** - מן הכהונה עד שיבדקו את הדבר שמעלה היא בכהונה וכל זה יתרו לשון הוא بلا צורך דבלא קול נמי מיתוקמא שמעתתא שפיר بعد אחד מכשיר מעיקרא ועד אחד בסוף ושנים עדים עוררים בינוים כדמפרש ואזיל אלא משום המכני נקט ליה דבוי למימר ואתא עד אחד ואמר דכהן גמור הוא ואסקיניה דלמאית אתה עד אחד להכשירו אלא אם כן יצא עליו פסנות קודם לכך. **ואסקיניה** - דבמקום קול הוא עד אחד מהימן. **ואחתניתה** - דאחד במקום שניים אין דבריו כלום. **וודcoli עולם** - בין רבינו אליעזר בין רשב"ג מצרפיו עדים המעידים זה שלא בפני זה בשאר עדיות והנ"ג יש לנו לצרף מן הדין עד ראשון ועד אחרון המכשירין ונכשירנו לזה אם לא מפני זילותא דברי דין כדמפרש ואזיל. **דרבי אלעזר סבר כיון דאתניתה** - על פי ב' עורرين ובדין הורדנו דבכל מקום האמונה תורה שניםתו לא ליסקי ליה על פי עד אחד זה השני אף על פי שיש לצרפו עם הראשון ולהכשירו לזה דאoki תרי לבהדי תרי ואoki גברא אחזקיה דכשרות קמייתא דהוה מוחזק לו באביה דכהן הוא וגם השרנו הוו תקופה על פי עד אחד קודם שבאו עוררים. **דחיישין ליזילותא דברי דין** - שהורידונו על פי עוררים ועכשו יעלו ויבטלו דבריהם והכי كما אמר ר' אלעזר אימתי אין מעליין ע"פ עד אחד הבא לבסוף בזמן שיש עליו עוררים שניים הפויסلين אותו הלכך לא מהני עד שני הבא

לבסוף להכשו הצלף עם הראשון המכשיר דאע"ג דאייכא למיימר אוקי תרי מכשירין לבהדי תרי פולין ואוקי גברא אחזקה ויהיה כשר אפי' הכי לא מסקין ליה משום זילوتא דבר דין והאי דאסקווהו מעיקרא על פי עד אחד הבא להשביט הקול לאו זילותא דבר דין הוא דמאי דאתניתה בשביב קול בעלמא הוא וכדי לחזור ולהעלותו אחר שיבדקו הדבר הורדנווה הלך כי הדר מסקי ליה ליכא זילותא אבל כשהורדנווה על פי עדים מן הדין הורדנווה וכי הדר מסקי אייכא זילותא. **ואנן מסקין ליה** - ואי קשיא תרי ותרי נינחו ומאי מסקין ליה והוא הויספַק תרייך אוקי תרי לבהדי תרי ואוקמיה אחזקה קמייתא דאסקווהו על פי עד ראשון שהיה נאמן דהא אכתיא אין עוררין דkul לאו עוררין הוא. **אי הכל** - דר' אלעזר חייש ליזלוטא דבר דין. **מאי איריא** - עד הבא לבסוף דהתם אין מעליין משום זילותא כדיתני מתני אין מעליין על פי עד אחד בזמן שיש עליו עוררין הא על פי שנים מעליין אפילו תרי אותו בהדי הדדי נמי בפעם שנייה לרבי אלעזר לא מסקין ליה. **אלא אמר רבashi דכולי עלמאכו** - והיינו אשלי רברבי דלעיל. **והכא בצלוף עדותן קא מיפלגי** - לר' אלעזר אין מצרפין עד אחרון עם הראשון הויאיל ולא העידו שניהם כאחד כרבנן דפלגלי אדרבי נתן אבל אם באו שניהם ביחד הוה מסקין ליה ומוקמינן ליה אחזקה קמייתא דמוחזק לו באבוח דכהן הוא ולזילותא לא חיישין ורשב"ג הכר' נתן. **דהני תנאי** - ר' נתן ורבנן. **דתניא אין עדותן מctrפת** - אין צרך כאן בהאי מחלוקת דרבבי יהושע בן קרחה ורבנן אלא כך היא בריניota שלימה בשליחי זה בורר ומשום גרא דסיפה נקט רישא. **עד שיראו שניהם כאחד** - את העדות לאפקוי אחד אומר בפני הלווה ואחד אומר בפני הוודה לו עליו. **אפי' בזה אחר זה** - אחד אומר ביום ראשון לוה פלוני מפלוני מנה ואחד אומר ביום שני ראיינו גם אני שלוה ממנה דמ"מ אמנה קא מסהדי ות"ק סבר אמנה דקא מסהדי הא לא קא מסהדי הא וה"ל לגבי מנה חצי עדות וטעמייהו מפרש שפיר בסנהדרין מקרא ומסברא. **אין עדותן מתקימת** - להתקבל בב"ד ואפי' ראו שניהם כאחד עד שייעידו שניהם כאחד בפני ב"ד ופלוגתא אחריתו היא ולאו ר' יהושע בן קרחה קאמר לה ור' אלעזר ורשב"ג בפלוגתא דר"ג ורבנן פליגי. **ר' נתן אומרכו** - וטעמייהו מפרש התם שפיר מקרא ומסברא.

אמר ליה שטרא זייפא הוא - השטר מזויף וגם שני חזקה לא החזקת. גחין - בעל השטר. **לחיש לרבה** - בנהת שלא שמע המערער. **אין שטרא זייפא הוא** - פי' ר"ח לאו שטרא זייפא ממש אלא כמו שטרא זייפא שלא נכתב על מכירה זו ומאי ניהו שטר אמנה דהוא בטל מיהו אי לאו דaudi בטענתיה דתובע דשטרא זייפא הוא לאו כל כמייניה שהרי העדים מכירים חתימת ידיהם ומשום הци אמר רבה מה לו לשקר ולומר שטרא מעלייה הוה לי ואירכש לימה הא שטרא לאו זייפא הוא دائיה הוה בעי לקויימה מקיים ליה א"נ איכא לפירוש זייפא שטר מזויף ממש שזיף חתימת העדים יפה וטועים העדים כסבירים חתימת ידיהם היא ומקיימים את השטר והלך מציא לקיים את השטר ולומר שטרא מעלייה הוה א"נ מציא לקיים בעדים שקרים שחתרמו לו וראשוון עיקר. **לחיש ליה לרבה** - גרשין דרביה מלך מקמי דבר יוסף כדאמרינו בשלהי דברכות (דף סד) והיה רב יוסף חבירו מקשה לו. **אםאי קא סמכת האהאי שטרא** - דהא שני חזקה ליכא והאי שטרא חספה בעלמא הוא וכיוון דaudi - audi ולא דמי לשאר מה לו לשקר שבגמרא ששתי טענות יכולות להיות אמת אותה שהוא טוען ואותה שהוא יכול לטען ולא טוען דאמרוי מיגו אבל הכא דמי למה לו לשקר במקום עדים שהרי כל כחו וחזקתו בקרקע זו על ידי האי שטר הוא והיאך נאמר מה לו לשקר בשטר זה אי בעי אמר שטרא מעלייה הוא והלא מודה שהשטר פסול והוזאת בעל דין כמה עדים ואילו באו שני עדים שאמרו שהוא פסול ליכא תו מה לו לשקר. **הב לי מאה זואי נו'** - כפלוגתא דלעיל ובאותם הטעמים. **הלכתא כוותיה דרביה באראא** - באותו דין ראשון דלעיל מספקא ליה לרבי אידי בר אבוןطعم של מי משניהם נראה יותר הליך פוסק בראשון כרביה אמרינו מה לו לשקר ויעמוד על מקחו דכיוון שלא אתבריריו טעמייהם של הרבה ורב יוסף המוציא מחבירו עליו הראיה וגביו זואי שהלו מוחזק ולא בעל השטר אמרינו יביא בעל השטר ראה ויטול דהיכא דקיימת ארעה תיקום ולא נוציא מספק וכן זואי היכא דקיימי ליקום וכן הלכה וاع"ג דפסקין הלכה כרב יוסף בשדה עניין ומהצה (לקמן בבא בתרא דף קיד) מכלל דבכולי גمرا הלכה כרביה ולא כרב יוסף והכא פסקין הלכה כרב יוסף לא קשיא דהא בהז פלוגתא נמי פסקין כרביה. **דרעתني למלה עילוך** - כגון ערבע קבלן א"נ כגון שאמר המלה בשעת ההלואה ממי שארצת אפרע. **וaea שטרא** - שטר שהיה לו למלה עיליך והחיזרו לי לפי שפרעתני חובו והרי אתה משועבד לי בשטר זה

כמו שהיית משועבד לו. אמר - לוה לערב וכי לא פרעתיך בתמייה. לאו הדרת וشكلתינו מינאי - וכמי שלא פרעת דמי ולוה לא הוודה לו בכך. מה"ג Mai - דלא דמי כל כך לשטר מלאה דלעיל דפסקינו כרב יוסף דהתם מודה היה בעל השטר ששטר אחר היה לו ונאבד ולקח את זה להיות בידו לזכות והוא זו מזוייף הוא ממש דלא נכתב על מלאה זה הלך הפסיד דהיכא דקימוי זואי תיקום אבל הכא לא היה לערב שטר אחר מעולם כי אם זה והלך ע"ג דפרעינהו כיון דהדר שקלתינו כאילו לא פרעינהו דמי וחיבר לפראו או דלמא מ"מ מודה הוא שפראו וקיים לנו שטר שלוה בו ופראו אינו חוזר ולוה בו שכבר נמחל שעבודו והאי שטרא חספה בעלמא הוא. **שלח ליה אבי והוא את הוא דאמרת הלכתא כוותיה דרב יוסף זואי** - שמעין מהכא דשטרא זייפא Daiiri בה רבבה ורב יוסף לאו זייפא ממש דהוא שקר וכי זיף וכתב בכ"ג לדברי הכל ואפי' לרבה פסול הוא אלא כה"ג כגון שטר פרוע שנמחל שעבודו או כגון שטר אמנה שלא ניתן לি�כתב וכיוצא בהן פלייגי רבבה ורב יוסף ואבי משה ליה להאי שטרא כשטרא Daiiri ביה רבבה ורב יוסף ואמר כיון דמודה הערב דפרא לא הדר וشكلתינו להנהו זואי ע"פ שהשטר בידי הערב לא מחייבין לוה לשולמי כן פי ר"חولي נראה דה"ה לזייפא ממש וקפסיק גمرا ואיזיל. וה"מ - דאמרין היכא דקימוי זואי תיקום ולא מחייב לוה לפrouw לערב היכא דעתין ערב כדאמר לעיל דאמר פרעתינו אבל הדר יזפתינו מנאוי דעתב גופיה מודה שהשטר שבידו נמחל שעבודו. **אבל** - אי טועין ערב אני החזרתי לך אותם מעות עצמן משום דהוו שיפי נישוף צורתן ולא היו יוצאים בהוצאה כמו השף מטבח של חבריו (ב"ק דף צח). **וסומקי** - האדים נחשתן יותר מדאי נמצא שעדיין לא פראו. **אכתי איתיה לשעבודא דשטרא** - וכайлו טועין לא פרעתני דמי. **שרשות נפיק עלייה קלא דקאמיל ארעה דיתמי** - כדמפרש لكمיה דבmeshkon הייתה אצלן עד עכשו שכלו שני משכנתא והלך נפק עלייה קול של עדותאמת דמהשתא אכיל ארעה דיתמי. **משכנתא** - גבאי מאבוחון הווה במשכנתא דسورא דכתב ה כי במשלם שנייא אלין Tipuk Arua Da בלא כסף ובימי אביהם אכלתיה שנייה חזקה.

דף ג.א

זואי אחרני גביה - שנחביב לי שאין משכון עליהם ומרי לאחר שכלו שני משכנתא אם אחיזיר הקruk ליתומים ואשאל להם חוב שיש לי על אביהם

צריך אני לישבע דאמור רבן הבא ליפרע כו' וاع"פ שיש בידי שטר חוב מהווייני שבועה. **אכבהה** - אעלים אותה. **לקוחה היא בידי** - זהא אכלתיה שני חזקה בחוי אבוחן. **מהימננא** - بلا שבועה דין ונשבען על הקרוונות ועוד דחזקת שלש שנים במקום שטר קיימת. **אמר ליה** - אבוי הא דחשבת בעתק דין בא עניא טעניא לכוחה היא בידי כיון DIDUA MILTA DIBMSCHNTA איתנהית בה לא מצית למיטען לכוחה היא בידי זהא איך קלא ועדות דארעה דיתמי היא דהשתא שלימו שני משכונתא וכיון DIDUA MILTA DIBMSCHNTA עלק דארעה דא משכונתא היא גבך ולא לכוחה אין לך מחהה גדולה מזו והיה לך להזהר בשטרך הלך זיל הדר ארעה ליתמי השטא וכי גדי יתמי شيיה בני מייעבד מצוה דהינו מבן שלש עשרה שנה ואילך דהוי חייב במצב אשטעי דינה בהדייהו על שטר חובך שיש לך על אביהם תשבע ויטול כדין הבא ליפרע מנכסי היתומים דכל זמן שהם קטנים אין יורדים לנכסייהם לגבות מהן כדאמרין בערךין בפרק שום היתומים (דף כב) אין נזקין לנכסי יתומיםআ'כ רבית אוכלת בלהן וכדפסיק התם רבא הלכתא אין נזקין לנכסי יתומים ואם אמר לנו נותניין הלך ממתיינן להם עד גגלי דהינו מבן י"ג שנים ואילך כדמותה התם והוא כדאמרין בפ' מי שממת (לquam) בא בתרא דף קנו ולמכור בנכסי אביו עד שיהא בן כ' ה"מ שמכור לצורך הוצאתו אבל לפרט חוב אביו בית דין מוכרים מבן י"ג ואילך ואי נמי מלוה על פה היא כי גגלי לישעני דינה בהדייהו וישבע ויטול כדאמר רב פפה בשמעתא בתרייתא דמקילתין הלכתא מלוה על פה גובה מן היורשין והני מילוי שיש עדים שהלווה וישבע שלא פרעו ויטול. **אתה ההוא גברא אמר أنا קريبיה טפי** - ומתוך שלא נודע מי קרוב יותר החזיק אותו האיש בקרקע לפי שהיה אלם יותר כדאמר רב נחמן لكمיה גבי זה אומר של אבותי וזה אומר של אבותי כל דאלים גבר. **לסוף** - שנה או שנתיים. **奥迪 ליה** - הוא מחזיק לרבי אידי בר אבין. **אוקמה רב חסדא בידיה** - דרב אידי אל - רב אידי לרבי חסדא. **להדר** לי - הוא גברא פורי דאלם מההוא יומא עד האידנא מן הימים שממת קרובוי שאכלם שלא כדין. **אמאן כסמת** - לזכות באילן. **אהאי** - אהודאת פיו שמודה עכשו אתה קרוב יותר והוא אייהו דאמר עד השטא אני קريبנא טפי ואכל פירות בדין כל דאלים גבר וזה שמודה עכשו הרי הוא כנותן לך את האילן מדעתו אף על פי שלא זכית בו מון הדין.

דף לג.ב

כיוון דאודי - דשלא כדין החזיק עד עתה. **אודי** - ויש פירות שאכל וכן הלאה. **ויש ספרים** - שכתו ביהם איתי רב אידי בר אבן סהדי דהוה קרייב אוקמה רב חסדא בידיה וגם ר'ח פ' כן אל רב חסדא אמרי קסמכת דأكلינהו לפيري אהודאת פיו הא עד השטא הוא טען דאנא קרייבנא טפי והני סהדי דאיית לא מסהדי דאנט קרובה וראוי לירושה והוא אין ראי לירושה אלא אסהדי דאנט קרובה והאי לא ידעליה ומתוך שהוא יכול לומר לא אכלתי יכול לומר אין אכלי ודידי אכלי דאנא קרייבנא טפי שאין עדים מחייבים אותו בכך הלך לא מפקין מיניה. (**הג"ה** - לא היא (אלא) שהוזה שאל הפירות אלא כדמפרש הרוב לבסוף שלא נהייא ליה שהוזה על אכילת הפירות אלא עדים היו שאכלו ולא היה יכול לכפור ושרה ליה מריה דמי זה שאמר שהוזה על אכילת פירות הלא לא הוזה אלא על הקרקע ומכל מקום Mai דאכל עד השטא לא מפקין מיניה כיון דליך דאודי אודי שהרי היה קרובה יותר אלא על פיו של זה ובאי ורבא סברא כיון דאודי אודי שהרי הוזה בעל דין כמהה עדים ופיו מחייבם ממון ואי הוה גרסינו הא אמרاي ליה לרבות חסדא הא סברא ויש לפרש בענין אחר ובודחך ולכנן לא כתבתיו, ע"כ) ולא נהייא לי דהא לא מוכח הא סוגיא דשמעתא שהוזה על אכילת הפירות אלא עדים היו בדבר ולא היה יכול לכפור. **האי איתי סהדי דabhängig היה** - עד יום מותם ומעולם לא מכרו לאבותיו של זה השני. אמר רב חסדא מה לו לשקר - לזה שיש לו עדי חזקה במאי דעתן דשל אבותיו היה אי בעי הוה אל להאי שיש לו עדות זכות אבות מינך זבינהה ואכלהתיה שני חזקה הלך מיגו דמציע טען הци ויזכה בטענה זו והוא לא חש לטעון כי טען נמי של אבותיו ע"ג דמחיחס להו לעדים מהימנו. מה לי לשקר במקום עדים לא אמרינו - כלומר כל טענה שאדם טוען כגוון זה שאמיר של אבותי אתה רוצה לקיימה על ידי מה לי לשקר וטענה זו מכחשת עדים כי הכא לא מהימניין ליה שהרי העדים מעדים שטענתו שקר והיאך תקיינה על ידי מה לי לשקר הלא ודאי משקר הוא וחזקת השלוש שנים אינה כלום דהויא לה חזקה שאין עמה טענה והכי הlectedה. **אזיל ואיתי סהדי דأكلת מתרתין שני** - ועודין היה מחר לבקש עדות של שנה שלישית ולא מצא. אמר רב נחמן **הזרא ארעה** - דבתרתין שני לא הוויה חזקה. **והזרי פירי** - של ב' השניים שאכל שלא כדין דהא לא טען מעיקרא אריס הימי ולפירות ירדתי

DMAהימני ליה כדלקמן דשטרא לפيري לא עבדי איניshi והני מיili בדאיכא סהדי דאכלינהו לפيري אבל אי ליכא סהדי דאכלינהו לפيري אלא בהזאת פיו והוא טען דזבונתיה מינך ואכלתינהו לפירי דארעה ופירי דידי נינחו ארעה כיון דלית ליה ראייה בשטר ולא עדי חזקה הדרא למלה וחיב שבועת היסת על הפירות דזבונינהו מיניה דמיגו דמצוי אמר לא אכלתי פירות כי אם מעט כגון עילן כורא ואפיק טפי מכורה דבחci הוה חזקה כדלקמן כי אמר אכלי טובא ודידי אכלי מהימן דאין כאן מה לי לשקר במקום עדים שאין ידוע אם לך קרקע זו מבעליה אם לא אלא לפי שאבד שטרו בתוך ג' שנים מפסיד ולא דמי להא דאביי ורבע דפליגי עליה דבר חסדא לעיל דהתם כיון דאיתברירה מילתא דרב אידי קרוב טפי הרוי נודע שאין לו חלק בקרקע ופירות שאכל שלא כדין אכל ואפי' בהזאת פיו ליחייב. אמר רב זביד אי טוען כו' - מילתא באפי' נפשה היא והכי קאמר אם מתחילה כשהטענו בעל הקרקע מי באית בהאי ארעה אילו לא השיב לו מינך זבינהה אלא לפירות ירדתי כדין אריס למחצה לשיש ולביע או שמכרת לי פירות עד עשר שנים. נאמן - بما שאכל למפרע ושבועת היסת דזבונינהו מיניה וاع'ג דaicא סהדי דאכלינהו לפيري ושאין הקרקע קניין לו דלא חציף איניshi למיחת לאירוע חבריה ולמייכל פירי חבריה בחנים כזרען ואיזל ומיהו מכאן ולהבא לא יאכל ולא עדים ושטר שקנה הפירות דא'כ כל אדם ירד לקרקע חבריו ויאכל פירותינו ויאמר לפירות ירדתי מאחר שלא נחש לערעו של בעל הקרקע. **מגלא ותובילא** - כל גודרי תמרים המגלא לגדור ותובילא חבל לעלות לדקל מרוב גובהו וו'מ תובילא סל לקבל פירות. אמר - בפנינו. **אייזיל ואינדריה לדיקלא דפלניה** - כלומר אלקוט הפירות. מהימן - ושבקין ליה ב'ז ללקט הפירות ללא עדים ושטר אחרי שאין ידוע שהבעל מוחין בדבר קודם לקיטה ואם אתה חבריה וטען להז'מ אחר שליקט האילן לית עליה אלא שבועת היסת אבל מקמי דילגדריה אתה מריה דדיקלא ויאמר להז'מ לא מהימן מלקט עד דמייתי ראייה ודוקא בשטען מתחילה לפירות ירדתי נאמן بما שאכל כבר אבל אם מתחילה טוען מינך זבינהה ואח'כ טען לפירות ירדתי שימוש דברייו הראשונים אינו טוען וחוזר וטען. **אי heiifi ארעה נמי** - כי טוען דזבינהה מינך ליהמנוהו ללא עדי חזקה דלא חציף איניshi למיחת בארעה דלא דידייה היא ולמייכל פירוטיה. **פירי נמי** - נימה אהוי שטרך. **הינו נסכא דר' אבא** - דין זה דומה לאותו דין של נסכא דר' אבא ולא

לلمוד מדר' אבא היו צרכין דמיילתא דפשיתא היא שישלם הקרן ע אחרי שאין לו שני עדים ודומיא בעלמא מדמיין אותו אי נמי לכך היו מדמיין האי דינה לנסכא דר' אבא כי היכי דלהזר פירי עם ארעה דהו כמי שיש עדים דאכל פירות דבלא עדים לא מהדרי פירות כדלעיל דרב נחמן אלא קרקע לחוד.

דף לד.א

היכי לידיינו דיני להאי דינה - שאלו היו שנים מעדים אותו שחתף הינו מחוייבין אותו לשלם שאין אדם נאמן לחוטף דבר מיד חברו ולומר שלי אני חוטף א"כ יש לו עדים דהעמד ממון על חזקתו זהה המוחזק בו אין אדם יכול להוציאו ממנו ללא ראייה והחותף ממנו גזלו גמור ואי נמי לא היה כאן עד אחד שחתף כי אמר נמי חטפי ודידי חטפי מהימן מיגו دائיה בעי היה אמר לא חטפי שהרי אנו רואים אותו מוחזק בממון אי נמי כי אילך חד שחתף אילו היה זה מכחישו לומר לא חטפני היה נשבע שלא חטף להכחיש העד דעך אחד קם הוא לשבועה ובג' דרכיהם הללו היה הדין פשוט אבל הכא דאיaca עד אחד שחתף וזה איינו מכחישו אלא מודה שודאי חטף ודידיה חטף היכי לידיינו דיני להאי דינה. **לישלם** - דהא מודאי שחתף ולא כל הימנו של חותף לומר שלי חטפני דהעמד ממון על חזקתו. **ליכא תרי סהדי** - דחטף ובמיגו دائיה בעי למימר לא חטפני מהימן נמי למימר דידי חטפי. **ליפטריה** - משום האי מיגו אילך חד סהדא ואי אמר לא חטפי היה בעי אישתבויע להכחיש את העד. **לישבוע** - את השבועה שהעד מחייבו איינו יכול דהא מודי דחטף והעד מחייבו לישבע שלא חטף להכחיש את העד דהכי משמע קרא (דברים יט) לא יկום עד אחד באיש לכל עון וכלל חטא וגו' לשלם ממון שהוא כופר והעד מחייבו לא יקום אבל קם הוא לשבועה להכחיש את העד שלא חטף בממון זה וגביה הך שבועה פסול גזלו אצל כל שבועות דהא לית ליה למימר לישבע דידי חטף שאינו זו שבועה המוטלת עליו ולמפרטיה بلا כלום אי אפשר שהרי הורע כחו של מיגו. **אל רבבי אבא היה ליה** - האי חותף כו' וה"ג אילך למימר כי האי גונא כי הו תרי סהדי דאכלה שני חזקה מוקמיין לה בידא דлокח ליכא סהדי דאכלה שני חזקה מפקין לה מיניה ומהדרין למרה אילך חד סהדא דאכלה שלש שנים לישבע דעך אחד לשבועה קם אפי' לא היה קרקע לא משבעין ליה על Mai Dasheid סהדא

דלא כפר ליה אלא מודי ליה דאכל וטוען אין אכלי ודידי אכלי. **אל אבוי מי דמי** - לדרכי אבא. התם - בדר' אבא הוה חד סהדא לאורוועי לחוטף קאתי דהא מסהיד ביה שחתוף והורע כחו של מיגו דחותוף ומחייבו שבואה ומתוך שלא יכול לישבע משלם דאילו אתה חד סהדא שמעיד כמותו שראותו שחתוף מפקין לה מיניה דחותוף ולא תועיל לו שבואה אפי אם יכול לישבע. **הכא** - בדין קרקע זה ההוא סהדא לסיועי ביה קאתי שמעיד - שהחזיק בה שלש שנים וזיכה בה Dai איכא חד סהדא אחרינא עס זה מוקמינן ליה בידא דמחזיק והיאך תאמר שעיל יד עד זה יתחייב שבואה ומתוך שאינו יכול לישבע משלם והרי לא בא להורע כחו ומ"מ זה יפסיד הקרקע שהרי אין לו עדי חזקה. **אלא אי דמאי לנטא דרבי אבא לחז סהדא ולתרתין שניין ולפيري** - כגון ראובן דתבעיה לשמעון וא"ל גזלתה לארעאי ואכלת פירוטיה שנתיים וא"ל שמעון זבנתה ניהלי ולית לשמעון עדי חזקה דדין הוא לאחדורי ארעה למירה מכיוון דלית ליה עדי חזקה ולפيري משתבע דזבנינה אכלתינוון דקי"ל הפה שאסר הוא שהתריר ואע"ג דמהדר לה לארעא פירי לא מהדר דהא לייכא סהדי דאכילד הפירות ומיגו דיכול למימר לא אכלי כלל יכול למימר נמי אכלי בזבנינו ולית ליה עלה אלא שבואה אבל אי איכא סהדי דאכל פירי תרתין שניין מחייבין ליה להזרוי אפי פירי כרב נחמן דאמר הדרא ארעה והזרוי פירי ואייתי ראובן חד סהדא דאכל פירי תרתין שניין וכגון שמעיד שלא אכל כי אם ב' שנים דלאו לסייעי לשמעון קאתי אמר שמעון אין אכלי ודידי אכלי שקניתי הקרקע והפירוט אפס לא נזהרתי בשטרוי הא הוא דaicא לדמוני לדרבי אבא דאמירין היכי לידיינו דייני להאי דין ניחייביה להזרוי פירי לייכא תרי סהדי דאכלינהו ואי משום דאודי הא טיען ואמר דידי אכלי וכה"ג לייכא הוזאה לחייביה ניפטריה במיגו הא איכא חד סהדא דאמר דאכלינהו לפירי תרתין שניין ואיןו יכול לכפור בדברי העד לישבע לשקר ניחייביה שבואה בעד אחד Dai הוו תרווייהו מחייבי ליה ממונא וכ"מ שנים מחייבין אותו ממון אחד מחייב אותו שבואה כי אמר' עד אחד לשבועה אתי היכא דקה כפר במאי דמסהיד סהדא חד הוא דמשתבע דלא היי דברים מעולם אבל הכא הא קא מודי דאכל אלא טוען דידי

דף לד.ב

אכלי הו"ל מחייב שבואה ואיןו יכול לישבע ומשלם - כך נראה שיטה זו בעניין

ושוב מצאתיה כן בפי ר"ח וייש לשונות אחרים ואין בהם ממש וקי"ל בהא
כרבי אבא מדיליך אבי מינה ואף על גב דפלייג עלייה רב ושמואל בפרק כל
השבועין (שבועות דף מז) אמר כי חורה שבועה לסייע והמושcia מhabiro עליי
הראיה ותנו נמי התם וכן היתומים מן היתומים לא יפרעו אלא בשבועה ורב
ושמואל אמר כי תרוייהו לא שננו אלא שמת מלאה בחיה הלוה אבל מת ליה
בחיה מלאה כבר נתחייב מלאה לוה בשבועה ואין אדם מוריש בשבועה לבניו
ממון שהוא מחויב עליו בשבועה אלמא הויאל ומחויב בשבועה שלא התקבלתי
חוב זה ויתומין אין יכולין לישבע כן אלא שלא פקדנו אבא ואין זו בשבועה
הモטלת על אביהם וגם יתומים של לוה אין יכולין לישבע שפרעו אביהם קא
אמר כי רב ושמואל שלא יפרע אלמא המחויב בשבועה ואין יכול לישבע לא זה
ולא זה סבירא לרבות ושמואל חורה בשבועה לסייע ואין כאן לא בשבועה ולא
פרעון ור"א פlige עלייהו אמר יורשין נשביען שבועות יורשים ונוטלין דלא
ס"ל לדרב ושמואל אמר כי הtmp האי דיניינא דעבד כר"א עבד דעבד כרב
ושמואל עבד אפ"ה הלכתא כר' אבא ולא כרב ושמואל אמרין הtmp הבו
דלא להוסיף עלה עשו תקנה שלא להוסיף על דברי רב ושמואל ללימוד מדין
זה דיתומים מן היתומים לשאר דיןינו ולומר חורה בשבועה לסייע בדין זה
לבדו דיתומים מן היתומים הוא דקי"ל כרב ושמואל בדיuditatos משום תקנת
יתומים בניה לוה דחסין עלייהו שלא לפרע מהן بلا בשבועה מעלייתא אבל
בשאר דיןין קי"ל כר' אבא דהמוחיב בשבועה ואין יכול לישבע משלם וגם ר"ח
פסק דהלכה כרב אבא. **ארבעה** - ספרינה שבנהר. **האי אמר דיזי הוא כי** -
ולא זה מוחזקין בה מدلע רמי עליה ממתניתין דשנים אוחזין בטלית
שהזה נוטל עד מקום שידו מגעת וזה נוטל עד מקום שידו מגעת ולא אמרין
כל דאים גבר כן פיר"ח. **тиפסות** - פן ימכרנה אבל חזקה שהחזיק בה אחר
שערור זה עלייה אינה כלום דאנן סהדי שבתוורת חטיפה באהו לידו. **תפסין**
או **לא תפסין** - מי לימת דתפסי לה ב"ד זה אי לא משכח סהדי הדרין
ומפקין לה כדמייקרא ולא הפסיד בעל הספינה בתפיסת ב"ד כלום או
דלאו לא תפсинן דדלאו לא משכח סהדי ולא הדרין ומפקין לה כדלקמן
ונמצא שהפסיד בעל הספינה על ידינו دائ הוה שבקין לה דלאו הויל אלים
וגבר בעל הספינה ונמצא זוכה בשלו כן נ"ל טעם השאלה. **רב הונא אומר**
תפסין - ס"ל כרב פפה אמר מפקין רב יהודה אומר לא תפсинן משום
דא לא מפקין כדלקמן והלכך לא תפсинן דשמא זה אין לו עדים ושקרנו

הוא ומכל וכל רוצה להפסיק את חבירו דמהר דתפסי יודע הוא דתו לא מפקין. **אל אפקה** - וכגון דאיתרמי מילתא דתפסין לה כרב הונא אי נמי שאמרו שניהם לב"ד לתפסה ודברי הכל. **כל דאלים גבר** - בין בריאות בין בכח כמו שפוסק רב נחמן לפניו כל דאלים גבר. **לא מפקין** - דמהר שבא ממון ישראל ביד ב"ד אין רשות להפיקו אלא מעכbin אותו ממוں עד שידעו למי ישיבו. **מפקין** - כעינ שמצוותו מתחלה שלדעתן תפסוה שאמ לא יביא עדים יחוירוה וכל דאלים גבר. **והלכתא לא תפסין והיכא דתפסין לא מפקין** - כרב יהודה. זה אומר של אבותי זהה אומר של אבותי - בין בספינה בין בקרקע ואין עדות וחזקה לזה יותר מזה. **ומ"ש שני שטרות היוצאיין** - לפניו על שדה אחת של ראובן שכטב שטר מתנה לשמעון ושטר מתנה ללו ושתיהם ביום אחד ונמצא זה מוחזק יותר מזה כלל ואפי נتبיר ששמעון בשחר ולוי אחורי בערב אין

דף לה.א
הקדמה בשעות אלה בירושלים כדאמר'י בכתבות גבי ההוא עובדא دائمיה דרמי בר חמא בcpfרא כתבתינו לנכסי לרמי בר חמא וברמשא כתבתינו למך עוקבא בר חמא ואוקמיה ביד רב עוקבא ע"פ שהוא אחרון ומשום האי טעמא אותו בירושלים יתבי דכותבין שעות וכיון שלא פירש לו ראובן לשמעון השעה נמצא שלא זיכרו בכתב זה עד הערב הויאל ולא נתרש בו שעת שחרית ונמצאו שניהם שוין. **יחלוקו** - דספיקה הוא וליכא למימר הכא המוציא מחבירו דאין א' מוחזק מחבירו. **שודא דדייני** - לאותו שיהא נוטה לב הדינים שהיה הנוטן אהבו או קרובו יותר דודאי לההוא גמר ואKEN לו יתנו את הקרקע ושם זכה בעל הקרקע בשלו אבל כשאתה אומר יחלוקו בודאי אחד נטל החצי שלא כדין. **שודא** - לשון השלכה ירה ביום (שמות טו) [מתרגמין] שדי בימה ולעיל נמי נמי רב נחמן חלוקה או שודא ואמאי אמר כל דאלים גבר. **התם** - בב' שטרות ליכא למיקם עלה דAMILTA היום או לאחר שיביא האחד עדים ויטול שהרי השטרות שוין בזמןן ואפילו אם יבוא עדים ויעידו זה נכתב ונמסר בבker וזה בערב הלא אין הקדמה בשעות כמו שפירשנו למעלה וליכא למימר שמא זה נמסר תחילת יום או ימים או חדש ואחר כך נמסר שני לשני דמהר שנכתבו ביום אחד מסתמא גם ביום אחד נמסרו כמו שמכה לשון הכתוב בשטר הלכך רב אמר חולקין ושמואל אמר

שודא דדייני דהויאל ואין לברר לעולם הדין עם מי משתדلين ב"ד בדיין ודניין
אותו אבל הכא בהאי קרקע דליך לא שטר ולא עדים ואיכא למיקם עלה
דמילתא אם יבוא ויעידו של מי הוא הליך אין כאו לומר חלוקה ושודא
דשמא יבוא עדים ויסתרו את הדין שדנו ב"ד הליך אין ב"ד נזקקין להם לדון
דין שישפו לבא לידי עיות אלא מניחים אותן וכל דאלים גבר עד שיבאו
עדים ויברוו הדבר. ומ"ש - הא דבר נחמן ממלחיף פרה בחמור וכיון שם שמשך
בעל הפרה את החמור נקנית הפרה לבעל החמור בכל מקום שהוא
דמלטליין נקנין בחליפין כדתנן בקדושים (דף כח) כל הנעשה דמים באחר
כיוון שזכה זה נתחייב זה בחליפין ולכך אין הדבר ידוע הولد של מי הוא שהרי
לא ראה עדין את פרתו אבל במכירה בדים לא מציא למיניקט דין מעות
קוננות ויחוירו בהן ואילו משכה לביתו אחר מתן מעותתו לא מציא מוכר למימר
ברשותי ילדה דהא בביתה דלוקח קיימת הליך נקט חליפין בחמור ופרה ולא
דים ובפ' השואל פריך ונחזי ברשות דמאן קיימת ולהי אידך המוציא
מחבירו עליו הראה ומשני דקiability באגס ומכירה נקט גבי שפהה דעבד נקנה
בכספי ולא משיכה ומשנתן מעות נקנית לו השפהה בכ"מ שהיא והליך אין
ידוע ברשות מי ילדה שהרי לא ראה אותה הלוקח בשעת מתן מעות. **יחלוקו**
- והא הכא דaicא למיקם עלה דמלטה אם יבוא עדים ויעידו ברשות מי
ילדה ואפילו הכי לא אמרינו כל דאלים גבר וקשייא לרבי נחמן. **התם** - גבי
המלחיף פרה בחמור לתרוייהו איתו فهو דרא דמונא שהפרה והשפהה של
שניהם הייתה בזה אחר זה וכל אחד ואחד טוען פרתי ושפחתי ילדה בהיותה
ברשותי אי נמי בשעת חליפין ילדה ואין לברר של מי هي הولد הליך יחלוקו
ושודא דדייני ליכא למימר הכא אפי' לשמואל דלא שייך למימר אלא גבי
מתנה לשנים שיראו ב"ד למי אווב יותר לדידייה גמר ומKENI אבל הכא בדורב
נחמן שזה אומר של אבותי כו'. **אי דמר לא דמר** - לא הייתה הקרקע של אידך
מעולם ו"מ האי ומאי שנא מהמלחיף כו' דאדשוואל פריך דקאמר שודא
והכא חזין יחלוקו ואני שיטת הגمراה דהא בכתבונות בפרק מי שהיה נשוי
איתא עיקר מילתייהו דבר ושמואל ופריך התם פירכי אחורי ומהכא לא
פריך כל שכן הכא דלמרמי אדרב נחמן נקט לה הכא למילתייהו.

דף לה.ב

אם בא אחד מן השוק והחזקק בה - בהז קרקט דאמיר רב נחמן כל דאלים

גבר ובא זה השלישי וחטפה מהשנים אלו הטעני של אבותי. אין מוציאין אותה - בב"ד מידו של זה השלישי וاع"ג שלא טען מיידי דasma גם לב' הראשונים אין להם חלק בה. **דתני רבי חייא גזלו של רבים וכו'** - וסבירי נהרדיי דבגלו כי האי מיירי שגוזל משנים החלוקים בדבר זה אומר שלי הוא וזה אומר שלי. **לאו שמייה גזלו** - לכופו בדיניהם להוציא מיידו מה שגוזל. רבashi אמר לעולם גזלו של רבים **שמייה גזלו** - הוайл ולא טען מיידי ומוציאין מידו ומעמידין אותה בפני שנים הראשונים שיש להם טעת אבות. **ומאי לא שמייה גזלו** - דקאמר רבי חייא לא להקל עליו בא לפטרו מleshem אלא להחרمير עליו ולומר דלא ניתן להשבען לא מיכפר בהשבה דאיינו יודע למי ישיב דמהר שבא לידי צrisk להшиб לבעים ולא להוציאה מתחת ידו ולהפקירה לשנים הראשונים וכל מאן דאלים גבר כדפסקין לעיל ואי תפסינו לא מפקינו כל שכן זה שבתורת גזל בא לידי והוא צrisk להוציאה מתחת ידו ואיינו יודע למי ישיב והכי נמי אמרינו בהמוכר את הספינה (לקמן בא בתרא דף פח) א"ר לוי קשה עונשן של מדות מעונשן של עריות ומפרש התם אפשר בתשובה והכא לא אפשר בתשובה דהמוכר במידה וגוזל לרבים שאינו יודע למי ישיב ואליבא דבר אשוי איירני נמי ר' חייא במוכר במידה שאינה ישרה לרבים כן נראה בעני שיטה זו. **אי דלי ליה צנא דפيري לאלתר הווי חזקה** - אם יש עדים שהגביה המערער צנא דפירי מקרקע זו על כתפיו של זה המחזק שטוען לכוחה היא בידי מאחרSSIו להוליך הפירות לביתו שוב אין יכול לטעון ולומר לא מכרתיה לו שלא היה לוSSIו בלקיטת הפירות אלא היה לו למחות ומדסייע לו הפסיד וכמוודה שמכר לו דמי, ור' חנן אל פירש איaicא סהדי דיחב ליה לocket למירה ארעה צנא דפירי דורון להוליכה לביתו נتبיר שากילת הפירות של לocket ומדידיה יהב ליה למוכר ואין נראה בעני. אמר רב זבדי אי טעין - המערער בתר דגלי ליה לocket צנא דפירי לפירות הורדתיו כדין אריס למחצה ושליש ורביע וחלקו הוא דגלי ליה נאמנו כלומר לא הפסיד במאי דגלי ליה. **והני מילוי** - דנאמן. **בתוץ שלש** - אם איתא דזבנה מיניה אמאי לא מיזהה בשטריה. **אבל לאחר שלש** - אי טעין לפירות הורדתיו אינו נאמן וاع"ג שלא דגלי ליה צנא דפירי דעת תלת שניין מיזהה איש בשטריה טפי לא מיזהה והוא ליה זהה למחות בתוץ שלש כdmprsh ואזיל. **אי לפира אחתייה** - כי משכנתא דסורה לעשר שנים או עשרים. **מאי הויה ליה** - לבעל השדה למועד נמצא שכל המוריד את חבירו

לפירוט של שלוש שנים או יותר יפסיד קרקע שלו הויל ולא יהיה נאמן לאחר שלש לטעון לפירוט הורודתיו. **אל איבעי [ליה] למחווי** - בתוך שלוש ולומר לעדים דעו לכמ שפירוט הורודתיו לכך וכך שנים וגוף הקרקע קניי לי שאם אין לו שטר מכירה לזה המחזק לא יוכל לטעון שטר היה לי ואבד כי לא נזהרתי בו אחר שלש דכיוון דמייה בו בעל השדה היה לו להזהר בשטרו. **דא**לא תימא hei**** - דחאה לחצאי שמוחה על הקרקע ומודי בפירות לאו מהחאה היא אלא כדאמרינו لكمן פלניא גזלנא הוא דקאכילד ארעה דיidi בגזלנטא למחהר תעבנה ליה בדינה. אם כן האי משכנתא דסורה וכו' - ותקנתא דרבנן הוא הכך משכנתא משום דהמלוה לחברו על שדהו אסור לאכול הפירות משום רבית אבל בנכיתא מותר כעין משכנתא דסורה שמלה עשרהמנה על שדהו ולבסוף עשר שנים חוזר הקרקע לבעלים בחנים ונמצא קונה פירות של כל שנה במנה ואין כאן צד רבית וاع"פ ששווין הפירות כפלים שהרי הוא קרובה לשכר וקרובה להפסד שמקבל פירות של כל שנה במנה ואפילו בשנת שדףון שלא יהו שווין פירות השנה דינר. **אי כביש** - טומן המלה ואמיר לאחר שלש לקוחה היא בידי cocci נמי דמהימן ולא יוכל זה לטעון לפירוט הורודתיו ומהחאה נמי לא תועיל לו. **דאטי ביה** - לוה לידי הפסד בתמייה. **אלא איבעי ליה למחווי** - בתוך כל שלוש ומנה ליה מהחאה ומדלא מיחה הפסיד. **הכא נמי** - אם איתא דלפираacha איבעי ליה למחווי בתוך שלוש קודם שיחזיק. **ישראל הבא מלחמת עכו"ם הרי הוא עכו"ם** - שדה שהכל יודען שהיתה של ישראל ואכללה עכו"ם שלוש שנים או יותר וטעון שלקחה מישראל ואזיל ישראל וקנה מההוא עכו"ם ואכללה גם הוא אחר העכו"ם שני חזקה או יותר לא היו חזקה אלא אתי מריה דארעה ומפיק ליה מידיה דישראל וישראל ליזיל וליתבע לעכו"ם דזבן מיניה דאייהו הוא דapasid אנטישיה דלא הוה ליה למזבן ארעה דישראל מעכו"ם עד דלימה ליה הב לי שטר דזביני דזבנית לה מישראל דדין חזקה לית ליה לעכו"ם ולא כל מאן דאתי מלחמתה דסתם עכו"ם גולנים הם וישראל ירא למחות והלך לא תקנו בהם חזקה כדאמרינו لكمן במשמעותה הני דברי ריש גלותא לא מחזקי משום האי טעמא גופיה שיראיםanno למחות וישראל זה הבא מלחמת עכו"ם עע"פ שהחזק אין חזקתו כלום וחזקה שאין עמה טענה היא שהרי הוא טוען העכו"ם מכרה לי אבל אני יודע היאך באה לידי העכו"ם שיוכל למכרה אבל אי טען ישראל ואמיר יhab לי ההוא עכו"ם שטר זביני דזבנה מינך וראיתי בו

שלקחה ממק' מהימן דדמי למאן דא"ל קמי דידי זבנה ההוא עכו"ם מינך
דמסקי' לקמן דמהימן מיגו דאי בעי א"ל מינך זבנתה ואכלתה שני חזקה
ודוקא בא מלחמת עכו"ם דאילו בא מלחמת ישראל אע"פ שלא דר בה אלא יומ
אחד אותו שמכרה זהה וזה החזק שלש שנים חזקתו חזקה כדאמר'י לקמן
בבא בתרא (דף מא) גבי ההוא דדר בקשטא בעיליתא ארבע שנים.

דף לו.א

לディדי אמר לי עכו"ם דמינך זבנה מהימן - דמדאסיק אדעתיה למיטען הכי
הנ' הוה מצי למיטען אנא זבינה מינך ואכלתי' שני חזקה דמהימן הלך מה
לו לשקר וקושטא קאמער. **מי איכא מידי דאילו אמר עכו"ם לא מהימן כו'** -
השתא נמי חזקה שאין עמה טענה היא דאפי' אם טענתו אמרת היא דאמר
לייה עכו"ם דמיישרآل זבנה הלא - אין בדבריו של עכו"ם כלום بلا שטר.
קמאי דידי - כלומר שאני יודע בבירור היינו חזקה שיש עמה טענה. **האי מאן**
דנקיט כו' - כבר פרישית לה לעיל. **האי מאן דאחזיק מגודה ערודי ולבר לא**
הוי חזקה - חיות השדה שבאות ואוכלות הזרעים שבקצות השדה ויש
שעושים קירות וגודרים השדה ומניחין קרקע חוץ לקיר מעט בשדות הסמכות
לייער ומשליך שם זרע ומה שצומח באות החיים ואוכלות אותו ואני
נכנסות בשדה עכשו ואם בא אדם והחזיק באותו הקרקע חוץ לגדר אינה
חזקה די יכול לומר דכיון דכל מה דזרע בההוא קרקע ערודי אכליה ליה לא
אייפת ליה למחות דלא אחיזק כדמחזקין איינשי לפיך לא הויא חזקה. **אכלה**
ערלה - אחת מן השלש שנים הויא שנת ערלה אינה חזקה דלא אייפת ליה
לבעל השדה בשנת ערלה ולכך לא מיחה וכ"ש אם שלשתן שני ערלה, ערלה
וכלאים אכילתן באיסור שביעית הפקר לכל לכך לא מיחה ולא הויא חזקה
ובפירוש ר"ח גרשין הכי אכלה ערלה ושביעית וכלאים הרוי זו חזקה ולא
נהירא. **אכלה שחת** - שלא המתין עד שתגדל התבואה אלא ג' שנים קצרה
כשהיא שחת ומאכיל לבהמותו אינה חזקה דשמיט ואכילה ולא היה אוכל
כשאר בני אדם ולפיך לא חשש זה למחות בו שיש רגלים לדבר שירא הוא
להחזיק כשאר בני אדם לפי שבגוזל ירד בה. **ואמר רבא ואי** - קאי האי שחת.
בצואר מחוזא - בבקעת מחוזא הויא חזקה לפי שעשרים הם ובהמות להם
הרבה ודרכים להאכיל השdots לבהמות כשהן שחת. **תפתחא** - קרקע פתויה
ומלאה בקעים ואני מוציאה פירוטיה לא הויא חזקה דמן פני רעהה לא

הקפיד למחות ורבי חננאל פירש תפתיחא שדה שלאחר שתה לא הוגשה ונשבה הרוח וזרחה השימוש ונתבקעה כגון פתיחי חriseה ורע בה כגון זה אינה חזקה. **אפיק כורא** - רע כור. ועייל כורא - וליקט בו כור והכניס לבתו דכוון דליך הרווחה לא הווי חזקה דלא חשש זה למחות. **לא מחזקי בן** - אם החזיק אחד מהן בשודתינו אינה חזקה וצריך להזהר בשטרו דמחמת יראתו לא מיחו בהן. **ולא מחזקין בהו** - שמנזך שהם עשירים ויש להם בתים ושדות הרבה מניחין בני אדם לדור בbatisים ושותקים ושמחים כדי להשבית קרקע שלהם וימצאים מתקנים וגם למחות אין חוששים לפיה שבזורע יטלו את שלהם כל זמן שירצוו וי"מ לפיה שעסוקין בצרמי צבור אין יודיע מי מחזיק בשלהן ולא נהירא. **הגוזרות אין להן חזקה** - גוזרות צאן וכל דבר המהלך בדרכים ובשוקים שיוכל לומר מעצמו נכנס או אתה הכנסתו לביתך והחזקת בו אינה חזקה ואין יכול לומר לך הוא בידי והעבדים מהלכים הם בכל מקום ותנו להם חזקה. **ומשני הא דאמר ר"ל אין להן חזקה ה"מ לאalter** - שהמחזיק בהן בביתו אין יכול לטעון לך הוא בידי בלי עדים ובלא ראייה כאשר מטלلين שאין יכול להלך ואין עשוין להשאיל ולהשכיר דנאמן בהן לומר לך הוא [בידי] הויאל ויישנו בביתו דבר אחר מטלلين הווי חזקה לאalter דהמחזיק בהן יכול לטעון שלו הוא שלקחתיו אבל יש להן לעבדים ולגוזרות חזקה לאחר ג' שנים שהיא לו לזו המערער למחות ולא מיחה. **אמר רבא** - עבד כנעני קטן המוטל בערישה. יש לו חזקה לאalter - אם החזיק בו אחד ואמר לך הוא בידי נאמן הויאל ואין יכול להלך ולא דמי לゴוזרות וגם אין עשוי להשאיל ולהשכיר. **פשיטה** - דודאי מעצמו לא הלך. **דעילא אימה** - שעבד בביתו המחזק תמיד. **הני עיזי דאכלו אימה עילתייה** - ושכחתיה שם דהשתא היינו גוזרות. **הני עיזי דאכלו חושלא** - שעורם קלופים שנכנסו - בשדה [וראו] אותה תבואה השטוחה שם לשמש וכיימא לנו שנ מועדת היא לעולם וכי הויא ברשות הנזק נזק שלם משלםת ואין עדים מעידין מה אכלו מעט או הרבה וטעון בעל השדה כי הרבה אכלו יותר מכדי דמיון של עזים הללו. **יכול לטעון עד כדי דמיון** - של עזים מ"ט מיגנו דיכول למימר בעל השדה לקוחין הוא בידי דהא תפיס בהו ומהימן כי קאמר נמי כך וכך אכלו מהימן וכיימא לנו האי מהימן בשבועה אבל בטפי מכדי דמיון דליך מיגנו לא מהימן אלא בעדים. **והאמר ר"ל וכו'** - ואם יכול לטעון עד כדי דמיון הוא ליכא מיגנו דלא מצי למימר לקוחין הוא

בידי. **שאני עייז** - דאע"ג דגוזדרות נינהו כיוון דמסירוי לרועה מתוך שימושות
הן יותר מאילים וכבשים ואין אדם יכול להחזיק בהן בדרך לפיכך יש להן
חזקת. **והאיכא צפרא** - שהולכים ייחידות מבית הבעלים עד בית הרועה.
ופניא - שהרועה מביאן מן השדה עד תוך העיר וכל אחת הולכת עצמה
לבית הבעלים. **טייעז** - ישמעאלים גנבים. **מידא לידה משלמי** - מיד הבעלים
לייד הרועה שחרית ומיד הרועה ליד הבעלים ערבית ואין הולכות ייחידות כלל.
נייר - חriseה כדכתייב נירו לכם ניר (הושע ז). **רבי ישמעאל סבר ניר לא הווי**
חזקת - אלא גמר פירי הליך צרייך ג' חדשם בראשונה וג' באחרונה דבחci
גדל פרי כל צרכו ויב' חדשם באמצע דבעין רצופין. **רבי עקיבא סבר ניר הווי חזקה** -
הליך בחדש אחד סגי כדי לעשות ניר.

דף לוב

אפי' יום אחד נמי - יכול לעשות בו ניר. **פירא רבא ופירא זוטא איכא ביןינו**
- ר' ישמעאל ס"ל שלא הווי חזקה עד שילקט פира רבא דהינו שנגמרה כל
התבואה לפיכך צרייך שלשה חדשם כגון שעורים ושבולת שועל ועדשים
שגדלים בג' חדשם ור"ע סבר פира זוטא דהינו כגון שחט שגדל בשלשים
יום הויא חזקה אע"פ שלא נגמרה התבואה אי נמי כגון ירך גדלין הירקות
בחדש אחד. **נרה שנה** - بلا זרעה. **וشتיק** - ולא מיחה ומדי לא מיחה הפסיד.
כל שיבא ושיבא דברבו ליעול בה - כל קיסמים שבחרישה יכנס בה כלומר
הלווי ויחרוש הרבה עד שתכללה מהרשתו ותתרפה הקruk ואח"כ אטלנה
ואזערעה אני. **ילמדנו רבינו ניר הווי חזקה** - בשדה הבעל ודוי בחזקת י"ב חדש
ושני ימים. **רבי ישמעאל ור' עקיבא דמתניתין** - כדוקמין דכ"ע ניר לא הווי
חזקת כלומר يوم א' בשנה שנר בו שדהו אינה חזקה להחשב לשנה שלמה
לחשבון ג' שנים. **זו דברי רבי ישמעאל ור"ע** - דאמרי במתני' שדה הבעל
חזקתו ג' שנים ואני מיום ליום אלא י"ח חדשם לר' ישמעאל ויב' לר"ע אבל
חכמים אומרים חזקתו שלוש שנים בכל דבר מיום ליום ואלייביהו דהני רבנן
פרישנו בריש פירקין טעמא דחזקת ג' שנים דעתם של שלוש שנים מיזהר איניש
בשטריה טפי לא מיזהר וכוותיהו דהני רבנן אליבא דרב קיימי כדמוכח
סוגיא דמכילתין שלא איזל בתר לקיטת ג' פירות של ג' שנים אלא ג' שנים
שלמות בעין בכל דבר ומשום שאין אדם נזהר בשטרו יותר מג' שנים. **לאו**
למעוטי ניר - דהא אפי' פира רבא ופירא זוטא קא ממעט וכ"ש ניר דהא

מיום ליום קתני למעטוי אפי' שנים מקומות אלמא ניר לא חשיב חזקת يوم אחד דידיה כשנה שלמה אדם כן די בי"ב חדש ושני ימים ואנן שלש שנים מיום ליום בעיןן. **דאמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי ר' ישמעאל ור"ע -**
דאמרי במתני' אבל בשדה אילן נכנס את תבואה ומסק את זיתיו וכנס את קייצו הרי אלו ג' שנים אלמא משליקת ג' פירות בשדה אחת לשנה אחת בגין' זמנים זה אחר זה חשיב לה חזקה. **אבל חכמים אומרים - פירות ג' שנים צריך עד שיגדור בתמירים ג' גדיות כי. מסיקות - בזיטים. Mai binnyeho -** בין רב ושמואל בין למך ובין למך ג' שנים בעיןן. **דקל נערה איך באנייהו -** דקל ילדה ובחורה דפחות מג' שנים שלמות טעונה ג' פעמיים דלש mojo הוויא חזקה בגין' גדיות אע"ג דליך ג' שנים שלמות ולרב בעין ג' שנים מיום ליום ורבינו חננא פ' דקל נערה דקל המשיר פירותיו קודם גמרן מלשון גם חזני נערתי (נחמיה ה) לדברי שמואל דאמר בעין ג' גדיות לא הויא חזקה דהא לא גדר לדברי רב דאמר בעין ג' שנים והרי הוא מחזיק בו ג' שנים והוא חזקה ולפי הלשון הזה אפי' שמואל לא בא לגרוע מג' שנים והכי קייל לא פירש עוד דקל נערה דקל דיופרין שעושה פעמיים לשמואל לשנה ומ恰ה הויא חזקה דהא איך ג' גדיות ולרב לא הויא חזקה דליך ג' שנים. אמר אבי מדברי ר' ישמעאל נשמע להו לרבען הי לו שלשים כו' - ה"ג לה והכי פירושא דר' ישמעאל דבשנה אחת הויא חזקה בשדה אחת בשלש לקיטות בשלשה מקומות בשדה כדקתי נכנס את תבואה ומסק את זיתיו כי מדברי נשמע להו לרבען דפלגי עלייה כדאמר רב יהודה אמר שמואל לעיל ובעו ג' שנים דליך פלוגתא בין ר' ישמעאל ובין רבנן אלא לשנה אחת וג' שנים אבל כל מי דאמר ר' ישמעאל לשנה אחת אמר רבנן בגין' שנים. **ממטע עשרה בית טאה -** דבית טאה צריך לעשר נטיעות כדאמר ולא יחפור (לעיל בבא בתרא דף כו) אבל אם פחות מבית טאה לי אילנות הרי סמכין ביותר והוא כיער ולא הויא חזקה דלא אחזיק כדמחזקי אינוshi וביותר מבית טאה לי נמי לא הויא חזקה בכל הקרקע אלא כנגד מה שחייב לאילנות. **אכל י' לשנה ז' כו' הרי זו חזקה -** דכמי שהחזק ג' שנים בכל השדה דמי שהיא אוכל בכל השנה מה שנגדל בו.

דף ל'ז.

לאו מי אמר רבינו ישמעאל חדא פירא הויא חזקה לכלחו פירי - דבמוקם

הזריטים מהני למקומות התבונאה והקיז' ואילו החזיק בשלשות דמי וכן כשהם נמצאים תבאותו כדי שהחזק בשלשות דמי שמן הטעם הזה הוא חזקת שלוש שנים בכל השדה אע"פ שלא החזיק בו בכללו פעמי אחד כי נמי חזקת מקום י' אילנות של שנה ראשונה זו חשובן כאילו החזיק נמי במקום העשרים וכן בשניה וכן בשלישית כאילו החזיק בכל שנה בג' אילנות. וה"מ - דהוי חזקה באכילת שלשים אילנות בג' שנים כה"ג היכא דלא אפיק אחרני כי העשרים לא עשו פירות כי אם עשרה בלבד בכל שנה דומיא דרבי ישמעאל שמלך כל מה שגדל בשדה ופירש ר"ח כגו ננות שוח שאין פירותיהם נגמרים עד ג' שנים. **אבל אי אפיק** - הנני אילנות כוללו פירות בכל שנה ולא אכל אלא י' מיניו לא היו הנני י' חזקה לכ' דכיוון שלא אכל כל הפירות גילה על עצמו שהשדה אינה שלו וירא להחזק חזקה גמורה ולפיכך לא חשש זה המערער למחות ולא הויא חזקה. **והוא דבואי בזויי** - לשון בזיהה כלומר וה"מ דהוי חזקה כאשרה בכל שנה היינו ע"י פיזור שאכל ג' בכל בית סאה דנמצא מחזיק כל השדה אבל אכל י' אילנות בלבד בבית סאה זה ובשנה שנייה כמו כן בבית סאה שני וכן בשלישית אינה חזקה דכל בית סאה חשוב שדה האילן בפני עצמו ושדה שלם לא הויא חזקה לשדה אחר והיינו נמי דומיא דרבי ישמעאל דכנס את תבאותו ומסק את זityו כו' שבכל השדה הוא אוכל DSTAM שדה האילן על פניו כולם מפוזרין הזריטים והדקלים. **זה החזיק באילנות וזה החזיק בקרקע** - שני לקוחות שלקו שדה האילן מאדם אחד בלבד וכל הקרקע היה צרייך לאילנות שהיו נתועים כדין שדה אילן והכי מתוקמא סוגיא דשמעתין לאחד מכיר הקרקע ולאחד מכיר אילנות והחזק כל אחד בשלו כגן דרפק בה פורתא או עשה שום עבודה קרקע כל אחד בשלו דקרקע נקנה בכף בשטר ובחזקה ולאו בחזקת ג' שנים מיiri ובהדייא מפרש لكمיה דבשתי לקוחות מיiri. **אמר רב זbid זה קנה אילנות** - לפירותיהם ללא קרקע שם יבשו אילנות לא יטע אחרים במקום וזה קנה כל הקרקע אפי' אם יש שם ג' אילנות דתנו בהמייר את הספינה (לקמן בבא בתרא דף פא) דקנה קרקע תחתיהם וביניהן וחוצה להן כמלא אורה וסלו ה"מ בלוקח אחד הקונה אילנות בתוך של חבירו דקנה קרקע אבל הכא בשני לקוחות שלוקחים ביחד זה אילנות וזה קרקע מצי אמר לייה בעל הקרקע לבעל אילנות כי היכי לדידי לית לי באילנות לדידך נמי לית לך בקרקע והכי מפרש لكمיה. **לימה לייה** - כשיבש האילן עקור אילן שכול ויזל ולא

תטו אחר במקומו אבל כל זמן שהוא טוען פירות אינו יכול לומר כן וע"ג דקרקע אין לו האילן כמוות שהוא יונק מן הקרקע קנהו לפירותיו והכי נמי מוכח לקמן בשמעתא מדאמר ליה מר קשיישא בריה דרב חסדא לרב אשאי כורכמא רישקה זבין ליה כו' ובהמוכר את הספינה (שם) בבא בתרא דף פ"א נמי תנן הקונה ב' אילנות בתוך שדה חבירו הרי זה לא קנה קרקע כו' ואם מתו אין לו קרקע אלמא ע"ג דין לו קרקע קטנה ולא יערכנו עד שימושות וה"ה להא דרב זביד. זה קנה אילנות וחצי קרקע - לאו דוקא חצי קרקע אלא צריך אילנות תחתיהן וביניהן וחוצה להן כמלא אורה וסלו אי נמי דוקא קאמר חצי וכגון שכל הקרקע צריך אילנות אם לא מפני שמכר הקרקע לחברו ואפילו לא הוא אלא ב' אילנות דקיים לו בהמוכר את הספינה דין להן קרקע הכא יש להן דכיוון שני ל��וחות הן שקונין ביחד מציא אמר ליה בעל האילנות לבעל הקרקע כי היכי לדידך בעין יפה זבין לדידי נמי כו' והכי מפרש لكمיה. מכר קרקע ושיר אילנות לפניו - אפי' אין אלא ב' יש לו קרקע כדי מחית האילנות וצורך וגם אם יבשו יטע אחרים במקומן דודאי מוכר לעצמו שיר קרקע והכי אמרינו בהדי בא בהמוכר את הבית (לקמן בבא בתרא דף עא) אמר רב הונא ע"ג דאמור רבנן הקונה ב' אילנות בתוך של חבירו הרי זה לא קנה קרקע מכר קרקע ושיר ב' אילנות לפניו יש לו קרקע. **ואפי' לרבי עקיבא דין כו'** - פלוגתא דרבי עקיבא ורבנן לקמן בבא בתרא בהמוכר את הבית (דף סד) בשני מקומות גבי מוכר את הבית תנן לא מכר את הייעו כו' ולא את הבור ולא את הדות ע"ג דכתב לו עומקא ורומה וצריך ליקח לו דרך דברי רבי עקיבא דמוכר בעין יפה מוכר ולא שיר במכירתו כלום וחכמים אומרים אינו צריך ליקח לו - דרך דמוכר בעין רעה מוכר וגבוי מוכר את השדה תנן נמי היכי דאמרינו מוכר בעין יפה מוכר ולא שיר אל עצמו דרך ללבת אל בورو. **ה"מ גבי בור וחות** - הוא דקאמער ר' עקיבא שלא עיבב דרך לעצמו סביבות הבור כלום דלא מכחש בארעה שיכול הלוקח לזרוע על שפטו ולא יצעק עליו הלוקח לעקור בورو מכאן דהא אינו מזיקו כלל הלכך לא אסיק מוכר אדעתניה לעכב לעצמו כלום מן הקרקע והלכך צריך ליקח ממנו דרך בדים לילך אל בورو.

דף ל'ב

דקא מכחש - השרשים בקרקע וgam מעכביין את המחרישה ודאי אסיק

אדעתיה לשיר לעצמו קרקע סביבות האילנות כדי שלא יוכל הлокח לערער עליו ולומר כшибשו אילנותיו עkor אילנותיך שכול וזיל זהא מזקי לארעאי. **לימא ליה** - כשהייבש האילן. **מכר אילנות ושיר קרקע לפניו** - שפירש לו כו האילנות אני מוכר לך והקרקע עמי מעכבר לעצמי. **פלוגתא דר"ע ורבנן** - בין לרב זביד בין לרבות פפה ובשני אילנות מיירין דבשלשה אילנות הכל מודים דקנה קרקע כדתנן סטמא בהמוכר את הספינה (לקמן בא בתרא דף פא) ומוקמינ לה בגמ' בר"ע ומיהו רישא דקטני גבי שנים אין לו קרקע לאו ר"ע היא כדמותה בשילוי המוכר את הבית (לקמן בא בתרא דף עב) והתם פרשינ לה. **לר"ע דאמר מוכר בעין יפה מוכר אית לי** - לlokח מקום האילנות על הקרקע ליטע אחרים במקום שימושו. **רבנן אין לו** - קרקע ואם ימותו לא יטע אחרים במקום כדתנן סטמא הקונה שני אילנות לא קנה קרקע. **אפי' לרב זבידכו** - כלומר דבר זביד נמי מציא למימר אליבא דר"ע ולא הויא מילתיה כתנאי אלא בדברי הכל. **ה"מ** - דקאמר רב זביד אין לו קרקע גבי ב' לכותות כדרישת לעיל. **לית לי באילנות** - לא בעצים ולא בפירות. **לית לך בקרקעות** - אפי' במקום האילן וכשייבש תעלרכנו ותלך. **ה"מ** - דיש לו קרקע. **גבי שני לקוחות דאמיר** - בעל האילנות לבעל הקרקע כי היכי לדידך זבין בעין יפה מה שמכר לך מון הקרקע על מנת להיות הקרקע שלך עולמית היא ופירוטיה. **אף לדידי זבין בעין יפה** - שאוכל פירות אילנותי לעולם שאם ימותו אטע אחרים תחתיהן דין אדם חוטא ולא לו למכור להז בعين יפה ולזה בעין רעה. **אבל הכלא** - שעיכב לעצמו כל גבי עצמו בעין רעה מוכר כדי לשיר לעצמו. **אכלו רצופין** - להני שלשים אילנות כגוון שנטווען ט' בבית טאה אינה חזקה ואפלו אכלו כולן כל שלוש שנים דלא אחזיק כdmוזקי איינשי דין ראוין לקיים אלא לעkor ולשרש. **מתќיף לה רבא אלא מעתה** - כיון דמשום דעתינו מהחבורין לא הויא חזקה. **האי מישרא** - ערוגה דאספסתא במאי קני לה הרי זרעה רצופה ואפ"ה אמרין בריש פירקין דהוו חזקה ומיהו לאו אתקפתא מעליתא היא דהאי אורחיה והאי לאו אורחיה האי מכחיש בארעה טפי והאי לא מכחיש טפי אלא רבא הוא דלית ליה האי סברא ובמלתא בעלמא הוא דמוני להו לנחדען, יש לפרש אכלו רצופין אינה חזקה שסופן לשרש אותו ולפזר נטיעתן שכן דרך אילנות לנטווע הרבה תחלה ביחיד ואחר שגדלו מפזרים אותו הלך לא הויא חזקה הויאל ולשרש קיימי ואין זו עיקר גידולו וראיה לדבר דגבוי נתיעות אשכחן י' לבית טאה

ובאיילנות אמרו ג' לבית סאה ועל כרחך נטיותה היו מתחלה והיו י' לבית סאה וах"כ מייעטום לג' בביית סאה וכן דרך אספסתא כמו כן לזרעה הרבה ביחד רצופין כמו שעושין לכריישין וכרוב ואח"כ עוקרין אותן וממלא מהן ערוגה גדולה והיינו דפריך רבא אלא מעתה האי מישרא דאספסתא כו' כן נראה בעיני. **אלא אמר רבא** - אי אית לנו למימר מיד' ברצופין הכי אמרין. **מכרו** רצופין אין לו קרקע - כגון שנטועין יותר מי' בביית סאה דהכא לא אמרין הקונה שלשה איילנות קנה קרקע דין זה שדה האילן דלעקור ולשרש קיימת. **על פחות מד' אמות** - שאין בין שורה לשורה אלא ג' אמות אינו כרם והםביא זרע לשם אינו לוקה משום לא תזרע כרמן כלאים (דברים כב) ומותרין באכילה. **האמצעים** - שורה בין שתי שורות רואין כאילו אינה והוא להו שיש אמות בין שורה ולעיל נמי גבי מכון רצופין יש לו קרקע ולר"ש **האמצעים** כאילו אינן ודינן כمفוזרין ובגי מכון רצופין יש לו קרקע ולר"ש אין לו קרקע והיינו כתנאי דAMILTA דרבא תנאי היא כר"ש ודלא כרבנן בהמוכר את הספינה (לקמן פב) מפרש כמה יהו מרוחקין יותר מד' אמות ואכתי הוא כרם. **קני ליה** - הלוקח לקרקע. **משיפולא עד תהומה** - שלוו (שםות כח) מתרגמינן שיפולוהו כלומר כל הקרקע בשולי האילן דהינו שפת הקרקע עד תהום של קרקע שאע"פ שדקל יחידי הוא ותנו דאפי' ב' אין לו קרקע ה"מ סביבות האילן הוא דין לו כלום כמו שיש לג' בינויו וחוצה להן כמלא אורה וסלול אבל תחתיו דイルן מיהא אית ליה דכיוון דイルן לפירוטינו קונה להתקיים מקרקע זו גם אם ימות האילן יטע אחר במקומו ואשמעין נמי דין בעל השדה יוכל לחפור תחת האילן אפילו למיטה מאלף אמה.

דף לח.א

מתקיים לה רבא - אמאי קנה קרקע דכנגד האילן מאחר דתנו לא קנה קרקע כלל לא קנה ודקשה לכיוון דחייבים בקרקע זו קנו נמצא שקנה ניקת הקרקע גם ליטע אחר במקומו של זה אחר שייבש או יקוץ. **ליימא ליה** - מוכר. **בורכמא דרישקה זביני לך** - קרוג אורינייטי'ל ורגילים למכוון בקרקע ומניחו עד שיגמור פריו ועוקרו אף האילן שמכרתי לך לפירוטינו הקרקע לא מכרתי לך אלא להניח אילן בקרקע שלי כל ימי שצריך לקרקע עד שייבש היינו דומיא דכרכום ומארח שייבש לא תהני לו הקרקע עוד. **עקור בורכמא דרישקה זיל** - כמו שעוקרים את הכרcum אחר שנתבשל ואינו יכול ליטע

כרוכים אחר במקומו גם אתה לא תטע אילון אחר במקומו. **אלא אמר רבא** - הכא הוא דקני לקרקע שתחת האילון בא מלחמת הטענה שטווען למוכר בפירוש מכרת לי האילון והקרקע שתחתיו ליטע אחר במקומו ובשטר ואכלתיה שני חזקה ולא נזהרתי בשטרוי יותר משלש שנים דהשתא לא דמי לכורכמא דרישקה. **אל מר קשיא בריה דרב חסדא לרובashi** - מאחר שהקונה דקל ייחידי נאמן בטענה זו ויטע אחר במקומו אי כורכמא דרישקה זבין ליה אם מכר לו סתם דקל לפירותיו ולא פירש לו קרקע דקיימה לנ אין לו קרקע דאם יבש או נעקר לא יטע אחר במקומו. **מאי הוה ליה** - למוכר ל麻痹 שלא יהא זה בא מלחמת טענה ויטע אחר במקומו דכל אדם יטען אחר שלש שנים שפירש לו קרקע מאחר שהוא נאמן בטענתו. **איבעי ליה למחויי** - בתוך כל שלש להודיע שלא מכר לו קרקע אלא כי כורכמא דרישקה ושוב לא יכול לטען אחר שלש שטר היה לי ואבד דעתו דמייחה בו זה היה לו להזהר בשטרו. **דא לא תימא הכל** - דמচאה כי האי גוננא לא הויא מכחאה מאחר שמودה בו שאוכל עכשו מן הקרקע מן הדין שלא הויא מכחאה אלא בטען פלניא גזלנא הוא כדלקמן. **מתני**. אמרין - בגמרת ארץ ישראל א"ר אלעזר אפי' שתני אכשניות כגון שלומי ונבו והרידן מפסיק ביןתיים ועומד ורואה אחד מחזיק בשדה שלו אינה חזקה עד שהיא עמו באותה העיר ובאותה מדינה רב אמר עיקר חזקה הכנסת פירות דאפי' ראהו חורש וקוץר ומעמר ודש וזרה ובורר ולא ראהו מכנים פירות אינה חזקה עד שיראהו מכנים פירות. **מתני**, **שלש ארצות** - בארץ ישראל. **חזקת** - חלוקות זו מזו לעניין חזקת שלש שנים כدمפרש ואיזל. **היה** - בעל הקרקע ביהודה והחזיק בגליל שהיה הקרקע בגליל והחזיק בה אדם שלש שנים ללא מכחאה אינה חזקה כdmפרש טעמא בגמרה DSTEM יהודה וגליל כשעת חירום דמי שאין מי שיירות ממצוות מזו לו ולא הויא מכחאת בעל הקרקע מכחאה שהרי אין מי שיגיד לו לmachik שמייחה זה ויזהר בשטרו זהה אין שיירות ממצוות הלכך כיון שאינו יכול למחות ע"ג דלא מייחה לא הפסיד בשתיקתו והיה לו לזה המחזיק ליזהר בשטרו שהרי יודע שאין בעל הקרקע יכול למחות. **עד שהיא עמו במדינה** - כגון שהיה ביהודה בעיר אחת והחזיק ביהודה בעיר אחרת דכוון דשיירות מצויות הוה ליה למוחוי ומදלא מייחה הפסיד. **א"ר יהודה לא אמרו שלש שנים קו'** - לחלק בא ולומר אכן חלוקות חזקה דהיה בגליל והחזיק ביהודה הויא חזקה ואפלו היה באספמיא שהוא רחוק מהלך שנה

מארץ ישראל והחזקיק בארץ ישראלי הוא חזקה שהרי לכך הארכו שני חזקה זמן מרובה של שלוש שנים כדי שיעור שאמם היה באספמיא ואם יחזקיק זה בקרקע שלו שנה ובתוך שנה ראשונה יצא הקול ילכו בשנה שנייה ויזיעו וה לבעל הקרקע ולשנה שלישית יבא וימחה ובגמרה מפרש אי בעי ר' יהודה מהאה בפנוי או לא ויתר ממהלך שנה אין דרך אדם להרחק מביתו ולפי ההוה תקנו וטעמא דר' יהודה לא משום דתלת שניין מיזהר איניש בשטריה אלא כדמפרש כדי שהוא כן וטעמא חזקה לדידיה שלא שביק איניש דaculaה לארעה ולא רשותה ואפילו שעה אחת ושתייך אלא לכך הארכו שלוש שנים שפעמים היה המערער רחוק אבל אי הווי המערער בעיר הווי חזקה מיד כדמרי' لكمן בפרקיו. גמ'. **מאי קסביר תנא קמא** - דר' יהודה. אי **קסבר מהאה** - שמוחה בעל הקרקע בחזקיק אפי' שלא בפנוי כגון שניהם דריין בעיר אחת ומיחה בפנוי שנים מן השוק שלא בפנוי של חזיק אפי' הכי הויא מהאה דחbrick חברא אית ליה ושמע החזיק בדבר זה והיה לו להזהר בשטרו ומדלא נזהר הפסיד והלך קטני עד שהוא עמו במדינה אחת דכיוון שניהם במדינה אחת הויא מהאה ע"פ שאינם בעיר אחת. **אפי' יהודה גليل נמי** - היה ביהודה והחזקיק בגليل תהוי מהאה. **ואי קסביר לא יהודה מהאה** - כדיתני דהיה ביהודה והחזקיק בגليل אינה חזקה. **אפי' היה ביהודה והחזקיק ביהודה** - בעיר אחרת נמי לא תהוי מהאה ואמאי קטני עד שהוא עמו במדינה. **לעולם קסביר מהאה שלא בפנוי הויא מהאה** - ומשום הכי קטני עד שהוא עמו במדינה ודקשייא לך אפילו יהודה וגליל נמי תהוי מהאה מתני בשעת חירום תיגרות יש בין יהודה וגליל ואין שירותות מצויות מזו לזו ואם מהאה לא יבא הדבר לאזני של חזיק שיזהר בשטרו והלך לא הויא מהאה וכיון שלא הויא מהאתו של מערער מהאה חזקתו של זה נמי לא הווי חזקה דעתמא חזקה ג'. שנים קונה משום דמץ טען ליה חזיק אמאי לא מהיות בתוך שלוש ואילו הכא לא מצי למטען הכי דהא לא יכול למחות דהא אינה מהאה. **ומ"ש יהודה גليل דנקט** - דכיוון דבשעת חירום מיيري הוא הדין לכל המלכיות שיש חירום בין זו לזו והכי הוה ליה למיתני כל הארץות חלוקות לחזקה בשעת חירום ואתם דמפרשוי מ"ש יהודה וגליל דנקט כיוון דבשעת חירום מוקמת לה מ"ש יהודה וגליל שלא הויא חזקה אפילו יהודה ויהודה לא תהיה חזקה ואין נראה בעיני אדם כן הוה ליה למימר כدلעיל אי הכי אפילו יהודה ויהודה נמי לא ועוד דהכי מתרץ ר'ABA בשעת חירום שנ שיש תגרה

בין המלכיות אבל עיריות של מדינה ומדינה אין בינוותם תגרה.

דף ל' ח.ב

הא קמ"ל - ר' אבא. **דסTEM יהודAH גLIL** - אף' בשעת שלום. **כשעת CHIROM דMI** - שאין שיריות מצוית מזו לאו אבל בשאר מלכיות איaicא חירום לא הויא חזקה אבל בשעת שלום הויא חזקה דהא שיריות מצוית והאי דקאמר רב' אבא בשעת חירום שנ' הci קאמר יהודAH גLIL הרי הn כשת חירום של שאר מלכיות. **אין MChIZKIN BnCStI BORACH** - כלומר אם החזיק אינה חזקה כדמות וואיל דקסבר מהאה שלא בפנוי לא הויא מהאה וכיון דלא יכול למחות גם זה לא יכול להחזיק וכרכ' יהודAH סבירא ליה דאמר במתניתין ילו' ו יודיעו' שנה ויבא לשנה אחרת דמשמע צריך למחות בפנוי. **כי AMRITA** - להא דרב קמיה דשמעאל אחר פטירתו של רב שבא ללימוד לפני שמואל, רב מת מקמי שמואל כדאיתא בשחיטת חולין (דף צה) דכל זמן שהיה רב קיים הווה שלח לי ר' יוחנן לקדם רביינו שבבבל כי נח נפשיה דרב שלח לי לשמעאל לקדם חברינוכו. **א"ל** - שמואל. **וכי למחות בפנוי הוא צריך** - בתמייה אלא לא צריך למחות בפנוי דמהאה שלא בפנוי הויא מהאה והלך מחזיקים נמי שלא בפנוי דאביעי ליה למחוי. **ומקשה גמר** והאמר רב מהאה שלא בפנוי **הויא מהאה** - כדאמר ר' אבא אמר רב לעיל לעולם קסביר מהאה שלא בפנוי כו' (ומדריך) למילתיה דת"ק איicא למימר דסבירא ליה הci. **לטעמא** - דתנא קמא פירש רב משום דקשה רישא לסייע וליכא לתרצה אלא בכוי האי גוונא. **וליה לא סבירא ליה** - אלא כרבי יהודAH סבירא ליה. **MChIZKIN BnCStI BORACH** - דמהאה שלא בפנוי הויא מהאה ואיבעי ליה למחוי ומדלא מיחה הפסיד דכיו' דשירות מצוית אן סהדי שנודע לו שאחרים החזיקו בקרקע שלו ולא מציא טעין לא ידעתו ולפיכך לא מהיתך דci היכי דמהאה שלא בפנוי הויא מהאה משום דחברך חברא אית ליה ושמע המחזק מהאתו של זה המערער הci נמי נודע לו שהחזק זה בקרקע שלו והוא לא מיהה ולפיכך הפסיד והאי דנקט בורה לאו דזוקא דהוא הדין לכל מרחקי ארצם אלא אורחא דAMILTA נקט שאין דרך לאו דזוקא דהוא הדין בקרקע של אחרים בגזל אלא בקרקע בורה. **א"ל PShiTAtA** - **DmChIZKIN Dha MMATNITIN DkTNI ShLsh ARZOT LChZKA SHMEUN DmHAA ShLA BfNoy HOIA mHAA VAIbUI Lיה LmHOVI** ומדלא מיחה הפסיד, בגמרת ירושלמי רב אמר אין חזקה לבורה ולא הארץ

לאرض ושםו אל אמר יש להן חזקה אמר רב נחמן קרא מסייע ליה למך ויתן לה המלך סריס אחד לאמר השב את כל אשר לה ואת כל תבאות השדה מיום עזבה את הארץ ועד עתה (מלכים ב ח). ורב מאי קמ"ל - דקאמר מחזיקים בנכסי בורח הא ודאי קמ"ל מהאה שלא בפנוי הויא מהאה והיה לו למחות הלך חזקה נמי שלא בפנוי ולא מהאה הויא חזקה. והא אמרה רב חדא זימנא - דאמר ר' אבא בר ממל אמר רב לעיל לעולם מהאה שלא בפנוי הויא מהאה כו' וمستמא הוה שמעין דעתם מתני' סבירה ליה מדמפרש לה הци. **אפי' מיחה בפni ב' שאין יכולין לומר לו** - כגון חיגרין או שהולכין למדינת הים ומרחיקין מאותו המלכות שדר בה המחזק (אפי') הci מהחזקין בנכסי בורח דתיהני ליה מהאה כי הц וاع"ג דהנץ לא יאמרו לו ל做强יך דחברך חברא אית ליה והלך כיון דהוא מהאה חזקה נמי הויא חזקה ושמו אל שהיה מקשה על דברי רב ואומר פשיטה וכי למחות לפנוי הוא צריך להז רבותא דקאמר רב לא אסיק אדעתיה והלך פריך שפיר Mai אתה רב לאשומען. אמר רב ענן **לדי מיפרשה לי כו'** - אשינויא דשנין אליבא דרב אתה לאשומען ולמיימר דהצ רבותא לא סבירה ליה לשמו אל כדמפרש ואיזל והוא מתחמה פשיטה. **הלכתא אין מהחזקין בנכסי בורח** - ד מהאה שלא בפנוי לא הויא מהאה וכיון דלא מציא מערער למחוי מהחזק נמי לא מציא אחזקי. **ומחהה שלא בפנוי הויא מהאה** - והלך חזקה שלא בפנוי הויא חזקה ומשום הci מהחזקין בנכסי בורח דהא מציא למחוי ומדלא מירעה הפסיד והיינו דקפריך גمرا תרתי בתמייה משום דקשייא רישא לסייע וממשני לא קשייא כאן בבורח מהמת ממון פסיק רבא הלכתא שלא בפנוי הויא מהאה משום דמציא למחוי וכל מקום זהה יכול למחות חזקתו של חברו בנכסי הויא חזקה הויאל ולא מיחה דכיוון דמחמת חוב ממון הוא בורח אין זה בורח אלא לאישתמווי בעלמא עד דהוה ליה ופרע ואינו ירא למחות דכיוון דאנוס הוא ואין לו מה לפרווע אין רודפיין אחרייו ואם נודע מקומו שברח שם איינו חשש. **כאן בבורח מחמת מרדיין** - מחמת רציחת נפשות ירא למחות פן יודע מקום תחנותו וירדוּ גואל הדם אחרייו כי יחט לבבו והשיגו והרגו ובידיהם קפסיק רבא אין מהחזקין בנכסי בורח והci הלכתא. **מרדיין** - לשון רציחה בלשון פרס כדאמרין בהגוזל ומאליל (ב"ק דף קיז) השתא פרסאי דקפני אשפיקות דמים ואמרי מרדיין מרדיין. **היכי דמי מהאה** - א מהאה שלא בפנוי קאי דפסיקנא לעיל דהוא מהאה. אמר רב זвид - אמר לסתהדי פלניא

גゾלנא הוא לא הויא מחהה שאפילו אם יאמרו עדים לשון זה למחזיק לא אתי לאזדהורי בשטריה דהא לא ידע אמאי קרי ליה גゾלן שיזהר בשטרו. אבל אמר לו פלניא גゾלנא הוא דקacists לארuai בגזולנותא - שהרי לא מכרתיה לו דהשתא הוה ליה לאזדהורי בשטר מכירת שדה זה מאחר שעරער זה עליו והלך הויא מחהה. ולמחר תבענא ליה בדין הרוי זה מחהה -

דף לט.א

ואי לא אמר למחר תבענא ליה בדין ומפיקנא מיניה אלא פלוני גゾלן דקacists לארuai בגזולנותא בלבד הרוי הוא כנותן פגס בחבירו ולא כמוסר עדות ואינה מחהה כן פר"ח ל"א שמעתי משמעות רבינו יעקב בר יקר ועיקר פלניא גゾלנא הוא ואפי' הזכיר על קרקע זה שמחזיק לאו מחהה היא שהרי לא מיחה מלחמת עצמו והרי הוא כמו שאמר פלוני שמחזיק בקרקעות של אחרים ולפוגמו מתוכין ולא לערער שהרי אינו מזיכיר שהוא שלו אבל אם פירש דקacists לארuai בגזולנותא הרוי מיחה מלחמת עצמו והודיע שהקרקע שלו שמחזיק בעולה והוא מחהה ואע"ג שלא סיים למחר תבענא ליה בדין ופירוש הוא למאי דקאם דקacists לארuai בגזולנותא. אמר - לעדים לא תימרו ליה מחהה זו. אמר רב זביד הא אמר מו' - ולא הויא מחהה דהא לא אמרו ליה עדיםתו. רב פפא אמר - לעולם מחהה הויא דהכי קאמר להו לעדים לדידיה לא תימרו אבל לזרים תימרו וכיון שייאמרו לזרים יחוירו אותן אחרים וייאמרו לו דחברך חברא אית ליהכו. אמרו ליה לא אמרין ליה - לא קאי אהיכא דאמր להו לא תימרו ליה דהא לרבות זביד אף' שתקו לא הויא מחהה וכל שכן הכא היכא שהשיבו בדבריו אלא מילתא באפי' נפשיה היא וקאי אהיכא דאמר להו מחהה גמורה וצioms לומר לו והם ענווה לא אמרי' ליה ולא חזר ומיחאה אחרי כן בפני עדים אחרים. אמר רב זביד הא קאמרי' ליה לא אמרין ליה - וכיון שלא ייאמרו לו היה לו זה למחות עוד בפני אחרים שייאמרו לו ואם לא מיחאה אחרי כן הפסיך. רב פפא אמר - אין צורך למחות עוד בפני אחרים דמחהה מעלייתא היא דהכי קאמרו ליה לדידי' לא אמרין שלא נליך עד מקוםו. לאחרני אמרין מו' - רב פפא קא דיק לא תימרו ליה לא אמרין ליה דמשמע לא אמרי' ליה אבל לאחרני אמרי' מדי לא אמר לא תימרו. לא תיפוק למם שותא - לא יצא דבר מפיקם דמשמע לא לו ולא אחרים. שותא - דבר כמו שותא דינוקא בשוקא או דאבה או דאמא

(סוכה דף נ). אמר רב זביד הא קאמר כו' - ואינה מחלוקת. אמרו ליה לא מפקין שותא - לא קאי אהיכא דאמר להו לא תפיק לו שותא דהתס כ"ע לא פליגי דלא הויא מחלוקת בין אהדרו ליה בין לא אהדרו ליה שום דבר ומילתא באפי נפשיה הווא וכגון שצוה אוטם לאמור לו והם אמרו לא מפקין שותא אמר רב פפא הכא ודאי מודינא דלא הויא מחלוקת דהא קאמרי כו' דמשמע לא לו ולא לאחרים. אמר רב הונא בריה דרב יהושע - האי נמי מחלוקת הויא דכל מילתא דלא רמיא עלייה דאיןש שאינה מוטלת עליו לברר וגם איןו מפסיד אם אומר אם לא אומרה אמר לה לבני אדם ולאו אדעתיה כלומר איןו נותן אל לבו שקיבל הדבר עליו לכטותו והלך איןו צריך למחות בפני אחרים שהרי מחלוקת בפני בני אדם שיכולין לומר לו והלcta בין אמר המחלוקת לא תימרו ליה מיד מהני מילוי למחזיק ובין אמרו לא מפקין שותא בכולו הויא מחלוקת בר מדאמר להו המחלוקת דלא תיפוק לכו שותא דלא הויא מחלוקת וכן פסק ר"ח. ה"ג אמר רבא אמר רב נחמן מחלוקת כו' - ואע"ג דעתביה רבא לר' נחמן שיטת גمرا היא בהרבה מקומות כן והכי פי כי שמעה רבא מרוב נחמן להז מילתא דאמרינו בה אמר רבא אמר רב נחמן איתיביה הז תיובתא ורבashi שישידר גمرا הוא דקאמר אמר רבא אמר רב נחמן וגם מפרש הקושיא אחורי כן שהקשה. מחלוקת שלא בפניו הויא מחלוקת - ולא בעין ישילח שלוחו למחלוקת בפניו אלא מכיוון שחלוקת שלא בפניו הויא מחלוקת שהרי יכול הדבר לבא לאזניו ואף' לא ידע המחזיק מחלוקת שלו מעורער לא חישין מאחר שמחלוקת זה כהוגן. איתיביה רבא לר' נחמן אמר רבבי יהודה כו' - ואי קשיא אדריך מסיפה לסייע מרישא דהא אוקימנא מחלוקת שלא בפניו הויא מחלוקת אייכא למימר דברא מוקי לה לירישא במילוי אחריו. אלא כדי שיהא כו' - טעמא דרבבי יהודה לאו משום דעתך שניין מיזהר איניש בשטריה אלא כדמפרש כדי שיהא כו' וטעמא דחזקה לדידיה משום שלא שביק איניש דאכלי ארעה ולא רשותו אף' שעה אהת ושתייך אלא לכך האריכו שלש שנים שפעמים שהמערער רחוק מהלך שנה ולא יבא ערעור שלו לאזניו עד ג' שנים ולאיפלוגי את"ק אתה דלא חישין לשעת חירות וחזקה בפניו מיד הויא חזקה הויאל ולא מחלוקת מיד מדתלי טעמא באספמיה لكمן בפרקין. יבא לשנה אחרת - כס"ד דברא דזוקא קאמר שיבא המערער עצמו וימחה בסוף ג' בפניו של מחזיק אלמא מחלוקת שלא בפניו לא הויא מחלוקת והלך חזקה שלא בפניו לא תהו חזקה ואע"ג דרבבי יהודה הויא חזקה בהכי לא

סבירא ליה רבבי יהודה דר' יהודה מצרכו לילך ולערער ולרבא לא נצרכנו אלא מתוך שאינו יכול למחרות באספמיא גם המחזיק לא יכול להחזיק. וαι ס"ד - דין צריך לשולח שליח ולמחות בפניו בעדים אלא ימחה במקום שהוא שם ואם יבא הדבר לאזניו יבא ליה למייתי עד מקום המחזיק או לשולח שלותו למחרות בפניו. **ליטיב אדוותיה** - באספמיא ולימחי בפני עדים שהרי יכולים לבא ולומר לו בסוף ג' אם ירצה. **ומשניע עתה טובה קמ"ל** - דנייתי הוא עצמו ונשקל קרקע ופירוטיו מיד המחזיק שאם ימחה במקומו ולא ילך ויוציא עכשו מיד הפירוט שאכל המחזיק יוציא ממנו בטורה דקשה גזל הנאכל ומיהו לאו דוקא מצרך ליה רבבי יהודה לבא אלא כי קאמר לא אמרו צריך ג' שנים אלא כדי שאם יהיה המערער באספמיא ומשהחזיק זה יצא הקול ו יודיעו בשנה שנייה וימחה בתחילת שלש ויכול הדבר לבא לאזניו של מחזיק בסוף שנה שלישית ואז יש הנהה לumar שאם ירצה הוא עצמו לבא בסוף שלש ויקח קרקע ופירוט מעכשו بلا דין ודברים. **והא אמר רבא** מחהה שלא בפניו הויא מחהה - לעיל פסק רבא הלכתא הци. **ה"ג מי** דשעיה מרב נחמן - ותירץ לו תשובה שהשיבתו פסק רבא הци. כל מילתא - של שמייע לכט מרבי יוחנן מחהה בכמה - בפני כמה בני אדם. **כל מילתא** - של גנאי. **דמתאמרא באפי תלטא לית בה משום לישנא בישא** - אם יחוزو ויאמרו לזה כך אמר פלוני עליק וטעמא כדמפרש בערכין ביש בערכין מ"ט חברץ חברא אית ליה ואמיר אבוי התם דכל מילתא דעבידא לאיגלווי לעינן כדי שייזהר לישנא בישא והלך גבי מחהה נמי מילתא דעבידא לאיגלווי בעינן כדי שייזהר המחזיק בשטרו ולהכי פליגי מ"ד בפני שנים לית ליה דרבבה בר רב הונא דבעי תלטא דהא אפי' בתרי עבידא לאיגלווי והוא מחהה בפני שנים

דף לט.ב

ולענין לשון הרע לית בה משום לישנא בישא היכא דמתאמרא קמי תרי. **ומ"ד** **בפני ג'** **אית ליה זרבה בר רב הונא** - דבג' הויא גלווי מילתא ולא בתרי הלך בפני ב' לא הויא מחהה דלא עבידא לאיגלווי כו' נראה שיטה זו בעני ועיקר, (הגה"ה), תמייה לי אמאי לא אמר נמי לימה בדאיי קמייפלי ושםא משום דלא מצי גمرا לאוקמי בדברי הכל כדמוקי דרבבה בר רב הונא כדמסיק למילתיה לא דכ"ע אית להו דרבבה בר רב הונא כו', ע"כ) ולקמן נמי מוכח דמן דבעי גלווי מילתא במחהה בעי שלשה והכי הויא מסקנא דשעטה וכל

רבותינו מפרשים דגבי מחראה נמי לשון הרע איכא דקאמר פלניא גזלנא הוּא והלכ'ך לרבה בר רב הונא אי מתאמרא קמי תרי לא הוּא מחראה משום דאית בה משום לישנא בישא ולא יאמרו לו למחזק ולאו מילתא היא דלא דמי לשון הרע כלל דעתיך מחראה היינו משום דבעינן שיבא הדבר לאזניו של מחזק ומצוה היא לומר לו כדי שיזהר בשטרו ולכך תקנו למערער שימירה בפני עדים כדי שיוציאו את הקול תדע דהיכא דאמר להו לא תפיק לכ'ו שותא לא הוּא מחראה. **לא דכ"ע אית ליה דרביה בר רב הונא** - דכל גלוּי מילתא לא הוּי בפחות מג' ואי הוּה בעינא גלוּי מילתא בחראה היה צריך למחות בפני שלשה אבל בהכי פליגי דמ"ד בפני שנים קסביר שלא בפניו לא הוּא מחראה דכיון דאין מחראה אלא בפניו די לו בשני עדים שיעידו שמירה בו וכיון דמיירה בפניו אין לך גלוּי מילתא גדול מזה שהרי ודאי ידע המחזק שמירה בו זה ויזהר בשטרו ומ"ד בפני ג' קסביר מחראה שלא בפניו הוּא מחראה והלכ'ך היכא דמיירה שלא בפניו צריך ג' משום גלוּי מילתא דכיון דידי ג' כאילו כל העולם יודען. **איבעית אימא דכ"ע מחראה שלא בפני הוּא מחראה** - כדוקי מתני' וכדפסק הלכתא וכ"ע כרבה בר רב הונא סבירה להו דאין גלוּי מילתא בחראה שלא בפניו אלא בגין'. **והכא בהא קמייפלגי מ"ד בפני שנים קסביר טהזרתא בעיןן** - ודאי לנו בשני עדים שיעידו שמירה זה בתוך ג' ואם יבא הדבר לאזניו יבא דמהר שיווכל לבא לאזניו של מחזק בשום עניין בעולם הוּא מחראה דלא חייש אלא שלא יתרה בהם לכסות הדבר דכיון דליישנא בישא ליכא בחראה שמא אלו עצמן ילכו ויגידו למחזק או יאמרו לאחרים שיאמרו לו. **גלוּי מילתא בעיןן** - שידע כל העולם וכיון דנודע לג' כאילו נודע כבר למחזק דמי דמסתמא ידע בחראה זו או אבל בשנים מסתמא לא ידע. **מחויאתה למחוויי** - שהיה אחד מחזק בנכסיו והיה רוצה למחות ומירה קמייריו בפני שלשתן וה"ה לפניו שנים כדאמר רבא לקמן מחראה בפני ב' ואין צריך לומר כתובו אלא הכי הוה עובדא וכן פסק ר"ח דחראה בפני שנים. **לשנה אחרת אתה** - פעם שנייה ומירה קמייריו ס"ל דכל שנה ושנה צריך למחות ואם מירה פעם ראשונה ושניה ולא מירה בשנה שלישית איגלאי מילתא דשלא כדין מירה ראשונה ושניה ולסוף שנה שלישית זו הוּא חזקה ולא צריך להזכיר בשטרו. **לא צרכפת** - למחות כל שנה ושנה אבל פעם אחת מירה צריך למחות בכל ג' וג' כדלקמן שלא יהו ג' שנים רצופים ללא מחראה ומיהו אינו לא אירי בהכי מידי אלא למעוטי ג' מחראות בתוך ג' שנים באו

Ճדי בשנה ראשונה ושוב אין צורך למחות בכל הג' שנים. ה"ג אמר ר"ל מושם בר קפרא וצורך למחות בסוף כל ג' וג' - דאע"ג דמשמicha שנה ראשונה שוב אין צורך למחות ה"מ בהנהו ג' אבל בסוף ג' צריך למחות עדין דלא נהוי תלת שניין ללא מהאה דתלת שניין מיזהר איניש בשטריה אחר המחאה טפי לא מיזהר והכי הלכתא ואע"ג דתהי בה רבוי יוחנן תמייה היה אבל ירא היה לחלק על בר קפרא וגם ר"ח פסק כן וי"מ טעמא לצורך למחות בסוף ג' כדי שלא יטוען לאחר המחאה מכרת לי ולא נהירא דכיוון דעתו כרחו מודי דמעיקרא לאו בתורת מכירה נחת בה אינו נאמן לומר אחרי כן החזקתי בה בתורת מכירה. תהי - מחשב ומקשה בה. וכי גזלו יש לו חזקה - כלומר אם אי לצורך צורך למחות בסוף כל ג' והלא משמicha המערער שנה ראשונה והוצאה קול על זה שהוא גזלו היה לו להזהר בשטרו כל הימים עד שירד עם זה לדין או עד שיראה את שטרו אחר המחאה לב"ד ומදלא נזהר בשטרו יפסיד אכןicia למימר גזלו הוא והינו דקפיריך גזלו ס"ד הא קטיעין שטר היה לי קודם המחאה ואבד וمسפיקא הוא דין מפסידין אותו את הקרען לפי שלא נזהר בשטרו אלא אימה בגזלו וכדפרישית. ערער וחזר וערער - בסוף כל ג' וג' בר קפרא לטעימה דאמר צורך למחות בסוף כל ג' וג' הילך מנהג הוא לערער הרבה פעמים. ערער - מיחאה בפני עצדים. אם מחמת טענה ראשונה ערער - דבכללה מתחאות טעין קאכיל לארעאי בגזלנותא הרי זו מהאה והילך אין לו חזקה למחזיק אבל אם במחאה ראשונה הזכיר שבגזלנות ירד אל שדה זו ובמחאה שנייה הזכיר כי משכנתא בידו ואני מוסר לכם עדות זו כדי שלא יחזיק בה ויאמר מכורה היא בידי כיון ששינה בענטו אינה מהאה ונתקיימה החזקה ביד המחזק וה"ה למועד ג' מתחאות בתוך שלוש שנים משני טענות המכחישות זו את זו דין כאן כאן מהאה כלל לא ראשונה ולא אחרונה והויא חזקה לסוף ג' דכיוון דמייה מהאה אחרות בשנה שנייה שמחשת מהאה של שנה ראשונה מודה הוא דהיא מהאה שלא כדין הוה והוזאת בעל דין כמהה עצדים דמי ובטלה לה לההייה מהאה קמייתא וכ"ש זו שנייה דהוחזק כפרן וכמי שלא מיחאה בתוך ג' כלל דמי. ה"ג בפי ר"ח מהאה בפני שניים ואין צורך לומר כתובו - אלא כתובים לו העדים שטר מהאה לערער להיות בידו עדות שמיחאה בתוך ג' ואע"פ שלא צוה אותם דציוון לו לאדם שלא בפניו ושלא ברשותו דמסתמא ניחא ליה.

וכן מודעה בפני שנים - מי שאנסוהו למכור וליתן את שלו בעל כרחו ולכתוב שטר מכירה או מתנה בפני עדים צריך להודיעו קודם לכן לשני עדים ולומר דעו לכם שמכירה זו או מתנה של שדה זו שאני רוצה לעשות לפולני שלא ברצון נפשי עשה כי אונסני ומכריחני בעל כרחיו ולא יהיה ממש באותו שטר שעשה והיום או לאחר תבענא לייה בדין ואמרענא לשטרה אפומיאיכו שמסרתי מודעה לפניכם קודם שנעשה השטר ודוקא קודם כתיבת השטר אבל אחרי כן אין המודעה שווה כלוםadam כן כל השטרות שביעולם כשיתחרט אחר שנעשו ונמסרו בכשרות יבא לפוסلن. **ואין צורך לומר כתובו** - שטר מודעה כלל דמיleta כל מיידי זכחות הוא לו אין העדים צריכים ליטול הימנו רשות והא דלא כייל ותני להו ולימא מהאה ומודעה וכן נון בפני ב' ואין צורך לומר כתובו - היינו משום דרבא קאמר להו משמיה דר"ג ולאו בחד יומה שמעינחו אלא כל מילטה שמעה באפי נפשיה והדר חביבינהו רבא חדא כסדר כמו ששמען והיינו דכתבינו ביטול מודעי בשטרים מכירה ומתנה דמעתה לא תועיל המודעה כדמותה בערךין בפרק האומר בסופו (דף כא) גבי גט דמהני ביטול המודעות והוא הדין לכל השטרות. **הזאה בפני ב'** - אדם שמודעה לחבירו בפני ב' שחייב לו מנה צ"ל כתובו שיצום הלוה לכתוב לו שטר למלה לעדות דכל שעה שירצה לגבות חובו יציא שטרו על הלוה אבל שלא ברשות להו אין כותבין דחוב הוא לו וכיון דעת הלוה לכתוב והוא לא צוה איך לא למייר דלא ניחא ליה לעשות חוב שחיביב מלאה בשטר אחד השתא הווה מלאה על פה ואע"ג דזהה בפני עדים נאמן הוא לומר כל שעה שירצה פרעתי דקייל (לקמן בא בתרא קע) המלאה לחבירו בעדים א"צ לפרעו בעדים ועכשו כשייש בידו שטר אין הלוה נאמן לומר פרעתי אלא א"כ יביא עדים שפרע בפניהם אפילו הוצאה המלאה על הלוה כתוב ידו של להו שהוא חייב לו גובה מנכסים בני חורין ואינו נאמן לומר פרעתי כ"ש בשטר שייש בו עדים. **קנין** - סודר על כל דבר בפני ב' ולא עוי תלטא ומשום דגבוי קיום שטרות אמר ג' החורך לפרש בכל הנני ידי בשנים. **ואין צ"ל כתובו** - כdmפרש טעמא ל�מן. **קיים שטרות בג'** - מי שיש לו שטר על חבריו וחושש שמא ילכו העדים למדינת הים או ימותו וכשייבא לגבות חוב הכתוב בשטר יטען הלוה כי פרוע הוא או מזוייף הוא וייצורך לקיים שטרו בעדים המכירים חתימת ידי עדים שבשטר ולא ימצא כיצד יעשה הולך לב"ד ומביא העדים עצמן ומעידין

על חתימת ידיהן בפני ב"ד והם כותבים בסוף השטר למטה מחתימת העדים במוחותם תלתא כחدا הויינה ונפק שטרא דא קדמנא ואטו פלוני ופלוני ואסהידו אחותיות ידייהו ואישרנויה וקיימנויה כڌזוי וחותמים בו ג' הדיניים והוא הנפק גם אשורתא דידיini ולכך צרייך ג' דשנים שדנו דיניהן דין אלא שנקראין ב"ד חצוף בסנהדרין (דף ג') והכא אפי' דיעבד נמי לא דא"כ מה יש בין הנפק לשטר שלמעלה הימנו הכא תרי חתימי והכא תרי חתימי ודומה לב' עדים שמעידים ששמעו מפי עדים שלמעלה שהשטר כשר ועד מפי עד פסול אבל כשהן ג' והן ב"ד זו עדות גמורה שהעידו על חתימת ידן לפניו ב"ד והכשוו ב"ד את השטר ועכשו חותמיין ב"ד שטר זה כשר הוא ודומה לפסק דין. **אמר רבא אי קשיא לי** - בכל הנך דין אמר לי רב נחמן גבי קניין לחוד הוא דקשיא לי האי קניין למאי מדמי ליה רב נחמן אי כמעשה ב"ד דמי ומשום דדומה לדין של דיןינו שמוסאים מזה ונונטני לזה ואף עדי קניין עיי' עדותן שרואין בקניין יוצא ממון זה בשעת הקניין מיד המקנה ליד הקונה ומשום דדמי למעשה ב"ד קאמר ר"נ אין צ"ל כתובו אלמא ע"ג דחוב הוא למקנה לכתוב שטר וליפות זכותו של קונה אפ"ה כותבים העדים ללא רשותו כדין כל מעשה ב"ד שכח ב"ד יפה והפרקון הפקר לכתוב כל הנעשה בפנייהן וא"כ ליבעי ג' כקיים שטרות. **ואי לאו כמעשה ב"ד דמי** - ומשום הכל קאמар דסגי בב' אmai אינו צ"ל כתובו והלא חוב לו לכתוב ללא רשותו. **עלום לאו כמעשה ב"ד** - דהא ודאי סהדותא בעלמא הוא ומשום הכל סגי בב'. **דסתם קניין לכתיבה עומד** - ומשום דאין לאחר קניין כלום דכוון דמקנה ליה בסודר בפני עדים וממהר להקנותו מיד ואינו מדחהו עד שילך וימשוך במטלטלין או יליך ויחזיק בקרקעות מתכוון הוא להקנותו בעין יפה ומסתמא רוצה שיכתבו לו כדאמר בכתבות בפ' ע"פ (דף נה) אמר לעדים כתובו וחותמו והבו ליה קנו מיניה לא צריך לאימלוכי בהה כשירצוי לכתוב השטר שמא חזר דסתם קניין לכתיבה עומד אבל לא קנו מיניה איך למד' התם צריך לאימלוכי בהה ואע"ג דעתם בהדיा לכתוב לו. **אמאן דלא ציתת דיןא** - סרבון בדיון دائץ דינא לימה ליה לא אניסת دائן קאניס לך אmai לא תבעת ליה בדין. **אפי' עלי ועליך** - **דציתתנן דיןא** ראוי לכתוב עליינו מודעה דזמנין דין ב"ד מזמן מיד.

דלא כתיב בה אונס עדים ידען באונסא דפלניה - שאונס גמור יש לו ומכירין אונס איזה אונס אי לא כתוב בה הכי אלא סתמא כתבו פלוני אמר לנו שנאנס.

מודעה דמאי אי - במודעה דמסר אגיטא ואמותנה לא צריך قولוי האי אלא כיון דמודע לשהדי דהאי גיטה שאני נתן לאשתי אונס אני בו ולא ברצון נפשי עשית לפיקך דעו שאני מבטלו בפניכם וכן המתה שאני מקנה לפלוני אונס אני ואני מקנה אותה ברצוני תהא מבוטלת ע"ג דלא ידע שהדי אונסא דיליה הרוי גט והמתנה בטלין. **גלוּ מילתא בעלמא היא** - כלומר הרבה בני אדם יכולים לידע אונסו דכיון דאיינו מקבל ממון במתנה ובגט זה שנוטנו אם איתא דניחא ליה ליתנה מדעתו למה לו למסור מודעה ואי לא ניחא לו ליתן למה לו ליתן גט ומיתה אלא ודאי נאנס בגט ובמתנה זו הליך אין צורך לפרש אונסו דלא דמי לזביני דהתס צריך לפרש דaicא למימר סתם מוכר לא ברצונו מוכר אלא משום חסרון מעות והלךaicא למימר דמסר מודעה דקסבר היום ולמחר כשייהו לי מעות מפיקנה מודעה ותבענה ליה לדינה ויחזר קרקע שלי ואני אשלם מעותיו אבל הכא אם ברצון נפשו נתן גט ומיתה ללא אונס למה כותב מודעה בחנים לא יתן גט ולא איצטריך לכתוב מודעה אלא ודאי אונס הוא ומשום הכל תקינו בגיטין דלא למיكتب גיטה עד שיבטל הבעל כל מודעות שמסר וכך הוא מפורש בערכין בפרק האומר משקליל עלי (דף כא) אמר רב ששת האי מאן דמסר מודעה אגיטא מודעה מושקלה פשיטה לא צריכה דעשיה וארציה מהו דתימא כיון דארציה בטולי בטליה למודעה קמ"ל עד דאמר בטליה ואימה כיון דארציה בטולי דבROLI וודקה מודעה שיש בה אונס אבל ללא אונס אי טען ואמר גט קופין אותו עד שייתן אמא קתני עד שיאמר רוצה אני אלא קמ"ל עד דפרש דבטליה וודקה מודעה שיש בה אונס אבל לא אונס כל אונס סהדי דגמר בלבו שאעשה לא יהא גט אין זה ביטול דכיון דלא אונס כל אונס סהדי דגמר בלבו בשעת מעשה לעשותו גט גמור ולא מהני בה ביטול דקודם כתיבה אלא א"כ ביטול אחר כתיבה. **דгалוּ מילתא בעלמא היא** - כלומר די לנו בגלוּי מילתא בעלמא דלא חיישין אם תרגלה מילתא או לא דסבירה היא דאנס כדפרישית. **ואי זביני** - שמוסר מודעה שנאנס ולפיקך לא הויא מודעה עד שיעידו העדים שמכירין באונסו משום דaicא למימר דלא אונס אלא השטא למעות צריך והיום ולמחר ליבעי למירט בההיא מכירה כשייזדמנו לו מעות ולפיקך מסר השטא מודעה לבטל מכירתו. **לא כתבין מודעה אזביני** - נראה

לי טעמא דרבא משום דאמרין לקמן בפרקין בא בתרא (דף מה) הלכתא תליווה זבין זבינה זביני ולא אמרן אלא בשדה סתם שכפאווהו למוכר אחת משודתיו והוא בירר מעצמו אחת מהו ומקרה דלא הווי אונס אבל בשדה זו לא כו' והלך לא כתבינו מודעה Dai בשדה זו הא לא הווי זבינה זביני ולא צריך מודעה אלא יביא עדים שאנסוهو ותיבטל שטר מכירה بلا שום מודעה ואי בשדה סתם הא הווי זבינה זביני ואין אונס בזה השדה שהרי מדעתיה בירר ומכר את זה השדה ומודעה זו שיכתוב פטולה היא דמודעה بلا אונס לאו כלום היא ומיהו רב הונא דאמר לקמן תליווה זבין זבינה זביני חזין דאכשר מודעה אזביי דלית ליה ה' סברא דרבא. **ומשני מודי רבא דכתבינו מודעה היכא דאניס** - כה"ג דמעשה פרדס דלקמן דמתוך פחד שמחידין אותו להפסיד הפרדס לממרי بلا דמים קمزין ליה אין בלבו למוכר לממרי אלא עד שנintel מן הפחד הכא ודאי כתבי' מודעה דהא אונס גמור הוא Dai לא מזבין ליה מערער למחזיק יפסיד אותו המחזיק למעערר בטענותיו דהכא הוא דameri נהרדעי צריך למיכתב אנו יודעים ביה כו'. **האי עובדא פרדסא** - פר"ח הייך ידעו העדים באונס של בעל הפרדס דאם בפני עדים אמר לו המחזיק טענות דלקמן אין צריך מודעה אלא ייעדו ששמעו זהה המחזיק שבא בעקיפין על בעל הפרדס ויטול בעלי הפרדס את שלו וכן פירוש אתה מריה פרדיסא גבי סחדי ואודעינהו הני מיili שרוצה זהה לגוזלו פרדס בטענותיו ואמר להו אני תבענא ליה קמייכו ושמעו מיניה דעתין זבינה ניהלי ולית לך עלי ולא מידי ובתר hei אל בחשי אני מזביןنا לך ואמר ליה כתוב לי שטר מכירה שלא בפני כדתנן כתובין שטר למוכר ע"פ שאין לוקח עמו והביאהו לי ואותו לך הדמים והלך זה וסיפר לעדים מה שאמר לו זה כתוב לו שטר מכירה וכן עשה וקדם שכתב ומסר השטר מכירה אמר לעדים אתם שמעתם שטענו لكוחה היא בידי זה ג' שנים ואני כתבנה ליה שטר מכירה כמו שאמר שלא בפני ואקבל הדמים השתה מסר אני מודעה קמייכו דלאו ברעות נפשי מזבינה להאי פרדיסא אלא משום דכפר במשכנתא ובתר hei תבענא ליה לדינה ומפקינה לה מיניה על ידי שיראה שטר מכירה זה שמהיים ואני אוציא המודעה לפניו המבטלתו והוא לא יתן לבו לטעון ולומר שה' שנים היתה لكוחה לו הקודמין לשטר זה. **כה"ג** - שmpsיד הכל אם לא ימוכר מודי רבא דכתבי' מודעה. **מתנתא טמירתא** - מתנה טמונה لكمיה מפרש. **לא מגבינו בה** - דשמא נתנה לאחר

כבר או לעשותה מודעה לחברתה נתקוין כדלקמן. **איטומי** - הטעמי עצםכם. ה"ג **ואיכא דאמרי אמר רב יוסף** שלא אמר להו **תיתבו בשוקי וברירתא** - לא ציוס לכתוב בשוקים וברחובות אלא סתם אמר להו כתובו. **איכא בגיןיו סטמא** - שאמר להו כתובו סתם ולא אמר להם איטומו ו גם לא ציוס לכתוב בשוקי וברירתא לילשנא קמא דרב יוסף כשרה ולילשנא בתרא פסולה צריך לומר להם כתובו בשוקא וחתרמו בברא ובפירוש ר"ח גרשין דאמר להו לא **תיתבו בשוקא וברירתא** ואי אפשר לומר כן דלשי נ לשונות דרב יוסף משמע סטמא כשרה. **בשוקא וברירתא** - לעין כל כתובו לו. **אמר רבא והויא** - ה"ז מתנתא טמירתא מודעה לבטל חברתה שטר מתנה או מכירה גלויה וכשרה שנכתבה אחורי כן על שדה זו לאדם אחר דליך כתבה לה"ז טמירתא דלא לחזק בהאי שדה האיך בתרא. **אלא מכללא איתמר** - וטעות הוא. **אתא בריה קשיא** - קודם כתיבת השטר לאשה. אמר להו **לטהדי** - קודם שנכתב שטר האשה. **זילו איטומו עבר ימינה** - באותו מקום. **וכתבו ליה** - לבני ויקדם שטרו ויגבה הכל. **לא מר קנה** - הבן משום דהוא טמירתא. **ולא מר קנה** - האשה משום דטמירתא הוא לה מודעה לבטלה. **ולא היא** - דמתנה טמירתא כמאן דליתיה היא ולא הוא מודעה. **דמחמת אונסא** - שאינה חפיצה בו אא"כ יכולות לה הילך לא גמר בלבו להקנות לה אלא עד שישנה ויחזר בו והילך התם הוא דהוא במקום מודעה. **אבל הכא** - דליך טענת אונס בברירתא לא הוא מתנה טמירתא מודעה. **דמוייתא מודעה בברירתא** שהיא עשויה כתקנה לבטל דבקמייתא לא נירה ליה דליקני הויל ועובדת טמירתא אבל אחרון שנעשה לו שטר ראוי נירה ליה דליקני שמעין מהכא דמתנתא טמירתא לא הוא מודעה לחברתה אלא היכא דaicא אונס בברירתא אונס דMOVACH אבל בלי אונס נירה ליה דליקני.

דף מא.א

סטמא Mai - משום דתרי לישני אמר רב יוסף לעיל ואיכא בגיןיו סטמא חד פסל וחדר מכשר הילך קבוע הכא אmai סמכינו אי אמר להן סטמא כתובו ולא אמר להו **תיתבו בשוקא וברירתא** ולא אמר להו נמי איטומו מי הוא מתנתא טמירתא או לא ויש מפרשין דאמודעה קאי דאוקימנא דלא הוא מתנתא טמירתא מודעה לחברתה אבל סטמא מי הוא מודעה ולא נהירא כלל דלההוא לישנא דאמרי סטמא פסולה ודאי לא הוא מודעה דהינו

טמירתא. **לא חישין** - דאייה טמירתא אלא כשרה. **חישין** - לטמירתא ולא מגבינו בה ואי מגבינו לא מהדרין עובדא והיינו דלא קאמר רבashi דלא מגבינו אלא חישין דספק הוא והיכא דקיימה ארעה תיקום. **והלכטא חישין** - דלא מגבינו בה והלך צריך לכתוב בתוך השטר וכן אמר לנו כתובה בשוקא וחתומה בברא ואע"ג דלא אמר אלא כתובה לו סתם שטר מתנה כמו שתקנו חכמים קאמר. **מתני**: **כל חזקה שאין עמה טענה אינה חזקה** - בין בחזקת ג' שנים דקרקעות ובתים ואילנות בין בחזקת יום אחד כגון הנך דאמרין לעיל בבא בתרא (דף ו) אחיזיק להורדי כו' מיררי وكאמר צריך לטען מאייה כח החזיק בה והלך כיון דעתין טענתא מעליא שבדין ירד לקרקע זה ומתקדך החזיק בה כשיעור חזקה שאמרו חכמים וזה שתק ולא מיחה הויא חזקה ואין המערער נאמן לומר לא על ידי ירד לקרקע שלי אלא بلا רשותי אדם כן למה הניחו להחזיק. **שלא אמר לי אדם דבר מעולם אינה חזקה** - בגמרא פריך פשיטה. **משום ירושה** - שאומר אכלהיה שני חזקה מכח ירושת אבי שהייתה מוחזק בה ביום מותו. **אינו צריך טענה** - לומר הייך בא ליד אביו דין אדם בקי בקרקעות אביו הייך באו לידי ומיהו ראייה בעדים בעי שראו את אביו הוחזק בה يوم אחד והכי מפרש בגמרא. **גמ'**. **פשיטה** - דכיון דין לו טענה אינה חזקה. **מיובן זבנה ליה** - האי ארעה מזהה המערער לכהה ואבד שטרו. **אמר לי אחוי שטרך** - שאינו בקי בדיןין לידע שחזקה במקום שטר עומדת. **קמ"ל** - דאי טועין טענינו ליה ואי לא טועין אנו לא ילפינן ליה למיטען שמעין מהכא דאי הוה טועין הци מהמנין ליה דכח"ג אינו קרווי חוזר וטען דין זה מכחיש טענות ראשונות. **סקל בידקה בארעה** - שטף מים ונכנס בשדהו ונטל את המחיצות ולא נודע מקומו. **הזר גודה כו'** - עשה כותל חדש בינו לבן שכנו והרחיב קרקע שלו ועשה הכותל בשדה חברו. **והא אחזקי** - שבניתו כותל על פי ובצואתו כדאמר لكمיה דאתא וסיע גודה בהdae' וכמן אמר לי חזק וקני דמי וכיון שעל פי עשיתו וגם החזקתי يوم או יומיים שהייתה כותל שלי בקרקע שלו והוא ידע ולא מיחה אלא שתק הרי חזקתי חזקה שיש עמה טענה ואיידך הוה טועין לא נתתיה ושני חזקה לא החזיק. **אל כמאן** - טענת והא אחזקי דסבירא לך חזקת يوم אחד הוויא חזקה היכא DIDU מערער ולא מיחה. **בר"י** - דמתני' דתלי טעם דג' שנים כדי שיה באשפמיא שנה כו' הא אם קרוב בתוך מהלך יום שיוכל לידע מיד כשידע ולא ימחה תהיה חזקה וכרכ' ישמעאל בר' יוסי נמי בשלהי פרקין בבא

בתרא (דף נט) ת"ר מעשה באדם אחד שפתח חלונותו לחצר השותפים בא לפני ר' ישמעאל א"ל החזקת משום דס"ל בפניו לאalter הויא חזקה. אין הילכה כו' - אלא כרבנן אמר כי דבר חזקה ג' שנים מיום ליום בעין. והא אחיל כו' - והוא יש לי טענה וודאית שהקנה לי קרקע דיש לי עדים שראו שהייה מסייע לי לבנות הכותל וככمان אמר לך חזק וקני דמי. **מחילה בטעות היא** - שלא היה יודע שאתה בונה בתוך שלו. **מי הוה עבדת** - בתמי' אלא גם אתה טעית וכסביר היה שאתה בונה בתוך שלך.

דף מא.ב

ח' אמר - רב כהנא עייל כותלו בתוך של חברו. **תרתי אוצייתה** - שתי שורות קרקע על פני השדה כדגרסינן בהשותפים (לעיל בבא בתרא דף יב) תלת אוצייתה בי"ב גופני. **תרתי מגו תלת** - תרתי אוצייתה מן השלש שמעיד האחד דתרויהו מיהא מודו דתרתי אוצייתה עייל דבכלל תלת איך תרי. א"ל - רב כהנא לרבי יהודה. **כמאן** - דיניית לי דהא תרויהו מכחשוי האי להאי ותבטל עדותנו. - א"ל כר"ש בן אלעזר - שהילכה כמוותנו ואלי בא דב"ה. **ואחת אומרת מאותם** - היו באותו היום באותו שעה באותו מקום. **שייש בכלל מאותים מנה** - דהינו מהה זוז ואין כת שנייה מכחשת על מנה שכת ראשונה מעידה אלא מוסיפין הן מנה אחת אבל כת ראשונה מכחשת לשניה על אותו מנה שמוסיפין ובאותו מנה שני אוקי תרי לבاهדי תרי ואוקי ממונא בחזקת מריה ולא ישלם. **חלוקת עדותן** - דמאי דקמסהיד מר לא קמסהיד מר. ב"ה אומרת **שייש בכלל מאותים מנה** - ונוטל מנה הכא נמי שי בכלל תלת אוצייתה תרתי ומיהדר ליה. א"ל - רב כהנא לרבי יהודה. **והא מייתניא איגרטא כו'** - דאפי' ב"ה מודו דנחקה עדותן. **א"ל אהדר מיד עד דמייתית איגרטא** - וכרב יהודה קיימא לנו שכון נעשה הדין. **בקשתא** - מקום. **בעיליתא** - בעלייה. **דזבנה מינך** - בחזקת שהייתי סבור דזבנה מינך לקחתיה ממנו. **דזר בה** - ההוא אמרת דזבנה לך. **אפי' חד יומא** - כדי לאמת דבריך ואוקמה בידך הואיל והחזקת שני חזקה ושוב לא תצטרך להביא עדים שלקחה מבعليו אותו שמכירה לך משום דעתינו לירוש ותוועין ללקוח דהבא משום ירושה ומשום מכך איינו צריך טענה אלא ראה שדר בה המוכרה לו יום אחד בעי. **חביבי** - ר' חייא דודו של רב כדמרין בסנהדרין (דף ה) דבר בר אחוה דר"ח ובר אחתייה דר"ח. **ואמרי ליה** - לחביבי אמאי צריך להביא עדים שראוו בבית

יום אחד. וכי אין אדם עשוי ליקח בלילה - ולמכור לאחר מכן לו ריווח באותו לילה עצמו והוא לך לאוקומי להאי אנטסיה בטענה זו דהא טועני לлокח ומיהו כר"ח קייל' כדמותה מסקנא. וחויתיה לדעתיה - דרבנן חייא. **דא טuin ליה** - האי מחזיק קמאי דידי זבנה מינך ההוא זבנה ניהלי מהימן. **מיינו דαι בעי אמרכו'** - הלכך כיון דעתין נמי טענה מעלייתא אני יודע שמאך לךחה מהימן דהשתא הויא ליה חזקה שיש עמה טענה אבל כי טuin מפלניא זבנהה בחזקת דאמיר לי זבנה מינך אבל אני יודע אם לךחה ממך אם לאו היינו חזקה שאין עמה טענה הויאל ואפי' יום אחד לא נראה דדר בה. **כוטיה דר' חייא** - צריך להביא עדים שדר בה המוכרה לו يوم אחד. **הבא משום ירושה** - והוא הדין משום לקיחת. **אין צרייך טענה** - היך טענה דלעיל דקטני מתניתין אתה מכרת לי אתה נתת לי במתנה אין צרייך יורש לטען ולומר אתה מכרת לאבי. **אבל ראייה** - בעדים שדר בה يوم אחד מיהא בעי מדלא קטני הבא משום יורשה אינו צרייך כלום דיבוקין הכى. **וזילמא לא ראייהכו'** - והכי קאמר הבא משום יורשה אין צרייך שום טענה בעולם אלא זו בלבד מאבי אני יורשה אבל לא עדי דירתה يوم אחד ולא טענת מכירה ומתנה שניתנה לאביו בעי. **הג' וג' בעית אימה שאני לוקחכו'** - אפילו אם תאמר כי היורש צרייך ראייה דדר בה מילטה דודאי זבנה המוכרה לו מבעל הקrukע לא הווי שדי זואי בכדי הלכך ודאי קם אAMILTA שפיר שלקחה ואין צרייך לא ראייה ולא טענה. **איבעיא להו נראה בו** - המוכרה לлокח זה באותו קrukע למועד כמה ארכו וכמה רחבו Mai מי חשיבא עדות ראייה כעדות דירה ומשום דבר' חייא קיימת לנו קבועי לה. **שלשה לקוחות מצטרפין** - שדה שיש עדים שהיתה של ראובן כל הימים והחזקק בה שמעון שנה כי טוען שקאה מרואבן ואח"כ מכראה שמעון ללו בשטר והחזקק בה שנה ואח"כ מכראה לוי ליהודה וכותב לו שטר מכירה כדלקמן והחזקק בה שנה הרי שלש שנים ואתא ראובן וקמערען אומר כי לא מכראה לשמעון ויהודה טוען הרי החזקנו בין שלשתינו שלש שנים ולא מחייב ושמעון שלקחה ממך שאנו באין מכחן לא היה לו ליזהר בשטרו יותר מג' שנים וראובן משביב לפוי שכט אחד מכם לא החזיק שלש שנים אלא שנה לא חשתי למחרות שהייתי רואה שאתם יראים להחזקק כdm חזקי אנישי ולא היתי יודע שבשביל שהייתם מוכראין זה לזה לסוף שנה לפיכך לא החזקתם כל אחד כי אם שנה. **מצטרפין** - הלקוחות ויפסיד ראובן

דכיוון דבשטור ל��חו זה מזה כدمפרש רב בסמוך עדים שבשטר אפקו לקלא וידע ראובן ומදלא מיחה הפסיד אבל שלא שטר מצי טעין האי דלא מהאי שלא החזיק אחד מכם שלש שנים ולא אחיזתו כdma חזקי איןשי כדאמרינו לעיל בבא בתרא (דף כת) באמתא. **וכולן בשטר** - אשני ל Kohoth אחרים קאי אבל לוקח ראשון שלקח מן המערער מה לנו ולשטו [אדם יש לו שטר פשיטה דין יכול לערער]. שטר איתת ליה **קלא** - שמטאשפין לכותבו ולחותמו והכל שומעין. **ועדים לית فهو קלא** - מכירה בעדים בלי שטר. **המודר שדהו בפניהם** - וקבל עליו אחריותו. **גובה** - הלוקח מן המודר אפי' מנכסים שעבד ומשכן או מכר קרקעתו אחרי מכירה זו שקבל עליו אחריותה וטעם משום דעתם מפקי לקלא וידעו הלהות שמכר זה קרקע באחריות והיה להם להניח למודר בני חוריןCSI ע"ג דמכירה בעדים בלי שטר ליה קלא מミלא אלא אם כן יפשפו ויחקרו הדבר.

דף מב.א

איןחו אפסידו אנפשייהו - דשדו זוזייהו בכדי שהיה להם לחזור יפה אם מכר שום קרקע באחריות ולא עשו לפיך הפסידו אבל גבי שלש Kohoth אין להפסיד המערער דכיוון דליך שטר במכירות הלו ולא יצא הקול ממילא לא היה לו לחזור דמייר אמר לפי שיראים להחזיק בקרקע שלו לא אכלוה כל אחד שלש שנים. **ומי אמר רב וכי** - דמכירת קרקע באחריות בעדים בלי שטר גובה הלוקח CSI ע"ג משועבדים. **בשטר** - דסתם שטר לאחריות נכתב ואפילו לא נכתב כייל אחריות טעות סופר הוא וכמי שנכתב דמי. **מנכסים משועבדים** - מלוקחות וכגון שלא שבקו ליה לולה בני חורין לגבות המלה מהם. **ע"י עדים** - כלומר בלי שטר. **מנכסים בני חורין** - וכגון שמודה שלא פרעו זהא כייל המלה חבירו בעדים אין צורך לפרעו בעדים אבל משועבדין לא יגבה דעתם בלי שטר ליה קלא ולא אמרינו Kohoth אפסידו אנפשייהו וקשה לרבי. **מלוה על פה** - היינו מלוה את חבירו בעדים. **איינו גובה לא מן היורשין וכו'** - טעמא מפרש בשילוי מכילתין שיעבודא לאו דאוריתא ומיהו לא כייל וכי אלא כdma פרש התם הלכתא גובה מן היורשין ולא מן הלהות. **זיפ איןיש בצנעה** - ומבקש שלא לפרסם הדבר כדי שם יבא למוכר קרקע לא יבינו העולם שהוא דחוק לפרק מעות

ולא יקחו מمنו בזורך הلقך Mai הוה להו ללקוחות למיעבד. **מן דזבין בפרהסיא קזבין** - כדי שיקפצו עליה לוקחין והلقך אפסידו לckoחות אונפשייהו שאם חקרו יפה היו שומעין בני אדם שמכר מוכר זה כבר קרקע באחריות. **אכלת האב שנה** - ומת ואכלת בנו אחוריו שתים ולא מירחה המערער. **הרי זו חזקה** - שמצטרפין לשלש שנים דיורש כרעה דאבהה הוא ולא מצי מערער למטען משום שלא אחיזק כל אחד שלש שנים לא מחייבי שהרי הכל יודעים שדרך הבן לירש את האב. **ולוקח שנה** - שמקרה לו הבן בשטר. **למי מרא זלוקח** - מיורש אית ליה קלא. ורמינהי כו' - ולב רב לא פריך לעיל דרב בלוקח מלוקח מיירוי הلقך אלימה ליה טפי למיפורך ממשי דדמי ליה. **אית ליה קלא** - והיה לו למערער למחות ומשום שלא מירחה הויא חזקה. **אכלת** - המחזיק. **בפני האב** - שהיתה שלו שנה שאומר שלקחה מן האב. **ובפני הבן** - לאחר מות האב. **ובפני הלוקח** - שלקחה מן הבן ויש לו שטר. **הרי זו חזקה** - ולא מצי מפיק ליה לוקח הבן מידיה דמחזיק משום דקטען מחזיק שטר היה לי מן האב ונזהרתי בו לשמורתו שלש שנים ועכשו אבד הימני שלא חששתי לשמרו אחר שהחזקתי שלש שנים ללא מהאה שלא ידעתי מלקייחתך מן הבן לסוף שתי שנים דлокח מבן לית ליה קלא ולא הויא מהאה. **אין לך מהאה גדולה מזו** - שמקרה הבן לסוף שתי שנים לлокח זה והיה למחזיק להזהר בשטרו כל הימים עד דמרע ליה לשטרא דהאי לוקח אבל בשלש שנים אחר השטר אין די ומפקינו מידיה דמחזיק אם לא נזהר בשטרו כדאמרינו בפרקינו לעיל בבא בתרא (דף לא) אבל שית אין לך מהאה גדולה מזו. **אמר רב פפא** - לעולם אימא לך דлокח אית ליה קלא והכא אמראי לא חשבי מהאה לקיחת הלוקח מן הבן משום דמכר לו הבן כל שdotio סתם אותן שהיו של אביו וטעון הלוקח שגם זה השדה קניתי בכלל קרקעות כולן דאמרינו ליה כל שdotio מכר לך חוץ מזו אבל אם מכר זה השדה בפני עצמו בטלה חזותו של מחזיק דין לך מהאה גדולה מזו ויש מפרשין במכר כל שdotio ומכר לו בפירוש גם זו עמהן ולא מילתא היא DSTAM משמע שלא פירש. **מתני. האומניין** - בעלי אומנות שמוליכין להם בבitem לתקן כלים כגון צבעין או כובסין או חייטין או سورקי בגדים שטועני ל��וח הויא בידי. אין להם חזקה - ולא בחזקת שלש שנים מיירוי DSTAM אומן לא שייך אלא במטלטין וחזקת שלש שנים לא נאמרה אלא במרקעי אבל במטלטלי מי שהוא מוחזק בשל חברו אפילו שעה אחת שאנו רואים שיוצאים מתחת ידו

אע"פ שיש לחברו עדים שהיה שלו נאמן זה המוחזק לומר לךו הוא בידי
דסתם לך מטלטליין לחברו ללא עדים הוא קונה ובלא שטר חוץ מדברים
העשויין להשאל ולהסביר וامر לךין הון בידי דאיינו נאמן כדי"ל במסכת
שבועות (דף מו) והנ' גבי אומניין אפילו דבר שאין עשו להשאל ולהסביר
ועשו לשלו לאומן כדי לתקן אין לו חזקה לטעון לך בידי מאחר שיש
עדים לאיך שהיה שלו וטעון שלחתיו לך לתקן. **שותפי** - שלחו קרקע
בשותפות והחזיק אחד בחלק חברו ואכל כל הפירות שלוש שנים אינה חזקה
שכן דרך שותפי לאכול זה פירות שלוש שנים או ארבע שנים ואח"כ יאכל זה
כמו כן ובסדר משנת רבינו גרשום הכי גרסיא השותפי והאפוטרופין
והאריסין אבל אומניין לא קטני והמי הוה מסקנא בגמרה דכולי עלמא יש
שותף שאין לו חזקה וכיון דשותף אין לו חזקה כל שכן אומן כדמפרש בגמ'。
והאריסין - שיורדין לתקן הקרקע למחלוקת לשlish ולביע אם טען שני
חזקה החזקיי בקרקע ואכלתי הפירות אינה חזקה שיכול לומר המערער
לא里斯ות הורדתי ודמי הפירות היה משלם לי או זקפתים עליו במלואה אי
נמי מהג אריסים לעבוד קרקע עשר שנים וחמש שנים אוכליין הבעלים כל
הפירות של כל השדה ואחר כך אוכליין אריסים חמיש שנים נגדן. **לא איש** -
שאכל פירות נכסי מלוג של אשתו חזקה בנכסי אשתו דאורחיה דבעל
למייל פירי ואם יגרשנה תטול נכסי מלוג שלה ובגמרה פריך פשיטה. **נכסי בעל**
הו באידי דכיוון דמזונות אשה על בעל שביק לה למייל פירי ובגמ' פריך
פשיטה. **ולא לאב לנכסי הבן ולא לבן כו'** - דומיא דאפוטרופין נינחו זה
בנכסיו של זה. **בז"א** - כל החזקות הללו אין חזקה וגם יש מהן דהוין
חזקה וצריך ג' שנים. **במחזיק** - כדמפרש בגמ' בחזקה שיש עמה טענה
ומחלוקת לחברו מערער עליו. **אבל בנותן מתנה** - בפנינו ומודה לו שילך
ויחזיק בה וקייל ذקרק נקנית בכטף בשטר ובחזקה ובהיא חזקה שהיא
במקום קניין לKENOT קרקע כיון דנעלו ונדר כו' הויא חזקה לKENOT. **חלוקת** -
ורוצה כל אחד לזכות בשלו שלא יוכל לחזור זה זהה. **נכסי הגר** - שאין לו
ירושין וכל הקודם להחזיק בנכסיו זכה. **נעל** - עשה דלת. **ונדר** - או גדר
חוינה. **ופרעץ** - פירצה כדי שיכנס בה. **כל שהוא** - בוגמ' מפרש. **הרי זו חזקה** -
לבלי חזר זה זהה כיון דברשות חברו החזיק.

גם. אבוח דשומואל - וגם לוי חבירו. תננו - במתני'. שותף - השותפים והאפוטרופיןכו' אבל אומן לא תננו דכ"ש דאי לו חזקה זהה אין לו חלק כלל Dunnimא מיגו דהיה לו חלק בו קנה מחבירו את חלקו אלא ודאי לתקון ניתנו לו. אבל שותף יש לו חזקה -adam איתא שלא מכר לו חלקו היה לו לעובד את האדמה ולאכול הפירות בשותפות. מחזיקין זה זהה - אם האחד מחזיק בחלקו ובחולק חבירו ג' שנים הוויא חזקה. ומעידין - זה על חלקו של זה להעמידה בידו אם בא אחד מן השוק לעיר עלייו ולא הווי נוגע בעדות כדמפרש לקמן. ונעשה כשותפי שכר זה זהה - שם מבית אחד מהן נגנב דבר של שותפות חייב לשלם כשומר שכר וזהו שכרו שגם חבירו ישמור הכלCSIיעור זמן שימוש זה עכשו. והא אמר שומואל שותף - שמחזיק בכל השדה גם בחלקו של חבירו. כיורץ ברשות דמי - כלומר כאילו נתן לו חבירו רשות וצוהו להיות במקומו כדי אריס דמי. לאו למיימרא דשותף אין לו חזקה - זההו כאריס שיורץ ברשות ולכך לא הויא חזתו חזקה ולקמן מפרש דאתני לשאר דברים קאמר שומואל כיורץ ברשות דמי מدلא קאמר בהדייה שותף אין לו חזקה. דנחיתת לכולה - שדה שקנו שניהם. דנחיתת לפלא - בחולק המובהר החזיק ואמר חלכנו והגיעו זה לחלקי והחזקתי בו שלוש שנים ואידך טועין עדין לא חלכנו אלא כך התניינו בינוינו שתأكل אותו חלק ג' שנים ואני אחריך כמו כן ג' שנים. אמריה לה להאי גיסא - יש מתרצים בעניין זה הא אמר שומואל שותף יש לו חזקה דנחיתת לכולה דמנาง שותפים ליטול בשותפות פירות כל שנה ושנה או זה יטול חצי הקרקע וזה החצי ולשנה הבאה למפרע מה שלקה זה אשתקד יקח זה עכשו שכל אחד רוצה ליהנות בכל שנה מחלקו וזה שהניח להחזיק לחבירו ג' שנים בכל השדה ודאי מכר לו את חלקו והליך הויא חזקה. והא אמר שומואל אין לו חזקה דנחיתת לפלא - שכן דרך שותפים לאכול זה פלא ואידך חברות פלא שלוש שנים או ארבע ואחר כך אוכלין למפרע בעניין זה ארבע שנים אחרות. אמריה לה להאי גיסא - היכא דנחיתת לכולה לא הויא חזקה שכן הוא מנהג השותפים לאכול שדה שלוש שנים והליך לא מצי טעון ל��ח חלק בידי והיכא דנחיתת לפלא הויא חזקה דסבירא הוא דחלקו adam איתא דנחיתת ליה ליהנות מחלקו בכל שנה ולא להמתין שלוש שנים או ארבע שנים אחר חבירו כמנהג שותפים לא היה לו לבירר חלק אחר לבדו אלא יעשו בשותפות ויחלקו הפירות. הכי גרטוי רבינא

אמר הא והוא דנחתת למליה הא דעתה בה דין חלוקה - ארבע - אמות לזו
וארבע אמות לזו הוויה חזקה דכיוון דיש כדי לזו וכדי לזו אינו מנהג להניח
האחד להקדים לו חבירו ג' שניהם אלא אם כן מכר לו חלקו. **דלית בה דין**
חלוקת - אינה חזקה דהתם מנהג הוא לאכול זה שלש או ארבע שנים
שלימונות כל השדה ואחר כך זה משום דבר שנייהם ביחיד אינו כדאי והכי קיימת
לו וזה עובדא דרמי בר חמאת ורב עוקבא בר חמאת דזבון אמרתא בשותפות
מר משתמש ראשונה שלישית כי בראש פרךין בא בתרא (דף כט) ופרשינו
טעמא כי היכי דלא ליהזקו אהדי ה"ה דעתו כל אחד משתמש שלוש
שנתיים רצופין לא תהוי חזקה דהא לית בחדא אמרתא דין חלוקה והלך לא
תהוי חזקה ואיינהו דאחזוק בסירוגין משום דלמא לא ידע העדים לסוף ג'
שנתיים שלקחווה בשותפות ויטעון המחזק בה שאינו שותף ותהוי חזקתו חזקה.
לומר שנוטל - כדין אריס שיורץ ברשות אף' בשבח המגיע לכתרפים גמר פירי
כגון כמה לקצור וענבים לבצור נוטל כל החצי כדין אריסי העיר ואיפילו הוא
שדה שאינו עשוי ליטע אלא לזרעה ונטעה הוא נוטל כל דינו כאילו עשוי
ליטע כדין היורד ברשות דאיילו יורץ שלא ברשות שמיין לו וידו על התחנותה
דאם השבח יתר על היציאה נוטל את היציאה ואם היציאה יתר על השבח
נוטל יציאה שיעור שבח כדאמר בב"מ בהשואל (דף קא) היורד לתוך שדה
חבירו ונטעה שלא ברשות אמר רב שמין לו וידו על התחנותה ושמואל אומר
אומדיין כמה אדם רוצה ליתן על שדה זו ליטע וא"ר פפא לא פלייגי כאן
בשדה העשויה ליטע כאן בשדה שאינה עשויה ליטע והכא חשיב להאי שותף
כיורץ ברשות והלך שקל בשדה שאינה עשויה ליטע כשדה העשויה ליטע
ואי הוא אמר שמואל שותף אין לו חזקה הוה אמיאן דידו על התחנותה
הואיל ובלא רשות חבירו יורץ.

דף מג.א

אמאי - מעידין זה על זו. **נוגען בעדותו הון** - דכל זמן שלא חלקו לגמרי אם
יטול שום מערער כלום מן השדה יפסידו שנייה ונמצא דלעצמו מעיד. **דכתוב**
ליה - האי מעיד להאי מחזק דין ודברים אין לי עמק בכל השדה ואיפילו על
חלקי שהכל שלך והכי ממשע דין ודברים לא יהיה לי על שדה זו ולשון
חכמים הוא לומר אין לי מקום לא יהא לי והלך כיון דעתנו לו חלקו מעיד
עליה דלא נוגע בעדות הוא והכי נמי הוה מצי לתרוצי כשהקנה לו חלקו אלא

רבותא נקט לאשਮו עין דברי האי גוונא הוי לשון מתנה. **מאי הוי** - הרי אין לשון מתנה ואכתי נוגע בעדותו הוא. **האומר לחבירו** - שותף. **אין לי עסק בה** - כלומר לא יהא לי עסק בה ומכלל אתה שומע אלא הכל יהא שlk אלא שלא הוציא הדבר בפירוש מפיו. **וידי יהו מסולקות לא אמר כלום** - דהיינו כבר יש לו חלק בשדה והוא אומר לא יהא לי חלק בו אין זה לשון מתנה לחברו אלא לשון תפלה הוא הלוא שלא יהא לי חלק בשדה זו וכל זמן שלא אמר יהיו נתנו לך שדה זו לא יצא עדין מרשותנו ואין תופס לשון זה אלא בדבר שעדיין לא זכה בו והוא מתנה עליו שלא יהא שלו כשיובא הזמן שעתיד לזכות באותו דבר דין און אדם זוכה בדבר בעל כרכחו כדלקמן בפирקון בבא בתרא (דף מט) ובכתובו (דף פג) דנחלת הבאה לו לאדם לאחר מכן מתנה עליה שלא יירשנה אבל מכיוון שכבר הדבר שלו הוא והוא אומר לא יהא שלי לא אמר כלום דבעל כרכחו יהיה שלו כל זמן שלא יתננה לאחרים כן נראה בעיני ועיקר והכי מוכח לקמן בפирקון ו"מ דמשום הכى לא אמר כלום דקאמר אין לי דין ודברים ולא קאמר לא יהא ונמצא שהוא מכוב שהרי יש לו חלק בו והוא אומר אין לי ושבוש הוא דין אין זה לשון הגם' לומר בשום מקום לא יהא והכי מוכח לקמן דקמשני הכא במאי עסקין בשקנו מידו ולא קא מתרץ באומר לא יהא. **שנקנו מידו** - שותף חברו קנה מידו בקניון סודר והשתא דaicא קניון מועל התנאי. **וכי קנו מידו Mai Hoi** - אכתי אםאי מעיד להעמיד השדה בידו הרי נוגע הוא בעדות זו דניחה ליה שייהי השדה ביד השותף מפני שמעמידו האי נוטן לפני בעל חובו שאם יש לו שום בע"ח שהלווה מועות קודם שהקנה לחברו חלקו שהיה לו בשדה יבא בעל חוב ויתרוף אותה שהרי ח齊ה משועבדת לו ויפטר זה הנוטן מבעל חובו ולא יהיה לה רשות ולא ישלם כדלקמן בשמעתין שאילו יתרפה מזה בעדים שייאמרו שלא היה לאלו שותפים חלק בה לא יוכל בעל חוב שלו לגבות הימנה והו"ל לה דמוכר. **מן שמעמידה כו'** - ובدلית ליה ארעה אחריתם מוקמיין לה לקמן בשמעתין דלא ניחא למיהו לה רשות ולא ישלם. **דקביל עליה אחריות** - האי שותף לחברו ממה שהקנה לו וכדמפרש ואזיל דהשתא אינו מעמידה לפני בעל חובו והליך מעיד. **אחריות דעתמא** - שלא בשביל חוב חברו אלא מעערר לומר שדה זו של אבותי או שלי היא. **כל שכן דין מעיד** - דנוגע

בעודות הוא כשמייד לuemaidו ביד זה דניחה ליה ذاتהו בידו משום دائַי מפיק מיניה עליה הדר. **אלא אחראיות דאתא ליה מחמתה** - אם יטרפוهو בשבייל חובו שחביב לאחרים יחויר לו הדמים הלך מעיך עלייה גבי ערער ועלמא להעמידה בידו שאינו מעמידו בפנוי בעל חובו דמה הנאה יש לו אם יטרפנה בעל חוב מיד זה ולא יהיה כנגדו לוה רשע סוף סוף לוה רשע ולא ישלם הוא גבי חבריו שקיבל עליו אחראיות וחביב לשלים ואין לו ונכנס בע"ח זה במקום בעל חוב ראשון וגם אם לא יuid לו מה מפשיד הרי אחראיות ועלמא לא קיבל וממ"ג בין יuid בין לא יuid בע"ח אחד הוא דיש לו דחיי כנגדו לוה רשע ולא ישלם ולקמן במשמעות מוכח דמיקרי לוה רשע מוכר באחראיות וטרפוה מן הлокח ואיינו משלם לו. **ומי מסלך** - שום שותף נפשיה מחלוקת. מי מסלך - בתמיה מי הוא סילוק גמור אפילו לגבי עדות דלא הוינו נוגע בעדות כלל ויכול להuid דאוממת ליה בשקנו מידו. **וחתניה וכו'** - וטעמא משום דייכא למימר קנווניא הוא דעובד כדי שיuid לו עלייה וייעמידה בידו ואחר כד Ichzor לשותפותו. **אין דניין** - הגב והוא טוען לקחתיו בדים או שום טענה. **ראיה** - עדים שרואהו שגנבו או שמעידין שזו ס"ת של אותה העיר דכלון שותפיין ונוגעין בעדותן. **לייטליך** - יכתבו דין ודברים אין לי על ספר תורה זה ויקנו מידם. **דלשמעה קאי** - ואין יכול לסלך עצמו שלא יהא נוגע בעדות שהרי נהנה בו ויוצא בשמייתו אלא אם כן יlk לו לדור בעיר אחרת שלא יהנה בקריאתו. **לבני עיר** - לצרכי בני העיר לחומות העיר ולכל צרכי רבים. **וליסליך בי תרי מיניהו** - שלא יהנו בו כלל ויתנו מכיסם כנגד המנה של צבור. **הכא נמי בס"ת** - שפירש תננו מנה לבני עיר לkanות בו ס"ת. **ותסבירא עניים שקל וכו'** - גمرا קא פריך עליה ומתרץ לה והדר מקשי מינה ושיטתה הגمرا היא זו ועדין לא סיימ קושיא שלו למיפרך מינה עד לבסוף כלומר וסבירא דהכי קאמיר דוקא שהדיינין יפסלו בשבייל העניים והלא אין נוגעין בעדותן כלל. **ד浩ל אצל ספר תורה עניים הם** - שכולן צרכיהם לו ודרך בני אדם לקרוא בני עירו עניים כשיין להם ס"ת דעניות גדול הוא זה. **ואי בעית אימא לעולם** - כל הבריות כדקתי דבעניהם ממש מירוי ובידייני העיר שאין עניים קאמיר דמפסלי ודקה קשה לך דיינין אמרי מפסלי הרי אין נוגעין בעדות. **בעני דרמו עלייהו** - על דיינני העיר פירוש עשרי העיר וכדמפרש ואזיל דהשתא נוגעין בעדותה hon. **אי דקייז להו** - דבר קצוב לבני העיר לכל אחד כמה יtan לעני היר משלו בכל שנה ושהנה. **ומשנוי דלא קיז להו** - אלא

הכל לפי הצורך ולפי מחסرون של עניינים נותנים דכל זמן שיש מן המנה בעין לא יתנו הדיניין כלום. **לעולם זקיין להו** - ואפ"ה נחא להו לדיניין שינתן המנה לעניינים. **דכיוון דרוווח** - שיש להם מועות רוח כולם הרי יש להם מועות ולמה יתנו כלום כל זמן שאין צורך.

דף מג.ב

שמירה בבעליים היא - שכל אחד משמר קצת מן השותפות בביתו וקי"ל בב"מ בהשואל (דף צה) שמירה בבעליים פטור ואע"ג דבשואה כתיב פטור בעליים הא יליף שומר שכיר התם מיניה מדכתיב וכי ישאל וי"ז מוסיף על עניין ראשון וילמד עליו מתחתו וכיון שהיה ראובן משמר חלק שמעון בשעה שנגנבה או אבד חלקו בבית שמעון הרי שמעון פטור חלק ראובן שהרי ראובן עמו במלאתו. **אמר רב פפא** - כגו' שהנתנו בינויו כך שומר ליום כל השדה חלקו וחלקו ואשמור לך למחר דכיוון שלא שמרו ביחד כלל אלא זה אחר זה ליכא שמירה בבעליים הילך נעשו שומרי שכיר זה זהה להתחייב באונסין ולאשמעין אתה דהינו שמירה בשכר כשמשר כל השדה וחלק חברו בכלל כדי שישמר לו חברו למחר כמו כן דס"ד אמין דשומר חנם הוא דבלאו חלק חברו היה צריך לשמר את שלו ושמירה אחת היא בין הכל ולא להיות שומר שכיר קמ"ל. **(זה שייך לעיל)** - בתוספתא בהגוזל האומר לנו מההدينר לכנות תנוי ספר תורה לכנות ינתנו לכנות הרגיל בה ואם היה רגיל בשנים ינתנו לשניהם האומר תנוי לעניין לעניין אותה העיר ר' אחא אומר לעניין כל ישראל בן האוכל مثل אביו ועבד האוכל مثل רבו קוצה ונוטן פרוסה לעניינים או לבנו של אהבו ואני חושש משום גזל שכך נהגו בעלי בתים, ע"כ). **מכר לו בית** - אדם לחברו. **אין מעיד לו** - מוכר לlokח להעמידה בידיו שם יבא להצראף עם אחר ולהעיד שהוא שלו נוגע בעדות הוא. **מן לפני שאחריותו** - של בית עליו דמוכר שם יתרפהו מן lokח יחזיר על המוכר והליך נחא ליה למוכר שתעמוד ביד lokח ולא יצטרך לפרקו כלום וכי שמעניין ליה השטא. **מכר לו פרה** - لكمיה מפרש ליה ואיזיל. **שאין אחריותו** - lokח עליה דמוכר אם יטלהו הימנו מלחמת המוכר שגולה והינו דקפריד מ"ש רישה ומ"ש סיפה מ"ש מטלטי דלא הוא אחריות עליו ומוקרכע אם שתי מכירות הללו באחריותו הוא תרוייהו אחריותו עליו ואי שלא באחריותו הא תרוייהו אין אחריותו עליו. **רישה בראובן שגול שדה ממשoon ומכרה ללו**

ואתא יהודה - כלומר איןש מעלמא ומערער על שדה זו שביד לוי ואומר שלי היא ומביא עדים או שטר שלא יבא שמעון הנזול ויצטרף עס אחר ויעיד שהה שדה אינו ליהודה כגון שיודע שום עדות לפסול עדות של יהודה בגזלות ובן שטרו מפני שרוצה שמעון שייהה השדה ביד לוי הקונה ואחרי כן היום ולמחר יביא שמעון ראייה שזו השדה שלו היה וראובן גזלו ממנו ויוציאו מיד לוי ויטלנו לעצמו דקרקע אינה נגזלת ולא מהני בה יאוש ושינוי רשות והלך נוגע בעדות הוא דלא ניחא ליה שיטלנו יהודה דתו לא מצי שמעון לאפוקי מיניה כדמפרש لكمן דnoch לו לוי ויהודה קשה לו והלך אין מעיד לו שמעון הנזול ללי עלייה והכי كما אמר בריתא מכר לו בית מכר לו שדה ראוובן הגזלו ללי אין מעיד לו שמעון הנזול ללי לוקח עלייה נגד יהודה המערער מפני שאחריותו וסופה של גזול עליו דלקח להוציא ה الكرקע מידו והלך נוגע הוא בעדות זו ולקמן מפרש אמר מוקי לה בנזול ומכר הוה שפיר מצי לאוקומה בגזלו גופיה ואתא יהודה וקמערער דלא יבא שמעון הנזול להעיד לראוובן הגזלו להעמידה בידו משום האי טעמא גופיה דניחא ליה דהדרא ליה וסיפה מפרש لكمן. ומקשין ואכתי אמר אינו מעיד לו עלייה הא כיון דאסחד דלי יהיא - דקס"ד השטא הכי דמפרקין לה מיהודה ומוקים לה ביד לוי דקמסהיד הוא בשדה דלי הוא ולא דיהודה וכיון דיהודה בפני בית דין דשל לוי הוא היכי מצי מפיק לה מלאי אחרי כן ולהלא הودאת בעל דין כמאה עדים דמי ונמצא שאינו מרוחח כלום בעדות זו ואינו נוגע בעדות זו כלל ואמאי קתני דיין מעיד. ומשני אמר ידענא דההוא ארעה לאו דיהודה היא - דפסיל לעדי יהודה בגזלותא או דמחיש לטענותיו בשום עניין בעולם כגון שמעיד בפני יהודה לו וממילא מתוקמא השדה ביד לוי וא"ג דלא אמר דלי הוא. ומקשין ואכתי אמר אינו מעיד לו עלייה - מה מפסיד שמעון אם תהיה ברשות יהודה והא בההוא זכותא דקמפיק לה מלאי היום ולמחר דקמייתי עדים ששדה שלו היא וגולה ראוובן ממנו ה"ג ליפקה מיהודה בהנהו עדים עצמן ונמצא שאינו מרוחח במה שמעיד ללי כלל. ומשני - משום הכי אינו מעיד דקסבר שמעון לוי נוח לי ויהודה גברא אלמא הוא וקשה ממנו ולא אוכל לדzon עמו אם יבא בידו ומש"ה פסلين ליה להאי עדות דaicא למימר שזהו מחשבתו של שמעון ואין לנו להסביר אלא עד דפשיטה לנו דאינו נוגע בעדות כלל הכא הוה לנו למימר איפכא לוי הראשון נוח לי ויהודה השני קשה הימנו אבל לשון המשנה כך היא בכתבונות (דף קט). **ואי בעית אימא** - להכי

לא מצי שמעון לאפוקה מיהודה כגון דאית ליה סהדי לשמעון שהשدة שלו
ואית ליה סהדי ליהודה שמכחישין לאלו ואומרים שהשدة של יהודה ואמור
רבנן בכל ספק דין קרקע היכא דקיימה ארעה תיקום שלא יוציאה ב"ד מיד
המחזיק בה כדאמר גבי פלוגתא דרבה ורב יוסף (לעיל לב) היכא דקיימת
ארעה תיקום לפי שנסתפק לנו הדין וכן (לעיל לד) גבי זה אומר של אבוטי
אר"נ כל דאלים גבר (ס"א וכגון שאין לו עדות וחולקה לזה יותר מזה ע"כ)
ומশום דמספקא לנו מי שרוצה להחזיק יחזק ולא נוציא מידו ובגבי נכסיו דבר
שטיा (כתובות זף כ) אמר נמי אוקי תרי בהדי תרי ואוקי ארעה בחזקת בר
שטיा והכא נמי אי מטיא ליזיה דיהודה לא מצי שמעון לאפוקי מיניה בהני
סהדי דמפיק לה מלאי דכיוון דין אוקימנה ביד יהודה שהרי ממ"נ אין
ללי חlek בה הרוי יהודה מוחזק ולא יצא עוד מידו ולא דמי להאי דאמנון
לעיל בפרקינו (דף לא) הדר איתי סהדי דabhängig היא א"ר נחמן אן אחთין
ליה ואן אסקין ליה דاع"ג דהתם נמי איכא סהדי למך ואיכא סהדי למך
ואפ"ה אחזיקניה לאחד ע"פ עדיו והדר מסלקין ליה כשמביא חבירו עדים
שלו היינו טעונה מושום דכיוון דשניהם באין יחד דין ושני בעלי דין יש להן
עדים לא היה לב"ד להחזיק לאחד יותר מחבIRO אלא כל דאלים גבר הלך
הדר מסלקינו ליה וייה כבתחילה וכל דאלים גבר דשלא דין הורידוהו
לאחד מהן בקרקע

דף מד.א

אבל הכא שמעון ויהודה אין באין לדון זה עם זה אלא לוי ויהודה ומלאי הוא
דמפיק לה יהודה מן דין דהא ודאי לוי מגזלו קנאה וכיוון דין אנו
מחזיקין ליהודה בהאי שדה כשייבא שמעון לריב עמו דיינין אוקי תרי בהדי
תרי ואוקי ארעה בחזקת יהודה והלך אין מעיד לו שמעון לוי אם יודע שום
עדות שפוסל עדיו של יהודה או שמעיד הוא ואחד בפנינו יהודה לו דינה לא ליה
דרתיו ביד לוי דהדר ומפיק לה מלאי ע"י עדיו שראו שגולה ראות ממנה ובתר
הכי אפילו מייתי יהודה סהדי דהא ארעה דיזיה היא לא מצי מפיק לה
משמעון שכבר פסל שמעון עצמו ועוד אחר עמו עדיו של יהודה ועוד כיון
דאית ליה נמי לשמעון סהדי דהא ארעה דיזיה היא אמר רבנן היכא דקיימת
ארעה תיקום. ומקשין - לרב שש תדאוקמה בלוקח מן הנזלן שלא יעד -
הנזל לлокח וליתני נזלן אם איתא להז ברייתא כדמפרש לה רב שש תדא מה

ליה לתנא לדחוק עצמו למיתני מכר לו בית גזלו לlokח ולא היה יכול למצוא דין זה בגזלו עצמו ללא מכירה דאי אתה יהודה וקמערער עליה גזלו ראובן אין מעיד לו שמעון הנגזל עליה משום דהוי נוגע בעדות כדפירים והכי הוה ליה למיתני בברייתא ת"ר גזל לו בית גזלו שדה אין מעיד לו עליה מפני שאחריותו של גזלו עליה גזלו. ופרקינו משום דברי למיתני סיפה מכר לו פרה מכר לו טלית - מעיד לו עליה שלא משכחת לה דמיעיד לו עליה אלא בגזלו ומכר כגון שמכר לו ראובן הגזלו ללו הлокח שלא באחריות ואתא יהודה וקאמר שלי היא מעיד לו שמעון הנגזל ללו הлокח שלא דיהודה היא דהיא לא הדר שמעון ומפיק לה מיניה דלווי ואינו נוגע בעדות וכגון דשמעיניה לשמעון דאייאש בעודה בבית ראובן קודם שמכרה ללו דהוי יושב ביד גזלו ושינוי רשות ביד לוקח דאפיקלו למאן דאמר בפרק הגזול בתרא יושב כדי לא קני יושב ושינוי רשות קונה וקנה הлокח שאין בו זכות כלל לבעלים הראשונים ולפיקך מעיד לו עליה דאפיקלו אי מייתי גזול סחדו שגולה ראובן ממנו לא מפיק מלי דקנה ביושב ושינוי רשות ואילו היה נוטלה יהודה מלאי לא מפסיד גזול בהמי מיד דבלאו הци לא מציא מפיק לה מלאי וכה"ג לא משכחת לה אלא בגזלו ראובן ומכרה ללו אבל אם לא מכירה ללו אין מעיד לו לראובן שכט זמן שהן ביד ראובן הגזלו מציא מפיק להו גזול מיניה וاع"ג דאייאש והלכך אין מעיד שמעון לראובן שאינו של יהודה כי נוגע בעדות הוא דמיד ראובן מציא מפיק להו אבל מיד יהודה לא מציא מפיק להו מאחר שיזכהו בית דין ע"פ עדיו ומשום שלא משכחת לה לסיפה אלא בגזלו ומכר תנא נמי רישא בגזלו ומכר ולאשמעין אתה דבגゾל ומכר יש חילוק בין מקרקי למיטלטי דבמרקקי אינו מעיד דהוי נוגע בעדות דהדרא ליה דין יושב ושינוי רשות מועל בקרקע דקרקע אינה נגזלת ובמטלטליין מעיד דקנה לה לוקח ביושב ושינוי רשות ולא תהדר ליה להאי מעיד דaicא למ"ד בהגוזל דשינוי רשות ואח"כ יושב לא קニア אבל ביושב ושינוי רשות הכל מודים דקנה הлокח ולא הדרא גזילה למרה אלא מן הגזלו יטול הנגזל דמייה. ופרקינו סיפה נמי - אמאי מעיד לו גזול לлокח ומפיק לה מיהודה ומוקי לה ביד לוי נהי דמייאש מגופה דפרה וטלית ולא יוציאנה מיד לוי דהיא קנייה בשינוי רשות אחר יושב. **מדמי מי מייאש** - בתמיה וכי מוחל הוא לגזלו דמי גזילתו ולא נתחייב לו הגזלו דמייה והלכך ניראה ליה דתיקו ביד לוי שיחזור ויטול הדמים מראובן שאילו היה נוטלה יהודה בעדים נמצא שלא היה לו לשמעון

חלק בהז' פרה וטלית ולא היה גובה מרואבן כלום והלך נוגע בעדותו הוא ואמאי מעיד. **לא צריכה דמית גזלן** - דהשתא אפילו מדמיה מייאש דיורשיין פטורין משלם וכ"ש הוליך דקניןיה ביאוש ושינוי רשות דבහיתרא אותו לידייה. **דתן הגזלן כו'** - והלך מעיד דלא נוגע בעדותו הוא. **ומאליל את בניו** - ע"פ שנחנו בבניו עצמן מן הגזילה פטורין דאיינה לא גזל מיד. והניח **לפניהם** - ככלומר או שהניח לפניהם גזילה קיימת לאחר מותו פטורין דקניןיה ביאוש ושינוי רשות אי נמי כשאכלום כדמוקי לה התם. **ומקשין** - לרב שש תדאוקמה לרישא בגזל ומכר משום סיפא ולוקמה ביורש אם איתאDBGZL ומכר מיيري ובדמיית גזלן א"כ מה ראה התנא לדחוק עצמו ולשנות שיטתו בגזלן שמכר אפילו לא מכר הגזלן נמי אלא גזל ומת וכיון דמת הירוש לבניו היה יכול למצוא חילוק בין רישה לסיפה כגון ראובן שגזל שדה משמעון ומית גזלן וירשו לוי בנו ואתא יהודה וקמערער לא ליזיל שמעון ומסהיד לליי בן ראובן דלאו דיהודה היא דקרקע אינה נגזלת והדרא ליה מן הירוש משום הכי נוגע בעדותו הוא دائ' מפיק לה יהודה מיניה דיורש לא הדרא לשמעון דהיכא דקיים ארעה תיקום אבל בסיפה שגזל ראובן טלית או פרה משמעון ומת וירשו לוי בנו ואתא יהודה וקמערער מעיד לו שמעון עליה دائ' יאוש ביד ראובן ושינוי רשות ביד לוי ירושה דרישות ירושה כרשות לוקח דמי ולא תיהדר ליה לנגזל לא פרה ולא דמיה ולא הו נוגע בעדות והכי ה"ל לתנא למיתני גזל לו בית והירוש לבנו אין מעיד כו' גזל לו פרה והירוש כו' והאי דקאמר ולוקמה ביורש לאו דזוקא אלא ליתני ירושה ואגב שיטפה דמקשי ליה לרב שש תדפרש ומוקי לה בגזלן קאמר ולוקמה ביורש ומיהו ביורש לא מצי לאוקומה זהא קתני מכר א"כ מתרץ לה למיתני הירוש. **הניחא למ"ז** - בהגוזל בתרא עלה דה' משנה רשות ירושה גזלן לאו כרשות לוקח מגזלן דמי דאילו גבי לוקח אייכא יאוש ושינוי רשות וקני דלוקח רשותא אחריתוי היא ואילו ירושה כרעיה דאבה וכברשות גזלן מורישו דמי ולא קניןיה ביאוש גרידא זהא שניוי רשות ליכא גבי ירושה וכל היכא דאיתא הדרא בעין לנגזל וזה משנה דקטני והניח לפניהם פטורין מוקי לה התם כשאכלום דלא הויא גזילה קיימת והלך פטורין והלך לא מיתוקמא הד' סיפה ביורש דלא מצי למיתני ומעד לו נגזל ליורש עליה משום דהדרא ליה פרה וטלית לנגזל אם תעמוד ביד ירושה ונוגע בעדות הוא. **רשות לוקח** - דקניןיה ירושה ואע"פ שגזילה קיימתCDCתני והניח לפניהם פטורין דמשמע אפילו גזילה קיימת.

מאי איכא למיימר - ליתני גזל והוירש אמאי תני גזל ומוכר ולא מכר נמי מתוקמא שפיר כיוון דבמיהת גזלן מוקי לה רב ששת. **ועוד קשיא לייה לאביי** - במאי דמוקי לה רב ששת בגזל ומוכר והוצרך לפרש מפני שאחריותו עלי מפני שאחריות זכות יש למעיד עליyo דאייך שהוא מעיד לו דהינו לוקח ולא מצינו בגמרא שום אחריותו עליyo מפורש כן עליyo דлокח אלא עליyo דמוכר מפני שאחריותו של אייך עליyo דמוכר והכי הוה לייה למיתני מכר לו בית מכר לו שדה אין מעיד לו עליה מפני שחזרת לו מכר לו פרה מכר לו טלית מעיד עליה מפני שאינה חוזרת לו. **אלא כדרבין בר שמואל** - אתה לאשמעין רישא דחץ ברייתה ולא בגזל ומוכר מיيري וاع"ג-DDינא ה כי כדעליל מיהו ברייתה לאו בהכי איירি אלא במוכר קרקע שלו שהיתה משועבדת לבעל חוב ומכרה לlokח זה ואתא אינиш מעלמא וקמערער דלא יעד לו המוכר לlokח מפני שאחריותו של בעל חוב עליyo דמוכר לגבות מקרקע זה והלך ניחא לייה דתיקו ביד lokח דהדר עליה בעל חוב ולא ליהוי מוכר לוה רשע ולא ישלם וכנגד lokח לא ליהוי לוה רשע שהרי לא באחריות מכר לו והלך אין מעיד דנוגע בעדות הוא אבל בסיפה מכר לו פרה וטלית lokח ואתא אינиш מעלמא וקמערער מעיד לו מוכר lokח עליה וכגון שמכרה לו שלא באחריות מפני שאין אחריותו דבעל חוב עליyo דלווה המוכר לגבות מטלטלי ששבד ומוכר לאחרים אפילו שעאן אפותיקי לבעל חוב ואח"כ מכרן לאחרים כדרבא ואישתכח דלא נוגע בעדות הוא.

דף מד.ב

בסטמא - שלא ייחד לו פרה וטלית בפיירוש דלא משתעבדה לייה לבע"ח ה'ך פרה וטלית. **לא משתעבדי** - דלית להו קלא ולא יזהרו לקוחות דאי משתעבדי איזו לך אדם lokח עוד מטלטלי מחייבו דלמא טרפי להו מיניה. **אלא אפילו שעאן אפותיקי** - לה'ך פרה וטלית שיחדנו לו לגבות חובו ממש אם לא יפרענו עד זמו פלוני. **אפותיקי** - פה תהא קאי. **עשה** - לוה עבדו אפותיקי לבעל חובו ומכוון אחורי כן הלהה לאיש אחר. **אית לייה קלא** - אפסידו לקוחות אנפשיhiro. **והא לית לייה קלא** - פרה וטלית ולא ידעו הלקוחות להזהר והלך מעיד לו עליה דאיין מעמידה בפני בעל חובו. **ומקשין** - ואכתיב בפרה וטלית אמאי מעיד וניחס דלמא אקני לייה האי מוכר מטלטלי אגב מקרקעי לבעל חובו להשתעבד לו לגבות חובו מהן אם לא

יפרענו בזמןו ו חוזר ומיכרם וכי מעיד ללקוח שהן שלו נוגע בעדות הוא מפני שמעמידן בפניהם בעל חובו והכי אשכחנה דכה"ג משתעדי מטלטלי לבעל חוב דאמר רבה כו' וגביו מטלטלי מן הلكוחות דנכיסים שאין להם אחריות כגון מטלטליין נקנין עם נכסים שיש להן אחריות לעניין מתנה בכסף בשטר ובחזקה והוא הדין לעניין שעבוד דמיגו דחיל שעבוד אמקרקיי חיל נמי אמטלטלי אבל אקני ליה מטלטלי גרידוי בסודר לשתעבד לו לכשיגיע זמנו אם לא יפרענו יגבה מהם לא קני ואפילו בלשון מתנה דכל די לא קני דasmcta היא ואסמכתא לא קניה בפרק אייזה נשך (ב"מ דף סו). ואמר רב חסדא והוא דכתב ליה - בשטר השעובד דLAGMRI משעבד להו למטלטלי בהדי מקרקיי. **דלא כאסמכתא מו'** - דכיון דיין זו מכירה גמורה ולא מתנה ולא משכון אלא שעבוד בעלמא ודמי לאסמכתא דקאמר ליה אם לא אפרע לך לזמן פלוני תגבה מכאן הלך צריך לכתוב בו לאלומי שטריה דלא כאסמכתא לאסמכתא לא קניה. **טופסי דשטרי** - הוא שטר העשויה להעתיק ממנו שטרות ולא נכתב לגבות בו ואין בו ממש. **הכא במא依 עסקינו** - דמציע מעיד כגון שקנה לך פרה וטלית ומיד מכירה בפנינו דודאי לא לוה ביניים ולא שעבדים למלואה. **וניחוש דלמא דאייני אמר ליה** - כלומר אכן איכא למייש דאקני ליה להז פרה וטלית למלואה אגב מקרקיי והיכי דמי כגון דמקמי הכי כשלוה כתוב למלואה בשטר משעבדנא לך אגב מקרקיי כל נכסים דקנאי ודעתייך אנא למיקני וכשלקח הפרה והטלית אחורי כן נשעבדו לו מיד ואיכי אmai מעיד אלא מזל חישת להכי אכן למשמע דמי שכותב כן דאקני האומר לחברו נכסים שאני עתיד לקנות אני מוכר לך או משעבד לך ואחר כן קנה ומכר לאחרים או כתוב לו דאקני והוא קנה אחורי כן ומת והוריש לבניו לא משעבך להאי שכותב לו דיין אדם מקנה לחברו דבר שלא בא לידי ע"פ שעתיד לבא ובעה היא لكمנו בפרק מי שמת ולא איפשיטה ומשמע מהכא דלא משעבך. **לא צריכא** - הא דקאמרי מעיד ולא חישין לדלמא אקני ליה מטלטלי אגב מקרקיי כגון דקאמרי עדים ידועה ביה כו' והלך לא אקני ליה מטלטלי אגב מקרקיי שהרי לא היו לו מקרקיי והלך מעיד דכיון שמכר לו הז פרה וטלית ללא אחריות וגם אין מעמידה בפניהם בעל חובו לאו נוגע בעדותו הוא כלל והשתא מתוקמא אפילו ללא לocket ומכר לאלטר והוא דלא קאמר אלא לא צריכא ממש דאמורה לא תירץ הכי לעיל אלא סתם הגمرا תירץ כן [ושיטה זו נהגת ברוב המקומות] ופירש

ר"ח ידיעין ביה בהאי דלא הוה ליה ארעה מעולם צרייכי לאסתהודי הци זה האיש לא נຕפרש ממנה מעוזו ועד היום וברוי לנו במה שקנה וכי לא קנה קרקע מעולם לא במתנה ולא בקניה כגון הא דגרסינו באשה רבה ביבמות (דף פח) נשאת ואחר כך בא בעלה תצא מזה ומזה אמר רב לא שננו אלא שנשאת כו' ומסקין בה לא צריכא דאתו תרי ואמרי אנן הוינן בהדייה מכני נפק ועד השטא ואתון לא ידיעיתון ליה כו'. **נמצאת שאינה שלו** - שהעידו עדים שגולה המוכר ומכרה לו ובא בעל השדה ונטלה ממנו חוזר לוקח על המוכר ולא הויא מכירה כלל דבשלמא היכא דטרפה בעל חוב הויא מכירה דעביד איןש דזבין ארעה ליוםיה בשביל פירות يوم אחד כדאמרין בבבא מציעא (דף יד) ופירות שאכל שלו hon כדאמר שמואל בפרק שני אוחזין בטלית (שם דף טו) בעל חוב גובה את השבח שבח אין פירי לא אבל לוקח מגזלו אמר התם בבא מציעא (דף יד) המוכר שדה לחברו ונמצאת שאינה שלו אמר שמואל מעות יש לו שבח אין לו ללקח אלא הדרא ארעה והדרי פירי וכל השבח והלך כיוון דלא מרוחיח מידיו לאו מכיר הוא כלל והכא נמי גבי פרה וטלית אמאי מעיד הא איך למיימר דנוגע בעדותו הוא דניחא ליה למוכר דתיקו ביד לוקח דאי מפיק ליה מיניה מערער בעדים שמעידין שהיא של מערער הרי נמצאה שאינה שלו של מוכר אלא גולה מהאי מערער ומכרה להזה ויחזור לוקח עליו דמוכר ואף על גב דשלא באחריות מכר. **ומשני במכיר בה** - הлокח ומודה בפני עדים שהפרה זו בת פרתו של מוכר היא ולא גולה מעולם וכן הטלית נארג בבעיתו והודאת בעל דין כמה עדים דמי ואידך מערער בעי לאפוקה מיניה בעדי שקרים או טועים בין בהמת המערער להמת המוכר דהשתא לא הדר לוקח עליה דמוכר כיוון דמודה דשלו הייתה והלך מעיד לו מוכר לפסול עדיו של מערער דלאו נוגע בעדותו הוא והוא דנקט חמورو ולא בת פרתו משום דלקמן אמרין הци. **ורוב זביז' אמר** - אף על גב דאיינו מכיר בה שהיא בת חמورو מעיד לו עליה דafilו ודאי גולה איינו חוזר עליו דאמיר ליה להכוי זביני לך כו'.

דף מה.א

אי דעתך ליה - למוכר ארעה אחריתך בת חוריין שיוכל בע"ח לגבות הימנה עליה הדר בעל חוב דין נפרעים מנכסים משועבדים במקום שיש נכסים בני חוריין ואפי' הן זבורית ואמאי איינו מעיד הרי אין מעמידה בפני בעל חובו ואין

לו לモכר לא ריווח ולא הפסד אם תעמוד ביד הלווקח ואינו נוגע בעדות זו. **מאי נפקא ליה מיניה** - אם תשאר ביד הלווקח הא אפיקו אי מפיק לה מעורער לא מצי גבי בעל חובו מיניה דמוכר מידי דהא לית ליה. **לא ניחא ליה** - ללויה דתיפוק ארעה מיד לוקח ולא ימצא בעל חוב ממלה לגבות וקס ליה לוה בליה רשע ולא ישלם והלך נוגע בעדותו הו. **סוף סוף** - מה הנאה יש לו בעדות זו דמוקי לה ביד לוקח והדר בעל חוב וגביה לה מיניה לגבי לוקח נמי הוה ליה לוה רשע שהרי הפסידו ולא הוי נוגע בעדות זו. **ומשנין** - דאמר ליה להכי זבני לך שלא באחריות להפטר מכל אחריות שבעולם והלך אינו מעיד שרוצה להעמידה בפני בעל חובו דلغבייה הוא דהוה ליה לוה רשע אי לא פרע ליה. **מכריז רבא** - דריש לרבים. **DSLKIN LEUILA** - העולין מבבל לארץ ישראל. **וזנחתני לתטא** - מא"י לבבל כולכם תדען דין זה האי בר ישראלכו. **חמרא** - חמור. **ואניש ליה** - מיניה דЛОוקח דקטען עכו"ם חמור זה נגנב ממני או מי שמכרו לך גזו ממני ובלא עדים מאנסו הימנו וכדמפרש לקמן שלא אניס ליה לאוכפה אלא החמור לבודו דמוchar מילתא דידייה הוא דקה שקליל שלא דידייה לא בעי ליה למשקל והלך דינה הוא דמפני ליה כמו הפוצה את דוד עבדו מחרב רעה (תהלים קמד) ויביא עדים וידון עם העכו"ם אולי יוציאנו מידו דעכו"ם צייתני דינה הם ודוקא עכו"ם אבל קאניס ליה ישראל לא מפני ליה אלא יתבענו בדיין דין כה לישראל לגזול חמור מהבירותו בלבד עדים ובלא ראייה. **ולא אמרן** - צריך מוכר לפצות לוקח אלא שאין מכיר בה לוקח שהיא בת חמורו של מוכר דאיقا למימר הדיון עם העכו"ם. **אבל הכיר בהכו'** - לא מבעי ליה לפצותו כיון דדבר ידוע הוא שגדלה בביתו של מוכר וסתם עובד כוכבים אנס הוא מסתברא דשלא כדיין אנסו העכו"ם. **ולא אמרן** - מפני ליה היכא דין מכיר בה אלא שלא איןיס את החמור ואת האוכף וכיון דהניח את האוכף מסתברא דשלו הוא נוטל והלך נקט חמור אבל פרה וטלית ליכא למימר האי חילוק דאוכף. **לא** - מפני ליה דסתם עובד כוכבים אנס הוא. **אפיקו ליכא כל הני** - אינו מכיר בה שהיא בת חמורו ולא איןיס לאוכפה אפיקו הכי לא מפני ליה דסתם עובד כוכבים אנס הוא [זהכי קייל משום דאמיר בתראה הו]. **אומן אין** - לו חזקה - מתני' היא דקתני האומניון והאריסין כל חדא חדא בבא מפרש להו ואזיל. **אמר רבה לא שנו** - דין לו חזקה לטעון ל��וח הוא בידי וצריך לשלם האומן לבעל הבית את בגדיו או את כליו. **ולא שMASTER לו** - בעל הבית לאומן טליתו בפני עדים לתקנו והלך

אפילו אין לנו רואים עכשו הטלית ביד האומן ובעל הבית תובעו טליתו אין האומן יכול לטעון החזרתיו לך דסבירא ליה לרבה המפקיד אצל חבירו בעדים צריך להחזיר לו בעדים כדמפרש لكمיה והיה לו להחזירם בעדים וכל שכן שאנו רואין אותו בבית האומן שאין יכול לטעון לקוח הוא בידי שהרי מעידין עדים שבתורת פקדון בא לידי שהרי בפניהם מסר לו ומיהו אי טuin החזרתיו לך בפני פלוני ופלוני והלכו למדינת הים נאמן דהכי אמרין בשבועות (דף מא) דאפי' למ"ד המלאה את חבירו בעדים צריך לפורען בעדים אי טuin ואמיר פרעתיך בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים נאמן ומיהו כל זמן שלא טuin אלא החזרתיו לך שלא בעדים אינו נאמן והוא שלא אמרין מותוק שיכול לומר פרעתיך בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים כי אמר נמי החזרתי ביני ובין נאמן כי האי גונא לא אמרין מיגו דכיוון שלא פרעו בפני עדים לא היה יכול לומר פרעתיך בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים דמיילתא דעבידא לאיגלווי לא משקר איניש פן יעשה בדאי הימים ולמחר כי הדרי עדים ממדינת הים ויאמרו לא היו דברים מעולם. **אבל מסר לו שלא בעדים** - לא מיבעה היכא דין אינו רואין הטלית בידו דמתוק שיכול לומר אמרת אתה מסרת לי אבל החזרתי לך ונאמן דהא אין צריך עכשו להחזיר לו בעדים אי נמי יכול לומר לא היו דברים מעולם שלא מסרת לי ויהיה נאמן בשבועת היסט כי אמר לו נמי ישנו בידי ולקוח הוא שמכרתו לי דיש לו חזקה ונאמן ע"י האי מיגו אלא אפילו אם ראה עכשו עדים הטלית ביד האומן או שתפוס בו בפנינו מותוק שיכול לומר לא היו דברים מעולם שלא מסרתו לי אבל אחר מסרו לי שמכרתו לו והוא מכירה לי כי אמר ליה נמי אתה מסרתו לי ומכרתו לי נאמן בהאי מיגו דסבירא ליה לרבה השטא דהיכא שלא מסר לו בעדים ל"ש ראה הטלית בידו עכשו ל"ש לא ראה יש חזקה שלא מדמי ליה לדין של דברים העשויין להשאל ולהשיכר ואמיר איזך לקוחין הון בידי דין אינו נאמן הוail ויש למערער עדים שהוא שלו ואע"ג דליך עדי מסירת שאלת או שכירות מושום דשאלה ושכירות לכל שכניו אדם משאיל ומשיכר אבל הכא מצי אמר אומן איןך רגיל לתקן בבדיקה אצלי והכי מוכח لكمיה דלרבה ל"ש ראה ל"ש לא ראה יש לו לאומן חזקה היכא דליך מסירה בעדים. **אמר ליה אבי** - לרבה אמא לא משווית שום חילוק היכא דמסר לו בעדים בין ראה עכשו הטלית בידו בעדים לא ראה אפילו מסר בעדים נמי היכא שלא ראה יש לו חזקה מותוק שיכול לומר לו החזרתיו לך דסבירא ליה אבי

דף מה.ב

המפקיד אצל חבריו בעדים אין צורך להזכיר לו בעדים כי א"ל נמי ל��וח הוא בידי מהימן ולא משכחת מתני' דקתיי אומן אין לו חזקה אלא היכא דראה לא שנא מסר בעדים לא שנא לא מסר דלםסירה לא חיש אבוי דעתשיו אינו יכול לטעון החזרתיו לך דהא קא חזין ליה בידו ו גם אינו יכול לטעון לא מסרטו לי דדמי לדברים העשויין להשאל ולהשכיר ו אמר ל��וחה היא בידי אינו נאמן אע"ג דליך עדוי מסירה ובכח"ג לחוד הוא דס"ל לאבוי דאומן - אין לו חזקה והכי הויא מסקנא דשמעתין כאבוי. **ראה עבדו ביד אומן** - שלמלמדו אומנות והז ראה בעדים היא שאינו יכול לטעון לא ראית וכגון שהחזקיק בו שלוש שנים די בפחות מג' שנים למה לי דנקט אומן דמשמע אבל באדם אחר הויא חזקתו חזקה והאמר ר"ל (עליל בבא בתרא דף לו) הגודרות אין להן חזקה ואוקימן אין להן חזקה לאלאר אבל יש להן חזקה לאחר ג' שנים. **וטליתו ביד כובס** - ואפילו שעה אחת. **לא אמר כלום** - דאומן אין לו חזקה. **בפני אמרת** - לפלוני למוכרו וליתנו לו במתנה. **דבריו** - של גזלו קיימי הци כס"ד השטא והיינו דפרק Mai Shana Rishaa כו'. **אמר רבא כו'** - ברישא מפרש לה והדר מפרש תיובתא. **bijotza** - הטלית מתחת ידי אחר שטוען שלקחו מן האומן וקאמר ליה אחר לבעל הבית התובעו ואמר לו מה טיבו אצלך והלא מסרטיו לאומן לתקן והוא מшиб מן האומן קניתיו ובמצותך מכרו לי שבפני אמרת לו למוכרו הרי הוא כמו שטוען ממקך לקחתני דמיגו די א"ל האי מחזיק בעה"ב מנך זבנתי ומהימן הוא דהא לאו אומן הוא כי א"ל נמי יודע אני דזבניתה ניהליה לאומן וזבנה אומן ניהלי מהימן דהינו כדאמרן לעיל די א"ל דזבנה מינך קמאי דידי מהימן. **אי דאיכא עדים** - שמסר לו למה לי ראה את הוא דאמרת ל"ש אלא שמסר לו בעדים ל"ש ראה ל"ש לא ראה אמרת דיין אומן מהימן משום דכיוון דהפקידותו בעדים צריך להחזירו בעדים ומאי קתני דכי ראה איינו נאמן אבל אם לא ראה מהימן דמשמע דיין צריך להחזיר לו בעדים. **וכי ראה אותו ביד האומן מיהא תפיס ליה** - בעה"ב ומוציאו מידו אלמא היכא דראה אפילו לא מסר בעדים לא מהימן אומן וקשה לרבה דאמר דהיכא דמסר שלא בעדים ל"ש ראה לא שנא לא ראה מהימן אומן. **ומשנין רביה** - לא לעולם היכא דלא מסר בעדים אומן מהימן ואפילו ראה כדאמרין והכא מיירין כגון דאיכא עדים שמסר לו

וגם ראה הטלית בידו דכוון דaicא תרתי עדים וראה לא מצי לאחזוקי ביה ולמיימר לקוח הוא בידי שהרי בתורת פקדון בא לידי ומיגו ליכא למימר זהא לא מצי למימר החזרתיו לך שהרי רואין אותו עכשו בידו ועכשו חזר בו הרבה בעל כrho ממאי דאoki למתני' במסירת עדים ע"ג דלא ראה אין לו חזקה לאומן והשתא ס"ל דaicא דaicא תרתי עדים וראה אין לו חזקה אבל עדים ולא ראה או ראה ולא עדים יש לו חזקה שיכול לטעון החזרתיו לך היכא דלא ראה וא"ג דמסר בעדים זהדר ביה ממאי דאמר לעיל צריך להחזיר לו בעדים וכ"ש היכא דליך לא עדים ולא ראה דיש לו חזקה ולאביי בראה לחוד תליא מילתא אם ראה ביד אומן אין לו חזקה ואם לא ראה יש חזקה ולמסירה לא חיישנו בין בעדים בין بلا עדים. **והאמרת קו'** - וכיוון דaicא עדים למה לי ראה. **מתיב רבא** - לאביי. **לסיוע לרבה** - נראה בעניין דבleshon הזה אמר רבא בבית המדרש תניא כוותיה דרבה ותויבתה לאביי. **על בעה"ב להביא ראייה** - עדים משום דאוון מהימן מיגו דמצי למימר לקוח הוא בידי יכול לטעון עד כדי דמיו כדאמרוי גבי הנהו עיזי דאcli חושלי בנחרדעת (לעיל בבא בתרא דף לו). **בזמןו נשבע ונוטל** - כלומר אם בזמןו טובעו בדי נשבע ונוטל דהינו מן הנשבען ונוטלין שכיר בזמןו נשבע ונוטל וטעמא בשבועות משום דבעל הבית טרוד בפועליו הימנווה לשכיר. **עבר זמן** - אחר שække החמה. **המושיא מחבירו** - שכיר. **אי דaicא עדים** - שמסר לאומן בפניהם ומסתמא גם בפניהם קוץ השכירות. **לייחזוי** - דיניין עדים Mai קאמרי.

דף מו.א
אלא לאו זליך עדים - עדי מסירה וא"ג דראה. **וקתני אומן מהימן** - דקתני על בעה"ב להביא ראייה כרבה ותויבתה לאביי דאמר לא מהימן היכא דראה. **דליך עדים ולא ראה** - ודברי הכל מהימן דמצי אמר לא היו דברים מעולם. **הא אחר** - איניש בעלמא דלאו אומן. **היכי דמי** - דבאוון אין לו חזקה ואחר יש לו חזקה. **אי דaicא עדים** - שמסר בעה"ב לאומן בפניהם והוא דראה הטלית עכשו בידו א"כ היאך דיקינן אחר יש לו חזקה הא כיון דaicא עדים דבתורת פקדון בא לידי וגם רואין אותו עכשו בידו דלא מצי למימר החזרתיו לך הא ודאי לא מהימן לומר לקוח הוא בידי דמאי שני מאריס ואפוטרופוס שאין יכולן לומר לקוח הוא בידי והא ליכא למימר

דבዳיכא עדים ולא ראה מיيري והלך אחר מהימן דהא אפיקו אומן נמי מהימן לדברי הכל דהא אוקמן לעיל המפקיד אצל חבריו בעדים אין צורך להחזיר לו בעדים ומיגו דמציא אמר החזרתי לך כי אמר נמי לך הוא בידי מהימן. **אלא לאו דליקא עדים** - בשעת מסירה והלך ע"ג דראין אנו בידו לאחר יש לו חזקה דכיון דלאו אומן יכול לומר לך הוא בידי כדי כדי כל הקוני מטלטلين מחבריהם שאין צריך עדים אלא מכיוון שהוא מוחזק בו יכול לומר שלי הוא שלקחתיו ממש. **וקתני אומן אין לו חזקה** - hicca דליקא עדים ואיכא ראה כאבי. **טיובתא דרבה** - דאמר לעולם מהימן אומן עד דaicia תרתי, והשתא שמעין מהכא דהמפקיד אצל חבריו בעדים אין צורך להחזיר לו בעדים דהא הדר בה רבה לגבי כאבי ובהמוכר את הבית לקמן בבא בתרא (דף ע) פסקין שאפיקו המפקיד אצל חבריו בשטר אין צורך להחזיר לו בעדים ומדקאמר גمرا אי דaicia עדים אחר אמר אמי מהימן מיניה שמעין שהמפקיד אצל חבריו בעדים ועדיין ישנו לפקדון בידו לפניו שאינו יכול לטעון החזרתי לך ולטעון שמכרו לי אח"כ אינו אומן וה"מ בשראה ותפס אבל אם לא ראה (ותפס) מהימן מיגו דאי בעי אמר החזרתי לך כי אמר מכרת אותם לי אומן ושבועה וה"מ שהפקיד אצל בעדים אבל אם ראה טליתו ביד חבריו ומכירין בו בעדים שהיה של זה הטוען לזה מה טיבו אצל ואמיר לו לך הוא בידי הוא אומן דין זה אומן לומר הפקדתו אצל מאחר שאין לו בעדים וה"מ שמצא טליתו ביד חבריו שאינו אומן אבל ראה טליתו ביד אומן ואמר אומן לך הוא בידי אינו אומן אה"כ יש לו בעדים שלקו מהה בפניהם (ובא הלה ונטל את שלו) ואע"פ שלא מסר לו בעדים אבל אם לא ראהו בידו אומן לומר לך הוא בידי ואע"פ שמסר לו בעדים דמיגו דמציא טועין החזרתי לך כי אמר נמי לך הוא בידי אומן וה"מ ואומן אין לך חזקה בכלים שאותו אומן ראוי לתקן כגון צבע בגדי צבע וטלית לכובס וכן חלוק וכל בגדים בני כיבוס ולבדן עורות וה"מ שיש חילוק בין אומן לבעל הבית בדברים שאין עשויין להשאל ולהשכיר אבל בדברים העשוין להשאל ולהשכיר ל"ש אומן ול"ש כל אדם אם אמר לך חוץ הוא בידי אין אומן במס' שבאות (דף מו). **בבית האומן** - נתן לו האומן טלית של אדם אחר. **ה"ז ישתמש בהן** - עד שיבא הלה אותו שנטל טליתו של זה האומן ולא הו שואל שלא מדעת כדמותם לכמה דaicia למימר האומן נתן לו זה מדעת. **אמר רב חייא** - טעם דרישא בא לפרש Mai שא מסיפה וכי אין אדם

עשויכו' והלך AiCA למימר שהאומן מכיר טלית אחת שהוא מתקן במצות בעל הבית שצוה לו למכרו וטעה האומן ומוכר טליתו של זה ונתן לו טלית זו מדעת עד שיחזיר לו את שלו וכיון דעתו נתן לו מותר להשתמש בה מה שאין כן בבית האבל ובבית המשתה. **ל"ש** - דמותר להשתמש אלא שנtan לו האומן עצמו דaicא למימר דעתך עשה. **אבל** - אם נתנו לו זהה אשתו ובינוי של אומן לא ישמש DaiCA למימר מיטעה טעו. **והוא נמי** - אומן. **לא אמרנו** - אדם נתן הוא מותר להשתמש בו אלא אמר ליה הילך טלית זו DaiCA למימר דלהכי לא אמר ליה טליתך שאין זו שלו ומדעת נתן לו חלפי טליתו שלו. **אבל אם אמר לו הילך טליתך** - כסבירו הוא שזו היא שלו וטעות הוא ואסור להשתמש שלא מדעת וכן הלכה. **רמאי פומבדיתא** - האומני שambilain להן בגדים לתקן כדאמרין התם (חולין ז' קכז) פומבדיתא לויז אושפיז. אמר ליה - בעל הבית. **הב לי טרבלי** - טליתי שמסרתי לך לתקן. **דחויה גבץ** - בגד אחד ראו והוא שלי ומיהו העדים אין מכירין בויפה אם זה הוא. **אפקניה ונחזינהו** - הוצאה אותו שיראו עדים שאתה אומר אחרינא הוא ואמת דבריך והוציא עצמן מן החשד. **איبرا לא מפיקנא ליה** - באמת לא אוציאנו בשבייל טענותיך של הבל אראה לך ממון אחרים וזהו הרמאות דלא לשם שמים מתכוון אלא לגנוב את טלית חבריו מתכוון. **שפיר קאמר ליה** - האומן כך השיב רבא לאבי שאע"פ שרמאים הן הדין עמם דאפי' כשרים שבישראל יכולין לטעון כן.

דף מו.ב

ראה תניא - ראה טליתו בידי האומן שראה עכשו ובעדים אבל זה אינו רואה טליתו בידי זה האומן וגם העדים כשראוו לא הכירוהו אם זה הוא. **ואי חליס** - התובע מציא משוי ליה ראה יכול לישתדל לאומן בדברים עד שיראהו לו בפני עדים וכיון שיראהו יוכל להוציאו ממנו דאומן אין לו חזקה היכא דראאה. **דא"ל** - דרך ערמה בחשאי. **אמאי תפסת** - טלית דידי. **לאו משום דעתך** - זוזי גבאי אתה ירא שלא אכפור לך איini כופר לך ואף אתה אל תכפר לי ולעכבה בהיתר נגד מה שאינו חייב לך אפקה בפני בני אדם שבקיאין בשומה ונשיימה וشكול דידי והחזיר לי המותר אם יש יותר. **מציא אלכו** - כלומר גם האומן כ"ש שיהא ערום ומכיר בערמותו ויאמר לא צריכנא לשומה DIDIK כבר שימיוה ראשונים לפני בואך ואין שוה כלום יותר

מן החוב שאתה חייב לי. **אריסט** - שיזעין בו שבאריסות ירד לשדה זו אין לו חזקה. **אמאי** - אין לו חזקה והלא עד האידנא שהיה באрисות פגא היה נוטל כדין אריס והשתא אכלת כולה שלש שנים ואין זה דרך אריסים והוא לו לבעל השדה למחות. **א"ר יוחנן** - מתני' באריסי בתוי אבות מיيري שרגילין לשומר שדות של משפחה זו מעולם הן ואבותיהם באрисות ולא היו יכולים להחליפו באрисים אחרים ואותן אריסים נהגים לאכול כל הפירות ב' וג' שנים ואחרי כן יאכלו הבעלים כמו כן היכך אין להם חזקה אבל שאר אריסין יש להן חזקה. **אריסט** - של בתוי אבות שהוריד אריסין תחתיו אותן ג' שנים שהיא לו לאכול והוא לא עשה עמהן כלום. **יש לו חזקה** - דלא עביד בעה"ב דנחתוי אריסין נקרים בארעה ללא רשותו ושתייך שמא יקלקלו שדותיוআ"כ עושה האריס עצמו עמהן ורואה מה הם עושים כדלקמיה. **אריסט** - של בתוי אבות. **שחלק לאריסין** - לכל אחד מסר לעשות חלקו בשדה וגם הוא עושה עמהן. **אין לו חזקה** - דא"ג דהיכא דהוריד תחתיו יש לו חזקה הכא אין לו חזקה דכה"ג לא קפיד בעל השדה מאחר שגם הוא עושה עמהן. **ואיכא למימר הרמניא שויה** - רשות נתנו לו להוריד אריסין עמו אם טורח הוא לו לעשות לבדו. **אריסט** - שהורידתו ראובן ובא שמעון לערער עליו מי מציא אריס להיעד לו לראובן להעמיד בידו מי הוי נוגע בעדות מסוים דנהנה מן פירות השדה או לא. **אל** - רב יוסף דיתיב קמיה הци אמר שמואלכו. **הא דaicא פירא בארעא** - שעדיין לא נטל האריס חלקו איינו מעיד דניחא ליה דתיקו ביד ראובן دائ שקל ליה שמעון יטול גם הפירות - כדין נגזל. **דליך פירא בארעא** - וגם לא טרח בה האריס כלום בשנה זו מציא להיעד שלא מרוח מידי בהאי עדות ואם משום שאם נשר הקרקע ביד ראובן היה מורידו באрисות הרבה ימצא שדה באрисות וגם מי יודע אם יעשנו אריס שלו אם ירצה עשה ואם ירצה יחול. **ערב** - של לוה נגד המלה מעיד ללה עלי קרקע שלו להוציאה מן המערער ואיימת מעיד. **והוא דאית ליה** - ללה. **ארעא אחראתי** - שיוכל המלה לגבות הימה את חובו ויפטר הערב ונמצא שאין הערב מרוח כולם بما שמעמיד שדה זו ביד לוה והוא ליכא למימר דליך מתכוון הערב דניחא ליה שייה שדות הרבה ביד הלוה שאם חייב הלוה עדין לבעל חוב אחר שיגבה תקופה קרקע האחת ויגבה הערב קרקע השנייה ונוגע בעדותו הוא ליכא למימר הци דכולי האי לא חייש שמא לא יפרע הלוה בזמןו ואת"ל לא יפרע שמא יבא מלה אחר ויגבה ואח"כ יבא מלה זה ויפרע

ממנו שני חששות לא חייש והלך לאו נוגע בעדות הוא וכי האי גוונא איכא לתרוצי גבי מלאה מעיד ללווה. **ЛОKH ראשוני מעיד לLOCK חני** - כגון רAOBN שמכר שדה אחת ללי ואחר כך שדה אחרת ליהודה ואתא איניש מעלמא ומערער על של יהודה לומר גולה רAOBN ממני מעיד לו לוי ליהודה דהינו LOKH ראשוני לLOCK חני ומיעיד לו שהוא שלו ולא של מערער והוא דאית ליה ליהודה עוד קרקע אחרת שלקח מרAOBN שיוכל בעל חוב דראובן לגבות חובו הימנה כדין בעל חוב שגובה מלוקח אחרון ואם אין לו גובה משלפניו והלך כיוון דאית ליהודה עוד קרקע אחרת המשועבדת לבעל חוב דראובן אי נמי יש לו לרAOBN קרקע אחרת בת חוריין דליהדר עלה בעל חוב דיזיה מציא לוי לאסיהודי ליהודה אהיך קרקע דלאו נוגע בעדותו הוא דהא אפי' מפיק ליה מערער מיהודה לא אתי בעל חוב דראובן וטריף מלאי אלא מקרקע אחרת שיש לו ליהודה מרAOBN או לקרקע אחרת שיש לו לרAOBN עוד אבל אי ליכא קרקע אחרת לא מסחיד לוי ליהודה מפני שמעמידה לוי בפני בעל חוב דראובן פן יבא ויתרוף הימנו ודוקא לOKH ראשוני אין מעיד לLOCK חני [היכא דלית ליה ארעה אחריתני] אבל לOKH שני מעיד לLOCK ראשוני אפילו היכא דלית ליה למוכר קרקע אחרת דהא בעל חוב דמוכר לעולם אלוקח שני הדר בין שיש קרקע לLOCK ראשוני ובין אין לו והלך לא מרוייח מיידי בעדותו וכגון שמכר מוכר לLOCK ראשוני שלא באחריות אבל אם מכיר לו באחריות לא מסחיד ליה שני לLOCK ראשוני אלא אם כן יש לו קרקע למוכר דליהדר לOKH ראשוני עליה דנוגע בעדותו הוא דחייש דאי מפקי ליה מלוקח ראשוני הדר LOKH ראשוני עילוואי שקניטי אחריו קרקע המשועבדת לו כן נראה בעיני.

דף מא

קבלן - ערבע קבלן שקיבל המעות מידו של מלאה ונתנו לידי של לזה וזהו דינו דממי שירצה המלאה יפרע תחלה אבל ערבע סתמא אין טובען לערבע תחלה עד שיעמיד מלאה לזה בדין ויחייבוהו לשלם ואין לו מה לפרווע ואז יגבה מן הערבע. **אמר לי מעיד** - כמו ערבע. **אמר לי לאינו מעיד** - דאתני נוגע בעדות הוא דניחא ליה דנקמא תרוייהו ארעתא בידיה דלהה כי היכי דליהו ליה ארעי טובא זיבורית ובינויית דכי אתה מלאה למגבוי בינויית דקבבן כדין בע"ח שדיינו בינויית לימה ליה אתן לך בינויית דלהה והלך הוה נוגע בעדות דאי לא הוה לזה בינויית לא ליגבי מלאה אלא מבינויית דקבבן דהכי הוי דין

دلכל מאן דבעי תבע ברישא אבל בערב סתם ליכא למימר הכי דכל כמה
דאית ליה לולה למיפרע מידי ואפי' זיבורית לאו כל כמייה דמלוה למייהדר
גביע ערבי כדקי"ל במכילתין (לקמן בא בא בתרא דפ' קעדי) לא יתבע ערבי תחלה.
אומן אין לו חזקה - כדקתי מותני. **אבל בן** - של אומן וכגון שאין הבן אומן
יש לו חזקה וכדמפרש לקמן. **גזלו** - لكמן מפרש היכי דמי יש שمفרש
שהוחזק בגזלות על שדה זו ובהאי שדה הוא דין לו חזקה ויש שمفרש
לקמן כגון רוחח נפשות על עסקיו ממון והלך אין לו חזקה על שום קרקע
של אחרים בעולם. **אי דאתו** - הנץ בניהם בטענთא דאבאון דאמרי אבינו
הורישה לנו ומ"ה בן גזלו אין לו חזקה דמי האי גונא אין טוענין לירוש
דכיוון דמכח גזלו קאתי ואיהו לא טעין מאבי אני יורש דזבנה מיניך קמאי דידי
דilihמניה ע"י מיגו דמציא אמר זבנית מיניך הלך חזקה שאין עמה טענה היא
שהרי אין לאבא חזקה וגם הבן הבא מכחו אין חזקתו חזקה וכיון דמכח
אבאון קאטו אפילו הנץ בן אומן ובן אריס נמי לא ליהו להו חזקה. **אלא**
בטענה דנפשיהו - אני זבניתה מיניך. **לא צריכא** - דקאותו בטענთא דאבאון
וכגון דאמרו עדים בפנינו הודה לו המערער לאביהו של אלו שמכרו להם
הלך הנץ בן אריס ובן אומן איך לא למימר קושטא קאמרי כשטוענין אבינו
לקחו ממק' שהרי הודה והוזאת בעל דין כמה עדים אבל בן גזלו ע"ג
דאודי האי מערער לאביו לא מהימן לומר לךו הוא ביד אבי ואפי' בחוי אביו
אם נתנו לבן שהרי הוא מתוק פחד הודה לו לגזלו כדי כדבר כהנא כו' אבל בן בנו
של גזלו יש לו חזקה اي ATI בטענה דאבא דטעין מאבי יורש ואבי לא היה
גזלו וכי האי גונא טוענין לירוש דאילו היה אביו קיים היה טעין מיניך זבניתה
ולא היה ATI בטענთא דאבא אף אנו נטעון בשביל היורש ורישא דקתי
אומן אין לו חזקה בדיליכא עדי הודה דלצדדין קטני. **אי לאו דאודי ליה** -
געzel גזלו. **הוה ממטי ליה לדידיה ולחמריה לשחוור** - היה מוסר אותו ואת
חמורו לפקיד כדמתרגמינן (במדבר טז) [לא חמור אחד מהם נשאתי] לא
חמורא חד מנהון שחרית דסתם גזלו גברא אלמא הוא. **פעמים שאפילו בן**
גזלו יש לו חזקה - וע"ג דלא ATI בטענה דנפשיה היכי דמי כגון דקא ATI
בטענთא דאבא דאבא שטוען מאבי אבי אני יורש ואיהו לא היה גזלו ומיגו
דמציא אמר זבניתה מיניך כי אמר נמי זקנין הורישה לאבי ואבי הורישני נאמן
דחזקה שיש עמה טענה מעלייתא היא. **ל"א כתוב בספרים פעמים שבן בנו**
של גזלו נמי אין לו חזקה וכגון דאתו בטענთא דאבא דאבא - שאבי אביו

גزلן היה ושניהם אמת אבל הראשון נראה שאמר רבא ולא האחרון. **היכי דמי גزلן** - אותו שאין לו חזקה. **על שדה זו** - ובההוא שדה הוא דין לו חזקה אבל בשאר שדות יש לו חזקה. **כגון של בית פלוני שהורגין כי'** - אנשי רשעים היו שהייה מכיר בהן רב חסדא שהורגין נפשות על עסקיו ממונו אין להן חזקה בשום קרקע בעולם שכל אדם ירא למחות ביהן וקייל כתרויהו. **ירץ מאומנותו** - ושוב מחזיק בה יש לו חזקה. **בן שחק** - הפליג מבאיו ואין סמוך עוד על שולחנו כגון שנשא אשה ואין משתמש עוד בנכסי אביו הרי הן הכל אדם ע"ג דעתן (לעיל בבא בתרא דף מב) לא לאייש חזקה בנכסי אשתו ולא לאשה בנכסי בעלה ולא האב בנכסי הבן ולא הבן כי' הנך כיון שהופלו זה מזה יש להן חזקה זה על זה. **טלקא דעתך אמיןא אחולי אחיל** - האב גבי דבן פירות שאכל בשלוש שנים ולפיכך לא ערער ולא תיהוי חזקה קמ"ל שלא מחייב. **אלא אשה שנתגרשה פשוטא** - דמחזקת בנכסי בעלה וכן בעלה מחזיק בנכסי שהרי שונאי זה את זה והיה להן למחות.

דף מזב

מגורת ואינה מגורת - כגון זרך לה גט טפק קרוב לה ספק קרוב לו דבעלה חייב במזונותיה עד דיהב לה גט ודאי קר' זира ואיכא למיימר כיון דmagorashת ואינה מגורת אשתו היא וחיב במזונותיה והניח לה בעל קרקע זו בידה כדי שתיזון מפירוטיה ולא הויא חזקה קמ"ל דהויא חזקה דכיון דהתחיל בגירושין והוא שונא לה לא ייחד לה קרקע למזונותיה כי בטורה יתנו לה מזונות בזמנים כשחיה ביהו ב"ד. **חייב במזונותיה** - דאכתי אגדיא ביה. **וכלו** - אומן ואריס וכל הנך דלעיל דברנן אין להן חזקה. **ראייה** - שטר מכירה או עדי מכירה. **ראייתן ראייה** - מילתא פשוטא היא ומשום סיפא נקט לה. **גزلן שהביא ראייה** - עדי מכירה או עדי הודהה אבל מתן מעות לא ראו. **אין ראייתו ראייה** - כדרב כהנא די לאו דאודי ליה או שכתב לו שטר מכירה הוה ממטי ליה ולחומרה לשחוור אבל אם נתן לו הגזלן מעות בפניו עדים ראייתו ראייה כדרב הונא לקמיה דברנן תליווה וזבין זביני ווע"ג דרב ביבי מוקי לה لكمן להא אפילו בשנתן מעות הגזלן לנגזל ואפ"ה לא קנה גزلן הא אמרינן لكمן בשמעתין דרב ביבי מיימרא היא ומימרא לרבות הונא לא סבירא ליה וכדרב הונא קיימת לנו בשמעתין. **ואין מעמידין שדה בידו** - ולא לכל הבא מכחו כגון בן גزلן או לוקח מגזלן. **מאי קמ"ל** - רב הונא

דגולן וכל הבא מכחו אין ראייתו ראה ולא קנה. **תנינא** - במסכת גיטין בהניזקין. **לקח מסיקריון** - מגולן נכריו הורג נפשות על עסקי ממון שאומר לו שא קרकע זו והניחני ומתנה זו לא הויא מתנה דאפיקו למ"ד תליווה זבין זבינה זביני תליווה ויהב לא הויא מתנה וטעמא מפרש בגיטין ג' גזירות גזרו [קמייתא כל דלא קטיל ליקטיל מציעתא כל דקטיל ליקטיל מציעתא כיון דקטיל נקרים בתרייתא כל דקטיל ליקטילינהו קמייתא ומצעיתא כיון דקטיל נישkol ולמחר לישראל אגב אונסיה גמר ומKENI בתרייתא אמרי האידנא לישkol ולמחר תבענא ליה בדין ואילך לא קנה הסיקריון זהא לא נתן מעות אלא גזלה בחנס והЛОקה נמי ממנו לא קנה דקרקע אינה נגוזת ואכתי ברשותא דMRIה קמא איתא ואפיקו חזר ולקח מבעל הבית שכטב לו שטר כדמפרש לקמן או במתנה או בשטר מכירה بلا מעות דאילו נתן מעות לבעל הבית קנה כרב הונא זהא אפיקו סיקריון עצמו היה קונה אם נתן לו מעות לנגוז ולהכי מוכח לקמן בשמעתין גבי מילתיה דרב הונא דאית ליה תליווה זבין כו' אפיקו הכى לא קנה לוקח דמחמת פחד דסיקריון הקנה לו לLOCK וביון דאיין ראיית הLOCK מגולן ראה אפיקו כי הדר זבין מבעל הבית כל שכן וכל שכן דאיין ראיית הגולן עצמו ראה דמחמת פחד כתוב לו השטר ומעולם לא קיבל דמים מן הגולן דניימת זבינה זביני. **ומשני לאפוקי מדרב** - אתה רב הונא. **דאמר רב** - עליה זההיא משנה. **לא שנו** - דחזר ולקח מבעה"ב מקחו בטל אלא דאמר לו בפני עדים חזק וקני ומעות לא קיבל בפני עדים דניימת זבינה זביני כדלקמן וגם שטר לא כתוב לו בעל הבית LOCK אבל אם כתוב לו שטר ודאי אקני ליה ואתה רב הונא למייר דגולן שהביא ראה אפיקו בשטר אין ראייתו ראה כדשמדואל. **אף בשטר לא קנה** - דמאיימת סיקריון כתוב לו. ורב **ביבי מסיים** - בהא מלטא דאמר רב נחמן א"ל הונא. **משמעות דרב נחמן** - שהוא מוסיף בה רב נחמן דבר זה מדעתו ומהו רב הונא לא סבירא ליה האי תוספתא כדלקמן בשמעתין דכל היכא דאייכא מתן מעות סבר ליה לרבות הונא לאו אדרב ושמדואל קאי דבמסכת גיטין בהניזקין דאיתא לפלוגתיהו לא איירוי רב ביבי כלל התם. **קרקע אין לו** - לגולן כמו שאמרנו אין מעמידין שדה בידו. **אבל מעות** - נתן לו הגולן לנגוז בדמי קרקע זו יש לו שיחזרים לו הנגוז ולא קנסין ליה לגולן לאבד מעותיו ומשמעות מהכא דסבירא ליה לרבות ביבי תליווה זבין לאו זבינה זביני והיינו אמרין לקמן דרב הונא לית ליה דרב ביבי. **ב"א** - דמעות יש לו כוון שאמרו עדים בפנינו

מינה לו הגזLN לנגזLN ונתן לו המעות או שכתבו בשטר אנו ראיינו שנתן לו המעות דמשום פחד דסיקריון דגוזLN לא מסהדי וכתבו עדים שיקרא. אבל אמרו עדים בפנינו הוודה לו - גוזLN לשגוזLN שקיבל ממנו הדמים או שכתבו בשטר המכירה וכך אמר לנו והוא עלי עדים שקיבלתי ממנו הדמים ומכרתי לו לא יחזיר לו מעות לגוזLN. **כדרב כהנא כו'** - ומסקנא דAMILTA דרב ביבי היא. **תליוהו זובין** - מי שתלו אותו או עשו לו יסוריIN עד שמכר וקיבל הדמים ואומר רוצה אני. **זビיניה זביני** - ולא יכול לחזור בו וטעמא מפרש ואזיל. ואית דגרט - תלוה ורביינו חנןאל כתוב תליוהו ודוקא מכר אבל מתנה לא הוויא מתנה דכיוון שלא מקבל מיידי לא גמר ומקני כדמוכח لكمן דאמרין מודה שמואל היכא דיהב זוזי. **דכל דמזובין אייניש** - רוב חפצים וכלי ביתו וטליתו שאדם מוכר אי לאו דאניס ודחיק במעות לא הוה מזבין ואפ"ה הוה זビיניה זביני בעל כרכחו אפילו לא גמר ומקני שלא נתנה תורה חילוק במקח וממכר בין דברים הצרכין לו ומכאן לדברים שאין צריכין לו אלא כולהו קונה לוקח והנ' ע"ג דאניס מוכר קונה לוקח הויאל וקיבל דמים ע"ג שלא גמר ומקני. **שאני אונס דנפשיה** - צריך למעות ומתוך כך מוכר חפציו מדעתו דחתם אייכא למימר גמר ומקני. **מאונסא דאחרני** - שמכריחין אותו למכור דחתם לא גמר ומקני.

דף מה.א

יקריב אותו - קרא יתרא דהא כתיב לעיל זכר תמים יקריבנו ומציע למיכתב יקריבנו אל פתח אهل موعد לרצונו לפניו ה'. **מלמד שכופין אותו** - להקריב מה שנדר. **עד שיאמר רוצה אני** - אלמא היכא דכופין אותו עד דאמר מתוך יסוריIN רוצה אני קריינה ביה לרצונו דגמר בלבו להקריב והוא הדין לזביני אם אמר רוצה אני הוי זביני דגמר בלבו להקנות. **דתיהוי לייה כפרה** - וכי אמר רוצה אני ודאי בלב שלם קאמר. **וכן אתה אומר בגיטי נשים** - בהנק דתנן (כתובות עז) ואלו שכופין אותו להוציא מוכה שחין ובעל פוליפוס דכופין ומclin אותו עד שיאמר רוצה אני דונtan מדעתו משמע. **דלא** - התם נמי כי אמר רוצה אני גמר בלבו לגרשה דמצוה קעביד מאחר שהייבורה חכמים להוציא. **אלא** - רב הונא מסברא דידיה קאמר דמתוך יסורים גמר בלבו ומקני הויאל ואייכא תרתי יסורים ומתן מעות שלא מפסיד מיידי. **גט המעושה** - שכופין אותו לבעל להוציא אם בישראל הוא כשר שכפוHO ישראל וכגון

דאמר רוצה אני. **בעכו"ם פטול** - ואע"ג דאמר רוצה אני וכא ס"ד דמקשה דבישראל כשר משות דעתך לשמע דברי חכמים ובעו"ם פטול כיון דליך מצוחה אגב אונסי לא גמר ומקנה ומגרש וקשייא לרבות הונא דכיון דליך מצוחה לא מקני אגב אונסיה. **ובעו"ם** - אם אנו רוצים לכופו על ידי עכו"ם יהיה הגט כשר מלמדים אנו לעכו"ם שיאמרו לו עשה מה שישראל אומר לך דהשתא נמי מצוחה לשמע דברי חכמים. **התם נמי נימא אגב אונסי** גמר ומגרש - זהא לא מפסיד מידיו דומיא דזביני שמקבל דמי שדהו דכיון שאשתו שונאתו ובלא גט נמי לא תעמוד אצלו וגט זה אינו אלא להתיירא לאחרי לא מפסיד כלום. **אפילו בעכו"ם כשר** - אגב אונסיה גמר וגרש שלא מפסיד מידיו כדפרישית. **פטול** - מדרבנן וצריכה גט אחר ומיהו אם פשוטה ידה וקבלת קדושין מאחר צריכה גט מזה ומזה. **ותולה עצמה ביד** - עכו"ם - להחניף לו ולזנות עמו עד שכיריה את בעל להגרשה. **ニמא אגב אונסיה** - דסיקרייקון גמר ומקני בעל הבית כיון דיהיבליה זוזי ולא מפסיד מידיו דהיאנו תליווה וזבין. **מודה שמואל דהיכא דיהיבליה זוזי** - זה הלוקח מן הסיקרייקון כשחרר ולקח מבעל הבית יהבליה זוזי לבעל הבית אגב דמקבל זוזי גמר ומקני דהיאנו תליווה וזבין אבל בלי מעות לא גמר ומקני זהא רב הונא נמי תליווה וזבין קאמיר אבל תליווה ויהיב לא הווי מתנה. **ולרב ביבי דמסיים לעיל** - במילתיה דרב נחמן דאמר גזלן שהביא ראה אין ראייתו ראה ואין מעמידין שדה בידו ואוסף רב ביבי אבל מעות יש לו לגזלן שנגן אלמא ס"ל לררב ביבי דאפיי נתן הגזלן לנגן מעות לא קנה דתליוהו וזבין לא הווי זביני והוא הדין להז משנה דסיקרייקון דאי נתן הסיקרייקון או הלוקח ממנו לבעל הבית מעות דמי השדה לא קנה וקשייא לרבות הונא. **מיරא הוא** - שהיה אומר משות אחרים ואני לא משנה ולא ברירתא ואי הווה אמר לה רב ביבי משמייה דנפשיה הויה מהדר גمرا גברא אגברא קרמיה בתמיה.

דף מה.ב

בשדה סתם - שהכריחו למכור אהת משדותיו והוא בירר מעצמו ומכר את זאת דכיון דמדדתו בירר רעה שבhone בירר שאינו חושש בה כל כך וגמר ומקני. **בשדה זו** - הכריחו למכור שדה זו ואותה מכיר. **דלתא ארצי זוזי** - לא מנה המעות גילה דעתו דבעל כרכחו מקבל. **ואפי' בשדה זו ולא ארצי זוזי** - לא אמרנו דלא הווי זביני אלא דלא הויה להאי לאישתמוטי מן התוליה בשום

דיחוי שבulous כמו המtan לי עד למשך או עד שתבוא אשתי או שום דיחוי שיכול לטעות בו האנס. **והלcta בכולהו הו זבini זבini ואפי' בשדה זו** - ולא ארצי זואי ולא הוה לה לאישתומי דהוי אונס גמור וכגון דאמר רוצה אני. **זה אשה** - כשמכrichtה אדם לקבל קדושיו ולהתקdash לו. **בשדה זו דמיין** - שאינו חפש כי אם בה. **ואמר אמייר** - כלומר קיימת לנו הci. **תלייה וקדיש** - קבלה קדושין קדושין דדמי לזבini שמכרת עצמה זהה. מר בר רב אשি אמר - במכר מודינה דהו זבini אבל גבי אשה תקון רבנן שלא ליהו קדושין דהו עשה שלא כהוגן שהכrichtה לפיך עשה עמו שלא כהוגן שלא כדיין דעתג' דמן התורה ליהו קידושים רבנן עקרינה והפרקתו אותו ועשו מעות מתנה ובמקום אחר מפרש דכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש כדת משה וישראל ורבנן אמר לא ליהו קדושין נמצאת שלא קדשה זה שהרי בדעת חכמים תלה והם אינם חפצים בקידושין הללו. **תינח קדיש בכسطפה** - יכולין חכמים להפרק הקדושים דהפרק ב"ד הפרק גבי ממון וכאיilo קדשה בגזל ובחמס דמיין שלא תהא ביה הרי בעל כרחנו ביה היא. **ואית דמפרש** - תינח קדיש בכسطפה קידושי כסף דרבנן הם אמרו והם אמרו וקידושים דבריהם יכולין לעkor אבל קדיש בבייה דהו קידושי דוריתא Mai aiaca למימר וטעות הוא בידם דמגזרה שוה ילפינו לקידושי כסף במסכת קדושים (דף ב) וגם לכל דבר אתកוש הווית להדי ואמרין בכריות (דף ה) אל תה גזירה שוה קלה בענייך שהרי נותר אחד מגופי תורה ולא למדה הכתוב אלא בגזירה שוה ועוד Mai האי דקמהדר ליה שווייה רבנן לבעלתו בעילת זנות הא כיון דמאוריתא היא היא יכולין לעשות ביאתו זנות אלא כיון אדעתא דרבנן מקדש לא הו קידושים דאמרי רבנן לא ליהו קידושים ומתוך כך נמצאת עצמה בעילת זנות. **טבי** - גברא אלמא הוא. **תלי לפפי** - באילן ששמו כינרא למגור לו שדהו ל"א תלה אותו בשביל הכנרא שימכרנו לו. **זבין** - כלומר וכן עשה שמירה לו. **חתם רבה בר בר חנה** - ועד אחר עמו אמודעה שמסר פפי קודם שנכתב שטר המכירה. **ואהסקלתא** - גם על שטר המכירה חתם. **מאן דחתם אמודעה שפיר חתום** - דעתג' דתלייהו זבין זבini הני מיili היכא דלא מסר מודעה אבל המודעה שכותב בה לבטל המכירה. **ומאן דחתם אשקלת' שפיר חתום** - דתלייהו זבין זבini זבini וכדמיסיק לקמיה. **רב הונא לטעמה כו'** - מהכא שמעין דכתביין

מודעה אובייני אפילו בתליוהו וזבין ודלא כרבא דאמר לעיל בא בתרא (דף לא כתבין מודעה אובייני כדפרישית בפרקין לעיל אלא היכא דאני כמעשה פרדייס והכא חזין עובדא אפי' בתליוהו וזבין דכתבי מודעה ו'כ' נראין הדברים שהרי פסקותיו של רבא לא עמדו Mai דפסיק לעיל בתליוהו זבין [לא אמרן אלא בשדה סתם] שאחר פסק שלו אמר לא כתבין מודעה אובייני כדפרישי לעיל. אין - כלומר היאך בטלה מודעה שחתם בה רבה בר בר חנה את האשקלתא שחתם הוא עצמו בה. והא אמר רב נחמן וכו' - והכא נמי רבה בר בר חנה קמסהיך עכשו על האשקלתא מודעה היי דברינו ומאמי נאמן. עדים - החתוםין בשטר. ואמרו אמונה היי דברינו - לא הלוחו כלום אלא כתבנו לו ולכשיצטרך יلوוה בו והאמינו לויה למלה שלא יוציא עליו שטר מלוה זו לגבות הימנו אא"כ ילווה לו וזה שעבד לו נכסיו מעכשו אם ילווה אפי' לאחר זמן דלאו מוקדם הוה לטרוף שלא כדין.

דף מט.א

אין נאמנים - לא מביעא אם כתב ידע יוצא מקום אחר דלא מהימני לעקרו דלאו הפה שאסר הוא הפה שהतיר איך אלא אפילו הון עצם מקיימים אותו ואומרים חתמנו אבל אמונה היי דברינו אין נאמנים דמאחר שהדו שבכשרות נכתב הרי חתימת השטר כאילו העידו בב"ד כל מה שכותוב בשטר שהלווה מלוה ללווה וכיון שהגיד שוב איינו חוזר ומגיד כדאמרינו בכתבות בפרק האשה שנתארמלה (דף יח) אל רבא כיון שהגיד שוב איינו חוזר ומגיד וכי תימא ה"מ על פה אבל בשטר לא הא אמר ר"ל עדים החתוםין על השטר נעשו כמו שנחקרה עדותנו בב"ד וה"נ מפרש התם דעתמא דר"ג משום דעקר ליה לשטרא דבעא מיניה רבא מר"ג תנאי היי דברינו מהו מודעה ואמונה טעמא Mai אין נאמנים דקמעקר ליה לשטרא וכו' ועוד יש טעם אחר גבי אמונה היי דברינו אמרי אין נאמנים כדאמר נמי התם אמר רב האומר שטר אמנה הוא זה איינו נאמן ואמרי' דקאמר מאן אילימה דקאמר לויה וכו' עד אלא דקאמרי' עדים אי דכתב ידע יוצא מקום אחר פשוטא דלא מהימני ואי דין כתב ידע יוצא מקום אחר אמאי לא מהימני והא איך למיימר הפה שאסר הוא הפה שהතיר די בעו אמרו לא חתמוני ומסקין אמר רבashi לעולם אמרי' עדים ודאי כתב ידע יוצא מקום אחר ודקאמרת אמאי לא מהימני כדרב כהנא אמר רב כהנא אסור לאדם שישחה שטר אמנה בתועך

ביתו מושום שנאמר אל תשכן באهلך עולה וכיון דעליה היא עדים אعلاה לא חתמי וכי אמר חתמתי אינו נאמן אין אדם נאמן בעדות כמשמעותו עצמו רשע בעדות זו כదامر התם. **מודעה היי דברינו** - אם שטר מכר הוא ואמרו עדים החתוםים בו המוכר מסר מודעה בפנינו והראינו אנסו והכרנו בו אין נאמני דתורייהו מודעו דשטרא מעליא הוא ועכשו באין לבטלו ע"י עדות מודעה וקרי זה חוזר ומגיד וכיון שהגید עדות שבשטר אין חוזר ומגיד לבטלו וה"ג אמאי ביטל רב הונא האשקלתא בשבייל המודעה שהרי רבה בר בר חנה הוא העד שאומר מודעה היי דברינו ואינו נאמן. **ומ שני ה"מ** - אין נאמני על פה שמעידין עכשו מודעה היי דברינו ובאים לבטל עדות שבשטר שנעשה כמו שנחקרה עדותן בבית דין משעה שנכתב ונחתם ואין עדות אחרון מבטל את הראשון דכיון שהגیدשוב אינו חוזר ומגיד לא אתה על פה דהשתא ומרע לשטרא דקדים אבל בשטרא שנכתב המודעה בשטר וחתום עליה העדים כי ה'ך דרביה בר בר חנה שקדמה לאשקלתא אני שטרא דמודעה דקדים ומרע לשטרא האשקלתא דבתריה. **ומר בר רבashi אמר אמנה היי דברינו אין נאמנים** - כדי פרש לכמה שלא ניתן ליכתב כדפרישית לעיל מושום דכתיב אל תשכן באهلך עולה ועדים אعلاה לא חתמי וכ舍מעיד חתמתי אינו נאמן אין אדם משים עצמו רשע ולהלך אפי' אין כתוב ידן יוצא ממוקם אחר אין נאמני אין נאמן לעשות עצמו רשע אבל לעקירת שטר לא חייש מר בר רבashi דא"כ גבי מודעה אmai נאמנים. **מודעה היי דברינו נאמנים** - שהרי ניתן ליכתב דמצווה קעדי כדי להצליל האנוש מאנסו ואפי' כתוב ידן יוצא ממוקם אחר נאמנים אין זה חוזר ומגיד אלא מילתא אחראיתי קמסהדי כדאמרין נמי התם חתמנו אבל תנאי היי דברינו ולא נתקיים התנאי ד밀תא אחראיתי היא ונאמנים שעל השטר מעידין שכשר וגם מעידים שאין חייב לו כלום והיכי דמי חוזר ומגיד כחתנו התם פסולים היו אונסין היינו קטנים היו אם כתוב ידן יוצא ממוקם אחר אין נאמנים שהרי פולסין את השטר לגמרי דקアメリ בפסлот נחתם הוא דפסלינו לעדותם מושום חוזר ומגיד. **אין איש חזקה בנכסי אשתו** - שאם החזיק בנכסי מלוג של אשתו שנפלו לה מבית אביה בירושה ג' שנים אינה חזקה לומר מואשתי לקחתיהxABDתני שטריך אין דרך לאשה למחרות על בעלה כשמחזיק בנכסייה ואוכל את הפירות מאחר שזו אותה. **פשיטה** - אין יכול לטעון לקוח הוא בידי. **דכיון דעתך ליה פירא** - בתקנת חכמים שתקנו פירות של נכסי אשה לבעל תחת

פרקונה אותו פيري הוא דקאכיל ואין לו בגוף הקרקע כלום ואין צריכה למחות שהכל יודען שבתורת פירות רד לקרקע זו ולא דמי למשכנתא דסורה דאמון צריך למחות בסוף כל ג' דהתם היינו טעמא שמא לסוף זמן מרובה לא יהו עדים זכורים שבתורת משוכן באה לידי ויכול לטעון לקיח הוא בידי אבל נכסי אשה לבעה כל העולם יודען שפירות יש לו בקרקע אשתו ולא תהיה לו חזקה בחיה. דין ודברים אין לי - כלומר לא יהיה לי ואפילו הכי אין לאיש חזקה דין אשתו מkapdet אם יאכל הפירות שלא כדין. **לא אמר כלום** - דין זה לשון מתנה כה אמר לא יהיה לך חלק בשלך דעתך הרוי הוא שלו עד שיאמר לחברו שדי נתונה לך שדי מכורה לך שדי מופקרת לכל מי שירצה. **מתני' בכתב לה** - דין ודברים אין לי בנכסייך. **בעודה אrosishta** - דהינו קודם שיזכה בנכסי אשתו דין זוכה בפירות עד שעת נשואין וכדמיסיק ואזיל דברושות הבאות לאדם בתקנת חכמים יכול לעקרן אם מתנה עליה קודם הזמן בעוד שלא באו לידי ואומר לא יהיה לך חלק באותו ממון העתיד לבא לי בתקנת חכמים דין מזמין לו לאדם בעל כrhoח. **וכדרב כהנא** - הוא דמעיל תנאי זה.

דף מט.ב

נחלת הבהה לו - העתידה לבא לו כגון נחלת דרבנן כdmפרש לקמן אדם יכול להתנות עליה קודם שתבא שלא יירושה כגון דקאמר דין ודברים אין לי על אותה נחלת העתידה לבא לי כלומר לא יהיה לי דין ודברים. **וכדרבא** - כלומר ובאיו נחלת מועיל התנאי בנחלת הבהה לו בתקנת חכמים כדרבא אבל בנחלת דאוריתא כגון דין ודברים אין לי בירושת אבי כשיימות לא יועיל התנאי דעתל כrhoח שלו יהיה אא"כ יתננה לאחרים בלשון מתנה. **אי אפשר בתקנת חכמים** - שעשו להנאתי. **כגון זאת** - דלקמן דמדרבנן היא. **שומעין לו** - דעתל כrhoח דאייניש לא יזכה חכמים שאם איינו חשש בטובה שעשו לו חכמים לא ניתן לו בעל כrhoח שלדעתו תקנוה החכמים. **מאי כגון זאת** - באיזו תקנת חכמים היו מדברים בבהמ"ד שעלייה אמר רבא כל האומר אי אפשר בתקנת חכמים כגון זאת התקנה שאנו מדברים בה שומעין לו. **כדרב הונא אמר רב** - כלומר מתקנת מזונות שהבעל נותן לאשה יהיו עסוקים בבית המדרש והוא נוטל מלאכת ידיה תחתיהן וע"ז אמר רבא כגון זאת התקנה שתקנו חכמים מזונות האשה לטובתה אם אומרת אי אפשר בתקנת חכמים

בזו התקנה שתקנו לטובי דהא לדידי אינה טובה דמלאת ידי עדיף על מזונותי איזן משלוי ועשאה מלאכה לעצמי שומעין לה ואתא לאשומעין כרב הונא אמר רב שיכולה אשה לומר לבעלה אני ניזנת משליך ואני עושה מלאכה לך כי אם לעצמי כדמפרש טעמא בכתובות (דף נח) קסביר מזוני עיקר כלומר תחלה תקנו עיקר מזונות לאשה מן הבעל בע"כ בין תעשה בין לא תעשה ואח"כ תקנו מלאכה תחת מזונות שלא תהיה לה איבה וכיון דלטובתה נתקונו לתקן לה מזונות תחלה והיא עוקרת לומר אני חפיצה בתקנה זו אני חשש למזונתי הרשות בידה וכיון דעתך תקנת המזונות גם תקנת מלאכת ידיה לבעלה בטלת ממילא דווקא מזונות אין לה גם הבעל לא יטול מלאכת ידיה והיינו נחלה הבאה לו לאדם לאחר מכאן שהמזונות עתידים לבא בכל יום וה"ה לפירות של נכסיו מלוג שתקנו חכמים לבעל פירותיה תחת פרקונה כ"ש וכ"ש שאם אמר אני מקבל עלי תקנת פרקונה ואני חשש בפירות נכסיו מלוג שתקנו לי דמוועל התנאי בעודה אroseה שעדיין לא זכה בקרענותיה לפירות והיינוDACטריך במתני' למיתני' דין לאיש חזקה בנכסיו אשתו לומר לקוח הוא בידי דاع"ג דכתב לה בעודה ארושא שלא יטול כלום בפירותיהafi' hei שתקה ולא מיחתה לבעלה דמצאי אמרה נחת רוח עשית לבעל ששתקתי אבל מעולם לא מכרתי לו. ומקשי גمراה הא ראייה יש - דקתי מותני' אין לאיש חזקה שאין חזקה מועלת לו לקיים מכך אבל ראיית עדים או שטר תועליל לו לקיים מכירתה ואם מכירה לו אשתו נכסיו מלוג שלה קנה. **תימא נחת רוח עשית לבעל** - שמכרתי לו שלא יכuous עלי אבל לא היה בדעתו להקנותו שלא דמי לתליהו וזיבין דזבינה זבini DAGב אונס' גמר ומקני אבל הכא דליקא אונס כ"כ לא גمراה ואקנניה. **מי לא תנן** - דכי ה' טענה יכולה אשה לטעון לאחרים שקנו מבעה וכ"ש שמכרה לבעל עצמו. **לקח מן האיש** - מן הבעל כל קרענותיו משועבדים לכטובת אשתו והיום ולמחר אם ימות או יגרשנה תטרוף מלוקחות אם לא תמצא בני חורין שכון כתב לה כל נכסיו אחראין וערבאיין לכטובתי במש' כתובות (דף נא). וחו"ר - זה הלקח ולקח מן האשה נתן לה דבר מעט והקנותו לו כדי שלא תטרוף ממנו חוב כתובתה. **מכיון בטל** - לא בטל ממש שכל זמן שיחיה הבעל יאכל זה הלקח את הפירות שהרי המוכר מכר לו כ"ז שלא תגרש האשה ולא יבא זמן גיבוי כתובתה שהרי משנה זו בכל נכסים וקרענות שיש לו לבעל מיירין כדמותה لكمן בסמוך

דאמרי' למעטוי מאי אילימה למעטוי שאר נכסים כו' ובכולן אי אתה יכול לומר מכך בטל לגמרי דאמר בפ' האשה שנפלו לה נכסים בסופה די לא תימא hei סיפה דקתני לא יאמר אדם לאשתו הרוי כתובתייך מונחת על השולחן אלא כל נכס אחראין כתובתייך ואי בעי לזבוני ה"ג לא מצי מזבון בתמיה ממש אנו למדין שהמכר קיים ואע"פ שימושבדין לאשה אלא דלהכי אני שעבוד שתוכל לטרוף מהן כשיגיע זמנה לגבות כתובתה הלך האי מכך בטל אחר ולקח מן האשה קאי דהוי בטל לגמרי ההוא מכך וכשתבא לגבות כתובתה טרוף ממנו למציא אמרה נחת רוח עשית לבעל למכור לך - קרקע המשועבד לי ולא גמרתי לבבי להקנות לך. **ומשניא הא איתמר עלה** - דהיא דazar ולקח מן האשה אמר רבה בר רב הונא לא נרצה למיתני מכך בטל היכא דazar ולקח מן האשה אלא באוטנו ג' שדות המשועבדות לה יותר משאר נכסים ודעתה סמכת עילוייהו טפי דהוי מכך בטל דודאי לא גمراה ואקנוי' אלא נחת רוח עשתה לבעל ולקמיה מפרש למעטוי מאי דלא ליהוי מכך בטל. **אחת שכטב לה בכתובתה** - כלומר אחת מן הג' שדות הוא שדה ששייבד לה בפי' והזכיר ההוא שדה בשטר הכתובה שעבד לה וסמכת דעתה עלייה טפי משאר נכסים מיהו כל נכסי נמי שעבד לה שכטב לה כל נכס אחראין כתובתייך ומיהו לא - הזכיר ולא סיים מכולים בפי' בתוך שטר הכתובה כי אם זה לבדוק.

דף נא

ואהחת שיחד לה בכתובתה - לא נכתב בתוך השטר אלא לאחר נישואין ייחד לה אחת משדותיו ועשה אפוטיקי לגבות ממנה כתובתה ומיהו כל שדותיו משועבדים לה בתוך שטר הכתובה אלא על זה בוטחת הויאל ויחדו לה בפני עצים. **ה"ג ואחת שהכניסה לו שם משלה** - שדה שהכניסה לו מבית אביה ושמו אותו וכתבו שוויו בשטר הכתובה שקיבלו עליו הבעל בדים והן נכסין צאן ברזל שם פחרתו לו ואם הותירו הותירו לו וזה שכותבים ודא נדוניא דהנעלת ליה מבית אבוה כך וכך ממון סך הכל קיבל עליו החתן בכך וכך דינרין וגם זה השדה שעבד לה עם שאר נכסי של בעל אלא שעל זה בוטחת יותר בשעבדו הויאל ומבית אביה הכניסתו ומג' שדות הללו אם חזר ולקח מן האשה מכך בטל דאמרה נחת רוח עשית לבעל והמתרצ עצמו מפרש והולך לסיים תירוץ שלו למעטוי מאי כלומר ולמעטוי מאי נקט

ג' שודות הללו דהוי מקרו בטל ולא שדה אחרת אילימה למעטוי שאר נכסים וקרקעות של בעל המשועבדין לה דאם חזר ולקח מן האשה יהא מקרו קיים ולא תאמר נחת רוח עשיתי לבuali והכי כאמור רבה בר רב הונא לא נצרכה כו' כלומר אין משנה זו מדברת בשאר נכסים אלא בהנץ ג' שדות דכוון דמשועבדין לה כל כך שהן מיוחדים לה ודאי לא גمراה ואקניה אלא נחת רוח עשתה לבעה אבל בשאר שדות שאין משועבדין לה כל כך שאין מיוחדים לה ודאי גمراה ואקניה ולא מצית אמרה נחת רוח עשיתי לבuali והוא מקריים. **כל שכן** - דמצית אמרה נחת רוח עשיתי לבuali. **זהויא לה איבת** - אם לא תמכור לו לlokח מבעה וכל שכן דהוי מקרו בטל ותטרוף האשה ממנו כתובתה שתתגרש או ימות בעלה دائ לא כתבה ליה לlokח אמר לה בעלה ענייך נתת בגירושין או במיתה וסבירה את לגבות כתובתך כשאמות או אגרשך ולכך אין את מנחת למכור מנכסי כלום אבל בהנץ ג' שדות לא אמר לה בעל הכי דמאי שיעידם לה דין הוא שתערער במכירתנו והליך רבותא הוא דקאמר לא נצרכה האי דתני מקרו בטל לא מבעה בשאר נכסים דמילתא דפשיטה היא דמצית אמרה נחת רוח עשיתי לבuali כדי שלא יאמר ענייך נתת בגירושין ובמיתה אלא אפי' בהנץ ג' שדות דליך למימר הכי אפ"ה מקרו בטל דכוון דמ"מ אינן שלה למורי כי אם של בעל מצית אמרה נחת רוח עשיתי לבuali. **אלא ודאי למעטוי נכסי מלוג** - אתה רבה בר רב הונא דבנהנו אמר אם לך מן האיש וחזר ולקח מן האשה מקרו קיים דכוון דשלה hon אינה יגורה מבעה ויכולת למחות לבעה שלא ימכור ולא מצית אמרה נחת רוח עשיתי לבuali ומתיini נמי דתני אין לאיש חזקה בנכסי אשתו הא ראה יש בנכסי מלוג מייריו דכוון דהנכסים שלה לא מצית אמרה נחת רוח עשיתי לבuali. **ה"ג והא אמיימר כו'** - וקס"ד השטא דהכי כאמור איש שמכר ואחריו האשה לא עשו כלום דמצית אמרה נחת רוח כו' וכל שכן אי זבנה לבעה דנחת רוח עבדה ואמאי קדייקא מתניתין הא ראה יש. **ומשנינו** - כי איתמר דاميימר לא שמכרו שנייהם ביחד אלא איש או אשה כאמור כגון היכא דזבין אייהו לאחר ומית דאתיא ايיה האשה ומפקא מן הלוקחות גופו הקרקע והפירוט מכאן ואילך שבעל אין יכול למכור אלא הפירות שהן שלו בחיו וגם הגוף אם תמות אשתו ויירשנה הוא אבל אם ימות הוא היא טיפול נכסי מלוג שלה הליך האיש שמכר לא עשה ולא כלום לגבי הכי שאם יموت בחיי אשתו היא תקח נכסי מלוג שלה א"נ אם מכרה היא גופו הקרקע ולא

פירות שהרי הפירות של בעל הון תחת פרקונה ואח"כ מתה לא עשתה ולא כלום ולא נאמר שמתה אין לבעל עוד פירות שהרי לא יפדרה עוד וגם גופו הקרקע לא ירש מ Ashtonו אע"פ שהבעל יורש את Ashtonו שהרי מכחה גופו הקרקע בחיה אי אפשר לומר כן אלא ATI בעל ומפיק כמו שהתקינו באושא כשהיתה סנהדרין לשם באחת מי גליות שגלוות סנהדרין כדאיתא בראש השנה (דף לא) וכדר' יוסי בר' חנינא כת'. **הבעל מוציא מיד הלוקחות** - כדמות טעונה בב"ק (דף צ) דאלמוhow רבן לשעבודא דבעל משום איבת ועשהו לוקח ראשון ומיהו להכי אהני מכירת האשה שאם ימות בעלה בחיה יטלים הלוקח. **אבל היכא זביניו תרוייהו לעלמא** - הוא מכיר את הפירות והיא מכחה את הגוף. **אנ' זבנה איה ליידיה** - לבעל. זבינייהו זביני - ולא מצית אמרה נחת רוח עשית לבעלי דבשלה לא עבודה נחת רוח שלא קפיד עליה בעל והלך שפיר קדייקא מתני' הא ראייה יש שאם יש לו שטר או עדים שמכחה לו Ashtonו נכסיו מלוג שלה הו המכח קיים. **ואי בעית אימת אמייר** - כשהמכו שניהם ביחד לאדם אחד קאמר שלא עשו ולא כלום ואפילו לפקח תחליה מן האיש וחזר ולפקח מן האשה וכ"ש היכא דמכחה היא לבולה שלא הויא מכיר ומיהו לא תקשי ממנתניתין דידייקא דהו מכיר דאמימר דבר כר' אלעזר ויליף טעונה מקרה דבר של שני שותפים שהוגף זהה והפירות זהה אין כח לשניהם למכור שלא זה קרויב בעלי ולא זה קרויב בעלי ומתרני' רבן דפליגי עליה דר' אלעזר. **шибמשנו** - למוכר. **הראשון** - אם הכהו ומת לסוף שני ימים מלחמת הכהה זו. **ישנו בדין** - יום או יומיים יעדן לא יווקם (שםות כא) ופטור דאילו מכח לישראל חבירו אם מלחמת מכחה זו מת אפילו לסוף שנה נהרג כדנפקא לו מונקה המכחה מלמד שחובשים אותו כת' (סנהדרין דף עח). **מן שהוא תחתיו** - עדין כל ל' יום וכתייב ומת תחת ידו (שםות כא) ותחת קריינא ביה אבל השני הלוקח אין בדין יום או יומיים אם הכהו ומת אלא הורגין אותו שעבד כנען כבר ישראל הוא לכל דבריו דגמר לה מהשה. **קסבר** - רב מאיר קניין פירות דהינו תשמש שעבד כל שלשים יום. **কণিন গোপ দামি** - כלומר כאילו קנה גופו ואותו שאין לו פירות אין קניין הגוף שיש לו בעבד כלום דין גופו עומד אלא **লপিরতি ও হলক** ראשון קרויב אדון. **רבי יהודה** - דיק סיפיה דקרה לא יווקם כי כספו הוא למי שהוא קניי לגופו הויב עבד.

שניהם ישנו מ' - ופטוריון דספק נפשות דבילים שהכווהו ומין נהרג מהם להקל דנפקא לו מושפטו העדה והצילו העדה (במדובר לה). **שניהם** - ככלומר שניהם שהכווהו נהרגין. זה - אחרון לפי שאינו תחתיו. זה - הראשון לפי שאינו עכשו כספר שהרוי מכרו. **מי כספו הוא** - מיותר הוא דמה נתינת טעם היה צריך ליתן בדבר ולומר לא יוקם לפי שכספו הוא אי נמי מדמץ למיכתב כי כסף הוא ומש"ה נמי יליף אמר לגביו נכסי מלוג דכיוון דאינו מיוחד לא לאיש ולא לאשה אינו קרוי שדה האיש ולא שדה האשה והלכ"א אם מכרו שניהם מכרן בטל וכיולין לחזור בהםadam המוכר דבר שאינו שלו שלא להיות מכיר. **וקמתמה גمرا ואלא לאיש חזקה בנכסי אשתו** - בתמיה אלמא אינה צריכה למחות בעלה הויאל ולית ליה חזקה. **אשת איש** - שהחזקק אחר בנכסי מלוג שלה צריכה למחות משום דההוא אחר יש לו חזקה ואם לא מיחתה הפסידה. **במאן** - צריכה למחות מי הוא המחזק. **אלילמא באחר** - שאינו בעלה וכל זה סיום הקושיא הוא. **אין מחזיקין בנכסי אשת איש** - דמציא אמרה על בעלי סמכתי שהוא ימחה ויערער ולהלכ" שתקתי ובשאר בני אדם דלא בעל קאמר רב דאי מחזיקין שכן ממשע אין מחזיקין לשון רבים ועוד Dai בעל קאמר דאי מחזיקין היינו מתניתין לא לאיש חזקה בנכסי אשתו ומאי אתה לאשמעין. **אלא לאו בבעל** - אלמא יש חזקה וקשיא מתני' חזקה לבעל ואפי' הכى לא תקשי ליה מתניתין דהך חזקהDKאמר רב כגון שחרר בה הבעל בורות שיחין ומערכות דלפירות הוא דاشתעבך ליה נכסי מלוג דашתו ולא לקלקל הקרקע לחפירת בורות וכגון שדה שאינה עשויה לבורות והלכ" יש לו חזקה דוודאי קנהה מאשתו והלכ" מקלקל לה לצרכו וכי האי גונא הוא דקאמר רב צריכה למחות. **אין חזקה לנזקן** - ככלומר היכא דמציק לחבירו אין יכול לטעון לכוחה היא בידי שהרי החזקתי בה ג' שנים בחפירת בורות שיחין ומערכות דכי האי גונא לא הויא חזקה דמציא טעין אייד' משום דלא אחיקת כdmaזקי אינשי לא חששתי למחות. **אימא אין דין חזקה** - להצטראך ג' שנים לנזקן היכא דחזקתו ע"י נזקן אלא לאльтר הויא חזקה דאי אדם רואה (שמחזקין) (מסורת הש"ס: [שמזיקין]) קרקע שלו ושותק אלא מוחה מיד והיכא דלא מוחה הפסיד והלכ" אשת אישDKאמר רב צריכה למחות מיד הוא צריכה למחות מאחר שחופר בה בעל בורות שאין אדם

רואה היזקו ושותק והלך כי האי גוונא יש לו חזקה. ה"ג וαι בעית אימה הא איתמר עלה רב מריה אמר כו' - ככלומר ואיבעית אימה לעולם חזקת ג' שנים בעינן אפי' היכא דחפר בו בורות כדוקימנו למלתיה דבר והוא דקאמר רב נחמן אין חזקה לנזקין לא בחזקת ג' שנים בקרקע חברו איררי אלא בעושה היזק לחברו אפי' בבית של עצמו כגון עשן וריח רע ואתא לאורווי שלא זיק לחברו ואפי' החזיק ימים רבים אין חזקה מועלת לו להיזק חברו. רב מריה אמר כו' - כבר פירשנו ולא יחפור. רב יוסף אמר - מתני' לא תקשי לרבות דמאי דקאמר רב אשת איש צריכה למחות לאו בבעל קאמר דהא אין לאיש חזקה בנכסי אשתו景德תני מתני' אלא לעולם באחר שהחזק בנכסי קאמר רב צריכה למחות ודקשיא לך האמר רב אין מחזיקין בנכסי' בחמי הבעל ג' שנים תקשי דה"מ דין מחזיקין בחמי הבעל שאם החזיק בנכסי' בחמי הבעל ג' שנים אינה חזקה ואני צריכה למחות דעתית אמרה על בעלי סמכתי א"נ דוקא פירות שהוא לבעלי בנכסיים שלי אותו מכר לך אבל הגוף שהוא שלי לא הייתה יכול לKNOWN שגם הוא אין לו חזקה בנכסי באכילת פרי דכיון דאית ליה פרי הכל יודען דפרי הוא דקאכל ולכך לא חששתי למחות אבל הכא במאי עסקינו כגון שאכל הלוקח מkeit חזקה בחמי הבעל שמכר לו וג' שנים שלימות לאחר מיתת הבעל כי האי גוונא קאמר רב צריכה למחות כדמפרש טעמא לulumi והכי קאמר רב אשת איש שמכר בעלה לאחר נכסי מלוג שלה צריכה למחות לאחר מיתתו בס"א כיון דהכל יודען שהבעל מכרם לו ולא היא גם הוא מודה כמו כן שהבעל מכרם לו לא תועל חזקתו אף לאחר מיתת הבעל כלום שהרי לא יכול לטעון לאשה מינך זבנתה אחורי כן ואכלייה שני חזקה דכיון דמתחלת הבעל מכירה לו ופירות הוא דהוי ליה בעל באותה שדה ואותן מכר לזו הרי זה כאריס שיורד לקרקע באрисות לפירות שאינו יכול לטעון אחורי כן לקחתיה הימניך והלך לא איצטרך למחות קמ"ל רב צריכה למחות לאחר מות בעלה קודם שיחזיק בה ההוא אחר ג' שנים דודאי ע"פ שמתחלת הייתה קניתה לו מן הבעל יכול לטעון הבעל מכר לי הגוף אם יירשך ואם ימות קודם לך פירות מיהא קניתי ומיד כשמת הרי נסתלקתי ממתקי ולבך קניתי ממן שהרי עתה נעשה השدة שלך והלך מיגו די עבי אמר أنا זבנתה מינך אחר מות בעלים ואכלייה שני חזקה כי קאמר יודע אני זבנתה לבליך ואחרי כן זבין ניהלי מהימן ולא דמי כאריס שאין יכול לטעון לקחתיו אחורי כן משום דסתם אריס אין זמן

לאристו אלא כל הימים בתורת אריסטו עומד אבל זה שלוקחה מן האיש על מנת שם ימות יפסיד מכך שתול האשה נכסי מלוג שלה הtmp וԶאי כשםת הבעל הרי זה כאילו יורץ עכשו מחדש לשדה אשה זו והיא שותקת שלש שנים איך למייר זובוני זבינה ליה.

דף נא.א

ודיני גולה - שמואל וקרנא בפרק ראשון דסנהדרין (דף יז ע"ש). **מחזיקין** - והיה לה למחות. **MASTERBA AMRI** - hicca דחויה מקצת חזקה בחיי בעל ושלש לאחר מיתת הבעל כמו שפירש רב יוסף לעיל הtmp הוא דMASTERBA DMEZIKIN דהא רב גופיה ה"ק לעיל אשת איש צריכה למחות DMSHMEU DMEZIKIN ומיהו דיני גולה בכל עניין פליגי אדרב. **בדרב יוסף** - גمرا הוא שקיים דברי רב אבל רב לא הזכיר רב יוסף שהרי קדם לו רב הרבה דורות. **כיוון דאית לה מזוני** - מהבעל. **מזוני הוא דקאללה** - הכל יודען דלפירות יורדת והלך לא מיחה בעל. **דיחד לה** - בעל קרקע אחרית למזונות ואפי' הכי לא קפיד בעל אי אכלה טפי והלך לית לה חזקה. **ודייק חזקה הוא דלית לה** - בלי שטר. **הא ראה יש** - אם יש לה שטר מכירה מבעל הווי מקחה קיים. **לימא** - הבעל ע"פ שהקרקע נקנה בכף מעות הללו שקבלתי ממנה לא קני לה הקרקע. **לגולוי זואי בעינא** - מעות הטמינה ממני ונתקונתי לגנות לי מעותיה ובחזקת מעות שלי לקחתי מידה ולא לשם מכור ולא לדעת קניין מכירה קבלתי ולא גמרתי והקנית. **שמעת מינה המוכר בו** - ופלוגתא היא لكمן. **אימא** - דוק הכי. **הא ראה יש** - אם יש לה שטר מתנה דהtmp גמר ונתן לה דיליכא גלווי זואי. **בתחומה** - בתמי מדשות שלhn בסוף התחים היו כדי שיוכלו לבא שם בשבת מן העיריות שבסביב. **אל** - hicca דאיaca שטר מכירה אפילו לגולוי זואי מיכוין בקבלת המעות הווי קניין גמור דצל זואי מהכא ותיקני בשטר מכירה דגבי מעות הוא דאיaca למייר קבלת מעות הללו לא ליקני דلغולי זואי נתכוין ולעצמם קבלם אבל גבי שטר המכירה לא שייך לממייר הכי אלא הרי הוא כשטר מתנה דהכל מודין בו لكمן דקונטה דמה ריווח יש לו בכתיבת שטר המכירה אלא ודאי גמר ונקני לה והוא ליכא למייר Dai לא כתוב לה שטר לא הוה יהבה זואי ולגולוי זואי נתכוין גם בכתיבת השטר דכל כך לא מסיק איניש עדותה. **מי לא תנן בו** - וקס"ד דאפי' בשטר מכירה קאמיר דקני بلا נתינת מעות דכיוון דכתב לו שטר מכירה אין יכולין

עוד לחזר זה בזה ומשמעות חייב לו הлокח למוכר. **ולאו איתמר עלה** - דבשטר מתנה מיירי אבל שטר מכר לא קנה, ואיל רב הונא לרבות נחמן ולאו מותיב רב המנוח לשותאל כו' אלמא שטר מכר נמי קנה ואכתי Mai Milli מעלייתא. **הרי** - זו מכורה או נתונה - ואמיר ליה רב נחמן לאו אמרין התם בפרק ראשון דקדושין דרב המנוח מותיב לה וגם מפרק לה דהך ברייתא דקתי שטר מכר קונה במוכר שדהו מפני רעתה קרקע רעה דבאהיה ודאי גמר ומקנה מיד בשטר ומשמעותו יהיה גבי דלוקח עד שתבע ליה אבל בשאר קרקעות לא קנו בשטר עד דיהיב זואי כשותאל ואכתי איכא Mai Milli מעלייתא. **ה"ג במסכת קדושין רב אשיש אמר במתנה בקש ליתן לו כו'** - ואatakfta דהך ברייתא דהוה קשיא לששותאל קאי ובא רב אשיש לומר דהך ברייתא לא בשטר מכר איירי כלל אלא בשטר מתנה ודבר הרגיל הוא שכותבין בשטר מתנה לשון מכר ליפותacho דמקבל מתנה שם יערערו עלייוiba הנוטן לפצותו כדין מוכר דלא ליהוי תרעומת עילوية וה"ק שדי מכורה לך וגם נתונה תהיה לך הרי זו מכורה להיות אחראית על הנוטן כדין מוכר וגם נתונה היא ולית בה משום דין דבר מצרא אמרין בבבא מציעא (דף קח) מתנה לית בה משום דין דבר מצרא והיינו דaicא ייפוי כח דמכר ודמתנה. **ה"ג** - ורב אשיש אמר במתנה כו'. **לוּהַ מִן הָעָבֵד** - וכותב שטר מלאה ושיעבד לו נכסיו. **לגלוּי זֹוי הָוָא** - דשייעבד לו נכסיו. **דְּלֹא מִשְׁוֵי נְפִשְׂיהַ כֹּו'** - אנן שהדי דושים אדם לא יהיה ברצונו עבד לוה אם יכול להפטר בשום עניין והלך אייכא למימר לגלוּי זֹוי הָוָא דבעי אבל גבי מכר גמר ומקנה שהרי איינו נעשה עבד לוה בהז שטר מכירה כלל ואפלו קבל עליו אחירות עדין לא נטרפה מלהлокח דליהו עבד לוה בגבי לוקח. **שלח רב הונא בר אבא** - לתלמידי בית המדרש.

דף נ.ב
והבעל אוכל פירות - דלא גרע מנכסים שנפלו לה בירושה. **במתנה בקש ליתן לה** - ולא יאכל פירות כדאמרין לKNOWN במתנה קנתה ואין הבעל אוכל פירות ומיהו במוכר לחברו אין לומר כן שאינו אהבו כל כך. **מייתיבי כו'** - היה קשיא דלעיל ולשוני המימרות נקשה בבית המדרש. **במתנה קנתה ואין הבעל אוכל פירות** - דעתן בעין יפה נתן. **רברבי** - רב שקדם לרבי יהונתן רבו של רב כי אלעזר כדאיתא בשחיטת חווילן (דף צה) דכל זמן שהיה רב קיים היה

שלח ליה רבי יוחנן לקודם רבינו שבבבל ועוד אמר ליה לרייש לkish שככל
אותן הימים היה הוא בישיבה ואני בעמידה ועוד דאמר' בעירובין (דף יג
ע"ש) אמר רב האי דמחדזון מחרביה טפי משום דחויזתיה לרבי מאיר
מאחוריה. **כוטרי** - ר' אלעזר שהיה תלמידו של רבי יוחנן וause' גדרבי אבא
ורבי אבاهו וכל גדויל הדור חבריהם דאמר' לעיל במתנה בקש ליתן לה כו'
סבירא להו כר' אלעזר דאיין הבעל אוכל פירות אינו נמי זוטרי נינהו לגבי רב
שתלמידי רבי יוחנן היו. **כרברבי עבדי** - ר' יוחנן שהיה חברו של רב. **תרתי** -
בתמיה שני דברים של רבא סותרים זה את זה לא קנחה משמע לא גופו ולא
פירות דלגלו זואי הוא דבוי והבעל אוכל פירות משמע שקנחת גוף הקרקע
دلאו לגלוי זואי הוא דבוי. **במעות טמוניין** - שלא היו ידועין ומפורטים
לבעל לא קנחה דלגלו זואי הוא דבוי. **מעות שאין טמוניין** - קנחה והבעל
אוכל פירות דליקא גלו זואי שהרי גלוין ועומדין הם. **לא מן הנשים כו'** -
דאיכא למימר גנבים לבعلיהן ולאדוניהם ותינוקות נמי שמא גנבו מבית בעל
הבית שהם דרים שם ואסור לסייע ידי עוברי עבירה וכשהלא יקבלו מהם
יחזרו למקום שגנבו שם. **יחזר לאשה** - ולא לבעל דאיין לנו להחזקה
בגנבהה. **יחזר לבעהה** - שאפי' אם ניתן לה ממון זה על מנת שאין לבעהה
רשות בה מכיוון שמתה יורשה בעלה שהבעל יורש את אשתו והלכך יჩזר
לבעל דמה נפשך עכשו הרי הוא של בעלה. **יחזר לרבי** - דמסתמא כל מה
שקנה עבד קנה רבו ונראה בעיני דהוא הדין אם נשחרר העבד ואח"כ מת
יחזר לרבו שהרי עבד היה כשהפקיד לוזה וסתם עבדים גולניין הם אבל אם
נתגרשה האשה ואחר כך מתה יჩזר לירושה ולא לבעהה דמשנתגרשה אין
הבעל יורשה.

דף נב.א

קיבלו מן הקטן - לא יჩזר לו שהרי אין יודע לשמר וכמשליך לאיבוד דמי מי
שהחזר לו אלא יעשה לו סגולה או策 עד שיגדל ויחזר לו ולকמן מפרש מאי
סגולה. **ואם מת** - קטן יჩזר לירושו. **וכולן שאמרו** - אף' קטן. **בשעת מיתתן**
- אורחא דמילתא נקט דכשהן בריאין אם רוצים להחזיר לבעלים יטלו שלהן
מיד הנפקד ויחזרו לבעליהן דמה להן גלות הדבר. **יעשה כפירושן** - יჩזר
הנפקד לאותו פלוני שפירושו אלו. **ה"ג ואם לאו יעשה פירוש לפירושן** -
כלומר ואם לא מהימן לההוא נפקד שהפקdon של אותו פלוני הוא אלא של

בעליהם שליהם הוא ומתווך בשזה אינם רוצים לומר שהוא של בעליים דלא ליתחזקו כגזלנים ונגבים יעשה הנפקד פירוש אחר לפירושו שיחזר לבעליהם של אלו ולא לאותו פלוני וכי האי גונא אמרינו בסמוך בהיא עובדא דברתחו הרבה בר בר חנה ויש מפרשין ואם לאו יעשה פירוש לפירושן כלומר אם לא פירושו בשעת מיתה יעשה פירוש למה שהם היו צריכין לפרש שיחזר לבעליהם ולא נהירא דא"כ היינו רישא ואם מתו יחזיר לבעליהם ואם מת יחזיר לרבו דמיירי בשמת ולא פירוש למי יחזיר וכאמר דיחזר לבעלים ותרי זימני למה לי ואית ספרים דכתב בהו ואיقا דאמרי יעשה פירוש לפירושו כלומר לא יעשה כמה שפירושו הון אלא יחזיר לבעלים ולא נהירא דא"כ רב דאמר אי מהימנו לך כו' דאמר כמוון לא כריש ולא כסיפה. **כifi** - עגילים אנור"ש כדאמרינו בעלמא (עירובין דף צו) כifi תלא ליה עגילים תלה באזיניהם. **דمرתא** - שם חכם אחיו של ר' חייא כדאמרינו (סנהדרין דף ה) מרתה ואיבו וחנא ור' חייא כו'. **ובני ברתא** - של מרתה ושל בני בתו. **אי מהימנא לך** - שלא גנבה ממקלום. **עשה פירוש לפירושה** - עכב לעצמך. **אי אמידא לך** - אותן שהיא אומרת שהם שליהם אם עשירים הם וראוין להפקיד כifi ושאר חפצים עשה כפירושה והחזרם להם אי נמי אי אמידא לך אשתק שיש לה אויהבים שנטענו לה ממון ע"מ שלא יהא לך חלק בו וממנה זו שנוטנת לקרויבה משלה עשה כפירושה. **ס"ת** - ללמד בז הרי פירות והקרון קיימים. **דאכיל מיניה** - הקטן תמרי והקרון קיימים אבל בעיסקה לא שמא יארע בה דבר תקלה ותאבך. **אפי חלקו** - נתפרדו האב והבן שאין הבן סמוך על שולחן אביו ואין הבן בנכסי אביו כלום אפ"ה אין מחזיקין זה על זה דלא קפדי אהדי. **חלקו לא** - כלומר בחלוקת לא מיيري מתני' אלא כיון דחלקו יש להן חזקה זה על זה. **הכי גרסין עבד רב פפי עובדא חלקו לא** - כלומר כרבא עשה דהיכא דחלקו לא דברה משנתנו אלא ודאי יש להן חזקה. **הכי גרסין בפירוש רבינו חנן אל איתמר אחד מן האחים יהיה נושא ונוטן כו'** - אחד מן האחים כגון גדול אחין לאחר מות האב. **אונות** - שטרוי מכירות לשון חי וראשית אוני (בראשית מט). **ושטרות** - של הלואה. **יוצאי על שמו** - שבשמו נכתבו שהוא לפקח והלווה. **שי הון** - ואין לאחי חלק בהן שנפלו לי הממוןות שהלוויות וקניתיו בהן קרקעות הללו מבית אביו אמא ואין אתם יורשים עמי והלך נקט אביו אמא דאילו מבית אבא כולן יורשין בשווה דבאתין מן האב עסקינו שכולן יורשין ממון של אביהם בלבד ולא יטול זה יותר מזה ולהלך מאין לו ממון זה לבודו

אם לא ירשו מאמו וכגון שאינם בני אם אחת. **עליו להביא ראייה** - שההמון שלו אכן השתרות בשם דכוון שהיה הוא לבדו נושא ונותן בנסיבות שנכתבו על שמו וקדםפרש ל开玩笑 שאין חלוקין אפי' בעיסתו דכוון שלא נודע מעולם מאי זה יבא לו ממון ולא אחיו אין לתלות השתרות אלא בממון האב ואינו יכול להוציא הממון מחזקת האב ולקמן מפרש ראייה במאי. **על האחין להביא ראייה** - שהשטרות הללו מממון אחיהן דאמאי נכתב בשטר סמכין והרי על שמו נכתב ואע"ג דהlectionא כשםו אל בדיני בהא הלכתא קרבת דתניא לקמן כוותיה ורב חסדא ורבה ורב ששת נמי קרבת סבירא להו דמפרשי מילתיה לקמן. **אבא** - רב כך היה שמו כדורי ליה בשחיתת חולין (דף קלז) אבא אמריקה אמריקן מאן ריש סדרא בבבל אבא אמריקה ואמריקן במסכת נדה (דף כד) רב ארוך בדורו היה והאי דורי ליה רב כמו שקורין לר' יהודה הנשיא רבבי הארץ ישראל קרו ליה נמי בבבל רב וכן מצאתי בספר ערוץ המובה מרומה. **שאמ מות** - ויש לנו בנימ לירושו על האחין להביא ראייה דכוון דיתמי לאו בני איתוי ראייה נינהו ואין יודען לחפש זכותן וגם השטר מוכיח שהיה ממון של אחיהן על שכונדו להביא ראייה אבל כשהאת עצמו קיים היה מטיל רב עליו להביא ראייה דאם איתא דשלו הוא ממון זה יכול לחפש ולמצוא ראייה ואם לא ימצא ראייה הפסיד. **מתќיף לה רב פפא** - למאי דאמר שםואל מודי לי אבא. **כלום טענין להו ליתמי מו'** - בתמיה אילו היה אחיהן קיים היינו מחזיקין הממון בידי אחין עד שיביא ראייה שאינו שלחן ולפי שמת יפה כחן של יתום ממנה ויפסידו אחין בתמיה ואע"ג אמריקן (לעיל בבא בתרא דף מא) טוענן לירוש גבי חזקת ג' שנים שאע"פ שלא דר בו אביו אלא يوم אחד זה החזיק ג' שנים אחרי כן הוו חזקה ואע"ג דאבותהן לא מהニア ליה חזקת שלוש שנים לומר לך הוא בידי אלא א"כ יש עמה טענה אתה מכרתו לי אתה נתטו לי במתנה וגבוי בנו לא בעין טענה זו אלא מאבי ירשתי אלמא טוענן ליתמי מאי דלא מצא אבותהן למטען לא דמי דהתם נמי אין טועני בשビル היתומים אלא שאביהן קנהה מן המערער כמו שהיא הוו האב יכול לטען ולפיכך הוו חזקה אע"ג שלא טוענו מידי אבל הכא האב לא מצא טען לאחין שיבאו ראייה ואנן היכי טוענו במקום היתומים כן. **והא ربא אפיק מו'** - סיומה דאתקפתא דרב פפא היא. **זוג אדרבלא** - זוג מספריים של سورקי בגדים שנוזין בהם הסרבלים. **בלא ראייה** - הבעלים שהיו להם עדים שהן שלחן הוציאות מן היתומים בלי ראייה

ועדים שיעידו שהשאילו לאביהן של יתומים לפי שהן עשוין להשאיל ולהשכיר שאם אמר אביהן ל��וחין הם בידי עליו להביא ראה אף היתומיין עליהם להביא ראה שלקחו אביהן מן הבעלים וכיון דלית להו ראה החזירים רבא לבעלים ולא נאמר כיון שמת האב על הבעלים להביא ראה.

דף נב.ב

כDSLח רב הונא כת' - ככלומר להכי אפקינחו רבא מושם הדברים העשוין להשאיל ולהשכיר אין אדם נאמן לומר לך הוא בידי DSLח רב הונא.
קשה - לדידן קשיא אמר שמואל מודע לי אבא כת'. **פסק ר' חננא אל** - דהכלתא כשמואל דהיכא דמית על האחין להביא ראה וכן פירש נקטינו מרבותי ז"ל כל היכא דאמר בגמ' תיובתא דפלוני תיובתא בטלו דברי מי שהתיובתא עליו לגמרי אבל היכא דעתה בקשיא כי הך דশמואל לא בטלו דבריו דאמרין לא הוה ברירה להן בטלת שמעה זו לגמרי אלא לא אשתחח פירוקא בההוא שעתא דתלא וקיימה ואעפ"כ אין נראה בעניין דלא שנה תיובתא ולא שנה קשיא דקאי אAMILתא דAMוראי חדא היא ולא הויא עיקר אלא לגבי תיובת' ממשנה או מברייתא שייך לומר תיובתא ומפירכה דAMוראי שייך למימר קשיא והא דশמואל נראה בעניין דלא סמכין עליה כל עיקר וכן בפי ר"ח כתוב MRI"ש גאון כי זה שאמור שמואל ומודע לי אבא שאם מת על האחין להביא ראה אין הלכה כמותו. **לא שנו** - הא דקאמר רב עליו להביא ראה. **אלא שאין חלקין** - בשום דבר בעולם אפי' בעיסתו הליך מאין לו זה כולם بلا אחיו. **קימץ** - עצמן ביוטר ולכך נתעשר והיה לו ממון לבדוק שאין לאחיו חלק בו ומה ממון ההוא לקח קרקעות והלווה לאחרים. **ראיה במא依** - אדרב קאי שהלכה כמותו دائית ליה על האחין להביא ראה צריך ראה בקיום השטר והרי לשמואל دائית ליה על האחין להביא ראה צריך להן לפסול שטרו של זה ולא לקיימו. **ראיה בעדים** - על בעל השטר להביא ראה דמעיסתו קימץ או מאבי אמו ירש והוא ממון של שטרות הללו שלו. **בקיום השטר** - שכתבו לו בית דין הנפק על שטר זה וכיון דקיומו ב"ד בדקנו השטר וחקרו ועמדו על אמתת הדבר שככל הכתוב בשטר אמת הוא והשטר הרי כתוב בשם של זה. **הא רבה והא רב שת** - דפליגי אליבא דרב ואי כרב סבירה לך ראה במא依 או הרבה אי כרב שת. **מתניתא ידענא** - כרב ומיהו לא פירש לי אי כרבה אי כרב שת. **ורבינו חננא פסק** - בעדים צריך

להביא ראייה ולא בקיום הستر דהא אפי' רב ששת מודדי דראיה בעדים שווה יותר מקיים הستر. **וכן האשה - אלמנה. מבית אבי אבא** - ה"ג מצי למימר מבית אבא ומשום רישא דקתני מבית אבי אמא קטני נמי סייפה מבית אבי אבא. **מאי וכן - דמשמע ואפי' האשה דינה כן ומאי רבותא אייכא טפי דקתני** וכן הכי הוה ליה למיתני אשה שהיתה נושאת ונותנת כו' ודרך תנא לומר שני דברים שווין וזימנין דאמירין לצרכי תרוייהו אבל הכא דקתני וכן משמע דבלא זו אף זו קתני. **דשבחא לה מילתא** - חשיבות היא לה שמאמנין אותה בית דין לעשותה אפוטרופוס של יתוםין וגם משבחין אותה בני אדם על כך ומקושי גדול תאמר על שלhn שהוא שלה וס"א דליהמנה קא משמע לו.

בבבא בתרא ירושלמי' - אין לאיש חזקה בנכסי אשתו בחיי אשתו אבל לאחר מיתת בעלה יש לה חזקה ולא לאשה בחיי בעלה בנכסי בעל אבל לאחר מיתת הבן יש לו חזקה ולא לבן בנכסי האב בחיי האב אבל לאחר מיתת האב יש לו חזקה ואייכא לדמיי להז דתניא לעיל בן שחק ואשה שנתרשה כו'. **במתני' לא גרשין** - ופרץ בפניו דהא נכסי הגר לא שייך בה בפניו דהא מית ליה הגר. **אטו כל הני** - דאמירין לקמן במתני' נותן מתנה ואחין שחלקו לאו על ידי חזקה דנען גדר הוא קוניין כדקתני מתני' בתמיה. **במה דברים אמרים** - דברענן ג' שנים. **בחזקה שיש עמה טענה** - ככלمر ערעור. **אבל בחזקה שאין עמה טענה** - שבעל הקרקע מודה לו ליטלה כగון נותן מתנה כו' כיון דנען גדר ופרץ כל שהוא בפניהם הוויא חזקה לkeysות שלא יוכל לחזור עוד זה בזה. **בקדושים** - דברי לוי - בתוספתא בברייתא דמס' קדושים שישדר לו כמו שסידרו ר' חייא ור' אוושעיה. **נעול וגדר ופרץ בפניו** - במקח וממכר מيري דתנן בקידושין (דף כו) דקרקע נקנית בחזקה. **ומתמה גם' בפניו הוא דהוי חזקה אבל שלא בפניו** - דמוכר אם נעול וגדר שלא בפניו לא תהיה חזקה בתמיה. **ה"ק** - אם גדר ופרץ לוקח בפניו דמוכר לא צריך למימר ליה מוכר לлокח לך חזק וקני אלא מכיוון שתטרצה לו למקרה בכך וכך מעות והחזקיק זה בפניו הוויא חזקה דעתך ליה בהז חזקה והלכך שתיק ולא יוכל מוכר לחזור בו עוד והлокח נתחייב לו דמי מקחו.

דף נג.א

שלא בפניו צ"ל מו' - אם בא להחזקת שלא בפניו דמוכר כגון בעיר אחרת או

אפי' באוֹתָה הָעִיר שֶׁלֹּא מַדְעָתוֹ שֶׁל מִוּכָר לֹא הוֹיָא חֹזֶקָה אֶלָּא אֶל מִוּכָר לְלֹוקָח לְקָצָק וְקָנִי וְאֶפְיָי אֵם נָתָן לוֹ מַעֲוָות לֹא קָנִי בְּמַעֲוָות כְּגֹון בָּעֵיר שְׁכָוֹתְבִין שְׁטָר דָּאיָן הַכְּסָף מוּעֵיל עַד שִׁיחֹזֶק אוֹ עד שִׁיכְתּוֹב הַשְּׁטָר כְּדָמָרִי בְּפֶ'קְדָּוְשִׁין (דָּף כּו) עַלְהָ דָּחָק מְשֻׁנָּה נְכָסִים שִׁישׁ לָהֶם אֲחָרִיות נְקָנִין בְּכָסָף כּו' אָמֶר רַב לְ"שׁ אֶלָּא בָּمְקוֹם שָׁאַיִן כּוֹתְבִין אֶת הַשְּׁטָר אֶבְלָ בָּמְקוֹם שְׁכָוֹתְבִין אֶת הַשְּׁטָר לֹא קָנָה עַד שִׁיכְתּוֹב לוֹ אֶת הַשְּׁטָר וְאֵי פְּרִישׁ שְׁפִירְשׁ בְּכָסָף אֲקָנָה קָנִין גְּמוּר בְּלֹא חֹזֶקָה וְשְׁטָר אֶבְלָ מְסֻתְמָא לֹא קָנִי בְּמַעֲוָות עַד דָּמָחֹזֶק. **בָּעֵי רַב** - הַזָּ בְּרִיְתָא הָוָה שְׁמַיעָא לְיהָ דְקָתְנִי בְּפָנָיו אֶבְלָ שֶׁלֹּא בְּפָנָיו לֹא הוֹיָא חֹזֶקָה עַד דָּאֶל בְּהַדִּיא לְקָצָק וְקָנִי וְקְמַבְעִיא לְיהָ מֵי לִימָא דְבָמְכִירָה מִיּוֹרִי אֶבְלָ בְּמַתְנָה מַכְיוֹן שָׁאַמֵּר לוֹ נָתְנָנִי לוֹ קְרָקָעָ זֹ וְהַלְּקָה וְהַחֹזֶק שֶׁלֹּא בְּפָנָיו הוֹיָא חֹזֶקָה וְאַעֲגָדָל אֶל אֶל לְקָצָק וְקָנִי וְכְדַמְפְּרִישׁ טָעֵמָא לְקָמִיהָ דְנוֹתָן בְּעֵינָ יְפָה נָתָן אוֹ דְלָמָא לֹא שְׁנָא. **מַאי תִּיבְעִי לְיהָ לְאָבָא** - בְּמַתְנָה טְפִי מִמְכָר קְזֹוּ הָוָא דָלָא קָנִי עַד דָאֶל לְקָצָק וְקָנִי. וְמַה מִכְרָ דְקִיהִיבָה לְיהָ זֹוִי - לְוקָחָ לְמִוּכָר הַיּוֹם וְלִמְחָר לְאַחֲרָ שִׁיחֹזֶק שְׁהָרִי עַמְּמָן הָוָא מַחְזִיק כְּדִי לְפָרוּעָ דְמִים לְמִוּכָר דְמוּכָר לֹא מְפִסְיד כַּיּוֹן דְקָבֵל כָּל הַדְמִים אֶנְן יְהִיב לְיהָ מִקְמִי דָמָחֹזֶק זֹוִי לֹא קָנָה כְּדַפְּרִישָׁתָ לְעֵיל וְכָגּוֹן בָּמְקוֹם שְׁכָוֹתְבִין אֶת הַשְּׁטָר כְּדַתְנִיא בְּקְדוּשִׁין (דָּף כּו) מִכְרָ לוֹ יְ 'שְׁדוֹת בֵּי' מִדְינּוֹת כַּיּוֹן שְׁהַחֹזֶק בְּשֶׁדָּה אַחֲתָ קָנָה כּוֹלָן מָה שָׁאַיִן בְּשֶׁנְיָהָן בְּדָאָ שְׁנָתָן לוֹ דְמִי כּוֹלָן כּוֹ אַלְמָא אַחֲרָ נְתִינָתָ דְמִים בְּעֵינָ חֹזֶקָה וְאַפְּהָה אֵי אֶל מִוּכָר לְלֹוקָח לְקָצָק וְקָנִי הָוָיָה חֹזֶקָה וְאֵי לֹא לֹא. **מַתָּנה - דָאֶין** לוֹ כִּי אִם חִסְרָוָן מִמְוֹנוֹ לֹא כָּל שְׁכָן דְצִירָק לְמִימָר לְיהָ לְקָצָק וְקָנִי וְלֹא לְיהָוִי חֹזֶקָה עַד דָאֶל דְדָלָמָא לְכִשְׁרָצָה לְהַחֹזֶק כִּבְרָ חָזָר בּוֹ מִמְתָנָתוֹ. **וּרְבָה - דְקְבָעִי** לְהַסְּבָּרָא אִיכָּא לְמִימָר מָאוֹן דִּיהָבָ מִתָּנה בְּעֵינָ יְפָה יְהִיב שְׁמָחָת חִיבָה נָתָן לוֹ וְהַלְּכָךְ נִיחָא לְיהָ שִׁילְךְ וְיַחֹזֶק וְאִיכָּא לְמִימָר דְכָמָאָן דָאֶל דְמִי וְהַלְּכָךְ מִסְפָּקָא לְיהָ וְשְׁמוֹאָל נִמְיָה דְפִשְׁיטָא לְיהָ סֶלֶל הִיכָּא אָמְרִינוּ בְּעֵינָ יְפָה נָתָן הַמְּמָנָה כְּגֹון לְאַחֲרָ שְׁהַחֹזֶק וְנִתְקִיְמָה הַמִּתְנָה הָוָא דָמָרִינוּ בְּעֵינָ יְפָה יְהִיב שְׁמָחָת חִיבָה נָתָן לוֹ שְׁלָא שִׁירָ לְעַצְמָוָה בְּמִתְנָה זֹ דָמָרָן לְעֵיל בְּבָא בְּתָרָא [נָא] המִוּכָר שְׁדָהָוָה לְאַשְׁטוֹ קָנָתָה וְהַבָּעֵל אָוֹכֵל פִּירּוֹת אֶבְלָ כָּל זָמָן דִּמְסְפָּקָא לְזֹן אֵי גָּמָר לְהַקְנּוֹתָה קָנָתָה וְאֵין הַבָּעֵל אָוֹכֵל פִּירּוֹת אֶבְלָ שְׁנָתָן אֶת שְׁלָוָ בְּמִתְנָה עַד דְמַפְּרִישׁ וְאָמֶר לְקָצָק וְקָנִי. **דָאַמְרָ שְׁמוֹאָל גָּדר גָּדר** - שְׁהָיָה בְּנֵי פְּחוֹת מֵי וְהַשְּׁלִימָוּ לְעַשְׂרָה לְפִי שֶׁלֹּא יוּכְלוּ לְעַלּוֹת עַלְיוֹ וְלִיכְנָס בְּשֶׁדָּה. **פָּרָץ פְּרָצָה** - הַרְחִיבָה הַפְּרָצָה. **דְּמַעְיקָרָא** - כְּשָׁהָיָה פְּחוֹת מֵי לֹא הוּוָה

סלקי לה אין יכולין לעלות דרך עליון ליכנס בשדה כגון שהיה עשוי בשיפוע או היה בניו על מקום מדרון. והשתא נמי לא סליק לה Mai קעביד - ואמאי הוי חזקה דכל בנין بلا צורך לא הויא חזקה. ולא דמיעקרא הו סליק לה - מיהא בדוחק והשתא שהשלימו לעשרה לא סליק לה כלל טובא עביד ואין זה ראוי לקרות כל שהוא ואע"פ שבנין כל שהוא גדר. והשתא סליק לה בדוחקא - והיינו כל שהוא דכל שהוא אהני דהא אכתי סליק לה קצת והאי דנקט שמואל והשלימו לעשרה לאו דוקא דה"ה לפחות מי' (והוא) דהשתא אהני להכי דסליק בדוחקא ומעיקרא הו סליק לה ברוחח ואורה דAMILתא נקט דסתם השלימו לעשרה מעיקרא סליק לה ברוחח והשתא סליק לה בדוחקא. והשתא קעיליב לה ברוחח - דפורטא אהני ולא בעי לתרוצי דמיעקרא לא עיili כלל והשתא עיili לה בדוחק דעתובא עבד דשוויה פתח וגבוי נעל כל שהוא נמי איכא לפרושי כה"ג שסתם פתח סתימה כל שהוא דמיעקרא עיili לה ברוחח והשתא עיili לה בדוחקא א"ן שקבע מנעול בדلت לנעול בו דהיינו בנין אבל סגר את הדלת ונעל בפתח בנכסי הגר אינה חזקה דין זה אלא עושה מצוה לשמר בית חברו וمبرיח ארי מנכסי חברו הוא כדלקמן בשמעתין ואע"ג דגבוי שכירות בתים אמריי בפסחים (דף ד) משמסר לו מפתחות הוי בחזקת שוכר וה"ה לגבי לקנותו ה"מ במוכר ומשכיר לחברו אבל בנכסי הגר מי מסר לו מפתחות שיקנה הלך צרייך בנין כל שהוא. **נתן צורו** - בחור שבגדר השדה וכולה שמעתי'Ancsi הגר קאי וה"ה לكونה דבר לחברו. **נטל צורו** - מן הגדל ועשה בו נקב. **ה"ז חזקה** - וכגון דמהני לשדה כדמפרש ואזיל. **מאי נתן כו'** - למאי אהני האי נתינה ונטילה דליהו חזקה. **אילמא נתן צורו וscr מיא** - ראה נהר שוטף ורוצה ליכנס דרך נקב ובא זה וסתם את הנקב בצרור וscr את המים מן השדה שלא יכנסו בו שלא ישתפו את השדה. **ואפיק מינה מיא** - שנאספו לה מים מצד האחד ועשה נקב מצד השני כדי שייצאו לחוץ. **האי מבריח ארי וכו'** - הא למה זה דומה למשיב אבידה דכל ישראל מצוין להצליל ממון חבריהם מן הארץ ואין קורי חזקה אלא דומיא דגדר ופרק שעושה בו בין או כל תיקון הצרייך לו לשדה כגון משקה מים או זומר או זורע או חורש. **צמד לה מיא** - כמו צמיד פתיל (במדבר יט) וצמדו לבעל פעור (תהלים קו) חיבר המים שבתוכו שלא יצאו לחוץ וזה כמו משקה את השדה דומיא דהורש שמתקן את השדה ומיפוי בהשקה זו. **דפתח ליה מיא** - ע"י נטילת צורו נכנסו המים מן הנהר

דרך חור שבכוטל. וא"ר אסי אר"י ב' שדות - של גור הסמוכין זה לזה אלא שיש מצר אחד בינוין. החזיק באחת מהן - כגון דרפק בהצדקנו ונטכוין לknותה לבדה ולחברתה לא נתן לב לknות קנהה לאויה שדה לבדה ואי לא הוה מצר בינוים הוה קנה את כלם מסתמא בחפירה כל שהוא.

דף נג.ב

לקנות אותה ואת חברתה - כשמחזיק באחת נטכוין לknות בחזקה זו את שנייה. אותה קנה - לבדה אבל חברתה לא קנה מצר מפסיק כדאמר ר' יוסי בר חנינא לKNOWN בשמעתי' בבא בתרא [נה ע"ש] המצר והחצב מפסיקין בנכסי הגור ודוקא נכסי הגור דממיילא קני הלך אין בו כח לknות אלא אותה שדה שהחזק בה אבל במכר מודי ר' יוחנן שאם החזיק באח' מהן קנה כולו כדאמרין בפ' ראשון דב"ק (דף יב) ולKNOWN בבא בתרא בהמודר את הבית (דף סז) אמר שמואל מכר לו י' שדות בעשר מדיניות החזיק באחת מהן קנה כולו ותניא בהדייה כוותיה דשמעאל בפ"ק דקדושים (דף כז) ומפרש טעמא דסדנא DARUA חד הוא וכדמפרש התם בברייתא בד"א שקנה כולו שניתן לו לוקח למוכר דמי כולו דbolevo אשתבעוד ליה לlokach בשביל מעותיו אני חזקת באחת מהן לknות כולו אבל לא נתן לו דמי כולו לא קנה אלא נגד מעותיו והלך גבי נכסי הגור נמי דליקא מתן לא קני אלא היא שדה דאחזיק בה. **אף אותה לא קנה** - דלא נטכוין להחזק בה ואין חזקה אלא מדעתו דאין אדם קונה שלא מדעתו. **בעי ר' זира החזיק באחת מהן לknות אותה והמצרכו'** - מי לימת האי דלר' יוחנן לא קנה חברתה בחזקתה דאייך היינו משומש לא נטכוין להחזק למצר וכיון שהוא מפסיק לא תועיל חזקה לשדה אחר שאינו מחובר לה אבל הכא דמתכוין לknות גם את המצר עם חברתה Mai Mi אמרוי' האי מצר דhai ארעה שהחזקיק בה הוא וקנה גם המצר ודהαι ארעה של מצר שני גם הוא ויקנה גם אותה. **או זלמא האי לחוזיה קאי והאי לחוזיה קאי** - המצר מופלג מן השדה גבוהה או נמוך וכל אחד מקום חשוב בפני עצמו הוא מצר בלבד ושדה בלבד ולא מביעא דחברתה לא קנה אלא אפילו המצר לא קנה והאי דאר' יוחנן חברתה לא קנה הוא הדיון דאפילו מצר לא יכול לknות בחזקתה השדה אלא אורחא דAMILTA נקט שאין חוששין בני אדם בקנית המצר כי אם בקני השדה. **והחזק למצר** - דרפק ביה פורתא. **לקנות שתיהן** - השדות דמיכאן ומכאן. מהו - אדם תמציא לומר

החזק בשדה לא קנה המכר הtmp הינו טעמא שאין המכר צריך מן השדה ואין זוקק לו כלל אבל המכר משועבד הוא לשדה לשמרו כמו שהאפסר לשמור את הבתינה ואמרינו בקדושים (שם דף כ"ז) תדע אילו מכר לו עשר בהמות באפסר אחד מי לא קנה הבתינות בשבייל שמחזיק באפסר והאי מכר נמי אפסרא דארעה הוא וכמי שמחזיק בשדות דמי. או **דלא מא האי לחודיה קאי** - המכר לגמרי ולא דמי לאפסר של בהמות כדאמר' נמי בקדושים מי דמי הtmp אגודה בידו הכא לא אגודה בידו. זה **לפניהם מזה** - והפנימי יש לו דרישת الرجل על החיצון לצאת לרה"ר דרך עליו. **פנימי לא קנה** - אכן פנימי משועבד לחיצון כלל דליהני חזקה שלו. ה"ג - לקנותו אותו ואת החיצון קנה שתיהן. **לקנות את החיצון** - לבדוק לכך החזיק בפנימי אף פנימי לא קנה. **קמא לבני בעלמא הוא דאפייך** - הפך לבנים בעלמא וסדרן זה על זה דכל זמן שלא העמיד דלתות Mai קעביד מעיקרא עילי ברוחה והשתא נמי עילי לה ברוחה דתחלת בניין אינו עיקר אלא גמורו וכדתנן (לעיל בבא בתרא דף מב) נעל וגדר דהינו העמדת דלתות אבל בנה כל שהוא לא קטני. **המוחא פלטרין** - בניין ואין חסר כלום ואין לו מה לחיש בבית שתהיה חזקה. **גדולים** - לא גרסינן. **סיווד** - טיח בסיד. **פיור** - צירין מחוקין על הקיר. **וכמה** - הווי ייפוי לחזיק. **וכנדז הפתח** - דרך כניסה פתח הבית בכוטל שכנדז דשם נראה יותר לנוי אבל במקום אחר טפי ממאה בעי. **הא מילתא** - דלקמן אמר לנו הרבה ששת מדעתו. **ואנה ריניהו לעיניין ממתניתא** - והאריך עינינו להביא לנו ראייה לדבריו ממתניתא דלקמן. **הציע מצעות** - ושכבר שם על הקרקע בנכסיו הגר קנה ואף על גב דלא הינו נעל וגדר ופרץ שלא תיקו שום תיקון בקרקע אלא שננהנה גופו מן הקרקע ששמשתו הקיום חזקה ונראה עיני דמהכא ילפין דנפקא לנו קרקע נקנה בחזקה בקדושים מהאי קרא ושבו בעריכם אשר תשפטם במה תפשתם בישיבה ועוד מדכתיב וירושתם אותה ויישבתם בה במה ירשתם בישיבה והינו בכלל ישיבה כמשמעות על הקרקע. **כיצד בחזקה** - עבד לנו דתנן בקדושים שנקנה בחזקה קאי. **נעל לו** - עבד לרבו ששימש העבד לרבו הויא חזקה וכן כולם אף הציע מצעות ששמשתו הקרקע קנה. **ונעלו** - הינו נעל לו מנעו דרישא וางב שיטפה דhalbioso אמר נמי הנעילו. **גרדו** - כמו ויקח לו חרש להתגרד בו (איוב ב). **והגביהו קנאו** - لكمיה מפרש מי הגביה למי. אמר ר"ש ב"ו - لكمיה מפרש. **מאי קאמער** - הגביהו דקאמער **ת"ק מי הגביה למי ומאי קמזהדר ליה ר"ש דלפום ריהטה משמע דהינו ת"ק.**

הגבהה העבד לרבו - כמו שהייתה צריכה להגבהה זו כגון להעלותו למטוו קנוו לעבד בהגבהה זו שהרי שימוש לרבו שנסמך עליו והיינו דומיא דהציע בנכסי הגר דכיוון שנסמך ונשען בשכיבתו על הקרקע קנהה. **הגבהה רבו לו לא קנוו** - דלא שייכא הגבהה כי אם במלטלי שאין דרך להגבהה בני אדם. **לא תהא חזקה** - דהנעל והלביש והרחץ והפשיט גדולה מהגבהת רב לעבד וקנהה רב לעבד שהרי הגבהה חמורה היא דקונה אפילו ברשות מוכר מה שאין כן במשיכה ומסירה וגם קונה ברשות הרבים ובסימטא.

דף נ.א

דשדא ליפתא בגין פילי - שורע לפת בתוך נקעים של קרקע הגר ולא כיסה עפר ולא עשה כלום כי אם זריקת הלפת בתוך החrix לא הויא חזקה שהרי לא עשה שום תיקון בקרקע והשלכת זרע בקרקע איןו מעשה אלא אם כן זורע ואח"כ מכסהו ואע"פ שגדל הלפת ונשרש בקרקע היום ולמחר ממילא הוא דקשבח ולא דמי לרפק בה פורתא דמעשה קעביד בגוף הקרקע ומשביח הקרקע מיד בחרישה זו וכן צמד לה מיא דאמון לעיל הרי משקה את השדה ומונגב את הקרקע אבל האי מיי קעביד ואכילת הלפת נמי אינה חזקה דאכילת פירות אינו קונה ולא הויא חזקה لكنותה שהרי איןו עושה בלקיית הפירות ולא באכילתם שום תיקון בקרקע שהוא דומה לנעל גדר ופרץ וגם לא להציג מציאות בנכסי הגר דהתם קמייהני גופו מן הקרקע וكمশמשא ליה קרקע כעבד לרבות והכי נמי אמרין לקמן בשמעתין והרי אכילת פירות דבנכסי חברו קנה לעניין חזקת שלש שנים להיות אכילת הפירות של שלש שנים עומדים במקום שטר ובנכסי הגר לא קנה כלומר לגבי لكنות קרקע מיד כדיין קרקע שנකנית בכיסף בשטר ובחזקה Dunnel וגדר לא הויא חזקה. **פילי** - כמו פילי. **דפסח דיקלא** - כמו ויפשחני (אייכה ג) נוטל מן הענפים ויש שמשחין אותו לצורך הדקל לפי שענפיו מרובים ואין מניחין אותו ליגדל ומהニア ליה הפשיחה צימור בכרם. **אדעתא דדיקלא** - כדי שיגדל. קני הדקל. **אדעתא דחיותא** - אם מפשיחו לצורך בהמותיו להאכילן ואין מתכוון להנאת הדקל ומיהו בלקיית הענפים מתכוון הוא להחזיק בדקל ולקנותו בחזקה זו לא קני ואע"ג דממילא מהני לדקל כיוון דאינו מתכוון לתקן הקרקע דומיא Dunnel וגדר אלא ללקית פירות מתכוון לא הויא חזקה ומחזיק שלא מדעת דמי וכי קאמר מתכוון אני لكنות בלקייטה זו הרי הוא

כמי שהולך בשוק ואומר רוצה אני להחזיק בשדה פלוני דבריך בלא מעשה לא הוויא חזקה דתրתי בעין שיעשה תיקון בקרקע בידים ובאותו תיקון יהיה מתכוון לשם תיקון כדי להחזיק. **היכי דמי** - מנא ידען אי אדעתא דדיקלא או אדעתא דחיותא עבד שלא יוכל לכפור ולטעון אדעתא דדיקלא עבדי. **מהאי גיסא ומהאי ניסא** - אם מכל צדדין ליקט כאן מעט וכאן מעט אדעתא דדיקלא שכן מנהג לעשותות דכי האי גוונא הוא דaicא למימר אדעתא דדיקלא וاع"ג דaicא - למימר נמי אדעתא דחיותא מסתמא כל אדם אדעתא להחזיק מתכוון וכל היכא דaicא למימר הci והci אמרינו אדעתא למיקני מכון. **כולה מחז ניסא** - מקלקל הוא את האילן שמגלחו כולם מצד אחד והוא והוא ודאי אדעתא דחיותא לחוד מכון דלאילן לא חייש. האי מאן **דזמי זיכיא** - מכבד ומטהר את השדה מKİSMIM ועשבים רעים. **אדעתא דארעה** - שתהא נוחה לחורוש. **אדעתא דציבי** - ללקט עצים לשروح לא קני הכל לקיטת פירות לא קני. **שקל רבבי זוטרי** - איכא למיתלי אדעתא דארעה אבל שבך זוטרי ליכא למיתלי אלא אדעתא דציבי לחוד גדולים הראוין לשריפה מלקט. **דאתקיל תיקלא** - מסיר המכשולות ומשווה פני הקרקע שתהא חלקה ולא תכשל המחרישה ותשבר. **קני** - דדמי לחורוש. **צבי דרי** - גורן לדוש שם תבואה דכיוון דקרקע זה לחרישה עומד ולא לגורן ואף לאחר שייחליקנו לגורן ויחבוט שם חטיין יהא צריך שם לחורש ולזרוע נמצא גורן זה כאן כי אם קלקל ואין זה מתקן השדה כי אם מקלקל וכל תיקון שספפו לסתור אינו אלא קלקל ומעיקרא לא מתקן הוא ולא דמי לנעל וגדר ורפק ביה פורתא והשkart מים שככל דברים הללו אין סופן לסתורן אבל גורן זה סופו לקללו ולסתרו דעיקר דארעה לחרישה קיימה אבל אם רצה לעשות שם גורן קבוע לעולם נראה בעיני דקני דין לך חזקה גדולה מזו. **מוליא - תל. נצא - גומא. שקל מוליא ושדא בנצא אדעתא דארעה** - לחת התל והשליך בגומה נמצא שהשווה כל הקרקע איכא למימר דלחורש עשה שלא תתעכב המחרישה. **מוליא במוליא ונצא בנצא** - התל הרוחיב במקומו והשפילו ונוטן מגבשו סביבתו לצדדין שלא יהא זקור כל כך וכן נמצא בנצא שפתיה הגומה השפיר גדר לאמצעיתה וונעשית הגומה חלקה הרי הגומות בלבד והתלים בלבד והרי יש כאן מקומות מקומות חלקים כל אחד לבחדו. **אדעתא צבי דרי** - ראוי הוא לחבוט חטיים ולא לחרישה וכל החזקות הללו בין בנכסי הגר בין במתנה בין במכר והחין שחלקו. **פתח מיא - שיכנסו בשדה. פתח**

תרי בבי - אחד לצד הנהר ליכנס המים ואחד לצד שני לצאת. **אדעתא דכוורי** - לצד דגים נתכוין ולא להשkont השדה דייל להשkont השדה מתכוין היה לו לעשות פתח אחד ויתעכבו שם המים וגם הדגים יהו נצודין שם מאיליהן.

בתפשיה - כדאמרן לעיל דפשה דיקלא אדעתא דחיויתא כולה מחד גיסא.

רפק תותיה פורתא - דהינו עודר תחת האילן דמהני ליה כהורש לזרעה.

כדמחזקי איןשי - אדעתא דדיקלא דהינו מהאי גיסא ומהאי גיסא. **הצרא** צורה - צורת חיה או עוף. **בנכסי הגרא** - בכתלי הבית אבל סיוד וכיור דאמיר לעיל בא בתרא (דף נג) אמה נגד הפתח לאו היינו צורת בריה אלא צירום בעלה מעשה עצועים ופרחים אבל צורת חיה או עוף חשובה ודי באחד ולא בעין אמה ולא נגד הפתח. **דרב לא קנה לנינטא דבר רב** - גינה הסמוכה לבית מדרשו והיתה של גור ומת וקנאה רב בכך שעשה בה צורה להחזיק בה ומכללא זה מעשה איתמר הך דבר. **המצוימת במצרים** - שיש לה מצר באربع רוחותיה. **כיוון שהחייב בה** - וחפר בمرا מכווש אחד הכהה אחת בקרקע קנה כולה דהינו רפק בה פורתא וכגון קרקע שעומד לחרים אלה מצר בברית לא הו חזקה ול"ש מכיר ול"ש נכסי הגרא קנה כולה. **לא קנה אלא מקום מכoso בלבד** - ודוקא נכסי הגרא אבל מכיר וקבל זוזי אפילו עשר שדות בעשר מדינות והחזק באחת מהן קנה כולן כדאמר שמואל בפרק קמאי בב"ק וקדושים וכדפרישית לעיל בא בתרא (דף נג) ובכך פלוגתא הלכתא כרב דהא ר"ג עבד עובדא כוותיה דבר לקמן בשמעתין.

דף נ.ב

ושאיינה מסויימת במצרים - אלא בקעה גדולה ופתוחה לשדות אחרים או לרשות הרבים עד כמה צריך לחפור ויקנה כולה אליבא דבר זהה ודאי לשМОאל לא חשיבא מסויימת טפי משאיינה מסויימת דאפילו במסויימת קאמיר לא קנה אלא מכoso וכ"ש בשאיינה מסויימת יש מפרשין בעניין אחרים ולא נהירא לי כלל. **צדziel תיירא דטוריה והדר** - כשיחרוש צמד בקר שורה אחת מקצה גבול השדה ועד קצחו והדר ובחזרתו יעשה עוד שורה אחרת דהינו שתי שורות על פני כל השדה משפטו אל שפטו ממזרח למערב מtopic כך קנה כל השדה גם מן הצפון לדרום דכיון דחרש שתי שורות על פני כל אורך השדה או על כל רחבו כאילו חרש כולם שהרי החזיק בו מראשו ועד סופו כן נראה בעיני. **אמר רב יהודה אמר שמואל נכסי העובד כוכבים** - שמכרם

עובד כוכבים לישראל שקבל העובד כוכבים הדמים ממנו ועדין לא החזיק בהישראל זה הקונה אותם. **הרי הן כմדבר** - הפקר כדמפרש לקמן שאם קדם ישראל אחר והחזקק בם קנה כאלו הן נכסי הגור שמת ויש מפרשיון דמעות מיהא יחויר לlokח ראשון ולוי אין נראה כלל דא"כ Mai הרי הן כמדבר אלא זכה בהן למורי ואם יכול lokח ראשון לדzon עם העובד כוכבי ולהוציא ממנו מעותיו יעשה ואם לאו יפסיד ומיהו נראה בעני דהאי שני רשות מיקרוי דכיוון דיהב lokח ראשון זוזי לא גרע מעני המהפק בחרורה ובא אחר נטלה דמיקרוי רשות הוא אחר ופירש רבינו חננאל דלית הלכתא כשמיון ומשום דמקשי עלה אבי אידי' דשמיון דאמר דין דמלכותא דין ובא רב יוסף לתרץ והקשה אבי ואמר דשמיון לא אמרהשמיון דא"כ קשיא אמוראים כשמיון ס"ל לקמן וסליק שמעתין בהכי והוא אמרשמיון דין דמלכותא דין רב יוסף עצמו היה יודע תירוץ לדבר דא"ל לאבי אני לא ידענא עובדא היכי הוה כו' לא חשש לתרץ מאחר דהוה מייתי ראה מעובדא. **כימטו זוזי לדייה** - העובד כוכבים שהרי כל קניון של עובד כוכבים בכסף כדמרי' בפ"קDKDושין (דף יד) ומשכבל המעות לגבי דייה היא מכירה גמורה שאין יכולין עוד לחזור זה זהה ויישראל לא קני במתן מעות עד אתה שטרא לדייה כדמריין בקדושים וכדפרישית לעיל דאפילו מיישראל חבריה לא קני בזוזי עד שיכתוב לו את השטר וכ"ש מעובד כוכבים דסתם עובדי כוכבים אנטים הם ואין בדעתו לקנות بلا שטר והלך אי אתה ישראל אחרינו רפק ביה פורתא מקמי האי קנה ודוקא בלוקח מעובד כוכבים אבל lokח מיישראל חבריו נהי שלא קני lokח עד דאתה שטרא לדייה אחר מיהא אין יכול לקדם ולהחזיק שהרי עדין ברשות מוכר קיימת של זמן שלא החזיק lokח או לא בא השטר לידי יכולן שניהם לחזור זה זהה. **מי אמרשמיון ה hei** - דקני ליה שני לארעה שעובד כוכבים בחזקה ולא שטר מן העובד כוכבים. **והאמרשמיון דין דמלכותא דין** - כל מסים וארנוניות ומנהגות של משפטים מלכים שרגילים להניג במלכותם דין הוא שככל בני המלכות מקבלים עליהם מרצונם חוקי המלך ומשפטיו והלך דין גמור הוא ואין למחזיק בממון חבריו ע"פ חוק המלך הנהוג בעיר משום גזל. **ומלכא אמר** - לא יוכל ארעה שום מחזיק בארעה אלא א"כ יש בידו שטר

מכירה מן המוכר והיאך יקנה זה המחזק הויל ואין לו שטר מן העובד כוכבים אלא לוקח ראשון יקנה בדין דמלכותא לכி אתו שטריה שעבד כוכבים לידי. אמר ליה אנא לא ידענא - רב יוסף נמי בע"כ הוה ידע להא דבר שמואל דין דמלכותא דין והוא דקמהדר ליה לאביי אנא לא ידענא כי ודי היה ידע תירוץ לדבר אלא דעתך ליה למימר עובדא ולכך לא חש לתרץ ואבוי מהדר ליה דמההוא עובדא ליכא לאיתו ראה ומיהו רב יוסף לא חזר בו דמל כל מקום שמואל אמרה כדאמר בסמוך והאי דקשיא ליה דין דמלכותא דין רב יוסף לא ס"ל האי אמר אבוי ומלכא אמר לא ליכול ארעה אלא בשטרא דלאו דין דמלכותא הוא אלא בחזקה נמי ליכול. **בדורא דרעותא** - שם מקום אי נמי כפר של רועים. **אתא לך מיה דרב יהודה** - ורוב מעשיו שמע משמואל רבו. **דורא דרעותא קאמרת** - בתמייה וכי ממש אתה מביא ראה דנכסי העובד כוכבים הרי הן כמדבר. **באגי מיטמרי** - שדות טמונהות שלא היו הבעלים נותנים את המס למלך אלא מבריחין עצמן. **דאינחו גופייהו** - בעליים ראשונים לא היו יהבי טסקא ומדינה דמלכותא לא היה בידם הבעלים כח למכור ומכרן בטול וזה השני שהחזק קנה דין דמלכותא שהתנה בחזקתו על מנת ליתן את הטסקא למלך ומלכא אמר מאן דיהיב טסקא ליכול ארעה בחזקה ולא שטרא אבל בקרקע שהוא ירושה לעובד כוכבים מאבותיו ומכרה לעולם אימא לך אם בא אחר והחזק בה מוציאין אותה מידו ומהזירין לראשון כשיהיה לו השטר מן המוכר.

דף נה.א

לייעבד לי מר כאידך דشمואל - כיון דכםואל סבירא לך ולא ליקני אלא ההוא פורתא דרפק והא לא מצי למימר לייעבד לי מר כאידך דشمואל אמר דין דמלכותא דין ולא ליקני אלא בשטר דכיוון דמודי רב הונא דشمואל אמרה לההיא דנכסי הגר הרי הן כמדבר על כרחך זוקק אתה לתרץ שלא תקשי שמואל אדشمואל וכדפרישית לעיל. **אין מוציאיןכו** - כשםואל. וכן **היי רבותינוכו** - כל זה שלח רב הונא בר אבינו. **דין דמלכותא דין** - בהגוזל קמא (ב"ק דף קיג) אמר תדע דקטילו דיקלי ונשרי גשרי ועברין עלייהו. **דאריסא דפרסאי ארבעין שניין** - חזקת פרסאים מ' שנים היא ע"י דין דמלכותא דאע"ג שלא קני איןיש אלא בשטר מיהו אם החזיק בה עכו"ם מ' שנים ובא ישראל וקנה ממנו הוי קני גמור ולא יוכל ישראל אחר לומר של

היא שגולה עכו"ם ממוני וاع"ג דאמרין (לעיל בבא בתרא דף לה) ישראל הבא מלחמת העכו"ם הרי הוא עצו"ם ואין לו חזקה אלא בההוא שטרא שמכרה ישראל לעכו"ם הכא יש לו חזקה אי נמי אתה לאשמעין דاع"ג דבשאר מקומות הויא חזקה לישראל בגין שנים בארץ פרס אינה חזקה בפחות ממ' שנים דינא דמלכותא הוא שם כן. **הני זהרווי** - בעלי נחלות העשירים קונים מעבדי המלך שדות עני העיר שאין יכולין ליתן הטסקא למך והן פורען את המס ומחזיקין בקרקעות בשבייל המס שכן דינא דמלכותא דמאן דיהיב טסקא יוכל ארעה כדامر לעיל. **זבינייהו זביני** - מה שקונין הקרקע מעבדי המלך בשבייל המס שנוטנים מכון קיים דינא דמלכותא דינא ואם יחוירו בעליים ראשונים או יתעשרו ויאמרו להחזיר המס להני זהרווי לא יוכלו לערער על hei זהרווי כלל זבינייהו זביני. **זהרווי** - על שם נחלה שקרויה זהה לאקמן בבא בתרא בפרק המוכר את הבית (דף סא) ואי אל זיהרא אפיקו בוסתני ופרדסי והילך תלת מיili קמייתא דינא דמלכותא דינא ובריסא דפרסאי והני זהרווי שתלוין בדינא דמלכותא דינא הרי תלת. והני מיili - זבינייהו זביני אי זבין לטסקא בשבייל מס הקרקע שלא נתנו הבעלים. **אבל לכרגא** - בשבייל כסוף גולגולתא שלא פרעו מכון להם עבדי המלך קרקעתו של זה לא הו זביני דאין זה דינא דמלכותא לגבות הקרקע בשבייל מס הרаш כי אם בשבייל מס הקרקע. **אקרקפתא דגברא מנה** - או יתפשוهو עד שיתן מאליו או יברח מן העיר והז מלטה גمرا אמר ליה. **אפי' שערי** **דכדא** - שכבר נטלשו מן הקרקע ומונחין בצדו וכל שכן קרקע עצמה ולא שנא זבין ארעה לטסקא או לכרגא זבינייהו זביני דהכי הוא דינא דמלכותא. **שערי דכדא** - כלומר כל מטლטلين שיש לו בעולם משועבדין למך בשבייל מס ראשו והיכא דלא פרע נתחייב כל אשר לוומי שיקנה מעבדי המלך בין קרקעות בין מטלאין זבינייהו זביני. **אם כן** - דaphael שערי דכדא משתעבדי לכרגא היכי יתקיים הכתוב דכתיב (דברים כא) בכל אשר ימצא לו הרי באותה המלכות בטلت ירושת בני הבכור דכל ממון האב אם מת ולא פרע עדין כרגא דשנה זו הוה ליה ממונו ראוי דאיינו מוחזק בו כלל כי אם המלך שעבוד המלך עדיף משאר שעבודין וכגבוי דמי ומיהו לאוatakfta מעלייתא היא דaicא למימר אין היכי נמי תבטל ותבטל לשם ובשאר מקומות יתקיים דשבקיה לקרה דאייהו דחיק ומוקי אנפשיה. **אי היכי אפי' טסקא נמי** - רבashi הוא דקפריך עליה דאמיר היכי דכיוון דקשייה ליה לאמיר היכי

אפילו כי אמרינו ארעה לטסקא אשטעבדא לדברי הכל א"כ בטלת בקרקעות ירושת בנו הבכור. **אלא מי אית לך למימר** - היכי דמי דלא תבטל כגון דיהיב טסקא של אותה שנה בתחלת השנה ומית דעת עד סוף השנה אינה משועבדת למלך עוד והוה ליה מוחזק ויטול בה בכור פי שנים ה"ג וכו'. **ולא היא התם** - לית הלכתא כרב הונא בריה דרב יהושע דלא משתעבדי לא קרקעות ולא מטלטلين לכרגנא ואי זبون לכרגנא לא הו זבינייהו זביני דכרגנא אקרקפתא דגברא מנה ואיניהו ספרי דרבא דאמרי הלכתא כרב הונא לאוקומי מלתייהו בעו לקיים מעשיהם ושטרות שכתו על מכירת קרקעות שנמכרו לכרגנא ובאו לומר דמשתעבדי לכרגנא כדי שהו המכירות והשטרות קיימי ומיהו שלא כדין נכתבו השטרות ונמכרו הקרקעות והדרי זביני. **פרצתת מסיע מתא** - הוא חייב בעול הקהיל ואף על פי שהוא אינו עוזה ריווח בעיר. והני מילוי - דמסיעו ליתן במס הקהיל. **כגון דאצילתיה מתא** - עבדי המלך היו טובעים לו לבודו והם הצילו והקלו במשאו בטענותם שאמרו עליו שאין לו ממון ומtower כך נתרבה מס שלחן והכבד עולן יותר כגון שהמלך רגיל ליקח מכלון מס קבוע לשנה ובאו לטעוב לכל אחד כפי אומד דעתם עד שיעלה גיבויים לחשבון מס הקצב והיו שואליין לזה יותר מידי והם הפיצוו ופרטוהו ומה שפחתו מזה יגבו מן השאר. **אבל אנדייסקי** - ממונין של מלך הרגילים לגבות מכל בית ובית מכל איש ואיש עד שיעלה החשבון למס הקצב ושכחחו לו זה או לא רצוי לשאול לו כלום בשביל שהוא אדם בTEL וסבירין היו שאין לו ממון וגבו כל המס מכל השאר אף על פי שהכבד עליהם המס כדי שהוא לו זה ליתן פטור דסיעיטה דשמעיא הוא שמחלו לו. **המצר והחצבכו** - ב' שדות של גור ומצר אחד ביןיהם החזיק באחת מהן לא קנה את חבירתה אלא האי דאחזיק בה לבודו קנה כדאמר רב יוסף בר חנינא לעיל בשמעתה והוא הדין אם אין שם מצר אבל יש חצב נטווע ביניים מפסיק. **חצב** - הוא אילו או עשב שבו תיחם יהושע את ארץ ישראל לפי שיורד ויונק נגדו ואני יונק לא מכאן ולא מכאן כדאמר (ביצה דף כה) חצובה מקטע רגלייהון דרשעים שימושיגין גבול רעהון וזה אינו משיג גבול אחר. **אבל לעניין פאה או טומאה לא** - הו הפסק לחשבון ב' שדות אלא יניח פאה אחת על שניהם הויל וסמכין זה זה דמן התורה אין מצר מפליג קרקע המחוורת לחייבת שתי פאות ומיהו לגבי חזקה די לנו אם יקנה במכוש

אחד שדה אחת דהא אפילו בשדה אחת איכא למ"ד לא קנה אלא מקום מכשו וכל שכן בשתי שדות לדברי הכל דלא קנה אלא מה שהחזק וסבירא בועלמא הוא דחזקת מעלייתא בעין שיחזיק בכל השדות. **פאה וטומאה** - لكمיה מפרש מי נפקא מינה בין שדה אחת לשתיים. **אפי' לפאה ולטומאה** - דמאי שנא מחזקה. **פאה Mai Haia** - לגבי מי מהני הפסק. **דתןן** - דהפסק מהחייב להניח פאה בכל אחת. **הנחל** - כנהל איתן אשר לא יעבד בו ולא יזרע קרקע קשה מלא צוררות ואבנים שאין ראוי לזרעה. **והשלולית** - קבוצת מי גשימים בהכונס צאן לדיר (ב"ק זף סא) מי שלולית אמר רב יהודה אמר שמואל מקום שעולין מי גשימים שם רב ביבי א"ר יוחנן אמרת המים המחלקת שלל לאגיפה.

דף נה.ב

דרך הרבים - ט"ז אמה רוחב דרך היחיד ד' אמות ולא זו אף זו קטני. **שביל הרבים** - שהולכין שם רבים ברגליהן אבל דרך הרבים מקום הילוך העגלות והסוסים וכולה לא זו אף זו קטני. **הקביע בין בימות החמה** - ואפילו ביוםות הגשימים שאין רגילים להלך בבקעה מהלכין שם שאין חriseה וזרעה לשם. **טומאה Mai Haia** - מי הפסק שייך בשדה לעניין טומאה. **דתןן כו'** - ואלי בא דר"א הוא דשייך - הפסק כדמפרש ואיזל. **בימות הגשימים** - הויא רה"י לטומאה וספיקה טמא שהרי אין מהלכין בה בני אדם שלא לקלקל הזרעה. **הלכתי למקום הלו** - נכנסתי בבקעה זו. **וחכמים מטמאים** - דסוף סוף מה לי שדה אחת מה לי ב' שדות חדא ספיקא היא שמא הלך עד הקבר וההיל שמא לא הלך וספיקו טמא. **ספק ביהה טהור** - היכא דמספקא ליה אם נכנס באותה שדה ואם תמצא לו מר נכנס ספק אם בא עד מקום טומאה אם לאו וספק ספיקא הוא וטהור אבל היכא דליקא אלא ספק מגע דפשיטה ליה דנכנס באותה שדה אלא ספק לו אם נגע בקי"ר אם לאו חדא ספיקא הוא וטמא והלך לרבי אליעזר אי מפסיק מצר וחצב בינוים וטומאה באחת מהן ואין יודע באיזה מהן נכנס ספק ביהה הוא וטהור ואי ליכא מצר בינוים ספק מגע איقا ולא ספק ביהה דכלחו שדה אחת הון וטמא. **וקדייך גمرا** - דרבנן אמר רב יוחנן דוקא פאה וטומאה אבל לשבת לא הו הפסק אי מפסיק מצר וחצב בין שני רה"ר והוציא חצי גרוגרת בזה ואחר כך הוציא חצי גרוגרת בשני חייב ואפילו לרבי יוסי דפטר בשני רשויות דין המצער מפסיקו

לשני רשוויות. **במסכת שבת** תנ" - המוציא אוכלין חייב בגרוגרת דבשבת מלאכת מחשבת אסrah תורה ולא חסiba הוצאה דבר חשוב בפחות מכגורגרת. **בהעלם אחד חייב** - שלא נודע לו ביןתיים שהוא שבת DID'UA Machlakha.

דף נו.א

ברשות אחת - ברא"ר עצמה שהוציאה בה חצי גרוגרת ראשון באותו עצמו הוצאה האחרון. **בשתי רשוויות** - הרבים המופלגים זה מזה פטור דרישות Machlakot ס"ל. **ואמר רביה** - אימתי חשבי שתי רשוויות. והוא שיש חייב חטא בתנייהן - שיש רה"י בין שתי רה"ר שאמ הוצאה ממנה להן או מהן הכניס לו חייב חטא הלכך חשיב הפסק לעשונות שניים. **אבל כרמלית** - כמו בקעה שבינתיים לא Machlakha להו דבטל מן התורה להכא ולהכא. **אבל פיסלא לא** - כמו חטיכת עץ או עמוד שאין גובה י' אמות ואין רוחב ד' א"נ גובה י' אלא שאין רוחב ד' דהו מקום פטור דאפילו מדרבנן מותר לטלטל מתוכו לרה"ר ומרה"ר לתוכו וכן מתוכו לרה"י ומרה"י לתוכו וכיון דבטל למגורי להכא ולהכא אפילו מדרבנן דליך מקום חשוב של ד' טפחים הלכך לא הווי הפסק. **רבע אמר אפילו פיסלא** - Machlakha הרשוויות לפטרו מהיות שבת דלא גרע ממצר וחצבה. **ואזדא רבא לטעמיה** - דאמר לעיל אפי' לעניין שבת. **כרשوت גיטין דמי** - דאמר' במס' גיטין בהזורך (דף עז)adam הקנה לה חצרו להtagresh וזרק לה גט ונפל על הפיסלא שבחצר אינה מגורשת דהא פיסלא מקום אחר הוא בפני עצמו ואינו בכלל חצר וחצר הקנה לה ולא פיסלא דח' מקום מושיל אינו תרי מקומות לא מושיל אינו hei מפרשין לה התם וקאמר רבא רשות שבת דומה לרשות גיטין דה"נ לעניין שבת הויא ה'ך פיסלא מקום חשוב בפני עצמו ומחליק רשוויות אם הוא מומוצע ביןתיים דכי היכי דלא בטיל פיסלא לגבי חצר ה"נ לא בטיל הכא לעניין שבת לגבי רה"ר. **וקבעי גمرا** - לר' יוחנן דאמר המיצר והחצב מפסיקין בנכסי הנגר שלא יקנה בחזקת חבירו עד שיחזיק בשתייהן ואם אין שם לא מצר ולא חצב דאיינה מסויימת במצריה מה לי אמר רב' יוחנן כמה צריך להחזיק שיקנה הכל דאילו רב ושמואל אמרו לעיל כדוזיל תירא דתורי והדר אלא משום דמשמעותו היה לרבי יוחנן שיעור אחר קבוע ליה. **פירש רב' מרינווס משמו** - של רב' יוחנן. **כל שנקראת על שמו** - כל שנקראת על שדה אחד בלשון יחיד על

שמו שקורין לה שדה פלוני שאין אומר שדות פלוני קנה הכל במכוש אחד. **ב' גרגוטא דפלניה** - כל השדה שהיה הגר משקה מברורו קנה הכל במכוש אחד. **מאי חצובא** -இזה דבר הוא ומאי חשיבותו להחשב כמצר. **שבו תיחסט** - בין שבט לשבט בין איש לאיש לפי שאינו יונק לא מכאן ולא מכאן. **לא מנה יהושע כו'** - כדאמר בפ"ק (לעיל Baba Batra דף יד) יהושע כתב ספרו. על **הגבולין** - כדי להראות התחרomin ופשטיה ذקרה אתה לאשמעין מה טעם חשב אותן עיירות. **כל שהראהו הקדוש ברוך הוא למשה** - בשעת מיתתו כדכתיב ויראהו ה' את כל הארץ את הגלעד עד דן (דברים לד). **חייב במעשה דהם** הם ז' עממים הכתובים בכל מקום אבל קניי קניי וקדמוני שנטנו לאברהם אבינו בין הבתרים לא יתרחיבו במעשה לעתיד לבא כשיזורם לנו לעתיד כדאמר בבר' אי נמי אם כבשו ישראל מהם אחרי מות יהושע כולן פטורין מן המעשך דכתיב הtems זאת הארץ אשר נשבעתי וגוי (שם דברים לד) זאת למצוותי הנ שנותסו לאברהם על השבועה כן נראה בעיני ואף על גב דרפאים נמי כתיב באברהם לא ממעטין אליה דהינו חי דלא כתיב הtems ומצינו שכבשים משה דכתיב (דברים ג') והוא יקרא ארץ רפאים כלומר ההינו רפאים שנייתן לאברהם בין הבתרים. **תניא ר' מ אמר כו'** - כולהו הנ תנאי בפירושDKNNI KNNI וקדמוני פלייגי. **מתני'**. **נמצא זוממין** - שבאו ב' ואמרו להם היאך ראותם חזקה זו והלא באותו הזמן עמדו היותם במקום פלוני. **משלמין לו את הכל** - כפי דמי קרקע שהוא רוצים להפסידו יגבה מהן כדכתיב (דברים יט) כאשר זם ולא כאשר עשה בלבד קרקע שלו שיטול מן המחזיק. **שנתיים בראשונה כו'** - דהינו ג' כתות לג' שנים כת לשנה כת לשנה אם נמצא זוממים כולם. **משלמיון בינייהן** - כל כת תתן השלישי דג' כתות הם וכייל (מכות ה (מסורת הש"ס: [חגיגה טז]) אין עדים נעשים זוממין עד שיזומו כולם.

ד' נוב

שלשה אחים ואחד מצטרף עמם - דהינו אח לשנה אח לשנה ואחד עם האח שאותו אחד מעיד עם כולן. **הרי אלו ג' עדיות** - ולהכי כשר עדותן דاشתא דכא מסהיד האי לא קמסהיד האי ואין כאן שני עדים קרובים בעדות אחת. **והן עדות אחת להזמה** - שאם הוזמו משלשים בינייהן וגם אין ניזומין עד שיזומו כולם. **גמ': מתני'** - דחויב לג' כתות של עדים עדות אחת

לשיש שני חזקה. **דלא כר"ע** - דלר"ע לא מהני עדותן כלל הואיל וכל אחד אין מעיד על חזקה שלימה דשלש שנים אלא על שלישי חזקה והיינו חצי דבר. **אבא חלפתא** - אבי חלפתא דר' יוסי סתם היינו רבי יוסי בן חלפתא. **שהיה ר"ע אומר דבר** - על פי שניים עדים יkosם דבר שלם ישתלים כל הממון ע"פ עדים השניים. **ולא חצי דבר** - כל כת וכת אינה מעידה אלא על שלישי החזקה והיינו שלישי דבר ולא דבר שלם הואיל ואין שני עדים מעדים על כל הג' שנים. **ה'ג אילימה למעטוי אחד כו'** - במס' נדה (דף נב) אמר ב' שערות שאמרו אפי' אחת בגבה ואחת בכרישה. **בכרישה** - באותו מקום. **חצי עדות הוא** - דין כאן אלא עד אחד לכל שיער ועד אחד איינו נאמן לעשותה בת עונשיין לחיבתה וקרא חצי דבר אתה למעטוי שהרי דבר כתיב וחצי עדות למעטוי לא איצטראיך קרא דבחדיא כתיב לא יkosם עד אחד וגוו'. **אלא** - האי דבר למעטוי חצי דבר דכי האי גוונא כגו' שניים אומרים אחת בגבה ראיינו ולא בדקנו יותר ושנים אומרים אנו בדקנו מ לפניה וראיינו אחת בכרישה ואי לאו מיעוטא דקרא דבר ולא חצי דבר לא היה לנו לפסול עדות זה דעתך זה כשר הוא מאחר שיש ב' עדים על כל שיער שהרי אין מכחישין כלל זה את זה אלא כת זו בדקנו מגבה וכת שנייה בדקנו מ לפניה ובשעה אחת ראו ב' שערות אלו מכאן ואלו מכאן דליך למייר שומה נינחו השთא דכתיב דבר עדותן בטלה דב' שערות דבר אחד הוא ואין מועילין אלא כשהן ביחיד בשת אהת שם נראה אחד היום מכאן ולמהר גדול שני במקום אחר וכבר נשר הראשו אמרינן שומה נינחו ואין כלום אלא אם כן ישן ביחיד וכל כת וכת יכול לראות ב' השערות דהא ביחיד היו נמצא שככל כת עדות של חצי דבר מעידין וכל אחד איינו מעיד שהוא גדול אלא חצי סימני גדלות ראיינו אבל ג' שני חזקה דמתני' שאין יכולין להיות כי אם בזו אחר זה וכי שראה אכילת שנה זו איינו יכול לראות של שנה שנייה אלא אם כן שואה שנה שנייה בזו המלכות הלכך כל שנה ושנה וכל יום ויום חשיב דבר שלם בפני עצמו דעת כרחך כיון דקרא למעטוי אתה ומיעוט אחד הוא דאייכא (למייר) אין לך מעט כי אם חצי דבר דמסתבר טפי למעטוי זהינו עדות דב' שערות בשתי כתות. **ואחד אומר** - אותן ג' שנים שאתה אומר אכלה חטין אני מעיד כמותך שאכלה אבל אכילת שעורים הייתה הרי זו חזקה וטעמא מפרש לקמיה. **מתќיף לה ר"ג אלא מעטה כו'** - ר"ג לא היה יודע טומו של רב יהודה המפורש לפנינו דברין חטין וشعוריין טעו אינשי אלא ס"ל דהא דקאמיר רב יהודה אחד אומר אכלה

חטין ואחד אומר אכלה שעורין כו' לאו באותו ג' שנים דקמסהיד האי מסהיד האי דא"כ עדות מוכחת היא ותיבטל אלא ס"ל לר"נ דה"ק רב יהודה אחד אומר אכלה חטין ג' שנים כפי מנהג עובדי אדמה ואחד אומר אכלה שעורין שלש שנים כפי מנהג עובדי אדמה והיינו שיש שנים בדילוג ושאלתי לעובדי האדמה ואמרו לי שללulos כך הוא המנהג שנה אחת חטין ו שנה אחרת שעורין כן כל הימים ואינה צריכה שביתה כלום ה"ז חזקה שהרי אין מחייבים זה את זה כלל וממן' כל אחד מעיד שאכלה שני חזקה והלכך הוא חזקה דדמייא להא דר' יהושע בן קרחא דאמר' בפирקי לעיל בבא בתרא (דף לב) אין עדותם מצטרפת עד שיראו שנייהם כאחד ר' יהושע בן קרחא אומרafi' בזה אחר זה וטעמא דר' יהושע מפורש בסנהדרין בפ' זה בורר דעת' ג' דאמנה דקמסהיד האי לא מסהיד האי מיהו תרויהו אמנה קמסהדי והכא נמי תרויהו אחזה קמסהדי. **אלא מעתה אחד אומר אכלה ראשונה שלישית** כו' - דהיינו כרב יהודה הכى נמי דתיהוי חזקה הא ודאי לא תהיו חזקה דלא דמייא כלל לר' יהושע בן קרחא אלא היכא אחד אומר אכלה ראשונה ושניה ושלישית ואחד אומר אכלה ד' ה' ו' דתרוייהו אחזה מעלייתא קמסהדי אבל הכא לא זה ולא זה מעדים על חזקה רצופה דחזקה בדילוג אינה כלום וכן עיקרה של שיטה זו כמו שפירשתיה. **אל רב יהודה הכى השתא התם כו'** - וכיון דליקא אלא עד אחד לשנה חצי עדות הוא הכא תרויהו בחזא שתא מסהדי כשהוא אומר אכלה חטין וזה אומר אכלה שעורין אין לנו לחוש ולומר דלמא בדילוג קא מסהדי אלא מסתמא על אותן שלש זהה מעיד השני נמי מעיד וכיון עדות שלימה יש על השלש שנים מה יש פסול עוד אי משום דזה אומר אכלה שעורין. **בין חטין ושררי לאו אדעתיהו דאיישי** - אין מבנייןיפה בין קמת חטים ליקמת שעורין.

דף נ.א

ההוא שטרא - והוצרך המלאה לקיימו. **שכיב חד מינייהו** - מת אחד מהן קודם שנתקיים השטר ואילו לא מת היה כל אחד בא ומעיד לבחודו על חתימת ידו ואין צורך לצרף עמו אחר אלא נאמן לומר זה כתוב ידי כדתנן בפ"ב דכתובות (דף כ) זה אומר זה כתוב ידי וזה אומר זה כתוב ידי כו' וחכמים אומרים אין צורך לצרף עמהם אחר אלא נאמן לומר זה כתוב ידי ואמרינו בגם' לדברי חכמים על מנה שבשטר הן מעידין אנחנו ראיינו המלאה וחתמנו

הליך בתרי סגי ולא צריך חד מיניו לאסיה אדחורי' והיכא דמת אחד מהן אמרין התם אליבא דרבנן צריך שניים מן השוק להיעד על חתימת יד המת והחי יעד הוא לבדוק על חתימת ידו אבל העד חי לא יצטרף עם אחר מן השוק להיעד על חתימת המת דכיוון דעתו מנה שבستر הן מעידין וכי אמר זה כתוב ידי נפקא פלאג' דממונא אפומיה שהרי הוא לבדוק מעיד על חתימתו ואין צריך אחר להיעד עמו וכי הדר מצטרף עם ההוא מן השוק להיעד על חתימת המת הדר נפיק ריבועה דממונא על פומיה אשטכח דכוליה ממונו נכי ריבועא נפק אפומיה ואנו על פי שניים עדים בעין חצי דבר על פיו של זה וחצי דבר על פיו של זה והלך הכא דשכיב חד מיניו אין עד الحي יכול להצטרף עם אחר מן השוק להיעד על חתימת יד המת אלא צריך שניים מן השוק להיעד על להיעד עליו. **אתא אחוה דהאי דקאי** - אחיו של עד الحي בא להצטרף עם אחד מן השוק להיעד על חתימתו כדףרישת צריך שנים מן השוק להיעד על חתימת דאידך המת. **הינו מתניין** - דאך על גב דשני אחין פסולין לעדות אחת שלא חשבי אלא כחיד אפיקו הכי מכשרא להו מתניין לשלה אחין בעדות קרקע אחד מאחר שאין זה מעיד על אותה שנה שזה מעיד אף כאן העד חי מעיד על החתימה שלו ואחיו על חתימת יד המת. **התם** - במתניין לא קנפיק כל הממון. **נכי ריבועא** - חסר רביע דהינו שלשת חלקים ממון אפומא דACHI אלא פלאג' הוא דנפיק אפומא עד נקרי ופלגא נפיק אפומא דACHI והלך כשירין לעדות זו דעתמא דפסיל רחמנא קרובים בעדות אחת לפי שאינו חשובין אלא איש אחד ולגביה חזקת שלוש שנים כאיש אחד דמו שהרי איש אחר שמצטרף עמהן מועיל בשלשתן אם ראה החזקה שלוש שנים. **אבל הכא** - גבי שטרא נפיק נכי רביע דממונא דהינו שלוש חלקים ממון אפומא דACHI וכי חשבת לאחוי עד אחד נמצא עד אחד מגבה שלשה חלקים והאחד רביע ולא קריינה על פי שניים עדים וגוי. **מתני'. אלו דברים שיש להם חזקה** - כלומר אלו מיני תשמשין דאמרין לKNOWN שאדם משתמש בשל חברו שאם משתמש שלוש שנים ולא מירה בו חברו יש לו חזקה לזה המחזק ויכול לטעון אתה נתטו לי לתשמש זה במתנה או מכורתו לי כגון תשמשין קבועין כדףרש Known שאדם מקפיד עליהם אם נעשים שלא ברשותו והלך בשלוש שנים הוויא חזקה דזומיא דברות שיחין ומערות ובית השלחין וכל הנץ דלעיל דכיוון דקביעות תשמש הוא כdmaozik בגופה של קרקע חברו דמי והויא חזקה בשלוש שנים ורבענו חנナル פירש אלו דברים שיש להם חזקה כאשר

כבר - פירשנו ולא נהירא אלא לכמה קאי כדרישת דאי לעיל קאי ומסקנא דמתני דלעיל היא אריכות לשון של הבל הוא بلا צורך ועוד דאכתי תנין لكمן יש להם חזקה טובא כלל דמילתא כל הני יש להן חזקה דתנו במתניתין עד סוף הפרק בחזקת שלוש שנים מיידי כדמותם בבריתא (לקמן בא בתרא נט) בא לפניו רבינו חייא אמר לו יגעת בניו געת. **היה מעמיד בהמה כו'** - כל הנך דברים המיטלטلين הן ואין תשמש של קביעות ואין בעל חצר מOPSIS עד ארבע וחמש שנים ולכך אין לו חזקה למחזיק לומר מדוע לא מהית בידי דבר לייה בעל חצר לא חששתי למחזות דלא מחזקת בגוף הקrukע כדמותקי אינוší ולא הייתה נפסד כלום ומעטה אני מOPSIS. **תנור וכירם** - מיטלטلين הן וכן ריחים בריחיא דידה. **אבל עשה מחייב בחצר מו'** - הרוי זה גדר והרי זו חזקה כל מקום תוך המחייבות שעשה יכול לטעון לקוח הוא בידי. **הכנסת תרגולין לתוך הבית** - של חברו שלוש שנים גם על זאת ודאי מOPSIS איןיש ואם לא מיחה הפסיד דודאי על פיו עשה וברשותו. **ועשה מקום מו'** - או עשה מקום. **עומק שלשה** - כדי שלא יתפזר. **או גובה שלשה** - מחייב גובה שלשה. **גמ' Mai Shana Risha** - דבහמדת בהמה כדי בלי מחייב זו חזקה. **ומ"ש סיפה** - דבעשיית מחייב קנה וכא ס"ד השתא דבאני בעלמא שאינו בר חצר זו קאמר דין זו חזקה ולהלך קשה לייה מ"ש רישה מסיפה הא ודאי מOPSISין בני חצר על איש נכרי שיביא כאן בהמותיו ומדלא מיחו ודאי הקנו לו מקום בחצר זה להעמיד בהמותיו ואמאי אין לו חזקה ולקמן מתרץ לה בשותפי. **אמר עלא** - כל חזקה רעונה דלא קנה אם בא לעשותה בנכסי הגר לKNOWNה מיד והוא הדין לעניין קונה קrukע לחברו וא"ל לך חזק וקני והליך חזקה רעונה דלא קנה כגון העמדת שם בהמתו או תנור וכירם דין זה נעל וגדר דלא עשה שום תיקון בגוף הקrukע. **בנכסי חבריו נמי לא קנה** - כלומר לעניין חזקת שלוש שנים שלוקח אומר לקחתי ומוכר אומר לא מכרתי אינה קרואה חזקה להיות במקום עדי מכירה דהא לא עבד ולא מיד. **כל שאלו בנכסי הגר קנה** - כגון עשיית מחייב ורפק בה פורתא. **בנכסי חבריו נמי קנה** - כלומר הוא חזקה ומיהו הקניין ע"י מעות או מתנה היא ומיהו הכנסת תרגולין לתוך הבית דכתני סיפה דהוי חזקה בנכסי הגר לא הוא חזקה והאי דלא פריך לה משום דעתפה מינה קפריך רב שת ואית דפרש דהכנסת תרגולין נמי הו חזקה בנכסי הגר דהינו נעל שנעל את הדלת בפניהם ולאו מילתא היא דנעילת דלת לאו חזקה היא דין דומה

אלא לمبرיח ארי כדאמרן לעיל בבא בתרא (נג) ונעל דלת בבניין מיيري שעשה דלת או סטימה. **וככלא הוא** - בתמיה דקה מדmitt חקמת שלש שנים שתליי בקפידה לחזקת קניין נכסיו הגר שתליי בתיקון הקרקע. ניר - אמרינן בפирקין דלעיל בבא בתרא (דף לז) דליך עಲמא ניר לא הווי חזקה דבנכסי הגר קנהafi רפק בה פורתא ובנכסי חברו לעניין שלש שנים לא קנה בחזקה זו לפי שהחל תלוי באכילת הפירות שם יחרוש ולא יאכל אין בעל הקרקע מפסיד שהרי יזרע ואחר יאכל. **והרי אכילת פירות** - לקיטת הפירות דבנכסי חברו קנה אם אכל הפירות שלש שנים דהוויא אכילת שלש שנים במקום עדות שקנה הקרקע זו מון הבעלים כדאמרן בقولיה פירקין. **ובנכסי הגר לא קנה** - דין זה נעל וגדר כדאמרן לעיל בבא בתרא (דף נד) האי מאן דפשח דיקלא אדעתא דחיותא לא קני. **אלא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוחה** - לעולם גבי איש נカリ שבא להעמיד בהמה בחצר אחרים שאין לו בה שותפות לאiena רישה ולאiena סיפה דהוויא חזקה שאין בני חצר מניחין לנカリ להשתמש תשミニין הללו בחצר שלחן אלא אם כן נטלו רשות מהן ואם לא מיחו בתוקן שלש שנים הויא חזקה.

דף נ.ב

והכא בחצר השותפני עסקין - שאחד מן השותפני עצמו העמיד בהמותיו ותנור ואשפה שלו בחצר ג' שנים ולא מיחו בו וסתם חצר לכינסה ויציאה הויא ולא להעמיד שם בהמותיו וחפציו זמן מרובה והלך בהעמדת בהמותיו גרידא بلا בניין לא הויא חזקה דבהעמדה כדי לא קפדי שותפני זה על זה עד שעה שייצטרכו לאותו מקום וכשיירצו יקפידו ויסלק זה חפציו דין לו חזקה בשתיketן. **אמחיצה קפדי** - ומדשתקו ולא מיחו ודאי ברשותן עשה והוא חזקה. **אסוריין ליכנס לחצר** - שכל זמן שלא חלקו את החצר נכנס כל אחד בחלק חברו וكم ליה בלי יכול דברו שהרי נהנה מחבירו שעומד בחצרו דבהעמדת קפדיadam איתא דלא קפדי מותר לעמוד בחצר חברו ע"פ שמודר ממנו הנהה דכיון דלא קפיד בעמידה הרוי הפקיר את החצר לכל בני החצר לעמוד בו ולגביה עמידה אין לו חלק בו. **הכא ברוחבה וכו'** - מתני' ברוחבה שאחורי הבתים דאיינו מקפיד כל כך אבל בחצר שלפני הבתים צריך שיהא מקום פניו לביאה ויציאה והלך קפדי בהעמדת כד. **אידי ואידי** - מתני' דהכא ודנדרים. **איכא דקפיד** - בהעמדת כד. **גבוי ממונה** - לעניין חזקה.

לקולא - יש לנו לילך להקל ולומר שאין השותפים מkapידין זה על זה ומותר להעמיד זה בהמותיו בחצר כל זמן שאין חבירו מעכבר עלייו והיינו קולא שאנו מתירין לזה מסתמא להעמיד שם בהמותיו אף על פי שלא נטל רשות מחבירו ובדווכתא אחרינה (ב"מ דף מא) אמרינו דשואל שלא מדעת גזלו hei והכא بلا דעת יכול להכנס בהמותיו והלך לא hei חזקה דהא לא קפדי ומאייה טעם נאמר כך ממשום דא"ל שותף לחבריה המחזק אנחנו מהןך שלא קפדי אנחנו והלך שתקתי ואין חזקתו חזקה ואם רצונך להחזיק אייתי ראייה דמהןך דקפדי אנחנו ותיהוי חזקתו חזקה והלך לא hei חזקה שככל מקום שיש טענה למערער למה לא מיחה לא hei חזקתו של מחזק חזקה. **גבאי איסורה** - השותפים שנדרו. **לחומרא** - ואסוריין ליכנס לחצר דצלמא מהןך דקפדי נינחו וכל ספק איסורה דאוריתא לחומרא. **עלולם לא קפדי** - בהעמדה כדי כהדען שלא hei חזקה וגבאי נדרים נמי מותרין ליכנס לחצר. **והא דקתני אסוריין רביב אליעזר היא** - דמחמיר בנדרים טפי דafilו דבר שאין הנהה כל כך אסור. **afilו וייתור אסור** - כגון בעה"ב שמודר הנהה מהנוני ושלח לו בעל הבית פרוטה לחנוני לנקות ממנו מאה אגוזים בפרוטה והוסיף לו חנוני אחת יתרה או שתים אסור בעל הבית באותו וייתור שהותיר לו חנוני דמתנה הוא ואף על פי שלשאר lokhim נמי הוסיף כמו כן ומיהו רבנן שרנו דמ"מ בשבייל המקח הוא מוסיף לזה על החשבון הקצוב לפרוטה שайлן לא היה לוקח ממנו בדים לא היה נותן לו חנוני לבבעל הבית כלום. **בכל שותפים מעכביין כו'** - בכל שימוש הקבועין בחצר דומיא דהעמדת בהמות תנור וכיריים שמעטין אויר החצר יכולן לעכב אם האחד רוצה לעשות לבדו וחבריו אין רוצים לעשות כן. **חוץ מן הכביסה** - שתקנו לו חכמים שיעשה בחצר בעל כרchan של שותפים חבריו. **লפי שאין דרכנו כו' להתבוזת** - כשהוא הולך על שפת הנהר. **היכי דמי** - דמשתבח ביה קרא אם עוצם עיניו דמשמע שם לא יעצי עיניו אינו לא צדיק ולא רשע. **אי דaicא דרכא אחרינה** - ואיזל בהז. רשע הוא - ואף על פי שעוצם עיניו שלא היה לוximity לא להרחק מן העבירה דקיים לו חולין (דף מד) הרחק מן הכיעור. **אנוס הוא** - אם מסתכל דרך הליכתו ואונס רחמנא פטריה ולמה מזקיקו הכתוב להעצים עיניו דמשתבח ביה קרא שמעין צריך לעצום עיניו. **למינס נפשיה** - להטויות עיניו לצד אחר והיינו דמשתבח ביה קרא דאיannis נפשיה חסיד הוא. **בעא**

מייניה ר' יוחנן מרבי בנהה - שמעתין דרבי בנהה קחшиб ואזיל אגב גרא
זהך דלעיל. **כל שאין בשרו נראה מתחתיו** - שיהא ארוך עד פיסת רגלו שלא
יראה כשליך ייחף. **טלית** - מקטורן שמתכסה בו על כל בגדים שהוא לבש.
שאין נראהכו' - וכל שכן دائ כי עד להדי חלוק דאייכא צניעות טפי. **שני**
שלישי גדייל ושליש גלאי - שני שלישי רוחב השלחן מכוסה במפה מצד
האוכליין לקנה את פיהן ולתת עלייה את הפת ושליש החיצון מגולה להניח
עליו קערות וכוסות שלא ילכלכו המפה ויתבזו האוכליין ואית דמפרשי שליש
גלאי באמצע שני שלישי גדייל דהינו מפה מבחוץ ומבענין כל סביב השלחן
ואמציעתו מגולה גדייל קרי המפה על שם שארוגה ולשון צח הוא. **וטבעתו** -
של שלחן שהיו רגילים לעשות בשפתו לתלות בו יהיה מבחוץ ולא מבפניהם
מצד האוכליין וכדמפרש ואזיל. **מבפניהם** - בצד הסמוך לו. **היכא דאייכא ינווקא**
- שיזבב אצל אביו לאכול צריך להושיב השלחן שייהא צד שבו קבוע הטבעת
מבחוץ פן יצחוק התינוק בטבעת וינגען השלחן. **ואי ליכא ינווקא** - יעשה
מבפניהם ולא יהפכנה מבחוץ פן יכשל בה השימוש שהולך ובא סביב השלחן.
הא דאייכא שמעא - שמש יעשה מבפניהם פן יכשל בה השימוש. **והא דלייכא**
שמעא - יעשה מבחוץ ולא מבפניהם פן יוזקו בה האוכליין ומיהו היכא דאייכא
שמעא יעשה מבפניהם מצד היושבין ולא מבחוץ שיכולין להזהר מן הטבעת
יותר מן השימוש שהוא הולך והו יושבין. **הא ביממא** - יהיה מבחוץ שיכל
השימוש להזהר ולא מבפניהם דמייך לאוכליין שctr להם המקום.

דף נהא

למדורה - שמקפת קדרות והאש באמצע אף כאן המפה והלחם באמצע
והקערות סביב. **כל שאין תחתיהכו'** - אמרין בפסחים (דף קיב) אוכליין
תחת המטה אפי' מחופין בכלי ברזל רוח רעה שורה עליהם. **דרך לנעל**
מנעלין - בימות החמה וסנדלים בימות הגשמיים בשבייל הטיט. **אלא סנדלים**
בימות החמה - שמניחים שם עד ימות הגשמיים שייצטרך להם. **לאוצר בלוט** -
בسم"ך כמו עיטה בלוטה במסכת שבת בפרק כלל גדול (דף עז) עיטה
מעורבת ממניין הרבה וכן אוצר בלוט (גייטין דף סי') מניין הרבה מעורבים
בתוכה בלבד וכן מיטת עט הארץ כל דבר מניחין תחת מטהו אוכליין וככמים.
רבי בנהה - אדם גדול וחשוב היה לפיכך ניתן לו רשות ליכנס בקברי צדיקים
אבל אחר לא כדאמרוי (חולין דף ז) גדולים צדיקים במיתתן יותר מבচיהן

והיה נכנס במערות ומודד מدت ארכן מבפנים ואח"כ מודד מבחוץ בנגדון ועשה שם ציון סיד כדי להזכיר מקום הטומאה ולא יביא טהרות דרך כאן שלאiahיל על הקבר. **אשכחיה לאלייעזר** - דתניא במסכת דרך ארץ דשבעה צדיקים קיימים שלא מתו وكא חשיב בהדייהו אליעזר עבד אברהם. **בכנפה** - בין זרועותיה. **אל** - רביה בנהה לאלייעזר. **זיל אימא ליה** - לאברהם. **בנהה קאי אבבא** - ותן לו רשות ליכנס. **אמר ליה ליעול** - דין כאן חוצפה דאגינニア באנפיה בכנפה דשרה. **דמידע ידיע דיצר הרע בהאי עלמא ליכא** - ולא צריכנא לאיצטנווי מיניה. **ה"ג על עיין ונפיק** - נכנס ר' בנהה ונטכל מדת אורך המערה ויצא ואח"כ ציין מבחוץ. **למערטא אדם הראשון** - כדרשינו בעירובין (דף נג) ממריא קריית ארבע א"ר יצחק קריית ארבע זוגות אדם וחווה אברהם ושרה יצחק ורבקה יעקב ולאה. **בздמות דיווקני** - יעקב דאמרינו בסמוך שופריה יעקב מעין שופריה אדם הראשון. **בדיווקני עצמה** - דהינו אדם הראשון דכתיב ביה (בראשית א) בצלם אלהים ברא אותו. **הא בעינה לציוני** - מבחוץ ולפייך צריך אני למודד תחליה מבפנים. **במדת החיצונה** - שבה ג' אבות ואמחות כך מדת הפנימית וכماן דדריש מכפלת שני בתים זה לפנים מזה ופלוגתא דרב ושמואל היא בצד מעברין (עירובין דף נג). כך **מדת התחתונה** - ודי לך בזכיון עליונה. **בשני עקיביו של אדם הראשון כו'** - והאי דכתיב כי עפר אתה ואל עפר תשוב הא פרכינן ליה במסכת שבת בפרק שואל (דף קנב) ומקמיין לה ההוא שעה אחת קודם תחיית המתים. **שפירה דר' אבהו מעין שופריה דיעקב** - ובהשוכר את הפעלים פריך ולהחשב נמי ר' יוחנן ומשני הדרכות פנים לא הויא ליה. **אםגושא** - מכשוף. **חטיט שכבי** - חופר המתים להפשיטם בגדייהם. **אתא אבי מו'** - בשליל שהיה העובד כוכבים אוּהבו. **ההוא ד אמר להו** - מצוה מחמת מיתה היה ומחלק נכסיו לבניו על פי. **חביתא דעתרא** - אני מניח לאחד מבני ודרך חכמה אמר שלא יבינו הכל שהוא עשיר ובעל נכסים. **חניתא דגרמי** - חביתה מלא עצמות. **אודרא** - מוכין. **אית לכו ארעה** - נשתייר לכם קרקע מאביכם אדם כו' הינו חביתא דעתרא והហמות שיש בהן עצמות זהו חניתא דגרמי. **מוסטרקי** - כל מיני בגדים עשויין ממוכין. **לחץ בראש** - לאחד מבני אותו שיבררו בית דין. **חבטו** - המכאות על קברו ולנסותן נתכוון שאוותן שהן ממזרים הן עזיז פנים וילכו לחבות. **אמר להו נילהו נסוי דהאי** - שלא רצה לחבות על קברו של אביו שזה הוא הצנווע שבכם ומסתברא דלזה אהב יותר ויפה זו רביה בנהה דלא

שייך הכא אלא שודא דדייני והיינו שודא שלא רצה לחברות והכי נמי אמרין גבי ההוא דבר נכסי לטוביה כו' (כתובות דף פה). **אולו** - תשעה האחין. **אכלו ביתה קורצא** - הלשינו עליו. **אולא דביתהו** - דברי בנהה לצעוק אל בית המלך בלשונו חכמה כדי שלא יבינו הם אלא על ידי בעלה. **ואכלו בישריה** - של עבד. **וקמלו ביתה מיא** - שוואבים בו מים בערו ומשקו ביתה בערו לחבריה לבני היישבה. **לחכימא דיהודאי** - לרבى בנהה. **זרנוקא** - נוד של עור וכך אמרה תנייש הוה לי וגゾלוהו ממני ושחטווהו ואכלו את הבשר ומון העור עשו חמת ושוואビין בו מים ושותין בו. **באבולא** - על דלתות השער היה כתוב כדי שילמדו שם בני אדם. **כל דין** - המיעוד לדzon דיני העיר וזימנין דמיתקרי לדינה שתובעין אותו לדין על ממון שתובעין ממנו. **לא שמייה דין** - ופסול לדzon דכיוון דאווה בצע הוא יקבל שוחד.

דף נח.ב

ומזמין ליה לדינה - שלא כדין ויצא מן הדין זכאי. **ומפקין מיניה ממונא בדין לא שמייה דין** - דגוזן פסול לדין שיעות הדין בשביל שוחד. **בריש כל מותא אנה דם** - ראש לכל המיתות הוא דם שאינו אדם מות אלא ע"י רוב דם שלא הקיז בזמן הרاوي לו. **בריש כל חיין אנה חמר** - שהיין מחייב כל שותיו. **דדרמיה למימת** - כגון גוסס. **בריש כל מרעין אנה דם** - כל תחלואי האדם על הדם הם שמתרבה עליו. **בריש כל אסוען אנה חמר** - שם ישתה יין כהלה וכראוי לאiba לידי חולין. **תמן מתבען סטמנין** - שם מבקשין סטמנין לרפואה שבמקומות שאין יין -מצוין תחלואין. **כתב אפיקתא דקופטקייא** - מילתא באנפי נפשה היא ואגב גרא נסבה ולימוד בני העיר ממש כתבו שלשה שמות הללו מדה אחת הן ונפקה מינה למקח וממכר שם התנה למכור לחברו מלא מדה זו באיזה לשון שיאמר יתן שיעור אחד ומקומות מסוימות יש שיש קורין אנפק או אנטל או אנג' וצד אמר בקדושים (דף ט) לישתי מר אנג'א א"ל מי שני מר אספרגוס כדאמרי אינשי או אנטל כדקריווה רבנן. **ואיזהו אנטל** - גمرا קאמר ליה קלומר ואיזהו שיעורו של אנטל. **רביעית של תורה** - רביעית הלוג דהינו ביצה ומחצה ומשום DARBUAH כוסות של פסח שיעורן ברביעית ומצאו להן חכמים סמך מן התורה מד' כוסות האמורין במצרים מד' לשוני גאולה האמורין בפ' והוצאתי (וгалטי ולקחתתי והבאתי) (מסורת הש"ס: [והצלתה וגהلتה ולקחתה] לפיכך קרי

ליה רביעית של תורה וכן רביעית של יין לניר הלכה למשה מסיני ובמסכת נזיר (דף לח) חשייב עשר רביעית הון שמן התורה שיעורו בהך רביעית והכי נמי אמרינן (חולין דף קז) דשיעור אנטל היינו רביעית דאתקין ר' יעקב מנהר פקוד נטלא בת רביעתה. **מתני' המרזב** - צינור קטן ורגילין לתלותו לסוף צינור גדול ההולך על פני כל הגג ורגילין להפכו לכל ראש שירצטו ומרחיק קילוח מים מן הכותל ולשון מרזב טפה של מים זב דרך שם כדכתייב (ישעיהו מ) כמר מדלי לשון טפה והלך אין לו חזקה שאין דבר קבוע ואם החזיק בו בעל הגג ג' שנים ותלה אותו באוויר חצר חבירו אינו יכול לטעון החזקתי דכיוון שלאו מילתא דקביעותא הוא לא קפיד בעל חצר ושתייק שנתיים ושלש. **אבל יש למקומו חזקה** - בגם' מפרש לה. **המזהילה** - הוא צינור הגדל מחזיק כל אורך הגג ומילתא דקביעות הוא הלך יש לו חזקה שלא עביד איש דשתיק אלא קפיד ומדשתיק אייכא למימר הדין עם המחזיק דודאי נתרצה עצמו בדיםם. **סולם המצרי** - קטן הוא הלך אין לו חזקה דכיוון שלאו מילתא דקביעותא הוא לא קפיד ולא חש למחות והלך אם נתן סולמו בחצר חבירו עלות לגנו ולשובכו אינה חזקה. **ולצורי** - סולם גדול. **חלון המצרית** - קטנה היא אין לה חזקה אם עשה חלון בכותל ביתו להבטה דרך שם ולשמור פרדסו וגינטו והחלוں פתווח לחצר חבירו והחזקק בה שלש שנים אינה חזקה דכיוון שלאו מילתא דקביעותא הוא לא חש למחות אבל אם עשו להoir שלא היה לו אורה מצד אחר כי אם מכאן יש לו חזקה דלשם קביעות עשוiano דאיינו יכול להשתמש בביתו ללא אורה וכל מידי דקביעות הוי חזקה והכי אמר שמואל בגם' ולאורה אפילו כל שהוא הוי חזקה. **מלבן** - הוא משקוף החלוּן מלמעלה וממעטה מימין ומשמאלו כעין פתח. גמ'. **אין לו חזקה מרוח אחת** - אם המרזב מונח בראש דרוםיה של מזהילה ושותך שם מים והחזקק בו ג' שנים אינה חזקה ואם צריך בעל חצר להשתמש שם צריך זה לעקור מרזבו מכאן ולהניח בראש השני של מזהילה דין בעל הגג מפשיד בכך כלום והלך אין כאן קביעות להיות מונח לעולמים לרוח זה והלך לא חש בעל חצר למחות. **אבל יש למקומו חזקה** - באחת משתי רוחות או צפוני או דרוםיה שאם יעקרנו מצד זה יניחו הצד אחר ואין בעל חצר יוכל לעקרו לגמרי מן החצר שהרי החזק מיהא בתוך החצר דلغבי אחת משתי רוחות הוי מרזב מילתא דקביעותא דסתם בית אי אפשר ללא מרזב וכשעשה זה מרזב בתחילת החצר לשם קביעות עשו והיה לו לבעל החצר למחות בתוך שלש ומדלא מירה

הפסיד. **שאמ היה ארכז** - יותר מכדי צרכו וטופס באoir חצר הרבה מקרים והיינו אין לו חזקה לארכו אבל יש למקוםו שם חזקה דלא יעקרנו ממוקומו כלל אפילו מצד זה לצד אחר אלא באותו רוח שהחזקיק ובאותו מקום הוויא חזקה. **שאמ רוצה** - בעל החצר לבנות תחתיו בונה בנינו עד שmagיע למרזב ולא מצי טעין בעל הגג כי היכי דאחזיקי במקום המרזב אחיזקי נמי במה שתחתיו שאמ נתן רשות לתלות מרזבו באoir לא נתן לו קרקע שלו שתחת המרזב ולא שעבדו לו לבתני עשות בו צרכיו בין בנין בין כל דבר הצריך לו אבל אם בא לעקרו ולהגביה בנינו במקום שהויה המרזב אינו יכול לעקרו דלמוקומו מיהא יש לו חזקה.

דף נט.א

תנן המזחילה יש לה חזקה - ובמאי דקתי המרזב אין לו חזקה כאמור אבל המזחילה יש לה חזקה. **בשלמא למאן דאמר הנך תרתי שפיר** - דלשמואל דאמר אין לו חזקה מרוח אחת שפיר איצטריך למימר אבל המזחילה יש לה חזקה דדבר קביעות הוא ואין רגילין לעקרה מקום למקום וכן דר' חנינא שאמ היה ארכז מקרים אבל המזחילה יש לה חזקה ואין מקרים אותה. **אלא למאן דאמר** - גבי מרזב דלהכי אין לו חזקה שאמ רצה לבנות תחתיו בונה Mai שנא מזחילה דקאמר יש לו חזקה שאין בוניון תחתיה Mai נפקא ליה מינה לבעל מזחילה אי בני בעל חצר תותה הא לא מفسיד מיידי ובעל חצר לא שעבד לו חצירו למזחילתו לדבר שאינו מזיק לו. **של בנין - אבניים. דאמר לא ניחא לי** - שתבנה תחתיה. **דთיתרע אשיתאי** - כלומר מזחילה של תפול ל科尔 מקבות והגרזן וכל כלי ברזל בהבנות בנין אבל גבי מרזב לא חשב כל כך אפילו הו שבל בנין בונה תחתיו אי נמי האי דקא מפליג בין מרזב למזחילה היינו משום דעתם מרזב של עצ וסתם מזחילה של אבניים. **צינור - של שופכין. לדידי נמי קני לי מיא דאגירץ** - להשכות במותמי של מנת כן נתרצתי לך ודמי למקה וממcar שאני שעבדתי לך חצيري בשביל מימיך ואם אתה חוזר לך אני לא אחזר بي. **מעכב** - על בעל הגג. **אינו מעכב** - דלא שעבד לו מימי אלא כל ימי שייהו יורדים לחצירו. **אועל שיילוה לרבי ביסא** - אביו של ר' חמרא וזקנו של רבבי אוושעיא. **לא ב מהרה ינתק** - כדדרשין נמי (ב"מ דף פה) מפי זרען ומפי זרען זרען וגוי מדור שלישי ואילך תורה מחוזרת על אכסניה שלה. זה ר' אוושעיא - שאמר צקנו. **חווקין** - שליבות אשקלוינ"ש.

וקבעי גמור מ"ש גבי סולם דלא קמפרש - מתני' שיעורא כי היכי דקמפרש
גבי חלון. משום דקבעי לאיפלוגי רבוי יהודה - גבי חלון הוצרך ת"ק לפреш
שייעורו. א"ר זירא למטה מד' אמות - מקרקע הבית כתני מתני' דחלון צורי יש
לו חזקה דכיוון דאיaca תרתי שהוא גדול ונמוך ויכולו להסתכל ממנו בחצר
יש לו חזקה שלא היה זה מניחו לעשות אלא וזהו ברשותו עשה ואם בא שכנו
לבנות הדין להתרחק כדתנן (לעיל בבא בתרא דף כב) החלונות מלמעלן
ומלמטה ומכנגדן ד' אמות ואם בא עכשו אחד מהן לפתח חלון צורי למטה
מד' אמות מקרקע הבית שכנו יכול למחות בידו ומעכו שלא יפתח. **למעלה**
מד' אמות - מקרקע הבית אין לו חזקה שאין חברו מקפיד וכשבונה שכנו
איןנו יכול לעכב עליו ולומר לו הרחק בנינך מן החלון שלי שלא תאפיל עלי
שיכול לומר לו סתום אותו שאין לך חזקה ואם אין לו חלון שם וביקש עכשו
לפתח חלון למעלה מד' אמות אין יכול שכנו למחות בידו ולמנעו ודוקא
חלון צורי אבל חלון המצרי בין מלמעלה מד' א' בין מלמטה אין לו חזקה וגם
אין יכול השכן למחות. ור' **אילעא אמר אפילו למעלה מד' אמות** - אע"ג דלית
ליה חזקה יכול למחות לבתני עשות שכנו שם חלון כדמפרש טעונה لكمיה
זימני דמותבת שרשיפה וכא חזית בביתי ור' זירא לא חיש להכי דלא חזפי
איןשי יכול האי למייעבד hei. **מדת סודות** - אין מהנה לחברו אע"פ שאין
חסר בכך כלום, לר"ז קופין מלמעלה מד' אין מניחין אותו למחות שהרי אין
חסר כלום ורבבי אילעא אין קופין יוכל למחות. **ושעני הכא** - דאיaca חסרוון.
שרSHIPא - **פסל. ההוא דאתא וכו'** - רוצה היה לעשות חלון צורי למעלה
מד' אמות לחברו היה מוחה בידו. **עבד ליה בר' אילעא** - אלמא hei הלכתא.
אמר שמואל ולאורה אפילו כל שהוא יש לו חזקה - חלון העשו ליכנס ממנו
אור במקום אף לא בעין חלון צורי אלא אפילו כל שהוא יש לו חזקה דחלון
העשה לאורה מילתא דקביעותא דכל הימים אדם צריך לאורה וכיון שעשה
חלון זה לכל הימים עשו והיה לו בעל חצר למחות בתוך ג' ומדלא מירה
איaca למיימר דברשותו עשה ומתני' לאו בחלון העשו לאורה מייריא אלא
בחלון העשו לשמר גנות ופרדים דרך החלון. **מתני' הזיז עד טפח יש לו**
חזקה - מי שיש לו כותל סמוד לחצר חברו והוציא זיז טפח בולט מכתלו
לחצר חברו הויא חזקה ואין בעל החצר יכול לבנות שם בגין לסתור את הזיז
דכולי hei לא הוה שביק ליה בעל החצר להוציא זיז טפח בחצרו ללא רשותו
שהרי יכול למחות כדקנני ואזיל ומדלא מירה בתוך ג' איaca למיימר

דברשוטו הוצאה.

דף נטב

יכול למחות - כלומר הבא להוצאה זו טפח בתחילת החצר חברו יכול למחות בו בעל חצר שלא למלאות אויר חצירו ולא אמרינו זה נהנה וזה אינו חסר דודאי אכן חסרונו כדאמרין בגמרא גבי זו פחות מטפח דמגנו دمشטמש בעל הגג בזיז רואה בחצר ואייכא הייך ראה. **פחות מטפח אין לו חזקה** - שאם ירצה בעל החצר לבנות שם בונה משום דלא קפיד דבציר מטפח לא חשיב. **אינו יכול למחות** - בגמרא מפרש מי אינו יכול למחות במני. זו - הוא עיין נסר או ראש קורה הבולט מן העלייה לחוץ וראוי לתלות בו חפציו. גמ'.

מאי קאמר - دمشע דהכי קאמר שאם החזיק בהוצאה זו ארוך טפח יכול להוציא כמו כן זו ארבעה دقיוון דהחזק בזיז טפח החזיק נמי באربעה ומילתא بلا טעמא הוא שאם נתרצה לו בעל החצר בטפח לא נתרצה לו באربעה. **הכי קאמר החזיק** - בזיז שהוא רוחב טפח באורך ד' טפחים בולט מון הכותל לחוץ החזיק נמי בזיז שהוא רחב בד' על ד' אורך دقיוון דהניח לו אורך של מקום חשוב נתרצה לו נמי ברחבו דין מקום חשוב בפחות מד' על ד' והוא הדין שאם החזיק ברחב טפח ממש עשרה לא החזיק כי אם ברחוב ד' אבל אם החזיק ברחב טפח ממש ג' לא החזיק ברחב ג' אלא מה שהחזק החזיק ולא יותר. **אמר רב הונא לא שננו** - דין יכול למחות. **אלא בעל הגג** - שהוא בעל הזיז. **בבעל החצר** - דין יכול למחות בו ולומר אל תשתחש בזיז שלי דמה הפסיד בעל הגג הלא כשיתמש בעל החצר ויתלה בזיז חפציו לא יראה לבעל הגג שהרי הוא תחתון לו וליכא הייך ראה ואי משום דממלא מקום הזיז שעכשיו אין יכול בעל הגג לתלות בו חפציו להא לא חיישין دقיוון דין לו חזקה יוכל זה בעל חצר לחתוכו לזו אם יצטרך כל שכן שייתמש בו בעודנו תלוי באוויר שלו אי נמי hei קאמרה מתני' אין לו חזקה לבעל הגג וגם איינו יכול למחות בבעל החצר אם בא לקבוע זיון סמוך לכתלו דהא ליכא הייך ראה. **אבל בעל החצר** - יכול למחות בבעל הגג שלא יוצא זו פחות מטפח בתחילת אי נמי שלא ישתחש בזיז שהוצאה כבר מפני שהוא עליון וכשיבא לשתחש יראה בעילה זו בחצר ואייכא הייך ראה. **רב יהודה אומר כו'** - טעמא מפרש لكمיה. **ומר סבר לא שםיה הייך** - רב יהודה והלך איינו יכול למחות בעל החצר בבעל הגג. **ושאני הכא דא"ל** - בעל הגג לבעל

החצר לשום תשמש לא חזי לי האזין כל שהוא שאליך ועמוד עליו ואראה בחצירך בעילה זו ולא חזי אלא למ tally bi חפצי וכשרצה לתלות מהדרנא אפאי ואושיט זרועי ואתלה דכוון דיכולני לתלות בחזרת פנים אם אסתכל בחצירך אהא נתפס כגנב והלך ליכא הייך ראייה ורב הונא [א"ל] זימניין דבעיתת ליפול מן הגג כשטעמוד בשפט הגג ותשוח לתלות דבר על הזיז ולא תהדר אף ולא תבוש מהסתכל בחצירך ולא תהא נתפס כגבן דאפיילו כי לא בעיתת תפעון לך ותאמר מחמת ביעותה לא אהדרנא אפאי והלך איך איכה הייך ראייה וכל שכן לחציר חבירו כדמפרש בגמרה. **לקח בית בחציר אחרת** - הסמקך זהה החציר. **לא יפתח אדם חולנותיו לחציר** - שיש לו בשותפות מסוים הייך ראייה וכל שכן לחציר חבירו כדמפרש בגמרה. **לקח בית בחציר אחרת** - אינו יכול לרבות עליהם אכسانאי. **לא יפתחנה** - שהרי הוסיף דיורין בחציר ומטריח על בני החציר שמרבה עליהם דרישת הרgel. **ופותחה לתוך ביתו** - דכוון דדרך פתח שלו יוצאיין לחציר אין טורה לבני החציר שאינו מרבה עליהם דיורין וכדמפרש בגמרה שלא הוסיף על ביתו כלום אלא חולקה לשנים שהרי כל ביתו יכול למלאות אכسانאי אם ירצה. גמ'. **מאי איריא לחציר השותפים** - הרבים דלא יפתח דמשמע מפני שהן רבים חישינן שלא יעשה להן הייך ראייה אפיילו יחיד ראייה נמי אסור להזיקו והלך אפיילו לחציר חבירו נמי לא. **אבל לחציר השותפים** - איך אמייר דשורי לפתח דבלאו הци בעי איצטנווי מ לחברו בחציר זהה יכול לראותו דרך פתח ביתו הפתח לחציר ולא מזקיליה חולנות - מיד קמ"ל מתניתין דקתני לא יפתח דא"ל האי לבעל החולנות עד האידנא כי הוה משתמש בחציר הוה בעינה לאיצטנווי מינך שהרי לא היו דרך פתח ביתה ואי הוינה בבית לא הוה בעינה לאיצטנווי מינך שהרי לא היו עושיםفتح נגדفتح כדקתני מתניתין אבל השთא אפי' בבית בעינה לאיצטנווי מינך כדי שלא תראי דרך חולנותיך שהן גבוהות א"נ עד האידנא כי הווית בחציר בעינה לאיצטנווי מינך כי הווית בבית לא בעינה לאיצטנווי מינך השთא אפיילו כשאתה בבית בעינה לאיצטנווי מינך. **פתח חולנותיו** - והיה טוען שעשה ברשות בני חציר. **החזקת** - סבר לה לאלתר הויא חזקה דכוון דבפנינו החזק ושתק אם איתא דשלא ברשות עשה היה לו למחות והיינו דאמרן בפרקין לעיל בא בתרא (דף מא) כמוון כרבי יהודה וכר' ישמעאל (וכרבי) (מסורת הש"ס: [בר רביה]) יוסי דאמרי כל בפנוי לאלתר הויא חזקה ואין הלכה כן. **לך גע וסטומ** - דלא הויא חזקה עד שלש שנים.

ולסתום - אם החזק בחלון ג' שנימש בחצר השותפים ובא חבירו וסתמו שבנה כותל כנגדו והוא שתק לאalter הויא חזקה לזה הסותם שלא יפתח עוד חבירו אלא ברשותו וחזקת ג' שנימש שהיה חלונו פתוח אינה כלום מאחר ששתק כשסתמו זה. **שאין אדם עשוי שסתומים אורו בפניו ושותק** - ומדשתק אודויי אודוי ליה דשלא כדין החזק מעיקרה. **שמרבה עלייהן את הזרך** - שרוב בני אדם יוצאים ונכנסין עכשו בחצר יותר מהתחלת וליכא צניעות כדמותם מעיקרה. **והלא מרבה עלייהן את הזרך** - בבניין עלייה זו שלא הייתה שם קודם לכן והוא מכניס לתוכה דיורין בלבד דיורין שבביתיו אע"פ שכולן נכנסין ויוצאים דרך פתח ביתו הרי נתרבו נכנסין ויוצאים בחצר. **מאי** - בונה החדר דקתיי מתני' לא בונה ממש כדקאמרת אלא שחלקו לחדר שלו לשנים שעשה מחיצה באמצעות להושיב שם דיורין מרובין בדבר זה יש לו רשות שימוש בכל ביתו דיורין. **ומאי עלייה אفتא** - יציע מפרשי לקמן בבא בתרא (פרק המוכר את הבית) אفتא ואמרין ג' שמות יש לה יציע צלע ותא ומוכח הטע מקראי דהינו בנין נמוך מצד הבית או מאחוריו ואין שווה לגג הבית ומתני' הכיל קתני ובונה עלייה על גביו דההוא חדר שלפנים מביתו דהינו נמי שחלקו בגבהו ועליה דרך ארובה מן החדר להיא עלייה דהינו יציע שהרי אחורי הבית הוא והלך קרוイ יציע וגם גבי יציע אשכחן כי האי גוונא תחתיים שניים ושלישים כדכתייב הצלע התיכונה וכתיב ובלולים יعلו על התיכונה ומן התיכונה וגוו' (מלכים א ו) והלך אין כאן תוספת בנין כלל לא בחדר ולא בעלייה דחדר הינו שחלק רחבו של חדר ועשאו שני חדרים קטנים וכן עלייה שבנה מעזיבה באמצעות גבהו של חדר ונמצאת עלייה בינוי מאליה. **מתני'**.

לא יפתח אדם לחצר השותפים - אפילו היכא דיש לו חזקה. **חלון כנגד חלון** - אלא משחו ירחק זה שלא כנגד זה וטעם משום צניעות כולה מתני' מפרש בגם'. גמו'. **וירא את ישראל שוכן** - ראה היכא שוכנים ולפיכך אמר מה טובו אהליך וגוו' שאין פתחי אהלים מכוונים ומהנה ישראל בחצר השותפים דמי דלא היה רה"ר אלא במחנה לוויה כדאמירין במס' שבת (דף צו). **אמר ראיין הללוכו'** - מדכתייב הטע מה טובו אהליך קדייק. **סביר רמי בר חמאת למימר** - דמאי דקתיי היה קטן לא יעשנו גדול הינו دائ' הוא פתח בר ד' אמות רחוב לא ירחבנו לח' אמות דקמפסיד לבعلي החצר דקשקל השთא תמני אמות

בחצר נגד כל הפתח באורך ארבע אמות רחוק מן הפתח כדאמרין בפרק ראשון (לעילriba בטהרא יא) היה רחב שמנה נוטל שמנה אמות באורך החצר נגד רוחב כל הפתח ואילו מעיקרא לא הוה שkil אלא ארבע אמות אבל לצניעותא לא הוה חייש רמי בר חמא דכי היכי דעתנו מפתח קטן מצטנعي מפתח גדול. **בר תרתי** - דשkil נמי ד' אמות בחצר כבר ארבעי כדאמר' נוטן לכל פתח ארבע אמות. **לישווייה בר ארבעי** - דלא מפסיד לחבריה מידי דעתיקרא נמי הוה שkil ד' אמות בחצר. **לישווייה תרין בני ארבעי** - דהשתא נמי לא שkil אלא תמני בחצר כמעיקרא ולאיצטנעי נמי לא חיישין דמה לי ח' אמות בפתח אחד מה לי ח' אמות חלקות לב'فتحים בשני מקומות מ"מ ח' אמות יש לו פתוחות לחצר. **בחד פיתחה מצינה איצטנעי** - כשהוא נועל יכולני להשתמש בחצר א"נ להשתמש שלא כנגדו אבל בשניفتحים לא מצינה לאיצטנעי כל כך דאפיי אם האחד נועל השני יהיה פתוח. **סוף סוף הא בעית איצטנעי מבני רה"ר** - שראוין בביתך דרך פתח הבית ורוכבי סוסים וಗמלים רואין בתוך חלונותיו. **מתני**. **אין עושין חלל תחת רה"ר** - ואע"ג דמקבל עליה כל היזקआ דאתி מלחמתיה שאין רצונם של בני אדם ליזוק ולירד לדין על עסקיהם ומפרש ואזיל מה הוא אותו חלל בורות שיחין ומערות. **ר"א מתיר** - אלא שיכסהו כייסוי חזק כדי שתהא עגלת מהלכת דר"אazel בתר השתה ולא חייש לשמא היום ולמחר יכלת הכספי וייפול והכי אמרין בבבא קמא (דף נב). **זיזין** - קורות קטנות. **גוזטראות** - קורות גודלות הבולטות מן הבית לחוץ ואיכא למיחש פן יכשלו בהם בני רה"ר והלך אין מוציאין זהא כל בני רה"ר ליתנהו גביה דליםחלו. **כונס לתוך קרקע שלו** - את כותלו ומניח מקרקעו לחוץCSI עזרו הוצאה זיזין ומוציא. **ובה זיזין** וגוזטראות - הבולטות לרשות הרבים. **הרי זו בחזקתה** - דעתינו ללקח ואומרים אמר כונס לתוך שלו היה אבל המוכרה לו שהוצאה זיזין הוא היה צריך להביא עדים שכנס לתוך שלו או שיטעון שני חזקה החזקי וכנסתי לתוך שלו דהוא לה חזקה שיש עמה טענה אבל לocket לא צריך למיטען מידי אלא כך לקחתיה וא"צ לטעון היאך הוצאה המוכר את הזיזין לחוץ לרה"ר דעתינו לירוש וטעני לocket. **גמ'**. **ורבן** - דאסרי סברי לא אולין בתר השטה וחישין משום דזמין דמתליע מתוכו ויפחות ולאו אדעתיה דעובר ברה"ר ויעבור וייפול. **מפיק למבואה** - מוציא למבואה והמבוי מקום הлок כל בני החצרות הוא. **הו מעכבי עילوية בני רה"ר** - שנופיו מזיקין לגמל ורוכבו.

זיל האידנא - שהיה רוצה לקשת עצמו תחלה כדלקמן. **אי קוץ דידי** - אם שלי קוץ כבר. **כיוון דהוא דמעבי** - הבין שבשבילם כבודו שותקין על שלו. **ולימא ליה זיל קוץ מו'** - ואם אי א"ל זיל האידנאכו. **התקוששו** - הסר קש מבין עיניך תחלה כמו לקושש קש (שמות ה) כלומר קשות עצמן. **איבעיא להו ננס** - לתוך שלו ולא הוציא עכשו זייזן מהו שיחזר וווציא לאחר זמן מי אמרנן דויתרה לבני רה"ר ואבד חזו או לא. **וריש לקיש אמר ננס אינו מוציא** - קס"ד לא יוצאה עוד זייזן דאבד כהו. **ואיפכא איתמר** - דמוקמין לרבי יוחנן בר"י דהлечתא כוותיה וקייל' רב יהודה בהז. **מצר** - שבין שתי שדות שהחזיקו בו והכא נמי הרי החזיקו בהז כניסה. **aicא רוחחא** - כשיחזר כתלים למקום אכתיaicא כל רוחב רה"ר וסתם רה"ר מרוחה הוא. **ה"ג אמר רב הונא נפלת מו'** - אי נמי ואם נפלת ולא גרס שם נפלת. **חוור ובונה אותה להוציא זייזן בבחלה.** **אין מסיידין** - בית משום אבל בית המקדש. **וain מכירין** - צורות שצרכיסיד ווי"מ דהינו נמי סיוד אלא שהכior לבן יותר. **מפניhin** - צורות של מיני צבעונים. **נפלת אינו חוות מו'** - אלמא כל בנין שאינו רשאי לעשות בבחלה אם היה לו ונפל אינו חוות ובונה וגביה הוצאה זייזן לרה"ר נמי כיון דאי אפשר להוציא בבחלה אם נפל אינו חוות ומוציא. **איסורה שאני מהזיקה. חול או תנן** - מכחה לבנוו. **טרכסייד** - בנין חזק וטוב ואף על פי שימושים קצת אסור. **אפשר בפירות** - ויפה אמרת ונפרוש גם מן הלחים. **בפירות אחרים** - שאין מבאים ביכורים אלא מז' המינים. **שכבר נזרה גזירה** - חורבן ונתחייבו להתאבל דכתיב שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה (ישעיהו ס). **במארה אתם נארים** - קבלתם עליהם בגזירת ארור להביא המעשר אל בית האוצר כדכתיב במלאכי (ג) הביאו את כל המעשר וגוי' ואעפ"כ ואוטי אתם קובעים אתם גוזלים את המעשר ואת התרומה כדכתיב הטעם ואמרתם بما קבענו מעשר והתרומה. **הגוי מולו** - כלומר וכל הקהל כולו קיבלו את הגזירה ומסתמא אם לא היו כולן יכולין לעמוד בה לא היו מסכימים ורובו כולן אלמא לא חשיבא גזירה אא"כ רובן יכולין לעמוד בה. **אלא כך אמרו חכמים מו'** - מסקנה דמייתיה דרבי יהושע היא. **כטא דחרסנא** - קערה של מאכל דגים מטוגנים בשמן בסולת. **בת צידעה** - טנפ"ל שריגיות לסוד שם ולהשיר שערן. **שנאמר אם אשכחך וגוי** -

אכלתו קאי. **אפר מקלה** - אפר הכירה השורפה באש קרוין ומושום דאייכא אפר פרה נמי הוצרך לפרש כן. **פָאַר תְּחַת אַפְּר** - מכלל שהוא רגילין ליתן אפר במקום פאר דהינו תפילין כדכתיב פארך חבויש עלייך (יחזקאל כד). **לשבוע הבן** - מילה שהיא לסוף זו. ונמצא זרעו של אברם אבינו כלה מאליו - בעניין טוב ולא ע"י עובדי כוכבים ומצות לא יבטלו עוד. אלא הנה להם לישראל מוטב **שיהיו שוגגים** - במה שלוקחין נשים שאינן סבורים שיש איסור בדבר. **ואל יהיו מזידין** - דמשום דלא יוכל לעמוד בה יטלה ונמצאו מזידין הלך לא גזרין. **הדרן עלך חזקת הבתים.**

דף ס.א.

מתני' המוכר את הבית - סתם. **היציע** - בגמרה מפרש ואינו בכלל בית ע"פ שפטוח היציע לתוכו של בית דאייכא למיימר דכיוון דתשמשו לבית מכרו עם הבית אפ"ה אינו מכור. **ולא את החדר** - ע"פ שהוא לפנים מן הבית ופתחו לתוכו ודרישתם לבית דכיוון דאין תשמשו כשל בית שאינו עשוי אלא להצניע שם חפציו לשמור כמוין תיבה הלך אינו בכלל בית. **זמן שיש לו מעקה בו** - הוא חשוב בפני עצמו ולא בטיל אגב בית. גמ': **אפתא** - אפנטם"ן בנין נמוד אצל הבית מצד או מאחוריו. **בדקה חיללה** -இהו נמי כמוין אפתא סמוד בבית אלא שעשו חלונות לנווי לודר"ש בלע"ז והיינו לשון חיללה על שם שכתיו חולול כל סביבה ועשה חלונות כו' נראת בעניini. **כ"ש בדקה חיללה** - דאיינו מכור דאין תשמשו דומה לתשמשו של בית כל שרי לנווי עשוי ולהקרר שם. **אבל אפתא** - שהוא סתום כבית דמי תשמשו לתשמש דבית טפי ומזדבנה בכלל בית. **היציע התחתונה וגוו'** - ג' היו זו על גב זו כו' וכל אחת מרחבת אמה מחרבתה בשביל שהוא כונסין את החומה אמה להושיב ראשי קורות של תקרה המפסקת בין יציע ליציע כדכתיב כי מגרעות דהינו כניסה החומה נתן לבית סביב לבתאי אחז בקירות הבית כלומר שלא יctrdz לנקוב את קירות הבית לתהוב שם ראשי קורות. **דכתיב** - ביהזקאל. **הצלעות צלע אל צלע וגוו'** - ופשטיה ذקרה בתאים מייר. **קנה אחד אורך וגוו'** - הינו שיש אמות שכן מדת הקנה כdmפרש ביהזקאל ויציע התיכון קאי דהויא שיש אמות. **ואיבעת אימה מהכא** - נפקא לנו דתא הינו בגין שאחורי בית דהינו יציע דקחשיב תא אחורי ההיכל. **מotel ההיכל** - שש כו' - משנה במסכת מדות דקחשיב אורך ההיכל מן המזרח למערב מאות אמה כותל

האולם חמש כו' ומדקה חשיב תא לבסוף ש"מ הינו יציע. **כוטל היכל שש** - עובי הכותל שאחורי בית קדשי הקודשים. **והתא שש** - חללו של תא מן המזרח למערב. **וכוטל התא** - כוטל מערבי שלו עביו חמש. אמר מר זוטרא - הא דתנן לא מכר את היציע והוא דaicא ד' אמות על ד' אמות חשוב בפני עצמו ואי לא לא. **לא את הבור** - סיפא דמתני' דהמוכר את הבית לא מכר את היציע היא וקאמר דגם את הבור ואת הדות אינו בכלל בית. **בור** - בחפירה דות במבנה. **אע"פ שכטב לו** - בית זה אני מוכר לך ועמוקה ורומה דלא אתה לרבותי אלא עליות ועמוקה וקרקעיות הבית שאם רצה מוכר לחפור תחת הבית לוקח מעכבר עליו. **הנ'** - גבי בור ודות אי הוイ ד' אמות אינו מכור ואי לא לא חשוב בפני עצמו ומזדבן בהדי בית בתמייה והלא סתם בור לא הויא ארבע אמות רוחב דבר קצר הוא. **בור ודות תשימושית לחוד** - שעומקים הם ותשימושם למים ובית תשימושית לחוד לפיכך אינו בכלל בית אע"ג דלא הווי ד' אמות אבל יציע ובית חדא תשימושית הויא מקום דירה. **לא חשוב** - ובטייל לגבי בית. **השתא יציע** - שתשימושה שווה למגררי לשל בית אמרת לא מזדבן להדי בית. **חדר** - העשו לשמרות ממונו ואין דומה התשתמש לשל בית לא כל שכן ואמאי איצטריך למיהדר ולמייניה.

דף ס'ב

לא צריכה - למיטני לא מכר את החדר אלא דמצר לו מוכר לlokח בשטר מכירה מצרים חיוניים שחוץ לחדר **דס"א** מכר את החדר שהרי בתוך המצרים הוא **קמ"ל** מתני' דלא מכר אלא בית והאי דמצר חוץ לחדר וככתוב ביתו של פלוני מן המערב מצרים הרחיב לו. **צדב נחמן** - שלא ידע לפреш ולומר חדר שלי היא ממערבו של בית דין זה מצר הניכר לאנשי העיר והלכך כתוב מצרים הניכרים. **בבירה גזולה** - בית גדול הוא ופתוחין לו בתים סביבתו אין הבירה עשויה לתשימוש אלא לישיבה והילוק בני הבתים והכל בית אחד הוא כדכתיב הבירה אשר הכנוטי (דה"א כת). **המוכר בית לחבירו** - וכגון שהיה עומד באחד מבתי הבירה ואמר לו בית זה אני מוכר לך. **כוליה זבין ליה** - דכיון דליך דקרו לבית בית ולבירה בירה אלא יכולה ביה מיקריה בית איהו בית זבין ליה וקנה הכל. **דאיכא דקרו לבית** - שבבירה בית ולבירה עצמה קרוי בירה. **מהו דתימא** - כיון דמצר ליה מצרי בראש וכולה מיקריה בית יכולה זבין ליה. **קמ"ל** - רב נחמן דלא אמרין הכי. **משמעות דזהה**

ליה למכתב - לモכר ולא שיירית בזביני אלין שבתוֹך ארבעה המצריים קדמי כולם שהרי כך תיקנו חכמים לכטוב בשביל שיש בני אדם שמרחיבין המצריים בשטר המכירה ואין מוכרים כל מה שבתוֹך המצריים ואיהו לא כתוב ליה ש"מכו. **בקעה גדולה** - שיש בה שדות הרבה והן שלו וכגון שהיה עומד באחד מן השדות ואמר לו שדי זו אני מוכר לך והדים מודיעין לייכא למימר לא גבי בירה ולא גבי בקעה דהא אין אונאה לקרקעות. **צרכיא** - לשימושינו גבי בירה ובקעה דמצרים הרחיב לו. **מושם דהא תשמשתא לחוד** כו' - בית ובירה אין תשמשן שוה לפיכך אין בירה בכלל בית ואמרי' מצרים הרחיב לו אבל שדות שבבקעה שהכל עומד להרישה אימה דכולה זבין דבקעה בכלל שדה. **דלא הוה ליה למימצער** - לחוד דלא ידע מוכר הייך ימצא שדה אחת בתוק שדותיו והלך הוצרך להרחב מצרים ולכתוב שדה ראובן מן המזרח ושדה שמעון מן המערב וכן לכל ד' רוחות אבל גבי בירה שעשויה בנין משוני זה מזה בין ברוחב בין באורך בין בגובה ועובי הכתלים והיה יכול למצור ולכתוב אותו בית שעשי כו' וכן ממזרח וכן לכל רוח ורוח ומדלא עשה כו' איכא למימר דכולה זבין צרכיא. **כמאן רב נחמן אמר רב בר אביה** - **דמשום דס"ל** דאמרין בעלמא מצרים הרחיב לו הלך תקינו לכתוב כו' דלא ליטען מוכר מצרים הרחבותי ויפסיד לocket. **ארעה דבי רבוי חייא** - שקנה מרבי חייא ארעה לשון יחיד אמר ליה ויטול הלוקח הפחותה שבשתייהן DID בעל השטר על התחרותה ומפרש גمرا ואיזיל. **ואיא אל** - אייניש לחבריה. **ארעתא** - מזבינהא לך. **בוסתני** - גנות. **ופרדי** - כרמים. **זיהרא** - כל הקרקעות קרוין כו'.

דף סב.א

ואיא אמר ליה נכסי אפילו בתוי ועבדוי - אבל מטלטלי לא עד דא"ל כל נכסוי. **מצרים לו** - המוכר שדה לחבירו בשטר המכירה מצר מערבי ארוך מאה אמה ומצרים מזרחי כנדו קצר נ' אמה שלא הגיע עד חצי השדה ומצרים של צפון ודרומ מימין ושמאל מן המזרח עד המערב כזה במקור יש במקום זה שרוטט. **אלא נגנד הקצר** - כנגד מצר מזרחי יקנה דהינו חצי השדה ומצרים מערבי שהוא ארוך מצרים הרחיב לו למצר שלם הוצרך לכתוב בשטר. **ויקנה נגנד ראש תור** - כלומר הוא איכא למימר דזוקא כתוב לו מצר מערב ארוך ומצרים מזרח קצר היינו כדי לקנות מצר מערב מהה אמה באורך המצרים ומצרים

מזרח חמשים אמה וה"ד כगון שיקנה כל השדה באלבטון נגדי ראי השורות של מזרח ומערב זהה במקור יש במקום זה שרוטוט. ומודה רב - מקמי דיאשתיק אבל בתה דיאשתיק אודי בתרוייהו. **היכא דאיכא מצר רAOבנ** ושמעוּן מזרח ומצר לוי ויהודה נגdon במערב - במקור יש במקום זה שרוטוט ורוחב השדה ק' אמה והוא מצר לוי נגדי רAOבנ נ' אמה וכן מצר יהודה נגדי שמעוּן נ' אמה וכותב לו בשטר מצר רAOבנ ושמעוּן מן המזרח ומצר יהודה מן המערב דהינו מצר מערבי קצר ולוי לא הזכיר הכא מודה רב דיקנה נגדי ראש תור دائיה הוה בעי מוכר להקנות נגדי הקצר hei ה"ל למיכתב ושמעוּן נגדי (חצי) יהודה כלומר מצר מזרחי שהוא ארוך לא יקנה אלא יהודה נגדי שמעוּן דהינו חצי השדה ומדלא כתוב hei ש"מ נגדי ראש תור קאמיר ליה אבל לעיל במילתיה דרב מיירי כגון רAOבנ ושמעוּן מצר מזרחי ויהודה מצר מערב נגדי שנייהן וכותב לו יהודה מצר מערב ושמעוּן מצר מזרח דהינו אחד ארוך ואחד קצר התם לא קנה אלא נגדי הקצר דבע"כ מצר מערב הרחיב לו שלא יכול לפרש ושמעוּן נגדי חצי יהודה כי הכא שאין כותבין חצי מצר והוצרך לכתוב מצר שלם נראה זהה"ג מודה"ל למיכתב רAOבנ נגדי לוי دمشמע שמצר לו מצר RAOבנ ושמעוּן ארוך ומצר לוי הוא הקצר אבל יהודה לא הזכיר ונראין כן הדברים להעמיד החסרונו של מצר ביהודה האחרון ובפירושי ר' חנןאל מרומא גרסינו מודה"ל למיכתב מצר לוי נגדי מצר RAOבנ וכיוצא בו מצר יהודה נגדי מצר שמעוּן ומשם יש ללימוד שכותב בספרים שלහן מודהה ליה למיכתב לוי נגדי RAOבנ ולא כתובכו' וכן עיקר. **מצר RAOבנ** מזרח ומערבכו' - המוכר שדה לחברו ורואה לכתוב מצרייה ויש לשכנו RAOבנ ב' שדות אחת במזרח ואחת במערב (ולשמעוּן שכנו שתי שדות אחת בצפון ואחת בדרום) לא יכתוב לו סתם שדה זו שאני מוכר לך הרי היא בתוך שדות RAOבנ ושמעוּן ذاتי למיפרג ליה באלבטון זהה במקור יש במקום זה שרוטוט ונמצא שנוטל אצל מצר RAOבנ ושמעוּן אבל שכותב מצר RAOבנ רוחין תرتין ומצר שמעוּן רוחין תرتין הרי ארבע רוחות וכ"ש אם יכתוב לו בפירוש מצר RAOבנ מזרח וממערב מצר שמעוּן צפון ודרום דשפיר דמי. **סיים לו את הקרנות** - לשון סימן שהיו שדות הרבה של בני אדם מקיפים אותה ולא כתוב אלא ארבע שדות של ד' קרנות השדה אבל ארכה ורוחבה לא מצר כלל מי אמרין אין דרך למקור קרנות השדה אלא כל השדה שבתוך הקרנות מכר לו דמש"ה סיים לו קרנותיו או דלמא לא מכר לו אלא תלם באלבטון מקרן לקרן שתי

וערב כזה במקור יש במקום זה שרטוט. **כמיין גאט** - אותן יוניות ודומה לכ"ג כגן שמצר לו קרן דרוםית מזרחית וקרן צפונית מערבית ונמצא שמצר תחלה כל רוח כזה במקור יש במקום זה שרטוט אם תמצא לומר גבי סיים לו את הקרןות דלא קנה אלא כנגד הקרןות היינו משום דהatoms לא סיים את הרוחות אבל הכא שמצר תחלה כל הרוחות כמו שמצר את כולן דמי וקנה הכל או דלמא לא קנה אלא באלאסון כזה במקור יש במקום זה שרטוט.

דף סבב

בסיירוגין מהו - כגן שהיו מקיפים אותו שמונה בני אדם שנים לכל רוח ראובן ושמוון מן המזרח לוי ויהודה מן הצפון יששכר זבולון מן המערב יוסף ובנימין מן הדרום וכتب ראובן מצר מזרח לוי מצר צפון יששכר מצר מערב יוסף מצר דרום אם תמצא לומר כמיין גאט לא קנה אלא באלאסון היינו משום דדרך למכור תלם אחד בין ב' שדות אבל אין דרך למכור בסירוגין רוחות או דלמא הה"ג לא מכר אלא כנגדוותן של מצר ובאלאסון כזה במקור יש במקום זה שרטוט. **קנה הכל** - כל מה שמובילו בתוך ג' המצרים. **חוֹז** מצר ד' - התלים עצמו של מצר רביעי לא קנה דלהכי אני מי דלא כתוב מצר רביעי. **אפילו מצר רביעי** - דהאי דלא כתבה משום דלא צריך. **תלם אחד על פני כולה** - אצל ג' המצרים כמו ח'ית. **סביר לה** - רב אסי כרב דאמיר דהאי דלא כתבה משום דשיורי שיר לעצמו מן השדה ועדיפה דרב אסי מדרב דקסבר רב אסי מושיריה למצר שייריה נמי לכולה שדה שכגד המצרים ומיהו אני ג' מצרים שכטב לקנות פורתא דהיאנו תלם אחד אצל המצרים. **ולא אמרן** - דלא קנה מצר רביעי אלא דלא מבולע בתוך שני המצרים שמאן ומכאן אלא הולך על פני שניהם כזה במקור יש במקום זה שרטוט. **אבל מובילע כזה** - במקור יש במקום זה שרטוט קנה כל מה שיש בתוך המצרים. **הכי גרשינן וכי לא מובילע נמי לא אמרן אלא בדאיכא עלייה ריכבא זזיקלא** והוי תשעת קבין אבל ליכא עלייה ריכבא זזיקלא ולא הווי תשעת קבין אף על גב דלא מובילע נמי קנה מכלל דמי מובילע ע"ג **דאיכא עלייה ריכבא זזיקלא והוי ט' קבין קנה** - ואמאי דקאמר רבא בהדייא חוות מצר רביעי קאי ואוקמה בדלא מובילע וקמפרש וכי לא מובילע נמי אמרן לא קנה לא אמרן אלא דaicא עלייה הרכבת דקלים הנטוועים שם אי נמי דהוי ההוא מצר

תשעת קבין כשיעור שדה בפרק ראשון (לעיל בא בתרא דף יא) דכיון דחשייב שייריה לעצמו וקדיק גمرا מכל דברי דרבא אנו למדים מדווקמיה להאי חוץ ממוצר רביעי בתרתי לריעותא בדלא מובלע וכגון דaicא עליה ריכבא דדיקלי מכל דאי מובלע ע"ג דaicא עליה ריכבא דדיקלי קנה דליקא אלא חדא לריעותא. **aicא דאמרי כו' ואפי' מצר רביעי** ולא אמרן אלא **דמיבלו אבל לא מיבלו לא קני וכי מיבלו נמי לא אמרן** אלא דליקא עליה ריכבא דדיקלא ולא הווי תשעת קבין אבלaicא כו' ע"ג **דמיבלו נמי לא קנה מכל ذci לא מיבלו ע"ג דליקא עליה כו' לא קני ה"ג** לה - והכי פירושא מדוקמה רבעה להאי ואפי' מצר רביעי בתרתי לטיבותא בدمיבלו וליכא עליה מכל דאי לא מיבלו ע"ג דליקא עליה כו' לא קנה משום דaicא חדא לריעותא وكפסיק גمرا ושמען מהני תרי לישני דרבא כו' דע"ג דפליגי כדלקמן בהכי מיהא לא פליגי וכן הלכה דבארעה לא שייר אלא במצר רביעי דהינו כרב והיכא דמיבלו וליכא עליה קנה דaicא תרתי לטיבותא והיכא דלא מיבלו ואיךא עליה כו' לא קנה דaicא תרתי לריעותא מיבלו ואיךא עליה א"נ לא מיבלו וליכא עליה דהינו חדא לטיבותא וחדא לריעותא אמרי לה בתרי לישני ואלי בא דרבא לישנא קמא קנה לישנא בתראי לא קנה وكפסיק גمرا שודא דדייני השלכת הדיניין מאחר דמספקא לו נעבד שודא הכל לפי העניין שיראו הדיניין ויכירו המוכר עינו יפה או רעה הכל לפי אומד דעתם ומיהו בשאר מקומות דמספקא לו בתרי לישני הלכתא כמאן לא אמרינו שודא דדייני עד שיפרש כי הכא אלא המע"ה. **אמר רבה** - ראונן ושמען שהיה להם שדה בשותפות ומכר ראונן את חלקו לאיניש מעלמא וכותב לו כן פלגא דעתך לי בארעה כלומר החצי שיש לי בשדה זו אני מוכר לך. **פלגא** - כלומר כל חצי השדה מכר ולא שייר לעצמו כלום אבל אם כתוב לו פלגא בארעה דעתך לי אני מוכר לך. **ריבועא** - זבין ליה רביע השדה דהינו חצי חלקו דהכי קאמר ליה החצי אני מוכר לך מקרקע שלי נמצא מחצי השדה שיש לו מכר החצי דהינו רביע כל השדה. **אל אבי Mai Shena** ה hei כו' - כי היכי דפלגא דעתך לי בארעה פלגא hei נמי פלגא בארעה דעתך לי פלגא דהכי ממש פלגא אני מוכר לך בהך ארעה והאי דמסיים דעתך לי אמר דקאמר פלגא קאי כלומר אותו חצי שיש לי אמרתך לך למוכר. **מבי מר** - רביה וכתייב hei בהנהו שטרי מכירה פלגא דעתך לי בארעה פלגא כו' כלומר אותו שטר יהיה כתוב בראשו איך פלוני אמר לנו והוא עדים שאני מוכר

לפלוני פלגא דאית ל' בארעא היה מוכיח בסופו שפלגא היה מוכר לו שכז
היה כתוב וקנה פלוני מן פלוני חצי השדה בכך וכך ממון ואותו שכותב בו
פלגא בארעא דאית ל' היה מפרש בסוף השטר שהקנה לזה הולך רבייע
השדה. **מצר ארעה דמינה פלגא פלגא** - ראובן שהיה לו שדה ומכר מקצתו
לשמעון לצד מערב ומצד מזרח עכבר לעצמו ולא פירש כמה מכר וכמה שייר
לעצמיו אלא כך כתוב המצרים שדה פלוני שאני מוכר לפלוני מצד מערב לוי
ומצד מזרח ארעה דמינה פלגא הקרקע עצמה שהיא שלי שחלוקתה ממנה זו
שמכרצתי הוא מצר מזרחי שלה פלגא מכר לו זהה קאמר דמינה פלגא
דמשמע חלוקה לחצאי. **דמינה פסיקה** - משמע שדה הרואה לפסוק
מרקע אחרת דהינו לכל הפחות תשעה קבין כדתנו בפ' ראשון (לעיל Baba
בתרא יא) אין חולקין את החצר כו' -

דף סגא

ולא את השדה עד שיהא בו ט' קבין לזה וט' קבין לזה פסיקה משמע מהותך
מן המועט מן המרובה. **אי אמר ליה ואلين מצרנהא** - מצר מזרח ארעה
דמינה פלגא מצר מערב פלוני וכן הולך וחושב כל המצרים והלך האי ואلين
מצרנהא יותר לשון הוא לייפותacho ולקמן בשמעתין נמי חזינה יותר לשון
טובא לייפותכח וה"ק אבוי לעיל Mai שנא הци ומאי שנא הци הלא אין
חילוק בין פלגא לפסיקה אלא זימנין בתורייהו פלגא בין פלגא בין
פסיקה היכא דאמר ואلين מצרנהא זימנין תשעה קבין היכא דלא אמר ואلين
מצרנהא. **פשיטה** - שכיב מרע או כל המחלק נכסיו על פיו שאמר פלוני
חלוקת בנכסי פלגא שקיים. **תנו חלק לפלוני בנכסי מהו** - מי אמרין האי חלק
לשונו חלקה הוא ופלגא קשקל או חלק הרاوي ליתן קאמר ובדעתה ב"ד תלוי
הדבר לשער בכמה הוא חלק ראוי ליתן וא"ג דתניתא בתוספתא (פרק ז') דה'ז
בבא האומר תנו חלק לפלוני בנכסי יירש עם הבנים ايיכא למימר הכא מיيري
כגון דלית ליה בני וא"ג דאית ליה יורשין בעלמא לא ירב דעתיה לירושין
אחרים וחלק הרاوي ליתן או חצי נכסין קאמר א"ג הכא מיيري כגון דאמר תנו
חלק לפלוני בני בנכסי והשאר נתונים לפלוני א"ג ايיכא למימר דלא הוה
שמעיע להו ה'ז ברייתא دائ' הוה שמייע להו מייתה לה בבית המדרש ואייכא
למיימר רבנן היא דפליגי עלייה דסומכים אי נמי שמייע להו ולא הוה סבירא
להו מושם דפליג סומכים עליה כדלקמן וכיימה לנו כסומכים דאמר ממון

המודול בספק חולקין דסתם לו תנא כוותיה בפרק שור שנגח (ארבעה ופרק שור שנגח) את הפרה (ב"ק זף מו). **בבור** - של מים מכונסים ואית דמוקמי לה בבור של יין ולא נהירא. **סומכוס און פחות מרבי** - סומכוס לטעמיה דאמר בפרק שור שנגח את הפרה חצי נזק לפרה ורבייע לולד ומוקמינן לה בגמר אליבא דסומכוס דאמר ממון המוטל בספק חולקין והכא מספקינו ליה אי פלאגא קאמר או חלק בעלמא משחו קאמר כגון רבייעת הלוג הליך אין לו למקבל מתנה מן הבור פחות מרבייע ושמא יותר משום דאילו הוה מספקא לו בהאי נותן אם נתן לו פלאגא או לא כלום היה לו ליטול מחיצית של פלאגא דהינו רביע הבור משום ממון המוטל בספק חולקין זהא פלאגא נמי מوطלת בספק אם יהבה ליה או לא הליך יטול חציה של פלאגא דהינו רביע וכ"ש השתה דמספקא לו אי יהיב פלאגא או רבייעת הלוג דלא יטול פחות מרבייע ורבינו חנナル פירש דואזא סומכוס לטעמיה וכל הנך שיעורי דלקמן לחבית לקדירה לטפיח בקיין היו בשיעורין הללו כמה צרייך לכל אחד ופלאגא דההוא שיעורא קמחייב סומכוס ליתן משום דממון המוטל בספק חולקין. **לחבית אין פחות משמונה** - ככלומר אם אמר תננו חלק לפلونי בבור לחבית כדי למלאות חבית דהינו להשkart בהמותיו ולא להשkart שדותיו. **אין פחות משמונה** - בבור משום דחצוי הבור צרייך לחבית וכי קאמר חלק דלמא פלאגא דחבית קאמר דהינו רביע הבור או משחו קאמר הליך יש לו חצוי רביע דהינו אחד משמונה ובשיטה זו יש לפרש כולם. **קדירה** - תננו חלק לפلونי בבור לתקן מאכלו. **אין פחות מי"ב** - דהינו רביע שיעור הרואוי לקדירה משום דלמא פלאגא קאמר וממון המוטל בספק חולקין. **טפיח** - כלי קטן לשחות בו בני אדם והאי שיעורא זוטר מכולחו והליך גבי תננו חלק לפلونי בנכסי יטול רביע דלמא פלאגא קאמר או דלמא שוה פרוטה קאמר וממון המוטל בספק חולקין ואית דמפרשי כל הנך שיעורי לפי אומד הדעת אין פחות מרבייע דסתם נותן דעתו לרבייע אין פחות משמונה דהכי הוא שיעור למלי חבית להשkart בהמות וכן כולם ולא נהירא לי. **בן לוי שומר** - אורחא דAMILTA נקט דדרך בן לוי המוכר שדות לישראל להתנות כך משום שלא מוזיל גביה משום האי תנאי מידי דזה נהנה וזה אינו חסר דבלאו כי היה יהיב האי לוקח להאי מעשר או לו או לאחר דהא אין לו בו אלא טובת הנהה והוא הדין לישראל המוכר שדהו לחבירו ואמר לו על מנת שהמעשר שלו הוא ליתנו לכל מי שארצה דהא השתה נמי יש לו בו טובת הנהה זו. **מעשר ראשון**

שלו - וכדמפרש לקמן דכיון דכיון און אדם קונה דבר שלא בא לעולם שיורי שייר מקום מעשר הלך מעשר ראשן שלו ואפילו אם מכחה הלווקה לאחר זכותו של לוי אינו יכול למכור לאחר והכי מוכח לקמן. **יתנו לבניו אחريו** - אבל אם לא פירש כן אינו מוריש בדבר זה זכותו לבניו דכיון דמשום יתרור לשון הוא דאמרין לקמן דשייר מקום מעשר די לנו אי אהני יתרור למא שפירש דהינו לעצמו. **אין לו עליו כלום** - דמשמקרה לאחר פקע ליה מקום המעשר שייר לעצמו וכשחזר ולקחה מה מכר לו ראשון לשני כל זכות שבאה לידי כי היכי דההוא לוקח שני זכה אפילו במקום מעשר הוא הדין لهذا הלווקה ראשון הבא מכחו. **אמאי** - מעשר ראשון שלו הא אין אדם מקנה כו' (כרבנן דר"מ) מעשר זה עדין עתיד ליירע התבואה שיצאה ממנו אף ליחרש השדה תחלה. **כיון דאמר ליה ע"מ כו'** - ככלומרכיון דעל תנאי מכר רוצה הוא שיתקיים התנאי דאין אדם מתנה על חנם ולדעתכו מכר שיקנה המעשר והלך שייר בידו קרקע הרואי ליגדל בה המעשר ובמי שאמר לו שדה שלי אני מוכר לך לא里斯ות ע"מ שתטול ט' חלקים ואני אטול חלק עשירי ויש ספרים דגרשי' בהו בהדייהכיון דא"ל ע"מ שמעשר ראשון שלי כו' ואית דמפרשים דייתור לשון דעתם קא דיק וכדאמרין בעלמא (קדושין ח) כל האומר ע"מ אומר מעכשו דמי וא"א להעמיד שיטת שמועה זו כו' ובפ' מי שמת (לקמן בבא בתרא דף קמח) אמרי'adam מכר דקל ואמיר לו חז' מפיורתיו דשייר מקום פירוטיו וה"ג אם אמר חז' מן המעשר שייר מקום מעשר הלך לאו בלשון דעתם תלייא מילתא אלאכיון דמתני וה坦אי אינו מועיל אלא ע"י שייר אמרין דשייר מקום. **אמר ר"ל זאת אומרת** - ברייתה זו דASHMEINUN דכל תנאי שאינו לא מעלה ולא מורד אא"כ שייר אמרין שייר שייר מקום לעצמו פורתא מינה שמעין דהמוכר בית לחבירו ואמיר לו ע"מ שהדיוטא העליונה שלי הדיווטא העליונה שלו הוא גג שיש לו מעקה גבוהה י' דאמרין במתניתין דאין מוכר עם הבית ותנאי זה אינו מועיל דבלאו הци נמי הרי הוא של מוכר בדקתי במתניתין ולא את הגג כו' ולא היה צריך להתנות ההלך דיווטא העליונה שלו להוצאה זיין נגד רשותו של לוקח כדמפרש ואזיל הוא דין אם אמר לו חז' מדיווטא העליונה דשייר מקום בחצר להוצאה זיין ואלי בא דרב זיביד כדאמרין בפרק מי שמת.

למאי הלכתא - אמר ר"ל דאהני תנאי למיהוי דיווטא עליונה שלו בלאו הכי הוא שלו דהמוכר הבית לא מכר דיווטא העליונה. **שאמ רצה** - מוכר להוציא זיון מדיווטא עליונה נגד חצר של לוקח שמכר לו זה הבית והחצר מוציא דלהכי אהני תנאי והכי אמר ליה על מנת שתהא דיווטא העליונה שלי לגמרי לעשותה בה חפשי אף להוציא ממנו זיון כמתחלת קודם שמכרתי לך הבית והחצר דשיר בנסיבות מקום בחצר כמו ששיר מעלה בשדה מקום מעשר דכל תנאי שלא מהני Mai דקאמר אהני מיהא לשיר מקום והיינו זאת אומרת דקאמר ר"ל וודוקא הוא אבל בנו אין לו רשות להוציא זיון עד שיפреш לי ولבניי כדאמר לעיל גבי מעשר דכל מילתא דדייקין מיתורא די לנו אי אהני יותרא לעצמו כמו שפירש ע"מ שמעשר ראשון שלי ה"ג אמרין ע"מ שהדיווטא העליונה שלי אבל לבניו לא מהני תנאי המיותר. **רב פפא אמר** -coli האי לא אהני תנאי לשיר מקום ממה שמכר אלא להכי אהני תנאי המיותר שם רוצה לבנות דיווטא זו אם תפול על גבי של הבית בונה והכי הוו מסיק لكمן دائ נפלת הדר בני לה دائ הוה שתק ומכר הבית סתם הייתה הדיווטה העליונה שלו כל ימי שיתקיים אבל אם תפול לא יחוור ויבנה ע"ג בית של זה דלהך דיווטה הוא דاشתעבך לו בית אבל לדיווטא אחרת לא משתעבד עד דא"ל בהדייא יותר לשון כדאמרין נמי בפרק הבית והעליה (ב"מ דף קטז) אי דא"ל עלייה זו ונפלת אזלא לה ואי דא"ל סתם בעי למיגרליה אחרינה ומסקנא לא צריכא דאמר ליה עלייה שעל גבי בית זה אני משכיר לך דהא שעבד בית לעלייה אבל بلا יותר מכני נפלת אזלא לה ולא יבנה אחרת וה"ק ע"מ שהדיווטה העליונה שלי לעולמים ואף אם תפול אחוזר ובבנה והוא דעתן (ב"מ דף קיז) הבית והעליה של שנים שנפלו וכו' אם אמר בעל העלייה לבעה"ב לבנותכו התם בדלקו זה נטול בית זה נטול עלייה ודעתנו בהדי השתעבך בית לעלייה כל הימים ואפי' לא אתנו מסתמא ע"מ כן חלקו ולרב זביד אהני תנאי להוצאה זיון ולא להדר בני לה הוצאה זיון מסיק אדעתיה שהרי צריך לו מיד אבל להדר בני לה אם תפול לא מסיק אדעתיה לעיתים רחוקות. **בשלמא לרב זביד** - דאoki יותרא דעתאי להוצאה זיון דהינו שיר מקום בחצר דומה דשיר מקום בשדה היינו דקתיי במילתיה דר"ל זאת אומרת שהוצרך ר"ל ללמידה מן הבריתא דליהני יותרא לשיר מקום דמסברא לא הוה אמרין דמשיר איניש לעצמו ממה שמוכר ואע"ג דקאמר יותרא. **אלא לרב פפא Mai זאת אומרת** - למה לו לר"ל לומר

זאת אומרת לאשומעין דאהני יותר לחזר ולבנות הדיזט אם תפול בלבד
הבריותא נמי הוה ידען דאהני יותר תנאי שאינו צריך לטפוי מילתה או הא
דרב פפא או שום דבר בעולם כדאמרין במתני' (לкамן בבא בתרא סד)
ומודה ר"ע בזמן שאמר לו חוץ מאלו שאין צריך ליקח לו דרך מהתס שמעין
כל תנאי שלא צריך לטפוי מילתה קאתי ומבריותא לא שמעין לייה טפי
ממתני ולעיל נמי אמרין אי אל אלין מצרנהא קני פלא והכי הו"ל למימר
אמר ר"ל המוכר בית לחברו ואמר לו ע"מ כו'. **האי מאן דמזבין לייה ביתא**
לחבריה - ומכר לו גם את הבור ואת הדות ורקיך לו לכתוב בשטר המכירה
כן ע"ג דכתב לייה בשטר עמוקו ורומו של בית אני מוכר לך לא קנה בור
ודות כדמפרש ואיזיל דלא אהני מה שכטב עמוקה ורומה אלא למיקני עמוקו
של בית כגון גופ הקרקע עצמו לחפור תחת קרקעית הבית אם ירצה שם לא
כתב לא הוイ קני לייה מסתמא אלא הרי הוא של מוכר לחפור בורות שייחין
ومערות מתחת קרקעית הבית אלא שלא יציק לבעה"ב וגם אהני לייה למיקני
רומה כגון גג שיש לו מעקה שהוא גבוה י' שאינו מכור מסתמא עם הבית
בדקטי מתניתין וגם לקנות כל האוויר עד לרקייע שם ירצה לבנות בונה
מסתמא לא הוי קני לייה לוקח אלא הרי הוא של מוכר להוצאה זיין או
לבנות באוויר וכגון שלא יכvide על ביתו של לוקח אבל למיקני בור ודות שאין
תשמשן שווה לבני והלך אינו בכלל עמוקו ורומו של בית ולא קני לייה עד
כתב לייה מרעית תהומה משולי התהום עד לרקייע ואני האי מרעית
תהומה למיקני בור ודות ומחילות והאי עד רום רקייע לא מהני לייה מידי
דמשכתב לו עמוקה ורומה קני עד רום רקייע ולא איצטראיך כלל אלא סוף
דיבור הוא דלא מצי אמר מרעית תהומה עד שיפולי ביתא דמשמע דלא
זיבן לייה משיפולי הבית ולמעלה כלום. **ה"ג Mai טעמא עומקא ורומה**
בסטמא לא קני - עד דמפרש עמוקה ורומה והלך לא אהני עמוקה ורומה
למהוי יותר לשון למיקני בור ודות דلغופה איצטראיך. **ע"פ שכטב לו עמוקה**
ורומה - אבור ודות קאי אבל אג שיש לו מעקה גבוה י' לא קאי דאו ודאי אי
כתב לייה עמוקה ורומה קני כדמותה لكمיה. **ואי ס"ד בסטמא - ע"פ**
שלא כתוב עמוקה ורומה קני עמוקה ורומה א"כ עמוקה ורומה שכטב מיותר
הוא ותיהני למיקני בור ודות אלא לאו שמע מינה עמוקה ורומה לגופיה
איצטראיך למיקני עמוקה ורומה וליכא יותר לשון למיקני בור ודות עד דכתב
לייה מרעית תהומה עד רום רקייע כרב דימי. **ומשנין דלא כתוב לייה עמוקה**

ורומה - הלכ' לא קנה בור ודות אבל אי כתוב ליה קני ואע"ג דלא כתוב מארעית תהומה ודלא כרב דימי. **ה'ק אע"פ שלא כתב לו** - עומקה ורומה הרי הוא כמו שכתב לו כדי לקנות עומקה ורומה אבל למיקני בור ודות ומחילותכו' צריך לכתבו בפירוש להיות לו יותר לשון למיקני בור ודות זהא לגופיה לא צריך דמסתמא קני עומקה ורומה והכי משמע מתני' לא את הבור ולא את הדות אע"פ שכותב בשטר ונתרצה לו בשטר מכירה זו עומקה ורומה שהרי כתוב לו בית זה אני מוכר לך ועומקה ורומה בכלל בית הוא אפ"ה לא קנה בור ודות דלאו בכלל בית הוא בעומקה ורומה. **ת"ש ולא את הגג** - סייעתא היא והז רישא בדלא כתוב לו עומקה ורומה מייריזה לא קטני בה אע"פ שכותב לו עומקה ורומה אלא בסתמא מייריז אפ"ה לא קנה גג שיש לו מעקה גבוהה עשרה דהינו בכלל רומה כDSLKA דעתך השთא.

ד' ס.א

ואי סלקא דעתך בסתמא קני עומקה ורומה - כדקפרכת לעיל. **מי גובה י'** טפחים מי הוי - אמאי לא קנה אלא לאו ש"מ דרומה מסתמא לא קני לא גג גובה עשרה ולא אויר מי' ואילך והוא הדין דלא קני עומקה מסתמא כלל כרב דימי ומיהו גג שאין לו מעקה גובה י' קני מסתמא להשתמש על הגג דאין זה בכלל רום אלא בכלל גופ הבית ממש בעליית הבית. **ומדחינן** - גובה עשרה חשוב בית בפני עצמו ולא מבטיל לגבי בית בסתמא עד דמפרש עומקה ורומה אבל אויר הגג עד לרקע דהינו רומה והוא הדין לעומקה קני מסתמא. **ת"ש דאמר ריש לkishכו'** - מדרב פפה מקשי אי אמרת בשלמא דמסתמא קני לוקח עומקה ורומה הינו דאהני תנאה דעת'ם שהוא מיותר לכדרב פפה שאם רצה מוכר לבנות על גבי הדיויטה ולהגביה בניין אחרים ברומו של בית בונה دائ לא אתני הוה קני ליה לוקח לרומה שעל גבי הדיויטה מסתמא דרומו של בית קונה בכ"מ מסתמא ואפי' היכא דaicא דיויטה העלונה שהיא של מוכר אלא אי ס"ד דמסתמא לא קני לוקח רומה אלא של מוכר הוא ל"ל ע"מ מי אהני תנאי המיותר ללא תנאה נמי הוה קני מוכר לדיויטה העלונה ולרומו של בית ואם היה רצה לבנות בונה וכס"ד זהאי מקשה דהכי איתיה לפירושה דAMILTHIA דרב פפהCDFRISHIT לה. **ה'ג בפירוש רבינו חננאל دائ נפלת הדר בני לה** - לעולם מסתמא לא קני לוקח רומה ודקאמרת יתרו תנאה ל"ל להכי אהני دائ נפלת דיויטה הדר בני לה

וכדפרישית לעיל דבר פפה לאו במבנה ע"ג דיווטא אירוי אלא במבנה דיווטא עצמה אם תפול כן נראה שיטת שמוועה זאת בעניין ויש שיטות אחרות ואין בהן ממש. **מתני' אע"פ שכטב לו עומקא ורומה** - כדיוקמה רב דימי בגמרה לעיל דעומקא ורומה בסתמא לא קני ואהני עומקא - ורומה למיקני עומקא ורומה ולא למיקני בור ודוחות שתשמשין חלוק מן הבית שאינו עשוי אלא לשאוב ממנו מים. **צrix** - המוכר ליקח ממנו דרך מן הלוקח לילך לבור ודוחות שלו דמוכר בעין יפה מוכר דברי ר"ע ורבנן סבירא להו דמוכר בעין רעה מוכר ושיר דרך לעצמו מה שמכר. **בזמן שאמר ליה חוץ מאלו** - חוץ מבור ודוחות ותנאי שלא לצורך הוא שהרי אין בכלל בית אלא לטפויי מילטה Katai ושיר לו דרך ורבנן לא אתה לטפויי כלל דבלאו הכי שיר לעצמו דרך ולרוחה דמילטה אמר כן שלא יאמר הלוקח כל הבית מכרת לי ולא עכבות דרך שאין כל מוכרים בקיון בדיןין והלך פירש כל כך. **מכאן** - לבור ודוחות לאחר והבית עיכב לעצמו. **רבי עקיבא אומר א"צ הלוקח ליקח לו דרך** - לבור ודוחות שקנה דמוכר בעין יפה מכר לו. **גמ:** **הינו בור והינו דות** - איזהו בור ואיזהו דות ולא אין היכר בין זה לזה שניהם עמוקין בקרקע ויש בהן מים המכונסין ולמה לי למיתני תרתי. **בחפירה** - בקרקע קשה שמחזק מים בלבד בנין - חופרין בור בעפר תיחוח ובונין לו כותל אבני ומרקם דות והלך אי תנא בור הוה אמיינא ה"מ בור שהוא בחפירה אבל דות שהוא בנין כעין הבית הרי הוא בכלל בית ואי תנא דות משום דבנין בפני עצמו הוא וחשב אבל בור לא חשיב וליבטל גבי בית צריכא.

דף ס"ב

דרבי עקיבא סבר מוכר בעין יפה מוכר - בכל דין מכירות שבועלם. **וזאמר נמי בעלמא רבי עקיבא לטעימה כו'** - ככלומר מדומקין בעלמא שאר דין מכירה דתלו טעמייהו בעין יפה ובעין רעה אליבא דר' עקיבא ורבנן כגוון בפ' חזקת הבתים (לעיל בא בתרא דף לא) אמרנו מכר אילנות ושיר קרקע לפניו פלוגתא דר' עקיבא ורבנן דלר' עקיבא יש לו קרקע לבעל האילן שאם ימות האילן יטע אחר במקומו ורבנן אין לו. **מהכא** - ממתני' הוא דדייקין לה. **ممאי** - דלמא דכ"ע התם בעין יפה מוכר ויש לו קרקע אי נמי בעין רעה ואין לו והכא בהא פלייגי דר' עקיבא סבר אין ליקח רוצה שיתן דמים למוכר וידروس על גבי ביתו לילך לבورو ולדוחתו ומוכר נמי יודע הוא שלדעתן כן קונה

הлокח שלא ידרוס מוכר על גבי ביתו והיה לו לモכר לשירך לעצמו בפירוש והלכך צריך ליקח לו דרך אבל גבי מכר אילנות ושירך קרקע אימא מודי רב עקיבא דמוכר בעין רעה מוכר ואין לו קרקע לבעל האילן זהינו לוקח דליך הכא גבי לוקח טענה ידרסותו אחרים דלא דריש מוכר על גבי אילנות של לוקח. ורבנן **סבירי** - לדרישת לא חייש לוקח דין כאן חסרונו ממון אבל מוכר יש לו טענה דין רוצה שיקבל דמי ביתו מן הלוקח ע"מ שיצטרך לפרוח באויר אל בورو ודתו שמעכב לעצמו והלכך ודאי לא מכר דרך בورو ולא הוצרך לפרש שהוא מעכב גם את הדרך של בоро דמה הנהה יש לו בבורם אלא דרך ויד בעל השטר על התחתונה אבל גבי מכר אילנות ושירך קרקע מודו רבנן דבעין יפה מכר דלית ליה למוכר השטא טענה פריחת אויר ואינו נפסד מקרע שהוא משיר לעצמו כלום על ידי אילן. **אלא מסיפה** - דהך בבא דקתני מכרן לבור ודות לאחר והבית עכבר לעצמו רב עקיבא אומר א"צ הלוקח ליקח לו דרך דבעין יפה מכר לו כדמפרש لكمיה דהשתא ליכא לפרש טעמא דרב עקיבא כדיעיל אין אדם רוצה שיתנו מעותיו ידרסותו אחרים וליכא הכא שום טענה לlokח אלא זאת דין רוצה שיתנו מעותיו ויפרח באויר ולהאי טעמא לא חייש רב עקיבא לעיל הלכך טעמיה הכא משום עין יפה הוא וחכ"א צריך לוקח ליקח לו דרך מן המוכר דבעין רעה מוכר דליך הכא לפרש טעמיהו רבנן כדיעיל דין רוצה שיטול מעותיו ויפרח באויר ואין למוכר אלא טענת דרישת ביתו לחוד ולההייא טענה לא חיישי רבנן לעיל הלכך משום עין רעה הוא ולא גרס' הכא האתו למה לי דהא לפום ריחטה משמע שהחליפו בכאן טעמיהו דר' עקיבא אית ליה פריחת אויר ורבנן אית להו טענת דרישת וקשה רישא לסייעא אלא ה"ג מי לא בא קמיפלגי דר"ע סבר מוכר בעין יפה מוכר כו' די בתר טעמיהו דיעיל אולי איפכא הוה להו למיימר הכא לרבי עקיבא צריך ליקח משום טענת דרישת דמץ' למיטען מוכר ולרבנן א"צ משום טענה פריחת אויר דמץ' טען לוקח. **וזדמא בהא פלייגי דר"ע סבר בתר דעתא דлокח אזלען כו'** - כלומר בין רבנן בין רב עקיבא חשיבי להו שתי טענות דרישת ופריחת אויר דבתרוייהו אדם מקפיד אלא דרב עקיבא מיפויה כה לוקח בכ"מ שיש לו טענה נגד המוכר ואזיל בתר דעתא דлокח משום דלא שדי איניש זואי בצדוי והוא יודע המוכר שכונת הלוקח לקנות דבר שלם שלא יהא נפסד במקחו כלום דין אדם ממשיך מעותיו לאבוד הלכך יד לוקח על

העלונה ולא חישען לטענת מוכר נגדו כלל ורבנן אabil בתר דעת דמוכר דיז
בעל השטר על התחתיונה אבל גבי מכר אילנות ושיריר קרקע דליקא לא למוכר
ולא לлокח טעת דרישת פירחת אויר אימה תרווייהו מודו או עין יפה או עין
רעה. **לא את הבור ולא את הגת** - מתני' היא (לקמן בבא בתרא דף עא) וקתני
רישא המוכר השדה מכר האבניים כו' אבל לא מכר האבניים שאינם לצרכה
ולא את הבור ולא את הגת כו' בבור שבתווך השדה מיירי שהיו עושים בתוך
השדה בור להשקותו ולא את הגת שבשדה. **בין חריבין** - שאין מים בבור
וain כרמים סמוך לגת ולא יונים בשובך. **בין ישובים** - מישובים ואית דgresi
יושבים כל הנך ain בכלל שדה וצריך למוכר ליקח לו דרך דברי ר"ע. **הא تو**
למה לי - אי לאשמעין טעם דרבי עקיבא דין לוקח רוצה שיתן מעותיו
וידرسוהו אחרים וטעמייהו דרבנן דין מוכר רוצה שיטול מעותיו ויפרח
באוויר הא מרישא דקתני לא את הבור ולא את הדות וצריך ליקח כו' שמעין
לה אלא ודאי משנה יתרה היא לאשמעין דאפילו בשאר דין דליקא הנך
טעמי מיפה רביעי עקיבא כח לוקח משום דמוכר בעין יפה מוכר ורבנן מיפויין
כח מוכר משום דמוכר בעין רעה מוכר. **וזלמא** - טעמייהו דר"ע ורבנן הכא
כדליך ודקאמרת הא تو למה לי איך למיימר לאשמעין לעיל בית קלומר
פלוגתא דרבי עקיבא ורבנן וטעמייהו גבי מכירת בית והשתא אשמעין שדה
וצריכא לאפלויגי בתראתי. **זאי אשמעין בית** - ולא אשמעין שדה הוה אמיינא
התם הוא דאמר ר' עקיבא צריך ליקח לו דרך מן הלוקח משום טעת דרישת
משום צניעות קלומר דהتم ודאי יש לו טעת דרישת משום דין עווה
בתוך ביתו מיili צניעות ואינו רוצה שידرسוהו אחרים אבל גבי שדה מודי
لهו לרבן דין צריך למוכר ליקח לו דרך שלא מפסיד לוקח מיד בדריסתו
של זה בשדהו דהא ליכא צניעותא בשדה שאינו עשי אלא לחרישה זרעה
הלכך איצטראיך למייתני שדה לאשמעין דבשדה נמי פlige רביעי עקיבא. משום
דקיי ליה דושא - הלכך יש לו גם בכאן לлокח טעת דרישת. **אבל בית**
אימה לא - פlige ר' עקיבא קמ"ל דבבית נמי מזקא ליה דרישתו משום
צניעותא ולרבנן נמי איך למיימר כי הא גוונא אי אשמעין בית משום דליקא
דושא ואין לו טענה לлокח הלכך אזי בתר טעת מוכר אבל בשדה דaicא
דושא אימה מודו ליה לר"ע ואי אשמעין שדה משום דליקא צניעות אבל
בית דaicא צניעות אימה מודו ליה לר"ע צריכא. **אלא מסיפה** - דהמוכר את
השדה. **מכאן לאחר** - בור וגת ושובך והשדה עכב לעצמו. **הא تو ל"ל** -

לאשਮועין דازיל רביעי עקיבא בתר דעתך דלוקח ורבנן אזלי בתר דעתך
דמוכר אף' היכא דמשתני הטעמים למפרע היינו ה' דקתיyi בסיפה דרישא
דמתנייתין מכון לבור ודות לאחר דמהתם שמעין דازיל ר' עקיבא בתר
דעטה דלוקח ורבנן אזלי בתר דעתך דמוכר ומדאשמעין גבי בית הווא הדין
גבי שדה דהא מרישא דה' סיפה דהינו לא מכר לא את הבור ולא את הגת
מיןה שמעין דכי היכי דפליגי גבי בית פליגי נמי גבי שדה דכל טעמי בית
דרישה ופריחה אייכא למימר נמי גבי שדה וכיון דאשמעין דהכא נמי גבי
שדה אית להו הנך טעמי דלעיל הווא הדין נמי גבי ה' סיפה דמכון לאחר
משתני הטעמים איפכא כدلעיל גבי מכון לבור ודות אזיל נמי ר'ע בתר
דעטה דלוקח ורבנן בתר דעתך דמוכר. **אלא לאו** - שמע מינה ה' משנה
יתירא דקתיyi לאשומועין דאפילו בשאר מקומות דליך הנך טעמי מיפויה
ר'ע כה לוקח משום עין יפה ורבנן מיפויה כה מוכר משום עין רעה והא לייכא
למימר דרבנן אצטראיך למתני ה' סיפה לאשמעין דאית להו לרבען דגביה
שדה נמי חשיב להו טענת מוכר משום טענת דושא דMRIsha דקתיyi המוכר
את השדה לא מכר את הבור לא שמעין להו לרבען גבי שדה טענת דרישא
אלא טענת פריחת אויר אבל לר'ע הוא דשמעין ליה דקשי דושא לשדה
והשתא קא משמע לנו דרבנן נמי אית להו ה' סברא ואי לא תנניה ה' סיפה
זהו אמרין דמודו ליה רבנן לר'ע דאין צרייך ליקח לו דרך דלא חיישין
לטענת דרישא דקטען מוכר לייכא למימר היכי דכיוון MRIsha דה' סיפה
שמעין לרבי עקיבא דקשי דושא לשדה בה' סברא נמי מודו רבנן דהא לא
פליגי בכל הנך בגין אדרבי עקיבא אלא דאייה אזיל בתר דעתך דלוקח ואינו
ازיל בתר דעת המוכר ותו לא מידי.

דף סה.א

הלכה כדברי חכמים - דמוכר בעין רעה מוכר. **ר' עקיבא** - דבעין יפה מוכר
(לקמן בבא בתרא עא) והכי הויא מסקנא קר' עקיבא דאמר ליה רב הונא לרב
חמן הלכתא כוותייהו דמקربיתו לבבא דריש גלוטא דשכיחי דייני. **אמר ליה**
איפכא - לר' עקיבא בעין רעה ולרבנן בעין יפה וגמרה הוא דקמפרש
דאיפכא הוה תנוי רב ירמיה ומיהו איהו לא אמר לר' הונא לשון זה איפכא
תניניא שאם היה יודע שאין רב הונא שינה כמוותו לא היה לו לתמורה דהינו
ה' דבין לר' הונא בין לר' ירמיה הלכתא דבעין רעה מוכר. **משום הכל כי לא**

אמר לך ולא מיידי - דהא את נמי הוה פסקת הלכתא דבעין רעה מוכר. **אזו לטעמייהו** - דלרבות בעין רעה ולশמואל בעין יפה. **האחין שחלקו** - שניהם מוכריין זה לזו. **אין להן דרך זה על זה** - אם חלקו שני שדות אחד נטול חיצון ואחד נטול פנימי ואין הפנימי יכול להיכנס לשדהו אלא דרך חיצון בדרך שהיה אביו נכנס אין לו לפנימי דרך על חיצון משום דמוכר בעין יפה מוכר ולא שיר דרך לעצמו וכיון שמכר לו לאחיו חלקו שביחסו בעין יפה מכר לו כל השדה והדרך ולא שיר לעצמו במכירה זו כלום והיינו שמואל לטעמייה דפסק כר' עקיבא דמוכר בעין יפה מוכר דلغבי פנימי שיק למימר עין יפהداع"פ שחייב לפרט באוויר לא שיר לעצמו את הדרך אבל גבי חיצון לא שיק עין רעה במאה שאינו נותן לו את הדרך שהרי אינו מוכר בשדה זו החיצון אלא לוקח ובלוקח לא שיק עין יפה אבל בשדה הפנימי הוא מוכר שמכר לאחיו חלקו ובזה הוא שמכר לא שיר לעצמו כלום וליכא עין רעה גביה כלל. **ולא חלונותכו** - כבר מפורשת בפ' ראשון. **ולא חלונותכו** - ואם רצתה לבנות בחצריו נגד חלון אחיו בונה. **קבועות** - כולמר שהלכה כן. **ורוב אמר יש להן** - דמוכר בעין רעה מוכר ומשייר לעצמו במאה שמכר לאחיו דבר הצrik לו כגון דרך ואורה. **המי גרשין צריכא** - ורבashi הוא דקמהדר המכ לרביבא דלא איזדו לטעמייהו לגמרי ואין למדוד מחלוקת מחלוקת ומיהו דרך גمرا הוא לומר ואיזדו לטעמייהו וצריכא אבל הכא אמוראי הוא דאיירו בה בהדייא ואמרו לימה איזדו לטעמייהו הלך הוצרך לומר בלשון תירוץ צריכא. **דאיתמר בהז'** - **דאחין שחלקו.** **בהז' קאמר רב** - **דיש להן דרך משום דammer אחין נידור בה כו' וכמו שהיה לאבא דרך בהן גם לי שעיל מנת כן חלקטין.** **תדע** - **דטענא מעלייתא היא גבי חיקת יורשין** דכתיב תחת אבותיך וגוי. **אבל בהז'** - **דר' עקיבא ורבנן** אימא מודיע ליה רב לשמואל דמוכר בעין יפה מוכר. **הלכתא כוותין** - **شمואל** ורב נחמן תלמידו היה. **דמרקabitoy bi rish galotaa** - רב נחמן חתנה דבי נשיאה הוה ורגיל במקום הדיינים דשכיחי דייני וראיה מעשים בכל יום היין דייני אי נמי דייני כך פירוש רבינו חננא. **זה לפנים מזה** - **וזדריסט הפנימי על החיצון** לרשות הרבים. **שניהם במכר** - **شمוכר ביחיד לשני בני אדם או שניהם** ביחיד במתנה לשני בני אדם אין לו דרך לפנימי על החיצון דכי היכי דלפנימי זבין וייב בעין יפה לחיצון נמי בעין יפה יהב וזבין ולא מקרי עין רעה אפילו לרבן אלא היכא דמוכר את הפנימי ועיכב לעצמו את החיצון כי מתניתין אבל היכא שלא עיכב לעצמו כלום דcoli עלמא מודו

دلזה מכר כל החיצון ולזה כל הפנימי ואין לפנימי על החיצון כלום דלא תהיה עינו יפה לזה ורעה לזה. **וכל שכן חיצון במתנהכו** - דודאי לא תהיה עינו יפה אצל לוקח ורעה אצל מקבל מתנה דלההוא דיהיבליה לדידיה רחמים ליה. **סביר מינה אין לו דרך** - oczywiście דלשנים מוכר ונוטן אין רע לזה וטוב לזה. **מי לא תנן** - בסוף פירקון. **במה דברים אמרוים** - דפלייגי רבנן ואמרי צרכי' לוקח ליקח דרך אבל מוכר לא צריך משום דברין רעה מוכר הני מיili מוכר אבל בנוטן מתנה מודו דברין יפה יהיב ויהיב גם את הדרך אלמא רבנן דסבירא להו מוכר בעין רעה מוכר גבי נוטן מודו דברין יפה נוטן והלך הכא לא מיבועיא לרבען דיש דרך לפנימי על החיצון דגבוי חיצון שמכר לו הוין עין רעה וגבוי פנימי שנtan לו במתנה הוין עין יפה אלא אפי' לרבי עקיבא דעתית ליה עין יפה גבי מוכר גבי נוטן מיהא איך עין יפה טפי והלך יש דרך לו לפנימי על החיצון דמוכחה מילתא דעינו יפה אצל טפי מהחיצון דקה יהיב ליה מתנה. **מתני' המוכר את הבית** - סתם. **מכרכו** - כלל ד밀תא כל תשמשי בית הקבועים מכוון בכלל בית ומיטלטליין אינם מכוון. **את הדלת** - דכל המחבר לקרקע הרי הוא כקרקע. **אבל לא את המפתח** - דמייטלטלא. **המכתשת הקבועה** - בקרקע. **איצטרוביל** - עגול שבסביב הריחים צרקוי'א בעל"ז ודבר קבוע הוא ואין מזיזין אותו ממקומו. **הקלת** - האפרכסת טרמוני'א בעל"ז ומיטלטלה היא. **המי גרסין לא את התנור ולא את הכיריים** - דכל הנך מיטלטליין הון והמי נמי תניא בתוספתא ובסדר המשנה גרס מכר תנור מכר כיריים ולא נהירא ואם איתא צריך לאוקמה במחוברת לקרקע.

דף ס.ב

הרי **כולן מכוון** - כל הנך תשמשין המיטלטליין אבל שאר מיני תשמשתיה לא מיזבני ואף על גב דבר כל מה שבתוכו אני מוכר לך שלא ריבה בלשון זה אלא תשמשין המיוחדים לבית זה שאינו רגילין לשאלון מפני כבידון ומפתח נמי עיקר תשמשו לפותחת של דלת זו ואין ראוי לאחרת והיינו טעמא דלא זבין שאר מיני תשמשתיה דלא בטילי לגבי בית אי נמי אינו רוצה להתרחק מן השכונה שלו וידור בבית אחר וצריכין לו מיטלטליין אבל לגבי חצר תנן לקמן אדם אומר לו כל מה שבתוכה הרי כל מיטלטליין מכוון דהינו כל מאני תשמשתיה דאיךרו מיטלטליי לבד מהחיטי ושעריו בפ' מי שמת (לקמן) בא בתרא דף קן) דכיון דמסתלק מכל - השכונה מכר את כולן דטורח הוא

לו להוציא כליו ממש אי נמי לגבי חצר שהוא גדול בטילי וגביו מוכר את העיר תנןadam אמר כל מה שבתוכה מכיר את הכל אפילו בהמה ועבדים דהו מטלטלי דניידי וכ"ש חייטי ושערוי דכיוון דמסתלק מכל העיר מכל וכל רוצה להסתלק דטורח הוא לו להוציא מטלטלי לעיר אחרת א"נ בטליון לגבי העיר כללא דAMILTAה כל מכור הגדל מחבירו ריביה למוכר יותר הגדל לפיה גדלו והקטנו לפיה קטנו. **גמ' לימא מתני'** - דקתי נלא מכור מכתשת המיטלטל דלא כר"מ דאי כר"מ האמר בפרק המכור את הספינה בבריתא בגמ' מכור כרם מכור תשימי כרם כגון קנים שבכרם שהן לצרכה כדתנן במתני' וה"ה למוכר בית שמכור תשימי בית. **ומשנין התם קביע** - כלומר התם בדר"מ אייכא למימר דלא איירי ר"מ אלא בתשימיין הקבועין לעולם בתוך הכרם שאינו מזין אותם שם לעולם ואע"ג دائمם קבועין בקרקע אבל מכתשת שאינה קבועה בקרקע זימניין דשיילי לה ולא קבועה בבית כל כך. **והא מפתח דומיא דצלת קתני מה דלת דקביעא** - לעולם שאין מזין אותו שם להטלטל מקום למקום אף מפתח בשל עצ מיiri דקביעא שיש מפתחות שאין מזין אותן מן הפוחת כגון של בני כפרים ואפ"ה לא מכיר את המפתח דייניתא דבפתח שאינו קבוע מיiri ליפלוג וליתני בדידה המכיר את הבית מכיר את המפתח קבוע אבל לא את המיטלטלת כדקתי נגי מכתשת וכ"ש דלת קבוע טפי אלא מדקתי נגי דלייא לאיפלוגי אלא בין בין דלת לפתח ואע"ג קבוע בדלת אינו מכור שהרי תשמש קל הוא ונוח לטלטלו ופעמים שמיטלטלת אבל לא תדייר. **נגר** - בריח קבוע בכוותל. **מנעל** - קבוע בדלת. **המכתשת החוקקה** - כגון סלע היוצא מן הכותל וחיקק שם מכתשת. **אבל לא את הקבועה** - שהיתה חוקקה ועשוה ואח"כ קבועה בקרקע ודילא כמתני' ומתניתין ר' אליעזר היא דפליג בסיפה ואמר כל המחויר לקרקע הרי הוא בקרקע וכן פירוש ר' חננאל וכן עיקר. **ר' אליעזר וכו'** - אמכתשת קבועה פליג. **בין כך ובין כך** - בין שאמר לו כל מה שבתוכו בין שלא אמר. **לא מכיר את הבור וכו'** - אין בתוכו של בית אלא בנינויים בפני עצמן הון. **צינור** - של עצ או של אבן עשוי כמין סילון ויורדין ממינו מים למקום. **קבע בקרקע** **פושל את המקווה** - דמים שאובין פושלין אותו וכיון שהיא תורה כל עליון קודם שקבעו לא מבטלתו שם כלי מיניה ומשווי להו שאובין מים שבתוכו. **ולבסוף חקקו** - הרי הוא כעשה חרץ בקרקע. **מני** - ה"ז ברייתא דקתי נלא דמשום קבועות בקרקע לא בטל שם כלי מיניה דמעיקרה. **לא ר' אליעזר ולא**

רבנן - דפלייגי עליה. ה' ר' אליעזר - מאי זה דברי ר' אליעזר אתה למד שלא סבירא ליה ה' בריאות וה'ה דה"ל למימר וה' רבן א' אין דרך גمرا להאריך כל כך. **אלימא ר' אליעזר דבית** - דמכתשת חקוקה ולבסוף קבועה כקרקע משוי לה ומכוורת בכלל בית ומיהו רבנן דפלייגי עליה לא ליהו הנחו רבנן דאמר לעיל לא ר' אליעזר ולא רבנן. **בעין יפה מוכר** - וההלך ע"ג דaicא תורה כלי עליו כיון דמחובר מכרן המוכר אבל גבי צינור שחבקו ולבסוף קבועו מודדי דפסיל מקווה. **ורבן סברי כו'** - משום דר' אליעזר נקט לה ואכתי בדברי הכלatica. **כורות דברים** - מחוברת היא בקרקע בטיטה. **הרי היא קרקע** - לכל דבר להיות נקיית בכיסוף ובשטר ובחזקה ולקנות על גבה מטלטلين ולכתוב עליה פרוזבול כאילו היא קרקע דתנו במסכת שביעית פרק אחרון (משנה ו) אין כותבini פרוזבול אלא על הקרקע ואמ אין לו מזכה בתוך שדהו ולשם מפורש לפי שראה הלל שנמנעין העשירים מהלהבות לעניינים מפני יראת שביעית שימושת והיו עוברים על מה שכותב פן יהיה דבר עם לבבך בלייל וגוי עמד הלל והתקין פרוזבול פרוץ ריווח כמו שהפריז על מדותיו דבמסכת נדה (דף ד) בול עשירים כמו אלו ראש בולאות שביהודה (גיטין דף לז) ככלומר ריווח לעשירים שלא יפסידו שלהם ותן גופו של פרוזבול מוסרני לכט פלוני

דף סוא

ופלוני הדיניין שבמקום פלוני שכט חוב שיש לי אצל פלוני שאגבנו כ"ז שארצה והධיניין חותמיין עליו מלמטה או העדים וההלך מש מסר שטרותינו לב"ז לגבותן ואיהו לא קגבוי לא קריינא בה לא יגוש דידיין ק מגבו ליה והפקר ב"ז הפקר וה'מ כישיש לו קרקע ללווה דדמי כאילו יש למלה משכון דבמושבון לא שייך לא יגוש שכט מה שיוכלו חכמים לתקן כדי שלא יהו נראהין עוקריין דבר מן התורה התקינו כן נראה הטעם בעניין ומרבי זקיין יצ"ל שמעתי דהינו טעם דסתם לוה אין רגילים להלוותו אא"כ יש לו קרקע להשטעבד למלה ובמילתא דשכיה תקינו רבנן אבל בשאין לו קרקע מילתא שלא שכיה היא ולא תקינו רבנן פרוזבול ואთא רב' אליעזר למימרadam יש ללווה כורות דברים כותבini פרוזבול בסד"א ע"ג דהרי היא קרקע לשאר דברים לגבי ה' תקנה לא חשיבא קרקע דלא סמכא דעתיה דמלוה עילوية הוαιיל ויכלון לטטללה קמ"ל. **ואינה מקבלת טומאה** - זו הכוורת במקומה דכיוון

דמחוברת היא לקרקע יוצאה מהתורת כל'י וגם הדבש שבתוכה אינו מקבל טומאה דבטל לגבי כוורת ודווקא במקומה אבל אם נטלה משם אז מקבל הדבש טומאה כמוון דאמר בפרק המוכר את הספינה דלא בעי מחשבה אכן מאן דמצריך מחשבה והלך אctrיך הכא לגבי טומאה למייתי במקומה וה"ה לכל הנך מיili. **והרודה ממנה** - כשהיא במקומה דהינו מקום גידולו של דבש חייב חטא כתולש מן الكرקע אלמא לר' אליעזר חקקו ולבסוף קבעו לקרקע משוי אליה וברייתא דלעיל דלא כרבי אליעזר היא ומיהו הנך רבן היא. **אינה לקרקע** - משום דחיבור לקרקע לא בטיל תורה כל'י מינה ומקבלת טומאה במקומה וגם הדבש דלא בעי מחשבה כדתניתא لكمנו בהמוכר את הספינה. **ה"ג התם אמר רבנן אליעזר Mai טעונה דר"א** - דחייב לכוורת דברים כמחובר דכתיב ויטבול אותה בירעת הדבש ביהונתן כתיב ובدبש במקום גידולו מיيري וקרי אליה יער והלך חשיב אליה מחובר ואפי' אין הכוורת מחוברת ממש לקרקע אבל לגבי צינור שחקקו ולבסוף קבעו מודי ר"א דחייב כל'י ופסיל מקוה כדיתני ברייתא ואכתי לא ידעין hei ניחו ר"א דלית אליה ה"ז ברייתא. **דף של נתומין** - נסר רחוב לערו עליו וללוש את הפת ולי נראה הוא דף שקבוע בכוטל ליתנו עליו את הפת למכור כעין שעושין פלטרין שלנו בכוטל בתיהן מבחו' ולקמן מוקי בדף של מתכת דפשוותיהן טמאין. **רבי אליעזר מטהר** - דכל המחבר לקרקע הרי הוא לקרקע. **וחכמים מטמאין** - דלא בטיל לגבי לקרקע ותיקון הדף שמחליקין אותו לכך הוא במקום חיקיקת הצינור דתיקון משוי לה גמר כל'י לקבל טומאה ומדלא קמפליג בין תקנו ולבסוף קבעו ובין קבעו ולבסוף תקנו אלמא לרבי אליעזר הכל טהור לא שנא חקקו ולבסוף קבעו לא שנא קבעו ולבסוף חקקו ולבסוף הכל טמא אלמא היה ברียיטה לצינור דלעיל דקמפליג בין קבעו ולבסוף חקקו ובין חקקו ולבסוף קבעו לא רבן ולא רבי אליעזר דאי ר"א אפי' חקקו ולבסוף קבעו היה לו להכשיר ואי רבן אפילו קבעו ולבסוף חקקו נמי יפסול את המקווה. **לעולם רבי אליעזר** - סבירה אליה כברייתא לצינור שחקקו ולבסוף קבעו אכתי כל'י הוא ולא בטיל לגבי לקרקע ופסיל את המקווה והכא לגבי דף היינו טעונה דר' אליעזר דטהר ליה אפילו בתקנו ולבסוף קבעו דשאני פשוטי כל'י עז כגון האי דף אפי' קודם שקבעו אין לו טומאה אלא מדרבן והלך בקבעו מיקל לר' אליעזר אבל לעיל לגבי צינור שמיים שאובים פוסלין את המקווה מן התורה כדתניתא בת"כ יכול מילא מים על כתפו ועשה מקווה

בתחילה יהיה טהור ת"ל מעין מה מעין בידי שמים אף מקוה בידי שמים התם מודע ר"א דפסיל מקוה דמשום קביעותו בקרקע לא בטיל מניה תורה כל דמעיקרה ומיהו לא אשכחן טומאה לשוטוי כל עז אפי' מדרבן חוץ מאותן הראוין למדרש וכדתנן במס' נזהה (דף מט) כל המיטמא מדרש מיטמא טמא מת ובמסקנא נמי מוקמינו לה בדף של מתכת. **ומתמה גם' מכלל דשאייה דאוריתא** - דמדקא משני הכי שמעין דברייתה דלעיל בפסול שאיבה דאוריתא מיيري והלא מדרבן הוא כדאמר'י במסכת יבמות (דף פב) שאם היה מקוה מ' סאה ונתן סאה שאובין ונטל סאה כשר עד כמה רבינו יוחנן אמר עד רובו והיינו טעונה דמדאוריתא הוא דבעין מקוה ממים המכונסין לכתחלה بلا שאיבה دائתקש למעין כדפרישית לעיל ואפלו נפלו בתר הכי שאובין בטלו ברובה א"נ קמא קמא בטיל ולעליל נמי גבי צינור המקוה היה עשויי כבר כהוגן ואות"כ קבעו שם צינור כדיתני פסול את המקוה מכלל דהיה שם מקוה מעיקרה הלכך פסולא מדרבן הוא. **ועוד** - אפלו אם נמצא לומר דחמיירו בה רבן בשל תורה הכא גבי דף נמי בדאוריתא מיيري דבדף של מתכת מיيري דטומאתו מן התורה דבשלמא עז אתקש לשק [דכתיב] כל עז או בגדי או עור או שק (ויקרא יא) מה שקייטלט מלא וריקנו אף כל עז כו' אבל כל מرتכת בפרשת מדין הוא [דכתיב] (במדבר לא) אך את הזהב וכו' ולא אתקש לשק ואכתי דלא כרבי אליעזר היא דצינור דרבבי אליעזר לא קמפליג מידי בין חקקו מעיקרה לחוקו ולבסוף קבעו. **האמר רבוי יוסי ברבי חנינה פ' -** משום דפשוטי כל עז לית להו טומאה כלל הלכך אוקמה בדף של מתכת.

דף סוב.

אלא לעולם רבן - דבדף הוא ודקשיא לך גבי צינור אפלו קבעו ולבסוף חקקו נמי יפסול למקוה לרבן דמטמאו ליה גבי דף וחשיבי ליה כל עליון עניינים אפי' בקבעו ולבסוף חקקו שאיבנה דרבנן כדפרישית לעיל הלכך גבי צינור הוא דמקילי רבן ואמרי אינו פסול בקבעו ולבסוף חקקו אבל לגבי דף דטומאתו מן התורה לעולם טמא אפי' בקבעו ולבסוף תקנו דסבירא להו לרבן דכל המחויר לקרקע אינו לקרקע. **א"ה** - דלרבן הכל שווה בין קבעו ואות"כ חקקו בין חקקו ואות"כ קבעו לא בטיל לגבי קרקע וחשייב כל גמור וגבי שאיבה הוא דאקילו לבטו אגב קרקע אפי' חקקו ולבסוף קבעו נמי לא

יפסול מוקה ולבטיל אגב קרקע. ומשני הtems **דאיכא תורה כלוי מו'** - וכל כך לא רצוי להקל דאיו לך שאיבה גדולה מזו הויאל והוה שם כלי עלייה קודם שהוקבע בקרקע ואי לא חשבת ליה כלי בטלה גזירותם למגורי. **בעי רב יוסף מי גשימים** - שהיו יורדים וחישב עליהם שידיחו האיצטראוביל מהו שאוותן גשימים יכשירו זרעים אם נפלו עליהם לקבל טומאה דתנן (מכשירין פ"א מ"א) כל משקה שתחלתו לרצון ע"פ שאין סופו לרצון מכשיר והכא נמי כיון דנחאה ליה בירידתנו לצורך איצטראוביל ע"ג שלא נחאה ליה בירידתנו על הפירות הוי הכלש ובלבך שיהא איצטראוביל חשוב כתלוש שלא מהני מחשבתו ולא קריינה ביה וכי יתנו אלא היכא דמחשב שירדו על דבר תלוש כדאמרינו בפ"ק דשחיתת חולין (דף טז) תלוש ולבסוף חיברו לעניין הכלש זרעים מחלוקת דתנן הקופה קערה על גבי הכותל כו' ופרקינו רישא לסיפה ודייKin מינה דכותל בנין חשוב תלוש ואם חישב שיודה הרי זה בכפי יותן אבל בכותל מערה שהוא מחובר מעיקרו לא מהニア מחשבתו להכשיר זרעים ובתורת כהנים יליף מקראי דבעין מחשבה לצורך דבר התלוש והאי איצטראוביל נמי תלוש ולבסוף חיברו הוא ואליבא דרבנן דלעיל דפליגי בمقاطשת קבועה קמיבועא ליה כדמפרש ואיזיל אי סבירא להו דתלוש ולבסוף חיברו לעניין הכלש זרעים הוי תלוש או לא. **אליבא זר' אליעזר לא תיבעי לך** - דוזאי חשב מחובר ולא מיבועא איצטראוביל דזמי לקרקע טפי מمقاطשת קבועה דוזאי חשב מחובר אלא אפילו מمقاطשת קבועה דחשו לה רבנן תלוש פlige איהו ואמור כל המחבר כו' והוא ליכא למימר דעתמיה הtems משום דבעין יפה מוכר דהא כלל קאמר ועוד דשמעין ליה גבי דף דמתהרafi בתקו ולבסוף קבוע ואליבא דרבנן דזמי נמי לא קמיבועא ליה דוזאי תלוש ולבסוף חיברו הוי תלוש כדי חשיבי ליה תלוש גבי טומאהafi בקבוע ולבסוף תקו והוא הדין להכשיר. **מי תיבעי לך אליבא** - דהנהו רבנן דלעיל דפליגי עליה דרבי אליעזר בمقاطשת קבועה Mai מי אמרין היינו דעתמיהו דסבירא להו דכל תלוש ולבסוף חיברו חשב תלוש והלכך לא מכר את הקבועה והוא הדין לגבי הכלש טומאה וכיון דעתמיהו משום דחשבי ליה תלוש לא מבועא היכא דחשיב להדיחمقاطשת קבועה דמכשירין אלא אפילו חשיב להדיח בהן איצטראוביל מכשיר את הזרעים דעל כרחך דעתמיהו

גבי

אצטروبיל דאמרי מכור לא משום דחשיב מהחומר דהא גבי מכיר מכתשת חשבי ליה לתלוש ולבסוף חיבורו כתלוש ואצטروبיל נמי תלוש ולבסוף חיבורו הוא דקודם שיקבעו בקרקע הוי בניו ועומד ולא היינו טעמייהו משום דעיקר עשייתו לקביעות בקרקע טפי מכתשת חשיב כבית לעניין מכירת בית דומיא דכוטלי הבית דחשבי תלוש לעניין הכלש זרעים ולגבי מכיר הרי הון בכלל בית וחשיبي בקרקע או דלמא טעמייהו גבי מכתשת משום דברין רעה מכיר אבל לגבי הכלש בקרקע משוו ליה וכרכ"א סבירה להו תי��ו האי דנקט להדיח בהן את האצטروبיל ולא נקט מכתשת אורחא דAMILTA נקט שהיו רגילים להדיחו אי נמי רבותא הוא דנקט כדפריש' דاع"ג דאמרי רבנן מכיר את האצטروبיל איך למייר דחשבי ליה תלוש לעניין הכלש זרעים כדפרישת. **יעישור נכסיו** - שהבת נוטלת בנכסי אביה בשביל פרנסת הבעל להינsha בו וקיי"ל בכתבות (דף סח) לפרنسה שמין באב והיכא אין יודען דעתו נוטلت יעישור נכסים ומקרקעי ולא ממטלטי כדאמר בכתבות. **אפי מאצטروبלי** - כר"א דכל המחויר בקרקע הרי הוא בקרקע ופירש רבינו חננאול וקיי"ל הци דהא לית מאן דפליג עליה ולדברי הכל פרנסת דהיא יעישור נכסים מקרקעי ולא ממטלטי היא ואפיקו בזמן זהה בהדייא פסק רבא בפרק מציאת האשה הלכתא מקרקעי ולא ממטלטי בין לכתובה בין למזוני בין לפרנסה ואף על גב דרבותינו הגאנונים תקנו לגבות כתובה אפי ממטלטי גובים גם מזוני אפי ממטלטי דהא קיי"ל (כתבות דף נד) תנאי כתובה כתובה דמי הני מיili בכתובה ומזוני אבל הפרנסה אינה מתנאי כתובה הלך במקומה עומדת ומקרקעי גבאי ולא ממטלטי. **אגבה מאצטروبלי** - דאיןון מטלטי קבועין בקרקע שמעין מינה דסוגיא דשמעתא כר"א סלקא דסביר כל המחויר בקרקע הרי הוא בקרקע כן פי' ר' חננאול והci - פסק' אליבא דהלכתא וכן עיקר. **מעמלא דבתי** - משכירות הבטים דמקרקעי חשיב ליה דשבר מקרקעי חשיב מקרקעי. **מתני**. המכיר את החזר - סתם מכיר בתים הפתוחים לחזר ובורות שיחין ומערות שבתווך הבית אע"ג דהמכיר את הבית לא מכיר בורות שיחין ומערות לגבי חזר מיהא בטלים ונמקרים בכלל חזר. **אבל לא את המטלטין** - תשמיishi הבית שאין קבועין כלל כך הנך דאמרנו לעיל דאיןון מכורין בכלל בית וכ"ש שאר מטלטין שאין בכלל תשמיishi בית. **הרי מולן מכורין** - המטלטין תשמיishi בית כולם

דאיקרו מטלטי כדאמרי' לקמן בבא בתרא במאי שמת (דף קן) מאני תשミニשתיה איקרו מטלטי ולא חיטי ושערי. **בין צח ובין צח** - בין שאמר לו כל מה שבתוכה בין לא אמר. **לא את המרחץ** - דאיינו בכלל חצר. **אלא אוירה** - אבל בתים ובורות לא מכר כלל ודמים ומודיעים ליכא למימר דאיון אונאה לקרקעות. **גמ'**. **החייזנים** - הפתוחין לחצר. **חולסאות** - פר"ח קרקע שעפרו חול שמצויאין ממנו זכוכית ובפ"ק דשבת (דף טו) אמרינן בזכוכית שתחלת בריאותו מן החול והלך מקום חשוב בפני עצמו. **חניות הפתוחות לתוכה** - שאין מוכרים אלא לבני חצר זו. **שאין פתחות לתוכה** - אלא לרשות הרבים. **מילוסא** - אוירא. **והתני ר' חייא** - דפתחות לכואן ולכאן אין נמכרות עמה. **הא** - דר' חייא דרוב תשミニשייו לבר פתח של צד החוץ פתוח יותר להשתמש בו מפתח הפנימי. **אמר רבא כל היכא דא"ל דירתא** - שאמר לו מוכר ללקח דירה זו אני מוכר לך ובלשון זה מכר לו את החצר שלא אמר חצר זו אני מוכר לך אלא מדור זה דכוליعلمא לא פלייגי דבטים משמע דבחצר אין דрин אלא בבטים והלך הכא מודי ר"א דחצר ובבטים מכר לו שהכל ביחד קרוי דירה. כי **פליגי דא"ל דירתא** - חצר מתרגמינן דירתא. **ר"א סבר תרבייא משמע** - אויר משמע כאילו אמר לו חצר זו אני מוכר دائיר בלבד קרוי חצר. **ורבן סברי בטוי** - דדרתא ודירתא אחת הם שניהם לשוןם ולהך לישנא קמא דרבא משמע דהיכא דא"ל חצר זו אני מוכר לך הכל מודין דלא מכר אלא אוירא של חצר ומתני' הכי קטני המוכר חצר באותו לשון שרגילין לקרותו דהינו דירתא מכר את הבטים וכו' ר"א אומר המוכר את החצר אפי' בלשון דירתא לא מכר אלא אוירא של חצר. **הכי גרשין** - איכא דאמרי אמר רבא כל היכא דא"ל דירתא כוליعلمא לא פלייגי דבטי משמע דגם הוא לשון דירה דעתם דירה נקראת החצר דירתא. **הכי גרשין כי פלייגי דא"ל חצר** - כדיתני' המוכר את החצר מר סבר חצר אוירא משמע. **ומר סבר כחצר המשכן** - חכמים סבירי חצר כחצר המשכן כדכתיב אורץ החצר מאה באמה ורוחב חמישים בחמשים (שמות כז) ובכלל אלו ק' אמה קdash הקדשים ואهل מועד שהם כמו בתים וקראן הכתוב חצר מכוא שהבטים נמכרים בכלל חצר כן פר"ח ועיקר ומסתברא כהאי לישנא בתרא בבדammer ליה חצר פלייגי דהכי תנן מתני' והלך לא שנא א"ל דירתא ולא שנא א"ל דירתא ולא שנא א"ל חצר מכר את הבטים. **מצולה** - קרקעית הנهر שמצויאין בו כסף זהב כן פירש ר' חנןאל ויש מפרשין לדגמים. **החזק בחולשית** - לאו בחזקת שלוש שנים מיידי

אלא בחזקה כדי לקנות שלא יוכל מוכר לחזר בו דקימא לנו קרקע נקנית בכספי בשטר ובחזקה. **לא קנה מצולה** - שהרי שני תושמישין הוו להול זה לכיסף זהב ושני שמות הוו ואע"פ שסמכין זה זה לא מהニア חזקת חולשית לקנות מצולה והיינו טעמא דמהאי קרא נפקא לנו חזקת הקונה קרקע במסכת קדושים (דף כו) ושבו בעריכם אשר תפשתם (בה) במה תפשתם בישיבה ועוד קרא אחרינה וירשתם אותה וישבתם בה במה ירשותם בישיבה ממש למדנו שאותו קרקע שהוא יושב בו או אותה העיר שהוא יושב בה הוא קונה בחזקת ישיבה אבל עיר אחרת איינו קונה בישיבת חבירתה הלך חולשית ומצללה שהן שני דברים חלקין זה מזה באותו שהוא מחזיק הוא זוכה ולא בחבירו. **כיוון שהחזיק באחת מהן קנה מולן** - וכדמפרש בפ"ק קדושים (דף כז) נתנו לו דמי כולן דכוון דקיים דקיבל המוכר כל הדמים של עשר השדות הרי אשטעבוד כולהו לlokח בשבייל מעותיו נתנו לו ודי לנו בחזקת אחת מהן וכדמפרש טעמא בב"ק דסDNA דארעה חד הוא כל השדות אדווקין בגוף קרקע של עולם שהוא אחד וכמו שהחזיק בכולו דמי והוא אמרין בחזקת הבתים (לעיל בבא בתרא דף נג) שני שדות ומוצר אחד ביןיהם החזיק באחת מהן לא קנה חבירתה לא תקשי לשמור דהתם בנכסי הגור קאי דמילא קא קני بلا

דף סזב

מתן מעות הלך לא קנה אלא אותו שהחזיק דהא חד דשמואל נמי אילו לא נתן מעות לא קנה אלא מה שהחזיק ואם נתן דמי חיין לא קנה בחזקת אחת מהן אלא נגד מעותיו וא"ת כיון דבנתן דמי כולן מיيري שמואל מה לנו לחזקת אחת מהן והלא קרקע נקנה בכיסף ולא צריכהתו חזקה אייכא למימר דבמקומות שכותבין השטר מיيري דהתם לא קני קרקע במעות אלא בשטר או בחזקה כדאמר'י בפ"ק קדושים (דף כו) עליה חדך משנה נכסים שיש להן אחריות נקני בכיסף כו' אמר רבא לא שננו אלא במקום שאין כותבין את השטר אבל במקום שכותבין את השטר לא קנה עד שיכתב את השטר א"נ עד שיחזיק. **חדא תושמישתא** - כל העשר שדות עומדים לזרעה והלך כשדה אחת חשובין על ידי סDNA דארעה שמחבר אותן. **מתני' המוכר את בית ההבד** - בית שהבד בו והואתו בית לשימוש בד לבדוק עשויי. **מכר את הים** - גם מפרש דהינו בד עצמו כדמפרש ואיזל ונראה בעיני דכל הנך דקתי נמי בהו

מכר קבועין הון שם ואינך دائم מכוירים בכלל בית הבד מיטלטלי הון כదאמון נמי (לעיל בבא בתרא ד' סה) גבי בית שמכר מכתשת קבועה ולא המיטלטלה. **המלך הבתולות** - בגם' מפרש וקבעין הון. **עבירותים וגלגול וקורה** - מיטלטלי הון ובגם' מיפרשי כולו. **ובזמן שאמר לו הוא** - הבית של בד וכל מה שבתוכו אני מוכר לך כולם מכורין ודוקא הני הצריכין לבית הבד אבל שאר תושמישין שמונחין בתוכו להשמר אין מכורין. **מכר את הקורה** - כدمפרש טעמא בגמרה דהינו עיקר בית הבד. **גמ'**. **טלפחה** - היא עירבה שקורין מיי"ט עגולה כעדשה وعدשה קרי לה בבריותא במסכת ע"ז (דף עה) עדשים מתרגמין טלפחים. **מלך רבי אבא בר מל מפרcta** - אבן נקובה שמכניסין בה עצ' ומפרcin בה הזיתים בבית הבד דהינו דומיא דמכתשת ויש מפרשים דהינו עצ' עצמו שמכרין בו את הזיתים ולפי שהוא תשמיishi בית הבד הוא מכור בכלל בית הבד ואע"ג דמייטלט ולשון ראשון מפירוש ר' חננאל ועיקר. **כלונסות** - אותן שנועצין בראש הגת מכאן ומכאן ונוקבים זה נגד זה ונונתנים בריחים מזה לזה ומעמידין הקורה על הבריה ובלע"ז קורין להן יומיילין תאומים ויש מקומות שקורין שרור"ש אחיות. **כיבשי** - נסרים שנונתני על הזיתים בבית הבד כשמורידין הקורה עליהם לכבשן ומשום דמייטלט לא מזדבni. **חומרתא** - וויי"ן בלע"ז שמגלגלין בה את הקורה להעלotta ולהורידה. **קורה** - דמתני' הינו קורה ממשמעה שם בבל קורין לה כן. **מכר את הנטרים** - אינם כיבשי דא"כ תקשי אמתני' דהטם קטני לא מכר והכא קטני מכר אלא הון כען נסרים נתונים סביב הזיתים בבית הבד כדי שלא יתפזרו أنها ואני בהכבד הקורה עליהם ונראה בעני שמחוברים שם וקבעים הם שם לעולם ובטוספתא גרס מכר את היצרים ונראה דנצחרים גרס והינו עקל בבית הבד שקשרין בהם הזיתים כדי שלא יתפזרו. **יקבים** - הינו ים החקוקה ועשוה כען יקב וכדכתי (יואל ב) והשיקו היקבים תירוש ויצחר והשיקו לשון הומה ורעד שהיין עושא כשנופל מן היקב. **המפרכות** - הינו מל דמתני' דפרישנא לעיל מפרcta. **הריחים התחתונה** - קבועה היא וטוחני בה זיתים שבתחלתה מפרcin אותן במפרכות ואח"כ טוחני בריחים ואח"כ עוצרין אותן בבית הבד והכי אמרינו במנחות (דף פ). **ושקין ומרצופין** - לשאת בהן זיתים בבית הבד אלא שהמרצופין הון של עור והשקין מנוצה של עזים וכל דמטלטל לא מזדבנ. **מתני' כי גרטין בסדר המשנה המוכר את בית המרחץ** - בית שעשו לרוחץ בו וגו' בתים הון זה

לפנים מזה כדאמרין ביציאות השבת (שבת דף י) פנימי לרחיצה חיצון שעומדין שם מלובשין ביןוני שפושטין שם בגדיים ובתוספתא כתני בהדיא המוכר את המרחץ מכיר בתים הפנימיים ובתים החיצוניים. **הנסרים** - שנוטנין על גבי קרקע המרחץ ועומדין עליהם הרוחצים שלא יכו רגליים מחום הקרקע אי נמי שלא יטנוו רגליין ומשום דמטלטלי לא מיזדבni. **ספלים** - לחת בנם מים לרוחץ ומיטלטלין. **וילאות** - מסך נגד הפתח וליה נראה בגד שמסתפגין בו דהינו אלונטי. **לא מכיר מגורות של מים** - בריכות מים ששופכות מים למרחץ. **ולא אוצרות של עצים** - שהיו לחמס בנם למרחץ והיינו טעמא דין אלו תשミニין המיוחדים למרחץ כי הנך דלעיל ואין אלו מאני תשミニתיה אלא ממונו הן ליהנות בהם אף' בתוך ביתו דכשקונה אותן כונה להסיק בביתו ולאפות ולצלות בנם כמו חיטוי ושעררי, מגורות כמו נהרסו מגורות (יואל א) כיוצא בו מגורה שהיא מלאה פירות (פסחים דף ט). **גם. בית הנסרים** - בית שמכויסין בו הנסרים לאחר רחיצה. **את בית היקמים** - גרס' בתוספתא יש מפרשין חדר שמצוין בו היגיות שימושין בו מים חמין ולא נראה לי דהינו נמי בית היורות דקתי בתוספתא ויש מפרשים יקמים סודר שמעטפין בנם ראש מפני חום המרחץ וכל הנני בתים מיחברי לבית המרחץ. **אבל לא את הנסרים** - דמייטלטלי. **ולא הספלים** - גרסין ואית דגרשי ספלין שיושבין עליוון בבית המרחץ וראשו עיקר דהא במתניתין נמי ספלים גרסין.

דף סח.א

בין בימות החמה - שהן מועטין וס"א ליבטו גבי המרחץ. **ולא בית כניסה** העצים - גרסין בתוספתא לא מכיר לא את הבית ולא את העצים דכי היכי העצים לאו תשミニין נינהו גם הבית שעשו לצרכו לא מיקרי תשミニש מרחץ כל כך. **ולכל תשミニו** - לטפוי אתה בריכות ואוצרות של עצים דהו תשミニש למרחץ פורטה וכדמפרש لكمו שכטב לו מצרים החיצוניים והנים בתוך המצר. **חנואתא** - חנויות למכור בו פת ויין. **שטחו בה שומשמי** - ליבשן כדי לעשות מהו שמן בבית הבד זה כדתנן (שבת דף כד) בשם שומשמי אבל עיקר תשミニש למכור פת ויין הוא. **הרי قولן מכורין** - ואפילו אוצרות של עצים וה"ה להנות זה. **אין قولן מכורין** - שהרי אין מיוחדין בבית הבד. **הכי כתוב בפירוש רביינו חנואל וכן עיקר** - אמר רבashi חזין אי אל בית הבד

וכל תושמישו ואlein מצרנוהי והני בכלל הנהו מצרני קנה להו ואי לא לא קנה וסוגיא דשמעתא דאמר הци סלקא וקיימא לנו כרב אש דהוא בתרא ושמען מיניה בזמן שא"ל בית המרחץ וכל מה שבתוכו אני מוכר ע"פ שמכר לו מצרים החיצוניים לא קנה בריקות של מים ולא בית כינוס עצים דקיימא לנו מצרים הרחיב אבל אם א"ל מרחץ וכל תושמישו ומכר לו מצרי והנס בתודח המכר הרי הון מקורין הויאל וחזו פורתא לתשמש בית הבד ואע"ג דאמרנו לעיל בריש פירקון מצרים הרחיב לו הכא לא אמרין הци דכיוון דחזי להז בית קצת לתשמש בית הבד והוא בתוך המכר ודאי מכרו לו דליך תיחם את המיצר חוצה לו לשון אחר כתוב בספרים אי אמר לי' בית הבד וכל תושמישו ואlein מצרנאה לא קני דהשתא לא קאי ואlein מצרנאה אתשמיישן אלא אבית הבד קאי הלך לגבי תושמיישן נאמר מצרים הרחיב לו אבל אי אמרlein מצרני בית הבד וכל תושמישו קני דהשתא אתרוייהו קאי וכמן דאמר אלו מצרני בית הבד ואלו מצרני כל תושמישו דמי ולא נהירא דלא שנא הци ולא שנא הци אתרוייהו קאי וראשו עיקר. **מתני' מכר את הבתים** - דבטים בכלל עיר ומכר את החצרות לא איצטיך למיתני דהינו עיקר עיר דער משמע אויר העיר. **בית השלחין** - שחוץ לעיר וסמכין לעיר ובגמרה מפרש מי שלחין. **אבל לא את המטלטליין** - מאני תשימושתיה כגון תנור וכיריים וכל הנך מטלטליין דלעיל דאמרנו בהו לא מכר וכ"ש חיטי ושער. **ואפילו היו בה מו'** - בגם' מפרש מי אפילו ממה חמוריין יותר משאר מטלטליין לימכר בכלל העיר. **בהמה ועבדים** - אין נקראין מאני תשימושתיה ומאחר שהן מקורין כ"ש חיטי ושער וכסף וזהב דהוו מטלטלי דלא נידי כדמוכח בgam'. **הסנטר** - בgam' מפרש. **גמ': ש"מ** - ממתני' דקתי ברישא לא מכר את המטלטליין وكאמור בסיפא אבל אם אמר לו כל מה שבתוכה אז העבדים מקורין מכל דמעיקרא לא הו מזדביי אגב מתא משום דמטלטלי נינחו בתמיה ואני מיבעייא לו בפרק מי שמת אי כמטלטלי אי כמרקעי דמי כלומר הא מיבעייא ליה אם לפיה לשון בני אדם קרי מטלטלי או מקרקע דמדאוריתא ודאי כמרקעי דמי لكنות בכסף בשטר ובחזקה כדתנן בקידושין (דף כב) משום דאיתוקש לקרוקות דכתיב והתנהלתם אתם אבל לגבי לשון בני אדם לגבי מאן דאמר מטלטלי לפניה מיבעייא לנו התם אי דעתו של אדם ליתן עבדו בלשון זה או לא ולא איפשרו התם ואמאי הוא איך לפרש מהתני' דהכא דלפי דעתם בני אדם חשוב מטלטלי שהרי המוכר את העיר סתמא דעתו אמרקעי ואפי'

הכי לא מכיר את העובדים. **מַאי אֲפִילוּ** - דמשמעו אפי' עבדים שאין להם דין מטלטלי. **אֶלָּא מַאי אֵיתָ לְךָ לְמִימֵר** - אמאי כתני אפי' משום דשאני מטלטלי דנideal שיש בו רוח חיים ויכול להוליכו לעיר אחרת מטלטלי דלא נידי סד"א אפי' כי אמר כל מה שבתוכה ומכוון מטלטלי דלא נידי אלו העובדים והבהמות אינן מקורין דלא מבטלו אגב מתא קמ"ל דמכורין הן ואפי' תימא נמי דעבדא לגבי שאר דיני ממתקעי דמו ואמאי לא קני فهو הכא לגבי ממתקעי משום דשאני כו' דאין דעתו של - מוכר עיר אלא לדברים הקבועים בעיר ונקראי על שם העיר אבל זה שיכול לצאת מן העיר אינו בכלל עיר. **בר מְחוּנוֹתָא** - עבד הממונה להגיד ולאחוווי תחומי השדות של מי זה ושל מי זה והוא עבד לשער העיר ואי אפשר לעיר שלא אותו ורבינו חנナル פירש סנטר הוא שומר העיר לשון נוטרה את הכרמים (שיר השירים א). **שְׁמֻעוֹן בָּן אַבְטוּלָמוֹס** - כפר"ח. **בָּאֲגִי** - שדות שביב המדינה. **כָּל שְׁכַנְוָן בָּאֲגִי** - דלא נידי. לא מזדבן - משום דנideal. **דְּכַתִּיב וְשָׁולָחּ מִים** - כלומר להכי נקראי שלחין שצרכין לגשמי הכא לא גרסין אבל בר מחווניות לא אלא הכא גרסין ושולח מים וגו'. **בְּשַׁלְמָא לְמַאן דְּאָמֵר בָּר מְחוּנוֹתָא כֹּו'** - אלא למאן דאמר סנטר דרבי שמעון היינו באgi מה בא להוסיף על תנאי קמא היינו שלחין דקאמר תנאי קמא. **גִּינּוֹנִיתָא** - גנות הסמכין לעיר ושבתוך העיר דשייכי לעיר טפי מבאgi שהרי גו ראוי לטויל בו כמו בבית. **שְׁלַחֵיךְ** - גנות המשלחין פירות בכל שנה. **בְּשַׁלְמָא לְמַאן דְּאָמֵר** - סנטר היינו באgi היינו דקאמר תנאי קמא גינויניתה דהיאנו שלחין מזדבני אבל באgi לא ואתא רבנן שמעון בן גמליאל למימר אפיו באgi מזדבני.

דף סח.ב

אֶלָּא לְמַאן דְּאָמֵר - סנטר היינו בר מחווניות מה עניין נוספת זו על דברי ת"ק דת"ק אמר גינויניתה מזדבני אבל באgi לא מזדבני וקמהדר רשב"ג בר מחווניותה נמי מזדבן בתמיה הכא היה למייתני רשב"ג אומר המוכר את העיר מכיר את הבאgi ואת הסנטר אבל מדנקט סנטר לחוד מכלל דשמייניו לרבען דבסנטר לחוד אמרי אינו מכור ואתאஇeo למימר דמזדבן ובע"כ כיון דשלחין גינויניתה בבאgi הוא דאמור רבנן לא מזדבני ואתאஇeo למימר דמזדבני. **הַגְּ תָא שְׁמַע ר' יְהוָדָה אָמֵר סְנַטֵּר אֵינוֹ מִכּוֹר אַנְקוּלָמוֹס מִכּוֹר** - דהא لكمון מפקין לה ואמרי סנטר מכור אנטולמוס אינו מכור וכך היא

שנויות בתוספת' (פרק ג') כדמותכין לה בסמוך ואית דגורי הכה בתורייתו אינו מкор ולקמן לא גרס' איפוק אלא הכה גרסין אימא רביה יהודת אומר סנטר מкор אנקלמוס אינו מкор. **אנקלמוס** - הוא סופר המלך לכתוב מספר השדות והבתים והאנשים מתחת מס של כל אחד לשער העיר. **מידי איריא כו'** - בתמייה אלא לעולם סנטר היינו באגי. **ומי מצית אמרת הכה** - סנטר דרביה יהודת היינו באגי. **והקANTI סיפה** - דהך ברייתא דפיסקי באגי לא מזדבני דמשמע הא באגי מזדבני והיכי קתני רישא סנטר אינו מкор כלומר באגי לא מזדבני א"כ קשיא רישא לסיפה. **שייריה** - ואית גרס שיריה ולקמן מפרש. **ולא בנותיה** - כפרים הסמוכים לה. **ולא החורשים** - יערות כדכתייב חרש מצל ביהזקאל (לא) בעיר מתרגמין בחורשה. **המקצים לה** - הסמוכים לעיר ופתחין לה ולקמן מוקמים לה בשאי פתווחין לעיר ומתרצין המקצים ממנה, המקצים מזומניין. **ה"ג בתוספתא** - ולא ביברין של חיים ושל עופות ושל דגים ולקמיה מוקמים לה בדנגיה קאייהו לבב. **ቢזלי פיסקי באגי** - חתיכות בקעה הגדולה הסמוכה לעיר אלא שמופלגת ממנה קצת שיש הפסיק צונמא ביןתיים ושיריה לשון שיריים הוא. **פיסקי באגי הוא דלא מזדבni** - שהרי רחוקין ומופלגים מן העיר הא באגי עצמן הסמוכים לעיר מזדבni. **ה"ג איפוק ר' יהודת אומר סנטר מкор אנקלמוס אינו מkor** - לעולם סנטר באגי והיינו דקאמר סנטר מкор דהיאנו באגי אבל שיריה דהיאנו פיסקי באגי לא מזדבni והשתא סבירה ליה לר' יהודת בסנטר כריש"ג והיינו דקפריך ומי מצית אמרת ר' יהודת כריש"ג סבירה ליה הקANTI בסיפה דמילתייה דר' יהודת ואם אמר לו כל מה שבתוכה הרי כולם מקורין בין כך ובין כך לא מכיר לא את שיריה ולא את בנותיה ואילו כו'. **ומשני סבר ליה בנותיה בחדא ופליג עלייה בחדא** - ר' יהודת בסנטר סבר לה כריש"ג ובבנותיה פליג עלייה. **הכי נמי מסתברא** - לא גרסין בכלל סוגיא. **ה"ג ולא ביברין של חיים ועופות ודגים** - כעין אמר מר. **ורמניה כו'** - בהך ברייתא גרסין הרי אלו נמכרים עמה. **הכי גרסין היה לה חלק אחד בים וחלק אחד ביבשה וביברין של חיים ועופות ודגים הרי אלו נמכרים עמה** - וחלק אחד בים נמי עיר קאי דכיוון דקתני רישא היו לה בנות אין נמכרות עמה משמע בנות הוא דלא מזדבנן דמופלגין מן העיר ואיים מאותה העיר ממש שהרי שם אחר יש להם אבל אם יש לעיר חלק אחד בים ונקרא בשם העיר נמכר עמה דהא עיר אחת היא בין הכל **אנן חלק אחד ביבשה כמו שאר העיר אלא שמופלג מן**

העיר ומיהו על שם העיר נקרא. **דנギיח קייחו לגאו** - פתיחתן לצד העיר נמכרין עמה אבל ה'ך קמייטה בדנגייח קייחו לבר. ו**הקטני** - בה'ך קמייטה ולא את החורשין המוקצין לה דמשמעו דנגייח קייחו לגאו ואפי' ה'כיא לא מכר. **אימא המוקצין הימנה** - ופתחין לחוץ. **מתני**. **האבניים שהן לצרכה** - בגמרא מפרש ואף על גב דתשמשין המטלטلين ה'ן כיון דקביעי להאי תשמש ואין מזיזין אותה מהאי שדה לעולם כמחובר חשיב להו. **את הקנים שבקרים שהן לצרכו** - בגמרא מפרש וממילא שמעין דהמוכר את השדה מכיר את הכרם שכל אילנות בכלל שדה אחד גפנים ואחד כל האילן חוץ מחרוב המורכב וסדן השקמה כדמותה במתניתין ובגמרא דאמר'י בגמרא אי איתיה גופני לבר מגופני כלומר אדם שאומר לחברו שדה אני מוכר לך חוץ מן האילנות ויש בו גפנים חוץ מן הגפנים אמר לו מכלל דאילו שתק היו מכורין בכלל שדה. **חיצת הקנים** - טרו"ק בלע"ז קנים הרבה גדים בקלח אחד. **שהיא פחותה** - בטילה לגבי שדה. **שומירה** - סוכת נוצרים. **שאיתו עשויה בטיט** - טוחה בטיט. **ואת החרוב שאינו מרכיב** - דהיינו בבחורותו אבל כשמזקין ומתגבר מרכיבין אותו ויש לו שם בפני עצמו ולא בטיל לגבי שדה אבל כל שאר אילנות בכלל שדה. **בתולת השקמה** - בבחורתה קודם שנחטאנו ענפיה אבל כשמזקין וגדל הרבה קוצץ הענפים ובאים אחרים במקום נקרא סדן השקמה טרונ"ה בלע"ז. **לא את חיצת הקנים כו'** - שכל אלו חשובין שדה בפני עצמו והרי הוא כמו שמוכר לחברו שתי שדות ויש לו שדה אחרת בתוך השתיים ואם אמר לו שתי השדות וכל מה שבתוכן אני מוכר לך דין שדה השלישית שביניהן מכור אף כאן שדה אחת מכר לו ולא שתי שדות וחיצת קנים וחרוב המורכב וסדן השקמה חשובין שדה בפני עצמו.

דף סט.א

גם. **אבני דאכפא** - לאחר שקבעו העומרים מניחין אותן ליישן ומניחין עליהם אבני כדי שלא יפוזם הרות. **הסתומות** - בתוך השדה לעשות גדר לשדה. **כברות** - וاع"ג דין סזרות חשיב להו תשמש קבוע דשדה לימכר עמו. **הכא תרגימו אבני דאכפא** - כעין אמר מר הדר למלתיה לפרשאי אליבא דר"מ ואלייבא דרבנן. **לר"מ** - דאמר פרק המוכר את הספינה (לקמן בבא בתרא דף עח) מכר כרם מכר תשימיishi כרם ושמיעין דין אתה לאיפלוגי אדרבן ולמיימר דאפי' אותן תשמשין שאין נמכרין לרבן עם הכרם דלא קבוע כל

כך לר"מ מכורין הנו והלך בכל תושמי כרם וshedah השנויות במשנתינו בעין לפירושי היכי דמי דלר"מ מכור ולרבנן אינו מכור והלך לר"מ הני אבני דאכפה מכורין הנו בכלל שדה כיון דמתוקנות ומזומנות לצורך העומרים. **ואע"ג דלא מחתן** - שאינן מונחות בתוך השדה אלא חוץ לשדה דלהכי אהני Mai דאמר ר"מ מכיר כל תושמי כרם לטפוי במכירת השדה אפילו הנהו תושמיין שאינן מונחין בתוכו הוайл ולצורך השדה נתקנו והוא דאמרן לעיל בבא בתרא (דף סה) אפילו תימא ר"מ התם קבע כו' הני אבני דאכפה דמיתקני קרי קבעי אף על פי שאין מחובrin בקרקע הרי קבועין לתשמש שדה זו ואין דרך לטלטלן לשדה אחר ולא להשאלן. **לרבן** - דאמר לא מכיר כל תושמי כרם אלא המוחדים הרבה לתשמש אין נמכרין אלא א"כ מחתן לתוך השדה. **ולעולה דאמר אבני הסדרות לגדר** - ובעל כרחך סתמא רבנן נקט למילתיה דלר"מ לא בעין סדרות אלא דמתקן לצורך גדר שדה זו. **אע"ג דלא סיידר** - זו על גב זו דבכלל כל תושמי כרם הוא לרבן לא מזדבni עד דסידרנו לכך דהינו מעשה גדול ותשמש קבוע. **קנים Mai עבידתייהו** - מה צריכין לכ ram קנים הגדילים בקרקע דקנים סתמא משמעו ליה במקום גידולן כמו חיצת הקנים. **קנים המחולקין** - מפוצלי שמעמידים תחת הגפניהם כדי שייהו הגפניהם זקופה והאשכולות תולין באוויר ולא יتكلקלו בקרקע וקורין فهو פאשיל"ש. **דמשפיין** - משופין ומתקני לכך - הגיעו למקום - שאינן זקופה ונעוצים עדין בקרקע. **ואע"ג דמטייא למיחץ** - הגיעו זמן קצירתה וס"א כל העומד ל��ור כקוצר דמי אפ"ה לגבי מכירה מכורים בכלל שדה ובDALIA מטייא לא איצטריך למיתני מכיר דפשיטה היא שהרי השדה מוכר עכשו לגמריו וזה הלוקח לא יניח למוכר לבשל כאן פירוטיו וללקיטה השתא לא חזו הלך פשיטה דודאי מכיר. **אע"ג דאלימי** - דברת תפיסת הקרקע איזלין ופירושו הוא דקמפרש גם' למותני ואיזיל. **דלא קבעא** - בקרקע. **לר' מאיר דלא מתקן** - דהשתא אין תשמש כלל לרaban דלא מחתן דלא هو תשמש קבוע וחווב. **צריכא לארעה** - לשטחה בשדה לאחר קצירה להנפח התבואה מריח הקרקע ולייבש. **דקטיini** - קנים דקים. **נראה בעני** - לפי שיטת המשנה דקטיini בין כך ובין כך לא מכיר את חיצת הקנים שהיא בית רובע ולא את השומיירה שהיא עשויה בטיט ולא את חרוב כו' ובסייפה דרישא לא תנין להו במתניתין שכן סדר שמוועה זו והכי גרסין לה ולא את התבואה התלוואה מן הקרקע **ואע"ג דצריכא לארעה** ולא את

חיצת הקנים שהיा בית רובע וاع"ג דקטני אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן לא את חיצת הקניון בלבד כו' עד אמר רב פפא והוא ذקרו לה וורדא דפלניה ולא את השומירה העשויה בטית וاع"ג ذקביעא בעי ר' אלעזר מלבנות של פתחים כו' בעי ר' זירא כו' בעי ר' ירמיה כו' עד היכא דלא מיטלטלי Mai תיקו ולא את חרוב המורכב ולא את סדן השקמה ע"ג דקטני מנהני מיili אמר רב יהודה אמר רב דאמר קרא ויקם כו' ולפי שיש דברים קצריים בשمواה זו טעו הסופרים ונשתבשו הספרים ולפי סדר שסדרתי אפרשנה. **לא את חיצת הקנים בלבד** - שהוא דבר חשוב ומהזיק בית רובע בקרקע אמרו דאיינו מוכר עם השדה אלא אף' ערוגה קטנה דלא הוי בית רובע ואורה דAMILTA נקט של בשמיים לפי שדרך לקרות לה שם בפני עצמה והוא הדין לכל דבר שיש לו שם בפני עצמו ובחיצת קנים בלבד פירש לך שעורה דAMILTA DPSIKA היא די הוי בית רובע יש לו שם בפני עצמו ואי לא לא. **אמר רב פפא והוא ذקרו כו'** - לפרש אתה היכי דמי יש לה שם בפני עצמה דקאמר רב יוחנן. **ורדא דפלניה** - ערוגת בושם של פלוני. **اع"ג ذקביעא** - השומירה בקרקע כיון דטוחה בטית אינה מיטלטلت עוד וחסיבא ויש לה שם בפני עצמה והרי הוא כמוכר את השדה שלא מכיר את הבית דין בית בכלל שדה אלא בכלל חצר. **בעי רב אלעזר כו'** - משום מתני' דקמיפלגא בשומרה בין עשויה בטית לשאיתו עשויה בטית נקט לה הכא להז בעיא דקמיפלגא נמי בין עשויה בטית לנקייטי בסיני ובמוכר את הבית לחבירו קבעי אם מכיר בכלל הבית מלבנות של פתחים אם לאו והוא תיקון שעושין סביב המזוזות ומלמעלה ומלהמתה שהדלת שוקף עליהן. **דמחברי בטינא** - מחוברים בכוון לבנים בטית. **זהא מחברי** - והוא מן הבית עצמו. **בסיני** - יתידות קביל"ש ונוח לפרקן. **מאי** - מי אמרין אין צריכין לפתח כל כך ולא מכון או לא תיקו. **בעי ר' זירא** - אם תמציא לומר מלבנות של פתחים דנקיטי בסיני מכורין בכלל הבית הינו משום דליך עבדין אבל מלבנות של חלונות דנקיטי בסיני מהו לנו עבידין ולא מזדבני או דלמא כיון דמחברי בסיני הא מיחברי ונמכרין כדאמרן גבי מלבנות פתחים אבל מיחברי בטית לא מיבעה לנו כן נראה בעיני. **מלבנות של כרעי המטה** - חתיכות עץ היו נותנים תחת כרעי המטה כדי שלא יركבו בקרקע ואם תמציא לומר גבי פתחים וחלונות דמזדבni הינו משום דמחברי מיהא בסיני אבל הכא בדלא מיחברי למטה כלל כדמפרש ואזיל קמיבועא ליה אם הוא מכור

עם המטה או לא. **דミיטלטלי בהדה** - שמהוברין במסמרות או בסיני.

דף סט.ב

מנחני מיili - דחروب המורכב וסדן השקמה אין נמכрин בכלל שדה וכיון דמשכחין דאין בכלל שדה ממילא ידעין דאפי' אם אמר כל מה שבתוכה אין נמכrin כדקתו מתני' בין כך ובין כך לא מכר כי' דכל מה שבתוכה לא מהני אלא לטפוי תשמייש דשדה שאין קבועין כל כך כגון קנים וابנים שאינו מתוקנן לצרכה ומיהו להכי קיימי אבל דחروب המורכב וסדן השקמה אשמיעין קרא דחשבי שדה בפני עצמןומי שיש לו ג' שדות ומכר שנים החיצוניים ואמר לו כל מה שבתוכן אני מוכר לך שלא מכר שדה השלישי שביניהם אף כאן לא מכר דחروب המורכב וסדן השקמה. **דכתיב ויקם שדה עפרון וגוי** - עפרון מכר לו השדה לאברהם בסתמא כדכתיב נתתי כסף השדה וגוי וكمהדר ליה עפרון ארץ ארבע מאות וגוי ואפ"ה קנה - אברהם כל האילנות כדכתיב ויקם שדה עפרון וגוי וכל העז אשר בכל גבולו סביב ע"י קניית השדה סתם קנה גם את כל האילנות והאי אשר בכל גבולו קרא יתרה הוא דמציא למיכתב וכל העז אשר בשדה דהינו בתוך גבולי השדה ולמידרש אתה מי צריך לגבול אותן אילנות קנה שצרכין להיות להו גבול סביב שלא יערער אדם עליהם לומר בתוך שליל נטוועים ושליל הם דהינו כגון אילנות דקיים שאין להם שם והדבר שכוח מי נתעם לפיך צריך לעשות להם גבול סביב אבל כל דחروب המורכב וסדן השקמה גدولים וחשובים ואוושא מילתייהו ידוע של מי הון ובקרקע מי הון נטווען ואין צרכין גבול הלא אין בכלל השדה סביב. אמר רב מרשיא מכאן למצרים מה"ת - שהקונה את השדה קנה את המצרים עצמן וכל האילנות הנטווען בקרקע המצרי שהוא סביב השדה דהכי משמע סביב כל האילנות הנטווען בקרקע המצרי שהוא סביב השדה קנה אברהם כן נראה בעיני. **דיקלי** - שגדלו כל צרכן. **תאלין** - שתילין נטוועים בחורדים. **הוציאן וציצין** - גם הם מיני דקלים כדתנו (סוכה דף כת) ציני הר הברזל כשרין ויש מפרשין שאין אלו טועני פירות. **ואע"ג דמי לא כתב ליה hei קני** - כדתנו המוכר את השדה סתם מכר דחروب שאינו מורכב ובתולת השקמה וכ"ש שאר אילנות דהא לא משיר במתני' אלא דחروب המורכב וסדן השקמה. **שופרא דشرطא** - ייפוי כח השטר דאפי' אי אותו לפני ב"ד טוען יהיב ליה שהרי מפורשין בתחום השטר. **אל לבן מדיקלא פלניאכו** - הכא לא

גרסינו אלא לקמן בסמוך אחר דחזיא לדיקלי קא"ל. **קפסיק גمرا אל** - מוכר לlokח ארעה ודיקלי מזבנינה לך שני מכירות הנו שדה זו אני מוכר לך וקנה את השדה ואת הדקלים שבתוכו ודיקלי נמי מזבנינה לך במקום אחר דהא לא אמר ארעה בדיקלי כדלקמן דהוי משמע דקלים שבתוכה. **הכי גרסינו אי אית ליה דיקלי יהיב ליה תרי דיקלי** - בלבד אותן שבחדה המכורין בכלל שדה דמכירה אחרת היא זו ומיעוט דיקלי שנים ויש ספרים שכותב בהן אי אית ביה דיקלי יהיב ליה תרי דיקלי דמשמע אם יש שם דקלים הרבה באותו שדה שמכר לו יתן לו מהן שנים ולא יותר והשאר יעכבר לעצמו ולא נהירא כלל דאיilo אל האי ארעה מזבנינה לך קנה הכל אפילו הדקלים וכשהוסיף לפרש ארעה ודיקלי יפסיד lokח כ"ש שייפה כחו כדאמרן לעיל צריך למכתב ליה קני לך דיקלי ותאלין כו' דהוי שופרא דשטרא ולא אמרינן שני דקלים מכר לו והשאר יעכבר לעצמו ועוד cocci איבעי ליה למימר חזיןן אי אית ביה דיקלי לא יהיב ליה אלא תרי דיקלי שהרי כולם היו מכורין מסתמא ואהני יותר לשון זה לשיר לעצמו ומדלא אמר cocci אלא אמר יהב ליה תרי דיקלי ש"מ דה"ק אם יש לו דיקלי בלבד אותן שמכר עם השדה שהן בתוך השדה יהיב ליה תרי דיקלי. **זבין ליה תרי דיקלי** - קנה לצרכו של זה שני דקלים שלא יהא מחותר אמנה שכך התנה לו אני מוכר לך אילנות שאקנה לצרך או יחזיר לו מן המעות כנגד דמי שני דקלים. **ואי משעדי** - למלה. **ארעה בדיקלי** - שדה עם דקלים שבתוכו אני מוכר לך ה"ג אי אית בה. **מקח טעות הוא** - ששיקר בו והדרי מעות ונהי דין אונאה לקרקעות hicca דמוכר ביוקר אפי יותר משתות מקח טעות מיהה הויל דלדעתן לא לך אלא היה סבור שיש בה דקלים כמו שאמר ליה. **ארעה ביה דיקלי** - מקום הרואין לדקלים לית ליה lokח דיקלי שאם אין דקלים בשדה אין זה מקח טעות מ"ט דחזיא לדיקלי קא"ל קרקע יפה לגדל דקלים ומיהו אי אית ביה דיקלי ה"ז של lokח دق"ש דה"ק ארעה דחזיא לדיקלי מזבנינה לך כלומר שהדקלים שבת עונין פירות הרבה. **אל** - מוכר שדה אני מוכר לך לבסוף מדיקלא פלניא. **חזיןן אי דיקלא טבא הוא** - כלומר מן הבינוין שטובין פירות קצר לחודיה שייריה דדעתנו ליהנות מפירות שדהו פורתא וקנה הליקח כל השאר בכלל השדה. **ואי דיקלא בישא הוא** - ע"פ שיש עדין רעים ממנה אלא דקרו ליה אינשי להאי דיקלא בישא כגוון שלא טועין קבא דאיilo טועין קבא לאו דיקלא בישא הוא כדאמרנן בעלמא (לעיל בבא בתרא דף כ) דיקלא דעתין קבא

אסור למק齊יה. כ"ש הנך - המוטבים ממנה ששירין לעצמו דהכי קאמר אפי' הוא דיקלא בישא אני משיר לעצמי ומיהו אם יש בשדה דיקלי בישא טפי מהאי אינו מזדבni בכלל זהא אמרי כ"ש הנך אדיקל דטבי טפי מהאי קאי. ה"ג לבר מאילני אי אית ליה אילני לבר מאילני - כלומר אם אמר מוכר לולוח שדה אני מוכר לך לבר מאילני חזין אי אית בה שאר אילנות כגון זיתים ותאנים ותפוחים וכל שאר אילנות חוץ מדקלים וגפנים שאין נקראין אילני. לבר מאילני - מכר לו את השדה אבל האילנות אין מכורין שהרי הוציאן מכלל שדה ושירין לעצמו והאי מילתא דפשיטה הוא אבל משום דברי למימר لكمן אילני וגופני לבר מאילני נקט לה. אי אית ביה דיקלי - בההוא שדה ואין בו שאר אילנות ואיהו אמר ליה לבר מאילני ודאי לבר מאילני מכר השדה והנהו דקלין שיר לעצמו ואע"ג דין סטמן קרוין אילנות אלא רגילים היו לקרותן דקלין מtopic חשיבותן ומtopic שהיו רוב אילנות שלhon דקלים כיון דין כאן שאר אילנות אלא דקלים האי דקאמר לבר מאילני אדקלים קאי. אי אית ביה גופני - בההוא שדה והמוכר את השדה מכר את הגפנים וכיון דין אמר לבר מאילני ובשדה זו אין בו אלא גפנים לבר מגופני קאמר ואם יש בשדה אילני וגופני ואיהו אמר לבר מאילני הכל מכר ואפי' הגפנים לבר מאילני דגפניהם אין קרוין להן אילנות ועליה דמוכר רמייא לגליוי דגם הגפנים שיר לעצמו הלכך יד הלוקח על העליונה. אילני ודיקלי לבר מאילני - הכל מכר לבר מאילני שהדקלים אין קרוין להם אילני. גופני ודיקלי לבר מגופני - אי א"ל לבר מאילני ואין בשדה אלא דקלים וגפניהם הדקלים מכר והגפניהם שיר דגפניהם לגבי דקלים נקראין אילני ובכלל אילני הנו טפי מדיקלי כן נראה בעני, וי"מ דין זה וזה בכלל אילני ואין זה נקרא אילן יותר מזה והלכך המוטב דהינו גפנים שיר לעצמו ולא נהיראadam איתא דשניתן שווין ואין זה נקרא אילן יותר מזה ואיהו אמר לבר מאילני הוה לנו למימר דתרוייהו שיר לעצמו שהרי גילה דעתו שהכל קרא אילני מאחר שאין כאן שום אילן אחר שיקרא אילן אלא אלו. ה"ג אמר רב כל שעוליןכו' - ולעיל קאי היכא דא"ל לבר מאילני וקמפרש רב אלו הן אילנות שישיר שם קטנים הן הרבה לא מיקרי אילני ולא גרסין לבר מדיקלי ואילני א"רכו' ופירוש בעלמא הוא. כל שעולין לו בחבל - ללקט פירוטיו חשיב אילן ובדקל מיيري כدمפרש לקמיה שגבוה הרבה ופירוטיו בראשו.

דיני גולה - שמואל וקרנה בפ"ק דסנהדרין (דף יז ע"ש). **כל שהועל כובשו** - חורשין היו בברך סביב האילנות ואם העול קופף את האילן ועובר השור לדרכו ואין האילן מעכבר השור לא חשיב ומיהו אם אין אילנות גדולים בשדה אלא אלו הם שיר כדאמרנו גבי דיקלי. **הא בדיקלי** - מילתיה דרב. **הא באילני** - שהועל כובשו דשיעור דעתית חבל לא שייך בהו דבלא חבל עולין בכל שאר אילנות על ידי ענפים המתפצלים לכל צד ושיעורא דכיבשת עול נמי איך לא למיימר דלא שייך בדיקלי דאפי' היכא דכיבש ליה עול חשיב הוא אם עולין לו בחבל. **חוץ מהרוב** - המרכיב פלוני חוץ מסדו השקמה פלוני והוא בה הרבה חרוביין וסדנא מהוadam הוא שתיק לא היו מכורין בכלל שדה אבל עכשו שישיר אחד איך לא למיימר דשאר חרוביין מכיר לו או דלמא שיורי לא יגרעacho אלא אפילו שאר חרוביין נמי לא קני הלוקח דבשביל שייפה המוכר את זה שלו שפירש בפיירוש אינני מכיר לך ההוא הרוב אין לנו לגרעacho בשאר אלא איך מילתא לטפוי בהאי חוץ כגון דרך מטפין ליה כדאמר במתניתין ומודי ר"ע בזמן שאמר לו חוץ מאלו שאינו צריך ליקח לו דרך והאי חוץ מהרוב פלוני דקאמר לשישיר דרך להאי דקל נתכוין ולא למעט השאר ואפי' לרבען נמי איך לא למיימר לפיכך אמר חוץ מהרוב פלוני דבההוא הרוב היה חפש יותר ולא היה רוצה שיתבענו ליקח לדין ולהרוב זה איקוין לשופרא דשטרא אבל על שאר חרוביין לא חשיש לכתוב שופרא דשטרא דמ"מ בוטח הוא بماי דקייל שאין הרוב המרכיב מכיר בכלל שדה כן נראה בעיני ועייר. (הג"ה - אל לא קנה, לא הוא ולא זולתו דכיוון שאפי' לא פירש ליה חוץ כגון אילן שבאותה שדה הרי הן כמו אלו ולא נמכרו, ע"כ). **ה"ג איתיביה חוץ מהרוב פלוני חוץ מסדו פלוני לא קנה** - ולא גרסין אותו הרוב לא קנה דא"כ קשיא מעלייתא היא ולא מצי לתרוצי لكمיה שאר חרוביין נמי לא קנה. לא שאר חרוביין נמי לא קנה - דהאי דקתני לא קנה אשר חרוביין קאי וכל שכן האי דקמשיר ולאشمועין אתה שלא הפסיד שאר חרוביין בשביל ההוא שישיר ייחידי. **תדע - שלא קני. חוץ משדה פלוני** - הסמוך לו חוץ למיצר. **הא אחריני קני** - בתמייה והלא שדה אחת מכיר לו ולא השאר. **ה"ג אלא לא קני ה"ג לא קני** - כלומר אלא פשוטא לנו שלא קני הלוקח שאר שדות דהא המכיר שדה אחת לא מכיר כל שדותיו בכלל ובשביל שאמר שיטת זה חוץ משדה

פלוני אין לנו לומר שמדובר מה שלא רצה למכור דשדה אחרת נתקוין למכור ולא שתי שדות ה"ג המוכר את השדה לא מכר חרוב וטדן דחויבי שדה בפני עצמן והלך בשביל ששיר אחר מהן ללא צורך אין לנו לומר שמדובר שיר לעצמו **ואית גרט אלא לדמי ה"ג לדמי** - ככלומר באותו שדה שמדובר שיר לדמי דמי ההוא שדה דקאמר חוץ משדה פלוני ה"ק שדה מכור לך חוץ מדמי חרוב פלוני ויש עוד פירושים אחרים ולא נהירא כלל גירסה זו ופירושה משובש היה בספרים ליתן טעם בדבר כיון שלא קני אמר קאמר חוץ משדה פלוני ומיהו הטעם כדרישת השיר ליה דרך לההוא חרוב או לההוא שדה ששיר נתקוין וכדאמרין נמי (לעיל בבא בתרא דף סג) גבי על מנת שהדיוטא העליונה שלי ששיר מקום זיון ומיהו היכא דליך לטפוי שום דבר אין לנו לומר כיון דליך לטפוי לגרוע נתקוין כדי לנו אם אינו מטפי ומרוחכ בשירו אלא שיפסיד בתמיה. **חוץ מחצי סtron פלוני מהו** - ולהאי לשנה פשיטה ליה חוץ מסדון פלוני לא קנה נמי שאר סדני. **שר חרובין פשיטה הוא שלא קני** - כדאמרן טעם לעיל תדע دائ אלכו. **ומשניא לא מה ששיר באותו חרוב נמי לא קנה** - והוא דקתוין שר חרובין לא קנה הכל קורא שר חרובין אףילו חצי חרוב הנשאר וה"ג גרטוי אלא לא קני ה"ג לא קני. **בעא מיניה רב עמרם וכו'** - משום-DDIINI גולה נקט לה הכא. **בשטר** - שכטב כמה המפקיד לו וחתמו בעדים ואהני ליה האי שטרא שלא מצינו טעין נפקד לה"מ. **ואל** - נפקד היום ולמחר החזרתי לך מהו זהה קייל בחזקת הבטים (לעיל בבא בתרא דף מה) דהמפקיד את חבירו בעדים א"צ להחזיר בעדים אבל הכא דaicא שטר בידי המפקיד מי אמרין זהה נמי מהימן מיגו دائ בעי אמר נאנסו והוה מהימן ושבועה כדלקמן וכדכתיב שבועת ה' תהיה בין שנייהם (שמות כב) שההתורה האמינו לנקד השתה נמי מהימן ושבועה כדלקמן דמה לו לשקר אי בעי הוה פטור נפשיה בטענת שקר דנאנסו ומשום שלא רצה לשקר ואמר החזרתי נאמנו. **או דלא אמר ליה** - מפקיד שטרך בידי מי בעי לא היה לך להניח השטר בידי אילו החזרת לי פקדוני כדי שלא אהזר ואתבענו וכמו מה לי לשקר במקום עדים דמי ולא אמרין מה לו לשקר. **וליטעמאיך אילו אמר ליה נאנסו וכו'** - הלך לא מצי למיטען מפקיד שטרך בידי מי בעי ולמה לי לשקר במקום עדים לא דמי דהא עביד איןיש למידחי ואמר אבדתי את שטרי ונפקד נמי לא הוה חייש לשטרה משום דהוה מצי למיטר נפשיה בטענת אונס אבל מלאה את חבירו בשטר לא מצי טען לוה פרעתך دائ'

אידך שטרך בידי מיי בעי וגביה לוה ליכא שום מיגו דאפי' טעין נאנסו צרייך לשלם דמלוה להוצאה ניתנה.

דף עב

לאו שבועה בעי - בתמיה והשתא אמרת נאמן بلا שבועה וע"י מיגו לא מצית למיפטריה משבועה ע"י טענתו לקיימה بلا שבועה כדכתיב שבועת ה' תהיה בין שנייהם. **לימא בפלוגתא** - הא דרב חסדא. שטר **כיס היוצא על היתומים** - ראובן שנטן מעות לשמעון למחצית שכר וכתב לו שטר כמה הפקיד לו ומאת שמעון והוציאו ראובן אותו שטר על היתומים לתבעו מהם פקדוו והיתומים טועניין שמא אבינו החזירו לך א"נ טענת ברוי טענו ואילו היה מלאה בעלמא שהולה ראובן לשמעון ומאת שמעון כולי עלמא מודו דנשבע ראובן וגובה כל השטר מן היתומים דלית לאבוהו שום טענה גבי מלאה ולא מצי טעין נאנסו אלא היה נשבע שלא התקבל מן הלוה כלום וכגון שהוא טוענו הלוה אשتبע לי דלא פרעתיך כדאמרין בשבועות (דף מא) וגביה יתמי דידה דלא ידע למיטען טוענין להו ונשבע וגובה חובו וכו' אבל השתא דלא הוイ כולו מלאה אלא פלגא מלאה ופלגא פקדון כדין כל מעות הנتونות למחצית שכר כדמפרש ואיזיל הוא דפליגי דהינו גולה דהינו שמואל וקרנא ודהינו איי דהינו ר'امي ור' אסי בפ"ק דסנהדרין (דף יז ע"ש). **נראה בעניי דה"ג** - ודכ"ע אית להו דנהרדעי וכ"פ רבינו חננאל ולא גרס סברוה דמסקנא נמי הכי ס"ל. **דאמרי נהרדעי** - בבבא מציעא בפרק המקביל האי עיסקא דיהיב איניש לחבריה למחצית שכר פלגא הוи מלאה להתחייב באחריות המקביל דהינו אותו חצי שנוטל ממנו הריווח ופלגא הוי פקדון גביה ואיינו חייב באחריותו דהך פלגא דקשקל ממנה מפקיד רוחחא והתמס מפרש טעמא עבוד רבנן מילתא דניחאה ליה לולה וניחאה ליה למלוה דאייא קצר אחריות על זה וקצת על זה ואם נגנב או אבד הכל אין האחד מפסיד הכל אלא בין שניין והלכך כיון דסתמא דAMILTA כו' הוא דפלגא הוי מלאה גביה צרייך הנוטן לקבל עליו תרי תילתי בהפסד הויאל וشكיל פלגא בגין כי היכי דלא להווי בית Mai דטרח מקבל בפלגא דפקdon משום פלגא דמלוה שהלווע דמאי דמקבל נותן אחריות עליה טפי מפלגא הוי שכר למקבל בשביל טירחא דקטרח בפלגא פקדון או פלגא יקבל הנוטן בהפסד ותילטה בגין ומקבל יטול תרי תילתי דהאי דקשקל מקבל רוחחא טפי מפלגא זהו שכר טירחא

וain CAN רבית והci מפרש באיזהו נשך (ב"מ דף סח). **מאי לאו** - בפלגא דפקדונ קמפלגי בדרב חסדא אמר לעיל נאמן דבפלגא דמלוה הכל מודין דנשבע וגובה אותו דאפיקו אי הוה אבוחון קיים לא מצי טעון החזרתי אמר ליה שטרך בידי Mai בעי וטענת מגו ליכא דאפיקו אם נאנטו צריך להחזיר דהא מלוה היא גביה הליך נשבע וגובה כדין הבא ליפרע מנכסי יתומים אלא בפלגא דחווי פקדון קמיפלגי ובדרב חסדא דידיini גולה דאמרי נשבע וגובה יכול לא סבירה فهو כרב חסדא אמר נאמן אלא אי הוה אבוחון קיים לא היה נאמן לומר החזרתי לך ואפ על גב דaicא מגו דעתן אונס משום דאל' אידך שטרך בידי Mai בעי הליך נשבע - וגובה יכול מן היתומים אפיקו פלאגא דפקדונ ודידיini אי סברי לה כרב חסדא דאילו היה אבוחון קיים הוה מצי למיטען החזרתי לך במגו דהוה מצי למימר נאנטו ולא הווי אידך מצי למימר שטרך בידי Mai בעי וטעניין נמי הci בשביל יתמי ומשתבעי יתמי שבועות יורשין כדמפרש בשבועות בשבועה שלא פקדנו אבא כו' כדמפרש התם הליך נשבע וגובה מחזה מלוה אבל פלאגא פקדון לית ליה. ה"ג לא דכ"ע אית להו **דרב חסדא והכא כו'** - דידיini גולה סברי ועלמא סבירה לנו כרב חסדא דנאמן לומר החזרתי לך אבל גבי יתמי ליכא למימר הci דכיוון דaicא שטרא ביד נותן וайהו לא קטיעין פרעתיךナン לא טעניין ליתמיadam איתא דפרעה מימר הוה אמר בשעת צואת מיתה והשתא דaicא תרתי שטר ביד הנוטן וגם לא צוה בשעת מיתה הליך נשבע וגובה כו'. **דאנסיה** - ולא הספיק לצוות. **תרתי** - בתמיה דסתורן אהדי דכיוון דנאמן אמר נשבע וגובה יכול והוא מצי אבוחון למיטען החזרתי לך פלאגא פקדון

דף עא.

ונטען נמי ליתמי. אמר רבא הלכתא נשבע וגובה מחזה - פלאגא מלוה אבל פלאגא פקדון לא גבי דעתינו להו ליתמי אביהם החזר לך ומשתבען בשבועות יורשין ופטוריין והז' אמרין בפ' כל הנשבעין (שבועות דף מה) אמר רמי בר חמרא כמה מעלה הא שמעטה אל' רבא Mai מעליותא כו' עד מכלל דתורייהו סבירה להו המפקיד אצל חבריו בעדים א"צ להחזיר לו בעדים בשטר מיהא צריך להחזיר לו בשטר פר"ח וא"נ בעדים והכא קפסיק רבא נשבע וגובה מחזה דמשמע אכן צריך להחזיר לו בעדים כרב חסדא איך למימר דהאי דקאמר התם מכלל דתורייהו סבירה להו לא קאי אלא אהמפיקיד את חברו

בעדים אבל האמפיקיד בשטר לא קאי וא"נ קאי לאו דוקא דהא מדרמי בר חמא דשני לרבע דאפקיד ליה בשטר איכא למידק דס"ל לרמי בר חמא הци אבל מדשתיק רבעא לייכא למידק דהאי דשתיק משום דלפי סברת רמי בר חמא דס"ל דמפרקיד בשטר צריך להחזיר לו בעדים לייכא לאקשוייתו ומיהו רבעא אכתי בקושיא קאי דלא מעלייה ההיא שמעתה כדפסיק הלכתא הכא נשבע וגובה מחצה ואין צורך להחזיר לו בעדים. **איפכא מתניין** - דיני גולה אמרי נשבע וגובה מחצה דהינו נמי כרבא. **מתני**. לא את הבור - שבשדה ע"פ שאמר לו כל מה שבתוכה. **מכון לאחר** - והשדה עיכב לעצמו. **במה דברים אמרים** - כל הני לא מכיר **דמתני**. **במכור** - דאפי' למ"ד מכור בעין יפה מכור ה"מ דמה שמספרש במכירתו מכיר הכל ולא עיכב לעצמו כלום ממש שמכר לחברו כגון המכור בית ושדה שלא עיכב דרך ליבורו ולזרותו ולגתו אבל למכור יותר ממה שפירש לגבי הци לא הויען יפה למכור בכלל שדה דברים אחרים שאינן בכלל שדה. **אבל בנוטן מתנה נתנו את מולה** - כל הני דברו לא מכיר ואפילו הני דין נון בכלל מה שבתוכה כגון חרוב המורכב וסדן השקמה ובור וגות ושובך והכי מוכח גבי הקדש וה"ה לכל הנך וטעמא משום דעתן בעין יפה יותר מדיי ואףלו Mai דלא הויען בכלל שדה הויל וקבוע בתוך השדה ומיהו אם יש מעות בשדה או תבואה תלואה שאינה צריכה לקרקע או כל דבר שלא הוצרך לתנא **דמתני** להזכיר ולומר לא מכיר משום דAMILTA דPsiṭṭa הוא דין נון בכלל השדה כלל הhai ודיי לא קנה לה מקבל מתנה. **זהה במלוה** - אפילו בור וגות ושובך שבשדה קנה שכיוון שהוא נוטל שדה אחת וזה כנגדו להסתלק זה משל זה נתכוונו ומיהו להיות לו דרך לפנימי על החיצון איכא למימר דיית ליה כרב כדפרישנא טעם לעיל בבא בתרא (דף סה) דא"ל אדור בשדה שלי כי היכי דזרו בה אבותהאי כדכתייב תחת אבותיך יהיו נייק. **החזק במלוה** - אפילו בחרוב וסדן וע"ג דחישבنا ליה בוגמ' כשתי שדות וגביה ב' שדות ומצר אחד ביןיהם והחזק באחת מהן ע"מ לקנות אותה ואת חבירתה אמרינן בחזקת הבטים (לעיל בבא בתרא דף נג) אותה קנה חבירתה לא קנה אפ"ה הכא קנה דנהי נמי דב' שדות חשבין לשדה ולחרוב המורכב מיהו לייכא מצר ביןיהם דכ' שדות ואין מצר אחר ביןיהם דמו. **הקדיש את قولן** - דעתין יפה מקדיש כמו נתן. **ר"ש אומר המקדיש את השדה לא הקדיש כלום** - מכל אותן דברים שאמרנו גבי מכיר דלא מכיר דהמקדיש דעתו כדעת מכיר שלא הקדיש אלא מה שפירש. **אלא**

את חרוב המורכבכו - דاع"ג דגבי מכירת השדה אין מכוון הכא מוקדשין וטעמא מפרש בגם. גמ' **מאי שנא מכר ומ"ש מתנה** - נהי נמי דנותן בעין יפה נותן טפי ממוכר אף"ה זימני שאינו נותן אלא מה שמספר שפוי אבל מידי שאינו בכלל לא קיhib כגו הנך דעתו בהו לא מכר. זה פירש - נותן פירש לו את הכל והלכך קנה הכל ולקמיה פריך עלה. **ומתמה האיכו והרי זה לא פירש וזה לא פירש** - דהמוכר והנותן סתמא קטני. זה היה לו לפרש - נותן מתנה כיון דרגיל ליתן בעין יפה אם איתא דהאי לאו בעין יפה יהיב היה לו לפרש ולשיר בור וגט ושובך וכל הנך דמתני' ומדלא שיר הפסיד אבל מוכר זזיא אנטשו ולא מכר אלא מה שפירש ואפיקלו אם יש שריגל למוכר בעין יפה מסתמא אין לומר כן כדי לocket על התחרותה דלא היה לו לפרש ורבינו חננאל פירש הקונה היה לו לפרש דכיון שנוטן דמים אינו מתביש מן המוכר ומדלא הזקיק למוכר לפרש לו הכל הפסיד אבל מקבל מתנה בשות יש לו מן הנוטן ואין לו לפרש ולשאול לו בור וגט ושובך הלכך עליה דנותן רמייא לגליי ואם לא פירש קנה הכל. **דמחזיק מאה גולפי** - בקרקע רוחב ואורך הבית יכולין לסדר מאה חביות דהינו י' חביות אורך על י' חביות רוחב. **זהה מחזיק מאה ועשרים** - ולא היה לו בית אחר של מאה. מאה ועשרים לא אל' - ויטול בבית ה' חלקים וחלק ו' דהינו כ' חביות יפסיד. **בעין יפה יהיב** - כל הבית יכולה והאי דאמר מחזיק מאה גולפי סבור היה שלא היה מחזיק יותר ולשם חשיבות אמר כן דמתנה גדולה כזאת נותן לו. **דאמור רבנן** - במתני' דהמוכר את הספינה (לקמן בבא בתרא דף פא). **שני אילנות** - אבל ג' חשיבי שדה אילן וקנה קרקע בינויו וחוצה להן כמלא אורה וסלו ואם מתו יש לו קרקע כדתן לקמן בהמוכר את הספינה. **ה' לא קנה קרקע** - בינויו וחוצה להן וגם אם מתו אין לו קרקע ליטע אחרים במקומן כדתן לקמן באיזד פירקין ולא קנה אלא לפירקיyo כל זמן שיתקיים האילן ואיליבא דרבנן ATIYA דאמר בعين רעה מוכר אבל איליבא דר"ע יש לו קרקע ליטע אחרים במקומן אם ימותו אלו כדמותם לקמן בשמעתין גבי מקדיש ג' אילנות בזו אחר זה דאמרין דלא הקדיש קרקע אמר' אי ר"ע הא מוכר בעין יפה מוכר וכ"ש מקדיש אלמא במוכר ב' אילנות לחבירו דהינו דומיא דג' אילנות בזו אחר זה דקנה קרקע עם האילן וה' נ אמרין בחזקת הבתים (לעיל בבא בתרא דף לז) מכר אילנות ושיר קרקע לפניו פלוגתא דר"ע ורבנן וاع"ג דסיפה דמיירי בגין אילנות מוקמינו לקמן באיזד פירקין אפילו כר"ע מיהו רישה לאו ר"ע היא.

יש לו קרקע - ליטע אחר במקומו דברין רעה מכר לו הקרקע. **ואפי' לר"ע** - גمرا אמר לה דא פילו לר"ע אמרה רב הונא דאי לרבען פשיטה כדפרץ لكمון. **הני מיili** - גבי מכר את הבית ושירר בור ודוות דלית לה שום הייך לlokח זהה לא מכחש בארעה והלך לא חשש לשירר כלום מן הקרקע סביב הבור ולא הדרך אבל אילנות שמקלקלין את הקרקע שייר מן הקרקע עם האילנות אף לחזור וליטע במקום אם יקינו אלו משום שלא לימה לה לוקח עkor אילןך כשיםות והיפטר מכאו.

דף עא.ב

דאם איתא דלא שייר מו' - ואנן שהדי לדעת כן עיכב את האילנות לעצמו שיהיו כאן לעולם אף לחזור וליטע אחרים במקום בדרך שהיא לו כח זה באילנות הללו עד עכשו אבל לוקח אילנות אין לומר לצורך כל הימים לקחו וליטע אחרים במקום דעביד אנייש דזבין ארעה ליוםיה ולפירות קנאו. **לא הקדיש** - מכל הנך דאמרן לא מכר. **אלא חרוב המורכב וכו'** - אבל שאר אילנות ממילא קדושים הם בכלל שדה כמו שמכורין מסתמא בכלל שדה. אמר ר"ש מה טעם - הו מוקדשין חרוב וסדן טפי מכל הנך דלעיל דס"ל מקדיש כמוכר שלא הקדיש אלא דברים דשייכי לשדה טובא זהו נמי מכורין לעניין מכר והלך חרוב המורכב אינו מוקדש בכלל שדה. **הואיל ויונקי משדה הקדש** - הוא הקדיש את השדה בעין יפה אפי' מקום החרוב והסדן וכששיירו לעצמו לא שייר עמהן קרקע נמצאו גדלים מקרען הקדש וגידולי הקדש נינהו אלמא המשיר אילנות לעצמו אינו משיר קרקע אלא בעין יפה מוכר ומקדש כל הקרקע. **ואי אמרת** - דמאן דמזבין קרקע לאחר ומשיר אילנות לעצמו משיר כמו כן קרקע ינית האילנות וה"ה למקדש אליבא דר"ש זהה כי הדדי נינהו א"כ אמאי קדשי חרוב וסדן משום שיונקין משדה הקדש הא כי ינקי מדנפשייהו קא ינקי ממה שישיר לעצמו ולא מקרען הקדש. **ומשנני ר"ש זאמר כר"ע** - רבו דמוכר בעין יפה מוכר הכל ולא שייר מן הקרקע כלום בין צורך דרך בור ודוות שעיכב בין ליניקת האילנות. שייר לפניו ומצי לוקח למימרליה היום ולמהרCSIיבש האילן עkor אילןך שקול זיל וה"ה להקדש ומיהו לגבי מוכר בכלל שדה דברים שאין בכללו לא שייך למימר עין יפה ועין רעה דמה שלא פירש לא מכר והשתא הדר ביה הגمرا ממאי דאמר לעיל ואפי' לרבי עקיבא וכו'. **ורוב הונא**

- דמשיר קרקע עם האילנות דברנן דבעין רעה מוכר ושיר לעצמו מה שמכר את הצורך ליניקת אילנותיו דומיא דרך בורו ודותו שישיר עם הבור והדות ומיהו במסקנא דשמעתא מיתוקמא הא דרב הונא אפילו לר"ע והנ' אמרינו בחזקת הבטים (לעיל בא בתרא דף לא) פשיטה מכיר קרקע ושיר האילנות לפניו יש לו קרקע ואפילו לר' עקיבא כו' והוא דמשני גمرا ר"ש דאמר כר"ע ולא קמשני ר"ש ס"ל המקדיש בעין יפה מקדיש טפי ממוכרداولו מוכר ושיר אילנות לפניו כמו כן שיר קרקע לעצמו כדבר הונא אבל מקדיש בעין יפה הקדיש הכל ולא שיר אלא החרוב לבדו ולא קרקע ליכא למימר וכי אדם כן לאו ממוכר מדמי ליה מכל וכל ולא לנוטן מתנה מדמי ליה מכל וכל אלא קצר מדמי ליה ממוכר דלא הקדיש אלא דברים שבכלל שדה ולנטן מתנה מדמי ליה שלא שיר כלום לעצמו במה שפירש והקדיש דכל הקרקע הקדיש ולא שיר מקום ינית חרוב והוא לאו סברא הוא אלא או לנוטן מתנה מדמי ליה לגמרי כרנן דאמר הקדיש את כולן או ממוכר מדמי נא ליה מכל וכל וכי היכי דמוכר בעין יפה מוכר כל מה שפירש במכירתו ולא שיר מן הקרקע כלום אפילו ליניקת אילנותיו ה"ה למקדיש. **וקמתמה כרנן פשיטה** - כיון דבעין רעה מוכר ועוד דמצוי לוקח למימר ליה עkor אילנד שקול וזיל משום דמחשי בארא קל וחומר הוא לגבי בור ודות דלא מכחש בארא ואפ"ה אמרי רבנן דשיר דרך לעצמו לבור ולדותו כל שכן לגבי אילן. **נפקא מינה** - הא דרב הונא דאתא לאשמעין אליבא דרבנן דשיר קרקע לעצמו دائ נפל הדר שתיל להו دائ לאו דרב הונא הוה אמינה שיר אילנות לפניו יש לו קרקע כל ימי קיום

דף עב.א

הイルנות אבל הזקינו אין לו קרקע דומיא דבר וdots دائ נפל הבור והdots וαι אפשר לתקן אין לו עוד דרך ומעיקרא נמי הוה ידען דאתא רב הונא לאשמעין دائ נפל הדר שתיל להו אבל גمرا לא הוה מסיק אדעתיה שיש שום חידוש בדברי רב הונא אלא האי ואפילו לר"ע כו' והלך כיון דליתא להאי אפי' הוה פריך פשיטה. **ומי מצית מוקמת ליה ר"ש כר"ע** - ולמימר דבעין יפה מקדיש. **ג' אילנות** - חשוב שדה האילן והקדיש קרקע עמהן כל הצורך ליניקתם ובנטיעות מיيريداولו באילנות זקנים אמרו בלי יחפור

דבית סאה צריך לשולשה. ממטע י' **לבית סאה** - דהינו מאתן וחמשין לכל חד כדאמרן ולא יחפור (לעיל בבא בתרא דף כו) ואע"ג דلغבי מוכר שלשה אילנות אמרין שיעורא لكمן בא בתרא בהמוכר את הספינה (דף בב) והוא שנטועין מד' אמות ועד ט"ז התם בדעת מוכר תליא מילתא וזהו דעתו להקנות לו הצורך לו ללקיטת פירותיו בגיןה וחוצה להן כמלא אורה וסלו כדאמר' התם אבל הכא בגיןה תליא מילתא. **ואת האילנות** - קטנים שב בגיןה. **וכשהוא פודה** - איןנו צריך לפדות אילנות בשוייה והקרקע כפי חשבון הכתוב בפרשה (ויקרא כז) ואם משדה אחזתו יקדש איש לה' והיה ערךך לפי זרע זرع חומר שעורים בחמשים שקל כסוף אלא הכל פודה ביחיד לפי חשבון בית זרע חומר שעורים בני' שקל כסוף דהינו לבית כור שלע ופונדיון לשנה שזהו חשבון נ' שקל כסוף למ"ט שני יובל אלא שיש פונדיון יותר בשביל הכרע כדמפרש בערכין דהשלע לא הוא אלא מ"ח פונדיוני. **פודה בית זרע כו'** - דכתיב בקרא ואם משדה אחזתו וגוי אילנות בכלל שדה כדנפקא לעיל בבא בתרא (דף סט) מוקם שדה עפרון. **פחות מיכן** - חשוב עיר וסופה ליתלש. או יותר מיכן - אין הקרקע צריך להן והוא מקדיש אילן אחד שאינו מקדיש קרקע וכי האי גוונא נמי תניא גבי מוכר ג' אילנות בפרק המוכר את הספינה. **בזה אחר זה** - לא היה דעתו להקדיש קרקע. **פודן בשוייהן** - אמנם כל הקדש שלא נאמר חשבון חמשים שקל כסוף אלא במקדש שדה אחזוה אבל באילן ללא קרקע לא נאמר. ה"ג ולא עוד אלא **אפילו הקדיש את האילנות וחזר והקדיש את הקרקע כו'** - לא מיבעה היכא דהקדיש את אילנות בזה אחר זה ושוב לא הקדיש את הקרקע דפודן בשוייהן אלא אפילו חזר והקדיש את הקרקע אחר שהקדיש אילנות בזה אחר זה שאינו פודם עם הקרקע שלע ופונדיון לשנה בלבד פדיון שוב את הקרקע צריך לפחות גם את הקרקע שלע ופונדיון לשנה בלבד חמשים אילנות בשוייהן דשני הקדשות הן זה הוקדש לדמיו וזה לפי חשבון חמשים ואין לנו להפסיק הקדש דמי אילנות דאמירתו לגובה כמסירתו להדיות ומשעה שהוקדשו ראויין לפדות בדמיון ללא קרקע. **מנyi** - אך ברייתא דקთני פודן בשוייהן דמשמעותו אפילו מקום אילנות לא הקדש אלא בעין רעה הקדיש אילנות ללא קרקע היכא שלא הקדש ג' ביחיד. **אילימה ר"ע** האמר בעין יפה מוכר - וסבירא לייה דמוכר שני אילנות יש לו קרקע לлокחת דלית ליה מתני' דהמוכר את הספינה דהлокחת שני אילנות בתוך של חברו אין לו

קרקע אלא רבנן היא כדרישת לעיל וכל שכן לר"ע מקדיש ב' אילנות או ג' בזה אחר זה דיש לו מיהא להקדש מקום האילנות ויפדו אגב קרקע לפי חשבו בית זרע חומר שעורירים. **ואй רבנן - דפלייגי** - עליה דר"ע היא האMRI מוכר בעין רעה מוכר. **אבל מקדישכו** - בדקתי סיפה בד"א במוכרכו. **אלא פשיטה ר"ש היא** - דשמיינן ליה במתני' דמשוי דין מוכר כמקדיש שלא הקדיש בור ודות ושות ושובך בכלל שדה ואশמיינן הכא דס"ל נמי דמכל וכל הוא מקדיש בעין רעה דהיכא דמקדיש אילון לא הקדיש מוקומו. **ור"ש אליבא דמאן** - מרבותיו שהרי מתלמידי ר"ע היה כדאמרינו (יבמות זף סב ע"ש) עד שבא רבי עקיבא אצל רבוינו שבדרום ושנהה להם רבי יהודה ורבי מאיר ורבי יוסי ורבי שמעון ורבי נחמה וכו'. **אלא פשיטה אליבא דרבנן דר"ע היא** - והאי בד"א במוכרכו רבן דר"ש קאמרי ליה אבל לר"ש כי היכי דפלייגי רבנן ור"ע במוכר פלייגי נמי במקדיש וקסבר ר"ש דין גבוה לרבן דר"ע כדי הדיות. **אף מקדיש נמי בעין רעה מקדיש** - אלמא לא מצית לתרוצי לעיל לר"ש אליבא דר"ע והדרן קושיין קמייתא לדוכתה דשמיינן ליה לר"ש דהמקדיש את השדה הקדיש חרוב משום ינicket שדה הקדש דלא שייר ארעה לעצמו לצורך החרוב אלא בעין יפה הקדיש וה"ה למוכר דשייר אילנות לפניו וקשה לרבעה ומיהו לר"ש נמי קשיא דידיה אידייה כדריך לקמן דלעיל אמר עין יפה גבי הקדש והכא אית ליה עין רעה אך שיטת הגمرا עתה להקשות לרבעה ומתקיון להעמיד קושיא ראשונה שתירץ רב hona וארא"ש כר"ע ואנו העמדיון דלית ליה הא דר"ע ותייחדר קושיא לדוכתה ומשיר ארעה לא גרס דמשמע שמתכוון הגمرا להקשות דר"ש אדר"ש דהכא שמיינן ליה עין רעה והלכך משיר ארעה גבי מקדיש קרקע ושייר אילנות לפניו ולעיל שמיינן דלא שייר כדייקין מדקאמר הויאל ויונקין וכו' דא"כ Mai ai דקאמרתו ולא קשיא וכו' אלא לרבעה מקשין כדרישת

דף עבב

והיינו דקפריך ולא קשיא הויאל ויונקין וכו' כמו וליטעמא אדקשי' לרבעה תקשי דר' שמעון אדרבי שמעון דהכא שמיינן ליה בעין רעה מקדיש ולעיל קאממר הויאל ויונקין וכו' דמשמע הכל הקדיש בעין יפה ולא שייר קרקע לחרוב שלו. **ה"ג אלא ר"ש לדבריהם דרבנן וכו'** - ושינויו הוא דקה משני דלא תקשי למאן דאמר רב hona ואפילו לרבי עקיבא וכו' ולא תקשי נמי דר"ש

ادر' שמעון כו'. **מקדיש נמי בעין רעה מקדיש** - דהיינו במה שהקדיש משאיר לעצמו וכיון שלא הקדיש חרוב ושקמה לא הקדיש נמי קרקע הצריך לו כמו גבי מוכר ושיר אילנות לפניו יש לו קרקע אפי' לר"ע כמו שאמר רב הונא וכל שכן לרבן. **אלא לדייכו** - דעתך לכט בעין יפה יותר מדי גבי הקדש אפי' להקדיש בור וגט שאינם בכלל שדה די היה לכם אילו עשיתם מקדיש כמוכר לר"ע למימר ביה עין יפה לגבי מאי דמקדיש בהדייא כגון המקדיש את השדה הקדיש כל הקרקע כלו בעין יפה ולא שיר מן הקרקע כלום לצורך חרוב שלו נמצא מן ההקדש וקדוש אבל בור ודות ושובך וכל הנץ דאמרן לעיל דאין בכלל שדה לא ליקדשו שהרי אין דעתו להקדש יותר ממה שהוא מפרש. **ואמרי ליה רבנן לא שנא** -قولمر לא חשו לדבריו זהה אמרי הקדיש את כולו דמדמו ליה לנוטן מתנה שנוטן ומקדיש בעין יפה כל מה שבשדה הויאל ושיך גביה דשדה פורתא ומהשתא מיתוקמא מילתיה דרב הונא אפילו כרבי עקיבא כדאמרן מעיקרא. **לייזיל בתר שעת פדיון** - זהה עכשו הכל קדוש אילנות בהדי קרקע והכל קרווי שדה. **זהא שמעין ליה מו'** - וסבירא בעלמא היא והכי ממש ליה קרא ואם משדה אחזתו יקדים איש לה' והיה ערך עכשו בשעת פדיון בית זרע חומר שעורים וגוו'. **המקדיש** - שדה מקנה פודחו בשוויו כדכתיב בהדייא בפרשה אבל בשדה אחזוה קצב הכתוב זרע חומר שעורים בחמשים שקל כספ. **ואחר כך מת אביו** - וכ"ש אם מת אביו תחלה ואחר כך הקדישה דבשעת הקדשה כבר הייתה שדה אחזוה ממש. **כשדה אחזוה** - לפזרת בסלע ופונדיון לשנה. **ואם את שדה מקנתו וגוו'** - וסיפיה ذקרה ונطن את הערך. **שדה שאינה ראויה** - בשעת הקדש להיות שדה אחזוה היום ולמחר כגון שלקחו מאחר אי נמי מאביו ולא מת קודם היובל וכא ס"ד השטא ذקרה לא כמר דיק ולא כמר דיק אלא לפי סברת דבריהם מפרשים הפסיק דס"ל לרבי שמעון דАЗלען בכל הקדשות בתר שעת פדיון כןין כל דבר שאין לוקחין את החפצ אלא לפי שוויו בשעת מקה. **שהיא שדה אחזוה** - בשעה שהקדישה דאללו לא מת אביו הייתה חוזרת ביובל לאביו כדכתיב בשנת היובל ישוב השדה לאשר קנהו מאתו ועתה כשםת אביו הרי היא לו שדה אחזוה ויחזור לו ביובל אבל הקדישה ואח"כ מת אביו ס"ל לר"מ דaina כשדה אחזוה. **לכדר' מ הוא דאתא** - דמרבי אחד אין לך לרבות אלא והוא דדמי טפי לרובי אלא [לאו] משום דZOלי מסברא בשעת פדיון ומפרש לייה לקרא לפי דעתם. **קרא אשכחו** - דמרבי ליה בהדייא אבל בעלמא

ניזיל גבי שעת הקדש לחומרא דכיוון דקדשו אילנות לדמיהן אין לנו להפסיק
הקדש. א"כ - כדר' מאיר דלא ריבעה הכתוב בדיון שדה אחזקה אלא מות ו Ach"c
הקדיש. ה"ג **לכתב קרא אשר לא שדה אחזתו Mai Meshada** - דהכי משמעו
קרא ואם את השדה מקנה שאינה מקצת שדה אחזקה אבל אם היא שדה
אחזקה מקצת דהינו הקדישה ואח"כ מות אביו דכמעט קניי היא בכלל שדה
אחזקה בשעת הקדש שהרי יכולה להיות שדה אחזקה אם ימות קודם היובל
ולעלם בתר שעת הקדש אזיל. **יש לו קרקע** - כדין הקונה שלשה אילנות
בתוך של חברו דחשיבותו לא תגרע فهو. **דלא מיידבן אגב ארעה** - כדתנו
במתני' ואם היו שני אילנות והאי חרוב האילנות מכורין והאי אינו מכור
ומשם רישא נקט סיפה. **תורת עומר עליו** - כשיש עמו שנים מצטרפין
לשלה עמרים ולא הם שכחה. **שני עומרים שכחה שלשה אין שכחה** -
בספרי מפיקליה מהאי קרא ושכחת עומר בשדה (דברים כד) ולא גדייש וגם
עומר שיש בו סאותים מפיקליה התם מדכתיב לקחו למעוטי האי דאיו
ניך בפעם אחת יפה. **תורת גדייש עליו** - דאפשרו כשהוא לבודו אינו שכחה
כדרשין בספר עומר ולא הגדייש. **חרוב המורכב וסדן השקמה** - אם קדוש
בכל שדה אם לאו באנו לחלוקת ר' מנחים בר' יוסי ורבנן דרבנן קדשי
דבעין יפה מקדיש כדרשן במתניתין ורבי מנחים בר' יוסי כרבי שמעון דבעין
רעה מקדיש ואפי' חרוב שיונק מן השדה לא קדיש דבעין רעה כל כך הקדיש
את השדה ששירר מן השדה לצורך ינית חרוב שלו וכדרפרישית לעיל רבי
שמעון לדבריהם דרבנן אמר להו כו' והכי הוא שמייע ליה ריש לkish
מרבותינו דרבנן יוסי סבירה ליה כרבי שמעון.

דף עגא

ולימא מחלוקת ר"ש ורבנן - והוא משמע לו דר"ש לדבריהם דרבנן קאמר
لهו כדאמרנו לעיל دائ' מתני' היה אמינה דבחרוב ושקמה מוזדי فهو כדקתני
בהדייא אלא חרוב המורכב כו' משמע דבחרוב וסדן מוזדי فهو ר"ש לרבותן. **הא
קמ"ל כו'** - הא עדיפה לאשמעינו דההיא דר"ש ממילא שמעין ליה
دلבדיהם דרבנן קאמר فهو כדדייקינו מברייתא לעיל. **הזרן עלך המוכר את
הבית. מתני' המוכר את הספינה** - סתם. **תורן ונס ועוגין וכל המנהיגין** -
בגמ' מיפורשי. **עבדים** - שיש לו לבעל הספינה להנήיגה ולשמור פרקמטיא
שלו שבתוכה. **מרצופין** - לתת בתוכן האנטיקי דהינו פרקמטיא של ספינה

כדמפרש בגם' וכל hei נמי ליתנהו בכלל הקדש שאם הקדיש את הספינה לא הקדיש את אלו מදלא כתני לה בפרקין דלעיל והיינו טעם דכל hei דחויבנא בפרקין דלעיל בית המרחץ בבית הבד ועיר ושדה כולהו מקרקי נינהו וכל hei דחויב לא מכר בטלים קצת אגבן לגבי הקדש ומתרנה וחלוקת אחין אבל hei דהאי פירקא מטטלוי נינהו לא שנא מכר ולא שנא מתנה והקדש כולן שיון בהנהו דלא מכר שכשם שלא מכר כמו כן לא הקדש ולא נתן. **גמ' אסקרייא** - מש"ט שפורשין עליו את הוילון בראש הספינה. וכן hei אומר **ארז מלבנון מו'** - ראייה לדבר דעתוון דמתניתין hei נמו אסקרייא שהאסקיria מארז או מאילן גבוח עושין אותה. **אדרא** - הוא הוילון שפורסם על התוון להוליך את הספינה ברוח ויל"א בלע"ז. **וכן הוא אומר** - דהיא נמו אדרא שעשו מפשטים וקנובס מין בגדי. **עוגניין** - אנקר"ש של ברזל ומשליך במים להעמיד הספינה במקום אחד. **וכן הוא אומר** - דעיגון דמתניתין לשוןعقوב הוא כדכתיב הלhn תעגנה כמו תעונה מתעכבו מהנהשא לבעל אלמא עוגין דמתניי hei נמו עיגון. **משותות** - שקורין רימ"א שימושיטין בהן את הספינה. **וכן הוא אומר אלונים מבשן עשו משוטיך** - בספינה מיירי ביחסאל וקחшиб תשימי הספינה וכלייה ומדקחшиб המשותות ש"מ דעיקר תשימי הספינה הנ וنمברין בכלל הספינה והלך אמרי דכל המהיגין דמתני אתה לרביינחו. **כל תופשי משוט** - אלמא עיקר הספינה על ידי שתופסן משותות דס"א חבלים המושכין הספינה ליהו עיקר מנהיגין אבל משותות לא מיזדבni קמ"ל. **אסכה** - כבש של הספינה שעולין בו ולשון יון הוא וכן פר"ח ורב האי. **בור המים שבתוכה** - נותנין בו מים המתוקין לפי שמי הים מלוחין. **ביצית זוגית** - hei נמו ספינה קטנה שקשוריין לספינה גדולה וקשרין לעלות ליבשה נכנסין באותה קטנה מהגדולה שהגדולה אינה יכולה להתקrab אל שפת הים מפני עומקה קוקי"ט בלע"ז ויש לוועדים בוצא קרוב ללשון העברי. **ביציתא דמיישן** - מישן נהר קטן ואין מהלclin בו אלא בספינות קטנות ובמס' שבת אמרי בפ' הזורק (דף קא) hei ביציתא דמיישןכו. **רבי נתן** - מבבל עלה. **זוגית** - על שם שצדין בה דגימות דקלה היא על פני המים. **ואחריתיכו בסירות זוגה** - בספינות קטנות כקדורות הקרוויות זוגה וקלים על פני מים يولיכו אתכם מהירה בגלות. **אמר רבה אשטעו לי מו'** - כל hei עובדי דקא חשיב ממשום מה רבו מעשיך ה' ומהן להודיעו מתן שכרכו של צדיקים לעתיד לבא או לפרש מקרים האמורים בספר איוב המדברים

בעופות גדולים ובהמות ודגים גדולים שכלי שיחת תלמידי חכמים צריכה תלמוד. **דמטע** - שרצו לטבע. **אית ליה ברישא** - שהולך לפניה. **צוציתא דנורא חירוטא** - אש לבנה ומלאך מזיק הוא. **אלוותא** - מקלות כמו לא באלה ולא ברומח במסכת שבת (דף סג). **אמנו אמן סלה** - גרסינו. **וניה** - מזעפו. **בין גלא גלא תלתא מאה פרסי** - ומשום דאמר בסmock ורמא ליה גלא קלא לחבריה איצטריך לאשמעין דמשלש מאות פרסי שמעין קולות לחברו. **דلين גלא** - יותר משיעור גבאו השליךנו למעלה עד לרקייע אי נמי הבלא דركיע נפייש עד מהלך קרוב לחמש מאות שנה שיש מן הרקייע עד לאرض. **רביעתיה** - שכינו. **דוכבא זוטא** - כוכב קטן שבקטנים. **בייזא** - בית זרע ארבעים כור של חרדל דנפייש משל שאר זרים. **מקלין מהבליה** - נשרפים מחום כוכב. **ורמא ליה גלא** - נתן קולו כלומר צעק כדוגמת תהום אל תהום קורא ושמעא מלאכים הממוניים עליהם הם. **שבקת מיידי בעלמאכו** - מפני שהגביה כל כך היה סבור שיצא חוץ לשפט הים ושטף את העולם. **ונחרביה** - מפני עון הדור. **אל גלא** - גלא לחבריה. **פוק חי גברתא דמרץכו** - כלומר אין לי רשות לצאת. **כملא חוטא חלא** - מלא רוחב חוט אני יכול לצאת מן החול. **שנאמר האותי וגוי** - גمرا אמר ליה. **הורמיין** - בנו"ן גרסוי כך שמעתי מאבא מרוי ואני שמעתי הורמייז בז'יין שד כדامرיה' בסנהדרין (דף לט) מפלגא דתתא דהורמייז. **אקופי דשורא** - על שני הchroma והאי עובדא להודיען צדקתו של הקב"ה שמרחם על בריאותיו ואני נותן רשות לאלו להזיקנו וגם שלא יצא בדרך היחיד. **ורהייט פרשא** - לפי תומו. **ולא יכיל ליה** - שהיה השד רץ ביוטר ומיהו הפרש לא היה מתכוון לכך. **סיגן** - שהיה אוכף וסרוג נتونין על הפרדות.

דף עג.ב
אתרי גישרי דרוגנג - שם אותו הנהר והיו רחוקין זה מזה והיה מגדל מפרדה זו לפרדזה זו. **תרתי כסא דחמורא** - שניהם מלאים יין והיה מורייק תרוייהו ביחד זה בתוך זה בהדי דקמושור ואני נשפך אף טפה אחת ואע"פ שהיהו אותו יום רוח טערה שהיה עולין יורדי הים באניות עד לשמיים ווורדין עד תהומות מכח הרוח ואף על פי כן לא נפלה טפה לאرض. **על שמיים וגוי** - פסוק הוא גבי יורדי הים בספר תהילים. **ה"ג שמעין כי מלכא וקטלווה** - כי מלכא דשידי שאין דרכו של שד להראות לבני אדם והרגוהו מפני שהיה

מגלה סודם ואתה דאמר כי מלכא קיסר שהיה ירא שלא יטול המלכות ממנו
שהיה אותו שד מאדם הבא על השידה והיה דר בין האנשים. **אורזילא בר**
יוםא - ראם בן יום אחד אותו היום נולד. **כִּי הַר תָּבוֹר** - כן היה גדול. **בי**
מרבעתא דרישיה - מקום הנחת ראשו כששוכב על הקרקע. **רמא כופתא** -
הטייל ריעי וסכר הריעי לירדנא לפי שעיה עד שמסמסתו המים מעט מעט.
אקרוקטא - צפרדע. **אקרא דהגרוניא** - גדול היה באותו כרך. **ואקרא**
דהגרוניא כמה היה שיתין בתוי - הגמרה אמר ליה. **אתא תנינא** - הרבה
казалמר ליה. **פושקנツא** - עורב נקבה. **באילנא** - על ענף אחד בדרך העופות. לא
הימני - לא האמנתי. **כוורא** - דג. **אכלה טינא** - שרץ קטן. **באוסייה** - בניחירו
של דג נכנס השרץ ונראה לי דהינו כילבית כדامرיה' בעלמא (שבת עז ע"ש)
שלשה - אימותה הון חלש על הגבור אימת כילבית על לויתן. **ואדחויהו מיא** -
הדיוחהו המים והשליכוהו כדרך ים שאינו סובל דבר מת. **חרבו מיניה שיתין**
מחוזי - שהשליכו על שניים כרכים ושיברנו כולם שהיה גדול כל כך. **ואכלו**
מיניה שיתין מחוזי - בעודנו לה. **ומלחו מיניה שיתין מחוזי** - אחרים שהיו
רחוקים משם ומלחו ממנה ונשאווה למקוםן. **מחד גלגל דעינה** - מגלגל
עינו לקחו שמן תלת מאות גרבין. **לשנה אחרת הוו מנסרי** - לבנות עצמות
הדג אותן מחוזי שהפיל. **חלטה אגביה** - שהיה חול נקבץ על גבו. **וקדחו** -
עשבים על החול. **וסברין יבשתא** - איי הים היא. **שייצא** - סנפיר. **בין שייצא** -
לשיצא - סנפירים בגב הדג אחת לצד הראש ואחת לצד הזנב. **אייהו בזקיפה** -
שהיה הולך נגד הרוח ואני אזלען בשיפולה כמו שהרוח הולך דמים של ים
אין נובעין אלא ע"י רוח הולכין בהן. **כמייחם קומקומה דמייא** -CSI-
שמחמים קומקומים של מים חמימים. **ושדי פרשא גירא** - כשהיה שום אדם
יורה בחץ ובקשת על שפת הים לארץ הווה חזין דקדמה לה ספרינטת גיירא.
גילדנא - שם דג קטן הוא כלומר דג זה הוי מדגים קטנים שבים. **תרי שייצי** -
אבל שאר דגים שבים אין להם אלא סנפיר אחת באמצע הגב. **וחזין לההוא**
ציפרא קו' - גרשין. **אמרין ליכא מיא** - הינו סבורין שאין עמוקים הואיל
ולא קאי במיא אלא עד קרצליה. **חציצא** - גרזן או מעצד. **לבר נגרא** - חרש
עצים. **ולאו משום דעמיקי מיא** - מהלך שבע שנים לא הגיע החיציא לקרקע
אלא משום דרדיפי מיא מتوزח חריפות הנהר לא היה נצלל עדיין ולא מחרמת
העומק בלבד. **עמדז** - ראשו מגיע לרוקיע. **דشمטי גזרפייהו** - נופלות נזה
שלhn מרוב שומן. **דלייא לי גדפא** - הגביהה לי הכנף רמז זה חלקן לעתיד

לבא. **לייתן עליהם את הדין** - שבוחתאותם מהתעכבות משיח ויש להם צער בעלי חיים לאותן אוזוים מחמת שומנו. **טייעא** - סוחר ישמעה. **והפכינו** - האי עפרא בהאי עפרא לנסתותו אם היה בקי כל כך. **אמר לי** - ההוא טיעא תא ואחוי לך. **הכי גרסוי אולין חזיתינהו ודמו כמוון דמייבסמי**

דף עד.א

וננו אפרקייד - שהיו שכובין בפנים צהובות כשתוויין. **אפרקייד** - פניו למעלה שיפינ"ש בלע"ז. **ועיל טיעא תומי בירכיה כו'** - קלומר ראיתי טיעא שהיה מהלך תחת ברכי המת רוכב על הגמל ורומחו בידו ולא היה נוגע בו בברכיה וליכא לפירושי דגובה הברכים כשיעור שישCOLOR טיעא לכלת תחת ברכי המת ורומחו בידו ולא היה נוגע בו די שיעורא קאמר ולא ממש חזא מעשה הци הוו"ל למימר ועיל פרשא תומי בירכיה כו' אי נמי ועיל גברא. **שקלוי קרנא** - כנף הטלית להביאו לפניו חכמים ללימוד ממנו דין ציצית אי כב"ש אי כב"ה כדלקמן. **ולא הוא מסתagi לו** - בהמות שהיינו רוכבין לא היו יכוליןليلך. **כל אבא חמרא** - רבה בר בר חנה היינו רבבי אבא בר חנה וכמו כן רבينا כמו רב אבينا. **חמרה** - קלומר שוטה חמורה. **סיכסא** - שוטה כדאמרין בחלוקת (סנהדרין דף ק) עבדקו סיכסן. **למאי הלכתא** - פסקת ליה משום דברית למיחזי اي הלכה כב"ש דפלייגי במסכת מנחות (דף מא) דת"ר כמה חוטין הוא נותן ב"ש אומרים ארבעה ובית הלו אל אומרים שלשה וכמה תהא מושלשת כו'. **איבעי לך למימני חוטין וחוליות** - מקמי דתיהדריה ותיתוי ותימה לך. **חוליות** - שלשה חוטין גדייל קרי חוליא במסכת מנחות. **شنשבעתה** - מן הגלות כדכתיב קראי טובא בנבאים. **והוא** - רבה בר בר חנה סבר דלמא שבועתא דמבול דעתך אשר נשבעתי מעבור מי נח וגוו' (ישעיהו נד) אותה שבועה היה רוצה להפר ויחריב את העולם במבול ולפיקח לא רצה להפר. **ורבן** - דקרו ליה סיכסא אמריא א"כ לא היה ליה למימר אויל לי אלא משום דבר כל צרתם לך. **ביזע** - בקעים דעתך ותבקע הארץ אשר וגוו' (במדבר טז). **קוטרא** - עשו. **שקל גבבא דעתרא** - לך גיזת צמר ושראה במים. **איחריך אייחרומי** - הנהו גבבי ע"פ שרווין במים. **אצית** - הסכת ושמע. **שמעית דקאמרי** - שהרי ירדזו חיים שאולה. **כל תלתין יומין** - כל ראש חדש. **כבד בקהלת** - שמהפכין אותו כדי שתתבשל. **היכא דנסקי ארעה וركיעא** - מקום גבוה היה שם שנושקין יחד זה זהה ולאו היינו סוף העולם דהא מהלך חמש מאות שנים

הוּא וְאֵי אָמָצָעִיתוֹ שֶׁל עַולְם הִיא כְּדַכְתִּיב (יְחִזְקָאֵל לְח) יוֹשְׁבֵי עַל טֻבּוֹר הָאָרֶץ וְהַיָּנוּ מָקוּמוֹ שֶׁל רַבָּה בָּר בָּר חֲנָה. **סִילְתָּאִי** - סַל לְחַם שְׁלִי. **דָּהֶדֶר** - חֹזֵר כְּדַאֲמָרֵינוּ בְּפֶסְחִים (דָּף צְדָה) גַּלְגֵּל חֹזֵר וּמְזֻלּוֹת קְבוּעִים. **אָוְסִיָּה** - נְחִירִיוֹן, לְ"א מַתְרָתִי זִימָה מֵיאָה וְהַיָּנוּ נְמִי נְחִירִי. **מְבָרֵי דָּסּוֹרָא** - נְהָרוֹת שְׁבָטוֹרָא. **בְּרִיהָ** - קְלָה - מְבָרִוּתִים קְטָנִים שְׁבִים. **לְפָומִיה דָּלִוִיטָן** - שְׁיָאָכְלִי הַיּוֹם. **עִזָּא דִימָא** - שְׁכָל מָה שִׁש בִּיבָּשָׂה יִש בִּים חֹזֵץ מִן הַחֹלְדָה בְּשָׁחִיתָה חֹלְלִין (דָּף קְכָז). **דְּבָחִישָׁא** - חֹופְרָת בִּים בְּקָרְנִיה לְבָקֵשׁ אַחֲרָ מְזוֹנוֹתִיה. **קְרָטְלִיתָא** - אַרְגָּא. **דְּשָׁמִיה כְּרָשָׁא** - כְּךָ שְׁמוֹ.

דָּף עַד. ב

בָּר אָמוֹרָאִי - אַדְם שִׁיּוּדָע לְשׁוֹט בְּמִים. **בָּעָא לְשָׁמְטִיה לְאַטְמִיה** - שְׁבִיקֵשׁ לְחַתּוֹךְ יְרִיכָו. **זָרָק לִיהְיָה חָלָא** - חֹמֵץ וּבָרָח מְרִיחָו. **לְמִישָׁדָא בֵּיהְיָה** - לְהַצְנִיעַ בּוֹ. **וְחוֹזֵין הַהִיא אַבָּן טָבָא** - לְתוֹךְ הַמִּים וְהַדְרָא לִיהְיָה תְּנִינָא. הַג' - אַתָּא הַהְוָא תְּנִינָא רְגֵשׁ וּקְבָעִי לְמַבְלָעַ לְסִפְינָתָא אַתָּא פּוֹשְׁקָנָצָא עֹורָב נְקָבָה וּקְטָעִיה לְרִישָׁה דְתְנִינָא אַתְהָפִיכָו מֵיאָה וְהַוּ דָמָא מְרֻובָּדָם שְׁהִיא גְדוּלָה הַדָּר בְּעֵי לְטָבָעִיה לְסִפְינָתָא אַתָּא הַהְוָא פּוֹשְׁקָנָצָא וּקְטָלִיה וְאַזְיל בָּר אָמוֹרָאִי וּשְׁקָלִיה לְהַהִיא אַבָּן טָבָה וּתְלִינָהוּ לְהַנְּהָה צִיפְרִי לְנִסּוֹת אִם יְחִיו וְחִיו וּפְרָחָו לְהָן. **בְּהַדָּה** - בְּהַדָּי הַהִיא אַבָּן. **נְזָדְעָע** - חֹרֵד חֲרֵדָה. **פְּתָחָנָא וּנוֹקְרִינָא** - מִינָה חַלְבָה וּגְיד הַנְּשָׁה. **חַלְמָט** - שְׁנַתְחַבְּרָה יְחִדָּה כְּמַתְחָלָה. **סְמָתְרִי** - עַשְׁבָ שְׁמַחְבָּר כְּדַאֲמָרֵינוּ בְּהַמְּקַבֵּל (בְּ"מ דָּף קְז) וּבְאֶלְוּ טְרִיפּוֹת (חֹלְלִין דָּף נְד) דָעַבֵּד לִיהְיָה סְמָתְרִי וּחַיִי. **דְּרִיתְמָא** - רֹותָם שָׁאֵן גְּחַלְיוּ כְּבִים מְהֻרָה. **אַרְזִילִי דִימָא** - רָאָמִים שְׁבִים (וּרְבִינוּ חַנְנָאָל פִּירֶשׁ לְוִיתָן). **נְחֵשׁ בְּרִיחָה** - הוּא לוֹיְתָן זָכָר וּזְקוֹפָה הוּא כְּבָרִיחָה. **עַקְלָתָן** - לוֹיְתָן נְקָבָה שְׁמַקִּיף אֶת כָּל הָעוֹלָם. **זָכָר וּנְקָבָה בְּרָאָם** - כְּדַכְתִּיב (יְשֻׁעָיָהוּ כְז) נְחֵשׁ בְּרִיחָה וּנְחֵשׁ עַקְלָתָן. **מְחַרְבֵּין אֶת כָּל הָעוֹלָם** - שִׁיחָו לְהָן וּלְדוֹת הַרְבָה גְדוּלִים שְׁמַחְרִיבִין אֶת הָעוֹלָם. **סִירָס אֶת הַזּוֹכָר** - שְׁלָא יַזְקֵק לְשָׁאָר דְגִים אֲנָגָד לְהִיּוֹ לִיהְיָה צָעֵר תָּאוֹהָה. **שְׁנָאָמָר וּהְרָגֵת הַתְּנִינָן** - סִיפְאָ דָהָא קָרָא יַפְקֹוד הַ' בְּחַרְבָו הַקְשָׁה (וּגְוּ) [הָוָא] וּמְדֻלָּא כְּתִיב וּיְהָרָוג וּכְתִיב יַפְקֹוד קָדְרִישׁ הַכִּי וְהַכִּי מְשֻׁמָּע לִיהְיָה קָרָא יַפְקֹוד הַ' בְּחַרְבָו הַקְשָׁה עַל לוֹיְתָן נְחֵשׁ בְּרִיחָה לְעַתִּיד לְבָא כְּאֶשֶּׁר עָשָׂה אֶל לוֹיְתָן נְחֵשׁ עַקְלָתָן שְׁהָרִי הַרְגֵת הַתְּנִינָן אֲשֶׁר בִּים מְשַׁתְּמִינִי בְּרָאָשִׁית. **בְּהַמּוֹת בְּהַרְרִי אַלְפָ'** - פְּסוֹק הוּא בְּתַהֲלִים בְּמִזְמָרָה לְאָסָף כִּי לִי כָל חִיתּוֹ יָעַר בְּהַמּוֹת בְּהַרְרִי אַלְפָ' עַשׂ שְׁרוּעה

אלף הרים בכל יום. כחו במתניו - שלא הטיל זרע מימייו. ואנו בשירתי בטנו - שלא ילדה ולעיל מיניה כתיב באיוב הנה נא בהמות אשר עשית עמק וגוו. התם נמי - גבי לויתן לצננה ללויתן נקבה ואמאי הרגה. **דנים פריצי** - ולא מהニア בהו צינון. ה"ג ואב"א כיון **דכתיב לויתן זה יצרת לשחק בו** - ואמרינו במסכת ע"ז (דף ג) שעה רביית יושב ומשחק עם לויתנו. הכא נמי לימלה **להמה נקבה** - ומה בצע להחיותה ולצננה. **ובלע כל מימות** - כדי שתראה היבשה. **די שאבעל מים שלי** - דלהכי כתיב והם איננו מלא שבולע אותם. **רגע הים** - לשון שבירה. **מן פנוי ריחו** - שהוא מוסרח לפיה שמנת ולכך היה מסריך. **אל תקרי לים מכסים** - שהרי הים עצמו מים הוא. **אימתי בהמות בהרי אלף בטוחות** - שלא יموתו כל שעה שיגיח ירדן לפיו של לויתן דכל זמן שהוא חי בטוחין הוא כמו כן. **מי הוא** - הקב"ה על ימים יסדה לארץ ישראל.

דף עה.א

קניגיא - צידת חיים בקשת ורומה כל מיני צידה קרוין וכן בשחיטת חולין (דף ס) וכי משה רבינו קניג או בליסטריה היה. **התמשוך מו'** - וכי אתה יכול לעשות קניגיא עם לויתן מכלל דעתידה [לקניגיא]. **העשה יגש חרבו** - בהמות כתיב באיוב וה"ה עם לויתן. **מן פנוי ריחו** - שמתוך שיש לו הבל וחמיות הרבה יצא ריח קשה. **כמרקחה** - כבשמיים כמו רוקח מרקחת (שםות ל) מתוך שהכנסיט ראשו לגונ עדן. **תלמידים תלמים** - שנראים חפירות עמוקות בים כתלמידים של מחרישה. **אחריו** - כששתה יאיר נתיב הים. **איינו חזר לאיתנו** - מרוב המים שחסרו. **סוכה** - היינו מלמעלה גג וארבע דפנות מרבע רוחות צל היינו סיכון ללא מחיצות. **ותקשנו** - היינו דבר מועט שקושו לטלות בצוארו כמוון קמייע. **משמעות** - חומוטיך. **פליגי בה** - באבניים של חומות ירושלים ממה יהיו אלו אבני שעמידים להיות. **כדין** - לדברי זה וכדברי זה והיינוCDC משם ישפה תבנה ואע"פ שמקרא זה קדם לבני ר' חייא טובא יש לומר שכן נתננא ישעה שכדברי כל המפרשים עתידה להבנות. **וחזק עשר** - של רוחב ברום עשרים והיינו אקדח לשון קודח שחוקק בהם ומשמע נמי אבן טובא שמאירה כאשר קודחת כמו קודחי אש (ישעויה נ). **אקדח** - קרבונקל"א בלע"ז ובתרוגום יונתן אבני גומרא. **כביутא דצוצילתא** - ביצת עופת קטן ששמו תאצל. **קוממיות** - שתי קוממיות

שני ממיין דריש. **כשתי קומות של אדם הראשון** - שמייעטו עד ק' אמה במסכת חגיגה (דף יב). **ההיכל** - של בית שני שהיה רום מאה וlfyi קומתנו צריך שערים גבוהים וקשה ל'r. יוחנן דאמר רום עשרים. **לכוי זבי זיקא** - לחלונות העשויין לאויר והיינו שעריך ذקרה חלונות החומה. ענן יומם אחד ועשן ב' ונוגה ג' אש ד' להבה ה' כי על כל כבוד ו' חופה ז' ול"ג כי על כל כבוד אינו מן החשבון אבל וסוכה תהיה לצל יומם דסמייך ליה לסתיפה דהאי קריא הוה השבעי והאי על כל כבוד לכדמפרשי' בסמוך אתה. **שעיניו צרות** - שלא להנוטו מנכסיו. **נכוה** - חופתו של קטן מחותמו של חבריו הגדל ממן. **שבאותו הדור** - שראו משה ויושע. **אויה לה לאויה בושה** - שבזמן מועט נתמעט הכבוד כל כך שהרי יהושע היה נביא ומלך ממש ולא יכול להגיע לבבוזו. **בעדן גן אללים הייתה** - בחירם מלך צור כתיב וכי סבור אתה להיות כבודו. **כאדם הראשון שהיה בגן עדן והיו לו כל החופות הללו אודם פטהה וגוו'** עד זהב הרוי עשר אבל כל בן יקרה לא חשיב דכולל ואח"כ מפרש מיי כל בן יקרה דאמרנו אודם פטהה וגוו'. **זהב א"ר יוחנן וגרוע שככלון זהב [וכו]** - וזהב אקריא כא מהדר לפירושי גרוע שככלון זהב] מכלל דחויבין יותר מדי. **בדנסתכלתי** - כשהבראתני עולמי שאתה עתיד למרוד ולעשות עצמן אלה ובראתני באדם נקבים שמוציאין ריעי תוף חלול הוא ומונקב ביום הבראה כוננו ביום שתהא נברא בו ביום כוננו הנקבים באדם.

דף עה.ב

- וקנسطתי מיתה - והיינו תפיך הקבר שהוא כולל כמו תוף. נקראו על שמו - שיהא שם ה'. **אל תקרי** - ה' שמה אלא ה' שמה. **לומר לפניהם** - מלאכים יאמרו. **שמע מינה** - מדקמוני עיבא להעלאת ירושלים דהוי עיבא תלטא פרסי. **מידלי** - מארעה. **למוד את ירושלים** - לעשותה קטנה. **פרזות תשב ירושלים** - מה פרזות הללו אין להן שיעור בבניין ישובן אלא כמה שרצוין בונין אף ירושלים כן. **אמר ריש לקיש** - ירושלים דהויא תלטא פרסי עתיד הקב"ה להוסיף בה מגדלים באلف פעים בחשבון קפל וגינאות באلف פעים טפף כל הני גימטריות הן והאי דהאריך בסימני כי האי גונא היינו משום דלשון הגון הוא בערים ללא חשבון ויסד החשבון בתיבה המתפעלת. **אלף ושני שיל"ה** - שנים ואלפי פעים בחשבון בגימטריה שיל"ה. **לייצו"ג** - גימטריא הוא. **טוטפראות** - קטנים מבירניות. **הכי גרטיןן ק"פ אלף שוקים של מוכרי**

ציקי קדירה - מין מאכל. **שלש ושלשים פעמיים** - פשוטה דקרה מיيري בתאים והכא יתורא דכתיב פעמיים קדריש דמשמע ג' ירושלים ובכל אחת שלשים פעמיים זו לעללה מזו אי נמי פעמיים אלף קאי והכי כאמור שלוש פעמיים זה ע"ג זה בשלשים. **אם ירושלים** - דלעומם הבא גדול באורך שלוש ירושלים שהיתה כבר. **כל אחת ואחת יהו בה** - בכל בית ובית שלשים מדורות לעללה זה על גב זה. **איתמר ספינה** - מאימתי תהא קניה לlokח שלא יוכל מוכר לחזור בו דהא במטלטין אין מעות קנות אלא משיכה או רשותו. כל שהוא - טפח או חצי טפח. **עד שימוש את מולה** - שיבא סוף הספינה במקום שהיה ראה עומד דהינו שעקרה כולה חוץ למקומה. **כיצד** - בהמה גסה נקנית במסירה [דתנן בפרק ראשון דקדושים (כה) בהמה גסה נקנית במסירה] והזקה במסיכה וסבירא בעלמא הוא דהא אורחה בהכי והא אורחה בהכי. **אחזה** - הלוקת. **בטלפה** - ברגלה במצב המוכר. **ובשליפ** - אמתחת וקשר לבהמה וاع"פ שלא היזה ממקומה קנהה. **כיצד** - דקה נקנית במסיכה. **יד ורגל** - היינו משיכה כל שהוא כרב. **מלא קומתה** - דהינו עקרות ארבע רגליה. **בדוכתה קיימת** - גופ הבהמה לא זהה ממקומה שהרי נשען על אידך יד ורגל שלא עקרה. **נדזה מולה** - גם ראה השני נمشך ממקום שהיה שם. **אידך** - יד ורגל נמי למייערך קיימי וכמי שהוא עוקרת דמי והיכא דעקרה ארבעתן היינו עקרות כולה חוץ למקומה אבל ספינה דכי עקר לה משחו לא מミלא מייערך כולה ממקומה הילך אי משיך לה כולה קני ואי לא לא. **ליימה** - רב ושמואל כהני תנאי דלקמן. **אותיות** - שטר חוב שמוכרו או נותנו לחברו כדי לקנות את השטר ואת החוב שכותב בו קני ליה במסיכה כשיבא לידי שימוש לו המוכר.

דף ע.א
ובשטר - אם כתוב לו שטר מכירה על שירות הללו כדאמר لكمנו קני לך הוא וכל שעבודיה אבל במסירה בלי שטר לא קני אלא לצורך ע"פ צלוחיתו וכדלקמן ומש"הبعי שטר אחר עליוי זה ולקמיה פריך שטר בספינה למה. **מסירה** - דספינה היינו שאחז בחבל שקשורה בו ולא היזה ממקומה. **אותיות במסירה** - אבל משיכה אינה אלא בדבר שגוףו ממון דמי ממשך ליה זכה ביה וה"ג לגבי לצורך ע"פ צלוחיתו תירני ליה משיכה כשאר מטלטין אבל כדי לגבות החוב צריך שימסרנו מלאה ליד הלוקח. **מטלטלי היא** - ומכי

משכה קנייה כדין מטלטליין. **אלא לאו hei ketuni** - מילתיה דר' נתן. **אותיות בשטר** - כלומר אף בשטר דטרוייה בעי מסירה ושטר כרבנן דאמורי لكمנו לא קנה עד שיכתוב וימסור دائיב בשטר לחוד קאמר דאותיות נקנות א"כ רבינו נתן דאמר כמאן לא כרבי ולא כרבנן ואם כן אייכא שלש מחלוקת בדבר. **ספינה במשיכה** - למה ליה לרבי נתן למימר היינו ת"ק אלא לאו בדרכ' ושמואל קמייפלגי דקאמר ת"ק ספינה נקנית במשיכה כולה כשמואל אתה ר' נתן דהוא תנא בתרא לטפוי דאפילו במשיכה כל שהוא נקנית כרב. **אותיות נקנות** בمسירה לחוד קמייפלגי ולא בספינה. **מודינא לך** - דבמשיכה - נקנות במשירה לחוד קמייפלגי ולא בספינה. **בדקאמרת רב** **בדקאמרת לדאית ליה ולשמואל** **בדאית ליה**. **ובפלוגתא דהני תנאי** - קמייפלגי ר' נתן ורבנן דרבנן דהכא רבוי ור' נתן היינו רבנן דלקמן, רבוי ורבוי נתן סוף משנה וחברים היו וגם אמראי אליבייחו נינחו בהז ברזייתא סתם כרבי ובאייך כר' נתן. **אותיות נקנות** - לגבות הלוקח את החוב מן הלוה במשירה שמסר לו המלה את השטר ולא מציא טעין להה לצור ע"פ צלוחיתך מסרו לך. **כתב** - לו מוכר לлокח שטר מכירה על שטר זה ומסר לו אותו שטר מכירה אבל לא מסר לו עדין שטר המלה לא קנה עד שיכתוב וימסור דעתך למימר ליה נייר בעלמא זביני לך וบทר מכירה לחוד לא קני דין נקנין בשטר אלא קרקע ועובדים. **במאי אוקימתא** - לתנא קמא דר' נתן כרבי. **ספינה נמי תיקני במשירה** - ומאי בעי משיכה.

דף עוב

עד שימשכה - לרשות המיעוד לו. **עד שישכור** - דרישותו של אדם קונה לו כدنפקא לנו מואם המצא תמצא בידו הגנבה. **לא קשיא** - הא דאמר רבוי ספינה במשירה היינו ברשות הרבנים כגון רקק מים שברשות הרבנים دائיב אפשר במשיכה דין משיכה אלא כשםושך לרשותו כגון בחצר של שניהם או בסימטה כדלקמן וכיון دائיב אפשר במשיכה קנה ליה במשירה והאי דקאמר ת"ק דר' נתן דהינו רבוי ספינה במשיכה היינו בסימטה כגון מבואות קטניות הפתוחין לרשות הרבנים ויש בהן מים וسفינה עומדת שם וכיון דין רשות הרבנים ממש אלא דזימניין דדחקי בני רשות הרבנים ועיילי להתם ויש רשות לאדם לשבת שם הרוי הוא ברשות כל מי שעומד שם לנקנות במשיכה כאילו הוא רשותו וכיון دائיב אפשר במשיכה לאו אורחא דסימטה במשירה ולא מקניא במשירה ומושם hei ספינה במשיכה ואותיות במשירה דמשמע אבל

בسفינה לא מקニア במסירה דהאי כי אורחיה והאי כי אורחיה רה"ר במסירה וסימטאות במסrica כן נראה בעיני. **המי גרסין בפר'ח** - אימה סיפה וחכמים אומרים לא קנה כו' ואילו ברה"ר ממאן אוניגיר ותו משיכה ברשות הרבים מי קニア והא אבוי ורבא וכו'. **מאי עד שימשכנה** - דקתי מרה"ר לסתימתה ומאי שישכור את מקומה הכי כאמור אי ברשות בעליים היא לא קנה עד שישכור כו' וכן עיקר דעתרי פירכי קפרץ ברישה ולבסוף מתרץ להו תרויהו והכי קפרץ אי ברשות הרבים מيري הך ברייתא היכי קאמרי רבנן עד שישכור את מקומה מי יוכל להשכירה ותו דקאמרי רבנן עד שימשכנה משיכה ברה"ר מי קニア בתמיה. **דאמרי תרויהו כו'** - סברות נינחו. **מסירה** - כגון בספינה ובהמה גסה. **קונה ברה"ר** - דהאי לא אפשר במשיכה. **משיכה** - בין בספינה לבין בהמה גסה וכ"ש בהמה דקה קונה בסימטה שהוא מקום מיוחד לעומדים שם באotta שעה וכחצרא של שניין דמי וכיון לא אפשר במשיכה לא מהニア ביה מסירה כלום דעתך מסירה אורחה ברשות הרבים ומשיכה אורחה ברשות שיש לו חלק בו. **אבל הגבהה קונה בכל מקום** - אפילו ברשות המוחך למוכר בלבד. **ומשני Mai עד שימשכנה כו'** - לא ברשות הרבים מيري אלא שימשכנה מרשות הרבים קאי אלא היכי קאמר והיכא דברשות מוכר היא לית ליה תקנה לא במסירה ולא במסיכה עד שישכור את מקומה. **לייא אבוי ורבא דאמרי כרבי** - דאמר ספינה נקנית במסירה ברשות הרבים ולא כרבנן דאילו רבנן לית להו מסירה קונה במסירה ברשות הרבים דמשום היכי אמר לי לא קנה עד שימשכנה מרשות הרבים לסתימתה והיכא שבקי רבנן ואמרי כרבי. **כל היכא דאמר ליה בעל הספינה ללוחך חזק וקני** - והוא לקחה ואחז בה דהינו מסירה قولיעלמא לא פלייגי דקני דודאי נקנית במסירה ברשות הרבים. **רבנן סברי קפidea** - לא גמר להקנותו אלא במסיכה ולא במסירה שאם ירצה מוכר יכול לחזור בו כל זמן שלא משכה זה לרשותו. **מראה מקום** - אי בעית אפילו לשכה מיד לרשותך לך משוך דהאי במסירה אקייטה לך. **צריך למיכtab** - שטר אחר. **קני לך כו'** - ולפרושי אתה דהלהכתא כרבנן דפליגי עליה דרבי ואמרי עד שיכתוב וימסור וגם בא לפרש היכא יכתב ליה הרוא שטרא. **אמירתה לשמעתא** - נתוווחתני בשמעעה זו ורב אשיכרבי סבירא ליה דאותיות נקנות במסירה ללא שטר אחר. **הא לא כתב ליה היכי** - אלא מסר ללא שטר אחר לא קני כרבנן ואמרי וכי לצורך על פי צלוחיתו קנוו זה הא

סבירא היא דמשום גביהת חוב הכתוב בו קזיבין ליה והלך במסירה לחוד מיקני כרבי. **ואמר לי אין צורך ולצורך** - ואי משום אונאה יתר משתות ליהוי ביטול מקה ומחזיר לו דמיו וזה יחזר לו שטר חובו.

דף עז.א

הכי גרשין אמר אמיימר הלכתא אותיות נקנות במסירה כרבי - וכן ריחטא דגמרא ומסקנא בהרבה מקומות דאותיות נקנות במסירה ולא צריך למכתב קני לך וכל שעבודיה ולא שום שטר. **אמר רבashi סברא היא** - אכן השטר מועיל כלום לנקנות שטר אחר על ידו אלא במסירה תלייא מילתא. **אותיות** - מכירת שטר חוב. **מילי נינהו** - דברים הוא מוכר ולא ממון ממש הלך מעשה בידים דהינו מסירה הוא עיקר קנייתן אבל שטר אחר לא מהני דמili במילי לא מיקנו שטר לא יקנה בשטר. **שני שטרות הן** - חלוקין זה מזה. **זמו בשדה זו לפוני** - אני מקנה לכם בסודר זה שדה זו לצורך פלוני והן קנו לאותו פלוני כמו שצווה להם. **חוור בשטר** - ואפי' אמר כתבו ותנו דכל זמן שלא בא ליד מקבל מתנה יכול זה לעקור שליחותו דין עושין שטר בעל כרכחו של נתןadam ייפה כחו במתנה בעל פה לא ניחא ליה דתיהוי מתנה בשטר ואע"ג אמרי בחזקת הבתים (לעיל בבא בתרא דף מ) קניין בפני שנים ואין צורך כתבו דעתם קניין לכתייה עומד הני מיili סתמא דמסתמא ניחא ליה למקנה שיכתבו שטר לكونה אבל היכא דמחייב לא כתבינו בעל כרכחו. **ואינו חוות בשדה** - שכבר זמו זכין לו לאדם שלא בפנוי. **על מנת שתכתבוכו** - הכי אמר לא יזכה עד שיבא השטר לידי. **אם קודם מוכרכו** - מי צריך למעות ורוצה למכור מנכסיו לחברו ופעמים שהוא מוצר סופר וכותב שטר מכירה כדי שהיא מזומנים ליתנו לlokח כל שעה שירצה למכור.

דף עז.ב

כאotta ששנינו - שמותר לעשות כן אע"ג דמיוחז כשיקרה דין כאן הפסד לשום אדם אלא למכור עצמו שאם יאבד השטר וימצאו לוקח שכתב בשמו יטען שלקחו מזה המוכר ואי הוא לא חייש להכי אנן לא חיישן בשביבו. **כיוון שהחזק זה** - הлокח בקרקע מסקנא דAMILTHA דאמורה הוא ולא מן המשנה. **נקנה השטר** - שנכתב קודם המכירה לזה הлокח בכל מקום שהוא שהרי דעתו של מוכר להקנות השטר לлокח וקני ליה לשטר אגב קראקע כדי

כל מטלטליון הנזכרין עם קרקע שנקני בחזקת קרקע כאילו עבד משיכה במטלטליון גופיוו וכדמפרש. **וזו היא שנינו כו'** - בקדושים (דף כו') נפקא לנו מקרה. **שאין להם אחירות** - מטלטליון וشرط. **שייש להם אחירות** - מקרקעי. **בכסף בשטר ובחזקה** - בכסף שקבל מן הקרקע או שהחזקיק בה נקני גם מטלטליון וקס"ד השטא דהשטר במילוי בעלמא מיקני שנתרצה המוכר להקנות לולוך ואע"פ שלא בא השטר לידי דלוקח קני ליה כ"ש לעיל דשטר בשטר מיקני דאיilo הכא אפיilo במילוי גרידוי קני ליה بلا שטר וכ"ש דמייקני במילוי הכתובים בשטר. **ומשני Mai דקני שטר אגב ארעה שאני** - דכיוון שהחזקיק בקרקע קני ליה לשטר אגב ארעה דמקרה נפקא לנו בקדושים ולאו היינו מיili אלא מעשה גדול הוא כמשיכת הממון עצמו. **זהא מטבח כו'** - בפרק הזהב והtems מפרש טעמא. **בחליפין** - בקנין סודר. **אגב אסיפה** - סוף ביתו מקרקע כדי שיבאים לו והיינו הרשות ואילו לא אקנינהו ניהלה לא הו יחייב דלא ליחייבו באונסה דאורחא כדאמר בב"ק. - נפק לאפייה - מרוב שמחת מעותיו שהביא. **עד תוויך** - מקום במסכת נדה (דף לג) וכך שמו ולאשמעין אתה דמשום קניין זה מסרו לו המעוט דכיוון דນפק לאפייה שמעין דהביא המעוט. **העבדים** - המשמרים והמנהיגים הספינה. **המרצופין** - שקין גדולים שבhn משימין הפרקמתיא אשר בספינה. **עיסקה דבגואה** - פרקמתיא שבה. **מתניין**. קרון - עגלה. **הפרזות** - המושכות בקרון ובשאיין אדווקין בו מיררי כדמפרש בಗמ' דרך פרזות לקרן וצמד לבקר וכליים לחמור. **צמד** - הוא העול וכלי העגלה קטנה והעגלה עצמה המחברין את השורדים יחד. **לא מכיר את הצמד** - דברי הכל היא אלא דפליגי רביה יהודה ורבנן בפירוש דהך מילתא דרבבי יהודה זימניין מכיר זימניין לא מכיר ורבנן לעולם לא מכיר. **אין הדמים ראייה** - אלא במתנה ביקש ליתן לו המותר אי נמי ליהוי מkeit טעות כדאמרין בגמרה וייחסר לו מעותיו ויטול צמדו. **גמ'**. **איסמייה** - מקמי מתניתין. **תתרגם מתניתא בשאדווקין בו** - שקשרוין ביחד בשעת המכירה הלכך הכל מכיר ומתניתין בשאין אדווקין. **היכי דמי** - דמיפליגי רביה יהודה ורבנן. **אלילמא דקרו ליה** - באותו העיר לצימדא צימדא העול קוריין אותו באותה העיר צמד ולא השורדים. **ולבקר קוריין בקר** - ולא צמד. **הכי גרשינן צמד זבין ליה בקר לא זבין ליה** - ואמאי קאמער רביה יהודה צדים מודיעין שמכיר את הבקר והלא בקר אינו בכלל צמד כלל דנימה לשון שלו כך הוא שקרה גם לבקר צמד ואפיilo בשאדווקין בו נמי לא קני דהא לא מפליגין

בין אדוקין לשאינו אדוקין כדמות גבוי קرون ופרדות ולקמיה בשמעתין
נמי אמרין דמתניתין מילוי מילוי קתני. **הכי גרטשין ולא דקרו ליה נמי לבקר**
צמד כולה זבין ליה - דכי האי גוונא גרטשין גבוי המוכר בית לחביו בביבה
גדולה בפרק המוכר את הבית (לעיל בבא בתרא דף סא). **כולה זבין ליה** -
ואמאי אמרי רבנן אין הדמים ראייה הא ודאי כיון דכולי עלמא קורין גם
לבקר צמד וגם הדמים מודיעין עליה דמוכר רמייא לגלוויי דלא בקר קא מזבין
אלא העול לבדו ומදלא פירש אמרין שמכר הכל. **ה"ג לא צריכא באתרא**
דאיכא דקרו ליה לצמד צמד ולבקר בקר ואיכא דקרו נמי לבקר צמד -
והשתא מספקא לנו בהאי גברא מהי מיניו הוא אם קרא לבקר צמד אם
לאו. **רבי יהודה סבר הדמים מודיעין** - שהוא מן הקורין לבקר צמד ובקר
מכר עם הצמד. **ורבן סברי** - כיון דיש קורין לבקר בקר ולא קרו ליה צמד
לא אמרין הדמים מודיעין דזדלא האי מיניו הוא ולא מכיר את הבקר דיז
 לוקח על התחרונה אדוקי ממונא בחזקת מריה ולא אמרין דמים מודיעין
אבל hicca דכל בני העיר קורין לבקר צמד כיון דפשיטה לנו דהאי גברא רגיל
לקרות גם לבקר צמד וגם דמים הרבה יש כולה זבין ליה. **ואי אין הדמים**
ראייה - כלומר נהי נמי דאיין הדמים ראייה ומכר את הצמד לא מכיר את הבקר
דמשמע אבל הצמד מקור ואמאי ליהו ביטול מקה שיבטל המקח ויחזיר לו
דמיו ויטול צמדו כדין כל אונאה יתר משותות דבטל המקח בפרק הזהב (ב"מ
דף מט) ובשותות מצומצם אמרין קנה ומחזיר אונאה ובפחות הויא מחייב.

דף עח.א

ה"ג וב"ת ביטול מקה לרבען לית להו - כלומר דאונאה ודאי אית להו דמן
התורה היא דכתיב לא תונו (ויקרא כה) אבל ביטול מקה לית להו אלא
סבירא להו יותר משותות עצמה דמי וקנה ומחזיר אונאה. והתנו -
בפרק הזהב. **ר' יהודה אומר המוכר ס"ת בהמה ומרגלית אין להם דין אונאה**
ואמרו לו קו' - ואמרי' בגמרא עד כמה לא הוי אונאה אמר אמייר עד כדי
דמיון דהינו יותר משותות לא הוי אונאה אליבא דרבי יהודה ואפילו להחזיר
אונאה אלא מחייב היא דעבד איניש זבין להו ביוקר ומדקامي לייה לא
אמרו דין להן אונאה אלא אלו המנוין במשנתנו עבדים ושטרות וקרקעות
וטעמא יליף הטעם מקרים אבל לכל מיili אית להו דין אונאה וביטול מקה כך
פירשו רבותינו ולא נהירא דהא לא שמעין להו מהכא דעת להו ביטול מקה

ביתר משותות אלא ש"מ דאייא אונאה וצריך להחזיר הדמים ונראת בעיינן לפרש כן ואי אין הדמים ראייה ל垦נות בקר עם הצמד אמא מתקיימת מכירת הצמד למגמי שלא יחזיר לו זה כלום ללוקח מאונאתו שכן משמע לשון המשנה מכר את הצמד לא מכר את הבקר אבל מכירת הצמד מכירה מעלייטה היא ואמאי לא מיבעיא דאוננתו היה לו להחזיר אילו נתנה שתות אלא אפילו ביטול מכך ليיהי מן הדין דהא נתנה יותר משותות טובא וכ"ת רבנן לית להו לא החזרת אונאה בשותות ולא ביטול מכך ביתר משותות אלא בכל עניין קנה ולא יחזיר לו כלום שאין לנו לכופו בב"ד לכך אם איינו רוצה לצאת ידי שמיים וה坦ן אמרו לו לא אמרו אלא את אלו אבל שאר דברים יש להן אונאה וצריך להחזיר ואמאי אמרינו במתניתין אין הדמים ראייה דמשמע שהמכירה תתקיים למגמי ולא יחזיר לו מוכך ללוקח ממועתיו כלום והאי דקאמר גمرا וכ"ת ביטול מכך לית להו לאו דוקא דין דמאונאת שתות קפריך אלא משום דקפריך וליהי ביטול מכך דרבותא קפריך מש"ה קאמר נמי וכ"ת ביטול מכך כו'. ומ שני - מי אין הדמים היינו ביטול מכך שאין הדמים ראייה ל垦נות את הבקר להתקיים המכר אלא לא מכר את הבקר ויבטל המכך משום אונאת יתר משותות. **בכדי שהדעת טעה** - וסבירו לבבו שכך שווה כגן שווה ה' בז' או ו' בח' והלכך בטל מכך דמקרה טעות הוא אבל בכדי שאין הדעת טעה במתניתין צמוד שווה פרוטה אין קוניון אותו במנה או מאותים ומסתברא כתירוץ אחרון וكمא שינוי דחיקא הוא. **אימור מתנה כו'** - יש לנו לומר דמתנה בעלמא הוא דיהיבליה. **מתני**. **כליו** - בגמרה מפרש להו. **רבי יהודה אומר כו'** - כולה מייפרשא בגמרה. **חמורך זו** - כמותה שהיא עם כלים שעליה. **חמורך היא** - כלומר אם זו היא חמורך מכור אותה לי דהינו מכור את החמור סתם וסבירא ליה לרבי יהודה דין כליו מכורין אפילו בעודן עליו. **גמ' מחלוקת** - דתנא קמא ונחום המדי בכלים העשוין למשוי החמור כגן שק ודיסקיא שעשוין ליטול בתוכו משاوي ולתת על החמור. **וכמוני** - מרכיבתא דński וכדליךנו וגם הוא ממין משاوي שהאשה יושבת כמשاوي דסתם חמור לרכיבת אנשים קאי. **דת"ק סבר** - חמור לרכיבת אדם עומד ולא למשاوي הלכך המכור את החמור סתם לא מכר אותן כלים העשוין למשاوي אלא אותן כלים העשוין לרכיבה כגן אוכף ומרדעת ונחום המדי סבר חמור למשاوي עומד וקנה כולן גם האוכף ומרדעת דלטיעון משاوي על גבן עשוין. **אוכף ומרדעת** - בין לרכיבה בין למשاوي. **קילקי** -

צינגל"ש לקשר האוכף בחבישת החמור. **חבק** - פוטרייל וצרבי רכיבת הון. **הא לא אמר ליה** - חמור וכליו אלא סתם מכר לו את החמור לא קנה את האוכף ומרדעת ואם איתא לדעולה הא מני לא רבנן ולא נחום המדי אלא ע"כ באוכף ובמרדעת פליגי והא ברייתא רבנן היא. **לא הוא הדין כו'** - ורבנן היא ולא נחום המדי דلنחותם מיקנא קני נמי شك ודיסקיא וכומני. **והא קמ"ל דאע"ג דאמר ליה חמור וכליו** - לא אני הא ייתור לשון לטפויشك ודיסקיא ולא קני فهو כרבנן. **בעודן עליו** - הא شك ודיסקיא מחלוקת בעודן עליו בשעת מכירה אבל בשאיו עוזן עליו מודה فهو נחום לרבן דין מכורין ואפילו אוכף ומרדעת נמי אין מכורין אם אין עליו. **או דלמא בשאיו עוזן עליו מחלוקת** - ואפ"ה אוכף ומרדעת קנה. **ת"ש וזמן שאמר לו הוא וכל מה שעליו הרי מולן מכורין** - אפילו شك ודיסקיא וכומני ובע"כ בעודן עליו מיيري דהא קטני וכל מה שעליו ואפ"ה קטני רישא דין מכורין בכלל החמור עד דא"ל בהדייה וכל מה שעליו בדקתי סייפה. **אי אמרת בשלמא בעודן עליו מחלוקת הא מני רבנן היא** - דאמרי לא מכיר את כליו ע"פ שעודן עליו. **מני** - לא נחום ולא רבנן דהא בעודן עליו מיيري ואפ"ה לא מכיר מסתמא עד דא"ל בהדייה וכל מה שעלייה וכי היכי דפריך מסיפה ה"ל לפניו מרישא דקתיי בהדייה לא מכיר אלא משום דעתך פירכיה ממה דקתיי וכל מה שעלייה דמשמע בעודן עליו מש"ה אלימה פרוכי מינה דסיפה. **ת"ש רבי יהודה אומר פעים מכורין כו'** - ורבי יהודה בעודן עליו מיيري דהא קטני חמוץ זו כליו מכורין דמשום דאמר זו דמשמע כמו שהוא טעונה מש"ה כליו מכורים ומאי דאמר ת"ק קאי דשמעינהו דמייפרגי בעודן עליו למיר מכיר ולמר לא מכיר ואתהஇהו למימר פעים מכורין כו' ולהכריע ביןיהם אתה.

דף עח.ב

מילתא אחראיתি קאמר - אינו איירו בשאיו עוזן עליו אבל בעודן עליו דברי הכל מכור ואתה ר' יהודה לאפלוגי אדוקיא דידחו דאפי' בעודן עליו פעים שאין מכורין. **ואמר רב פפא עיסקא** - דאית בה מיקריא אנטיקי אבל עיסקא דחוץ לסייעה לא מיקריא אנטיקי הלכך על ברוח בעודן עליו מיירי וא"נ כל פרקמטיות מיקריא אנטיקי מיהו מתני' לא איצטראיך למיתני דלא מכיר אלא עיסקא דבגזה אבל עיסקא דלבראי מינה מימר בעי בתמייה. **מילי מילוי כתני** - חדא בעודן עליו וחדא בשאיו עוזן עליו שהכל הולך אחר מנהגו של עולם

יש דבר שהוא בכלל חבירו בעודו עליו ויש דבר שאינו בכללו אף' בעודו עליו. **כולחו סבירה להו מו'** - לאו מושום דכלוחו סבירה להו כי הדדי דהאי לית ליה סברא דהאי דלמר הא מילתא בטל לגבי דהך ולמר איזיך מילתא בטל לגבי איזיך ומיהו בחדא שיטה הולכין שמוסיפין מכירת תשמשין טפי מרבען דידהו חוץ מר"מ לבדו דס"ל דכלוחו מכוון שהרי אמר כל תשמשי כרם ומשום הכי לא קאמר אבי אמרו דבר אחד ובכל מקום שאמר אבי אמרו דבר אחד בಗמ' כן צריך לפרש. **דר"א ור"ש** - בהמוכר את הבית. **ה"ג דתניא ר"מ אומר מכיר את הכרם מו'** - שלא תנן לה במתני' וכABA שאל אשכחן לה בתוספתא. **ר' נתן וסומכוס** - בראש פירקא. **אמר רבא** - כאשר חמורך זו ודי יודע הוא שחמור זה שלו הוא והכי ה"ל למימר מכור לי חמורך דהא ליכא קמיה שני חמורים שיאמר את זה מכור לי והלך האי דקאמר זה משום כליו כלומר חמור זה כמוות שהוא. **חמורך הוא** - משמע לשון שאילה אמר לו אם חמורך הוא ותמכרו לו הלך לא מכיר את כליו דס"ל לר' יהודה דהמוכר את החמור סתם לא מכיר את כליו אף' בעודו עליו. **מתני' המוכר את החמור - סתם. סיח** - בנו של חמור קרוי סיח, לא מכיר בנה - בגמרא מפרש Mai Shana Perha Machmor. **מכיר אשפטו** - מקום עמוק ג' או גובה שלשה שרגיל מתחת שם זבל בהמותינו. **בור** - של מים מכונסין. **מכיר כוורת מכיר דברים** - דכל הני דקחשיב בטילי להני דקביעי אבל מכיר זבלו לא מכיר אשפטו מכיר מימי לא מכיר בоро וכן כולן ומילתא דפשיטה היא ולא אctrיך למיתני. **מכיר יוניים** - שובכו ושבאים לתוכו. **גמ' היכי דמי** - הך מכירה דחמור ופרה דבחמור מכיר סיח ובפרה לא מכיר בנה. **ואי דלא אל היא ובנה** - והלך לא מכיר את בנה דס"ל להאי תנא דאין הבן נ麥ר בכלל האם משום דגופין מחולקים הוו ואפשר לבן להיות בלי האם אפילו חמור נמי לא י麥ר סיח בכלל חמור. **אמר רב פפא** - כל היכא דזבין חמור ופרה פשיטה ליה לתנא דמתני' דאין הבנים מכורין והכא במי עסקין דא"ל חמור מניקה ופרה מניקה והלך בשלמא פרה בדיון הוא שלא מכיר בנה כדיין המוכר פרה סתם דהאי דאמר ליה מניקה לאו לטפויי בנה קאתי אלא לחלבה קאמר דאי לא ליהו לה חלב ליהו מכך טעות הלך מסתמא אין בנה מכור עד שיפреш. **אלא חמור** - שאין צורך לחלבה האי דא"ל מניקה שיש לה ולד קאמר עם הولد מוכרכה לו וכਮאן דפריש בהדייה היא ובנה דמי. **שמהלך אחר סיחה נאה** - בקריאה בנחת וברמיצה הולך למקום שהאדם חפש אבל זקן צריך מרdue.

אמר שמואל בר נחמן כו' - משום דמיiri לקמיה בסיח נקט לה. **מאי דכתיב על כן יאמרו המושלים וגוו'** - פשיטה דקרה מيري שכשנלחם סייחון במלך מוואב הראשון ויקח את כל הארץ מידו נתנבה בלבם וחביריו שניצח סייחון למוואב ומיהו פרשה יתרה היא דמה צרייך ליכתב זה אם להשמיינו דעתו ומוואב טיהרו בסיחון הרי כבר כתיב והוא נלחם במלך מוואב הראשון ואין צרייך יותר הילך לדרצה כתבה משה רבינו. **המושלים ביצרן** - צדיקים כדכתיב ומושל ברוחו מלוד עיר (משל טז) צדיק מושל יראת אלhim (שמואל ב כג). **הפסד מצוה** - שמתבטל מריווח בשבייל שעוסק במצבה או נתן צדקה ומחסר ממונו נגד שכחה המרובה לעתיד. **ושכר עבירה** - שלא להשתכר בעבירה עכשו נגד הפסדה שיפסיד יותר לעתיד. **אם אתה עושה כן** - לחשוב הפסד נגד שכר. **עיר זה** - שמתפתחה ביצרו ובדברי האפיקורסים ואינו מושל ביצרו. **תצא אש מן המחשבים** - הצדיקים ותאכל את שאינם מחשבים כדאמרינו בפирקין לעיל בבא בתרא (דף עה) [כל אחד ואחד נכוה מהופתו של חבירו] חופתו של קטן מהופתו של חבירו הגadol ממנו. **שנקראו שיחין** - אילנות כדכתיב (טהילים צב) צדיק בתמר יפרח כארז לבנון ישגה וכתיב והוא עומד בין הדרים (זכריה א) ואמר ר' יוחנן (סנהדרין דף צג) אין הדרים אלא הצדיקים כדכתיב וכי אומן את הדרה וכתיב (שיר השירים ז) אמרתי עלה בתמר וגוו' ואמור רבנן (סנהדרין דף צג) אני אמרתי עלה בתמר ולא עלתה בידי אלא - סנסן ומנו חנניה מיישאל ועזריה תחת אחד השיחים (בראשית כא) מתרגמינן תחות חד מן אילניה וכתיב נמי וכל שיח השדה טרם (שם בראשית ב) ומתרגמינן וכל אילני חקלא. **ער מוואב** - עיר שמהילך אחר תאומות. **ואכלת נמי האש** - גסי הרוח המגביהין דעתו כו' בפ"ק דע"ז (דף יח ע"ש) אמר ר"ל כל המתלוצץ נופל בגיהנם שנאמר זד יהיר לא שמו וגוו' וכל המתויהר נופל בגיהנם שנאמר זד יהיר לא שמו עווה בעברת זדון ואין עברה אלא גיהנם שנאמר يوم עברה היות הוא. **אבד חשבונו של עולם** - כלומר לית דין ולית דין.

דף עט.א

עד נופח - כלומר אש שמנופח מעצמו כדכתיב תאכלחו אש לא נופח (איוב כ). **شتדאיב נשמתן** - כמו וଡאボן נפש (דברים כח) ולאדיב [את] נפשך

(שםואל א ב). **עד דבעד** - קודשא בריך הוא מאי דבעי למייעבד לרשעים לעולם הבא דאילו בעולם הזה זרכט צלהה כדי לטרדים לעולם הבא עד דריש ליה עד דבעד ומידבא דריש ליה מאי דבעי ובלשון קצר. **מהאש יצאו** - מן התורה פירשו דכתיב (ירמיהו כג) הלא כה דברי כאש וכתיב (דברים לג) מימינו אש דת למו (ופסוק הוא בירמיהו). **רפאים בעמק שואל** - כפול לשון הוא. **תנו התם** - במס' מעילה פ"ג. **כל הרاوي למזבח ולא לבדוק הבית** - כגון שור וכשב ועז תמים דהמתפיס תמים לבדק הבית עובר בעשה וכן תורים ובני יונה סולות ולבונה ויין ושמן כל הנך גופן ראוי למזבח ואינו ראוי לכבשן בבניין. **לבדק הבית ולא למזבח** - כגון זהב וכסף ואבני יקרות וכיוצא בהן. **לא לזה ולא לזה** - כגון חלב גבינה מורייס אשפה עשבים וכיוצאה בהן וכל הני דקתי ראשון ראשון חשוב דקדשי מזבח חשבי מקדשי בדק הבית וקדשי בדק הבית חשבי מקדשי דמים שאין ראוי גופן לא למזבח ולא לבדוק הבית אלא לימכר וליקח בדמייהן צרכי מזבח או בדק הבית הכל כמו שפירש בשעה שהקדיש הלכך לא זו אף זו קטני דלא מיבעי הנך קמאי דחמרי דמעליין במה שבתוכן אלא אפילו הנך בתראי מועליין נמי במה שבתוכן. **בור מלא מים** - כשהקדיש לא הזכיר אלא את הבור. **מים** - ראויין לבדוק הבית לעשות טיט ולא למזבח דמים מכונסין פסולין לניטוך המים וגם אין מדיחין בשער הקרבנות אלאمامת המים שבעזרה. **ASFOT MELAOT ZBL** - לא למזבח ולא לבדוק הבית. **שובץ מלא יוניים** - ראוי למזבח ולא לבדוק הבית דלא חזו לשקען בבניין והשובץ עצמו לא הוקדש אלא לדמיוadam עוקריין אותו ממוקומו ליתנו בבניין זה הפסד גדול שהשובץ נמכר ביוקר ועוד כל הני דקתי למזבח ולא לבדוק הבית כי אמה שבתוכם קαι וה"ק לא מיבעה אי הוו מה שבתוכו קדשי מזבח דקדשי אלא אי הוו נמי קדשי בדק הבית קדשי. **אלון מלא פירות** - לא למזבח ולא לבדוק הבית דלבניין לא חזו ולקרבן נמי לא חזו כדכתיב כל שאור וכל דבש לא תקטירו (ויקרא ב) ובכורים לכהן הון כתרומה. **שזה מלאה עשבים** - עשבים לא חזו לא למזבח ולא לבדוק הבית. **מוועליין בהן** - אם נהנה מהן שווה פרוטה כגון הצניע חפציו בבור או הוריד שם הבית של מים לKERER וכן אם תלה חפציו באילון או נתן יוניים בשובץ והניח זבלו במקום אשפתו. **ובמה שבתוכן** - אם נהנה מגופן שאכל מן הפירות וממן היוניים וממן המים כדנפקא לו במסכת מעילה בפרק הנהנה מן המקדש (דף יח ע"ש) דבמחובר לקרקע יש מעילה אם נהנה ע"פ שלא פגס ובתלושין לא

הויא מעילה עד שיפגס. אין מועלין במה שבתוכן - דס"ל לר' יהודה אין מעילה בגידולין דמשום גרמא דקגרים ליה קרקע הקדש ליגדל אין לנו לעשותו הקדש דמ"מ אין ממון דהקדש מעורב בהן. **נראין דברי ר' יהודה** - במקדיש בור ושובץ ריקניין ואח"כ נתמלאו אין מועלין במה שבתוכן. **בשלמא** - מאי דאמר רבי נראין לי דברי ר' יהודה בבור ושובץ דמשמע אבל בשדה ואילן אין נראין לי אלא דברי ר' יוסי שפיר קאמר דהא חזין דפליג ר' יהודה אדר' יוסי בשדה ואילן אלא האי דקאמר נראין לי דברי ר' יוסי בשדה ואילן דמשמע אבל בבור ושובץ אין נראין לי מכלל דפליג בבור ושובץ בתמייה. **והא רבי יוסי בשדה ואילן קאמר** - בהדייא ובבור ושובץ מודי ליה והכי הוה למיימר הלכה בר' יוסי או רואה אני דברי ר' יוסי ומיהו במאי דקאמר נראין דברי ר' יהודה בבור ושובץ אייכא לאקשויי נמי דהא משמע מכלל דפליג עליה ר' יוסי בבור ושובץ וכיון דטסיפא פריך לה בהדייא טפי ה' פירכא גופא לא חיש לפרכוי מרישה. **הכי קאמרכו** - כלומר האי ודבריו ר' יוסי דקאמר רבי לאו אנראין קאי לומר ונראין דברי ר' יוסי אלא כן תפרש אותו שדברי ר' יוסי בשדה ואילן אבל בבור ושובץ מודי ליה ורבו לפירוש אתה דברו ושובץ לא פלייגי דלא תימא ר' יוסי בבור ושובץ נמי פלייג וט"ל בר' אלעזר בר' שמעון לקמן בשמעתין דאמר מועלין במה שבתוכן היכא דהקדישן לבור ושובץ ריקניין ואח"כ נתמלאו ולדבריו דר' יהודה קאמר לדידי מועלין נמי בבור ושובץadam מקנה דבר שלא בא לעולם דקנה לו רשות הקדש אלא לדידי אודี้ לי מיהא בשדה ואילן דmourlin בגידולין הבאין לאחר מכן משום דקינקי מהקדש وكא"ל ר' יהודה לא קמ"ל רבוי דברו ושובץ מודי דלא אלים רשות הקדש לקנות מן רשותוصيد הדיזוט דאילו בהדיוט אתרבאי רשות מואם המצא נמצא בידו (שמות כב) אבל לא בהקדש. **הקדישן ריקניין** - לקמן מפרש اي בבור ושובץ اي בשדה ואילן. **דברי הכלכו** - בר' יהודה ור' יוסי דלא פלייגי בהו נמי לעיל. **אל אבי** - לרבה רבוי הקשה הליכך גרסוי לקמן אלא אמר רבה כלומר חוזר בו ופירש כן ולא גרסוי אלא אי איתמר היכי איתמר. **הקדישן מלאין** - סיפה דהך ברייתא דהקדישן ריקניין היא כדקתיini. ור' אלעזר מחליף - החליף שיטתו דעליל גבי הקדישן ריקניין מועלין במה שבתוכן והכא קאמר אין מועלין במה שבתוכן ומשום דמיילתא דתימה היא דכ"ש הכא הוה ליה למימר מועלין במה שבתוכן הליכך קטני מחליף.

ואין בשדה ואילן - פליגי לעיל לגבי הקדישן ריקניין וה"ה בסיפא אמאי מחליף כ"ש הכא דמועlein במה שבתוכון دائיכא תרתי גידולי הקדש וגם הקדיש הכל ביחיד דלא גרע ממוכר אלא אי בבור ושובך מוקמת לה איך לא פירוש טעם מחלוקתנו במלאן וריקניין כדמפרש لكمון אבל בשדה ואילן ליכא למיתב טעמא אמאי מחליף. **ה"ג אלא אמר רבה מחלוקת כו'** - מחלוקת דמלאן וריקניין בבור ושובך כדמפרש ואיזיל אבל בשדה ואילן בין מלאן בין ריקניין דברי הכל מועlein בהן ובמה שבתוכן הרבה יוסי דנימוקו עמו. **פלוגתא דר"מ** ורבנן - לגבי האומר לאשה הרוי את מקודשת לי ע"מ שאתגייר ע"מ שתתגידי כי כו' בהרבה מקומות. **אימור דשמעת ליה לר"מ כגון פירות דקל** - שהמוכר פירות דקל לחבירו ע"פ שעדיין לא באו לעולם אינו יכול לחזור בו משיבואו לעולם זהא ודאי עבידי דעתו דומיא ע"מ שאתגייר דעתיה לאיגורי וכי האי גוונא נמי מפרשין לע"מ שאשתחרר ע"מ שתשתחררי כו' שהבטיחו רבו לשחררו ומיהו ר"מ לא איירי בפירות דקל אלא רב הונא דקאי כוותיה במסכת יבמות בפ' האשעה רבה (דף צג) דאמר רב נחמן בר יצחק רב הונא כרב ורב כרבי ינאי ורבו חייא ורבו חייא קר"מ וכולחו סבירה להו אדם מקנה דבר שלא בא לעולם רב הונא Mai היא דעתמר המוכר פירות דקל לחבירו אמר רב הונא עד שלא בא לעולם יכול לחזור בו משבאו לעולם אינו יכול לחזור בו. **הני מי יימר דעתו** - אם לא יביא מים וישפוך לתוכה הבור או יביא יוניים לשובך. **הבאיס דרץ חציו** - שהbor עשי במקום מדרון דממילא אותו לבור. **درץ שובכו** - הסמוך לזה דודאי עבידי דעתו יוניים הנולדים לשובך ריקון זה ודוקא שובכו אבל שובך של אחרים יכולין הן לעכב שלא יבואו לכאנ (ולא דמי לפירות דקל) בשם רבינו זקנינו מ"כ. **סביר לה** כאבוחה - בשילתי המוכר את הבית דאמר המקדיש את השדה לא הקדיש אלא חרוב המורכב כו' ומפרשי בגם' דסבירא בעין רעה מקדיש דנין דין גבוחה מדין הדיות כו' והלכך כי היכי הדיות המוכר בור סתם לא מכיר את מימיין כדמוף' בסמוך ודלא כמתני' דאמר מכר בור מכר מימיין אף דין גבוחה כו' ומיהו היכא דאין בו מים בשעת הקדש קדשי המים הבאיין לאחר מכאן דאדם מקנה דבר שלא בא לעולם ודעתו היה להקדישן דבר דבר שלא זכה בו עדין ליכא למימר עין רעה אבל כשהbor מלא מים והמים והbor שלו הון והוא הקדיש הבור איך למימר דהמים שיר לעצמו ורבנן דפליגי עליה

סבירא להו דבעין יפה מקדיש אי נמי סבירא להו רבבי נתן דאמר מכר בור מכר מימי ולא גרע הקדש מהדיות. **מתני' ייחידאה היא** - רבבי נתן קאמר לה אבל רבנן פלייגי עלייה מיהו הלכתא כמתני' כדאמר ביבמות (דף מב) דעתם במתני' ומחלוקת בברייתא הלכה כתם דמתני' ואע"גDK אמר ייחידאה היא לאו למימר דלא סבירא לנו כוותיה אלא לאשמעין דרבנן אלעזר ברבי שמעון סבירא ליה כרבנן אבל כשאמורה אומר דבר מדעתנו לפסוק הלכתא היתר או איסור או דין ומקשי ליה ממתני' וממשני ייחידאה היא לא סבירא לנו כי ההיא משנה דאמורה סמכין וכמ"ד האמורא לית הלכתא כמתני' דמי.

דף פ.א

מתני' הלוקח פירות שובך - כגון שאמר לו בניסן מכור לי פירות שנה זו מה שילדזו בכל חדש אבל האמהות לא קנה ודרכן היוננים לעשות שני ולדות בכל חדש זכר ונקבה חוץ מחדר אדר שאין يولדין והנהו ולדות גם הם לסוף ב' חדשים עושים ולדות בכל חדש וכל שני ולדות קרוין ברכיה. **מפריח** - הלוקח ברכיה ראשונה מניח לפרק עם האם שאוthon לא מכיר שכן דרך המוכרין פירות שובך לעכב ברכיה ראשונה להיות צוות לאמהות להתקיים השובך פון יברחו האמהות והוא שובכו לא מכיר הלכך מסתמא גם ברכיה ראשונה של שנה זו עיכב עם השובך דו' היא קיום השובך ובגמר' מפרש דגם פירות הראשונים דההיא ברכיה ראשונה שייר המוכר להיות צוות להזעם עם ברכיה ראשונה פון תברחה דהא אמא לא מצטוותה ומכיון שתברחה ברכיה ראשונה תברחה גם האם ונמצא מפסיד שובכו כך דעתו לפרש בגמ' **פירות מורת** - של שנה אחת דברים הנולדדים מן הכוורת. **נוטל ג' נחילים** - ג' חברות הנולדות ראשונה בג' זמנים מט' ימים או י' ימים זה אחר זה שכן דרך הכוורת בתחילת ימות הקיץ יצא מן הכוורת נחיל של דברים ילדות שילדזו האמהות ויושבין על ענף האילן ומביא כוורת חדש ומכניסו לתוכו וכן לסוף ט' או י' ימים יוצא נחיל של דברים אחר ומביא כוורת אחרת ריקנית ומכניסו לתוכו וכן השלישי וקורין לו טירציל ויש שעושין עד ז' וח' פעמים במלכות יון ובמלכות זו רובן עושים ג' פעמים והשלישי גרע מכלון האחרון גרען אילך הלכך די בג' נחילים ראשונים שהן חשובין. **ומסרט** - כלומר מכאן ואילך יגרום להם המוכר שישטרסו מאליהן ולא יעשו עוד פירות כדי שיהו טרודין ועסוקין לעשות דבש וכל זמן שעושים דבש אין שעשים ולדות והדבש של מוכר

הוא שכן דרך הכוורת לאחר שיצאו כל הנחילין עשה דבש ויש שהורגין אותו ולוקחין הדבש ויש שמריקין אותו לכוורת ריקנית. **ומטרס** - בגמרה מפרש. **חולות דבש** - הכוורת לאחר שעשתה פירות ויצאו הנחילין לוקחין את הדבש והוא עשוי חולות ויש בו י' חולות או עשרים זה הצד זה משועה ודבש מעורב יחד והמוכר חולות כוורתו ולא מכיר את הכוורת רוצה הוא להכניסה בימאות הגשמיים להצעעה לשנה הבאה לעשות פירות והלך מסתמא שיר ב' חולות להתרננס בהן הדברים בימאות הגשמיים. **גרופיות** - ענפים וחוזר וצומח כדמיiri' בבראשית רביה ויתע כרם לא היה לו ליטע לא ייחור אחד ולא גרופית אחת ומהיכן היה לו א"ר אבא בר כהנא הכנס עם זמורות לנטיות וייחורים לתאים וגורופיות לזרעים. **גמ'**. **והתニア** - הלוקח פירות שובץ מפריח ברינה ראשונה ושניה וקס"ד דשתי בריכות הללו מן האמהות כಗון ברינה ראשונה של ניסן וברינה שנייה של אייר ולהלך קשה למתרנין שלא משייריא אלא ברינה ראשונה של אמהות לבדה אבל כל מה שלידו האמהות עוד הכל מקור. **ה"ג בפי ר"ח מרומי לא קשיא הא לה הא לאמה** - האי שנייה אבריקה ראשונה קאי שיפריח גם ברינה ראשונה שתלד היא ברינה ראשונה לסוף ב' חדשים כדי שייהו צוות לבريقת אמן ראשונה וכן משמע הא לה האי שנייה לה לבריקה ראשונה משיירין אותה כדי שתתקיים היא. **ואה לאמה** - האי ברינה ראשונה דקתני במתני' ובברייתא לאמה קאמרISM משיירין לה לאם בריקה ראשונה ממנה להיות לה לצוותא ובאה הברייתא להשミニון דמההיא בריקה ראשונה של אם משיירין גם ממנה בריקה ראשונה ומאי דלא פירש במתני' פירש בברייתא והאי דקרי לפירות ברינה ראשונה שנייה משום דשניםים הם לאמהות של אמן בני בניהם שניים הם לזקנים ובין מתני' ובין ברייתא במוכר פירות שובכו סטם מיירוי והמשנה והברייתא במכירה אחת מיירוי ובשובץ אחד כמו שפירשתי אלא שהברייתא פירשה יותר מזו המשנה דמתני' לא איירוי בבני ברינה ראשונה אם יפריח גם מהם או לא וכן נראה בעני ועיקר יש לשונות הרבה דמוקי לה בשני שובכין או בשתי מכירות ואין בהן ממש ושיטת השמوعה אינה מתישבת בהן כלל. **ופריך גمرا לאמה מ"ט** - די בבריקה ראשונה כדקתני במתני' מפריח בריקה ראשונה ולא קטני ב' בריכות פשיטה דמשום דמצטוותא אברטה כלומר אבריקה ראשונה דשבקינן לה ואזונא הוא הזכר בן זוגה בן פר"ח ולא הווה צריך הגמ' להזכיר דבר זה אלא משום שלא תקשי מה לנו לצוותא דברטה הלא יש לה בן זוג

דמצטוותא בהדייה הלך פירש לך דכל היותר שני מיני צוות בעי מתני' בן זוגה ובניה. **איה נמי** - ברכיה ראשונה מצטוות אמא ואבן זוגה שהרי יש לה שני מיני צוות ולמה אנו מצריכין להניח לה ברכיה ראשונה כדי שלא תברח היא ומתוך כך תברח גם האם וחרב השובך. **ומשני אמא אברתא** - בלבד מצטוותא שרחמי האם על הבית אבל בرتא דהינו ברכיה ראשונה לא מצטוותא אמא בלבד ואבן זוגה אלא אם כן יש לה בנים הלך מניחין גם ברכיה ראשונה בנים דהשתא אייכא חברות טובה - אמא ובן זוגה ובריכיה ראשונה ובריכיה של ברכיה ראשונה בת הבית דכיוון דaicא ג' חברות אפי' בני ברכיה ראשונה לא ערכי דמצטוותי אמאס ואם אמאס ואין להניח להם בנים לאצטוותי בהדייהו דהשתא האם מצטוותא אברתא ברכיה ראשונה ובריכיה ראשונה מצטוותא נמי אברתא ברכיה שנייה לאם שהוא ראשונה לה וההיא מצטוותא אמא ואם אמא דהוו להו חברות טובה כן נראהית בעניין שיטת שמוועה זו ויש לשונות רבות וא"א ליישבן. **במה מסרפן** - דלשון סירוס זכרות משמע פשוטה של משנה. **בחרדל** - להאכילן חרדל כدمפרש לקמיה. **לא חרדל מסרפן אלא** - גרמא בעלה קגרים להו כdmפרש. **חץ** - מר. **ואוכלות את דובשנו** - ומתוק שביעותן בטילות מפריה ורבייה וחוזרות ועושות דבש ורבינו חנナル פירש אוכלות דבש שבנקבי החלות וחוזרות ומגדלות בנקבים ואייכא למימר דלשנה הבאה يولדו אותן הדבורים וייהו של מוכר. ור' יוחנן - לאו אסירות של זכרות מיيري כלל אלא האי סיروس לשון דילוג הוא כמו קראה סיروس במסכת מגילה ירושלמית וה"ק מתני' נוטל ג' נחילין ע"י דילוג ראשון שלישי וחמשי והמוכר יטיל השאר שיהיה לשנייה מן הטוביים ומן החחשין שכן דרך סתם מוכרי כוורת. **במתניתא תנא** - והכי הלכתא דברייתא עיקר וגם לשון המשנה דקטני ומסרפס כן משמע שתחלת נוטל ג' נחילין רצופין ואחר כך מסרס זה נוטל אחד [הלוקח] נוטל אחד ומニア אחיד לצורך המוכר. **דבש** - אפי' בכוורתו אינו יוצא מידי מאכל ואע"פ שיש עת שהדברים אוכליין דובשנו אפילו הכי אינו יוצא מידי מאכל עד שיקצחו בפירוש למאכל דברים א"ג דזוקא בכוורתו הו אוכל אבל אם זב מכוורתו הו משקה מסתמא אלא אם כן חישב עליו לאכילה כדתניתא בהדייה בראש ברייתא דמסכת טהרות. **לא אוכל** - לטמא בכביצה. **ולא משקה** - לטמא ברביעית ומיהו לעצמו מקבל אוכל טומאה בכל שהוא כdmפרש בתורת כהנים מכל האוכל אשר יכול (ויקרא יא) אבל האי דבש בכוורתו אין לו

תורת אוכל כלל אפלו לקבל טומאה. **שתי חלות** - שמניחין לימوت הגשמיים לפרנסת הדבורים וምפורש בתוספתא שהן חלות חיצונות בפיירוש ר"ח. **רבא אמר ר' אליעזר היא** - משום דעתם דבש לא משמע אליה שתי חלות אלא כל דבש של כוורת הלך ניחה אליה לרבע טפי לאוקומה כיחידה.

דף פ.ב

דעתן כוורת דברים וכו' - כבר פירשתי בפ' המוכר את הבית. **הרי היא כקרקע** - והלך אפי' אם חישב עליה לא הווי מאכל לקבל טומאה כדנפקאلن מיערת הדבש. **ה"ג דבש שזב מן הכוורת אינו לא אוכל ולא משקה בשלמא לאביי ניחא אלא לרבע קשיא** - ולא גרסין בשלמא לאביי ע"ג דזב מוקצתה הוא ופירוש משובש היה בספרים שטעו לומר דלענין שבת מيري ולאו מילתא היא דלא שייך למימר האי לישנא דאיון לא אוכל ולא משקה אלא לעניין טומאה אבל לעניין איסור מוקצתה בשבת ה"ל למימר דבש שזב מכוורת אסור אלא לעניין הלכות טומאה מיתניתיא כדתניתא נמי כי האי גוונא בתוספתא בתחילת מס' טהרות (פ"ב) דבש שזב מכוורת דברים מטמא טומאת משקיןحسب עליו לאוכליין מטמא טומאות אוכליין. **אינו לא אוכל וכו'** - כלומר לא מקבל טומאה. **בשלמא לאביי** - דמוקי דבש כוורת בשתי חלות ה"ג בשתי חלות הלך ניחה ולא תקשי לרבות כהנא דכיוון דאיתקצו לדבורים ע"ג דזב בעי מחשבה. **אלא לרבע** - דלא בעי לאוקומי בשתי חלות קשיא לרבות כהנא דאפי' אי מוקי לה כר"א כיוון דזב לא חשיב כקרקע. **ע"ג כלי מאוס** - והלך כיוון דבתוך הכוורת לא הווי חשיב אוכל כר"א והשתא כשויצה הרי זב ע"ג כלי מאוס הלך צרייך מחשבה אבל אליבא דרבנן דחשיבי ליה אוכל בתוך הכוורת לא מבטל שם אוכל מיניה משום כלי מאוס עד שיפסל מלאכול הכלב כדאמרין בשחיטת חולין (דף עא) כן נראה בעניין. **קשהין - קיסמין** - דקין שאין ראוי לאספו אבל גבי כלי מאוס חשיב אוכל. **בשלמא לאביי ניחא** - דמוקי לה בשתי חלות ולא תקשי לרבות כהנא. **אלא לרבע קשיא** - לרבות כהנא דבעל כרחך לאו ר"ע היא דמחשבה לא מהニア ליה לשוויה כתלוש כי היכי דלא מהני לפירות מוחברים לקרקע לקבולי טומאה במחשבה. **טפח - דהדר** וצמח וע"ג דלא הניח שום גרופית. **בתולת השקמה** - שלא נקצתה מעולם. **סדו** - שכבר נקצת פעם אחרת ונDSL. **לפי שאין גזוו מחליף** - אם יניח ממנו חוץ לקרקע הוайл ונקצת בראשו. **ובתולת השקמה ג' טפחים** - בתמיה והלא

די בפחות. **מפני שהיא עבודה** - שיגדל יותר וכתיב וכרכך לא תזמור (ויקרא כה). **צדכו אסור** - כדמפרש לקמיה. **מן הקרקע עד י' טפחים** - ולת"ק איכא למימר דלית ליה האי שיעורא אלא שיעור אחרינה כגון מג' ולמעלה אסור. **וקוץ** - מלמעלה מעשרה הייך הוא לאילן ומחייבו. **הא אידך** - טפח או ב' טפחים מעלייה ליה ואמאי קטני לעיל ג' טפחים במשהו סגיא. **מכאו ואיילך** - **מן הקרקע עד ג' ומג' עד י'**. **לא מקש קשי** - כל כך ולא עלווי מעלי אלא מספקא לו משום דזימניין קשי זימניין מעלי. **הלך גבי שביעית** - שאסור לזרור אילן כדי שיבリア עבדין מידיו קשי דפשיטה לו ביתה דלא ישבייה בזימור זה משום דספק איסור דאוריתא לחומרא אבל גבי מkick וממכר דעת המוכר לשיר לעצמו כדי מחית האילן ודאי. **אם נאמר תמר** - שעושה פירות ואין גזוו מחליף למה נאמר ארץ שגזוו מחליף ואין עושה פירות קשו קראי אהדי אם מדמהו לארץ ותמר מכל וכל. **אף צדיק אין עושה פירות** - שאוכל צדקותיו בעוה"ז ואין לו לעוה"ב א"נ שאין מאכילין אותו פרי מעלייהם נאמר תמר כדכתיב נמי קרא אחרינה אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלייהם יאכלו (ישעהו ג'). **אין גזוו מחליף** - אם נקוץ. **אף צדיק אין גזוו מחליף** - אם מת שלא יולד בן כמוותו א"נ אם יפול לא יקום. **לכך נאמר ארץ** - כדכתיב כי שבע יפול צדיק וكم (משלិ כד). **ארוז** - קיצא בלע"ז. **טורניתא** - פ"ז, כל שמות הללו הם היו בקיאים בהם. **אפרסמא** - ש"פ שמננו עושים הזפת כן נראה בעיני. **ברתי** - בוויי"ש. **שאגא** - איכא דאמר ש"פ וא"כ אפרסמא הוא שמננו יוצא שמן אפרסמוון. **שורבינה** - לא איתפרש. **ומקשין** - הני שבעה הו. **הוסיפו עליהן** - חכמים על אותן שבאותו פסוק. **אלונים** - בוטמי כדמותגמא תחת האלה בוטמא (בראשית לה). **בלוטי** - קיישנ"א שטען גلونץ.

דף פ.א
כסייטה - אילן שגדל בים ויקר הרבה וקורין קורייל". **ורי** - אילן שגדילין בו ביש וקורין לדידי"ר. **ודולבי** - קיישטניי"ר. **מתני**. **הקונה שני אילנות** - סתמא לא קנה קרקע סביביו כלל ואפי' מקום האילן והרי הוא כמו שקנאן לפירותיו שכשיבו יעקרנו וילך. **קנה קרקע** - דחשי להו שדה האילן. **הגדילו** - הרחיבו הענפים הרבה. **לא ישפה** - לא יקוץ אותן בעל הקרקע ע"פ שהצל רע לבית השלחין דכיוון דין לו קרקע לבעל האילנות שהרי

שעבד לו שדהו לצורך האילנות כל צרכן שעיל מנת כן לקחן. גזע - בגמרה מפרש. שלו - של בעל האילן דמגוף אילנות קאתי. של בעל הקרקע - דכיוון דמתחת לקרקע יוצא מקרקע גדול. אם מתו - יבשו. אין לו קרקע - ליטוע אילן אחר במקום. קנה קרקע - דחשיבי שדה האילן ובגמ' מפרש כמה יש לו קרקע והיאך נתועים דעתרפי. הגדילו - חוץ לקרקע שלhn. ישפה - המוכר דכיוון שאין טועין בשל מוכר כי אם בקרקע של לוקח והמוכר לא שעבד לו קרקע שלו אינו מניחן ליכנס בשלו מאחר שמצויקין לו. גמ'. תנן התם - במסכת בכורים. ואינו קורא - לפי שלא קנה קרקע ולא קרינה בית פרי האדמה אשר נתהה לי (דברים כו) ולקמיה פריך א"כ למה מביא. מביא וקורא - ור"מ לטעימה דס"ל קנה קרקע אבל באילן אחד מודה. מחייב - להביא בכורים בлокח פירות שבailן ואotta שביכרה תחלה קשור בה גמי לידע שמכרת היא והאי דקטני הקונה שני אילנות משום רבנן נקט فهو דאילו רבבי מאיר אפי' באילן אחד שאין לו קרקע מביא וקורא. משנה יתרה - הץ דברורים. אלא ש"מ מחייב היה ר"מ כו' - והכי קאמר אפי' אם בדבריכם כן הוא שני אילנות אין להן קרקע אפי' hei מביא וקורא דלא חיישין לקרקע גבי מקרא בכורים. והכתב אשר תביה הארץ - אבל לוקח פירות לא מביא ולא קורא. והכתב אדמתך - ראשית בכורי אדמתך תביה. למעט אדמת עכו"ם - שם יש לו לעכו"ם קרקע בארץ ישראל ולקח ממנו פירות אין מביא מהן בכורים ונראה בעני דהכי גרשין והכתב אדמתך אדמתך שני פעמים כתיב ראשית בכורי אדמתך בספר ואלה שמות בואה המשפטים ובכוי תשא וקמשני חד למעט אדמת עכו"ם וחד למעט אדמת גר שהרי הגר עצמו מן המביאין ולא קורין הוא כדתנן במסכת בכורים (פ"א מ"ד) שאין יכול לומר אשר נשבע לאבותינו לתת לנו ואתא האי קרא למעט אדמתה מפרות קרקע שלו לא מביא ולא קורא. **תiyorata** - וכל הנך קראי דלעיל מידרשי בספרי ובמסכת בכורים בפרק קמא.

דף פ.ב

מאי טעמא זר"מ באילן אחד - כיון שאין קורא משום דכתב אשר תביה הארץ למה מביא הא מהבאה נמי ממעט ליה קרא. **מספקא להו** - אי קנה קרקע מן הדין או לא והאי אמרاي לא קנה קרקע היינו משום DID המוכר על העליונה דעת פיקא לא מפקינו מיניה. **דלאו בכורים נינחו** - דשמא לא

קנה קרקע וקמעיל חולין לעזרה ודרשין ובמספרי כי ירחק ממן המקום זובחת (דברים יב) בrixוק מקום אתה זובח ואי אתה זובח בקרוב מקום חולין שלך והוא הדין לכל הבאת חולין בעזרה שאסור אי נמי מדרבנן דלמא איך דחזי ליה דנווה בהן מנהג חולין כדין וסביר קדשים הן הוайл ואיתינחו בעזרה ואתי לזלולי בקדשים. **דמקדיש להו** - על התנאי אי הו ביכורים שפיר ואי לאו ליקדשו לקנות בהן קרבן. **הא בעי מיכלינו** - לכון ושם קדושת דמים יש בהן וננהמן מן ההקדש ומעל. **ומשני דפרק להו** - אחר שהניהם לפניו המזבח והනיף. **וקא מפקע להו מתרומה כו'** - ונמצא אוכל טבלים אבל בכורים הרי הן כתרומה דכתיב (דברים יב) תרומת ידך אלו הבכורים וכל שדהו יכול לעשות בכורים כדתנו במסכת בכורים (פ"ב מ"ד) ומשני דפרש. **למן יהיב ליה** - ואין לנו לעשות תקנה לגוזל את הלויים. **מעשר שני נמי** - אם שנה ראשונה או שנייה של שמיטה הוא דיהיב ליה לכון דאייהו לא מציא אכיל ליה דלמא בכורים נינהו. **מעשר עני נמי** - אם שנה שלש היא. **מעשר ראשון לכון** - ולא ללוイ כדמפרש בכתובות בפרק האשה שנתארמלה ומוקי לה לבתר דקנסינהו עזרא ומשמע ליה לר' אלעזר בן עזריה לויים ذקרה אף כהנים במשמעותם ארבעה מקומות נקראו כהנים לויים. **ובעי קרייה** - והיאך יאלם מהם בלי קרייה. **לא מעכבות** - כדאמרין בפ' בתרא במסכת מקות. **כל הרואוי לבילה** - במנחות בפרק המנוחות תנן מתנדב אדם מנוחה של שנים עשרון ומביא בכלי אחד ואם אמר הרי עלי שנים אחד מביא שנים בכלי אחד ואחד בכלי אחד ומפרשין טעונה בגם' משום דשים נבלין ביחד יפה בלוג שמן אבל שנים ואחד אי אפשר להבליל ופרכין וכי לא בلال נמי מיاوي והtanן אם לא בلال כשר ומשני א"ר זירא כל הרואוי לבילה כגון שנים עשרון אם לא בلال כשר אבל שנים ואחד שאין ראוי לבילה בילה מעכבות בו כלומר מה שאי אפשר להבליל מעכבות בו דכיוון דכתיב ויצק עליה שמן וצוה לבול דכתיב בלהלה ש"מ שצוה הקב"ה להביא מנוחה שיוכן לקיים בהן מצות בלילה וכשהוא מביא שנים ואחד מנוחה כזו לא צוה להביא והרי הוא מביא מנוחה מן הקטניות דאיתנה כלום שכל דבר שצוה הקב"ה להביא יש עיקוב בעיקר הבאתו להביא באותו עניין שצוה הכתוב ולא בעניין אחר אבל מצות האמורות באotta מצוה כגון תנופה בקרבן בלילה במנחה יש שמעכבים אם גילה הכתוב לשנות עליו ולעכבר ויש שאין מעכבין וגבוי בכורים נמי דחזו לקרייה בעין וاع"ג דאייה מביאי בכורים

SEMBIAIN ולא קורין במסכת בכורים (פ"א מ"ד) ה"מ כגו נר דמעיקרא כי מיטתי ע"מ שלא לקרים מיטתי להו וכגו נחוכה דמביא ואינו קורא כדנפקא לנו מקרים בספרי אבל הנך בכורים דמייטי להו מספיקא שמא טועוני קרייה מן התורה דשמא קנה קרקע והלך חזו לקרייה בעין. **בצrho** ושיגרן **ביד שליח** - או שמת שליח בדרך שהשליח עצמו בצרן וממת בחצי הדרך ומינה שליח אחר תחתיו עד לירושלים או שהביאו הבעלים עצמן שם ואילך. **מביא ואינו קורא** - אין הבעלים קורין כדמפרש טעמא. ולקחת **והבאת** - דכתיב ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא והאי ולקחת קרא יתירא הוא דמצוי למכtab והבאת מארץ ודרשינו בהי מי שלוקח דהינו בוצר הוא מביא דבעין הבצירה והבאה יכולה עד לירושלים באדם אחד הלך היכא דברן איהו והשליח הביאן לא הויא לקיחה והבאה באחד אלא בשנים וכן היכא דמית בדרך לא הויא לקיחה וגמר הבאה באחד אבל היכא דברן שליח והביאן לירושלים או קורין הבעלים דשלוחו של אדם כמותו יכול לקרים הנה הבאתנו וגוי ומיהו שליח עצמו לא בר קרייה הוא כדתנן במס' בכורים שאין יכול לומר אשר נתתה לי ה' והג' בצרן ושלחן ע"י שליח דפטר להו מקרים והוא ליכא למיפרך דמהבאה נמי יפטר שהרי בקרקע קדו כדתנן במס' בכורים. -

דף ב.א

מכדי פטוקי נינחו ליקרי - ואמאי עביד להו כדר' יוסי כמוSEMBIA מספק כד יהא קורא מספק אדם שקורא בתורה. **משום דמייחז כשיקרה** - שהרי בשביל הבאת בכורים קא קרי ושם לאו בקרקע שלו גדו וקא משקר וכתיב דובר שקרים לא יכו לנגד עניי (תהלים קא) אבל השקורה בתורה לא מיחזי כשיקרה. **זלמא אתי לאפקוענחו כו'** - מאן דחו זקי עלייו כבירורים ודאים כשייהו לו בכורים כאלו לא יפריש מהן תרומה דקסבר בכורים ודאין הון אי נמי האי גברא גופיה הלך עבוד בהו היכרא שלא לקרים. **כל שרואה פni חמה** - היינו כל האילן חוץ מן הקרקע. **ושאיינו רואה פni חמה** - היינו מתחת לקרקע. **וליחוש זימני דמסקא כו'** - כיון דאמרת מן הגזע היינו כל שרואה פni החמה ואפילו סמוך לקרקע הרי הוא של בעל האילן וא"כ היכי תקוון רבנן מילטא אתי בה מוכר לידי פסידא והוא זימני שיש לו אילן אחד בתוך שדה של חבריו ואמור רבנן דהיווצה מן הגזע שלו

ומסקא ארעה שירטונו ותגובהו הקרקע עד שתתבסה אילו היוצא מן הגזע מנקודתיו בקרקע ויראו כשלשה אילנות וכגון שהיה רוחב בין הגזע לאילן כשיורר המפורש לפניו ויטען לוקח שיש לו קרקע יפסיד המוכר דהוי כשלשה אילנות וקנה קרקע והוה להו לרבען למימר היוצא מן הגזע יחתוך בעל האילן פן יפסיד המוכר. **אמר רב נחמן יקוץ** - מתניתין דקתני היוצא מן הגזע שלו לא שייניחנו כך ויגדל אלא הרי הוא שלו על מנת לקוץ ולשרוף. נקטיןן - מרבותינו דקל אין לו גזע لكمיה מפרש. **אין לו** - היוצא מן הגזע לבעל הדקל דכיוון דלחפור ולשרש קאי כשייבש האילן זהה לא קנה קרקע. **אסתוחי מסח דעתיה** - בעל הדקל מן העתיד לצאת מן הגזע דסבירו הוא שמא ייבש הדקל מהרה ולא יוציא גזע דלא דמי לשאר אילנות שם יבשו בראשון קוצצנו למטה וחזרין וגדיין שהרי גזען מחליף כדתניתא לעיל בבא בתרא (דף פ) אבל דקל מאחר שייבש אין לו תקנה כדתניתא לעיל בדקלים ובארזים חופר ומשרש הלך מייאש מן היוצא מן הגזע ולא נתכוין ל垦נותו. **ואה הקונה שני אילנות** - דמתני' בכל אילנות מיيري ואפי' בדקלים ואע"ג דלחפור ולשרש קיימי כשיםתו זהה אין לו קרקע אפי' הכיכתני מתני' דיש לו גזע. **אלא אמר רב פפא** - לא תיתלי טעמא דאסוח דעתה בחופר ומשרש אלא אין לו גזע לבעל הדקל כדקאמרת ולא מטעמיך. **אלא לפוי שאין דרך** - דקל להוצאה מן הגזע כלום אלא מלמעלה בראשו גדילים כל ענפיו והלך עולין לו בחבל כדאמרן בהמוכר את הבית (לעיל בבא בתרא דף סט) ומשום הכיכתני דעתו ואפי' אי מיקרי ויוצא מן הגזע הרי הוא של בעל הקרקע ומתי' באילנות הרגילים להוצאה גזע מיيري ולא בדקל הויאל ולא שכיח להוצאה גזע דכל מילתא דלא מסיק לוקח דעתיה לא קני. **ולרב זвид** - דסבירא ליה דמויציא גזע. **קשה מתני'** - דבכל אילנות המוציאין גזע מיيري. **דזבין ליה לחמש שניין** - שאף אם ימות יטע אחר במקומו והלך כיון דמשעבדא ליה ארעה בזמן קצוב לא מסח דעתיה מן הגזע אבל היכא דזבין סתמא שאפי'לו אם ימותו לסתו יום או ימים לעקור ולשרש קאי התם ודאי מסח דעתיה. **תחתיתהן** - תחת עיקר האילנות והנופות. **וביניהם** - קרקע מגולה שבין נופות אילן זה לנופות אילן זה. **וחוצה להן** - סבב האילנות מקום שכלי נופותיהם ולחוץ.

דף ב

כملוא אורה - המלקט וסל בידו ללקט פירות הנופות החיצוניות כמו ואורה

כל עברי דרך (תהלים פ) אריתי מורי (שיר השירים ה) ולקמן מפרש כמו
יהא בינהן ויצטרפו. **כملוא אורה וסלו** - אחותה להן קאי אורה שיך למימר
בתאים ובוצר בענבים וקוצר בתבואה וגוזר בתמרים ומוסק בזיטים ומלקט
בשאר אילנות. **מתקין לה רביע אלעזר** - לר' יוחנן דיבר ליה דרך חוצה להן
כملוא אורה וסלו כדי להלך סביבות האילנות ללקט פירותיו השתה דרך אין
לו ליכנס דרך שדהו של בעל שדהليلך לאילנותיו אלא יפרח באור או יקח
לו דרך מבעל הקרקע כרבנן דהמוכר את הבית (לעיל בא בתרא דף סד)
דאמרי גבי מוכר בור ודות בעין רעה מוכר וצריך ליקח לו דרך לבورو ולדותו
והוא הדין הכא גבי שלשה אילנות דדמי לבור ודות משום דארעה אחראיתי
היא שאין אילנות נטוועין בקרקע של בעל השדה שהרי יש להן קרקע
וחשבי שדה האילן בפני עצמו דומיא דבר ודות שהוא קרקע בפני עצמו ולא
אישתעבד שדהו לאילנותיו של לוקח דנימה גם לכל צרכיהן אישתעבד אפי'
لتת לו דרך כדלקמן גבי שני אילנות. **כملוא אורה וסלו** - שאין צריך לו כל
כך כמו דרך יש לו בתמייה הרי אפשר לעלות באילן וללקוט אי נמי מתחתיו
ילקט. **מדברי רבינו** - ר' אלעזר שפירש טעם משום דארעה אחראיתי היא. **הא**
שנים יש לו - דרך דהא אין לו קרקע. **דא"ל** - לוקח בארעה דידך קיימי
ושיעבדת לי קרקע שלך לצורך אילנותadam שמשאל מקום לחברו בביתו
להניח חפציו כן גם זה משאל לו. **דאמר שמואל** - בהמוכר את הבית. **א"ל** -
עלום כרבי עקיבא סבירא ליה ומיהו מתני' דפריש עלה רביע יוחנן כملוא
אורה וסלו רבנן היא והלך קפראיך ליה. **דלא מכחש/arava** - לא הבור ולא
הדרך שאנו נותנין לו הלך בעין יפה זבין ויהיב ליה דרך. **גבוי אילן מי אמר** -
בתמייה מי אית ליה עין יפה גבי אילן כל כך לשעבד לו קרקע שלו לכל מה
שיגדלנו נופותיו ויאבד קרקע שלו שהצל רע לבית השלחין וגם לא יוכל
לח:rightosh בברker בשביל בה המרדע דנהי נמי דעת ליה עין יפה גבי אילן במכר
איילנות ושיר קרקע לפניו שיש לו קרקע לרבי עקיבא על מנת ליטע תחתיהן
כదאמרן בחזקת הבתים (לעיל בא בתרא דף לו) מיהו הייך גדול כל כך כגון
שמאבד לגמרי קרקע שלו לית ליה עין יפה. **דמי לא מודיע ר' עקיבא** - בהז
סתמא דתנן ולא יחפור אילן הנוטה לתוך שדה לחברוכו' והוא נמי לההוא
דמי שהרי האילנות הללו אין נטוועין בקרקעו של מוכר דהא יש להן קרקע
בפני עצמן וऐסתלק ליה מיניה לגמרי ועלום הא סיפה מתוקמא כר"ע
ומיהו שיעורא דאורה וסלו אית ליה לר"ע דלר"ע דרך יש לו דומיא דבר ודות

دلא דמי להיזק גדול של אילן הנוטה ולעלום לית ליה דשמיאל רבייה ומיהו רישא ודאי דקתני גבי שני אילנות אם מתו אין לו קרקע לא מתוקמא כרבי עקיבא דאמרנו בחזקת הבטים מכר אילנות ושיר קרקע לפניו פלוגתא דר' עקיבא ורבנןכו. **מלא מרצע** - בגבשו. **אותן אורה וסלו מי זורען** - בעל האילן דשלו הן או בעל השדה דהא לא נשטעבדו לבעל האילנות אלא בשעת לקיטת פירותיו לדrosis עליהן וא"כ בעל השדה זורען ובעת הלקיטה ידרוס הлокח אףלו בזרעים אבל תחתיהן וביניהן פשיטה לך דבעל האילן זורען. **תניתה** - בפרק המוכר פירות ל�מן מי שיש לו גינה לפנים מגינתו של חבירו כו' והחיצון זורע הדרך הכא נמי בעל השדה זורע את הדרך כלומר אורה וסלו. **התם לית ליה פסידא לлокח** - לבעל הגינה הפנימית שידrosis יפה כשייטרך על זרעו של זה הכא גבי אורה וסלו אם בעל השדה זורען אית ליה פסידא לבעל האילן. **קמיטנפי** - כשייפלו על הזרעים. **הא לא דמייא** - הא דאורה וסלו לא דמייא אלא לסייע דההיא דקתני נתנו לו ב"ד דרך מן הצד מדעת שנייהן כו' וזה אין רשאי לזרעה הויאל ונתרצטו שנייהן ובחרו להן דרך זה על ידי ב"ד ואע"ג דהפסד מועט הוא שהזרעים יעכבו הליכתן קצר וכל שכן גבי אורה וסלו זהויי כמדעת שנייהן דמסתמא הקונה אילנות יש לו שיעור אורה וסלו והוי פסידא טובא טינוף פירות. **וכמה יהא ביןיהן** - דኒמא קנה כל מה שביניהן די קרובין יותר מדיי הרי הן כייר העומד ליתלש ולא חשיבי ואם רחוקים נמי יותר מדיי לא מצטרפי. **מארבע אמות** - לכל הפחות בין כל אילן לאילן מן השלשה שתהא רואייה המחרישה לחירוש ביןיטים בלבד עובי האילנות כדמותם لكمיה. **עד ח' אמות** - ולא עד בכלל. **עד ט"ז** - ולא ט"ז בכלל. **לא תפולוג עליה זרב נחמן דעתן כו'** - ואתה חלית ושכחת. **ה"ג** **במס' כלאים הנוטע כרמו על ט"ז אמה מותר כו'** - שם כל הכרם נתוע שורות שורות זו לצד זו רוחקות זו מזו ט"ז אמה שלימוט לא מצטרפי למיהוי כרם דשורה בפ"ע אינה כרם אא"כ יש שתיים נגד שתים ואחת יוצאה צגב כדתנו במס' כלאים. **מותר להביא זרע לשם** - בין שורה לשורה דלא הוה כרם אבל בפחות מט"ז hei כרם ואסור להביא זרע לשם ומיהו אנן האידנא קיימה לו כרבי יאשיה בכלאים עד שיזרע חטה ושבורה וחרצן במפולת יד בשחיתת חולין (דף קלו). **א"ר יהודה** - סייעתא לת"ק. **בצלמו** - שם מקום. **שנטע את כרמו ט"ז אמה על ט"ז והפך שער שתי שורות לצד אחד** - שער היינו הענפים הנוטים הפכו לצד אחד כגון שאורך שתי השורות מן המזרח

למערב וסדרות זו כנגד זו מצפון לדרום והפך זמורה של שורה דרומית לצד צפון ושל צפונית לצד דרום נמצא אויר שבין שתי שורות הלו מלא ושהוצאה להן ריקון וכן כל הכרם. **וזרע את הניר** - החרישת ריקנית דהוי ט"ז ריקנות אבל אם לא היה מהפץ נמצא שכל שורה תופסין זמורתייה מאויר הט"ז ואסור להביא זרע לשם. **למקום הזרע** - שזרע בו אשתקד. **וזרע את הבור** - שהיה בור אשתקד מחרישת זרעה. **וחתירוהו** - משום דהיפך אבל אם לא היפך דבריך ליה אויר ט"ז אמות אסור דהוי כרם כדבר נחמן. **אנא לא ידענא** - כלומר לא סבירא לי כי היא משנה אלא עובדא הוא כו' וכרכ' שמעון סבירא ליה כדלקמן.

דף גג

בדורא דראותא - בעיר של רועים שמכר אחד לחבריו שלשה אילנות ולא היה ח' אמות ביןיהם ואמר ליה רב יהודה למוכר זיל הב ליה לlokח הקרקע ואע"ג דין ביןיהם אלא מלא בקר וכליו. **כיוון דשמעת' להא דתנן** - כלומר כיון דשמעת' לבריתא הנשנית על הא דתנן بلا יחפור לא יטע אדם אילן בקצתה שדהו סמוך לשדה חבריו כדי שלא תלך מחרישתו לחrosso אילן זה דרך שדה חבריו. **וכרב יוסף מי לא תנן** - בתמייה ואמאי אמר ליה אבי לא תפלוג עלייה דרב נחמן דתנן כו'. **ה"ג לה במסכת כלאים רבבי מאיר ורבי שמעון אומרין** אף הנוטע כרמו על ח' אמות מותר - וסיפה דהצ דרבי יהודה היא. **אפי' וכי** מעשה - דצלמון רב והלכך אמר ליה אבי לא תפלוג עלייה דרב נחמן דמעשה השינוי במשנה מסייעיה וההיא משנה עיקר טפי מהצ דר"ש דסמכינוஆעובדא. **וקምפרש גمرا באשלמה לרב יוסף** - דאמר מד' ועד ח' וסבירא ליה כר"ש שמעין דאיירי ר"ש מתרויהו שיעורי כרב יוסף. **מפוזרין** - ח' אמות דהינו לכל (היותר) (מסורת הש"ס: [הפחות]) רצופין - ד' אמות לכל (הפחות) (מסורת הש"ס: [היותר]). **אינו כרם** - אלא יער ומותר בכלאים. **ויאין את האמצעיים מו'** - דכל העומד לעיקר עיקור דמי וחומרה היא גבי כלאים. **אבל** לרבות נחמן - **דסבירא ליה ט"ז** כרבנן באשלמה מפוזרין ט"ז שמעין ליה מעשה דצלמון. **ומשני סברא הוא** - דח' הו רצופין מדולר"ש הו שיעורא דרצופים פלאגא דמפוזרין לרבען נמי פלאגא דעת' ז הו רצופין. **אמר רבא הלכתא מד' אמות** - כעובדא דראותא. **ועד ט"ז אמות** - כעובדא דצלמון וכולה כרבנן **קפסיק** דסבירא במאי פלייגי פלייגי ובמאי דלא פלייגי לא פלייגי בח'

אמות מפוזרין דר"ש ואמרי ט"ז אבל ברכופין ד' אמות מודו ליה ולא נאמר מدلר' שמעון פלגא לרבענו נמי פלגא. **כמה יהו מקורבין וכו'** - נראה בעיני דהוא הדין למקדיש אילנות דaicא נמי האי שיעורא והז ברייתא דקתני גבי הקדש ממטע עשרה לבירה לבית סאה בשילחי המוכר את הבית (לעיל בבא בתרא דף עב) פליגא אהז ברייתא דלא שנה מוכר מקדיש וראייה לדברי מתוספתא דבבא בתרא (פ"ד) דקתני בתרוייהו ממטע י' לבית סאה. **שעשרה אמות** - כלומר עד ט"ז אמות ולא ט"ז בכלל. **וأت אילנות** - קטנים. **לפייך יבש האילן או נקוץ אין לו קרקע** - ליטע אחר במקומו. **מקום קצר** - מגובה גזע האילן הוא מודד הט"ז אמות והז' אמות. **או מקום רוחב** - סמוך לקרקע הוא עב ואית דפרטרי מקום קצר כל הגזע עד הענפים מקום רחוב מקום הנופות הענפים שمرחיבין אילך ואילך ולא נהירא. **ת"ש** - דמן הבינוי הוא מודד. **הרכובה שבגפן** - גפן בחור מרכיבין בגפן ז肯. **שהוא מודד** - ד' אמות ביןתיים כדי שייהו שתיים נגד שתים ואחת יווצה זב. **עיקר השני** - פקק השני כדתניתא בקנים ובגפניהם מן הפקק ולמעלה אבל לא מן העיקר הראשון שרחב יותר ולא מן השלישי שקר הרבה אלא מן הבינוי והוא הדין לאילנות. **ג' בדי אילן** - אילן אחד מכיר לו שיש לו שלוש בדים מרוחקין זה מזה ד' אמות והעליה הקרקע שירטונו ונראין בשעת מכירה כשלשה אילנות מי אולינוفتر גוף האילן דמייניה קא רבו ואין לו קרקע או דלמא כיון דנשרשו כל אחד בקרקע קנה קרקע ואע"ג דמייחברי מתרחת לקרקע ואית דሞקיי לה בגין אילנות ומכר לו بد בכל אחד ולא נהירא דכיוון דשייר לעצמו רוב כל בדי אילן וαιלן שייר גם הקרקע לעצמו. **הمبرיך** - כופף אמצעית הגוף בקרקע ומכסחו בקרקע באמצעותו וכשנשרש באמצעיתו חותכין עיקר הראשון ונעשה שתי גפניהם. **ג' גפנים** - כשהוחברכו בקרקע נעשו י' והוו כרם דבכל י' איךא שתים נגד שתים ואחת יווצה זב והלכך נקט ג' דאיינו יכול למצוא ה' גפניהם בפחות מג' דשתי גפניהם מוברכות לא הו אלא ד'. **ועיקריהו נראין** - כלומר שהשרישו. **מד' אמות ועד ח'** - כרבי מאיר ודר"ש לעיל. **מצטרפין** - ואע"ג דכל שתי גפניהם ינקו משורש אחד והוא הדין לשלש בדי אילן דקנה קרקע. **אחד על המצטרפין** - מי הויא הפלגה ולא מצטרף דלא דמי לשדה האילן ולא קנה קרקע או דלמא קנה. **וأت אל דקנה** - שתים בתוך שלו ואחד בתוך של חבירו מהו - כגון שיש לו שני אילנות בקצתה שדהו ויש לו עדין אילן אחד שקנה בשדה חבירו הסמוך לイルנות הללו ויש לו גם הקרקע עם האילן.

בעי רבashi - אם תימצى לומר דהנץ אין מفسיקין משום דליך שום הפסק בנסיבות אבל אם יש בור של מים מכונסים בין ג' אילנות מהו שתפסיק ואת"ל דאינו מفسיק דהא לא מיתחزو המים מבראי אבל אמת המים מהו ואת"ל שלא מفسיק רשות הרביס כגון מד' אמות עד ט"ז ולא ט"ז בכלל מהו שתפסיק. **ריכבא דדיקלי** - הרכבת דקלים הרבה ביחד דמי להפסקה טפי מכלחו. **עלת ארוּ בינייהן** - לאחר מכירה מהו מי هي הפסקה ולא יקנה קרקע המכילה. **הכי ס"ד השטא** ומתחמה עלה הא ברשותה דלוקח קאי דכיוון דמעיקרה לא היה שום הפסק קנה קרקע וכיון דקנה קרקע הארץ שלו הוא דבקרקע שלו גדל. **היה ארוּ** - בשעת מכירה. **קנה וקנה** - וגם הארץ קני לו כדתנית לעיל ואת האילנות שבינייהן. **ביצד הון עומדים** - היאך הון נתועין הני ג' אילנות שיש בהן מרבע ועד ט"ז היאך סדר נטיעתן דקני קרקע. **כשורה** - כזה במקור יש שרוטט במקום זה והוא ד' אמות או עד י"ו בין כל אחד לחברו. **בחצובא** - קנקנו שיש לו שלוש רגליים אחד נגד השני השתיים כזה במקור יש שרוטט במקום זה. **כל שכון בחצובא** - אכן הקרקע ראוי להרישה ולא שיירה עצמה. **תלת היגי רומייתא** - סנאים או אטדים גדולים בחצובא ולוי נראה אפילו כשורה נמי לא מיזדרע בנסיבות שדווגים ללבת בסמוך להם מפני שנעיצים בגוף בכווץ ומכתיב. **הנץ לא חשיבי** - היגי רומייתא ואנן תרתי בעין חשיבות דайлנות והוא דלא מיזדרע. **מתניין: לא מכר את הרגלים** - ובתוספותא (פ"ד) תני בד"א במקום שלא נהגו אבל במקום שנהגו הכל כמנהג המדינה. **הקנה** - היא הריאה ונקראת על שם קנה שלה. **ד' מזרות במוכרים** - ד' דיןין חלוקין זה מזה ואלו הן ליקח יכול לחזור בהן הרי ד' והשתא מפרש لهו ואיזיל ומניינא לא לחזור בו שניין יכולים לחזור בהן הרי ד' והשתא מפרש لهו ואיזיל ומניינא לא למעוטי מידך אתה אלא להודיעך שחייב לחתן טעם לכל ארבעתן למה הן חלקוין זה מזה. **מכר לו חטים יפות** - התנה לו למכור חטים יפות ונמצאו רעות אין זה מחייב טעות שיוכלו שניהם לחזור שהרי חטיין התנה לו למכור וחטיין מכורו ואי משום דרעות נינהו אין זו אלא אונאה כגון אונאות שתות וחייב לוקח לחזור שהרי נתנה אבל מוכר שלא נתנה לא יכול לחזור אף אם הוקיר השער Duisura מכירה לא נתנה הוא אלא לוקח ומתן בהזחוב (ב"מ דף נא) מי שהוטל עליו אונאה ידו על העליונה רצה אומר לו תנן לי מעותי או

תן לי מה שאונייתני והכא נמי מי שנתאהן יכול לחזור בו וauseg דלית הלכתא כי היא משנה דהא פסק ربא בהזהב (שם בבא מציעא דף נ) שתות קנה ומחייב אונאה ואיינו יכול לומר לנו לית מעוטי וההיא משנה מוקי לה רבא כר' יהודה הנשיה ואיהו סבירא ליה רבבי נתן אפילו הכא גבי יפות ונמצאו רעות כ"ע מודו דיכול לחזור שהרי הטעהו ולא היה דעתו ליקח רעות אבל גבי אונאת שתות קנה מה שרוצה לקנות וליכא שום טעות אלא מכירת יוקר התם מחייב אונאה משום דכתיב אל תונו אבל המכח קיים רבבי נתן וכדפסק רבא. **רעות ונמצאו יפות** - מוכר נתאהן והלך יכול לחזור ולא לוקח ואיי אם הוזל השער אין אחד מהן יכול לחזור בו - ואף' אם הוקר השער דעתאהן מוכר או הוזל השער ונתאהן הлокח דס"א דהיכא דהוזל השער ורוצה לוקח לחזור מצי טuin גבי רעות ונמצאו רעות אני ליפות נתקונתי והאי דאמריך לך רעות לאו משום דעתרצייטי אלא משום דרע רע יאמר הקונה כדאמר בגמ' וכן היכא דhooker השער ורוצה מוכר לחזור מצי טuin גבי יפות ונמצאו יפות רעות הייתי סבור למוכר והוא דאמריך יפות משום דטוב טוב יאמר המוכר דמדרע רע יאמר הлокח המוכר אומר טוב טוב קמ"ל דתרוייהו לא מצו הדרי הויאל ונמצא כמו שאמרו שנייה והוא הדין במוכר סתם שלא פירשו לא רעות ולא יפות דין אחד מהן יכול לחזור. **שחמתית** - איזומה על שם חמה שמאידמתן. **ונמצאת לבנה** - שנייה טעו דכיוון דהתנה לו למוכר שחמתית חפש היה לעכב הלבנה וגם הлокח לא היה חפש בלבנה כי אם בשחמתית וכן כל הנך דקנני ואיזיל דהוו שני מינין ואייכא דניחאה ליה בהאי ולא ניחאה ליה בהאי הلكח הוי מכח טעות ושניהם נתאנו הلكח שנייה חזרין וauseg' שווה יפה ממה שקנאו מיהו אין חפצים במכירה זו לא לוקח ולא מוכר אבל גבי חטין יפות ורעות כולי עלמא ניחאה להו ביפות ולא ברעות ורצון המוכר לעכב היפות ולמוכר הרעות ודעת הлокח ביפות ולא ברעות. **יין** ונמצא חומץ - אין זה יפות ונמצאו רעות דאיכא דניחאה ליה בחלא ואייכא דניחאה ליה בחمراה כדפרש בגמ'. **גמ'**: אמר רב חסדא מכר לו שוה חמץ בשש - שעטה נתאהן לוקח שתות מעות شهرיה מו' מעות שניתן לו למוכר לא היה לו ליתן כי אם ה' דאינו שוה אלא ה' אבל שוה ו' בה' דלקמיה הוי שתות מכח שנתאהן המוכר מפשט אחד שהוא חלק שיש משוויו של מכח שווה ששה ובה' מכרו וקרי ליה רב חסדא אונאה וקאמר בתroiיהו שנתאהן יכול לחזור בו דסבירא ליה כשמיואל דאמר בפרק הזהב (שם בבא מציעא דף מט)

אף שתות מעות שנייה דלא שנא אונאת שתות דמקח דהויא אונאה ויכול לחזור מי שנת Анаה כדתנן מי שהוטלה האונאה עליו ידו על העליונה ותניא כוותיה דשמעאל ורב חסדא בפ' הזהב (שם בבא מציעא דף מט) מי שהוטל עליו ידו על העליונה כיצד מכר לו שוה ה' בו' מי נת Анаה לוקח יד לוקח על העליונה רצה אומר לו תן לי מעותי או תן לי מה שאוניתי מכר לו שוה ו' בה' נת Анаה מוכר יד המוכר על העליונה רצה אומר לו תן לי מקחיכו ומיהו לית הלכתא כרב חסדא אלא כרבה דפסק התם הלכתא שתות קנה ומחזר אונאה ומיהו רב חסדא כסTEM מתני' דהתם ס"ל דמי שהוטל עליו ידו על העליונה ואתא למימר דהיכא דמוכר לו שוה חמיש בו' דעתAnaה לוקח והיה יכול לחזור בכך שיראה לתגר או לקרובו כדאמר בגמ' בהזהב (שם בבא מציעא דף מט) הוקרו בתוך זמו' ועמדו על שמנה דהשתא לבסוף נת Анаה מוכר אפילו ביוטר משותות דהוי ביטול מקה ורוצה מוכר לחזור דעתך עתה משום דעתך לא נתקיים המקח לגמרי כל זמן שיכול לוקח לחזור דעתך לא הראה לתגר או לקרובו והלך הויל ובתוך כך נת Анаה גם הוא רוצה לחזור שהרי עתה נת-Anנו שניים אפ"ה אין חוזר דמי הוא שנת-Anה מעיקרא בשעת מכירה לוקח הלך יכול לחזור בו כל שעיה שירצה בתוך זמן הקצוב לו אבל לא מוכר שהרי הוא היה המאהן והוא על התחרתונה ואע"פ שלא נתקיים המקח עדין כשחזר ונת-Anה גם הוא. **משמעות**

דף ד.א

דא"ל - לוקח למוכר. **אי לאו דאוניתן** - בשעת מכירה היה מתקיים המקח ולא מצית הדרת בך וausef שהוקר אחורי כן והשתא מצית הדרת בתמייה וכי בשל שאוניתני וייפוי חכמים את חי לחזור אם ארצתה ונתנו ידי על העליונה תחזור בך גם אתה כשהוקר לבסוף ותהי גם ידק על העליונה א"כ מצינו חוטיא נשבר. **ועמדו על שמנה** - רבותא נקט ביטול מקה והוא הדין דהוה מצינו למימר ועמדו על שבעה דאייכא אונאת שתות מעות ורוצה גם מוכר לחזור. **ותנא תנוא** - תנא דין כמו אבונא אחונא ולשון קצר הוא. **יפות ונמצאו רעות** - הרי נת Анаה לוקח יכול לחזור בו ולא מוכרAusg דהוקרו דלהך רבותא איצטריך למתניתיה. **שווה ו' בה'** - שתות מקה הוא והוא הדין לשוה ז' בשדיות שתות מעות. **והוזל** - אחר זמן מרובה ורוצה לוקח לחזור דהא אכתי לא נתקיים המקח דהא מוכר לעולם חוזר כדאמרינן בהזהב (ב"מ דף נא). על

שלש - ה"ג הוא מצי למימר על ד' דהוי ביטול מקה. כי גרשין בסיפה כמו שכותב בספריםמאי קא משמע לו מתניתין היא אי מתניתין הוה אמינה דרב חסדא תרויהו הדרי בהו ומתניתין היינו טעמא משום דרע רע יאמר הקונה - כלומר דרב חסדא דאיقا אונאה תרויהו הדרי הוAIL ונתנה המאה לבסוף בתוך זמן שהיה המתאהה יכול לחזור וכיוון שלא נתקיים המקה לגמר עד דעתנה גם המאה תרויהו הדרי. **ומתניתין** - בدلיכא אונאה כלל אלא בשוויהן מכרו ועכשי טוען אני חפש באלו הליך במכר יפות ונמצאו רעות יכול לחזור בו דאל יפות בקשי ומקחי טעות אבל אם בא מוכר לחזור ולומר גם אני אחזר שמקח טעות הוא הлокח אומר לו אינו טעות שאף אני בחזקת רעות לקחתים דרע רע יאמר הקונה וסיפה נמי רעות ונמצאו יפות המוכר חוזר דאמר טעיתי ולא היה בדעתו למוכר אלו אבל אם בא הлокח לחזור בעיליה זו מפני שהוזלו חטין ורוצה לומר לו אלו לא מכרת לי אומר לו בחזקת רעות לקחתם ואני מודה לך וכן פירש רבינו זקני מ"ב ולי נראה דהכי מצי טועין לי לא הטעתי בחזקת יפות מכרתים לך טוב יאמר המוכר בשעת מכירה אבל גבי אונאת שתות דרב חסדא שאין אדם יודע שווי של מקה עד שיראה לתגר התם ליכא למימר רע רע יאמר הקונה ויודע היה שקנוו ביוקר די היה יודע לא היה זבין אלא בשווין דהוא נאמן לטעון יודע הייתי שרעות הון ואעפ"ב גמרתי בדעתך לקנותך דכיון ששות הדמים דעתך לקנותך אבל בהא לא מהימן אי טועין הייתי יודע דאיقا אונאה וגמרתי בדעתך לקנותך דהא ודאי לא עבד איןיש. **מדקתני לבנה ש"מ** - שחמתית אדומה ולא שחורה דהא שני מראות יש בחטין ולא יותר לבנות ואדומות ומדקרי לחדא לבנה ולאידך שחמתית ש"מ שחמתית אדומה ועל שם חמלה שהיא אדומה קרי לחטין אדומות שחמתית. **נהורין שלא ברי** - מאור עינינו איןנו ברור כל כך מتوز אור היום שמכה עינינו אבל צפרא ופניא שהיום חשוק ניכר אדומומית החמה ורב פפה לפרש משנתנו בא אמאי מקרי שחמתית. **עמוק** - הלבן נראה עמוק אצל השחור. **לבן הוא** - כדכתיב (ויקרא יג) ואם בהרת לבנה היא ומדמדי ליה לחמה שמע מינה לבנה היא. **ולמאי דס"ד מעיקרא** - דהוה פרכינן לרוב פפה מבריתא דלבנה היא אמאי לא היה קשה לנו האי דסמקא צפרא ופניא מה היינו יכולים לפרש אמאי סמקא אם לבנה היא. **בפניא** - ששוקעת במערב דחלפה אפתחא דגיהנם ומאדמות מכת אש גיהנם בצפרא דחלפה בمزורה

אוורדי דגן עדן שהוא בmorah כדכתייב גן בעדן מקדם (בראשית ב). ואיכא **דאמרי איפכא** - בczfra סמקא משום דעומדת בmorah ומארירה החמה נגודה במערב ומאדמת מכח גיהנום שבמערב לפי שעמוד של אור החמה מכח כגד גיהנום ומאדים החמה מכחו בפניה דחלפה במערב ועמדו שלה הולך לצד מזרח ומכה בגין עדן ומאדים מכח אדומומית וורדי דגן עדן. **לימא מתניתין רביה היא ולא רבנן** - דכיון דאמרי מין אחד הן אין שנייה חוזרים אלא המתנה דדמי לחטין יפות ונמצאו רעות רעות ונמצאו יפות.

דף ב

מין אחד הוא - ואם תרם מזה על זה תרומותו תרומה ذكريינא ביה והרמותם ממןו (במדבר יח) וכן לעניין הוודהה ממין הטענה זאם טענו יין וחומץ והוודה לו באחד מהן חייב שבועה על השני דאייכא הוודהה מקצת הטענה וממין הטענה. **לא תשאו עליו חטא** - אם תרימו חלבו כלומר מן היפה הא אם תרימו מן הרע שבאותו המין תשאו חטא שהתרומה תקדש כמו שהיא רע ואין תקנה להחליפה ולא לחזר ולתרום. **ניסיות חטא למה** - הא לא עבד ולא מידיו ויחזור ויתרונות מן היפה. **אבל לעניין מקח** - שזה רוצה לקנות יין או חומץ ע"ג דמיין אחד הוא לא קני דאייכא דניחאה ליה בטעם יין ואייכא דניחאה ליה בטעם חומץ ולא דמי לחטין יפות ורעות דהתמס חד טעמא אית להו וחד שמא אית להו ומה ששאל מכר לו אלא שאיננו קצר. **מתני' המוכר פירות לחבירו** - ופסק לו הדמים בשער הידע כל איפה בכך וכך ומשך כגון בסימטה ובחצר של שנייה קנה וע"פ שלא מdad דמדידה לא מעכבה דאיינה אלא גלוויי מילתא בעלמא כמה מכר אבל אם לא פסק ע"פ שמדד ומשך לא קנה כדאמרין בגמר דלא סמכת דעתינו שעדיין המוכר יכול להעלות דמיון כל מה שירצה וזה יכול לומר לא אקנס אלא בזול. מdad ולא משך לא קנה - וכגון שמדד בכליו של מוכר והניח ע"ג סימטה אבל מdad ונתן לתזוז כליו של לוקח קנה כדאמר בגמר. **אם היה פיקח** - הлокח. **שוכר את מקומו** - אם ברשות בעליים הם כדאמרין בגמר ובשליפוי רברבי מוקי לה בגמר' והלך קתני בהו משך דין דרכם בהגבלה דלא שייכא משיכה אלא במידי דלאו בר הגבלה הוא כדאמרין בגמר. **אבל הлокח פשtan** - דהינו שליפוי זוטרי כדאמרין בגמר. **הרי זה לא קנה** - במשיכה. **עד שיטלטנו כו'** - כלומר שיגביהם ויטלים מקום למקומות אחר ואורחא דAMILTA נקט דין דרד

להגביה מקו"ה אלא כדי ליטלו ולילך. ואם היה מחו"ר כו' - בגמרא מפרש לה. גמ'. מ"ד - בכליו של מוכר. והניח ע"ג סימטא קנה - הлокח כאלו הניחם מוכר ברשותו של לוקח וכגון שפסק הדמים וסימטא אית' אמר שביל של יחידים ואני שמעתי - כניסה בולטות מרה"ר ויש רשות לבני אדם להעמיד שם חפצים שלהםಚazar השותפים דאיינו עשוי להילוך בני רשות הרבים. **שما לא שמעת** - כלומר שמא לא שמעת מר' יוחנן אלא במודד והניח לתוך קופתו של לוקח דקני ליה כליו בסימטא שהרי יש לו רשות להניח שם כליו כבחזר השותפים אבל סימטא بلا כל' לא קני דלא משיכה אייכא ולא רשות המוחצת לлокח אייכא וכן כל' بلا סימטא לא קני כגון כליו ברשות הרבים דאיו לו רשות להושיבם שם. **מודד לתוך קופתו** - בסימטא. **מיمراك בעי** - בתמייה הא אפי' ברשות מוכר קני ליה כליו דлокחת. **קיבלה מיניה** - רב' זירא מרבי אסי או לא קיבלה מיניה. **תא שמע** - דקיבלה מיניה. **דאמר רב' ינא** - רב' של רב' יוחנן. **חזר השותפים** - והוא הדין לשיטטה. **קונין** - מוכח זה מזה כדמפרש ואזיל. **מאי לאו על גבי קרקע** - כרב' אסי אלמא קיבלה בתר הци כי שמעה מרבי ינא. **קשין אהדי** - דרב' אסי ודר' ינא **קשין אהך** דרב' יעקב. **אלא ש"מ כו'** - ר' אסי אמר אמר ששמע מרבי יוחנן קנה וגם ר' יעקב שמע לא קנה כדאמר משמיה דר' יוחנן וכדמפרש כי כאן במודד כו' ורב' אסי טעה בפירוש שמוועתו ואייכא למימר דלא קיבלה. **ת"ש** - קשיא לרבי אסי משום הци לא קיבלה. **מדד ולא משך לא קנה** - ובעל כרחך במודד והניח על גבי קרקע מיيري דאי בתוך קופתו קשיא לכולחו בין לרבי ינא בין לר' יעקב בין לרבי אסי אלא بلا כל' מיירי וקשיא לרבי אסי לבדו דאמר קנה והכא קטני לא קנה. **לא ברשות הרבים** - ואפילו אם מדד לתוך קופתו נמי לא קנה דאי כליו של לוקח קונה לו ברשות הרבים כדלקמן. **והאמר אבי ורבא כו'** - בפирקון לעיל בבא בתרא (דף עו) פרישית הרבים היא ממאן אגר אלא ודאי בסימטא או בחזר השותפים מיيري דמציא אגר מבני ההוא מבוי הפתוח לההיा סימטא. **הци קאמר ואי ברשות בעליים כו'** - דהאי דקתני ואם היה פיקח מילתא באפי' נפשה היא לאשטעין דיש מקום שם יהיה פיקח ישכור רשות בעליים כדי לקנות מקו"ה ומשפטי קנייה בא להשמיינו דמשיכה קונה ושכירות מקום כהגבאה גבי פשוט.

דף פה.א

כליו של אדם - של לוקח קונה לו אם פסק דמים בכל מקום אפי' ברשות מוכר וכגון ذאמר ליה בהדייא יקנה כליך כדאמר لكمנו בשמעתיין אבל בסתמא מיבעיא לנו لكمנו ולא אפשיטא. **חוץ מרחה"ר** - והוא הדין לחצר שאינה של שנייהן כדמותם لكمנו בברייתא דד' מדות. **כאן בסימטא** - הא דר"ל ור' יוחנן. **כל מקום שיש לו רשות** - כגון סימטא וחצר השותפיין ורשות מוכר וכגון ذאמר ליה זיל קני כדלקמן דהינו יש לו רשות. אין לו רשות - כגון רה"ר לא. **ה"ג בתוספתא ארבע מדות במוכרין עד שלא נتمלאה מדיה למוכר** משנת מלאה מדיה לлокח בד"א במדיה שאינה אבל אם הייתה מדיה של אחד מהן ראשון קנה בד"א ברה"ר או בחצר שאינה של שנייהן אבל ברשות הלוקח כיון שקיבל עליו מוכר ה"ז קנה ברשות מוכר לא קנה עד שיגביה או עד שיווציא מרשות הבעלים ברשות זה המופקדין אצלו לא קנה עד שקיבל עליו או עד שישכור את מקומו - ופירוש ארבע מדות במוכרים לאו ד' רשוויות קחшиб רה"ר רשות מוכר רשות לוקח רשות המופקדין אצלו דהא רשות מוכר ורשות נפקד חדא הוא דהכא והכא שיקד למימר קבלה ושכירות מקום והוצאה והגבלה דהא תנן במתניתין גבי רשות מוכר שכירות מקום דקטני ואם היה פיקח שוכר את מקומו ואוקימנא ברשות בעלים וכיון דדין שווה ליכא ד' מדות ומה הן ארבע מדות ד' חלוקין של דיןין שחולוקין זה מזה ואלו הן מדיה שאינה של שנייהן ברה"ר ובചצר שאינה של שנייהן דامرין בה עד שלא נتمלאת המדיה למוכר משנת מלאת המדיה לлокח הרי אהת מדיה של אחד מהן ראשון קנה הרי שתים רשות לוקח מיד כשקיבל מוכר קנה הרי ג' רשות מוכר ורשות נפקד דקמפרש בהן דין הגבהה והוצאה קבלה ושכירות הרי ד' וסמך מצאתי לי מדברי רבינו זקנינו מ"ב. **עד שלא נتمלאת המדיה למוכר** - שאם נשפך היין או השמן או אם הוקר למוכר יוכל לחזור בו דמויקי לה لكمיה במדיה שהשאילו שנייהן הלכך כל זמן שלא נتمלאת המדיה הרי היא ברשות מוכר. **משנת מלאת הרי היא ברשות לוקח** - לחתה וליטול בה מקרו עד שיצניענו או ינירנו בכליו לדעתן כן השאלה להם לזה למדידה ולזה להצעיע את שלו וכל זמן שעוסק במדידה למלאות המדיה הרי היא ברשותו דמודד דהינו מוכר ואין הלוקח יכול לקנות בתוך **כליו של מוכר כל זמן שלא משך או שלא הגבהה משנת מלאת המדיה לлокח**

כדרישת שעכשו נעשית כליו של לוקח לדעת בן נשלה לו וס"ל להאי תנא דכליו של לוקח קונה ברה"ר כדפרש ואיל ודלא כרב ושמואל ומיהו בסימטא ובחצר של שנייה מוקי לה لكمיה דהותם קני כליו של לוקח. **במזה שאינה שלכו** - וכדריש טעמא. **אבל אם הייתה המדינה של אחד מהם** - או של לוקח או של מוכר. **ראשון ראשון** - שנוטין לתוך המדינה קנה בעל המדינה שאמ המדינה של מוכר אע"פ שנתמלאת המדינה הרי היא של מוכר ולא קנה לוקח ואע"פ שפסק הדמים לא קנה עד שימושך דכליו של מוכר בראש ברה"ר אי נמי בסימטא לא קני לוקח דהא אף ברשות לוקח נמי אמרין לקמן שלא קנה לוקח כל זמן שהפירוט בכליו דמוכר עד שישפכם לקרקע ואם המדינה של לוקח אף על גב שלא נתמלאת נמי ראשון קנה דדמי למשך אע"פ שלא מזד דקטני מתני' דקינה דכליו של לוקח קונה לו. **ברה"ר** - וקשה למ"ז חוץ מרה"ר. **ובחצר שאינה של שנייה** - וכגון שלא נתנו בעל חצר להם רשות למזוד שם דהיינו דומיא דרה"ר. **אבל** - אם היו מודדיין ברשות מוכר לא קנה לוקח אע"פ שהמדינה שלו דכליו של לוקח ברשות מוכר לא קנה ואע"פ שפסק מזד דמשיכה לא מהニア כי מוכר עד שיגביהה דגביהה קונה בכל מקום או עד שיוציאנה מרשות של מוכר לרשות של לוקח או לסיימת או שצירף ידו למטה מג' בראש"ר סמוך לऐסקופת הבית וקיבלה כדארמי בכתבות (דף לא) גבי היה مجرר ויוצא ולקמן בשמעtin בבא בתרא (דף פו) מייתה לה ומיהו לקמן מוקי לה במדינה דמוכר כי מוכר ומדינה דלוקח כי מוכר שכיחי מאני דלוקת. **ברשות לוקח** - שהביא המוכר תבאותו למכור בבית לוקח. **כיוון שקיבל עליו מוכר** - שנטרצה וא"ל כל תבואה זו קניה לך בכך וכך כל סאה וסאה. **קנה לוקח** - מיד אע"פ שלא מזד דקניליה רשותו ואע"פ שהמדינה של מוכר דהכלי בטל אצל הרשות ומיהו لكمיה מוקי לה במדינה דלוקח ולא גרע ממש ולא מזד דקטני מתני' דקינה. **המופקדין עצמם** - שהפקיד שם מוכר פירותיו ומסתמא הקנה לו נפקד למפקיד את רשותו לצורך פירותיו למכור ולמידוד פירותיו בביתו בדרך כל הנפקדים. **עד שקיבל עליו** - נפקד במצות מפקיד לייחד לו רשות לлокח لكنות הפירות באשר הוא שם או שি�יכור והוא הדין נמי גבי רשות מוכר שיד קבלה ושכירות והכא נמי שיד הגביהה והוצאה אלא תנא אורחא דAMILTA KATNI DSTAM MOKER CHSHOMER ROTZA HOA LIFNOT AT BIYTO HALEK KATNI HTAM HGBAH VHOZAA DAINU CHFZ LEHSHARIL VLA LEHSHARIR RISHUTU VGBI NFQD

שייך קבלה ושכירות דמי היבוי שהייתה נפקד של זה הראשון וכי נמי ישמור פקדונו של שני ורבותה תנא הכא קבלה ושכירות וכל שכן הגבהה והוצאה ולמן דמוקי ל�מן במאני דמוכר כי מוכר ומאני דלוקח כי לוקח אייכא לאוקומי נמי במאני דמופקד כי מופקד והלך לא קני לוקח בכליו דນפקד.

דף פה.ב

מאי לאו רשות הרבים ממש - ואפ"ה קטני דאם הייתה מדעה של אחד מהן ראשון ראשון קנה אלמא כליו של לוקח ברה"ר קונה וקשה למ"ד חוץ מרה"ר ולר' אבשו א"ר יוחנן. **אלא דתרוייתו** - חצר השותפים. **כליו של לוקח בראשות מוכר** - כגון פסק ונתן לתוך מדעה של לוקח או מdad במדעה שלו ושפכו לכליו של לוקח והבית של מוכר הוא. **קנה לוקח** - כאילו נתן לתוך רשותו של לוקח. או **לא קנה** - דרישות עיקר והכלי בטל לגבי הרשות. **תניתה** - משנה היא בגיטין בפרק הזורק (דף עז). **لتודח חיקה** - כלומר על בגדייה שהיא מלובשת. **קלתה** - סל שהנשים נונטוות לתוכו מחטין וצינוריות. הרוי זו **מגורשת** - דקונה לה קלטה בראשות המגרש. **דמחו [לה] מאה עוכלי בעוכלא** - כלומר שדו בה נרגא מאה הכות במשקל ששמו עוכלא שייברו הטעם הזה דבפרק הזורק פרכינו ש"מ כליו של לוקח בראשות מוכר קנה לוקח ומתרצץ כל הני אמראי התם שלא תילף מינה. **תלויה בה** - ואינה נגררת בקרקע ולכך קונה לה קלטה דדמי להגבאה שקונה בכל מקום תלואה בה היינו קשרורה ותלויה. **קשרורה אף על פי שאינה תלואה** - אלא נגררת בקרקע וקשרורה בה ולא גרסי תלואה אע"פ שאינה קשרורה. **בין ירכותיה** - ואף על פי שמנוחת בקרקע אין מקפיד על מקום מושב אשתו ועד עכשו היה אותו מקום קנייה לה. **מוכר קלחות** - לכך אינו מקפיד על מקום שיש לו בית לכך, כך פירשה רבינו מ"כ במס' גיטין. **לא על מקום חיקה** - כשנגרין בגדייה על הקראע. **אלא פשוט לה מהא** - שלא קנה. **מאי לא בכליו דלוקח** - שמאלו בו בבית מוכר ואפ"ה לא קנה לו כליו. **ומשני לא בכליו דמוכר** - וממש"ה לא קנה לוקח עד שיגביהה דאתבי לא נפק מרשותה דמוכר כלל. **ומקשין מדרישא בכליו דמוכרמו** - ולפי סדר התוספתא אייכא לאקשוי היבוי ומדסיפא בכליו דמוכר רישא נמי בכליו דמוכר. **ואי בכליו דמוכרامي קנה לוקח** - לדידך דازלת בתר כלי ולא מבטלת לייה אצל הרשות שהוא בתוכו א"כ אםאי קנה לוקח בקבלת מוכר הא אכתבי לא נפק מרשותו דמוכר כלל אלא ודאי בתר רשות

אzellין ולא בתר כל' והלך כי מוכר הרי הוא של מוכר עד שיגביהה לוקח לא
שנא בכליו דלוקח ולא שנא בכליו דמוכר ובו לוקח קונה לוקח ואפילו אי הו'
בכליו דמוכר ומ שני סיפה אתאןכו'. **ומתמה ומאי פסקא** - כי פסקת את
הדבר כן דלעולם כי מוכר אין מודדין כי אם בכליו דמוכר ובו לוקח בכליו
دلוקח בתמייה. **ומשני סטמא דAMILTA CO'** - והיינו שתים מדות מד' מדות של
מוכרין דהכי קאמר ברשות מוכר לעולם לא יקנה לוקח כי אם בהגבחה
משום דרך למדוד שם בכליו דמוכר ולעולם ברשות לוקח קונה בקבלת
מוכר שהרי נתונים בכליו דלוקח. **מצאתי מוגה בהגהת רבינו זקנינו מאכ' כן** -
משך חמריו ופועליו והכניסן לוקח לתוך ביתו והתבואה על גבו. **בין פסק עד**
שלא מד' - אם באו לחזר קודם מדידה יחו'רו' דבמאי נקנה לא משיכת
תבואה יש ולא רשות לוקח יש דעתם על צוארם ולא הונחו לרשותו שהרי
לא פירקן כדמוכח סיפה דקתני בה פירקן מכלל דרישא ולא פירקן אלא
הכנסה בعلמא שימושן והכניסן לתוך ביתו קתני והז משיכת לאו משיכת
היא לקנות שהרי האדם הואמושך ומשיכת אדם טוען פירות לא מהניא
לקנות את הפירות עד שימושך הפירות עצמן. **בין מד'** - דהונחו לרשותו. **עד**
שלא פסק - אם באו לחזר קודם פיסוק חזרין אע"פ שהונחה עתה בשעת
מדידה ברשותו דלוקח ובכליו דלוקח דלא קニア רשותו קודם פיסוק ואפילו
משיכת קודם פיסוק לא מהניא כדמפרש לקמיה דלא סמכת דעתיה לא
דמוכר ולא דלוקח שהמוכר שמא יפסוק דמיון יקרים יותר או הлокח ישם
בזול יותר ומתני' דקתני משך ולא מד' קנה כשפסק קודם משיכת.

דףOA

פירקן - בין מוכר בין לוקח והכניסן לרשותו דיש כאן הנחה ברשות לוקח יש
כאן חילוק ואע"ג דאכתי בהז הכנסה לא קנה משום דלא פסק אני וכי
פסק בתר הци' דקニア ליה רשותיה שמונחים בו הלך פסק אחרי כן אע"פ
שלא מד' קニア ליה רשותיה ואין יכול לחזר אפי' קודם מדידה דבשעת
פיסוק קニア ליה רשותיה ואין כל'ו של מוכר מעכבר עליו אלמא כל' לא חשיב
רשותיה ומדידה נמי לא מעכbara כדתנן משך ולא מד' קנה דהואיל ופסק
דמים על قولן מדידה גלי' מילתא בعلמא היא ולא דמי להיכא דלא מכר לו
אל' כור אחד אמר'י לKNOWN מדידת הкор מעכbara ויכול לחזר בו אףilo
בושא אחרונה דהתמס מעכbara מדידה דלא קニア רשותיה אלא Mai' זובין לה.

מדוד עד שלא פסק לא קנה - ויכולין לחזור קודם שיפסקו אבל משיפסוק קנה ואית דמפרשי פירקן והכניסו לתוכה ביתו הינו משיכה והאי דקתני פסק עד שלא מדד אין שניהן יכולין לחזור מוקמי לה כשפסק קודם שפירקן וכני במשיכה שאחר פיסוק וטעות הוא בידם דא"כ היכי ילייף מיניה דכליו של מוכר לא מעכבר קנייה דרישות לוקח דלמא הא דקנה לוקח לאו משום קניית רשותו הוא אלא משום משיכה. **ומדכליו של מוכר ברשות לוקח לא קנה** - מוכר כלומר שאין כליו של מוכר מעכבר על רשות הלוקח לקנותו הלוקח כדקתני פירקן ופסק קנה דקנה רשות קודם מדידה וاع"פ שעדיין הפירות בתוך שקין של מוכר וכיון דאהני רשות לוקח לבטל כליו של מוכר ולהוציאו מרשות מוכר כל שכן וכל שכן כליו דлокח נמי ברשות מוכר יבטל הרשות את הכליל של לוקח שלא להוציאו מחזקת המוכר שמוחזק בהו עד עתה. **בששפן** - האי פירקן הינו שפירקן לשפכו מושקין לפרקע ביתו של לוקח דליך כליו דמוכר והליך קニア ליה לlokח רשותו. **איקף רבא** - דאיهو אמר האי ת"ש. **פירקן קטני** - דמשמעות שהוא מונחין החבילות כן פירקן. **במתאcli דתומי** - חבילות שוממים דליך קニア. **מכדי פירקן קטני** - שהונחו ברשות לוקח וקני ליה רשותו מיד כשקיבל עליו מוכר למכר לו כדקתני בבריותא לעיל. **לא סמכת דעתיה** - דמי יימר שיתקיים המכර שמא המוכר יעלה בדמיון והлокח יזלזל בדמיון שהרי אין דמיון קצובין. **התם דאמר ליה** - מוכר זיל קני אני רוצה שיקנה לך כליך דכמאן דמושיל ליה מקום הנחת כליו דמי כי קמיבעייא לנו סתמא. **תנו התם** - בפ"ק דקדושים. **יש להן אחראיות** - שקיימיין לעולם. **בכטף** - במתן מעות. **בשטר** - אם כתב לו שדי מכורה לך או נתונה לך ומסר לו את השטר. **ובחזקת** - נעל וגדר ופרץ כל שהוא - והתם ילייף טעמא מקראי. **ושאין להם אחראיות** - מטלטלי. **במשיכה** - שימושן לרשותו או לרשות שיש לו חלק בו כגון סימטה וחצר השותפים וכל שכן בהגבלה דהגבהה קונה בכל מקום ובכל דבר דמשגביה הנירה ברשותו אף' בלי משיכה כן נראה לי. **להא שמעתא** - דלקמיה האי לא שנו. **שאין דרכן להגביה** - שכבדין. **שדרכן להגביה** - דברים קלים. **הגונב כס** **בשבט** - והוציאו לרשות הרבים. **חייב** - בתשלומיין דליך למימר כמה ליה בדרבה מיניה דליך הכא שתי רשויות ביחד. **שכבר נתחייב בגניבה** - משעת הגבהה דהגבהה בכל מקום קונה ואייסור שבת ליכא עד שעת הוצאה. **היה مجرר** - בפרקע דהגבהה ליכא ולא קני ליה אלא בשינוי רשות שימושנה

לרשותו. **פטור** - מן התשלומיין דקם ליה בדרבה מיניה וכתיב כדי רשותו (דברים כה) משום רשעה אחת אתה מחייבו ואי אתה מחייבו משום שתי רשויות. **שהרי איסור שבת וחיוב גניבה באין אחד** - דבשעת הוצאה חוץ קנייה ונתחייב בסקילה ובכトבות בפרק אלו נערות פרכינן דמשכיה להיכא אי לרשות הרבנים איסור שבת אילא איסור גניבה ליכא ומוקמינן לה כשצירף ידו למטה מג' וקבלת ידו של אדם חשובה לו כד' על ד' וקניא ליה ולא בטלה לגבי רה"ר לגבי קנייה ויש כאן [איסור] שבת וגניבה באין אחד וזה קנייה לאו משום הגבהה היא אלא משכיה לתוכך ידו שהרי ידו סמכה בתוכך ג' לקרקע ואתת דמוקי ליה התם בצדדי רשות הרבנים דלענין גניבה מיקנא קני ולענין שבת הוא רשות הרבנים כרבי אליעזר. **והאليس דבר הגבהה הוא** - ואפילו הכי אי לאו משום איסור שבת הוא קני ליה במשכיה כגון אם היה مجرר ויוצא בחול. **אמר ליה במיתנא** - כך השיבו סתם וסביר רב אדא דכיס קטן הוא ותמה על תירוץ זה ואמר ליה אני נמי מיתנא קאמינה לך דאע"ג דאיכא ביה מיתנא דרכו להגביהו הוא. **אל דחזי למיתנא קאמינה לך** -ليس לך עד שיויציאנה - היינו משכיה. **אלמא מידידי דבר הגבהה** - דבר קל. **לצדדין קטני** - עד שיגביהנה אם דבר קל הוא או עד שיויציאנה אם דבר כבד הוא ולפי עניות דעתך נראה לי דהוה מצוי לתרוצי הכא במידידי דבר משכיה עסקינו הלך אי בעי בהגביהה ליكني דהגביהה עדיפה ממשכיה וקונה בכל דבר ואי בעי במשכיה ליكني דהא אורחיה במשכיה אלא דניחה טפי לאוריין דין תרווייהו במידידי דבר הגבהה בהגביהה ולא במשכיהomididi דבר משכיה אף במשכיה וכן נראהים הדברים דהא בפ"ק דקידושין (דף כה) תנן אמר רב מאיר בהמה גסה במסירה והזקה בהגביה ולא במסירה ומשכיה ואמרי ליה רבנן בהמה דקה נקנית במשכיה כלומר אף במשכיה ובגמרה אמר רבי רבנן אחרים זו וזו במשכיה ואמר להו רב שמעון זו וזו בהגביה אלמא הגבהה עדיפה ממשכיה דהא אפילו [גסה] לרבי שמעון בהגביה ולא במשכיה כדמפרש התם.

דף פ"ב

תא שמע - ממתניתין המוכר פירותכו. **והא פירות דבני הגבהה נינהו** - דבשליפי זוטרי משמע מתניתין מדקמפלגי בסיפה גבי פשתן דהכי קטני המוכר פירות משך ולא מdad קנה דמשicket כל שהוא מהניא בפירות שהרי

דבר מועט הוא ובמשיכת כל שהוא נucker כולם ממקומו כדאמר שמואל לגבי ספינה (לעילriba בטהרתא דף עה) עד שימושך את כולה אבל המוכר פשוטו שהוא ארוך אע"ג דהוי שלפי זוטרי לא קנה במשיכת פורתא דעתך לא נucker כולם ממקומו עד שיטלטנו ממקום זה למקומות אחר כלומר שימושנו או יגביהנו למקום אחר שייה נucker כולם ממקומות שהיה שם אכן למים מים דאייא למימר דאפיילו רב דפליג בספינה הכא מודה דהתם מים יש תחתיו ומדניידא פורתא חשיבא כנעהה כולה ממקומה אבל על גבי קרקע אייא למימר דמודי. **הכא** **במאי עסקין בשלפי רברבי** - והכי קא מפליג בין פירות לפשתן המושך פירות פעמים שאם משך קנה כגוון בשלפי רברבי דהתם ודאי מהניה משיכת וכל שכן הגבהה אבל המוכר פשוטן دائית אפשר בשלפי רברבי כדמפרש לקמן אלא שלפי זוטרי נינהו לא קנה עד שיטלטנו ממקום למקומות כלומר שיגביהנו ולא במשיכת כدلעיל ודרך המגביהין מחקון אין מגביהין ע"מ להחזירו במקום שהגביהו אלא מגביהו והולך לו ונוטלו לרשותו והלך נקט מקום למקומות והינו דקפריך אי הכי אימה סיפה כו' דבשלמא לדידי דሞקמין לה אפי' בשלפי זוטרי אייא לפוגוי בין רישא לסיפה במשיכת כל שהוא כדפרישית אלא לדידי דמויקמת נמי לרישא בשלפי רברבי ארוכין לייא לפוגוי בין רישא לסיפה אלא דברישא מהניה משיכת דרגילין להיות שלפי רברבי ובפשטן לא מהניה משיכת אלא הגבהה משום שלא הו רברבי אלא זוטרי. **אטו פשוט בשלפי רברבי מי לא עבדי** - כמו פירות בתמייה ותhani בהו נמי משיכת [כן נראה שיטה זו בעני ועיקר]. **שאני פשוט** **דמשטמייט** - שמחליק ואין יכולין לעשות ממנו משאות גדולות הלך בעי הגבהה דדרכו בך, ורבינו חננאל פי' **שאני פשוט דמשטמייט** כיון שאם ימשך מתנתך אין דרכו להמשך לפיכך קני בטלטול ולפי הלשון הזה אייא לאוקומה אפי' בשלפי רברבי ואפי' הכי ליתיה במשיכת אלא בהגביהה משום דמתנתך במשיכת. **ה"ג בפירושי רבינו חננאל** **ת"ש בהמה גסה נקנית** **במסירה והזקה בהגביה דברי ר"מ ור' שמעון בן אלעזר וחכ"א בהמה דקה** **במשיכת והא בהמה דקה דבר הגבהה היא ותנו חכמים במשיכת** - ומשנה היא בפ"ק דקידושין ומדרבען קפריך דבHEMA דקה מיקניא נמי במשיכת ואע"ג דבת הגבהה היא. **דסרقا** - מסתרכת ומתקבבת ברגליה בקרקע ולא אפשר בהגביה כי אם בקושי הלך אורחה במשיכת ורבינו חננאל פירש **דסרقا** שורתת מלשון שרווך נעל (בראשית יד). **כור בשלשים אני מוכר לך** -

צריך היה לו למעות נגד דמי הוכר ולא נקבע שיהא זה קונה פחות מכור ולא יותר מכור אלא כור בנסיבות מקנה לו לא פחות ולא יותר הלכץ אם משך וاع"פ שפסק ואפילו ברשות לוקח ובכליו של לוקח לא קנה עד שיהא הוכר מודוד ככלו דהכא מדידה מעכבה הויאל והקפיד במכירה פחות מכור יותר מכור ומשום hei יכול לחזור בו מכל המכירה אפילו כשמדד לו כ"ט סאיון חוזר הוא כל זמן שלא נמדד טאה אחרונה וاع"פ שימוש הכת"ט סאיון אינה משיכה מעלייה דבר זה חד מכך הוא ועד דמשיך כולה לא קני כדאמר'י בפרק הזהב (ב"מ דף מז) דהיכא דמכר לו חמור בפרה וטלה ומץ את הפרה ולא משך את הטלה שנייהם יכולין לחזור בהם משום שלא היו משיכה מעלייתא ומתניתין דקטני משך ולא מzdן קנה היינו כשםקנה לו כל החבילה כמו שהיא והמדידה גלווי מילתא בעלמא היא להודיע כמה מכר.

ראשון ראשון קנה - שכל אחד מכירה בפני עצמו היא וכגון דהויא מדה דлокח ובסימטא דקני לייה כליו א"נ ברשות מוכר וכגון דאמר לייה מעיקרא يكنה לך קליק ברשותי. **תא שמע** - משום דפרקינו מינה טובא בשמעתין לעיל לא אמר מיתיבי. **מצאתי גירסא זו על העיקר בפירוש רביינו חננאל איש רומי** - ת"ש אם הייתה המדה של אחד מהן ראשון ראשון קנה וاع"ג שלא נتمלאת המדהanca במאי עסקינו בדאמר לייה הין ב"ב סלעים לוג בסלע אני מוכר לך וכדאמר רב כהנא שננות הי' בהין הaca נמי כו' וכן עיקר דמההיא רישא שייך למפרק הא דקטני בה בהדי' עד שלא נتمלאת המדה למוכר כו' אבל במדה של אחד מהן לא חיישין לנטלאת המדה אלא ראשון הנכנס בכליו של לוקח קנה לוקח דאפי' בחצי מדה שהיא חסירה ואין ידוע כמה יש הויאל ולא נטלאת אין יכול לחזור בו וاع"ג דאל' כור אני מוכר לך ביחד או טאה אני מוכר לך ביחד כל שכן הaca דזבון לייה כור ומץ כ"ט סאיון מלאן שקנה כל מדה ומדה כשתטלאת וקשה לתרויהו ופרקינו בדאמר לייה הין ב"ב סלעים לוג בסלע אני מוכר לך והיו י"ב שננות עין בליטות יוצאי בדופן הcli מתוכו לסימנים כיון שmagiu השמן או הין בכל בליטה ידוע שהוא לוג וכיון שהגיע לבליתה נטלאת המדה קרינה ביה ודמאי ממש לכור בשלשים טאה בסלע אני מוכר לך דקנה כל טאה וסאה ה"ן כל לוג ולוג קני כשמגיע לסימן ורישא דקטני חילוק בין נטלאת ללא נטלאת נהי נמי דמיירி כמו בסיפה בדאמר לייה הין ב"ב לוג בסלע אפי' hei לא קני לוקח ראשון ראשון המגיע לסימן דכיוון דבמדה שאינה של שנייהן

עסקינו והוא רוצה למדוד ולמלאותה כולה הרי היא מושאלת לו עד שיגמור את מדידתו דלא הויא שאולה לлокח עד שתתמלא כדפרישית לעיל דעל מנת כן שאלה שנייה זה למדידה וזה לקחתה משתמשה לשפכה בכליו או ברשותנו, והאי דקפריך בספרים שלנו מסיפה דקתיי ברשות לוקח כיון שקיבלכו לאו פירכא היא כלל דחתם כשהקנה לו כל התבואה מיيري דקמי ליה רשותא بلا מדידה כדקתיי נמי מתני' משך ולא מdad קנה עוד אדרבה הוה ליה לפרקוי ממתניתין דקתיי בהדייה משך ולא מdad קנה דאילו חתם לא מdad כלל ואפי' הכי קנה ועוד שינוי דקמשני לפי לשון הספרים דלא מפרש דבاهמי מיيري דקאמר הין ב"ב לוג בסלע לאו שינוי הוא דמה מהニア שנותה היכא דאמר ליה סתם הין אני מוכר לך אפי' אם מdad לו הין ב"ב לוגין לא קני לשمواל עד דאמר בהדייה הין ב"ב לוג בסלע אני מוכר לך. **כדאמר רב כהנא** - במסכת מנחות. **שנותה היי בהין** - של קdash עד כאן לפרט עד כאן לאיל עד כאן לכחש כלומר סימנים למדת חצי ההין לפרט ושלישית ההין לאיל ורביעית ההין לכחש יין. **השוכר את הפעול** - ונתן לו שכרו עכשו בניסן כדי לעשות עמו בגורן. **היום בדינר** - כלומר כל יום של ימות הגורן בדינר ונתן לו עכשו ל" דינר ל" ימי הגורן ולא גרסין מהיום בדינר בפי' רביינו חנナル.

דף פז.א

ולגורן יפה - שכרו סלע בכל يوم שבסלע היה יכול להשכר עצמו אבל בשביל הקדמת המעות אוזיל גביה. **אסור** - משום דמייחז כי אגר נטר לי שנוטן לו זה הפעול סלע בימות הגורן בשביל דינר שנtan לו בניסן והמתין לו עד עכשו. **אבל אם שכרו מהיום** - מאה يوم במאה דינר וננתן לו שכרו עכשו ולגורן היה יכול להשתכר הפעול בסלע דהיני ד' דינרין ליום כיון שmonths היום ששכוaro עשה עמו מותר שככל פועלות המאה ימים כיום אחד ארוך דמיין ולא הוי אגר נטר לי שהרי מיד התחיל בפועלתו וכמו שהתחילה בפועלות ימי הגורן דמי והואanca דכי כור בשלשים סאה בסלע הוא שהרי הזכיר לתת לו דינר ליום ולא קאמר ליה סטמא עד ימות הגורן אני שוכרך במאה דינר ואפי' הכי קטני מותר וחייב להשלים וקשה להני אמרין ראשון ראשון קנה והשאר לא קנה וכיון שהוא לא קנה אמאי מותר הא כיון דיכול לחזור בו דכל יום ויום חשוב מכירה בפני עצמה הוי נמי אגר נטר לי לעניין ימות הגורן שהרי בניסן נתן לו שכר ימות הגורן ואני הוי נמי אגר נטר לא חיליל עד שיגיע ימות הגורן. **ותסבירא** - דליהו

אסור וכי זלזלי בשכירות מី אסור בתמייה ואפי' היכא דהקדמים לו הדינר מניסן ולא עשה עמו עד לגורן מדאוריתא שרי דלא דמי לא להלואה ולא למקח וממכר דעתך ביה אונאה וביטול מקח דהתם ודאי כי מזוויל גביה מכדי שוויו בשבייל הקדמת המעוות נמצא שנוטן לו יותר מכדי הדמים שקבל אבל שכר טרחו של אדם ליכא אגר נטר לי דדרך פועל להשכיר עצמו בכל שהוא כשאיו לו מה יאכל וכל מה שמקבל הפועל מבעל הבית ריווח הוא אצלו והלכך ה' סיפה ליכא צד רבית כלל והיינו דקפריך מ"ש רישא ומ"ש סיפה כיוון זלזלי בשכירות שרי רישא אמא אסור ליהנות ממנו. **ומשנוי רישא** - חומרא בעלמא הוא דכיוון דלא קעביד בהדייה מלאכה עד שיבא הגורן והוא כבר נתנו המעוות מקודם מהזוי כרבית. **ומתמהין משום דתלש כל שהוא** - מן הפשתן קנה כל השאר המחוור בקרקע ואמאי מי קני האי במשיכה דהאיך. **דא"ל** - מוכר לולוח. **לך ויפה לך קרקע כל שהוא** - כך כתוב בספרים יeshניםقولר לך וחזוק בקרקע לנקות פשתן המחוור בה דקרקע נקנה בחזקה וכל המחוור לקרקע הרי הוא בקרקע ואתא מתני' לאשמעין דחזקת קרקע מהני לפשתן ואע"ג דלא זבין ליה ארעה ואשמעין נמי חזקה קלה דבלקיות הפשתן מקצתו יכול לנקות השאר המחוור וכגון **דא"ל** המוכר לקט מן הפשתן עצמו קצת ויתיפוי הקרקע יהיה נקי לחרישה כדאמרין בחזקת הבטים (לעיל בבא בתרא דף נד) האי מאן זכי זיכיא אדעתא דארעה קני וה"ג אם לקט מן הפשתן קצת ונתכוין לנקות הקרקע קני לה לנקות כל מה שעליה כן נראה בעיני. **מתני' המוכר יין ושמן** - וזה לפירות אלא אגב דברי לאוריי בסיפה חייב להטיף שלש טיפין נקט יין ושמן. והוקרו או שהוזלו - לאחר פיסוק הדמים. **עד שלא נמלאת המדה** - ובמזה שאינה של שניהם מוקי לה בוגם' ותניא מה דעתיא לעיל בברייתא וטעם כדהתם כל זמן שלא נמלאת הוא כליו של מוכר ומשנתמלאת הוא כליו של לוקח ומירוי בסימטא או בחצר של שנייהם. **היה סרسور בינייהן** - והמזה שלו כدمפרש בוגם' ודרך הסרسور לנקות מבעל הבית ומוכר לאחרים ומרוית. **נשברה לסרسور** - דקני ליה כליו של סרسور לסרسور כדתניא לעיל ואם הייתה מדה של אחד מהן ראשון ראשון קנה והוא משמעו לנו דלא אמרין דסרسور אינו אלא שלוחו של לוקח ומשנתמלאת נשברה לולוח. **הרכינה** - הטה על צדה אחר שהטיף ממנה שלש טיפין לולוח. **ומיצית** - שנטאוסף מצוי השמן לשולי הכלוי. **הרי הוא של מוכר** - משום דהлокח נתיאש כדמרי' בוגם'. **וחייב**

להטיף לו שלש טיפין - לאחר עירוי השמן והיון חייב עוד להטיף שלוש טיפין מן הדבק בדופני הכליל. **וחחנוני** - טרוד הוא במכירתו ולכז לא הזיקוקו להטיף דין לו פנאי. ר' יהודה אומר כו' - בגם'Bei ר' יהודה אהיכא קאי. גמ'. **אי מדה דלוקח היא** - וליקני ליה כליו כדתניתא לעיל אם הייתה מדה של אחד מהן ראשון קנה דהכא נמי בשיש שנותות במדה עסקינו כדוקימנא לההיא דלעיל דהא סתמא כתני אפילו במדה שיש לה שנותות ואמר ליה היין בשתיים עשר סלעים לוג בסלע. **מזה דמוכר הוא** - ואמאי קנה לוקח דהא אפילו אם תמצא לומר דברשות לוקח מיירי הא איבעהן לעיל אם הכליל חשוב הפסקת רשות ולא איפשיטה וא"כ תפshoot ממתני' דכליו של מוכר ברשות לוקח קנה לוקח והוא הדין לכליו של לוקח ברשות מוכר דקנה מוכר. **במדת סרטור** - שהשאילה לשנייה וכדתניתא לעיל בברייתא וטעמא כדפרישית ותניתין במותניין Mai דתני בברייתא לעיל ארבע מדות. **ריישא** - שהשאיל להם המדה והסרטור אינו שם وكא משמע לנו דין שלוחיו של סרטור להיות המקח ברשותו אף על גב דהמدة שלו ודרך סרטור למודע במדתו להשתכר בлокח הלוקח ממנו. **סיפה** - שהסרטור ביןין דכוון שהוא שם והמدة שלו המקח ברשותו דאייהו לוקח מן המוכר ומוכר לлокח ומשום hei כי נשברה נשברה לסרטור דכליו קני ליה כדתניתא לעיל ראשון ראשון קנה. **הכי גרסין מי כאן תנא דעתניתה רב מדות** - כלומר הייש כאן בארץ ישראל תנא שונה משניות ובריותות שונה לו רב מדות מותני' דמיירי בדין מדות. **והתנו** - גבי מפרש תרומה שנייה - מדות ממשה אם הרכינה בעל הבית אותה מדה שמדד בה התרומה ומיצת הרי הוא של תרומה ונונטו לכהן ובמותניין נמי תהיו של לוקח.

דף פז ב
מושם יאוש בעליים - שהлокח מתיאש ומפקיר אותו מיצוי מפני שטורה לו להמתין עד שיתמיצה אבל תרומה לא שייך יאוש דמ"מ תרומה היא ואסורה לזרים. **اريישא קאי** - דקתיyi חייב להטיף שלש טיפין לעולם ואתא רביה יהודה למימר דברב שבת אינו חייב. **או אסיפה קאי** - דקתיyi דחנוני פטור מהטיף ואתא אייהו למימר דין פטור אלא בערב שבת עם חשיכה. **ת"ש** - **דאסיפה קאי**. **מתני' מצאתי הגהה רבינו זקנינו אביAMI מ"ב** - השולח בנו אצל חנוני ופונדיון בידו שהוא שני איסרין להביא לו באיסר שמן ואיסר יtan

לו החנוני וכן עשה מזד לאייסר שמן והאייסר מסר לתינוק להביא לאביו האיסר והשמןומי שפרש וננתן לו תינוק את האיסר לחנוני וגם מפרש ואבד את האיסר הוא השמן הלקוח באיסר טעות הוא ואינו לשון משנה וגם כשבעל הגمراה תמייה בשלמא באיסר ושמן בהא פלייגי Mai קאמר מי איכא פלוגתא באיסר והלא לא אבד אלא השמן ואם תאמר לתני' לפונדיון במתני' לא הוצרך שכן דרך רוב שחורתן כי אייסרין לא היו מצויין כפונדיון כמו שנוהגין במחזיות שנותן פשוט ומקבל מחזה ואוכל בדמי מחזה כן פירש זקני מ"ב. **ושבר התינוק את הצלוחית** - ונשפך השמן. **ואבד האיסר** - נתן לו החנוני עם השמן בדמי הפונדיון שהביא לו. **הchanoni חייב לשלם** - הצלוחית והשמן והאייסר וטעמא מפרש בגמ'. **ועל מנת כן שלחו** - האב לבן אצל חנוני שימסור החנוני לבן האיסר והשמן. **ומודים חכמים לר' יהודה מו'** **שchanoni פטור** - בצלוחית בלבד אבל בשמן ואייסר חייב ה"ג בפי רבי חננא אל ובספרים ישנים. גם. **בשלמא באיסר ושמן בהא פלייגי וכו'** - האיסר נתן החנוני לתינוק והשמן שבצלוחית. **לאודועיה** - לחנוני שצריך לשמן שדריה האב לבנו כדי שישלח לו חנוני מה שישלח לו על ידי שלחו פכח ורבי יהודה סבר לשדרוי ליה ביד בנו שדריה. **אלא צלוחית** - אמרاي חייב חנוני לשלם. **אבדה מדעת היא** - דכי מסרה לתינוק שאינו יודע לשמרה הפקר הוא זה ואני חושש אם יחוירנה בנו בידו ריקנית אלא שישלח לו החנוני מה שישלח משלו הוא שמן הון אייסר ביד פכח ופונדיון שנטל בנו בהליכה נהי נמי דאבא מדעת היא מכל מקום בחזרה יפה מחייבין חכמים הויל ואמרין לאודועיה שדריה. **בעל הבית** - האי שולח בנו מוכר צלוחיות הוא וניחא ליה שיקנה אותה חנוני אם ירצה לקנותה. **שנטלה chanoni** - מיד התינוק. **לבקרה** - אם שלימה היא על מנת לקנותה. **בדশמוֹאַל** - היא פלוגתא דרבנן ורבי יהודה דבנטילה קנא מיד שהרי מסתמא ימצאה שלימה ויתכוון לקנותה והוא דקיצי דמיה כדלקמן דקני ליה מיד וכשחזרה ליד התינוק הרי הוא כמשליכה לאיבוד ונאנס בידו קריינה ביה ולא מיטטר עד שיחוירנה ליד בעליים עצמן שהרי משנטלה נתחייב באחריותה (ווע"ג דתניא כוותיה דشمואל בפ' ד' נדרים (נדרים לא) בהליכה חייב וכו'). **ע"מ לבדקו** - ולעכבו. **ונאנס בידו** - כגון שנפל מידו ונשבר. **חייב** - והוא דקיצי דמיה כדמפרש لكمן דסמכא דעתיה לקנותה אחרי שפסק דמי ואפילה אם חזר בו ואומר אני חושש בכלי זה לקנותו ונאנס בידו קודם שהחזרו לבעליו חייב

דמدادגניה ע"מ לבדקו ולקנותו אחורי.cn הוא אחיחיב ליה באחריותו וכיון אחיחיב באחריותו היכי מיפטרתו עד שיחזירנו לבעליו והנ' רבנן מחיחיבי כדש mojo ורבי יהודה לית ליה דשם oval והיינו דקתני סיפה ומודים חכמים לר' co' הכי קאמר מודים חכמים לרבי יהודה שם נטלה על מנת שלא לבדקה הרי הוא כאילו צלחות ביד תינוק ומדד חנוני לתוכה שפטור. הכא בחנוני מוכר צלחות - וזה צלחות דמתניתין של חנוני היא שלח לו בעל הבית הדמים ביד בנו לקנות צלחות ממנו ולהביא בה שמן והלך הא צלחות ליכא אבדה מדעת. **דרבן לטעמייהו** - אמרי גבי איסר ושמן חייב לדאודועיה שדריה והוא הדין לצלחות ורבי יהודה לטעמה דלשורי יין ושמן וצלחות ביד בנו שדריה לבנו. **ואהרט לאודועיה שדריה** - ולא היה לו למסור הצלחות לבנו של בעל הבית. **אלא אבי בר אבין ורב חנינה בר אבין אמרי טרווייהו** - לא תוקמה לא בחנוני מוכר צלחות ולא בעבב הבית מוכר צלחות אלא הכא בצלחות המיחדת למדה עסקין ונטלה חנוני מיד תינוק למוד בה לצורך התינוק ואע"ג דאבדה מדעת היא כיון שנטלה נתחייב בשמרתה עד שיחזירנה לידי של בעל הבית.

דף פח.א

כגון שנטלה למוד בה - כלומר מתניתין לאו בעבב הבית ולא בחנוני מוכרי צלחות מיيري אלא כגון שנטלה למוד בתוכה השמן ואע"ג דלא לדעת החנוני שלחה דשמא לא יטלה משנטלה מתחייב בה וכדרבה. **המשה** - במקל גבי ז肯 וaina לפי כבוזו מיירי בב"מ (דף ל) דاع"פ שאינו חייב להחזירה כיון שהחייבת נטהיב בה והשתא איכא לפרש מודים חכמים לרבי יהודה בשלא נטלה וכו'. **אימור אמר רבה** - אי בעי הווע פריך לימה דרבבה תנאי היא אלא דעתיפא מינה קפריך. **דאנקטה ניגרי ברייתא** - הלקיחה פסיעות חייזניות כלומר הרגילה לברוח ולילך למרחוק ומש"ה נתחייב בה. **כגון שנטלה** - מיד תינוק. **למוד בתוכה לאחרים** - שהצלחות מדה ומדד בה לאחרים. **ובسؤال שלא מדעת** - בעל הצלחות פלייגי. **דמר סבר** - רבנן גזלו הווי וקניהם להטהיב בה עד שתבא ליד בעליים דבעין והשיב את הגזילה והשבה לידי תינוק לאו השבה היא והכי אמרי בהגוזל ומאליל (ב"ק דף קיח) הגונב טלה מן העדר והחזירו ומית או נגנב חייב באחריותו דבעין דעת בעליים ואין זה דעת בעליים כמשמעותו ליד תינוק. **ורבי יהודה סבר שואל hỏi** - וכי מחזרו למקום ששאלו

משם די והלך משחזרו לתינוק פטור והוא אמר' ב厰מפיקיד הא אמר רבא שوال שלא מדעת גזלו הו היינו לרבען דהכא ומودים חכמים לרבי יהודה הכה יש לפרש מודים חכמים לר' יהודה היכא דלא נטלה למוד בה לאחרים אפילו נטלה למוד לתינוק והיינו דקתי נטלה בזמן שהצלוחית ביד התינוק שלא מודד בה אלא לצורך התינוק ואם כן לא אפקה מרשות בעליים ומש' ה פטור מן הצלוחית ואית דמפר' לה להא סוגיא לחנונו הרגיל אצלו ומסר לו בעל הבית כבר הפונדיון ושלח בשביל השמן והאיסר ולא שלח ביד בנו כי אם הצלוחית לבדה ובכך הסוגיא פשוטה. **והני מיili דקייצי דמיה** - שדמיו קוצצים כגון רחויים של פלפלין ושאר כלים קטנים שדרכו לעולם לתת בפשט פשוט ובנדירים מוקי לה להא דশמואל בתרעה חריפה ובדבר שלוקחין קופצין עליו דיין הנאה למוכר בליךתו של זה דהרביה ימצא קופצין ומשום דהנתנו של לוקח היא היה הלוקח כושאל עליו ומחייב באונסא ותניא התם בברייתא כוותיה דקתי נאנטו בהילכה חייב בחזרה פטור מפני שהוא כנושא שכר ונראה בעני דלאו דוקא נושא שכר דא"כ לא לחייב באונס אלא בגניבה וabeiיה וטעמא משום דקייצי דמיה וזבינה חריפה הוא הרי הוא בנטילה זו כמו לוקח גמור אי נמי כמו שואל שכל הנאה שלו בו. **אגבה אטמא** - הגביה ירך לכנotta ולראות אם שמנה היא או כחולה. אבל לא **קייצי דמיה כו'** - לא גרס'. קרא - דלעת. **שכול קרא** - לכנotta. אמר להו הרי הון מוקדשין לשםים - לפי שלא היה יודע ממי ישאל מעותיו היה רוצה לא arsen להם. **אין אדם מקדיש כו'** - כדי יקדש איש את ביתו כתיב (ויקרא כז) וה"ג כיון דקייצי דמייהו זכו בהו כדשמואל. **ברשותא דMRIיהו קיימי** - יכול להקדישן דלא דמי לגזלו דאמר' (ב"ק סח) שנייהן אין יכולין להקדיש זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו דהכא לאו אדעתא למיגוז שקליניהו אלא לכנotta וכיון דלא קייצי דמייהו לא סמכת דעתיהו דשםא ירצה למכרן ביוטר ודעתו להחיזרן ומש' ה ברשותא MRIיהו קיימי. **הלוקח ירך** - חבר מעם הארץ. **בירור והנitch** - ולא גמר לכנotta. **אין חייב במעשה** - דהא אינו מתכוין אלא לברר היפות אבל גמר לכנotta נתחייב מיד לעשרו דמאי ואם רוצה להזור ממוקחו. **להחיזרו א"א** - בלי הפרשת מעשר שכבר נתחייב במעשה ואין חבר מוציא מתחת ידו דבר שאינו מותוקן. **ולעשו א"א** - ואח"כ יחיזרו למוכר שהרי מפחיתו בדים שנטמעט החבילה כדי מעשר. **מעשר ונותן** - ללו ונותן לו דמי מעשר ומחזר את המותר בעין. **אתו משום**

דגמר בלבו **לקנות קנה ומעשר** - בתמיה אמאי הא אפילו אי קיימי דמיינו יכול להחזיר ולהידרינהו וליפטר. **רב ספרא** - הוה קרי קריאת שמע ואמר ליה ההוא גברא הב לי עסקד בכך וכך מעות וסביר דמשום מייעוט דמים היה שתיק והעלה לו דמים מרובים ולאחר תפלו לא רצה לקבל אלא במייעוט מעות הראשונות משום דגמר בלבו להקנותו בכך וה"ג גבי מעשר כיון דירא שמיים הוא כיון שגמר בלבו זכה במקח ונתחייב במכר וכי מחזירו כחזר ומוכר לו דמי. **מתני**. **הטיטון** - הוא חנוני גדול שכונה הרבה חטין ביחד לחנונים קטנים. **סיטון** - חטין בלשון יון ומשום שכונה הרבה חטין ביחד קורא לו סיטון. **מקנה מודתיו** - בשביל שנקבע בהן היין והשמן ונקרש לתוכו ומתמעטת המדה ובכלי הלח מוקי לה לקמן. **בעל הבית** - שאינו מוכר תדир כסיטון די בפעם אחת בשנה שאינו נבדק בו כל כך. **חלוף הדברים** - סיטון פעם אחד בשנה דכיון שמדובר תדир אין המשקה נקרש בתוכו אבל בעל הבית שאינו מוכר תדир נקרש ומייבש המשקה בתוכו. **הchanoni makna pumim b'shet** - לפי שתדир למכור יותר מסיטון ובעל הבית ואתאן לת"ק כך פירושו רבותינו ולא נראה דא"כ לא ס"ל הכى שהרי הלכה כרשב"ג במשנתנו ועוד דקמסכים בה רשב"ג כדאמר אמר רבנן שעון בן גמליאל במא דברים אמריםכו' ועוד אם איתא דפליג עליה אמאי לא כתני שיעוריה כדקתני לעיל אלא נראה דאפילו רשב"ג מודה בחנוני ע"פ שימוש תדир משום שאינו חייב להטי' ג' טיפין נקרש בתוכו יותר. **וממחה** - מקנה כמו ומה ה' דמעה מעל כל פנים (ישעהו כה). **משקלותיו** - אבני משקל ששוקל בהן דבר לח ובשר. **על כל משקל ומשקל** - בכל פעם ופעם משקל בהן שנבדק בהן יותר מן המשקלות לפי שיש להן בית קיבול צרייך לקנחו בכל פעם ופעם. **במא דברים אמרים** - קינוחין הללו בדבר לח כגון בשר ויין ושמן. **אבל בדבר יבש** - כגון פירות כמון ופלפלין אינו צרייך לקנה שלא נבדק בהן מאומה.

דף פח.ב

וחייב להכריע - המازנים מצד הבשר טפח שייה הבשר שוקל יותר מן הליטרא ובגמ' מוקי לה במקום שנגעו להכריע וה"ה לעשרה ליטרות ביחד להכריע טפח כדאמר' בברייתא בגמרה ונוטן הכרע אחד לכולן ונראה בעניינן דפחות מליטרא לא עלי' הכרע טפח דນפש יותר מדיי הכרע טפח בדבר קל. **היה שוקל לו עין בעין** - בזמנים כגון במקום שאין מכריין נוטן לו בלבד

המשקל את גירומיו הכרעו בדקטני אחד מעשרה בלח כו' ובגמ' מפרש לה ובגמרא נפקא לנו מקראי דחייב ליתן לו מוכר משלו לבד המשקל וגירומיו לשון הכרעה הוא וכן הגרמה דשחיטה נמי לשון הכרעה והטייה הוא שמכרע ומטה את הסכין חוץ למקומות שחיטה. **בדקה - קב. לא ימוד בגסה** - בסאה דהוי הפסד דלוקח דאין לו משחה קבין כי אם הכרע אחד ואובד ה' הכרעות ואפילו במקומות שמוחקין נמי אי אפשר למחוק כל כך בזמנים [א"נ משום שמודד לו בריווח ובדקה מודד יותר וכשמודד בגסה מפסיד הקונה]. **לא ימוד בדקה - דמפסיד מוכר משום שאינו יכול למחוק כל כך. למחוק - את המדה. לא יגוזש - קונבלילי"ר בלע"ז אע"פ שמוסיף לו שלישי בשבייל גודשא כדמפרש בגמרא וכן לא ימחוק אע"פ שפחות מן הדמים. גמ'. מהני מיili** - קא סלקא דעתך דבעי אהא צריך להכריע טפה. **צדק** - מיותר הוא למדרש אע"פ שאיפה שלימה מדעת צדק משלך ותנו לו והיינו הכרעה ובמדה נמי למודד בריווח כדי שייה יתר על מדתו. **היכי יהיב ליה עין בעין** - האמרות דגזרת הכתוב הוא שיכריע בשעת המשקל. **אלא [ריישא] במקומות שנגנו -** ככלומר אין גזירת הכתוב להכריע בשעת המשקל אלא במנגנון תלייה מילתאadam רוצין להכריע בשעת המשקל תחת גירומיו לאחר מדידה הרשות בידו ואוטו הכרע צריך טפה דאין הכתוב מקפיד אלא שיווסף על המשקל או בשעת המשקל או לאחריו כן. **מהני מיili -** צריך להוסיף על המשקל. **אחד מעשרה בליטרא -** כששוקlein י' ליתרין דהיינו אחד ממאה (ס"א, ומדמצרייך הכרעת טפה במקומות שמכריעין דיק הכי דשייעור אחד ממאה במשקל מכרייע טפה והגירומין במקומות הכרעה קיימי, ע"כ) ומלישנא דמתניתין דקטני אחד לעשרה בלח ולא קטני אחד מעשרה בלח כן נראה בענייננו וטורח היה לתנאי להזכיר והכי קטני אחד מעשרה לעשרה בלח ב' פעים עשרה וחיסר האחד. **מתני' דקטני -** אחד לי' בלח ואחד לכ' ביבש איבעיא فهو היכי קטני כו' ולפרושי סייפה קאתי היכי קאמר מתני' אחד מי' בלח לי' דלח והוא הדין אחד מכ' ביבש לכ' דיבש דהיינו חלק מדו' מאות. **או דלא אחד מי' בלח לי' דלח וכן אחד מי' ביבש לכ' דיבש -** דהיינו חלק אחד ממאותים ואחד מי' אתרוייהו קאי ונראה משום שהלח נדבק בכלים ואיןו מטיף לו הכל צריך להוסיף לו יותר מביבש. **עונשן של מדות -** אם עושה בהן על. **מעונשן של עריות -** אם נכשל בהן. **שזה נאמר בהן אל -** עריות דכתיב את התועבות האל ובמדות כתיב אלה דכתיב כל עושה אלה כל עושה על.

ואלה קשה מآل - דמש"ה הוסיף הכתוב בהן ה' לרבות ולהגדיל הקישוי. **בעריות נמי כתיב** - כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו. **למעוטי מדוזת מכרת** - דס"ד אמינה כיון דעתן מדוות נקרו תועבות ה"א הרי הן בכלל כל אשר יעשה מכל התועבות אי לא כתוב אלה דמשמע מיעוט ולא משום ג"ש דאפי' לא כתוב אלה לא דיינינו דין גזירה שווה מעצמו א"כ למדדו מרבותתו ולא מכך דהאי אפשר בתשובה והאי לא אפשר בתשובה דין עונשו מן הדין אלא ממשמעו כדרישתי. **ואלא Mai עודפייהו** - דמדוזת כיוון דבריות איך כרת ובדידתו LICIA כרת. **אפשר ליה בתשובה** - עיריות מועלת תשובה אי עביד ליה תשובה מעלייתא כדכטיב (הושע יד) שובו בנימ שובבים ארפא משובותיכם ואמרי' נמי (מכות זף כג) כל חייבי כריתות שלקו נפטרו מיד כריתתן אבל מדוזת שגוזל את הרבים א"א לו בתשובה שהרי תשובתו תלולה בהשבת גזילה דכטיב והשיב את הגזלה (ויקרא ה) והוא אינו יודע למי יחויר ואע"ג דאמרין יעשה בהן צרכי רבים אין זו תשובה מעלייה מאחר שאינו משיב לבעלים אלא שביררו לו המוטב. **גול הדיזוט** - הקדים בו חטא למעילה דכטיב (שם ויקרא ה') נפש כי תחטא ומעלה מעל בה' וכח� בעמיתה וגוי מיד התחלת הגזול קרי ליה חוטא משעת כפירה וגביה הקדש כתיב כי תמעול מעל וחטאה בשגגה דיןנו נקרא חוטא עד שננה. **שלא כמדת הקב"ה מדתבשר ודם** - שהקב"ה רחמן וברכתו מרובה מקלתו אבל אדם קלתו מרובה מברכתו. **בעשרים ושתיים** - מאם בחוקותי עד קוממיות מאל"ף שבאים עד תי"ו שבקוממיות והיינו בעשרים ושתיים אותיות שבאל"ף ב"ית בלבד הכהנות ומוי"ז עד מ"ס שמנה אותיות.

דף פט.א

מוחיה אם שמוע - בפרשת והיה כי תבואה. **מוחיה אם לא תשמע עד ואין קונה** - חשוב מוי"ז עד ה' כל האלפ"א בית"א דהינו שתים ועשרים אותיות. **מנין שאין מוחקין במקומות שאין שгодשין** - ואפי' מהיל קונה. **אין גודשין במקומות שמוחקין** - ואפילו מהיל מוכר. **ת"ל איפה שלמה וצדק** - משמע שלא גרסין הכא וצדק אלא משלמה נפקא לו צריך שהיא האיפה שלמה שלא יבא לידי רמות דאם עושים כן שמא יראו אותנו אחרים ויאמרו כך המנהג וירמה הוליך את המוכר או המוכר את הוליך והא LICIA למימר דבר לא מהיל מיידי ברייתא דההוא מלא תעשו על נפקא שגוזל לו את שלו בידים. **ולפחות לו מן**

הדיםם - תילתא דגودשא דהשתא לא אתי לرمות כיוון דפחית לו משער היוצא כולי עלמא ידע דבשביל כך פחת לו דאין מנהג בעיר למחוק וכן כשמוסף יודען שבשביל כך מוסיף דאין דרך לגודש. **ת"ל איפה שלמה וצדק** - לטפויו אתה וצדק מכל מקום דאף זה יכול לבא לידי רמות דaicא דחזי במדידה ולא ידע לא בפחות ולא בתוספת ובמספרי יליף לכולחו מוצדק שהוא מיותר. **מעיינין** - לשוקל עין בעין. **לא יהיה בביתך** - ממון מה טעם משום איפה ואיפה שלוקח בגודלה ומוכר בקטינה בביתך קרא יתירה קדריש. **אבלaben שלמה** - ואם בביתךaben שלמה וצדק יהיה לך, ממון כדאמרינו בעלמא (נדזה דף ע) מה יעשה אדם ויתעשר ישא ויתן באמונה. **ת"ר (לא) יהיה לך (בכיסך) וגוו'** - אב"ד קמזהר וקרא יתירה קא דריש דמציא למיכתב לא יהיה לךaben ואבן כי אםaben שלמה וצדק. **אגודמין** - ממונה להלקות ולענוש מעוותי המדות. **ואין מעמידין אגודמין לשערים** - שלא ימכרו ביוקר סברא הוא דאיינו צריךadam זה רוצה למוכר אותו הצעיר למעטות יתן בזול וילכו הלקוחין אצלו וימכרו זה בזול על כרכחו. **נפקא ליה קרנא בעיניה** - ואע"ג דאמרינו במסכת שבת (דף קח) דרב לטיהה כשהבא מבבל ותהא ליה קרנא אנקנניה אייכא למימר דגרמא ליה הא והא. **מן הרמאין** - שמןתניין עד שימכור אותו המוכר בזול ואח"כ מוכריין ביוקר, לא"א מן הרמאין המוכרים ביוקר ואומרים שהויספו במידה או שנתן חטין יפות לעלה ורעות למטה או כל מיני רמות וצדאשכחן שהוים מעמידין פרהדרין שהיו מכין בעלי חנויות והיו אומרים להם ימכרו בזול במסכת יoma (דף ט) (בירושלמי פ"א). **מאי קא משמע לנו** - הא ודאי מה שקונה שוקל לו. **הכי גרטין דמתקני מתקלי עד הци** - בית דין קדמוני התקינו המדות עד כאן ופחות מכאן שוקלים בנסיבות ואם יבא adam לתקן בפחות אין שומעין לו פן יבואו לרמות ולומר זהו רביע ליטרא אי נמי מתקני מתקלי בעין זה ולא שליש ליטרא ולא חמישית ליטרא מפני שמטען בהן בפירוש רבינו חננאל. **לא יאמר לו שוקל לי אחת אחת** - כל רביע בפני עצמו שאי אפשר לו שלא ישוקל בריווח ומפסיד שאי אפשר לצמצם ואית דמפרש בשביב ההכרעות ולא היא דאמ היה יכול לצמצם ההכרעות חד שיעורא הוה דרביע הכרע ליטרא והוא מכריע שהרי ההכרעות הוא טפח מכريع רביע ליטרא שהוא דבר קל ואפילו במקומות שנוהגין למוד בדקה הנี้ מיili מדות אבל משקלות אין דרך לשוקל כי אם הכל ביחיד במשקל הנגדל. **אלא שוקל לו ליטרא** - ונוטן ליטרא בEIF

מאזנים אחד והבשר ורבי עלייטה באך שנייה דהשתא איכא ג' רבעי בשער ובמקום שאין מכריעין עסקינו די מכריעין נמצא נוותן לו הכרע של אותו רבעי שנוטן עם הבשר בחנים ובמקום שמכריעין נוותן ג' רבעים באחת ומנייח בשר בשניה ומכריע. (**כא משמע לו דמתקנינו מתקלי עד הכל** - שהתקינו מدت משקל עד כאן ואין המוכר יכול לומר לא אשכול לך דבר מועט כזה שאtan לך הכרע בשביב מכך מועט זה אבל בפחות מכאן אין דרך לשקל ולא יtan לו שום הכרע דלא חשיב מכך בפחות ורבינו שמואל פירש דלא מתקנינו משקלות מועטין דלמא אתי למיטעי בהו ואע"ג דבמדות קטנות אמרין ל�מן דלא טעו אינשי שזה חלו מרווח מזה ואיכא היכרא טובא במשקלות טעו ולא נהירא לי). **נוותן הכרע אחד למולן** - משום די אפשר לצמצם ומפסיד המוכר כדפרישית. **נפש של מאזנים** - הוא ברזל החלול שהלשון קבוע בו. **תלויה באויר ג' טפחים** - שייה ג' טפחים מן הקנה לגג הבית ובמאזנים גדולות ששוקלין בהן נחשת וברזל עסקינו כדלקמן שהן תלויות בגג הבית וקבועות שם לפיך צrisk הרחקת שלשה טפחים מן הגג שלא תגע בגג כשייכרים. **וקנה** - הוא הקנה שהלשון קבוע באמצעותו ושתאי המיתנות תלויין בראשיו. **ומיתנא** - הן החבלים שהכפות תלויות בהן. **יב טפחים** - ד' טפחים הקנה וארבעה טפחים כל אחד מן החבלים התלוויות בשני ראשיו הקנה אבל אי היי פחות אין מכריע המאזנים בשביב דבר מועט מותוך שהמשקל מרובה. **ונבוה מן הארץ שלשה טפחים** - שלא יגע בקרקע בשעת הכרעה. **צמרים** - מוכרי צמר במשקל. **וזגיגין** - מוכרי כל זכוכית. **טורטני** - מאזנים של כסף וזהב וקטנות הן טורטני הצורף קריי כן וכל אחת לפי מה שהן גדולות צרכיות להרחיק מן הגג ומן הקרקע לפי ששוקל בהן משקל כבד ומכריע יותר. **ונבוה מן הארץ טפח** - דכך צrisk להכריע. **שלש אצבעות** - ואף על גב דאיינו יכול להכריע כי אם שלש אצבעות דכי אמרין צורך להכריע טפח הני מילוי בשר ומיני מאכל אבל באלו איינו צrisk כי אם דבר מועט. **איini יודע** - תנא דברייתא קאמר ליה. **ומתמה תלמודא ולא הך קמייתא דמאי** - כיון דקשה צמרים וזגיגין וחנוניים ובעל הבית וצורפי זהב וכסף. (**בפירוש זה** - העמוד יש פרישות נדירות מהופך ומבולבל והספרים שונות זה אומר בכיה וזה בכיה וכן יש עוד שלש הלכות בפרק זה אשר הם כאלו וכאשר מצאנו בהעתק ישן דפסנו והלכנו אחריו).

דיגרומי - הן צורפי נחשות וברזל נפחים ששוקلين חתיכות גדולות של מאה ליטראות בלבד. **לענין איסורן** - אסור לשקל אם לא עשוי בעניין זה. כך אמרו לענין טומאתן - אין מקבלין טומאה אם אין עשויין כך דלא חשבי כלי כיון דאסור לשקל בהן. **תנינא** - במסכת כלים פרק כ"ט ולענין טומאה שנייה. **חותט המازנים של חנוני** - הוא החבל שתליות בו בגג כדתנית עליל ושל בעל הבית תליה באוויר טפח וכיון דasmeyin בשל בעל הבית דמקפיד בחוט שיהא ראוי לשקל הוא הדין לכל הנני דלעיל. **קנה ומיתנא** - שיעור קנה ומיתנא אשומעין ר' מני דעתו להו הקפדה לענין טומאה כמו למשקל ובמקום דקתיי אני יודע הו ספק טומאה והשאר בדקתיי בברייתא דלעיל. **דלא תנן** - במסכת כלים. **בעז** - בדיל אשטיין'. **אבר** - פלומב'א. **גיסטרו** - מיני מתקנות מעורבבים. **ולא של שאר מיני מתקנות** - מפני שפוחתין והולכים. **צונמא** - אבן. **מחק** - רשותייר'א בלע"ז שמוחקין בו את המדה. **שהוא קל** - ואינו נכנס כל כך במדה ולכך אינו מוחקיפה ומפסיד המוכר. **אשברוע** - בוויישב". **צדו אחד עב וצדו אחר קצר** - מפני שהקצר נכנס בתוך התבואה ומוחקיפה והעב אינו נכנס כל כך ואין מוחקיפה ואם הצד אחד עב וצדו אחד קצר כשהוא קונה ימוחק בעב וכשהוא מוכר ימוחק בקצר אלא שנייהן עבים או שנייהן קצרים כפי המנהג. **בתת אחת** - בפעם אחת ובמהרה שאיןו מוחקיפה. **מעט מעט** - כגון מוחק רוחב טפח בלבד ומגביה את המחק וחוזר וכובש את המחק ומוחק טפח אלא בפעם אחת ובנחת א"ג בשתי פעמים כגון מוחק עד חצי המדה ומגביה המחק וחוזר ומוחק חצי המדה השני. **על מולן** - על כל מיני עולות הללו. **ילמדו שמא יאמרוכו** - ומתווך כך יבואו לרמות יותר. **וקבעי גمرا** - אמרה רבנן לבסוף או לא אמרה דמעיקרה הוה מספקה אליה אם יאמר או לא ולבסוף מי אפשרית אליה. **דרכיה** - דברי תורה. **צדיקים ילכו בהם** - יהרו בהם שלא לרמות הבריות. **יכשלו בהם** - ילמדו לרמות. זו מדת קרקע - שהרי מדת כל כתוב لكمיה זהינו משורה כדכתיב ומימן במסורת תשטה (יחזקאל ד). **שלא ימדוד** - לשני לקוחות שלקו קרקע בשותפות או לאחד משני אחין שחלקו. **לאחד בימות החמה** - ולאחר מכן חבל עצמו בימות הגשמיים שבימות החמה החבל יבש וקצר יותר מבימות הגשמיים ורבינו חנナル פירש בימות הגשמיים הקרקע כווץ ובימות החמה הקרקע מתבקע בפתחיו ומוסיף במדתו. **במלח** - שמכבידן. **שלא ירתיה** - שלא

ישפוך המוכר את הין בחזק ומגביה לתוך משורתו של לוקח מפני שעולה הקצף אשקומי"א בלו"ז ונראה כמלא. ומה **משורה שהיא** - קטנה כל כך שלשים וששה יש בהן בלוג הקפידה תורה ברתיחה שלה שהיא פחותה ממאה בלוג קל וחומר ברתיחה כלי גדול כגון הין או אפי' חצי הין או אפי' שלישית ההיןכו. **וחצי תומן ועוכלא** - גרסינו בתוספתא. **תומן** - שמיינית הקב חצי לוג. **עוכלא** - לקמן מפרש. **שישהה** - דיזמניין דאי למדוד ומיהו קרא לא אזהר גדולה וקטנה אלא כשיטקנה לו על מנת למוד בהן دائ לא תימא hei מי אctrיך לייה למימר. **ואפילו היא עביט** - דאיقا למיחש פעמים שרוחצטו ומעביר טינופו ומודד בו הלך אין לו תקנה אלא שבירה. **דלא חתימי** - שאינו ממונה של מלך עושה חותם במדות הלך אסור דאי לرمויי. **לא שkil** - לוקח ומוטר לשחות. **מהנדסי** - הולcin ובאיין ממונים של מלך לבדוק את המדות כמו זימניין דמהנדסי בהדי הדדי באלו טריפות (חולין דף מג). **דמתרמי בין השמות** - שהכל טרודין ואין רואהו א"נ הלוקח עצמו מתוך טורדו אינו נותן אל לבו ומיקרוי וشكיל והלך יבא המוכר לרמות בו. **וחצי סאה** - לא גרסוי דהינו تركב תרי וקב היינו ג' קבין. **וחצי تركב** - קב וחצאה. **ocab** - דלא אתי למיטעי בחצי تركב כדלקמיה דבתילתא לא טעו איינשי. **וחצי רובע** - היינו שמיינית הקב חצי לוג. **תומן** - אייכא למימר היינו שמיינית הלוג דלקמן ועוכלא לקמיה מפרש אחד מחמשה ברובע וקשה לי דא"כ כמו שכותב בספרים שלנו Mai האי דקפריך לקמן תומן ועוכלא לא ליעבד ומשום דעתו איינשי בריבוע קפריך לה והאי לאו קושיא היא שהרי התומן גדול מן העוכלא יותר מכפלים אם שמיינית הקב הוא ואם שמיינית הלוג הוא היינו עוכלא ועוד אם שמיינית הקב הוא היינו חצי רובע אלא hei גרסינו בתוספתא ובפירושי רבינו חננא לקב וחצי קב ורובע ותומן וחצי תומן ועוכלא וכמה היא עוכלא אחד מה' ברובע ופירושה קב ד' לוגין ולוג ו' ביצים נמצא הקב כ"ד ביצים וחצי קב שני לוגין ורבע היינו לוג ו' ביצים כל רבע רבע הקב וכל רביעית שבגמרה רביעית הלוג וכן תומן שמיינית הקב דהינו חצי רובע וחצי רבע לא גרס

דף צ.א

ליה בהדייהו דהינו תומן אבל שמיינית לשון נקבה היינו שמיינית הלוג והיינו דקטני لكمיה גבי לוג רביעית ושמיינית אבל הכא גבי קב גרס רבע ותומן

והתומן חצי לוג ג' ביצים וחצי תומן ביצה ומחצה. **ועולאלא אחד** ממחמשה **ברובע הקב** - כלומר אחד מה' בלוג היינו ביצה וחומש ביצה שהלוג ו' ביצים וכן פירש רבינו חננאל ועיקר והשתא לא עדיף חצי תומן על עולאלא כי אם חומש שחציו תומן ביצה ומחצה שהן ז' חומשיין וחציו חומש דהינו ה' חומשיין וה' חצאי חומש והעולאל היא ביצה וחומש ביצה דהינו ו' חומשיין שהן ד' חומשיין וד' חצאי חומש נמצאת חצי תומן יתר על עולאלא חומש וחציו חומש ביצה ואישתכח דלא עדיף מיניה ריבועא אלא חומשא והכי פרכינן לקמן חצי תומן ועולאלא לא נעבד דכיוון דעתו אינשי בריבועא כ"ש דעתו בחומשא. **הין** - י"ב לוג הוא דהינו נמי تركב. **חצוי ההין** - היינו חצוי تركב. **שלישית ההין** - דהינו קב لكمיה מפרש למה התקינו. - **רביעית ההין** - היינו שלשה לוגין והוא דלא עבד נמי חצוי רביעית ההין דהינו לוג ומחצה משום דatoi למיטעי בחציו קב דיבש דהינו ב' לוגין ואמרי' لكمן דבריבועא טעו אינשי. **לוג** - היינו נמי רובע הקב דלעיל. **וחצוי לוג** - היינו תומן דיבש. **ורבעית** - היינו חצוי תומן דאמאן לעיל ביצה ומחצה. **ושמנית** - היינו חצוי ביצה ורביע ביצה אבל יבש אין דרכו למדוז בכלי קטן כל כך אלא נמכר באומד או במשקל אם דבר יקר הוא. **וחצוי שמנית** - גרסינו בתוספתא וזהו קורטוב הנזכר בהרבה מקומו' מ' סאה חסר קורטוב שנפל לתוכו קורטוב יין בפ"ב דחולין (דף כו) ובפ"ק דמכות (דף ג'). **וליעביד נמי קביים** - דליהו שלישית הסאה כי היכי דתקון שלישית ההין. **ומשני אתי לאחלופי בتركيب** - דהינו שלשה קבין וגודול שליש מקביים וימודז לו מוכר בקבאים תחת تركב. **בחצוי تركב** - דהינו קב וחצוי ואינו פחות מקביים שליש אלא רביע ואתי למיטעי. **נראה בעיני דה"ג אי הכי חצוי תומן ועולאלא לא ניעביד** - שהחצוי תומן אינו גדול אף' רביע כי אם חומש כדרישת לעיל וכ"ש דatoi למיטעי. **בקראי בהו אינשי** - שמתוך קטנותו יודעין בהו לשער כמה מחזיק ולא אתי לרמות. **רביעית ההין** - פחותה שלישית ההין רביע ואתי למיטעי. **כיוון זהוו במקdash** - כדאמרן לעיל בבא בתרא (דף פ') שנותות היו בהין עד כאן לפרט עד כאן לכבר דהינו חצוי ושלישית ורביעית ההין. **אין מוסיפין על המדות כו'** - אם לבש דהינו חצוי ושלישית ורביעית ההין. **אין מוסיפין על המדות כו'** - אם בא אנשי העיר להוסיף על כל המדות בין גודלות בין קטנות לפי חשבונו אחד מכור עד רביעית ולשבר מדות הראשונות דלא ליתי למיטעי אין מגדיין כי אם שתות יותרשמי שהחזיק ה' ביצים יחזק עתה ו' וטעמא מפרש لكمיה. **והמשתכר** - כגון חנוני הקונה יין ופירוט מן הסיטון הרבה ביחיד כדי למכור

מעט מעט אל ישתכר יותר משתות [וכגון שלא הוקר השער אבל אם לפקח בשעת הגורן ועכשו הוקיר ישתכר אפילו כפלים כפי שהשער הולך ותקנת חכמים היא זו שלא ישתכר יותר]. **משום אפקטיי תרעא** - שבבאים תבואה לכך כשיראו שהוסיפו המdots יוקירו ומשנכנס הוקיר מוקירין יותר מכדי תוספת. **שתיות נמי לא לעבד** - משום האי טעמא גופיה. **אלא** - להכי אין מוסיפים יותר משתות משום דאותו מכר דהוי עכשו אונאה אין שנייהם חוזרים כשאי מוסיפים אלא שתוות. **לייהי ביטול מקה** - אם נוסיף יתר על שתוות ולא נכון לעשות תקנה שיבטלו על ידה המכירות והיכי דמי כגון החמורים שבבאים תבואה לכך רגילים ליתן ה' קבין בה' [דינר] וכשהוסיפו המdots שתוות והן לא ידעו יתנו כמו כן ה' קבין בה' דינר ונמצא שנתאנה שתוות דו' קבין יש בהני ה' ויחזר לו פשוט ויהיה המכר קיים אבל אם הוסיפו על החמשה קבין קב וחצי הרי נתאנה יתר משותות ובטל המקה. **והאמר רבא** בו' - ואפלו אם יוסיפו על המdots פחות משותות ליהי ביטול מקה. **כל דבר שבמדה** - שהוטעה במידה אפילו פחות מכדי אונאה דהינו פחות משותות דהוי מחילה בחפצ הנמכר באומד הכא חוזר משום דעתות גמור הוא ושנייה נמי חוזרים אלא משום דפחות מכדי אונאה hei מחילה למורי לא נתכוין רבא אלא לאפוקי מחילה ומיהו מקה טעות hei לחזר שניתן זהא הרבה לית ליה חזרה במאי שנתאנה טפי מן המאה דפסק רבא בפרק הזהב (ב"מ דף נ) הלכתא שתוות קנה ומחייב אונאה אבל בפחות משותות hei מחילה וביתר משותות שניתן חוזרים. **דלא ליהי פסידא לתגרא** - שבא מעיר אחרת ואמרנו דמשתכר שתוות ובשלא הוסיפו כי אם שתוות והוא לא ידע ומכר כמו שהוא רגיל עד עכשו לא איבד כי אם שתוות תהיה לו להרוויח ולא הפסיד מקרן שלו כלום אבל אם הוסיפו יותר משותות אית ליה פסידא מקרן שלו. ומתמה גمرا **פסידא הוא דלא ליהי ליה** - כלומר להכי חשו דלא יפסיד מקרן שלו כלום אבל לריווח שלו לא חשו חכמים אם לא ירווח. **זבן זובין תגרא איקרי** - בתמייה مثل הוא וכי לכז' קנה התבואה רוחק מכאן שיתננה כאן באותו דמים כדי שיקרא תגר ולהרוויח אינו חשש הא ודאי אין לכך פסידא גדולה מזו שטורח ואוכל ואין מרוויח והכי hei להו למימר אין מוסיפים על המdots שתוות כי אם פחות משותות כדי שרוויח התגר פורתא. **קרא אשכח** - אמר מוסיפים שתוות והלכך מותר להוסיף שתוות דלא חייש קרא אתגר אם יטעה בתוספת ולא ירווח ומיהו יותר משותות אין מוסיפים משום **פסידא דתגרא** שהרי לא

התיר הכתוב [כ奴 נראה הטעם בעניין]. **השקל** - סלע. עשרים גרה - מעות קטנות שיש מהן ה' בדינר. **עשרים שקלים חמישה ועשרים שקלים עשרה וחמשה שקל** - שלוש חשבונות הללו ביחד המנה יהיה לכם ויש לומר דיש מקומות שהמנה חמישה עשר סלעים ויש עשרים סלעים ויש חמישה ועשרים לכך נאמר שלושת המנים הללו המנה של קודש יהיה לכם.

דף צב

מנה מאתן וארבעה עשרים הוו - בתמיה וכי הוי המנה ששים שקלים דהינו מאtan וארבעה עשרים דינר שהשקל ד' דינר והוא קיל' מנה כ"ה סלעים דהינו מאה זוזי כדאמרין (כתבות דף י) לבתולה מעתים ולאלמנה מנה. **כפול** - חמשים שקלים וחמשה שקלים המיותרין הן תוספת שתות שהוסיפו על מנה של חול חמישה סלעים על כ"ה דהינו ל' סלעים וכשהאתה כופל את של קודש הוי ששים שקלים. **ושמע מינה מושיעין על המדוזת** - ועל המטבעות וליכא איסורא משום רוחא דתגר דלא מרוחה מידי דאקרי בעלמא הוא שלא ישמע התגר ובמידי דלא שכיח לא חשו שהרי הכל ידעו שהוסיפו שתות ולא יבואו לטעות ומיהו אין מושיעין יותר משתות דaicא פסידא דתגר והכתוב לא התיר והאי ואין מושיעין פי' בעלמא ואינו מחשבן שמע מינה תלת אלא פירוש הוא דאע"ג דש"מ דמוסיעין אסור להוסיף יותר משתות כdmפרש لكمיה דהאי תוספת שתותא מלבר הוא על חמישה שקלים הוסיף שיש מעלמא כגו על נ' שקלים דהינו ה' פעמיים עשרה הוסיף עוד עשרה והוא שים אבל שתותא מלגי זהו שתחולק את החמשים בששה חלקים ומגיע לכל חלק שמנה שקלים ודינר הוסיף אחד מששה חלקים שבתוכך הנ' על החמשים והוי נ"ח סלעים ודינר. **וש"מ שתותא מלבר** - מושיעין וכל שכן פחות ובלבד שיישבו מדות הראשונות אבל טפי אין מושיעין משום פסידא דתגר. **מיילא** - מדה. **תלתא קפיזי** - ט' לוגין דקפיזה הוא קב חסר לוג דהינו ג' לוגין כדאמר במסכת שבת (דף קג) דחק קפיזה בקבא. **יתר משות** - וזה נוסף על חצי تركב שליש דחצי تركב היינו קב וחצי שחון ו' לוגין ואיית דמפרשי קפיזה לוג תلتא קפיזי ג' לוגין דהוה ליה תוספת שליש על חצי קב דלעיל דהינו שני לוגין. **והאמיר שמואל כו'** - ה"ג הוה מציא לאקשויי והא אני למיטעי בקב שהוא יתר רביע ולישנא קמא נמי הא ATI למיטעי בتركيب דהוי י"ב לוגין וטעי איניש בריבוע אלא משום דאמיר שמואל בהדייה קפרץ

מין Abel היה פירכה כללית דרבניתה שמעין לה. **אני כיילא חדתא מתקנינה** - שאין בעיר זאת מדה אחרת דליהו תוספת ולאiba ליד הפסד תגר וגם לא לטעת בריבוע שאין בעיר זאת לא חצי تركב דליהו מוסף עליו שלישי ולא تركب דליהו פחות רביע דליתו למיטען (וכן נראה בעניין). ולא **קבלה** - אע"פ שאין בעיר זאת تركב וחצי تركב. **רוז פפא** - לשון מדה הוא באותו המלכות ואית דgres רוז פפא כלומר עצת רב פפא ולא נהירא דאיינו לשון גمرا. **אוצרי פירות** - שكونין בשוק לאזרים נמכור ביוקר וגורמי שמתיקר השער ואיכא הפסד עניים ונראה לי בעיר שרובה ישראל מייר. **מקיעי שערים** - מוסיפין על השער. **מתי יעבור החדש ונשברה שבר** - כלומר נמכור ביוקר לסוף חדש אחר ימות הגורן והיינו מקיעי שערים דלחיש לא מיקרי אוצרי פירות. **והשבת ונפתחה בר** - כלומר מתי הגיע שנות השמטה ונפתחה אוצרות בר והיינו אוצרי פירות. **להקטין** - היינו מקטיני איפה. **להגדיל שקל** - נ"ל דהינו מלוחה ברבית שגדיל שקלו ע"י הלואת רבית די משום להגדיל שקל ממש ממקטיני איפה שמעט לה וממאזני מרמה שמעט נמי אונאת משקלות. **וכתיב** - בתריה נשבע ה' בגין יעקב וגוי. **כגון שבתי אוצר פירי** - כדי נמכור לעניים ביוקר אבל כגון אוצר פירי בשעת הzel ומכאן בzel לעניים בשעת היוקר כדלקמן אע"פ שהורם יוקר השער מותר. **בתרעא חרפא** - בשער המוקדם דהינו בשעת הגורן. **כי חרפא** - בzel כדי שימוש גם הכל ויזדול השער כל השנה. **শמוֹאַל** - מאוצר הוא לפירי של שודתו ומזבין להו בתרעא אפילו בעת היוקר כדטרעא חרפא בשעת הzel ומיהו מן השוק לא הו מאוצר בשעת הגורן דמ"מ מוקיר השער קצת וייצא שכחו בהפסדו כן נראה בעניין ומיהו איסור ממש ליכא. **טבא דאבא מדברא** - טובים מעשה האב ממעשה הבן שהאב גורם מתחלה שלא יוקר השער דכוון דרוויח והzel השער רווח עוד כל השנה אבל משחזר השער איינו יכול להזדול מהרה. **את קבו** - מה שמלך משודתו ולישנא מעליא נקט כלומר אותו מעט נתנו לו הקב"ה ואין איסור אלא שלא יקח מן השוק ע"מ לאוצר ומיהו לפרנסת ביתו יכול לקנות אם אין לו משודתו. **ולא יכנס משלו** - ומיהו ישיר לעצמו כדי הוציאו לשנה. **לאוצר פירות** - ג' שנים לקנות בשיטת לצורך שיטת ושביעית ושמינית נמכור לעולם פן ימותו בשבעית ובשמינית ברעב דהא מפירות שמינית לא אכל ע"ס סוף השנה. **לפוגא פוק אצר קו'** - ובארץ ישראל היה וסבירא לי קדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה

לעתיד לבא וכמאנ דאמר במגילה (דף י) שמעתי שמקירビין אע"פ שאין בית
מןני שמאט מו' - דנכנס יין יצא סוד. **לסוריא** - דכبوש יחיד לא שמיה
כבוש.

דף צא.א

מהיפרcia - אחרונה של אי' להיפרcia ראשונה של سورיא דכיוון דסמכים
כל כך מותרין. אין משתכרין - لكنות יין ושמן וسلطות מבעה"ב למכור בשוק
אלא בעה"ב עצמו ימכור לצריכין כמו שימוש לחנוני ומיהו لكنות חטין
ולעשות פת מותר דכיוון דaicא טירחא שרי אבל למכור הדבר בעין כמו
שקוניה אותה מבעה"ב אסור דהא בעה"ב נמי מצי מזבין ליה بلا טורה. **סביר**
ליה כר"י בן בתירא - הלואי שיוקיר ולא יקנו ממנו. **פעמים** - لكمיה מפרש.
בביצים - נ"ל משום דבריצים אין בהם חי נפש כל כך וגם טורה מרובה וריה
מעט הוא לעני המazar בעירות لكنות ביצים ולכך התירו לו להשתכר יותר
משתנות. **על חד תרי** - מה שלקה בדיין לא ימכור בשני דיןרים. **תגר לתגרא** -
אלא תגר ראשון ימכור לצריכין אבל לא לתגר אחר דיש כאן ריווח שתי
פעמים לתגר ראשון ולתגר שני ומוקירן יותר מדיי אבל בשאר דברים מותר
שם יוקיר זה ימצא אחרים شيءкро בזיל. **מתירועין** - בתפלה. **על פרקמתיא**
שהוזלה - הבגדים טובים שהוזלו דאין כאן הפסד לעניים אם יוקירו. והוא
דזל - כל כך דקים עשרה בגדים בדמי שיתה שהוזלו קרוב למחצה. אין
יוצאי מו' - שמקיע עצמו מן המצוות. **מתה אשתו של בועז** - ולא שמו עניין
אתא שהקב"ה מקדים רפואה למכה ויש לו לאדם לבטווח בהקב"ה. **עד שלא**
שכיב שכיבא - קודם שימות המת. **קיימת מנו בייתה** - עומד ומזומן כבר
הממונה על ביתו ועומד במקומו. **אבצן** - מן השופטים הוא בספר שופטים.
מאי קמ"ל - מה ריווח יש בדבר ומה אנו למידין שום מצוה מכאן. **בדרביה בר**
רב הונא מו' - דקאמר שככל בניו [של אבצן] מתו בחיו ומדקאמר אבצן זה
בועז וכתב בבועז שנשא רות ואע"פ שהיה לו עדין בנימ הרבה אשמעין
(יבמות טב) שאם נשא אדםacha בבחירה ישאacha בזקנותו כמו שעשה
אבצן דהינו בועז לפי שהוא ירא שמא ימותו בניו מאשתו ראשונה בחיו ולא
יהיה לו זכר וכתיב בברך זרע [את] זרעך ולערב אל תנח יזרק (קהלת יא)
DMAKA נמי דריש' ליה וכדמפרש קרא טעמא כי אין יודע אי זה יקשר הזה
או זה וגוי אבל אי לא אמר לנו אבצן זה בועז הוא אמר' אבצן לא נשאacha

אחרת ובעז נמי מעולם לא היו לו אשה ובנים עד שלקח רות. **מאה ועשרים משתאות** - לששים בניים ובנות. **לכל אחד ב' סעודות** - סעודת אירוסין שהיא מצוה כדאיתא בפסחים (דף מט) וסעודת נשואין כל שבעת ימי המשתה קרי. סעודה אחת יש לשונות אחרים ואין בהן ממש. **כודנא עקרה** - פרדה עקרה. **במאי פרעא לי** - אין לו בניים שיזמין לו לסעודתן. **וכולן מתו** - ולא גרס תנא ומסקנא דמלטה דרבה בר רב הונא היא והכי הוה קים להו. **בחיך דילדה** **שיתין** - שסופן למות. **למה לך** - מה בצע בלידתנו. **aicfl** - ונסיב אשה אחרת. **ואולד חד דמשיתין זרי** - והיינו עובד שהוליד בועז מרות ויוצא ממנו דוד מלך ישראל ואיכא דפטריליה בשמשון זרי מшибיתין דאבצן ולא נהירא כלל. **ושלמון** - אבי בועז כדכתיב ושלמון הוליד את בועז. **פלוני אלמוני** - משמע ליה שם הגואל כדכתיב סורה שבה פה פלוני אלמוני. **بني נחשות** - כדכתיב ונחשות הוליד את שלמון ושלמון הוליד וגוי. **זמות אבות** - אלימלך בן נחשות הייתה נסיה וחסיד. **אימיה דארהם כו'** - לפי שאמותן של יצחק ויעקב הזכיר צריכיןanno לידע שם אם אברהם ואגב גרא נקט אימיה דהמן לפי ששמותיהם שווין. **כרנבו** - קרימ מכאן טהורין הוא ואברהם טהור, עורב טמא הוא והמן נמי טמא היה. **אימיה דזוד** - לפי שככל אמותות של מלכים כתובות בנביים הוצרך לפרש גם אם דוד. **אימיה דشمשו** - משום דאיירי בה קרא טובא וכתיב נמי לאביו ולאמו לא הגיד הוצרך לפרש שככל הדברים האלו שואליין המינימ מה טעם אין anno יודען שמותן. **ואהתייה נשיין** - כך שמה ואגב גרא דאימיה נסבה. **لتשובת המינים** - ששאלין לנו יותר באלו מהים אחריותCDFרישית טעונה ואנו משבין להן שמסרו לנו הנביים בעל פה. **נחבש** - שחושו נמרוד ובאגדה ראייתי דתרח אביו חבשו בשביל שהיה מאבד צלמי. **כotta וקרדו** - מקומות הון וכל זה להודיע חיבתו של אברהם אבינו. **יעברא זעירא** - כך שמו וזהו אור כshedim שהושליך שם אברהם אבינו והרואה צריך לברך ברוך שעשה נסים לאבותינו במקום - זהה כדתנן בהרואה (ברכות דף נד). (**מנהיינו**) **קברינטא** - המוליך את הספינה. **ריש גרגוטא** - שר הממונה על הבורות מי ידלה ממנה היום להשקות שדותיו ומיה לאחר ושררה קטנה היא ומדכתיב לכך הממלכה והמתנשא יליף לה קלומור על ידך המתנשא לכל דבר אף' לגרגוטא לראש הוא על פיך. **בעזקץ יצילוץ קבוציך** - ע"י שתזעק לכבץ הנדחים תנצל. **אבל מעות ביוקר** - שהפרק מטיא זהה מאד יוצאיין כدمפרש טעונה لكمיה. **נהירנא** - זכורני. **מדלית איסר** -

לknות בו ללחם. **מריח פיתה מייתין** - שרווח מערבית מנשbet וmbiah ריח הפת שהוא טוב מאד למזרח העיר וממייתין מתוך ריח טוב מרובה כן נראה בענייננו שיש מפרש מתוך תאوت רעבון. **מטילין** - משחקין. **טלייא וטליה** - נער בידיהם אלא כל דבריהם יסתור. **דמתרחץ** - בוטח שע"י שמתגלה להן לוקחים כל מה שיודעין משלו כדכתיב בחזקיה ויראם את [כל] בית נכתו וגוו' (מ"ב כ). **יוash ושרף** - בדברי הימים. **שנתחיכיבו כליה** - על שיצאו מא"י. **חולין** - חו"ל ארץ טמאה היא. **מאי דכתיב וויקים ואנשי כוזיבא וגוו'** - בני יהודה קא חשיב ואזיל בדברי הימים ואיך לא מימר כלל אני דקחשיב משפט יהודה היו מצד האם או מצד האב. זה יהושע - ושם אמו מיהודה כדכתיב נמי איש יהודי אמו מיהודה (מגילה דף יב). **ואנשי כוזיבא** - כי קאמר מי שהקדים שבועה לאנשי כוזיבא דהינו יהושע אבל אנשי כוזיבא לא משפט יהודה הם שהרי כנענים היו שכיוינו ביהושע. **אלו מחלון וכליון** - שהיו משפט יהודה בני אלימלך בן נחשות. **שנתיאשו מן הנגולה** - שיגאלם הקב"ה מן הרעב כדכתיב כי פקד ה' את עמו לחתם לחם סבורים היו שלא יפקדים. **זו רות המואביה** - שנקראת על שבת יהודה כלומר בנים שיצאו ממנה.

דף צ'ב

דברים הללו - שיצאו מחלון וכליון לחו"ל וע"י כך באה רות ונשאות לבועז ונולדו מלכי בית דוד. **עתיק יומין אמרן** - מאתו יצאו כבושים. **שבועת אביהם** - שלא לשתוין יין ולא לבנות בתים כדכתיב (בירמייהו לה). **לנטיעה** - הלוץ וגדול כדכתיב על כסא ה' למלך. **שגדרו** - לעשות סייג לתורה. **הכי גרסוי** במלכותו של שלמה בן בנו של בניה - כלומר שלמה בן דוד שהוא בנו של ישי שהוא בן עובד בנה. **לאמה של מלכות** - שיצאו ממנה כל המלכים. **בלא סלמנטור** - דסלמנטור אין מניה ליישן התבואה אלא מركיבה. **רצינטא** - תולעת המركיב את התבואה. **שזיפא** - מתחממת התבואה ואין יכולה להתיישן. **מצפין לחדש כי** - דהכי קאמיר קרא ואכלתם מן התבואה ישן עד קרוב לימות הקציר ולא עד בכלל. **שכלה** - היינו ע"י רצינטא שמרקיבה ומכליה אותה. **עד שתבא מלאיה** - שתתבשל התבואה יפה ולא יהו צריכים להקדים קציר ולעשות קליות. **ישן שרע** - היינו שדיפה אבל שלם הוא הגרעין אלא שמתחרמים. **הכי גרסוי ואכלתם ישן מלמד שכל המישן וכו'** - דמשמע

הישן יאכלו ויניחו החדש להתיישן. **דרךן לישן** - חטה ויין. אין דרך **ליישן** - כגן מיני פירות שמרקיבין. **תל ישן נושא מכל מקום** - שנה הכתוב להודיע שבח א"י שאפי' אותן שאין דרך **ליישן יתישנו ויתקימנו. היה נזח מ'** - דהמי משמע וישן מפני חדש תוציאו בעל כורחכם שלא יהיה לכם מקום להצעיע החדש וاع"פ שהישן טפי מעלי יוציאו מהפני החדש שהחדש ראוי להתיישן טפי מן הישן שכבר נתישן. **עתיקא** - ישן. הרסנא - דגים קטנים. **הזרן עלך המוכר את הספינה.**

דף צב.א

מתני' המוכר פירות - סתם ולא פירש אם לזרעה אם לאכילה. **זרען** - הлокח. **ולא צמחו** - לא מביאה פירות دائיכא זביבן לזרעה ואייכא זביבן לאכילה ומצי למימר לאכילה מכרתיו לך ואין כאן מכך טעות כלל אלא אףילו זרע פשתן דרוב הפשטן הניח בעולם לזרעה קוניון אותו دائיכא זביבן נמי לאכילה כדאמרין (נדירים דף מט) לו ליבא دائיתנא לכתחאה איינו חייב באחריותן דמציא למימר לאכילה מכרתיו לך דבמונא לא אזלין בתר רובה כדשモאל בגמרה ודוקא זרע פשתן משום דחזי לאכילה אבל זרעוני גינה כגון גרע כרוב וכפלוט שאינו נאכל כלל חיב באחריותן שרשב"ג אומר זרעוני כו' הכי מפרש בגמרה. **חייב באחריותן** - דהוי מכך טעות וכל שכן עצים של זית ונמצא של שקמה יין ונמצא חומץ דהוי מכך טעות וכל שכן בגין דהתם מיה איכא דניחאה ליה בהכי ואייכא דניחאה ליה בהכי אבל הכא כיון דלאכילה לא חזז ולזרעה לא חזז אין לו תקנה אלא להסקה ואפיילו דמי עצים לא ישלם לו לוקח דהא לא נהנה בהם כלום וגם לא שלח בהן יד דעתחיב באחריותו וכמי שאמר לו מוכר לך זרע אותן דמי דודאי לזרע זבניהם. גם. **איתמר** - لكمן פריך עליה ממתניתין הלך נקט לה הכא. **ונמצא שהיתה נג奸** - קודם מכירה ואין ראוי אלא לשחיטה. **מקח טעות** - כיין ונמצא חומץ והדרי זואי כדמפרש טעמא לקמיה דרובא לרדייא זבנין. **יכול לומר לו כו'** - דבמונא לא אזלין בתר רובה אלא אחר טענה טוביה. **לשחיטה מכרתיו לך** - דהא אייכא זביבן לשחיטה ורובה לאו כלום הוא והוא ליה כי פלגא ופלגא והמושcia מחייבו עליו הראה ואפיילו לסומכוס דامر בפרק שור שנגח ממון המוטל בספק חולקין וכיימה לו כוותיה דסתם לו תנא התם כוותיה ה"מ כגון שור שנגח את הפרה ונמצא עוברה בצדה ואין ידוע לבית דין היה היה

המעשה אם ילדה קודם נגיעה או אחר כן ואפילו טעון חד מיניו והוא טעות בררי ואידך טענת שהוא כదאמרין הטעם וכמו שבבנכסי ספק בפרק החולץ (יבמות דף לח) דקויימה לו חולקין משום שאין ידוע אם בן ט' לראשון וירשו זקנו או בן ז' לאחרון ובנו של יבם הוא אבל הכא שאנו יודעתן היאך היה המעשה הרי זה מכון לזה סתם ונתגלת הדבר שהיה נגחן קודם קודם لكن הכא מודה סומכו דלא הוא ממון המוטל בספק אלא אזילין בתר ההוא שטועןיפה דכיון דרבא לא כלום הוא לא היה לו למוכר לפרש אלא הלוקח הוא ליה למיימר לרדייא קבועה ליה ומදלא פי' הפסיד ולא דמי לין ונמצא חומר (לעיל בבא בתרא פג) דהתם יין כתבע מיניה דמוכר בהדייא. **ה'ג וליחזאי גברא זבין לרדייא אי גברא זבין לנכשתא לנכשתא** - ככלומר ה"ז דפליגי רב ושמואל ליחזאי האי גברא עובד אדמה הוא ולא טבח ורגיל لكنות שוררים לחרישה וכגון שהיו מכירין זה את זה ודאי לרדייא זבין ואפי' לשמואל ליהו מכך טעות דכיון שמכירין זה את זה הרי כאילו פירש לו מכור לי שור לחרישה ודמי למוכר זרעוני גינה שאינו נאכלין דמסתמא חייב באחריותן. **זבין לנכשתא** - כגון טבח שאינו עובד אדמה. **ומשני בגברא זבין להכוי ולהכוי** - טבח ועובד אדמה. **דמי לרדייא** - יתרין הרבה על דמי שחיטה. **וליחזאי** - אי דמי לרדייא אי דמי נכשתא לנכשתא כיון דהאי גברא עבד זבין להכוי ולהכוי היה לנוليل אחר הדמים ונימא הדמים מודיעים דשור לרדייא קונו בעשרים דינרים ולשחיטה בי' דינרים וניחזאי אי דמי לרדייא יhab ליה דהינו כ' דינר הדמים מודיעים דלרדייא זבין והרי זה מכך טעות למוכר יין ונמצא חומר ואמאי קאמר שמואל דיכول לומר לשחיטה מכרתיו הא ודאי לרדייא זבין דהא אפילו לשחיטה זבין כיון דדמי לרדייא קביל מיניה דлокח מקרו בטל דעתנה יתר משותות דהא לא חי לרדייא שהרי נמצא נגחן ואינו שווה אלא י' דינרים לשחיטה ואי דמי נכשתא יhab ליה ודאי ד לנכשתא זבין ואף על פי שווה י' דינרים כמו שתנו קאמר רב דהו מכך טעות ונפקא מינה לטרחה כדלקמן ואמאי לימת הדמים מודיעין דהא אפילו לרבען דאמר בפרק המוכר את [הספרינה] (לעיל בבא בתרא דף עז) אין הדמים ראה הנז מיליגי מכיר את הצמד לא מכיר את הבקר וכדוקימנא בדוכתא ذكري לצמד צמד ולבקר בקר ואייכא נמי ذكري ליה לבקר צמד דכיון דלאו יכול עಲמא קרו ליה לבקר צמד אייכא למיימר דהאי לוקח הוא מהנהו ذكري לבקר והלכך קא"ל מוכר צמדים מכורתி לך ולא בקר שהמושcia

מחבירו עליו הראה והלכך על הולוקח להביא ראה שהוא מאותן הרגילים
לקראת לבקר צמד ומדלא מייתי ראה מפסיד אבל הכא דהאי גברא זבין
לרדייה ולשחיטה מודזו רבנן דהדים מודיעין דכיוון DIDUIN בודאי בהאי
ולוקח דרגיל לנקות לרדייה וגם הדמים מודיעין הלכך הדמים ראה דכי האי
גונא נמי אמרינן ה苍ם היכי דמי אי דקרו ליה לצמד צמד כו' אלא דקרו ליה
נמי לבקר צמד כולה זבין ליה אלמא היכא דכל בני העיר קורין לבקר צמד
או"פ שקורין לו לפעמים בקר אמרינן דכוליה זבין דכיוון DIDUIN ביה בהאי
ולוקח שרגיל ל��רות נמי לבקר צמד כשאר בני העיר וגם הדמים מודיעין
דבקר עם צמד זבן הלכץ אמרי רבנן דהדים ראה וה"ג כיוון דהאי גברא זבין
לרדייה ולשחיטה והדים מודיעין דLERDIA זבין ודאי כיוון דaicאAMILITA
דמוכחא הדמים ראה כן נראה בעני. **דאיךר ביישרא כו'** - וליכא דמים
מודיעין ואייכא דגרס דזל רדייה וכט כי ביישרא והיינו חז. **ובען גمرا לאמי**
נפקא מינה - פלוגתא דרב ושמואל מאחר ששוה יפה מה שנתקן בו. **לטרחא** -
טורח מכירת השור לשחטו ולמכור הבשר הלכץ אמר רב הרי זה מכך טעות
ויחזר לו המוכר דמיו. **ה"ז** - דהוי מכך טעות להתחייב המוכר להחזיר
הדים.

דף צבב

אי דליך - מעות מצויות למוכר לאישתלומי לוקח מיניה דמוכר אמא אמר
רב הרי זה מכך טעות ויחזר השור לעכב תורה עצמו בזוזי. **דאמרי איןשי כו'**
- מקרה נפקא לנו בפ"ק דבבא קמא (דף ט) דאמר רב הונא או כסף ישלם או
מייטב שדחו ואיתיביה רב נחמן לרבות הונא ישיב לרבות שוה כסף ומ שני הב"ע
בדלית ליה מעות מצויות דלית ליה פשיטה מהו דתימא אמרינן זיל טרחה
זבין ואייתי ליה קמ"ל. **רשותך** - האיש אשר אתה נושא בו. **פארי** - סובין
בשויהן. **לא צרכא דליך** - מעות מצויות למוכר לאישתלומי לוקח מיניה
פירש ר"ח דשמעין מיניה דליך דאית ליה מעות ללוה לא יכול לדחו
למלואה לאפרועי משאר נכסים דבעו שומא אלא זוזי הוא דפרק ליה ולא דמי
למאן דלית ליה זוזי דשיימי ליה בי דין מנכסיה ויש מי שאומר היכא
דאיתנהו לזוזי דמי זה השור בענייהו וצרכא עיון כן פר"ח ולא נהירא לי האי
ליישנא בתרא כלל דמה לי הני מה לי אחורי נידחישת מילתיה דבר הונא
דלא אמרינן ישיב לרבות שוה כסף אלא היכא דלית ליה זוזי. **ורובה** -

דשוורים לרדיא זבני. **באיסורה** - כגון תשע חנויות מוכרתות בשער שחוטה והאחת מוכרתת בשער נבילה דאמרין בנסיבות הלא אחר הרוב. **לא אזلينן בתר רובה** - אלא אחר המוחזק אם יש לו שום טענה. **האשה שנתארמלה** - וטוענת אבדתי כתובתי א"ג במקומות שאין כתוביה כדמפרש בכתובות. **בתולה נישאתה** - ויש לי מأتים. **אלמנה נשאיתך** - ואין לך אלא מנה. **שיצאה מבית אביה** לבית בעלה כשנכנסה לחופה. **בהינומה** - קלטה דמנמנמא ביה קלטה או ראה פרוע בשוק בשעת כניסה לחופה שכון דרך הנישאות בתולות. **כתובתה מأتים** - ואע"פ שאין לה עדדים מעידים על בתוליה ואין יודען אם נישאת בתולה או בעולה. **כתובתהמנה** - דהמוחזיא מהבירות עליו הראייה. **ררוב נשים** - שבעולם שנישאות לבעל בתולות הן אלא ודאי בממוני הראייה. **רובה אלמן** - שביעולם שנישאות לבעל בתולות הן אלא ודאי בממוני אלמנות - וזה איכא למימר דמן המיעוט היא הויאל ואין לה קול כדמפרש ואיזיל. **מי איכא עדדים** - שיצאה בהינומה מאי הוי מאחר שהן עצמן אין יודען אם נישת בתולה או אלמנה נמצא דאיו כאן קול כלל. **סהדי שקרי** - ולא ראהה יוצאת בהינומה. **יש לה קול** - מתוך שיש שמחה בנישואין בתולה נזכרים בה בני אדם. **איתרע לה רובה** - דבתולות נישאות דרבנן יש להן קול מכחיש כחו של אותו רוב וכיון דaicא למימר הци ואיכא למימר הци המוחזיא מהבירות עליו הראייה. **נמצא שהיה גנב** - קודם לכך גונב ממון. **קוביוסטוס** - גונב נפשות. **הגיעו** - ללקח ואין כאן מכח טעות. **לסטיטס מזווין** - הורג נפשות וסופו ליהרג. **או מוכתב למלכות** - ליהרג. **הרי שלך לפניך** - דגברא קטילא זבין ליה.

דף צגא

רישא Mai טעמא - הגיעו והלא אין לך מום גדול מגניב או קוביוסטוס ואפ"ה קנה לocket ובע"ג שלא קיבל עליו מומין בפירוש. **לאו משום דרובה** - עבדי הци איתנהו גנבים או קוביוסטוסין ולדעת כן קנהו הocket וכמי שקבל עליו דמי אלה בממוני אזلينן בתר רובה וקשה לשימושו דכיוון שלא איזיל בתר רובה כפלגא ופלגא דמי וא"כ אמר הגיעו הרי לא היה יודע הocket שהיה בו מום זה וסתם לocket עבד שפירא יהב זוזי כדאמר נמי לקמן אפיiri שפירא יהב זוזי ומום מבטל כל מכח וממכר היכא שלא נודע הocket. **ומשני לא כולחו הци איתנהו** - גנבים וכמן אמר ליה מוכר בהדיא דמי שהרי יודע לocket שהוא

גנב. ונמצא עוברה בצדה - ואין ידוע לב"ד ולא עדים יודיען אבל הם יודיעין דלא כתני ואני יודע והכי אמרינו בשנים אוחזין (ב"מ דף ב) ולרבה בר רב הונא דאמר אמר סומכים אפילו ברוי וברוי כו. אם עד שלא נגחה - השור ילדה ופטור בעל השור. **משלם** - בעל השור. **חציו נזק לפרה** - דשור תם משלם חציו נזק. **ורבע נזק לוולד** - משום דחציו נזק דולד הווי ממון המוטל בספק וחולקין ואלי בא דסומכים מוקמים לה התם ולרב קפריך ואמאי חשיב ליה ממון המוטל בספק אליו דרב דזיל בממונא בתר רובה לימה הלך אחר רוב פרות שיוולדות בן קיימה ואני מפילותות ופרה זו מן הרובא הייתה והיה לה ליד בן קיימת כרוב פרות דעתמא והלך ודאי השור נגחה בעודה מעוברת ומتوزק כך הפילה וליקייב בעל השור חציו נזק לוולד אלא ודאי רובה בממונא לאו כלום הוא אלא כי פלגה ופלגה דמי והלך קאמר סומכים חולקין דהו ממון המוטל בספק ומיהו בדsharp;םואל מודי סומכים דאמרין המוציא מחבירו עליו הראה שהרי לא נולד ספק במעשה כי הכא כדפרישית לעיל שהרי הדבר ידוע היאך היה המכבר ולא הווי ממון המוטל בספק אלא כשנולד ספק בדבר שאין ידוע היאך היה המעשה. **ומשני התם משום דמספקא לו כו'** - כלומר לעולם בממון הלך אחר הרוב והתם היינו טעונה חשיב ליה ממון המוטל בספק משום דברי נמי איזלין בתר רובה אכתי אייכא ספיקא בהזק נגיחת שור למפרטיה דaicא למימר מקמה נגד פניה אתא השור ונגחה ומחמת ביעותה קודם נגיחה הפילה שכזך דרך להפיל מלחמת חד כמו מלחמת נגיחה ממש וכי"ל (ב"ק דף נו) המבעית חבירו פטור מדיני אדם וכ"ש בהמתו המבעית להמת חבירו דגרמא בנזקין פטור. **מאתורה -** לייכא ביעותה דהא לא חזיא ועד דנכח לה אינה מפלת והלך אייכא למימר הци ואייכא למימר הци הווי ממון המוטל בספק וחולקין. **שור שהיה רועה ונמצא שור כו'** - ולא גרס' על גב הנהר ובתוספתא לא גרס' ליה ופירוש תינוקות היה והאי דנקט שהיה רועה משום דדרך שורדים הרבה להיות לשם ואייכא לספקי בשורדים טובא. **שותה** - המת מנוגה. **אין אומרים כו'** - דרבנן לא אולי בתר אומדנא ואפי' ממון המוטל בספק לא הווי לשלומי פלגה דמאן לימה לו שותה נגחו הוайл ואייכא שורדים אחרים ולא דמי לשור שנגח את הפרה ונמצא עוברה בצדה ואין אנו יודיען אם נגח את הولد אם לאו ואפ"ה מחייבין ליה פלגא דהתם היינו טעונה שהרי רואין שנגח את הפרה והעמד פרה על חזקה והשתא הוא דילדה בשעה שאנו מוצאים עוברה בצדה. **ורבי**

אהא אומר כו' - בתר אומדנא איזיל בדני ממוניות והכי אמרין בסנהדרין בפרק אחד דיני ממונות. **גמל האחר** - עסוק בתשmisח רביעה דאמרין בבכורות (דף ח) לגבי תשmisח גמל אחר כנגד אחר וסתם בהמות בשעת תשmisח משתגעות ומכיון זקרים זה את זה (כך שמעתיה מרביבנו זקנינו מ"כ) ואיכא אמרי אחר כמו נוחר ולא נהירא. **בידוע שזה הרגו** - דמוחזק הוא בשעת רביעה להכות וכ"ש בשור המועד ליגח שנגח כבר שלש פעמים ורבותא נקט גמל אחר ע"פ שמעולם לא נגח ונשך. **וחזקה** - דהאי שור המוחזק ליגח. **כי הדדי נינחו** - דמאן דازיל בממוナ בתר חזקה איזיל נמי בתר רובא. **בתר רובא אזילין** - דרובא עדיף מוחזק ואייכא למימר דרוב שורדים שביעולם נגחוו ולכך פטור. **זהו גופיה מוחזק** - וכיון דהוא עומד בצדו אזילין בתר אומדנא אבל בתר רובא דלייטה קמן לא אזילין. **ת"ש** - ממתני' המוכר פירות לחבירו כו' ומשום דaicטריך לשינוי תנאי היא אקדמיה להאי לימה כתנאי דלעיל מקמי האי ת"ש. **מאי לאו האי** - דקתני אפילו היינו רבותיה דاع"ג דרוב פשtan הנלקח בשוק לזרעה קוניו אותו ואפ"ה לא אזילין בתר רובא וקשה לרוב וליכא לתרוצי דהאי תנא בתר רובא דאיישי איזיל כדלקמן ולא בתר רוב זרעה שרוב בני אדם לוקחים פשtan לדברים אחרים למאכל ולרפואה והלכך איינו חייב באחריותן אזילין בתר רוב לוקחים והכי קטני אפילו זרע פשtan דס"א ניזיל בתר רובא דזרעה וניחיב באחריותן אפ"ה איינו חייב דזילין בתר רובא דאיישי ולא תקשי לרוב ליכא למימר hei זאמ איתה דרובא דאיישי חשוב רוב ורובא דזרעה כמאן דלייטה לא הויליה למיתני אפי' דממאן תיסק אדעתין למייזל בתר רובא דזרעה טפי מרובה דאיישי דלייטני אפילו אלא ודאי hei קטני אפילו זרע פשtan שהיא לנו לחייבנו מן הדין משום דרובא דזרעה שהוא רוב גמור אפ"ה איינו חייב דבmmoナ לא אזילין בתר רובא ומיהו אם לא מפני שמצווא תנאים דפליגי בדרכם ושמואל גمراה הוה ליה לשינוי ע"י הדחק תנא דמתניתין איזיל בתר רובא דאיישי אבל כיון דאשכח תנאי ניראה ליה טפי לאוקומה כתנאי. **המוכר פירות לחבירו ולא צמחו** - כגון זרעוני גינה כו' ולי נראה שלא גרסין כלל בהז ברייתא המוכר פירות לחבירו ולא צמחו ויש ברייתא דוגמתא בתוספתא (רפ"ז) דקתני המוכר לחבירו זרעוני גינה שאין נאכלין כו' זרע גינה שאין נאכלין כלל חייב באחריותן אבל זרע פשtan דנאכל קצר לעולם איינו חייב כמשמעות.

דף צג.ב

נותן לו דמי זרע - שרוב פשตน שבulous נזרע. אמרו לו - אינו חייב באחריותו שהרבה בני אדם לוקחים לדברים אחרים למאכל ולרפואה וכנגד אדם אחד שקנה י' סאיין לזרעה יש מהה בני אדם שקוניין מיהת טאה את למאכל ולרפואה ובתר רוב לוקחים אולין ורבי יוסי בתר רובה דזרעה איזל שהיחיד הקונה לזרעה קונה יותר ממאה הקוניין למאכל ולרפואה ומיהו ת"ק דר' יוסי הינו טעמיה דודאי בתר רובה דזרעה הוה לנו למיזל קר' יוסי ולהיבנו אלא שאין הולכין בממון אחר הרוב دائית לא תימא כי אלא איזל נמי בתר רובה دائישי אם כן מי איכא בין תנא קמא לאמרו לו. **אילימה ר' יוסי ואמרו לו** - דר' יוסי מהייב כרב איזל בתר רובה ואמרו לו פטרי כשמואל שלא חיש לרובה. **הא תרוייתו בתר רובה אולי** - דאפילו תנא דאמרו לו סבירא ליה כרב והאי דפטר הינו טעמא איזל בתר רובה دائישי כדמפרש טעמא הרבה לוקחים אותו כו'. **ה"ג** - אלא אי תנא קמא ור' יוסי אי ת"ק ואמרו לו. מהו נתן לו - המוכר זרعني גינה שאין נאכלין דאמירין חייב באחריותו מה ישלם מוכך ללקח. **דמי זרע** - ולא דמי יצאה דגרמא בעלמא הוא ופטור. **אף הוצאה** - יציאת חרישה ושכר פועלים ונראה בעני דקנסא הוא. **ומ"ט אף הוצאה** - והכי קתני רשב"ג אומר זרعني גינה שאין נאכלין חייב בכל אחריותו אפילו יצאה. **دلמא איפכא** - דרישב"ג לא מהיב אלא דמי זרע ומnellן דהא רשב"ג היא אימא רבנן היא ותנא קמא דברייתא הינו רשב"ג. **הא לא קשיא** - אם אין קושיא אחרת זו אינה קושיא וכל היכא דaicא פירכא אחריתך קאמר גمراה הא לא קשיא. **וחסורי מחסרא כו'** - אין זה תירוץ דחוק כו' דטוב לנו לחסירה מעט בדרך משנה שמדובר בקוצר ולא נימא יצאה איכא בגיןיו דהא לא משמע ממתניתין מידיו אלא על ידי דחוק דמשמע מתני' דרישב"ג הינו ת"ק והלכך טוב לפרש דכמה רבן שמעון היא כדמשמע מתני' דרישב"ג הינו ת"ק ונראה בעני דה"ג ודלא כולה רשב"ג היא והכי קאמר המוכר פירות לחברו ולא צמחו אפילו זרע פשtan אין חייב באחריותו שרשב"ג אומר זרعني גינה שאין נאכלין חייב באחריותו הא נאכלין אין חייב באחריותו אלא הא ר' שמעון בו גמליאל דעתיא כו'. **لتתן - במים. מורסתן** - היא הקליפה העליונה שמוציאין מהtein הכתושין במכתשת. **סובין** - בשטווחנין גסין ולא הדק נשאר בנפה והוא סובין. **ניפולין** - שנופל פתיתין. **מןוי שהוא נושא שכר** - בהגוזל كما מתרצין אימא מפני שהוא נושא שכר אבל בחנם פטור אם אומן הוא

כదאמリン התם זיל אידי ראייה דמוונית לתרנגולוי ואיפטרך וכן הלכה דאומן בשכר חייב בחנים פטור כדאמר רבינו יוחנן התם. **דמי בשתו** - שזימן אורחים ואין לו מה יאכילים וכל שכן יציאה דחסירה ממונה ומיהו לית הלכתא אלא כרבנן דפטרי מבשת דגרמא הוא והא ליכא למימר דמזהשתא נוקי מתניתין דביציאה פלייגי כי היכי דמיפלגי בהז ברייתא וליהוי הלכה כרישב"ג במשנתנו הא לא אמרין דרבי שסתם המשנה לא בעי לאוקומי מתניתין כרישב"ג ביציאה דלא ס"ל כרישב"ג אלא כולה מתניתין רבנן שמעון בן גמליאל היא כדאמר לעיל וביציאה לא איירוי מידיו כן נראה בעני דמהיכא תיתי דביציאה פלייגי במתניתין וניהוי הלכה ביציאה כייש אומרים מאחר دائיכא לאוקומי כולה כרישב"ג ולא איירוי ביציאה כלל. **אורחין נכנסין** - ותקנה טובה היא לקבלת אורחים שידעו כי שם יאכלו וילכו שם לאכול. **מתני**. המוכר פירות - תבואה. הרי זה - הלוקח. **מקבל עליו רובע** - הקב של טנופת לכל סאה דסתם תבואה דרכה להיות בה רובע טנופת אבל יותר מרובע לא כדמפרש טעמא בגמרה אי משום דין אי משום קנסא. **מתולעת** - דאורחיהו בהכי והוא הדין אחת לעשר. **מרתף של יין** - ויש בו חביות הרבה. **קוסטות** - יין רע כלומר עשר חביות של יין רע דסתם מאה חביות אוורחיהו בעשר קוסטות ומחייב איניש ובגמרה מוקי לה כדאמר ליה מרתף זה של יין אני מוכר לך, קוסטות נראת לי כמו פריה יקוסט ויבש דיזקאל (יז). **קנקנים** - כדים. **בשורן** - באותו המלכות. **פיטסטות** - כדים רעים ובגמרה מפרש לה. **גמ**. **תני רב קטינה** - הא רובע טנופת מתניתין לאו בעפרורית מיירוי בעפרורית רובע לא מחייב איניש אלא רובע קטנית לסאה של תבואה. **ועפרורית לא** - בתמיה. **צורך** - הינו עפרורית.

דף צ.א

נותן לו **דמי חטין** - שהרי הפחתתו במידה דאייה הוה מזבין ליה עם החטין בעפרורית מקבל לוקח אבל לחזר ולערב אינו יכול דהשתא עושה עולה בידים וכתיב (ויקרא יט) לא תעשו על וגום לוקח לא מחייב אלא מה שנתעורר מעצמו עם התבואה בע"כ של מוכר וכשborר הצורר ומשליך חזץ הייך בידים הוא שאוותן צוררות היו לו שוין כמו חטין וא"נ לא חשיבי ליה הייך גמור דמ"מ הן גופן אינן שוין כלל לחייב מיהא משום דין דגרמי כגון השורף שטרותיו של חבירו והמקדש בכרם והזרע כלאים בשדה חבירו דבאהיה

שעתא קגיזל ליה מיד ממונו אע"פ שאינו ניכר דהה פסקין הלכתא בב"ק (דף ק) [כרכ"מ דדאיין דין דגרמי ואמירין נמי התם הוה עובדא וכפייה רפרט לרבות אשׂי ואגביה כי כשרוא לצלמי וגרמא בעזקון דקייל' דפטור היינו כגון שלוח את הבערה ביד חרש שוטה וקטן שההייך ניכר אבל איינו עושא אותו בידים אלא גורם עכשו שיבא הייך ממילא לאחר זמן אבל דין דגרמי בידים הוא מזיך אלא שאין heiיך ניכר]. **ומשני קטנית מקבל עליו רובע** - כדתני רב קטינה אבל עפרורית פחותה מרובע ממשהו הוא דמקבל אבל רובע בעפרורית כיתר מרובע בקטנית לא מקבל. **חטין מקבל עליו מו'** - כלומר אם חטין מוכך לו מקבל עליו לוקחכו קטנית אורחיה לגדל בחטין ונישובת בשעריים ועפרורית בעדשים, נישובת קש שניזרה בנישוב. **מאי לאו הדין לחטין ושערין** - דמקבל עליו רובע עפרורית והאי דקתני לה גבי עדשים אורחא דAMILTA קתני שמיני טנופת הללו מצוין זה בכה וזה בכה. **דמייעך עקריה להו** - ולא קוצריין הלכך שכיח בהו עפרורית טפי. **אלא טעמאכו'** - כלומר כיון דאמרת דמייעך עקריה להו והלכך שכיח בהו עפרורית טובא א"כ דזוקא נקט בעדשים רובע עפרורית משום דשכיחי בהו אבל חטי ושערין אין לומר רובע עפרורית דהא לא שכיח כ"כ תפשות מהא סיוע לדבריך שהיית מתרץ עפרורית פחותה מרובעadam איתא דה"ה לחטי ושערין ליתני רובה עפרורית בחטין ואני אמינה כ"ש בעדשים. **לעולם** - אימא לך חטי ושערין מקבל רובע עפרורית ודקשיא לך ליתנייה גבי חטין וכ"ש בעדשים בעדשים איצטריכא ליה כו'. **אמר רב הונא אם בא** - לוקח להקפיד בטנופת דנראה בעיניו שיש בו טנופת יותר מרובע ובא לוקח לנפותו לדעת אם יש שם יותר מרובע ונמצא בו יותר. **מנפה את כולו** - וייחזר לו המוכר חטין נגדן או מעות ולא יאמר רובע כבר מחלת והמותר אשלם לך. **אפירי שפירי יהיב** - דלא מחייב טנופת כלל אלא מפני שטורה הוא לנפותו בשליל דבר מועט והלכך כי ליכא אלא רובע לא טרח לוקח לנפותו דכי אמר ליה מוכך לlokח אני אומר שפירות יפין הון ואם תאמר אין יפין או טרח ונפה אותם או איתתי ראייה כמה יש טנופת ואשלם לך ובסביל רובע לא טרח דיצא שכרו בהפסד טrho אבל כי איך יותר מרובע טrho לוקח לנפותו וכיון דהתחיל לטורה טורה ומנפה את כולו דבר כל הוא למגור הניפוי מאחר שההתחיל והלכך לא מחייב ומהו היכא דליך אלא רובע אם בא לנפות הרוי בטלה דעתו ופטור מוכך. **ואהMRI יה קנסא** - **דמן הדין אפי' טפי מרובע מחייב איניש ואפירי דלאו שפירי מכל וכל**

יהיב לocket זואי שיודע הוא דרך תבואה להיות בה טופת ומחיל הילך רובע לא קניות דהא שכח וליכא למימר דערובי ערב בידים אבל יתר מרובע לא שכח בתבואה ואיقا למימר דאייהו המוכר הוא עריב בידים וכיוון עריב קנסוהו רבנן בכוילה דאיقا למימר כולה עריב ונפקא מינה דאי ידעינו ביה דלא עריב אפי טפי מרובע הו מחייב וקנה לocket והיינו דאיقا בין דין למסא. **מייתיבי** - אלישנא קמא דאמרי ליה דין קפרק ולא אקנסא. כל טאה - תבואה שיש בה רובע הקב ממין אחר ימעט דלא ליהו רובע ואח"כ יערנו וכן פי' רבינו חננאל א"ג נזרעו אלא שלא נשrho עדין ימעט אבל אם נשrho אין להם עוד תקנה שכבר נאסרו - בהרשעה כדנקא לנו בפסחים בפרק כל שעה (דף כה) מהמלאה והזרע זרע מעיקרו בהרשעה ובספרי נמי תניא לה בהדייה התבואה משתרשיש. **סברות דרובע דכלאים** - האוסר התבואה משום כלאים חשוב הוא מן התורה ולא בטיל כי היכי דחשיב יותר מרובע טופת לגבי מכירה דלא בטיל והוא הדין דפחות מרובע דכלאים בטל קרובה דעתופת. **וקתני ימעט** - ויעמידנו על שיעור הבטול דהינו פחות מרובע ואע"ג דאיסור כלאים חמור הוא שאין ב"ד יכולן להפקיע איסור אפ"ה לא מחמרין ביה למימר دقין דטרח ליטרא בכוילה לנפותו כולם כ"ש לגבי מכירה דקיל שהרי ב"ד יכולן להפרק ממון של זה לחברו דהו להו למימר ימעט ויעמידנו על שיעור הבטול דהינו רובע ואע"ג דאפיiri שפירוי יהיב אינש זואי ובטעי מרובע עביד דטרח בכוילה ולא מחיל אפ"ה כיון דרובע מחיל אינש מנפה את כולם ומיהו הוה מצי לתרוצי דלא דמי טעם דעתופת לטעם דכלאים כל כך דהתמס במחילה תלייה מילתא דרובע מחיל אינש משום טרחה אבל יותר מרובע לא מחיל אינש אפי' פחות מרובע שבו דנקל לו לטרוח בכולו מאחר שמתחילה אלא דעתיפה מינה קמתרץ ליה. **כרובע דהכא דמי** - דשניהם בטין מן הדין והילך די במיעוט דהא אפי' מיעוט לא הוה צריך דהא בטיל אלא חומרא בועלמא הוא כדמפרש ואזיל אבל יותר מרובע דכלאים אימא לך שם בא למעט ממעט את כולם. **אי הבי** - דמשום חומרא דכלאים ממעט ולא מן הדין.

דף צד.ב

אימא סיפא ר' יוסי אומר יבור - יברור את הכל. **אי אמרת בשלמא** - דרובע

דכלאים מיתר מרובע דטנופת דמי והאי ימעט מן הדין הוא הינו אתה ר' יוסי למיימר יברור את הכל וס"ל כרב הונא דאמר אם בא לנפות מנפה את כלו אבל כיון דאוקמת דמן התורה אפי' מייעוט אינו צריך אלא חומרא הוא אמאי אתה רב' יוסי להוסיף חומרא אחרת על זו ולמיימר יברור ואיכא ספרים דכתוב בהו ת"ש מסיפה ולסיועו לרב הונא קאתי. **משום דמיחוי מקיים כללאים** - לאחר שמהחיל למעט ומניה מקצתן ומיחוי כאלו מטיל אותו בידים וזורען במתכוון ואי כבר נזרעו בקרקע ובירר קצר ושירר קצר נראה כמקיים בקרקע כללאים ונפקא לו מקרה במ"ק ובתורת כהנים דלוכה. **שניהם שהפקידו** - אלישנא דקנסא פריך שמע מינה לא קנסין אמור וה"ג אמאי קנסותו רבנן בכוליה אלא במותר רובע. **מי יימר דלאו מוליה מו'** - דכיוון דרגלים לדבר דעריב בו בידים דהaicא יותר מרובע אייכא למימר בכוליה עריב. **מה הפסיד הרמא** - לא יבא להוזות ذהא לא מפסיד מיד ולסיועי קאתי. **מי יימר דערובי עריב** - כלל. **שיש בו רבית** - פלוני לוה מפלוני מנה במאטים עד זמן פלוני. **התם משעת כתיבה** - קעבר המלה אלא תשימון עליו נשך דמהכא נפקא לו בפ' איזחו נשך. **ת"ש דתני רבין מו'** - לקמן בפ' בית כור תנן בית כור עפר אני מוכר לך מדה בחבל כו' ואם אמר לו הן חסר הן יתר אפילו פיחת רובע לסאה או הוסיף רובע לסאה הגינו ל' רבעים בבית כור דהוי ל' סאין יתר מיכן יעשה חשבון ויחזיר לו כיון דaicא מותר מרובע ותני רבין בגמ' לא את המותר של רובע לכל סאה הוא מחזיר לבדו אלא את כל הרבעים قولן כל ל' רבעים של בית כור ומותרותיהם הכל מחזיר דaicא דבאה לשלם את כולו ולעיל נמי hicca דבאה לנפות מנפה את כולו ומסיעא לרבות הונא ואליישנא קמא דאמר לי דינא קמسيיע דהaca והתם חדطعم הוא דרובע מהיל איני אבל כי aiaca טפי מרובע הווי דבר חשוב ולא מהיל מיד. **הכי השთא** - התם גבי בית כור עפר מדה בחבל אני מוכר לך בדין הוא דמחזיר לו את כל הרבעים דמעיקרא לא אקני ליה מוכר מיד ביחס על מידה החבל אלא משום דאמר לי בהדייה הן חסר הן יתר אבל מסתמא לא הוה קני יתר על הבית כור ואפי' כל שהוא הלכך כיון דaicא דבר גדול כל כך יתר מרובע לסאה לא הוה מהילה כלל בקרקע חשוב הוא בפני עצמו דלהכי אני מי דא"ל בית כור והאי דאמר לי הן חסר הן יתר מיהו להכי אני די לא הוה יתר על המידה כי אם רובע הוא מהיל לייה אבל יתר מרובע לא הוויה מהילה כלל והדר והוא הדין לחסרון דרובע נמי הווי מהילה

יתר מרובע לא הוי מחלוקת והזר לлокח אבל גבי רובע טנופת דאף על גב דלא אמר ליה הן חסר הן יתר הוי מחלוקת מסתמא דהא שכיח טנופת רובע ולעומם אימא לך כי איכא נמי יתר מרובע הוי רובע מחלוקת וייחזיר המותר דאם בא לנפות אינו מנפה את כולו

דף צה.א

ולמאי דפשיט ליה התם דאי א"ל בית כור סתם מאן דאמר ליה הן חסר הן יתר דמי והוי נמי מחלוקת רובע לסאה ויתר מרובע יחזיר הכל הוה ליה לשינוי הכא הכى השتا התם מעיקרא בית כור א"ל דמשמע לא פחות ולא יותר מיהו רובע הוי מחלוקת טפי מרובע לא הוי מחלוקת כלל והזר הכל דין דרך להיות בבית כור יותר מבית כור אבל הכא דוזאי אית ביה טנופת לעומם אימא לך דלא נפה אלא את המותר על הרובע ונראה בעניין דה"ג לה כדי האי גוונא מתרץ לקמיה הכى השتا התם מעיקרא שווה בשווה א"ל כו' וכן עיקר. **נקנה מקהח** - למגמי ולא יחזיר לו המアナ כלום דחלוקת היא. **שתיות קנה** - אליבא דר' נתן אבל אליבא דר' יהודה הנשיא רצה אומר תנן לי מעותי או תנן לי מה שאוניתי בפרק הזהב. **ואמאי** - מחזיר כל האונאה בין בשתיות בין ביתר משותות נihadר המותר שעל הפחות משותות דהא פחות משותות מחלוקת אייניש ואין כאן לא אונאת שתות ולא אונאת יתר משותות אלא אונאת שני משהוין משחו יתר משותות ומשחו פחות משותות דאיתך מחלוקת הווא אלא לאו שמע מינה אם בא לנפות מנפה את כולו כרב הונא. **שווה בשווה א"ל** - מוכך לлокח ובכך נתרצה לוקח ואם אינו שווה לא יתרצה והלך בדין הוא דאפי' פחות משותות יחזיר מיהו לכך אין מחזיר دقיוון דלא ידיע כל כך וכשהודמי הוי מחלוקת אבל שתות ידיעה היא ולא מחלוקת מידי אבל גבי פירות דאורח' דAMILTA היא שיש שם טנופת התם ודאי איכא למימר דחלוקת למגמי ואפי' היכא דaicא יתר מרובע הרובע מיהו הוי מחלוקת. **המקבל** - פועל שמקבל עליו בשכר ליטע כל שדה חברו כשיעור שיכולין ליטע כגון ממטע עשרה לבית סאה. **מקבל עליו** - בעל השדה עשר בורות למאה אם יש עשרה אילנות בורות שאין עושים פירוי לא יצטרך מקבל ליטע אחרים תחתיהם דאורחיהו דailנות להיות בהן בורות כל כך ומחלוקת. **יתר מכון** - כגון י"א למאה. **מגלאין עליו את הכל** - יטע לו י"א אילנות תחתיהם דהשתא יליכא מחלוקת כלל ולעיל נמי אם בא לנפות מנפה את כולו כרב הונא. **אמר רב הונא**

בריה דרב יהושע כל יתר - מעשר בוריות לך' אין לנו לחייבו לחזור וליטע את היתר על עשר אילנות בלבד דהרי הוא באותו מותר כשבא ליטע אותו כאילו בא עכשו ליטע שדה אחר מתחילה דמי שהרי קרקע הרבה יש שראוי ליטע וחשוב שדה שלם בפני עצמו והרי הוא כאילו לא עשה כלום מעיקרה מקבלנותו שהרי קיבל שדה ליטע ועדין חשש יתר מי' בוריות הרי יש לו שדה ליטע הלכך כשהוא אומר לו בעל הבית נתע לי שדה זו ליטע את כל השדה אמר לו והרי לא קיים את תנאי היכא דנסאר י"א בוריות וכשבא לחזור וליטע יטע את כלון דכמתחילה עכשו לקיים את תנאי דמי ובאיין אחד שיטע לאו כלום הוא שהרי הרוב של שדה נשתייר עדין שלא נטעו והיכא שלא נשארו מתחילה כי אם י' בוריות לך' לא הקפיד בעל השדה בדבר מעט זהה ומשראיי לקרות שדה כגון י"א אילנות לך' חשיבי ולא מחייב כלל אבל גבי טנופת יתר מרובע לסאה כיוןADR0000 שחייב מחייב כי אילא טפי מרובע נמי המותר ישלם והרבע מחייב דהא ליכא לומר הטעם כל יתר מרובע כבא לחזור לו את הסאה מתחילה דמי דהא טאה זבין ליה עם רבע טנופת וכי משלם ליה מותר בוריות הרי הון שדה הניכר לעיניהם ולא מחייב מידי אבל יותר מרובע טנופת דמטלטי ליכא קפidea כל כך אלא שישלים לו תנאי ולעולם אימא לך אין מנפה את כלו. **היכי דמי** - מתניתין דקטני מרتف של יין מקבל עליו כו' דמשמע המוכר לחבירו מרتف של יין אבל אין אנו יודעת איזה לשון אמר המוכר לlokach בשעת מכירה. **אי דאל** - מוכר לlokach בסתמא מרتف של יין אני מוכר לך ולא לומר זה. **קשה** - ברייתה דלקמן דקטני נותן לו יין שכולויפה ומנתני קתני מקבל עליו י' קוססות לך'. **ואי דאל מרتف זה של יין** - אני מוכר לך. **קשה** - נמי הך ברייתה דלקמן דקטני נותן לו יין הנמכר בוחנות. **אי דאל מרتف זה** - ולא הזכיר יין. **קשה** - ברייתה דקטני אפילו כולו חומץ הגיעו. **שכלויפה** - דסתם ייןיפה בעין ולא מקבל עליו י' קוססות דלא דמי לרבע טנופת לסאה וי' מתליעות תנאים למאה שלא חשיבי וגם שכחיו ומרחיל אבל חביות של יין דבר גדול הוא כל חבית בפני עצמו וגם לא שכח כל כך והלכך כי אמר ליה סתמאיפה בעין. **נותן לו יין הנמכר בוחנות** - הינו כולם קוססות והכי מוכח لكمיה בשמעתא דלהכי אהני זה כמות שהוא. **מרتف זה** - אפילו חומץ משמע. **עלום** - מתניתין דאמר ליה מרتف של יין סתם ולא אמר ליה זה הלכך יין טוב בעין ומתקבל עשרה קוססות לך' דעבידי דשכיחי

ומחייב ודקשיה לכך ברייתא דקתני יין שכולו יפה תני בריישא דברייתא הכי נתן לו יין שכולו יפה ומקבל עליוכו. ובסתם מי מקבל - בתמייה דאוקמת למתניתין בסתם ואפילו הכי מקבל י' קוססות לך. **חבית של ייןכו** - רבota נקט דסלקה דעתך לשתייה לאלטר קא בעי ליה או למכרו ולא להכינסו באוצר קמ"ל. נתן לו יין שכולו יפה - ואם איתא דמקבל קוססות הכא נמי נימה הגיעו אפילו הוא יין קוסט. **דכלה חד חמרא הוא** - אבל בחבויות טובא מקבל עשרה קוססות לך. זהה אוצרכו - כלומר היינו מרתף דמתניתין אלמא מתניתין במרתף זה של יין קמייר ולא בסתם והיינו טעמא דאהני של יין למוכר יין יפה ואהני זה לקבל קוססות דא"ל מרתף זה של יין אני מוכר לך.

דף צהוב

קשיא זה אזה - ברייתא דלעיל ורב זביד קשיין אהדי דלעיל קתני במרתף זה של יין נתן לו יין הנמכר בחנות והכא בדרב זביד קתני שכולו יפה וקיבל קוססות. **הא דא"ל למקפה** - ברייתא דרב זביד שאמר יין לצורך להטעים מאכל וליתן לתוך התבשיל אני מוכר לך דהיא יין טוב ומתקיים הרבה שמעט מעט מסתפקין ממנו ולהלך אהני Mai דא"ל למקפה ליתן יין טוב ואהני זה לקבל י' קוססות לך. **והא** - קמייתא דקתני נתן לו יין הנמכר בחנות שלא א"ל למקפה הלך כיון דקאמר זה נתן לו יין הנמכר בחנות והאי דקאמר של יין למעטוי חומץ אבל רישא דהיא ברייתא קמייתא דקתני מרתף של יין סתמא אני מוכר לך נתן לו יין שכולו יפה פלוגתא لكمנו אי מיררי נמי כמו מציעתא בדלא א"ל למקפה או בדא"ל. **הלך מרתף של ייןכו** - מילתיה דרב זביד קמפרש. **מרתף זה של יין ולא א"לכו** - אברייתא דלעיל קאי ורישא דידה פלייגי בה لكمנו ומהו סיפא דקתני מרתף זה אני מוכר לך אפילו כולו חומץ הגיעו בדלא א"ל למקפה מיררי דאילו א"ל מרתף זה למקפה אני מוכר לך צריך ליתן לו יין שכולו יפה ומקבל י' קוססות לך. **בדתני רב זביד גבי מרתף זה של יין ואוקימנא** דאמיר ליה למקפה דלא שנא מרתף זה אני מוכר לך מרתף זה של יין ואני מוכר לך היכא דא"ל למקפה דלקפה משמע מיין טוב דלא היו רגילים למקפה כי אם בין טוב ואם היו רגילים נמי לחתת חומץ במקפה אפילו הכי אין לומר מרתף למקפה אני מוכר לך בשביל חומץ דכל חומץ מתקיים הוא ומהמיצ' יותר יותר ומרתף חומץ

היה לו לומר והכי מוכחה מילתא כדפרישית דמשום הכי לא קטני בדרכ זביד דין של מרtau זה אני מוכר לך רק כדי אני בבריאות קמיה דכיוון דבדא"ל למקופה מיידי רב זביד תנא מרtau זה של יין אני מוכר לך והוא הדין למרtau זה אני מוכר לך זההינו לך והאי דנקט של יין רבותה הוא אכן על גב דבר אמר ליה של יין ואמר ליה נמי למקופה אפילו הכי מקבל י' קוססות לך'. מרtau של יין - סתם שלא א"ל זה ולא א"ל למקופה נמי. מי - ומשום דאייכא חדא לטיבותא וחדא לריעותא קבוע לה מי מדמי לה למרtau זה של יין וא"ל למקופה דקתי נמי בדרכ זביד דנותן לו יין יפה ומקבל י' קוססות דכי היכי דהתס אייכא חדא לריעותא דקאמיר מרtau זה וחדא לטיבותא דא"ל למקופה הכא נמי אייכא חדא לטיבותא דאמר מרtau של יין ולא אמר זה וחדא לריעותא שלא א"ל למקופה או דלמא נתן לו כלו יין יפה הויל ולא אמר זה ואע"ג שלא א"ל למקופה דמן דזבון חמורה מסתמא למקופה בעי ליה ולא למכרו בחנות ו גם שלא יהיו בו קוססות ולא דמי לתנאים מתליעות ולא לטנופת שבtabואה משום דכל הבית של יין דבר חשוב הוא ומקפיד עליו והשואל הזה יודע היה שיש לדקדק מבריאות דלעיל דנותן לו יין כלו יפה ומדרב זביד יש לדקדק דמקבל עליו קוססות כדמפרש לקמיה והכי קבוע גمرا מי דיקא מבריאות דאיינו מקבל ומשום האי טעמא דפרישית ודרב זביד תሪיצי לה כדלקמן או דלמא דיקינן מדרב זביד דמקבל ומשום טעמא דפרישית ובריאות מתריצי לה כדלקמן כן שיטת גمرا. **ח' אמר מקבל** - דסבירא ליה טעמא כדפרישית. **וח' אמר לא מקבל** - אלא כלו יין יפה נתן לו וטעמא כדפרישית דמסתמא קפדי' אהבות קוססות טפי מתליעות בתנאים וטנופת בתבואה. **דייך מדרב זביד** - כלומר משום דסבירא ליה דמקבל מפרש להא דרב זביד דוקא ואייך בריאות מתריצ לה דלא תקשי ליה כדלקמןداع"ג אייכא למידק מבריאות שפיר דאיינו מקבל ומצוי לתרוץ לדרב זביד כדלקמן אפילו הכי לא ניחא ליה למימר הכי שאחר סברתו הולך ומתריצ הבריאות לפי דעתו. **ואוקימנא** - לסייע דקתי נמי בדאמר ליה למקופה והוא הדין לרישא ודיקינן מינה טעמא דנותן לו שכלו יפה דאמר ליה למקופה הא לא א"ל למקופה מקבל והא דלא קמפליג ותני בדידה במרtau של יין סתמא וניפלוג בין א"ל למקופה לא א"ל היינו טעמא דכולה כדא"ל למקופה קמפלגי והיינו - נמי בדידה. **ואוקימנא** - למצעתא דבריאות דלא א"ל למקופה וה"ה לרישא. **חסורי מיחסרא והכי קטני בד"א כו'** - והאי שלא

קמיהרי יכולה בדאל' למקפה דג' דעתך אתה לאורוויי בין ולמיمرا דזימניין דעתן לו יין שכלו יפה זימניין נתן לו כלו יין רע הנמכר בחנות וזימניין דאפי' כלו חומץ הגיעו. **הוא הדין דאע"ג דלא אל כו'** - והכי קתני הא דרב זביד מרתף של יין אני מוכר לך אין בו חילוק בין א"ל למקפה ללא אל אלא נתן לו יין שכלו יפה אבל אם א"ל מרתף זה של יין אני מוכר לך אז יש חילוק בדבר זימניין דעתן לו יין שכלו יפה אלא שמקבל עליו י' קוססות וכגון דא"ל למקפה אבל אי לא א"ל למקפה נתן לו יין הנמכר בחנות והאי דלא תנין ליה בהדייא האי חילוק דין הנמכר בחנות היינו משום דcolaה בין יפה בעא לאורוויי לנ' דין. **משום דקשיא זה אזה** - ומיהו רישא בדלא א"ל למקפה נמי מייר. **יין הנמכר בחנות** - כלומר יין רע מכל יינות הנמכרים בחנות. **مبرכין כו'** - דחשיב פירי ולא מברכין עליו שהכל נהייה בדברו אע"ג דתנו ועל כולן אם בירך שהכל נהייה בדברו יצא. **דאקרים** - איגרא' בלעו היינו יין קוסס. **למה לי** - לברך עליו אלא שהכל נהייה בדברו והאי יין הנמכר בחנות הוא יין רע שריחו חומץ וטעמו יין עדין כדלקמן. **שעברה צורתו** - שהחמיין שקורין טורניני"ר. **אומר שהכל נהייה בדברו** - ולמעוטי אתה דלא יברך על הפת ברכת המוציאה דהא לאו לחים הוא ועל היין לא יברך בורא פרי הגפן ועל התבשיל אם הוא מה' המינים כגון דיסא לא יברך בורא מיני מזונות. **בפורצמא** - יין רע יותר מאותו הנמכר בחנות שאינו נמכר אלא בקרנות העיר בפרשׂת דרכים שיש שם לוחקו הרבה ואין מדקדים מה יקנו כפי שעיה ובפир"ח גרס בפרצופא שנשתנה מראיתו ופרצפו מתוך שהוא רע הרבה. **הא רב יהודה הא רב חסדא - דפליגי.** **מר כמהן סבירא ליה** - מברכין או אין מברכין. **אמר ליה מתניתא ידענא** - דקתני בה שלשה ימים ודאי ומהתס שמעין אי מברכין או אין מברכין כדמפרש לכמה דאייפליינו בה ר' יוחנן ור' יהושע בן לוי ומפרשין לקמן כמהן מניהם פשט ליה רב יוסף לאביי כלומר כמו משניהם הוה משמע ליה ברייתא דעתך היאך אהדר ליה לאביי ומיהו רב יוסף לא אמר ליה לאביי פלוגתא דר' יוחנן ור' יהושעadam כן היה לנו למימר לקמן הци ואמרין Mai קאמיר ואמר ר' יוחנן כו' אלא לאו שמע מינה גمرا אמר לה לפרשך ברייתא ורב יוסף לא אמר לאביי יותר אלא מתניתא ידענא דעתך כו' ומפרשינא לה הци דמהכא שמעת לה לבעה שלך כן נראה בעיני.

דף צ'ו.

הבודק את החבית - נטל הימנה מעט והפריש ממנו תרומה ומעשר ושתה הימנו לידע אם היו הנוטר בחבית טוב ושתה או ימכור משאר חביותיו מדי יום יום ויפריש מזו החבית לתרומה ולמעשרות תחתייהן היות מפריש מעט לפיק מה שימкор משאר חביותיו ולמהר מעט ואומר הרי תרומה ומעשר של זה שאני מוכר ושותה באותה חבית ולפיכך בודק שאין מפרישין מן החומץ על היין דשני מניין הן אליבא דרבי בפ' המוכר את הספני' אבל לרבען לכתהלה אין מפרישין ואם עשה עשוי. **להיות מפריש** - משאר חביותיו על בטחונה של זו החבית כלומר שmprיש ממנו לצורך שאר חביות. ואחר כך - לסוף חדש או ב' חדשים. **כל ג' ימים כו'** - לקמיה מפרש. **מאי קאמר** - לפי שיש לפרש בשני עניינים כדלקמן קבוע לה. **כל ג' ימים הראשונים** - סמוך לבדיקה ודאי יין היה דבפחות מג' ימים אין היין נעשה חומץ ויפה תרם מה שתרים באותו ג' ימים וא"צ הלוקח מזה באותו ג' ימים לחזור ולהפריש דאפי' אם התחיל להחמציא עם סילוק ידיו איןשמו חומץ עד ג' ימים וاع"פ שכבר יש לו ריח חומץ כדמפרש ואזיל דרך היין מהחמציא להריח מתחילה ריח חומץ והולך ומריח יותר ויותר עד שנהפק אפי' טעמו לחומץ וקיים להו לרבען דמשתחיל להחמציא הו ריחו כל ג' ימים חומץ וטעמו יין אבל מג' ואילך יכול להיות חומץ גםו. **מכאן ואילך ספק** - דשמא לא התחיל להחמציא עד ג' ימים קודם שנמצא חומץ והשתא בשעת מציאה הוא דנעשה חומץ הלכ' הוי תרומה מספק ויחזר ויתרhom. **מאי טמא** - הוי כל ג' ימים ראשונים ודאי יין וג' ימים האחרונים ספק חומץ. **חמרה מעילאי עקר** - כמו עקר נucker טעם יין ממנו ומתחילה להחמציא מלמעלה בפי החבית ומעט מעט מתחמצז ויורד כל ג' עד בסוף ג' נעשה כלו חומץ וכל זמן שלא החמציא כלו הו ריחיה חלא וטעמא חמרה והאי חמרה הא טעימה ובדק' האי גברא בפי החבית ומצאו טוב ועדין לא התחיל להחמציא והלכ' אפי' אם תמצוי לומר דמיד בתר דעתימה התחיל להחמציא הו ריחיה חלא וטעימה חמרה עד סוף ג' ימים משתחיל להחמציא והלכ' דין הוא דברר טעמא אזלין ולא בתר ריחיה וחמרה הוא והיינו יין הנזכר בחנות דרבנן היין ומהאי טעמא גופיה הוי ספק אפי' כל ג' ימים האחרונים ולא ודאי חומץ דאיכא לומר זה ג' ימים האחרונים שהתחיל להחמציא והוא טעימה חמרה עד עכשו שנגמר חמוץ. **ג' ימים האחרונים ודאי חומץ** - והוא טבל גמור דר' יהושע אזל בתר ריח

כדמפרש ואיל וכיוון דעתה נמצא חומץ ודאי התחילה להריח ריח חומץ זה ג' ימים דבפחות מג' ימים לא נעשה חומץ גמור ואפי' ג' ימים הראשונים ספק דאמרי' שמא עם סילוק ידי הבודק התחילה להריח ובתור ריחא אולין והלך יין הנמכר בחרנות לאו חמרא הוא. **מ"ט חמרא מתתאי עקר** - רבותא נקט לאשਮועין دائיכא למימר דאפי' בשעת בדיקה כבר היה חומץ ומיהו אינו צריך לכל זה דאפי' ס"ל נמי כדרכי יוחנן דמעילאי עקר איכא לאוקומי שפיר כדמפרש ואיל. **דרומאי ממשmie דר' יהושע** - אמרין דהאי דקתי נבייה ג' ימים וdae'i בין אג' ימים ראשונים בין אג' ימים אחרים קאי וה"ק ג' ימים הראשונים וdae'i יין דאפי' עם סילוק ידי התחילה להחמייך הו ריחיה חלא וטעמיה חמרא עד ג' ימים והלך הו חמרא דקם ליה רב' יהושע בן לוי בשיטתה דרב' יוחנן דריחיה חלא וטעמיה חמרא חמרא הוא. **אחרונים וdae'i חומץ** - כדמפרש טעונה لكمנו כגון שנמצא חומץ חזק מעד דודאי כבר עברו ג' ימים שנעשה חומץ גמור הוайл ונתחזק כל כך דבבציר מג' ימים משחמייך איינו נעשה סייפתקא ומיהו רב' יוחנן לא מוקי לה בסיפתקא א"נ לית ליה ה"ק סברא דלא שנא סייפתקא ול"ש חומץ כל ג' ימים אחרים נמי ספק. **הא גופא קשיא ראשונים וdae'i יין אלמא מו'** - دائ' ס"ד ריחיה חלא וטעמיה חמרא חלא הוא א"כ אמאו וdae'i יין האיכא למימר דעתם סילוק ידי התחילה להריח ריח חומץ מעט ומהיא שעטה הוה ליה חומץ. **כגון דاشתכח מו'** - לעולם ריחיה חלא וטעמאות חמרא חמרא הוא כדמותה רישא וסיפה דקתי נאים וdae'i חומץ היינו טעמא דמיירי כגון דמשתכח חומץ חזק יותר מdae'i שהדבר ידוע שזה ו' ימים שהתחילה להחמייך ולסוף ג' נעשה חומץ ובג' האחרונים נתחזק ונתחזק מעד ונעשה סייפתקא חזקה. **כמהן פשט ליה** - רב יוסף לאבוי' כמו משניהם היה מפרש הברייטה דקתי ג' ימים וdae'i דנסמעו מינה אי אולין בתר ריחא או בתר טעמא. **חד אמר כרבי יוחנן מו'** - וניל דהלהכתא כרב' יוחנן דהא דרומאי ממשmie דרב' יהושע בן לוי קיימי כוותיה. **המודר חבית יין לחבירו והחמייצה** - בتوزק אותה חבית של מוכר בבית לוקת. **אמר רב כל ג' ימים הראשונים הרי הוא ברשות מוכר** - שהדבר ידוע שאין היין מהחמייך בפחות מג' ימים משהתחיל להריח ריח חומץ ונהי נמי דריחיה חלא וטעמיה חמרא חמרא הוא אפ"ה באחריות מוכר הוא שהרי נתקלקל כבר ברשותו וכי שמכר לו חומץ דמי דודאי משהתחיל להריח חומץ סופו להעשות חומץ ודמי למוכר יין ונמצא חומץ דתנן בהמודר את הספינה (לעליל בא בתרא ד'

פג) דהוא מוקח טעות ואע"פ ששתה הימנו לוקח ולא טעם בו ריח חמוץ
כשלקחו אפ"ה כיון דה חמוץ תוק ג' הדבר ידוע בדעת מכירה הו ריחיה
חלא והא דתנו לקמן בפרקינו בבא בתרא (דף צז) המוכר יין לחברו וה חמוץ
איינו חייב באחריותו רב מוקי לה לאחר ג' אבל תוק ג' לא קריין המוכר יין
לחבירו וה חמוץ אלא המוכר יין לחברו ונמצא חמוץ א"נ מוקי לה בקנקנים
דלקוח כר' יוסי בר רבבי חנינא דאייכא למימר קנקן גרים לה חמוץ מהרה והוא
דנקט חבית של יין רבותא היא דעת"א לשתייה לאלטר קזבין ליה ולא הו
ליה לשינוי וליפטר מוכר קמ"ל.

דף צוב

ושמואל אמר - איינו חייב באחריותו אע"פ שה חמוץ בתוק חבית של מוכר
משום דחמרה אגבא דגברא שור על כתף האדם מدلג כלומר מזלו גורם
חטא של בעל היין כדנפקא לו לקמן בבא בתרא (דף צח) מדכתיב אף כי היין
בוגד והלכך פטור מוכר דא"ל מוכר לולוך לתא דידך קגרים (כך שמעטי
מרבינו זקני בבבא מציעא ד' קוו) וכן מצאתי בתשובות הגאוןים וכן עיקר).
עובדא - [דן דין] כוותיה דشمואל דמוכח סתם מתני' לקמן בפרקינו כוותיה
דشمואל. **שמרין יין** - הוא תמיד שנוטין מים ע"ג שמרים ומתמדין אותן
ושותין אותן. **שהכל נהייה בדברו** - אבל לא בורא פרי העץ בשכר תמרים ולא
בורא פרי האדמה ובורא מיני מזונות על שכר שעורין שלא חשיבי ולא בורא
פרי הגוף בשמרי יין. **אחרים אומרים** - אשמרי יין קאי. **רמא תלטא** - כוסות
מים ואייתי נמי תלטא ולא יותר אע"פ שיש בו טעם יין דכ"ע לא פלייגי ולא
כלום כלומר אפי' אחרים מודזו דאיינו יין חשוב לברך עליו בורא פרי הגוף
דאע"ג דאשכחן פלוגתא בשליחי הכל שוחטין (חולין דף כה) בין ר' יהודה
ורבנן בהמתמד וננתן מים במידה ומזהה כדי מודתו דרבנן יהודה מהшиб ולקמן
נמי מיתתי לה הני מיili גבי מעשר ומשום חומרא דמעשר אפי' ר' יהודה מודי
דאין מפרישין ממנו על יין גמור אבל לנבי ברכת היין שהיא חשובה לא יברך
אלא שהכל שהרי על כלו אם אמר שהכל נהייה בדברו יצא והלכך לכתלה
שפירות דמי. **תלתא על** - במים ואותן תלטא נפק. **ופלגא** - חмерא. **בשתיא**
פלגי - דמי לאו כלום הוא. **ואחרים סברי תלטא** - מים על ותרי ופלגא מים
נפיק דאיין דרך לצאת כל הנכנס אלא מן המים נשארו והוציאו היין דפира
קפי מלעיל. **פש להו** - חד כוס של יין בתרי ופלגא של מים וכ"ש דחمرة

ופירא מעלה הוא מדליק על חד תלתא מיא אבל לעיל דרמא תלתא ואפיק תלתא אין לומר שמן המים נשארו והיין יצא דין רגלים לדבר הוαιיל ולא מצא יותר מכדי מדתו כי הכא וא"נ נפיק מן היין פלגא הוא דנפק וחד פלגא בחמישה פלגי מיא לאו כלום הוא. וביתר מכדי מדתו מי פליגי כו' - אבל לא פריך ובכדי מדתו לא פליגי בתמיה כדפרישית טעמא דנהי דגבוי מעשר פליגי משום חומרא דמעשר גבי ברכת היין מודי להו רבוי יהודה לרבן דمبرך שהכל.

דף צ.א

המתמד - מים בשמרים פטור מעשר. **אבל יותר מכדי מדתו** - פורטת לא פליגי רבנן עליה דרי"י אלא מחייבין במעשר והוא הדין לברכת היין דהא רבנן חומרא לית להו גבי מעשר דהא בכדי מדתו לא מחייב אלא משום דחשבי ליה יין הוא דמחייבי ביותר מכדי מדתו והלכך לגבי בורה פרי הגפן נמי חשיב. **להודיעךachoדרי** - דמחייב ולהודיעךachochan דרבנן לא איצטריך למיטני יותר מכדי מדתו דሚלתא דפשיטה הוא דפטור דפורטת חמורה במיא טובא בטיל וליכא חידוש כלל לאשמנועין דפטרי רבנן ביוטר ומילתיה דרי"י חשיב חידוש גדול לחומרא וاع"ג דליך טעם יין מחייב. **שמרים שיש בהם טעם יין מהו** - לברכת היין וברייתא לא הוה שמייע ליה הכי הוה ליה למימר הלכה אחרים או אין הלכה אחרים. **שמרים של תרומה** - נתן לתוכן מים ושנה ושלישי. **ראשון** - מים ראשונים [שהכניסו והוציאו] ממש. **אסור לזרים** - וכל הני חומרות בעלמא נינהו מדרבנן ובמצא כדי מדתו מייר. **שלישי מותר** - ואפילו יש בו טעם יין. **אף שלישי** - אסור אם יש בו נוtan טעם. **הג של מעשר ראשון אסור** - קלומר של מעשר שני תמיד ראשון אסור לאכול חוץ לירושלים אבל מעשר ראשון דלויים מותר לזרים ודלא כרבי מאיר. **המי גרשין** - של הקדש לעולם אסור ושל מעשר לעולם מותר. **מעשר דמאי** - שהופרש מפירחות הלקוחין מעם הארץ ואקילו בה רבן משום דרוב עמי הארץ מעשרין הן. **בקדשות דמים** - שהקדיש חבית יין לבדוק הבית וימכר ויקחו בדמיו צרכי לבדוק הבית. **בקדשות הגוף** - [דחמיירא] יין שהוקדש לננסכים ושמרים שלו אסורים בשביב מעט יין המעורב בו. **כשם שאמרו לעניין איסורן** - דבתרומה ראשון ושני הוי יין ושלישי הוי מים ושל מעשר הראשון יין והשני מים וכן כולם. **כך אמרו לעניין הכלש** - דראשון ושני של תרומה

חשיבות נמי יין לעניין הקשר והראשון של מעשר חשוב יין לעניין הקשר וכדמפרש ואזיל וכל זה חומרה מדרבן הוא דמדוריתא כולהו חשבי מים בועלמא כדאמרן לגבי מעשר דמאי וכרבנן דאחרים וקבעי גمراה הקשר דמאי על איזה הקשר הוצרך לומר כך אמרו לעניין הקשר של מים או של יין הא תרוייהו מכשרי פירות לקלט טומאה ומאי נפקא לנו מיניה אי חמרא אי מיא. **אי חמרא אכשורי מכשר** - דכתיב (דברים לב) תשטה חמר וכתיב וכל משקה אשר ישטה וגוי (ויקרא יא). **לא צריכא** - כלומר לא נפקא לנו מיניה אלא שתמדו להחיה דתרומה ומעשר בני גשמי דצרכי מחשבה אבל אי חשבינו ליה יין מכשיר بلا מחשבה דבמים הוא דכתיב (שם ויקרא י"א) וכי יותן מים מה יתן דניחא לי' אף יותן דניחא ליה ופרקינו וכיון דשפכינו האי גברא להני מי גשמי ממנה שניטפו בו למנא דשמרים אחשבינהו ומכשרי ומאי נפקא לנו מינה ל"ש מעשר ולא שנה תרומה לעולם מכשרי. **שנתמד** מאלו - שנפלו הגשמי לתוכם השמרין והלך בתרומה הראשון ושני חשוב יין לעניין הקשר נמי מכשרי אבל שלישי דחווב מים לגבי תרומה לעניין הקשר נמי מי גשמי נינהו ולא מכשרי דלא הוה בהו מחשבה. **ופרclinן ואכתי Mai נפקא מינה והא כיון דנגיד** - מושך. **קמא קמא** - ראשון ושני גלי דעתיה דניחא ליה שירדו גשמי לכואן לעולם أولי יקלטו טעם יין ושלישי לתרומה נמי מכשר ולא שנה יין ולא שנה מים אכשורי מכשרי ומה חילוק יש עדיין בהקשרן. **בפרה ששותה ראשון ראשון** - והלך בשלישי ליכא שום מחשבה ולא מכשר שלישי דתרומה ושני דמעשר ולא מצי לתרוצי בשנשוף ראשון ראשון דכיוון דלא נשטהה שם כלל אלא נופל ונשפך אין ידוע לעולם מהו תמיד שני או תמיד שלישי. **אין אומרקידוש היום כי'** - משום הקריבתו נא לפחתך (מלאכי א) כדלקמן ובין הרاوي לברך עליו בפה"ג קאמר דאע"ג דمبرclinן עליו בפה"ג לקידוש היום מיהא לא חשוב ולקמיה בא לפרש איזה יין באמעט. **יין מגתו** - תירוש. **לא יביא** - משום דכתיב הטע נסך שכר (במדבר כח) מידיו דמשכר. **ואם הביא כשר** - דליקא עיכובא אי נמי הסך נסך מכל מקום וכיון דلنיטכים כשר בדיעבד לגבי קידוש חשוב לכתהלה שלא חמיר קידוש כניסוך.

דף צזב

הכי גרשין ואמר רבא סוחט אדם כי' - כלומר ואם תעלה על דעתך לדמווי

קידוש לניסוך ולמימר דלכתחלה אין מקדשין עליו האמר רבא סוחט אדם כו' אלמא דמקדשין עליו לכתהלה. **מפהה** - של חבית. **ומשוליה** - סמוך לשمرים כדתנן במנחות בפ' כל הקרבנות איננו מביא מפהה מפני הקמחין ולא משוליה מפני השمرים. **מושי** - שחור. **בורק** - לבן ורע הוא כמו ברק ברקאי (יוםא דף כח). **הלסטון** - יין מתוק וחלש מאד. **של מרתף** - כלומר סתם יין של מרתף שלא נבדק ומושום דאיقا חביות קוססות כדתנן במתני' אמראי דלא יביא ומיהו אם הביא כשר ואע"ג אמראי בסמויך דיין קוסס פסול לנסכים ה"מ בודאי אבל הכא מי יימר דהוא קוסס. **צמוקים** - פרכיili ענבים יבשים ועשה מהן יין. **יין קוסס** - הוא יין הנמכר בחנות ופסול הוא דלא הו שכר ולא ראוי להיות שכר כיון מגתו דסופה מיהה להיות שכר. **מוזג** - אינו שכר וכל שכר ובספריו דריש הכי ונesco רביית הין חי אתה מנשק ולא המזוג. **ויאן מגולה** - ואיך לא מיחש שמא שתה הימנו נחש. או **של שמרים** - תמיד. **ושריחו רע** - מוסרח אבל יש בו טעם יין. **למעוטי Mai** - מהני פסולים דה' ברייתה אתה רב למעוטי אילימה למעוטי יין קוסס אתה למימר דין אומר עליו קידוש היום הא בורה פרי הגפן מברכין ואמאי הא פלוגתא דר' יוחנן וריב"ל היא לעיל בבא בתרא (דף צו) דלר' יוחנן חמרא הוא ואפי' לעניין קידוש שפיר דמי דכיון דLAGBI תרומה חשיב ליה יין הוא הדין לגבי קידוש דלא שנא קידוש מבורה פרי הגפן אלא לעניין מיאוס כדלקמן מושם הקריבתו נא לפחות ולר' יהושע בן לוי חלא הוא ואפי' בורה פרי הגפן אינו מברכין כדאמרן לעיל ואי ס"ל קר' יוחנן הכי ה"ל למימר מברכין עליו בורה פרי הגפן ואני אמינה דהוא הדין לקידוש ואי כרבי יהושע בן לוי ס"ל הכי ה"ל למימר אין מברכין עליו אלא שהכל. **עלוי עלייה** - לקידוש. **מודים חכמים לר"א** - דפליגי בניסוך ומכשרי במזוג כן נראה בעניין ולא ידועא פלוגתיהו היכא. עד שיתן מים לתומו - דלא חשיב לשתייה חי אלא מזוג וביניות שלhn מירידי דדרו על חד תלתא מיא. **סכהה הוא** - ואפילו بلا קידוש אסור לשתו. ואי **למעוטי תמיד של שמרים פלוגתא דרבנן ואחרים** - וכיימא לו כרבנן דאפי' בורה פרי הגפן לא מברכין. **אלא למעוטי שריחו רע ומשום הקריבתו נא לפחות** - מושום מיאוס ומיהו בפה"ג מברכין עליו דרייחה חמרא וטעמי חמרא אלא שהסריך קצר מושום דמוניח בכל מיאוס והכי קאמר רב אין אומר קידוש היום אלא על הין נקי והגון שראוי לנסק מלחמת נקיותו ע"ג המזבח ולא אתה רב למעוטי בהאי כלל שאר ינות שאין מנשבין ע"ג המזבח כגון יין

קוסס ומזוג אלא הנהו יינות שמתוך שימוש פסולין לניסוך משום הקריבתו נא לפחות דפסולין נמי לקידוש משום האי טעם גופיה. **לועלם מעוטי מגולה** - ודקשיה לך סכנה הוא. **כגון דערליה במשנתה** - דמותר לשתייה ואיצטראיך למימר דלקידוש פסול כרבי נחמה דאמר ארס נחש צפ' ועומד במקומו ויש לו תקנה בסינון במסכת סוכה בשילדי פרק רביעי. **הקריבתו נא** - גבי חולה כתיב אלמא כל דבר מגונה אסור לקרבן. חמר חיוריין מהו - לנסכים ויש מפרשים לקידוש ולא נהירא. **חמר חיוריין** - נראה בעיני דהינו יין בורק דתניא לעיל לא יביא ואם הביא כשר וברייתא לא שמייע ליה. **אל תרא יין** - לשתו. **מי יתאדים** - שימוש יותר מדי אלמא יין אדום קודם לנסכים דשר כתיב בהו. **תנא פיטסת** - דאמרן דמקבלין עשר לך' איןן שבורות ורעות ממש דא'כ אפי' אחת לא מקבל אלא נאות כאשר קדרות שבשרון ומוגפרות בגפרית והגפרית סותם את השבר ומחברו קצת ויכולין להשתמש בהן קצת אלא שאין מתקיימיין זמן מרובה שלמיין והוail ולא הו שבירין לגמרי מקבל עליו י' לך' ופירוש כתוב בספרים כשהוא לבשלן מביא גפרית ונונן בהן האור ומלחכתן האור עם אותו גפרית ונראות מבושלות והן נאות. **הפי גרשין בפירוש רבינו חננאל** **תנא יתר על כן במלון מחזר את השאר ונוטל את הדמים ממנו** - וברייתא מצאתה בתוספתא (פ"ז) ויש ללימוד דבספרים שליהם כתובה ולפינן מינה לדzon כן דהמוכר על י' קוססות ופוטסות יחויר אבל העשר הגיעו דליך למימר ערובי עריב כלגבוי טנופטה וליכא למימר נמי אפי' שפירי יהיב דעתמא דטריחא לא שידך הכא. **מתני. אינו חייב** - המוכר באחריותו דבשעת מכירה יין הוה. **אם ידוע شيءנו חמוץ** - בכל שנה הרי זה מכך טעות כדוקרי לה בגמרה כדאמר ליה למקפה دائ לא א'ל למקפה למה יתחייב באחריותו הרי היה יכול לשתו ולא אייבעי ליה לשינוי דהא אפי' אי רובה לשינוי זבני אין הולcin בממוני אחר הרוב וכל שכן השთא דפלגא לשתייה ופלגא לשהייה.

דף צח.א

מבושים - שיתקיים בדרך המתקיימיין. **עד העצרת** - אבל לא מן העצרת ואילך שחום תקופת תמו מקלקל אפי' יין מבושים. **וישן** - ואם מוכר לו יין ישן יתן לו משל אשתקד שנה המוקדמת לו שאנו עומדים בה. **משל שלש שנים** - משנה דקודם אשתקד דהו להו ג' שנים עם שנה שאנו עומדים בה. **גמ:** לא

שנו - דאיינו חייב באחריותו. **אלא בקנקנים דלוקח** - שקבל הלוקח הין בחביותיו دائיכא למימר כליו גרמו ומיהו סייפה דקטני ואם ידוע כו' התם ליכא למימר כליל הלוקח גרמו דאן שהיין רגיל בכך. **אבל בקנקנים דמוכר** - מציא אמר ליה לוקח אפילו לזמן מרובה הא חמוץ והא קנקן דודאי יינך וכליך גרמו דסבירא ליה דמיימות הבציר הוה יין מוקולקל כבר אלא שאין ניכר הדבר עד שעת חימוץ כדאמרין באיזהו נשך (ב"מ דף עג) מעיקרא דחمرة חמרא דחלא חלא הוא שעתה הוא דמברחרי אנטשייהו חמרא ולרב דאמר לעיל כל שלשה ימים ברשות מוכר אייכא לאוקומי מתני' בקנקנים דלוקח ואפילו תוך שלשה או בקנקנים של מוכר ולאחר שלשה והלך מוכר פטור. **ומי קנקנים דמוכר** - למה יפסיד מוכר הא מציא אמר ליה מוכר לлокח לא איבעי לך לשחווי דאפילו לרבע דאמר (עליל בבא בתרא דף צב) המוכר שור לחברו ונמצא נגחן הרי זה מכך טעות הני מיili משום דרובה לרדייא זבני אבל הכא רובה לאו לשחווי זבני ויפסיד לוקח. **דאמר ליה למקפה** - להסתפק מעט לקידרות דהינו לשחווי. **מאי דוחקיה דרבי יוסי ברבי חנינה לאוקומי** - רישא דמתניתין בקנקנים דלוקח לחוד ולא בקנקנים דמוכר משום דמוקי למתני' בדאל' למקפה לוקמייה בדלא אמר ליה למקפה דהמוכר יין סתם קטני ולא שנא בקנקנים דלוקח ולא שנא בקנקנים דמוכר קטני מתניתין دائין מוכר חייב באחריותו משום שלא איבעי ליה לשחווי. **אמאי** - הוה ליה מכך טעות. **לימא ליה לא איבעי לך לשחווי** - דהא רובה לאו לשחווי זבני. **אלא לא שמע מינה דאמर ליה למקפה** - וזה לרישא והינו טעה דברישה פטור מוכר دائיכא למימר בקנקנים דלוקח גרמו ובסייפה חייב הוайл וידעו שיינו רגיל להחמייך כל שנה. **ופליגא** - הא דר' יוסי בר' חנינה דמוקי לה בקנקנים דלוקח ולא דמוכר משום למציא אל' הא חמוץ והא קנקן. **דרב חייא בר יוסף** - دائיכו מוקי לה נמי בקנקנים דמוכר וاع"ג דאל' למקפה כדמותה סייפה אפי' הכى מוכר פטור שלא מציא אמר ליה הא חמוץ והא קנקן דלאו בקנקנים דמוכר גרמו אלא מזלא דלוקח שהוא בעלי של יין גרים. **שנאמר ואף כי הין בוגד** - באדם מהו משום דגבר יהיר וגוו' גאותו של אדם שמגיס דעתו בדבר שאין בו גורם שהיין בוגד בו דסבירין שהוא יין ונמצא חמוץ מדה נגד מדה ומיהו סייפה כיון דאמר ליה למקפה ולא מציא אמר ליה לא איבעי לך לשחווי ולא מציא למימר ליה מזלא גורם מאחר שהדבר ידוע שיינו מחמייך הלא חייב מוכר. **איניší ביתיה** - אשתו. **לא**

מייקל - שמבזה אותו. **כל המתגאה בטלית של תלמידי חכמים** - דעביך כdadמן בחזקת הבתים (לעיל בבא בתרא דף נז) טלית של תלמידי חכמים כיצד כל שאין חלוקו נראה מתחתיו טפח וצניעותא יתירטא הוא וגסות הוא למי שאינו תלמיד חכם. **האי מאן דמזובי ליה חביטתא דחמרה לחנווני וכו'** - מוסר חבית שלו לחנווני כדי למכור את היין בחנותו וישתכר החנווני קצת ובעל הבית לא קיבל מעותיו אלא לאחר שיקבל החנווני מן הлокחן וחמרה ברשותא דמריה קאי ואין החנווני אלא שליח בעלמא ליטול שכר טrhoו והלך אם החמץ אפלגא או אטילתא דDNA קודם שמכר לו. **דינה הוא דמקבל** - בעל הבית כל ההפסד וכגון שלא פשע שליח דהינו חנווני מיד בשילוחתו כדמפרש ואיזיל ואף כי היין בוגד לייכא למימר גבי חנווני דהא אין לו חלק בו וגם לא הקנקן שלו הוא ואכתי ברשות מריה קמא איתיה. ולא אמרן - דהפסיד בעל הבית. **אלא דלא שני** - לוקח בברזא לעשות נקב אחר בחבית אבל שני אייכא למימר דהוא גרים. **דלא מטה יומא דשוקא** - ולא נתעצל חנווני במכירתו. **האי מאן דקבייל חמרה מחבריה** - למחיצת שכר והקנקנים דמוכר והוא קיבלו בדיםם בשער של עכשו עיר הזאת והריווח יחולקו וכל מקבלי ממון למחיצת שכר הוו מפקיד ונפקד קרוביים לשכר וקרוביים להפסד והרי הוא באחריות שניהם להפסד כמו לשכר כדאמרן (ב"מ דף קד) אך עיסקה פלגא מלאה ופלגא פקדון ואם הוקיר או הוזל או נגבן או נאבד לשניהם נאבד והוזל אבל אמר לו בעל היין למקבל אף אם הוקיר לא יהא לך רשות למכוו בכאו אלא זיל ואמתיה למלכות אחרת אפרותא דועל שפט שבאותו מקום היו מוכרים יין ביוקר וקודם שהגיע לשם זל היין בכל המקומות ופיקחת מכדי דמים שקיבלו. **דינה הוא דמקבל** - בעל היין את כל הוזל דכוון דאפילו אם הוקיר מיד לא היה לו רשות למכוו עד שmagiu לפרטא דועל שפט לעניין זולא נמי ברשותא דבעל היין קאי ומיהו לגבי גניבה ו Abedה ברשותיה דמקבל נמי קאי וכן אם נעשה חומרך צדליךמן שהרי באחריותו הוא וקרינה ביה אף כי היין בוגד דמעלא דתרוייהו גרים שבאחריות שניהם הוא עומד ושניהם בעליו של יין. **ופשע דלא אמתיה** - לא גרסין. היה **חלא** - מקמיה דאמתיה להתמס Mai מי מקבל בעל היין כל ההפסד דהא אפילו בגין מכירה גמורה מקבל משום דאל' לוקח הא חמץ והא קנקנד היכא דאמר ליה למקפה דלא מצי אמר ליה מוכר לא איבעי לך לשחוויי וכל שכן הכא דלא מכר לגמרי וגם אמר ליה זיל אמתיה אפרותא דועל שפט

שצוה להשהותו דמץ אמר ליה מקבל הא חמץ והוא קנקן בר' יוסי בר' חנינה או דלמא לא מקבל כל הפסד אלא פלגא דמץ אמר ליה מזל נמי גרים שבאחריות שנינו עומד והיין בוגד קרינה ביה כרב חייא בר יוסף. חלא לא - כלומר לא מקבל בעל הין כל הפסד ואע"ג דכמאן דא"ל למkapה דמי וアイבי לשחווי משום דמזל שני הבעלים גורם. **וזלא בר' יוסי בר' חנינה** - דמוקי למתניתין בקנקנים דЛОוח אבל בקנקנים דמויך סבירה ליה דאמר ליה לוקח הא חמץ והוא קנקן היכא דאמר ליה למkapה והכא נמי כיון דא"ל זיל אמתיה כו' הרי צוה לו להשהותו ונראה בעני דלית הלכתא בר' יוסי בר' חנינה אלא כרב חייא בר יוסף דמזלא דגברא גרים אלא אם כן ידוע שיינו מחמייך וдאמר ליה למkapה דהא שמואל קאי כוותיה ואמורן לעיל עבד רב יוסף עובדא בחמורה כוותיה דשמואל.

ד"ג צח.ב

תנא - היכא דא"ל מיושן צריך שיהא של ג' שנים שלימונות ושיטקיים ויתINESSן עד גמר שנה שלישית זו דהינו עד החג עד הבציר שזו היא תורה מיושן להתקיים שלוש שנים שלימונות ואם יחמייך קודם קודם החג הרי הוא באחריותו של מוכך. **מתני**. **לעשות לו בית חתנות לבנו** - כדי פרש לקמיה בית חתנות לבנו שלקח אשה ודרך האב לעשות לבנו יציע קטן סמוך לביתו שאין דרך החתן לדoor אצל חמיו משום חסיד חמותו כדי פרש בגمرا ולהלך נקט בית חתנות לבנו אבל אין רגיל לעשות בית ארמלות לבנו שהרי עד עתה לא היה דרך אצל חמיו אלא אצל אביו משום חמותו. **בית ארמלות לבתו** - שמת בעלה וחזרת אל בית אביה כבעוריה שעדי עכשו כשהיתה נשואה לא הייתה דרך אצל האב משום בעלה החתן אינו דרך אצל חמיו ולהלך נקט בית ארמלות לבתו ולא בית חתנות לבתו והכי מפרשין בגمرا. **רפת בקר היא זו** - וצריך לעשות בית גדול יותר ומיהו לא חשש לפреш שיעורו. **והרוצה לעשות כו'** - בגמרה מפרש מי קאמר לה או ר' ישמעאל או ר' עקיבא. **בית קטן שיש על שמונה** - הרוצה לבנות בית קטן לחבירו לכל הפחות וכגון דאמר ליה עשה לי בית סטמא ויד הבונה על העליונה לעשות לו פחות שבbatis הואיל ולא פירש כמה יעשה קטן לכל הפחות ו' על ח' דכיון דלא אמר ליה בית חתנות אלא בית סטמא לעצמו קבועי לה וצריך להיות גדול מבית חתנות והוא הדין למוכך מקום לחבירו לעשות לו בית צורך ליתן לו קרקע שיש על שמונה. **גדול**

שמונה על עשר - וכגון - שפירש לו עשה לי בית גדול. טרקלין - למושב שרים עשוי ולא לתשמש הلقח מרובע בעינן. רומו **כחצ'י ארכו כו'** - אוכלתו קאי והיינו בית חתנות שהוא ארכו ד' על ו' רומו ה' דהינו חצי ארכו וחצי רחבו בבית קטן שבע ותשע בבית גדול ועشر בטרקלין. **כבניין ההיכל** - ההיכל על פני הדביר היה ארכו מ' ורחבו עשרים ורומו שלשים דהינו חצי ארכו וחצי רחבו. גמ'. **הכי גרסין ליתני בית חתנות לבנו ולבתו ובית אדמלות לבנו ולבתו מילטה אגב אורחיה קמ"ל** - מدلآل תנא בית אדמלות לבנו ולא תנא נמי בית חתנות לבתו משניהם יש למד דלאו דרaca דחתנה כו' וכבר פרישית לה במתניתין. **בי חמוה** - כדאמר' בפסחים (דף קיג) הווי זהיר באשתך מהתנה הראשון אמר' לה משום חשד ואמרי' לה משום ממון ואייתא להא ואייתא להא ומיהו הוא הדין לכל החתנים אלא שמן הרשות צריך ליזהר חמיו יותר. **כל מסובין** - לאו דוקא אלא דבר גרווע ולהכי נקט סובין ולא נזהה דפסולת הוא. **אורח מכניס אורח** - דיו אם מהנה לו בעל הבית הרוצה **לעשות רפת בקר כו'** - מאן כתני לה. **שהרוצה לעשות כו'** - ופירוש לדבריו הוא אומר דקאמר רפת בקר היא זו שהרי הרוצה לעשות כו' אבל לר' עקיבא רפת בקר אינו גדול כל כך ובתרתי פלייגי ר' ישמعال ורבו עקיבא פלייגי בבית חתנות ופליגי ברפת בקר ושיעוריה דר' עקיבא מפורש בבית חתנות ולא ברפת בקר ודרבו ישמعال מפורש ברפת בקר ולא בבית חתנות. **aiclaダメי רבוי עקיבא קאמער ליה והכי קאמער ליה** - לרבו ישמعال דקאמרת רפת בקר היא זו אין הכל נמי דודאי בבית חתנות ורפת בקר שייעורו שווה דעת' פ' שהרוצה לעשות רפת בקר עושה ד' על ו' פעמים שאדם עושה דירתו בבית חתנות ארבע אמות על ו' כרפת בקר. **קובתא** - כעין קובה של זונות ונראה לי שעשו חלונות כעין קובה. **בי וורדי** - נתני שם וורדין לנו להסתכל בהן. **קנתר** - אם התנה לעשות לחברו קנתר. **תרבץ אפדי** - חצר גדול שעושין שרים בצד אפדי שלהם ועל שם שמרביצין אותו תמיד במים להשכיב האבק קרי ליה תרבץ. **ראייה לדבר מאן כתני לה** - דאיilo הוה תנוי במתניתין רשב'ג אומר ראייה לדבר כבניין היכל הוה פשיטה דרישב'ג כתני לה אבל השטאות דמיתני מקמי מילתיה דרישב'ג הلقח מספקא לנו אי רשב'ג אמר לה הויאל ומסיים אותו הדבר או תנא קמא אמר לה לההוא חצי דבר ואתה רבן שמעון בן גמליאל לאיפלוגי מדקאמר כבניין היכל ולא אמר מבניין היכל. **aiclaダメי רבן שמעון בן גמליאל כתני לה והכי קאמער ראייה**

לדבר מנין - פירוש רשב"ג הכל כבנין היכל. **תנא קמא קתני לה** - והכי קאמר תנא קמא וראה יש לדבר וקfax רשב"ג והפסיק את דבריו ואתמווי קמתמה כבנין היכל אתה רוצה לעשות שאר בנין בתמיה אין לך להשוותו יחד דכיוון דב╝יכל רומו בחצי ארכו וכחצי רחבו בשאר בנין דלא חשיבי אין צורך להגביה כל כך. **כملא קורוטיו** - אורך קורוטיו שהן נתנוין ברחבו של בית. **הפי גרסין ולימא רומו ברחבו** - דהינו הך. **מעילאי רוח** - שבתיים של חומות אבנים היו והחומה מלמטה היא רחבה והולכת ומתקצת החומה למעלה כדי שיתקיים הרבה. **בי כווי** - החלונות ממקום כניסה הקורות בתוך החומה. **רמו ליה** - בני העיריות קראי אחדדי. **כתיב ששים אמה ארכו** - מן המזרח למערב מפתח היכל עד כותל מערבי של בית קדשי הקדשים דהינו ארבעים אמה דאורץ היכל ועשרים אמה דבית קדשי הקדשים ושלשים אמה קומתו נמצאו גם בדורם הקדשים רומו שלשים אמה. **וכתיב** - בפסקוק אחר ועשרים אמה קומתו דכתיב ולפניהם דבר עשרים כלומר לפנים ממחיצת בית קדשי הקדשים והיא אמה טרकסין שקרואה דבר עשרים אמה אורץ מן המזרח למערב ועשרים אמה רוחב מצפון לדרום ועשרים אמה קומתו. **כى קחשיב** - עשרים דקומות בית קדשי הקדשים משפטם רבים ולמעלה קחשיב שהכרובים של שלמה שנים היו עומדים על הקרקע אחד מימין הארון אצל כותל מערבי ואחד ממשמעו ורומו עשר כדרכם בהזיה במלכים וכנפייהם פרושות מקיר לקיר כנף האחת נוגע בקיר צפונה וכנף חבירו נוגע בקיר דרומי נמצא בראשי הכרובים ולמעלה עשרים אמה עד הגג ואותן של משה על גבי הכפורת היו. **ומאי קא משמע לו** - למה לי דקחשיב קרא כי האי גונא משפט הכרובים ולמעלה לימה שלשים אמה קומתו.

דף צט.א

ומשני הא קא משמע לו למטה כלמעלה - דהני עשר אמות שהכרובים והארון עומדים בהן כמו העשרים שלמעלה מה העשרים כולם חלל ואין בהן דבר כך גם העשר וגוף הכרובים בנס היו עומדים כדלקמן ומקום הארון איןנו מן המדה אלא בנס היה עומד וכנפי הכרובים שהן באוויר לא חייצי דהיא למטה דידהו ולמעלה דידהו יכולין למדוד עשרים ריקנות מכותל צפוני לכותל דרומי והכי משמע קרא ועשרים אמה קומתו כלומר כל השלשים אמות קומה אין חשובים אלא בעשרים דמשפט הכרובים ולמעלה שהם פנויין

מכלום העשר כמו ה' **ארון שעשה משה** - בשניתו בבית קדשי הקודשים שעשה שלמה שהוא כ' על כ' יש לו עשר אמות רוח לכל רוח ורוח לימיינו ולשmailto הרוי עשרים ללא ארון ולפניו כ' עד הדביר. **רוובים** - דשלמה. בנס **היי עומדים** - גופן. **כנף הכרוב האחד** - כנף האחד של כרוב זה אמות כנף השני של אותו כרוב ולאו בקרוב שני קמייריה דהא כתיב בתראי ועشر באמה הכרוב השני וגופו ועשר אמות מקומות כנפיו עד קצות כנפיו מהכא לא מפקין דבנס היה הגוף עומד בין שני הכנפים שמקצת האחד עד קצה השני לא היו כי אם עשר אמות וא"כ הגוף שבינתיים היכן לא יתכן לומר דמהכא נפקא ליה דא"כ מיי האי דקפריך לקמן ודלאו ביתא מעילאי רוח וקושיות אחרות דלא שייכי הכא כלל אלא קרא הכי משמע ליה אם באת לחבר שני כנפי הכרוב זה מצד זה נמצא מקומות כנפיו עד קצות כנפיו עשר אמות ומיהו טפי מי' אמות הו שהרי רוחב הגוף בין ב' הכנפים אלא מהכא פרכין שרוחב בית קדשי הקודשים מצפון לדרום לא הי אלא כ' אמה וב' הכרובי היו כנפיים כ' בלבד הגוף כDUCTIB שני הכנפים היו י' אמות וכתי' ויפרשו את כנפי הכרובים ותגע כנף האחד בקיר וכנף הכרוב השני נוגעת בקיר השני וכנפיים אל תוך הבית נוגעות כנף אל כנף וא"כ איןנו גופיו דכרובים היכא הו קיימי קס"ד שהכנפים בקרוב כדי האדם אחד מצד ימין ואחד מצד שמאל והגוף ביניים. **מתקיים לה אבי** - מי יימר דבנס היה עומדים דלאו גוף של כרובים בולטין וויצאי מתחת כתרגולים שהגוף כולם תחת כנפיו ולא ביניים שאין הרחקה והפרש בין הכנפים אלא מקרים והגוף יוצא מתחת הכנפים שני הכנofs יוצאים ממקום אחד באמצע הגב וכן כל הנך קושיות דמקשו הנך אמראי ואולי אגוף הכרובים קיימי בר מהנק בתראי דגרס בהו ידייהו בהזיא ברב פפה ורב אשבי כייפוי ידייהו ומשלחפי ידייהו. **וזלמא זה שלא בנגד זה הוא קיימי** - הכרובים שהאחד עומד מצד הארון מזה סמוך לכוטל והשני עומד מצד הארון מזה משוק רחוק מן הכותל קצר ונמצאת כנף האחד נוגעת אחרי כנף חבירו בין הכנף ולכוטל נמצאו קצר כנף הכרוב המשוק מן הכותל לפני קצר כנף הכרוב הסמוך לכוטל לשיעור עובי רוחב הגוף וاع"ג דלא הו בולטין כתרגולין נינהו אפ"ה לא תקשי מיד. **מתקיים לה רב אחא בר יעקב** - נהי נמי דלאו בולטין כתרגולים נינהו וגם זה בנגד זה קיימי אף' הכי לא תקשי מיד זלמא אלכסונא היה עומדים הכרובים אלכסון הבית היו עומדים זה בצד זה דאיכא טפי מכ' אמה לשיעור הגוף מקומות כנפי של זה

לקצתו כנפי של זה כגון שהכרוב שמימין הארון לא ה' פניו ממש כנגד ההיכל וגבו לכוטל מערבי אלא מצד אצדודי כנפיו החיצון כנגד דרוםית מערבית נוגע לכוטל בזווית וכנף שלו שמצד הארון פרוש בחצי הארון או חוצה לו דהינו רחוק מן הכוטל וכנף הכרוב הב' מתחלת שם וכנפו השנית נוגעת סמוך לדבר בקרנו צפונית מזרחית זהה במקור יש במקום זה שרטו. **מתקיף לה רב הונא בר' דבר יהושע** - נהי נמי דזה כנגד זה קיימי ולא באלאסונה קיימי ואפילו הכי אין גופן עומד בנס דצלמא ביתא מעליאי רוח שהבניין הולך ומתקצר למעלה והרי יתר מעשרים במקום שבולטין הכנפים מן הגוף והוי מקריר אל קיר כנגד כנפי הכרובים מקום נגיעתן בכתלים יותר מעשרים אמה ברוחב הגוף. **מיוף הוא מייפוי ידייהו** - הכנפים עצמן כפופין הן כאדם שכופף ידו מעט ולהלך ליכא אלא כי אמה מקצתה כנף אחד לказה כנף השני. **ודלמא שלחופי הו משלחפי ידייהו** - כנף על כנף אדם שחובק את ידיו כדכתייב (בראשית מה) שכל את ידיו ומתרגמינן בתרגום ארץ ישראל שלחփונו לידי כי פר"ח ואי משום דכתייב וכנפיהם אל תוך הבית נוגעות כנף אל כנף הינו נמי כען נוגעות דהו זו כנגד זו. **ופניהם איש אל אחיו** - בשל משה כתיב. **ופניהם לבית** - בכרובים של שלמה כתיב בדברי הימים דכתייב והם עומדים על רגליים ופניהם לבית (להיכל) ואין אותן כאותן של משה שהן על הכפורת ואלו על הkrkע ושל עז שמן היו ומצופין זהב כדכתייב במלכים. **הכתיב ופניהם לבית** - ול"ש כרובים שעל הכפורת ול"ש שעל הkrkע ראויין היו לישות בעניין אחד. **כאן בזמן שישראל עושים רצונו של מקום** - הם הופכים פניהם זה לזה דוגמת חבת זכר ונקבה האוהבים זה זה סימן שהקב"ה אוהב את ישראל ומתיילה כך נעשו פנים אל פנים כדי שתשרה שכינה בישראל וישראל יעשו רצונו של מקום וכשהין עושים הופכים פניהם לבית על ידי נס. **דמצדי אצדודי** - קצר לבית וקצת זה זה אדם שמדבר אל חבירו והופך ראשו קצר לצד אחר והכא ליכא לתרוצי כدلעיל כאן בזמן שישראל עושים כו' דכוון דעיקר עשיית כרובין פניהם לבית לא היה להם לעשותו לסימן שאין ישראל עושים רצונו של מקום. **מעשה עצועים** - פסוק הוא בכרובים בדברי הימים והוא לשון עצועים כלומר תינוקות כדאמרין (סוכה דף ה) Mai כרוב כרביא לצד כלומר כתינוקות הנפטרין מרבותיהם והינו דמצדי אצדודי אמרן לעיל. **מתני**. מי שיש לו בור כו' - ע"י חלקה או שלקחו מבעה"ב ולקח גם הדרך. **בשעה שבני אדם**

יוצאין - ביום שעל מנת כו' חלקו ולא שיטריווהו בלילות לעמוד ממטו וולפתחו לו. **ואינו מכניס** - דרך ביתו של זה דאין זה צורך הבור. זה עשה לו **פוחחת** - שלא יגנוב בעה"ב ממי הבור ובעה"ב עשה לו פוחחת אחרת באותו פתח עצמו הפתוח לבור כדי שלא יוכל זה לשאוב מבورو ללא בעה"ב ולאiba לעולם בביתו של בעל הבית אלא אם כן ישנו לבעל הבית בביתו ומשום חד אשתו תקנו כו' **כדמפרש** בגמרה. **גמ'**. **פוחחת** - שעשה בעל הבית להיכא.

דף צט.ב

משום חד אשתו - אבל השთא דאיינו יכול לשאוב ללא בעל הבית לא יכנס לשם עד שיבא בעה"ב אבל משום גניבה שלא יגנוב חפציו של בעה"ב לא חיישי' שהאשה לשמורת את הבית. **מתני'.** **מי שיש לו גינה כו'** - כגון יורשים או שותפים שחלקו ונתרצה חיצון לפנימי לחת לו דרך באמצע שדהו. **נכנס בשעה כו'** - דכיון שהוא עשה לו הייך גדול שעובר באמצע שדהו הדבר ידוע שלא נתרצה לו בריח אלא במה שצורך לו הרבה. **תגרין ל垦נות מירקות גינטו** - ולא יכנס מתוכה לשדה אחרית, ככלומר לא יכנס בתוכה לכתלה כשאין צורך לזו הגינה כלום אלא ליכנס דרך עלייה לשדה אחרית שלו כדי לkür את דרכו דדמי להכנסת תגרין שזה החיצון לא שיעבד לו דרך אלא לתקן גינטו ללקוט פירותיה אבל למיידי דאיינו צורך הגינה לא שיעבד לו. **והחיצון זורע את הדרך** - דכיון דבאמצע שדהו הוא אכן סהדי דלא מחל לו הדרך מכל וכל שלא יוכל לזרוע לשם. **מן הצד** - איינו נפסד כל כך דכיון דעתן שנייהן הוא אכן סהדי דמסתמא מחל לו את כל הדרך לממרי להיות מיוחד להליכה ולא לזרעה. **זה וזה אין רשאים לזרעה** - **דכיון דמן הצד היא לממרי ייחודה להילך גרידא.** **גמ'**. **אמת המים** - גדולה כדי להשקות בית השלחין אני מוכך לך צרך ליתן לו שתי אמות ברוחב שאם קרצה היא יחפור בקרקע וירחיבנה עד שתתי אמות כדי שייבאו לכאנ מים הרבה שזה שיעור להשקות בית השלחין וגם נוطن לו אמה מן השדה מכאן ואמה מכאן משני גdotsיו כדי לתקן מאותה קרקע אגפה של אמת המים אם יפול, לישנא אחרינא אמה בבית השלחין אני מוכך לך נוطن לו שתי אמות לתוכה של שדה לתקן אגפה אמה מכאן ואמה מכאן בשם רבינו יעקב בר יקר ועיקר. **אמה בית הסילון** - ואייכא דאמר כיילו ולהשקות בהמות ורחיצת בגדים וכליים הוא ואין גדול כל כך ונוطن לו אמה אחת לתוכה להרחיבן עד אמה, **לא נוطن לו אמה אחת לשפטו לתוכה**

של קרקע מוכר כגון חצי אמה מכאן וחצי אמה מכאן ועיקר. **בעל שדה** זורעס - דדמי למتنין' דאם שייעבד לו ליקח עפר מכאן אם יצטרך לא הפסידו לגמריכי בכך מלזרען. **כ"ש נוטעם** - דאיינו מקלקל האגפים שהשרים מעמיקים הרבה ואין מזיקין את שפטו אבל הזורעים מטופשים מיד בתוך השלשה ומחלחלין הקרקע מלמעלה בשפטו. **שכלו אגפה** - שנפלו. **מאויה שדה** - הסמוכה לה. **אלא באויה שדה** - חזקה שנטאזר העפר של אגפה לתוך אותה שדה אילך ואילך. **ולימא ליה** - בעל השדה מייך אשפלוה לארעך שבגרו המים ושתפו אגפהיהן. **אלא אמר רב פפא** - תרייך ואימה הכי שעל מנת כן קו' דסתם מוכראמת המים גמר ומקנה ליה עפר שדהו לתקן אגפה כשיכלו דמהיכן יביא לו עפר אם לא מאויה שדה וause'פ' שנtan לו כבר אמה מכאן ואמה מכאן לאגפה כדאמרן לעיל כיון דכלו להו מתקנו עדין מעפר השדה מייהו להכי אהני לו מה שנtan לו מתחלה אמה מכאן ואמה מכאן לאגפה דאין לו לבעל השדה לעשות שם שום שימוש שיקלל האגפים אלא נטעה או זרעה אבל בנין או כל דבר שמכביד אין לו רשות לעשות שם אבל מן האמה ולפניהם יעשה בתוך שלו מה שירצתה. - מתני'. **מי שהיתה דרך הרבים עוברת בתוך שדהו** - שהוחזקו לעבור שם מעולם או ע"י בעל השדה שנtan להם מתחלה את הדרך. **מה שנtan נתן ושלו** - שנטל עכשו לא הגיעו והרי יש להם שני דרכים וטעם מפרש בגם'. **דרך היחיד** - המוכר לחבירו דרך בתוך שדהו צריך ליתן לו ד' אמות כרוחב עגללה. **יו' אמה** - במש' שבת (דף צט) נפקא לנו מעגלות דמשכן. **דרך המלך אין לה שיעור** - כدمפרש בגם' שהמלך פורץ בתים וגדיר מלפניו לעשות לו דרך ולא יטה ימין ושמאל ובמספרי בפרשת המלך נפקא לנו מקרה ונראה בעיני דמדכתב לבתי רום לבבו מאחיו קדריש גדלחו משל אחיו כדדרשין נמי (הוריות דף ט) והכהן הגדל מאחיו. **דרך הקבר** - כשהושאנין המת לקברו. **אין לו שיעור** - תקנת חכמים היא משום יקרא דשכבי כדאמרין בגמרה ואמרין בכתבות (דף יז) דצרכים ללוותו הרבה בני אדם שיחזיקו מלא כל הדרך מאבולה עד סיכרא ונראה בעיני דהא אין לו שיעור דמת לא חמיר בדרך המלך לפrox בעניין להפסיד ממון אחרים אלא להלך על גבי תבואה ולא יטו ימין ושמאל א"ג במוכר דרך הקבר לחברו לכתך דרך שדהו מיירוי דמסתמא אין לו שיעור אלא כל ملي המת יעברו שם ועיקר. **המעמד** - בגמרה מפרש. **דייני צפורי** - לא אתרפרש. **בית ארבעה קבין** - ברבوع צא ולמד מסאותים בחצר המשכן

זהו מה על חמשים נמצא בית סאה חמשים והסתה ששה קבין
נמצא בית ארבעת קבין שלש ושלשים אמות ושני טפחים רוחב על נ' אורך
ובריבוע מ' אמות ודו' טפחים וגו' אצבעות ומעט יותר. גמ'. **אמאי שלו לא**
הגיעו - כלומר למה לא תקינו לו חכמים שיהא לו רשות לתת להן דרך מן
הצד בעל כרחון שהרי אין מفسידין כלום דכגון זה קופין על מדעת סדום
והלך יהיה הทาง שלהן קניי לו למגורי שאם ירצו לעبور בהאי דרך שלקח
לעצמם והוא אין יכול להעמיד רבים בדין. **ליינקוט פזרא** - מקל או רחת
שקורין פורקא וליתיב בההוא דרך להכות את כל מי שירצה לעبور וליעביד
דיןא לנפשיה מאחר דעתך ליה פסידה במה שעוברין בתוך שדהו והמקשה
סביר דכיוון דקתני מה שנתנו נתנו בדין עשה מה שעשה ודרךם קניי לו והאי
דקתני לא הגיעו היינו משום דרגילין בני רשות הרבים לעبور בכאן והוא לא
יכול למנוע דלא עביד אייניש דיןא לנפשיה. **ש"מ דלא עבידכו'** - בתמייה ואנו
קיים לנו בבבא קמא בהמניח דcoli עלמא סבר עביד אייניש דיןא לנפשיה
במקום דaicא פסידה. **גזירה שמא יתנוכו'** - כלומר לעולם עביד אייניש דיןא
לנפשיה אבל הכא מן הדין אנו אומרים דשלו לא הגיעו שכך תקנו חכמים
דלא ליהו דידייה אפילו היכא דנתן להם דרך ישר כשלהן דזימניין דעתך
למייתב להו דרך עקלתוון והם לא יתנו אל לבם דקדירא דשותפי לא חמימיא
ולא קרייא (לעיל בבא בתרא כד) וחשו חכמים לתקן תא דרבים טובא
ולקמיה פריך אם כן אמאי מה שנתנו נתנו דכיוון דלא עשה ולא כלום מכח
טעות הוא ויחזרו דרך שלו. **רב מרשיא ממשימה דרבא אמר** - היכא דנתן
לهم דרך ישר אמרין שלו הגיעו ולינקוט פזרא וליתיב דלא גזרין שמא יתנו
עלתוון ולכך לא הגיעו וגם שלו הפSID כdmprsh ל�מן.

דף ק.א

רבashi אמר - מתני' בכל דרכים שבעולם מיירי הון ישרים הון עקלתוון ולא
משום גזירה אלא משום דcoleהו הון עקלתוון דכל דרך שנوتניין מצד אחד
שלא היה שם דרך תחלה יש בני אדם שנעשה להם רחוכה מן הראשונה וש
שנעשה להם קרובה יותר דלאותן העומדים בעיר מצד דרך הראשון אז
נעשה להן עכשוין דרך עקלתוון ואין הרשות בידו לגוזל את הרבים ובין רב
ashi לרבות זביד לייכא מידי אלא חילוק טעמיין בעין משמעות דורשין איך

בינויו ומקשי לכולחו כיוון דתקנת חכמים הוא או דין הוא דשלו לא הגיעו אם כן למה מה שנותן נתן לימה להו כו' דמפח טעות הוא. **шибירו דרץ לעצמו** - דרץ שדה אחר. מה **шибירו ביררו** - אע"פ שלא נטלו רשות מבעל שדה וכדמוקי לה לקמן. **ומתמהין אטו רבים גזלני נינחו** - שיגזו קרקע של אחרים. **כשאבודה להן דרץ באotta שדה** - דמ"מ אורחא אית להו גביה ויפה כח רבים מכח יחיד שהיחיד שאבדה לו דרץ בשדה חבירו לא יברור מעצמו אלא או בבית דין או ברשותו של בעל השדה אבל רבים כבית דין דמו דמאן מנייהו מזמין להאי לבוי דין וכ"ש מתניתין דהוא עצמו נתן להם ומיהו שלו לא הגיעו דקנסין לייה לפי שנותן להם דרץ עקלתו. **אי הכלி** - דכשאבודה להם דרץ מיררי רב אליעזר. **אמאי אמר רבה בר רב הונא אמר רב אין הלכה כר' אליעזר** - והלא הדין עמו שאפירלו החכמים החולקין על אדמון ואומרים יכח לו דרץ או יפרח באויר הא אוקימנא בחוד דאתמי מכח ארבעה אבל באotta שדה דברי הכל חייב בעל השדה ליתן לו דרץ ליכנס בה לשדהו וגביה רבים דין הוא שם ביררו לעצמן יפה עשו וקשה לרבות אמר אין הלכה אדרב דוקמה כשאבודה. **מאן דמתני הא לא מתני הא** - רב גידל דמתני משמייה דרב כגון שאבדה לא מתני הא אמר רבה בר רב הונא אמר רב אין הלכה. **ה"ג ולרבה בר רב הונא מתני טעמא מאי** - כיון אמר אין הלכה לא ט"ל לאוקומי סתם מתני' כר' אליעזר. **שהחזיקו בו רבים** - שהשוווה ותקנוهو להילוך והבעלים ידעו ושתקו אסור לקלקלו דודאי לרבים מכל וכ"ש מתני' שנותן להם הוא דרץ בידים הלך מה שנותן נתן וכגון שהחזיקו. **ולר"א** - אליבא דרביה בר רב הונא אמר אין הלכה ומוקי לה כשלא אבדה להם דרץ ואפ"ה קאמר ר' אליעזר מה שביררו ביררו בבירור בעלמא بلا חזקה. **במאי קנו לה** - וכי בדיור קנו לה ומשני בהילוא דהאי שביררו הוא ההילוך ובענין זה ביררו אותם שהלכו לשם. **עד שיחזיק** - להשווות קרקע לחרישה או נעל וגדר ופרץ כל שהוא והוא אמרין בפ"ק דב"ק (דף ט) אימת הויא חזקה מכי דייש אמצרי לאו בהילוך מיيري אלא בהגבהת המצר ודש הקרקע לתקן את המצר ולחזקו דהינו נעל וגדר. **כדי שיהא נוח לו** - דהו להו כיורשין ולא כגזליין ולא יהיה רשות לשטן לקטרוג ולא פתרוון פה [לבעל] מדת הדין. **נקנה בהילוך** - דרץ הנאת המעשה קוניין אותו כאדמרין בחזקת הבטים (לעיל הבא בתרא דף נג) הציע מציאות בנכסי הגר קנה. **כי אותו لكمיה דברי יצחק** - לדzon על עסק אדם שמתנה לחבירו למכור שביל של כרמים ור' פירש דבמי

שאבדה לו דרך שדהו מײַרי. **הבו ליה** - שביל רחוב כי היכי דרכי טונא דזמרות על כתפו והדר אילך ואילך ולא יגעו הזמרות במחיצות השביל. ולא אמרן אלא **דמיסיימי מחיצתא** - שיש שם לשביל גדר מזה וגדר מזה אז צריך להרחיב את הדרכ ולבשו כתלים לאחוריהם כדי שלא יזקוה הכתלים להפיל המשוי מעל כתפו. **אבל לא מסיימי מחיצתא** - לא יتون לו אלא מדריך כף רגליו ויזרע המוכר או יטע כרם מיכן ומיכן דאיין כאן דבר המזיק לו כשיטעון משוי על כתפו ואית דגרס ולא אמרן אלא דלא מסיימי מחיצות הליך ייל' שמכר לו כל צרכו אבל היכא דמיסיימי מחיצתא הדבר ידוע שלא מכר לו אלא שביל זה כמות שהוא ולא נהירא אדם שביל סטס זבין ליה למה לא יتون לו כל צרכו. **כרא – רגלי.** **כדי שייעור חמורכו** - שני גמדין ומחצה יהו כדליךנו. **ה"ג דייני גולה אמרי** - והיינו שמואל וקרנא בפ"ק דסנהדרין (דף יז ע"ש) והלך לא גרסאי תניא דאמוראי נינהו אי נמי ה"ג תננו דייני גולה שונים ברייתא ובב' בית כור (לקמן בבא בתרא דף קז) גרסינן נמי הци. **גמדין** - אמות קטנות מפרקן עד אצבעותני ויש אומרים אמות שלימות דקרה כתיב גמד ארכה (שופטים ג). **חץ שייעורא הו** - ובשניהם אמר רב הונא הלכה לאשמעין חד שייעורא הוא. **דרך היחיד** - לילך אדם אחד לשדה שלו. **דרך העיר** - שהדרך מיוחדת לשתי עיירות הלו ואין אנשי עיירות אחרות נכנסין לשם. **שמונה אמות** - שם יפגעו שתי עגלות זו בזו שלא יתעכבו זו בזו.

דף ק.ב

דרך הרבים - כגון עיר שיש בה מעבר שבאיין דרך שם מארץ רחוקה. **דרך** - מצי למיכתב וכתיב הדרך לאוסופי דרך אחרת וסתם דרך שבתורה ט"ז אמה כדילפין מעגנות דמשכן ועוד דאפילו לא הוה כתיב אלא דרך הוה אמינה ט"ז אמה דסתם דרכי ערי מקלט רה"ר הם כדי שיוכלו מכל עיירות לנוס שמה. **שהמלך פורץ** - משנה היא בסנהדרין (דף כ) ואגב גרא נקתה במתני'. **מושום יקרא דשכבי** - שאין זה כבוד המת להבריח את המלויים אותו מכואן. **המור קברו** - מערות היו עושים להן בחיון לקבור שם מתי משפחה כדתנן במתניתין. **מקום מעמדו** - שעומדין ויושבין שם סמוך לבית הקברות בשובם מן הקבר כדליךנו. **על כrhoו** - של לוקח ותקנת חכמים היא. **מושום פגס משפחה** - גנאי הוא להם שאין לקרים מקום קבורה הליך אמר רבן

ליישוקל דמי ולהיהדר והכי אמרינו בהדייא בביברות בשלהו פ' יש בכור לנחלה.

שבעה מעמדות ומושבות - בחזרתנו מן הקבר הולcin מעט ויושבין לנחים האבל או להרבות צער על המת שמתה ולהרבות ברכיו ולתת איש אל לבו לשוב בתשובה כי חי האדם הבל ועומדין והולcin מעט וחוזרין ויושבין מעט כד עושין ז' פעמים כדי לתת אל לבם שחיה האדם הבל והיינו דמפרש לключиיה כנגד שבעה הבל הבלים שכתוון בראש ספר קהילת כן נראה הטעם בעניין וראיתי כתוב מפני שהשדים מתלוים עם החזירים מבית הקברות לכך תקנו מעמדות ומושבות כדי שבתוכך כך יסתלקו השדים מעלייהן ולא נראה דא"כ יהיו עושין כן בכ"מ ולকמן אמרינו דברנהגא תלייא מילתא ועוד Maii כנגד הבל הבלים. **היאך עבדי** - היאך היו רגילים לעשות במקום שנהגו. **עמדו יקרים** - לאחר שיישבו מעט היה הממונה אומר להן עמדו ולכו אל מקום אחר כך נראה בעניין. **אמרו לו** - חכמים א"כ אף בשבת hicא דקרו את המת סמוך לחסיכה כדלקמן יהא מותר לעשות כן מאחר שלא היו עושין כי אם עמידות וישיבות ומדרבי יהודה מייתר ראה ולא מרבען שהם לא פירשו כלום.

אלא בקרובים - קרובוי המת שאינם מתאבלים באים למעמדות ומושבות לכבוד המת. **ביום ראשון** - שנקרבר המת. **ומשני בעיר הסטוכה לבית הקברות והוא דאמטיווו מו'** - ולאחר שהחשיך היה להם לעשות מעמד ומושב בחזרתנו דאתה יום ראשון קריינה ביה דהא לעניין אנניות נמי אמרינו אנניות לילה דרבנן שהלילה הולך אחר היום. **מתני**. **לעשה לו קבר** - והם לא היו רגילים ליקבר אחד אחד בפני עצמו אלא כל בני משפחה נקברין במערה אחת כל אחד בכו"ק בפני עצמו הלכך המוכר לחבירו מקום קבר מכר לו מקום לב' מערות וחצר בינוי ומקום הכוכין חוץ מן המערות ד' אמות תחת הקרקע לכל כותלי המערות כדלקמן ולר"ש ד' מערות. **עשה תוכה של מערה** - כלומר עשה חללה של מערה ד' אמות רחוב באורך שש וגובה המערה מפורש בתוספתא ארבע אמות. **ופותח לתוכה** - חופר בכותלי המערה ונמצאו פתחין לחילה. **שלש מכאן** - בכותל הארוך שיש אמות שמינין הפתח וכן בכותל השני שמשמאלו הפתח. **ושנים כנדזו** - של פתח בכותל אמצעי שרחבו ד' וכן סדרון מרחק חצי אמה מזווית הכותל הארוך של צד הפתח וחופר כוך רחב שבה טפחים דהינו אמה ומ Nie כותל אמה וחופר כוך שני אמה ומ Nie כותל אמה וחופר כוך שלishi אמה ומ Nie חצי אמה בזווית פרנסת כותל של ו' אמות לשלה הכוכין ג' אמות לשני אורירים שביניהם שתי אמות לשתי

הזריות חצי חצי אמה דהיאנו [אמה והיינו] ו' אמות וכן יעשה לכוטל הארון שכונגדו וכענין זה יעשה שני הוכין בכוטל הקצר שכונגד הפתח דהוי ד' אמות מניח חצי אמה בזווית מכאן וחצי אמה בזווית השני וחופר ב' כוכין של ב' אמות וריווח ביןיהם אמה הרוי ארבע אמות. **והוכין ארבע אמות ארון** - שהמת ארכו שלש אמות ובשביל ארון שהוא מונח בו צריך אמה רבעית. **ורומן שבעה** - להכנס הארון בריווח וגם להיות אויר טפח בין הקרקע לארון שלא לטמא העוברים דרך המערה.

דף קא.א

ארבעה מכאן - בכוטל שארכו ח' ד' אמות לרוחב הד' כוכין וג' אמות לשולשה אוירות שביניהם ושני חצאי אמה לשני הזריות של אותו הכוטל הרוי ח' אמות. **אחד מימין הפתח וכו'** - בגמרה מפרש היכי קיימי. **ועולה חצר וכו'** - בין המוכר מקום לחברו לעשותות כבר בין המקביל לעשות לחברו כבר צריך לעשותות חצר לעמלה על פי המערה מקום פניו ו' על ו'. **כמלא המטה וקובריה** - כלומר נושא המטה. **ופותח לתוכה שתי מערות** - ה' מערה דלעיל ועוד מערה אחרת כנגדה דהו להו ב' מערות בין הכל לחצר ובכל אחת יש בה ח' כוכין וعصשו יוכלו נושא המטה לבא מכאן ומכאן מן הצדדין שאין שם מערה לחצר ולא יהו דורסין על גבי המערות וליכא לפרושי ופותח לתוכה שתי מערות בר מהך דלעיל דהו להו ג' דהא פרכינן בגם' דאי לא תימה היכי ד' מערות לר"ש היכי עביד להו וכו' ואי איתא היכי נמי הוה מציא לאקשויי ההיא קושיא עצמה בגין מערות לרבען והא דעתנו לעיל מערה ואח"כ - חצר ואחר כך מערה שנייה שכונגדה דהיכי ליתני עולה חצר ופותח לתוכה ב' מערות והלא אין קרווי חצר עד שייעשה תחילת המערה שהחצר לפניה דין קרווי חצר אלא דבר שהוא כניסה בית או כניסה מערה. **ופותח לתוכה** - שהמוכר או המקביל צריך לתת מקום ולעשות שתי מערות שכל זה תורה כבר הוא. **מערה דרבנן** כזה - במקור יש כאןشرط. ר' **שמעון אומר ארבע** - מערות צריך לעשות מארבע רוחות החצר ובכל מערה יג' כוכין כזו במקור יש כאןشرط. **הכל לפי הסלע** - אוכוין קאי שאם הקרקע חזק א"צ הפרש אמה בין כוך לכוד לכוטל ועשה יותר מי"ג כוכין ואם סלע הבא בידים ירחיק יותר מאשר אמה זה מזה ולא יעשה יותר מד' או ה' כוכין במערהומי שמקבל לעשות כבר לחברו אין חושבן לכוכין אלא לפי חזק הקרקע הרבה או ימעט כוכין ונראה בעני

דאמערות נמי קאי דהכל לפי הסלע יעשה מערות הרבה מכל צד ולשון התוספთא (פ"ז) מוכיח דקה תנין ופותח לתוכה שתי מערות ר"ש אומר ד' לד' רוחותניה ר' יהודה אומר בסלע הבא בידו פותח את שתיהן מרוח אחת אמרו לו אי אפשר לר"ש נושא המטה עוביין על גבי המערות. גמ'. ה"ג בפי ר"ח הני תרי להיכא שדי להו אי לבראי הא קמיתדי ותו התן חצר הקבר העומד בתוכו טהור - והכי פירשו הני תרי כוכי דר"ש דקתי נא אחד משמאלי הפתח ואחד מימינו לאיזה צד ממשיך ארכו והיאך חופרין ד' אמות של ארכן אם בכותל המערה מתחת החצר חופרין אותו אחד מימין הפתח ואחד משמאלי ותופסין הכוכין תחת קרקע החצר ד' אמות. **הא קמיתדי** - ברגלי נושא המטה וקובריה שימושיים שם המטה ומשתהיין שם הרבה ולא דמי לדריסט נושא המטה שדורסין על גבי המערות המקפות מכל צד כשביאין את המטה לחצר דהتم בשביל הילוך לפי שעה לא קפיד ר"ש. ותו - אדם תמצץ לומר לדודושא לא חייש התן בהדי דהנכט לחצר הקבר בשידה תיבת ומגדל ולא נתמא במה שעבר על גבי המערות לר"ש ועכשו עומד בחצר הקבר טהור דין כאן כוך ואם איתא הרי נתמא באهل שמאהיל על גבי הכוכין מתחת החצר ובספריהם שלנו כתוב אי לגояי בתוך המערה שחופר כבר ד' אמות בקרקע המערה הא קא מיתדי כשרוצה לקבור בכוכין הכוتل הסמוך לו ולא נהירא דין זה דומה לשאר הכוכין ולא אסיק עדותיה לאקשיוי שיהא כוך זה שונה מן שאר הכוכין להיות מתחת שולי המערה אלא בכותל הוא כשאר כוכין ולהלך פריך אי לבראי הא קא מיתדי. **דבעיד להominus niger** - מנועל של פתח זקורף שיורד מלמעלה למיטה כן עשה שני כוכין שני צידי הפתח זקורפין כמו בור עמוק ד' אמות ורחבין ו' על ו' ונתן המטים זקורפין ובסמוך לכותל החצר עshan דמשום שהוא פורטא לא מיתדי שאין מתקרבן כל כך אחורי הפתח.

ד. ק.ב

קבורת חמורים - שמשליכין בבור. **יש מפרשין שיטה זו כז'** - דבעיד فهو בקרו זוית בחציו אמה הפנואה בזווית מזה ובחצי אמה שבזווית הכוتل שכונדו אצל הפתח בתחילת המערה לשם חוקק הכוכין בכתלים סמוך לכוכין האחרים והוא נגעי כו' שכוך זה שהוא רחב אמה נכנס חצי אמה בכוך שבכונדו המרוחק חצי אמה מן הזווית ומשני במעטיק לא יחפור בשווה לאחרים אלא

מלמטה יחפור אותו שייה אמה בין היתר עילית ותחתית ומיהו בכל המערה לא היה מצריך ר"ש כן ב עמוק מושם דבכאן סמוך לחצר הוי הקרקע קשה שאינו חופר כלל לא למעלה ולא למטה אבל באמצעות המערה שיש מכל צד כוכין וחפירות לא היה מצריך ר"ש לעשות כוכין למטה מן העליונה פן תפול המערה י"מ כן ולא נהייא חדא דאין זה לשון קרן זיות ועוד א"כ למה אינו עושה כמו כן בכל המערה כוכין הרבה זה תחת זה דהא מוקי לה ב עמוק וא"ת מפני שאינו רוצה לעשות כוך תחת כוך והלא בעל כרחך כוך זה שבסוף הכותל הסמוך לפתח הלא יש על גביו כוכין ראשונים של מערה השנייה הסמוך לה אליבא דר"ש, הלך ה כי מפרשיה לה דבעיד להו בקרן זיות ממש מהורי המערה ולא לצד פתח בשני הזויות שכגד הפתח חצי הcock בכותל זה וחצי הcock בכותל זה והיינו מיימין הפתח ומשמאלו הפתח דקתי מתניתין כזה במקור יש במקום זה שרטוט. **ומקשין והא קא נגעי כוכין** - של זיות שני הכתלים [בהדי הדדי] והוא להו שלשה כוכין זה בתוך זה לכל זיות זיות דהcock כוכך ذבורן מחבר כוך שמכאן שהוא חצי אמה רחוק מוקן בסוף כותל מזרחי וכוך שבסוף כותל דרום שאין בין כוך זה לכוכך אלא חצי אמה על חצי אמה ואלכסונה, ומשני ב עמוק ולפיכך עושה אותם לשם שככל מה שנכנס הcock שבקרן בקרקע מתרחק מוקן שכגן ומכאן הרבה אבל בכל המערה אי אפשר עוד שהרי יש כוכין שייהו נוגעים בכל הצד נראת בעיני ועיקר. **דא לא תימה ה כי** - אלא כל הcock שבמערות בשווה הון ואין זה גובה מזה כלל. **א"כ ארבע מערות לר"ש היכי עbid להו** - לכוכין של מערה מזרחית ושל מערה דרומית והוא הדין לכל שתי המערות הסמוכות זו לזו. **והא קגעי כוכין אהדי** - כוכך של מערה מזרחית שבקרן דרומית מערבית רחוק חצי אמה מן הזיות נכנס הוא לתוך כוכך של מערה דרומית באותו שבכותל מזרחי שהוא בקרן מזרחית צפונית, כזה במקור יש במקום זה שרטוט דכוון דאין זה רחוק מן הזיות אלא חצי אמה וזה שבא ארכו כנגד רחבו אינו רחוק מן הזיות אלא חצי אמה נמצא כל אחד נכנס בשל חיבורו שלוש אמות ומחצה. **רב הונא בריה דבר יהושע אמר** - מהכא לא תפשו דלעולם שווין הון ואינו עמוק ואפי' ה כי לא נגעי כוכין ארבע מערות בהדי מושם דבעיד כחרותא עשוין הcock של שתי המערות באלכסון כחריות של דקל כזה במקור יש במקום זה שרטוט. **כמה הוא להו** - הקרקע של כותלי שתי המערות שבהו יוצאי ח' כוכין כחרותא ח' אמות על ח' אמות מרובעות

הוילו אותו קרקע באורך ב' הכתלים אחד שתי ואחד ערבית דהוי להו אלכסונה ח' אמות וט"ז חומשים דהינו חד סרי אמה וחומשא היאך יתכן לצאת דרך אותו אלכסון ח' כוכין של שמוונה אמות ושבעה אויריים ביןיטים של שבע אמות הרי ט"ז אמה ואייהו לא הוילו אלא י"א אמה ובעל כרחך כיון דאורך הכוכין ארבע אמות כולן יוצאיו ונוגעין באלכסון ויוצאיו דרך שם. **ברותא היא** - ולא מתקמא דרך אלא ב עמוקיק והכא נמי ב עמוקיק כדאמרן. **ואיבעית אימא** - לא תיקו להנץ שני כוכין ולא לארבע מערות דרך ש ב עמוקיק אלא כדאמר רב שישאכו' לקמן בשמעתין. **הנ' בנפליו** - אותן שני כוכין עושה אותן בתוך חצי אמה הריקנית ולשון אחרון בתוך האמה הריקנית שבקרן זוית בשווה לכוץ ויעשו קצר לצורך לתת שם נפלים וכיון קצר הוא איינו מזיק כל כך לכוץ גדול שבצידו אלא שיהא משחו כותל ביןיטים ואתא ר' שמעון לאוריינדי דמנהג בונה כבר לעשות שם שני כוכין לצורך נפלים ולר' שמעון נמי הכוכין שהן בתוך הארבע אמות של מערה השנית קברי נפל ההן שאין ארכן אלא חצי אמה והלך אין כוכין הללו נכנסין לתוך ארכן. **תנן התם** - בסוף מסכת נזיר. **המוחא מת** - תחלה שלא נודע עד עכשו שהיה כאן מות אי נמי נודע שיש כאן מות ואחר כך מצא שנים אחרים תחלה שלא היו ידועין לא הוילו שכונות קברות لكنות מקום אלא נוטלן ואת תפוסתו עד שייהו שלשה ידועין או שלשה תחלה כדתנית באשליה מסכת נזיר והכי גמירי לה. **מת מושכב כדרכו נוטלו ואת תפוסתו** - אם רוצה לעשות שם טהרות מפנהו למות משום דלא קנה מקום כל זמן דלא הוילו שלשה دائיכא למימר לא היה המקום הזה מקום קבוע אלא על ידי הדחק שלא היה להם פנאי להוליכו לבית הקברות קבועה לשם ומיהו כיון דמת הוא ולא הרוג ומושכב כדרכו נוטל גם את תפוסתו כדמפרש במסכת נזיר (דף סה) כמה שיעור תפוסה פירש ר'א (ברבי צדוק) נוטל עפר תיחוח וחופר שלשה טפחים בקרקע בתולה ונוטל הכל דחשבי כרך של מות ונפקא לו מדכתי ונסאותי מצרים מצרים טול עמי כלומר מקרקע מצרים אבל אם הוילו הרוג שמצוותו מגויד לא קנה מקום כל אפילו לתפosa دائיכא למימר שם נהרג ונפל וכן אם לא מושכב כדרכו אייכא לשפוקי בעכו"ם ואין לו תפosa וגם אם יהיו שלשה אין להם דין שכונות קברות אלא נוטלן כולן ממש כדידייקין התם להז' משנה המוחא פרט למצוי כלומר פרט לידעו שאם אחד מהן ידוע ושנים תחלה לא מיתני בסיפה גבי מצא שלשה הרי זו שכונות קברות מת פרט להרוג שאם נמצאו מגוידין

אפילו הן שלשה אין להן שכנות קברות דאייכא למייר כאן נהרגו ולא ניתנו לקבורה מושכ卜 פרט ליושב כדרכו פרט לשראשו מונח לו בין ירכותיו דאייכא למייר עכו"ם הוא הויל ואין מושכ卜 כדרך ישראל מות אי נמי אם ישראל הוא באקראי בעלמא השילכוו לשם עד שיהא להם פנאי ויטלוו מכאן לקברו בבית הקברות הלך אין להם לא תפוסה ולא שכנות קברות.

דף קב.א

ממצא שלשה - מתיים מושכבים כדרך זה הצד זה אם יש בין הראשון לשישי קרוב לד' אמות או קרוב לח' הרי זו שכנות קברות ולא יתלים מכאן דקנו מקום דסבירא ליה להאי תנא תוכה של מערה ארבע אמות על ח' וסבירא ליה נמי שג' מתיים נקברים בכותל רחבה דלא הויל ארבע אמות כיצד ג' אמות שלשה כוכין וב' טפחים בין כוך וטפח לזווית הרי ו' טפחים ס' הכל ד' אמות ובכותל הארוך ח' אמות יקבר לפי חשבון זה ו' מתיים בו' אמות ושני אמות הנותרות הן י"ב טפחים צא מהן י' טפחים לה' אוירות שבין ששת הכוכין טפחים לכל אויר ואויר נשארו טפחים לזווית והלך כשמוצאן שלשה בתוך ד' אמות אייכא למייר זה כותל קצר של מערה שכגד הפתחה והג' אייכא לספקי בכותל הארוך אלא שעדיין לא נתמלאו כל הכוכין וכן אם מצא ג' מפוזרין בתוך ח' אמרינו באורך המערה נקברו אלא שעדיין יש כאן ג' כוכין שנמלאו עפר כשנפלה המערה ועדיין לא נקבר בהן מות אבל מצא רצופין יותר משיעור הזה אין זה שכנות קברות אלא ע"י הדחק נקברו לשם על מנת לפנותן הימים ולמהר ולא קנו מקום ו גם אין צורך לבדוק יותר, הכא לא גרשין כמלא המתה וקבריה. **ובודק ממנו ולהלן כ' אמה** - היכא דמצא ג' אמרינו רוחב המערה הוא וכגדו פתח החצר ויש עדין מערה אחרת כנגדה חוץ לחצר והחצר בין שנייהו הלך בודק ממקום שכליים גופי המתים לצד המערה כ' אמה כיצד ח' אמות אורך המערה ובודק בכתלים שניי צדדין ו אח"כ בודק שיש אמות דחצר מפני המערות הפתוחות לה מכאן ומכאן לר"ש נמי דהינו בדיקה כ' אמות נגד החצר בשביל ב' המערות מכאן ומכאן וחוץ לחצר עדין ח' אמות מפני מערה חיצונה שכגד זו הרי כ"ב אמה ולקמי' פריך אמר לא קאמיר בודק כ"ב אמה וה"ה דאייכא לספקי בהנק ג' מתיים שבארבע אמות שמא זהו אורך המערה שקוברין בה ועדיין לא נתמלאת וצריך נמי לבדוק כנגדן עד ד' אמות שיש מכאן עד כותל הארוך שכגדו דשמא כנגד

מתים הללו יש מותים אחרים הקבורים בכותל שהוא אורך ח' ועוד צריך לבדוק מלמעלה וממלמטה כ' אמה דהינו מ' אמה דשما זוהי מערה שבמזרחה החצר ויש עדין מערה אחרת כנגדה במערב החצר א"נ זוהי שבמערב החצר יש עדין מערה אחרת במערב החצר ותנא לשון קצר נקט בדיקת כ' אמה לאשਮועי' אורך ב' מערות וחצר לא הו אלא כ' אמה כדלקמן ומדעתך צא לבדוק בדיקות כ' טובא בכל צד דאיقا לספקינהו כדפרישית והיכא דחוו לה הנ' מותים מפוזרים בח' אמות ודאי הדבר ידוע שבאורך המערה נקברים ולא ברחבה וא"צ לבדוק אלא כנגד ד' אמות מפני כותל המערה שני שכגנו ומלמעלה וממלמטה כ' אמה דלמא מערה זו במערב החצר ויש עדין מערה אחרת במערב או דלמא במערב החצר היא ויש עדין אחרת במערב וככלא דAMILTA כל היכא דספקא לי' חצר צריך לבדוק מד' רוחותיו לר"ש בודק ממנו ולהلن כ' דמי יימר דמבית הקברות זה הויא היא מערה שמא קבר אחר הווא וחצר אחרת של אדם אחר וצריך לעשות גם לשם בדיקות דלעיל דכמו שיש כאן קבר יש לומר עדין יש כאן בהז שדה קברים אחרים טובא. **שרגליים לדבר** - אחרי שכבר נמצא בשדה זה שכנות קברות. **שאילו מתחלה מצא** - קודם נמצא ג' מותים הללו דיליכא השთא רגליים לדבר היה נוטלו ואת תפוסתו כダメן המוצא מת כו' נוטלו ואת תפוסתו אבל עכשו שנמצא לבסוף חשבינו לההוא יחידי שכנות קברות אלא שעדיין לא נקבע בהhowא מערה יותר. **לעולם ר"ש היא** - אמר אורך מערה ח' והאי אמר רחבה ד' תרי תנאי אליבא דר"ש והאי תנא דהז ברייתא אליבא דר"ש. **יש להן תפוצה** - מאחר שמצוין מותים ולא הרוגים וגם מושכבים כדרבן והיינו ההוא תנאי דלעיל ואליבא דר"ש ATIYA. **משום ר"ש מו'** - ר"ש סתם היינו ר' שמעון בן יוחאי. **כאילו אין** - וטעמא מפרש לקמן בשמעתין. **כ"ב הוין** - שתי מערות של ח' וש דחצר הרי כ"ב. **ואי רבנו** - מוקי להז סייפה אע"ג דרישא ודאי לא ATIYA כרבנן האמרי במתני' אורך מערה ו' ותמני סרי הוין י"ב דשי מערות וש דחצר. **לעולם** - הז סייפה רבנן היא ורישא ר"ש وسيיפה רבנן. **ה"ג וכגון** **בדיקה באלבוסונא** - וכ"כ בפרק' כלומר שבודק מערה ראשונה באלבוסון כי המערה הויא לרבען ו' על ד' וכשמצוין ג' מותים ורוצח לבדוק לפני כותלי המערה שיש בהן כוכין מכאן ומכאן באורך ד' אמות והן מסודרים בכותל שארכו ו' נמצא מקום הכוין בתוך כותל המערה ארבע

אמות על ו' ואוֹתָן בדֵק באלכְסּוֹן כִּי שִׁמְצָא יְפָה אֶת המתים שָׁם זֶה נְמַשֵּׁךְ לִפְנִים מֹזֵה אוֹ שַׁהַאֲחֵד מִן המתים קָצֵר וְהַאֲחֵד אֲרוֹז הָרִי נְקֵל לְמַצֹּא כָּלָנוּ בְּאלכְסּוֹן וְאַלכְסּוֹן שֶׁל ד' אֶמְות עַל ו' הָרִי ח' אַמְּהָ כִּי צֵד ו' עַל ו' הָוִי ח' אֶמְות וּב' חֻמְשֵׁין ח' עַל ח' הָוִי אַלכְסּוֹן אֶמְתִים וְה' הַלְּד' אֶמְות עַל שֶׁ הָוִי אַלכְסּוֹן אֶמְתִים דָמָאי שְׁנָא ה' עַל ה' מַאֲרְבֵעַ אֶמְות עַל ו' אִידֵי וְאִידֵי חַד שִׁיעָרָא הָוָא הַלְּכֵץ אַלכְסּוֹן שְׁנִיהָן שָׂוָה וְאִידֵץ מַעֲרָה לְאַתְבָדֵק בְּאלכְסּוֹן כְּדַלְקָמָנוּ הָרִי (נ') (מסורת הש"ס: [כ']) אַמְּהָ בְּחַלֵּל המַעֲרָה אַצְּצֵל לְבַדּוֹק שָׁאֵין קוּבָּרִין אֶלְאָ בְּמוֹתָלִים וּבְסְפָרִים כְּתוּב כִּדְאָמֵר רַב הָוָא בְּאלכְסּוֹן דָמֵר לְעַיל כִּי חֻרּוֹתָא הָכָא נְמֵי כ' וְקַשְׁיאָ לִי בָהּ טּוֹבָא חַדָּא דְהַתָּם ذְרֵב הָוָא בְּרִיהָ ذְרֵב יְהוֹשָׁעָ הָוָא וְלֹא הָוָה קָרֵי לִיהְיָה גָמְרָא רַב הָוָא סְטָם וְעוֹד לֹא הַזְכִיר לְמַעְלָה לְשׁוֹן אַלכְסּוֹן אֶלְאָ חֻרּוֹתָא וְהַגְּמָרָא אֵין ذְרֵךְ לְשָׁנוֹת אֶת הַלְשׁוֹן וְעוֹד מָה רָאֵיהָ צָרֵיךְ לְהַבְיאָ מַשֵּׁם הָלָא אֵין ذָמָה מִדִּידָת אַלכְסּוֹן לְמַכְוִים דָעֵבְידָא כִּי חֻרּוֹתָא כַּרְחֹוק מִזְרָח מִמּוֹרָב וְעוֹד הָא אָוּקִימָנָא דְבָרוֹתָא הָוָא וְאֶמְאי מִיְיָתִי רָאֵיהָ - מִבְּרוֹתָא וְאָמֵר אַנְיָ שְׁשִׁיבוֹשָׁ הָוָא אֶלְאָ מְשׁוּם דָמֵרָנוּ לְעַיל גְּבִי מִילְתָא דְרָב הָוָא בְּרִיהָ ذְרֵב יְהוֹשָׁעָ כִּדְאָמֵר רַב שִׁישָׁא בְּרִיהָ ذְרֵב אִידֵי בְּנִיפְלֵי הָכָא נְמֵי כ' לְכֵץ טָעוֹ וְכַתְבּוֹ גַם בְּכָאן אֶצְל דְבָרֵי רַב שִׁישָׁא בְּרִיהָ ذְרֵב אִידֵי כִּדְאָמֵר רַב הָוָא כ' וְשִׁיבוֹשָׁ הָוָא. וּמַקְשִׁין אֵי הַכִּי - כַּיּוֹן דְמַצְרָכָת לִיהְיָה לְבַדּוֹק בְּאלכְסּוֹן גַם מַעֲרָה שְׁנִיהָ שְׁחוֹץ לְחַצֵּר יְבַדּוֹק בְּאלכְסּוֹן וְהַוּ לְהוּ אֲכַתִּי כ"בּ וּמְשֵׁנִי חַדָּא בְּאלכְסּוֹנָא הָוָא דְמַחְיִיבָן לִיהְיָה אֲבֵל לְאַחֲמִירָוּ כֹּל כֹּךְ לְבַדּוֹק גַם הַשְּׁנִיהָ בְּאלכְסּוֹן מַאֲחֵר דְבָרָאשָׁוֹנָה לֹא מַצָּא כְלָוָם. רַב שִׁישָׁא בְּרִיהָ ذְרֵב אִידֵי אָמֵר - הַזְּסִיפָא נְמֵי ר"ש הָיָא וְכַגּוֹן דְהַנִּי שְׁלַשָּׁה מַתִּים הָוּ נִיפְלֵי וְמַעֲרָה שֶׁל נִפְלִים אַרְכָה שְׁשׁ וְמַעֲרָה הַשְּׁנִיהָ ח' אַמְּהָ הָרִי כ' אַמְּהָ. וּמַקְשִׁי מַדְהָא בְּנִיפְלֵי כ' - וְהַוּ לְהוּ י"ח. תָּרֵי בְּנִיפְלֵי לֹא אָמְרִי - דְדִיוּ בְּאַחַת לְנִפְלִים. וּרְמִי ذְרַבְּנָן כ' - דְלָעֵיל לִיהְיָה רֹאִים וְלֹרְאִים שְׁמַעַוּן אֵיתָ לִיהְיָה רֹאִין וְגְבִי כְּרָם אִיפְכָא שְׁמַעַיָּן לְהוּ. מִיקְרִי וּמִנְחָה לִיהְיָה - בֵין שָׁאֵר המתים הַנְּקַבְּרִין כְּסִדְרוֹן וְאַהֲדָר אִיפְנִיָּה וְשְׁמָא נָאָנס אוֹ שְׁכָחָה. לֹא נְטַעַי אִינְשִׁי אַדְעָתָא לְמַיְעָקָרָא - מְבִינְתִּים הַלְּכֵץ לְשֵׁם כְּרָם נְטַע הַכֵּל וְכַיּוֹן דְלָא נְטַע כְּהַלְכָתוֹ לֹא חַשִּׁיב כְּרָם. אַדְעָתָא לְטַלּוֹ - לְחַזּוֹר וּלְפָנוֹתוֹ מַשֵּׁם הַלְּכֵץ לְגַמְרִי נְקַבְּרוּ לְשֵׁם כָּלָנוּ ע"י הַדְּחָק בְּאַקְרָא בְּעַלְמָא וּמַיּוֹן דָאַיְן זֶה מְקוֹמָנוּ לֹא חַשְׁבֵינוּ לִיהְיָה שְׁכוֹנָת קְבָרוֹת. כְּרָם עֲבִיד אִינְשִׁי דְנַטְע יְוֹתֵר מְכַשְּׁיעָר דְקָסְבָּר דְשָׁפֵיר שְׁפֵיר וְדַלָּא שְׁפֵיר לִיהְיָה לְצִיבִי - כְּלָוָם

הנטיעה שתקלוט ותצליח תשאר ואוֹתָהּ שֶׁלֹּא תִּצְלִיחַ אַעֲקָר וַיְהִי לְעֵצִים לשריפה. **הזרן עלך המוכר פירות. מתני' האומר לחבירו** -CSI עיר בית כור עפר אני מוכר לך זהינו לפי חשבון סאותים בחצר המשכן דהיינו מאה על חמשים ומכאן צא וחשוב לבית כור ט"ז פעמים מאה על נ' שבית כור הוא חומר והוא עשרה איפות שנאמר (יחזקאל מה) כי עשרת הבתים חומר וכתיב האיפה והבת תוכן אחד להן והאיפה שלש סאין נמצא בית כור ל' סאין ולאו מקום הרואין לזרוע כור תבואה קامر אלא לפי חשבון שעשו חכמים כדפרישנא הכא (זהוא בריבוע ארבע אמות חסר משחו פחות משליש רוחב אצבע ויתר על רובה כנ"ל). **בית כור עפר** - כלומר הרואין לזרעה אבל אם לא אמר עפר אפילו כולה סלעים הגיעו דשמא לבנות בית או למישטח בה פירי זבין ליה ייד לוקח על התחתונה ונראה בעניין דבית כור קרקע אני מוכר לך אפי' כולו סלעים הגיעו. **נקעים** - בקעים חריצים וגעיצים. **אין נמדדין עמה** - אלא נותן לו בית כור שלם מקרקע חלק דכיוון עמוקים או גבויין עשרה וכגון שרחביין ארבע על ארבע דהו מקום חשוב בפני עצמן אפילו לעניין רשות היחיד דשבת אין דעתו של אדם לקנות שדה אחד וייה לו טורח כשהתי שדות לחוש ולזרוע בשני מקומות למעלה ולמטה כדמפרש בגמרה. **פחות** מיכן - בגובה או בעומק. **نمמדין עמה** - דאי שדה בלי טרשים ונקעים פורתא ובטלי فهو ובגמרה מפרש דעד ארבע קבין בטילי בבית כור אבל טפי לא. **כבית כור** - משמע כמהות שהוא בין סלעים בין עפר דהכי משמע כבית כור עפר ולא בית כור עפר ממש. **אפילו היי שם נקעים עמוקים כו' נמדדין עמה** - דלהכי אני כבית כור לטפויי הנני ומיהו אי הו יותר מד' קבין אין הлокח מקבל דלהכי אני Mai דאמיר ליה עפר דראוי לחורישה וזרעה בעניין כן נראה בעניין. **גמ': המקדיש שדהו בשעת היובל** - בזמן שהיובל נהוג דאי לו בזמן שאין היובל נהוג תנע בערכין דנפדה בשווי כדתנו המקדיש שדהו בשעה שאין היובל נהוג אומר לו את פתח ראשון כו' ובמקדיש שדה אחזתו בתחילת היובל מירוי ולא גרסין בשנת היובל דפלוגתא דאמוראי היא בערכין המקדיש שדהו בשנת היובל עצמה רב אמר כו'. **נותן לבית זרע** - קרקע הרואין לזרעה. **חמשים שקל כסף** - (ויקרא כז) ואם משדה אחזתו יקדש איש לה' והיה ערכך לפי זרע זרע חומר שעורירים וגוי והיינו בית כור.

אין נמדzin עמה - לפדות לפי חשבון זה הקצוב בפרשה דחשיبي שדה בפני עצמן וכיון דלא הוה שדה זרע כדלקמו דmockmin לה בנקיים מלאים מים אין נפדיין אלא בשוויהhin ובתורת כהנים מפיק לה מקראי ואם משנת היובל יקדש שדהו מה ת"ל מנין אתה אומר היו שם נקיים עמוקים כו' שאין נמדzin עמה ת"ל שדהו וליכא למימר אין נמדzin עמה דלא קדשי כלל דחתנן בשליחי המוכר את הבית (לעיל בא בトラ דף עא) המקדיש את השדה הקדיש את כולן אפי' בור וגת וכ"ש נקיים וסלעים. **פחות מכון נמדzin עמה** - ונפקא לנו בתורת כהנים ואם אחר היובל יקדש שדהו מה ת"ל מנין אתה אומר היו שם נקיים עמוקים פחות מעשרה או סלעים גבוהים פחות מי' טפחים הרי אלו נמדzin עמה ת"ל שדהו. **נמדzin עמה** - לפדות לחשבון סלע ופונדיון לבית כור לשנה. **ואמאי** - אין נמדzin לפדות לפי חשבון. **ליקדו** **באפי נפשיהו** - כלומר אם אין רוצה למודדין עמה לפי שהן שדה חשוב בפני עצמן ויכול לפדות כל אחד ואחד בפני נפשיהו שכשירצת יפדה אותו לפדות זה بلا זה ליקדו מיה באנפי נפשיהו שכשירצת יפדה אותו שדה אחזקה וממאי קטני אין נמדzin דמשמעו כלל וכלל אין בקדושת תורה שדה אחזקה אלא קדושת דמים לפדות בשוויהhin. **וכי תימא כיון דלא הו בית כור** - אותן הנקיים. **לא קדשי בפני עצמן** - בתורת שדה אחזקה אלא לפדות בשוויהhin כשדה מקנה ומשום דגבי שדה אחזקה זרע חומר שעורירים כתיב. **וחתנייא** - בתורת כהנים גבי שדה אחזקה דכתיב ואם גאל יגאל את השדה המקדיש אותו שדה מה ת"ל שיכול אין לי אלא המקדיש בית כור שגואל בעניין זהה הקדיש בית לתק בית סאה בית קב מנין ת"ל שדה מכל מקום hei מיתניא בתורת כהנים. **דלאו בני זרעה נינחו** - ולא קריינה להו בית זרע הלך אין נמדzin עמה אלא [בפני עצמן] לפדות בשוויהhin. **אי hei** - כיון דעתמא משום דאין בני זרעה אפי' פחות מי' נמי לא יהו נמדzin עמה. **נגאני דארעה** - ביקועי הקרקע ואין להם שם בפני עצמן וכיון דעתך השדה ראוי לזרעה הרוי כל השדה נקרא בית זרע דהנהו נגאני בטילי לגבי שדה. **שידרי** - גבושיםיות שאי אפשר לקרקע להילקט במלקט ורהייטני שלא יהו בה בקועים וגבושיםיות. **נגאני** - אנקיים קאי ושידרי קאי אסלעים. **הכא מאי** - נקיים עמוקים י' דמתניתין גבי מכירה דקטני נמי אין נמדzin עמה מי מירוי נמי בנקיים מליאין מים דומיא דסלעים והלך לא הוא בכלל בית כור עפר אבל

אי הו ראיין לזרעה נמדדין עמה כדאמרן גבי הקדש או דלמא לא דמי מכירה להקדש דין און אדם רוצה כדלקמן. **אין אדם רוצה** - הלווקח גם המוכר יודע היה שלדעתו כו' קונה הלווקח הלכך עליה דמוכר רמייא לגליוי שימוכר לו בשני מקומות וכיון דלא פירש לא מקבל לוקח. **כשני מקומות** - בשני שדות دائיכא טורה מרובה בחרישה וזרעה וקצרה בשני שדות יותר משדה אחד גדול ביהך. **פחות מיכן** - כלומר משום סיפה דקטני פחות מיכן נמדדין עמה תנא רישא נקעים וסלעים דלאו בני זרעה נינהו לאশמווען דהיכא דהוו פחות אע"ג דלאו בני זרעה נינהו נמדדין עמה ומיהו רישא דקטני דומיא דסלעים הוא הדין נמי אי לא הו דומיא דסלעים אין נמדדין עמה כיון דהו מקום חשוב בפני עצמו דין און אדם רוצה כו' ובגי הקדש دائיכן לעיל דיקא נמי דקטני דומיא דסלעים שפיר קדייקא דומיא דסלעים דאללו ה"נ גבי מכרה בעל כרחנו רישא דומיא דסלעים קטני בשאיין ראוים לזרעה אלא שאנו דוחקים לתרץ ה"ה בראוים לזרעה והוא דנקט שאון ראיין לזרעה דומיא דסלעים משום סיפה נקט לה ומכל מקום דומיא דסלעים קטני. **טרשיון שאמרו** - במתניתין פחות מיכן נמדדין עמה והוא הדין לנקעים מלאים מים דלא חז זרעה ה"מ דنمיך כגו' דלא הו אלא בית ארבעת קבין בין כולו כי מצryptת להו בההוא בית כור והוא הדין לקבאים בחצי כור אבל טפי מד' קבין לא מקבל לוקח דהא בית כור עפר אתני ליה מוכר לлокח וכולי האי לא מחייב אייניש. **והוא שמובלען** - הנהו ארבע קבין. **בחמשת קבין** - שפוזרין בכל חמשת קבין וכל שכן אם מפוזרין יותר כגו' בששה או בז' קבין דבטילי אבל אם אין מפוזרין אלא בד' קבין ומחצה כמו שמכונסין דמו ולא בטילי ואין נמדדין עמה דcabן אחת רחבה ד' קבין דמי ודוקא ד' קבין אבל פחות מד' קבין כיון דין גבוחין עשרה אפילו הו סלע אחת נמדדין עמה. **רב חייא בר אבא אמר רבבי יוחנן** - אפילו מובלען בטפי מה' קבין כרצופים דמו ואין נמדדין עמה וכל שכן בה' קבין דין נמדדין עמה עד שייהו מובלען ברובה של שדה כגו' בית כור הו ל' סאיין ורובו הי ט"ז סאיין וד' קבין היינו ט"ז רביעים רביעי הקב נמצאו ד' קבין המובלען ברובה של שדה היינו רבע לכל סאה אבל ביוטר מרובע לסאה חשיבי כמכונסין ולא בטילי ואין נמדדין עמה. **בעי רב חייא בר אבא** - בהז מילתא דרבבי יוחנן דין אמר והוא שמובלען ברובה של שדה פשוטא לי דאם מפוזרין כל הארבע קבין בכל רובה של בית כור בשוה כגו' רבע לסאה ט"ז רביעין לט"ז סאיין דבטל אלא

הכי קמבעיא לי אם רובן של ד' קבין דהיין ט' רביעין בז' סאין ומיעוטן של ארבע דהיין ז' רביעין מפוזרים ברובה של רוב השדה שהן ט' סайн דהיין ז' רביעים בט' סайн מהו מי אמרין כיון דרובן של ארבע קבין מכונסין הוו אין מפוזרין כראוי משום דהוו תשע רביעין בז' סайн ולפי חשבונו של ר' יוחנן רובע לכל סאה בעין נמי שכל הארבע קבין [אין] מפוזרין כראוי דמי ואין נמדדין עמה או דלא כיוון דבין כל הארבע קבין מפוזרים ברוב כל השדה דהיין ט"ז רביעין בט"ז סайн שפיר דמי ולא קפיד ר' יוחנן אלא שיהו כל הארבע קבין מובלעין ברובה של שדה ולא אתה לטעות אלא היכא דقول במיועט שדה דהוו قولן רצופין יותר מדי אבל אם רובה של שדה ד' קבין רצופין ומיעוטן מפוזרין יפה וכגון שבין قولן תופסין רוב השדה שפיר דמי ונמדדין עמה כו' נראה בעיני ועיקר והכי גרסינו רובן במיעוטה ומיעוטן ברובה מהו תיקו וחדא בעיא היא.

דף קג.ב

שיר מהו - אם היו מובלעין ברובה של שדה ולא בריבוע עיין חצובה דחתם ודאי שפיר מזרע ביניתייהו שני וערב וכשיגיע אצל הסלע יגביה מהרישתו מעט עד שעבור הסלע ויחזור ויחרוש אלא שעשוין כאצעדה דלא מזרע ביניתייהו שפיר כל כך כזה במקור יש במקום זהشرط. **ואם תמציא לומר** - דהכא נמי נמדדין עמה. **כשורה מהו** - דכל נגד השורה אינו יכול לחרוש ולזרע השדה וכל חרישות בעין שני וערב כשורה כזה במקור יש במקום זהشرط ומיהו על ידי הדחק יכול לחרוש. **ואם תמציא לומר** - דכשורה נמדדין עמה. **איצטדניין** - דלא מזרע שפיר כמו שורה מהו אם ברובה של שדה מפוזרין עיין קרני שור האיצטדין כזה במקור יש במקום זהشرط וכן قولן אחרון לא מזרע שפיר הראשון. **עקלתון** - כזה במקור יש במקום זהشرط. **תנא אם היה סלע יחידיכו'** - אמתניי קיימת ברייתא דקתני פחות מיבן נמדדין עמה וקטני עלה שאם היה סלע יחידי חוץ מן השדה סמוך לשדה ובא לו המוכר להתחיל למבודד משם אפי' אי הוי ההוא סלע כל שהוא הוי נמוק מי' טפחים הרבה וקצר מארבעה טפחים אפילו הוי אין נמדדין עמה דלא בטיל לגבי שדה אלא היכא דכי מובלע בתוך השדה אבל כשהוא חוץ מן השדה לא בטיל לגבי שדה ולא מיבעי' אי הוי יחידי ממש אלא אפי' אי הוה בתוך השדה אלא שסמוך למוצר אפי' כל שהוא אין נמדד עמה אלא

היכא דהו מובלע באמצע שדה הוא דמיירו שידרי דארעה ובטילי כן נראה בעניין ועיקר ורובינו מפרשין אדר' יצחק קאי דוקי לפחות מכון דמתניתין בדחו ארבע קבין דבטילי ואוקימנא במפוזרים בה' קבין אי נמי ברוב שדה ומשום הци בטילי אבל המכונסין לא בטילי וכקס"ד ה"מ בנמוכין מעשר' וגבוהין יותר משלשה אבל נמוכין פחות משלשה לא בעין מפוזרים והשתא אתיא ברייתא למימר دائ' הו הנחו ארבע קבין סלע אחד אפילו כל שהוא אין נמדדין כלומר אף על גב دائ' ג' לא בטילי ולא נהירא לי האי פירושא כלל דמ"ש סלע ייחידי מסלעים הרבה המכונסים הא כיון המכונסים כסלע אחד דמו ועוד מנין לנו שיש חילוק בכל פחות מי' בין גובה שלשה לפחות מג' וכלל אין ליישב אלא כמו שפירשנו. **מופסק עפר** - כל שהוא בינתיים כגון פחות מג' בין ההוא סלע קטן למצר מי חשבינו ליה כסוך למצר או לא וייה נמדד עמה. **בעי רבashi** - אם תמצא לו מר הפסק עפר ביןתיים הוא הפסק אבל אם יש הפסק עפר מלמטה ואיתה צונמא למעלה סמוך למצר אי נמי איפכא עפר מעט מלמעלה ולא גובה ג' בעומק המחרישה וצונמא מלמטה מי אזלינו בתר עפר ונמדדין או דלמא צונמא עיקר ואין נמדדין. **מתני'**. **בית כור עפר אני מוכר לך מדזה בחבל** - כלומר במצבים אני מוכר לך שדה שיש בו בית כור עפר כמו שמודדין במדת החבל לא פחות ולא יותר. **פיקחת כל שהוא** - שלא היה באותו שדה בית כור שלם ינכה המוכר כפי הפקת והמקח קיים וاع"ג דאמר רבא בפ' המוכר את הספינה (לעיל בא בתרא דף נ) כל דבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין אפי' פחות מכדי אונאה חוזר ומוכח התם דמקח טעות הוא ה"מ במטלטلين אבל בקרקע לא שייך בהו חוזה דקים فهو לרבען דנicha ליה לlokח לקנות מה שימצא לפי המדעה הן חסר והן יתר ומוכר נמי הци קא"ל בית כור עפר אני מוכר לך לפי מדת החבל ואם יחסר אונאה ואם יותר תחזיר לי וاع"ג دائ' און אונאה לקרקעות ה"מ כשייכור לו ביוקר יותר משותות אבל היכא דמטיעין זה את זה במדעה צריך לנכות מן הדמים. **הותיר קרקע כל שהוא** - על בית כור יחזיר למוכר ולקמיה מפרש דמה שירצה מוכר יחזיר לו לlokח קרקע או מועות. **אם אמר** - לו מוכר לlokח בשעת מכירה בית כור עפר אני מוכר לך בכך וכך הן חסר והן יתר ולא אמר לו מדזה בחבל דאילו היכא דא"ל תרוייהו מדזה בחבל הן חסר והן יתר פלוגתא דבון ננס היא لكمיה. **אפי' פיקחת רובע** - הקב לכל סאה דהינו ל' רבעים לבית כור שהן ז' קבין ומחצה או הותיר רובע

לכל טאה הגיעו דבاهci הוי מחייב דכיון דאמר ליה בית כור האי דקאמר הון חסר והן יתר חסר או יתר מעט על בית כור קאמר אבל טובא לא אדם כן אמאי קאמר בית כור ובגמרא בעי היכא דאמר ליה בית כור עפר סתמא ולא אמר ליה לא מדה בחבל ולא הון חסר הון יתר Mai והאי דקאמר אפי' פיחת רובע לטאה ולא קאמר אפי' פיחת ז' קבין ומחצה לכור לאשמעין אתה דאפי' במכירה מועטת כגון בית טאה אני מוכר לך הון חסר הון יתר ואיך א Chaser רובע או יתר רובע הגיעו דאע"ג דפליגי אמראי בגמ' גבי שני כורין דaicא למאן דאמר דאי איך רובע לכל טאה דהו להו בין הכל יותר מט' קבין לא הויא מחייב בפחות מוכור כולהו מודו שהחייב הולכת לפי חשבון רובע לכל טאה. יתר מיכן - יתר מרובע לכל טאה אם הותיר. **עשה חשבון** - יחשב את כל היתר על - הבית כור ואפילו הרביעין עצמן כדמסיק לקמן במתניתין ויחשב כמה הותיר וכמה שווין לפי חשבון שמכר את הבית כור וכגון שלא הוזלו קרקעות שם הוזלו לא נכו' את הולוך לנקות בשעת היוקר גם אם הוקרו יכול לטעון אני רוצה לנקות ביוקר כל כך כדמפרש בגמרא אבל אי כדקיימי קיימי צרייך הולוך ליתן כרצון המוכר שם רצה מוכר יחזיר לו לוקח מעות התקנת חכמים היא זו דמה יעשה המוכר בקרקע מועט בפני עצמו שאינו חשוב שדה הלך כופין את הולוך ליקח דזה נהנה זה אינו חסר או אם רצה מוכר יחזיר לו לוקח הקרקע בעין שהרי מן הדין הוא דמחייב לו קרקע שהרי לא קנה לוקח אלא בית כור שהרי למה אמרו להחזיר לו לוקח למוכר מעות המותר לא מן הדין אלא התקנת חכמים ליפוט כחו של מוכר שלא יהא נפסד אותו מייעוט הקרקע דלא חזיליה האי פורתא והאי יעשה חשבון אהותיר יתר מכון קאי אבל פיחת יתר מרובע לא שייך שום עשיית חשבון אלא ינכה לו מן הדמים דכיון דליך בא Hai שדה טפי ליכא לחזיביה ליתן לו משדה אחר. **הכי גרטין בסזר המשנה שם שיר בשדה ט' קבין מו'** - כלומר האי דמחייב לולוך ליתן מעות המותר למוכר ייפוי כח דמוכר הוא משום דלא חזיליה האי הקרקע בפני עצמו שאילו היה בהاي מותר שיעור שדה כגון ששיר בא Hai בית כור קב' ומחצה יתר על ז' קבין ומחצה דהו להו בין הכל ט' קבין או מחייב לו את הקרקע ולא מעות דהשתא חזיליה האי הקרקע דקיימת לו בפרק קמא דמכילתין בא בתרא (דף יא) דשדה חשוב בט' קבין כדתנו ולא את השדה עד שיתה בא ט' קבין לזה וט' קבין לזה ולא את הגנה עד שיתה בא חצי קב' לזה וחצי קב' לזה ר' עקיבא

אומר בית רובע והשתא שמעין ממתני ז' קבין ומחצה לכור הוイ מחילה ח' ומחצה או יותר עד ט' קבין ולא עד בכלל יעשה חשבון ט' קבין יחויזר קרקע. **בגינה בית חצי קב** - דרובע לסתה הויל מחילה כמו רובע לסתה דשדה יתר מרובע יעשה חשבון שני רביעים דהינו חצי קב מאחר דחשיב גינה יחויזר קרקע וכדברי ר' עקיבא בפרק קמא בית רובע דחשי רובע לחשי סאה הויל מחילה כלגביה שדה יתר מחשי רובע יעשה חשבון בית רובע דחשיב גינה יחויזר קרקע כן נראה בעני וכן עיקר ויש לשונות אחרים ואין בהן ממש למבין. **ולא את הרובעכו'** - בוגרא פריך עליה ומתרץ לה ולא את המותר בלבד הוא מחויזר היכא דאמרנו יעשה חשבון והיכא דאמרנו יחויזר קרקע אלא גם כל הל' רביעין דבית כור היתירין הוא מחויזר דכיון דaicא קרקע חשוב בין הכל לא מחיל מיידי. **גמ' איבעיתא להו בית כור עפר סטמא** - אני מוכר לך מהו שלא אמר ליה מידה בחבל ולא אמר ליה נמי הון חסר ההו יתר למידה בחבל מדמיין ליה דסTEM מוי שמתנה למכור בית כור דעתו לצמצם ולא מחיל מיידי עד דאמר בפירוש הון חסר ההו יתר ואם פיחת כל שהוא ינכה ואם הותיר כל שהוא יחויזר או להן חסר ההו יתר מדמיין ליה דמסתמא מחיל אייש רובע לסתה ומושום דaicא לפרשוי מתניתין בשני צדדין קבועי לה.

דף קד.א

אלא מהא ליכא למשמע מינה - דلغופה איצטראיך ומשום סיפא דקתני מידה בחבל אני מוכר לך הון חסר ההו יתר ביטל הון חסר ההו יתר למידה בחבל דתפוס לשון אחרון הלך איצטראיך למתיini ברישא היכא דאמר ליה האי או האי דזולין בתר ההוא לשנה דאמר ליה אבל בסיפה דאמר לתרוייהו וסוטרין זה את זה הלך אחר האחרון. **כבית כור עפר** - משמע קרוב לבית כור דמתהזי כבית כור אבל לא הויל בית כור ממש אלא או פחות או יותר. **הון חסרכו'** - כלומר או שאמר לו בית כור עפר הון חסר ההו יתר אני מוכר לך. **הגיעו** - אכולהו הנך תלתא לישני קאי. **פירושי קמפרש** - דהו חסר הון יתר בסיפה ארישא קאי דקתני בית כור עפר אני מוכר לך וה"ק האומר לחברו בית כור עפר אני מוכר לך ל"ש אם אמר לו כבית כור עפר אני מוכר לך ולא שנא אם אמר לו לבסוף הון חסר ההו יתר לאחר שאמר בית כור עפר אני מוכר לך דבתרוייהו אמרין הגיעו. **א"כ אני מוכר לך אני מוכר לךכו'** - אם איתא **דפרשוי קמפרש** הכי ה"ל למיתני בית כור עפר כבית כור עפר הון חסר ההו יתר

אני מוכר לך. ומקשין ליפות כחו של מוכר אמרי' אבל ליפות כחו של לוקח לא חיישין מידי - דהיינו היכא דחיפץ הלוקח לקנות את המותר כדי שלא יכנס זה המוכר בשדהו לא כפינו למוכר בתמייה. שבעת קבין וממחזה למוכר - היינו נמי רובע לסאה כדי הוכיח במתני'. כופין את המוכר למוכר - את המותר לлокח אם הלוקח רוצה לקנותו כדי היכא דכופין את הלוקח ליקח משום תקנת המוכר שלא יהא נפסד והוא מייעוט קרקע דכופין על מدت סדום ה"ג עבור רבנן תקנთא לлокח שהיה כופין את המוכר למוכר לו ההוא מייעוט קרקע כדי שלא ידרוס אצל שדהו והוא צריך לשמור ממנו והמוכר איינו ניזוק בכך דהא לא חזוי למידי ההוא פורתא וה"ל זה נהנה וזה איינו חסר. ומשני התם בגוֹן דהוה יקירה - כלומר לעולם כדי ליפות כחו של מוכר אמרי' ליפות כחו של לוקח לא אמרינן דלעולם לא כפינו המוכר למוכר בעל ברחו המותר אלא אם רצה מוכר יחזיר לו לוקח קרקע כדי הוכיח במתני' והאי דקמני' כופין את המוכר למוכר לא למוכר ממש את הקרקע בעל ברחו אם רצה שתוחזר לו אלא הכא במאי עסקינו כשהמוכר חף למכרה לлокח שייחזיר לו בה מעות למוכר כמו שייפוי חכמים כחו של מוכר שאם רצה יחזיר לו לוקח מעות והז אראעה הוה יקירה מעיקרה בשעת מכירה והשתא זול ארעתא והוא רוצה לכפות את הלוקח שייחזיר לו דמי המותר כפי שעט היוקר דמעיקרה והיינו דקמני' כופין את המוכר למוכר לשעת הזול דעכשי. **דאמרי' ליה** - למוכר אי [אתה] ארעה [הモותר] יהבת ליה ומעות אתה רוצה שייחזיר לך שקול מאותו [הモותר] מעות צולה דהשתא כדי לך אם ייפו חכמים לכך לתלות בכך מכר המותר במעות או חזרת קרקע היכא דליך הפסד לлокח דה"ל זה נהנה וזה איינו חסר אבל לקנות לוקח בשעת הזול כשער היוקר לא אמרינן אלא או תן לו בזול או טול קרקע שלך והאי דקמני' ואת הלוקח ליקח היינו שאם חף מוכר ליתנהו בדמי הזול כופין את הלוקח ליקח משום ייפוי כח דמוכר דהתם לא מפסיד הלוקח מידי. **כשהוא נותן לו** - מוכר לлокח. **בגון דהוה זולא מעיקרא** - דא"ל לוקח לא בעין לקנות קרקע ביוקר דמעיקרה נמי אם לא מפני שמצוותה בזול לא הייתה לוקחה וכל היכא דאית ליה טענה מעלייתה לлокח לא ייפו חכמים כחו דמוכר הלא אם רצה מוכר לכפותו יתן לו בשעת שלקה דהיאנו בזול דהשתא לית ליה טענה לлокח ויקנה בעל ברחו. **אמר רב הונא ט' קבין שאמרו** - במתני' דאם הותירו בשדה ליתנהו בתורת מכירה ולא בתורת עשיית חשבון ליפות כחו דлокח אלא

לחזרת קרקע. **ואפילו בבעה גזולה** - שמהזקת י' כורין קאמר דמחזיר קרקע אע"ג דלא הותיר בין הכל אלא ט' קבין דס"ל לרבות הונא דרובע לסתה הווי מחלוקת טפי לא הווי מחלוקת אלא עשה חשבון וכן לבית כור דהוא לא' סאים לא' רבעים הווי מחלוקת טפי מל' רביעין דaicא טפי מרובע לסתה עשה חשבון עד דמיטי לט' קבין דהוא חזרה והני מיili בית כור אבל שני כורים דכיaicא רובע לכל סאה הווי טפי מט' קבין כל כך ודאי במכירת שדה אחת לא מחלוקת אייניש הוайл ויש במותר חשיבות שדה ויחזר לו קרקע ומיהו כל זמו דלא הוו ט' קבין מודה רב הונא דרובע לבית סאה הווי מחלוקת כगון בית ל"ה סאין אני מוכר לך ואaicא ל"ה רביעין מותר דהינו ט' קבין חסר רובע הווי מחלוקת. **ורב נחמן אמר נתן זו קביןכו'** - דלא שנא רובע אחד לסתה אחד ולא שנא אלף רבעים לאף סאין הווי מחלוקת.

ד"ג קד.ב

ואיאicא [AMILTA] יתירה לט' קבין - כלומר אם יש משחו יותר מרובע לכל סאה דהשתא ליכא מחלוקת כלל לא רביעין ולא במותרהון חזין אי הווי כורים דהשתא הוו להו רביעין דידחו יותר מט' קבין כיון דליך מחלוקת הדרי בניפוי נפשייהו דכיוון דaicא חשיבות שדה לא תקנו חכמים למוכר ייפוי כה דמעות אלא יচזר לו קרקע ואי לא הווי הך מכירה אלא בית כור ואaicא קב ומחזה יתר על הרביעין דהוו להו בין הכל ט' קבין הדר והשתא אסיקנא לר"ג דבכורים ואע"ג דליך אלא מותר כל שהוא על הרביעין לא אמרין עשה חשבון אלא יচזר קרקע דכיוון דדין מחלוקת ליכא בהו ושיעור שדה יש למה נכוּן הולוקח ליקח האicא בי רדו יומה ולא מפסיד מוכר מידי אבל בבית כור אחד צריך קב ומחזה מותר על הרביעין להשלים ט' קבין והדר וקיימה לו כר"ג בדיני כן נראה בענייני פיסקה ופירושא ועיקר וי"מ ואיaicא יתירות כו' שצרכיך ט' קבין יותר לבד כל הרביעין כולו וי"מ קב ומחזה צריך תוספת על הרביעין של בית כור האחד דכיוון דבבית כור אחד הווי ט' קבין הדרי כולו וקשה לי Mai חזיות חדשית להאי קב ומחזה על חד בית כור מי' כורין ולאינך ליכא אלא זו קבין ומחזה לכור אדרבה שדייה אכולהו ויהיה בתורת עשה חשבון דלא מטי לכל בית סאה אלא טפי מרובע פורטא ועד שייהה ט' קבין לכל כור וכור לא הווה לנו למימר יჩזר א"נ מנלו האי דзи לנו בקב ומחזה תוספת על רביעי בית כור שדייה להאי תוספת אביה סאה ועד דליהו ט'

קבין לאחד מן הסαιן בלבד מרובע לכל סאה וסתה לא אמרינו דהדרי למוכר כללא דמילתא כי מעיינת בהו שפיר בהנץ לישני לא תמצא טעם וממש בהן אלא כהכלתא بلا טума ברם כך הוא כמו שפירשתי דהיכא דaicא משחו יתר על כל הרבעין כולו של ב' כורין כיון דמפיק להו מתורת מחילה לייא למימר בהו ייפוי כח דלוקח דהא בין כולו חשיבי שדה דaicא טפי מט' קבין והדרי למוכר ובבית כור אחד בעין תוספת קב וממחза על הרבעין להשלימן לט' קבין והדרי למוכר. **מאי לאו זובין ליה כוראים** - דהא לא קטני ואם שיר בית כור ט' קבין כדקתו רישא בית כור עפר אני מוכר לך אלמא אפי' בבקעה גדולה קאמר ט' קבין הדרי למוכר וקשה לר"ג דאמר מחילה הוין כל היכא דלא מטי טפי מרובע לכל סאה. **ומשני לא זובין ליה כור** - דארישא קאי דאיiri בבית כור ועליה קטני دائ הוו ט' קבין הדרי דaicא טפי מרובע לכל סאה ונפקא להו מתורת מחילה. **ה'ג וונגנה בית חצי קב Mai לאו זובין ליה סאותם ואפ"ה לא אמרי** נותן רובע לכל סאה ואי אייכא יתירטה משחו למילתא דחצוי קב הדר הא לא אמרי אלא כיון דה"ל בין הכל שיעור גנה לא מחיל איןיש כרב הונא והדר ואע"ג דלא מטי אלא רובע לסאה ומשני לא זובין ליה סאה גנה והלך רובע הוא דהויה מחילה טפי מרובע יעשה חשבון אבל חצי קב דaicא שיעור גנה הדר. **ה'ג וכדברי ר"ע בית רובע Mai לאו זובין ליה סאה לא זובין ליה חצי סאה** - והכי קפריך Mai לאו זובין ליה סאה ואפ"ה לא אמרי' נותן חצי רובע לכל חצי סאה דהויה מחילה אלא כיון דהויה ליה בין כל המותרות שיעור גנה הדר כרב הונא חצי רובע הויה מחילה לחצי סאה כי היכי דרובע הויה מחילה לסאה ומשני זובין ליה חצי סאה הלך חצי רובע הויה מחילה וטפי מחצי רובע יעשה חשבון רובע דהויה שיעור גנה ייחזר כן נראה בעני ועיקר וכן מצאתי כתוב בספרים מדוקים ולשונות אחרים יש ואין בהן ממש ואמרי' בית סאותם שיעור גנה בבית כור שיעור שדה והבל הוא ודברים ריים דט' קבין שיעור שדה וחצי קב שיעור גנה וגם מפרשין דל"ע לית ליה יעשה חשבון בגנה אלא רובע ייחזר פחות מרובע הויה מחילה והבל הבל דהא ודאי אית ליה מחילה כדפרישית דכי היכי דאמרו בשדה רובע לסאה הויה מחילה הוא הדין בחצי רובע לחצי סאה הויה מחילה וכן לגנה חצי רובע לחצי סאה הויה מחילה יותר מחצי רובע לחצי סאה יעשה חשבון לר"ע כמו לרבען אבל רובע לחצי סאה ייחזר לר"ע ולרבנן יעשה חשבון עד שייהו חצי קב

תוספת על חצי סאה דהכי הוי שיעור גנה וגם מפרשים דרבע לסתה בגין
לרבנן יעשה חשבון כיiter מרובע לשדה ופחות מרובע הוי מחילה בגין כרובע
בשדה וכל סברות הללו הבל הון ומטעין הון. **בעי רב אשוי** - מכר לו שדה כגן
שמכר לו סאה או סאותים והותירו יותר מב' רביעין לסתאות אבל אין ט'
קבין דהו להו בתורת יעשה חשבון. **ונעשית גנה** - ביד לוקח קודם שהחיזיר
לו לא מעות ולא קרקע גדל נהר לכאן או נובע מעין לכאן דה"ל ראוי לגנה
כדכתייב והשקיית ברגליך כגן הירק (דברים יא). **מהו** - מחייב לו לוקח למוכר
מי אוליןفتر שעט מכירה ויעשה חשבון רצה נוטל מעות רצה נוטל קרקע
או דלמא כיון דתקננתא דרבנן היא משום ייפוי כח דמוכר שלא יפסיד מיעוט
קרקע שאין ראוי לכולם השטא דה"ל חצי קב' גנה וחשוב שדה צריך שיטול
את שלו ויחזיר לו לוקח קרקע ולא מעות א"ן מכראה כשהיא גנה ונטיבשה
ונעשית שדה ביד לוקח מי אוליןفتر שעט מכירה ויחזיר לו החצי קב' ולא
מעות או דלמא השטא נמי יש לנו לעשות תקנה למוכר הוואיל ונעשית שדה
וain ראוי לו בפניהם עצמו ואם רצה יטול מעות או קרקע ונראה בעני דזוקא
קמיבועיא ליה כגון דליקא בין שעט מכר לשעת מדידה אלא תורה חזורה
ועשיית חשבון דממה נפשך ליכא מחילה אבל היכא דמעיקרא הוי מחילה
ולבסוף לא הוי מחילה ודאי בתור מעיקרא אולין כיון דמחל מחל כגן אליבא
דרב הונא שמכר לו מתחלה סאותים שדה והוא שם מותר ב' רביעים רובע
לסתה דהו מחילה והשתא נעשית גנה ביד לוקח והוי בתורת חזורה לרבות הונא
התם ודאי מודי רב אשוי דבתר מעיקרא אולין שהרי מחל ונתן לו הב' רביעין
וכן עיקר. **תנא אם היה** - ההוא שדה שמכר סמוך לשדהו אחר אפילו אם
הותיר כל שהוא על ז' קבין ומהצאה לכור מהחייב לו קרקע ולא יעשה חשבון
זה איז לאיצטורי לשדהו ואע"ג דלא הוי ההוא מותר ט' קבין ייחזיר לו
קרקע וכיון דלא מפסיד מוכר בהזורת קרקע מידיא לא נייפה כחו לכוף הлокח
לקנותו אבל אם הותיר כל שהוא על הבית כור כגן פחות מרובע לסתה א"ן
ז' קבין ומהצאה לכור דליקא טפי מרובע לסתה ודאי מחילה היא ולא הדר ליה
לא קרקע ולא מעות וכן פסק רבינו חננאל ואית דמפרשין דהאי כל שהוא
אפילו פחות מרובע לסתה קאמר דיחזיר ולא מחל הוואיל ויש לו שדה בסמוך
לזה ולא מילתא היא דא"כ מי אני ליה הון חסר הון יתר דקאממר ליה
צדקתי מתני' וא"ן לא אמר הון חסר הון יתר הא אוקמיין דסתמא נמי כהון
חסר הון יתר דמי. **בור מהו שתפסיך** - בין ההוא מותר לשדה ולא יחשב על

שזהו ויעשה חשבון ואם תמצא לומר דבר שאין מפסיק. **אמת המים מהו** - נראה בעיני דגרסינו דרך הרבים מהו כגון שיש כאן שביל של ט"ז אמה שהולכין ממנו לשדות אבל רה"ר ממשaic לא מימר דבר אין לך הפסק גדול מזה וכולחו באם תמצא לומר דבר שאין מפסיק מפרשינו להו. **ופרכלינו כלפי ליא** - בנגד מה שונה במשנתנו כאן ולאן הדבר נוטה כדאמרינו בברכות (דף נח) חצבי לנهراء כגни ליא הקידירות שלמות הולכין לנهر לשאוב בהן מים אבל השבוריין להיכן הולכין והנ' במתני' איפכא מסתברא דהמותר לא הוא מחילה אבל הרביעין אמרנו דהו מחילה הלך היל' למיתני' כדי מצטרץ לא את המותר על הרביעים בלבד הוא מחזר דמיון דאי' קרקע טובא לא מחל בשלשים רביעין של בית הוא מחזר דמיון דאי' קרקע טובא לא מחל מיידי והוא הדין לעניין הפחת דמיון דחסר טפי מרובה לסאה לא מחל מיידי כדאמרינו לעיל אם בא לנפות מנפה את כולו וכ"ש לעניין קרקע כדאמרינו בהמודר פירות (לעיל בבא בתרא דף צד). **מדה בחבלכו** - האומר לחבירו ב' לשונות הללו הסותרים זה את זה בית כור עפר אני מוכר לך מדה בחבל ההן חסר ההן - יתר ביטל לשון אחרון זה דהינו ההן חסר ההן יתר את לשון הראשון דהינו מדה בחבל ואפיקו פיחת רובה לסאה או הוtier רובה לסאה הגיעו דס"ל להאי תנא דכל שני לשונות של מכירה שסתורים זה את זה תפוס לשון אחרון דחרור בו בתוך כדי דבר מן הראשון.

דף קה.א

ביטל מדחה בחבל ההן יתר - ואם פיחת כל שהוא ינכה ואם הותיר כל שהוא יחזיר. **דברי בן ננס** - ופליגי רבנן עליה בגמרה. גמ'. **חולקין עליו** **חבריו** - לדידיהו הוי ממון המוטל בספק וחולקים דמספקה להו אי אמרינו תפוס לשון ראשון או לשון אחרון כدمפרש לקמיה מתני' דמרחץ ומיהו רב סבירא ליה כבן ננס כדלקמן בשמעתין אמרי כי רב איסטרא מה מעי מה מעי וכו'. **תנינא** - בבבא מציעא בפ' השואל. **שכר מרחץ לחברו בשנים עשר וכו'** - דא"ל וכי מרחץ זה אני משכיר לך בי"ב זהובים לשנה דינר זהב לחיש ואotta שנה שנת עיבור הייתה ואי תפיסינו לשון ראשון נתעברה לשוכר ולא יתן אלא שנים עשר זהובים לשלה עשר חדשים כדתנן התם המשכיר בית לחברו לשנה נתעברה השנה נתעברה לשוכר ואי תפיסינו לשון אחרון נתעברה לשוכר וחייב ליתן לו י"ג זהובים כדתנן נמי התם השכירו לחדים

נתעbara השנה נתעbara למשcir והכא בלשון ראשון השcir לו בית לשנה
ובלשון אחרון השcir לו לחדים והרי שתי הלשונות סותרין זה את זה.
חלוקת - יתנו לו שכר חצי החדש דממו המוטל בספק חולקין דמספקא להו
אי תפוס לשון ראשון או לשון אחרון. **אי מהתם הוה אמיןא** - דין חולקין
עליו חבריו על בן ננס דהתם נמי מודי בן ננס דיחולקו משום דaicא למימר
מיידך קא הדר ביה מלשון ראשון ותפוס לשון אחרון ונתעbara למשcir
ואיכא למימר שלא הדר ביה מלשון הראשון ונתעbara לשוכר אלא פרושי
קמפרש דאיינו משcir לו לשנה שלמה ויקבל שכירותו בסוף השנה כדיין
שכירות שאינה משתלמת אלא לבסוף אלא מדינר זהב לחיש הוא משכירה
כדי שיטול הדינר בכל חדש וגם אם ירצה לחזור בו מלהשכירה לסוף חדש או
לסוף שני חדשים יוכל להוציאו מביתו ואינו חייב להעמיד לו בית אחר הליך
כיוון דaicא למימר תפוס לשון אחרון דשמא חוזר בו ואיכא למימר תפוס
לשון ראשון-DDלמא לייא הכא לשון אחרון כלל אלא פירוש בעלמא לראשון
הליך יחולקו. **אבל הכא** - במתניתין. **וזראי הדר ביה** - שלשון אחרון מכחיש
את הרaison אימא לא פלייגי רבנן עלייה אלא תפוס לשון אחרון. **קא משמע**
לו - רב דחלוקין עליו דהתם לא הו טעמייהו אלא משום דמספקא להו אי
تفسין לשון אחרון או לשון ראשון DCיוון דבתוך כדי דבר אמר שתי
הלשונות אין ידוע על איזה נתכוין יותר ולא משום דaicא למימר דפרושים
קמפרש דהא זראי מכחיש לשון אחרון את הרaison. **הלך אחר פחות**
שבלשנות - אחר אותו הלשון שמחיות כהו של לוקח דמספקא ליה אי
תפוס לשון ראשון או אחרון ויד המוכר שהוא מוחזק בקרקע שלו על
העלונה הליך היכא אמר ליה מדה בחבל והן חסר והן יתר חזין אם הותיר
כל שהוא להכי אמר מדה בחבל וייחזר ואם פיחת כל שהוא להכי אל ההן
חסר ההן יתר שהיה ירא שמא לא יהיה כאן בית כור שלם והגינו. ומתחמה
גמר זו ולא סבירא ליה - מדקאמר שמואל זו דברי בן ננס ולא קאמר
חלוקת עליו חבריו על בן ננס כי היכי דאמיר רב לעיל אלמא לא סבירא ליה
בן ננס שלא אזלין אחר לשון אחרון אלא מספקא לו כרבנן. **ימול לחזור בו**
אפיו בסאה אחרונה - ואע"פ שימוש עשרים ותשעה אינה משכירה דcolsיה חד
מקח הוא ועד דמשיך לכ.colsיה לא קני מיידי כדאמרין בפ' הזהב (ב"מ דף מז)
ڌיכא דמכר ליה חמור בפרה וטלחה ומשיך את הפרה ולא משיך עדין את
טלחה שניתן יכולין לחזור משום שלא הוא משכירה מעלייתא. **ראשון ראשון**

קנה - דכיוו>D אמר ליה סאה בסלע כל סאה וסאה הוה ליה חד מוקח ומשיקת כל אחת קנאתה אלמא ס"ל לשמואל תפוס לשון אחרון בן ננס. **אלא** זו וסבירא **ליה** - דאע"ג דקאמר זו דברי בן ננס לאו משום דלא ס"ל הכי אלא לאשਮועין דפליגי רבנן עליה אתה. **ומי ס"ל** - דתפסינו לשון אחרון. והאמיר **শמואל** - עלה דזהיא משנה דמרחץ דקתני יחולקו את חדש העיבור בבא לב"ד באמצעות החדש ואמר לו צא מביתי או תן לי שכר החדש הזה עסקין וכי מספקא לנו איזה לשון נתפס אמרין העמד ממון על חזקתו ומה שדר בה כבר לא מפקין מיניה דלמא לשון אחרון איתך לנו למתקפת ומה שלא עבר מכם החדש או יצא או יתן שכר דאמרין העמד קרקע בחזקת בעלייה אלמא לשמואל נמי מספקא ליה כרבנן והולך אחר המוחזק. **כולו למשפיר** - העמד קרקע בחזקת בעליים. **בסוף החדש כולו לשוכר** - העמד מעות על חזקתו ומדמוקי לה שמואל בבא באמצעות החדש אלמא ס"ל הכי די לאו דס"ל הכי Mai דוחקיה לאוקמה הכי לוקמה בין בבא בתחלת החדש בין בבא בסוף החדשقرب וכרב נחמן דפליגי עליה דזהיא משנה בפרק השואל אלא מדדHIGH לאוקמי הכי היינו משום דס"ל הכי ופליג אדרב ואדרב נחמן דפליגי עליה ואתהஇeo לתרוצי למימר הכי הלכתא.

דף קה.ב

אלא לעולם - האי דקאמר זו דברי בן ננס היינו משום דלא סבירא ליה תפוס לשון אחרון אלא ספיקא היא ואזילין בתר חזקה כרבנן דאמר הילך אחר פחות שבשונות ודקשיא לך מהא דרב ושמואל דראשוון ראשון קנה דמשמע תפוס לשון אחרון לאו היינו טעונה דהוא הדיין אי אפיק ואמר סאה בסלע כור בל' אני מוכך לך דראשוון ראשון קנה משום דמספקא לנו אי תפיסינו לשון ראשון או לשון אחרון אזילין בתר חזקה. **זהתטם** - גבי מרחץ טעונה מי יחולקו משום דתפיס כל אחד החצי כדוקימנא בבא באמצעות החדש והוא הדיין לרבען דזלי בתר פחות שבשונות שהמוכר מוחזק הוא וכגון שקבל כבר הדמים הכא נמי גבי ראשון קנה היינו טעונה דהוא תפיס דמה שתפס לא מפקין מיניה ולא משום לשון אחרון דהוא הדיין אי אמר איפכא והוא ליכא למימר דשםואל בגין ננס סבירא ליה דתפוס לשון אחרון כדאמר ראשון ראשון קנה דמשמע תפיס לשון אחרון והאי דוקי למתיini דחתם בבא באמצעות חדש כו' היינו טעונה כדאמרן לעיל דaicא למימר מיהדר

קמהדר ביה ואיכא למיימר פרושי קמפרש אבל היכא דזודאי קהדר ביה סבירא ליה תפוס לשון אחרון בגין ננס ליכא למימר המכ דיון דאמר זו דברי בגין ננס משמע דלא סבירא ליה ועוד דבזה לא פליג שמואל עליה דרב דאמר חלוקין עליו חבריו על בגין ננס ואשਮועין דזהיא משנה דמרחץ רבנן היא ולא מספקא לנו אי פרושי מפרש אי לא אלא ודאי מיהדר הדר ביה ומחייב לשון אחרון את הראשון ואפ"ה קטני יחולקו דלא אמרינן תפוס לשון אחרון אלא ספיקא היא וכיון דasmouinן רב התם גבי מרחץ מיהדר קהדר ביה ולאו פרושי קא מפרש שמואל נמי הци סבירא ליה ועוד דশמואל נמי קאמער אבל חכמים אומרים כו' אלמא סבירא ליה זהיא משנה דמרחץ רבנן היא ומיהו ליתא הלכתא כרב דאמר בסמוך אי הווי התם הוה יהיבנה כולה למשכיר דתפוס לשון אחרון בגין ננס ולא כשמואל דאוקמה בא בא אמצע החדש אלא כרב נחמן דפליג עלייהו התם ואמיר קרקע בחזקת בעלייה עומדת ואפילו בא בסוף החדש כולו למשכיר שהספק לאו עכשו נולד שמתחלת החדש נולד והעמד קרקע על חזקתו ונמצא שדר על בית של חברו וצריך להעלות לו שכר ווא"ג דאפיק מיפך וא"ל מעיקרא מדינר זהב לחיש בשנים עשר זוהבים לשנה קאמער רב נחמן נמי כולו למשכיר דעתמא לאו משום תפוס לשון אחרון הוא אלא ספקי מספקא ליה כשמואל רבייה וספקא שדי לה אתחלת החדש וקרקע בחזקת בעליו תעמידנו והци הלכתא דאמירין בפרק המקובל והוא קיימת לנו כרב נחמן דאמר קרקע בחזקת בעלייה应急管理 התם לאו מלטה שעבד לאיגלווי היא כו' וגבוי מתני' דהכא נמי ליתא הלכתא בגין ננס לתפוס לשון אחרון אלא ספיקא היא כשמואל וכרב נחמן וקרקע בחזקת בעלייה עומדת והלך אחר פרחות שבלשונות רבנן ויד מוכר על העליונה וגבוי כור בשלשים סאה בסלע נמי כיון דמטלטלי נינחו מודיע רב נחמן דראשון ראשון קנה דמאי דתפיס תפיס דבקרקע היא דאמירין לעולם בחזקת בעליים הראשונים קיימת דקרקע איינו נגוזת אבל במטלטלי הלך אחר המוחזק משנהיהם. בפ"ק **דסנחדאין** (דף יז) אמרי בי רב [רב] הונא - והאמיר רב הונא אמרי בי רב אלא רב המונא כלומר כל היכא דאמירין אמרי בי רב דמשמע תלמידי דרב הינו רב המונא שהיה תלמידו של רב ואמר ההלכה משמו של רב והכי מוכח לקמן דפרכינן והא אמרה רב חזא זימנא. **איסטרא מהי מעי מאה מעי איסטרא איסטרא** - אמר לחבירו בכמה חפץ זה אמר ליה איסטרא מאה מעי ונתרכזו מהי מעי חייב לו ואם אמר מהי מעי איסטרא חייב לו

איסטרא. **תפוס לשון אחרון** - כבן ננס איסטרא סלע מדינה והוא חצי דינר שהוא שמיini שבשלו צורי כדאמרין בהחולב בהתקע לחבירו (ב"ק צ) וחצי דינר תשעים ושש פרוטות שהפרוטה אחד משמונה באיסר והחצי דינר שלוש מעות כסף שהוא ו' פונדיוני והפונדיון שני איסרין הרי שנים עשר איסרין לחצי דינר תן לכל איסר ח' פרוטות הרי תשעים ושש נמצא מאות מעי דהינו ק' פרוטות יתרים על איסטרא ארבע פרוטות, מעות סטם הינו פרוטות של נחשת והכי מוכח בפרק הזהב (ב"מ מה) דאמרין תא שמע הפורט סלע מעות עשר שני ב"ש אומרים בכל הסלע מעות כו' השთא לב"ש לגבי פריטי מחלلين כו' אבל של כסף שיש ששה בדינר נקראין מעות כסף. אי **הוא הטע** - כשהוא מעשה לפני ר"ש בן גמליאל ולפני ר' יוסי ואמרו יחולקו. **זה היבנה כולה למשכיר** - משום שתפוס לשון אחרון. **מהו דתימה** - לאו משום דעתך ליה שתפוס לשון אחרון קאמר היבנה כולה למשכיר אלא משום דעתך למיימר פרושי קምפרש ולא מיהדר הדר בה כל אלא נתכוון ליטול דינר זהב לכל חדש והיה נראה שמא תעביר השנה ופירש לך שנה דamer לך י"ב דינר לשנה לא בשנה מעוברת קא אמינה אלא בשנה פשוטה שגיעה דינר לכל חדש אבל היכא דאייכא למיימר פרושי קምפרש ולא יסתורו הלשונות זו את זו יש לנו לומר דמפרש הוא ואני חוזר מדברו והלך ודאי איזיל בתר לשון אחרון דפירוש הוא הראשון אבל איסטרא מאות מעי שהאיסטרא צ"ו פרוטות וסותרין הלשונות זה את זה והאי דקאמר איסטרא מאות מעי כאילו אמר צ"ו מעות מאות דמי אלא שכח היו רגילים לדבר בקוצר לשון לקרות לצ"ו פרוטות איסטרא הטע קאמר רב לך אחר המוחזק כשמואל ורבנן דפליגיaben ננס. **קמ"ל** - רב דכבר ננס סבירה ליה וזה דאיסטרא מאות מעי לבסוף איתמר כן נראה בעני ובבבא מציעא פרק השואל הכי גרסין ליה מהו דתימה פרושי קםפרש קמ"ל ולא גרסין אי מההטע הוה אמינה פרושי קא מפרש דבאה דאיסטרא מאות מעי פרושי קא מפרש לייכא למיימר דודאי איסטרא הוי פחות ממאה מעי ודמי ממש למתניתין דהן חסר הון יתר מדה בחבל ורבינו זקני זכ"ל בבבא מציעא (דף קב) כך פירש אי מההטע הוה אמינה טעמא דאיסטרא מאות מעי לאו משום שתפוס לשון אחרון אלא דהאי כולה חד לשון הוא אלא פרושי קםפרש סלע גדול שהיה שווה מאות פרוטות וכי אמר ליה מהו מעי איסטרא הכי אמר ליה מהו איסטרא רעות שאין שווות אלא סלע ולא נהירא לי כלל זהה רב לאו דוקא איסטרא נקט זהה הדבר אי

казמר צ"ו פרוטות דליך למייר פרושי קמפרש כי Kazmer אחרי כן מאה פרוטות ועוד אדרבה מתניתין אייכא למייר פרושי קמפרש [בשני עניינים] כדאמר לעיל וכדפרישית לבסוף והשתא דסבירה ליה לרבות לשון אחרון בעינן לפירוש הא דרב ושמואל אמרי תרוייהו כור בשלשים סאה בסלע ראשון ראנון קנה לרבות טעמא משום תפוס לשון אחרון ואי אפיק מיפך לומיר סאה בסלע כור בשלשים לא קנה עד שימושך סאה אחרונה ולשמו אל דמספקא ליה ואוקימנא לדידיה משום דמאי דתפיס תפיס בתרוייהו אמרין ראשון ראנון קנה.

דף קו.א

מתני' בסיינוי ובמצרים - האומר לחבירו בית כור עפר אני מוכר לך בתוך הסימני והמצרים הללו שאתה רואה הכל קח לך. **פחות משותות הגיעו** - דהיינו טפי מרובע לסאה כפלים כפלים דשותות היינו קב לסאה וה"ג טעמא דלא דמי להן חסר הן יתר דחתם הוא שיעוריה ברובע לסאה אבלanca בעי טפי זהה כיון דאמר בית כור עפר אני מוכר לך כהן חסר הן יתר דמי כדוקימן לעיל והשתא דאמר בית כור בסיינוי ובמצרים אני מוכר לך מטפין שיעורא ואמרי' אפיקו פחות משותות הגיעו דכיון דהראה לו המצרים כמוון דזבין ליה שדה זו סטמא דמי כמהות שהוא בין קטן בין גדול אלא דאהני מי דאמר בית כור שיהא קרובה לבית כור שאינו חסר יותר משותות וכן דלא להיות מותר יתר על שתות. **הכי גרצי' בסדר המשנה פחות משותות הגיעו עד שתות ינכה** - ובגמ' פלייגי אמראי בשותות עצמה אי הוא כפחות משותות והגיעו וה"ק פיחת מן הבית כור שתות וכ"ש פחות משותות הגיעו אבל יותר משותות ולמטה עד שתות ולא שתות בכלל ינכה או דלמא שתות כיתר משותות וה"ק פחות משותות הגיעו כלומר אם יש אונאה בינהו פחות משותות כגון שהותיר או חיסר פחות משותות הגיעו אבל יותר משותות עד שתות ושותות בכלל ינכה. **ינכה** - מן הדמים ואם הותיר יחויר לו קרקע והאי שתות בכלל ינכה. **או משום דין אונאה דין אונאה** אלא למיטלטי אבל במרקעי אין אונאה שאם מכיר לו שוה פרוטה במנה או שוה מנה בפרוטה הגיעו אלא שיעורא דרבנן היא דהכי מחייב איניש היכא אמר בסיינוי ובמצרים טפי לא מחייב. **שתיות** - הגיעו כפחות משותות היכא דאל' בסיינוי ובמצרים וה"ק פחות משותות ושותות הגיעו דהאי דקתי נמי פחות משותות הגיעו היינו פיחת מן הבית

כור שתוות וכ"ש פחות משתות הגיעו וממתני' דקתני עד שתות ינכה משמע
ליה לרבות הונא עד ולא עד בכלל ולרב יהודה עד ועוד בכלל. מיתיבי - לרבות
הונא. הכל גרסין בתוספתא (פ"ו) בסימנו ובמצריו פיחת שתות או הותיר
שתות כשות הדיניין הגיעו בכתובות בפרק אלמנה ניזנת (דף צט) תנן שום
הדיניין שפחטו שתות או הותירו שתות מכון בטל - שום הדיניין ב"ד שירדו
לשום נכסים יתומים למכון למזון האשנה והבנות. והוא שום הדיניין - דעתות
שתות דידחו הוי ביטול מכך יותר משתות כדתנן בפרק אלמנה ניזנת
כדפרישת וכיון דמדמי שתות דמכירת בית כור דמתני' כשות הדיניין אלמא
כיתר משתות הוא ויחזר וקשה לרבות הונא והאי דקתני הגיעו لكمיה מפרש
לה שפיר. אמר לך רב הונא ולטעמיך הגיעו קתני - דמשמע דהוי כפחות
שתות ואדקשיות לי מרישה תקשי לך מסיפה אלא ודאי ה"ק פיחת שתות
או הותיר שתות הגיעו כשות הדיניין אמרי' נמי הגיעו ורשב"ג הוא דפליג
בכתובות ואמר א"כ מה כח ב"ד יפה ולכך הוי מכון קיים והגיעו דקתני הכא
אטורייהו קאי דהוי שתות דידחו כפחות משתות וקשה לרבות יהודה ואמר לך
רב יהודה לדידי נמי לך דaicא לתרוצי כשות הדיניין ולא כשות הדיניין כו'
דהאי דקתני הגיעו לאו משום דשתות הוי מהילה כפחות משתות ולעלם
שתות כיתר משתות ויחזר והאי דקה מדמי ליה לשום הדיניין ה"מ בשנות
כי היכי דבושים הדיניין לא הוי מהילה ה"ג לא הוי מהילה ולא כשות הדיניין
דבושים הדיניין הוי השותה ביטול מכך כדתנן התם מכון בטל ואילו הכא
הגיעו כלומר אין המקח בטל אלא מקחו קיים ויחזר - כדתנן במתני' עד
שתות ינכה ואתא לאשמעין ע"ג דdemo להazzi דבຕורייהו שתות כיתר
שתות אפ"ה התם ביטול מכך ואילו הכא המקח קיים והtam הינו טעמא
dicyon דעתו ב"ד חוזרים מכל מה שעשו אבל הכא דבຕורייהו חפצים במכר זה
למכור וזה ליקח המקח קיים והאונאה יחזיר כן נראה בעיני שיטה זו וכן
עיקר דליך הכא תיובתא לא לרבות הונא ולא לרבות יהודה וה"ג מסתברא
מדתרכין כשות הדיניין ולא כשות הדיניין כו' ואין כתוב בספרים אלא כשות
הידייניין הלך ליכא לפרש דמסקנה דמן אמר דאמר ולטעמיך הוא כו' יש
לשוןנות אחרים ואין בהן ממש וזה שלוי והוא עיקר (והשתא לא אפשרית לנו אי
רב הונא אי כרב יהודה) ויש מפרשין אמר לך רב הונא ולטעמיך הא
מתרצה היא משבשתא היא דקתני הגיעו דאי שתות כיתר משתות דמי ינכה
אייבעי ליה למימר ואמאי קתני הגיעו אלא הכל קתני לה בסימנו ובמצריו הרי

זה כשות הדיניין לשתות דלא יהבנן ליה ז' ומחייב לכור ולא כשות הדיניין ממש כלומר ולא לגבי מכח כשות הדיניין הוא דאיילו כשות הדיניין שתות בטל מכח ואיילו הכא הגיעו עד שתות ושתות עצמו הגיעו ולשון זה כתוב בספרים אלא כשות הדיניין ולא כשות כו'. אמר ליה - ההוא מוכר לרבות פפה הך קרקע דמזבנה לך הויא עשרים גריוי מישחא עשרים סאין מדתה וכגון דאמר ליה בסימנו ובמצרו ולא הויא אלא חמיסר דהינו פחות רביע. אמר ליה - אבי לרבות פפה סברת וקבילת. הני מילוי - מתניתין היכא דלא קים ליה לולוח במדת השדה אבל מר קים ליה בגויה מכיר אתה שדה זו ויודע היית שאין בו אלא חמישה עשר וכיון DIDUT מחלת והכי הלכתא.

דף קוב

והא עשרים אמר - ולדעת כן אמר לי כך שישלים לי הפחת משדה אחר או ינכה לי מן הדמים לדעת כן אמר לי עשרים שהוא עצמו היה סבור דהויא כ' ועל מנת להשלים לי מדת כ' אמר לי עשרים. אל - אבי מצי למימר לך זהαι דקאמר כ' לא תחת לך כ' שהרי גם הוא היה יודע שאין בשדה אלא חמיסר אלא דעתיפה כעשרין של שדה אחר אמר לך ולהשביח מקתו אמר כן. תניא ר' יוסי אומר כו' - אידי دائירי במתני' במוכר קרקע לחבירו במדה ומצא יותר מכדי מדתו דמחזיר ולא אמרינן בטל המכט נמי להך דאיתמר لكمן שני אחין שחלקו ובא להן אח דקאמר שמואל מקמצין מחזיר את מה שיש לו יותר דומיא דמתני' ואגב גרא דההיא קטני ברישא הך ברייתא לאשਮועין דחלוקת בגורל קニア דעתה פלייגי רב ושמואל היכא ד החלקו ובא להן אח דדמייא להך דר' יוסי שלא על הגורל לכולן. האחין שחלקו - ביררו שנים ושלשה חלקין שוין ואח'כ יפילו גורלות וה'ה לשותפין. כיון שעלה כו' - שנפל הגורל על אחד מהם והוברר חלקו. קנו כולן - כלומר זה קנה למורי בגורל ולא יוכל לחזור בו ואם הם שניים זה קנה חלקו שנפל עליו הגורל וגם קנה קנה דעת מי יפול גורל שני כי אם על השני ואם ג' אותו שנפל לו הגורל קנה חלקו והשנים קנו בין שנייהם שני החלקים לחלוק ביניהם כל שעה שירצוו אף לחלק בעניין אחר ואחר כך יפילו גורלות ומיהו היכא דנפל הגורל לכולן פשיטה דקנו כולן וاع'ג דלא אחזוק כל אחד בשלו דכיון דמוחזקין ועומדין הוא כולן בכל הקרקע אין הגורל מקנה להן כלום אלא מבירר לכל אחד חלקו המגיעו ולא שנא קרקע ולא שנא מטלטlein כיון שעלה הגורל לזה קנה חברו

כמו כן חלקו המגיעו מיד ללא נפילת גורל דהא לא מפליג גمرا בין מקרים
למטרלין הכא מיידי). מ"ט - במאי קנו הרי לא נפל גורל ולא החזיקו כל
אחד בשלו עדין دائ Achzuk Mai למים. **בקלפי ואורים ותומים** -
כదאמרין ביש נוחלין (לקמן בבא בתרא דף קכב) אלעזר מלובש אורים
ותומים ויהושע וכל ישראל עומדיין לפניו קלפי של שבטים וקלפי של תחומיין
מנוחין לפניו והיה מכויין ברוח הקודש וכו'. **אמר רבashi** - לעולם כתחלת ארץ
ישראל קונה גורל ודקשיה לך אי מה להלן כי הינו טעונה דלא צריךcoli
האי משום דגמרה בלבב שלם ומKENO למי שיעלה הגורל מיד מהני גמר דעתם
עם הגורל כאורים ותומים דמהני אפיקו היכא דלא גמרי ומKENO דבאהיה
הנהה דציתתי להazzi ונשמעין זה לזה לחלוק בגורל כדי שיטול כל אחד חלקו
בפני עצמו דאין חפצים עוד בשותפות הלכך אין רוצין שיהא עוד עוכב בדבר
וגמורו ומKENO אהazzi כן זוקק אני לפרש שהרי אין כתוב בספרים אלא אמר
רבashi הלכך לא בא לסתור טumo של ר' אלעזר אלא לתרצו. **שני אחין**
שחלקו - קרקעות. **בטלה מחלוקת** - ויחלקו לכתלה בשלשה חלקים
ובגורל דנהי נמי דנפל גורל לאחד מהן קנו כולם הני מיili היכא דחלקו כראוי
אבל היכא דכל אחד נטל יותר מחלוקת חלוקה בטעות הוא והדרא. **מקמצין** -
נותל כל אחד שלישי מחלוקת ונוטניין זהה כגון שירשו שש שדות ונטלו זה שלש
זהה שלש ובא להן אח זה נותן לו שדה אח זה נותן לו שדה אחת הרי לכל
אחד שני שדות והם שווים. **הדר דין** - ככלומר חוזרתחלוקת בשביל שנטו
חלקים שלא מדעת אח השלישי. **אלא מעטה הני בי תלתא** - אחין או שותפין
דקימי ואזול בי תרי מיניהם ופלוג بلا ידיעת השלישי בשלשה חלקים בפני
שלשה בית דין הדיווט כדאמרי באלו מציאות (ב"מ דף לב). **הכי נמי**
דבטלה מחלוקת - כשיבא השלישי ויאמר אני חפצ בהז חלוקה בתמיה,
מהכא שמעין דפשיטה להו דתלתא אחים או תלתא שותפין אי נמי תרי אח
או תרי שותפי כדמוכח באלו מציאות (שם בא מציעא דף לא) באיסור ורב
ספרא דבעוד עיסקאה בהדי הדדי והלך רב ספרא ופלג بلا דעתא דאיסור
באפי תרי כי ופלג חד بلا דעתא דחבריה וכגון דפלג بلا דעתא דחבריה
באפי תלתא ואת ליה סהדי דפלג כדאמרין באלו מציאות תתקיים החלוקה
וain חבריו יכול לערער עליה ואם חלק שלא בפני בית דין לא כלום הוא ומה
שהסבירו הנכיסים השביחו לאמצע והני מיili מיידי לצריך שומה אבל חלוקה
מעות דלא צריך שומה אין צריך לחלוק בפני ב"ד. **אדעתא דברי תלתא** -

בשלשה חלקים חילקו הכל דמטי לכל חד חלק הרואין לו הילך לדעתו לא חיששינו דאילו הוה הכא נמי הוה פlige בגורל אבל הכא דאגלאי מילתא לבסוף דנטל יותר מדי טעות הוא ובטלה מחולקת. ולשםואל דאמר **מקמצין אלמא קם דין** - דכל מי שנוטל דבר הרואין לו אלא שאינו נוטלCSI כשייעור הרואין לו אלא יותר וה"ה לפחות קאמיר שמוואל דמאי דתפיס תפיס אי הכא אמא אמר שמוואל יכול לחזור בו מוכר ואפילו בסאה אחרונה ומוציא מיד הלוקח כ"ט סאין שבאו כבר לידיו ואמא הא כיון דהוה ראוי ליטול כור כדאיתני ליה מוכר במה שזכה כבר יזכה אף על גב דלא בא לידי CSI כשייעור הרואין לו אלא לאו שמע מינה דהדר דין היכא דנטל פחות וכל שכן היכא דנטל יותר כدلעיל וקשייא דشمואל אדشمואל.

דף קזא

ומשנין התם - גבי מקה וממכר עובוד רבנן מילתא כו' כלומר לכך תקנו ואמרו חכמים שיווכל לחזור עד שימוש כל מקחו דברת דעת הלוקח והמוכר אזי רבנן דהכי ניחא לתרוייתו ניחא ליה לлокח שיויכלו שניהם לחזור עד גמר משicket כל המקח שאם תיזול יוכל הלוקח לחזור וגם ניחא ליה למוכר שאם תוקיר בתוך כך יחוור בו הילך לדעתו כו' מכיר מוכר וקנה לוקח שייחזו בהן אפי' בסאה אחרונה ובסיפא דAMILתיה דקאמיר ראשון ראנון קנה היינו לפי שכל סאה וסאה משמשכו נגמרה שחורתנו אבל גבי חלוקת קרקע ודאי ניחא להו להפטר מהר זה מזה ויזכה כל אחד ואחד בחלוקת יטרח בו דקדים דבי שותפי לא חמימא ולא קרייא והילך התם קם דין. **ה"ג האחין שחלוקת** - ובשני אחין מיירוי ומיהו ה"ה לג'. ובא **בעל חוב** - דאבותהן. **בטלה מחולקות** - אותה חלוקה בטלה וחוזרים וחולקין בשווה מן הנשאר. יותר - הפסיד ואיינו חזר על אחיו כלל. **ורב אסי אמר** - לא בטלה מחולקת ליטול מחלוקת מהליך אחיו כרב וגם לא יותר כשםואל לגמרי אלא נוטל ربיע קרקע משדה אחיו דהינו חצי חציו או רביע יתן לו אחיו מעות דמץוי אמר ליה אני הי מסליקנא ליה לבעל חוב בזואי שהרי לא נתחייב לו אבי כי אם זואי ולדידך נמי זואי משליינה וטעמא מפרש לכמה דמספקא ליה אי כרב אי כשםואל וממוני המוטל בספק חולקין. **ורביע במעטות** - כמו או רביע מעות וכבדתנן במס' יבמות (דף נ) בפרק רבנן גמליאל ועשה מאמר ונתן גט ובעל ואמרינן או או קתני והכי פירושו יחויר לו רביע חלקו או קרקע או מעות. **יורשין הו** - תורה

יורשין יש עליהם לפרוע בין כולם חותם אביהם דמשום חלוקה לא איסתולוק מקרקיי דוידהו מבעל חוב דאבותון דסבירא ליה לרבות יש בሪה הבהיר הדבר שזכה כל אחד בחלק הרואי לו ונמצא שלא לקחו זה מזה כלום והוא הדין לעניין חזרה ביובל דאייא למאן דאמר האחין שחלוקת קוחות הן ומחזירין זה לאזה ביובל לרבות אין מחזירין וכיון דיורשין הוו הילך מחצית חלקו יחזיר לו. **חלוקת דמו -** דאין בሪה ונמצא שככל אחד נטל חלק אחיו וכאיilo החליפו זה בחלוקת של זה דמי והיינו ל��וחות וכיון דליךוחות נינהו הא ודאי כלוקח שלא באחריות דמו כאיilo אמרו זה לאזה איני מקבל אחריות חלק עלי דמי דמסתמא לא מקבל דגבי מוכר קרקע לחברו קיימה לנו אחריות טעות סופר הוא אם לא פירש בשטר המכירה הני מיili היכא דזבון קרקע לחבריה שלא שדי איניש זוזי בכדי אבל לגבי יורשת אחין דכל אחד נוטל חלקו בההיא הנאה דאייה לא מקבל אחריות על של חברו גמר ומקנה ליה לחברו חלקו למגרי שלא קיבל חברו אחריותו עליו ולא תשטעבד לו שדהו כי היכי דוידיה לא משעבדא לחברו. **ספקה ליה -** אי כירשין דמו וחיב להחזיר מחצית חלקו כרב דעל שנייהם לפרוע חותם אביהם או חלקוחות דמו ואיינו חיב כלום הילך יפרע רביע לאחיו מן השדה הנשאר לו דממו המוטל בספק חולקין או רביע מעות יחזיר לו דאמר ליה אנה הו לי זוזי והוה מסליקנא ליה בזוזי ובשביל עניותך לא אפסיד נחלתי לשון אחר פירש רביינו זקנינו בבבא קמא בפרק ראשון ורביע במעות ממש בלבד רביע בקרקע דהינו כל חלקו בין קרקע ומעות וספקה ליה אי כירשין דמו וחיב להחזיר מחצית חלקו בקרקע ולא יוכל לסלקו במעות או חלקוחות דמו ומיהו חלקו באחריות דמי וחיב להחזיר לו מחצית מה שאבד אבל במעות יכול לסלקו הילך יחזיר רביע קרקע כירשין ורביע במעות כמורב באחריות ותפוס לשון ראשון כך פירש רביינו וכן הוא שאין ממש בהאי לשון אחרון דכל היכא דפליגי בגמרה תלתא תנאי או תלתא אמוראי כי האי גוננא שהאחד ספק לו הלכה בדברי מי מן השניים הרי הוא רגיל לתפוס בדברי שנייהם במקצת סבירא ליה כי האי ובמקצת סבירא ליה כדי אבל הכא כיון דמחיב ליה רב אשי להחזיר כל חלקו כרב בין קרקע ומעות אם כן במאן קאי כשםואל הא רב ושםואל לא פלייגי בהכי אם יסלקנו בקרקע או במעות אלא אם יחזיר לו חלקו אם לאו. **בכל הני שמעתא מקמצין -** בשני אחין שחלוקת ובא להן אח ובאחין שחלוקת ובא בעל חוב ונטל חלקו של אחד מהן שיקמייך חלקו

ויתן לזה חצי השדה כרב دائורשין דמו ומיהו לא בטלה מחלוקת לחוזר וחלוק בגורל אלא ללא גורל ויתן לו חצי השדה מאייה צד שירצה ובלבך שיהא שווה כאידך ח齊ה. **והלcta בטלה מחלוקת** - היכא דחלקו שניים לשני חלקים ואחר כך בא להן אח ממדיינט היס או חלקו ובא בעל חוב ונטל חלקו של אחד מהם אי נמי אי טעו בחולקה לחלקם ביןיהם שדה שגוזל אביהן ונמצא יוצאה מתחת יד אחד מהן ונמצא שמתחללה נטל האחד יותר מחבירו דחווזרים וחולקין בשווה דדמייא לבעל חוב שנטל חלקו של אחד מהן דחווזרין וחולקין בשווה וה"ה אם נטל חצי חלקו צריך להפיל גורלות על הכל שלא פlige רב בנטל בעל חוב חלקו של אחד מהם בין כולו לחציו ושמעין נמי מהכא דהאחים שחלקו כירשין דמו ולא כלקוחות. **שלשה שירדו לשום** - נכסים יתומין למזון האשה והבנות ואין שומות בית דין בפחות מג'. אחד אומר **במנה** - דהינו מאה זואי ושנים אמורים במאטים או אחד אומר במאטים ושנים אמורים במנה. **בטל יחיד במיועטו** - כלומר בטלו דברי היחיד מפני שהוא המעת וכتنיב (שמות כג) אחרי רבים להטות. **אחד אומר במנה** - דהינו כ"ה סלעים. ואחד אומר בעשרים סלעים - דהינו ה' סלעים פחות. ואחד אומר **בשלשים** - דהינו חמישה סלעים יותר. **תידון במנה** - טעמא דכללו מפרש ואזיל לקמיה. **בעשרים** - הינו פ' דינר. **בשלשים** - הם מאה ועשרים דינר. **בצ' דינר** - מן החמש סלעים שיש בין שניים הפחותין לוקחין החצוי דהינו י' דינרים ומוסיפים על של שמונים. **עושין שומא ביןין ומשלשיין** - כלומר חושבין בכמה חלקים דהינו ארבעים דינר שיש בשלשים יותר מאותו שאמר עשרים ומאותן ארבעים תידון בשליש דהינו שלשה עשר דינר ושליש דינר על שמונים וטעמא מפרש לקמיה. **AMILTA MIZUTA** - דבר השווה הכרע בין שנייהם הוסיף ה' על הממעיטה ופחות חמישה מן המרבה ובדין הוא דתידון כוותיה במנה דהא תרוייהו של שלשים ושלמנה מודו דשויה מנה ונראה בעיני דהוא הדין אם אמר בכ"ח סלעים דלא הווי מציעתא כל כך.

דף קזב

תשעים - דינר שוויא דהינו כ"ב סלעים וחצי וכל אחד טעה מעט זה שאומר כ' מזיל שתי סלעים ומהצלה משווין זהה שאומר מנה מעלה בדים שתמי סלעים ומהצלה דניחה ליה למימר שנייהן טועין קצר זה לעלה וזה למטה ונאמר דשויה צ' דהינו כ"ב סלעים ומהצלה דהשתא אזלין בתיר דברי שנים

הפחותים ותפסת מועט תפשת ולא נלך אחראֵי מי שאומר מנה ונימא דהוא לבדו עומד על אמיתתו של דבר מכל וכל והשאר טעו. **לאחורה** - שווה עשרה יותר והניהם עשרה אחראֵי שהיה לו לתפוס בחשבון. **לקמיה** - שלקח עשרה לפניו כלומר יותר מן הראי הוסיף ולקח מחשבון שלפניו העתיד לבא שלא היה ראוי לתפוס. **מאה ועשרה שוויא** - והוא ליה למימר תידען במאה ועשרים דמאי חזית דאלת בת ראשון ושני אבל השלישי טעה יותר מدائַי אדרבה תפוס דברי השני והשלישי אבל הראשון טעה יותר מدائַי. **נקוט מיהת תרי קמאי כו'** - כלומר כיון דaicא למימר הци ואיכא למימר הци יש לנו לילך אחראֵי שנים הפחותים דמתורת מנה לא מפקי ליה כלומר שלפי דבריהם יש לנו לומר שקרוב למנה שווה אבל לא מנה בכלל ולא אחר תרי בתראי שאומרים יותר ממנה דתפסת מרובה לא תפשת והרי כולם מודים שקרוב למנה שווה הליך יתנו תשעים. **עשין שומא כו'** - כדפרישית לעיל ות"ק סבירה ליה דaicא למימר דלא טעי אייניש כלל והליך אמצעי תפוס והשאר שמא טעו ור' אלעזר בר' צדוק סבר טעי אייניש בעשרה לזלז או בעשרה להוקיר ואחרים סברי טעי אייניש ב"ג ושליש בדבר שווה יותר משמוני. **ובדין הוא דלימא** - דשויא טפי [מנה] וששה דינר דהינו י"ג ושליש יתר על שווי והאי דלא אמר היינו משום-DDיו מה שמוסף על חבריו כ' שחייבו אומר פ' והוא אומר מנה וاع"פ שאין אלו יודען איזה דברי ראשון אף"ה נושאין ונונני בדבר וכל אחד יודע מה בלבו של חבריו ולאחר שנשאו ונתנו בדבר תוקען את לבם לומר הנראה בעיניהם וכיון שידעו לחברו רוצה לומר שמוני ירא הוא לומר יותר ממנה. **אדרבה הא ארעה כו'** - ה"ז סוגיא כי היא דלעיל מפרשא כולה. **טעמא דאחרים לא ידען** - דלא מסתבר טעמייהו הלכתא עבדין כוותייהו בתמייה אלא הלכתא עבדין כת"ק דאמר תידען מנה. ה"ג **תנו דיני גולה עשין שומא כו'** - סתם ברייתא שניין כאחרים והכי גרסאי לה בפירוש ר' חננא. **דיני גולה** - שמואל וקרנא. **הלכתא כדיני גולה** - דהינו נמי הלכתא כאחרים ודלא חדא מכל דחבירתה איתמר ומשום דמילתא דפשיטה היא דהינו ה"ז לא חש הגمراה להקשות ולמיימר והא אמרה רב הונא חדא זימנא אלא היכא דלא דמו אהדי הנהו תרתי מילוי שפיר שיש שינוי לשונות בין זה לזה והטעמים שווין הtems אורחיה דגמרה לפירושי כן נראה בעני. **מתני. משנין ביןיהם - מפרש בגמ'.** **משנין ביןיהם ונותל חציה בדורות - כולה מפרשא בגמ'.** ומקבל עליו -

מוכר לחת מחציו שדהו מקום הגדר לגדור זה הלוקח חצי שדהו מכל צד מפני החיות שלא יכנסו לתוכו DSTMS מוכר חצי שדה מוכר לו כל צרכי שדה אבל היכא דמכר לו שדה שלם התם מילתא דPsiṭṭa היא שמכר לו את כלו ומה יוסיף ליתן לו יותר. **חרץ** - פושייר בלאז. ובו **חרץ** - חרץ קטן שבין הגדר לחץ הגדל. ו' **טפחים** - רחבו באורך כל השדה ובגמ' מפרש למה לי כל הנני גמ'. **локח נוטל בחוש** - יד הלוקח על התחתונה לפיכך נותן המוכר לлокח המקום הגרוע שבאותו שדה דזלמא דמי חצי השדה אמר לו לפיכך נוטל מן החוש יותר מן החצי כדי דמי חצי השדה כdmprsh لكمיה והיינו רוחה דמוכר דרואה אדם בקב עידית יותר משנה קבין זיבורית והוא דקתי משמנין היינו כdmprsh ברכות בפרק הלוקח עובר פרתו דקתי שני רחלין שלא ביכרו וילדו שני זרים כו' ר' עקיבא אומר משמנין ביןיהן ומפרש ר' יוחנן בגמ' וכחן נוטל בחוש וכל כי ה' סוגיא איתא התם ומפרש מאי משמנין שומן יהא ביןיהן ואי מייתי כהן ראה שקל ה'נ' שומן יהא ביןיהן ומה שווה חצי השדה היפה יותר מן החצי החוש יהא ביןיהן ויוסיף לו מוכר לлокח מן הקרקע הרבה עד שייה שווה כחלק היפה שעיבב המוכר לעצמו כdmprsh لكمיה ומיהו למורי לא יפסיד הלוקח השומן כי התם דהנתם שמא החוש של כהן הוא הלך כיון דלא מצי מייתי ראה מפסיד אבל הכא ודאי מכר לו כל חצי שדהו והדבר ידוע דכל החצי מוכר ומן הדין היה לו ליטול חצי היפה וחצי החוש אלא ממשום דעתך אל דמי חצי השדה מכרתי לך כדלקמן הלך ידו על התחתונה ליטול מן החוש בשוה חצי השדה. **והאן משמנין ביןיהן** תנן - דמשמע יד שנייה שווה ליטול זה כשותא שנוטל זה מן היפה ומן החוש וכי הדדי פלגי בגוף הקרקע והכי נמי מוכח ברכות דהכי משמע היה משמנין לר' חייא בר אבא וכי הדדי פלגי בגוף הקרקע דאמר ליה ר' חייא בר אבא לר' יוחנן התם והוא משמנין ביןיהן תנן ואמר ליה נמי ר' יוחנן אדאכלת כפנита בבל תרגימנא מסיפא דקתי מות אחד מהן המוציא מחבירו עליו הראה ואי ט"ד משמנין ביןיהן וכי הדדי פלגי הכא נמי לפלוג כי הדדי אלא Mai משמנין כו'. **אדאכלת כפניטה** - תמרים בבל שהיית מעדן עצמן ולא הייתה עוסקת בתורה ומקנתרו היה. **תרגימנא** - לרישא מסיפא. **אמאי משמנין ביןיהן** - כלומר אם כדבריך כן הוא דחצי שדה אני מוכר לך ממש הוא למה משמנין ימתחו קו המדה ויטול הלוקח חציה בדروم הון בחוש הון יפה שהרי כך פירש לו חציה בדروم אלא מדקתי אפי' בסיפא משמנין שמע מינה דהאי

דעתני ממשנין לדמי הוא וכדפרישנא לעיל כלומר מה ששה חצי שדה זו מכרתי לו מן הקרקע באיזה מקום שארצה אתו לך מיהו רישה דמתני' שמיں כל השדה ואם עלו דמיה ק' דינר נוותן מוכך לлокח מה ששה נ' דינר במקומות החחש בשדה זו שיד הלקח על התחתונה וזהו פירוש ממשנין בינהן ונותל חצי שדהו פירוש כדמי חצי שדהו אבל סיפא דמתני' אין שמיין כל השדה אלא חציה שבדרום הן כחוש הן יפה ומה ששה חציה שבדרום נוותן המוכך לлокח נגד אותן הדמים באיזה רוח שירצה דהיינו בבחש דיד הלקח על התחתונה דזlama זה שאמר חציה שבדרום שומת חציה שבדרום קאמר ולא חציה שבדרום ממש הוא שמכר לו כן נראה בעיני וכן פירש רבינו חננאל.

דף קח.א

כדי שלא תהא חייה קופצת - על הגדר איצטראיך חרץ ובן חרץ. ולעביד חרץ - דהשתא נמי לא קפצה שהחרץ מרחקה מן הגדר. **איידי דרוות** - שעשה טפחים נכנס לתוכו ונמשכת מעט לאחריה וקופצת. **קיימה אשפתיה** - החיצונה. **הכי גרטינן כמה בין חרץ לבן חרץ טפח** - ומסקנא דברייתה הוא. **הזרן עלך בית כור. מתני' יש** - קרובים שנוחליין את קרוביהם כשמתיים וגם אם הם מתיים מנהליין להם את ממונם דהיינו שניהם נוחליין זה את זה והאי דלא כתני יש נוחליין זה את זה היינו משום דברי למייתני סיפא נוחליין ולא מנהליין תנא נמי רישה נוחליין ומנהליין. **ויש שנוחליין** - את קרוביהם אבל אם ימותו הם אין מנהליין לאוותן קרובים שהן מורישיהם. **מנוחליין ולא נוחליין** - הם אמרו בהו נוחליין ולא מנהליין מכלל אכן שאלנו נוחליין אותם ולא מנהליין להן מיקרו מנהליין ולא נוחליין ובגמ' מפרש למאי איצטראיכו הנך תרי בבי דהא חדא נפקא מכלל חברתה. **האב** - נוחל את הבנים וגם מנהליין להם וכגון שאין לאוותן הבנים זרע אז נוחל אותן האב אבל אם יש להם בניים הם קודמיו לזכרם כדמפרש בגמ'. **והבניים את האב** - נוחליין ומנהליין. והאחים מן האב - כגון ראובן ויוסף בני יעקב בע"פ שהן מלאה ומרחל יורשים זה את זה בשביל שהן אחין וכגון שמת יעקב אביהם אב אלם יעקב קיים הוא קודם וכגון שאין להם בניים ודוקא אחין מון האב דמשפחתי אב קרוייה משפחה כדי לפינןכו. **האיש נוחל את אמו** - אבל לא מנהלי شهرתי קרובוי האב יורשיין אותו דמשפחתי אם אינה קרוייה משפחה. **והאיש את אשתו** - נוחל אותה כדנפקא לנו בגמ'. **ה"ג בסדר המשנה ובני אחיות נוחליין ולא מנהליין** - דבר

נוחל את אחיות אמו שהרי הוא בא מכח האם ואילו מתה דודתו בחיה אמו יורשתה וגם הוא יורש את אמו ונמצא שבאו לידיו נכסיו דודתו. **ולא מנהליין -** דכשמת הבן אינו מנהיל לאחות אמו אלא לקרוبي אביו דמשפחת אם אינה קרוייה משפחה ועוד דאחות אמו היאך תירשנו הלא היא באה מכח אחותה שהיא אמו של זה ולא האם יכולה לירושו כdadmrn האיש את אמו נוחל ולא מנהיל קל ורומר שהיא לא תירש את בן אחותה ובאחיות מן האב מיראי אבל אחיות מן האם אין נצדה בן אחותה יורש אותה דמשפחת אם הוא ל"א ובני אחות בני אחותו של ראובן כגון בני דינה נוחליין אותו שהרי דינה יורשת את ראובן אחיה ובניה באין מכחה אבל לא מנהליין לראובן שהרי ראובן מכח אחותו דינה בא לירש אותן והלא עצמה אין יורשתן כדאמרון דהאם אינה נוחלת את בנה אלא קרוبي בעלה של דינה יורשין את בניה דמשפחת אב יורשת ולא משפחת אם וזה נראה בעיני משום דקטני סיפה האשה את בנה והашה את בעלה ואחי האם מנהליין ולא נוחליין וכל הנך תלתא שמעין להו מהנק תلت דהך בבא דנוחליין ולא מנהליין כדאמרין בגם' דהינו הך דקפריך בגם' דACHI האם היינו דבני אחות והלך גרס' בני אחות דהינו נמי דACHI האם מנהליין את בן אחותם ולא נוחליין ואי נמי גרסין בני אחיות איכא לפירושי בבני אחיות כלומר בני אחיותיו של אדם נוחליין אותו אבל לא מנהליין דהוא אין יורשן. **הашה את בניה והашה את בעלה וכו'** - בגם' פריך דהינו נמי הך בבא דנוחליין ולא מנהליין דמההיא שמעין לה דהינו הך. **לא נוחליין ולא מנהליין** - זה לזה אלא קרוبي אביו של זה ואביו של זה יורשין אותו וכל הנך קרובים דקטני שיורשים זה את זה הנ"מ כשהיאן קרוב למת יותר מזה גם הנהו קרובים דקטני בהן לא נוחליין ולא מנהליין כגון קרובים שמצד האם הני מיili שיש קרובים מצד האב היורשין אותו וקרובים לו יותר מקרובי האם ואע"פ שגם אמו משפחת אביו אבל אם אמו קרובה לו מצד משפחת אביו ואין לו קרוב מאביו שקרוב לו כמו אמו אז האם יורשת את הבן ואם אין האם בחיים קרובי האם יורשין אותו דהוי ליה משפחת אב דמכה קורבת אביו בגין לירושו כגון ראובן שנשא סרחה בת אשר וילדיה לו נפתלי ומות נפתלי ולא בנימם הרי ראובן אביו יורשו ואם אין לו אב ונתתם את נחלתו לאחיו של נפתלי ואם אין לו אחין לאביו דאין אשר קיים ונתתם את נחלתו אשר אבי אמו ואם אין לו אחין לאביו דאין אשר קיים ונתתם את נחלתו לקרוב אליו נמצאת סרחה דהינו בני אשר או בנות אשר אם אין לו בנימם

זהינו סרח יורשת את בנה. גם. **מַי שְׁנָא דְתַנִּי** - בירושא דמתני' האב נוחל את הבן ומוחיל והלא בעת שנוחל האב לבנו נמצא שמת הבן בחיה האב ולא הניח הבן ההוא זרע לירשו לפיכך אביו יורשו וזו קלה היא כשאדם מת بلا בנים וגם כשהאב רואה במיתת בנו יהיה לו לתנא דמתניתין לפתח הבן נוחל את האב שזה ברכה שימות האב ויקברנו בנו כדכתיב (בראשית מו) **וַיֹּסֶף יִשְׁתֵּחַ יְדֹו עַל עַיִינֵךְ הַבְּטִיחָו שִׁקְבָּרָהו בָּנו.**

דף קח.ב

ועוד **צדכתיב** ואיש כי ימות ובן אין לו וגוי' - הא יש לו בן בנו יורשו וכי היכי דפרשת נחלות פתחה בירושת הבן לאביו כך היה לו לתנא לפתחה. **חֲדֹא דְאַתְּחֻולֵי כֹּו'** - מסקנה דkowskiא היא. **דָאֲתִיא לִיה מְדֻרְשָׁא** - שהאב נוחל את בנו. **דְתַנִּיא וְנִתְתַּם אֶת נְחָלָתוֹ לְשָׁאוֹרַהּ הַקָּרוּב אַלְיוֹ זֶה הָאָב** - של מת ואשמעין קרא שהאב פעמים שיורש את בנו לשארו היינו אביו כדכתיב (ויקרא יח) שאר אביך הוא כדלקמן וכתיב נמי כי אם לשארו הקרוב אליו לאמו ולאביו וגוי'. **מַלְמֵד שָׁהָב** - של מת קודם לאחיו של מת כגן שם מת ראובן ללא בנים יעקב יורשו ולא שמעון אחיו יורשו ולקמיה מפרש ואיל היאך למידין אלו מכאן שקדם לאחין ולא לבנים ובנות של מת ולקמן פרכינן והא קראי לאו היכי כתיבי ומשני קראי שלא כסדר כתיבי דמאי דכתיב הקרוב אליו דמשמע הקרוב קרוב קודם אתה לגלווי על (פי) סדר נחלות כסדר כתיבי אלא הקרוב קרוב תקדים לירש וכן מסדר אותן איש כי ימות ובן אין לו והעברתם את נחלתו לבתו ואם אין לו בת ונתתם את נחלתו לשארו הקרוב ואח'ך ונתתם וגוי' לאחיו כלומר שם אין לו שאר ונתתם את נחלתו לאחיו ואם אין לו אחים ונתתם את נחלתו לאחיך אביו ואם אין אחין לאביו הקרוב אליו ממשפחתו וירש אותה. **יכל** - יהא יעקב קודם לחנוך בן ראובן דאפי' היכא דהניח ראובן זרע יירש יעקב ולעלום לא יירש בן ראובן אלא היכא דיין יעקב קיים ונסדר הפסוק כן איש כי ימות ונתתם את נחלתו לשארו ובן אין לו והעברתם את נחלתו לבתו וגוי' כלומר אם אין לו שאר וגם בן אין לו שיירש במקום שאין שאר והעברתם את נחלתו לבתו. **הַקָּרוּב קָרוּב** - למת יותר הוא קודם בנחלה לירשו והבן של מת כגן חנוך בן ראובן קרוב הוא לראובן יותר מייעקב אביו שהרי קם תחת אביו ליעדה ולשדה האחוזה כדלקמן אבל האב לא מצינו שיהא קם תחת בנו לכלום ומשום דAMILTA

דPsiטיא הוא לא חשש הגمراה להקשوت ומה ראית לרבות את הבן ולהוציא את האב כי היכי דפרק לקמיה ומה ראית לרבות את הבן ולהוציא את האח דבשלם גבי אח אשכחן שום קורבה שקס תחת אחיו ליבום אבל באב לא מצינו כלל. **ומה ראית לרבות את הבן** - של מת שייא קודם לאבי המת וכל שכן שקודם לאח המת היכא דליך אב ולהוציא את האח ולומר שהאב קודם לאח וכל שכן שהבן שקדם לאב קודם לאח אדרבה מרובה אני את האח כדלקמיה. **מרבה אני את הבן** - חנוך בן ראוון שיקום תחת אביו לנחלה טפי משמעון אחיו ראוון שהרי קם חנוך תחת אביו ראוון לעוד שאם קנה ראוון אמה העבריה יכול לעודה לו כשירצה בכסף מקנתה שניתן לאביה זה ימים וכבר ניתנו להוצאה ואין צורך ליתן קדושין אחרים אלא כך יאמר הרי את מיועדת ליCDCתיב (שמות כא) ואם רעה בעניינך אדוניה אשר לא יעדת וגוי' מכלל שיכול לעודה וגם לבנו יכול לעודה CDCתיב ואם לבנו יעדנה וגוי' אבל לאדם אחר אין יכול לעודה אלא א"כ יקדשנה האיש קדושין גמורים ואפי' לאחיו אין יכול לעודה. **ולשדה אחוזה** - דרישין בערכין בפרק אין מקדישין ותניא נמי בתורת הכהנים ואם לא יגאל את השדה בעליו שהקדישו ואם מכר את השדה הגזבר מכרה לאיש אחר ואב לבנו של מקדיש והיה השדה בצאתו ביובל קודש וגוי' שיוצאה לכהנים ביובל אבל אם לא פDAO איש אחר אלא בננו חוותת לאביו ביובל אבל אם אחיו של מקדיש פDAO יוצאה לכהנים CDCתיב לאיש דהינו אחיו אבל בננו לאו אחר הוא והתמס נמי פרcin מה ראית לרבות את הבן כו' כי הכא שכן קם תחת אביו כו' אבל לא מציל מימר שבן קודם את אחיו המת לנחלה כמו שסדור בפרשה ואם אין לו בן והעברתם את נחלהו לבתו ואם אין לו בת ונתתם את נחלהו לאחיו דכיוון דקרויא לאו כסדרן כתביי CDCתיב קרא CDCתיב הקרוב קרוב קודם ונימא דאח קודם בין לאב בין לבן. **אורבה מרבה אני את האח כו'** - ומהפכין קרא כי האי גוונא איש כי ימות ונתתם את נחלהו לאחיו ואם אין לו אחים ונתתם את נחלהו לבנו אי נמי ואם אין לו אחים ובן אין לו והעברתם את נחלהו לבתו ואם אין לו בת ונתתם את נחלהו לשארו ואם אין לו שאר ונתתם נחלהו לאח אביו ואם אין אחים לאביו הקרוב אליו ממושחתו וירש. **LIBOM** - CDCתיב (דברים כה) כי ישבו אחים ייחדו ומת אחד מהם ובן אין לו וגוי' אבל הבן אינו מייבם את אמו. **ומשני כלום יש יבום כו' הא יש בן אין ימוס** - אלמא אפילו לגבי יבום קם הבן תחת אביו טפי מהכי אביו שהרי פוטר

אותה ממנה.

דף קט.א

דהaca תרתי - יעדיה ושדה אחזקה. **והכא חדא** - יבום והוא מצוי לתרוצי הנך נפישי. ומשני - משום דשדה אחזקה גופה לא קיימת לו במס' ערכין שיהא הבן במקום האב טפי מאחיו אלא מהך פירכה דפרכינן הטעם כלום יש יבום כו' אמרוי' נמי הטעם מה ראית לרבות את הבן ולהוציא את האח מרבה אני את הבן שכן קם תחת אביו לעדיה כו' אדרבה מרבה אני את האח שכן קם תחת אחיו ליבום ומשני כלום יש יבום כו' שהרי לא מצינו כתוב בפירוש שהוא הבן קם תחת אביו טפי מאחיו אלא לעדיה שגם האח קם תחתיו טפי מאחיו כגון שדה אחזקה ועובד עברי במסכת קידושין וקדימות הבן לאח בנהלה כולחו מייתנן לה מדין יעדיה לחוד שכ' בפירוש שהבן קם תחת אביו - ואי לא דמשנין דאפי' לגבי יבום אין האח קם תחתיו כמו בנו דכלום יש יבום אלא במקומות שאין בנו לא הוא מצין לרביי בן שיקום תחת אביו לכלום טפי מאחיו דליהוי הכא חדא והכא חדא ולקמיה פרכינן דבן ובת ואח כמו שסדורין בפרשא ליקדמותו כולחו לאב שהרי כולם קרוביים למת טפי מאביו שהם קמיים תחתיו לעדיה וליבום אבל האב איןו קם תחתיו לכלום. **מלמד שהאב קודם לבת** - דהא אינה קמה תחת אביה לכלום כבנו וכאחיו וסדר את הפסוקים כו' איש כי ימות ובן אין לו ונתתם את נחלהו לשארו ואם אין לו שאר ונתתם את נחלהו לאחיו ואם אין לו אחים והעברתם את נחלהו לבתו ואם אין לו בת ונתתם את נחלהו לאחיו אביו ואם אין אחין לאביו הקרוב אליו משפחתו וירש. **בן ובת כי הדדי נינהו** - כדכתיב ובן אין לו עיין עליו נמצאת גם הבת פוטרת את האחין מן היבום אבל אבי המת אין פוטר את אשת בנו מן היבום נמצאת הבת קמה תחת אביה טפי מאבי המת ואחיו המת. **קודם לאחיו האב** - של מת ולא לאחין משום דקרוביים למת יותר מאביו שהרי קמיים תחתיו ליבום אבל אביו אין קם תחתיו לכלום וסדר המקרא כך הוא ונתתם את נחלהו לאחיו ואם אין לו אחים ונתתם את נחלהו לשארו ואם אין לו שאר ונתתם את נחלהו לאבוי אביו ואם אין אחים לאבוי הקרוב אליו משפחתו וירש. **ומשני אחיו האב לא צרכי קראי** - לא היה צריך לכתוב לבסוף שארו קודם את אחיו האב דסבירא הוא קודם האב לאחיו שלו לירש

את בנו דחמי האב מכח מאן קאטו לירש את נכדים בן אחיהן פשיטה דמכתה אביו המת שהוא אחיהם אותו והלך למה לי קרא מאחר שכותב מעלה שACHI האב יורשין את נכדים מי אייכא למימר דהיכא דקאי אב ירתמי אחים של אב בתמיה הלך לא נכתב שארו אלא קודם אחיו של מת דלקדים אחוי האב כבר שמעין ליה ממאן דאמר ואם אין לו אחים ונתתם את נחלתו לאחוי אביו הרי הוא כמו שכותב ואם אין לו אחים ונתתם את נחלתו לאביו ואם אין לו אב ונתתם את נחלתו לאחוי אביו הלך לא נכתב שארו אלא לחדר ולומר שיקדום לאחד מהני דכתב לעיל ומנו אחוי המת שהן בניו דלקדים אחוי האב לא שדיין ליה זהה לא צריך כדפרישית ולקדום את בנו ואת בתו של מת לא אמרי שהרי קרוביים למת יותר מן אחיהם כדאמרן הלך שדיין ליה אחיהם של מת לקדום האב לבניו לירש את בנו דס"א יקדמוו הם שהרי כמהים תחת אחיהן ליבום מה שאין כן באב. **והא קראי לאו הци כתיבי** - דשארו לבסוף כתוב אחר אחוי האב והוא לו למימר דגזרת הכתוב הוא שACHI האב של מת קודמין לאביו. **קראי שלא כסדרן כתיבי** - זהה כתיבי אחוי האב ואח"כ שאר אב ובעל כרחך אב קדום להו כדאמרן זהה מכח אב קאטו דלא דקדק הכתוב בסדרן משום דסמק אמרי דכתב הקרוב קרוב קודם ומעצמן תסדר אותם כפי קורבתן ואם תאמר כיון דאין לנו הולcin אחר הסדר לשטוק קרא מיניה וליכתוב איש כי ימות ונתתם את נחלתו לקרוב אליו ממשפחתו וגוי אייכא למימר דקרה צריכא טובא כדלקמן בפирקין בבא בתרא (דף קטו) ובן אין לו עיין עלייו ואם אין לו בת עיין עליה וכן כולם. **הци גרשין והאי תנא מיתי לה מהכא** - זהה אב קודם לאחיהם. **והעברת** - משמעה בעבר מקרוב זה שהוא קיים כדי לתת לזה והעברת מון האב כדי לתת לבת. **במקום אחין** - שאין למת בן ובת אלא אחין ובסיפור מסיים לה הци ומניין שהאב יורש אמרת קל וחומרכו. **אימא** - זהה הילך והעברת אחיהם דקיימי קמן קאי וקאמיר והעברת מון אחיהם למת לבת הא אין בת אחין יורשין אותו ואכתי אב מנלו דירית מקמי אח וαι משום דדייקין ואי אתה מעביר נחלה מון האב ואפי' במקום בת הרז דיווקא לאו מוהעברת שמעין לה דאדרבבה מוהעברת אייכא למידק אתה מעביר נחלה מון האב במקום הבית. **אם כן** - דלגולוי אתה האי והעברת אחין ירתמי במקום שאין בת לא ליכתוב והעברת דמימילא שמעין לה מדכתב ואם אין לו בת ונתתם את נחלתו לאביו זהה להאי תנא קראי כסדרן כתיבי זהה לא דריש שארו לאב דנימה שלא כסדרן

כתיבי.

דף קט.ב

ואז אתה מעביר נחלה מון האב אפי' במקום בת - הז לאו דוקא מקרה משתמעה מיידי אלא ה"ק מהאי קרא לא תילף דבר קודמת לאב שלא מיيري קרא באב אלא באחיו אלא לעולם אימא לך דבר קודם לבת דהוא קרוב טפי. שארו זו אשתו -CDCתביב והיו לבשר אחד (בראשית ב) וככתב נמי שארה כסותה ועונתה לא יגרע (שמות כא). **ירש את אשתו** - דקסבר גורעין ומושפין ודורשין וקרי הכי ונתתם את נחלת שארו לו והכי מפרשין לה لكمן בפירקון ויליף לה מירוש אותה לשון נקבה. **האי והעברתם Mai עביד ליה** - לכתחוב ונתתם. **משבט לשבט** - נחלת שבט ראובן לשבט שמעון. הוαιל ובניו ובעל ירושין אותה - כגון סרח בת אשר שנשואה לחנוך בן ראובן ומת אשר בלי בניים זכרים וירשתו סרח בתו ומתה סרח וירשה בנה או בעלה שהם משבט ראובן נמצא שהוסבה נחלת שבט אשר לשבט ראובן ואשמעין קרא שהבעל או הבן ירוש את אשתו ואת אמו ואיقا דדריש لكمן ירושת הבן את אמו מקרה אחרינא ורבי דריש לה מהכא. **אימא שארו זו האם** - ונילף מכאן בין אביו בין אמו ירושין אותו. **משפחה** - היינו הקרובים לו מצד אביו. **ויהי נער וגוי** - בספר שופטים כתיב בפרשת פسلו של מיכה. וקא מתמה גمرا **משפחה יהודית** - אלמא מיהודה קאתי וכתיב והוא לוי אלמא מלוי קאתי קשיין אהדי. **אלא לא דאבהו مليוי** - להכי קרו ליה לוי שהלוים למטה אבותם נקראים לויים והאי דקאמר משפחת יהודת על שם שאמו משבט יהודת. **ומשני לא גברא דשמייה לוי** - האי CDCתביב משפחת יהודת דמשחת אב קרויה משפחה. **היינו דקאמר מיכה קו'** - בתמיה שהיה מתגאה בעצמו על שנקרה לו איש לוי לכהן לע"ז ואיל משבט יהודת הוא ממה היה משבחת לעצמו אלא ודאי משום דמשבט לוי הוא שבhem בחר הקדוש ברוחז הוא לשרתו ולעלום אבוה מלוי ואימיה מיהודה והדרא קושיין לדוכתה. **ומשני דאתרמי ליה גברא ששמייה לוי** - בכך היה משתבח כאילו הוא משבט לוי ולעלום לאו לוי הוא אלא משבט יהודת. **והלא יונתן שמו** - בעל כרחץ האי דקרי ליה לוי היינו דמשבט לוי הוי וקרי ליה משפחת יהודת אלמא משפחת האם קרויה משפחה. **בן מנשה** - הנ"ז תלואה לפি שהיא יתרה דבן

משה הוא ויהונתן בן גרשム כו' בההיא פרשתא כתיב שגוזלו שבט הדני פסלו של מיכה והלוי הילך עמהם להיות להם לכהן ומשני וכי בן מנשה הוא והלא בן משה הוא דליך הנזון תלואה וגם מזכיר ליה לוי שהיה משבט לוי וכדכתי בדברי הימים ובני משה גרשום ואלייעזר. **אלא מתוך שעשה מעשה מנשה** - בן חזקיה מלך יהודה שעבד ע"ז תלאו הכתוב במנשה הכא נמי לעולם משבט לוי הוא כדקאמרת והאי ذكري ליה ממשפחה יהודת לאו משום דatoi מיהודה לא אביו ולא אמו אלא מתוך שעשה מעשה מנשה בן חזקיה כו'. **מכאן** - מזכיר ליה בן מנשה וממשפחה יהודת. **הקללה** - דבах פרשתא מיירין שנעשה כהן לע"ז. **במקולקל** - מנשה. **ילדה אחורי אבשולם** - משמע שמאם אחות הי. **והלא אדניה** - היה בן חגי. **יצא מمنו יהונתן** - בן בנו של משה. **פנחס** - בן בנו של אהרן. **ומתמהינו פנחס והלא מיתרו קאתי** - מבת יתרו אלמא קרובי היה ליתרו יותר מיהונתן בן גרשום ואפי' הци חסיד היה ואין ללימוד מכאן שידבק אדם בטוביים שהרי אלעזר אבי פנחס לקח בת יתרו ויוצא ממנו פנחס ואם אהרן דבק בטוביים אלעזר בנו לא דבק בטוביים. **מאי לאו** - מבנות יתרו כו' כלומר בת יתרו ממש אחות מבנותיו. **מבנות יוסף** - כלומר משבט יוסף. **שפפט** - מתריס ונלחם נגד יצרו כדامرיה' لكمנו בפירקין בא בתרא (דף קטו) חוץ מזקן אחד שהיה מפטפט כנגדו. **ופרכינו והלא שבטים מבזין אותו כו'** - בסנהדרין בפרק אלו הן הנשראין התחלו שבטים מבזין אותו כו'. **שפיטם** - כדכתי בכהן און (בראשית מא) כומר.

דף קיא.

אלא אי אבוה דאמיה כו' - אלא לעולם לאו מבת יתרו ממש נולד פנחס שהרי גם מישען היה כדדרשין لكمנו פוטיאל שני פיטופוטין משמע מישען שפיטפט ביצרו ומיתרו שפיטם עגלים והילך אי אפשר שתהא אמו בת יתרו ממש דמה עניין בת יתרו אצל שבט יוסף אלא ה"ק ואלעזר לקח לו אשה מבנות פוטיאל כלומר שאשתו נולדה מיתרו ומישען ומהשთא מצינו למימור שדור רביעי או דור חמישי היה פנחס לבת יתרו ולא היה קרובי ליתרו כיהונתן בן גרשם ולהכי אהני מה שדבק אהרן בטוביים ואוטו זקינו של פנחס מצד האם שדבק ביתרו ואעפ"כ יצא ממןו פנחס ליכא לאקשוי מיניה למאי דבעין למילך ממשה שיצא ממןו יהונתן שהרי פנחס היה רחוק מיתרו יותר מיהונתן. **אבוה דאמיה מישען** - ואמיה דאמיה נפקא מיתרו כגון מבניו של

יתרו או מבני בניו וליכא למיימר אמה דאמיה מיתרו בת יתרו ממש אדם כן קרוב הוא ליתרו כיהונתן ולא לפין ממשה ומאהרן מיד. **אבוה דאמיה מיתרו** - מבנות יתרו ונראה בעניי דה"ג אלא אי אבוה דאמיה מייסףכו' ואמה של אם פנחס קאי וה"ק אי אבי אמה של אשת אלעזר מייסףכו' דהשתא הוה ליה לפנחס דור אחד רחוק מיתרו יותר מיהונתן. **פוטיאל תרתי משמע** - מدلآل כתוב פוטיאל بلا י"ד הלכז שני פיטויים דרשין שפיטפט ושפיטם אי נמי מדכתיב מבנות דמשמע משתי בנות של פיטפוט ופיטום מدلآل כתיב בת פוטיאל כן נראה בעניי. **шибודק באחיה** - שהבנים דומין לאחיהם כדלקמן. **מלמד שבודק באחיה** - לפי שהיתה אחות נחשון שהיה נשיא למטה יהודה מתוך חשיבותו לכך לקחה. **ויסרוו שם וגוו'** - ביהונתן בן גרשם מיררי בפרשת מיכה. **ויאמרו לו** - שבט הדני שבאו שם. **ישכיר עצמוכו'** - אלא שלא יהיה לבו לע"ז. **שהיא זורה לו** - הוא חשוב והמלאה נמזהה ומכוערה אלא שאין בה איסור. **נטוש** - הפשט. **וטול אגרא** - כלומר הפשיטה בשכר בשוק לעין כל ואין כאן חילול השם כלל ולא קרינה ביה ומשניאי אהבו מות דדרשין ליה במסכת שבת (דף קיד) בתלמידי חכמים שיש רבב על בגדו אבל לעשות מלאכה להתרпрос אין כאן גנאי. **ה"ג ולא תימא גברא רבא أنا** - ואית דגרשין נמי ולא תימא כהנא אני כהן אני חשוב וגנאי לי הדבר. **והלא יהונתן שמו** - שלא היה לו גרשם בנם כי אם זה בלבד כדכתיב בדברי הימים ובני גרשם שבואל הראש. **שב לאל בכל לבו** - עכשו שהיה לו ממון הרבה ואי משום דכתיב ויהונתן בן גרשם בן מנשה הוא ובניו כהנים לשבט הדני עד يوم גלות הארץ וامرין בסדר עולם עד يوم שגהה מטה דין ופסלו של מיכה עמו כך מפורש בפרק בתרא דברכות ירושלמי מתיבין ליה והכתב עד יום גלות הארץ אמרין כיון שמת דוד עמד שלמה והחליף כל הסנקליטין והחליפו עמהן חזר לקלקוולו הראשון הה"ד ונביא אחד ז肯 יושב בבית אל אמרין הוא קבעי התם כהן לע"ז והאריך ימים אמרין ע"י שהיתה עיניו צרה בע"ז שלו כיצד הוה בר נש מייתר ליה תורה או אמר או גדי לע"ז והוא א"ל פיזייה עלי והוא אמר מה מועילה לך לאأكلה ולא שותה לא מטיבה ולא מרעה א"ל ומה נעבד א"ל זיל אייתי לי חזא פיניך דסלט ועשר ביעין עלי ואני אפייס לה עליך וכיון דازל ליה אכיל לו אتا חד בר פחין ואמר ליה כן אמר ליה אם אינה מועילה כלום מה את עבד הכא אמר ליה בגין חי וכיון שעמד דודכו'. **והבנים את האב מנלו** - שהבנים

קדומים לבנות מדלא קתני הבנים והבנות את האב ומיהו בנות נוטלות עישור נכסים כתקנת חכמים במס' כתובות (דף סח). **דכתיב איש כי ימות ובן אין לו גו'** - והוא ליה למכתב איש כי ימות ובן ובת אין לו אי נמי איש כי ימות והעברתם את נחלתו לבתו ولבנו. **טעמא דין לו בן** - עם הבת הא יש לו בן ובת הבן קודם. **א"ל רב פפא לאבוי אימא** - דהכי אשמוועין קרא איכא בן بلا בת לירות בן איכא בת بلا בן תירות בת איכא תרויהו בן ובת לא האי לירות כו' כדמפרש לקמיה לא האי לירות כולו ולא האי לירות כולו אלא חדא ירתון דה"ק קרא איש כי ימות ובן אין לו עם הבת שירשו שנייהן כאחת אלא בת יחידית بلا בן יש לו והעברתם את הנכסים לבתו הא איתנהו תרויהו ירתון חדא.

דף קיב

מאןכו' - אם לא קרוביו הקרוביים לו יותר. **בר קשא** - מושל העיר. **א"ל אבוי רב פפא** - אי איתא דאמר רחמנא דכחדא ירתון נמצא שאין הבן ראוי לירושה יותר מן הבת ובן ובת שני בניים דמו וכי איצטראיך קרא לאשמוועין דמן דלית ליה אלא חד ברא לירטינהו לכולחו נכסי דבר בתמיה ואמאי כתוב ואם אין לו בן והעברתם את נחלתו לבתו פשוטא לישתוק קרא מיניה והכי איבעי ליה למכתב איש כי ימות וזרע אין לו ונתתם את נחלתו וגו' וממילא ידענאadam אין לו בן הבת תירש את הכל מאחר שנייהן שווין בנחלה אלא ודאי לאשמוועין אתה דבון קודם לבת ואיצטראיך לאשמוועין דאונ'ג דין אין הבת יורשת במקום שיש בן וسد"א hicא דלית בן ונתתם את נחלתו לאחיו אבל לא לבתו דכי hicא דין אמרו יורשתו דמשפחת אם אינה קרואה משפחה הכי נמי אין בתו יורשתו דין קרואה משפחה לא לעלה דידה כgon אמו ולא למטה דידה כgon בתו קמ"ל והעברתם את נחלתו לבתו. **אמר ליה רב פפא לאבוי** - אימא להכי כתוב רחמנא כי האי גונוא ובן אין לו והעברתם ולא - כתוב ונתתם את נחלתו לבנו ולבתו דהא קא משמע לו דבת נמי بلا בן בת יורשת הויא סד"א בן ובת ירתון חדא אבל היא לבדה איכא לומר דלא תירות מידי קמ"ל והעברתם את נחלתו לבתו וכל שכן שתירש עם הבן כל רبوתי מפרשין כו' ולא נהירא דכיוון דא"ל אבוי איצטראיך קרא לאשמוועין דמן דלית ליה אלא חד ברא כו' אלמא פשוטא ליה חז סברא דכיוון דכחדא ירתון היא שcolaה כבן פשוטא דתירות כל

הנכיסים כי ליכא בן בהזה ואין זו שיטת גمرا שיכחיש המקשה סברת המתרץ بلا טענה אחרת אלא אם כן מקשה לו מצד אחר ונראה בעניין זה"פ' ודלמא הא קמ"ל האי ועברתם דבת נמי כמו בן בת יורשה הויא שি�שנה בכלל יורשת אב דсад"א לא תירש בת כלל לא עם הבן ולא בלא בן דבזקרים קפיד רחמנא כדכתב ונתתנס את נחלתו לACHI אביו וכותב נמי ממושחתו משפחתי אב קרויה משפחה קא משמעו לנו דירושת הויא והלך כי איכא בן נמי תפelog בהדייה דמהיכא ממעטין לה דלמא ה"ק קרא איש כי ימות ובן אין לו שיירש עם הבת והעברתנס את כל הנחלה לבתו כלומר אז עוברת כל הנחלה משפט לשפט על ידי בתו כדרבי אבל היכא דaicא בן בהזה אין כל הנחלה נערת משפט זה ומושום דאתא קרא לאשמעין כדרבי לא הויה מציע למכתב לבנו ולבתו. **ומשנוי ההוא מוכל בת יורשת נחלה נפקא** - דמיינה שמעין דבת יורשת כל נכסי אביה כי ליכא בן בהזה דבבת ולא בן מיירי קרא וללשון האחרון שפירשתי שמעין מיהת דבת ישנה בכלל יורשה וה"מ למכתב איש כי ימות זרע אין לו ונתתנס את נחלתו לACHI ולא איצטראיך ובן אין לו אלא להקדים בן לבת. **רב אחא בר יעקב אמר מהכא** - נפקא דבן קודם לבת דקאמרי בנות צלפחד למשה למה יגרע שם אבינו מتوزע משפחתו שלא ליטול כלום בנחלה בשביל שאין לו בן ולא תעשה לנו תקנה ליטול במקום בן מאחר דליקא בן שאילו היה לאבינו בן היינו שותקות ולא היינו טובעות נחלה שהרי לא היה נגרע שם אבינו אבל עתה כי אין לו בן תננה לנו נחלה וגוו'. **דקאמרון הhei** - שהיה סבורות שיהיה הדין כן. **ניתנה תורה** - לאחר דברי בנות צלפחד שלאחר דבריהן נאמרה פרשת נחלות ונתחדשה הלכה דברא וברתא יירטונן חדא ולא כשהיו סבורות. **צדשנין מעיקרא** - מאיש כי ימות ובן אין לו. **רביבא אמר מהכא** - [נפקא] בן קודם לבת. **הקרוב** - יש מפרשין דהקרוב דריש כדאמר רבא (פסחים דף נח) דהעליה עולה ראשונה ואמירין נמי (חולין דף צא) הירך המiomנת שבירך הכא נמי הקרוב קרוב קודם מי שקרוב יותר קודם לחברו ובן קרוב מבת כדמפרש ואיל. **ופרכינן ומאי קורביה דבן** - לאב טפי מבת אם תאמר שבן קם תחת אביו לעידה ולשדה אחזוה מה שאין כן בבת הא לאו מילתא היא دائ משום יעדיה אינו קרוב יותר אלא מפני שהבת אינה בת יעדיה שאי אפשר לאשה להנשא לאשה אחרת וגביה שדה אחזוה נמי איכא למימר דכמה תחת אביה דמהך פירכא דכלום יש יבום אלא במקום שאין בו קיימה ליה לתנא דהבן קם תחת אביו לשדה אחזוה ולא האח והכי נמי איכא

למייר גבי בת כלום יש יבום אלא במקום שאין בת וauseg דבמס' ערכין פרק אין מקדישין (דף כה) כמעט לה לבת משדה אחזקה מזכות אם מכיר את השדה לאיש אחר ותנא דבר ר' ישמעאל כל שהוא אחר במקום בן ובת נמי במקום בן כי אחר דמייא הני מיili דחובינו לה כי אחר לגבי בן משומ דדרשין איש כי ימות ובן אין לו וגוי שהבן קודם לבת אבל אי לא חזך דרשה דאיש כי ימות וגוי הוה אמינה בין לגבי ירושה בין לגבי שדה אחזקה כי הדדי נינחו. **אלא מחוורתאכו** - ומהשתא איכא למידרש מיניה גבי שדה אחזקה דבת במקום בן אחר דמייא כדאשכחן גבי ירושה. **לבניכם אחראיכם** - הוה מצי למכתב לזרעכם. **ולא בנותיכם** - במקום שיש בן. **ברכה שניי** - דכל ישראל מברך ולא איצטראיך למכתב זרעכם דסבירא היא דבין אבנים בין אבנות קאי דין ברכה לחצאיו אבל גבי ירושה אם איתא דבנות יורשות במקום בן הוה ליה למכתב זרעכם. **אחוזה אחותה** - כתיב הכא ונתתנס את נחלתו לאחיו וכתיב התם (בראשית מב) שנים עשר עבדיך אחיהם אנחנו בני איש אחד וגוי בני איש מיותר היא לדרוש דסתם אחין אין אלא מן האב. **למה לי** - גזירה שווה גבי ירושה הא נפקא לנו מכתב משפחתו ואחין מן האם אין ממשפחתו. **לענין יבום** - כי ישבו אחיהם ייחדו ומת אחד מהם ובן אין לו וגוי (דברים כה) דאחיו מאביו מייבם את אשתו ולא אחיו מאמו. **מה'ם** - דהאיש יורש את אמו ולא הבת את אמה דבען קודם לבת בנכסי האם דכי כתיב בן קודם לבת בנכסי האב הוא דכתיב איש כי ימות ובן אין לו והעברתם וגוי אבל אשה כי תמות מנהן דירית לה בן וגם מנהן שיקודם לבת.

דף קיא.א

וכל בת יורשת נחלה ממtooות וגוי - סיפאDKRA לאחד משפחת מטה אביה תהיה לאשה כדי שלא תסוב נחלה ממטה מטה אחר ומיהו לא נהג אלא באותו הדור כדלקמן בפирקון בבא בתרא (דף קכ) ולקמן מפרשין כיון דירושת שני מטוות והיא נשאת למטה אביה הרוי מכל מקום נוסבת נחלת האם למטה אחר ולקמן מתרצין לה. **בת יורשת נחלה ממtooות** - משמע שבת אחת מקבלת נחלה שני מטוות ואי אתה מוצא קרוביים לה שתקבל נחלה מהם יותר מאביה ואמה וכגון שאביה משפט ראובן ואמה משפט שמעון וכשנישאת אמה לאביה היו לה אחין לאמה של בת זו שיירשו נחלת אביהון דליך הסבת נחלת אם לאב בשעת נישואין דלא קפיד קרא אלא שבשעת

ניסיונו לא תהא רואיה לירש נכסי אביה ומיהו אחרי כן מתו אחיה ואחר כך מת אביה וירשה אותו ומתו האם והאב ולא היה להם כי אם בת זו וירשתו נמצאת יורשת שני מטוות נחלת אמה ממטה שמעון ונחלת אביה ממטה ראובן. **בן מניין** - שיירש את אמו דאייא למימר בהכי קפיד קריא הבן יירש את האב והבת תירש את האם. **שהורע כחה בנכסי האב** - דברו קודם לה. יפה **כחה בנכסי האם** - דיירשת את האם. **אינו דין שיפתוחו בנכסי האם** - שיירש כמו הבת אבל עדין לא למדנו שיקודם לבת והיינו ذקאמר וממוקם שבאת וממוקם שהתחלה ללמידה דהינו מנכסי האב חזר ולמד עוד מה להלן כו' ולקמיה פריך לימה דיו לבא מן הדיון להיות כנדון. **שווין** - דירתוں יחדא. **מדין קל וחומר כו'** - בראש תורה כהנים תניא רבי ישמעאל אומר בשלוש עשרה מזות התורה נדרשת בהן מקל וחומר ומגורה שווה ומבניין אב כו' והדר מפרש فهو חדא חדא מקל וחומר כיצד באיזה עניין אנו דורשין דבר מדבר ע"י קל וחומר. **ויאמר ה' כו'** - כלומר לא להחמיר על החמור מקבל הויאל ובא ללמידה מן הקל אלא דיו ללמידה שיהא כמלמד כלומר דיו לבא מן הדיון כו' לפיכך תסגר שבעת ימים כו'. **מקיש מטה האם כו'** - מאחר אתה בן בкл וחומר דיירש את אמו כבת והוקשו המטוות בתיבה אחת דלא כתוב שני מטוות הלכך דרשינו מה מטה האב כו' ולקמיה פרכינן אי מה מטה האב בכור נוטל בה פי שנים כו'. **ניתאי** - שם חכם. **כר' זכריה בן הקצב** - דהבן והבת יחלקו בשווה בנכסי האם. **אפס זכריה** - כמו כי אפס כסף (בראשית מז) כלומר בטלו שאין הלכה כמוותו. **מפיקנא לך כו'** - משמתינא לך ולא יסיע לך רב חיננא בר שלמייא. **דאמר רב הונא אמר רב כו'** - רב הונא בר חייא מהדר hei לרב נחמן. **אמר ליה** - רב נחמן לרבות הונא בר חייא. **אשלח ליה** - לרבות הונא ואודיענו שאתה אומר כן משמו ואדע אםאמת הוא שאמר רב הונא כן. **אכסייף** - דשמעא חזר בו רב הונא או לא היה סומך בשמוועתו. **איתריסת לקלבי** - ולא הייתה חזר בעך. **ואיתו** - רב נחמן. **רבי ינאי** - זקן היה והחלו עיניו כהות. **אל** - שמעיה דר' ינאי. **בר אינש דאתי לקיבלנא הוא יאי** - אדם חשוב בא כנגדנו. **וגולתיה יאי** - כלומר טלית של תלמידי חכמים אי נמי נאה ממש כדמוכחה لكمיה דאמר דין שיעוריה כשק. **גשנה** - רבי ינאי לגולתיה דרבי יהודה נשיאה. **דין שיעוריה כשק** - בגדי עב וגרוע ושיעורו לקבל טומאה ד' טפחים על ד' טפחים כשק כדתנו השק ד' על ד' הבדג ג' על ג' במסכת שבת (דף עז) ובמסכת סוכה (דף יז). **אמר ליה** - רבי יהודה נשיאה לרבי ינאי בן קודם לבת

כו. אמר ליה - רבי יהודה נשיאה לרבי ינאי اي מה מטה האבכו'.

דף קיא.ב

אמר ליה רבי ינאי לשמעיה גוד - משוק אותי ואלך. **לית דין רוצה למילך** - אלא להקשות דברים שאינן צריכין כלומר דבר כל הוא לתרץ כדלקמן. **ואימא הני מיili** - אכן נוטל. **בבחור שנשא אלמנה** - שהיו לה בנים מאיש אחר הילך לו ולא לה דחויה ראשית אונו ולא ראשית אונה אבל בחור שנשא בתולה דחויה אונו ואונה הכى נמי דشكיל בנכסי האם פי שניים. **אוננו ולא אונה** - דמץ' למכתב ראשית און כדלקמן והילך אפילו בתולה דחויה ראשית אונה לא שקל חלק בכורה. **ומקשייןhai ראשית אונו** - איצטריך לדרשה אחרת לאשਮועין דהבא אחר נפלים שלדה אמו לפניו הרבה נפלים כגון נולדו מתים או בן ח' חיים וזה נולד אחריהם הוי בכור לנחלה דעת'ג' שלא הוי בכור לכחן דבפטר רחם תלא רחמנא וזה לא פטר את הרחם אפילו הכى הוי בכור לנחלה דבולד ראשון שלבו דווה עליו אם ימות תלא רחמנא וזה שנולד אחר הנפלים הוא ראשון שלבו דווה עליו אם ימות בן קיימת הוא אבל נפלים קמאי אין לבו דווה עליהם. **יצא נפל שאין לבו דווה עליו** - ולא יהיה קרוי בכור לנחלה לעשות פשוט אותו הבא אחריו. **ואימא הני מיili** - דמעט קרא דקאמר אונו ולא אונה ה"ק אם הוא בחור שנשא אלמנה דראשית אונו נוטל פי שניים בכל אשר ימצא לו אבל לא אונה שם הוא אלמן שנשא בתולה דייכא אונה לחוד אין נוטל בה פי שניים אבל היכא דחויה גם אונו כגון בחור שנשא בתולה אימא מגו דشكיל פי שניים בשלו שקל נמי פי שניים בשלה דחויה בכור לנחלה בין לאב בין אם דליקא לאוקמי מיעוטא דאונו ולא אונה אלא بماי דדמי למעט טפי כגון היכא דליקא ראשית און משני צדדין. **לו משפט הבכורה** - האי לו דריש ליה לגבי אב לומר שמשפט הבכורה בנכסי האיש ולא בנכסי האשפה והכא ליכא למימר הני מיili בחור שנשא אלמנה כדלעיל דמזכאמר משפט הבכורה כלל הוא שככל דיני בכורה בנכסי איש ולא בנכסי האשפה. **והאיש יורש את אשתו** - אפילו היכא דייכא בן שהרי הבעל אינו קרוב לה כשאר קרובים שלה שקרובים לה משפחתה ואפילו הכى אמרין שהו יורש את אשתו הילך ודאי לקדם כל קרובים שלה הוא אמרין הבעל יורש ולא הם. **מנהני מיili** - דהאיש נוחל את אשתו ולא מנחיל. **שארו** - ונתתם את נחלתו לשארו זו אשתו כדכתיב (בראשית ב) והוא לבשר אחד ולא אדכתייב

לעיל מיניה ואם אין אחים לאביו קאי אלא מילתא באנפי נפשה היא והאי דכתיב הקרב אליו מסקנא דמילתא דההוא קרא הוא דכתיב ואם אין אחים לאביו. **יכול אף היא תירשו** - דעתך פשוטה הכי משמע ונתתם את נחלתו לשארו לאשתו ונדרשה לקרה הכי ונתתם את נחלתו אם ימות לשארו וירש כלומר וגם הוא יירש שארו אם תמות היא. **ת"ל וירש אותה** - דעתך למיכתב וירש بلا אותה דהוה שמעין מקרה דהוא יורשה והוא יורשתו כדפרישית ונתתם את נחלתו לשארו וירש קרי ביה ונתתם נחלתו לשארו וקרי ביה נמי שארו יורש שהוא יורש את אשתו הלכ' כתוב רחמנא אותה למעוטי שהיא לא תירשו ואתה לגליי ארישא ذקרה דכתיב ונתתם את נחלתו לשארו דמיוני לען לפרושי דבעל יורשה כדלקמן. **והא קראי לאו הци כתבי** - דכתיב ונתתם את נחלתו לשארו דמשמע שהאהה יורשת את בעלה. **ונתתם את נחלתו להקרוב אליו** - דהקרוב קרוב קודם. **שארו וירש אותה** - מילתא אחריתך היא דاشתו יורשה בעלה. **פסקא קראי** - שאתה מסרס התיבות לעשות שארו המוקדם מאוחר והקרוב אליו שהוא מאוחר אתה עושה מוקדם. **אלא אמר רבא ה"ק** ונתתם את נחלה שארו לו קסביר גורעין ומוסיפין ודורשין - גרע וי"ו מנהלתו ולמ"ד מלשארו ומוסיפין שתי אותיות הללו זו על גב זו לעשותו תיבה אחת והיא לו ודורש הци ונתתם את נחלה שארו לו ולא דוקא מגרע ומוסיף דאם כן רבא נמי סכינא חריפה הוא אלא פשוטה ذקרה איך לא פרושי כאילו גורעין ומוסיפין ודורשין דהכי משמע ונתתם את נחלתו כלומר לתנוחה לזה איש שתהיה נחלתו. **לשארו** - כלומר על מי מצוה אני ונתתם את הירושה להיות נחלה שארו לאותו האיש שאהה זאת שארו כלומר נחלה האשה תננו לבעל אי נמי איך למיימר שלא חשיב פיסוק קראי אלא בהקדמת תיבות שלימות להקדמים הקרוב לשארו אבל בשינוי אותיות ליכא פיסוקי קראי והרי הוא כמו שכותב ונתתם את נחלה שארו לו וירש אותה אני לו לאשਮועין דיורש את אשתו ואהני אותה למעוטי אשה שאינה יורשת לבעה וממילא שמעין צורך לגורע ולהוסיף ולדורש ראשו של פסוק כמו שאמרנו שלא תקשי ראשו לסופו. **והאי תנא** - דבר ר' ישמUAL. **מייתי לה** - לבעל שיורש את אשתו. **ווירש אותה** - משום דעתך דרשא נפקא לנו לעיל מוירש אותה הלכ' נקט ליה דאייהו מגלי עלייה דרישיה ذקרה לפירושי שהבעל יורש את אשתו. **אינו צריך** - דלית ליה גורעין ומוסיפין ודורשין ומוקי לה בשארו זה האב כדאמר בריש פירקא. **בסייעת הבעל**

הכתוב מדבר - כולם בשביל הסבת נחלה ממטה למיטה על ידי הבעל שירש את אשתו והוא משבט אחר ונמצא שהוסבה משבט לשbat בכך דבר הכתוב והקפיד שלא תנsha למיטה אחר אלא לאחד ממשפחות מטה אביה כיצד אם תנsha אשה מבנות שבט רAOBEN לאחד משבט שמעון והוא יורשת שלא הניח אביה בן אלא אותה הבית לכשתמות יורשה בעלה ונמצאת נחלה שבט רAOBEN הוסבה לשbat שמעון לפיכך הזיהירה תורה שלא תנsha בת יורשת אלא לאחד ממשפחות מטה - אביה מכאן שהבעל יורש את אשתו ולקמיה פריך ודלאם בסיבת הבן הכתוב מדבר שהבן יורש את אמו והוא מתייחס אחר מטה אביו ונמצא שעיל ידו הוסבה נחלה אם תנsha לשbat אחר אבל הבעל איך למייר דלא יורית ואינו מיסב הנחלה לשbat שלו ובשביל סיבת הבעל לא זהה רחמנא להנsha לשbat שלה אלא בשביל סיבת בנה. **[ואומר]** - لكمיה מפרש מייא ואומר. **בגבעת פנחס בנו** - מכלל דלא הייתה של אלעזר. **מנין היה לו לפנחס** - שום קרקע אלא אם כן יורשה מאביו. **וירשה** - ולקמיה פריך דלאם זבן מיזבן. **ויהי לו** - ליאיר ולא לשגוב דכתיב לעיל מיניה ותלד לו את שגב והתם הוה ליה למכtab ויהי לו וגוי אלא אייר קאי ועוד **דכתיב בתריה ויקח גשור וארם את חות יair מאטם וגוי.**

דף קיבא

וכי תימה - לא מפני שה בעל יורש את אשתו אלא מפני בן שתلد והוא יורשה והוא נקרא על שבט אביו ועל סיבת הבן התורה מקפדת שהרי הוא קרובה לה מן הבעל. **תא שמע** - מקרא אחרינא לא تسוב וגוי האתו למה לי אלא לאו לסייעת הבעל אתה לאשמעין שה בעל יורש. **וכי תימה לעבור עליו בלאו** ועשה - דתורייהו בסיבת הבן ומה שנונה הכתוב לא נתכוון אלא להתרות שלא תנsha לשbat אחר כדי להתחייב מלכות דמקרה קמא לא שמעין אלא עשה דכתיב ביה לאחד ממשפחות מטה אביה תהיה לאשה אבל לא למיטה אחר ולא הבא מכלל עשה עשה. **וכי תימה אלעזר הוא דנסיב איתתא** - ומתה בחיה אלעזר יורתה פנחס בנה ולא אלעזר דאין הבעל יורש את אשתו אלא בנה יורשה ואתה לאשמעין דהבן יורש את אמו דמהני קראי דלעיל דמיירי בסיבת הבן איך למייר דבסיבת הבית הוא דמיירי כדאשכחן לעיל בהדייא שהבת יורשת את אמה ואיצטרכו הני קראי לשני לאוין ועשה כדאמרן אבל לא אשכחן דהבן יורש את אמו בהדייא אלא מקל וחומר פריכא

דאיכא למיפרך די' והשתא אתה האי קרא פנחס לאשਮועין דבן יורש את אמו ולא איירי בסיבת הבעל כלל. **תא שמע** - מפסיק חמישי ושגבו הוליד את יאיר. **וכי תימא התם נמי hei הוּא** - כדאמרן גבי פנחס שהיתה לו לשגوب אשה ומתה יורשה יair. **תרי קראי למה לי** - לאשומועין שהבן יורש את אמו כמו הבעב. **ויאיר דזבן מזבן** - לך בכספי הנהו עיריות ולא אתה קרא לאוריון לנו מידי אלא עשרו של יair מראה לנו כמו שמצוינו בהרבה מקומות בנבאים ולא מבעה קאמר לא מבעה אדם בירושות מיيري כדקאמרן דליך למיפרך תרי קראי למה לי שהפסוקים לא באו למד לנו אלא עשרם וסיפורם דברים בעלה הוא ואייכא למילך מיניהו מיהא סיבת הבן אלא גדולה מזו יש להקשוט לך דaicא למימור ذקראי לא איירי בירושה כלל ולא תשמע מיניה לא סיבת הבן ולא סיבת הבעל אלא תרוייהו זבין מזבן וסיפורם דברים בעלה הוא והתנא עצמו לא נתכוין לדרוש יתרו קראי אלא hei קאמר מנין היה לו לפנחס כו' ואייכא לאקשוי יכול להיות לו ממתק וממבר. **ופנחס נמי דזבן** מזבן - רבותא הוא דקפריך דבלאו האי פירכא נמי לא הוה מציע למילך מיניה סיבת הבעל כדפרקינו לעיל וכי תימא אלעזר הוא דנסיב כו' כלומר ואפילו פנחס נמי דסלקה דעתך מעיקרא למילך מיניה ירושת הבעל אייכא למימר שלא איירי בשום ירושה בעולם. **ומשני** - הך רבותא דקפרכת מפנחס ליתא דליך למימר גביה דזבן מיזבן אדם כן לא היה קובר בה את אביו דנמצאת חוזרת כו' ומיהו אייכא לאקשויי הנך קושיות דלעיל דבלאו הך קושיא אייכא פירכא אחريתי דלעיל דלא מצינו למילך מיניה ירושת הבעל. **משדה חרמים** - כדכתיב (במדבר יח) כל חרם בישראל לך יהיה اي נמי הוה דכתיב (ויקרא כז) והיה השדה בצאתו ביובל קדש לה' כshedah charom המתחלק לכהנים והוא הטעם חרמים טובא ונטול אלעזר חלקו בהנהו חרמים ולחلك פנחס נפלה ההיא גבעה. **יש שגורstein כן אל אבוי אי סלקה דעתך דבעל לא יירת סוף כי מינסבא כו'** - וαι אפשר לישבה ועוד מה תירוץ מתרץ אבוי לרבע פפה דאשמי ליה דמקראי דברייתא לא משמע ליה ירושת הבעל דקאי אבוי ליתן טעם מצד אחר שהבעל יורש את אשתו מ"מ ברייתא לא מיתרצת וקראי לא מיתרצי שהתנא שאמר כל הני ואומר הוכחה שאין ללימוד אלא מן האחרון וגם באותו פריכנא לעיל ואבוי מה בא לפרש וא"ת לא נתכוין אבוי לתרץ הברייתה אלא להודיע לרבע פפה שהבעל יורש את אשתו הלא רב פפה עצמו היה יודע דודאי בעל יורש את אשתו מקראי טובא דלקמן במשמעותו

ובפирקון דלעיל אלא ה"ג וכן נמצא בתשובה רביינו גרשום מאור עיני הגולה זצ"ל אמר אביי סוף סוף הא קמתקרא נחלה משכטא דאימא לשכטא דאבא ממא דלמא שאני התם שכבר הוסבה ודלמא שכבר הוסבה לא אמרין אמר ליה רב יימר לרבות אשי אי אמרת בשלמא אמרין שכבר הוסבה שפיר אלא אי אמרת לא אמרין שכבר הוסבה הא מתתקרא נחלה משכטא דאימא לשכטא דאבא דמנסבין לה לגברא דאבותי משכטא דאבא ואיימה משכטא דאיימה.

דף קיבב

אי הכי האי לאחד מו' - וה"פ אביי האי קרא דוכל בת יורשת נחלה מספקא ליה אי דוקא כאמור לאחד ממשפחה מטה אביה תהיה לאשה אבל לשכט דאמה דידה לא חיישין או דלמא בעינן נמי שיהא ממשפחה אמה והאי דקאמר משפחת אביה לאו דוקא דהוא הדין דבעינן שיהא ממשפחה אמה כדלקמן בمسקנא והכי קמבעיא ליה האי קרא דוכל בת יורשת נחלה ממנות הא אוקימנא בירושת שני מטעות שהיא אביה משכט ראובן ואמה משכט שמעון ומתו וירשתן זו הבת ואמרה תורה לאחד ממשפחה מטה אביה תהיה לאשה והוא שבט ראובן עכשו משתנשא לאחד משכט ראובן ותلد בן וירשנה בנה או תמות וירשנה בעלה הלא הבן הוא או הבעל ההוא לשכט ראובן מתייחסים למשפחה אביו והנה נמצאת הנחלה שירשה מאמה שהיתה משכט שמעון הוסבה משכט שמעון לשכט ראובן והכתוב הזהיר לנו ולא תסוב נחלה כלומר הזהרו בכל נשואי נשים ששבעת נישואין לא יוכלו לבא לידי הסבת נחלה לא שנא הסבת נחלה אב של אשה לא שנא הסבת נחלה אמה בתרוייתו איכא למימר דקפיד קרא שלא תסוב למטה אחר ולקמיה פריך הא בעל כרך קרא כאמור למשפחה מטה אביה וגוי אבל למשפחה אמה לא חיש וכיון דלא שיק שמעין מינה דהאי לא תסוב לא קפיד אלא אנהלה שירושת מאב ולאבוי משנין לה لكمן דaicא למימר דמנסבין לה גברא דדמי לה שאביו מראוון ואמו שמעון. **ומשנין דלמא שאני התם שכבר הוסבה** - כלומר לעולם אימא לך ذكراء לא קפיד אם מוסבת נחלה אם למטה אחר שהרי בעל כרך כבר הוסבה משעה שנפלה יורשת האם שמכט שמעון לו הבת שאביה משכט ראובן והוא מתייחסת למטה אביה נמצא שמעצמה הוסבה הנחלה של שמעון לשכט ראובן ללא נישואין הבת הלכך כי מנסבין לה לאחד ממשפחה מטה אביה שפיר דמי ולא קפיד קרא

אלא אנהלה שהיא יורשת מאביה שלא תוסב למטה אחר דההיא שיורשת מאביה כדקימא קיימת דעת כי בחזקת שבט ראובן איתא לנחלה שהבת על שם שבט ראובן מותייחסת ואבוי פריך ודילמא שכבר הוסבה לא אמרינו כלומר בשליל שהוסבה קצר אין לנו לומר לא חיישיתו או מטעקה לגמרי ומנסビין לה לגברא דהוא משבט ראובן מאביו ומאמו ומטעה נחלה אם שירשה בת זו שהיא מנהלת מטה שמעון אין לנו לומר כן שהרי לא تسוב כתיב דמשמע לא تسוב על ידי נישואין כלל שאעפ' שהוסבה קצר לא גמרי להסיבה יותר ולעקרה לגמרי אלא נעשה לה תקנה שלא תעקר לגמרי כדלקמן לפי שהיא יודע אבוי שאפשר לעשות תקנה שלא תעקר נחלה האם כדלקמן הלכך פריך וכי זולמא שכבר הוסבה לא אמרינו שאפשר בתקנה או דילמא קרא לא חייש לההיא הסבה שלא קפיד אלא שתנשא לאחד ממטה אביה אבל לאמה לא חייש. **א"ל רב יימר לרביashi** - אמראי מספקא ליה לאבוי אי אמרין שכבר הוסבה או לא אמרין הא ודאי מקרה שמעין דאמרוי שכבר הוסבה דהא לא קפיד קרא אי מיעקרה נחלה دائمא כדכתיב לאחד משפחת מטה אביה וגוי ולאמה לא חייש دائית בשלמא אמרין שכבר הוסבה שפיר דהא לא קפיד קרא אי מיעקרה נחלה دائمא כדכתיב לאחד משפחת מטה אביה דהא השთא ודאי מיעקרה לגמרי נחלה دائمא אלא אי אמרת לא אמרין כדכתר הוסבה כדקאמר אבוי והלא כשנית לאחד משפחת אביה כדכתב בקרא הא ודאי מיעקרה נחלה משבטא دائمא לשבטא דאבא אלא לא שמע מינה אמרין שכבר הוסבה והלך כי אמר רחמנא לא تسוב אירוסת אב קאי אבל ירושה دائمא כבר הוסבה ולא חיישין אם תעקר לגמרי. **דמנסビין לה קו'** - אליבא דאבי קא שני דהכי קמייבועא ליה מי אמרין שכבר הוסבה כדמוכח קרא כדכתיב משפחת מטה אביה תהיה לאשה דהשתא מיעקרה נחלה دائمא וכי כתיב לא تسוב אנהלה אב קא מזhor רחמנא ולא אנהלה אם או דילמא לא تسוב דזוקא דאפילו בנחלה אם מזhor לו רחמנא ולא אמרין שכבר הוסבה והאי כדכתיב מטה אביה לאו דזוקא אלא דמנסビין לה לגברא שהוא דומה לה מכל וכל שאבוי משבט ראובן כמותה ואמו משבט שמעון דוגמת האשא הזאת דהשתא ליכא עקיירת נחלה כלל דבודאי נחלתה מאביה לא מיעקרה כלל דמשבט ראובן הייתה והשתא נמי של שבט ראובן היא דברין בונה ובין בעלה מתייחסין על שבט ראובן ובע"ג דמעיקרא הייתה משבט ראובן לגמרי

והשתא נהפכה לאיש שמקצת משמעו שהרי אמו משמעו אין זו הוסבה שהרי לא אסר הכתוב ליקח לאיש משפט ראובן אשה משפט משמעו כדי שלא יירש הבן שהוא משפט אחר מצד אמו וاع"פ שנהפכה נחלת איש שכלו מרואבן לבנו משפט משמעו מצד אמו ונחלת אמה של בת זו משפט משמעו לא מייקרא כללvae יritten לה בעל שהוא משמעו מצד אמו ואביו מרואבן או בנו נמצאת גם עתה הנחלת בחזקת איש שמקצת מבב ומkeit מאם כמו שהיתה בחזקתה שהיא מרואבן ומשמעו. **אי כי** - דasha הירושת ב' מטוות בעין נמי שתנשא לאיש שנולד מהנהו ב' מטוות משפחת מטה אביה ואמה מיבעי לייה אלא מדכתב מטה אביה לחוד שמעין שלא קפיד קרא עקרות נחלת אם לפि שכבר הוסבה ואכתי Mai איבעיא לייה לאבוי. **ומשני כי כתב** - רחמנא כי מטה אביה ואמה הוה אמינה אפילו איפכא אביו משמעו ואמו מרואבן וاع"פ שאביה מרואבן ואמה משמעו סד"א לא קפיד קרא אלא שיהא הוא נמי מאותן שני מטוות שלה בין בוטו עניין בין למפרע דהשתא נמי לא מייקרא לא נחלת אב ולא נחלת אם לגמרי דהא באই בעל איכא חד צד מרואבן וחדר צד משמעו ונמצאו שני הנחלות של שבט משמעו וראובן בחזקתו קיימי קמ"ל דוקא משפחת מטה אביה יהא עיקר היחס של בעלה שיהא נמי אביו משפט ראובן שאילו היה אביו משמעו ע"פ שאמו מרואבן הרי הוסבה נחלת ראובן למטה שמעון שעיקר הבן אחר אביו והבת אחר אביה ומדכתב לא תסוב ממילא שמעין דמנסבין לה גברא דאיתיה נמי משפטא דאיתא של זו כדי שלא תעקר נחלת האם יותר והיין דמספקא לייה מעיקרא סוף סוף הא קא מתעקרא כי אם לא תרצה לומר דמנסבין לה גברא דאיתיה משפטא דאיתיה ואבוי משפטא דאבוי משום דקשיא לך מטה אביה ואמה מיבעי לייה וללא תסוב לא חיות דלא איירי קרא בהסתבת נחלת אם משום שכבר הוסבה אדרבה לא תסוב דוקא הוא ולא אמרין שכבר היסבה אבל מטה אביה לאו דוקא דהאי שלא כתוב מטה אביה ואמה משום דהוה אמינה אפילו איפכא ולעולם מנסבין לה לגברא דהוא נמי משפטא דאיתיה ולא מייקרא נחלת דאיתא וכיון דאיתא למימר כי לא אמרין שכבר הוסבה. **תניא בסיבת הבן תניא בסיבת הבעל** - כלומר ע"ג דאומין להני תרי קראי לא תסוב נחלת לבני ישראל ממטה אל מטה ולא תסוב נחלת ממטה לאחר אחר תרויהו בסיבת הבן ולשוני לאוי כדקטני ואומר אפילו כי אשכחן ברייתות דmockי לכמה בסיבת הבן

ולתניניא בסיבת הבעל וקדייק לה לקמן מדכטב ביה למטה אחר ובן לאו אחר הוא אלא בעל מيري ומדברתא בסיבת הבעל קמא בסיבת הבן ושני הברייות תננו בסיבת ותנו נמי בסיבת הבעל דבשני הברייות הבן מפרש להני תרי קראי ומוקי חד בסיבת הבן וחוד בסיבת הבעל. ה"ג - תנאי בסיבת הבן ותניא בסיבת הבעל לא تسוב נחלה לבני ישראל ממטה אל מטה בסיבת הבן הכתוב מדבר אתה אומר בסיבת הבן או אינו אלא בסיבת הבעל כשהוא אומר לא תסוב נחלה ממטה למטה אחר הרי הסבת הבעל אמר מה אני מקיים לא תסוב נחלה לבני ישראל ממטה אל מטה בסיבת הבן הכתוב מדבר.

דף קיג.א

תניא איזיך לא تسוב נחלה ממטה למטה אחר בסיבת הבעל הכתוב מדבר אתה אומר בסיבת הבעל או אינו אלא בסיבת הבן כשהוא אומר לא תסוב נחלה לבני ישראל ממטה אל מטה הרי סיבת הבן אמר מה אני מקיים ממטה למטה אחר בסיבת הבעל הכתוב מדבר - ומשמעותו דורשין איך באנייהו תנא דברייתה קמייתא פשיטה ליה ذקרה בתרא דהינו ממטה למטה אחר בסיבת הבעל מيري כדמפרש לקמיה מדכטיב ביה אחר והלך מוקי לכמה בסיבת הבן דתרי קראי בסיבת הבעל למה לי וסבירא ליה להאי תנא כדאמרין בעלמא (פסחים כד) דכל היכא דaicא למידרש דרשין ולא מוקמין בלאי יתירי ותניא בתרא לא סבירא ליה הך דרשא אחר דלקמן ומוקי מסברא לקרא קמא בסיבת הבן דקריב ליה טפי מבעל ומתווך כדאייתר ליה קרא תניא לסייעת הבעל כן נראה בעני ועיקר. **דכולי עלמא** מיהת - אפילו תנא דברייתה קמייתא סבירא ליה דהאי ממטה למטה אחר בסיבת הבעל מيري. **מאי משמע** - לתנא קמא קבוע ליה דבשלמא לברייתא בתרייתה קרא קמא סבירא ליה בסיבת הבן משום דקרוב לאמו טפי מבעל אייתר ממטה למטה אחר לסייעת הבעל ולא ממשמעותא מוקי ליה הכי אלא מיותרא אלא לת"ק דאמר דהאי ממטה למטה אחר פשיטה ליה דבסיבת הבעל מيري ואיהו מגלי איזיך קרא דבסיבת הבן מيري ממאי משמע ליה סיבת הבעל. **אמר קרא איש** - דמשמע בעל כמו איש נעמי (רות א) כלומר בסיבת הבעל קפיד קרא סייפה דהאי קרא דמטה למטה אחר כי איש בנחלתו ידבקו מטות בני ישראל כלומר הבעל בנחלתו ידבק ולא בנחלת שבט

אחר. **תרווייהו** - נמי איש כתיב בהו - דכתיב בקרא קמא ממטה אל מטה כי איש בנחלת מטה אבותיו ידבקו בני ישראל ואי איש משמע ליה סיבת הבעל תרווייהו נמי בסיבת הבעל ומיהו גם המתרץ היה יודע דברהאי קרא איש כתיב דזיל קרי כי רב הוא ואמאי דבעין לעיל ממשי משמע דהאי קרא ממטה למטה אחר בסיבת הבעל מיירית אתה אליו למימר דשפир משמע דבסיבת הבעל מיירית דהאי כתיב ביה איש ותמה על עצמן למה גם הראשון אינו מדבר בסיבת הבעל כיוון דכתיב ביה איש אלא מתוך שמיותר מוקי ליה בסיבת הבן והוא איש דקרה קמא לדרשה בעלמא אתה וגם המקשה משיב תרווייהו נמי איש כתיב בהו ומה ראית شيיא אחרון דוקא וקמא לדרשה אדרבה קמא לגופיה לסייעת הבעל ובתרא לדרשה ואכתי Mai משמע דבתרא בסיבת הבעל. **ידבקו** - אין לשון דבק אלא בין איש לאשה כדכתיב ודבק באשתו (בראשית ב) דכוון דמפורש כל כך דכתיב ביה לשון דביקה ודאי בסיבת בעל מירית ומהכא הוא דהוה פשיטה ליה לתנא וاع"ג דבקרה קמא נמי ידבקו כתיב תיתי לדרשה בעלמא. **מטות** - משמע בעל דדיקת מטות על ידי בעל הוא. **תרווייהו נמי מטות כתיב בהו** - לא גרס. **רבashi אמר** - הכי משמע קרא לא תסוב נחלה ממטה האשה למטה אחר שיירשנה בעלה אם תנשא לו שהוא אחר לגבה אבל אם נסבת הנחלה על ידי בנה שיורשה אינו אחר ממש לגבה דיורש כרעה דאמיה הוא. **בראיי** - כמו שמתה אשתו ואח"כ מת אביה דנחלת זו רואיה לה אילו הייתה קיימת מנין שלא יירש אלא קרובייה מצד האב או בנה יירשנה שהבן יירש את זקנו כדכתיב ואם אין לו בת עין עליה שבן הבית יירש אביה. **כבמוחזק** - ירושה שהיא מוחזקת כבר קודם קודם מיתנה כמו שמת אביה ולאחר כך מטה היא ומניין שלא יירש דсад"א כיוון דבעל קודם לבנה לירשה והנ' כשמתה ואחר כך נפלה לה ירושה יקרים האב לבנו דק"ז הוא כיוון דבמקומות בן הוא קודם ליטול במוחזק בראיי נמי הוא יירש ק"ז מבן שירש בראיי. **ירשת יאר** - ולא שగוב אביו לפי שאין הבעל נוטל לבנו דайлוי היה נוטל בראיי הוא הירושה ולא יאר בנה שהאב קודם לבנו בירושת אשתו. **ירשת יאר** - לאשתו. **נחלת הראייה לו וירשת בנו** - מאשר ניתן לו בהר אפרים קדייק דמשמע שבאו לדין אלעזר ונחנס על עסק ירושה זו לפי שהיתה ראייה לאלעזר ונתנה בבית דין לפנחס בנו לפי שאין הבעל נוטל בראיי ורבינו חננאל פירש-DDIKAHN מDUCTIB BHAI KRA BNO VCI AILO כתוב בגבعت פנחס ולא אמר בנו הלא ידוע שפנחס בן אלעזר הוא ומפני מה

כתב בנו ללמד כי זו הגבעה הייתה ראוייה לאלעזר וירשה פנהס בנו דבנו מיעוט משמעו בנו ולא הוא מכלל שהיתה ראוייה לאלעזר והלכך יוכל למיימר דנפלה ליה משדה חרמים שחלק פנהס לא היה ראוי לאלעזר וכן כתוב בפירושי רבינו חננא. **ובני אחות** - יורשין אחיו אמן. **תנא בני אחות ולא בנות אחות** - וכדמפרשינו لكمיה.

דף קיג.ב

למאי הלכתא - ממעט فهو הא ודאי ירושות אחיו אמן שהרי הבת ירושת אמה ובמקום אמה עומדת לירש אחיה אמה שהרי האשה ירושת את אחיה במקום שאין אח כדלקמן בסמוך דמקיש ירושה שנייה לירושה ראשונה וכו'. **לקודם** - שיקדמו הבנים לבנות לירש את דודיהם דילפין لكمון מירושה ראשונה דהבן קודם לבת. **ה"ג דתני רב שמואל וכו' וירש אותה** - הכי נמי הוה מציא למיניקט ואם אין לו בת ונתתם את נחלתו לאחיו דהינו ירושה שנייה אלא סיפא דقولחו נקט וכ"ש ירושה שנייה ושלישית דסמייכי לירושה ראשונה ירושה ראשונה הכתובת תchia וקודמת לכל היורשין שהבן קודם לכל יורשין שבעלם. **מקיש** - דכתיב ואם אין לו בת ואם אין לו אחים וכן כולם בו"ז מוסיף על עניין ראשון. **אף ירושה שנייה** - והוא הדין לעשרית דבן קודם לבת דathan קודמיה לאחות האב והאחות קודמת לאחיה האב של מת ואחיה האב קודמיה לאחות האב ואחות האב קודמת לבני אחיה האב ובני אחיה האב קודמיה לבנות אחיה אחיותיהם אבל אם יש שני אחיה האב ולזה בניהם ולזה בנות אלו יורשין חלק אביהם ואלו ירושות חלק אביהם וכן הלה. **ביום הנחילו** - הוה מציא למכtab בהנחילו. **ביום אתה מפיל נחלות** - لكمיה מפרש לה. **אל אבי וכו'** - סבור היה דהאי מפיל נחלות כלומר מת ביום מפליין הנחלות ליורשין שאם מת ביום יירשו בניו נכסיו. **זלמא דין נחלות קאמרת** - שאין דין אותן אלא ביום כשאר דין ממונות דכתיב בהו (ירמיהו כא) בית דוד דינו לבקר משפט זהה כל שאר נחלות נמי מיקרו משפט כדתנית דכתיב בסוף פרשת נחלות והיתה לבני ישראל לחוקת משפט מדكري להו משפט ש"מ כל שאר נחלות נמי ביום ואי משום דכתיב ושפטו את העם בכל עת הא אוקמיה רבע בסנהדרין בפרק אחד דין ממונות (דף לד) לגמר דין אבל תחלת דין ביום דלהכי כתיב ביום הנחילו והיינו דין דין ממונות דין ביום וגומרים אף בלילה. **דתניתא וכו'** - כלומר דהכי נמי אשכחן בבריתא אחריתי

דמשו לזו לכל נחלות דין דס"א חילוק נחלות הרי הוא כחלוקת שותפים בועלמא ולא חשיב דין קמ"ל ומיהו תרוייתו קראי צרכי ביום הנחילו איצטראיך לתחלת דין דבאים וחוקת משפט אצטראיך לרבותי כל שאר נחלות דליהו דין דהאי ביום הנחילו לא אייריא אלא בגין היורש אביו לחוד. **אורעה** - לשון מאורע לשון ויקר מקרה (רות ב) כלומר נסתימאה להיות דין וצריך ג' וביום יילפין נמי מיניהם לכל דין ממונות להיות דין תחולתן ביום נחלות דכתיב בהו ביום הנחילו. **וכדרב יהודה** - אתה לאשמעין רבה בר חנינה צריך ג' לחלק נחלות כדין וביום. ג' **שנכנסו לבקר את החולה רצו כותבין וכו'** - נראה בעיני דזוקא נקט שנכנסו לבקר הלך רצוי יעדו רצוי יהיו דיינים אבל אם נכנסו להיעד שזימנים לשם והביאום לשם כדי להיעד הרי הם עדים ואין עד נעשה דין דדמי לנכנסו בלילה דחשיב فهو עדים לקמן הוואיל ומתחלת לא היו ראויין לדין דليلת לאו תחולת דין הוא וכ"ש הכאadam באו לשם עדות אין עד נעשה דין וראיה לדבר בפ"ק דמכות (דף ו) דקחшиб להו רב יוסף התרם עדים לפסול את השאר אם ראו עמהן את המעשה והן פסולין לעדות וחשייב לה עדות שנמצא אחד מהן קרוב או פסול ובטטל עדות כולן ורבי פליג עלייה ואמר מה יעשו שני אחין שראו באחד שהרג את הנפש ואמרין בוגם' דרבינו נמי מודה דהו להו עדים בראיה בעלמא אם באו לראות כדי להיעד דאמר רבא כי אמרין לנו למיחזי אתינו או לאסהודי אתינו כלומר שבאתם לראות את המעשה לאיזה דעתם באתם לראות או להיעד אי אמר לאסהודי אתין נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדות בטילה ואי אמר למייחז אתין מה יעשו שני אחין וכו' ואמר רב נחמן התרם הלכה כרבי וקי"ל הלכה כרב נחמן בדייני נמצינו למדין שהבא לראות מעשה כדי להיעד חשבין ליה עד ואפילו לפסול כל חביריו לבטול עדותם אם הוא פסול וכל שכן היכא דזימנוهو לבוא לראות צואות שכיב מרע כדי להיעד דשוב איינו עושה דין והדתנן בראש השנה (דף כה) ראהו ג' והם בית דין יעדמו שנים ויושיבו מחבריהם אצל היחיד התרם הוא שלא באו מתחלת כדי לראותו על מנת להיעד דא"כ שוב אין היחיד יכול להיות דין דין עד נעשה דין אלא כאשראוו ממלא בכלכם בשוק או יהיו יושבין במקום אחד ומשם ראהו וסיג מצאתי לדברי מתשובה רבינו שלמה זקנינו מ"כ שכתב בה כן ועוד מדבר יהודה שמעין דין צריך לומר לכם עדyi בשכיב מרע דין אמר רב יהודה ג' שנכנסו לבקר את החולה רצוי כותבין רצוי עושן דין שניים כותבין ואין עושין

דין ופירש רב חסדא לא אמרנו אלא ביום אבל בלילה כתובין ואין עושין דין כיון דليلיא לא חזי לדינה עדים הוא דשוינחו ואין עד נעשה דין והאי ביום היכי דמי אי דאמר להו הו עדים מי מצי למימר רצוי עושין דין הא בהדייה סהדי שוינחו אלא לאו דלא אמר להו הו עלי עדים וקתני רצוי כתובין. רצוי כתובין - את העדות כמו שומעין מפי החולה היאך מנחיל נכסיו. רצוי עושין דין - זהא שלשה נינהו ודנין ואומרים כך הדין שפלוני יטול חלק זה ופלוני חלק זה שדמיהן מכונין בשוה וכותבין להם פסק דין שלא יוכלו עוד לערער זה על זה כלום ואע"ג דין כאן אדם שמעיד בפניהם כלום הא פרכינן בר"ה לא תהא שמיעה גדולה מראיה וכיון דהן רואין את החולה שמחلك נכסיו בפניהם הודאת בעל דין כמה עדים דמי ולצורך מה ייעדו עדים בפניהם והני מילוי אדם רצוי עושין דין דמשמע שאיפלו החולה אינו יכול לחזור בו כגון מתנת שכיב מרע במקצת ודאיقا קניין דתו לא מצי הדר בהה כדאמון לקמן בפרק מי שמת בבא בתרא (דף קנא) אבל بلا קניין כיון דיכול לחזור אין עושין דין כדמוכח לקמן שאין להן לדיניין לעשות דין בדבר שאפשר לבטל ואם דעת אין דיניהן דין דעתין לא קנו עד שימות האב שמא יחוור בו. רצוי עושין דין - אם לא כתבו אבל אם כתבו שוב אין עושין דין שהרי הכניסו עצםם בתורת עדות ואין עד נעשה דין. לא שננו - הא אדם רצוי עושין דין אלא שנכנס לבקר את החולה ביום דכיון דשמעו מפי החולה הרי הוועד בפניהם ולא תהא שמיעה גדולה מראיה ויכולין היו לעשות דין באותו שעה ביום הוא וכיון דעתרצו להיות דיניין בדבר כששמעו את העדות מפי החולה יכולין לדון היום או לאחר כבית דין שעמדו עדות ולאחר כך הולכין לבתיהן ונושאין נוותני בדבר ופוסקין את הדין כפי מה שעיניהם רואות אבל אם נכנסו לבקר את החולה בלילה שבאותה שעה לא היו ראויין להיות דיניין ועדות שהועד בפניהם מפי החולה בלילה לא בפני בית דין הוא דבאהיא שעטה אין יכולין להיות דיניין והיא ראייה דידהו אינה כשמיית ב"ד שומעין עדות מפי עדים אלא הוא עצמן עדים הם במה שומעין מפי החולה.

דף קיד.א

אפיקו הן שלשה כתובין ואין עושין דין - לאחר אפיקו לא כתבו אלא אם כן יבואו אחרים ויעידו בפניהם כדאמר בראש השנה ראהו שלשה והן בית דין יושיבו מחבריהם אצל היחיד אחד מהשלשה ויעידו השניים בפניהם ויאמרו

השלשה מקודש ופרכין הtems וлокמו בדוכתיhiro וליקדו ומקמן כשרואה בלילה הלא עצמן אין יכולן לקדש לאחר שחרי בלילה עדים היו ולא דייני ולמחר אין עד הרואה בדבר נעשה דין על פי עדות עצמן אלא אם כן יעד אחר בפנוי דהשתא אין עושה דין על פי עדות עצמן והלא אחד מן השלשה שראו החדר כמשמעות שניים אלו להיות דייני ושנים הרואין מעידין בפניהם יכול הוא להיות דין ע"פ שראוהו בלילה עמהן שחרי ע"פ עדות אחרים שמעידין לפניו הוא דין את הדין ולא על פי ראיית עצמו דין לא פסול דייני בשבייל שראו בדבר כל זמן שלא העידו אלא שהוא עצמו לא ידוע את הדין על פי ראיית עצמו דין עד נעשה דין וכגון שראה בשעה דין אין יכול להיות דין אבל אם ביום ראה דההיא שעתה מצה לדען את הדין שלא תהא שמיעה גדולה מראייה מה לי אם ידוע עכשו מה לי אם ידוע לאחר והכא נמי מהאי טעונה משום דחוו להו עדים בראיות הלילה שלא מצה למייר לא תהא שמיעה גדולה מראייה דההיא ראייה לא חשבין לה עדות שהועד בפניהם אלא היכא דראו בשעה שיכולין לעשות דין אבל היכא דראו בשעה שאין יכולין להיות דייני כגון בלילה ההיא ראייה ראיית עדים היא שראו בדבר ולא ראיית דין היא והלא ע"פ ראייתן דהינו כאלו הם עדים אין יכולין הן עצמן להיות דיינים על פי ראיית עצמן דין עד נעשה דין ומיהו ב"ז שהעידו בפניהם עדות בלילה עדות גמורה היא ויכולין לדען לאחר ביום אבל ראייה דידחו שראוין בלילה לא חשבין כאלו הוועד לפניהם בלילה דכוון שלא חז באהיה שעתה לדינא ראייה דידחו אינה כשמיעה ממש ששמעו מפי עדים בלילה אלא הן עצמן נעשו עדים ושוב לא יהו דייני בעדות עצמן אא"כ יעדו אחרים בפניהם והכי הlectedה וכי הא סוגיא אשכחן בב"ק בפ' החובל (דף צ) גבי התוקע לחבירו. **ואין עד נעשה דין** - המעיד על הדבר אין נעשה עוד דין באותו דבר וגם אם ראה את הדבר ונעשה עד אין נעשה עליה עוד דין בעדות עצמן אלא אם כן מעידין אחרים בפנוי ונראה בעני דגירות הכתוב היא דכתיב ועמדו שני האנשים וגוי בעדים הכתוב מדבר (שבועות דף ל) לפני ה' היינו לפניו הדיינים אשרועין קרא ذריך להיעיד שנים לפניו הדיינים אבל העדים אין חוזין ויושבין ודינן. **ה"ג קניין עד אימתי יכול לחזור** - וכ"כ בפירושי רבינו חנナル ובין מתנת בריא ובין מתנת שכיב מרע במקצת דעתה בה קניין מיيري וקבעי עד אימתי יכול לחזור בו מקניינו ולבטלו זהה לא גמר ומקני מיד אלא לדעת לקיים לו תנאים שיפреш

אחרי כן או אם ירצה לחזור בו מיד שיוכל לחזור דקים فهو לרבן דעתה דהכי מKENI איני שיתן לבו אחרי כן וידע אם אפשר לו בKENIN זה לעשותו קין גמור. **כל זמן ישובין** - דעתה דהכי מKENI ליה ע"מ שם לא יচזר בו באותו מעמד אבל אם יচזר בו יבטל. **באותו עניין** - של אותה מתנה. **שלשה שנכנסו כו'** - במתנת שכיב מרע במקצת ובKENIN מיריע דאיו יכול לחזור בו. **לייחס דלמא הדר ביה** - ואמאי קאמר רצוי עושין דין דמשמע באותו מעמד ע"פ שעדיין יושבין עשיון דין גמור ואמאי הא כיון דיכול לחזור בו ויבטל הדין לא הו דין. **אמירתה לשמעתא כו'** - נתווחתה בדבר לפניו והקשתי לו. **ולרב יוסף מי ניחא כו'** - והכי גרסין אמריתה לשמעתא קמיה דרב כהנא.

דף קיד. ב

מענינה לענינה - שפסקו מאותו עניין ודברו בעניינים ובמעשים אחרים ואז אם רצוי עושין דין אבל כל זמן שעסוקין באותו עניין אין עשיון דין. **והלכתא כוותיה דרב יוסף בשדה** - בפ"ק בבא בתרא (לעיל דף יב) אמר רב יוסף מציא אמר ליה מעלינה לך נכסיך דבר מריוון. **עניין** - הא דאמרן. **ומחצה** - لكمן בא בתרא במיל שמת (דף ק מג) ההוא דאמר לדביטתחו נכסיך לך ולבריך אמר רב יוסף קנא פלגא דדריש והיתה לאחרן ولבניו מחזה לאחרן וממחזה לבניו. **האשה את בנה למה לי** - למיתנה מנהלת ולא נוחלת היינו רישא דקטני האיש את אמו נוחל ולא מנהיל והאשה את בעלה נמי דקטני מנהלת ולא נוחلت היינו נמי רישא האיש את אשתו נוחל ולא מנהיל וכן אחיו האם דקטני דמנחילים לנכדים בני אחותם ולא נוחליין היינו נמי רישא דקטני בני אחות של איש נוחליין דודיהן ולא מנהחים ולמן דתני נמי במתניתין בני אחיות ה"ג סיפא נמי היינו בני אחיות דכי היכי דהאיש נוחל את דודו ואינו מנהיל ה"ג נוחל את דודתו ואינו מנהיל. **ה"ג הא קא משמע לו דהאשה כו'** - ולא גרסין אלא כלומר להכى תנא באיתירה לאקושי האשה את בנה להאשה את בעלה דבאותו עניין שהאשה מנהלת לבעלה מנהלת נמי לבנה. **מה האשה את בעלה** - אינה מנהלת לו ברاوي לה לאחר מיתתה אלא במוחזק כדאמרן לעיל וילפין מקראי דאיין הבעל יורש את אשתו בנהלה הבאה לה ממורישה כשהיא בקשר אליו או בנה או בתה יורשה ואם אין לה בן הקרוב למורישה יותר קודם. **אף האשה את בנה** - אינה מנהלת לו ברاوي לו לאחר מיתתו כדי שינחיל הוא לקרוביו שמצד אביו ולא מצד אמו כגון שם מת הבן ואח"כ

מהה אמו אין זה הבן שכבר כבר מת ונפטר בקדום מיתה אמו יורש עתה את אמו להנחיל את אחיו מאביו אלא יורשי אביה יורשיו והא הוא אכן דמת בנה מקמי דידה פקע לו כחו בירושת אמו ומיהו להכני איצטראיך לאשמעין דלא יritten - כשהוא בקדום את אמו דס"ד אמינה לא תסוב תרי זימני כתיב ותורייהו בסבת הבן חד להיכא דמתה אמו מקמיה דירית לה ואידך לאשמעין דאפיקו היכא דמית איהו ברישא ומיתה היא אחורי דהוסבה נחלה לאביו או לקרוביו מן האב קמ"ל משנה יתרה דלא יritten בראי וקראי לכדרשינחו לעיל והאי דקתיי אхи האם דלא צריך אגב גרא דהנץ נקט ליה והאי דקתיי ברישא האב את הבנים והבנים את האב והוא מצינו למשמעות סיפה מרישא מיהו כיוון דמיתני ליה בתורייהו נוחליין ומנהליין קטני להו דכל נוחליין ומנהליין קחשיב אבל ה' בבא דמנהליין ולא נוחליין כולה מיותרת היא שהרי כבר נשנית בבת נוחליין ולא מנהליין. **ירוש את אמו בקדום** - דמי לההוא בקדום דלעיל שכשהאה בקדום אינה יורשת אביה כדי להנחיל לבולה והכא נמי כשהבן בקדום אינו יורש את אמו כדי להנחיל לאחין מן האב. **משמעות רביה ברבי שמעון** - משום דלא היה רבו מובהק קאמר משום שלא הורג ר' יוחנן לומר דברים ממשו של ר' יהודה בר' שמעון אבל מרבו יאמר ר' יוחנן אמר ר' ינאי. **דבר תורה** - כלומר מן הפסוק יש למדוד. **האב יורש את בנו** - וזה לבתו כדילפין בריש פירקין. **ירושת את בנה** - וזה לבתא במקום שאין האב אבל אם אביו קיים הוא קודם דלהכי מיהא אני משפחתי אב שקרוי משפחה להקדים שאר האב לשאר האם. **מטרות** - וכל בת יורשת נחלה ממנות ובירושת שני מנות אוקימנה.

דף קטו.א

איתיביה מו' - המכני מופיע למפרק מרישא דקתיי האיש את אמו נוחל ולא מנהיל אלמא אין האם נוחלת את בנה אלא עדיפא ליה לאותוביה מסיפה דקתיי בהדייא מנהלת ולא נוחלת וקשה ליה לרבי יהודה דאמר יורשת. **משנתנו אני יודע מי שנאה** - דaina עיקר דהיא גופה קשה כדלקמן דפרכין ותנא דיון מה נפשך כי' והלכך כיוון דשמעין ליהDDRISH היקשא דמנות כדאמרין לעיל בפירקין בבא בתרא (ד' קיא) להקדים הבן לבת בנכסי האם הכי נמי הוה מצעי לאקושי ולמיימר דיורשת את בנה. **דלא דריש** - היקשא דמנות כדאמרין לעיל דאחד הבן ואחד הבית שני בנכסי האם דלא

מקיש מטה האם למיטה האב. **לא מיתוקמא כרבי זכירה** - דאיقا למשמעות ממתני' דהבן קודם לבת בנכסי האם. **ותני עלה בני אחות ולא בנות אחות** - והא ברירתא אינה מוספת על המשנה אלא מפרשת היא דזוקא נקט מתני' בני אחות למימר שהבניים נוחליין את דודיהם ולא הבנות כל זמן שיש בן לפי שהבניים באין לירש את דודיהם מכח אם שהיתה אחותן כדכתיב ואם אין לו אחים ודרשין לקמן עיין עליון דבן אחין במקום אחין קאי וה"ה דבן אחותו במקום אחותו קאי וכמי שאם מוחזקת דמי והן באין לירש מכחה וסבירא ליה דבן קודם לבת בנכסי האם אבל לר' זכירה בן הקצב הבנים והבנות יירשו כאחד את דודיהם דמכח אם קא ירתי וסבירא ליה דבן ובת כי הדדי ירתי בנכסי האם. **ותנא דיזן מה נפשך** - כלומר מה הוא דעתו דסבירא ליה תרתי בן קודם לבת בנכסי האם כדיתני האיש את אמו ולא הבת את אמה ונפקא לו לעיל מהיקשא דמטות וסבירא ליה דאין האשה יורשת את בנה דלהכי לא דריש היקשא דמטות מה נפשך דמבקש לחצאיו ולהלן אין היקש למחלצה. **עלול דריש מטוות** - להיקשא שיקדום הבן לבת בנכסי האם ומיהו להכי לא דרישין היקשא לומר שתירש האם את הבן דאמר קרא וכל בת יורשת נחלה ממטות וגוי והוא מצי למכtab וכל בת נחלה וככתוב יורשת למימרא דזוקא יורשת שני מטוות אבל אינה מורשת לשני מטוות אם מטה היא אלא אחד מהם דהינו אב דאין האם יורשת ורבינו חננאל דיק' מ"ס דמטות מקצת שני מטוות הוא דיורשת ואינה מורשת כגון אם שאין האם יורשת בתה והוא הדין לבנה דעל כרחך האי מ"ס לדיקא דידיה אתה דאי לגופיה לאשਮועין דברושת אחד משני מטוות מיيري לשtopic קרא מיניה ולא לכתוב לא מטוות ולא מ"ס והוא אמיןא דלכל האשה אחר רחמנא שלא תנשא לשפט אחר בין שהיא יורשת מטה אחד בין יורשת שני מטוות. **מתני' בן קודם לבת** - ראובן קודם לדינה אחותו לירש את יעקב וכן כל יוצאי יריכו של ראובן אם מת ראובן קודמיו לדינה אחותו לירש את יעקב כगון מת ראובן חנוך בנו קודם לדינה לירש נכסי יעקב ובן של חנוך ובנו בנו עד אלף דור כולם קודמיו לדינה ובגמרה מפרש טעמא מדכתיב אין לו עיין עליון. **בת קודמת לאחין** - ואם יש אב למת גם לו קודמת. **אחים קודמין לאחין האב** - ואם יש להן אחות הן קודמיו לאחות והאחות יוצאי יריכה קודמיו לאחין האב. **כל הקודם בנחלה** - ומת יוצאי יריכו עומדים במקומו לירש אותה נחלה ולא שאר קרובי המת יורשין אותו אע"פ שקרוביין למת יותר מյוצאי יריכו של זה. **והאב קודם**

- לירש בנו או בתו שמתו לכל יוצאי יריכו דהינו אח המת ו כבר נפקא לו בראש פירקון מוהעברת דהאב קודם לאחין ודוקא מיווצאי יריכו אבל יווצאי יריכו של בנו קודמיין לכל אדם. גמ' . **ובת הבן** - במקומות שאין שם בן הבן ובן של בת הבן והוא הדין לבת של בת הבן אבל לשנה קלילא הוא דנקט אבל בת של בת תרי זמני רצופין לאו לשנה קלילא הוא. **אין לו עין עליו** - של מת אם יש לו בן או הבא מכחו של בן כגון יווצאי יריכו וי"ד יתרה Ка דריש דמאי למכtab אין ולא י"ד כדכתיב מאן בלעם והכי מפרשין בקידושין (דף גב) גבי ויצאה חנים אין כספ. **עין עליו** - דהאי מת אם יש לו בת כלל וכלל וכיוון דaicא יווצאי יריכה עובר ירך אמו הוא.

דף קטו.ב

הא מצד - כלומר ודאי כי היכי דאמרין עין עליו למטה האב נמי אמרין עין עליו למעלה שאם כלה זרעו לממרי העברינה לירושי האב למעלה הא כיצד אתה מוצא בכל מקום עין עליו. **נחלת ממששת וחולכת עד רואבן** - שאם אין לו אב ולא אח ולא בן אח ולא אחיות ולא בן אחיות עד עולם ולא אבי האב ולא אחיה האב ולא בני אחיה האב ולא בני אחיה האב מחזירין למטה ולמעלה על קרובוי אבותיו עד רואבן ולא יתנוה לקרובי האם שבזדקין אחר (אחיה) אבי אבי ואם אין אבי אבי לא הוא ולא בניו ולא בניו בזקיון בזקיון אחר אחיה אבי אבי או הוא או יווצאי יריכו דהינו דוד אבי אבי או בניו דוד אבי אבי אבל האבות לעולם קודמיין לאחיה האבות כדאמרין לקמן אבי האב ואחיה האב כגון אברהם וישמעאל בנכסי עשו דבריהם קודם וכן יהא הולך ובודק עד רואבן דאבי אבי אבי אב תקופה או הוא או בניו ואם אין יבדוק אחרי כן באחין דהינו אחיה אבי האב או הוא או בניו ואם אין יבדוק באחותו או בבניה דהינו אחיה אבי אבי ואם אין עולה עוד למעלה דור אחד ויבדוק תקופה באבות ואח"כ באחים ואחר כך באחותיהם וכן לעולם עד רואבן כגון ובני רואבן חנוך ופלוא ובני פלא אליאב ובני אליאב נושא נושא מות בנו של נושא ירושין אותו ואם אין אין נושא קיים אחיה בניו של נושא דהינו בני נושא ירושין אותו ואם אין לו אחים ונתרם את נחלתו לאחיה אבי דהינו דתנן דודו או הוא או בניו כלה דתנן נתנו לאליאב אבי אבי של מות או לאחיה אליאב או לאחות אליאב להם ולבניהם ולבני בנייהם מות אליאב שלא אחיהם ובני אחיהם חוזרים אצל פלא ואם

מת נוותנו לחנוך וחצרון וכרמי או לבנייהם דהוו להו בני אחוי אבי אביו של מת ובעניין זה אי אפשר שלא ימצא אחד בשבט הרاوي לנחלה שאין השבט כליה לגמרי כללא דAMILTA אבוי המת קודם לאבוי המת וכן אבוי המת קודם לאבוי המת אבל אחוי המת קודם לאבוי המת וכן אחוי אבוי המת קודם לאבוי אביו של מת כדאמרין ל�מן גבי בעיות דרמי בר חמא. **ולימא עד יעקב** - שאם מת ראוון הוא וכל זרעו חזירין אצל יעקב ואם אין יעקב שמעון ולוי יורשין את הרاوي לראוון אחיהם דהוו להו אחוי אבוי אביו. **אמר אביי** - אם כן נמצא שבט אחד כליה מישראל וגמורי דלא כליה שבטא וראיה לדבר במלacci (ג) כי אני ה' לא שניתי ואתם בני יעקב לא כליתם בפר"ח ראוון דנקט לאו דוקא אלא מפני שהוא שבט ראשון נクトו. **אמר רב הונא אמר רב כל** - דין האומר ופוסק דין שתירש הבית של מת עם בת הבן של מת מקל וחומר דלקמן אפילו הוה הדיין נשיא בישראל שהכל נמנין עמו לדzon כמותו אין שומעין לו מפני שענין זה מעשה צדוקין הוה כדמפרש ל�מן ולהזק את הדבר אמר כן כען דאמרין (מנחות ד' לב) אם יבא אליו ויאמר אין שומעין לו ויש מפרשין שכיב מרע שמצוה תירש הבית בנכסי עם בת בני ואלי באדר' יוחנן בן ברוקה אמר ל�מן בפирקין אם אמר על מי שרاوي לירושו דבריו קיימיין הכא אין שומעין לו משום דדמי דמכת ירושה بلا צואה היא באה לירש עם בת הבן בדברי צדוקין הלכך אמר רבנן דין שומעין לו ולאו מילתא היא דבלאו מעשה צדוקין נמי אין שומעין דמתנה על מה שכותב בתורה שהרי הבית אינה ראוי לירש כלל עם בת הבן דאפיילו ר' יוחנן בן ברוקה לא אמר אלא בין בין הבנים או בת בין הבנות דבלאו הכי הוה ראוי לירש קצת הלכך ראוי גם לירש לו את הכל אבל בת בין הבנים והוא הדיין לבת אצל בת הבן אין בדבריו כלום והכי אמרין ל�מן בפирקין. **צדניא** - ב מגילת תענית דקחשיב אילין יומיא דלא להתענאה בהון ומיררי בטבת וקתני בעשרים וארבעה בו תבנה לדיננא שבנו למשפטנו הראשון שהוזדו לנו הצדוקין. **עם בת הבן** - ומיהו עם בן הבן מודו דלא תירות, צדוק וביתוס תלמידי אנטיגנוס איש סוכו היו והוא שוני לתלמידיהם מה שקיבלו מאנטיגנוס אל תהיו עבדים המשמשיןכו' וטעו התלמידים בכך שהיו סבורים דהכי קאמר עבדו למקום ואל תקבלו שכר ואמרו כמו שאין בו ממש בדבר זה כן כל דברי חכמים וטעו ופרק זו בדברי חכמים ונקרו צדוקין על שם צדוק וביתוסין על שם ביתוס באבות דרבי נתן (פ"ה). **קרא עליו**

מקרה - שאנו למידין ממנו שעינה בנו של צבעון היה וקרא ליה בן שעיר וכאמר נמי יושבי הארץ כלומר שעינה ירש ארץ שעיר אבי אביו ונמצא שבני בניים יורשין נחלת האב כבניים עצמן והוא הדין לבת בנו והלכך לא תירש הבת עם בת הבן כי היכי דאייה יורשת עם הבן. וכתיב ואלה בני צבעון ואיה עינה וגוי' - אלמא בנו היה ולעיל קרי ליה אחיו. **אלא צבעון בא על אמו והוליד ממנה ענה** - נמצא שהוא אחיו ובנו ואין לומר דברו של צבעון היה והאי ذكري ליה בן שעיר לא משומש שהיה אחיו של צבעון אלא לאשמעין דברי בניים הרי הון כבניים א"כ לא לכתבה גבי צבעון אלא מדקאמר צבעון וענה אחים היו ומיהו מדכתיב יושבי הארץ שמעין מהכא דבני בניים הרי הון כבניים לנחלתה. **אמר רבה אמינה מו'** ומנו שמואל - ולפי שהלכה כמותו בדיניהם קרי ליה הци והוא שם של מלך פרס. **aicā Dāmri Amar Rab pfa mo'** - רבה נמי קרי שבור מלכא משום דהلاقתא נמי כוותיה בלבד משדה עניין ומחזה דהلاقתא כרב יוסף (לעיל בבא בתרא דף קיד). **בכך אתה פוטרני** - בתמייה הלא גם אני מודה לך דבן הבן יורש את זקנו ואפילהו במקום בת אבל בת הבן [הוא] דאמירין שתירש הבית עמה.

דף קטו.א

לא תהא תורה שלמה שלנו מו' - איני צריך לדוחותך בקש ומיהו מעיקרא לא היה חפש לגנות לו טumo של דבר אסור לגנות להם טעמי תורה. **משיחת בטלה שלכם** - קל וחומר שאתם דניין מעצמכם שיש עליו תשובה מה לבת בנו שיפה כחה במקומות אחין שיורשת במקומות אביה כגון בנות צלפחד שירשו בנכסי חפר אבי אביהן עם בני חפר שנאמר נתן תנתן להם אחוזת נחלת בתוז Achii אביהן. **תאמר בבטו שהורע כחה אצל האחים** - כשם שאינה יורשת עם אחיה בנכסי אביה כך אינה יורשת עם בת אחיה בוא וראה שבנות צלפחד ירשו בנכסי חפר ולא לקחו בני חפר ובנות חפר כל נכסי חפר נמצאת בת הבן קודמת לבת דהינו בנות צלפחד שקדמו לבנות חפר. **ואותו היום** - שנצחים כ"ז בטבת היה. **שלא תירש בת הבן עם האחים** - של בן אלא האחים יורשין כל נכסי האב ואפילהו חלק שהוא ראוי לאחיהם המת לפי שבאותו מעשה דפלגש בגבעה מתו במלחמה כל שבט בנימין ואפילהו הנשים כדכתיב מה נעשה לנוטרים לנשים כי נשמדה מבנימין אשה ולא נותר מהם כי אם שיש מאות שנשאו נשים ארבע מאות מבנות יבש גלעד ומאותים שחטפו מבנות

שילה ונמצא כל ארץ בנימין לשש מאות איש לפיכך באותו העת מגיע מאד מן הנחלה לאשה אחית הבאה לירוש ואמں תנשא לשפט אחר נמצאת נגרעת נחלת שבט בנימין לפיכך התקינו דהיכא דיש בנימין יורשיין את אביהם דלא מייעקראי נחלה מבני המת התנו שלא תירש בת הבן עמהן דהפקר ב"ד הפקר אבל אם לא הניח בנימין אלא בנות (לשם גם הבנות) גם בת הבית תירש עמהן דלא ניחא לייה למת שתעקר נחלתו מזרעו אי נמי hicca דaicca בנות ובת הבן תירש בת הבן את כל הנכסים ומסתמא היו נזהרות שלא להנשא לשפט אחר פון תשוב הנחלה לשפט אחר והכי משמע קרא ויאמרו לחתת היורשה לפטירת בנימין כלומר לבנים הנקראים על שבט בנימין ולא לבת הבן שיכולה להנשא לשפט אחר ונעקרה נחלה מבנימין. **ה'ג מלא עליו עברה** - בפירוש רבינו חנן אל כלומר שונא אותו. **חולפות** - חוליפין ממלא מקומו. **דין גרמא דעשירה ביר** - נשאר אצלו שנ אחד מבניו ובו היה מנהם למרי נפש האבלים שהשן של מת אינו טמא דתנו באלהות פרק ג' (מ"ג) כל שבמת טמא חוץ מן השינויים והשיעור והצפורה ובשעת חיבורו הכל טמא וכיון דרבנן לא הניח בן אם איתא דסבירא לייה דמי שלא הניח בן נקרא לא ירא אלהים לא היה אומר לבריות דין גרמא דעשירה ביר דאמרינו בעלמא (ברכות דף לד) חציפ עלי מאן דמפרנס חטאיה כדכתיב אשורי נשוי פשע כסוי חטאה. **לא הוועיל לבני טמיא** - לבית המת להתאבל עליו כזתנו (אהלות פ' טז מ"ג) בית מלא טמיא מלא מותים לפי שלא היה רוצה להתבטל מלמדו. **הא זידיה** - דין גרמא כו' דסבירא לייה כר' יהושע בן לוי זה שלא הניח תלמיד. **הא** - דרביה - Mai דאמר זה שלא הניח בן ולא סבירא לייה. **קשה עניות כו'** - וצריך לuibעי רחמי ואגב גרא דדרשות דר' פנחים בר חמא נקט לייה הכא. **כפי יד אלה וגנו'** - הינו נ' מכות שהרי במצרים דכתיב בה אצבע אלהים הוא (שמות ח) לקו י' מכות נמצאה ליד שיש בה חמיש אצבעות חמישים מכות. **אל תפן אל און** - אל תהרהר אחר מדת הדין כי יש מציריים יותר מכך כי טוב לך זה החמשים מכות מעוני והרי יש לך כסף וזהב וקורקעות ועודין הקב"ה מרוחם عليك יותר מהרבה בני אדם שהן עניות. **חמת מלך** - הינו צער שבאה לו חימה מאת המקום מלאכי מות הינו חולה שנוטה למות. **כפרנה** - יקננה. **בעי רמי בר חמא אבי אביו** - של מת ואחי אביו של מת איזה מהן קודם ומשום דתרוייתו אותו לירש את המת מכח אבי המת קא בעי לה. **נכסי עשו** - מיתה נקט בעשו שהוא רשע ולא ביעקב. **האב קודם לירש את בנו לכל**

יוצא ירכו - נמצא אברהם יורש את יצחק מקמי ישמעאל והלך כיון דתורייהו מכח יצחק אותו הרי הוא כאילו יורש יצחק את עשו וחוזר אברהם יורש את יצחק בנו כדאמרן בריש פירקין שהאב קודם לאחין דכי היכי דדרשינן אין לו בן עיין עליו היכי נמי דרשינן בכל קרובים וגבאי אבי המת נמי דרשינן אם אין לו אב ונתחם את נחלתו לאחיו עיין עליו שאם יש ליצחק שום יורש ראוי לירושו יבא במקומו והיינו אברהם שקדם לשמעאל וכן הלכה.

דף קטז.ב

אגב חורפיה - חריפותו שהיה טרוד בשאלת האם דלקמן דעתיפה מינה.

אבי האב - של מת והאחים של מת דהיאנו זקנו ואחין איזה מהן קודם מי לימה כיון יצחק קודם לעקב לריש את עשו דהאב קודם לאח הרי הוא כאילו יורשו יצחק לעשו והלך יבוא יעקב וירש את יצחק אבי אבל אברהם לא יירשנו שהבן של מת קודם לאבי המת או דלמא בני בניהם הרי הן כבנים ונמצא עשו בן אברהם וקודם אברהם לעקב בנכסי עשו דהאב קודם לאחין.

תש האב קודם לכל יוצאי ירכו - ויעקב יוצא יריכו של אברהם היה והלך אברהם קודם לו בנכסי עשו. **ורמי בר חמא** - אמר לך משום היכי מספקא לי דאיכא למימר יוצאי יריכו משמע יוצאי ירך שלו דהיאנו בניו מאשתו ולא יוצאי ירך בנו. **הכי נמי מסתברא** - דיעקב קודם לאברהם בנכסי עשו דקתי רישא כל הקודם בנהלה ואנינו כgon יצחק שקדם לאברהם בנכסי עשו אילו היה קיים השטא דליתיה ליצחק יוצאי יריכו קודמיו דהיאנו יעקב שיורש זכות אבי יצחק שכן הוא הדין שהרי אם מת יצחק אחר עשו היה יעקב יורש ולא אברהם דהבנייה קודמיו לאב כדאמרן בריש פירקין הוא הדין כשמת יצחק מקמי עשו יעקב יורש את זכותו ולא אברהם וכן הלכה והשתא שמעין מפירקין שסדר נחלות כך הוא ראובן שמית חנוך ופלוא חצرون וכרמי בניו יורשין אותו ואם מת אחד מן הבנים קודם ראובן וההוא בן הניח בן או בת או בן בת או בת עד מאה דורות יורש במקום אבי בנכסי ראובן ואם אין לראובן בנים ולא בני בנים ואף לא בנות בנים אז יורשות בנות ראובן את ראובן ואם אין לראובן בנות ולא בני בנות ולא בנות בנות אפילו בסוף הדורות אז יורש יעקב את ראובן בנו ואם אין יעקב קיים ונתחם את נחלתו ראובן לאחיו בני אבי שמעון ולוי ויהודה ו يوسف ובנימין ואם אינם קיימים תננו נחלת ראובן לבני שמעון ולוי ואם אין להם בנים ולא בני בנים תננו

לבנותיהן או לבני בנותיהן או לבנות בנותיהן דבכ"מ הזכר ויורשו קודמים לנkehה כדאמרן מקיש ירושה שנייה לירושה ראשונה ואם אין לו אחים לרואבן ולא בני בנים לאחים שמתו אחיו بلا בנים או שלא היה לו אח מעולם ונתתנס את נחלתו לבת יעקב אחותנו מן האב או לבניה ולבני בניה או לבנותיה ולבנות בנותיה עד עולם ואם אין לרואבן אחות ולא בני אחות מן האב ונתתנס את נחלתו לאבי אביו דהינו יצחק ואם אין יצחק קיים ונתתנס נחלתו של רואבן לעשו בן יצחק שהוא אחו של רואבן ואם אין עשו קיים ונתתנס את נחלתו של רואבן לאלייז בן עשו או לבניו ובניו ואם אין בניים לעשו ונתתנס את נחלה רואבן לבנות עשו ולבנייהם ולבנות בנותיו ואם אין אחין לאביו של רואבן ונתתנס את נחלתו לבנות יצחק דהינו אחות אביו או לבנייהן ולבני בנותיהן או לבנותיהן ולבני בנותיהן ואם אין לאביו של רואבן לא אחים ולא בני אחות ולא בני אחות ונתתנס את נחלה רואבן לאברהם אבוי אבוי ואם אין אברהם קיים ונתתנס לישמעאל אחוי אבוי אבוי או לבניו של ישממעאל ולבני בניו או לבנותיו ולבני בנותיו ואם אין ישממעאל ולא בניו קיימים וגם לא אחותם ובני אחותם ונתתנס נחלתו לתרח אבוי אברהם ואמ אין תרח מתנו לנחורה ולהרן בניו או לבני בנותיהן או לאחותם וליווצאי יריכם וכן לעולם עד אדם הראשון האב קודם לעולם לאחיהם (מסורת הש"ס: [המת] ואחיהם האב קודמין לאחות האב ואחות האב קודמין לאביהם ואביהם האב קודם לאחיהם אביהם האב (ולאחותם) ואחיהם אביהם [ואף] אחותם קודמים לאביהם אביהם וכן לעולם וגם למדנו שהבעל יורש את אשתו ואם אין בעל קיים בנה יורשה ואם אין בנה בתה יורשתה בכל הסדר זהה עד אדם הראשון. **מתני' בנחלה** - בנחלה ארץ ישראל ומשום דברן לעיל בבא בתרא (דף קטו) כל יווצאי יריכם של בן קודם לאחיהם דASHMOUININ דבת הבן נחלתו במקומות הבן משומם הכי נקט לה שהרי בנות צלפחד נחלו חלק אביהם בנכסי חפר במקומות צלפחד אביהם. **חלק אביהם** - צלפחד שהיה מיוצאי מצרים שהבן נכנס לארץ לא היה נוטל בשביל עצמו חלק הארץ הוואיל ולא יצא מצרים כדאמר בגמ' דקסבר האי תנא ליווצאי מצרים נתחלקה הארץ ולא לבאי הארץ ונפקא לו מקראי וاع"פ שיוצאי מצרים לא נכנסו לארץ אלא מתו במדבר ולא נטלו חלק הארץ מיהו להכי אני שם יצא רואבן ושםעון מצרים ונולדו להם במדבר בנים שנכנסו לארץ לרואבן עשרה בניים ולשםעון בן אחד יטול בן שמעון חלק נגד עשרה בני רואבן שהרי לרואבן

ושמעון נתחלק הארץ וזכה בני כל אחד בנכסי אביהו וצלפחן יצא ממצרים ומת במדבר לפיכך נטלו בנותיו חלקו וכל שלשה חלקים דמתני' נפקא לו בגמרה מקרים הילך בעין לפרושים דברי האי גוונא הוה מעשה צלפחן יצא ממצרים כשהוא בן עשרים וכן חפר אביו ושהייה צלפחן בכור כל דברים הללו יש לך ללמידה מן הפסוק דנתן תתן להם וגוי דילפין מיניה בגמ' להני שלשה חלקים. **וחלקו עם אחיו בנכסי חפר** - דחפר יצא ממצרים ונטלו בניו חלק אביהו שהיה מি�וצאי מצרים בלבד חלק עצמן שגם הם יצאו ממצרים ובנות צלפחן קבלו חלק אביהו מנכסי חפר בשעה שהליך אחיו צלפחן נחלה אביהו בינויה דבת הבן הרי היא במקום הבן לירש עם האחים כדקתני לעיל כל הקודם בנהלה יוצאי יריכו קודמים. **ושהייה צלפחן במו'** - והיה ראוי ליטול פי שנים עם אחיו בנכסי חפר ואע"ג שאין הבכור נוטל בראשי כבמוחזק ארץ ישראל מוחזקת היא ליוצאי מצרים כדאמר בגמ' וכמי שהחזק חפר בחלקו דמי ואפילו אם מה צלפחן מקמי חפר נמצא צלפחן יורש פי שנים בכל אשר ימצא לחפר כי הוא ראשית אונו ואע"ג דכשמת חפר לא היה צלפחן קיים אפילו הכי בנותיו היו יורשות חלק בכורת צלפחן בנכסי חפר כי היכי דירושות חלק פשיטותו בנכסי חפר כדתניתה בהדייה בתוספתא דבכורות (פ"ז) כיצד אין הבכור נוטל בראשי כבמוחזק מות אביו בחיה אביו נוטל פי שנים מנכסי אביו ואין נוטל פי שנים מנכסי אבוי אביו כגון יעקב שמת בחיה יצחק הרי ראובן הבכור נוטל בנכסי יעקב פי שנים אבל לא בנכסי יצחק זקנו שהרי אפילו אם היה יעקב קיים כשמת יצחק לא היה יעקב נוטל פי שנים שהרי פשוט הוא הילך ראובן הבא לירש מכח יעקב בנכסי יצחק לא יטול אלא חלק פשיטותו של אביו ואם היה אביו בכור אף הוא נוטל פי שנים בנכסי אבוי אביו שאם היה יעקב בכור אף על פי שמת בחיה יצחק הרי בא ראובן ונוטל חלק בכורת יעקב אביו בנכסי יצחק שהבן במקום אב עומד בין חלק בכורה בין לחלק פשיטות והוא הדין לבנות צלפחן בנכסי חפר דאף על פי שמת צלפחן בחיה חפר יורשות חלק בכורת אביהו בנכסי חפר וה"ג תניא בהדייה בגמרה ירושלמי ואמירין נמי התם ריש לקיש אמר בשם אבא כהן ברדלא נאמר משפט לעניין כפילה ונאמר משפט לעניין פשיטה מה לעניין פשיטה אתה רואה את הבן כאילו קיים ליטול פשיטות אבוי אף לעניין כפילה אתה רואה את הבן כאילו קיים ליטול כפילת אבוי מפירוש רבינו חננאל גאון זכר צדיק לברכה למדתי זאת וכן ההלכה ומדammerין בגמרה והעברת זו חלק

בכורה לפניו צלפחד בכור היה והאי דכתיב בדברי הימים (א ז) ושם השני
צלפחד לאו שני לאחין קאמר זהא לא איירוי לעיל באחין כלל אלא

דף קיז.א

בגlude אביו חפר ובמכיר אביו גlude לעיל מינה איירוי ואיכא למימר דאגlude
קאי ומאי שני גlude כלומר בן בנו כדכתיב בן חפר בן גlude הרי ג'
חלקים ב' חלקים בכורה וחלק צלפחד עצמו שהיה מיווצאי מצרים והאי שלא
קחשיב במתני' ד' חלקים שהיה להם לבנות צלפחד כדכתיב (יהושע יז) ויפלו
חbill מנסה עשרה שיתה דשיטת בת אבות וארבעה דידחו דהוה להו חדacha
דאבא ונטלו חלק בנכסי כדמרי' בגם' היינו טעמא שלא הוה משמע לו מיד
זהא כבר אשומעין דבת הבן הרי היא במקום הבן ליטול עם האחין בנכסי
חפר דהוה הדין דהרי היא במקום הבן ליטול עם האחין בנכסי האח ואי
לאשומעין דליוצאי מצרים נתחלקה הארץ הא שמעין לה מדנטלו חלק
צלפחד בשבייל שהיה מיווצאי מצרים אבל בהני ג' חלקים דקתני אשומעין
תלתא מיל' דליוצאי מצרים נתחלקה הארץ ובת הבן היא כבן לירש עם
האחין וארץ ישראל מוחזקת היא ליוצאי מצרים ונטל בה בכור פי שניים. גמ'.

ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ - כלומר לבאי הארץ נתחלקה הארץ כפי
חשבון של יוצאי מצרים שנטלה בתורת ירושה מאבותיהם דלפי חשבון
הראשון שנמננו שנה שנייה לצא苍ם ממצרים נתחלקה הארץ כאילו ירשה hon
עצמםומי שהיה לו עתה בביית הארץ בן אחד נטל כל חלקו וממי שהיו לו
עשרה בניים נמי לא נטלו בין כולם אלא חלק אחד. **שנאמר** - בפנחס בבאי
הארץ באותו מנין דערבות מוואב דכתיב בהו ובאללה לא היה איש מפקודי
משה ואהרן וגוו'. **לשמות מوطות אבותם** - של אלה שנמננו ביציאת מצרים
ינחלו אלו דלאותן יחלקו הנהלה ואלו אשר קמו תחתיהם יירשות ולקמן
מפרש מנהן דהאי אבותם ביוצאי מצרים קאמר. **לאלה תחלק** - דכתיב לעיל
אללה פקדוי בני ישראל שיש מאות אלף ואלפי שבע מאות ושלשים ושמיך ליה
VIDBER ה' אל משה לאמר לאלה תחלק הארץ אלמא לבאי הארץ נתחלקה.
כאלה - שהן בני עשרים דלבני עשרים שייצאו ממצרים נתחלקה הארץ אבל
לא לטפלים שייצאו פחות מבן כי' שלא נטלו חלק בארץ לא הם ולא בנייהם
אללא בזכות מורישיהם ואמ לא היה להם שום מוריש שייצא ממצרים כגון
שלא היה להם אב ולא דוד ואות שמותם במדבר بلا בניים או לא נטלו חלק

באראז ובסיפרי כתוב מה ת"ל לאלה תחלק הארץ מפני כשרים וקדושים כלומר לאפוקי רשעים שבהן שלא היה להן חלק בה ואפילו בניהן אין זוכין בה בשליל אביהן אלא בזכות ז肯יהם אם היו מיווצאי מצרים כדאמרין לקמן בני מרגלים וממלוננים נטו בזכות אביהן ובזכות אביה אמותיהם. **לבאי הארץ נתחלקה הארץ** - ולא ליוצאי מצרים דאין הולכין אחר היוצאים אלא אחר הנכנסים דראובן ושמעון שיצאו ממצרים והולידו בניים במדבר זה עשרה וזה אחד אי הוה איזלען בתר יוצאי מצרים היה נוטל האחד נגד כולן אבל עכשו העשרה נוטליין י' חלקים והאחד נוטל חלק אחד. **אלא מה אני מקיים לשמות מوطות אבותם** - דמשמע לאחר יוצאי מצרים נמי יש לנו לחלק הנחלה ומפרש ואיזל דלהכי אהני לשמות מوطות אבותם ינהלו ולאחר שנטלו בני רAOבן ושמעון י"א חלקים בארץ מחלוקת אותה ביןיהן לפי חשבונו מوطות אבותם כאילו ליוצאי מצרים דהיאנו RAובן ושמעון אבותם נתחלקו הני י"א חלקים וכגון דהנהו יוצאי מצרים היו בני עשרים דומיא דברי הארץ דקפיד קרא לענין נחלת ארץ ישראל אבני כ' כדכתיב לאלה והבניים אין כי אם שלוחים בעלמא להביא לשניהם י"א חלקים וחזרין RAובן ושמעון ו מורישין לבניהן בניו של RAובן נוטליין מחזה מי"א חלקים ובנו של שמעון נוטל מחזה והכי תניא בתוספתא (פ"ז) כיצד שני אחין שהיו מיווצאי מצרים לאחד יש לו ט' בניים ולאחד יש לו בן אחד ולפניהם בית ה' כורין דהיאנו י' לתכין תשעה נטו לתק' לתק' ט' לתכין והאחד נטל לתק' החזירום לאבותיהם וחזרו האבות והורישום לבניהן ט' אחין נטל מחזה שהן כוראים וחצוי ואחד נטל מחזה שהן כוראים וחצוי וזה שאמרו בכל מקום חיין יורשין את המתים וכן המתים יורשין את החיים וכך היא הצעה של בריתיא בסיפרי שנייה הכתוב נחלה זו מכל נחלות שבתורה שכל נחלות שבתורה חיין יורשין את המתים וכן המתים יורשין את החיים אמר רב משל למה הדבר דומה לשני אחין כהנים שהיו בעיר זהה לו בן אחד ולזה לו ג' בניים ויצאו לגורן זה נטל סאה ואלו נטו ג' סאין והוליכו אצל אביהן וחזרו וחלוקו בשווה כיוצא בו אתה אומר בבאי הארץ זה נטל סאה ואלו נטו ג' סאין והורישו את אבותיהם יורשו מתים את חיין וחזרו וחלוקו בשווה כדפרישית לעיל והשתא מתוקמי שני קראי לאלה תחלק הארץ אשמורען שיטול כל אחד חלק אחד ואהני לשמות מوطות אבותם לעניין חלוקה לחלקם ביןיהן מה שנטלו כאילו ליוצאי מצרים אבותיהם נתחלקו הנהו חלקים שנטלו ונוטל בן שמעון מלבד החלקים נגד

כל בני ראובן. **שני אחין כהנים** - והתנו בינהון לחלק כל התרומות הניטנות לשניהן בשווה.

דף קייז.ב

לאלו ולאלו - ליווצאי מצרים ולבאי הארץ וחזרה לית ליה להאי תנא ומתני' מתוקמא שפיר אליביה דבנות צלפחד לדידיה נמי נטלו ג' חלקים דהא אית ליה נמי ליווצאי מצרים נתחלקה הארץ והיינו דאמרן לעיל תנן כמאן דאמר ליווצאי מצרים נתחלקה הארץ ולא אמרינן מותניתין רבוי יאשיה היא משום דמתוקמא נמי כר' שמעון בן אלעזר. **היה מיווצאי מצרים (ולא מבאי הארץ)** קו' - ה hei פירושו אם היה מיווצאי מצרים ולא מבאי הארץ כגון ראובן שייצא מממצרים והוא בן כ' והולד בנים במדבר ומת ראובן ובניו היו טפלים בכניותן לארץ ואינו יכולן ליטול בש سبيل עצמן לפי שאינו בני עשרים ונותlein בינהן חלק אחד בש سبيل ראובן שהוא מיווצאי מצרים. **היה מבאי הארץ** - ולא מיווצאי מצרים כגון ראובן שהולד בנים במצרים ומת במצרים והבנים היו טפלים ביציאתך וכשנכנסו לארץ היו בני עשרים ונותlein כל אחד חלקו עם באי הארץ א"נ כשייצא ראובן מצרים לא היה בן עשרים והולד בנים במדבר ומת ראובן והבנים נכנסו לארץ ונותlein חלקו בש سبيل שהן באי הארץ אם הם י' ונותlein י' חלקים. **היה מכאן ומכאן** - כגון ראובן שהוא בן כ' כשייצא מממצרים והולד בנים במדבר ומת והבנים היו בני כ' בכניותן לארץ ונותlein חלקו בש سبيل עצמן שהן באי הארץ ונותlein נמי חלק אחד בש سبيل אביהון שהוא מיווצאי מצרים - ויש מפרשין היה מכאן ומכאן באדם אחד מיيري שהוא מיווצאי מצרים ומבאי הארץ כגון שייצא מממצרים יתר מבן ששים ונכנס לארץ דאמרין לךן לא נגזרה גזירה ביתר מבן ששים דהוה ליה האי גברא עצמו מיווצאי מצרים ומבאי הארץ הלכך יטול שני חלקים ולא מילתא היא דמשום באי הארץ לא יטול דכי כתיב לאלה תחלק הארץ אבני יוצאי מצרים הוא דכתיב שלא היה בהן איש מפקודי משה ואהרן הכהן ולא איווצאי מצרים עצמן קאי ומיהו יש ללימוד דעתן שני חלקים מדתני בתוספתא וכן היה ר' שמעון אומר יהושע וכלב נטלו ג' חלקים בנחלה שהיו מיווצאי מצרים ומן העומדים בערבות מוואב ושנטלו חלקם של מרגלים. **מרגליים** - אף על פי שהוא לבניהן שבאו לארץ ליטול חלק אביהון שהוא מיווצאי מצרים אפילו ה hei לא נטלו אלא יהושע וכלב נטלו חלקן כדכתיב חייו מן האנשים ההם لكمן

בנסיבות שהיו בחלוקת תורה נתחייב רשות יבא צדיק ויזכה בחלוקת
דמותה שמעין שלא היה למרגלים ומתלוננים ועדת קרח חלק הארץ
מדקאמרי בנות צלפחד אבינו מות במדבר (במדבר כז) והוא לא היה בתוקף
העדה אלו מרוגלים הנודדים על ה' אלו מתלוננים עדת קרח ממשמעו למה
יגרע שם אבינו מארח דלא היה לא מרוגלים ולא ממתלוננים ועדת קרח
מכל דכל הנה לא נטו בניהן חלק הארץ בזכות אבותיהם. **מתלוננים ועדת**
קרח - لكمן מפרש מתלוננים שבעדת קרח דהינו חמשים ומאתים איש ולא
היה להם חלק הארץ שלא נטו בניהן את חלקן אעפ' שהיו מתלוננים
מיוצאי מצרים אלא כמוון דליתנהו דמו זכו כל השבטים בחלוקת כאלו
נתחלקה ליוצאי מצרים ללא מתלוננים ונתרבה חלק כל אחד ואחד פורתא
והאי תנא סבירה ליה ליוצאי מצרים נתחלק הארץ ואיכא למימר דמסקנא
דמילתא דר' שמעון בן אלעזר היא דבר לאלו ואלו נתחלק הארץ. **והבניהם**
- של מרוגלים ומתלוננים שבאו לארץ ולא היו יכולים ליטול בשבייל אביהן
יטלו בזכות אבי אביהן אם היו מיוצאי מצרים אבל חלק אביהן שהיה ראוי
להן ליטול בשבייל אביהן עצמו שהיה מיוצאי מצרים אותו חלק ניתן ליהושע
וכלב מן המרגלים ושל מתלוננים ניתן לכל השבטים. **ובזמות אבי אמותיהם** -
אם לא היה לאמותיהם אחין ולOLUMN מוקי להז סיפה אפילו/man/ דבר לבאי
הארץ נתחלקה וכגון שלא היו בני עשרים כשכנסו לארץ שלא נטו בשבייל
עצמם אלא נטו עיי' חורה שהחיזרו בני אבי אביהן ובני אבי אמותיהם נחלה
שלקו בניהן לזכיהן כדכתייב לשמות מנות אבותם וחזרו והורישו לבניהן
ולבני המתלוננים עמהן דבני בני הרי הן כבניהם. **ממאי** - דהאי אבותם על
যি�וצאי מצרים קאמר י"ב בני יעקב להם נתחלק הארץ ולא ליוצאי מצרים קאמר.
וליוצאי מצרים קאמר להו - דודאי להם נאמר פסוק זה. **נראה בעני דה' ג'**
בשלמא למ"ד ליוצאי מצרים נתחלק הארץ היינו דכתיב לרבות הרבה נחלתו
ולמעט תמעית נחלתו

דף קיח.א

אלא למאן דאמר לבאי הארץ נתחלקה Mai לרבות הרבה נחלתו וגוי קשייא -
ולא גרסין Mai בין לרבות מעט דמההוא לא Mai לאקשויי מיד דהא
איצטראיך למדרש מיניה דאי לשבטים איתפלג שלקו כל השבטים זה כזו

ע"פ הגורל שבטו המועט כמרובה דהכי משמע על פי הגורל תחלק נחלתו בין שהוא רב בין שהוא מעט אותו השbat מה שיצחאו הגורל יקח لكمן בפירקון בא בתרא (דף קכב) ועוד דרשינו מיניה דברכפים נתחלת הארץ אבל מרוב תרבה נחלתו מקשה דמשמע למי שהיה רב ביציאת מצרים כדכתיב בתريا לשמות מטות אבותם ינהלו ע"פ שעכשו נתמעט בכנעstan לארץ תרבה נחלתו ולאותו שהיה מעט ביציאת מצרים תמעיט גם עתה נחלתו ע"פ שנתרבה והכי קטן לה בספריה בהדייא לרבות תרבה נחלתו וגוי הרי שיצאו עמו י' בניים מצרים ובכנעstan לא נמצאו אלא ה' קורא אני עליו לרבות תרבה נחלתו הרי שיצאו עמו ה' בניים מצרים ובכנעstan נמצאו עשרה קורא אני עליו ולמעט תמעיט נחלתו דסלקא דעתך אמינה ניזול בתר השთא קא משמע לו. **קשה** - לדין קשה שלא ידעינו לתרוצי קרא אליבא דההוא תנא דהא ליכא למימר לרבות תרבה אותו שהוא רב עצשו תרבה נחלתו ולמעט שהוא מועט עצשו תמעיט נחלתו דסבירא הוא כדכתיב לעיל לאלה תחלק הארץ ולא צריך קרא וגם אין לשון תרבה ותמעיט משמע אלא כשהזה נוטל הרבה וזה מעט שחלק איש זה מרובה וחילק חבריו מועט אבל כשל החלקים שווים אין זה תרבה ותמעיט אלא וכי ה"ל למימר חלק חלק ייחלו ובחזרה נמי ליכא לאוקומיה דמלשות מטות אבותם שמעין לה שפיר אליביה דהאי תנא ועוד תרבה ותמעיט משמע נטילה ראשונה שנוטל כל אחד חלקו קודם שיחזרו לאבותיהם כדכתיב בסיפיה דקרה איש לפי פקדיו יותן נחלתו. **הינו דקה צוחן בנות צלפחד** - למה גרע שם אבינו מותק משפחתו שזכה בארץ ישראל כי אין לו בן שאילו היה לו בן היה נוטל הבן חלקו של אבינו שהיה מionario מצרים ועתה בשביל שאין לו בן למה לא נירש את חלקו. **לא** הוה - לצלפחד נחלה בארץ ישראל דליקול לא הוא ולא יוציאו יריכו בזכותו שהריה לבאי הארץ ניתנה ואפיו אם היה לו בן לא היה נוטל כלום בשビル אביו ואפיו בשビル עצמו אם הוא פחות מכ' ומאי האי דקה צוחן בשビル שאין לו בן. **אלא לחורה וליטול בנכסי חפר** - דמן דעתך ליה לבאי הארץ איתך ליה חורה שמחזירין לאבותיהם כל מה שנטלו וחזרין ויורשין מאבותיהם כמשפט והכי אמריך למה גרע שם אבינו צלפחד מותק משפחתו שהיה לו לזכות עם אחיו בנכסי חפר זקנו אילו היה לו בן כשיטלו בני חפר שהם אחיו אבינו נחלה בא"י יחזירו אותה לחפר אביהם ויוריש אותה לכל בניו ויטול אבינו שהוא בכור ב' חלקים או הוא או בנו שקס תחתיו כדכתיב ואם אין לו

עין עליו והשתא שאין בן למה לא נקם תחת אביו לירש נחלתו הבאה לו מהפר אביו ע"י חזרה שהחיזורה בניו או בני בניו שהיה מבאי הארץ שהרי בן הבן יורשת עם האחין ולקמן נמי אמרין דרשניות היו והיו יודעות שבת הבן תירש עם האחין שלמדו מפרשת יבמין כדלקמן (דף קיט). **הינו דקה צוחי בני יוסף** - שהיה עכשו מרובין וגברו יותר מאשר שבטים והן לא נטלו אלא לחשבון של יווצאי מצרים והיתה נחלת כל אחד מועצת מחלוקת כל איש ואיש מישראל. **ולחו שקול** - בשווה ומיהו לקמן אמרין הארץ ישראל לשבטים איתפלה ובדין צוחזו בני יוסף שלא נטלו אלא אחד מן השבטים אף על פי שאין גדול בכל השבטים כשבט שלhn אלא משום דמבעיאליה לקמן לא בעי לתרוצי הci. **מושט טפחים** - יתומים שלא היו בני עשרים בכניסתם לארץ וגם לא היה להם אב הנכנס לארץ שנחילים חלקו כשיימות וגם לא היה להם שום מוריש שייצא מצרים שיירשו ממנו על ידי חזרה. **שמע מינה** - מצווחת בני יוסף ובנות צלפחד דלא הוה חד בכל השבטים דלא שkil או הוא או אביו ואף על גב דהוה מצי מתרמי דאליבא דמאן דאמר ליוצאי מצרים כל אותן שיצאו פחות מבן עשרים באב לא נטלו חלק בארץ שהרי לא hn ולא אביהן היו מיוצאי מצרים דטפלין שיצאו לא נתחלכה להם ואפילו הci לא איתרמי שלא יצא יתום מצרים פחות מבן עשרים ואם יצא אם כן מעת אחד מקרוביו במדבר שהוא מיוצאי מצרים להורישו חלקו דומיא דבנות צלפחד שלא היו ראיין ליטול חלק בארץ כדתניא בספרי איש לפי פקדיו להוציא את הנשים דדמו לטפחים ואפילו הci ירשו חלק אביהן ולמאן דאמר לבאי הארץ נמי כל הנכנסין לארץ פחות מבן עשרים לא נטלו חלק בארץ אלא על ידי חזרה וכגון שהיו מורישי מיוצאי מצרים ואם לאו לא יטול ואפילו הci לא הוה חד דלא שkil דלא איתרמי מילתא דכל אותן שנכנסו לארץ בני עשרים נטלו חלקם והטפחים יתומין הפחותים מבן עשרים נטלו כולן על ידי חזרה כבנות צלפחד ואותן יהיה להם אב ואם ולא היו יכולין ליטול בחזרה לא מאבי אביהן ולא מאבי אמותיהם שהרי אביו ואמו קודמין הרי אביהן נוטל חלק בארץ משום באי הארץ וכמאן דשkil איךו דמי ואין לו לצעוק. **איובי ליה למצוח** - כבנות צלפחד ובני יוסף וגם הנביא היה לו לכתוב כדכתיב בבנות צלפחד ובני יוסף. **דצוח ואהני** - כגון בנות צלפחד. **דצוח ולא אהני** - שלא יכול לגוזל שאר שבטים וליתן להם ומה שהשיבם עלה לך הירעה וגוי לדרשה איצטראיך כדלקמן ולא כפשטיה שנתן להם יערות

להרחב נחלתן שם מנהלת שבט אחר הנו אין הרשות בידו ואם של מטה בני יוסף הינו הרשות בידם לכרות העיר ולגרשם ועדין לא נתנה להם יהושע כלום. ומשני התם עצה טובה קא משמע לו - בשביל שלמדין אנו ממה שהשיב להם יהושע דמיבעי ליה לאיניש להטמיין עצמו לאזדהורי מעינא בישא להכני כתבה קרא לצחוחת בני יוסף. ויאמר להם יהושע - להוסיף נחלה אי אפשר אך עצה טובה אני נותן לכם שם שם עם רב אתה עלה לך היורה וגוי' ובראת כרות העיר ותבנה לך שם בית מושב כדכתי וברא אותה בחרבותם (יחזקאל כג).

דף קיחב

אמרו לו [אנן] מזרעא דיווסף כו' - והיינו דכתיב ויאמרו בני יוסף לא ימצא לנו ההר כלומר אין אנו חושין לאותו הר הינו יער כדכתי התם הר יהיה לך כי יער הוא. **עלוי עין** - הן עלין על העין ושולטין עליו ואין העין עולה עליו. והכתב קרא אחרינה - ותרי קראי למה לי. נראה בעני דהכי גרס לא קשיא מר מקיש מתלוננים למרגלים ומר לא מקיש מתלוננים למרגלים דתניא כו' - ולקמן מפרש לה. זה צלפחד - מילתא דפשיטה היא דהא כתיב לעיל בנות צלפחד אלא אגב גרא דהנץ קאמר לה ונראה בעני שחסר מן הספרים דהכי קטני רישא דהך בריתא בספרי אבינו מות במדבר ר' עקיבא אומר נאמר כאן במדבר ונאמר להלו מדבר מה מדבר האמור כאן צלפחד אף מדבר האמור להלו צלפחד דמינה שמעין דהינו מקوش והוא לא היה בתוך העדה כו' כי הכא. זו עדת מרוגלים - דכתיב בהו עד מתי לעדה הרעה הזאת אשה מהה מלינים עלי (במדבר יד) את השאר. **אלו מתלוננים** - כדמף' מתלוננים שבעת קרח דכתיב בהו لكن אתה וכל עדתך הנועדים על ה' והאי דקאמר עדת קרח ממשמעו מסקנא דAMILTHIA היא. **מר מקיש** - הוαι וככתבו בפסק אחד וכי היכי דירשו המרגלים ירשו נמי המתלוננים. ומר לא מקיש - לא חשיב ליה היקש כיון דלא כתיב בהו וי"ו בתוך העדה והנוועדים. **למולת ארעה דישראל** - לאו דוקא כולה אלא רובה כדכתי וילווע העם על משה לאמר מה נשטה דבשלמא למ"ד דלא מקיש הרוי כל שבט ושבט נחלו חלק קרוביהם מתלוננים שבשבטים אלא למאן דמקיש נגרעה כל נחלה שבט ושבט טובא ואני קיימת לו ומרקאי איך למליך דאפיקו חלק אחד מאף לא נטלו. **היינו דכתיב** - ביהושע אחר שנטלו בנות צלפחד ויפלו חבלי מנשה

עשרה דהינו שיטתה בתי אבות הכתובים למעלה וד' דידחו הרי עשרה
דכתב לעיל וכי לבני מנשה הנוטרים למשפחות לבני אביעזר ولבני חלק
ולבני אשריאל ולבני שכם ולבני חפר ولבני שמידע אלה בני מנשה בן יוסף
הזכרים למשפחותם ולצלפחד בן חפר וגוי ויתנו להן יהושע נחלה על פי ה'
בתוך אחיו אביהן ויפלו ח ملي מנשה עשרה בין נטילת ששה בתי אבות
וארבעה בנות צלפחד חלק צלפחד שהיה מיזמי מצרים ושני חלקים מנכסי
חפר וחד אחא דאבא שהיה מיזמי מצרים ונטלו חלק הרואי לצלפחד
בנחלת אחיו כדלקמן ולקמן פריך קרא Mai קחשיבכו. **ותרי דידחו** - שני
חלקם בנכסי חפר בתורת חורה שנטלו בני חפר איש חלקו בארץ אותן
שהיו בא הארץ או הם או בני חפר כדכתב לאלה תחלק הארץ וגוי והחזירו
כולן נחלתן למוריש שלחן דהינו חפר שהיה מיזמי מצרים דאין אלא
שלוחיו כדכתב לשם מטות אבותם ינהלו ונמצא כאילו זכה והחזק חפר
בכל חלקים הללו וכשנת חפר ירשו ממנו כל בניו בנות צלפחד ירשו שני
חלקם לפי שהוא בכור וכל אחיו איש חלק אחד הרי לבנות צלפחד שני
חלקם של אביו בנכסי חפר וגם כשמתו שנים מאחיו צלפחד כדלקמן ירשו
אחיו צלפחד אותן שבחים וגם בנות צלפחד במקום אביהן ירשו אותן אחין
המתים וזכו בחלק שהיה להם ליטול בנכסי חפר כשהחזירו לו בניו שבאו
לארצה והוא חזר והוריש להם כדפרישית אבל חלק צלפחד עצמו לא נטלו
שהרי לא ליווצאי מצרים נתחלקה הארץ וחורה לא שייך ביה שהרי לא היו לו
בנים הנכסי לארץ שיחזירו לו נחלה. **תשעה הו** - שיטתה דשיתא בתי אבות
ותלתא דידחו השינוי במשנתינו. **הנ תרי אחיו דאבאכו** - והנהו תרי אחיו
מתו אחרי מות חפר אביהן וזכו קודם מיתתן בנכסי חפר שהחזירו לו בניו
שבאו לארצה כדפרישית לעיל כಗון שהיה לחפר ח' בנים השניים מתו במדבר
וגם צלפחד עמם והחמשה באו לאرض ונטלו ה' חלקים החזירים לחפר
אביהם מות חפר ירשו שמוונה בניו צלפחד נטל שני חלקים כי הוא הבכור ו'

אחין נטלו ז' חלקים מות צלפחד נטלו בנותיו שני חלקים שלו שירש מנכסי
חפר מותו שני אחיו בלי בנים באו חמשה האחין ובנות צלפחד במקום ב' חלקים
צלפחד אביהם וירושם נמצאו בנות צלפחד נוטלות ארבעה חלקים ב' חלקים
גדולים בנכסי חפר וב' חלקים קטנים בנכסי שני אחיו אביהן ומיהו המקשה
לא הוה סבירה ליה תרי אחיו אלא חד אחא דאבא כדאשכחן בבריתא. **נתן**
תתן - קראי יתרו דריש דמץ' למכתב ינהלו בנות צלפחד ותו לא. **וז נחלת**

אבייהן - שהיה מיווצאי מצרים וקסבר ליווצאי מצרים נתחלקה הארץ. **בתוך אחיו אחיהן זו נחלת חפר** - אבי אחיהן שנטל בה צלפחד חלק אחד מאחיו. וההעברת זו חלק בכוֹרָה - כדכתיב והעברת כל פטר רחם (שםות יג) שנטל צלפחד בנכסי חפר חלק אחד יותר על אחיו בשבייל שהיה בכוֹרָה ומיהו סבירא ליה נמי להאי תנא כר' אליעזר דחד אחא דאבא הוה להו ונפקא ליה מייתור דאחוות נחלת כדאמרין לטעם דאי לית ליה לא משכחת לה חבלי מנשה עשרה אבל מנתון תתן איינו רוצה לדרוש מכפל המקרא כרבי אליעזר דס"ל דברה תורה כלשון בני אדם וכה"ג הויא פלוגתא דתנאי בקידושין (דף יז) גבי העניק תעניק לו ובכמה מקומות בגם'. **מאחוות נחלת** - דמאי למיכתב נתן תנתן להם נחלת בתוך אחיו אחיהן. **קרה** - כדכתיב חבלי מנשה עשרה Mai קחשי. **טובא הו** - כל אחין שבמטה מנשה שנטלו חלק אחיהן היה לו לחשוב כדקחשי חלקו בנות צלפחד. **שיתהא הו** - זהא בנות צלפחד על שם משפחת החפרי נקראין ככל בני חפר וכיון דקחשי בית אב של חפר למה לי למיתני חלקו בנות צלפחד.

דף קיט.א

לעולם בתיה אבות קא חשיב - ולא טפלים חז' מבנות צלפחד דקחשי ב' חלקים שלהן ואশמוועין דדרשין האי קרא דנתן תנן דמייניה נפקא לנו ד' חלקים על ידי שאינו דורשין וההעברת זו חלק בכוֹרָה אלמא אשמוועין דאי' מוחזקת היא להן מייאת מצרים ו אף על פי שעדיין לא נכנסו בה. **הא** - דקטני בזכות אביהן אבל לא בזכות עצמן. **כמאן דאמיר ליווצאי מצרים** - נתחלקה הארץ ולא לבאי הארץ. **הא** - דקטני בזכות עצמן כמ"ד לבאי הארץ וכגון זהו בני כ' שנכנסו לארץ. **הא והא לבאי הארץ** - דאע"ג - דרישא דהיא ברייתה דלעיל ליכא לאוקומה אלא למאן דאמיר ליווצאי מצרים דקטני מרגלים יהושע וכלב נטלו חלקם איךא למימר מסקנא דר' שמעון בן אלעזר היא דאית ליה ליווצאי מצרים ולbai הארץ. **הא** - דקטני בזכות עצמן דהו בני עשרים כשבאו לארץ. **הא** - דקטני בזכות אביהן. **דלא הו בני עשרים** - כשבאו לארץ ובבני המתלוננים קמיירוי שמתו להן אחיהן שהיו בני המתלוננים ממש במדבר והם נשארו טפלים ולא נטלו לעצמן שעדיין לא הגיעו לכ' ובזכות אביהן ממש בני המתלוננים אין להם ליטול שהן ממצרים לא יצאו ולא לארץ לא באו אלא בזכות אביהן דהיאנו אבות המרגלים

שיצאו ממצרים וכיון דהך בראיותה הרבה שמעון בן אלעזר מוקמיא לה דעתה
ליה תרתי נמצאו אלו בני בניהן יורשין אותן כבנות צלפחד שירשו בנכסי חפר
זקן וاع"ג דחשיבי כתפלים דעלמא דלענין יורשת אביהן שהו מיוצאי
מצרים לא בעינן בני כ' בכניותן לארץ וחורה לייכא למימר דהא רבוי שמעון
בן אלעזר לית ליה חורה דמהיכא תיתי הא משמע ליה קראי תרוייהו
לגוףיהו ואפילו אם תמציא לומר דהא סיפא לאו ר' שמעון היא איך
לאוקומה דנטלו בזכות אבי אביהן ע"י חורה כגון שהיו להם למתלוננים
אחיהם שלא היו בני כ' בשעת הגזירה ולא מתו במדבר דהא לא נזרה גזירה
על פחות מבן כ' וכשנטלו חלקם בארץ החזירו אצל (אבי) אביהן מה עשו
האבות חזרו והורישו נכסיהם לכל יוצאי יריכו בין לACHI המתלוננים בין לבני
בני המתלוננים דכוון יוצאי חלציהן היו וחולקיםachi המתלוננים עם בני
נכדיהן בשוה דاع"ג Datfilim לא שקלי באנפי נפשייהו יורשת אבות מיהא
קשה לי אמר בבנות צלפחד דהו להו כתפלים שאין להן חלק לעצמן
וחלקו עםachi אביהן בנכסי חפר והבנים דקתני היינו בני הבנים דבן בנו של
אדם קריי בנו כדאמרינו لكمן במיל שמת בא בתרא (דף ק מג) ואבי אבי
אביהן קרי ליה אבי אביהן דבבני המתלוננים עצמן לייכא למימר דלא הו בני
עשרים דקיקי מא לנו בשנה שנייה שלח משה מרגלים ותניא בסדר עולם אחר
ביהת מרגלים הייתה בלייתו של קרח ובו ביום נשרפו המתלוננים נמצאו
שבניהן כשהבאו לארץ הו בני ל"ח שנה שכן עמדו ישראל במדבר אחורי כן. (ת'
ולפי האי לישנא בתרא לית להאי תנא דברייתה דלעיל דיהושע וככל נטלו
כל חלק בשביל מרגלים והאי קרא דחייו מן האנשים לא דריש ליה אלא
כפשטיה, ת'). **ראויה היה** - לחפר ולצלפחד משנתו במדבר אבל לא הוחזקו
בה מעולם שהרי לא באו לארץ. **ואין הבכור נוטל ברاوي** - لكمן בפרקין בא
בתרא (דף ק כד). **ביתוזת האחים** - כלומר במטלטין שהוא להם במדבר
כגון יתודת שתוקיעו בהן האחים ושאר מטלטין שהן מוחזקן בהן ולהכי
נקט יתודת האחים דודאי לכולו היו האחים ואין אדם במדבר אלא אבל
בנהלת ארץ ישראל לא נטל חלק בכורה וכל שלשה חלקים דמתניתין בין
במקראי בין במטלטי מيري בלבד מחלוקת בכורה דמיiri במטלטי. **חייבי**
מנשה - היינו קרקע שחולקין בחבל וחלק בכורה мало ארבע חבלים היה.
מוחזקת היא - ליוצאי מצרים כדכתיב ונתתי אותה לכם מורשה כלומר אני
נתתיה לכם יורשה. **יודע היה משה רבינו שבנות צלפחד יורשות הן** - כמו בן

שהרי דיןינו נצטו בمرة כה אמרין בסנהדרין (דף נ) וכדכתיב שם שם לו חוק
ומשפט ומעשה דבנות צלפחד בערובות מואב בסוף המ' שנה ועוד דאיقا
למייף מפרשת יבמין שהבת כבן כדכתיב ומת אחד מהם ובו אין לו עיין עלי
זהא בנות צלפחד ממש למדוע כדלקמן אם כבן אנו NIRSH ואם לאו תתייבם
אמנו. **וראויה הייתה וכו'** - ולא תאמר אם לא דברו בנות צלפחד ולא נתחייב
מקושש היו שתי פרשיות הללו חסרין מן התורה והכי נמי איقا למימר
שהרבה מצות חסרים מן התורה לפי שלא אירעו המעשים. **שמקושש במתה**
- אף על גב דכתיב כי לא פורש מה יעשה לו היינו שלא היה יודע אם
בסקילה חמורה אם בחנק הקל כדמפרש ואזיל.

דף קיט.ב

شمגלאים זכות - שהבניהם והקרוביים יירשו את קרוביהם. **על ידי זכאי** - בנות
צלפחד. **וחובה** - היינו סקילה שחמורה דנווח הוא לאדם לדzon בחנק. **על ידי**
חייב - מקושש. **היא גופה** - קמבעיא ליה מה דפשיטה לנ' השטא הארץ
ישראל מוחזקת היא קמספקא ליה ואנן דפשיטה לנ' היינו ממאי דפשט ליה
הקב"ה והעברת זה חלק בכורה. **דכתיב ונתתי אותה לכם מורשה** - והאי
מורשה לשון ירושה משמע כמו לירוש קפוד (ישעיהו יד) מועד מופת מוצא
מורוד וגם לשון מורייש לאחרים מדלא כתיב ירושה وكא מיביעא ליה האי
מורשה ذקאמר רחמנא פשיטה לי' דמורישין ואין יורשיין הוא מדכתיב
מורשה ולא כתיב ירושה ועוד שהרי כבר מתו כולן בדבר אלא הци קמבעיא
לייה מי איقا למימר נמי דהци קאמיר ירושה היא לכם מאבותיכם ונוטל בה
הבכור חלק בכורה דכיוון דכתיב לכם מורשה ירושה היא לכם נמי בעי
למייר. **או דלמא מוריישין ואין יורשיין** - לחוד קאמיר אבל אינה ירושה להם
ולא יטול בה הבכור חלק בכורה. **ופשטו ליה** - משמעיא דתרוייהו משמע
מדאמר ליה רחמנא והעברת זה חלק בכורה ש"מ דירושה היא לכם
מאבותיכם נמי קאמיר רחמנא אבל מוריישין ואין יורשיין ממילא הוא ידע
כדרישית והאי דפשט ליה תרוייהו לא קאי אמורישין ואינם יורשיין אלא
airosha היא לכם מאבותיכם קאי וממילא ידע דתרוייהו קאמיר רחמנא
דכתיב מورשה ולא כתיב ירושה ועוד שכבר מתו מתי מדבר כן נראה בעיני
ועיקר. **כיווץ בדבר אתה אומר** - דכי היכי דהאי מורשה אתה להתנבות
עליהן דמורישין ואין יורשיין ואע"ג שלא חטאו עדיין חטא דמרגלאים ולא

נזרה גזירה כך אלו מוצאים פסוק אחר שנותנהו שלא יכנסו לארץ וاع"פ שעדין לא נזר עלייהן שלא ליכנס. **תביאמו** - לאחרים משמע. **אפשר** עמדו **לפני משה ולא אמר להן כלום** - והלכו אחורי כן לפני אלעזר משה לא שנאה אלעזר מניין לו ואפשר שאלעזר לא אמר כלום והלכו אחורי כן לפני הנשיים ואח"כ לפני העדה. **ה"ג והלכו לפני הנשיים וכל העדה אלא סרס את המקראכו** - ולא גרשין ולא אמרו כלום. **ודרשחו** - ככלומר דרשוו כאילו כתוב למפרע ותעמדנה לפני משה ומקמי משה עמדו לפני אלעזר ומקמי אלעזר עמדו לפני הנשיים ומקמי הנשיים עמדו לפני העדה והאי שלא כתוב ותעמדנה לפני העדה ולפני הנשיים ולפני אלעזר ולפני משה הינו לפי שאינו רוצה להקדים בפסוק תלמיד לרבות אלא ראשון חשוב. **בבית המדרש הייו יושבין** - משה ואלעזר ונשיי העדה ועמדו לפני כולן ששאלו לכולן ביחד וחלקו כבוד לתלמידים במקום רבותיהם. **אבא חנן סבר חולקין** - **דכל זה חשיבותו של רב הוא וניחא ליה. רבבי יאשר סבר אין חולקין** - הלכך מסר טרסט המקרא. **הא דפליג ליה רבייה** - לתלמיד יקרא ודאי ניחא ליה שיחלקו לו גם אחרים כבוד ומשה רבינו הוה פליג יקרא לכל ישראל וכן זה זהה. **חכמניות הן** - בדרך ארץ. **שלפי שעה דברו** - שכשמצאו פתח לדבריהם באו בעיליה ובטענה מעלייתא לבית דין כדמפרש ואיזיל. **בפרשת יבמין** - ובן אין לו עיין עליו. **אם כבן-Anno** - לפטור אמן מיבום שהרי היבם קם על שם אחיו לנחלה כדדרשין ביבמות (דף כד) והבן מונע מליבם את אמו ומליירש את אביו וпотגר הוא את אמו ויורש את אביו ואף הבית כן וסבירא בעלמא הוא. **אילו היה לו בן** - כדכתיב כי אין לו בן וכבר היה ידוע שהבן יורש את אביו שהרי היו ידועות נחלות כדאמרן לעיל דלא הוה מספקא فهو אלא אי נוטלות חלק בכורה אם לאו ונמצא שהיו ידועות לדריש דהאי דכתיב ובן אין לו והעברתם וגוי' הא יש לו בן הוא קודם לבת ולא כדאמר רב פפה ל아버지 לעיל בפרקינו בא בתרא (דף קי) אימא בן ובת לא האי לירש בו ולא האי לירש בו. (**הגהה**) - ואם לאו שאין הנקבות חשובות זרע תניתם אמן לאחד מהחי אבינו והוא יורש נחלת אבינו ובן היוצא ממנו לאמן יורש אחיו נכסי אבינו, ע"כ Tos'). **והתניא** - אילו הייתה בת לא דברנו - שהיה ידועות לדריש שהבת אינה יורשת עם בת הבן כדאמרן לעיל. **שלא נישאו אלא להגון לה** - כדאמרן לקמן בנות צלפחד הותרו להנשא לכל מי שירצטו כדכתיב לטוב

בעיניהן וגו' אלא מה אני מקיים למשפחה מטה אביהן תהינה לנשים עצה טובה השיאו הכתוב שלא ינשאו אלא להגון להן אלמא משפחת מטה אביהן הגונין היו ואשכחן שנישאו להם כדכתיב ותהיינה מחלה ונועה חגלה ומלכה ותרצה לבני דודיהן לנשים דאף על גב דהותרו לטוב בעיניהן לא רצוי להדבק אלא בהגונים. **לא נישאת פחותה ארבעים** - שהיו מצפות להגון להן. שוב אינה يولצת - ואם נתעכבו עד ארבעים שנה לא היה אדם נשא אותן והן נמי לא היה להן להטעכ卜 עד ארבעים שנה מאחר שלא ילדו עוד. **ומשנין מטויך שצדקיות היו** - בטוחות בצדקתן שיעשה להם נס כיוכבד ולכך נתעכבו עד ארבעים שנה בשבייל להנשא להגון כיוכבד שילדזה אחר ארבעים ומיהו נישואיה איך לא מימר דהיו קודם ארבעים.

דף קכ.א

אפשר בת מאה ול' שנה - כדלקמן וקרוי לה בת אשה הוה למכותב וממלון דבת מאה ושלשים הייתה. **דאמר ר' חמא בר חニア** - لكمן בפירקין דמבעיא לנו דבכלן אתה מוצא שבעים ובפרטן אי אתה מוצא אלא שבעים חסר אחת ועל זו א"ר חמא בר חニア זו יוכבד כו' ובת לויDK אמר קרא היינו בת לוי ממש בתו של לוי והוא דלא קחשייב לה בהדייא לפי שלא באה למצרים אלא בבטן אםה ולידתה בין החומות כלומר בתוך מצרים ומשום דקאמר בדרך גבי הורותה קאמר נמי בין החומות גבי לידתה. **אשר ילדה** - קרא יתרה הוא דהא כבר כתיב בת לוי וישראל עמדו במצרים מעתים ועשר שנה שכן רמז יעקב לבניו רד"ו שמה ובסדר עולם יליף מקרא נאמר לאברהם בברית בין הבתרים כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם איזה זרע זה יצחק שנאמר כי ביצחק יקרא לך זרע ביצחק הוא אומר וייצחק בן ששים שנה הרי ט' דיצחק וייעקב אבינו אמר לפרעה מי שני מגורי שלשים ומאת שנה הרי ד' מאות שנה וק"ל דיעקב הרי מאה ותשעים ומאתים ווי' עמדו במצרים הרי ד' מאות שנה שנאמרו לאברהם וכל ד' מאות שנה היו במצרים אי אפשר לומר שהרי קהות מירדי מצרים היה כדכתיב ובני לוי גרשון קהת ומררי ושני חי קהת של שלשים ומאת שנה ושני חי עמרם שבע ושלשים ומאת שנה ופ' שנה של משה הרי ש"נ א"כ מה ת"ל ועבדום וענו אתם ארבע מאות שנה כ"ז שزرעך בארץ לא להם ת' שנה נמצאת יוכבד בת ק"ל שנה שהרי בתחילת בית את מצרים נולדה ומשה בן פ' שנה היה בזאת נשתיירו ק"ל ממאות ועשר.

נתען הבשר - החליק כנער קטן. ויחזר מיבעי ליה - שהרי עברו ימים רבים שלקחה שהרי כבר נולדו אהרן ומרים אלא שפירש עמרם ממנה מפני הגזירה שהיו משליכין הזכרים ליאור וعصיו החזירה מפני מרימים שנתבאה שנתנבהה לו שעטיד בן לצאת ממנה שיוושע את ישראל כדנפקא לו (סוטה דף יב) מדכתייב מרימים הנביאה אחות אהרן בעוד שהיא אחות אהרן ולא אחות משה שעדיין לא נולד הייתה היא נביאה שנתנבהה על משה שעטיד להולד. **משורין** - מתוך שמה שהיה עטיד משה רבניו לצאת מהן והיינו דכתיב לדעה מה יעשה לו מה יהיה סוף נבואתה כדאיתא בסוטה (דף יג). **להלן** - בשינויו בנות צלפחד מנאן הכתוב דרך גדולתן דכתיב ותהיינה מחלה תרצה חגלה ומלכה ונועה בנות צלפחד לבני זודיהן לנשים ומסתרך דכך נולדו כדכתיב לא יעשה כן במקומנו למת הצערה לפניו הבכירה (בראשית כט). **וכאן** - כשהמדו לפני משה דרך חכמתם כסודר שהן חכמות זו יותר מזו הקדימן הכתוב מחלה נועה חגלה מלכה ותרצה וסבירא אמר' ה כי שלא ליקשו קראי אהדי. **בישיבה** - בין לדין בין לשאר ישיבות של תורה משיבין את החכם לעלה מן הזקן וכדמפרש לקמיה שהחכם מופלג מכל חבריו בחכמה שהחכם הוא מאי אבל בשビル שהוא חכם מעט מן הזקן אין מכבדין אותו יותר מן הזקן שהוא חכם קצר וمبرנות צלפחד אייכא למילך דגבי שאילת הדין מקדים הכתוב חכמה תחלה. **במסיבה** - של משתה וה"ה לנישואין. **והוא דמפליג** - החכם בחכמה אז הלך אחר החכמה ולא אחר זקנה. **והוא דמפליג בזקנה** - זקן מאי אז חולקין לו כבוד בבית המשתה יותר מן החכם ואע"ג דמופלג ההוא חכם בחכמה וכגון שהזקן חכם קצר אבל אם איינו מופלג בזקנה החכם שהוא מופלג קודם לכבודו שמעין מהכא דחכם מופלג וזקן מופלג שאינו חכם כל כך כבhor בישיבה הלך אחר חכמה להושיב החכם בראש ולדבר תחלה במסיבה הלך אחר זקנה והיכא דחכם הו מופלג בחכמה והזקן אינו מופלג בזקנה בכ"מ הלך אחר חכמה אפילו במסיבה והיכא דהזקן הו מופלג בזקנה והחכם אינו מופלג בחכמה בכל מקום הלך אחר זקנה ואיפלו בישיבה ה油腻 והזקן חכם קצר ע"פ שהבהיר חכם יותר ממנו והיכא דלא מופלג לא האי בחכמה ולא האי בזקנה נראה בעיני דבר כל מקום הלך אחר זקנה מdadmr רבashi והוא דמופלג בחכמה והוא דמופלג בזקנה דהיכא דהוא תרוייהו מופלגי הולכים בישיבה אחר החכם ובמסיבה אחר הזקן מכל דהיכא דלא הו תרוייהו מופלגי לא האי

ולא האי הולcin בכל מקום אחר אחד מהן ומדלא פירש AiCa למימר דמסתמא הולcin אחר הזקן דבשביל שהבהיר חכם קצת יותר ממנו אין לנו לבישי את הזקן והחכם אינו בוש בכך מאחר שזקן ממנו יודע הוא שבשביל זקנתו חולקין לו כבוד. **שקלות היו** - ולכך פעמים שהקדדים זו לזו ופעמים אפילו כדרישינו נמי (מגילה דף יג) הוא אהרן ומשה הוא משה ואהרן מלמד שקהלין היו ולא תשיעיה לר'AMI. **ותהיינה** - מיותר הוא דמץ' למכתב בנות צלפחד לגבי דודיהם לנשים. **הותרו** - אעפ' ששאר בת יורשת נחלה נאסרה. **עצה טובה** - ואני מצות עשה. **אמור אליהם לדורותיכם** - כל איש אשר יקרב מכל זرعם אל הקדשים אשר יקדשו בני ישראל לה' - וטומאתו עליו. **אמור אליהם** - הינו לאוותן העומדים על הר סיני נשנה פסוק זה ומכאן תלמוד לשאר מצות האמורות בתורה סתם שנאמרו בין לאבות בין לדורות הבאיין. **וכל בת וגוי** - ליוצאי מצרים נאמר כדמפרש لكمיה אבל לדורות הבאיין ליכא איסור הסבת נחלה. **נצחון בניים** - מצות התלויות בארץ תרומה ומעשר חלה ערלה ורבעי לקט שכחה ופיהה וכן הרבה. **הווצרך לומר לאבות והווצרך לומר לבנים** - שם נכתב סתם ולא פירש לא אבות ולא בניים היה אוקימנא ליה באבות מדלא כתב כי תבאוו כדכתיב בשאר מצות האמורות לבנים אי נמי הוילפין או בגזירה שווה או בבניין אב או بكل וחומר מאה' מצות המפורשות לבנים או לאבות והוילפין ליה באחת מהן להכי כתיבי תרויהו ומהשתא נילפ' מהכא לכל מצות הסתוימות שנוהגות בין בניים בין באבות עד שיפרט לך הכתוב כי תבאו או יכטוב לך זה הדבר העמידו בדור הזה כדלקמן. **לבר מבנות צלפחד** - דהאי וכל בת יורשת נחלה לאו אבות צלפחד קאי דהא גלי فهو קרא לטוב בעיניהם תהינה לנשים. **מאי משמע** - דהאי קרא לא משתעי אלא באותו הדור. **זה הדבר** - אשר צוה ה' לבנות צלפחד וגוי ולא תסוב נחלה ועל כרחך האי זה לאו אבות צלפחד קאי אלא אוכל בת יורשת נחלה דכתיב בתיריה ולא תסוב נחלה. **זה הדבר אשר צוה ה' דשותוי חז** - זה הדבר אשר צוה ה' איש איש מבני ישראל אשר ישחט שור או כשב או עז במחנה דהכי נמי דלא הוזהרו על שחוטוי חז אל אוטו דור בלבד. **שאני התם** - דכתיב חיקת עולם תהיה זאת להם לדורותם.

דף קכט

זה הדבר דראשי המטוות - דכתיב וידבר משה אל ראשיו המטוות לבני ישראל

לאמור זה הדבר אשר צוה ה' איש כי ידור נדר ונכו' ה"ג לא יהיה נהוג דין הפרת נדרים אלא בדור הזה בתמייה. **יליף זה** - דהפרת נדרים מזה דשחוטי חז' דכתיב ביה דורות ה"ג דורות. **ופרכין ה"ג** - לעניין הסבת נחלה נילף זה דוידיה מזה דשחוטי חז' לדורות. **בשלמה התם** - בשחוטי חז' ובנדרים להכי כתוב זה דהא איצטראיך להז גזירה שווה דבעין למימר בסמוך ולהלך דרשין ליה נמי להא גזירה שווה דאמרן דקיימה לנו אין גזירה שווה למחצה. **אבלanca** - בהסבירת נחלה לא איצטראיך האז לשום גזירה שווה אחראיתו דנדרשיה נמי למילף זה מזה דשחוטי חז' לדורות ולהא גזירה שווה לחוד לייכא למימר דלהכי איצטראיך למילף משחוטי חז' לדורות דהא לא צריך קרא לישתויק קרא מיניה דלא נכתבה כלל ואני ידען דודאי הסבת נחלה נהגת לדורות מידיו דהזה אשר מצות דעתמא דלא גרע הא לא משאר לאוין שבתורה שהיו נהגין לעולם אלא מזכותה ש"מ למעטוי אתה דאייה נהגת אלא בדור הזה. **מאי גזירה שווה** - דילפ' זה נדרים וזה דשחוטי חז' מהדדי. מה להלן - בשחוטי חז' כתיב בהז דבר אל אהרן ואל בניו ואל כל בני ישראל אף בנדרים אהרן ובניו כאילו כתיב בהם וכל ישראל כدمפרש לקמן למיין הלכתא. מה **כאן ראשית המטוות אף להלן** - בשחוטי חז' ראשית המטוות ובסמוך מפרש לה. **למיין הלכתא** - בעין גבי נדרים אהרן ובניו וכל ישראל. **לומר שהפרת נדרים בשלשה הדיות** - דכתיב לא יהל דברו הוא אינו מיחל אבל אחרים מתירין לו כಗון שלשה דהוו בית דין כדאמרין בסנהדרין (דף ג) ואף' לשמואל דאמר התם שנים שדנו דיניהם דין אלא שנקראו ב"ד חצוף hei מיili דיני ממונות אבל למשרתי איסור נדר לא סגי בפחות מג' ולהכי אני גזירה שווה כאילו נכתב בנדרים אהרן ובניו וכל ישראל לומר לך ששלוקין כל ישראל להתריר נדרים ואפי' הדיות כאהרן ובניו. **הא ראשית המטוות כתיב** - דמשמע מומחין. **כדאמר רב חסדא** - לקמן בשמעתין. **ה"ג ביחיד מומחה** - בקי בגמרא כלומר רב מובהק והאי דכתיב ראשית לשון רבים מומחין דעתמא קאמר. **למיין הלכתא** - צריך ראשית המטוות גבי שחוטי חז'. **שיש שאלה בהקדש** - כמו שיש שאלה בנדרים דבנדרים כתיב לא יהל דברו והוא הדין לכל הקדשות שאם שחט קדשים בחז' ונתחייב כרת ואח"כ הלך אצל חכם להתריר לו הקדשו ומוצא לו פתח של חרטה ועקר את ההקדש מעיקרו ועבדיה כהקדש טעות איגלאי מילתא למפרע שלא היה הקדש מעולם ופטור מכרת והוא הדין לכל דבר הקדוש במווא שפתיו כגון תרומות ומעשרות דאי בעי

מיთשיל עלייהו וחוזרי לטיבלן כדאמריו' בנדרים בשילתי פרק הנדר מן הירק (דף נט). **ולב"ש דאמרי אין שאלה בשום הקדש** - בעולם דאפי' כshima לא החכם פתח של חרטה אינו יכול להתирו דאע"ג דעתך את הנדר מעיקרו ועשה נדר של טעות אפי' הכى גבי הקדש לא אמרי ב"ש הכى דאפי' כשנעשה ההקדש בטעות הידוע למקדיש חשבי ליה הקדש גמור כ"ש היכא דהוקדש بلا טעות שלא יועיל פתח החרטה שימצא לו החכם להתирו. **דתן ב"ש אומרים כו'** - תחלת הפרק הוא במשמעות נזיר. **הקדש טעות** - כדמפרש התם כיצד אמר שור שחור שיצא מביתי ראשון הרי הוא הקדש ויוצא לבן ב"ש אומרים הקדש ובית הלל אומרים אינו הקדש ואמרין בגמרה מאי טעמייהו דב"ש דילפי תחלת הקדש מסוף הקדש מה תמורה אפי' בטעות אף הקדש אפי' בטעות ובית הלל סברי ה"מ תמורה אבל אחוטי הקדש בטעות לא מחתיננו. **הקדש טעות הקדש** - וכיון דסבירא להו דהוי הקדש אפי' בטעות כ"ש דסבירא להו דכל הקדש שהוקדש ללא טעות כגון שור זה הקדש דלא יוכל החכם לעשותתו חולין על ידי שום חרטה דחכם נמי הקדש טעות משוי ליה והקדש שטעותו ידוע למקדיש לבית הלל אפי' שאלה אין צורך שהרי הוא עצמו יודע שלא נתכוון להקדש את זה וכיון דחשייה ליה בית שמאי הקדש גמור אלמא שאלת חכם אין מועיל וב"ה אומרים כו' ואפיקלו שאלה אין צורך. **האי זה מאי עבדי ליה** - זה דשחוטי חוץ וזה דראשי המטוות מאי דריש בהו דכיוון דלית להו שאלה בהקדש לית להו גזירה שווה דזה זה כלל ואפי' למילך נדרים משחוטי חוץ לאהרן ولבניו ולכל בני ישראל דין גזירה שווה למחצה ולקמן בעי להו הדיותות מנתו להו. **על השחיטה** - בחוץ חייב ברת ואפיקלו השוחט עופ קדשים בחוץ כדנקא לו בתורת הנים ובזבחים (דף קז) מאו אשר ישחט ואיןו חייב על המליקה של עופ בחוץ משמע דזההConcerning שמנפרוש בפרשה חייב כדכתיב כי ישחט ולא כי מלוק. **ה"ג בתורת הנים ובנדרים בפרק נערה המאורסה** - על השחיטה חייב ואיןו חייב על המליקה ולב"ה דדרשי ליה לג"ש נפקא להו מהיכא דນפקא לו בת"כ תנ"ל אשר ישחט על השחיטה חייב ואין חייב על המליקה. **חכם מתיר** - בלשון מותר לך מותר לך כדכתיב לא יחל דברו הוא שלא יחל אבל אחרים מוחלין לו ולשונו היתר משמעו להו לרבען האי לא יחל וטעם יש לדבר לפי שהחכם אינו מתיר ביום שמעו כמו בעל שלא טענה אלא ע"י שמצוא לו חרטה ועקר את הנדר מעיקרו הלכך לא שייך בה לשון הפרה אלא לשון התרה שהתיר לו איסור

ע"י הוראה וטענה גמורה אבל בעל מיפר לאשתו ביום שמעו ללא חרטה מגזירת הכתוב כמו והפר את בריתך (דברים לא) כל דבר קיום הנעקר ומתבטל ללא טעם קרווי הפרה. **ואין חכם מפר** - שאם אמר מופר לך לא אמר כלום דהכי ממש זה הדבר זה הדבר כמו שכותב בפרשא מעכבר לזה לשון התורה ולזה לשון הפרה והכי אמר' בהדייה בפרק נערה המאורסה (נדרים דף עז) א"ר יוחנן חכם שאמר בלשון בעל ובבעל שאמר בלשון חכם לא אמר כלום דתניא זה הדבר חכם מתיר ואין בעל מתיר שיכולכו' ותניא אידך זה הדבר בעל מיפר ואין חכם מיפר שיכולכו' ולב"ה נפקא להו מסברא כדפרישית לעיל דבחכם שייך לומר לשון היתר ובעיל לשון הפרה. **הפרת נדרים בג'** - היינו התורת חכם דבעינן ב"ד ג' הדיווטות או היחיד מומחה דה"ל כב"ד אבל הפרה ממש סגי בעיל לחודיה ואפי' הדיווט והיינו דאמרין בשילתי מסכת שבת (דף קנז) דשאלת צריכה ב"ד הפרה אינה צריכה ב"ד והפרה לדורות נפקא להו לב"ש מידי דהוה אשאר מצות דהאי זה כיוון דaicא למידרשה למשמעות הפרת חכם והתרת בעל לא ממעטין נמי דורות.

דף קכא.א

מועדיו ה' נאמרו - מוליה מפרש לקמיה. **מועדיו ה' צריכין קידוש** - שהיו מקדשין את החדש על פי הראיה ומתוך כך מתقدس מועד בזמןו שלפי עיבור השנה ועיבור החדשים המועדים מתעכביין אבל המועדים עצמן לא היו מקדשין כי אם החדשים כדתנן בר"ה (דף כד) לגבי קידוש החדש שאב בבית דין אומר מקודש וכל העם עוניין אחריו מקודש מקודש נפקא לו מכתב מקראי אותם קרי ביה אתם ותרי זמני מקודש מקודש נפקא לו מכתב מקראי קדש שהיו מקדשין את החדש על פי הראיה וזה תיקון המיעדות וקדושתן. **שבת בראשית אינה צריכה קידוש** - כעין שמקדשין המועדות על ידי קידוש ראש חדש אין מקדשין אחד בשבת להיות שביעי שלו שבת אלא לעולם يوم שביעי שבת הוא ללא קידוש בית דין ונפקאליה מכתב מועדיו ה' يتירה דמאי למכות אלה אשר תקרו ואתם מקראי קדש, שבת בראשית קרי בשבת משום דכל מועדות נמי כתיב בהו שבת שבתון הלכך קרי אליה שבת בראשית שמקודשת ובאה משחת ימי בראשית דבשבת ראשונה כתיב בו יוכלו ויקדש אותו. **גבי מועדות** - בפרשא שור או כשב (ויקרא כב). **מועדיו ה' צריכין מומחין** - ולא מקדשי בג' הדיווטות כהפרת נדרים ולא ביחיד מומחה

כהפרת נדרים אלא בשלשה מומחים כדילפין בראש השנה אין לך מומחה בישראל יותר ממשה רבינו וקאמר ליה רחמנא עד דאיכא אהרן בהזדך דכתיב ויאמר ה' אל משה ואל אהרן וגוי' החדש הזה לכם ככם מומחים ואין בית דין שקול ומוסיפין עליהם עוד אחד. **תנו התם** - במש' תענית ומשום דקאמר לקמן يوم שהותרו שבטים כו' נקט לה. **השאלין** - שאפי' מי שיש לה הייתה שואלה שלא לביש את השואלת מלחמת שאין לה כדאמרי' במסכת תענית (דף לא) בת מלך שואלת מבת כהן גדול כו'. **יום שנתנו בו לוחות האחرونות** - כדתניא בסדר עולם משה עלה בשעה בסיוון לקבל לוחות הראשונות וירד ביום ז' בתמוז דהינו בסוף ארבעים יום עלה ביה' ובקש רחמים בשביל עון העגל שני' וatanpel לפני ה' את ארבעים הימים ואת ארבעים הלילה אשר התנפלו כי אמר ה' להשמיד אתכם (דברים ט) ובאותה שעה נתרצה הקב"ה לישראל ואמր לו למשה פסל לך שני לוחות אבנים בראשונים וירד בכ"ח באב ופסל שני לוחות אבנים כדכתיב ויפסול שני לוחות אבנים בראשונים וישכם משה בבקר ועלה בכ"ט באב ועשה עוד מ' יום מל' באב עד י' בתשרי שנאמר ואני עמדתי בהר כימים הראשונים ארבעים וגוי' בי' בתשרי הוא יום הcpfורים נתרצה המקום בשמה לישראל והואו היום ירד משה והלוחות בידיו. **יום שהותרו שבטים** - הכى הוה קים להו. **לבא זה בזה** - שהותרו הסבת נחלה שפסק אותו דור של בא הארץ שנאסר להם הסבת נחלה והשתא מיהא אם נשתיירו עדיין בני אדם שהיו באותו הדור אכן אכתי באיסורייו קימי אבל שאר בני אדם שלא היו באותו הדור מותרין ויש מפרשין يوم שהותרו שבטים שהרי בט"ז באב כלו מתי מדובר כדלקמן וטעות הוא בידם שהרי לא לדור המדבר נאמר אלא לבאי הארץ בערבות מו庵 בסוף המ' שנה. **יום שהותר שבט בניינו** - כל הנך אמראי לא פליגי אלא מר גmir האי מרביבה ומר גmir האי מרביבה. **שכלו בו מתי מדובר** - במדרש איכה يوم שבטל בו החפר דעתך ר' לוי כל ערבעת תשעה באב היה כrhoז יוצא הכל יצאו לחפור חפרין וישני בהן ובחזרית הכרזו יוצא יבדלו החיים מן המתים והיו בודקין אותן ונמצאו ט"ו אלף ופרוטרוט חסרים בכל שנה וכן עשו מ' שנה يوم לשנה יום לשנה הרי מ' שנה בשנה אחרונה עשו כן בדקנו עצמן ונמצאו שלמים אמרו שמא טועינו בחשבון וכן בו וכן ביה' וכן ביה' וכן ביג' וביד' עד דאיתמל סירה כיון דאיתמל סירה אמרו ביטל הקב"ה אותה גזירה קשה מעליינו ועשו משתה ושמחה ויו"ט. **דאמר מר כו'** - ולכך עשו ימי משטה

ושמחה על הדיבור שוחר למשה.

דף קcab.

לא היה דבר עם משה - פה אל פה כבתחילה אבל אם הזכיר לדיבור כגון במעשה דקרה שהיה אחר מעשה המרגלים היה מדובר על ידי מלאך או באורים ותומים אי נמי לא היה מדובר עמו אלא על ידי צורך מעשה הצריך להם. **אליה היה הדבר** - דמצוי למכتب ויאמר ה' אלי כדכתייב לעיל ויאמר ה' אליו אל תצר את מוואב اي נמי מDSLemo לויה כי אשר תמו קדריש הכי ולא ממשמעותא ذקרה אלא מיותר דווייה כי אשר תמו ذקרה יתרה הוא. **יום שביטל הווען בן אלה פרדסאות** - שומרים כדתניה בסדר עולם כשראה הווען בן אלה שגלו עגלי הזהב עמד והעביר פרדסאות שהושיב ירבעם בן נבט שלא יעלו ישראל לרוגל שבכל מלכי ישראל הוא אומר וילך בדרך ירבעם בן נבט ובחטאתו אשר החטיא את ישראל אבל בהוען כתיב רק לא כמלך ישראל אשר היו לפניו. **הרוגי ביתר** - במס' גיטין (דף נז). **דאמר רב מתנה מו'** - ולכך שמהו שזכו לקבורה ושלא הסריחו. **ברכת הטוב והמטיב** - שבברכת המזון תקנו באותו היום דמן התורה אינה אלא שלש ראשונות כדנפקא לו מהאי קרא וברכת את ה' אלהיך על הארץ וגוי. **מניסן ועד ט' באב** - היו כורתים עצים לצורך המערכת לכל השנה מכאן ואילך תשש כח החמה וש בעצים לחולחת ומעליין עשן וגם יגדל תולעת וכדאמריין במדרש איכה רבי יעקב בר אחא בשם רבי יוסי אומר שבו כללה זמן קציצה למזבח שכל עז שנמצא בו תולעת פסול למזבח וכל עז שהוא נקוץ אינו עוזה מאכולת והוא יום שפסקו היו שמחים לפיק שבאותו יום היו משלימים מצוה גדולה כזאת. **יום תבר מגל** - שנשברו הקרדומות שאין צורך עוד בהן לחטוב עצים. **ט' באב ואילך דמוסיף** - מן הלילה על היום לשנות יוסיפ ימים כדכתייב כי הוא חייך (דברים ל) וככתוב (משל ג) כי אורך ימים וshortos חיים [ושלום] יוסיפו לך שמתוך שהלילותمارיכין והימים - מתקצרין צריך לעסוק בלימודו גם בלילה ודלא מוסיף יסיף. **מאי יסיף תנין רב יוסף תקבריה אימיה** - שימושת בתצי ימיו כמו (אסתר ט) וזכרם לא יסוף מזרעם לשון כליה ולא גרסוי יאסף דא"כ Mai קבעי תלמודא הא מילתא דפשיטה היא דיאסף לשון מיתה כדכתייב (במדבר כ) יאסף אהרן אל עמיו. **ת"ר שבעה מו'** - ברייתא היא בסדר עולם (ספר"א) ומשום דמיירין בכלב ויושע לקמיה נקט ליה אי נמי

משמעותי לעיל דמוסיף יסיף ובא להודיענו שאלה שבעה מתוך שצדיקים היו ועסקו בתורה חיו כל כך. **קפלו את כל העולם** - סיבובו והקיפתו שנטקפל העולם בינויהם וכל אלו השבעה שימושו זה את זה בדקדתני לעיל מינה בסדר עולם נמצאת אומר שימוש יעקב את שם כ' שנה שימוש שם את מתושלח צ"ח שנה שימוש מתושלח את אדם הראשון רמ"ג שנה ומחשובו שנות הדורות הכתובין בפרשה דור אחר דור יש ללמידה כל זה מתושלח לא מת עד תיכף למבול כדאמר בחלק (סנהדרין זף קח) וייה לשבעת הימים וממי המבול היו אלו שבעה ימי אבלו של מתושלח הצדיק וכבר היה שם בן צ"ח שנה כדכתיב שם בן מאה שנה וולד את ארפהשׁ שנתיים אחר המבול ולמשך נמי ראה את אדם ואת שם אלא צדיקים גמורים קחשיב כמו ששימושו זה את זה כדרישת לעיל והאי תנא לא ס"ל חנוך זה מטטרון דהוה לייה למימר שנים קפלו את כל העולם דהאי תנא מסדר עולם הוא וס"ל דהאי ואינו כי לך אותו אלהים היינו שמת בחצי ימי וכדקתני התם חנוך כבר את אדם ואת שם וחיה אחורי נ"ז שנה מתושלח הוציא שנותיו עד המבול. **עمرם ראה את יעקב** - סברא הוא שהרי קחת אביו מירדי מצרים היה כדכתיב ובני לוי גרשון וקחת (בראשית מו) וייחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה ובאותן י"ז שנה נולד עמרם לקחת שהרי בנו הראשון היה כדכתיב ובני קחת עמרם ויצהר. **אחיה השילוני ראה את עמרם ואליהו ראה את אחיה** - גمراה והאי תנא לא סבירא לייה אליהו זה פנחס דאם איתא לימה משה ראה עמרם ופנחס ראה משה ועדיין הוא קיים ולא איצטראיך לייה אחיה כלל. **ואה כתיב ולא נותר מהם** - ואחיה השילוני נתבنا בימי ירבעם ואם איתא דראה את עמרם במצרים היאך יצא ממדבר ובא לו לארץ והלא כל ימי יעקב במצרים י"ז שנה ועמרם ראה את יעקב يوم אחד לכל הפחות ושני חי עמרם קל"ז שנה הרי קנ"ד ואחיה ראה את עמרם כמה פשו لهו ממאתיים ועשר אחר מות עמרם נ"ז שנה נמצא אחיה השילוני בן נ"ז שנה כשיצא מצרים לכל הפחות ושם יותר כמו שנולד בחוות עמרם הרבה. **אחיה השילוני** - לוי היה כדכתיב בדברי הימים (א כו) והלוים אחיה על אוצרות בית אלהים. **שפוקודיו מבן שלשים** - יום שהיו הלויים נמנין מבן חדש ומעלה לפדות עליהם הבכורות כדכתיב בפרשת במדבר סיני מבן חדש ומעלה תפקדם ולא נהירא לי דא"כ הוה ליה למימר יצא שבתו של לוי שפוקודיו מבן חדש אלא הא שלשים היינו שלשים שנה כדכתיב בני גרשון קחת ומררי מבן שלשים שנה ומעלה ועד בן

חמשים שנה והוא חשבו נקט שאותו חשבו נגד חשבו של ישראל הוא דביוצאי צבא קפיד רחמנא דבישראל כתיב כל יוצא צבא ובלוים כתיב מבן שלשים שנה וגוי כל הבא לצבא לעבוד וגוי. **ומשאר שבטים לא עיל - מיווצאי מצרים לארץ בתמיה ואמאי דחקת לתרוצי דמשום דלי היה אחיה לכך בא לארץ. נולדו בימי יעקב - גمرا. ולא מתו כו' - לא יליף מקרה אלא חד מיניהם. סנהדרין - היו ע"א נמצא רובן שלשים וששה. ולא על יתר מבן ששים - ונחי נמי דאחיה ישראל הוה הרי ראה את עמרם ה' שנים וה"ל בן ס"א בזאתו ממצרים. יתר על שניים - בערךין אינו שווה לבן כ' שנה ומעלה שהרי ערכו מועט יותר כדכתיב בפרשת ערכין. **כפחות מכל'** - שמעט ערכו נמי מבן כ' ומעלה ואע"ג דאין ערך פחות מבן עשרים ויתר על בן ס' שווין זה לזה מיהו בהכי שווים שניהם מועטין מערך יתר מבן כ' ומוחלקיין מדיניו של יתר מבן כ' וה"ג כי היכי דמוחלך פחות מבן עשרים מן הגזירה של יתר מבן כ' ה"ה ליתר על בן ששים ואיقا למימר נמי דלא נmeno בההוא חשבון. **לשבטים איתפָלָג** - שנתחולקה לשנים עשר חלקים שווין ואח"כ כל שבט ושבט מתחולק לפי אנשיו שהיו יווצאי מצרים או לפי בא הארץ למיר כדאית ליה ולמר כדאית ליה. **לקראף גברי** - לראשי אנשי שכל אחד מיווצאי מצרים לרבי יאשר או לבאי הארץ לרבי יונתן היה נוטל חלקו בארץ בפני עצמו והוא כולם שווין בחלוקת.**

דף קכבא

תא שמע בין רב למעט - על פי הגורל תחלק הארץ נחלתן של ישראל שיקח כל שבט ושבט מה שיתן לו הגורל בין שהוא מגיע לו חלק מרובה כגוון שבט שיש בו אנשים מעט בין שהוא לו חלק מועט כגוון שיש לו אנשים הרבה דכל השבטים לוקחים בשווה שבט הקטן כשבט הגדל נמצאו חלקו בני שבט הקטן מרובה מחלוקת שבט בני הגדל ואי לkraine גברי Mai בין רב למעט והלא נטו כולם בשווה. **ועוד תנאי** - בהדייא דלשבטים איתפָלָג ומושום דאיقا למידרש נמי האי בין רב למעט לכדליךן בברייתא איצטריך נמי האי. **ועוד תנאי כו'** - שתתחלק לעתיד לבא לי"ג שבטים כלומר לי"ג חלקים שווין ולקמן מפרש מי ניהו אותו חלק דעתך התם דאי משום לוי דנקיטת נחלה כאשר שבטים כדכתיב התם שער לוי אחד הוא מנשה ואפרים נמי לא יטלו אלא חלק אחד כדכתיב התם שער יוסף אחד נמצאו י"ב שבטים נוטלין י"ב חלקים

והי"ג לנשيا כדלקמן. **שבתchnה** - כשבאו לארץ. **לא נמחלקה אלא לי"ב שבטים** - שלוי לא היה לו חלק בארץ אלא שכל שבט ושבט נתנו לו ערים לשבת בהן להיות ערי מקלט אבל מנשה ואפרים נטלו שני חלקים כדכתיב אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי (בראשית מה). **בכטפים** - קס"ד השתא מי שהיה לו חלק יפה היה נותן דמים למי שהגיע לו חלק כחושמאי דברני ביני שנאמר בין רב למעט כלומר וצריך לדקדק בין רב למעט להוסיף דמים הרבה למעט שהזיבורית קרי ליה מעט והעידית קרי רב שכך אמר ר' יהודה טאה ביהודה שווה ה' סאין בגליל והיה מעלה דמים זה שנפל חלקו ביהודה למי שנפל לו חלקו בגליל. **הכי גרשין אמר ר' יהודה מו'** - ולא בא לחלק מdalא כתני רבי יהודה אומר. **ולא נמחלקה אלא בגורל** - מסקנא דAMILתיה דתניא קמא היא. **על פי** - משמע על פי אורחים ותומים. **הא כיitz'** - אם אורחים למה גורל ואם גורל למה אורחים ושם מאכחישין זה את זה. **אלעזר מלובש מו'** - כדכתיב (במדבר כז) ולפנוי אלעזר הכהן יעמוד ושאל לו במשפט האורחים לפניו ה' על פיו יצאו וגוו. **וקלפי של שבטים** - ארגו שמנוחים בו י"ב פרטקים שכותוב בהן י"ב שבטים וקלפי של תחומיין ארגו שמנוחין בו י"ב פרטקין של י"ב חלקים של ארץ ישראל. **והיה מכיוון ברוח הקודש** - כלומר באורחים ותומים ששואלים תחלת באורחים ותומים קודם שיטרף הממונה בקלפי ובכך מתקררה דעתן של ישראל שרואין שהגורל היה עולה כמו שנטנבה תחלת יודעים שחולקה ישירה היא ולא היו מרננים בדבר השבטים מרובי ושני קלפי היו צריכים אחד לשבטים ואחד לתחומיין ולא סגי בחוד דתחומיין ולימא עכשו אני נוטל מה שיעלה בידי לצורך ראובן דא"כ אין כל החלוקה עשויה בגורל וקרא קאמר אך בגורל וגוו' בלי הוצאה דבר מפי. **ואומר זבולון עולה** - עכשו יבא לידי הטורף בקלפי כתוב של זבולון והאי דנקטינהו שלא בסדר לפי שאין עולה שום גורל על הסדר אלא על ידי מקרה. **טורף** - עירבב הממונה לכך את השטרות יפה שלא יאמרו מדעת ל乾坤 את זו שהיא יודע מה כתוב בה כמו ביצים טroofות בקערה (עדיות פ"ב מ"ד). **שער ראובן אחד** - שווה דכל מה שיש לזה יש לזה. **נאום ה'** - הוא עצמו יאמר לכל אחד ליטול חלק פלוני ופלוני. **אייזך למאן** - חלק י"ג למי זהה י"ב שבטים לחוד הוא דشكלי כדכתיב ביחסקאל. **לנשיה** - למלך המשיח. **העובד העיר** - הינו נשיא דועל רבים מوطל עליו כדכתיב ברחבעם אם היום תהיה עבד עם זהה (מלכים א יב). **יעבדו** - יתנו לו נחלה מכל שבטי ישראל. **رونגר** -

שכירים בעלמא לעבוד לו כתלמידים לרבות אבל לא יותן לו מנהלתם ורביינו חננאל פירש רון גור רון בלשון פרס יום וגור שפיר כלומר שכיר יום. והנותר מזה ומזה - משמע שנותל חלק מזה ומזה. **لتורת המקדש** - בלבד מקומו של בית המקדש. **ולאחוזה העיר** - בלבד מקום העיר וכתיב בסיפיה ذקרה באחד החלקים. **ולא נתחלקה בו** - כמו אמר מר. **למאי הלכתא** - קאמר שהו מעליון כספים זה לזה. **איlimא בשופרא וסニア** - מה שהיתה זו יפה מזו וזו רעה מזו דמסליק ליה בדמי מאן דעת ליה שופרא למאן דעת ליה סニア. **או** **בשפטעני עסקיןנו** - דמסתלקין מנהלתם בזוזי אלא ודאי בגליל נוטל ה' סאין כנגד סאה ביהודה. **לקרובה ורחוקה** - הקrukעות היוז חולקין בשווה מי שלוקח מן החוש נוטל יותר עד כדמי היפה אבל מי שעולה לו גורלו בקרוב לירושלים מעלה מעות למי שעלה גורלו ברחוק מירושלים שהרחוק גרווע הוא מפני שני דברים אחד מפני שרחוק מבית המקדש ואחד מפני שקרוב הוא לאארץ העמים ויש לו לדאג מהן ורביה יהודת מילתא באפי נפשה קאמר דמי שנפל גורלו בגליל נוטל ה' סאין כנגד סאה שחבירו נוטל ביהודה אי נמי משום דקאמר תנא קמא דקורבא ורוחקה מחלוקת בכספיים אתה איהו לשיעיה ולמיימר דסאה ביהודה שווה חמיש סאין בגליל בשל שיהודה קרוב לירושלים ונגליל רחוק יותר וצריך להעלות כספין שווה ד' סאין לסאה שבגלאיל. **בכספיים העולה** - לההוא בין דקורבא ורוחקה וסבירא הוא ומפני רב למעט לא נפקא ליה דמקרא לא שמעין אלא העלה לא שנא בכספיים לא שנא בקרקע. **דלאו דידחו** - חלק מרגלים כדאמרן בפирקין דלעיל בבא בתרא (דף קיח).

דף קכטב

כתב סרך - ביהושע. **וכתיב חרס** - בשופטים. **בתחלתה** - קודם שבאת לידי יהושע פירוטיה דומין לחרס יבשין ורעים בחרס היבש בעלי שומן. **ולבסוף** - כשבאת לידי פירוטיה מסריחין מרוב שמן כשמשרין אותן יותר מדיי ומעליותא היא משומ שומן זוכתו של יהושע גרים. **ואיכא דאמרי בתחלתה פירוטיה מסריחין** - מרוב שמן ולא היו משתמשין וגריעותא היא ולבסוף פירוטיה דומין לחרס כלומר שלא היו שמיינין יותר מדיי אלא במידה שיכולין להכנסם לאוצר ומתקיימיין טובא ומעליותא היא. **כאשר דבר משה** - והיכן דבר דכתיב ولو אתן את הארץ אשר דרך בה ולבנייו וזו היא חברון שדרך בה

כדדרשין באגדה ויבא עד חברון מלמד שנשתטח כלב על מערת קברי צדיקים שבחברון והתפלל שם לפני המקום שיצילו מעצמה מרגלים שלא יכשל בהן עמהן. **עיר מקלט הואי** - כדכתיב ביהושע ولبني אהרן הכהנים נתנו את עיר מקלט הרוצה את חברון ואת מגرشה. **פרורחה** - כפרים ושדות שסבבם להעיר חוצה למגרש. **מתני**. **אחד הבן ואחד הביתכו** - כולה מפרש בוגרמא. **אלא שהבןכו** - בגם' מפרש מי אלא. **ואינו נוטל פי שנים בנכסי האם** - כדדרשין לעילibaba בתרא (דף קיא) לו משפט הבכורה משפט הבכורה לאיש אבל לא לאשה. **והבנות נזונותכו** - בנכסי מועטים ולא הבנים כדתנו לקמן בתחילת מי שמת בבא בתרא (דף קלט) מי שמת והניהם בנים ובנות בזמן שהנכסי מרובין הבנים יירשו והבנות יזונו נכסי מועטים הבנות יזונו והבנים ישאלו על הפתחים. **ואינו נזונות מנכסי האם** - לא במרובין ולא במועטיں במקומות בהם שהבנים יורשין את הכל אבל גבי נכסי אבל נזונות בתנאי כתובה שכך כתוב לאשתו בן נוקבן דיהוון ליכי מינאי יהוון מתזנן מנכסי עד דתליךן לגוביין. **גמ'**. **DIRTON CY HAZI** - בת במקומות בן תירוש עם הבן. **והתנו** - דלא יורטון כי הדזי. **בן קודם לבתכו** - והכא לא גרס'י ועוד מי אלא דהא טובא קא פריך ליה ולא שייך למימר ועוד אלא היכא דפирכא בתורייתא עדיפה מקמייתא. **א"ר נחמן בר יצחק הCY KAMER** **אחד הבן ואחד הבית** - במקומות שאין בן שווין בנחלה ליטול מה שהיא ראוי לאביהן כאילו היה מוחזק לו דבן בנו או בת בתו של אדם יורשין אותו שעומדיין בני במקומות בניים לירש את הזקן כדנפקא לו מובן אין לו עיין עליו ואם אין לו בת עיין עליה אלמא הבן או הבית יורשין את מה שהיא ראוי אביהן לירש אילו היה קיים. **הא נמי תנינה** - דבנות צלפחד נטלו חלק הרואי לצלפחד אביהן בנכסי חפר ואע"ג דהוה ליה ראוי גבי צלפחד אביהן דאפי' אם מת בחיי חפר קאמרי דנטלו בנותיו חלק הרואי לו אילו היה קיים דהא לא מפליג תנא דמתני מידי אלמא בת יורשת את הרואי לאביה במקומות שאין בן והוא הדין דהוה מצוי למימר הא נמי תנינה (לעילibaba בתרא דף קלטו) וכל יוצאי ירכו של בן קודמין לבת דמותם שמעין דאפי' בת הבן יורשת בנכסי זקן דהינו ראוי לאביה שהרי מת אביה בחיי זקינה ואפ"ה יורשת זקינה במקומות אביה אלא מעובדא דבנות צלפחד ניחא ליה לאקשויי דמעשה רב. **ועוד** - אפי' תאמר דמשום סיפא קטני רישא שרוצה לתת חילוק ביןיהן בסיפא מי אלא היה מוסב על הרាជון הא לא קטני ברישה דנכסי האב

ונכסי האם שווין דליותני בסיפה אלא שבדבר זה יש חילוק בין נכסיו האב לנכסי האם שהבן כו' וכיון דרישא קאמר דבן ובת שווין לא היה לו לשנות בסיפה חילוק דבר ואם אלא חילוק בין בן לבת והכי ה"ל למיתני אלא שהבן נוטל פי שניים אבל לא הבת והבת ניזונה מן הנכסים אבל לא הבן. **ה"ג** ועוד **מאי אלא אלא אמר רב פפא כו'** - וכן ביכולתו גרס' תרי זימני אלא. **אלא אמר רב פפא כו'** - לרבות פפה נמי קשיה ליה אלא כדלקמן וайחו לא בא לתרץ האי אלא אבל קושיא קמייתא הא נמי תנינא אתה לתרוצי ולאוקמה בענין אחר דלא תקשי מההיא מתני' דלעיל ומההיא מתני' דלקמן דמקשין לרבות פפה מינה אכתי לא הוה מסיק אדעתיה וכן כולם. **אחד הבן ואחד הבית** - במקום שאין בן נוטלין חלק בכורת אביהן **אע"פ** שמת בחיי זקנים דכי היכי דירתי חלק פשיטותו היכי נמי ירתי חלק בכורתו וכדפרישית בפירקין דלעיל בבא בתרא (דף קטו ד"ה וששה) גבי מתני' דבנות צלפחד והבאת ראייה מברייתא דבכורות ומגמרת ירושלמי. **הא נמי תנינא** - שההיא צלפחד בכור ואע"פ שמת בחיי חפר נטלו בנוטינו חלק בכורתו עם חלק פשיטותו וכשותת חפר ואח"כ צלפחד לא היה צריך להשמענו אחד הבן ואחד הבית נוטلين חלק בכורה דכיוון דמת הזקן תחלה מיד ירש הבכור חלק בכורתו דאין כאן ראוי כלל וכשותת הבכור אחורי כן פשיטה דירושה בניו הון חלק פשיטותו הון חלק בכורתו. **ועוד Mai Alla** - מי דבר עדיין למעלה בנכסי האם דקאתא לאיפלוגי בסיפה בין נכסיו האב לנכסי האם. **אחד בן בין הבנים** - ולא אחר בין הבנים דאיינו יכול לעשותתו יורש דמתנה הוא על מה שכותב בתורה ועד שיתן לו בלשון מתנה לא קני כדתנן בפירקין בבא בתרא (דף קל). **בת בין הבנות** - ובן אין לו. אם אמר **ירש כל נכסיו דבריו קיימין** - הואיל ובר ירושה הוא במקצת ונפקא לנו מבioms הנהילו את בניו שמנחיל לבניו כל מה שיריצה והיינו דקתני אחד הבן ואחד הבית דין שהוא יכול האב להנהיל כל הנכסים לאחד מן האחים או לאחת מן האחיות היכא דאין בן. **ופרchnin כמאן כרבוי יוחנן כו'** **ועוד Mai Alla** - דאפי' אם תאמר שהרבה יש סתם ואח"כ מחלוקת בגמרה שבתחלתה ראה את דברי התנא והוא וסתמן ואח"כ חזר בו ופירשו ומשנה ראשונה לא זהה ממוקמה Mai Alla. **אחד הבן ואחד הבית** - במקומות שאין בן שווין בנכסי האם לירש חלק כחלק. **ובנכסיו האב** - שאין חילוק בין נכסיו האם לנכסי האב דהיכנו בכורה ומזון כדמפרש ואזיל אלא חילוקין בין נכסיו האם לנכסי האב דהיכנו בכורה ומזון כדמפרש ואזיל אלא

שהבן האב נוטל פי שניים בנכסי האב ולא בנכסי האם דלענין ירושת הבן יש חילוק בין נכסי האב לנכסי האם אבל לעניין ירושת הבית אין חילוק בין נכסי האב לנכסי האם דאין בת נוטלת בכורה כדדרשינו בסיפורו וילדזו לו בנים הבנים בתורה הזאת ואין הבנות בתורה הזאת ועוד חילוק אחר שהבת ניזונת כו' ומיהו הבן שווה לעניין מזונות בשנייהן שהרי יורש הכל והיכא דאין לו מה לירש אפילו מזונות אין לו כגון בנכדים מועטין דבר. **פי שניים כאחד** - בוגד אחד מן האחים נוטל פי שניים שאם היו חמישה אחים חולקין הנכדים בששה חלקים ונוטל הבכור פי שניים מהן. **בכל הנכדים** - שנוטל פי שניים בכלו. וזהו - דפי שניים כאחד שחלקו יהא עם האחים דומה חלקו עם אחד כשאין שם אלא בכור ופשוט נוטל פי שניים בכל הנכדים ממה נפשך דפי שניים כאחד הוא וגם פי שניים בכל הנכדים.

דף קכג.א

והיה ביום הנחילה את בניו וגוי - כוליה קרא יתרה הוא דהא כתיב בתורה כי את הבכור בן השנואה יכיר לחתתו לו פי שניים וגוי. **ריבתה נחלה** - שלא יטול פי שניים בכל הנכדים היכא דאייכא שנים וג' אחיהם בלבדו. ואומר - لكمן מפרש מייא ואומר הני קראי בדברי הימים כתיבי. **ולא להתייחס על הבכורה** - לא שיקרא בכור ניתנה לו בכורה דלעולם ראובן קרי בכור ישראל אלא ליטול שני חלקים כבכור כדכתיב אפרים ומנשה קרואובן ושמעוון יהיו לי (בראשית מה). **bacora l'dorot** - לו משפט הבכורה (דברים כא). **מה בכורה האמורה ליוסף פי שניים כאחד** - כדלקמן. **שכם אחד על אחיך** - שני חלקים בוגד שני אחין כדלקמן. **זו תפלה** - שהhaftפלל יעקב על בניו ושותה לקנות הבכורה מעשו בתפלתו. **ת"ש ובני ראובן בכור ישראל** - וכתיב בהאי קרא ניתנה בכורתו וילפינן בבניין אב בכורה מבכורותיו דנהי דדברי תורה מדברי קבלה לא ילפינן גלווי מילתא בעלמא הוא דלא היינו יודיען מהו חלק בכורה ושמי' מהתם דפי שניים כאחד כדאמר'י נמי בעלמא (מו"ק דף ה) דבר זה מותורת משה רבינו לא למדנו עד שבא יחזקאל ופירש וכל בן נכר וגוי לא יבא אל מקדשי וגוי אמרינו עד אתה יחזקאל מאן אמרה אלא גمرا הוא גמירי לה ואתה יחזקאל ואסמכה אקרא והוא הדין לבכורה. **אימא דיקלא** - קרע מעט הוסיף לו יעקב ליוסף בשביל בכורה וה'ה דהוה מצי למיפרך פי שניים בכל הנכדים אלא משום דהא קא חזין דלא הואי להו נחלה قولיה האי דהא

קצוחי בני יוסף. **ראובן ושמעון** - בנגד שני שבטים וכדאמרן לשבטים איתפולוג דהינו פי שניים אחד והאי דלא קאמר בבריתא ואומר ראובן ושמעון יהיו לי הינו משום דמלטה דPsiṭṭa ליה לתנא יותר מדא די דהאי שכם אחד על אחיך אהיה קרא קאי דכתיב לעיל מיניה ראובן ושמעון יהיו לי ופירושא דההוא קרא הוא הלך לא חש להזכיר דזיל קרי כי רב הוא. **בעל הבית - יוסף. יתום** - יעקב דכתיב ויכלכל את אביו וגוי (בראשית מז). **לסוף העשיר** - יעקב שבאה לידי בכורת ראובן על ידי שחילל יצועי אביו והיה יכול ליתנה לכל מי שירצה. **ואילו דחטא ראובן לא היה מהני ליה לישוף** - בתמיה כלומר מה נתן יעקב לישוף שהרי מחלוקת שאר אחין הוסיף לו אבל משלו לא נתן לו כלום דמשלו היה לו להנותו ולא مثل אחרים אלא ודאי משלו נתן לו הון ממונו הון ברכות שבירכו מכולן כגון ברכה שבירכו לאפרים ומנסה וידגו לרוב וגוי שאין עין רעה שלטת בהן וכגון מאל אביך ויעזרך וגוי תהין לראש יוסף וגוי הלך מה שנתן בכורת ראובן לישוף טעם אחר יש בדבר. **אלא ר' יונתן רבך לא כך אמר** - כדאמרי בכל דוכתא א"ר שמואל בר חמני א"ר יונתן. **לצאת מרחל** - שתלד רחל את יוסף קודם שתלד לאה את ראובן דליהו יוסף ראשית אונו דיעקב. **שקדמתה לאה ברחמים** - בתפלה لكمיה מפרש. **צניעות דרחל** - لكمיה מפרש. **רכות ממש** - עיניה נוטפות דמעה. **אפשר** - לומר כן. **והלא בגנות בהמה טמאה** - לא רצח הכתוב לדבר אלא עוקם שמנונה אותיות דכתיב אשר אייננה טהורה דאייכא י"ג אותיות והוה מציא למיכתב הטמאה דלייכא אלא ה' אותיות. **בגנותן של צדיקים דבר הכתוב** - בתמיה. **אלא אמר רבבי אלעזר קו'** - אליבא דר' אלעזר לא אשכח שקדמתה לאה ברחמים אלא אליבא דרב. **ארוכות** - גודלות בכונה ולווה דלי יצא ממנה שמננו כהנים ולויים ומלכות מיהודה. **ויפתח את רחמה** - הינו שזכתה לבכורה. **מסר לה** - יעקב סימניין לרחל שתאמר לו בלילה בשכבה. **בעא מיניה אבא חליפא קרויא מר' חייא קו'** - משום דאיירע לעיל בעיא דקראי דיעקב ובנו נקט נמי להז בעיא הכא. **בכללו** - של ישראל כשבאו למצרים אתה מוצא כתוב כל הנפש (הבא ליעקב) מצרימה שבעים ובפרטן כשהוא מונה אותן אחד אחד למעלה בפרשה اي אתה מוצא אלא שניים ותשע עם יוסף ושני בניו וכדכתיב בהדייא כל נפש שניים ושש ומבני לאה חסר דכתיב בכלל דידה שלשים וג' ובפרטם اي אתה מוצא אלא ל"ב. **תiomah** - שנולדו לאה שתי בנות בכרטס אחד.

וְאַתָּה - רֵיבֹוי הַוָּא. מְרֻגְלִית טוֹבָה - טעם יקר בענייני כמרגלית שלא הייתה רוצה לגלות ומעיקרה לחודודי הוא דברי. **לְאַבְדָּה מִמְנִי** - כלומר לגלוותה לאחרים ולחבב הטעם היה אומר כן. **זֹ יוֹכֶבֶד** - ולכך לא פרט בה שהרי עדיין לא יצא לאוויר העולם אלא עבר במעי אמה היתה בכנסית' למצרים. **מַאי שְׁנָא** - דלא רצה לשוב לבית אביו עד שנולד יוסף. **וַיַּכְסֵם דָּוד** - בעמלק כשפשו על צקלג ונחגו נשוי דוד מיירி בספר שמואל והלא דוד מיהודה הוא ולא מיוسف נפל זרעו של עשו בידו דעמלק היה בן אליפז בן עשו אתה אמרת שאינו נמסר אלא ביד זרעו של יוסף והלא גם ביד שאר שבטים נמסר ואמאי קאמר קרא ובית יוסף להבה טפי משפט יהודה. **דְּכַתִּיב** - בדברי הימים בלבתו אל צקלג להלחם בעמלק. **נִפְלֹו עַלְיוֹ מוֹ** - ראש האלפים אשר למנשה לפי שנשתתפו עמו ממנשה דהינו משפט יוסף לכך נפלו בידו. **מַבְנֵי שְׁמֻעוֹן וְגַ�וּ'** - ייכו את שאירת הפלטה לעמלק אלמא ביד בני שמעון נמי נפלו אתה אמרת שאין נמסר אלא ביד זרעו של יוסף. **בְּכָור** - בן כהן. **נוֹטֵל בָּזְרוּעַ פִּי שְׁנִים מוֹ'** - لكمן מפרש לה. **וּבָמָוקְדְשִׁים** - لكمן מפרש לה. **שְׁשַׁבְחוּ** - מעצמן כיצד הניח כו'. **מוֹחֲכָת** - למחcit שכר. **מוֹשְׁכָרָת** - בדבר קצוב עד זמן פלוני. **בָּאָפָר** - אחו דלא חסרי מזוני כדלקמן. **וַיַּלְذֵה בְּכָור נוֹטֵל פִּי שְׁנִים** - בהאי ولד הוαι ושבחא דממילא הוא ודמי כאילו הוחזק בו אביהן. **אָבֵל בְּנֵו בְּתִים** - דהאי שבחא על ידי היתומים עצמן הוא ולאו ממילא לא קא שקל פי שנים. **רָאוִי** הוא - דלא דמי לשבחא שהשביחו הנכדים דכיוון דהו אבוחו מוחזק בנכסים והן עצמן הושבחו כמו שהוחזקו בשבח דמי אבל הני מתנות לא זכה אביהן כלום מחיים וכולן הוא שבת. **הַג בְּמַכְרֵי כְּהוֹנָה עַסְקִין** - שאנשי העיר קרוביו ומכרייו של כהן זה ומצין לו זיכוי גמור במתנות בהמותיהם מיד כשנשחטו קודם שהופרשו מן הבהמה. **וְדַאֲשְׁתָחִיט בְּחַיִּי אָבּוּהוּן** - ודמי כמוון דאתו לידי בטבלייהו דאמרין בשחיטת חולין בפ' הזروع (דף קל) דקני להו כהן אי אותו לידי בטבלייהו דמתנות שלא הורמו כדי שהורמו דמיין כדנקא לנו התם מזוה יהיה משפט הכהנים מלמד שהמתנות דין להוציאו בדיןינו אי אותו לידי בטבלייהו כدمפרש התם והנ' כיון דاشתחיט בח'י אבוחו והן מכריין של כהן זה ומרעיו ואוהביו אע"פ שעדיין לא הופרשו הרי הם כאילו באו לידי שאלו אהביו גמרו ומקנו לו המתנות כשהן

עדין בתוך הבהמה ודמי כמו שהוחזק בהן בחיו דמתנות שלא הורמו כמו שהורמו דמיין ויטול בהן בכור פי שניים והשתא ליכא למפרק פשיטה דהשתא אשמעין טובה דעת' פ' שלא הורמו כמו שהורמו דמיין. **МОקדשיון לאו דידיה נינהו** - כגון חטאות ואשמות מחיים קדשי ה' נינהו ויש בהן מעילה כל זמן שלא נשחטו אבל שלמים אין בהן מעילה כדדרשין קדשי ה' קדשים המייחדים לשם יצאו קדשים קלים שאין מייחדים לשם ומיהו אינם ממונו דמיקdash מיהא קדשי ולא קרינה בהו בכל אשר ימצא לו ואפילו אם נשחטו שיכל לאכלן אינם שלו כדתנן בפ"בDKDשיון המקדש בחלוקת בין בקדשי קדשים בין בקדשים קלים אינה מקודשת דמשלחן גבוה קא זכו ומשני בקדשים קלים ומהיכים דהוי ממונו לרבי יוסי הגלילי ומיהו לאחר שחיטה לא כדאמרינו בפרק ראשון דב"ק כי אמר ר' יוסי הגלילי מהיכים אבל לאחר שחיטה דכי קא זכו משלחן גבוה קא זכו לא אמר. **דאמר ממון בעלים הם** - לכל דבר אף לקdash את האשה. **ומעלת מעלה בה'** - וכחש בעמיתה בפקdon וגוי וכחש בה ונשבע על שקר וחזר והזדה והביא את אשמו. **לרבות קדשים קלים** - להתחייב עליהם אשם גזילותם אם כפר בהן ונשבע והזדה כשר גזל ממונו שהרי ממונו הן שהבשר והעור שלו ואין לגבוה בהן אלא אימורים ולכהן חזה ושוק ובה' ובעמיתה קדריש דהינו שלמים שהאימורים לשם והבשר לבעלים והז מעילה דהכא אין אלא לשון שינוי וכן הוא אומר (זה"ב כו) וימעל בה' אלהיו וכן בסוטה הוא אומר (במדבר ה) איש כי תשטה אשתו ומעלה בו מעלה בתורת הכהנים מדכתיב קדשי ה' בנהנה מן ההקדש גבי מעילה. **דלאו ברשותיה** - דאב קיימת. **רועה באפר** - דהוי מוחזק מיבעית. **מה רועה באפר שבחא דמילא** - מעשב השדה.

דף קכד.א

אף מוחכרת ומושכרת בשבחא דמילא - קמיירி דין מעליין לה היתומים מזונות ואם תאמר ליתני רועה באפר ואני ידענא דהוא הדין למוחכרת ומושכרת היכא דלא מחסרי מזוני ול"ל למייתני מוחכרת ומושכרת כלל דאייטריךתו רועה באפר למד עליהם דבדלא חסרי מזונות מיירידי אייטריך ס"א כל מוחכרת ומושכרת לא שבחא דמילא הוא אלא ע"י בני אדם שחורשין בה ועובדין בה ולא לישקול בה בכור פי שניים קמ"ל דכיוון דהיתומים

עצמם אין חורשין בהן ואין טורחין בהן אלא אחרים שבכח דמAMILא חשבין לה היכא דין מעליין לה מזונות. **המי גרסין מנין רביה** - ולא גרסין ומני דלא קמהדר אתיווצה דלעיל כלל אלא מילתא באפי נפשה היא דקבי עי גمرا. **מנין** - הэк ברייתא דקתני דנותל בכור בשבח שבחו נכסים ממילא לאחר מיתת אביהו רביה היא. **בשבח שבחו** - ממילא אבל כשהשביחו יורשין הכל מודים דאיינו נוטל פי שניים. **ירשו שטר חוב** - הינו מלאה בשטר בכור נוטל פי שניים דכיוון דמוחזק בשטר ועל פי השטר גובין את המלה הרי הוא כאלו השטר השביב דהינו נכסים שבחו ממילא ומיהו אליבא דרבנן איינו נוטל פי שניים ומסקנא דມילתיה דרבי היא והכי מוכח לקמן בשמעתין ודוקא מלה בשטר אבל מלאה על פה ואפי' בעדים כיון דליך שטרא ומzie למתען פרעתיה לך דהמלאה את חבריו בעדים אין צריך לפרעו בעדים אף' רבי מודה דלא שkill פי שניים דהא אין מוחזקין מוחב זה כלל דኒמא הנכסים שבחו מעצמן. **יצא עליהם שטר חוב** - שחיבר להם אחרים מילתא באנפי נפשה היא ודברי הכל ואפי' בלי ירשו שטר חוב מיيري. **בכור נתן פי שניים** - כי היכי דנותל פי שניים שאותן נכסים נשתעבדו כולן מלאה. **ואם אמר אני נוטל** - פי שניים מכל ירושת אבי שהריני מוחל חלק בכורה ואתול חלק פשוט ולפיכך לא אשלם מלאה פי שניים אלא נגד מה שאנו נוטל רשאי וכשתובעו זה המלאה לדין אין בית דין יוכל לכופו לפרט אלא נגד חלק פשוטו ונפקא מינה שצריך זה המלאה לتبוע את אחיו של זה לדין ואם אין יכול לכופם מפסיד או אם הלו למדינת הים אין מוריידין לבע"ח בקרקע עד דשמעו ב"ד טענת האחין דמה ידען איזה טענה יש להן דשמא יטענו פרענו או שטר פרוע הוא דסלקה דעתך כיון דברו הוא זכי ליה רחמנא פי שניים ואני יכול לומר אני חפצ' שיהיו שלי דבעל כרכחו הרי הן שלו דמשעה שמת אבי ירש פי שניים עד שיפקרים או עד שימכרם או יתנים אחרים וצריך להגבות לזה המלאה נגד פי שניים קא משמע לנו דבעל כרכחו לא זכי ליה רחמנא דכתב לתת לו כעינוי מתנה אם ירצה לקבלה ואם ימחה שלא קיבל אין מזמין לו לאדם בעל כרכחו דלא קרייה רחמנא ירושה אלא מתנה אבל חלק פשוטו אינו יכול לומר כן שהרי יורש הוא בעל כרכחו, ויש מפרשין ואם אמר אני נוטל בשטר חוב שיש לאבי על אחרים פי שניים וגם אני - נתן בשטר חוב היוצא עליו פי שניים רשאי ושיבוש גמור הוא שהרי השטר היוצא על אביהן אינו דיינו לגבות משטר שיש לאביהן על אחרים דמטלטלי דיתמי

לא משתעבדי לבעל חוב אלא ממרקעי הולך אע"ג שמחל חלק בכורה מן השטרות של אביו כיוון דבקריםוות הוא נוטל פי שניים חייב להחזיר למלה פי שניים. **מאי טעמייהו דרבנן** - דאפי' בשבחא דמילא לא שkil חלק בכורה. **עד דמיטיא לידיה** - דנותן ואינו יכול ליתנה לאחרים אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם. **מקיש חלק בכורה לחלק פשוט** - דפי שניים היינו שני חלקים חלק פשוט וחלק בכורה והזכירים בתיבה אחת דהוה מצי למכתב חלק אחד על אחיו. **מה חלק פשוט אע"ג שלא מטא לידיה** - דכל ראוי שבעולם הבן יורש מאביו זהה לא איקרייה יורשה מתנה דניינא אינו נוטל חלק פשוט אלא במוחזק אף חלק בכורה נמי ומיהו ראוי גמור כמו שהסבירו יתומים לא שkil פי שניים דלהכי אני בכל אשר נמצא לו. **אחד מצרא** - שני חלקים יטול במקום אחד חלק פשוט שהוא חלק אחד ונוטל במקום אחד ונפקא מינה דכל מקום שנפל לו הגורל לחלק פשוט יטול שם בלבד גורל חלק בכורה ואם הוא שני אחין ושלש שדות לא יפלו שלשה גורלות שנים לבכור אחד לפростו שהרי אם יפול חלק פשוט בשדה האמצעי לא יזכה בו אדם כן נמצא נוטל הבכור בשני מקומות אלא שני גורלות יפלו ויטילום על שני שדות החיצנות ואיזה שיעלה לבכור יקח ויטול גם האמצעי שאצלו עמו ורבי אייכא למיימר זהך סברא נמי חד מצרא נפקא לייה מהיקsha. **שאמ אמר אני נוטל מו'** - ורבנן נמי תרתי שמעט מינה מדכתייב לחת שמעין דמתנה קרייה רחמנא ואני יכול ליתן עד דאתיא לידיה דעתן ומדכתייב לו שמעין דלא זכה בה בכור עד שתבא לידי שאמ אמר אני נוטל רשאי. **שאמ אמר אני נוטל ואני נוتن** - האי אני נוتن לאו דוקא נקט לייה הכא דהא מקרה לא יլפנין לייה אלא מסברא דכוון אין נוטל ודאי לא יתן וה"פ ההוא שאמ אמר אני נוטל לפי שאינו רוצה ליתן רשאי ואורה דAMILTA נקט שאין אדם רגיל לומר אני נוטל אלא מפני שצורך להחזיר מה שהוא נוטל לאחרים דמה לו ולצרה ליטול כדי ליתן. **דיקלא** - קטן הניח להן אביהן. **ואלים** - שנתעה אחריו כן וכן הניח להן ארעה ואסקא אחריו כן שירתו זבל ונתיפתה בכם. **צפ"ע** - רבינו ורבנן. **דشكיל** - דעתין שמנו עליו. **בחפורה** - שחת הניח להן ונעשה אחריו כן שובל וכאן שלופפי דקלים שהפריחו פירות ונאשו אחריו כן תמרים בכוי האי גוונא שבכח דמילא פלייגי. **ומר סבר** - רבנן. **אישתני** - העשב להיות חטין והפרחים להיות תמרים דהוי דבר אחר ושם אחר. **עשה** - הדין בדברי רבינו. **עשה** - ולא נאמר טעה בדבר משנה חזוז.

דף קכד.ב

משמעות ליה - הא דאמר' בעירובין (דף מו) הלכה כרבי מחייב או אמר' דוקא מחייב כשהולך יחיד עליו אבל לא מחייב דbullet מקום הלכה מחייב והכא חייב פלייג עלייה. **ואפילו מחייב** - בכל מקום זהה.

אסור לעשות בדברי רבי - אסור לדון בכך עלייה מחייב אלא תהה משפט זה אם עשה אינו עשו כדמות' לקמיה קסביר הלכה כרבי מחייב ולא מחייב והאי דկאמר אסור לעשות כן ולא קאמר אין הלכה כרבי הינו משום דאמיר לעיל כי הא לישנא עשה בדברי רבי עשה אמר איהו נמי אסור לעשות. **אמר רבא** (הלכתא) (מסורת הש"ט: [אסור לעשות] כרבי מו' - אהא הלכתא לא סמכינו אלא אהלכתא דרב פפה דהוא בתרא لكمן בשמעתין בבא בתרא (דף קכח). **מטין איתמר** - כך נאמר בבית המדרש מטין את הדין אחר דברי חכמים לדון כן לכתלה ומהיו אי עבד כרבי עבד ולא מהדרין עובדא והכי מפרשין לכל מטין איתמר שבגמרה והכי אמר' בהדייה במש' [כתובות] (דף פד). **בשער ספרי דברי רב** - ספרא דברי רב הינו תורה כהנים ברייתא של ספר ויקרא שאר ספרי דברי רב קרי למדרש של ספר במדבר מוישלחו מן המחנה עד סוף הספר אלה הדברים כו' ומגילתה דהינו מדרש אלה שמות מהחדש הזה לכם עד סוף הספר כולו אקרי שאר ספרי דברי רב והינו דאמירין בעלמא (סנהדרין דף פו) סתם מתני' רבי מאיר סתם ספרא רבי יהודה סתם ספרי רבי שמעון סתם סדר עולם ר' יוסי סתם תוספתא רבי נחמייה וכולן אליבא דר' עקיבא. **פרט לשבח שבחו** - ממילא. **שהשביחו** - כגון בנו בתים ונטעו קרמים או חסרו מזוני או מעות בהוצאה נכסים להשביחן. **אין הבכור נוטל פי שניים במלוה** - אף' במלוה בשטר. **אליבא דמן** - כלומר כמוון סבירא ליה שהוצרך לומר כן. **שבחא דמילא** - כגון חפורה והוא שובל שמווחזק קצר באוטו הנכסים. **מלוה** - דאיינו מוחזק כלל במעות אלא בשטר דזהה ניירא בעלמא מיבעיא. **עלום אליבא דרבנן** - וזה דקתיyi ירשו שטר חוב רבוי היא. **במלוה** - של עבד כוכבים. **אבל לא ברבית** - אע"פ שכתו בשטר ומלויה כמוון דגביא דמיא הואיל ונקייט שטרא אבל רבית אע"ג דנקית שטר וכבר עבר הזמן משנת אביו לא דין לך ראוי כזה דבר שלא היה שלו מעולם אבל מעות מלוה דקשקל מעות הלוחו ונמצא השטר מוחזק בידו במקום מעותיו והרי הוא כמו משכון ובזה הכל מודים דמלוה שהניח משכון עליה שקל פי

שנתיים דבעל חוב קונה משכון וכן פסק ר"ת. **הא דשלחו מותם - פליגא אח'ך** דרב יהודה אמר שמואל דלעיל ותרוייתו אליבא דרבנן מר משוי ליה מוחזק כיון דנקיטת שטרא ומර לא חייש לשטרא דניירא בעלמא הוא וי"מ דהא דשלחו מותם במלואה של עובד כוכבים כדקתי נא אל לא ברבית והז' דרב יהודה אמר שמואל במלואה של ישראל ולא פליגי והבל הוא בידם ואדרבה איפכא מסתברא דבמלואה של ישראל הווי מוחזק טפי ממלואה של עובדי כוכבים אשר פיהם דבר שוו. **נחרדי לטעמי יהו** - אמר מר רב נחמן סבירא ליה דתרוייתו הוו מנהרדעה כדאמר אמר (עליל בא בא בתרא ז' לא) אני מנהרדעה أنا וסבירא לי כו' דתרוייתו סבירא להו דמעות שאדם חייב לחבריו הווי מוחזק בהן. **גבו קרקע** - בחוב מלואה אביהן אין לו לבכור פי שנים דמעות הלוחו ולא קרקע אבל גבו מעות יש לו שהרי מעות הלוחו ובמעות חשבין ליה מוחזק אליבא דשלחו מותם והיינו אמר מר דדרש בכור נוטל פי שנים במלואה דהינו מעות ורב נחמן לפירושו אתה האי דשלחו מותם בכור נוטל פי שנים במלואה ול"נ דהאי אמר ר' נחרדי לטעמי יהו לא בא כמעט דברי רבה אמר גבו קרקע יש לו דהא אמר סתמא דרש בכור נוטל פי שנים במלואה לא שנא קרקע ולא שנא מעות אלא למעטוי מדרב יהודה אמר שמואל אתה אמר לעיל אליבא דרבנן דין הבכור נוטל פי שנים במלואה ואמר סבירא ליה כדשלחו מותם וכרב נחמן ורבה דסבירא להו כדשלחו מותם. **גבו קרקע** - מבעל חוב יש לו לבכור פי שנים דהאי קרקע אשטעבד לאבוחון בחיו וכמי שהיה לו במשכון דמי וחשבין ליה מוחזק ליטול הבכור פי שנים. **גבו מעות אין לו** - דמלואה להוצאה ניתנה והני מעות אחרים נינחו וכאילו לא הוחזק בהם אביהן.

דנ' קכחא.
מ"ש מעות דלא - שקיים בהו בכור פי שנים ודאי היינו טעםא DIDZ' מושם דלאו הני מעות כו'. **לאו הא קרקע שבק אבוחון** - די היה בעי לוה הוה מסלך ליה בזוזי. **ועוד האמר [מר]** - הרבה אמר בעובדא דהיא סבתא דהיא לה בת בן בנה הנושא לבעל וראוייה הוי היא בת לירושה ומתה היא בת ואח"כ מתה הסבתא ואתה בעל וקא תבע ירושת הזקנה כאילו אשטו קיימת ושלחו מותם דהינו בני מעربא שאין בעל נוטל משום דהוא הנחו קרקעות ראיון לאשטו אם תמות הזקנה בחיה והרי מתה היא בחיה הזקנה ואין בעל

נותל ברاءו כבמוחזק ואמר רבה מסתבר טעמא דבני מערバ אין בעל יורש דהוה ליה ראוי ולא מוחזק לבת של זמן שהזקינה בחיה אין לבת בהן כלום שהרי אם מכירה הזקינה הנכיסים בחמי הבת מכירתה קיימת כן אלו נכסים הלו אע"פ שראויים הן לגבות המלווה חובו מהן כיוון שלא הגיעו לידי המלווה מחיים ראוי הן זהה אי הוה בעי לוה הוה זבין להו ומסלק ליה למלה בזואי או בקרקע אחרת חוץ מזו הלא קרקע הוה ליה ראוי ואין הבכור נוטל ראוי פי שניים. ועוד - קשיא אחרת לרבי נחמן דחייב מעות מוחזקות טפי מקרקעות הא איפכא הוה ליה למימר משום דקרקע של זה הו מוחזק טפי למלה זהה הוא אמר משום הרבה בר אביה יתומים בני מלוה שבבו קרקע מן הלו בחובת אביהו בע"ח של אביהו שנתחייב לו אביהו מעות חוזר וגובה אותה מהן ואם לא היה מוחזק ביד אביהו בחיים איך יכול בע"ח לגבותו והלא אילו קנו היתומים אחר מיתת אביהו קרקע מי יכול לגבותו והלא משנה שלמה שניינו ברכות (דף נב) שאין האשה נוטלת כתובתה ראוי ובע"ח כיוצא בו ומיטלטי דיתמי לא משתעבדי בע"ח כן כתוב בפי רבינו חנןאל. **לטעמיהו דבני מערב אמרין ולן לא סבירה לנו** - ושינויו הוא דקמשני הרבה אני ורב נחמן לא סבירה לנו דבני מערב דשלחו מותם כלל אלא כרב יהודה אמר שמואל אמר אליבא דרבנן אין הבכור נוטל פי שניים במלה וכדפסקי' נמי הלכתא לקמן לא שנא גבו קרקע בחוב אביהו הבכור נוטל פי שניים ואפי' לרבי נחמן אמר היתומים שבבו קרקע בע"ח חוזר וגובה אותה מהן אף' המודה דلغבי בכורה לא חייב קרקע הלויה מוחזק למלה ולא שkil בה בכור פי שניים כדפסקין הלכתא לקמן והכא היינו טעמא דבר נחמן כדפרש בפסחים ב' כל שעה דאיתמר בע"ח אבי אמר למפרע הוא גובה רבא אמר מכאן ולהבא הוא גובה דלא חייב מוחזק אלא משעת גביה ואילך וכדמפרש התם טעמא דרבא כיוון דailo הוה ליה זואי הוה מסלק ליה זואי אשתחז דהשתא הוא דקה קני ומותבין לרבע מהא אמר רב נחמן אמר הרבה בר אביה יתומין שבבו קרקע כו' אי אמרת בשלמא למפרע הוא גובה אמרתו להכי חוזר וגובה אותה מהן דכמאן דגבי ליה מחיים דabhängig דמי אלא אי אמרת מכאן ולהבא הוא גובה לא יהא אלא כזבין יתמי ואילו קנו יתמי נכסים מי משתעבדי בע"ח ומשני שניiani התם אמר להו בע"ח דabhängig כו' היכי דמשعبد ליה הוה לאבוכו ה'ג' משعبد לדידי מדר' נתן כו' וההוא שינוי סמכא הוא זהה רבא דהלכתא כוותיה לגביה דברי

הוא משני להא דבר נחמן וכי הליך אפי' ר"נ לא חשיב לקרקע של לוה מוחזק למולה עד שתבא לידי מושם دائ' הוה בעי הוה מזבין ליה עד השטא דמכאן ולהבא הוא גובה והלך Mai Da'er נחמן גבו לקרקע אין לו גבו מעות יש לו לטעמייהו דבני מערבא אמר דאמרי אליבא דרבנן דנווטל במלוא פי שנים דחשבין לה מוחזקת למולה ואתא רב נחמן למיימר לדידי לא שנא גבו לקרקע לא שנא גבו מעות אין לו דק"ו הוא כדאמרן לעיל שבחא דממיילא אמרי רבנן דלא שקל מלוה מיבעי אלא לדידיהו בקרקע מודו לי מיהא דלא שקל דהאי ארעה לא שבק להו אבוחון כדאמרין לקמן שלחו מתם הלכתא כרב ענן כדפריש רבה טעמייהו دائ' קדים סבתא כו' דמהתם שמעי' דלא חשבי בני מערבא לקרקע של לוה מוחזק למולה והלך האי שלחו מתם דלעיל מיבעי לנו לאוקמי במעות ולא בקרקע דלא תקשי דבני מערבא אبني מערבא ומשום הכל אמר רב נחמן גבו לקרקע אין לו גבו מעות יש לו ומיהו לא סבירא ליה אלא בין לקרקע בין מעות אין לו כדפריши' ורבה נמי לטעמייהו דבני מערבא אמר לדידי ל"ש מעות לא שנא לקרקע אין לו כדרב יהודה אמר שמואל דהא לא היה אבוחון מוחזק לא בהאי לקרקע ולא בהאי מעות מיהא בני מערבא כיוון דחשבי לי' מוחזק למולה ויטול בה הבכור פי שנים איך לא מיימר דבגבו לקרקע הוא דקאמרי דיש לו דדמי מוחזק טפי' במעות דהא אשטעבד ליה מיהא בחיו אбел הנוי מעות לא אשטעבדו ליה כלל ובגבו מעות מודו לי דאין לו והאי דשלחו מתם לקמן הלכתא כרב ענן כו' וכדמפרש רבה מסתבר טעמייהו דבעי מערבא כו' התם ודאי בדין הוה דלא יritten בעל דה"ל ראוי לגמרי ולא אשטעבד לא לבעל ולא לאשתתו הנוי נכסי דזקנה כלל שהרי לא לויתה מן הבית ומן בעלה כלום ואי קדים סבתא זבנא זבינה זביני אбел נכסי דלווה כיוון דמשטעבדי למולה ואי זבין לא זביני ויכול לטרווף מן הלקוחות הרי הון כמוחזקין בידו ושקל בהו בכור פי שנים אбел גבו מעות ודאי אין לו.

דף קכח.ב

נכסאי לסתטא - לזכנתי אני נותן כל נכסי אם אביו או אם אמו. ובתרה לירתאי - אחר מות זקנתי לא יירושו יורשין שלה כגון בנה או בתה או אביה או אחיה אלא יורשין שלי כגון בני או בתים או אחיה הקרוב קרוב קודם. **הויא ליה** - לההוא גברא חדא ברתא. **שכיבא** - ההייה ברתא. **בחוי בעלה ובחוי**

سبתא - ואח"כ שכיבא סבתא ואתא בעלה וכתבע לפי ששבעת צוות המת הייתה בתו קיימת וכמי שאמר נכסי לسبתא ובתרה לבתיה דהינו ירתי והיה רוצה לירש זכות אשתו. **א"ר הונא** - הא ובתרה לירתאי אך אמר ההוא גברא לירתאי ולירתי ירתאי אמר כיון שניתנה לירוש' והרי זכתה בהן הבית שהיתה יורשת שלה כדמות טעמא لكمנו דכל האומר אחראי כאומר מעכשו דמי וכיון זכתה בהן מחייב הרוי בעל ירוש את אשתו דהינו ירתי ירתאי והכי מפרש לה لكمיה ומיהו השטא לא ידעין אכתי טעמא דרב הונא אלא שראויןanno שזכה את בעל וטעמא לא ידעין עד דמופרש ליה لكمיה. ורב ענן אמר לירתא ולא לירתי ירתאי - וזה ובתרה לירתאי לאוთן יורשין שייהו לי בעולם בשעת שתמות הזקנה אני נותן את נכסי כגון אם הייתה בתו קיימת או אחיו או אביו דכל אלו אני קורא בהן ירתאי אבל לא בן בתו כדמותה لكمיה דהינו ירתי ירתאי שמח בתו הוא בא לירש אותו ולא לבעה דאיו נמי ירתי ירתאי דירתאי דזוקא כאמור אותן מכחיו ולא לירתי ירתאי הבאי מכח חי והלך היכא דליך ירתאי אחר מות הזקנה אלא ירתי ירתאי נשארו הנכסים בידי יורשי הזקנה דדומה לאומר נכסי לך ואחריך לפולני שם מת אותו שני יורשי ראשון כדתניין لكمנו בפרקין בבא בתרא (דף קל) ואם מת שני بحي ראשון יחוירו נכסים ל יורשי ראשון. **בעל לא ירית** - הכא דראוי הוא. **ע"ג דהוה ליה ברא לבرتא** - דהוה ליה ירתי ירתאי כאמור רב ענן דההוא ברא לא ירית כדי קרא דייק לישנא דירתאי משמע ולא ירתי ירתאי. **ולא היא** - דאללו הוה ליה ברא ודאי ירית הויל והוא ראוי לירש את זה הנתן שהרי הבית וכל יווצאי יರיכה במקום שאין בו קודמין לכל יורשי האיש דירתאי קריינה ביה הויל והוא קודם לכל יורשי ואעפ' שבא מכח כחו ומעיקרה כי אמר לירתאי לירתאי שהוא לי במות הזקנה כאמור ובן בתו יורש אותו וקודם לאביו ולאחיו ולאחותו ואעפ' שהן קרוין ירתאי וhaben ההוא קרווי ירתי ירתאי אפילו הכא קודם דליורשי הרואין לירשו מן התורה רגיל לקרות ירתאי וטעמא בעל לא ירית לא ממש דהוי ירתי ירתאי דאללו היה ראוי - לירש נחלה זו מן התורה ירתאי הוה קריינה ביה אלא ממש דאיו ראוי - בעל איינו נוטל בראי אבל אי איך בא דחזי למירתה ודאי ירית דין ירית בראי. **ומקשין מכלל דרב הונא סבר בו'** - מדאoki מנא טעם דבני מערבה בעל לא ירית היינו ממש דחשבי להני נכסי ראוי אם כן רב הונא דאמר

ירית בעל ס"ל בעל נוטל ברاوي. א"ר"א - לפרש טעמא דבר הונא Kata'i נפתח - התחיל. בגדולים - רב הונא. בקטנים - רב אלעזר ועצמו קרי קטן לגבי רב הונא. **כאומר מעכשו** - וכיון דאמר ובתרה לירתאי דהינו לבת היינו נמי כמו שאמר מיד אני נותן את גופו הקרקע לבתי אלא שזקנתי תאכל פירות בחיה ואחר כן תקח בתاي או הבא מכחה את הנכסים דחשיב לה רב הונא לגבי בת כמתנת מהיוס ולאחר מכן והלך הויא לה זו הבית מוחזקת בחיה בהני נכסים וכי קא יריד בעל שפיר קא יריד במוחזק. **מסתברא טעמייתו** **דבני מערבא** - דחשבי להו רاوي לגבי בת ולא מוחזק דליך למימר אומר מעכשו דמי דהא אם קדמה הזקנה בחיה ומכרה לאחרים זבינה זביני וכשתמות הזקנה אפי' אם תהיה הבית קיימת לא תטול כלום כדאמרין בכתובות ולקמן בפרקין בא בתרא (דף קלז) נכסי לך ואחריך לפלוני אם קדם הראשון ומכר מה שמכר מכר ואין לשני אלא מה שישיר ראשון ואם לא שיר כלום לא שקל מיד ולהלך בעל לא יריד דاشתו לא הויא החזקה כלל בהני נכסים בחיה שהרי הייתה הזקנה יכולה למכרן לממרי מה שאין כן במתנת מהיוס ולאחר מכן ונמצא שאף גופו הקרקע לא הוחזק בבית בחיה הזקנה וגם כשמתה הזקנה אין הבית בחיה להוריש המוחזק לה לבעל. **א"ר פפא הלכתא אין הבעל נוטל ברاوي כבמוחזק** - ברاوي ממש כגון גגון לירש את אשתו בקשר בנהלה שנפלה לה לאחר מיתה אתה רב פפא לאשמעין שלא יריד דהא יכול עליון מודו שלא יריד כדילפינו מקראי בפרקין דלעיל בא בתרא (ד' קיג) מדכתייב בגבעת פנחס בנו דרב הונא לא פlige אלא באחריך וכדפריש ר"א דכל האומר אחריך אומר מעכשו דמי אבל ברاوي דפליגי ביה רבוי ורבנן כגון חפורה והו שובליל שלופפי והוא תמרי לא אתה לאשמעין דין הבעל נוטל אלא ודאי הבעל נוטל שהרי כשמתה יורש את כל נכסים שהיתה מוחזקת בהן וכי גדי פורי ברשותה גדי דנהי דפליגי רבנן בבכור דהתם היינו טעמא כדאמרן לעיל (בבא בתרא ד' קכח) לתת לו מתנה קרייה רחמנא אבל גבי בעל ליכא למימר הכי ועוד דאפילו בכור מה"ג דליך יורש אחר אלא הוא יורש כל נכסי אביו הכל מודים שיירש הכל ואפילו שבחרاوي דהא כי אשובה ברשותה אשובה. **וain הבכור נוטל ברاوي כבמוחזק** - כרבנן כגון דחווי שלופפי והוא תמרי שנשתנה שמן על ידי שבך ששבחו אחר מיתת אביו אבל דיקלא ואלים ארעה ואסקא שירטונג שעדיין שמן הראשון עליהם הכל מודים דשקל חלק בכורה אבל ענבים ובצרים לא שקל בכור פי

שנתיים אפי' לרבי וआע"פ שעדיין לא נשתנה שמן מושם דשבח שהשביחו יתומים הכל מודים דלא שקל ומיهو היכא דמת בכור בחוי אביו בניו של בכור יורשין חלק בכורתו עם אחיו האב דומיא דבנות צלפחד וכדפרישית לעיל בפирקין בבא בתרא (ד' קטז ד"ה ושהיה) כדתניתא בתוספתא דבכורות וcadamerin בהלכות גדלות וגמרת ירושלמי יליף לה ריש לקיש נאמר משפט לעניין כפילה ונאמר משפט לעניין פשוטה כו' כדפרישית לעיל. ואין הבכור נוטל פי שנים במלואה - ואפיקלו בשטר בין שגבו קרקע בין שגבו מעות דלאו האי קרקע וללאו הנى מעות שבך להונ אבוחון והוה ליה ראוי ואי תפיס עלה משכון אפי' לרבות פפה בכור נוטל פי שנים דקיים לן (גיטין דף לז) בעל חוב קונה משכון.

דף קכו.א

במלואה שעמו - שהבכור נתחייב לאביו. **פלגי** - חלק בכורה יחולקו ביןין איהו מעכבר פלגא ונוטן לאחיו פלגא דחווי ליה ממון המוטל בספק וחולקין דין ידוע אי חשיב מוחזק לאביו שהרי הבכור רוצה הוא לשעבד נכסיו לאביו לגמרי ובעין יפה גמר ומKENI נכסיו לאביו כדי שיאה אביו מוחזק בהז מלואה ויטול בה אותן פי שנים או דלמא לא שנא משאר מלואה הלכך פלגי, יש לשונות אחרים ולא נתיישבו לפי הלשון הכתוב בספרים והוא דאמרי' כל האומר אחריך כאומר מעכשי דמי לאו מילתא היא אלא כשלחו מתם דאמר רבה מסתבר טעמא דברי מערבא כו' וכל היכא דאמר נכסוי לך ואחריך ליורשי מות ראשון קנו יורשי הנוטן או יורשי יורשין הקודמין ליורשו אבל בעל לא דין הבועל נוטל בראו ואם נתן הנכסים לבת מהיים ולאחר מיתה אע"פ שמתה בחוי הזקנה הבועל יורשה דחויה לה מוחזקת בגוף הקרקע בחוי הזקנה. **אמר רב הונא אמר רב אסי** - אע"ג דאokimania לדברי הכל דין הבכור נוטל פי שנים בשבח שהשביחו יתומים לאחר מיתת אביהם מייה ואמר אל תשיבו חלקי אלא נחلك מיד ואשביך אני שני חלקים שלי ואתול כל שבחן והו נתיאשו מחלוקת והשביחו הנכסים הרי מייה בהן ויטול פי שנים דהא פסקנן لكمן יש לו לבכור פי שנים קודם חילקה משעה שחפץ לזכות ברכותנו והרי חפץ ליטול חלקו לאלתר וזוכה בחלק בכורתו מיד כל מקום שהוא הלכך נכסין דידיה אשכח. **אמר רב הבה מסתברא מילתא דבר אסי** - **דיטול הבכור** פי שנים בשבח שהשביחו יתומים בשביל מרחאתו כשמירחה

בענבים מחוברים ובצורים היתומים שלא מודיעו א"ג מודיעתו ובעל כרחו שלא רצוא לחלק או זיתים היו מחובריו כשמיחה בהן ומסקום והשביהם היתומים בבצירה וمسיקה בהאי שבח שקל בכור פי שניים שנוטל שני חלקים מן הענבים כמוות שהן בצורם ולא יתנו להם שבח בצירה דעתבים היו ואכתי ענבים נינהו וענבים של בכור הוא דאשבות והרי זה דומה לגוזל פרה והוקירה דמשלם אותה כמוות שהיא הויאל ולא נשתנית. **אבל דרכומ - ע"מ לזכות הון** בשבח דריכה לא שקל בכור פי שניים כדתנן הגוזל עצים ועשהן כלים משלם כשעת הגזילה דקניןיה בשינוי ה"נ קניינהו יתמי להני ענבים בשינוי כך נראה בעניינו ורבינו חנナル פירש בכור שמיחה ואמר אני מוותר חלק בכורה דייו וא"צ למחות פעם אחרת ואמר רבה ה"מ כשמיחה בענבים ובצורים זיתים ומסקום הוא דאיין צריך למחות לו פעם אחרת אבל אם דרכומ וחלקו ולא מיחה וייתר ולא נהירא לי חדא דאפי' לא מיחה לא הפסיד חלק בכורה עד שיטול חלק באחת מן השדות כפשות כדלקמן ואז וייתר חלק בכורה בכל הנכסים ועוד עוד. **ורב יוסף אמר אפי' דרכומ - קס"ד השטא דאפי' דרכומ שקל בשבח** הין פי שניים והיינו דקה מתחמה גمرا דרכומ אמר שקל פי שניים הא מעיקרא ענבי והשתא חמרא וקניןיה בשינויCDFרישית ומשיינி כdadמר רב עוקבא כו' لكمנו ה"נ נתן לו דמי הייך ענביו כלומר האי דאמר רב יוסף אפי' דרכומ לא ליטול שבח הין יותר על הענבים אמר דודאי לא שקל אלא דמי ענבים אלא הכא במאי עסקינו שפחית הין ונשפך או נתקלקל שאין שהוא כדמי ענבים ואתא רב יוסף למימר דאפי' דרכומ ופחתו בכור נוטל פי שניים בענבים בצורם כדים שהיו שווין הענבים דכיוון דמיחה בהן לא הוו להו לזרוך ענבים שלו ומשלים לו דמי ענביו הכל כשעת הגזילה ומר חדא ומר אמר חדא ולא פלייגי הרבה איירי אין נוטל בשבח הין ורב יוסף אתה למימר דה"נ לא שקל בפחיתה הין מדמי ענבים. **צאמך רב יהודה אמר שמואל בכור ופשטוט כו' נוטל פי שניים - וכגון שמיחה.** אמר רב עוקבא כו' - וה"ק ואפי' דרכומ נוטל פי שניים בענבים בצורם כמוות שהן שווין קודם דריכה. **בכור שנוטל חלק -** באחת מן השדות כאחד מאחיו חלק פשוטות. **ויתר -** כלומר הרי מחל חלק בכורה כdmprsh لكمיה או בהאי שדה אי בכל הנכסים וטעמא כdadmrן לעיל אם אמר אני נוטל ואני נתן רשאי דכיוון דמתנה קריה רחמנא ואיהו לא בעי לה לא הויא מתנה ולא זיכחה בה עוד. **קסבר אין**

לו לבכור - חלק בכורה לא לחת ולא למכור קודם חלוקה כדכתייב לחת לו עד דאתיא לידיה דמקבל מתנה הילך האי שדה שבא לידי חלקו ממנה והיה לו לזכות בו חלק בכורה דהא שעת חלוקה הוא וקרינו ביה לחת לו הילך מצי מחייב אבל בשאר נכסים לא מצי מחייב אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם עד שעת חלוקה לא זכי בהו וכ"ש בחילק פשיטות דלא זכי קודם חלוקה שלא הוברר חלקו ומיהו אם מות קודם חלוקה ל"ש בכור ול"ש פשוט בנו יורש עם האחין ונוטל חלק אביו כשיבאו לחילק דלא גרע היכא דמת האב ואח"כ מות הבן דבן הבן יורשו מהיכא דמת הבן בחיי האב דבן בנו יורשו כדכתייב ובן אין לו עיין עליו אבל קודם חלוקה אין יכולין למכור לא האב ולא הבן.

יש לו לבכור קודם חלוקה - ואע"ג דחלק פשוט אין לו דהא כתיב לחת משעת שמת האב הוא ראוי ליתן לו הילך בכור תלייא מילתא דבשעה שירצה זוכה בחילקו וכדאמרן לעיל בכור שמיחנה מיהה והילך יש כח בידו למחול כל שעיה שירצה דהינו דבר שבא לעולם ואנו סהדי דכי היכי דחייב בהא שדה אחיל ביכולתו וכיון דיש כח בידו לזכות יש כח נמי בידו ליתן ולמחול והויא מחייב. **בנכסים דידיה ודפסות** - יש מפרשין בחילק בכורתו ובחילק פשיטותו ואין זה לשון גمرا וועל כרחוי זוקק אני לפרש שמכר כל הנכסים שני חלקים שלו וחלק פשוט אחיו מקמי דיניפלוג בהדיה מכר כל השדה שלא ברשות אחיו ולצורך אחיו לחת לו מעות של חילקו. **למייל תמרי** - מאותו שדה בשביל חלק אבוחון. **מחונחו** - הכוום. אמרו להו - ללקוחות קרוביהו דיתמי. **דזבנתינהו לנכסיו** - שלא מדעתם ושלא מדעת אבוחון דהא ודאי חילק פשוט אחיו לא היה יכול למכור. **לא עשה** - הבכור ולא כלום במכירה זו.

דף קכוב

מר סבר - רב פפי. **לא עשה כלום בפלגא** - בחילק פשיטותו וכל שכן בחילק פשוט אחיו אבל בחילק בכורה יפה מכר דיש לו לבכור קודם חלוקה. **ביכולתו** - אפי' בחילק בכורה. **והלכתא יש לו לבכור קודם חלוקה** - ואם מכר או מחייב או נטל חלק אחד כפשוטו ויתר בכל הנכסים כולל משום מתנה קרייה רחמנא ומשמעות אב נתונה לבכור. **צנא** - סל מלא פלפלין. **מתני**. האומר איש פלוני בני - שהוא בכור לא יטול פי שניים אי נמי איש [פלוני] בני פשוט לא ירש עם אחיו. **לא אמר כלום** - שהרי מתנה לעkor דבר מן התורה ובעל

ברחו של זה יירש עם האחין ואינו יכול לסלקו מירושה זו אלא על ידי שיתן בלשון מתנה כל נכסיו לשאר בניו או שיאמר שאר בניי יירשו כל נכסיו ואלייבא דרבבי יוחנן בן ברוקא. **המחלק נכסיו על פיו** - מצוות שכיב מרע אינה צריכה קניין ולא שטר ולא משיכה אלא בדבר פיו בעלמא וכגון שמצוה מחמת מיתה כדאמר لكمנו בפרק מי שמתה. **וריבבה לאחד** - נתן לו במתנה כפלים או שהשויה להן הבכור בלשון מתנה. **דבריו קיימים** - שיש כח באדם ליתן ממונו במתנה לכל מי שירצה ואני כאן מתנה על מה שכתוב בתורה שהרי לא נשאר לו אחר מיתתו כלום להורייש לבניו בתורת ירושה שיטלו הפשוטים בשווה והבכור פי שניים. **אם אמר משום ירושה לא אמר כלום** - אם ריבבה לאחד ומיעט לאחד בלשון ירושה שאמר פלוני בניי יירש אותו שדה בית כור ופלוני בניי יירש שדה לתוך ועל בנו בכורו אמר פלוני בניי יירש שדה פלוני ופלוני בניי יירש שדה פלוני הגדל כשל חברו לא אמר כלום דמתנה על מה שכתוב בתורה שאינו יכול לעשותתו יורש אלא כמשפט הכתוב ודלא כר' יוחנן בן ברוקא דאמר لكمנו במתניתין בבא בתרא (דף קל) אם אמר על מי שרائي לירשו דבריו קיימים והז' משנה דרבנן היא ורבותה הוא דנקט ריבבה לאחד ומיעט לאחד משום ירושה לא אמר כלום וכל שכן היכא דעקר כל הנחלות מן האחין והורייש לאחד מהן לא עשה ולא כלום. **כתב בין בתילהכו** דבריו קיימים - דכיוון דאיقا לשון מתנה בהזהה מהני ליה דאך לשון ירושה קונה. גם. **לימה מתני** - דקנתני אין אדם מתנה דלא כרבי יהודה וננו קיימא לנו רבינו מאיר ורבי יהודה הלכה כר' יהודה. **שאר** - מזון. **עונה** - תשמש. **ותנאו בטל** - דין אדם מתנה על מה שכתוב בתורה והוא קידושי המעשה מעשה והתנאי כמאן דליתיה דכמעשה بلا תנאי דמי. **בדבר של ממון** - שאר וכסות אבל עונת תשמש מצוה היא וצערא דגופא הוא. **תנאו קיים** - הקדושים קדושים ויש לה עליו עונה אבל לא שאר וכסות ומתני' נמי של דבר ממון הוא. **התם קא מחלתה** - שעל מנת כן קבלה קדושים מיניה נתרצית למחול אבל הכא מי מחייב מה ליה וכיון דקיבלה לקדושים מיניה נתרצית למחול אבל הכא מי מחייב מה הנאה יש לו לבן שימחול ואע"פ ששתק הבן אין זו מחילה דאיינו רוצה להכweis את אביו ולא גרשין מי ידע דמחיל. **האומר איש פלוני** - הנה הוא בני בכורי מהימניין ליה לאב ליטול פי שניים דאפי' רבנן דפליגי אדר' יהודה لكمנו בשמעתין ואמרי אינו נאמן הניא מילוי בדוחזק לו דלאו בכור הוא אבל בדלא מוחזק לו هي מינייהו בכור מודו דנאמן כדאמרין لكمנו אלא לרaben

יכיר למה לי בצריך היכרא. אבל אמר יירש פלוני בני הנה הוא בכור - ולא אמר בכורי אז לא יטול פי שניים דלמא בוכרא דאמא קאמר והויב כור לכהן אבל לא לנחלה דלא הויא ראשית אונו דידיה ומספיקה לא יהבנן ליה פי שניים ואפילו אם תפס מפקינו מיניה דלא קריינה בה יכיר לאחרים דאכתי מספיקה לנו. מוחזק אני בו - ועד אחר עמו (כו). **בוכרא סוכלא** - בכור שוטה. **דכל בוכרא דאמא בוכרא סוכלא קרי ליה** - ולא משום שטותו אלא לפי שאינו בכור גמור כמו הדס שוטה שאינו כשר. **מוחזק אני בזו שהוא בכור** - והיה עד אחד עמו והאי בכור היה שמו שכחת כדלקמיה. **דכי הו אטו** - החוששין בעיניהם. **שכחת בריה** - שם הבכור ולאו היינו בריה דר"ח דאמרי' בלי יחפור (לעיל בא בתרא דף כו) אמר ר"ח לא שכיב שכחת בריה אלא דקץ תאינטא بلا זמנה. **משטי רוקיה** - לעין. **אמר ר'امي** - בכור הנולד טומטום שאין ניכר בו לא זכרות ולא נקבות ולאחר זמן נקרע ונמצא זכר שהיה גיד שלו וביציו טמוניין בגוף ורבותה נקט דאך על גב שנמצא זכר גמור וכל שכן אנדרוגינוס שאין ספיקו עתיד להוודע. **והיה** - קרא יתרה הוא. **הויה** - לידה.

דף קכז.א

אמימר אמר אף איינו ממעט חלק בכורה - אותו טומטום שנקרע ונמצא זכר אם הוא פשוט ואיינו בכור וכל נכסיו האב תשעה מנינים והן שלשה בניים בכור פשוט וטומטום חולקים הנכיסים תחללה לשלהם חלקים כאילו אין כאן כי אם בכור פשוט וטומטום כמו דליתיה ומגיע לחלק הבכור ששה מנינים שהן ב' חלקים לפי שהבכור נוטל פי שניים בפשוטו נמצא חלק בכורה שלשה מנינים חזריים וחולקים הששה מנינים הנודרים בין שלשתן נמצא הבכור נוטל חמישה מנינים וטומטום והפשטוט נוטליון כל אחד שני מנינים אבל - אי היה ממעט לא היה נוטל הבכור אלא ארבעה וחצי מנינים פי שניים נגד כל אחד דנהי דאיינו ממעט חלק בכורה אבל חלק פשוט מיהא ממעט מכולן. **מאי טעמא וילזו לו בניים** - והיה הבן הבכור מי שהוא בן בשעת לידה חולק הבכור נגדו חלק בכורה וממעט לחלק בכורה מן הבכור דהכי משמע קרא נגד הבנים משעת לידה יטול חלק בכורה דהינו חלק גדול ולא נחשוב טומטום עליהם שלא יטול הבכור אלא נגד שנים מהם דכשהן מרובין ממעט חלק בכורה. **אף אין אמו טמאה לידיה** - שבעה אם נקרע ונמצא זכר וגם לא שבועיים אם נמצא נקבה דכתיב וילדה זכר וטמאה והכי נמי כתיב

ואם נקבה תלד וטמאה שבועיים يولדת טמאה היא אע"פ שאינה רואה דם. **אף אינו נימול לשמנה** - לדחות שבת כזרשין (שבת דף קלב) וביום השמיינִי ביום אפיקלו בשבת. **המפלת טומטום** - וכל זמן שלא נקרע מספקינו ליה בזכר ובנקבה. **אנדרוגינוס** - שיש לו זכירות ונקבות. **תשב לזכר** - ימי טוהר ذכר וימי טומה דנקבה שתטמא שבועיים משעת לידתה אפי' אם לא תראה דם ומשבועיים ואילך תשב על דמי טהרה אם תראה דם עד ארבעים לידתה דהינו ל"ג ימי טוהר ذכר חסר ז' ימים שמנתה שבועיים לטומה מספק.

תียวתא דרב שרבי - כלל כלל לא חשיב לה يولדת לא לטומה ולא לטהרה. **לימא תיהוי נמי תiyorתא דרב שיזבי** - דאייהו נמי דריש לעניין מילה עד שיהא זכר משעת לידה והוא הדין לגבי טומאת לידה ואילו האי תנאי חשיב ליה זכר לעניין טומאת לידה דקתני תשב לזכר. **תנא** - דמסכת נדה ספוקי מספקא ליה האי וילדה זכר להכי בעין דליהו זכר משעת לידה בין לגבי טומה בין לגבי מילה ואזיל לחומרא ליתן עליו חומריזר זכר דשמא לא דרשין האי וילדה זכר להכי דבעין דליהו זכר אלא לכדאמרין במסכת נדה (דף לא)asha מזרעת תחלה يولדת זכר ורב שיזבי נמי לחומרא קאמר דלא דחייא מילתו שבת דלמא דרשין וילדה זכר שיהא זכר משעת לידה אבל רב שרביא לקולא דריש דקה פטור לה מטומאת לידה הלכך אי לאו דפשיטה ליה לא הוה דריש לקולא הלכך הויא (ברייתא) (מסורת הש"ס: [משנה] **תiyorתיה. אי ה כי** - דמספקא ליה היכא דנקרע ונמצא זכר אם אמו טמאה לידה אי לאו א"כ אמאי יהבין ימי טוהר ذכר כדקתני לזכר ולנקבה דהינו ימי טוהר ذכר וימי טומה דנקבה והלא שמא אם יקרע ימץא זכר ושמא איכא למידרש וילדה זכר לטהר את אמו מדין לידה ובין ימי טומה בין ימי טהרה לית לה ואמאי יהבין לה ימי טוהר כלל ה כי הוה ליה למיתני תשב לזכר ולנקבה ולנדה וה"פ תשב לנקה ימי טומה דנקבה שבועיים אפי' بلا ראיית דם דלמא נקה היא ולנדה לאחר שבועיים מיד אם תראה דם הויא טמאה נדה מספקא דלמא זכר הוה ואתה לו למידרש עד שיהא זכר משעה משעת לידה ולית לה ימי טוהר כלל במסכת נדה מקשין למה הזכר זכר כלומר בכל מקום דקתני לנקה ולנדה למה לי למיתני לזכר בהדייהו אם ליתן לה ימי טומה דזכר הא קתני תשב לנקה וצריך שבועיים ואם ליתן לה ימי טוהר ذזכר הא קתני ולנדה דמשמע שלא ניתיב לה ימי טוהר כלל ומשנין נפקא מינה שאם תראה يوم ל"ז לילדתה ותחזר ותראה يوم מ"א

הויא מוקלקלת למניניה שמא לא הויא לה ימי טוהר והיתה תחלת נדה בראיות יום ל"ד ובראיית מ"א הויא תחלת זיבת ואמ תראה שלשה רצופין צריכה ז' נקיים וקרבו או שמא זכר ילדה וראית יום ל"ד היו ימי טוהר ועתה בראית מ"א הויא תחלת נדה הרי היא בספק זבה ונדה עד שתשב י"ז ימים נקיים כדמפרש במס' ערכין (דף ח) ואם ישבה לה י"ז ימים וראתה יום י"ח הרי היא תחלת נדה וזו היא דין שאם תראה כל ז' ימים הללו או אם לא תראה כי אם ראייה ראשונה טובלת בליל שמיינ המשמשת עם בעלה ואחר ז' ימים הללו באין י"א יום של ימי זיבת שאם תראה בתחלתן או באמצעותן או בסופו שלשה ימים רצופין הויא זבה גדולה וצריכה ז' נקיים וקרבו ולעתם לא תחוור לקדמותה להיות תחלת נדה עד אחר ז' נקיים ואם לא ראתה בכל י"א יום הללו עד י"ב הרי היא תחלת נדה בכל המשפט אשר פירשתי ולכך נקרו י"א יום שבין נדה לנדה. **קשיא** - אבל תיובתא ממש אינה בשבייל שחרר מן (הברייתא) (מסורת הש"ס: [המשנה]) דעתו למימר תני לזכור ולנקבה ולנדזה. (**הגה"ה** - לכך הזכיר זכר שאם תראה יום ל"ד לליידתה אמרין טמאה היא ואע"ג דاكتי משכי ימי טוהר ذכר דמספקין ליה בלבד ולד ותשב לנדה וכי הדר חזיא ליום מ"א שהוא ח' לראייתה ותרצה להיות שומרת يوم נגד יום אמרין בלבד היה זכר היה וראייה דיים ל"ד דם טוהר הוה והשתא הוא דהוא תחלת נדה והשתא מוקלקלין לה דלא טבלה עד מה שהוא שמיינ ראייה אחרונה ואי לאו משום ספיקא ذכר הווי טבלה לאחר ביום מ"ב ממה נפשך אי לאו בלבד הוא הרי היא שומרת يوم נגד יום ואי בלבד הוה וננקבה הוה אקטוי הווי דם טוהר עד שימושים וספקא ذכר מוקלקל לה וכן לעניין נקבה כלומר וספקא דנקבה מוקלקל לה עד פ"ח דלא טבלה עד פ"ח (אי ראתה ביום ע"ד) ואי הוה פשיטה לנ דלא בלבד והוא טבלה לאחר ביום [פ"ב] דראית פ"א ב"א יום שבין נדה לנדה היא ומשום דמספקין דלמא בלבד הוה וראיית שבעים וארבעה דם טוהר אמרין דהשתא הוא דהוא תחלת נדה, כן פירשה רבינו שלמה ז"ל (נדזה דף ל) ע"ב הגה"ה). **בן** - והיה הבן שיהא בן משעת לידה. **ולא טומטום** - ואע"פ שנקרע אחרי כן ונמצא זכר. **כדרביامي** - דטומטום שנקרע ע"פ שנמצא זכר אינו נוטל פי שניים. **אלא בכור ולא ספק לאפוקי Mai** - אי לאפוקי ספק בכור פשיטה דלא שקל חלק בכורה אא"כ מייתי ראייה שהוא הבכור. **לאפוקי מדזרש רבא** - דמסברא אית ליה ואתה קרא למעוטיה. **שתי נשים** - של אדם

אחד. במחבא - ואין ידוע איזה קדם להיות ראשית אוננו. מותבין הרשותה זה
זה - ואותי חד מיניהו ותבע חלק בכורה מן האחין אם בכור אני תנו לי
בשביל עצמי ואם לאו תנו לי בשביל אחיו שהרי נתן לי חלקו ופסקינו לעיל יש
לו לבכור קודם חלוקה ויכול למכור וליתן חלק בכורתו לכל מי שירצה והז
מיילתא אתה קרא למעוטי דעתך דמדינה אית ליה גזירת הכתוב הוא שלא
יתנו לו חלק בכורה מן הספק. אמר ליה רב פפא לרבעא - כסדרש כן. הוכרו -
בשעת לידה ע"ג דלבסוף נתערבו בו דהוה ליה בכור ודאי שעה אחת וקרא
לא אתה למעוטי אלא מי דדמי טפי למעוטי כגון שלא הוכרו כלל דהוה ליה
ספק בשעת לידה דהכי משמע והיה הבן הבכור שייה בא משעת לידה ולא
טומטום ושיה בא בכור משעת הויה ולא ספק ומשמעות מהכא דהכי הלכתא
דאם הוכרו ולבסוף נתערבו מיהא כותבי הרשותה. היו מוחזקין - לאו בעדים
שמיעידין שראו שנולד קודם לאחיו דאם כן אין האב נאמן אלא בקול בعلמא
כעין שאמרנו לעלמה דהוו קרי ליה בוכרא. על אחד - מן הבנים מהו מי
מהימניין לאב במקום חזקה שמחשת דבריו או לא.

דף קכז.ב

זה זה - המוחזק ואוטו שאמר אביו עליו שהוא בכור וטעמא מפרש ואזיל.
[מה נפשך] - כמוון סבירא ליה שמואל. אי כר' יהודה - לקמן. יכיר - קרא
יתירא הוא. יכירנו לאחרים - רבי יהודה קאמר לה. נאמן אדם לומר - וاع"פ
שמוחזקין אחר בבכור. כך נאמן לומר זה בן גירושה הוא - לאחר שגרשתיה
החרותניה וילדה לי זה או שנשא אשה גירושה וסבירא הוא מדכתיב יכיר מה לי
בכור מה לי לדבר אחר. בן גירושה - וחיל הוא בן חלוצה חיל מדרבנן גזירה
חולוצה אותו גירושה וاع"ג דנפקא לנו ביבמות (דף כד) מדכתיב ואשה גירושה
הא אמרינן התם ذקרה אסמכתא בعلמא. וחכ"א אינו נאמן - לא בבכור ולא
בחיל וכגון שמוחזקין אחר שהוא בכור וקרא מוקי בצריך היכרא כגון שבאו
מחודש בכאן ואין מוחזקין באחד מהן מי הבכורומי הפשטות התם ודאי אב
מהימן. **למאי הלכתא** - אדרבנן קפריך דאקיימנא בצריך היכרא דבשלמא
לרבו יהודה טובא אשמעין קרא דמהימניין היה לאב אפילו במקום חזקה
ויהבין ליה פי שנים דס"א ניזיל בתר חזקה וניתיב פי שנים שניים למוחזק לנו
דליך למייר גבי אב מגו دائ בעי יהיב ליה במתנה פי שנים כי אמר נמי עליו
שהוא בכור נאמן דהא קיימת לנו דמה לי לשקר במקום עדים לא אמרינן

אלא לרבען למאי הלכתא כתוב יכיר לצריך היכרא שהאב נאמן להכירו לאחרים دائ למיתבאה ליה פי שניים אמאי צריך קרא סברא הוא Dunneman על ידי מגו דלא יהא האי בכור אלא אדם נכרי ואעפ"כ יכול היה ליתן לו במתנה כל נכסיו הילך מה לו לשקר במאמר דאמר שהוא בכור הא בלאו הכי יכול ליתן לו פי שניים שיאמר הבו ליה במתנה מנכסיו. **לא צריכא** - הא דאשמעין קרא דמהימניין לבב אלא בנכסים שאינו יכול ליתן לו באותו שעה שאמר עליו שהוא בכור כגון בנכסים שנפלו לו לאחר מכן לאחר שאמר בני זה בכורי הוא דליקא למימר בהיא שעתא מגו דזה אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם. **ולרבי מאיר דאמר כו'** - דהא רבנן דרבי יהודה היינו ר' מ אמר אדם מקנה גבי אומר לאשה הרוי את מקודשת לי על מנת שאתגיר כו'. **בנכסים שנפלו לו כשהוא גוסט** - דתנן במסכת שמחות (פ"א ה"א) הגוסט הרוי הוא חי לכל דבריו ובר ירושה הוא ולהנחו נכסים איצטריך יכיר שיטול בהן הבכור פי שניים דבחנהו ליכא מגו דאפי' לר' מ אמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם הני מיili כגון נכסים שנפלין לו בשעה שיש בו כח ליתנס לאחרים אבל גוסט אינו יכול לדבר ואין בו כח ליתן והילך לא מצא לאקנוינו מה מקמי דעתו לידיים דזה אפי' בשעה שבאו לידי אין יכול להקנותן וכל שכן מקודם לכך ובלאחר מיתה לא מצא לשינוי דין בכור נוטל בראי. **המי גרשין היו מוחזקין בו שאינו בכור** ואמר אביו בכור הוא אינו נאמן - כרבנן דבמוקום חזקה לא מהימניין ליה לבב. ואמר אביו על אחר שהוא בכור נאמן - כר' יהודה וסיפא רבנן - בניחותא. וחוזר ואמר עבדי הוא - בין בתוך כדי דיבור בין לאחר זמן אמר כן על אותו שאמר עליו מתחלה בני. **אינו נאמן** - במאמר השთא עבדי וליכא למימר האי ذكري ליה מתחלה בני משום דאווהבו כבנו דין דרך לקרו לעבדו בנו והילך אחר טענה ראשונה נלך דהואיל וזאת האחורה אינו פירוש כי אם הכחשה אין לנו לילך אחר טענה האחורה דהוזאת פיו האמונה תורה במאמר בני כדכתיב יכיר וכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד. **וחוזר ואמר בני נאמן** - במאמר השתא בני דין סותר דבריו הראשונים אלא מפרש הוא עבדי דקאמרי בני הוא והאי דקאמרי עבדי לפי שהוא משמשו יותר מדאי כאלו הוא עבדו אבל ברישא לא שיק לפירוש המי דעבדו הוא כדאמר השתא והאי ذكري ליה מעיקרא בני לפי שאויהבו כבנו דין דרך האדון ליחס לעבדו ולקרותו בנו בשביל שום חיבה. **אבית המכס** - לשם רגיל לקרו לעבדו בנו

להבריחו מן המכוס אבל לבנו לא יקרה לעולם עבדו שהרי גורם לעצמו הפסד על חנום. **ואמר בני** - אל המוכסים. וחזר **ואמר עבדי** - כשבער משם והלאה. **נאמן** - במאי דחזר **ואמר עבדי** דודאי מעיקרא היה קרי ליה בני בשביל יראת המכוס. וחזר **ואמר בני אינו נאמן** - אלא ודאי עבדו הוא כדאמר מעיקרא דאילו היה בנו לא היה אומר למוכסים שהוא עבדו. **ה"ג מיתבי היה משמשו בגין ובעו ואמר בני וחזר ואמר עבדי אינו נאמן היה משמשו בעבד ואמר עבדי וחזר ואמר בני אינו נאמן** - ומסיפא קפריך ליה לר' יוחנן וה"פ היה משמשו בגין מלביש ומגעיל מכניס ומציא אבל עבודה בעבד לא ורבותא נקט דעת"ג דמשמשו בגין ואיכא למימר האי ذكري ליה בנו משום דמשמש ליה בגין אפי' כי חזר **ואמר עבדי אינו נאמן** במאי ذקאמר לבסוף אלא נלך אחר לשון ראשון דודאי בנו הוא דאין דרך לקרות לעבדו בנו אפי' היכא דמשמש ליה בגין שאין האדון מחבבו כל כך לקרותו בנו. **היה משמשו בעבד ואמר עבדי וחזר ואמר בני אינו נאמן** - במאי ذקאמר בני ואף על גב דaicא למימר דמעיקרא קראו עבדו משום דמשמשו בעבד ולא משום שעבדו הוא וקשה לר' יוחנן ذאמר אמר עבדי וחזר ואמר בני נאמן דר' יוחנן אפילו היכא דלא חזין דמשמשו בעבד קאמר נאמן במאי ذאמר לבסוף בני וכל שכן היכא חזין בהדייה משמשו בעבד ואילו ברייתא אפילו היכא דמשמשו בעבד קאמר דאיינו נאמן במאי ذאמר לבסוף בני וכ"ש היכא דלא חזין היאך משמשו דאיינו נאמן וקשה לר' יוחנן ذאמר נאמן. **התם** - בברייתא. **זכרי ליה בעבד מצר מה** - כלומר עבד גמור הוא לי שסמכים לי עלייו מאות דינר במצר שלו כלומר שווה מאות דינר והלכך כי אמר עבדי מצר מה וחזר ואמר בני אינו נאמן דאילו היה בנו לא היה קרי ליה בעבד מצר מה וاع"ג דמשמש ליה בעבד דאין קורין כן אלא לעבד. **בעבד מצר זוזי** - שווה מאות זוזי. **שלח ליה ר' אבא** - כל הני שלח ליה ר' אבא לר' יוסף בר חמא נקט הכא משום דברך מינייהו קא פסיק הלכתא כר' יהודה ובכולחו הלכתא כDSLח ר' אבא כדפסקין בסיפה דשמעתין.

דף קכח.א

אתה נתטו לי במתנה - ונאמן הוא בטענה זו וاع"ג ذאמרן בחזקת הבתים (לעילriba בתרא דף לו) הגודרות אין להן חזקה ה"מ לאльтר אבל לאחר ג' שנים יש להן חזקה וה"ג כגון שהחזק בוג' שנים או בקטן המוטל בעriseה

דיש לו חזקה לאלטר או בעבד שלא ראה אותו בעדים זה המערער בبيתו של זה. **רצון השבע וטול** - רבותא היא דקא"ל האי מחייב למעערר שהרי פטור למגמי זה המחייב מכל שבועות שבולים דקי"ל אין נשבעין על העדים בשבועות (דף מב) ואינו מחייב בשבועה כלל וגם זה התובע אין בשבועה מועלת לגבות מזה דכל הנשביען שבתורה נשבעין ולא משלמים אם לא מרצינו של זה שמטיל עליו שבועה לישבע וליטול. **ונשבע** - זה התובע. **אינו יכול** - זה המחייב לחזור בו ולומר משטה היתי בך שהרי פטור היתי וגם לא נתחייבת לי שבועה כדי לישבע וליטול אין אדם נשבע ונוטל ולא הקניתי לך בKENIN למתך העבד אם תשבע עליו אלא כיון דעת פיו נשבע ובצוואתו צריך לתת לו העבד וכיון דהטייל עליו שבועה הא הימניה בשבועה וכמאן דאודי ליה שהוא עבדו של זה הנשבע דמי והאי דנקט עבדי גנבת רבותא נקט שלא מיבעה שאר מטלטلين שהנתבע חייב בשבועה כדי שלא ישלם והוא הופכה על שכנו דלא מצי הדר ביה ולמייר אשבע אני ואפרט אלא אפי' עבדים דלא שייכא בהו - בשבועה כלל אפ"ה כיון דהשביעו לא מצי הדר ביה. **נאמן עלי אבא** - להיות דין אבא פסול מן התורה לדונו לא לזכות ולא לחובה כדנפקא לו בסנהדרין (דף צז) מלא יומתו אבות וגו'. **שלשה רועי בקר** - שאין בקיין בדין ורועי צאן לא נקט ממשום דרישים נינחו דסתם רועי בהמה דקה גזלני נינחו ופסולין לכל דין שבולים אבל אבא ואביך כשרין מיהא לדיני של אחרים. **יכול לחזור בו** - דברים בועלמא בלי קניון הוא דקא"ל. **וחכ"א אינו יכול לחזור בו** - וה"ה לגבי שבועת התובע שנשבע על העבד ונוטל דבתרוייהו אע"ג דלא הוイ דין הכי כיון דקיביל עליו אינו יכול לחזור בו ומפני הא קמ"ל ר' אבא אמר השבע ואתון לך דין יכול לחזור בו דהתס נמי באיתן לך פלגי שהנתבע אומר לתובע נאמן עלי אבא שאם יחייבוני אתון לך ואפ"ה אמר ר' רבנן דאינו יכול לחזור ויתנו דהינו דומיא דר' אבא דלאחר שנשבע זה און יכול עלי אבא ואביך שאם יפטרך מהול לך דכ"ע מודו אפי' ר"מ דין יכול לחזור בו שהרי מוחזק ועומד ומהילה דאיתך קניון דמי ואיقا למ"ד התס במלחול לך מחלוקת אבל באיתן לך דברי הכל יכול לחזור בו הלכך אctrיך ר' אבא לאשמעין דבאתון לך פלגי והלכה בדברי חכמים אע"ג דמסתבר טעמא דר"מ. **גובין מן העדים** - בעל חוב שמית גובה מעבדי יתומים דמקרקע דמי ובהא לחוד הוא דלית הלכתא כר' אבא ולקמן מתרכזין לה

ואמריו' הכי קתני אין גוביין וכן אמר ר"ג. ור"ג אמר אין גוביין - דנהי דאתקען לקרקעות כדכתייב (ויקרא כה) והתנחלתם ה"מ לדברים הכתובים בתורה כgon לknوتן בכסף בשטר ובחזקה ושלא לישבע עליהם ושאין בהן אונאה אבל לעניין ב"ח כמטלטלי דמי דין ב"ח סומך אלא על קרקעות שאין יכולין ליאבן ולא לזוז ממוקמן אבל עבדים לא סמכא דעתיה הלך לא משטעבי ליה. **שלישי כשר** - להעיד בקרובו שני כgon בן חנוך שכשר להעיד בימואל בן שמעון דבנו של חנוך שלישי לרואבן וימואל בן שמעון שני הוא וראובן ושמעון ראשונים אבל שני בשני פסול כgon בן רואובן לבן שמעון כדנפקא לו בסנהדרין מלא יומתו אבות על בניים דבנים להזרי נמי מיפסלי אבות היינו רואובן ושמעון ובנים היינו חנוך וימואל אבל שלישי בשני לא אשכחן דפסול ומשום דaicא למ"ד בפרק זה בורר בסנהדרין דשלישי בשני פסול להכי אctrיך למיימר הכא דבשר. **רבא אמר אף בראשון** - כgon בןו של חנוך בן רואובן מעיד לשמעון אחיו רואובן והכי הלכתא מדאמרי לקמן מוסיף הוא ומדפסיק לקמיה ולית הלכתא כמר בר רבashi מכלל דהלהכתא מיהא הרבה. **באבא דאבא** - שייעיד הבן לאבי אביו כgon בן חנוך מעיד לרואובן דהיאנו שלישי בראשון. ולית הלכתא כמר בר רבashi - דבני בניים ובני בניים עד אלף דורות לא ייעדו לאבותיהם דבן ירך אביו הוא. **היה יודע** - אדם לחבירו בעדות קרקע עד היכן היא שלו והשיגו את גבולו והביא את זה ועד אחר עמו להעיד עליו אע"פ שהיה יודעיפה בעדות זו קודם שלא נסתמא בעינוי שעדיין לא היה סומא ועכשו בשעת עדות נעשה סומה שכחה מאור עינייו פסול להאי עדות דמאומד הדעת איינו יכול להעיד עד כאן תחום פלוני ולא נחש לעדותו ויש לשונות אחרים בהאי נסתמא דלא מפרש לשון עירון עיניים וכולן הבל. **דמכוין מצרנאה** - שידעו לכויין המצרים שיש לו סימניין בשאר שדות הסמוכין לד' רוחותיה. **אבל גליקמן** - טלית או בגד איינו יכול להעיד עליה אחר שנעשה סומה DAMDAה לא סמכוין שהרבה טליות מדתן שות. **נסכא** - חתיכת כסף או זהב. **ונעשה חתנו** - ונעשה פסול לעדותו בכך כדאמרין בסנהדרין בפרק זה בורר (דף כז). **פיתח** - עינוי פקוחות שרואהיפה. **שפוי** - חכם. **ונתחרש** - מלחמת חולין היינו נמי נשטה דחרש דומיא דשותה א"ג נשתק מלחמת חולין והتورה אמרה מפיהם ולא מפי כתבים וראובן נראה בעניין עיקר دائיב נשתתק מיيري פשיטה כיון דאיינו יכול להעיד בפיו אין עדות עדות ולא הוה ליה למיינניה בהדי הנך שיכולין להעיד אלא

שפсолין מחרמת דבר אחר והאי לאו פסול עדות אית ביה אלא שאין בו כח להעיד. **ומתא בטו** - דהינו קרוב ונתרחק וכגון שאין לו בנימ הימנה כדתנו בפ' זה בורר (שם סנהדרין דף כ"ז). **וחזר ונתפתח** - שחזר מאור עינוי. כל **שתחלתו** - ראיית המעשה. **או סופו** - שעת הגדת עדות. **בפסולות** - כלומר כל שתחלתו בפסולות שעת ראיית העדות והשתא סופו בנסיבות פסול דמעיקרה לא היה ראוי לעדות זו וקרא כתיב (ויקרא ה) והוא עד או ראה דבשעת ראיית המעשה יהא ראוי לעדות זו. **או סופו** - אע"פ שתחלתו בנסיבות.

דף קכח.ב

תיובתא דמלחו - שמואל ורב שש תרבות פפה דכלן הכספי מיהא לעדות קרקע פיתה ונסתמא והכא קא פסיל כולהו עדויות מדזהר ותנא זה הכלל כל שתחלתו או סופו בפסולות פסול דהא מרישא שמעט מינה דאם סופו בפסולות פסול ולמה לי למחזר ולמתני בזו הכלל אי לאו לאותוי כל הני. האומר על **תינוק בין הבנים נאמן** - לקמיה מפרשמאי אמר על אותו תינוק. **רבבי יוחנן בן ברוקה** - במתניתין אם אמר על מי שרואו לירושו דבריו קיימים ופסקין לקמן הלכתא כוותיה. **נאמן** - קר' יהודה ואע"ג דמוחזק לו באחר שהוא בכור אפילו הכי אב נאמן והכי הלכתא דהא פסיק הכי לקמן דהלכתא בכולו כDSLח רב אבא ואמירין דלאפוקי רב יוחנן אצטריך למיפסיק הלכתא כוותיה דרב אבא וש"מ אם הווחזק אחד מן הבנים בבכורה בחיי האב אף שלא אמר האב כי בני בכורי הוא נוטל פי שניים שלא נחلكו רב יהודה וחכמים אלא במוחזק שאחר בכור ואמר אבי על המוחזק בפשט שהוא בכור והתמס אמר רב יהודה נאמן האב לבטל החזקה אבל אם לא אמר האב על האחר שהוא בכור התם אפילו רב יהודה מודה שהחזקת קיימת די לא תימא הכי הוה ליה לרבי יהודה למימר הכי רב יהודה אומר כל בכור שלא הכירו אבי ואמר זהו בכורי אינו נוטל פי שניים אלא מדלא תני הכי שמע מינה כדאמירין. **אינו נאמן כרובינו** - הואיל ומוחזק לו לאחר שהוא בכור. **האומר תפול אשתי כאחד מן הבנים** - וקבלת שנטרצית כדלקמן בפирקין אי נמי לבר מכתובתה נתנו לה חלק בנכסי ובשכר מרע מיריעי דדבריו כתובין וכםטורין אי נמי בבריא ועל ידי קניין. **ובנכסי של עכשו** - שם נתרבו הנכסיים בשעת חלוקה אינה נוטלת כי אם באותו שחייו לו בשעת אמרה דין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ואפילו לר' מאיר אמר אדם מקנה הני מיili

במפרש אבל בסתמא אין אדם מעלה על דעתו דבר הרואין לו לבא להקנותו אלא לדבר שהוא מוחזק בו והלך ה'ך אשה ידה על התחרתונה דמסתמא לא נתן לה אלא נכסים שהיו לו באותה שעה. **ובבניהם הבאין לאחר מכון** - ככלומר לא לפי חשבון הבנים שיש לו עכשו בלבד תחולוק לאחר מותו ותטול חלק גדול אלא אף לפי חשבון כל הבנים של שעת חילוקה נתן לה ונראה בעיני דאפשרו אם היה לו בנים מרובים ונתמעטו בחיי האב דשקליה חלק גדול בחשבון מייעוט הבנים הבאין לחלק בנכסי האב לאחר מיתתו דהא תטול כאחד מכל הבנים לומר ולשעת חילוקה איכיוון דלפי חלוקת היא שעטאת תטול לא שנא נתרבו ולא שנא נתמעטו דהא נוטלת אשתו כאחד מן הבנים קאמר רבי אבא. **ולוה אמר פרעתי מחצה** - ומהצחה אני חייב דהוה ליה מודה מקצת הטענה וישבע כדמפרש לקמיה וכגון דמקמי דאסהיידו העדים שפרע לו כלו הודה לו דלא הוה משיב אבדה. **והעדים מעידין** - אחר דהודה מחצה. **נשבע** - הלה שפרע ויפטר מleshם מחצה ומהצחה ישם לפי שכבר הודה דהודהת בעל דין שווה יותר מהעדאות עדים וגובה המלה מחצה מנכסים בני חורין שיש לו ללה אבל לא ממשעדי דיכלי לקוחות למיימר אתון קנוニア עבידתו אהדי אכן עדים סמכינו דמסהדי דפרע הכל. **פלוגתא דרבי עקיבא ורבי שמעון בן אלעזר** - בתחילת שנים אווחיזן שטר שכתו בו סלעין או דינרים מלוה אומר חמץ ולוה אומר שלש רבי שמעון בן אלעזר אומר הוайл והודה מקצת הטענה ישבע רבי עקיבא אומר אינו אלא כמשיב אבדה ופטור משבועה דסלעין לא משמע טפי משנים דתפסת מרובה לא תפסת יד בעל השטר על התחרתונה ועל השלישי שהודה הוה משיב אבדה ותנן המוצא מציאה לא ישבע מפני תקון העולם. **ואפיאו לר' עקיבא אמר** - התם משיב אבדה הוא בסלע השלישי دائ הוה בעי הוה אמר אין אלא שנים דסלעין תרי משמע והוא מיפטר משבועה כדמפרש התם משום דקה מסיע ליה שטרא. **הני מילוי** - דחשבינו ליה משיב אבדה היכא דליקא עדים כי התם שעדי מלוה לא ידעו אלא מה שכתו דסלעין כתבו סתם ופחות סלעים שנים אבל היכא דחזינן לבסוף دائ עדים כאחד מהם אייכא למיימר דזה הלוה היה יודע אותו שרוצין להיעיד כאחד מהן ואירתת שלא יבוא לסייע למלה ולפיקח הודה מחצה. **וזאי משיב אבדה הו** - ואף על גב דלא אתו עדים אלא בתר הודהינו וה'ך אתקפתא לא חיישין לה כדלקמן. **זרב נחמן Mai** - דפלייג עליה גבי עבדים ואמיר אין גוביין מון העבדים וקיימה לנו כרב נחמן בדיני

وكشא הלכתא אהילכתא. אין גובין מתניין - בדרבי אבא. ולא הלכתא לאפוקי Mai - כיון דלא פlige פשיטה דהכי הלכתא.

דף קכט.א

אי לאפוקי מזרבא - דאמר אף בראשון ולא מוסיף הוא על דברי ר' אבא דאמר שלישי בשני כשר ואתהஇהו למיימר דאף בראשון ואיכא למיימר דאפי ר' אבא מודה והיא גופה אצטריך לר' אבא לאשטעי' דשלישי בשני כשר دائיכא למ"ד בסנהדרין פסול בפרק זה בורר (דף כח) ולאו למידק מינה הא שלישי בראשון פסול דזלמא עובדא הוה בשלישי בשני ושלח ליה דכשר. אי מדמר בר רבashi - דאכשר באבא דאבא הא כבר איפסיק דלית הלכתא כוותיה כדאמרי' לעיל והז דרצה דמר זוטרא בתיר הוי והכי נמי הויא דמר בר רבashi תוספת אלא דעתיפה מינה קא פריך. **לאפוקי מר' יוחנן** - דאמר איןנו נאמנו כרבנן. **ומאתקפתא דמר בר רבashi** - דאתא למיימר ודאי מшиб אבדה הוא ולית הלכתא כוותיה כיון דאכתי שהוזה לא העידו עדים ולא קמסייעי ליה איך למיימר דמירתת מיניהם שאין יודע מה בלבם כרבי אבא. **המחלק נכסיו כו'** - כבר פירשתיה למעלה. **כתב בין בתילה כו'** - אדם הנוטן מתנה לאחר או שנתן כל נכסיו לאחד מבניו אם אמר לשון מתנה עם לשון ירושה דבריו קיימים דנהי דלא תפיס לשון ירושה לפי שאין אדם מתנה על מה שכותב בתורה וכמו שלא אמר כלום דמי לשון מתנה מיהא תפיס והרי הוא כמו שאומר לשון מתנה לחוד דקני ובגמ' מפרש היכי דמי מתנה באמצע או בתילה או בסוף. **תנתן שדה פלונית לפלוני וירשה** - קלומר ויירש אותה לישנא דקרה וירשה (ישעהו לד) יירשה ותנתן לו. **וזוקא באדם אחד ושדה אחת** - דבזה הוא שדה שנtran לאותו האיש איך מתנה בהדי לשון ירושה. אבל **באדם אחד ושתי שדות** - כגון יירש ראובן שדה פלונית שבמזרחה ותנתן לו לרואובן שדה פלונית שבמערב ההוא דלשון מתנה קני אבל ההוא דלשון ירושה לא קני דמתנה דהיאך לא מסייע לאיזיך אלא זאת הורייש לו וזאת נתן לו ובהיא דירושה هي מתנה על מה שכותב בתורה ולא אמר כלום וכן בשדה אחת ושני בני אדם כגון ראובן יירש חצי שדה זו ותנתן חצייה לשם עון שמעון קנה ראובן לא קנה וכ"ש ב' שדות וב' בני אדם כגון ראובן יירש שדה פלונית ולשמעון נתן שדה פלונית אחרת. **אפי' אדם אחד ושתי שדות** - דכי היכי דעתכוין לזה ליתן במתנה הוי נמי נתכוין לאיזיך הוαι

ובדברו אחד נתן לשנייהו. אבל שתי שדות ושני בני אדם - דהו אנשים מוחלקיים ושדות מוחלקיים לא מהニア מתנה דהאי גברא ושדה שלו לאידך גברא ולאידך שדה ובסבירות בעלמא פלייגי. כי אתה ר宾 אמר יירש פלוני כו' - הינו שתי שדות ושני בני אדם ומילתא באנפי נפשה היא ולא איתמר אמתני ומיהו הCY נמי הוה מפרש למתני. לא קנה - הוא דירושה. אנחתת לו חדא - אחד מדבריך נוחה לנו דלא קשיא לנו מידי בגזה. ואתקפת חדא - אחד מדבריך קשה לנו. **כאן באדם אחד ושתי שדות** - היה דלעיל וההיא סיומה דמלתא דרבי אלעזר אמרן לעיל אבל שתי שדות ושני בני אדם לא גمرا אמר לה ולא רב אלעזר דא"כ אמר הוצרך לומר דר' אלעזר אדר' אלעזר לא קשיא הוא בהדייא קאמר לעיל דבשתי שדות ושני בני אדם לא קנה. אמרוי נינהו - אני ורב דימי. וריש לקיש אמר לעולם לא קנה - בשתי שדות ושני בני אדם הוא דלsoon ירושה ואף' כי אמר לשנייהו ביחד תנtan שדה פלונית לרaben ושדה פלונית לשםון וירושום דכיוון דגופין מוחלקיים נינהו וכל אחד הוא מעשה בפני עצמו ולא שיק' זה זהה כלל הליך שתי לשונות של לשון מתנה וירושה נגד שני מעשים הן לאחד לשון מתנה ולאחד לשון ירושה על ראשון ועל אחרון לאחר ההליך לא קנו עד שיאמר ירושה בתחלה וירושה בסוף ומתנה באמצע דהשתא ילי' לשון מתנה מלsoon ירושה וכי היכי דלsoon ירושה נאמר לשנייהם גם המתנה שבאמצע נאמרה בעל כרחך לשנייהו דלמאן תרמייה והליך צרייך לומר כן לרaben ושםoon יירושו שדה פלונית ופלונית שנתתי להם במתנה וירושום דעל כרחך יירשו קמא עולה על ראובן ובתרא על שםון ההליך לשנייהו נמי לשון מתנה קאמר דaicא תרתי זימני לשון ירושה אבל אם אמר פלוני ופלוני יירשו שדה פלונית ופלונית ונתן להם שדה פלונית ופלונית וירושום הוה אמינה דהאי ונתן וירושום אשמעון קאי ולא קנה לרaben דכיוון שני מעשים הן יש לחלק להם גם הלשונות וכן אם אמר פלוני ופלוני יירשו שדה פלונית ופלונית שנתתי להם במתנה ולא אמר וירושום לבסוף אכתי הוה אמינה לרראשון לשון ירושה ולשני לשון מתנה דשתי לשונות נגד שתי מתנות. **בפלוגתא** - דרב המנוח כרב דימי אמר רב יוחנן ורב נחמן בר'א ורב שת כרבין אליבא דרבי יוחנן. **האומר תננו שקל כו'** - כמו שכיב מרע אי נמי ברא וכגוון שהליך למדיינת הים וצוה ליתן להם כשייעור הזה עד שיכלה הממון כלו. **שקל** - שבגמרה הינו חצי סלע

שהוא שני דינרין. נותרו להם סלע - שלא אמר שקל אלא כדי לאזון - במצום שלא יותר מכדי צרכן. אל תתנו - הינו קפידה אין נותרו להם אלא שקל בשילוי מציאת האשא במש' כתובות מוקמינן לה כר"מ דאמיר מצוה לקיים דברי המת ומיהו אמר' התם אמר רב חסדא אמר מר עוקבא הלכתא בין שאמר לנו בין שאמר אל תתנו נותרו להן כל צרכן ומקשין והא קייל' כר"מ דאמיר מצוה לקיים דברי המת ומשנין הני מיili אחרניתא אבל בהא מינח ניחא ליה ומאי דאמיר לזרזינהו הוא דעבד.

דף קכט.ב

ירשו אחרים - פלוני ופלוני ולא בני בני גלי אדעתיה דניחא ליה במצום טפי כי היכי דלישטיור מהנהו נכסיו להנהו אחרים ודוקא קאמר שקל. וזה הכלא - דקאמר לשון מתנה לבניו כדי קתני תננו שקל לבני ולשון ירושה לאחרים כדי קתני ירשו אחרים וקטני דקנו הנהו אחרים דמשום הци קאמר בסיפה אין נותרו להם אלא שקל כדי לשירות מן הנכסים להנהו אחרים ואע"ג דכשטי שדות ושני בני אדם דמי דלבניו נתן שקל בכל שבת כל ימי חייהם ומהותר מירוש לזרים תחתיהם והיינו כעין ב' שדות וב' בני אדם שאין זוכין זה בחיי זה כלל הליך שתי שדות נינהו ואפ"ה קנו אחרים דמהני לשון מתנה דהאי ולשון ירושה דהיאך כרב שש. **הוא מותיב לה והוא מפרק לה** - שלא תקשי לחביריו ברاءו ליורשו דהאי דקנו אחרים בלשון ירושה לאו משום דמהני ליה לשון מתנה דאיתך אלא משום דהני אחרים הו ראוים ליורשו כגון בניו והיכי דמי כגון דלשנים מבניו צוה לחתת שקל בשבת ואם מתו ירש אחד משאר בניו כל המותר ואע"ג דaicא עוד בניהם אחרים ואייא נמי בניהם להני שמתו וכרבו יוחנן בן ברוקה דאמיר لكمןadam אמר על בן בין הבנים ירש כל נכסיו דבריו קיימין והליך אין נותרו להם אלא שקל דניחא ליה דישטייר קצר לזה שהוא אוהב ומתכוון להורישו הכל ולמאי אמר' لكمן דפלייגי רבן עליה דר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה ומוקמינן לפלוגתא דרבבי יוחנן בן ברוקה באחר מקום בת ובת במקום בן דר' יוחנן בן ברוקה יכול להוריש כל נכסיו לההוא הרاءו ליורשו אחר מיתת בנו וה"נ ברاءו ליורשו כגון אחר במקום בן מיيري וה"ק adam מתו בני ירשו אחוי הראים לירושו תחתיהם. **ה"ג נכס לך ואחריך ירש פלוני ואחריך אחיך ירש פלוני מת ראשון קנה שני מת שני קנה שלישי ואמ מת שני בחוי ראשון יחו**

נכסים לירושי ראשון - והכי פירשו נכסיו לכך הינו לשון מתנה כלומר נכסיו נתונם לך ואחריך יורש פלוני הרי זה במתנה ולזה בירושה וכשת שודות דמי שאין שני בחיי ראשון כלום הרי מתנות מוחלקין ומקבלי מתנות מוחלקים ואפ"ה קתני קנה שני אלמא לשון מתנה דראשון מהני שני. **יחזו נכסים לירושי ראשון** - זהא מכח השני נתן שלישי אחורי וכיון דשני לא זכה שלישי מנה ליה. **וכ"ת ה"ג** - האי שני ברاوي לירושו כgoon בן בין הבנים ואגב רighthija אשטעין כר' יוחנן בן ברוקה דשני קני בלשון ירושה הויאל וראוי לירושו במקצת. **אי ה כי** - זהאי שני ראווי לירושו ולהכי מהני ביה לשון ירושה כרבו יוחנן בן ברוקה אמר כי שמת שני קנה שלישי מכחו. **הא שלח רב אחאכו** - דירושה אין לה הפסיק וכיון דזהאי שני בתורת ירושה באו לידי אין כח ביד המת לעקור נחלה מירושי יורשיו לתחה להאי שלישי אלא יחוזו נכסים לירושי שני דכיוון דעשאו להאי שני יורש כי אמר נמי בתורה דזה יורש אני נותן שלישי ה"ל מתנה על מה שכותב בתורה בכתב ובן אין לו עין עליו דאשטעין קרא הכל הקודם בנחלה יוצאי יריכו קודמין וכ"ש היכא דזה אעטמו יורש את הנחלה שאין כח בידינו להעבירה מבניו. **לדברי ר' יוחנן בן ברוקה** - דס"ל דבר יכול להוריש בלשון ירושה לאחד מבניו כל נכסיו. אם אמר לאחד מהם נכסיו לך - כדמיירש لكمיה וראשון ראווי לירושו ולא פירש לא לשון ירושה ולא לשון מתנה אין שני במקום ראשון או יורשי ראשון כלום שאין כאן לשון מתנה להאי ראשון אלא מסתמא לשון ירושה איכזון הנוטן במאי דאמר נכסיו לך הויאל וחזי לירש כל הנכסים מן התורה אם ירצה אביו וכיון דירושה הויא להאי ראשון איינו יכול להפסקה דין ירושה לחצאיו ולקמן בפרקין פרclinן הא אפסקהכו' ודוקא לר' יוחנן בן ברוקה אבל לרבען כיון דאיינו יכול להרבות ירושה זהה יותר מזה בלשון ירושה כלל ודאי מי אמר נכסיו לך לראשונה לשון מתנה הוא יכול להפסקה ויקנה שלישי. **תיזבתא דכולחו** - בר מרביבן אליבא דר' יוחנן ורב שש. **תיזבתיה** ור"ל - אמר לשון מתנה זהה לא מהני לשון ירושה זהה. **האמר רבא** - בפרק החולץ הלכתאכו' זוז אחת מהן ואם איתא דהוא ברייתא תיזבתיה לא פסקין הלכתא הци. **לא קשיא** - הא דקתני מתנה זהה ירושה זהה דקנו שנייהן לא קשיא לר"ל אמר לא קנה ברייתא דקאמיר ואחריך יורש פלוני תוד כדיבור הרាមון דקאמיר נכסיו לך הלך מהני מתנה דראשון גם לשני והאי דקאמיר ר"ל לא קנה בשתי שדות ושני בני אדם הא לשון ירושה הינו לאחר

כדי דבר ולחמי לא מהני ליה לשון מתנה דהאי אלשון ירושה דעתך וה"ק ר"ל לעולם לא קנה בלאחר כדי דבר עד שיאמר פלוני ופלוני כו' והלכך כיון דקאמר לשון מתנה אטרוייהו אפילו לאחר כדי דבר שפיר דמי ומיהו רב דימי ור"א איתותבו לגמרי דאמרי לא קנה אלא בשדה אחת או אדם אחד אבל שתי שדות ושני בני אדם לא לדידחו אפילו תוק כדי דבר אמרי לא קנה אדם איתא קנה בשתי שדות ושני בני אדם תוק כדי דבר לישמעין קנה וכ"ש שדה אחת ואדם אחד לר' דימי ושתי שדות ואדם אחד או שני בני אדם בשדה אחת לר"א אפילו לאחר כדי דבר אלא מдалא ידעו למצוא דליהני לשון מתנה לשון ירושה אלא באדם אחד ובשדה אחת מכלל דברת שדות ובשני בני אדם לעולם לא קנה בין תוק כדי דבר בין לאחר כדי דבר.

תוק כדי דבר - הינו כדי שאלת תלמיד לרבע כדאמר בפ"ק דמס' מכות (דף ז) א"ל רב אחא מדפתני לרביינה מכדי תוק כדי דבר היכי דמי כדי שאלת תלמיד לרבע כו' ושאלת תלמיד לרבע שלום עלייך רב כי כדאמר בפרק מרובה (ב"ק דף עג) כי לית ליה לר' יוסי כדי שאלת תלמיד לרבע שלום עלייך רב כי כו'.

והלכתא כל תוק כדי דבר כדי דבר דמי - כל שני דברים שאדם מוציא מפי זה אחר זה בתוק כדי דבר שישים דבריו הראשון התחילת דבר האחxon לא חשבינו ליה נמלך אלא הרי הוא כאילו אמר שני דברים ביחד ואם שניהם יכולים לתפוס כגן הרי זו תמורה עולה תמורה שלמים ת麥ר ויביא בדמי ח齊ה עולה ובדמי ח齊ה שלמים דהא לשניהם איתכון אלא שאין יכול להוציא שני דברים כאחד ואם האחד יש בו כח לתפוס והאחד אינו כולל يتפוס האחד והאחד כמוון דליתה כגן ירושה ומתנה לאחד לשון ירושה בטל ולשון מתנה קונה ואם שניהם סותרים זה את זה כי היכי אמר בפ' בית כור (לעילibaba בתרא דף קד) כגן מדה בחבל hon חסר hon יתר וכגן איסטרא מהי מעי וכגן מעשה דשכירות מרחץ ביב' זהובים לשנה בדינר זהב לחדר יש מהן שאומר תפוס לשון ראשון ויש שאומר שתפוס לשון אחרון ויש שמספקא ליה ואומר יחלקו ויש שהולך אחר המוחזק ושם פירשתי דיןיהם והיכא דהדר ביה בהדי תוק כדי דבר אמר חזוני בי הכל מודים דהויא חזורה. **לבר מעבודת כוכבים** - שאם התפיס או הקצה דבר לעבודת כוכבים ובתוך כדי דבר חוזר בו אף"ה נאסרה משום חומרא שעבודת כוכבים וכדאמרי נמי בעבודת כוכבים שקץ תשקצנו דاع"ג דאתי מדיינא להיתריא אסור.

וקדושים - שאם קידש אשה בפניהם וחזר ואמר בתוך כדי דבר להו מתנה ולא להו קדושים אין שומעין לו ומקודשת לאינה מקודשת וחומרה דרבנן היא משום לעז מمزירות אם תנשא לאחר بلا גט. **מתני' האומר איש פלוני יירשמי** - אף' אחיו במקום שיש לההוא מצווה בת. **או בתוי תירשמי** - ויש לו בן. **לא אמר כלום** - שעקר את הירושה מקומיה ודיקינו בגמרה הא בן בין הבנים דראוי לירש קצר קנה גם הכל ולפום ה' זיוקא לא מתוקמא ה' סיפה אליבא דההוא תנא דלעיל דקתי גבי ריבבה לאחד ומיעט לאחד שאם אמר משום ירושה לא אמר כלום דהינו בן בין הבנים ואפ' הקתי רישא דלא קני ובגמרה מתרצין לה. **אם אמר על מי שרואי לירושו** - השתה משמע לו כגון שהוא ראוי לירושו במקצת כגון בן בין הבנים והלך דבריו קיימים אם אמר יירש הכל ועל מי שאינו ראוי לירושו כגון אחיו במקום בתו או בתו במקום בנו. **גמ' טעמא** - דהוי מתנה על מה שכותב בתורה דקמורייש לאחר במקום בנו. **אימא סיפה אם אמר על מי שרואי לירושו דבריו קיימים הינו תנא קמא** - דהכי משמע על מי שרואי לירושו עכשו דהינו בן בין הבנים או בת בין הבנות במקום שאין בן. **וכי תימה** - קפליג ר' יוחנן עליה דת'ק אף' אחר במקום בת דשמי' לת'ק דחשייבליה מתנה על מה שכותב בתורה אף' בנו בין הבנים או בת בין הבנות景德תני רישא גבי ריבבה לאחד ומיעט לאחד שאם אמר משום ירושה לא אמר כלום וכ"ש באחר במקום בת景德תני סיפה האומר איש פלוני יירשמי וכו' זוז ואין צריך לומר זו קתני א"ג להכי תניה לה' סיפה לאשומען דאפי' באחר במקום בת אתה ר' יוחנן לאיפלוגי עליה דת'ק ולמיימר דבריו קיימים ורישא נמי רבותא קתני דאפיקלו בגין בין הבנים אמר רבן אין דבריו קיימים ונמצא רישא מיתניתא להשミニינו כה דרבנן דאפיקלו בגין בין הבנים אמר לא אמר כלום וסיפה מיתניתא להשミニינו כה דר' יוחנן בגין ברוקה דאפיקלו באחר במקום בת פlige אדרבן ואמר דבריו קיימים ולא למידק מינה כדדייקינו לעיל טעמא דאחר במקום בת וכו' דהוא הדין נמי לבן בין הבנים דלא אמר כלום אלא משום רב כי יוחנן בגין ברוקה נשנית אתה רב כי יוחנן בגין ברוקה למימר אם אמר על מי שרואי היום ולמחר לירושו אחר שתמות בתו דבריו קיימים וauseג דהשתא מיהא לא חזי לירושו ואם אין ראוי לירושו אחר בתו כגון דודו ויש לו

אחין דאחין קודמין לאחין אביו לא אמר כלום הויאל ואין ראוי לירושו עד שתמאות בתו ואחיו. ומשנינו מדקאמר רבי ישמעאל לא נחלקו מכלל דפלייגי חביריו עליו ואמרי נחלקו - ומתני' רבנן היא דמוקמי לפלוגתייהו אפילו באחר במקום בת ומתני' כולה כדפרישית. **ואיבעית אימא** - לא פלייגי רבנן עליה דרבי ישמעאל אלא דכולי עלמא מודו דלא פלייגי באחר במקום בת דודאי לא אמר כלום אלא בגין בין הבנים הוא דפלייגי רבנן ורבי יוחנן בן ברוקה והאי דקאמר רבי יוחנן בן ברוקה אומר אם אמר על מי שראוי לירושו דבריו קיימים הינו בגין בין הבנים דראוי השטה לירושו ודקאמר רבי יוחנן בגין ברוקה היינו ת"ק תריץ כולה מתני' דהך בא בתירiyתא רבי יוחנן בגין ברוקה היא דשמי' לת"ק דאמר גבי ריבבה לאחד ומיעט לאחדadam אמר משום ירושה לא אמר כלום זההינו בגין בין הבנים ואתהஇהו למימר דירית והכי קתני האומר איש פלוני יירשני במקום שיש בת בתו תירשני במקום שיש בגין לא אמר כלום שרבי יוחנן בגין ברוקה אומר אם אמר על מי שראוי לירושו כגון בגין בין הבנים ובת בגין הבנות הוא דדבריו קיימים אבל אמר על מי שאינו ראוי לירושו כגון שאמר איש פלוני יירשני במקום שיש בת או בתו תירשני במקום שיש בגין לא אמר כלום. **הלכה לרבי יוחנן בגין ברוקה** - וכדמשמע סתמא דמתניתין דמשמע דברון בגין הבנים קאמר כדידייקין לעיל וכדוקימנא דכולה רבי יוחנן בגין ברוקה היא ואיכא נמי למידק מדלא קאמר שמואל הלכה לרבי יוחנן בגין ברוקה אפי' אחר במקום בת ובת במקום בגין וטעמא דרבבי יוחנן בגין ברוקה דמפרשין لكمן מביאים הנחילו את בניו ממשמע נמי דברון בגין הבנים קאמר לעיל נמי הци אמרין אמר אבי הци קאמר האומר על תינוק בגין הבנים יירש כל נכסי נאמן לרבי יוחנן בגין ברוקה מכלל זהוה סבירה להו דלא פלייג אלא בגין בגין הבנים הלך ל"ש אם אמר פלוני בני יירש חצי נכסי לא שנא אם אמר יירש כל נכסי דבריו קיימים ואפי' אם כתוב בגין דלא שנא אם אמר ל"ש כותב כדמוכח لكمן בפרקין בא בתרא (דף קלג) א"ר הונא שכיב מרע שכותב כל נכסי לאחר רואין אם ראוי לירושו נוטלו משום ירושה וא"ל ר"ג גנבי גנובי למה לך אי סבירה לך לרבי יוחנן בגין ברוקה אימא הלכתא קר' יוחנן בגין ברוקה דשמעתך קר' יוחנן בגין ברוקה קא אזליא והוא דאמרין لكمן אמר שמואל הכותב כל נכסי לאשתו לא עשה אלא אפוטרופא ואמריון הוא הדין נמי לבנו דאם כתוב לו כל נכסי לא עשו אלא אפוטרופא ה"מ כותב לשון מתנה או אומר לשון מתנה דלבבudo איכוין

להקנות לו נכסיו אבל לשון ירושה קנה הכל כדיין תורה כדנפקא לנ' מבאים הנחילו את בניו דבשלמא לשון מתנה אייכא למימר זהקנה לו הני נכסים להיוטן בחזקתו כדיין אפוטרופא שגמ' שעשו אפוטרופוס נתקיימה מתנתתו שיש נותן מתנה גמורה ויש שניתן מתנת אפוטרופוס אבל ירושה אינה יכולה להיות אלא אם כן קונה הנכסים קניין גמור דלשון ירושה משמע שום תחת המוריש לקנות נכסיו לגמרי ולהיות מוחזק בהן להיות שלו כמורישו אבל אם איןו אלא אפוטרופוס נמצא שלא הוריש לו כלום וגם בהלכות גדולות מצאתי סייג לדברי והני מיili כאשר אין בכור אז יכול להנحال כל נכסיו לאחד מהן אבל אם יש בכור איןו יכול להנحال חלקו לאחד מהן כדנפקא לו ל�מו מלא יכול לבקר. **ב يوم הנחילו** - והוא מカリ למכtab ביום שניחלו בניו. **כל מי שירצה** - מבניו הן להרבות לו מהicho הן להורישו הכל ולשנואו كما דמשנין לעיל דפליג רב' יוחנן בן ברוקה אפי' באחר במקום בת אייכא למימר נמי דמהכא נפקא ליה ובניו לאו דока אלא יורשי ואפי' הרاوي לירושו יורש קרינא ביה. **מלא יכול לבקר נפקא** - דהכי משמע בכורה לא יכול להעביר מבכור ולהנحال לאחרים אבל שאר נכסיו בלבד בכורה יכול להנحال אחד מבניו.

דף קל'ב

לא יכול לבקר מה תלמוד לומר - ולא כתיב בתיריה הבכור בן השנואה יcir. לפי שנאמר והיה ביום הנחילו את בניו - דמשמעו שיכול לתת לכל אחד מבניו מה שירצה ויכול אני לדzon שאף הבכורה יעביר מן הבכור לתת לכל מי שירצה עם שאר נחלה דמה פשוט שיפה כחו נו' שנוטל בראשי דבחליך פשוט לא כתיב בכל אשר ימצא לו. **ויאמר לא יכול לבקר** - ולא אצטראיך ביום הנחילו כאבי דהוא דיקיינן בכורה לא יכול לבקר אבל חלק פשוט ינحال למי שירצה. **הורת** - כר' יוחנן בן ברוקה איתמר. **במאי קא מיפלגי** - נהי דמר שמייע ליה הכי ומר שמייע ליה הכי Mai ביןינו. **הלכה עדיפה** - שפוסק הלכה לעשות כן אבל כי אמרין הורה אייכא למימר דעתה הורה דשמעו אותו הדיון לא נפסק כרבי יוחנן בן ברוקה אלא על ידי טענות אחרות זיכה את כל הנכסים לאחד מן הבנים כגון שאמר האב לשון מתנה עם לשון ירושה לדברי הכל דבריו קיימיין וכדאמרין (לעיל הבא בתרא דף קכו) נמי לאו בפירוש אמר - אלא מכללא אמר דההוא בכור דازיל וזבין בנכסי דידה

כו' דבר הרואה דמשום האי טעונה נפסק כן והמעשה משום טעונה
אחרינא אבל כיוון דקבע הלכה אז אין לפשש בדבר. **ומר סבר מעשה רב -**
כשמדובר לעשות מעשה אז יש לסמוך ולעשותו אבל כשאומר הלכה כפלוני
אין סומכין לעשות כן עד שיאמרו הלכה למעשה כדלקמן דאי אמר הלכה
אייכא למימר דדרך למודו אמר הכי אבל אם בא מעשה לידו הוה מדקדק
יותר כדאמרי' בסמוך אין למדין הלכה מפני למוד אבל משהורה לעשות שוב
אין לפשש אחריו. **אין למדין הלכה** - כלומר אין למדין לעשות. **לא מפני**
גמרה - שאם לומד הרבה דרך לימודו ואמיר מסתבר טעונה דפלוני חכם אין
תלמידיו למדין ממש הלכה דשמעה אם יבא לידי מעשה ידקדק יותר ויראה
טעם אחר בדבר. **ולא מפני מעשה** - אם יראה רבו עווה מעשה אל יקבע
הלכה בכך דשמעה טעה בטעם של פסק דין של אותו המעשה דהרביה טועין
בדבר הלמוד כדאמרי' והוא דפלוני לאו בפירוש אמר אלא מכללא אמר
וטענה בסברא. **עד שיאמרו לו הלכה למעשה** - דכיון ששאל ע"י מעשה ואין
יודען בדבר אלא מה שהוא אומר להם אין לומר טעם חזוי ביה שלא ידע
ובמקום אחר אמרי' אין למדין הלכה מתוך משנה כגון זה שכטב במשנה
והלכה כדבוריו כגון הא דתנן במסכת נדה (דף ז) רבי אליעזר אומר ארבע
נשים דין שעתן קו' והמשפה כמה תשפה ותהא זבה גבי يولדת בזוב מעט
לעת דברי ר' אליעזר (נדזה לו) זוב וזבה שבדקנו יום ראשון ומצאו טהורה וכו'
(שם סח) ובשלשתן תנן במשנה הלכה כדבוריו ואפ"ה קבוע שמואל הלכה
כמאותו בגם' ואשמעי' דאי מוריין הלכה מתוך משנה אי לאו דקבע הלכה
כמאותו וביבמות (דף מט) תנן איזחו ממזר שמעון התימני אומר כל שחביבין
עליו כרת והלכה כדבוריו ואי לאו דפסיק בוגمرا הלכה כמאותו לא סמכינו
אפסיק דמתניתין אבל בהלכות הפסוקות בדברי האמוראים ודאי סמכי' דכיון
שפסוקים וכתבום רבashi ורבינה שהם סוף הוראה ודאי עלייהו סמכי' מצינו
למדין היכא דפליג יחיד אצל רבים כי הני לא סמכי' אפסיק הלכה של משנה
אלא א"כ פוסק בגם' אבל אפסיק דגמ' סמכי' סמכי' דכולהו הם הלכה למעשה אלא
שר' יוחנן לבדו היה מחמיר לעצמו ואמיר לתלמידיו כדלקמן שלא יעשו דבר
עד שיאמר להם הלכה למעשה והיינו טעונה לדילמא הדר ביה מה הוא פסק
הלכה שפסק ויראה לו טעם אחר בעניינו ומיהו לאחר פטירתו יש להם
לעשות מה שפסק להם זהה כל ימי חייו לא הדר ביה וכל שכן שיש לנו
לסמוך על הלכות הכתובות בגם' כמו שיש לנו הרבה דהא קיימת לנו בבבאה

מציעא (דף פ') רב אשי ורבينا סוף הוראה ולמי נשאל עוד בשעת מעשה אם לא נסמרק על ההלכות הפסוקות בಗמ' כמו שסדרן רב אשי דקתי ע"ד שיאמר לו הלכה למעשה הא אין אדם רשאי לחישך דבר מעתה אלא ודאי כמו שפסקו האחרונים כך נעשה והכי אמרי' (בתחלת פאה) ירושלמי ר' זעירא בשם שמואל אמר אין למדין לא מן ההלכות ולא מן ההגדות ולא מן התוספות אלא מן הגמ' כלומר מדברי האמוראין ולא מפני מעשה הכתוב במשנה וברייתא כגון דפלייגי רבים עלייה עד שיאמרו הלכה למעשה כלומר כן הלכה לך ועשה כן אי נמי שיאמרו לו הלכה כדי לעשות מעשה כגון שבא ושאל לחכמים מעשה בא לידי היאך הלכה כדי לעשות כך ואמרו לו הלכה כפלוני ע"פ שאמרו סתם זהו הלכה למעשה. **ילך ויעשה מעשה** - כל ימיו יעשה עוד כן ולא יהיה צריך עוד לשאול לכל מעשה ומעשה שבא לידי. **ובלבך שאל ידמה** - לדון דבר מתוך דבר. **הא כל התורה מולה וכו'** - כדאמרי' בעירובין (דף כא) גבי שלמה ואסביר באזני. **בטרפות** - ללמד זו מזו כגון טרפות הכבד מן הריאה כדאמרי' וחילופה בכבדא שאין חיות האיברים שווה אין אומרים בטרפות זו דומה לאו שהרי חותכה מכאן בצומת הגידין ומתח דמיטרפה בכך חותכה מכאן לעללה מצומת הגידין וחיתה שחחת הבשר עד העצם כשרה כדאמרי' בהמה המקשה (חולין דף עז) ומכל וחומר היה לנו לומר שהוא טריפה. **אי אמר מר הלכה וכי** - בשעה שאנו למדין לפני מי עבדינו עובדא ע"פ אותה הוראה. **עד דאמינא לכט הלכה למעשה** - שאומר לכם הלכה בשעה שתשאלו לי על ידי מעשה דבשעת מעשה אדם ירא לידי ומכיוון לבו יותר כדאמרן לעיל אין למדין הלכה מפני גمرا עד שיאמרו לו הלכה למעשה. **פסקא דדיינא** - שפסקתו ומסורתו לאדם להיות לראה בידו אל תקרעוו לבטל דברי. **דאוי הוה וכו'** - ושמעו גם אתם תמצאו תירוץ לקושיותכם.

דף קלא.

ואל תגמרו - לדון מיניה אלא כפי שדעתכם נוטה דיין לו לדין אלא מה שעיניו רואות כדתניתא במס' נדה בשילחי פ"ב (דף כ) רב ראה דם בלילה וטימא ראה ביום וטהרו המתין שעה אחת וראה אור וטימא אמר אווי לי שמא טעיתי ומקשין ודאי טעה דתניתא לא יאמר חכם אילו היה (לא) (מסורת הש"ס: [לח]) היה טמא אלא אין לדין אלא מה שעיניו רואות והוא

הדין לדין התלויה בסברא דין לו אלא מה שלבו רואה ובפרק קמא דסנהדרין נפקא לנו מועמכם בדבר המשפט עמכם בדבר עמכם במשפט אין לו לדין אלא מה שעיניו רואות. **בבריא היאך** - בריא שאמר פלוני יירש שדה פלונית מי אמר ר' יוחנן בן ברוקה דקני כיון דראוי לירושו. **בר אורותי** - ראוי להוריש מיד שהולך למות וקרינה ביה ביום הנחילו את בניו. **דאמר ליה ר' נתן לרבי** - שישדר המשנה. **שניתם משנתכם** - אתם שבארץ ישראל. **כר' יוחנן בן ברוקה** - דאמר אם אמר על מי שרائي לירושו דבריו קיימים. **ר' נתן - בבלי** היה. **שניותם** - בכתובות לא כתוב לה לאשתו בכתובתה בגין דיכרין דיהוו ליכי מינאי אם תמותי בחיי ואירש כתובתייך בגין הזכרים שתלדי לי הם יירשו לאחר מותי יתר על חלוקם שייחלקו עם אחיהם שיהיו לי מאשה אחרת. **שהוא תנאי בית דין** - שבית דין תקנו כתובת בגין דיכרין כדמי' בכתובות כדי שיקפוץ אדם ויתן לבתו כבנוadam נתן לבתו אינו יוצא מזרעו אם בתו מתה קודם קודם בעלה שירשו בניה את כתובתה אחר מות אביהם והוא שיהא שם מותר דינר שלא תוקר נחלה דאוריתא כדמי' הטע אלמא מוריש האב לבן בין הבנים **כר' יוחנן בן ברוקה** והיה לכם לשנות משנתכם כדבי הכל ולא אליבא דיחידה. **ואמר ליה רב ייסבון תנן** - ודברי הכל היא הדר אמר רב יילדות ושותות היה כי שהעוזתי פני בגין הbubble וڌيتي בדף שאינו דודי ירתונ תנן זה קיימת לנו כתובת בגין דיכרין לא טרפא משעבדי ממה שמכר אביהן ואם יסבון תנן דמשמע לשון מתנה הוה משמע מעכשו ואם מכיר לאחד (מהן) הוא טרפא משעבדי שהרי כל נכסיו משעבים לכטובת אמן ואי מההיא שעתא חלה מתנתו הוה טרפא משעבדי אלא משום הכי אמרין לשון ירתונ דלשון ירושה אינו אלא לאחר מיתה משום הכי לא מטropa משעבדי דלא חלה עד לאחר מיתה על כרחין ירתונ תנן ויפה הקשה לי ר' נתן. **מאן שמעט ליה דעת ליה האי סברא** - יותר לשון הוא דלא צריך. **ושמע מינה אפילו בבריא קאמר** - ואפילו בגין יסבון ממילתייה דר' נתן דאמר שניתם **כר' יוחנן** איך לאוכורי דבריה קאמר ר' יוחנן ומיפשṭא בעיא דרבא למגاري ולא האריך כל כך אלא כדי לסיים דבריו של רבוי ור' נתן דהוה מקשה לרבי איך לא מימר דתני יסבון וסבירא ליה דטריף משעבדי ורבוי שסתם כריב"ב משום דהכי סבירא ליה כדמי' לעיל אמר ר' זריקה אמר ר'AMI אמר ר' חנינה אמר ר' ינא אמר רב הילכה **כר' יוחנן בן ברוקה. האי סברא** - דריבה לאחד ומיעט לאחד בלשון

ירושה כי הכא שיוישין כתובות אמן והמורט של שתי כתובות חולקין. אמר **ליה רב פפא לאבי** - רב פפא לאו אבעיא דרבא קאי דהא איפשיטה אלא אמראי דקאמר ליה רבי לרבי נתן וה"ק למה ליה לרבי למימר לרבי נתן יסבון תנן לאוקומי מתני' לדברי הכל וכי תנינו נמי ירתונן דברי הכל היא דהא בין למ"ד יסבון תנן בין למ"ד ירתונן תנן איך לאקשויי אמראי קニア האי מתנה כלל היא אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ובשעת נשואין לא באו הבנים לעולם שהוא מקנה להם כתובה ואפילהו לר' מאיר דאמר אדם מקנה כו' הני מיili לדבר שישנו בעולם דכיון דהמקבל בעולם יכול הנוטן לשעבד עצמו לו שיתן לו מה שיקנה לו אבל הכא לא מצי משעבד נפשיה. **אלא תנאי בית דין** שאני - דאלים תנאי ב"ד משום דהפרק ב"ד הפרק להקנות אפי' לדבר שלא בא לעולם והכא נמי אלים תנאי ב"ד וاع"ג דאמרি רבנן דלשון ירושה בעלמא לא קני הכא קני ואפילהו כרבנן ATIYA מתניתין. **אל משום דמפיק לה בלשון** ירתונן - הא דלא קאמר ליה וכי משום דהוה אל ר' נתן ומפני מה הנחת' לשון יסבון ותנית' לשון ירתונן אלא משום דלבך נוטה אחר ר' יוחנן בן ברוקה ומשום וכי אל יסבון תנן והדר מתחרט רבבי בעצמו משום דכי הוה מקשי ליה אמראי שנית' ירתונן מצי אמר ליה משום וכי שנין ירתונן לומר שלא טרפה ממשעבדי. **לאו מלטה היא דאמרי** - דודאי לא היה צריך רבבי לומר יסבון תנן דבלא שום דזוק מתני' אפי' כרבנן ATIYA דהא קטני בסיפה דההיא משנה דכתובות עע"פ שלא כתב לה בנו נוקבן וכו' ומיתזונן מנכסיי אחר מיתתי כדא"ר אלעזר בן עזריה לקמן וזה לשון מתנה בסוף אפילהו רבנן מודו כדתנן במתניתין כתב לשון מתנה בין בתחילת בין באמצע בין בסוף דבריו קיימים ואוקימנא אפילה בשני בני אדם ושני שדות ובלבד שיהא תוך כדי דבר והכא שתי תקנות הללו כיון דבבת אחת תקנו הוא כמו תוך כדי דבר והאי דקנתני לשון ירתונן לאשਮועין ממתרניתין דרבנן מודו אפילה בשני בני אדם ושתי שדות.

דף קל'ב

ממאי דבחד בידינה איתקון - דליהו בתוך כדי דבר דלמא בתרי בידינה איתקון ולא קאי האי אהאי כלל ולא מהני לשון מתנה דזה זהה. **לא ס"ד** - דבתרי בידינה איתקון. **אף הבנות אין נזנות אלא לאחר מיתת אביהם** - ובחיו אין קופין אותו לזוון את בניו כדאמרי בכתובות אלא כפין ליה אסיטה

בציבורא וליקו ולימא עורבא בעי בני וההוא גברא לא בעי בני. **דילפי' תקנה מתקנה** - דכיון דבחד בי דין תקון لهו ולא מפורש בתקנות חילוק בין זו לזו מסתמא בחד עניין תקנינו אבל אי בתרי בי דין איתקון דלמא חד בי דין קאי אמחייבים וחד אחר מיתה והיכי יליף האי מהאי. **עלומט אימא לך בתרי בי דין איתקון** - ואין כאן תוך כדי דבר ומשו"ה אctrיך למימר לר' יסבון תנן ומיהו תקנתא מתקנתא לפינן دبي דין בתרא מעין בי דין קמא תקינו דלא תקשי תקנתאataknta דלא לימרו מ"ש תקנה זו דכתובת בניין דיכרין דלאחר מיתה נכתב בה ירתון ומ"ש זו דאיתקנא מחיים ומיהו בעיא דהכא איפשיטה ממילתיה דר' נתן כדרישית ואע"ג דרבנן ר' יוחנן בן ברוקה ס"ל כדאמרין לעיל א"ר זריקה אמר ר' חנינא א"ר ינאי אמר רב הילכה ר' יוחנן אפ"ה קאמר יסבון לאוקומי מתניתין דברי הכל. **הכותב כל נכסיו לאשתו** - בלשון מתנה. **לא עשה אלא אפוטרופא** - דאומד הדעת הוא אין אדם מניח את בניו וננותן את הכל לאשתו ולא נתכוין אלא לעשותה אפוטרופא כדי שיחלקו לה בניו כבוד משום דאקי אבוחון נכסי ברשותה לפרנסם מהם כפי אומד דעתה ויהיו כפופים לה ולקמן מני לה מהני תלת מיili דשוינחו רבנן כהילכתא بلا טעם דדברי נבואה הם בפ' מי שמת לפי שאנו מניחין מה שכותב בשטר בהדייה שנתן לה הכל לילך אחר אומד דעתנו ובשביב מרע מיררי ורבא בעי לקמן בבריא היאך ומשו"ה נקט לה הכא וכן הא דתנן התם דלקמן נמי משום דרבא בעי עליהו נמי בבריא היאך ודוקא כל נכסיו דליקא שיור לא במרקעי ולא במלטלי אבל אי איך שיור קנתה ומיהו הכותב נכסיו לאחר שאין בו אומד הדעת שאינו חש כל כך לכבודו אמרי' לקמן דאם כתוב לו כל נכסיו אם מת קנה הכל דכיון דלא שיר מיד' צואת שכיב מרע היא זו שהיה ירא למות והוא דבריו כתובין וכמסורין. **ה"ג לה יכולה פשיטה** בנו הגadol לא עשו אלא אפוטרופוס בנו הקטן Mai A"R חנילאי בר אידי אמר שמואל אפילו קטן המוטל בעריטה פשיטה פשיטה בנו ואחר אחר משום מתנה ובנו משום אפוטרופא אשתו אrosishe ואשתו גירושה משום מתנה איבעיא להו בת אצל הבנים ואשה אצל האחין ואשה אצל בני הבעל מהו אמר רבנן ממשימה דרבא בכולהו לא קנו לבר מאשתו אrosishe ואשתו גירושה ורב עוירא ממשימה דרבא אמר בכולהו קנו לבר מאשה אצל האחין ואשה אצל בני הבעל בעי רבא בבריא היאך וכו' - והכי פירושו פשיטה בנו גדול שכותב לו כל נכסיו לא עשו אלא אפוטרופא דרוצה הוא שיחלקו לו אחיו

כבוד שהרי חyiיבן בכבודו כדאמרין (כתובות קג) ואת לרבות אחיך הגדל ואומד הדעת הוא שלכבודו נתקוין בנו קטן מי אמר כיון דקטן הוא אינו חש לכבודו ולמתנה איוכין או דלמא אף בנו רוצה לכבודו. **אפילו קטן המוטל בערישת** - רוצה הוא בכבודו ולא עשו אלא אפוטרופא. **פשיטה בנו ואחרכו** - כלומר פשיטה לי שהכותב כל נכסיו לבנו שקרוב לו יותר מכל קרוביו ורוצה בכבודו יותר או הכותב כל נכסיו לאחר דלא חייש לכבודו כלל בהני שנים פשיטה לי אחר במקום נסום מושם מתנה דלבודו לא חייש אלא להקנותו לחת לו במתנה דאם לעשותו אפוטרופא נתקוין בשבייל שאין בנוי יודען בטיב משא ומתן היה לו לומר בפירוש אני עושה אותו אפוטרופא ולא היה לו לכתוב לשון מתנה ובנו במקום הבנים מושם אפוטרופא ולא גרטיא אשתו ובנו אשתו מושם מתנה ובנו מושם אפוטרופא זהא שמואל אמר דהכותב כל נכסיו לאשתו לא עשה אלא אפוטרופא ובאה במקום בניהם הוא דמייריה והא דלא קאמר נמי אשתו פשיטה מושם אפוטרופא היינו מושם דקאמר לה שמואל בהדייה אבל בנו ואחר וכל הני דלא אייריה בהו שמואל בהדייה הדר נקייט לפרשינהו כן נראה בעניין וי"מ בנו ואחר שנתן להם ביחד לשנייהן כל נכסיו ואין נראה בעניין דא"כ אמאי בנו מושם אפוטרופא והלא הוא נותן מחצה לזה ומהצאה זהה והאי אחר היאך יזכה בכל הנכסים ובנו אמאי יהיה אפוטרופא והלא לא כתוב לו כל נכסיו ואם יש לפרש במתנה לשנייהן ביחיד הכי מפרשין אחר מושם מתנה זוכה בחצי הנכסים שכותב לו ובנו מושם אפוטרופא לאחיו בההוא חצי נכסים שכותב לו וכיון דליך שיר לבנים שהרי לאחר נתן חצי הנכסים ולא נשאר לפניו כי אם החצי שכותב לבנו הרי הוא כמו שכותב לו כל נכסים שיש לו דמי ולא עשו אלא אפוטרופא ומיהו לא נראה לי כלל דלא דמי לסייע דקאמרי' אשתו ארוסה ואשתו גירושה במתנה דההיא ודאי או או קתני וה"ה להך רישה. **בנו ואשתו** - לא גרטיא ומיהו הדין כך נראה בעניין כתוב לאשתו במקום בנו בההיא קאמר שמואל בהדייה לא עשה אלא אפוטרופא כתוב לבנו במקום אשתו חזינן אם יש לזה הבן אחין לא עשו אלא אפוטרופא כדי שיכבדו אחין כדאמרי לעיל אפילו קטן המוטל - בערישת ואפילו במקום אשתו דהיאנו אם קאמרין ואם אין לו אחין ודאי מושם מתנה כתוב לו דליך למימר מושם אפוטרופסות דאיינו רוצה שתכבד האם את הבן דادرבה הוא רוצה שהבן יכבד כדאמרי' הכותב כל נכסיו לאשתו לא עשה אלא אפוטרופא אשתו

ארוסה או אשתו גירושה מודעה שמדובר דבמתנה יהיב לה בכךון שלא גייס בהו לא חש בכבודן אלא מתנה הוא רוצה ליתן להן. (הג"ה - בנו ואחר כגון בנו ובן בנו שמת שהוא ראוי לירושו כמו בנו והוא אחר אצל בנו או כגון שקיבל עליוazon את בן אשתו אם כתוב נכסי לבנו פשיטה שלא עשו אלא אפוטרופא דרוצה שיכבדו אותו בן בנו או בן אשתו אבל אם כתוב לבן בנו או לבן אשתו וכל שכן לאחר בعلמא אמרי שלא חש לכבודו ונתכוין למתנה אשתו ואחר שהן בيتها אם כתוב לאשתו משום אפוטרופא דרוצה הוא שיכבדוה אחרים אבל אם כתוב לאחר וזה למתנה נתכוין דאיינו חש שתכבדנו אשתו נ"ל בנו ואשתו אשתו משום אפוטרופוס ובנו משום מותנה אדם רוצה שיכבדו בניו את אשתו אפילו אינה אמת שהן חייבות בכבודהDDRשין (שם כתובות ק"ג) את אביך לרבות אשת אביך וכ"ש זו שהיא אמת אבל אשתו איינו רוצה שתתבזה לכבד את בניו. **אשתו ארוסה ואשתו גירושה במתנה** - איינו חשש לכבודן זו מפני שגירושה זו מפני שלא הכניסה עדין, ע"כ). **בת אצל הבנים** - כיון דאיינו רואין דחוישין לעניין נכסים מועטין אמרי הבנות יזנו והבנים יחזרו על הפתחים אלמא דחיישין ליקרא דבנות מיקרה דבנים ואייכא למיימר דעתה אפוטרופא או דלמא הני מיili לעניין חזרת פתחים אבל כי האי גוונא שיכבדוה בניו לא חש לכבודה. **ואהה אצל האחים** - שאין לו בניםواب אלא אחין וכיון דאיתו אין חייבות בכבודה אבל יש לו בנים דנימה אפוטרופא שווה כדי שיכבדוה בניה שחייבות בכבודה אבל יש לו בנים מהשה אחרת ואין חייבות בכבודה כל כך אלא מיתורה זקרה את אביך לרבות אשת האב וכל מי שאין חייבות בכבודה אין מחייב אם אין מכבדין אותו וגם היא לא תקפיד אם לא יכבדה אלו והלך גם הבעל איינו חשש ולמתנה אייכוין. **אמר רבינא ממשימה דרבא מולחו** - הנך חמיש נשים לא קנו בלבד מאשתו ארוסה ואשתו גירושה. **ורב עירא ממשימה דרבא אמר מולחו** - הנך חמיש נשים קנו בלבד מאשה אצל אחין ואשה אצל בני הבעל ובסברות בעלה פליגי ובת אצל הבנים לבדה איך ביןיהם לריבינה לא קנא לרבות עירא קנא.

בעי רבא בבריא - שכח כל נכסיו לאשתו ולכל הני דאיירி שמואל אם כתב להם במתנה מהיוס לגמרי אי נמי מהיוס ולאחר מיתה מי אמרין מתנה גמורה היא دائ משום כבודה הא קאי הוא ויכבודה מאימתו. **דליشتמעון מלה מהשתא** - לפי שיודיעין שעטיזין להיות כפויין לה. **הכותב** - במתנה. **פירות נכסיו** - שעכשו בעין אי נמי דאקני לה קרקע לפירותיה דאקני לה בגופא דארעה דקניא. **גובה** - כל כתובתה מן הקרקע דבשיל מתנה זו לא מחלה שעבוד כתובתה שעל הקרקע ואם כתב לה קרקע ופירות לגמרי מחציתן או שלישי או רביע גובה כתובתה מן השאר ולא זו אף זו קטני כתב לה פירות ואפי' קרקע ומיהו האי דקטני למחצה לשישי ולביע בזו ואין צ'ל זו מיפרש' ולא דוקא נקט כי האי סיירה הכא אלא משום דבכל דוכתא רגיל לומר כן. **כתב כל נכסיו לאשתו** - וכא סלקא דעתך השטא אפי' במקומות בניים דאמר שמואל לעיל לא עשה אלא אפוטרופא והכא קאמר דקניא. **ויצא עליו שטר חוב** - שקדם למיתה זו ומיהו כתובתה לא קדם. **תקרע מתנתה ותעמדו על כתובתה** - דלייפות כחה כתובתה למיתה זו לזכות במותר נכסים אבל היא לא מחלה שעבוד כתובתה שעל נכסים הללו בשיל מתנה זו שאם תיבטל מתנה זו בשיל בעל חוב הקודם תחוור עליהם מכח שעבוד כתובתה והלך רוצה היא שתקרע מתנתה. **תקרע כתובתה** - לאו דוקא שהרי אינה מוחלת כתובתה בשיל שום מתנה שנוטן לה בעל دائ קנה נכסים אחורי כן תגבה מהן כתובתה כדאמרין لكمן בשמעתין שהרי כך כתב לה דקנאי ודעתיך אני למייקני אבל מהנהו נכסים דיהיב לה מחלה שעבוד כתובתה דמייניהו לא תגבי כתובתה הויאל ובמתנת חנס באו לידי דaina נוותנת אל לבה שהוא יבא בעל חוב ויתרפה בחובו הלך תקרע כתובתה לגבי הני נכסים שלא תטרוף. **וتعמדו על מתנתה** - אם אפשר לה להתקיים הלך כיון שלא הויא מתנה נמצאת קרחת מכאן ומכאן ומיהו מחייב בטעות ליתא דההיא מתנה גמורה הייתה אותה שעה דהא אי בעי בעל מצי מסלך ליה בזויי וכדאמר רבא בפסחים בפרק כל שעה (דף ל) דבעל חוב מכאן ולהבא הוא גובה. **בבת אחומי כלה** - כלתי אשת בני שכח לה בני כל נכסיו ואח"כ בא בעל חוב בני לגבותו חובו שקדם למיתה ומאותר כתובתה. **קניא** - ולא אמרין עשה אפוטרופא. **לאו לא בבריא** - ושמע מינה דברבריא קניא דליך למיימר אפוטרופא עשה דהא קאי הוא ושבכיב מרע איירי שמואל ולא בבריא. **רב עוירא מוקי בכלחו** - כדאמרין לעיל ככלחו קנו דהינו בת

אצל הבנים ואשתו אروسה ואשתו גירושה וה"נ ה' אשתו דקתני היינו אשתו אروسה ואשתו גירושה ומיהו בבת אצל הבנים ליכא לאוקמה דהא אשתו קתני ואי קשיא הא רבינה נמי באשתו אروسה ואשתו גירושה מוקי לה כדמפרש לкомיה וא"כ אמר גمرا ר' עירא מוקי לה בכולו לימה נמי רב עירא מוקי לה באשתו אروسה ואשתו גירושה דהא ליכא ביןיהו אלא בת אצל הבנים לחוד כדפרישית לעיל ובבת אצל הבנים ליכא לאוקמה דהא אשתו קתני תרי' משום דברן לעיל רב עירא ממשmia דרבא אמר כולהו קני כו' הילך נקט נמי הכא כי הוא לישנא דלעיל. **הכי גרטין** - רבינה מוקי לה באשתו אروسה ואשתו גירושה. אמר ר"ג הלכה תקרע כתובתה ותעמוד על מתנה - שלא תטרוף כתובה מהני נכסים אע"פ שקדמה לבעל חוב שהרי מחלת שעבוד אצלם משום דברו לידה במתנה ומיהו אם קנה נכסים אחריו כן תגבה מהן כתובתה כדאמריו' لكمן בשמעתין והוא דאיצטראיך ר"ג לפסוק הלכה כחכמים היינו משום דאיقا לאקשויי דידיה אידייה כדמקיש ואיזיל ואשטעין ר"ג דשנויא דקא משנין שלא תקשי דידיה אידייה שנוייא הוא ואם לא אמר הלכה כחכמים הוה אמיינא דס"ל כר"א כדמוכחא ה' מלטה דלקמן. **ומתמהין** ור"ג לא איזיל בתר אומדנא - דהא מאומד הדעת יש לנו לומר שלא מחלת שעבוד הני נכסים בשביב המתנה. **מתנתו מתנה** - שהרי לא פירש בשעת מתנה בשביב שאני סבור שמת בני אני נותן מתנה זו. **יודע** - היינו אומדנא אע"פ שלא פירש נמי כמו שפירש דמי. **ומשנין** - ה"ג בתר אומדנא איזיל ר"ג דקאמר תקרע כתובתה דניחאה לה בה' מתנה משום דתיפוק כלל דאייה מהימנא וחשובה גבי בעלה ומשום hei כתב לה כל נכסיו ובהאי הנאה מחלת שעבוד כתובתה ואמירה אי אתי בעל חוב וטרף להני נכסיו לא חיישנא. **תנו התם** - במש' פאה בסוף פ"ג (משנה ז) ומשום דברי עלה הרבה ברリア היא נקט לה נמי הכא. **הכי גרטין** לה המותב נכסיו לבניו - ולא גרטין כל. **וכתב לאשתו קרקע כל שהוא** - ולא פירש אם לפרעון כתובתה אם לשם מתנה דאי לפרעון כתובתה הרי הוא כמו שפרע לה קצר כתובתה וכ"ע מודו דמה שנטן לבניו אינו כלום דמשועבד היה לכתובתה. **אבדה כתובתה** - לא אבדה אבדה ממש שם יקנה נכסים אח"כ תגבה מהן המותר כדלקמן דהא כתב לה דקנאי ודעתיך أنا למיקני אלא אבדה כתובתה מהני נכסים שם לא יקנה הבעל נכסים אחרים הרי הפסידה שמאלו שנטן לבניו לא תגבה עוד דעתך ליהם במתנה זו הויאל ונתן גם לה קרקע כל שהוא

וכדמפרש טעמא ואיזיל וכגון שחלק להן ולה כל נכסיו אבל שיר אפילו חד דיקלא שלא חלק אותו אמרינו לKNOWN מגו דנחתא אדיקלא נחתא נמי אכולה. **וקא פריך משום דכתב לה קרקע כל שהוא כו'** - בתמייה. אמר רב במצות להן על ידה - עסקין שנטנה לו סודר שלה להקות לבנים כדקייל' (ב"מ דף מז) בכליו של קונה דמוchar מילתא מדקה משתדלא בזכיות הבנים וגם נתן לה קרקע כל שהוא ואני מעערת כלום כיון דאייכא תרתי ודאי נתרצית להם בלב שלם להיות קוניין מתנה זו שלא תוכל לטורוף מהן כתובתה ומחללה להן השעבוד שעל הנכסים הללו והפטידה כתובתה אם לא תמצא מקום אחר לגבות. **ושמואל אמר** - אפילו אין מזכה להן על ידה אלא שהיא לשם בשעה שכטב נכסיו לבניו והוא שותקת דכיוון דכתב לה קרקע כל שהוא נתרצית ושתייקה כהוזאה דמייא אבל אם לא נתן לה כלום שתיקה אינה אלא כדי לעשות נחת רוח לבעה. **רבי יוסי ברבי חנינא אמר** - אפילו לא הייתה שם ולא חלק בפניה אלא שאמר לשון זה כשכתב לה הוא קרקע כל שהוא טלי קרקע זו בכתובתיך והוא לא ערערה ודאי מחללה שעבודה משאר הנכסים ואחרון אחרון מיקל.

דף קלב.ב

ומקולי כתובה שננו כאן - אכולה קאי דשאар בעלי חובין לא אבדו בכך עד שיאמרו בפירוש אנו מוחלין השעבוד שעל הנכסים הללו אבל בכתובת הקלו כדאקילו גבה נמי לעניין זיבורית וכדמפרש טעמא בכתובות (דף פו) דיויתר שהאיש רוצה לישא אשה רוצה לינשא דניחאה לה בכל דחו כדריש לקיש טב למיתב טן זו מלמיתב ארמלו אבל שאר בעל חוב שעושה טוביה לולה לא מkilין גביה דבשביל שהוא עושה טוביה אין לו לאבד בחנם. **ה"ג תנן רבי יוסי אומר אם קבלה עליה אע"פ שלא כתוב לה אבדה כתובתה** - וסתיפא דה' היא במס' פאה כתוב לה אע"פ שלא קיבלה לא גרטינו קבלה עליה שמחלה להם השעבוד בפירוש. **מכלל** - דשמעיה רבי יוסי לת"ק דבעי קבלה גמורה עם הכתיבהadam איתא דכתיבה לחוד קאמר הכי הוה ליה לרבי יוסי למימר אף על פי שכטב לה לא אבדה כתובה אלא אם כן קיבלה עליה וקשה לכל הני דלעיל דמוקי לAMILITY בשותקת שלא נתרצית בפירוש דהכי הוה ליה לתרוצי הכא במאי עסקין בשקיבלה עם הכתיבה דיקא נמי דקטני סיפה רבי יוסי אומר כו'. **וכי תימא כולה ר' יוסי היא** - ואשמעין רישא דבכתיבת קרקע

כל שהוא לחוד אבדה כתובתה ואשموע' נמי בסיפה אם קבלה ע"פ שלא כתוב לה אבדה כתובה דאו הא או הא בעי ומשום דבכתייה לחוד מיריע רישא איצטראיכו לתרוצי מה שתירצו. **אמר רבי יהודה אימתי כו'** - דברי תנא קמא אתה רבי יהודה לפרש בבריתא היכי דמי הא כתוב לה קרקע כל שהוא דקאמר ת"ק אבדה כתובתה ומוקי לה ר' יהודה בדאייא קבלה והיתה שם בשעה שחלק לבניו דכוון דהיתה שם וקיבלה חזקה אין אדם רוצה שנונין ממונו בפניו ומחזיק את המתנה לקיימה אא"כ עושהقلب שלם וכדאמר בסנהדרין (דף כה) אימתי דרבי יהודה לפרש דברי חכמים. **אבל היהת שם ולא קיבלה עלייה** - אלא היהת שותקת. **קיבלה עלייה ולא היהת שם** - מצ' למימור נחת רוח עשית לבעליlama מדרבי יהודה שמעין דת"ק כתיבה וקבלת בעי. **שותף בין הבנים** - שכטב לה נמי קרקע כל שהוא מחלת ולא מצרכינן לכל הנך כחות אמריו הנך אמראי לעיל אלא בכתיבה בעלה מא אבדה קר' יוסי דסגי לה בחדא או קבלה או כתיבה ומצאתי בתשובות רבי יוסי זקני זצ"ל דרב נחמן קאי בשיטת שמואל רבו דאומכה במלחך לפניה והיא שותקת ואע"ג דאותבינהה לעיל ה"מ משום דת"ק קבלה נמי בעי מיהו לרבי יוסי דסביר דסגי לייה בחדא בכתיבה ולא קבלה אייכא למיפורך נמי כדלעיל משום דכתב לה קרקע כל שהוא אבדה כתובתה וצריך לשינוי לרבי יוסי במלחך לפניה והיא שותקת ורב נחמן קר' יוסי ס"ל דסגי לייה או בכתיבה או בקבלה וכיון דמלחך לפניה והיא שותקת לפיך מוחלת שהרי עשהה שותף לחלק חלק בפני עצמה בין הבנים ומיגו דחשיבא לייה כאחד מבניו לחלק נמי לה חלק כמו שמלחך לבניו מתרצה לו ומוחלת השעבוד מן הנכסים ורב נחמן לפרש טעם לדברי שמואל אתה. **בריא היאך** - בריא שכטב נכסיו לבניו וכטב לאשתו קרקע כל שהוא שעבוד כתובתה שעיל אבדה כתובתה או לא מי אמרין בשכ"מ הוא אבדה שעבוד כתובתה של הנכסים הללו דהא ידועה דלית לייה נכסים יותר וגם לא יהיו לו עוד שהרי ימות והלך הוה לה לערעער במותנה זו וכיון דשתקה ודאי נתרצית וקנו אבל בבריא לפיך שותקת סברה הדר קני בעלי נכסים היום או למחר ואגבה מהם כדכטיב בשטר הכתובת ודעתיך אני למייקני ומה לי להכעיסו עכשו עד שאראה אם יקנה עוד נכסים וכיון דמשום הци שתקה לא אבדה שעבוד כתובתה מהני נכסי ותטרוף מהן היום או למחר. או **דלאה השטא מיהא הא לית לייה** - ולא מסקא אדעתה דלמא הדר קני וכיון דלא מסקא אדעתה היה

לה למחרות אלא ודאי מדאישתיקה אודוי אודיא ליה וונטרזית גמורה ומחלה לה שעובדת ומהו אם יבואו לו נכסים היום ולמהר תגבה מהן כדלקמן שהרי חוב כתובתה לא מחלה אלא שעבוד כל הני נכסים שנית לבניו מחלה ואהני מחילה דידה דלא טטרוף עוד מהן כן נראה בעיני ועיקר דרבא פשיטה ליה דיילו קני נכסים גבאי מיניו כדלקמן ואית דמפרש דמבעיא אי גבאי מנכסים דקני למחר או לא וטעות דAMILTA דMPIFSTA לקמן לרבות כהנא לאו אורחא דגמרה למימר תיקו והכי הוה ליה למימרAMILTA דמבעיא ליה לרבע פשיטה ליה לרבות כהנא דזהו דאמר ליה תילטא לברת כו' כדלקמן דכה'ג אמר בפ' הגוזל עצים (ב"ק קה) בעי רבא נשבע עליו מהו מי אמר' כו'AMILTA דמיביעא ליה לרבע פשיטה ליה לרבה דאמר רביה שורי גנבת כו'. **ההוא** - שכיב מרע. **דאמר להו פלגה לברת כו'** - שתי בנות היו וחלק להן כל נכסיו מקרקי ותילטא דפירי נתן לאשתו קס"ד השטא פירות מחוברים ולקמיה מוקי לה בתולשין. **כה'ג** - דלא כתב לאשתו קרקע כל שהוא אלא פירות מי מי מהלה שעבוד שיש לה על הנחו מקרקי בשבייל שעשה שותף בין הבנות בחלוקת הפירות שהבנות נטו שני חלקים והוא חלק שלישי או לא הוואיל ולא עשה שותף בגוף הקרקע ותחזיר ותטרוף מותר הכתובה מן הבנות ומיהו כל כתובתה לא תחזיר ותטרוף דהני פירות חשבינו לה בכתבתה כדאמרין לקמן בפרקין בבא בתרא (דף קלח) תננו מאתים זוז לפולונית אשתי כראוי לה נוטלתן ואת כתובתה ומפרשין התם דמשום לישנא יתרה דקאמר כראוי לה נוטלתן בלבד כתובתה אבל לא אמר כראוי לה ידה על העלונה שם אותן מאותים הוו יותר נוטלתן בכתבתה ואם כתובתה יתרה נוטלת כתובתה בין הכל. **אלא דקל אחד** - לאכול פירותיו עד שייבש האילן ושוב אין לה בקרקע כלום והיינו דבר שבא לעולם אף' לרבען דפליגי אדר'ם דהא אקני לה בגוף האילן. **אבדה כתובתה** - שהרי עשה שותף בין הבנים בקרקע דהא ינית קרקע אקני לה וה"ה לפירות מחוברים והאי דקאמר אילן לפירותיו לא מעט פירות מחוברים בלבד אלא רבותה הוא דاع"ג דגוף האילן אינו שלה לכשייבש והשתא לית ביה פרי אף'ה בקרקע דמי וכ"ש hicca דאקני לה פירות גופייהו שגדלו כבר ומחוברים לקרקע. **והכא פירא בעלמא** - דהא פירות תלושין מבעי לנו. **מטלטי לא קאמינה** - אבדה בכך ודודאי לא אבדה כתובתה דלא חשבי לה ובמנני כתני קרקע כל שהוא ולא מטלטי אבל היתי סבור דמחוברים בעית מינאי. **ההוא** - ש"מ. **דאמר להו**

תילתא לברת ותילתא לבתי השניה ותילתא לאשתי - דהיינו עשה שותף בין הבנות ומן הדין אבדה כתובתה מהני תרי תילתי שנtan האב לבנות שהרי מחלתה להו שעבודה ולא טרוף עוד מחוב כתובתה כלום אלא אם כן יקנה - בעלה נכסים אחרים כגון כן שהרי מנכסים הבאים לא מחלתה שעבוד שלה ואיתרמי מילתא דלא קנה נכסים אחרים אלא מהני נכסים עצמן חזר וקנה דשכיבא חדא מבננתא בחיו וחזר וירשה שהאב יורש את בתו. **סביר רב פפי** למימר - לית לה לאייתה אלא תילתא דיהב לה בעלה דמהא תילתא דחזר וקנה לית לה מיידי שהרי לא מקום אחר בא לידי אלא מאותן נכסים עצמן של בנות שכבר מחלת האשה שעבודה עליהם והלך לא הדרי משעדי לה.

דף ג

אל רב כהנא אילו - קנה נכסים אחרים בתר hei לית לה לאשה בתמיה הא ודאי אית לה דנהי דמחלה שעבודה לבנות בשביל שעשה שותף בינהן חוב כתובתה מיהא לא מחלתה שם נמצא מקום לטרוף כגון שיקנה נכסים טורפת מהם וכדכטב ודעתיך אני למיكني שנכסים העתידיין לבא ישתעבדו לה וכיוון דאילו הדר קני מאדם אחר או ממוריישו אית לה לאשה השתא נמי כי נפלו לו מאותן נכסים עצמן אית לה דמה לי אותן נכסים עצמן מה לי אחרים שם נתרצית להקות המתנה לבנות ולמחול להם שעבודה בעלה מיהא לא מחלתה מיידי אם נמצא מקום לגבות וכן הלאה. **ההוא דפלגינו** - כל נכסיו חילק לבניו ולאשתו ובצוואת שכיב מרע דהינו עשה שותף בין הבנים אלא שישיר דקל אחד שלא פירש למי. **סביר רבינא למימר** לית לה - מomore כתובה אלא הוא דיקלא דהא אי לא שישיר דיקלא אבדה כתובתה מן הבנים שמחלה להם שעבודה משום דנעשית שותף בינהן והשתא נמי זכו הרים והיא טרוף את הדקל. **אל רב יימר לרביבנא אי לית לה** - כתובתה מחלק הבנים משום DIDUA דליתליה נכסים אחראני ומחלתה להו בשביל שעשה שותף בינהם אה דיקלא נמי לית לה דהא ידעתליה להאי דקל ומחלתה להו לירושיו דכל כתובתה מחלת מהני נכסים דאיתליה משום דעשה שותף דמה לי למחול שעבודה מאותן שחק לבנים ומה לי מן אותו דקל שלא חלק אלא מי אית לנו למימר מאיזה טעם נחתא אדקל לטרוף ממנה הינו משום דלא מחלתה כתובתה שהרי הניח לה מקום קצר לגבות הימנו כגון האי דקל שלא רצה לחלוק לבניו ומגו דנחתא אדקל נחתא נמי

אחלק הבנים דהאי דשתקה ולא ערערה היינו לפי שהיה מניה לה הדקל וסבירה למה אערער עכשיו עד שימושו ב"ז את הדקל ואטרפנו והזר אערער על הבנים ואטרוף מהן המותר דלא הויא שתיקה דידה מהילה אלא היכא דמחלק כל הנכסים ולא שביק לה מידי דמשום האי טעמא מספקא לנו לעיל בא בתרא (דף קלב) גבי בריא דזלמא כיון דaicא למימר הדר קני סברה למה אערער עכשיו עד אשר אראה אם נמצא מקום לגבות מצד אחר וכיון דמשום hei שתקה לא הויא שתיקותה הودאה אלא תלוה ועומדת אם תערער על אלו אם לאו והנ"ג כיון דשבק לה מידי למיטרפ להכי שתקה ואח"כ תצעוק על המותר, והשתא שמעין מהכא דשכיב מרע הכותב כל נכסיו או מחלק לבניו בפניו אשתו וגם לה נתן קרקע כל שהוא ושתקה ולא ערערה והוא הדין אם כתוב כל נכסיו לאחרים בפניה ולה כתוב קרקע כל שהוא קנו שהרי מחלת להן שעבודה ולא נטרוף מהן כרב נחמן אמר הוואיל ועשה שותף בין הבנים אבדה כתובתה דבעשאה שותף תליא מיילתא ל"ש עם בניו ול"ש עם אחרים והנ"מ כשחלק כל נכסיו לשתו ולירושו אבל שייר אפילו דקל אחד דהינו קרקע כל שהוא שלא פירש למי מגו זהדרא אדייקלא הדרא ונחתה למגבי מכלחו נכסיו ולא מחלת מידי ודזוקא שכטב לה קרקע כל שהוא אבל אם נתן לה מטללים ולא קרקע לא מקרי שותף בין הבנים ולא מחלת מידי ונחתה אכולחו נכסיו כדאמר רב נחמן מטלל לא קאמרי והנ"מ דאבודה כתובתה מהנהו נכסיו שכטב לבניו אבל אי הדר בתר hei וקני נכסיו אחרים ואני אף מהנהו נכסיו עצמן שחלק לבניו כגון שמת אחד מבניו בחיוו הדרא וגבאי מינייהו מותר כתובתה שכטב לה דעתיך أنا למיקני ודזוקא שכיב מרע כדאמרנו לעיל אבל בריא שחלק נכסיו לבניו וכטב גם לה קרקע כל שהוא הא איבועא ליה לרבע אי מחלת להו שעבודה שעל אותן נכסים אם לאו ואוקימנא בתיקו והלכך כיון דמספקא לנו אמרין המוציא מחבירו דהינו Ashe עליה להביא הראה דבכל דין תיקו מאן דתפיס תפיס ומיהו אי הדר קני אית לה. אמר רב הונא שכיב מרע שאמר בו' - משום דאליבא דר' יוחנן בן ברוקה מיררי כדלקמן נקייט שכיב מרע דהא בבריא מיבועא לנו לעיל אי איירוי ביה ר' יוחנן בן ברוקה אי לא. שכטב כל נכסיו - סתם ולא פירש לא לשון מתנה ולא לשון ירושה אלא סתמא נכסיו לפולוני. רואין אם - אותו מקבל מתנה ראוי לירושו כגון בן בין הבנים נוטלן בתורת ירושה בר' יוחנן בן ברוקה דכיוון ראוי לירושו מסתמא להוריש לו נתכוון הוואיל ולא פירש לשון

מתנה אבל גבי ירושה א"צ לפרש דמימלא כא יritis הלכז כל היכא דaicא לאוקומה בירושה דתפסה מן התורה לא מקניליה מסתמא במתנה למי עיקר נחלה דאוריתא. **ואם לאו** - דאיינו ראוי לירש בעל כרחך נכסי נתוניין לפולני קאמר דין אדם מוציא דבריו בטליין מפיו ולמתנה איכוין ולא לירושה ולכך נוטלן משום מתנה ולקמן מפרש מי נפקא לנו מינה אם נוטלן משום ירושה או משום מתנה. **גנבה גנובי למה לך** - לסתום דבריך ולמיimer רואיןכו'. **אי סבירא לך קר' יוחנן בן ברוקה** - דאמר אם אמר על מי שראו לירושו דבריו קיימיין ולפיכך אתה אומר רואין אם ראוי לירושוכו' אימא בהדייה דהילכתא כוותיה ולא תשtier דבריך לומר קר' יוחנן בן ברוקה בעניין שלא יבינו בני אדם. **דלא מא כי הא אמרת** - כל זה אמר ליה רב נחמן לרבות הונא שמא אתה לא לך נתכוונת לומר דבריך בסתם ולהשミニינו קר' יוחנן אלא עובדא וכי הוה בסתם כדמפרש ואיזיל ועיקר דבריך באת להשמיינו חילוק בין נטילה משום מתנה לנטילה משום ירושה כדמפרש ואיזיל ואגב אורחך מיהא שמעין דסבירא לך קר' יוחנן ומיהו עיקר שיטה זו שתפסת לא לך אתה דא"כ היה לך לומר בפירוש הלכה קר' יוחנן בן ברוקה. **זהה קא שכיב** - היה נפטר בבית עולמו. **אלא למאן** - כלומר מאן קא שקל נכסי אלא הוא והוא כמוון דא"ל נכסי לך והיינו שכטב דקאמרת דמה לי כתוב מה לי אמר. **ואמרת לך** - דמכל מקום שקל מיהו אם קרובו וראוי לירושו הוי ירושה ואי לאו הוי מתנה דאלא למאן וכן נכסי לך שני לשונות משמע כשהוא ירש משמע לשון ירושה וכשאין ראוי לירש הוי לשון מתנה ולקמן מפרש מי נפקא לנו מינה למאי אתה לאשמעין. **אין ה"ג קאמינה** - על הכותב נכסיו סתם באתי להורות דזמניין הוי ירושה זמניין הוי מתנה. **סביר רב אדא בר אהבה קמיה דרבא** - לפירושי למי נפקא מינה ומה בא רב הונא למדנו אם ראוי לירושו להכי אמר רב הונא דהוי לשון ירושה שתהא אלמנתו של מת ניזנת מנכסיו שהוריש לזה כדתנו (כתובות דף צה) אלמנה ניזנת מנכסי יתומים כלומר יורשין. **ואם לאו** - נוטלן משום מתנה ושוב אין אלמנתו ניזנת מהן כדתנו (גיטין דף מה) אין מוציאין למזון אשה והבנות מנכסים משועבדים מפני תיקון העולם משום דהוי מזונות דבר שאין לו קצבה ואין יכולין לקוחות להזהר ובין מתנה ובין מכר הו משועבדים. **אל רבא** - וכי בשביל שנתנו במתנת שכיב מרע שאינה קונה אלא מדרבנן שהרי אין מתנה לאחר מיתה אלא תקנת חכמים היא שייחו דבריו כתובין וcmsorin כדי שלא תנטרף דעתו

עליו. מיגרע גرعا - בתמיה וכי הורע כהה של אלמנתו בכך השתה בירושה DAORIYITTA DALIMA כי יורש אם ראוי לירשו שהתורה זיכתה לו כדכתיב ביום הנחילו את בניו אפ"ה אמרינו אלמנה ניזונה מנכסיו הירוש. **מתנה דרבנן** - כי כך מתנת שכ"מ שאין בה קניין אלא מדרבנןCDFRISHIT לא כ"ש DNIZONAH מהן ולוולם לאו להכי נפקא מינה חילוק שהשמיינו רב הונא בין נוטל משום ירושה ובין נוטל משום מתנה ומהכא שמעין זהא דקיימה לנו דמזון האשה והבנות לא טרפה ממשבדי ה"מ מתנה גמורה בקניין או מכיר גמור אבל מתנת שכ"מ אלמנתו ניזונה מנכסיו מקבל מתנה וה"ה לבנות. **אלא אמר רבא** - להכי נפקא מינה בין מתנה לירושה. **כDSLACH RAB ACHA CO'** - שם אמר האי שכ"מ ולא למאן ואחריו לפלוני רואין אם היה ראשון ראוי לירשו נוטלו משום ירושה ואין לשני אחריו כלום דכיון שעשו יורש זוכה בדיון תורה כי קאמרתו ואחריו לפלוני hei מתנה על מה שכתוב בתורה דאיינו יכול לעקור תורה ירושה מאותו שירש כבר וגם אפי' אם פירש אני מורייש ע"מ שיטול האי שני אחريיך hei נמי מתנה על מה שכתוב בתורה והוי המעשה מעשה והתנאי בטל. **זהא ירושה אין לה הפסק** - אלא ממשמשת עד ראובן כדנטפקא לו מקרי בפרקין בבא בתרא (דף קטו). **לדברי ר' יוחנן CO'** - לעיל בשמעתין פרישית לה. **והא אפסקה** - דעת תנאי שיטול שני אחרייך הוריש לרាជון. **ורחמנא אמר אין לה הפסק** - והוי מתנה על מה שכתוב בתורה והוי מעשה מעשה והתנאי בטל והכי הלכתא DSLACH RAB ACHA זהא חזינה עובדא בסמוך כוותיה.

דף קלג ב

זהוא דאמר לחבריה - הרואי לירשו כדמפרש לקמיה. **שני נמי שקליל** - שהרי לא נתן הראשון כי אם כלימי חייו ומתנה אינה מתקיימת כי אם לדעת הנוטן. **דייני דחצצתא** - דייני פשרה שאין בקיאין בדיון וחוצצין מהצה לזו ומהצה לזו כדי ממון המוטל בספק ורבינו חננאל פירש חצצתא בית הקברות. **לאו היינו DSLACH CO'** - וכיוון דראשון ראוי לירשו אין לשני אחרייך כלום. **aicstif** - רב עיליש מרבא פנו יאמר רבא בלבו אילו לא הייתי בכוא היה דין שקר וכן כל דין שהוא דין שלא בפני. **קרא עליו** - רבא לנחמו אני ה' בעתה אוחשנה בעת שהצדיקים צריכים לישועה הקב"ה מציאה להם אף אתה אני יודע בכך שמדובר לא באrat דין תקלה על ידך שהרי עכשו זימני לי

הקב"ה קודם שהגעת להוראה ולא נכשלת. **מתני'.** מה שעשה עשו - מילatta דפשיטה היא ומשמעות סיפה נקט לה אסור לעשות כן. אין רוח חכמים נוחה הימנו - אין לחכמים נחת רוח מעשי אלא חרונן אף גורם להן שכועסין עליו דקה עקר נחלה דאוריתא. **רשב"ג** - בגמרה מפרש לה אי לפרש אתה אי לפולוגי. גם': **מי פליני כו'** - דאפשרו אין בניו נהגים כשרה אין רוח חכמים נוחה הימנו דדלא נפקא מיניה זרעה מעלייה כדלקמן. **בת גדייל קלילי דיןאי** - בת מי שמקלע עטרות דיןאי המלך. **זבין לה בגיןתא** - דג לצורך אשתו שלדה. **לא תטמייה לבוי מלכא** - למכוון לצורך עטרות המלך. **בדמי קלילי** - בזול. **לגוזר** - של הקדש ויקחנה לאבני אפוד דנהי דבטי אורים ותומים לישאל בהן כדכתיב (עוזרא ב) עד עמוד כהן לאורים ותומים כאדם שאומר לחבירו עד שיבא משיח אפוד וחושן מיהא לא בטלו דאין כהן משתמש ללא שמוña בגדים. **ולא תשימחה את** - שלא תפתח לומר בכך וכך אתנה להקדש דכיוון דשיימת לה בדמי קליליתו לא מצית למישקל מיניה טפי דאמירתו לגובה כו' כדכתיב (ויקרא כז) ואיש כי יקדש [וגו'] (דברים כג) מוצא שפטיך תשמור [וגו'] אלא הגוזר שהוא בקי ישימנה לך וירא שמים הוא ולא ישומס אותה בזול. **שבע אילא** - מן הי' יש שבע להקדש אבל השש איןן. **הרי הן מוקדשות** - כלומר מה ששה האבן יותר אני מקדיש ממנה לגובה. **עמדו וכתבו** - נראה בעיני שהיו כותבין חשבונות של הקדש כמה מכניםין וכמה מוציאין ומיהו מלשון שכתבו דיקיינן ואילא למיימר נמי דלמייף מיניה כתבו כן. **הכניס אחד** - חדא עיליתא דדיןרי ובנו שהיה סבור שלא נהוג כשרה הקדש שיש עליות שזכות אביו שהקדש אחת בשבייל שלא היה בנו נהוג כשרה גרים לבנו שהוכשר להקדש שש ומהכא דיקיינן לקמן מכל דשפיר עבד יוסף בן יועזר אלמא לא פליגי רבנן עליה דהא עמדו וכתבו כתני דהינו כל חכמי הדור. **אילא דאמרי** - לגנאי ובנו הוציא שבע שלא היה לו לקבל כל (כך) ממון ההקדש להתרוקן מכל וכל והיה לו להניח בהקדש שתים או אחת אך הוא גלה דעתו שאם היו כל השלוש עשרה עליות בהקדש היה נוטל את כולן. **וקדיק מדקתי** - ברישא ובנו הכניס שיש שמשבח את הבן מכל דהאב שפיר עבד כרבנן שמעון וכדרישית ולאילא דאמרי לא מסיק השთא אדעתיה ואורהיה דגמרה לאותוי ראה בכל דוכתא מרישא ומהדר ליה מסיפה. **אזרבה** - לאילא דאמרי אילא למידק דרבנן פליגי עליה מדכתבו כן ובנו הוציא הци קאמר לפי שיוסף בן יועזר הכניס אחד שלא כדיין

שלא היה לו להקדיש כל נכסיו כרבנן דפליגי על ר"ש לפיכך נתגללה חובה והוציא בנו שבע שရיקן כל אוצרות הקדש. **אלא מהא ליכא למשמע מינה** - דהא תנאי היא דפליגי בהכי תנא דרישא ס"ל דלא פלייגי ותנא דא"ז ס"ל דפליגי הליךenan אמן נסמרק. **ת"ש דא"ל שמואל קו'** - אלמא פלייגי רבנן עליה מדקאמר שמואל הכי Dai לא תימא הכי שמואל דאמר כמאן והכי הלכתא כרבנן דקם שמואל כוותייהו ואע"ג דא"ר יוחנן הלכה כרשב"ג בכ"מ במשנתנו חז' מערב וצדון וראיה אחרונה שמואל לית ליה האי כללא וגם רבא דקאמר במסכת ע"ז בפרק חמישי (דף סט) הלכה כרשב"ג לית ליה נמי האי כללא הליך כל כללות שבגמרא כגון הלכה כסותם משנה הלכה כר"ע מחייבו בר' יוסי מחייבו כרשב"ג במשנתנו ר"א ור' יהושע הלכה בר' יהושע ר' יהודה ור"ש הלכה בר' יהודה וכן ר"מ ור' יהודה הלכה בר"י כולו קייל' הכי בר מהיכא דמפרש גمرا דלית הלכתא הכי. **בי עבורי אחסנטא** - מקום שמעביר האב נחלה מן הרاوي לה ואפילה להרבות לאחד ולמעט לאחד. ה"ג - וכ"ש מברא לבرتא. **מכר שלישי** - לצרכו. **והקדיש שלישי** - ואיقا למימיר דלהכי מכיר והקדיש מעיקרא כדי להודיע שמה שמחזיר לבניו משלו הוא מחזיר כדאהדר ליה לשם אי כדלקמן. **במקלו ובתרמילו** - כלומר להתוכה עמו על שעבר דברי המת שנתקווין לחת לוע"מ שלא יהנו בניו מנכסיו דכמאן דא"ל הריני נותן לך נכסיו ע"מ שתמכרם לצרכך דתהי בדמיון ולא ע"מ שתתנים לבני דאייא אומדן דעתא דלהכי יהיב ליה ואע"פ שלא פירש והכי קאמר ליה לשם אי יהונתן חוזה שהחזרת לבניו אינה כלום דא"כ לא הויא מתנה והוי כמו שהפקיד לך נכסיו ע"מ שלא יהנו בהן בניו וחזר וקח אותן דקייל' מצוה לקיים דברי המת ושם אי היה טועה במעשה בית חורון דלקמן דקאמר לא נתתי לך את שלי על מנת שתקדישם לשמים ואמרו חכמים דלא הויא מתנה הוайл

דף קלד.א
 עבר על דעת הנוטן וגם ההקדיש לא חל וה"ג כיון שעברת על דברי המת המתנה אינה מתנה והחזרה אינה חוזה כי התם דמתנה בטילה וגם ההקדיש לא נتفس ומיהו לא דמו דהתמס פריש ליה בהדייא ואין לפניך אלא ע"מ שיבא אביו ויאכל בו אבל הכא סתםא קייחיב ליה ליונתן ולא פירש ע"מ שתהנה בהן אתה ולא בני הליך לגמרי יהב ליה לעשות בה כרצונו והיינו

ד'אמר ליה בשם שאי אתה יכול להחזיר מה שמכרתי דהתם מיהא מודית לי דהא ע"מ ליהנות אני בהן נתנים לי اي אתה יכול להחזיר מה שהזרתי דבע"כ אין מתנה לחצאייך אדם איני יכול ליתנה לבניו א"כ גם איני בעצמי איני יכול ליהנות בהן כזאת גבי מעשה בית חורון כיון דעתך כן עשה שלא יהא ע"מ שלא יקדש לא הוא מתנה כלל ה"ג אם איתא דעתך כן עשה שלא יהא לך רשות ליתנו לבניו או לכל מי שארצה א"כ גם איני לא אוכל למוכר לאחרים או להקדיש אלא מי אית לך למימר אמר הוויא - מכירתי מכירה והקדשי הקדש משום שלא פירש מידיו וה"ג גבי חזרה הא לא פירש מידיו אבל בגין מעשה בית חורון כיון דפירש פירש ושמאי לא היה דיק מעיקרא אמרה אמרה ואהקדש דמכר יהונתן והקדיש. הטיח עלי - כמו הטיח דברים כלפי מעלה (תענית דף כה) כלומר השיבני דרך בזין ונצחני ומלה דבדיחותא הוא. והוא סבור - שמאו כדרישת לעיל כן נראה בעיני ווי"מ דאיונתן קאי שמכר והקדיש תחלה ולא רצתה להחזיר לבניו ולא נהירה ואיכא ספרים דכתב בהו מעיקרא סבר. והיה **משיא את בנו** - והיה חפש זמן את אביו לסעודתו. ואני לפניך - ובמסכת נדרים מתרצינו אפי' היכא דקה אמר ליה הרי הן לפניך ויבא אבא ויאכל עמו נמי מيري ואפ"ה לא היה מתנה דמ"מ מוכיח דבשביל שיأكل אביו הוא עושה ולא נתכוין לתת לו מתנה גמורה וקאמרין התם דכללא דסיפה קאתי לאתומי דקתני כל מתנה שאינה כו'. **ויה עון תלוי בו** - שעיל ידי שאני מקבל מתנה שלך והיא אינה מתנה נמצאתם חוטאין וננה זה משל זה וקעבריתו אלא יחל. **הכי גרטין אמרו חכמים כל מתנה שאינה שאמ הקדישה מוקדשת אינה מתנה** - כלומר כל מתנה שאין דין זה נהוג בה שתהא מוקדשת אם הקדישה אינה מתנה הויל וגילה דעתו שע"מ כן מתנה לו שלא יקדשנה ולעיל נמי בגין ההוא שכטב נכסיו ליהונתן כיון שלא היה בנו נהוג כשרה ע"מ שלא יחזיר לבניו נתן לו ויונתן סבר כיון דעתם יhab היה מתנה לעשותה בה הכל אשר יחפוץ. **ראוי שתשרה** - אלא שעון הדור גורם ואין הדור ראוי לכך. **שתעמדו להם חמה כיוהשע** - ולמשה נמי עדזה חמה דנפקא לו במסכת ע"ז (דף כה) אחיל אלא משום דאין חשובין כל כך כמשה תלאן ביוהשע. **גמרה** - סברות המשניות כעין שאנו מפרשין עליהם לא שני כו' חסורי מחסרא כו'. **הלכות** - הלכה למשה מסיני. **הגוזת** - מדרשי פסוק כגון תנחומה וב"ר ויקרא הרבה. **דקԶוקי תורה** - ווי"ז דזוזה לכם הטמא (ויקרא יא) דמרבינו מיניה דם השרצ. **דקזוקי טופרים** - כגון גזירות שגורו

חכמים שלא יבא לידי איסור תורה. וקלים וחמורים - שאדם דין מעצמו.

גזרות שות - כגון יליף קירה משדה עפרון (קדושים דף ב). **תקופות** - מוליך הלבנה. **וגימטריות** - כגון אני נPsi כתבית יהבית ירט ראה ראתה נתתה (שבת דף קה). **ומשלות כובסין** - צריך יש בה ללימוד דברי תורה כדכתיב (ק浩ת יב) תקו משלים הרבה וכתיב להבין משל ומליצה (משל א').

שיחת שדים - להשביעם ונפקא מינה לעשות קמייע לרפואה. **ושיחת דקלים** - שבני אדם רגילים לדבר על הדקלים כדכתיב בשלמה וידבר על העצים (מלכים א ד). **ושיחת מלאכי השרת** - להשביעם. **מעשה מרכבה** - שביחסאל. **הויות דרבבי ורבע** - שהקשו משנהות וברייתות טובא ותירוצים. **להנחיל אהבי** יש - עולמות וכל כך למה כי אוצרותיהם מלאים כל טוב דברי תורה וחכמה. **גדול שבכולם על אחית כמה וכמה** - להבין דבר מתוך דבר יותר ויוטר. **מתני'**. **האומר זה בני נאמן** - בגמרה מפרש למאי הלכתא. **זה אחוי אינו נאמן** - להורישו עם אחיו שהרי אין מכירין אותו כدمפרש בגמרה. **ויטול עמו בחלוקת** - כגון אם שניים הוו בלבד הספק ויש להן לחלק ג' שדות זה נוטל שדה ומהצה וזה נוטל שדה וממחזה ונותן זה המעד על אחיו הספק שהוא אחיו החצי שדה דהכי קאמר ליה ודאי אחוי אתה ויש לך ליטול שדה אחית מן השלישי והחצי השדה שיש לי מחלוקת אתן לך וחצי الآخر בידי אחוי הוא הבא לך ראייה וטול. **מת - הספק. יחוירו הנכסים** - שנתן לו מחלוקת. **למקומן** - כלומר למי שנתרנס לו אבל שאר אחין אין יורשים עמו דאמר להו האי החזקתם בנחלה הרואה לו לספק מאבינו אותה טלו לכם שהרי לא מחל לכם חלקו ואכתי עד השטה בתורת גזל ישנה בידכם ועתה תירשו אותו חלק מן הדין וגם אני אירש חלקו שנתי לכו כנו כן דנמצינו כולנו שווין בנחלתו. **נפלת לו ירושה** - לספק בחיו מקום אחר או קנה נכסים ועכשו מתי יירשו אחיו של מעיד עמו דהא קא מודיע להו שאחיהם הוא. **גמ'**.

דף קלד.ב

ליורשו פשיטה - דגגו دائ בעי יהיב ליה במתנה כי אמר נמי בני הוא ויירשני נאמן ואי משום נכסים הבאים לאחר מיכן אתה לאשמעין דאע"ג דין יכול להקנות נאמן הא לאו מלטה היא דודאי אינו נאמן דהא ליכא למימר מגו וاع"ג דדרשינו לעיל בבא בתרא (דף קכז) יכיר בצריך היכרא ואוקמיין דהאב נאמן אפילו לנכסים הבאים לאחר מיכן אי נמי שנפלו לו כשהוא גוסס ה"מ

גביה חלק בכורה DIDUNIN שהוא בנו אך אינו ידוע אם בכור הוא אם לאו ואתה קרא למימר דכיוון DIDUNIN דבנו הוא נאמן לומר בכורי הוא אבל היכא שלא ידעינו אי בנו הוא או לאו לא מהימני לנו ליה אלא לנכסים שיש לו עכשו מושום דaicא למימר מגו. **לפטור אשתו מן היבוט אctrica ליה** - למיתני האומר זה בני נאמן DID"A לא תנשא לשוק ללא חילצה כדלקמן. **הא נמי תנינה** - בקדושים פרק האומר. **בשעת מיתה** - אורחא דמלתא נקט. יש לי בנים - ואין אשתו זקופה ליבם נאמן ותנשא לשוק ולקמיה מוקי לה בדלא מוחזק לו לא אחוי ולא בני. יש לי אחין - זקופה ליבם. אין נאמן - לאשרה וטעמא מפרש' לקמיה. **ומ שני התם דלא מוחזק לו** - האי גברא בשעת מיתה לא אחוי ולא בני וקיים הך את תא החזק שאינה זקופה ליבם דספק ספיקא הוא שמא יש לו בנים ואת"ל אין לו שמא גם אחין אין לו ומורתת לשוק דהכי מוקמי' לה התם בקדושים מושום דבעי לאוקמה אפי' כר' נתן דבר נאמן לאשרה שams אמר יש לי אחין נאמן וההיא דר' נתן מוקמינן לה התם במוחזק לו דאית ליה אחוי ולא מוחזק לו בני אבל מתני' דהתם דקתי יש לי בנים נאמן יש לי אחים אין נאמן בדלא מוחזק לו לא אחוי ולא בני כדרישת הליך אמר יש לי בנים אחיזקה קמייתא הוא דמוקי לה הליך נאמן ונ"מ דאפי' אי אתי אח לאחר מכאן ואמר אחוהי דמיתנא הוינא לא כל כמייניה דאהני דבריה [לאחזקי] לחזקה אמר יש לי אחין ואין לי בנים לאו כל כמייניה דמפיק לה מחזקה. **הכא** - אתי לאשמעין דاع"ג דמוחזק לו בגوية דאית ליה אחיזקה בעלמא ללא עדים אפ"ה אי אמר זה בני נאמן לפטרה מיבום וכדמפרש טעמא לקמן מגו דאי בעי פטר לה בגט והליך מה לו לשקר DID"A לא אתי מה לי לשקר ומרע ליה לחזקה קמ"ל נאמן והאי דקתי זה בני נאמן ה"ה דאי אמר יש לי בנים נאמן להתייה אלא מושום סייפה אctrick ליה למיתני זה אחוי אין נאמן לאשמעין דلتת לו מחלוקת הוא נאמן ולא לירש עם שאר אחין תנא נמי רישא זה בני ומיהו סייפה דקתי זה אחוי אין נאמן לא בהיתר ולא באיסור של שוק מיידי דהא ודאי אפי' שתק אסורה כיון דמוחזק לו אחוי ולא בני אלא לעניין לירש עם אחיו כאמור דאי נאמן א"נ איך לא למימר דהכי כאמור האומר זה בני נאמן וاع"ג דמוחזק לו אחוי זה אחוי אין נאמן לאשרה אם היא בחזק מתורת כgon דלא מוחזק לו לא אחוי ולא בני. **הואיל ובעל שאמր גרשטי את אשתי נאמן** - והליך מגו דאי בעי אמר גרשטי ותפטר מהיבום כי אמר נמי יש לי בנים נאמן

וטעמא דבעל שאמר גרשטי את אשתי נאמנו הינו משומך די בעי מגרש לה השטה בפנינו. **א"ר יוסף מריה דברהム כו'** - רב יוסף חלה ושכח תלמודו כדאמריו' במסכת נדרים (דף מא) ושמועות ששמע מרוב היהודה רבו קוזם חלי ועכשו מתקשה בהן היה נותן אל לבו ותמה אם שמע כן והיה מתרצץ מדעתו וה"ק רבש"ע אפשר ששמעתי מרוב היהודה שניי גדול כזו דתלי תנאי המשנה דקתני זה בני נאמן תולה טעונה בדלא תנאי בדבר שאינו במשנה ובברייתא ה"ק דבעל שאמר גרשטי את אשתי דמיירה בעלמא היא וגם היא צריכה טעם אחר ותולה את העיקר בטפל לו. **אלא אי** - אמר לי רב יהודה וכי אמרה. אמר **שמעאל הוואיל ובידו לגרשה** - דמגנו די בעי מגרש לה ופטר לה בגיטה מבום כי אמר נמי זה בני נאמן, ה"ג אלא אי אמרה וכי אמר ששמעאל הוואיל וכו'. **בעל שאמר גרשטי את אשתי נאמן** - לפטרה מבום. **אינו נאמן** -adam איתא דגרשה קלא אית לה למלאה הלכך לא אמרה מה לי לשקר דכמה לי לשקר במקום עדים דמי ומיהו כי אמר זה בני נאמן דהתס ודי איכא למימר הוואיל ובידו לגרשה. **מנפקה בידיה** - דרך שחוק אדם שמנקח קש מתחת ידיו ומשליכו לאבוד כלומר כזו הרוח שהלך כך אבד טumo של רב יוסף. **הויאיל דרב יוסף** - דאמר בעל שאמר גרשטי ומיהו הויאיל דשמעאל איתיה זהה ודאי מצי מגרש לה. **למפרע** - אם עמד לפניו באחד באיר ואמר גרשטי את אשתי מאחד בניסן אינו להחזיקה כמו מגורשת למפרע שם יבואו עדים אחרי כן שיאמרו אנו ראיינו שזינתה בט"ו בניסן תדונ בחקnak כדין אשת איש דין הבעל נאמן לעשותה מגורשת למפרע שהרי אין מגו שהרי אינו יכול עכשו באחד באיר לעשות לה גט שתתגרש בו למפרע מקודם זנות. **כאן להבא** - אם אמר גרשטי את אשתי סתם א"נ עכשו גרשטי דאיינו מעיד עליה למפרע ולא נפקא מינה אלא לפטרה מכאן ולהבא בין זנות בין ליפטר מבום וגם להנשא לכל מי שתרצה בחיי בעלה דמה לו לשקר הא אי בעי מגרש לה בפנינו ואכתי לא אזל לה הויאיל דרב יוסף לגמרי דלהבא מיהא אמרין הויאיל. **איבעיא להו אמר למפרע מהו להימונייה להבא** - כלומר הא פשיטה לנו דהיכא אמר למפרע לא מהימן לגבי זנות למפרע דהא ליכא מגו ואם אמר עכשו גרשטי דלא נפקא מינה אלא להבא ודאי מהימניין ליה זהה אי בעי מצי מגרש לה ומה לו לשקר אבל הא קמבעיא לנו היכא דקאמיר למפרע כלומר זה ל' יום שגרשתי את אשתי מהו להימונייה לפטרה מזנות דלהבא דגבוי להבא איכא למימר מגו דמה לו לשקר לפטרה

להבא בטענת גירושין דلمפרע הא اي בעי מחייב מגירוש לה השטא. **מי פלגינו דברא** - דבמא ידאמר גרשטי מהימניין ליה ותפטר אשתו מכואן ולהבא ובמאי ידאמר זה ל' يوم דהינו למפרע לא מהימניין ליה דליך מאו. או לא **פלגינו דברא** - אלא כיון דלא מהימניין ליה בגירושי למפרע משום דאין בידו לעשות וליכא מאו נמצא שלא גירש אשתו למפרע והשתא נמי לא גירש דאייהו לא טיען אלא גירושי למפרע און טענין ליה בתמייה והלך כל היכא ידאמר בעל גרשטי אתמול לא מהימניין ליה כלל דלא מהימן לגבי למפרע לא מהימן להבא דלא פלגינו דברא ולא משכחת לה דמהימן אלא היכא ידאמר סתמא גרשטי את אשתי א"נ עכשו גרשטי את אשתי דמהימניין אוכלייה דבריה וכיון דלא נפקא לו אמעה דלשעבר כלל אלא אהנו דלהבא מה לו לשקר הרי יכול לגרשה כן נראה בעיני. **דאמר רבעא** - בעל שאמר בפני ב"ז. **פלוני בא על אשתי הוא ואחר מצטרפין להורגו** - לבועל ולא להורגה דעתך אשתו פסול הוא לעודות אלמא פלגינו האי עדות דלבועל מהימן לאשה לא מהימן. **בתרי גופי** - בועל ואשה פלגינו דلغבי בועל אלו מאמינין כל העדות. **בחד גופא** - למפרע ולהבא באשה אחת.

דף קלחה.

ההוא דהוה קא שביב - והיו לו אחין ולא בניין דמוחזק ליבם. **אמרו ליה אתתיה למאן** - זוקקה ליבום או מותרת לשוק. **חויא לכחנא** - לאו דזוקא אלא שמורתת לכל אדם ואין זוקקה ליבם ומיהו לכחנא אסירה דהא ע"י מאו דבעל שאמר גרשטי את אשתי נאמנו מהימניין כדמפרש ואיזיל. **למי ניחוש לה** - לאסירה לשוק. **הא"ר חייא בר באב כו'** - והאי נמי הכי קאמער גרשטי את אשתי וחזיא לעלמא ומיהו לכחנא אסירה דהא לא פטרינו לה אלא בטענת גרשטי את אשתי וגירושה פטולה לכחן שהרי אינה נפטרת בטענת יש לי בניים דהא מוחזק לנו בגויה דין לו בניים ואיהו לא טיען יש לי בניים דניחמניה ע"י מאו דמצוי פטור לה בוגט הלך הכי קאמער גרשטי את אשתי ונאמנו הוא דאי עוי מגרש לה. **ואנן אשינוויי כו'** - דלמא אמראי נינחו דפליגי אליבא דר' יוחנן ואיقا למאן ידאמר איינו נאמנו אפילו להבא דלא אמרינו מאו שהרי רגלים יש לדבר שלא גירשה דאם גירשה קלא הוה ליה למילתא כדאמרינו בהאה שנתארמלה. **חוש לה** - כאבוי ותיאסר לשוק ומשום דאמער לעיל למאי ניחוש קאמער הכא דודאי איقا למייחש ומהכא שמעין בעל שאמר גרשטי את

אשתי אינו נאמנו. **ההוא דהוה מוחזק לנו** - בוגיה דלית ליה אחוי חזקה בעלמא
בלא עדים ווודען היי בודאי דין לו בניים ואי לא דמוחזק לנו דלית ליה אחוי
היה לנו לאסירה לשוק מספק כיון דודאי אין לו בניים. **ועוד האמר בשעת
מייתה כו'** - ואע"פ שאין לו בניים כיון דאמר אין לי אחים נאמן להתיירח ואע"ג
דמוחזק לנו באхи נאמן להתיירח מגו דאי בעי פטר לה בגיטה ומה לו לשקר
כదامي נמי לעיל דאך על גב דמוחזק לנו באхи ואמר זה בני נאמן להתיירח
משום מגו דאתי מגו ומרע ליה לחזקת. **אמר ליה אבוי הא אמרי** - בני העיר
היאת דaicא עדים וצריכין אנו לחוש לדבריהם ולהמתין עד שנשמע מה בפי
עדים. **ומשני השטא מיהת הא ליתנהו** - ואין לנו אלא מה שעינינו רואות. **לאו**
הינו - דמקשין בכתובות בפ' האשח שנטארמלה גבי בנטיה דמר שמואל
דאשטיין ואסקינרנו לאראע דישראל ואמרו נשבייתי וטהורה אני ושרינרנו
רבי חנינה להנשא לכחנים אמרי והaicא עדים במדינת הים שנטמאו ואמר
ר' חנינה עדים בצד אשטן רוח צפונית ותאסר בתמייה ומפרש הטעם דעת
טומאה אתמר. **אם הקילו בשבואה** - דהרביה הקילו בה חכמים במסכת
כתובות דאפי' אשה ועד אחד נאמין לומר טהורה וטעמא דבשביל
שנטייחדה בין השבאים אין לנו לאסירה שהרי סתם אשה משמרת עצמה
מזנות ואוקמה אחזקתה ואיסור קל הוא אם נישאת לכהן. **נקל באשת איש** -
בתמייה דaicא איסור חנק והרי היא בחזקת איסור עד עתה ואל תתרינה
ספק כיון דameri אינשי דaicא עדים במדינת הים שזוקקה ליבם. **דמנולא**
נפשה לגבי שבאי - לא גרסינו ופירוש היה בספרים. **חוש לה** - כאבוי ולא
תנסה بلا חיליצה. **דקאמרי אחינו הוא** - ומשום הכל קתני גבי נפלו לו
נכשים ממוקום אחר דכוון ירושין אותו. **ותו לא** - הלא עם כל אחיו יש לו
לייטול. **דקאמרי אין לנו יודען** - הלכך לא שkil מנייהו מידי אמרי ליה
אייתי ראייה וכשמת הון ירושין אותו מכח אחיהן חיי שמודה להן - שאותו
הספק אחיהן היה. **זאת אומרת כו'** - ופלוגתא היא בכמה מקומות בgem' (ב"ק
דף קich) דרב הונא ורב יהודה אמרי חייב ור' ג' ור' יוחנן אמרי פטור וקיימת לו
דפטור דהלהכתא כרבי יוחנן מחבירו וכרב נחמן בדיני אלא שישבע שבועת
היסת שאינו יודע ומתניתין נמי האח האחד טוען בשביל אחיו הספק ממון
יש לאחי בידכם והן אומרים אין לנו יודען אמרי פטורין דאoki ממונה
בחזקת מריה.

דף קלhub

לעולם חייב - דברי ושם ברி עדיף ושאני הכא דהספק עצמו אינו יודע ואינו יכול לטעון טענת ודאי וספק וספק הוא והלך אוקי ממונא בחזקת מריה אבל האח טוען בשביב הספק מנה לאחיך בידכם הלך אמרי ליה לאו בעל דברים דיין את. **בשבח המגע לכתפים לא תיבעי לך** - שניתן זה לשפק קרקע ריקנית וטרח בה זה השפק לחוש ולוזרע והרי היא עתה כשותרת לו לנוטן מלאה פירות לא תיבעי לך זהה ודאי כולחו חולקים בהאי שבח דכי נפלו לו נכסים מקום אחר דמי זהה לא קריינא ביה יחוירו נכסים למקוםנו שהרי לא נתן לו פירות אלא קרקע ריקנית. **ואלים** - שלא נשתנה שמו מבתיחה. **واسקא שרטון** - עצמה שלא זיבלה השפק ולא טרח בכך. **מתני'**. **דייטקי** - שטר צוואה שכיב מרע כדזריש ליה בגמרה ذא תהא למיקם ולהיות. **על יריכו** - רבותא נקט דליקא למימר אחר כתוב ונשנה לשם כדי לזכות בנכסי המת. **הרי זו אינה כלום** - שאפי' אם החזיק אחר מיתה באותו השטר אותו שנכתבה לו המנתה לא קני דעת'ג' צוואות שכיב מרע קונה לאחר מיתה הני מיili כדי שלא תטרף דעתו עליו אבל כח השטר לא עדיף צוואתו שהרי לא גמר להקנותו אלא בקבלת השטר ואין שטר לאחר מיתה. **זיכה בה** - השכיב מרע. **לאחר** - מהיים ע"פ שלא נכתב לשם אותו איש אלא כך אמר לו נכסים הכתובים בשטר זה אני מקנה לך בקבלת השטר שתתקבל ממוני הרי זה קנה דלא גרע מצואות פיו ורבותא קטני לאחר גרשין בסדר המשנה. **דבריו קיימים** - ע"ג דין ראי לירושו קני לאחר מיתה בלבד קניין דדברי שכיב מרע כתובין וכמסורין דמו. **גמ'**. **אייזו היא דייטקי** - אייזו היא מנתה שכיב מרע שוגבה לאחר מיתה ע"ג דלא כתוב בה מהיום. **דא תהא למיקם ולמייהו** - אחר מיתה ויהינו לשון דייטקי. **אייזו היא מנתת בריא שתקנה כל שכטוב בה מהיום כי** - דמשמע הכי גופה קניין לך מהיום ופירוי לאחר מיתה אבל אי לא הוה כתוב בה מהיום אינו קונה דין מנתה לאחר מיתה שהרי אין כח לאדם ליתן מוקדם לכן דבר שלא יוכל להקנות באותו הזמן שהוא רוצה שתתקיים המנתה ולאחר מיתה היאך יכול אדם ליתן אחרי שמות ונקביר. **ומתמהינו** - טעמא דהויא מנתה משום דכתב לאחר מיתה בהדי מהיום אבל אם כתוב מהיום גרידא לא הויא מנתתו מנתה והלא קל וחומר הוא דהוי מנתה גמורה מעשייו שהרי נתנו לו גוף ופירות מהיום. **דלא קני** - פירות אלא לאחר מיתה דומה מנתה שכיב מרע שאינו

קונה אלא לאחר מיתה ומיהו בהכי עדיפה משכיב מרע דמתנת שביב מרע יכול לחזור בו וליתן לאחר כדלקמן דייתיקי מבטלת דייתיקי אבל מתנת בריא דמהיים ולאחר מיתה אין יכול למכור עוד הגוף כל ימי חייו אלא פירות. **כתבו ותנומנה** - מנכסי לפולני ומת השכיב מרע קודם שכטבו ונתנו לו את השטר למקבל מתנה שוב אין כתובין ונותני לו את המנה. **שما לא גמרכו** - והאי דנקט כתבו ותנו לאו דזוקא דהוא הדין אם אמר תנו וכטבו כדמותם לקמן שלא חשיבליה מיפה את فهو לקנות ולא שטר עד אמר فهو כתבו תננו אף כתבו כדלקמן. **אזהרו בה** - שכן הלכה. **אצטראיך ר' יוחנן לאטהודי עליה דרבי אלעזר** - תלמידו שיאמינו בו. **אצטראיך רבי אלעזר** - בתמיה והלא דברי הרבה ודברי תלמיד דברי מי שומעין. **משום רבינו** - רב. **ורבי יוחנן אומר** **תיבדק** - לאו לאיפלוגי עלייה דרבי אלעזר אתה דהא אסהיך רבי יוחנן עלייה דרבי אלעזר כדאמרינו לעיל אלא לפרוש אתה צריך לבדוק היאך צוה האי שכיב מרע לכטוב שטר זה משום זמני דכוטבין ונותני אף לאחר מיתה כגון במיפה שכיב מרע فهو של מקבל מתנה כדמפרש ואיזיל דברי תננו אף כתבו וכו'. **כי אתה רב דימי אמר** - שני דברים והשנייה מפרשת להז בדיקה. **דייתיקי מבטלת דייתיקי** - שכיב מרע שכטב נכסיו לאחד וחזר וכטב לאחר שני קנה ראשון לא קנה שהרי שכיב מרע יכול לחזור במתנתו כדאמרינו בפרק מי שמת וכיון שכטב לשני חזר בו מן הראשון ודזוקא בכתיבה ולא יוכי כדאמרינו לקמן בפרקין דמי שמת פשיטה כתוב זהה וכטב זהה היינו כדי אתה רב דימי אמר דייתיקי מבטלת דייתיקי כתוב וזיכה זהה וכטב זיכה זהה רב אמר ראשון קנהכו אבל גבי מתנת בריא שאינו יכול לחזור בו ראשון קנה ולא שני. **אם למיפה את فهوכו** - אם כדי ליפות فهو של מקבל מתנה ציה השכיב מרע לכטוב לו את השטר להיות לו עדות על מתנה זו ולא לעכב המתנה נתכוין שלא יקנה אלא בשטר כותבין ונותני אף לאחר מיתה ולקמן מפרש היכי דמי והיינו תיבדק דלעיל. **הא שכיב מרע כותבין ונותני** - כדי היכי דאמרינו גבי צוואת שכיב מרע דבריו ככתובין ו/cms/orion דמו משום שלא תרף דעתו עליו ה"ג אמרינו גבי שטר שלו דיש שטר אפילו לאחר מיתה דככתב מהים דמי. **והוא מפרק לה** - להז דוקיא במיפה את فهو ומיהו בריא אע"ג שמייפה את فهو כענין זוכי שכיב מרע דבריו דקאמר תננו אף כתבו אפילו היכי אין כותבין ונותני לאחר מיתה דבריא אמרינו משום דבריו אין ככתובין הוצרך לזכות לו בשטר ולא גמר להקנותו אלא בשטר ואין

שטר לאחר מיתה.

דף קלוא.

כדאמר רב חסדא ב' - לקמן בפרק מי שמת דאמר רב יהודה אמר שמואל שכ"מ שכתב כל נכסיו אע"פ שקנו מידו אם עמד חוזר ומשמע הא אם מת מקבל מתנה קנה ואע"פ שכתב קניין בהז' מתנת שכיב מרע לא אמרי' שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה ומקשין מינה התם לשמואל דאמר מתנת שכיב מרע שכתב בה קניין לא ידענא Mai idzon בה דשמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ושטר של שכיב מרע איינו קונה עד לאחר מיתה ואין שטר לאחר מיתה ומשי הטעם במיפה את כחו הוא דרב יהודה אמר שמואל ואין הקניין מגרע כה השטר של שכיב מרע שלא הקנה לו אלא ליפות את כחו ואמרין היכי דמי מיפה את כחו אמר רב חסדא וקנינה מיניה מוסיף על מתנתא דא כלומר איינו אלא תוספת בעלמא ליפות את כחו.

הלכה מותבין ונוטנין - לאחר מיתה במיפה את כחו כרבי יוחנן דאמר תבדק והכי מוקמינן ליה בהדייה להא דשמואל במיפה את כחו לקמן במי שמת מתני'. **הכותב נכסיו לבניו** - בריא שרצה לישא אשה ואיינו רוצה לכתוב להם נכסיו לאשתו פן יפסידו בנים שיש לו מאשתו ראשונה ורוצה לכתוב להם נכסיו לאחר מותו אלא שיוכל פירות בחיו צרייך שיכתוב מהיום ולאחר מיתה דמשמע מהיום יהיה קניי לך הגוף לבדו ולאחר מיתה תהא נגמרה המתנה שתאכל גם הפירות לאחר מיתתי אבל ללא מהיום לא נתן להם כלל דין מתנה לאחר מיתה דבזהיא שעטאת אין לו חלק בהן שיוכל להקנותן. ר' יוסי אומר איינו צרייך - לכתוב מהיום וטעמא מפרש בגמרה. גמ': גט וαιינו גט - דשמא כך אמר מעכשיו יהיה גט אם אמות או דלמא מהדר קא הדר ביה ואין גט לאחר מיתה הלכך הוו ספק מגורשת ואמ פשטה יודה וקיבלה קדושין מאחר צריכה גט משנייהם. **חולצת** - דלמא לא הו גט. **וaina מתיבמת** - דלמא הו גט ונמצא לoked גירושת אחיו וחייב ברת והכא נמי הויה לנו למימר דמתנתת ספק היא ולא קנו ומשי הטעם גבי גט לא שייכי בה שתי מתנות כי הכא דኒמא מקצת הגט מהיום ומקצתו לאחר מיתה כדאמר גבי מתנת קרקע הלכך מספקא לנו אי תנאה הו כי' כדפרישית אבל הכא איך לאוקמי תרויהו שפיר דהכי קאמיר ליה גופא מהיום ופירוי לאחר מיתה וכיון דaicא למימר הכא לא נתכוין לא לתנאי ולא לחזרה דהכי משמע טפי. זמנו

של שטר - שכותב בתחילת בכה וככז בשיטת אמר לנו פלוני הוא עלי עדים וקנו ממני לפלוני בני לאחר מיתתי. **מוכיח עליו** - שמאותו זמן התרילה המתנה دائית לא תימא hei זמן שנכתב בשטר בחום נכתב אלא ודאי להקנותו מאותו היום נכתב והכי הלכתא כרבי יוסיadam כתוב לאחר מיתה קנה ע"ג שלא כתוב מהיום זהה אמר רב הלכה בר' יוסי וע"ג דאמר בפרק המגרש (גיטין דף פה) אתקין רב בגיטין מן יומה דין לאפוקי מדרא' יוסי דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו הוайл ולא איתמר בהדייה התרם בגיטין הדר בה רב מהא אמר הלכה כרבי יוסי אלא אתקין איתן לו למייר לגבי גט אשה הוайл ואין בו דבר קניין משום hei הוא דאתקין לרוחא דAMILTA משום חומרא דעריות אבל לגבי ממונא הלכה בר' יוסי כי י"ל כי לא אמר רב הלכה בר' יוסי אלא בשטר שיש בו קניין וראינו בדברי הגאנונים ז"ל שאמרו hei נהגי במתיבתא בר' יהודה אפילו בממון כתקנת רב בגיטין ואילו הייתה קבלה בידם כי הלכה בר' יהודה לא היו מניחין הלכה ומפרשים מנהג (ועוד) שלא אמרו כי הלכה אפילו בממון כתקנת רב בגיטין אלא נהגו וי"ל דכיון דחויז דסוגיא דשמעתא לקמן בר' יהודה נהגו כוותיה כן פי' רבינו חננאל גאון ותפוס דברי רבי יוסי גבי ממון זהה ר"ג דהילכתא כוותיה בדיני הוא דבעא מרבה בר אבוה אלמא סבירא ליה לר"ג hei. **בתקנה מהו** - בשטר שכותב בו קניין מי פליג ר' יהודה ומצריך למכותב מהיום ומשום hei קמבעיא ליה דaicא למייר דבשטר מתנה בלבד קניין פליגי כגון שכותב שדי נתונה לך לאחר מיתה ומסר לו את השטר וצדיקימה לו ذקרקע נקנה בכיס או בשטר או בחזקה. **אקנין וקנינה מיניה לא צריך** - זהו שכותבין בכל שטר שכותב בו קניין שני קניין אחד בתחילת השטר וכך אמר לנו הוא עלי עדים וקנו ממני וכתו וחתמו והיינו אקנינה שהקנה לעדים בקנין סודר לזכות לו למקבל מתנה ואחד בסוף השטר וקנינה מן פלוני לפלוני ככל מה דכתוב ומפורש לעיל כו' כדאמר לקמן בget פשוט (דף קסא) צריך שיחזר מענינו של שטר בשיטה אחרונה והלכך אם כתוב בראש השטר אקנינה ובסיפה כתוב וקנינה היינו ייפוי כח דמשמע שני קניין הוא הקנה וגם אלו קניינו ממנו וקנין יתרה הוא ייפוי כח לקנות מהיום אבל אם כתוב בראש השטר וקנינה ובסופה אקנינה משמע קניין אחד דפרושי קא מפרש וקנינה מיניה והיאך שהרי הקנה לנו ואמר כך וכך אני נותן לפלוני כן נראה שיטה זו בעייתי ועיקר ואין לפרש שכותב בשטר שני דברים הללו ביחד דא'קנינה וקנינה מיניה דא'כ אמאי משווה חילוק בין אקנינה וקנינה מיניה

לקנינה מיניה וakananya לישוי חילוק בין היכא דכתב שני לשונות קניין להיכא דלא כתוב אלא אחד. **דאן לא ידעין** - אין רוב חכמים בקיאין בחילוק לשון זה. **וספרי ידע** - בתמי' דאמרו לכך נתקונו ולא צריך למכתב מהיום. **ובדוורן פתגמי** - הינו שטר עדות ללא קניין זכרו דברים ולא זכרו קניין והיינו כר"ג דאמר הקנה אינו צריך. **אתון hei מתניתו לה** - בלשון בעיא כדאמרן לעיל בעי רבא מר"גכו' והכי קיימת לנו דאפשרו לרבי יהודה לא צריך לכתוב מהיום בשטר שיש בו קניין. **מתני' המותב נכסיו לבנו** - הוא הדין לאחר. **לאחר מותו** - הינו מהיום ולאחר ולאחר מיתה. **האב אינו יכול למכור** - לאחר הגוף והפירות לגמרי מפני שכחובין לבן הגוף מעכשו ופירות לאחר מיתה. **הבן אינו יכול למכור** - לגמרי בחיי האב. **מפני שהן ברשות האב** - לאכול פירות אלא בין שנייהן יכולין למכרן לגמרי מעכשו שהאב ימכור פירות והבן ימכור הגוף. **מכר האב** - סטמא מכורין לפירוטהן לlokach עד שימוש האב אבל לכשימות האב יטול הבן גם גופו גם פירות או הוא או הבא מכחו ל"ש מות האב בחיי הבן ול"ש מות הבן בחיי האב שהפירות מכיר האב אבל הגוף קניי לגמרי לבן משעה שכחובין לו האב וכשות הבן ואח"כ האב ויש לו בנימ לאותו הבן הנו יורשין את כחו. **מכר הבן** - בחיי האב אין לlokach פירות עד שימוש האב שהרי הוא כבן אבל לכשימות האב יש לו מיתה לlokach גופו ופירות וכגון שהבן קיים אבל מות הבן ואח"כ מות האב פלוגתא היא בגמרה אם קנה לוקח אם לאו.

דף קלוב

לא קנה לוקח - אפשר לכשימות האב אחר כך שמעולם לא היו ראוי לבא לידי הבן אלא יחוינו לשאר יורשי האב ומיהו אם לא מכrown הבן בחיי האב היה מודה רבוי יוחנן שאף על פי שמת הבן ולאחר כך מות האב אפשר ה כי יורשי הבן יורשין את מתנתתו ולא יורשי האב אבל גבי מכירה הרי סילק נפשו משעת מכירה וגם לא בא לידי שיוכל הלוקח לזכות מכחו ובפרק החובל בבבא קמא מפרש לפלוגתייהו ה כי רבוי יוחנן אמר לא קנה לוקח אמר לך כי קטני מתניתין מכיר הבן אין לוקח עד שימוש האב הא כי מיתת אית ליה לוקח דלא מות הבן בחיי האב דאותו להו לידי דבן אבל מות הבן בחיי האב דלא אותו לידי דבן כי מיתת אב נמי לית ליה לוקח אלמא קניין פירות בקנין הגוף דמי וכי זבין לאו דידי' זבין ריש לkish אמר קנה לוקח אמר לך כי קטני

מתני' מכיר הבן אין לולוקח עד שימושת האב כי מיית מיהא אית לולוקח לא
שנא לא מת הבן בחיה האב דאותו ליזיה דבן לא שנא מת הבן בחיה האב דלא
אותו - ליזיה דבן קנה לולוקח אלמא קניין פירות לאו כקנין הגוף דמי וכי זבין
דיזיה זבין. **קניין פירות** - שיש לו לאב כאילו הגוף קניין לו דמי ולא היה הבן
יכול למכור אלא ע"מ דאותו ליזיה וכיון דלא אותו ליזיה לא קני לולוקח ומיהו
אם לא מכון הבן ולא סילק נפשו מהם ומית הבן בחיה האב לכשימות האב
ירש בן הבן את זכות אביו שהיה לו בקרקע. **וכורא** - מקרה בכורים ذקרים
ביה האדמה אשר נתתה לי ה' (דברים כ). **מביא ואינו קורא** - שאינו יכול
לקנות האדמה אשר נתתה לי ומיהו בהבא חייב בכתב אשר תביא מארץ
שהרי שיעבד לו ניקת הקרקע לפירותיו. **אחולי אחיל ליה** - גופא לממרי וקנין
פירות דאית ליה לא ליהו קניין הגוף וה"ג הוה מצי למימר دائיתמר בהא
בהא אמר ר' יוחנן דקנין פירות כקנין הגוף דמי משום דכל לגבי נפשיה
אפיו במקום בריה נפשיה עדיפה ליה וכיון דעכבר לעצמו פירות שיר בקנין
הגוף לעצמו אבל לגבי מוכר שדהו לפירות מודי רבוי יוחנן לריש לקיש דקנין
פירות שמקנה לאחרים לאו כקנין הגוף דמי דבכל דוכתא נפשיה עדיפה ליה
ומשום דשמיינן לה מתירוץיה דריש לקיש לא חשש הגمراה לפרש כן ולר"ל
נמי אי איתתרם בהא בא קאמער ריש לקיש משום דאבא לגבי בריה אחולי
אחיל אבל לגבי מוכר שדהו לפירות אימא מודי ליה לרבי יוחנן דקנין פירות
בקנין הגוף דמי קמ"ל. **מת השני** - אחרי הראשון קנה שלישי. **יחזו נכסים**
ליורשי ראשון - כלומר כשיםות הראשון יורשי יורשין מכחו שהרי לא זיכה
לשישי אלא מכח השני דהא לא קאמער לראשון נכסים לך ואחריך לפלוני
ואם אין פלוני יתנו לפלוני השלישי וכיון דשני לא זכה שלישי נמי לא יקנה
אלא יורשי ראשון יורשו להני נכסים ואע"ג דלא היו קניין לראשון אלא
לא יכול פירוטיהם כל ימי חייו דהא קאמער ליה ואחריך לפלוני אף' הכى כיון
דאין אחריך קיים זכו יורשי ראשון בגוף ופירוט אי אמרת בשלמא קניין פירות
הוイ חשוב בקנין הגוף הלכך איقا למימר יחוירו ליורשי ראשון שהרי הפירות
קנין לו וכקנין הגוף דמי דاع"ג דהמוכר שדהו לפירות לא קנה בעל הפירות
את הגוף משום קניין פירות בקנין הגוף הינו משום דבחדיא פירות מכר לו
ולא גופו והרי הוא כמו שאמר לו ואחר אותו זמן יהא הגוף והפירוט של依 אבל
הכא לא שיר לעצמו כלום אלא לשישי נתן את הגוף ולראשון ולשישי נתן את
הפירות וכיון דaicא תרתי שיש לראשון קניין פירות דבקנין הגוף דמי וגם

סילק הנוטן עצמו מגוף ופירות הלך יחוּרוֹ ליוֹרְשִׁי רָאשֵׁוֹ אֶלָּא אֵי אַיִתָּא דלאוּ כְּקַנִּין הַגּוֹף דָּמֵי מַאיְזָה טָעֵם יְחוּרוֹ לְרָאשֵׁוֹ. **יְחוּרוֹ לְיוֹרְשִׁי נָוְתָן מִיבָּעִי לִיה** - שָׁהָרִי לְרָאשֵׁוֹ נָטוּן פִּירּוֹת וְאֵין אַחֲרִיָּוּ אִישׁ שִׂיקְבָּל לְאַהֲגּוֹף וְלֹא פִּירּוֹת הַלְּכָדָךְ יְחוּרוֹ לְנוּטָן אוּ לְיוֹרְשִׁוֹ. **אַחֲרִיךְ שָׁאַנְיָה** - דְּמַשְׁמָעָ דָּגּוֹף וְפִירּוֹת נָטוּן לְרָאשֵׁוֹ דָהָא בְּהַדִּיאָ פְּרִישָׁ אַחֲרִיךְ יִירְשָׁ פְּלוֹנִי וְהָא לִיתְיָה דְּלִירְשָׁ הַלְּכָדָךְ יְשָׁאַרְוּ בַּיַּד יוֹרְשִׁי רָאשֵׁוֹ דָהָכִי קָאָמָר לִיהְכָּל יְמִי חַיָּק יְהָא הַכָּל שְׁלָךְ הַפְּרִישָׁ וְהַגּוֹף וְמָה שִׁישְׁתִּיֵּר אַחֲרִיךְ יִקְבָּל פְּלוֹנִי וְאֵם הִיה רַוְצָה רָאשֵׁוֹ יִכְלֶל לְמַכּוֹר הַגּוֹף כְּדָלְקָמָן. **וְהַתְּנִיאָ יְחוּרוֹ לְיוֹרְשִׁי נָוְתָן** - לְרָ' יוֹחָנָן פְּרִיךְ אַעֲגָדָא לְמִימְרָא אַחֲרִיךְ שָׁאַנְיָה אָפִילָוּ הַכִּי יְחוּרוֹ לְיוֹרְשִׁי נָטוּן דְּקַנִּין פִּירּוֹת דָרָאשֵׁוֹ לְאוּ כְּקַנִּין הַגּוֹף דָמֵי וּכְשָׁ קַנִּין פִּירּוֹת דָעַלְמָא דָלָאוּ כְּקַנִּין הַגּוֹף דָמֵי כְּרִישָׁ לְקִישָׁ וּקְשִׁיאָ לְרַבִּי יוֹחָנָן.

ד"ג קלוז. **ה"ג תנאי היא** - ולא גרס' אלא אח'ריך נמי תנאי היא דמשמע דתירוץ דתרצין לעיל לריש לkish אח'ריך שאני לאו תירוץ הוא דהא ודאי לריש לkish מתרצין אח'ריך שאני כدمתרצ'י רב ורב' הושעיא לעיל דהשתא קיימי כולחו ברייתות כריש לkish בין למאנ' דאמר יחוּרוֹ לְיוֹרְשִׁי נָוְתָן בין למאנ' דאמר יחוּרוֹ לְיוֹרְשִׁי רָאשֵׁוֹ כולחו סבירא להו דקנין פִּירּוֹת דָעַלְמָא לְאוּ כְּקַנִּין הַגּוֹף דָמֵי דָאָפִילָוּ הַז דקנני יחוּרוֹ לְיוֹרְשִׁי רָאשֵׁוֹ הַיְינָוּ מְשׁוּם דָאַחֲרִיךְ שָׁאַנְיָה אֶלָּא לְרַבִּי יוֹחָנָן הוּא דמתרצין הַכִּי תנאי היא כלומר איכא תנאי דפליגי בקנין פִּירּוֹת דָרָאשֵׁוֹ אֵי כְּקַנִּין הַגּוֹף דָמֵי אָוּ לְאָוּ אַנְנָא סְבִירָא לִי כְּמָאָן דָמָאָר כְּקַנִּין הַגּוֹף דָמֵי. **דָתְנִיא כ"ז** - דרבי ס"ל לאו כְּקַנִּין הַגּוֹף דָמֵי וְהַז בְּרִיתָא דקנני יחוּרוֹ לְיוֹרְשִׁי נָוְתָן רַבִּי הִיא וּר"ש ס"ל כְּקַנִּין הַגּוֹף דָמֵי וְהַז דקנני יחוּרוֹ לְיוֹרְשִׁי רָאשֵׁוֹ ר"ש הִיא וְאַנְנָא ס"ל כְּר"ש וְהַיְינָוּ דְפָסִיק ר' יוֹחָנָן כְּר"ש וּמִיהוּ לְר"ל לאו בקנין פִּירּוֹת כְּקַנִּין הַגּוֹף דָמֵי פְּלִיגִי אֶלָּא לְכ"ע לאו כְּקַנִּין הַגּוֹף דָמֵי וּבְהָא פְּלִיגִי רַבִּי סְבִרָא אַח'ריך נמי קנין פִּירּוֹת בְּעַלְמָא הוּא דָאִית לִיהְכָּל וְהַלְּכָדָךְ שְׁנִי מּוֹצִיאָ מִידָּה לְקֻחּוֹת וְהַיכָּא דָמָת שְׁנִי יְחוּרוֹ לְיוֹרְשִׁי נָוְתָן דקנין פִּירּוֹת לאו כְּקַנִּין הַגּוֹף דָמֵי וּרְשָׁבָגָד סְבִרָא בְּעַלְמָא קַנִּין פִּירּוֹת לאו כְּקַנִּין הַגּוֹף דָמֵי וְהַכָּא אַח'ריך שָׁאַנְיָה וְגּוֹף וְפִירּוֹת אֲקַנִּי לְרָאשֵׁוֹ הַלְּכָדָךְ אֵין לשְׁנִי אֶלָּא מָה שְׁשִׁירָ רָאשֵׁוֹ וְהַיכָּא דָמָת שְׁנִי יְחוּרוֹ לְיוֹרְשִׁי רָאשֵׁוֹ וּכְן עַיקָּר דַּהֲשָׁתָא לְאַתְקָשִׁי הַלְּכָתָא אַהֲלָכָתָא דָהָא פְּסִיקָה הַלְּכָתָא כְּרִישָׁ לְkish בְּפָ' הַחֹלָץ דקנין

פירות לאו כקנין הגוף דמי ובהא דאחריך לפלוני קיימה לאו רבנן שמעון דין
לשני אלא מה שישיר ראשון כדפסקין הלכתא لكمן ולא פlige ריש לקיש על
ההוא פסק דפסיק רבי יוחנן لكمן ומדאבי נמי איقا למשמע דהכי קיימת
לאו דבר אבוי איזהו רשע ערוםכו' ולקמן נמי בההיא אתתא דהוה לה
דיקלא בארעה דרב ביבי בר אבוי אזל איזהו אקנינה לבנו קטן רבנן שמעוןכו'
עד אפי' רבנן שמעון לא אמרכו' דמהתם נמי שמעין דהלהכתא רבנן שמעוןכו'
והלכך בעין לפירושי דרבנן שמעון ס"ל קר"ל דקנין פירות לאו כקנין הגוף דמי
והכא היינו טעמא דאחריך שאני ולא תקשי הלכתא אהלהכתא. **ירד הראשון**
ומכר ואכל - אורחא דAMILITA נקט שמכר והוצאה המעות בהוצאה. **השני**
מוחיא מיד הלקוחות - אחר שימוש הראשון דקנין פירות הראשון לאו כקנין
הגוף דמי ואחריך שאני לא אמרינן אליבא דרבי. **אלא מה שישיר ראשון** -
ואם לא שייר כלום לא יטול השני כלום דקנין פירות הראשון כקנין הגוף דמי
לך יוחנן ולריש לkish טעמא משום דאחריך שאני. **אין בראשון אלא אכילת**
פירות בלבד - קס"ד השתה פירות יכול לאכול ולמכור אבל לא הגוף ואם
מכר שני מוחיא מיד הלקוחות. **הא לגופא** - הא קמיהה דקאמיר רבי השני
מוחיא הני מיili היכא דמכר הגוף שאין לו בראשון אלא פירות והז ברייתא
דקאמיר יורד ראשון ומוכר אפיקות קאי. **הא לכתלה** - קאמיר ר"ש אין לו
למכור לכתלה הגוף אלא אכילת הפירות כדי שיתקיים דעתו של נותן דהא
גלי דעתיה דניחאה ליה שישתייר קצר לשני אם יתרצה הרשות לשיפור אחורי
כלום והכי קתני יורד ראשון ומוכר ואוכל מסתמא דברי רבי שהרי אין יכול
למכור כ"א פירות רשב"ג אומר אין לו בראשון לירד ולמכור מסתמא שהרי
הכל מכור ולא נתקיים דעת הנוטן אלא אכילת פירות הוא ذات ליה
לכתלה או למכרן אבל גופא דיעבד אין לכתלה לא והא קמיהה דיעבד
אין לשני אלא מה שישיר ראשון. **איזהו רשע ערום** - גורם לעבור על דברי
הנותן. **ערום** - דאהנו מעשי והרי הוא חוטא ולא לו ומיהו המוכר עצמו
דհיינו ראשון לא מקרי רשע וاع"ג דלכתלה אסור לעשות כן שלא חמיר
איסוריה שהרי השליטו הנוטן בגוף ופירות לעשות בהן כרצונו. **זה המשיא**
עצה - בראשון למכור בנכסים דהא קייל קר"ש דין לשני אלא מה שישיר
ראשון ולא עשה נחת רוחו של מת שאמיר אחיך לפלוני דהוה ניחא ליה אם
ישתייר ומיהו לא אקפיד קפidea גמורה שלא יוכל הרשות למכרן אם ירצה.
ומודה - ר"ש ע"ג דין אין לשני אלא מה שישיר ראשון אם נתנו אותו

ראשון במתנת שכיב מרע כגון דאמיר מהיומ ולאחר מיתה לא אמר כלום והשני מוציא اي נמי כשהיה שכיב מרע נתנה דשתי מתנות הלו שותה כדאמרן לעיל איזהו מתנת בריא שהיא כמתנת שכיב מרע וכו'. **ה"ג בהלכות גדוות ובפירוש רבינו חננאל מ"ט אמר אבי מתנת שכיב מרע אימת הויא לאחר מיתה וכבר קדמו אחריך** - האי שני דקאמר עליה הנוטן אחריך לפולני קדם לזה שנתנו לו הראשון דמשעה שהתחיל האי ראשון לטרוף קנה השני דאחריך עם גמר מיתה משמעו דמשעה דין הראשון צריך לנכסים הלו זיכחו הנוטן לזה השני אחריו מיד אבל האי מקבל מתנה הראשון לא קנה עד לאחר גמר מיתה דסתם אדם הנוטן ממונו לאחר מיתתו אין רוצה להוציאו ממונו מכחו עד שתגמר מיתתו אבל לעיל דעתן סליק נפשיה מהני נכסים שהרי נתנו ראשון חוץ הוא שיזכה השני עם גמר מיתתו של ראשון. **ומי אמר אבי הכהי** - דמתנת שכיב מרע לאחר גמר מיתה. **עם גמר מיתה** - אלמא בהדי הדדי קנו ולאשمواין אתה דחולקין בשווה. **מההיא** - דעתם גמר מיתה. **לא ס"ז** - דמההיא דלאחר מיתה הדר ביה דהא ודאי סתם שכיב מרע הנוטן לאחרים ממון שלו אין בדעתו להוציאו מרשותו עד לאחר גמר מיתתו דאשחן נמי כה"ג גבי אשתו כשהוא מגרש ומתייה לאחרים דלא גמר להוציאה מכחו עד לאחר גמר מיתתו. **תנן הרי זה גיטץ אם מתי** - קלומר אם אמות או יהא גט. **זה גיטץ מחולי זה** - לאחר גמר חולין דהינו לאחר מיתה. **זה גיטץ לאחר מיתה לא אמר כלום** - דלא גמר לגרשה עד לאחר מיתה ואין גט לאחר מיתה ודלא כר' יוסי מוקמינו לה בגיטין בפ' מי שאחז קורדייקוס دائירבי יוסי האמר זמנו של שטר מוכיח עלייו וכמן דאמר לה מהיומ ולآخر מיתה דמי דקתני התם חולצת ולא מתיבמת וגבוי אם מתי נמי דמי כמן דאמר מהיומ אם מתי דקתני התם הרי זה גט מיהו שמעין מינה דלאחר מיתה קmgrש לה וה"ה למתנתו دائיע עם גמר מיתה א"כ הוי גט ומאי קתני לא אמר כלום. **היי בהן עבדים כי** - קלומר ורבן שמעון קאמר דמה שמכר ראשון הכל הוי מכור ואפי' עבדים והוציאם לחירות וקפריך פשיטה דכיוון דאקי גוף לראשון מציע לمعد בית כל מה דברי. **למי עבד איסורא** - דהמשחרר עבדו עובר בעשה דלעלם בהם תעבודו (ויקרא כה). **תכריכי המת אסור בהנאה** - ובפרק נגמר הדין (סנהדרין דף מז) נפקא לנו מקרה. **לשווינחו איסור הנאה לא יהננו ניהליה** - אלא ע"מ ליהנות בהן בני אדם דניהם ליה לאINESS דליהנו אינשי ממוניה ולא ילך לאיבוד. **אתרוג**

זה נטנו לך במתנה - כל ימיך. ואחריך - אחר מיתתו. לפלוני - יצאתו בו וגם לאכלו אם ירצה דהא לא יוכל ואחריו לפלוני. נטלו ראשון ויצא בו - קלומר נטלו יצאתו בו ובירך עליו. באנו למחולקת כו' - דרבנן לא יצא ראשון דהא לית ליה בגויה אלא קניין פירות שהרי אינו יכול למכרו ולא קרינה ביתה לכמ ולר"ש ראשון יצא דהא אי בעי הוה אכילת ליה או מזבון ליה דהא אחריך יוכל מה שישתיר אחריך. עד כאן לא פלייגי - רבינו ור"ש בפירות דראשו דודאי פירות אית ליה אלא בהכי פלייגי דר"ש סבר קניין פירות שיש לו בראשון בקנין הגוף דמי אפי לר"ל דאחריך שאני ורבני סבר לאו בקנין הגוף דמי ואם מכיר את הגוף לא עשה ולא כלום אבל בפירות הכל מודים דעת ליה הליך גבי אתרוג נמי יציאת ידי חובתו ליטלו היינו פירותיו דאפילו רבני יצא.

דף קלז ב

دائמי פיק לא נפיק - ראשון לרבי למי יהבה ניהלה שהרי אין בו פירות אחרות והגוף אינו יכול למוכר ולאכול ולא ניתן בראשון אלאקיימים בו מצות נטילה ולכם קרינן ביה דין לשני כח בו כל זמן שראויה לזה הראשון יצאתו בו דהא אחריך יוכל ולא דמי לאתרוג השותפים שאין יוצא בו כדלקמן דה הם כולחו מיה הוא שותפים בלבד הכא אינו משועבד לשני כלל כלimenti חי הרראשון. **מכרה או שאכלה** - דרבנן צריך לשלם דמי אתרוג לשני ולרבנן שמעון אין לשני אלא מה ששיר רាជון ולאশמווען אתה דכי היכי דפליגי בקרקעות פלייגי באתרוג דרבני יורץ הרראשון ומוכרו יצאתו בו דלפראי יהבה ניהלה והיינו פירותיו ולרבנן שמעון אין לו לכתהלה אלא אכילת פירות דהיינו יצאתו בו ואם מכיר מוכר ומשום בס"א מוכר דאפי' רבוי מודה דلغופו יהבה לראשון דהא ליכא פירות קא משמע לו דליתו ו יצאתו בו היינו פירות שננתן לראשון והגוף נתן לשני. **שכנוע אתרוג** - ירשו מאביהם או לקחו במעות ירושת אביהם בתפוסת הבית כל זמן שלא חלקו ונטלו אחד מן האחים ללא דעתם חברו ויצא בו רואין אם אין האחים מקפידין זה על זה ויכול לאכלו ללא רשותם כגון שיש אתרוגים הרבה בתפוסת הבית או שימצאו הרבה אתרוגים בעיר או שכבר יצאו ואין צרכין לו עוד. **יצא** - ذكرינא ביתה לכם שהרי ככלו שלו ולא שמקצתו שלו דעת"ג דדרשין בשחיתת חולין בפ' ראשית הגז

(דף קלה קל) בגדיכם ערייסותיכם תרומותיכם לרבות טלית של שותפים ועיסת השותפים ותבואה השותפני שחיבין במצוות ובחלה ובתרומה ה"ה נמי אי זהה כתיב הכא פרי עץ הדריכם אפי' של שותפות אבל כיוון דכתיב לכם צרייך שיהא כלו שלו והאי דלא כתיב ולקחת לך היינו למדרש מיניה שתהא לקיחת לכל אחד ואחד כדדרשינו במס' סוכה (דף מא) ובתורת - כהנים ומנהג שלנו שנגנו לברך כל הקהל באטרוג אחד דעתנו מסכמת לחתת כל אחד במתנה את חלקו לחברו כדאמרינו גבי רבנן גמליאל ור' יהושע במסכת סוכה (שם דף מא) וauseג דלא פריש כמוון דפריש דמי דלא גרע ממתנה ע"מ להחזיר דלהכי מיהה דעת כל הקהל שווה שניתן לכל אחד עד שיברך עליו ואח"כ יחזיר והני מיili ביוט ראשון אבל ביוט שני אמרי' מתוך שיוצאה בשאול יוצאה בגזול ומה שכותב בספרים ודוקא אטרוג אבל פריש ורmono לא אריכות פירוש של שוטים הוא ואיינו מן הגمرا כן נראה בעני וכשר. החיזרו יצא - איגלאי מילתא למפרע דהוא מתנה מעיקרה שהרי קיים עתה תנאי שהמתנה הייתה תלולה בתנאי ונתקאים. **ואם לאו** - אלא מכורו אוأكلו לא יצא דיאגלאי מילתא דלא הויא מתנה וauseg דلغבי גיטין קיל' כר"מ דבעי תנאי כפול כדאמר בפרק מי שאחזו (גיטין דף עה) אתקין שמואל בגיטה דשכיב מרעכו' הני מיili לעניין גיטין וקדושים הוא דבעין תנאי כפול לכתבה לרוחאה ד밀תא דילפינו מתנאי בני גד ובני ראובן מיהא לגבי דין ממונות לא בעין תנאי כפול אלא גלווי דעתא בעלמא וכיון דאמר ע"מ שתחזרה לו וauseg דלא כפליה למימר ואם לא תחזרה לא תהא מתנה אפ"ה לא הויא מתנה אא"כ נתקאים התנאי דהא אפילו היכא דלא פירש כלום ואייכא למיתלי באומדן דעתא אזלין בתר אומדן דעתא בפרקין לעיל לגבי דין הרבה כגון הכותב נכסיו לאשתו בבא בתרא (דף קלא) ולקמן בפרק מי שמת בבא בתרא (דף קמה) לגבי שכיב מרע שכטב כל נכסיו לאחרים וגבי מי ששמע שמת בנו וכטב נכסיו לאחרים ואח"כ בא בנו דאמר בפרק מי שמת (לקמן בבא בתרא דף קמו) דלא הויא מתנה. **א Kennyah Nihaliyah כלימי חייו** - דבר ביבי ואחריו יחוור לה ולירושה. **א Kennyah לבנו קטן** - כרבנן שמעון דאמר אין לשני אלא מה שישיר ראשון וauseg דרבנן שמעון לכתבה אסר הני מיili כשאמיר לו נווטן אחריך לפלוני דבעין שישתייר לאותו פלוני אחריו קצר אבל ה"ז איתתא כיון דיהבה היה לגמרי כלימי חייו ולא פירשה לו לחתת אחוריו לאדם אחר אלא עצמו לקורת רוחו של רב ביבי נתכוונה ואפי' ליתנו לכתבה לכל מי שירצה

והאי דאקי לבנו קטן הינו כדי שלא תוכל האשה לחזור ולקנות ממו א"נ לפי שסמק על שלחנו ויאכל רב ביבי הפירות תחת מזונות בנו ונראה בעיני שלא גרס לבנו קטן אלא לבנו גרידא וכן כתוב בפירוש ר"ח ואגב שיטפה דכתוב hei בגמרה בשאר מקומות כתבו נמי אף בכך. **מולאי** - כדאמר בר"ה (דף י"ח ע"ש) הרבה ואבוי מדבית עלי קאותו ועל שם מקומו נקראו בני עלי מולאי כדאמר בראשית הרבה בתחלת פרשה נ"ט ואברהם זקן עטרת תפארת שיבה וגוי ר"מ אזל לממלא ראה אותם שחורי ראש אמר להם שמא משפחת עלי אתם דכתיב בהה וכל מרבית ביתך ימותו אנשים אמרו רבוי התפלל עליינו אמר להם לך וטיפלו לצדקה ואתם זוכין לזכנה כו' וזה אמר בר"ה (שם דף י"ח) אם יתכפר עון בית עלי בזבח ומנחה בזבח ומנחה הוא דין מתכפר אבל מתכפר בתורה ובגמ"ח. **אמריתו מילוי מוליאתא** - דברים כרותים שאין בהם ממש לשון ימל קצירו (איוב י"ח) א"נ כמו מוליא במוליא בחזקת הבטים (לעיל בבא בתרא דף נד) גבושים כלומר דברים בעלי מומין ועל שם מקומים מגדים כדכתיב בתוי אכזיב לאכזיב ועקרון תערker (מיכה א). **אפי' רבן שמעון לא קאמר** - דמה שמכר ראשון הוא מכור אלא שאמר נכסי לך ואחריך לאחר אבל כשאמר ואחריך לעצמי כי לך איתתא שלא אקניתיה לך אלא לימי חייך ורוצחה היא שאחריך יחוור לה אפילו רשב"ג מוזה שלא אקניתה לך אלא פירות ומאי דאקנית לברך לא אני מיידי אלא לפירות כלימי חייך. **אמר רבא אמר רב נחמן שור זה כו'** - נראה בעיני דמקמי הא עובדא דבר ביבי גרס לה דדמייא להזק רבעא אתרוג זה נתון לך במתנה ע"מ שתחזרתו לי שור זה נתון לך במתנה עד זמן פלוני לעשות בו מלאכתך. על מנת שתחזרתו לי - אחר הזמן. **הרי זה מוקדש ומוחזר** - כלומר הרי זה מוקדש שהרי מוחזר הוא ונתקיים התנאי דingleali מילתא דהויא מתנה למפרע ונראה בעיני אדם מת בتوز זמן דפטור משלם שלא היה שואל להתחייב באונסין ואף לא שומר להתחייב בגניבת אבידה אלא מקבל מתנה הוא ולא נתחייב אלא בפשעה. **מאי אהדריה** - ע"מ שתחזרתו לי קאמר ליה שהיא חזרתו לעצמו אבל כיון שהקדישו אין זו כי אם חזרה להקדש. **ה"ג הכותב נכסי לאחר** - ולא גרס כל. **קנה ואפי' עומד וצווה** - אני חוץ במתנה זו וטעמה מפרש لكمיה.

כאן בצווח מעיקרא - מתחילה כמשמעותו לו זה את השטר התחילה צווח הلكץ לא קנה שאינו מזמין לו לאדם בעל כרכחו דחווב הוא לו דכתייב (משליל טו) שונא מותנות יחיה וכדאמרין [בalgo טריפות] (חולין ד' מד) והנותן עצמו לא תחזיר לו שהרי סילק עצמו מהם אלא הפקר הם וכל המחזיק בהן זכה בהן כדאמרין בכריותות בתחילת פרק המביא אשם תלוי (דף כד) אמר ריש לkish הנוטן מתנה לחבריו ואחר הלה אי אפשר כל המחזיק בה זכה בה ואסקין הטעם כריש לkish. **כאן בשתק ולבסוף צווח** - קנה כיון קיבל השטר בשתיקה נתרצה לזכות במתנה ומאחר שזכה אין מועיל כלל להוציאה מרשותו מה שאמר אי אפשר במתנה זו עד שייתנה בלשון מתנה אחרים או שיפקרים. **זכה לו ע"י אחר** - בפניו והוא שתק שימושו את השטר או הקנו בקנין סודר אחרים לצרכו וכשבאו למסור לו השטר התחילה צווח. **באו** לחלוקת - אם קנה אם לאו. **והיו בהן עבדים** - ומתוך כך צווח שאינו רוצה לזמן העבדים דאפי' למ"ד יכול הרוב לומר לעבד עשה ואני זנק אפ"ה לא ניחא ליה לעשות כן. **רבן שני** - מקבל מתנה. **אוכلين בתרומה** - מחמתו השני דודאי קנה וכתיב וכחן כי יקנה נפש קניין כספו הוא יאכל בו (ויקרא כב). **יורשין** - כלומר ראשון או יורשין ולרבן שמעון לא סבירא ליה האי דריש לkish דאמר בכריותות בפרק המביא הנוטן מתנה לחבריו ואמר הלה אי אפשר בה כל המחזיק בה זכה בה דסבירא ליה לרבן שמעון דעתה דהכי יהיב ליה דאי לא בעי מקבל מתנה תהדר ליה והכי מפרש בכריותות ומיהו הלכתא בראש לקיש ובזה פלוגתא נמי הלכתא קרבען דהא קי"ל הלכה כרשב"ג במשנתנו היינו משנה אבל ברייתא לא אלא הלכה קרבען דמשנתינו מתני' משמע אבל hicא דאמר' משנה היינו נמי ברียתא כדאמר' בעלמא (גיטין דף טז) משנת ר' אליעזר בן יעקב קב ונקי ומשו"ה קי"ל כתיה בין משנה בין ברียתא. **הוכיח סופו** - שצוח על השתיקה שבתחלתה שלא נתרצה במתנה אלא להכי שתק דגנאי היא לצוח כל זמן שלא הגיע מתנה לידי. **תנו רבנן שכיב מרעכו'** - להכי נקט שכיב מרע דבידיה איך לאיפלogi בין hicא דאמר' אחריו לפלוני להיכא דלא אמר ממשום דראוי לחלק כל נכסיו בדבר פיו לזה כך ולזה כך אבל בריא רגיל ליתן לכל אחד בפני עצמו והדבר ידוע למי מקנה תחלתה ולמי לבסוף. **שאמר תננו מעתים זוז וכו'** - וכגון דלא שיר אחריהן כלום דבר שיר מידיו שלא חלק להם ע"ג דמית לא קנו אא"ב הקנה להם בקנין סודר כדפסקין לקמן במאי שמת בבא בתרא (דף קנא) מתנת שכיב מרע במקצת

בעי קניין וاع"ג דמית. אם יצא לעליו שט"ח - קודם שקיבלו המעות אי נמי כגון דהני מאותים זו ושלוש מאות זו שדלות ששות כך וכך דמים הلكך אפי' לאחר שבבו גובה בעל חוב מהן מקבל מתנת שכיב מרע כיורש שויה רבנן לקמן במיל שמת ומרקעדי דיתמי משתעדי לבעל חוב. **גובה מOLON** - שהרי לכולם נתכוון ליתן ביחיד אלא שאין אדם יכול להוציא שני דברים כאחד וכגון שלא שתק בינתים דהינו נמלך לקמן במיל שמת הלקך גובה מOLON מן המעת ימעט ומן הרוב ירבה כגון אם בא בעל חוב לטروف תשע דינרין גובה מן המאותים ב' דינר ומן השלח מאות שלש דינר ומן הד' מאות ארבע דינר והא דנקט האי סיירה רבותה הוא דנקט ומשום סייפה דהיכא דאמר אחרי ואחריו דאחרון אחרון נפסד וاع"פ שאוהבו השכיב מרע יותר ליתן לו מתנה מרובה. אין לו - כדי החוב גובה המותר משלפנוי. **פלוני בכורי כראוי לו** - אמרי לקמן דהאי כראוי לו לישנא יתרא הוא ליפוי כח שנtan לו הני מאותים זו בלבד בקורסתו הלקך נוטלן וגם את בקורסתו ואי לא הוה אמר כראוי לו היה נוטלן בקורסתו רצה בקורסתו נוטל רצה מאותים זו נוטל דוידן על העליונה כדאמרי נמי לקמן גבי הייכא דאמר בקורסתו בהזיא. **רצה בכורתו נוטל** - אם היא יותר ממאותים זו וה"ה אם אמר תננו מוגריע מבקורסתו אפי' לרבי יוחנן בן ברוקה כדפקא לנו בפרקינו לעיל מלא יכול לבקר. **רצה מאותים נוטל** - אם בקורסתו פחות ממאותים זו וה"ה אם אמר תננו מוגריע מבקורסתו אפי' לרבי יוחנן בן ברוקה בקורסתו דוידן על העליונה כדפרקינו לקמן ודלאה כראוי לו בחובו קאמער ומשנין רבי עקיבא היא דידייך לישנא יתרא אם לא אמר כראוי לו היה אמרין דבחובו או בקורסתו קאמער דיטול מאותים והא דנקט הכא בקורסתו אתה לאשמיין דוידן על גב דפריש בהזיא בקורסתו אפ"ה יטול כל בקורסתו אם היא יותר ממאותים זו דוידן על העליונה.

דף קלח.ב

ידה על העליונה - וכגון שלא מחלת לו בכך. **לא את הבור** - שבבית. **ולא את הדות** - שבבית אין מכורין בכלל בית דאף על פי שכtab לו עומקא ורומה של בית דתשמשה hon בפני עצמן ולא אהני עומקא ורומה אלא למקני עומקא ורומה כדאמאן בפרק המוכר את הבית דמסתמא לא קני איןיש עומקא ורומה. **נדריך למוכר ליקח לו דרך** - לבورو ולדותו ששיר לעצמו דמוכר בעין יפה מוכר ולא שיר לעצמו דרך. **שאין צריך** - דהא חז' מאלו לא הוה צריך

למיין למעטוי בור וdots דהא מסתמא לא קני להו לוקח אלא לטפוי לו שיוור דרך לבור וdots עצמו נתכוין ומיהו רבנן נמי מוזדו דכל לישנא יתירה לטפויי אתי היכא דaicא מידי לטפויי כי הכא בהז ברזייתא והא דאמנון הא מנין רבבי עקיבא היא לאו דזוקא דהוא הדין לרבען אלא משום דאשכחן ברבי עקיבא בהזיא דדריש לישנא יתירה מוקי לה כר' עקיבא. **העדים כתובין** - מה ששותען זכרון עדות שהיתה בפנינו שאמר פלוני שכיב מרע שפלוני חייב לו מנה ומה ששמענו כתבנו וחתמנו. **אע"פ שאין מכירין** - את הלוה או אם נתחייב לו כלום אם לאו. **לפייך** - שנתנו חכמים רשות לעדים לכתוב מה ששמעו אף על פי שאין יודען אםאמת אם שקר צרכין החתוםים להביא ראייה לגבות מאותו פלוני עדדים הללו מה ששמעו מפי השכיב מרע כתבו והם לא ידעו אם ממש בדבריו אם לאו. **וחכמים אומרים אין כתובין וכו'** - דחישין לבית דין טועין שיראו שכיב העדים וייה סבורים שהעדים לא כתבו צוואת שכיב מרע עד שחקרו תקופה היבש וידעו שדבריואמת כדאמר ריש לקיש בכתבות (דף יט) אין העדים חותמין על השטר אא"כ נעשה בגודל ואמר נמי עדדים החתוםים על השטר נעשה כמו שנחקרה עדותן בב"ד הלך אין כתובין אלא אם כן מכירם שדבריואמת. **אין צריך מו'** - שהרי לא כתבו אלא אם כן הכירו ואיינו צריך להביא ראייה אחרת אלא שטר זה יתקיים בחותמייו. **ואף ר' מאיר** - מן הדין היה לו להזות לדברי חכמים ולומר כתובין משום דאין פנאי לשכיב מרע לתבוע לולה אלא דחיש רבוי מאיר לבית דין טועין שייהו סבורין שהעדים לא כתבו אלא אם כן הכירו ולא יצרכו לירושין להביא ראייה. **הלכתא אין חששין לבית דין טועין** - אלא כתובין **אע"פ שאין מכירין** הרבה נחמן אליבא דרבנן. **ה"ג Mai Shana Madraba** אמר רבא אין חולצין וכו' - ול"ג אמר רבא אמר רב סchorה אמר רב הונא דאינה חולצין וממאניין **אע"פ שאין מכירין** קאמרי בפרק מצות חיליצה אבל רבא דידייה אמר אין חולצין וכו' ואי גרס להו וכי גרס ומאי שנא מדרבא אמר רבא אמר רב סchorה אמר רב הונא חולצין וכו' ורבא דידייה אמר אין חולצין וכו' ואדרבא קאי גمرا ופריך מ"ש האי דפסקין הלכתא אין חששין מדרבא דס"ל חולשין. **אין חולצין אא"כ מכירין** - יבם ויבמה שבאו לפנינו לחלוז ואיןanno יודען שהוא יבמה אין נזקין להם ב"ד לחלוז כdmprshi טעמא לקמן דחישין לב"ד טועין שם TABA LINSA לב"ד אחר ע"י חילצת ב"ד ראשון שחילצו לה بلا הכרה יתירהה ב"ד שני לפי שייה טועין לומר לא חילצו לה בית

דין ראשון אא"כ הכירו שזה יבמה ולא ידעו הלהה זו שחולצין אע"פ שאין מכירין הלהך תקנו דין דאין חולצין אא"כ מכירין וכיה"ג איך למיימר נמי אין ממש אין בית דין נזקקין למיאון עד שיכירו שניהם מהאי טעמא גופה. **לפיכך** - כיון שאין חולצין אלא אם כן מכירין כותבין עדים גט של חיליצה ומיאון להתיירה אע"פ שאין מכירין זהה ודאי ב"ד הכירו כשחלצו ומיאנו הלהך אם כתבו לה עדים ראיינו שחליצה ומיאנה מפלוני אפילו לא כתבו בו ואשתמודיעינהו ניסת בעדות זו. **מאי טעמא** - אין חולצין אלא אם כן מכירין לאו משום דחוושין בבית דין טועין כדפרישית שאם אתה אומר חולצין ולא מכירין יטעו בית דין שני להשיאה ולא בדיקה שייחו סבורין לא חלצו אלא אם כן הכירו שטועין בהלהה זו (וסבירין חולצין אע"פ שאין מכירין) ולעתיל נמי ניחוש לבית דין טועין ולימא אין כותבין הרבה מאיר. **ומשני בי דין באתר בי דין לא דיקי** - כלומר גבי חיליצה ומיאונין לפיכך תקנו אין חולצין אלא אם כן מכירין שאם אתה אומר חולצין אף על פי שאין מכירין הטעם ודאי חישין לב"ד טועין שיטעו ב"ד שני לומר כייפה הכירו ב"ד ראשון כשחלצו ב"ד שני באתר ב"ד ראשון לא דיקי דכיון דחליצה ומיאונין בג' כדתנן בסנהדרין (דף ב) כמו ב"ד במילטה ושפירות עבוד חיליצה ומיאונין. **בי דין באתר עדים דיקי** - כגון הכא גבי צוואת שכיב מרע לא יטעו ב"ד לומר לא כתבו עדים אלא אם כן הכירו אלא ידקדו אחרי העדים אם הכירו בדבר אם לאו והלכתא אין חושין לב"ד טועין כדפסיק רב דימי. **מתני**. **האב תולש ומאכיל** - אהכוטב נכסיו לבנו לאחר מותו קאי דකני ליה גופא מהיים ופירוי לאחר מיתה והלהך מאכיל האב בחיו פירות שתלש לכל מי שירצה אבל מה שהניהם מחובר לקרקע בשעת מיתתו אע"פ שעומד לתלוש הרי הוא של בנו מקבל מתנה ודוקא בנו אבל הכותב נכסיו לאחר אף מה שהניהם מחובר לקרקע בשעת מיתתו הרי הון של יורשים שדעתו של אדם קרובה אצל בנו יותר מאחר והכי מוכח בגמרא. **הרי הוא של יורשים** - ולא מקבל מתנה לבדו. **גמ'**. **ומקשין תלוש אין** - מה שהניהם תלוש הרי הון של יורשים אבל המחבר הרי הוא של מקבל מתנה דכוגפה של קרקע דמי ואקניתה ניהליה לאחר מיתה.

דף קלטא

ה"ג והתניא שמיין את המחוורין לлокח - ובתוספתא כתובות היא שנייה

מכר הבן - ומת האב אם יש בנכדים מוחברים לקרקעות שמיין לו ולעל מיניה כתני הכותב כל נכסיו לבנו צריך שיכתוב מהיומם ולאחר מכן ופירושה הכותב כל נכסיו מהיומם ולאחר מכן לבנו והלך אותו הבן ומכר הנכסים הללו בחיה אביו ולאחר זמן מת האב זכה הלווך במה שמכר לו בגופה של קרקע ואם יש בנכדים פירות מוחברים לא זכה הלווך אלא בגופה של קרקע אבל בפירות ע"ג דמחוברים הם לירושין הון לפיכך שמיין אותו לVOKE ונוטן דמיון לירושין. **ומ שני كانوا בבניהם** - מתני' שכטב לבנו ולא מכרן לאחר בחיה האב דעתו של אדם קרובה אצל בנו כדמותו لكمיה דעתך כן אקני ליה גופא לאחר מיתה עם פירות המוחברים דלייצי בהו איהו גופיה ולא דעתך כן שיזכה בהן הלווך מבנו בחיו אי נמי הבן עצמו לא אקני לVOKE דהוא אחר אלא הגוף ולא הפירות ע"ג דמחוברים. **كانوا אחר** - שמכרן הבן לאחר בחיה האב וה"ה אם כתבו האב לאחר מהיומם ולאחר מיתה שאין לו חלק במחוברים. **מתני' הניח בנים גדולים וקטנים** - בدلא כתב נכסי מייר. **מתפרנסין** - לבוש וכסות. **נוונין** - מזונות ממש ולפי שפרנסת הגודלים מרובין מצרפת הקטנים ומזון הקטנים וטפולן מרובה مثل גודלים לכך הוצרך לומר שהקטנים מעכביין על הגודלים מלחתפרנס והגדלים מעכביין על הקטנים מליזון מתפוזת הבית אלא חולקין בשווה ויתפרנס וייזון כל אחד מחלוקת. **נשו גודלים** - נשים ועשו צרכי חופה מתפוזת הבית לאחר מיתה אביהן קודם חלקה ישאו גם הקטנים כמו כן קודם חלקה. **ואם אמרו קטנים** - לאחר מיתה אביהן הרי אלו נושאים עתה כמו שנשאתם אתם בחיה אבינו. אין שומיעין להם אלא מה שנתן להם אביהם - בחיו נתן והכי מפרש לה בגמ' **הניח בנות** - ולא בנים. **גדלות וקטנותכו'** - הכי מיפרשא כולה כדפרשין גבי בנים. **נשו גודלות** - לאחר מיתה האב ישאו נמי קטנות. זהה חומר בבנות - היכא דבנות ירושת מהיכא דבניים ירושין ואיכא נמי בנות בהדייהו שהבנות נזונות מן הבנים בנכדים מרובין כדתנו בראש פירקון דלקמן הבנים יירושו והבנות נזונות דהכי הוה תנאי כתובה בנן נוקבן דיהוין ליכי מיני איינו מותזנו מנכסיכו'. **ואין נזונות מן הבנות** - הקטנות מן הגודלות דבמוקם שהן ירושת כל הנכסים ליכא תנאי כתובה דמזון בנן נוקבן. גמ' **גודל אחוי** - שנושא ונוטן בנכדים ואיכא הנאה ליתמי כי מיכשי מלבושים נאים כי היכי דlishatmu' milia. **מאי שעבד עבד** - ולא יטלו כנgado ומיהו לכתהלה אין לבזזו בממון אחיו כלכך. **בשרכא** - אדם בטל שאין להם ריווח בדבר. **מאי**

казמר - דמתני' לפי משמעותה קשיא רישא לסייע דעתני רישא נשוא גדולים ישאו קטנים והדר תני אם אמרו קטנים دمشמע לא ישאו קטנים. ועמדת ונישת - והכניסה כל נכסיה לבולה בדרך נושאה. **בעל לוקח הו** - מי שוויוהו רבנן בכספי אשתו בין בחיה בין לאחר מיתה כדין לוקח או כדין יורש ונפקא מינה לכל דין החקיקון בין מקה לירושה כי הנך لكمנו בשמעתין. **ישאו קטנות בעל** - חלקם המגיעים אלמא יורש הו. **ישאו קטנות בעל** - מממון אביהן המונח ועומד עדין בתפוצת הבית נגד אותו ממון שנטלה הגדולה. **ומקשין והתני ר' חייא נשוא גדלות בעל ישאו קטנות בעל** - אלמא מיד הבעל מוציאים מכלל שהכניסה לו כל הממון ואפי' חלק הקטנות ושמע מינה מדמוציאין מידו יורש הו די לוקח הו מלוה על פה הוא ולא טריף ממשעדי ומשמי לעולם לוקח הו מיהו מלוה בשטר היא האי פרנסת הקטנות דשאני פרנסת נשואין דאית ליה קלא וכמלוה בשטר דמייא הלכך טריפה ממשעדי ומוציאין אפי' מיד הלקחות דגרסין בפ' מציאת האשא האחין שישעבדו מוציאין אפי' מיד הלקחות לפרנסת ואין מוציאין למצונות וכל שכן מן היורשין ולעלום אימא לך לוקח הו ולענין לוותה ואכליה ונישאת לא גבנן מבעל. **אמר ליה רב פפא לרבע** - דברי למפשט מדרבי חייא יורש הו. **לאו היינו דשלח רבין כו'** - ומהא איך למפשט שפיר יורש הו. **אלמנתו נזונת** - בתנאי כתובתה שכך כתב לה ואת תהא יתבא בביתי ומיתזנא מנכסי כל ימי מגיר ארמלוטיך. **ニסת הבית** - והכניסה הנכסים לבולה אלמנתו נזונת מנכסיו. **מתה הבית** - וירושה בעל. **אמר רב יהודה כו'** - אמרה כתובתה או שירצו היורשין ליתן לה כתובתה כדארמיין בכתובות. **אי אמרת בשלמא** - בעל בכספי אשתו אפילו בחיה יורש הו משום hei קתני נישאת הבית אלמנתו נזונת מנכסיו דاع"ג דמזון האשא והבנות לא טרפה ממשעדי דהינו ל Kohot מיורשין מיהא גביא. **אלא אי אמרת לוקח הו אמאי נזונת** - והתנו בהנקין (גייטין ד' מה) אין מוציאין למזון האשא והבנות מנכסים משועבדים מפני תקון העולם. **ואה תנן** - בברורות. **שאין חוזרים** - לבעליהם שאין חוזרים אלא ממכר. **הברורה** - חלק בכורת הבכור כدمפרש התרם מתנה קריה רחמנא לתת לו פי שניים.

והירוש את אשתו - מפרש הtems קסביר ירושת הבעל דאוריתית ואילו לocket הוי משעה שנשאת אפילו לאחר מיתה לא נפקא כלל מקה וממכר ותזהדר ביובל. **באושא התקינו** - שגלה סנהדרין לשם כדמפרש בר"ה (ד' לא). **האשה שמכרה נכסים מלוג בחיה בעלה** - שם ימות בעלה יזכה בהן ואם תמות היא ויירשה בעל יפסידו, ונכסים מלוג הון נכסים שנפלו לה מבית אביה או שהכנסה קרקע של נשותו בכתובתה ולא קיבל בעל עליו אחריות ואוכל פירוטהן בחיה כתקנות חכמים תחת פרקונה ולהכי מיקרי מלוג שמולגן ומחסרן בעל שאוכל הפירות כמליגת הראש. **אי אמרת בשלמא לocket שיוהו** - רבנן משעה שנשאה משוו"ה מפיק דלקח ראשון הוא אלא אי אמרת בעל בנכסים אשתו יורש הוי משעת נשואין אמאי מפיק למה תקנו באושא שהבעל מוציא ולא האשה שהיא מורשת אותו מכירה ואין כח בירושין לירש מה שמכר אביהן אלא ודאי מתקנו שהבעל מוציא כך היה עיקר תקנת אשוא שיהא הבעל לocket לנכסים' משעה שנשאה והלך מוציא שהרי קדם מחקו למקחן של לckerות. **אלא אמר רבashi כו'** - לתרץ על כל אלו הדברים שיש מקומות שעשווהו בירוש ויש מקומות שעשווהו כלוקח. **והיכא דטבא ליה כו'** - כdmפרש ואיזל. **גבוי יוובל כו' משום פסידא דידייה** - שלא תהדר ביובל למשפחה אשתו. **גבוי דרבין** - ע"ג דaicא פסידא דידייה חיישי לפסידא דאלמנה שמאחר שקדם תנאי מזונותיה לנשואין לא טוב לנו להפסידה בידים. **דאיכא פסידא דלקחות** - אמאי לא חיישין כי היכי חיישין לפסידא דאלמנה. **דיتبא תומי גברא** - וראוי לירושה כשתנות ואלו הערים להוציאם מידו הלך יפסיד ולענין שאילתא דשאילנא פי' רבינו חנן אל וראה אני את דבריו לוותה ואכלה ועמדה וניסת מסתbara דכירוש הוי משום פסידא דמלואה וכן סוגיא דשמעתא דכל היכא דaicא פסידא כגון פסידא דאלמנה דליקא למימרஇeo דאפסיד אנטשייה שיוהו רבנן בירוש. **הזרן ערך יש נוחלין. מתני'. מי שמת. מרובין** - מפרש בגמרה. **והבנות יזונו** - מזונות ופרנסת נשואין עד דתבגרן או עד דתנסבן לגברים כהדען בכתובות (ד' נב נג). **ישאלו** - יחורו על הפתחים. **בשביל שני זכר הפסדי** - בתמייה ובגמ' מפרש מי אמר אלא לא אפסיד ונזונים יחד. **אמר רבנן גמליאל כו'** - והכי הלכתא כדמון אמר בפ' בתרא דכתובות כל מקום שאמר ר"ג רואה אני את דברי אדמון הלכה כמהותו. **גמ': כדי שיזונו** - פרנסה ומזונות. **אלו ואלו** - בנים ובנות. **כוי אמריתא** - אחר פטירתו של רב ובאתי ללמידה קمية

דשモאל. עד שיבגרו - שכך התנה להן אביהן עד דתבגרן או תנסבן כדאמר בכתבות ואינך מועטין ויזונו הבנות עד שיבגרו והמודר לבנים כdmפרש ואזיל.

דף קמ.א

شكلו להן בנות לכלחו - בתמיה דכיוון דקרית להו מועטין א"כ לא יטלו בהן כלום הבנים דהא תנא במתני' גבי נכסים מועטים הבנים ישאלו על הפתחים. והשאר לבנים - והאי דקתוני ישאלו על הפתחים היינו משחוץיאו אותו השאר בהוצאה מזונות מכאן ואילך הבנות יזנו עד שיבגרו והבנים ישאלו על הפתחים. **פשיתא מרוביין ונתמעטו** - בשעת מיתה היו מרוביין ועכשו הוקירו מזונות או נתקלקו הנכסים וחסרו ואין בהן כדי מזון ALSO ALSO עד שיבגרו. **כבר זמו בהן יורשין** - בשעת מיתה אביהן וקרינה בהו נכסים מרוביים ויקחו הבנות חלקו המגיעם כפי שומה של שעת מיתה אביהן והבנים יירשו חלקם שהיה מגיעם באותו שעה וכל מה שחסרו הנכסים חסרו לבנות ולבנים לכל אחד כפי חלקו הרואוי לו. **ונתרבו** - שהוזלו מזונות. מהו - מי מטי רוחה לבנים ויטלו מותר נכסים העודף מכדי מזונות בנות עד שיבגרו. **יתומים שקדמו** - קודם שהעמידו בנות בדין ומכוון אפילו בנכסים מועטים מה שמכרו מכורו דין מוציאין למזון האשה והבנות מנכסים משועבדים וכ"ש בנכסים מרוביין כדאמר בכתבות האחים שעבדו מוציאין לפרנסה ואין מוציאין למזונות ש"מ כיון שם מכורו מכירתן מכירה יש להן תפיסת יד בנכסים ואם נתרבו יש להן חלק בהן וזכותם בהן עומדת. **אלמנתו מהו שתמעט בנכסים** - מי שמת והניש בנים ובנות והניש נמי אלמנתו וצריכה נמי מזונות כל ימי מיגר ארמלותה ואין כאן נכסים אלא כדי מזון הבנים והבנות עד שיבגרו מי אמרין כיון דאית לה מזוני ממעטא ולא מיקרו נכסים מרוביין וምפרישין מהנכסים מזון האשה והבנות עד שיבגרו והמודר לבנים דהא מועטין נינחו ולאחר שיוציאו המודר ישאלו על הפתחים או דלמא כיון דאיilo מינסבא לבעל לית לה מזוני לא ממעטא וכמן דליתא דמי ומוציאין מן הנכסים לבנות כדי מזון עד שיבגרו וכל השאר יירשו הבנים דין נכסים מרוביין דהא אלמנה לא ממעטא להו וקרינן בהו הבנים יירשו והבנות יזנו ומחלוקת הבנות לא תזון האלמנה עמם והיינו דאייכא בין ממעטא לא ממעטא דאי ממעטא הבנים ישאלו והאלמנה תזון ואי לא ממעטא יזנו יחד האלמנה והבנות אבל

הבנות אין להן להפסיק בנסיבותם כלל בין ממעטא בין לא ממעטא דהא בין נכסים מרובין בין נכסים מועטין תנן הבנות יזונו اي נמי היכא דלא ממעטא מיקרו נכסים מרובין ואף על פי שנטעכבה היום או למחר מלינשא הרי הוא כמרובין ונתמעטו אמרין כבר זכו בהן יורשין ויזונו שלשתן יחד בנים ובנות ואלמנה כן נראה שיטה זו בעני. **בת אשתו** - מי שקיבל עליו בשעת נשואין לzon בת אשתו מאיש אחר חמץ שנים ומאת ומוטל על היורשין לזונה. **כיוון דאף על גב דמיינסבא איתת לה מזוני** - עד חמץ שנים מן היורשין שהרי חוב הוא שנחביב לה אביהן ממעטא ויזונו היא והבנות והבניים ישאלו. **לא ממעטא** - ומיקרו מרובין בשעת מיתה ונתמעטו אחרי כן וכבר זכו יורשין והבנות יזונו עד בגר ואותה הבת תzon עמהן. **בעל חוב מהו שימעת** - אם אין נכסים אלא כדי החוב ומזון הבנות מי אמרין דמעט והבנות יזונו והבניים ישאלו על הפתחים או לא ממעט ויזונו בנים ובנות עד שעת טריפת בעל חוב וכשיטרוף אם יש מותר יזונו בנות עד בגר ואם לאו יפסידו.

דף קמ.ב

בת אשתו מהו - את"ל בעל חוב ממעט ה"מ דاع"ג דאיilo מיתת אית ליה אבל בת אשתו דל"ל אי מיתתא מי ממעטא. **אלמנתו ובת** - ואין כאן אלא מזון אחת מהן ושתייהן תובעות מזונות בתנאי כתובה הלך כיוון דתרוייהו בתקננתא דרבנן אכלי איזו תקוזם. **תפשות מיהא חדא** - אלמנתו ובת. **מאי קאמר** - Mai Ypo כי יש לזכור במעותה במקום אחר יותר מנקהה דקאמר בשビル שאני זכר וזכותי גдол הפסדתי. **מן דעסיקכו'** - כלומר מי שיש לו שני בנים אחד עוסק בתורה ואחד אינו עוסק וכי אבד זכותו בירושתו בשビル שאינו עוסק. **ויפה חי בנכסים מרובין** - שאני יורש הכל אפילו מאות מנה ואין לנקהה כי אם מזונות. **מתני**. **וטומטום** - אטום אינו ניכר בו לא זכורות ולא נקבות וספק זכר ספק נקהה הוא ואייכא למ"ד נמי ספק בריה הוא ודוחין אותו ואין לו לא זכר ולא נקהה. **הזכרים דוחין אותו** - לייזון ולא לירש דאמרי ליה אייתי ראה דזכיר את ותירש עמו לך אצל נקבות ומיהו אייכא למ"ד בגמרה דאפילו נקבות לא שkil דאיינו לא זכר ולא נקהה והאי - דנקט לישנא זכרים דוחין היינו משום דברי למשקל בזכרים להיות ידו על העליונה ואניחו דחו ליה מיניהם לומר לך אצל נקבות ע"פ שוגם הנה ידוחהו. **האומר אם ילדהכו'** - מחלוקת נכסיו היה ומצוה לקיים דברי המת א"נ ברא

וזיהה לו ע"י אחר וاع"ג דאמר רב הונא המזקה לעובר לא קנה הא פרכינן לה ממתני' בגמרה ולא מתרץ ליה. **האומר ילדה אשתי זכר ייטול מנה** - אותו הזכר לכשiolך ואירוע המעשה שלידה זכר נוטל כדקאמר אביו. **נקבה מעתים** - ובגמ' פריך למימרא דברתא עדיפה ליה מברא. **ה"ג אם זכר מנה אם נקבה מעתים וילדה זכר ונקבה זכר נוטל מנה נקבה נוטلت מעתים** - יש מפרשין שלידה שנייה ביחד הזכר והנקבה ייטול הזכר מנה והנקבה תטול מעתים כדקאמר האב אם זכר מנה אם נקבה מעתים ולאו מלטה היא שהרי לא אמר האב אם ילדה זכר ונקבה ולא אסיק אדעתיה בלידת תואמים אלא וכי קאמר אם זכר מנה אם נקבה מעתים דמשמע אם זכר לבודו בלבד נקבה או נקבה בלבד זכר וכיון דהכי הוא לא יטול כלום הבן והבת אם נולדו תואמים כダメרין בגמרה והוא זכר ונקבה לא קאמר שמא לא היה חוץ בלידת תואמים א"נ אין ליתת תואמים בכלל אם זכר אם נקבה דמשמע אם זכר לבודו אם נקבה לבודה אלא ה"פ האומר אם ילדה אשתי יטול אותו העובר מנה אם נקבה ילדה אשתי תטול מעתים וילדה זכר ונקבה כלומר זכר או נקבה כדקאמר האב זכר נוטל מנה אם יולד זכר נקבה נוטلت מעתים אם יהיה העובר נקבה ולאשਮועין אתה שאלו לא פירש אלא אחד מהם כדקמני רישא או זכר בלבד נקבה או נקבה בלבד זכר וילדה אשתו מה שלא אמר לא יטול העובר כלום אלא השטא שגילה דעתו על ליתת זכר ועל ליתת נקבה כל מה שתلد האשה יטול בין זכר לבין נקבה ומיהו אם ילדה זכר ונקבה תואמים לא יטלו כלום כדמות בגמרא וכדפרישית לעיל כן נראה בעני ועיקר. **ילדה טומטום אינו נוטל** - דבריה בפני עצמה חשיב היה לא זכר ולא נקבה כדמפרש בגמרה. **ה"ז יטול** - הטומטום. **ואם אין שם יורש אלא הוא** - אותו הטומטום. **יורש את הכל** - ואף על גב דבריה הוא ה"מ hicca דaicca בניהם ובנות ודוחין אותו בניהם אצל בנות והבנות אצל בניים ואין לו לא בן ולא בת כדאמר אבי בגמרה משום דבריה הוא אבל hicca דlicca יורש אלא הוא לא נפיק מכלל בן אין לו עיין עליו אם אין לו בת עיין עליה א"נ משום דקמני ביה הקרוב אליו משפחתו יורש אותה. **גמ'**. **ושקל כבת** - בתמיה דקמני דוחין אותו אצל נקבות ומשמע דשקל מזונות בת נקבה. **והא קטני סייפה** - גבי האומר אם ילדה אשתי כו' ילדה טומטום אינו נוטל לא בן ולא בת דבריה הוא ואינו לא זכר ולא נקבה וה"ה לעניין יורשה. **אמר אבי דוחין אותו** - אצל נקבות ואין לו עם נקבות גם הן ידחוו אצל זכרים. **רבא אמר דוחין**

אותו ויש לו - ממה נפשך דספק זכר ספק נקבה הוא ויטול כפחות שבהן דלא ברייה הוא וסיפה דקתני נכסין מועטין נקבות דוחין אותו אצל זקרים על כרחין דוחין אותו ואין לו קאמר וסיפה דמקשת לי מינה דחשיב ליה ברייה אתאן לרשב"ג דתנן במסכת תמורה בפרק כיצד מערימין כיצד מערימין על הבכור מבכורת שהיתה מעוברת אומר מה שבਮעה של זו אם זכר עולה אם נקבה שלמים ילדה שני זקרים אחד מהם יקרב עולה והשני ימכר לחיבי עולה ודמייהן חולין ילדה שתי נקבות אחת מהן תקרב שלמים והשנייה תמכר לחיבי שלמים ודמייהן חולין ילדה טומטום ואנדרוגינוס רבן שמעון בן גמליאל אומר אין קדושה חלה עליהם דבריה הוא דאיינו לא זכר ולא נקבה והלכך לא יכול עליהם קדושת שלמים ועולה בمعنى אמן ולא קדושת בכור בפרט רחם דלא קריינה ביה הזכר תקדים ומתניתין נמי דקתני ילדה טומטום איינו נוטל לרשב"ג הוא דחשיב ליה ברייה. **מייתי בי טומטום יורש לבן וניזון כבת** - מי שמת והניח נכסים. **יורש לבן וכו'** - כدمפרש ואזיל. **בשלמא לרבא** - דחשיב ליה ספק hei פירושה בזמן שהנכסים מועטין יורש לבן כאחד מן הבנים שלא יכול כיוון דספק הוא לא עדיף מבנים דשוואין על הפתחים שהנקבות דוחות אותו אצל הזכרים ואין לו דברי ליה אייתי ראה דנקבה את וشكול כמוני. **וניזון כבת בנכסים מרובין** - ממה נפשך שהזכרים דוחין אותו אצל הנקבות ויש לו מזונות ממה נפשך הרבה.

דף קמא.א

אלא לאביי - דברי איינו נוטל כלום לא עם בניים ולא עם בנות Mai נזון כבת. **וליטעמיך Mai יורש לבן** - דקתני רישא ולהלא על כרחך יורש לבן ואין לו מבעי ליה לפירוש סיפה נמי לא שנה. **למימרא דבת עדיפה ליה מברא** - דיהיב לה לנקה מעתים זו זהינו שני מנין. **שנאמר** - ובן אין לו והעברתם את נחלתו לבתו. **לעניין נחלה בן עדיף ליה** - דיקרא שם המת על נחלתו אבל הבת מסבנת נחלה ממטה אחר. **בתו עדיפה** - שאינה יכולה לחזר אחר מזונותיה כזכר. **ושמואל אמר** - מתני' מבכורת דבת עדיפה ליה כdmפרש טעמא لكمנו ואזיל. **דמרביא** - מגדרת. **א"ר חסדא לדידי בנתן עדיפן לי** - איתך דמפרשי לדבר חסדא מבכורת כמשמעותה אך הלשון מדקאמר לדידי אין מוכיח כך ונראה בעיני שלא נתקיימו לו בניים כי אם בנות לכך מתואה היה לבנות ולא נתישב לי יפה דעתו של רב חסדא. **והא מנין ר' יהודה היא** -

מתניתין ר' יהודה שרף בהרוחה דבת כדמפרש לקמיה דלא ליתזלו. ה"ג **דתניה מצוה לzon את הבנות קו'** - ברייתה היא בכתבאות בפרק נערה שנטפתתה מצוה לzon משום וمبשרך לא תתעלם ומיהו חובה הוא דליך כדתנן הtems אינו חייב במצוות בטו ואין מחייב אותו לzon בניו ובנותיו כדאמרינן הtems דאמרינן ליה יארוד ילדה ואבני מתא שדייא. **דעסקי באורייתא** - ולא ליתזלו פירוש הוא ואינו מן הברייתא. **זכר נוטל ששה דינר** - של זהב דהינו מנה וחצי לפי שהמנה כ"ה סלעים שהן מאה זוז דינרי כסף ודינר זהב נמכר בכ"ה דינר כסף כדתנן בבבא קמא בפרק טור שנח ד' וה' (דף לו) במשנה נמצא הששה דינר מאה וחמשים זוז שהן מנה וחצי. **נוטלת שני דינר** - של זהב דהינו חצי מנה. **במסרט** - שסירס תנאי זה למפרע מזהה התנה על לידת תאומים אם יצא הזכר תילה ואח"כ הנקבה יטול הזכר מעתים והנקבה לא תטול כלום וחרז וסירס תנאו להתנות על לידת מפרע אם נקבה תילה מנה ואחר כך זכר מנה. **זכר נוטל מנה ממה נפשך** - אפיי נולד אחרון. **המוTEL בטפק** - אם זכר נולד תילה יטלו כו' ואם נקבה תילה תטלנו הליך חולקין נמצא הזכר נוטל ששה דינר זהב. **היכי משכחת לה** - דמדקתי אין לו אלא מנה משמע דסלקה דעתך אמיינא דאף על גב דאמריטלו שני מנין אפילו היכי אין לו אלא מנה והיכי משכחת לה דאייכא למימר היכי. **ambilani** - לא התנה לתת לזכר ולנקבה כלום אלא לublisher כדמפרש ואזיל.

דף קמא ב

ה"ג המבשרני بما נפטר רחמה של אשתי אם ילדה זכר יטול מנה ילדה זכר נוטל מנה ואם נקבה מנה ילדה נקבה נוטל מנה ילדה זכר ונקבה אין לו אלא מנה והוא זכר ונקבה לא קאמר דאמר נמי זכר ונקבה יטול מנה ולא למעוטי Mai l'meouti Nefel - והיכי פירושו המבשרני מה תלד אשתי אם יבשרני שילדת זכר יטול המبشر מנה לפיכך אם ילדה זכר יטול המبشر מנה כדאמר האב אבל על בשורת הבת לא יטול כלום זהה לא קאמר ואם כה אמר אם נקבה מנה כלומר אם יבשרני שילדת אשתי נקבה יטול מנה וairo' מעשה שילדת נקבה נוטל המبشر מנה אבל על בשורת זכר לא יטול כלום זהה לא קאמר אב מידי ונראה בעיני דגרסינן בה היכי אם זכר מנה אם נקבה מנה ילדה זכר נוטל מנה ילדה נקבה נוטל מנה והשתא אתי שפיר ה' דפרכינן

לבסוף אלא למשמעות מי לפि שכל עניין בשורת לידת פירש בין לידית זכר לבין לידית נקבה בין לידית תואומים ואם אירע מעשה שלידה זכר ונקבה תואומים אין לו למבשר אלא מנה ופרקינו והוא זכר ונקבה לא אתני אב ועל לידית תואומים לא אסיק האב אדעתיה ולא אמר שיטול המבשר כלום אלא על זכר לבדו או נקבה לבדה ומושני דבר נמי אם יברני זכר ונקבה בלבד ותנא כי רוכלא לא חשיב ואזיל. **ואלא למשמעות מי** - כיון דבעל בשורות יטול המבשר מנה לא (פירש) (מסורת הש"ס: [יריש]) לא זכר ולא נקבה ולא תואומים (הוה) (מסורת הש"ס: [והוה]) ליה למימר המבשרני במה נפטר רחמה של אשתי יטול מנה. **למשמעות נפל** - מה שפירש האב אם זכר אם נקבה למשמעות אם יבר הfila אשתחך שלא יטול כלום דעתם זכר ונקבה היינו בר קיימת ולא מת. **וחמזהה לעובר** - על ידי אחר לא קנה עד שיוולד ואפילהו היכא דבר קיימת נכסי להא עובר כשיולד דבר קמן אף לכשתلد לא קנה. **איתיביה ר"ג לרבות הונא** - ממתני דתנן האומר אם לידת אשתי כו' דהינו מזכה לעובר. אני יודע מי שנאה - לא מצינו לא יחיד ולא רבים. **ולימא ליה ר"מ היאadam מקנה דבר שלא בא לעולם** - וממאי קאמר רב הונא אני יודע מי שנאה הא איה גופיה ס"ל כר"מ כדאמר ביבמות בפרק האשה שהליך בעלה למדה"י (דף צג) דאמר ר"ג בר יצחק רב הונא הרבה ורבנן בר' יעקב ור' ינאי בר' חייא ור' חייא ברבי ורבי בר' מ ר' מ בר' א בן יעקב ור' א בן יעקב בר' ע דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ומפרש התם רב הונא דאיתמר המוכר פירות דקל לחבירו אמר רב הונא עד שלא באו לעולם יכול לחזור בו ור"ג אמר אף משבאו לעולם יכול לחזור בו כו' רבבי מאיר דתנן האומר לאשה הרוי את מקודשת לי לאחר שאתגיר לאחר שתתגיר כי אינה מקודשת רבבי מאיר אומר מקודשת ומתניתין נמי קס"ד דה"ה גבי עובר דמי היכיadam מקנה דבר שלא בא לעולם הנ"ז מקנה לעובר שלא בא לעולם. **אימור דשמעת ליה לר"מ בדבר שישנו בעולם** - בשעת קניין אלא שעדיין לא הגיע זמןן לנקות כדקנני הרוי את מקודשת לאחר שאתגיר לאחר שתתגיר כי האשה הנקנית לו הרוי היא בעולם אלא שעדיין לא נתגירה ולא הגיע זמנה לנקות אבל עובר איינו בעולם ולא קני מידיו ולהכי אני יודע מי שנאה. **ולימא ליה ר' יוסי היא** - ואני דאמינא כרבנן וממאי קאמר אני יודע מי שנאה. **ר' יוסי היא** דאמר עובר קנה - חלק בעבדי אביו. **דתנן** - בפרק אלמנה ביבמות בת ישראל שנישאת לכהן ומת והניחה מעוברת לא יאכלו עבדיה בתרומה מפני חלקו

של עובר כדמפרש התם דעובר בمعنى זרה זר הוא שהעובר פסול ואינו מאכיל דברי ר' יוסי כלומר שהעובר שנטענברה ישראלית מכחן בעלה שמת פסול את העבד מלאכול בתרומה מפני חלקו דעובר בمعنى זרה זר הוא ולא קירינא ביה וילד ביתו הם יאכלו בחומו דאיינו ילידו של כהן לקרות כהן עד שייצא לאoir העולם ואינו מאכיל את אמו ישראלית שעיברתו מכחן דקי"ל התם שאוכלת בתרומה בשבייל בנה כהן כאילו בעלה כהן חי כדכתיב וילד ביתו הם יאכלו בחומו אבל עובר לא דס"ל לרבי יוסי עובר בمعنى זרה זר הוא כדמפרש התם שמעינו מיהא דעובר יש לו חלק בمعنى אמו בעבדי אביו שמת מדפסיל فهو באכילת תרומה אלמא מזכה לעובר קנה הוואיל ויורש ממילא בנכסי אביו. ומשני ירושה הבאה מאיליה אני - ויש לה כח לתפוס אבל להקנות לו אדם לא קנה. **דתנו** - ביש נוחלין רבוי יוחנן בן ברוקה אומר אם אמר איש פלוני יירשني על מי שרائي לירושו במקצת כגון בן בין הבנים וקס"ד דבעובר בין הבנים קאמר דהיאנו ראוי לירושו לשווילך דבריו קיימים אלמא המוריש לעובר קנה דהיאנו מזכה לעוברו ולעליל נמי במצוה לעובר שלו מיيري שהוא ראוי לירושו. **במי שישנו בעולם** - כגון בן בין הבנים אבל עובר בין הבנים לא. **ושבירא ליה כרבוי יוסי** - דעובר ירוש ואיכא למימר دائירתי רבוי יוחנן בעובר בין הבנים דהיאנו ראוי לירושו במקצת כרבוי יוסי דעובר ירוש. **מי יימר דס"ל** - לרבוי יוחנן בן ברוקה כרבוי יוסי והלכך לא נודע מי שנאה. **ולימא ליה** - דמתני איiri במברני כי המברש ישנו בעולם ונוקי למתרני שהմברש יטול מנה ולא העובר דהמצוה לעובר לא קנה. **מאי עבידתיה** - דlbraceר לירש כלום. **ולימא ליה בשילדה** - כשהאמר האב אם ילדה זכר תננו לו מנה כבר נולד בשעת אמרה הלכך יטול מנה דלא איiri במצוה לעובר.

דף קמב.א

ולימא - רב הונא מתני' דאמר אם תלד אשתי זכר תננו ליה מנה לשטלד שלא זכי ליה כלום עד שיוולד ואין זה מזכה לעובר דאמרין לעיל שלא קנה ומ שני רב הונא דאמר אני יודע מי שנאה ולא אוקמה לשטלד לטעםיה דאמר רב הונא אף המזכה לעובר בכח"ג דאמר לשטלד כלומר נכסי להאי דמייעברא לשווילך לא קנה דכיון דבשעת הקנהה עובר הוא ואינו יכול לזכות לא יקנה לשווילך ע"י אמרה דאמר לשטלד. **לשטלד קנה** - ע"ג דפליג ר"ג בהמודר פירות דקל לחבירו דאמר אף משבאו לעולם יכול לחזור בו דאין

אדם מקנה דבר שלא בא לעולם הכא גבי עובר מודע דחשיב ליה כישנו בעולם וגם הנכסים שנוטן לו הרוי הן בעולם אלא שצורך לתקן לשונו ולומר נכסי להאי עובר - לכשתלך דאו ראיו לקנות למגורי. ובזבוזו - החזיקו כל איש ואיש מה שמצא בזבוזו איש לו. **חייב להחזיר** - כיון דاشתו מעוברת עובר יורש הוי אלמא המוצה לעובר קנה. או **שהפילה אשתו** - וחזרו ישראל והחזקוקו בנכסיו. **החזק בשנייה** - אחר שמית הבן או העובר קנה דהשתא ליכא עוד שום יורש. **בראשונה לא קנה** - דאיגלאי מילתא שהיה לו בן או עובר ואע"ג דסוף סוף מת העובר בבטן ולא יצא לאוויר העולם כיורש גמור חשיב ליה ומרע לחזקת מחזקיי ראשונה אלמא עובר יורש כרב ששת. **ורבא אמר** - **עלולם אימא לך לא שני המוצה לעובר לא שנא ירושה הבאה מאיליה לא קנה כלל ושאני התם גבי המחזק בראשונה האי דלא קנה לאו משום עובר הוא דהא אין עובר יורש אלא מעיקרא כשהחזקוקו רפואי מרפיין בידיו כשמית הגר ובזבוזו נכסי וחזקוקו לא נתכוונו להחזק למגרי דהא מספקא להו אם יש לו יורשין אם לאו כמו שהוכיחה סופו על תחולתו ששמעו לבסוף שהיה לו בן או אשתו מעוברת ושם לא תפיל ולכך לא הויא חזקתו חזקה אא"כ חזרו וחזקוקו אחר מיתת הבן והעובר ועלולם אימא לך עובר אינו יורש וגס המוצה לו לא קנה. **מאי ביןיהם** - בין לאבי בין לרבע חזקה ראשונה לאו כלום היא מה לי משום דעתך יורש לאבי מה לי משום דרפואי מרפיא לרבע Mai נפקא לנו מינה. **איכא ביןיהם ששמעו בו שמית ולא מת ואח"כ מת** - **לשונות רבים שמעתי ולא ישרו בעניי אמנים כן צרך לפреш איכא ביןיהם בין אבי לרבע בכח"ג גר שמית ובזבוזו ישראל נכסי וחזקוקו ואח"כ שמעו אשתו מעוברת ושמעו אחרי כן שמית העובר ועדין היו מוחזקין א"נ שהחזקוקו אחר שמעו בו שמית ולא היה מת כשמעו אלא אח"כ מת לאבי דאמר עובר יורש משום דהוא ירושה הבאה מאיליה המחזקקים ראשונה קודם מיתת עובר לא החזיקו אלא מהחזקקיי אחר מיתתו ולרבא דתלי טעמא ברפואי המחזקקים ראשונה שמעו בו שמית הויא חזקתו חזקה ואע"פ שנודע לבסוף שעדיין לא מת מ"מ לא מרפיא בידיהם כיון שמעו בו שמית והעובר לא יצא לאוויר העולם ולא זכה לירש דרבא אינו יורש עד שיצא לאוויר והחזקק בשניה אחר מיתת העובר לא הויא חזקתו חזקה כן נראה בעניי ועיקר. **לשון קצרה** - **איכא ביןיהם שמעו בו שמית העובר ואח"כ החזיקו והוא לא מת אלא אח"כ מת ובאו אחרים להחזק לרבע חזקתו ראשונה לא מרפיא שהרי שמעו שמית******

ונתכוונו להחזיק לגמרי וקנו סוף העובר לא יצא לאוויר העולם ולא יירש מידיו ולאביו אחרים קנו. **ת"ש** - דתנן במס' נדה בפ' יוצאה דופן (דף מד) תינוק בן يوم אחד מטמא בגיןם כו' עד נוחל ומנהיל ופרקין בגמרא נוחל ממש מאביו מנהיל למאן לאחין מן האב אחין אי בעו מיניה לירתו אי בעו מאביהם לירתו ומאי נפקא לנו מיניה בהאי תינוק אפי' כי לא בא לעולם הייתה ירושה נופלת לפני אלו האחים. **ומשנינו אמר רב ששת נוחל בנכסי האם להנחיל לאחין מן האב** - דמייניה קא ירתוי כגו רחל שילדתה את יוסף ומתה רחל ביום שנולד יוסף וירש את אמו שהרי בן يوم אחד נוחל ואח"כ מת ומנהיל לרובן ושמעוון בני יעקב שהן אחיו מאביו דמייניה דיוסף ירתוי ולא מרחל שהרי אינה אמת הכי איתא במסכת נדה והכא הכי הוא דפרקין תא שמע תינוק בן يوم אחד נוחל ומנהיל בן يوم אחד אין עובר לא אלמא עובר אינו יורש ירושה דמAMILA וכל שכן דהמזכה לעובר לא קנה וקשה לרבות ששת נוחל ומשנין א"ר ששת נוחל כו' והאי שינויא במסכת נדה איתיה משום קושיא אחראיתני כדפרישית לעיל ונראה בעיני דהכי גרשין האמר רב ששת נוחל בנכסי האם כו' הלכך כיון דזהו יומה דאתILD מטה אמו משום הכי דיקיון דוקא בן يوم אחד שנולד ויצא לאוויר העולם ואח"כ מטה אמו ואח"כ מת הוא והוריש לאחיו מן האב אבל עובר לא אינו יכול לירש אמו בעודו בבטנה

דף קמב.ב

להנחיל ממונו לאחיו מן האב ולא בהדייא תנן לה אלא מדויקי' דהך דתנן لكمן בבא בתרא (דף קנה) נפל הבית עליו ועל אמו כו' دمشע דאם מטה קודם אמו אין יורשי הבן יורשין ממונו האם וביש נוחלין נמי דיקיון לה ממתי' דהאהשה את בנה והאהשה את בעלה מה האשה את בעלה אין הבעל יורש את אשתו בקשר אף האשה את בנה אין הבן יורש את אמו בקשר להנחיל לאחיו מן האב אבל אילו מטה אם תחלה ואחר כך מטה עובר היה מנהיל לאחין מן האב דלעולם אימא לך' שעובר יורש. **ופרכט** - העובר אחר יציאת נפשה. **ומשנין מידוי דהוה אונב הלטאה** - שפירכשת אחר שחתוכה מן הלטאה ואין בה חיות. **מר בריה דבר יוסף משמיה זרבא אמר** - לעולם אימא לך' זמניון דהיא מייתה בראש ואחר כך עובר ומנהיל העובר לאחין מן האב שעובר יורש הוא וاع"ג דתירץ רבא לעיל שאני התם דמעיקרא רפואי מרפפייה

בידיו והאתה למייר דעובר אינו יורש שיטת גمرا הוא זה אziel הכה וכא
מדחי ליה וא Ziel הכה וכא מדחי ליה ולעולם הך משנה דבר יום אחד נוחל
וمنחיל לאו למעוטי עובר מдин ירושה אלא למעוטי איןנו ממעט בחלוקת
בכורה וכדמפרש וא Ziel שבא לומר דבר יום אחד ממעט בחלוקת בכורה כגון
יעקב שמת והניח שני בניהם ראובן ושמעון והניח שנים עשר מנה ראוי הבכור
לייטול פי שנים כאחד מן אחיו ויטול ראובן שמנה מנים ושמעון ארבעה מנים
נולד לוי בחיה יעקב ומת יעקב בו ביום אחרי לידת לוי נמצא נוטל ראובן שש
ושמעון שלשה ולוי שלשה ומת לוי בו ביום אחרי מיתת אביו דהוה ליה בן
יום אחד ומנחיל לאחיו שלשה מנים הראיין לו ובאו לא יטול ראובן חלק
בכורה נגד שמעון שהרי מכח אחיו לוי הוא יורש נמצא ראובן נוטל שבעה
מנין וחצי ושמעון ד' מנין וחצי נמצא שמעתו לידי ראובן חצי מנה
מחלק בכורתו ודוקא בן יום אחד אבל אם היה לוי עבר כשמת אביו יעקב
ואח"כ נולד לוי אינו ממעט בחלוקת בכורה אלא בחלוקת פשיות כיצד מות אביו
נותל ראובן מן השניים עשר מנים ארבעה מנים בחלוקת בכורה כאלו אין
העובר בעולם שהרי לא הניח יעקב בניהם יהודים אלא ראובן ושמעון ושמעה
מנים הנותרים יחלקו בין שלשתן ראובן ושמעון ולוי כל אחד יטול שלוש מנים
חסר שלישי וגם אם יחוור וימوت לוי יטול אחיו בחלוקת נמצא ראובן נוטל
ארבעה מנים של חלק בכורה ושלשה מנים חסר שלישי חלק פשיטותו
ומחצית של חלק לוי דהינו מנה ושליש סך הכל ח' מנין ואם היו עשרה אחין
יחלקו חלק לוי לעשרה חלקים וחלק בכורה לא יוזז מקומותיו. וילדו לוי בעין
- כשהולדו לאב בהיו אמר רחמנא לנתן לו פי שנים חלק בכורה על אחיו
שכם אחד אבל העובר הנולד לאחר מיתתו של אב לא קריין בה וילדו לוי
ולגבי חלק בכורה כמו דליתא דמי ויטול הבכור חלק בכור גדול לפי חשבונו
אותן אחין הנולדים בחיה אביו. **בכור הנולד לאחר מיתת האב** - כגון ילדה
תאומים או היו יעקב נשים הרבה ונולד ראובן אחר מיתתו מלאה וויסף
מרחל. **יכיר בעין** - וכיון שנולד בחיו אפילו לא ראה אביו ולא הכירו מימי
הואיל וראוי להזכיר אין היכרא מעכבות בו כדר' זירא דכל הראי לביבה כו'
(לעיל בבא בתרא דף פא) בפר"ח. **ואת משנתינו** - דאיתיביה רב נחמן לרבות
הונא דלעיל האומר אם ילדה אשתי כו'. **קרובה אצל בנו** - וגמר ומקנה בכל
לבו אבל לעובר אחר לא קנה. **בגדתא** - דמן בגדד עיר שנולד בה ובכתביו הרבה
שרירא היא נזכרת. **מי עשרה** - לפרסומי למלתה. **והלכתא המוצה לעובר לא**

קנה - כרבי יוחנן וכגון שאינו בנו אבל המזוכה לעובר שבמי אשתו קנה דעתתו של אדם קרובה אצל בנו. **נכסי לבריה דיהוי לך מינאי** - ולא הייתה אשתו מעוברת הילך לא קנה כדלקמן דכה"ג לא אמרינו דעתו של אדם קרובה אצל בנו אלא היכא דמזוכה לעובר שנתעbara אשתו כבר ושוב מצאתי כן בפרק"ח. **בריה קשישא** - משאותו ראשונה. **יקנה חד בראכו** - יקנה כאחד מן הבנים העתידים להולד מהשה זו. **אית חולק לטליה במקום בניא** - דאף על גב דבניה לא קנו בכך מתנה זו אפילו חלק אחד דהא ליתנהו אפילו עובר דעתיא דעתו של אדם קרובה אצל בנו ולא יקנו אלא בתורת ירושה במיתת אביהם אף"ה בריה טליה קנה בכך מתנה זו חלק אחד בלבד חלקו שיורש עם אחיו. **אית חולק לטליה נגד אחד מהן** - אילו קני דה"ק ויקנה חד מברא דיהוי לה מינאי ואף על פי שלא יקנו רואין כמה בניים יהיה לה אם הוא שלשה בניים בלבד הקשייש חולקין באربעה חלקים ויטול זה חלק אחד מהן וחוזרין וחולקים שלשה חלקים הנוטרים לאربעה ויטול כל אחד חלק אחד בתורת ירושה. **טליה** - תינוק גדול כדאמר בפרק המוכר את הספינה (לעיל בא בתרא דף צא) דאמר רב נחמן נהירנא כי הווע מטיילין טליה וטליטה כבר שב סרי בשוקא ולא והוא חטאו. **במקום בניא** - כשיירשו הבנים את אביהם אית חולק לטליה עמם בלבד ירושתו כדפרישית. **לית חולק לטליה** - אלא חלק ירושה בלבד כדפרש לקמייה דקני כחמור הוא דקאמר ליה קני כאחד מן הבנים שייהיו לי וכי היכי דאייהו לא קנו שהרי לא היו עדין אפילו עובר בשעת מתנה אייהו נמי לא קנה שנתלית מתנתו במתנת הבנים.

דף ק מג א

וכרכיש - הודה לדברי. **קני כחמור מי קנה** - כמו שהחמור לא קנה כן הוא לא קנה הכא נמי כי היכי דבניהם העתידים לבא בעולם לא קנו אייהו נמי לא קנה. **את וחרמור** - את ובהמה זו תקנו נכסוי. **קנה מחזה** - דהכי אמר ליה אתה וחרמור תקנו שנייכם הוא מחזה ואתה מחזה ולא אבד האיש חלקו בשביל החמור שלא תלאן זה בזה. **לא קנה ולא כלום** - דכיוון דבקניין אחד שיתפי שניהם לא נגמרה בדעתו להקנות זהה בלי זה כלום וכיוון דחרמור לא קנה אייהו נמי לא קנה. **רב ששת אמר קנה הכל** - אדם יודע שאין חמור קונה וגמר בדעתושמי שיוכל לקנות משניהם יקנה. **כשהוא תורם** - קישות אחד מחמשים איך לא מיחש דלמא איך מר בפנימי שבזה טפי מאינך ואין כאן

אחד ממחמשים במתוק ונמצא תורם מן המר על המתוק הלבך כשהוא תורם מוסיף על המתוק כביצה מקישות אחרת ותורם קישות וככיביצה על הארבעים ותשע ואيقא השთא מתוק בתרומה טובה ונמצא תורם מן המתוק על המתוק. **ואמאי את וחמור הוא** - שאמר קישות זה יהא תרומה על אלו וכיון דיש בה מר ומתקן כי היכי דמר לא חיל בה תרומה ולא מבטל שם טבל מן המ"ט היכי נמי המתוק ולא יחול עליו שם תרומה אלא מי איית למימר המתוק קנה הכל ופטר מטבל את המ"ט ולעיל נמי את וחמור אף על גב דחמור לא קנה הוא קנה הכל כי היכי דהכא דמר לא קנה ומתקן קנה הכל. **ומ שני אני תרומה** - דמר נמי תרומה מעלייטה הוא כמתוק ואין כאן את וחמור ושניהם קוניין זה כזה. **לא תשאו** - על התרומה חטא אם תרימו את חלבו מן היפה הא אם תרימו מן הרע תשאו עליו חטא שלא עשית מצוה מן המובהר. **ניסיונות חטא למה** - אלא יחוור ויתרום מן היפה. **מעשה בחמש נשים** - בפ' האיש מקדש והתם מפרש לה רב שפיר אמר רב שמע מינה ממתניתין ארבעה ונקט בידיה תלת שמע מינה המקדש בפיירות שביעית מקודשת וש"מ קדשה בגזל אינה מקודשת ואפילו בגזל דידה מדקתי שלחן הייתה ושל שביעית הייתה טעונה דשביעית דהפרק הוא הא דשאר שני שבוע לא וש"מ אשה נעשית שליח לחברתה ואף' במקומות שנעשה לה צרה שהרי קבלה אחת על ידי כולן ונטקדשה היא לחברותה וכך גזלו בכלכלת זו וונעו צרות זו לזו. **אין אחיות מקודשות** - דקדושים אין מסורין לביאה לא הו קדושים כלל ואף' בחדא מיניהם. **ואמאי** - נכריות מקודשות והא את וחמור הוא הרי מקדש בכלכלת זו כולן חמיש נכריות ואחיות וכי היכי דאחיות לא קנו נכריות נמי לא יקנו אלא שמע מינה מה שיש בידו כח לקנות יקנה הכל כרב ששת. **הינו דחואי רב הונא בר אויא בחלום** - ומשום דאמרת לי דמותיב רב אויא תיובתא נתקיים חלומי מיהו לאו קושיא הוא דלאו מי אוקימנא כו' בתמייה. **הרואיה מכם** - אין אחיות בכלל ובאיי הוא דሞקי לה היכי בקדושים וקייל כרב נהמן דאמר זאת וחמור קנה מחצה ומהICA לעובר לשתלים קנה כרב נהמן בפיירוש רבינו חנןאל. **קני פלגא** - כנגד הבנים היא מחצה והם מחצה. **והיתה לאהרן וגנו'** - בלחם הפנים כתיב אהרן זה כהן גדול מחצה לכהן גדול ומחצה למשמרת כהנים וזה ברייתא במסכת יומא בפרק ראשון (דף יז) דתנן התם גבי כהן גדול מקריב חלק בראש ונותל חלק בראש ותנייא בגמרה ונותל חלה אחת משתי חלות של עצרת ארבע או חמץ ממעשה לחם הפנים רבי

אומר לעולם חמש שנאמר והיתה לאהרן ולבניו מחזה לאהרן ומחזה לבניו והתם מפרש למה אינו נוטל שיש דהאיכה י"ב חולות שתים מערכות שיש המערכת ומכאן אנו למדין דהמזכיר יחד אצל מרובין לעניין מתנה נוטל כנגד המרוביון. **חלוקת הוא** - בכלל שאר הכהנים ע"ג שלא גלי ביה קרא שלא כתוב אהרן אלא והיתה לכהנים היה חולק עמהו. **דמי קלילא** - כתר מלכות. **דשו בקייסר** - הטילו על אלו לעשותה. **אבלוי ואיסטרטגי** - עשירים ושרים כדרסינן (ב מגילה דף טו) במרדי והמן זה בא בפרזובלי וזה בא בפרזובוטי נציבים ומצב פלשתינים מתרגמינן איסטרטגי (שמואל א יד מלכים א ד). **ו איסטרטגי פלא** - ע"ג דאבלוי עשירים יותר. **אבלוי הו כתיבי** - בכתב של מלך ליתן הכל אלא שאיסטרטגי מסייעו להו פורתא. **השתא דקה כתבי** כו' - להוסיף על מה שהיו רגילים ליתן נכתבו עתה. **מתיב ר' זира** - לרבי יוסף האומר הרי עלי מנהה מאה עשרון להביאם בשני כלים מביא ששים בכלים אחד ומ' בכלים אחד כו' -

דף ק מג.ב

הרי זה שפירוש מאה עשרון בשני כלים כגון זה שאמր לך ולבנייך ולא קטני חמשים בכלים וחמשים בכלים אלא דייעבד אבל לכתבה לא אלא מביא ששים בכלים אחד וארבעים בכלים אחד וקשה - לרבי יוסף דאמר מחזה. ופרק התם אנון סהדי דלקרבן גדול קא מכוין - לאתווי בכלים אחד והאי דקאמר שני כלים ולא קאמר מאה עשרון להביא בכלים אחד משום דידעו שלא אפשר לאתווי בכלים אחד יותר מששים עשרון דתנן בפרק המנוחות והנסכים (מנחות דף קג) מתנדב אדם מנהה של ששים עשרון ו מביא בכלים אחד ואם אמר הרי עלי ס"א מביא ס' בכלים אחד ואחד בכלים אחד שכן הצבור מביאין ביום טוב הראשון של חג שחל להיות בשבת ששים ואחד דיו לייחיד שיהא פחות מן הצבור אחד א"ר שמעון והלא אלו לכבשים ואלו לפירות ואין נבלין זה עם זה אלא עד ששים יוכלו לבול כו'. **והלcta כוותיה דבר יוסף בשדה** כו' - משום דברcoli גمرا רבה ורב יוסף הלcta כרבה איצטראיך למימר דהלהcta כרב יוסף בהני תלת. **בשדה** - בפרק השותפיו (לעיל בבא בתרא דף יב) גבי ההוא גברא דזבן ארעה אמצרא דבי נשא ותלת מיili קאמר רב יוסף התם. עניין - בפרק יש נוחלין קניין אימתי חוזר רב יוסף אמר כל זמן שעסוקים באותו עניין ואת דgres קניין. **ומחזה** - הינו אך דא"ר יוסף קנאי פלא. **פיסקי**

דשיראי - חתיכות מעיל וסתם שלח לחלק לבני ביתו. **הראון לבנים** - מלבושי זכר. **לכלתיה שדר** - ולא לבנותיו ודוקא דאיןסיבא בנותיה שאינה מוטלת עליו ירושלמי בפ' שני דייני גזירות מי שלח למדינת הים ואמר יתנו אלו לבניו בנותיו בכלל ואמ' בשעת מיתה אמר אלו לבניי אין הבנות בכלל. **ההוא דאמר להו** - בשעת מיתה. **נכסי לבניי** - ולא היה לו אלא בן אחד זכר וגם בנות היו לו וביע גمرا מי קרו אינשי לברא ייחידה בניי לשון רבים וא"כ כל נכסיו נתנו לבנו ואין הבנות בכלל או לא ויחלקו הבנות עמו. **ובני דין חושים** - אלמא בן אחד קרי לשון רבים. **חוושים של קנה** - שגדלים הרבה ביחד בלע"ז טרוכ"ש אי נמי עלי קנים או קשי הנקדים קרוין כן. **ובר ברא** - בן של אותו בן או של אחר שמת. **מי קרו אינשי לבר ברא ברא** - ולפייך אמר נכסיו לבניי לשון רבים ויחלקו ביניהם או לא קרו ליה ברא והאי ذקאמר לשון רבים היינו כדאמרן לעיל ובני פלא אליאב. **モותר לבני בניים** - אבל לעניין פריה ורבייה חשיבי כבניהם בפרק הבא על יבמות (יבמות דף סב). **מתני'**. **השבחו הגודלים את הנכסים** - סתם בעודן בתפוסת הבית. **השבחו לאמצע** - ויטלו קטנים גדולים וכדמפרש בגמרה ששבחו הנכסים מחמת נכסים. **ואם אמרו גודלים לקטנים** - בפני עדים או אמרו בבית דין או בצבור ראו מה שהניחס לנו אבא ומזומניםanno לחלק ומה שנשבייה נשביח מחלוקת ונתעצלו ב"ד לחלק אז השבחו לעצמן. **וכן האשה** - שמת בעלה ובגמרה מוקי לה באשה יורשת. **ואם אמרה ראו מה שהניחס לי בעלי הריני עשרה ואוכלת השבחה לעצמה** - והוא דלא שקלה מזוני دائ שקלה מזוני לא דתנן אלמנה נזונית מנכסיו יתומין ומעשה ידיה שלהן (כתובות דף צה). **גמ'**. **לא שננו** - דהשבחו לאמצע. **אלא ששבחו נכסים מחמת נכסים** - לא טרכו ולא הוציאו משליהם כלום אלא מנכסיו אביהן שכרו פועלם והשבחו הנכסים. **מחמת עצמן** - שחפרו ונטעו ושכרו משליהם ולא משל אביהם אז השבח לעצמן.

דף קמד.א
אודידיini - בור וכייטוי ושוררין אותו להשכות שדות ממימייו. **מחמת עצמו הוא** - שמשمرין אותו הגודלים וצריכין לעמוד על גביו פן יהיה הפקר לכל שואבי מים. **דנטירותא עבידא** - אין צריכין להוציא משלהן כלום עליו אלא לשמרו וגם הקטנים יכולין לשמורו. **UBEZ BAHUN UISSKA** - וחשיב ליה שבח נכסים מחמת נכסים הויאל ואין צריך טורח כל כך אלא לקנות ולמכור. **לא**

שביק גירושה וטרח לאחרני - וכמי שאמר ראו מה שהנicha לנו אבא דמי ושמי' מהכא דכל היכא דמאן דהוא כמו רב ספרא ע"ג שלא אמר לעצמי אני עושה כמוון דאמר דמי והשביח לעצמו. **אשה מאי עבידתה** - או תטול כתובתה ותלך לה או תטרח קמי יתמי ותהייה ניזונת ומעשה ידיה שלהן ואין לה להשתכר בממון היורשים. **באשה יורשת** - כגון שנשא ראובן בת שמעון ומתו וירשו בניו ראובן ובת שמעון את נכסיו יעקב אבי אביהן או כגון בת בין הבנות או בת הבן בין הבנים דינה כדין האחין או שאמר בעלה תטול אשתי כאחד מן הבנים אם השבייחה את הנכסים פירשה לעצמה לא פירשה השבח לאמצע ואלמנה שאמרה בב"ד ראו מה שהנicha לי בעלי הריני עושה ואוכלת השבייחה לעצמה והוא דלא שקלא מזוני די שקלא מזוני הא תננו אלמנה ניזונת מנכסיו יתומין ומעשה ידיה שלהן הלך אשה שמת בעלה והנich נכסים מועטין שאין בהן כדי כתובתה אם אמרה ראו מה שהנicha לי בעלי ונתעכלו ב"ד או יורשין להשביעה על כתובתה אפילו השבייחה אלף ככר השבייחה לעצמה אבל אם השבייחה הנכסים סתם תטרוף כתובתה והמותר ליורשין ואע"פ שלא נשטייר מבעלה אפילו רבייע כתובתה. **אחוליה אחלה** - וחזרה בה ממה שאמרה תחליה הריני עושה ואוכلت קא משמעו לנ. **קנאו** - הבן לאותו הבית תקנת חכמים היא והלقتה ללא טעםא כדלקמן ובמס' גיטין מוקמיין לה כגון שיש לאביו בעיר אחר לדoor בו. **וזוקא גדולכו** - דברci האי גוונא חביב ליה טפי וגמר ומקני ליה. **ייחד לו בית ועליה** - כלומר ייחד לו האב לבנו בית שיש עליה על גביו. **אכсадרה** - לפני הבית וпотחין בו חלונות ודרך אcssדרה נכסים לבית. **שני בתיםכו** - אם תמצא לומר בית ואcssדרה קנה היינו מושם דאcssדרה משועבד לבית אבל שני בתים זה לפנים מזה מהו. **אוצרו בתוכו** - הלך בית לא קנה דכיון דמשתמש האב בבית לא הוציאו מהזקתו ולא מקני ליה לבנו. **עציצא דחרסנא** - כלי מלא דגים מטוגנים בשמן. **אשייא דמשחא** - כוס מלא שמן. **שווינחו רבנן** - הם תקנו את הדברים כך אף על פי שאינו דין תורה כי מדחה ומדחה הם. **חדא הא** - המשיא אשה לבנו ותקנת חכמים היא לכבוד החתן שגנאי הדבר לשאת אשה ואין מקום לדoor בו. **אפוטרופא** - דאנן סהדי דלא עקר נחלה הבנים ולא נתכוין אלא שיכבודה הבנים מתוך שאוכליין על ידה. **במעמד שלשtan** - נפקד ומפקיד ומקבל מתנה. **קנה** - כך תקנו חכמים לפי שהדבר תDIR הוא בין הבריתות ולא ה Zukiko חכמים להקנות בקנין ובעדים.

דף קמד.ב

מתני'. הכי גרסין בסזר המשנה אחין השותפים שנפל אחד מהן לאומנות - אומנות המלך שמחמת אביו נפל לאומנות זו שכן מנהג המלך מעמיד מבית זו מוכס חדש ומבית זו חדש אחד וכן מכל בתיה העיר. נפל לאמצע - כל זמן שקנו בתפוצת הבית הריווח לאמצע שהרווח זה באומנותו. חלה - בפשעה כדמפרש בגמרה. גמ'. **תנא אומנות המלך** - וטעמא כדפרישית אבל אומנות אחרת שנפל בה מעצמו הריווח שלו. או פולמוסטוס - שוטר ורבינו חנナル פי' פולמוסטוס לוחם מלחמות בלשון יון. מלחמת אחין - כמנาง העיר לקחת מכל בית שוטר אחד לפי הזמן הקבוע או חדש או לשנה. מלחמת עצמו - מלחמת חשיבותו ומלחמת חריפותו. **ברכת הבית ברובה** - שאלו היה דר עמהן היה הבית מתברך בגללו. **וליתבוליה** - קצת מזונות ויפחטו לו לפי חסרונו ברכבת הבית בגללו שאין דר עמהם. **צנים פחים** - לישנא דקרה צנים פחים בדרך עקש הצנה והקור פח ומוקש בדרך עקש כי בידו הדבר תלוי להשמר מן הצנה ויש מפרשים צנים פחים קור וחום. **מתני'**. **ה'ג האחין שעשו מקצתן שושבינות בחוי האב** - שליח האב את אחד מבניו לשמה את החתן ובידו דורוניות שכן דרך שושבינות נוטל דורון לשמה חופת חבירו ואוכל עמו זהה יחזור לו כמו כן כשייא אשה כדתניתא لكمן בבא בתרא (דף קמה) ה' דברים נאמרו בשושבינות רעה דוד (ש"ב טו) מתרגמינן שושבינה דוד. **חרזה שושבינות** - כשייחזר זה הבן וישא אשה וזה יחזור שושבינותו חרזה לאמצע. **נגבית בב"ד** - כדי מלאה אביהם ובגמ' פריך עליה ומשני לה נגבית בבית דין כדי מלאה. **אבל השולח לחבירו** - בלי חופה אי נמי בחופתו ואין הולך לאכול שם ולשםוח עמו בחופתו אין זה דין שושבינות אלא מתנה בעלמא וಗמילות חסד וaina נגבית בב"ד. גמ'. **ורמיןיה שלח לו אביו שושבינות** - כלומר שלח על ידו ולצרכו שהוא יאל וישmach עמו דהא لكمן מפליג בין שלח אביו שושבינות לשולח לו אביו שושבינות. **חוורת לו** - לאותו הבן ולא לאמצע כדקטני מתניתין וקשה למटניתין דסבירא ליה להאי תנא דכיוון דשלח האב על יד זה הבן חפץ הוא שלו לבדוק יהoir שושבינות ולא לשאר בניו. **חוורת מן האמצע** - דמצוה על היתומים לפ्रוע חובת אביהן. **נשתלה לאביו תנן** - כדמותך לה ואזיל וחוזרת לאמצע דמתניתין היינו חוותת מן האמצע כדמפרש ואזיל אבל היכא דשלח אביו שושבינות ע"י בנו

לאחרים מודה תנא דמתני' דחוורת לאותו הבן לבדוק כבריתא. חזרה - לגבות. **רבי אסי אמר** - לעולם מתני'景德תני שהאב שלח שושבינות לאחרים וכשהיא חוזרת חוזרת לאמצע וכו' ובריתא景德תני חוזרת לאותו הבן לבדוק לא קשיא מתני' בסתם שלח סתם ע"י אחד מבניו ולא פירש דעתך בן זה שלח הלכך חוזרת לאמצע אבל הבריתא בפרש השושבינות תחזור לאותו הבן הלכך חוזרת לו ואינה חוזרת לאמצע. **景德תני שלח לו אביו שושבינות** - ככלומר נתן לו אביו מעות ושלחו לעשות שושבינות כשחוורת חוזרת לו לבדוק אבל שלח אביו שושבינות סתם ולא ייחד לאחד מבניו אף על פי שעיל ידי אחד מבניו שלח אינה חוזרת לו לבדוק אלא לאמצע. **ושמו אל אמר** - לעולם景德תני ברייתא דהאב השולח שושבינות על יד אחד מבניו חוזרת לאותו הבן לבדוק ומתנייתין景德תני חוזרת לאמצע ה"מ שמת הבן שנשתלה שושבינות על ידו ורוצה היה לחזור לו אלא שמית וייבם אחד מן האחים את אשתו ורחמנא אמר ייקום על שם אחיו לנחלה ודיננו היה ליטול השושבינות במקום אחיו אי לאו ذكريיה רחמנא בכור כדכתיב והיה הבכור וגוי ואין הבכור נוטל בראש כבמוחזק ואמרינו لكمן דין בכור נוטל פי שניים הלכך חוזרת לאמצע לכל האחין. **ומקשה גمرا מכל דין** - אותו שנשתלה לו שושבינות על ידי זה הבן שמית בעי שלומי בתמייה וכי יש לו לשלם שושבינות לירושי שושבינו שמת והלא יכול לומר לנו לי שושביני ואשמה עמו ואכל בחופתו כמו ששם גם הוא ואכל בחופתי וכיון שמת נפטרתי משלם שכן מנהג שושבינות להביא דורון ולאכול עמו בחופתו. **מקום שנגנו להחזר קדושים** - אחר מיתת האשה בימי אירוסין כדפרש ואיזל.

דף קמה.א

תנו לי בעלי - ככלומר אני מזומנת להשלים תנאי קדושי דהינו נשואין ואין העיכוב תלוי بي. **אמר רב יוסף** - בעלמא אמרי' **תנו לי** שושביני ואשmach עמו景德ת אלב הכא במאי עסקין כגון ששם ואכל עם המת בחופתו אותו שחייב לו השושבינות ונתחייב השושבן מיד לפרעו אחרי שםח עמו אלא שמת וייבם אחיו את אשתו ושושבינות זו ראייה היא ותחזור לאמצע דרך שושבינות אוכל עמו ואח"כ מביא הדורון. **לימא תנו לי בעלי** ואשmach עמו **תנאי היא** - למרא מהזירין קדושים אם מת האروس ולמרא אין מהזירין. **בתוליה גובה מאתים** - אם מת או - גירושה ובדכתיב לה מן האירוסין דהיכא דלא

כתב לה בעיא היא בכתובות (דף פט) ולא איפשיטה. מקום שנגנו להחזיר קדושין מחזירין - لكمיה מפרש לה ואיזיל. ר' יהודה הנשיא אומר כו' - لكمון פריך עלה. **זהדר ביה איהו** - חזרה בה ורוצה לגרשה הילך תוטל כתובתה בלבד קדושין והוא הדין אם מת הוא כדמפרש ואיזיל ומשום דמייבעי ליה לפרושי באנפי נפשיה טעמא דמת הוא משום תנוי לי בעלי ואשמה עמו נקטanca לישנא זהדר ביה איהו. **דמית הוא יכול עלמא לא פלייגי** - דaina מהזרת קדושין דמציא אמרה תנוי לי בעלי ואשמה עמו כדאומחה רב יוסף בר אבא לבריותא דלעיל. **טיבועין ניתנו** - שאם תמות ולא יזכה לישאה יהיו אבודין ולא יחזרו לו. **פרכינן והא מקום שנגנו להחזיר מחזירין קטני** - במילתיה דר' יהודה הנשיא והיכי מוקמת לה לדידיה דטיבועין ניתנו. **הכי קאמר** - רבוי יהודה. **סבלנות ודאי** - בההוא מודינא לך דבמנהガ תליא מילתא והוא תשיטים שלוח לאروسתו לאחר שקדשה אבל קדושים ודאי לטיבועין ניתנו. **בככר והני תנאי** - דלקמן כי הני תנאי דלעיל דפלייגי בקדושים לטיבועין ניתנו. **בככר כסף הינו כ"ה מנה. בתולה גובה כו'** - لكمון מיפרשא כולה. **בתולה גובה מאתים זוז** - דהינו שני מנין והיין חמשים שקל כmorph הבתולות בלבד קדושיםتطול כתובתה. **כבר** - כ"ה מנים מנה כ"ה שקלים שקל ד' דינר דהינו ד' זוזים. **ר' יהודה אומר בתולה גובה מאתים** - מן הכר של קדושים ומהזרת השאר לאروسה. **רבי יוסי אומר** - لكمיה מפרש לה. **אילימה שמטה** - היה ומשום הכי קאמר ר' יהודה מהזרת לו את השאר דקדושים לאו לטיבועין ניתנו. **אלא בשמת הוא** - והילך גובה כתובתה כדי אלמנה ואמאי קמחזרת לר' יהודה את השאר והוא אוקימנא לעיל יכולת היא שתאמר תנוי לי בעלי ואשם עמו. **שזינתה** - תחת ארוס [שלה] ובאה לגבות כתובתה כשיגרשנה בעלה. **מיישרא שריא ליה** - כדנפקא לו בסוטה (דף ב) מוהיא לא נתפסה אסורה הא נתפסה מותרת ואם בא לגרשה שלא כדי למה תחזר [לו] את השאר. **שנאנסה** - ואסורה לו כדנפקא לו (כתובות דף נא) מוהיא לא נתפסה הא יש לך אחרת אע"פ שנתפסה אסורה ואייזו זו אשת כהן וכיון שלא פשעה לא הפסידה כתובתה לד"ה אבל בקידושה פלייגי. **ר' יוסי מספקא ליה** - והוא קדושים ממון המוטל בטפק וחולקין ומהזרת לו את החצי או חושבת כתובתה ותטרוף ממנו מותר כתובתה הילך קידשה לאלמנה בכ' שקלים דהינו שמוני זזים המ' זזים צריכה להחזיר לו וחושבת כתובתה והוא נותן לה ל' חזאי שקלים דהינו ס' זוז הרי נתקבלה האלמנה ק' זוז דהינו

מינה בכתובתה. **קדשה בלבד שקלים** - דהיינו מאה ועשרים זוז חכמים תחשוב בכתבתה דהינו ס' זוז ואربעים החסרים לה הוא יתן עשרים חכאי שקל דהינו מ' זוז. נראה בעניין דה"ג אמר רב יוסף בר מנומי אמר רב נחמן בכל מקום **שנהגו להחזיר מחזירין** - היכא דמתה אשה. **מוחרי הדרי** - ששולח אחר קדושין והן סבלנות הדרי בORITY האשה ונראה בעניין דתרי גווני נינחו מוחרי וסבלנות דהא גבי סבלנות נמי הכי פסקינו לה לקמן גבי מתני' דסבלנות ותרי זימני למה לי וייל דמוחר הוא ממון שמקדים לה עתה בימי אירוסין שייהא כתוב בכתבתה כשתנסה לו ולהכי מיקרי מוחר. **גזירה שמא יאמרו** - קדושים טעות היו ולכך חזרו ונמצאו קדושין תופסין באחותה ומורתה לו. **aicā d'smu** - בהזרת קדושים. **ולא שמע בהא** - בget הלך קדושין לא הדרי. **וחזרת בעונתה** - כשייא זה אשה יחזיר לו שושבינותו ולא קודם. **ואין בה משום רבית** - אם הרבה לו בדורון יותר.

ד' קמה.ב

ואין שביעית משפטת - אם עברה שביעית ביןתיים קודם שחזר זה ונשא גם הוא אשה. **ואין בכור נוטל פי שניים** - היכא דחזרת לאמצע כדתנית לעיל. **נגבית בב"ד מ"ט מפני שהיא מלאה** - ה"ג לה ובספרים כתוב נגבית בב"ד וחזרת בעונתה מ"ט מפני שהיא מלאה לדעתך כן הלوها שיחזר לו בעונת שמחתו ופרעון הולך אחר קביעות זמן שקבע לו המלאה. **דלאו עדטה דרבית יהיבליה** - שאם רצה פוחת לו אלא מתוך שמחת ריעות הרבה בדורון. **דלא קרינה ביה לא יגوش** - שאינו יכול לדחקו בב"ד שביעית שהרי לא הגיע זמנו עד שייא הוא אשה ויחזר לו אז דaina נגבית אלא בב"ד בעונתה כדאמרין במסכת מכות (דף ג') המלאה את חבירו לעשר שנים אין שביעית משפטתו אף זה לא הגיע זmeno עד לאחר שביעית הלך שביעית אכתי לא מטה זמניה שיוכל לנוגשו דעתך לא נשא אשה. **דחויה ליה ראוי** - ופסקינו הלכתא בפרק יש נוחלין (לעיל בא בתרא דף קכח) אין הבכור נוטל פי שניים במלואה בין שגבו קרען בין שגבו מעות. **הוה במתא** - אותו שעליו להחזיר שושבינות הוה בעיר שנשא שושבינו אשה ולא בא לשמהתו. **איבעי ליה למיתי** - ונגבית בב"ד. **קול טבלא** - אשקלנ"א בליעז שהיו ממשמעין קול לבא לשמה עם החתן. **איבעי ליה לאודזוי** - ומדלא אודעה תרעומות אית ליה עליה כدمפרש ואזיל אבל שלומי מיהא משלם. **עד כמה** - דהא ודאי

צריך לנכונות דמי אכילתנו שהרי לא אכל עמו. **עד זוזא מו'** - זוזא היה אוכל הלאך זוזא פוחת מדמי שושבינותו אית דגרסי עד זוזא אידייתיה בכפיה אכלי בכסיה בבטנו כמו בית הכושות אי נמי בכרסיה. **עד ארבע** - אם נתחייב ד' זזים משושבינותו. **משלט פלגא** - דכיון דמביא ד' רגילים להאכילו בריווח עד שני זזים וכיון דלא אכל יפחוט שנים מן הד'. **בחשיבותה** - לפि מה שהוא חשוב ו מביא הרבה ורגילים לכבדו במני מעדרנים יפחתו לו מדמי שושבינותו כפי מה שהוא אוכל. **עשה עמו בפומבי** - בגלוי שמחה מפורסמת זה שחוור ונשא גם הואasha בקש לעשות חופתו בנסיבות או לפि שעת צרה היא או שרוצה לצמצם סעודהו ואינו חשש להרבות אוכלי. **בפומבי אני עשה עמד** - בשמחה יתרה אני חפצ כמו שעשיתי לך וכן כל הנך דמפרש ואיזל. **לכשתשאasha אחרת** - לא אש machך יותר ממה ששמחתני שאיני חפצ בשמחה יתרה. **תיר עтир בנכסיין** - עשיר מדודות וכרמים וויתרים הנראין לבריות וגם עтир פומבי עושר הגלי כגון רוב בהמות שהכל יודעים בהן. זהו **בעל אגדה** - שדורש בכל מקום ברבים בbatis משתאות שדורש ביום טובים והכל נאסfine לשמעו ויש לו קול חכמה ובא להשמיונו שמתוך שאין אגדות צדיקות עיון יכול לדרוש בכל מקום. **עтир שלעין** - שולחני שמתכר תמיד במנני מטבחות. **עтир תקווע** - יש מפרשין שיש לו בתים הרבה ומשתכר בהן תDIR ומיקרה הכוי על שם ויעקב תקע את אהלו (בראשית לא) וליא נראה כדאמרין במנחות (דף ה) תקווע אלף לשמן עיר היא ומשם היו מבאים שמן למנהות ודימה למטבחות ולשמן את הפלפל על שם שמרוח יום יום תDIR בפלפלו טעמי הרבה כשאר המטבחות וטעמי השמן שמביין מתקווע. **עтир משה** - אנשי מדות (במדבר יג) מתרגמין אינשי משחן עтир בדבר המודוד כגון תבואה שאין משתמשין בה תDIR אלא מכניסין אותה לאוצר ולכשתגיע עת מכירה אז ימכרנה וישתכר והיינו נמי עтир כסיס כמו שמוס עmedi חתום באוצרותי (דברים לג) דבר שמכניסין לאוצר. זהו **בעל שמוועות** - שיודיע הלכות ומיימרות האמוראי ולכשיגיע עת הוראה גלה שמוועות. **גמרא** - סוגיות גمرا ותרוצי משניות ובריותות וזה עיקר הגمرا שאם לא הגمرا אין למדין הלכה מתוך משנה כדאמרין התנאים מבלי עולם (סוטה דף כב). זה **בעל גمرا** - שמנית עצמו לכינוי הלכות ולתרץ הוויות. **רבא אמר איפכא** - כל ימי עני רעים זה בעל משנה שאינו יכול להורות הלכה מתוך משנתו וגם כי כשחולקות זו על זו אינו יכול לתרצה וטוב לב זה

בעל הגمراה שיעודו משניות על עיקרים ובקי בטעמיהם ויש בידו כח להורות הלכה למעשה. **יעצב** - לשון בעצבון תאכלנה (בראשית ג). זה בעל משנה - שונה משניות כל היום ואין לו אלא צער שמתקשה בטעמיהן ואינו יודע לפреш. **יסכן** - לשון תמיינות כמו ותהי למלך סוכנת (מלכים א) כלומר שננהה מהן. זה איסטניס - מי שדעתו קצה ולבו נמאס בכל דבר מגונה שהוא רואה. **יפה** - שסובל הכל דאיינו מזיק לו שום לכלוך ושותם דבר מיאוס. **קצרה** - כמו עצמן וקפדן עינו רעה בשלו ובשל אחרים. זה רחמן - כמה עניינים הוא רואה וכמה מאורעות שלבו בוכה תדייר עליו.

דף קמו.א

ואמר ר' יהושע בן לוי - כתיב כל ימי עני רעים והוא ايיכא שבתוות וימים טובים שיש לו מננות ומזונות שהיו מחלקין לעניינים מערב שבת לערב שבת אלא כשםوال אתה קרא לאשموעי וכולה ר' יהושע קאמר לה. **שינוי ווסת** - חוק כמו עני שכל ימות החול אוכל פת חריבה ושבת אוכל בשך הכי גרס' תחלת חולין מתוק כך מתחיל לחנות ואית גרס' חולין מעיים. **כתב בספר בן סира** - שלמה כתב כל ימי עני רעים אבל בלילות כשישן יש לו מנוחה ובן סירה אומר אף הלילות אין לו מנוחה כי בשפל גנים גגו ונמצא דלף טורדו ביום סגיר. **מעפר הכרמו לכרמים** - זבל ואשפה שהביא הכרמו נשפץ לכרמים אחרים שהוא במקומות ר Beau בהרים ובשלעים במקום שאין עשיר חפץ בו נופל למטה בכרמים של עשירים שהם במקום טוב ומדרונו נוח לעסוק בהן. **מתני'. השולח סבלנות** - מנהג חתנים לאחר קדושין למחרת שולח לבית חמיו לכבוד אשתו תשיטין ומיני פירות וכי יין וכי שמן ופעם אוכל שם עמה. **אין נגבין** - אם מת הוא או שמתה היא או שחזר בו ורוצה לגרשה שמחמת חיבת שמחת אכילה שאכל ושתה ושם עמהן מחל סבלנות העשוין ליבלות אבל אין עשוין ליבלות הדרי אע"פ שאכל ושתה עמהן כדתニア בಗמ' ובסבלנות סתם מיררי דהא لكمן מפליג בסבלנות שלח כדי שיבאו עמה לבית בעלה לסלנות שלח כדי שתשתמש בבית אביה והנהו לא תלו באכילת חתן מכלל דרישא בסתם סבלנות והנהו תלוי בעוזת חתן אם אכל עמהן מחולין ואם לאו נגבין. **שלח סבלנות מרוביין** - ופירש כדי שיבאו עמה לבית בעלה וה"ה למוסעים אם שלחן לכך אלא אורחה דמילתא נקט מרוביים רגיל לשולח ולפרש כדי שיבאו עמה לבית בעלה

ומועטין כדי שתשתמש בהן בבית אביה. גמ'. אמר רבא זוקא - אכל שם סעודת חתן בדינר תנן אין נגבין אבל פחות מдинר לא מחל מידי. או רחאת דמלטה קטני - שיעור אכילת אדם בדינר כダメרן עד זוזא אכלי בכרכישה. הוא תנן - דקתני אם אכל שם דמשמע הוא עצמו. שיגרו לו - לחתן מן סעודתם בביתו Mai. ורכב בשמחתו - מתוך שמחת הון רב שלח לבית חמיו שתה על סוסו ומת אח"כ קודם נשואין. באושא - כשהיתה סנהדרין לשם דאושא היא אחות מעשר גליות שגלהת סנהדרין כדאיתא במס' ראש השנה (דף לא). **סבלנות העשויין ליבלות** - קודם נשואין אין נגבין דהנהו מחולין בסעודת חתן בדינר כדפרישית במתני'. ושאין עשוין ליבלות - כגון כגון תכשיטי זהב וככסף. ה"ג ש"מ אפי' פחות מדינר - ותקשי לרבה. מאן לימה לאו דלא שחיקי ליה מרוגניתא - בкус החמין שכן דרך השרים שותין אותו לרפואה. אפי' שיגרו נמי - שהרי שתה כשהוא רוכב סוסו לפניו פתח בית חמיו. **כבית חמיו דמי** - אבל שגורו לו בביתו איבעיא לו. **שבח סבלנות מהו** - היכא דהדרי סבלנות מי הדרי שבח שהשביחו כגון שלח לבית חמיו צאן ובקר וילדו. **בעי רבא סבלנות העשויים ליבלות** - דamerן דלא הדרי אם לא בלו בשעת חזרה אותן שאין עשוין ליבלות מי הדרי עמהן או לא. **תא שמע** - **סבלנות מועטין שתשתמש שתשתמש בהן והיא בבית אביה אין נגבין** - בשלמא חז' קמייתא כיון דקתני עשויות ליבלות מצית לאוקמה בדבלו אבלanca מילתא דפסיקה קטני שתשתמש בהן בבית אביה ע"פ שישן בעין ומיהו הוה מצי לתרוצי (כשאין עשוין ליבלות או) כشعווין ליבלות ובלו אלא רבותא אשמויעי אפי' כشعווין ליבלות ולא בלו. **כגון בייבא וסיבכתא** - מיini צעיפים וקישורי נשים שהן דבר מועט ומהיל להו לגמרי לא שנא בלו ולא שנא לא בלו אבל תכשיטין חשובין תיבעי לך. **מצatoi גירסת בפרק שאינה** בספרים שלנו הא דאמר רבא זוקא דינר כלומר שאם אכל בבית חמיו מה שווה דינר או שתה יין אבל פחות מדינר לא ועליה אמרי' מהו שישלש בסבלנות ועלתה בתיקו - פירוש אם שלח סבלנות בק' מנה ואכל בבית חמיו בדינר זכו בבית חמיו בכל הסבלנות והשתא דأكل בחצי דינר זכו לחצי הסבלנות והוא הדין לשlish ורביע וזהו פירוש מהו שישלש בסבלנות ועלתה בתיקו. **וכלי פשוטו** - כלים פשוטו חדש. **שבחא דאי** - שמהרת לבשל פירוטיה בעצרת. **דא עיין טעניתה טענה** - אי הדרי סבלנות וטעין יין ושםן שלחתי לך בעצרת לא הוחזק בדי בכך והדרי ליה. **שאמרו לו אשטו**

תוטרנית היא - חוליו הוא שאינה יכולה להריח ומום שבستر הוא ותנן בהמדיר בכתובות (דף עב) המקדש את האשה ע"מ שאין בה מומין ונמצאו עליה מומין אינה מקודשת כניסה סתם ונמצא בה מומין יצא שלא בכתובה כו' עד וחכ"א במה דברים אמרים במומין - שבستر כו' וזה איש לא קיבל עליו את המומין ואם קדשה סתם וכנכחה סתם ונמצא בה מומין יצא בלי כתובה ומהו גט בעיא כדמפרש בגמרה בפרק המדיר. **נכחס אחריה לחורבה לבודקה** - שם ונשא עמו בתוך חיקו צנו נסotta אם תריח ויש מפרשים כתובת נטל בתוך חיקו ולא צנו וקרוב לגיל היה מעשה. אמר לה ריח צנו אני מריח בגיל - לנסotta אם תריח שמתוך דבריה ניכר אם תריח ועל הצנו שבתוכח חיקו אמר וללישנא דמפרש שכותבת היה עמו לכך אמר לה ריח צנו לדעת אם תשיבנו דבר לאמר ריח כותבת אני מריחה ולא ריח צנו.

דף קמו ב.
אמרה ליה - דרך שחוק. **מן היב לו מכותבות דיריחו** - שהן מתוקים ונאל עם הצנו שהוא חד שכן היה דרכן לאכול תمرים עם הצנו שזה חד וזה מתוק ומתוקן זה את זה ולפי שהבינה שלנסotta נתכוון השיבתו דרך שחוק כך וללישנא דאמרי' שנטל עמו כותבת אמרה כותבות דיריחו אני מריח ולא צנו, יריחו נקרהת עיר התמרים והיינו כותבות. **נפלה עליה חורבה וmeta** - ובא בעל לפניו ב"ז והיה רוצה לירש את אשתו ואמרו חכמים הויאל ולא נכנס עמה לבא עליה אלא לבדוק ולגרשה וmeta בתוך כך אינו יורשה איתך דgresyi הכי ומוקי לה באירועה ולא נהירא לי דאפילו בא עליה ביום אירוסין קודם הכנסתה לחופה לא יירת לה כדתני חנן ברAMI אשתו אירועה לא אונן כו' meta אינו יורשה דין בעל יורש את אשתו עד שתכנס לחופה כדנפקא לנו (לעילibaba בתרא דף קט) יירושת בעל משארו הקרוב אליו ממשפחתו יורש אותה דהינו לאחר שנכנסה לחופה הלך בנשואה מוקמינן לה והכי גרסוי ואמרו חכמים הויאל ונכנס אחריה לבדוק meta אינו יורשה דכיוון דהיה בדעתו לגרשה אם ימצאה בעלת מום ובתוכה כך meta קודם קטטה שיש אינו זוכה בירושה ומהכא שמעין שמי שmeta אשתו מתוק קטטה שיש בדעתו לגרשה שוב אינו יורשה כדאמרי' במס' גיטין (דף יח) משנתן עניין לגרשה שוב אין לבעל פירות. **ויתיב וקאמר בין שמת הוא בין שמת היא והדר בה** - איךו ומגרש לה. **סבלנות הדרי** - כגון סבלנות שאין עשוין

ליבלות שלח סתם אבל אוכל ואשתיה שלח בבית חמיו לא הדרי מסתמא אם אכל מסעודת חתן שם בדין דהינו עשוין ליבלות הלך מחולין כדתניא לעיל אבל אם פירש על מנת שיחזרו לי הדרי לא שנא סבלנות מרובי ולא שנא סבלנות מועטין כדמף' במתני' אבל אי הדרא בה יהיה אפי' כישא דירקא הדרא אגודה של ירך אבל קדושין לא הדרי כדמאי' לעיל גזירה שמא יאמרוכו'. **ושמיין להן הבשר בזול** - כשהיחזרו לו אוכל ומשקה שהאיכלים וה스크ם ישומו בזול כדמף' لكمיה לפחות שלישי מדמיו שבענין זה שמיין כל מהזירין אוכלים הנאיכלים מתחלה שלא לדעת חורה שאילו היה יודע שצורך להחזיר לא היה אוכל ממש ומיהו בזול מיהא מהזיר והג' אמרו (ב"ק דף כ) גבי אכלה מתוך הרחבה משלמת מה שנהיית דמי עמיר בזול או דמי שעורדים בזול וכן (כתובות דף לד) גבי הניח להם אביהם פרה שאולה שחיטה ואכלה משלמין דמי בשר בזול ומהכא פשטיין לכל בזול דהינו כל הדמים חסר שלישי כל זוזא חשבין ואמרי' לשלומי באربעה דנקי ארבע מעות דהינו שני חלקים דינר שחרי שש מעה כסף דינר ודנקא היא מעה. **מתני' שכיב מרע שכטב כל נכסיו לאחרים** - והה אם חילק על פיו ולא כתיבה שאמר נכסיו לפולני כדתניא לקמן בבא בתרא (דף קנו) באמון של בני רוכל שmeta וקיימו חכמים את דבריה וכגון שהיו עדים שהיב שביב מרע שכטב או נתן מתנה זו או שכטב בשטר כד קצר ורמי בערסיה כדמאי' לקמן בגמרה. **שיריך קרע כל שהוא** - כשיעור המפורש בגם' **מתנתו מתנה** - דמתנתו שכיב מרע במקצת אם עמד מחליו אינו חוזר וכגון שכטוב בו קניין כדפסקין לקמן בגמרה והלcta מתנת שכיב מרע במקצת בעי קניין ע"ג דמית ומצוה מהמת מיתה במקצת לא בעי קניין והוא דמית [אבל אם] עמד חוזר ע"ג דקנו מיניה הויאל ומדאגת מיתה צוה מתנה זו. **מתנתו מתנה** - הויאל ושיריך לעצמו הרי היא כמתנת בריא הלך בין עומד מחליו בין מתנתו קיימת דשה לא מדאגת מיתה נתן. **לא שיריך קרע כל שהוא אין מתנתו מתנה** - ואם עמד חוזר אפי' קנו מידו שנראיין הדברים שמחמת מיתה נתן ע"מ שאם לא ימות לא יתקיים מתנה דמדלא שיר מידי אמר' לאו אדעתא דהכי יהב ליה שם עמוד מחליו ימות ברעב ויצטרך לבריאות אבל אם מת מיהא מתנתו מתנה בין שיר בין לא שיר כדמוכח בגם' אמר רב נחמן שכיב מרע שכטב כל נכסיו לאחרים רואין אם כמחלק מת קנו כו' ואפי' לא קנו מידו קנו כל הנכסים לאחר מיתתו היכא דלא שיר מידי דברי שכיב

מרע בכתבוני ובמסורתין דמו וטעמא מפרש בגם' ודוקא שכיב מרע שכותב כל נכסיו סתם ולא צוה מלחמת מיתה ולא האזכיר דברי מיתה בשעת צואה אבל מצוה מלחמת מיתה אף' שיר קרקע כל שהוא וקנו מיניה אין מתנתו מתנה אלא אם עמד חזר כדפסקין לכאן בגמרה וכדפרישית. גמ'. **מן תנא** - דסבירא ליה דאולין בתר אומדנא דעתא דעתן מתנה ע"פ שלא פירש כדי שפירש דמי דקANTI היכא דלא שיר קרקע כל שהוא אומדנא דעתיה שנטיאש מן החיים ולהכי לא שיר ואדעטה דהכי יהב שם ימות תתקיים המתנה ואם יעמוד תחזור לו ולא תתקיים המתנה. **ועמד וכותב נכסיו לאחרים** - כשהשמע שמת בנו אך לא פירש שב سبيل מיתה בנו הוא עשה אלא סתם נתן. **מתנתו מתנה** - אחרי שלא פירש ותלה במיתה בנו דלא אולין בתר אומדן דעתיה ומתני ר"ש בן מנסיא היא דקANTI הכא לא שיר אין מתנתו מתנה אומדנן דעתיה שאילו היה יודע שיעמוד מחוליו זה לא היה נותן כל נכסיו. **היווצה בקולך** - ליהרג ואני דעתו מישבת עליו כל כך וכשאמר כתבו ע"מ לתת לאשתו אמר אלא מתוך טרדו ודאגתו שכח ולא אמר תנן. **הפרש מיבשה לים. אף המטוכן** - קרוב למיתה שדעתו שיכתבו וייתנו דלפטור את אשתו מן הייבום נתקוין. **שאני התם דבר כתבו** - גלי דעתיה שרויצה לתת גט ذאי לאו לגרשה כתיבת גט מה צריך. **אומדנא דמוכח שאני** - שכל זמן שהיה בנו קיים לא נתן עד ששמע שמת אבל חולה כיון דרוב חולין לחים והוא לא צוה מלחמת מיתה ליכא אומדנא דמוכח כולי האי.

דף קמז.א

דומה - ככלומר כדמותה היתי שיש לי בנו עכשו שנודע לי שאין לי בנו. אין מתנתו מתנה - דאילו היה יודע שיש לו בנו או שאשתו מעוברת לא היה נותן. **دلמא צעריה קמדרך** - ולא תלה טעם מתנתו במיתה בנו אלא כמתאונן על בנו שמת ולפי שבן ראוי לירש נכסי אביו וזה אין לו בנו לירש ומתוך כך נזכר צער מיתה בנו בשעת חילוק נכסיו וליכא אומדן דעתיה כל כך דaicא למימור רבינו שמעון בן מנסיא היא ולא רבנן דליך הכא אומדן דמוכח כל כך קמ"ל דדוקא קאמר וכדמפרש ותולה מתנתו במיתה בנו דמי ודברי הכל היא. **מנין למנתת שכיב מרע** - שקונה בדברו ללא קניין סודר כגון מצוה מלחמת מיתה דפסקין לכאן בבא בתרא (דף קנא) דלא בעי קניין אפילו במקצת והוא דמיית אי נמי שכיב מרע שחלק כל נכסיו ללא שיר ומית. **שנאמר והעברתם את**

נחלתו - דהוה מצי למכتب איש כי ימות ובן אין לו נחלתו לבתו וכו' והעברתם يتירה הוא ורבינו חננאל פי' מDUCTיב את נחלתו את רביה הוא ולא נראה דהא אמרין لكمו היא מבעי ליה לכדתניא ר' אומר כ' והעברתם דריש ולא דריש את אלמא לעיל נמי דריש איזך מלשון העברת ואית דמפרשוי מדשני קרא בדבורה דמצי למכتب ונתתנס כדכתייב באינך ולא נראה נמי האי לישנא דהא ונתתנס נמי חשבין מיותר באותה סוגיא דהכי הוה ליה למכتب איש כי ימות ובן אין לו נחלתו לבתו ואם אין לו בת נחלתו לאחיו וכן כולם הלכך כל והעברתם ונתתנס מיותרים הם כן נראה בעני. **שהיא צו** - ברשות הבת שהיא بلا קניין. **ונתתנס את נחלתו צו** - קרא يتירה הוא דמצי למכتب ואם אין לו בת (ונתתנס) נחלתו לאחיו וכן כולם. **הואיל ובנה או בעלה** - שהן משפט אחר יורשין אותה והכי אתה קרא לאשמעין והעברתם את נחלתו משפטו על ידי בתו שתירשנו וrama תינשא אחרי כן לאיש משפט אחר ותמות וירושנה. **צו לביתך** - אלמא צואת שכיב מרע בעלמא קונה. **שלשה דברים צוה אחיתופל** - הכי הוה קים להו. **ואל תمرדו במלכות בית זוד** - שלאaira לו יפה. **ויום טוב של עצרת** - דהינו שבועות אם תראהו ברור צח ולא يوم המעוון זרעו חטים שמקליחין באותה שנה עצם השמים לטוהר (שמות כד) מתרגמי לברירו. **בלול** - מעורב יום המעוון. **רוח צפונית מנשבת בו** - שמספרות את העבים כדכתייב (איוב ל') מצפון זהב יאתה רוח צפונית מאיר את היום צזהב. **אנן אדרב יצחק בר אבדימי מתניין לה** - סימני תבאות אם יצליחו אם לאו אדרב יצחק סמכין ולא אסימני עצרת בשביל שבаг נידוני על המים. **כלפי צפון** - רוח דרוםית מנשבת בו ומטהו כלפי צפון. **ופירותיהן מركיבין** - ומתחזק שאינו יכולין לשמור נמקרים בזול. **כלפי דרום** - רוח צפון מנשבת בו. **מן שגשמי שנה מועטין** - ובאותם הגשמי מתריכין הפירות הנזרעין ושבאותרו משתמרין ונמקרים ביוקר הרי ריווח לעשירים ועצב לעניים. **למזרח מולן שמחים** - שמערבית ממטרת במדה ופירות אין ביוקר. **מולן עצבין** - שמזרחת מונעת מטר ומביאה בצורת ויוקר גדול ופירות קרקע אין צומחים אלא מזרחת קשה ומערבית יפה. **ורמיןיה מהך ברייתה דקתיini אייפכא**. **בשעה שהביאו שלישי** - דאין צרכין למטר. **שולחן בצפון** - כדכתייב (שמות כו) והשולחן נתן על צלע צפון והמנורה בדروم כדכתייב (שם שמות כ"ז) ואת המנורה נכח השלחן. **האי מרבי דידיה כו'** - כל אחד מגדל את שלו לחם חטיין על השלחן בצפון וצפונית יפה לחטים

שمن זית מדליקין במנורה שבדרום ודרומית יפה לזרמים. **הא לא** - לבני בבל השוכנים במצולה וארצנו מלווה חחת ונינה צריכה למטר כל כך לדידן מיתניא ברייתא בתרייתא שמערבית קשה לפי שטורת יותר מדא לבני בבל ומזרחית יפה וברייתא קמייתא דמתניא איפכא להו לבני אי' שארכט גבואה וצריכין למטר הרבה. **כולה שתא חמימה** - כלומר רוב השנה.

דף קמז.ב

لتפלתו של כהן גדול - שהיה מתפלל ביום הכהנים שתהיה שנה זו גשומה ושחונה ועתה לפני הענין שיראה בראש השנה يتפלל ביה"כ. **מתנת שכיב מרע** - שקונה באמירה ועלמא אינה מן התורה וקראי דלעיל עצה טובה קמ"ל שיזכה לבתו בשעת מיתתו מה שיש לו למצוות הן על ידי קניון הן ע"י דבר כגון דברים שאין צריכים קניון שאדם מודיע לבני ביתו מי חייב לו כלום וממנו וחפציו ביד מי והיכן מונחין אלא מדרבנן ועלמא קונה גזירה שמא עד שיבאו עדים לקנות טרף דעתו של חוליה קודם שיבאו ולא יוכל להקנות ונמצאת צוואתו בטלה וקשה לי מה בכך אם תבטל מאחר שאינו קונה באמירה תבטל ותבטל ולישנא אחרינה מפרשין ונראה בעני דלהכי תקון רבנן שיקנו דבריו באמירה שאם אין דבריו נקנין חיישין שמא טרף דעתו בחליו מתוך צער שהוא יודע שלא יקיימו בניו צוואתו. **מי אמר רב נחמן וכי** - דמדרבנן היא ולא מדאוריתא. **המודרך שטר חוב** - שחביב לו לוה מלאה ממון ומסר לו המלאה את השטר ליד לוקח ומכוו לו וכתב לו קני לך וכל שעבודיה אי נמי כדפסקין התם הלכתא אותיות נקנות במסירה בפרק המוכר את הספינה (עליל בבא בתרא עז). **וחזר** - המוכר ומחל ללה. **מחל** - שלא מכר לו ראשון לשני אלא כל זכות שתבא לידי ולא עדיף האי לוקח מלאה דאית מחמתיה דמלוה ומיהו מעותיו יחזיר לו מוכר לлокח דהא הלכתא היא דדיינין דין דגרמי וזה הפסיד מעותיו כשורף שטרותיו של חבירו דקיים לא חייב מההוא עובדא דכפייה רפרם לרבע אשוי ואגביו מיניה כי כשורא לצלמי. **ואפילו יורש** - של מלאה מוחל וסביר הוא שלא אליםכח של לוקח במה שנמסר לו שטר המלאה אלא לזכות בחווב הכתוב במקום המלאה או היורש אך לא נערך שעבודו מן המלאה וקרינה בה עבד לוה לאיש מלאה יוכל למחול שעבודו. **מודה שמואל שם נתנו** - המלאה לאיש אחר במתנת שכיב מרע וכגון שחלק כל נכסיו אי נמי על ידי קניון כדין כל מתנת שכיב מרע

במקצת אי נמי بلا קניון דכיוון דמסרו לו בחיו אין לך קניון גדול מזה ומיהו אם עמד חזר אס מתנת שכיב מרע במקצת הוא כדףSKI' ל�מן דאיינו יכול למוחל דדברי שכיב מרע ככתובי וכמסורת דמו ואלימי מתנת בריא ואין היורש יכול למוחל. **ומשנוי אינה של תורה** - אלא מדרבנן היא. ועשהו של תורה - ומשום טירוף דעתו כדאמרן לעיל. **א"ר נחמן שכיב מרע שאמר ידור פלוני בבית זה יאל פלוני פירות דקל זה לא אמר כלום** - שהדירה אין בה ממש להקנותה ופירות דקל נמי אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם וכיון דמתנת בריא אף' בקניון סודר לא קני דמילי לא מיקנו אלא א"כ הקנה לו החפש' כגון דקל לפירותיו ובית לדור מתנת שכיב מרע נמי לא קニア דמילתא דליתא בבריא ליתא בשכיב מרע שאין שכיב מרע חמוץ מן הבריא אלא דאמירתו במקום קניון של בריא הוא והיכא דאיין קניון מועלת בבריא אמירה בשכיב מרע לא מהניא מיידי - הলך אין מועיל עד שיאמר תננו בית זה לפלוני וכו'. **למיירתו דסביר רב נחמן וכו'** - לא אלים כה השכיב מרע יותר מן הבריא אלא שאמירתו קונה בקניון סודר דבריא.

דף קמח.א

הלוואי לפלוני - ממון שחייב לי פלוני במלואה על פה אני נתן לפלוני ויפרעם לו הלוואה במקומות נתקיים הדברים ותהא הלוואתו לפלוני וاع"ג דבריא ליתיה דאיינו יכול להקנות לחברו מלואה על פה דלהוצאה ניתנה ואין קניון תופס אלא בדבר שהוא בעין א"כ מלואה בשטר וכגון שמוסר לו השטר א"ג במעמד שלשתן כדאמר [בגיטין] (דף יג). **ומשנוי הוайл ויורש יורשה** - לזו המלה כאילו ברשותו היא ואמרין ל�מן בבא בתרא (דף קמט) מתנת שכיב מרע כירושה שוויה רבנן הילך כיון דאיתיה בירושה איתיה במתנת שכיב מרע. **במעמד שלשתן קנה** - מתלת הלכתא بلا טעם הוא ולפי שהדבר נהוג הוא בין הסוחרים והחנונים תקנו את הדבר לקנות באמירה במעמד שלשתן לפי שאינו קניון מועיל בדבר שאינו בעין ומוקמיין לה התרם בין במלואה בין בפקdon וא"ג דאסיקנא ד밀תא דליתא בבריא ליתא בשכיב מרע אף' הכי מطبع דקי"ל בהזהב (ב"מ מו) דאין מطبع נקנה בחליפין א"פ"ה אם נתנו במתנת שכיב מרע קנה מהאי טעם ד haloatti לפלוני. **איבעיא להו דקל לאחד וכו'** - אית דሞומי לה בבריא ובא להודיעינו דיני מכירה מה שייר לעצמו ולא נהירא לי דא"כ מה עני בעיא זו בזוז השמועה ובזוז הפרק בהמוכר את

הספרינה איבעי לו למבעה במשמעות דהוקונה שני אילנות (לעיל בבא בתרא דף פא) ועל כרחין בשכיב מרע מוקמינן ליה ואמתניתין קאי דקתיו בשכיב מרע שיר קרקע כל שהוא מתנתו מתנה ואיבעה להו אם נתן דקל לאדם אחד ונמלך וחרז ונתן פירותיו לאחר אמרינו לקמן א"ר נחמן שכיב מרע שכטב כל נכסיו אם בנמלך מות קנו כולו אם עמד איינו חזר אלא באחרון בלבד שלא הוה ביה שיר אבל קמאי דהוה בה שיר קנו והכא מי אמרינו שיר מקום פירי כשנתנו הדקל לרשותן ולא פירות שיר לעצמו מקום הפירות ענפי האילן שבו גדילין הפירות וכשנתן לשני את הפירות עדין מקום הפירות שיר לעצמו ואילן המחוobar בקרקע דמי וקורא אני עליו שיר קרקע כל שהוא והוא מתנתו מתנה בין באילן בין בפירות ואם עמד איינו חזר והוא דaicא קניין כדפסקין לקמן בבא בתרא (דף קנא) במתנת שכיב מרע במקצת. או לא הוי שיר - וכשנתן הדקל לרשותן כלו נתן וליכא שיר קרקע ואמרינו לקמן כמה כל שהוא רב יהודה אמר מקראקי כדי פרנסתו. שיר לעצמו - הפירות מהו מי שיר מקום הפירות ולכשייבש האילן יקוץ ענפיו כך כתוב בספרים אמר רבא א"ר נחמן אם תמציא לומר דקל לאחד ופירות לאחר לא הוי שיר שיר פירותיו לפניו שיר מקום פירי Mai טעמא כל לגבי נפשיה כי משיר בעין יפה משיר ולא נהירא לי לישנא משום שלא מיתני עליה הך סוגיא דלקמן א"ל אנן אדריש לקיש מתניינו ליה הלך לישנא אחראינה הכתוב בספרים עיקר דגרסינן בהו חזץ מפירותיו מהו דהוה דומיא דבר זbid וריש لكיש והיינו פירוש לשון אחרון דקל לאחד ופירותיו לאחר מי הוי שיר מקום הפירות באילן וקנה ראשן דהא אייכא שיר קרקע כל שהוא או לא וכשנתן לו את הדקל הכל נתן גם מקום צימוח פירות את"ל לא הוי שיר חזץ מפירותיו מהו מי אמרינו כיון דמעיקרה הדקל לבדו ולא פירות נתן לו ולא הזוקק לומר בו לישנא יתרה חזץ מפירותיו אלא לשיר מקום לעצמו אמר ואייכא שיר קרקע כל שהוא דכל לשון מיותר לשיר קצר מן תמציא לומרכו' - חזץ מפירותיו הוי שיר זbid דכל לשון מיותר לשיר קצר מן המתנה לעצמו בא ואלייבא דבר זbid דתנן בהמוכר את הבית (לעיל בבא בתרא דף סא) לא מכיר היציע ולא את הגג בזמן שיש לו מעקה עשרה טפחים דהינו נמי דיזוטה העליונה ואמרינו בגמרא (שם בבא בתרא סג) אמר ריש לקיש זאת אומרת המוכר בית לחברו ואמיר לו על מנת שהדיזוטה העליונה של הדיזוטה העליונה שלו ואמרינו למי הלכתא אהני תנאי דע"מ לשיר

לעצמו מקום בחצר שלפני הבית אם רצה להוציא זיון מדיויטה עליונה שהוא שלו בחצר הлокח מוציא ולא יעכ卜 בעל החצר על המוכר ואלי בא דרב זבידכו' כלומר וכדפרשה רב זביד למלתיה דריש לkish דאהני יתורא דעת' להוציא זיון לשינויו ליה מקום בחצר הכى נמי אהני יתור לשון דחוץ מפירותיו לשיפור מקום באילן. **אנן אדריש לkish מתנינו** - להאי איבעיא להו ולהז מילתא דרב נחמן דאם תמציא לומר כדמפרש לקמן ואזיל ובמתנת בריא ומינה תפshoot לשכיב מרע ולאו גבי דקל איבעיא אלא לגבי דיויטה כדמפרש ואזיל. **דיויטה** - היא עלייה העליונה שעלה גג הבית.

דף קmach.ב

איבעיא להו בית לאחד - במתנת בריא ודיויטה לאחד הוא מקום שיור מיaicא להאי בעל דיויטה שיור מקום בחצר להוצאה זיון או לא אם תמציא לומר לא הוא שיור לאחרני אבל לעצמו הוא שיור כגון דאמר ליה בית אני מוכר לך חוץ מדיויטה העליונה או דלמא ליכא שיור. **ואלי בא דרב זביד** - דכי אל סתמא בית זה אני מוכר לך לא קנה דיויטה העליונה כדתנן בהמוכר את הבית (לעילibaba בתרא דף סא) לא מכר את הגג בזמן שיש לו מעקה גבוהה יטפחים דהינו דיויטה וכי אל חוץ לטפויי מילתא קאתי ושיר לו מקום בחצר להוצאה זיון מן הדיויטה לחצר של לוקת. **אם במלחק** - שמשעה ראשונה שהתחל לחלק היה בדעתו לחלק כל נכסיו ולא לשיפור כלום. **אם מת קנו כלון** - כדיין כל מתנת שכ"ם שאין צריכה קניין אם מת. **אם בנמלך** - שלא היה בדעתו לחלק כל נכסיו אלא אחר שחילק שתק ולא רצה לחלק עוד חזר ונמלך בעצמו לחלק כל הנותר. **אל באחרון** - בלבד דלא הויה בה שיור אבל קמאי קנו כדקתו מותניתין שייר קרקע כל שהוא מותנתו מותנה. **ניחוש** - דלמא האי דשתיק וחישב בין מתנה למוניה לא הוינט נמלך אלא עיוני מעיין מה יתן לכל אחד ומעיקרה היה בדעתו לחלק את הכל ויחזור בו בשיעמוד מחליו ואמאי קנו קמאי. **סתמא דשכיב מרע** - עיוני קמעין לבבו מה יתן לכל אחד קודם שיבואו לפניו ואין לו לשtopic בין זה לזה ומדשתק נמלך הו. אמר רב נחמן **שכיב מרע שכיב כל נכסיו** - הידועין ולא נמצא לו שיור ועמד אינו חוזרכו'. **באומר כל נכסיו** - לא חילק שדותיו וכרכיו לכל אחד בפני עצמו אלא לשון זה כתוב כל נכסיו אני נתן לפוני ולפוני דכל היכא דאיתנהו נתונין הן במתנה ואין כאן שיור ובפר"ח גרס כל נכסיו אלו הן ולא נהירא. **במוחזק** -

שאנו מוחזקין בו שאין לו עוד נכסים. **איבעיא להו חוזה במקצת** - שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחד וחזר בו במקצת ונתן שוב לאחר שהרי יכול לעשות כן כדאמרינן דיתיקי מבטלת דיתיקי בפיירקין דלעיל בבא בתרא (דף קלה) מי הויא חוזה בכל הנכסים שניתן לראשו דגלי דעתיה שמתחרט בראשון ומה שניתן לשני מתנה במקצת היא דaicא שיור והויא מתנה ואתו יורשיין ומפקי מיד ראשון כל המותר או לא הויא חוזה אלא מה שניתן לשני קנה שני והנותר קנה ראשון ואם יעמוד מחייב יחוור בשנייהו שהרי לא שייר לעצמו כלום. **ת"ש דתניא قولן ראשון** - במתנת שכ"מ ומकצתו נתן לשני שחזר במקצת. **שני קנה** - מה שניתן לו ממה נפשך ל"ש מת ול"ש עמד דהא מתנת שכ"מ במקצת היא והויא מתנה שהרי שייר לעצמו מותר נכסים שניתן לראשו שהרי ראשון לא קנה. **מאי לאו כשותת** - וקטני הראשו לא קנה אלמא חוזה במקצת הויא חוזה בכולחו Dai לא הויא חוזה תרויהו ליקנו בכל הנכסים. **ומ שני לא** - לעולם לא הויא חוזה וברייתא כשבמד הליך שני קנה דמתנתה במקצת לא מצי הדר ביה כדיתני מתני אבל בראשון שניתנו לו כל הנכסים بلا שיור אם עמד חוזר כדתנן במתני ולקמן פרכינן אי כשבמד תרויהו לא ליקנו ואפי' שני דכיוון דחוזה במקצת לא הויא חוזה בכולחו גבי שני ליכא שיור דהא לא הדר ביה מראשון אלא במה שניתן לשני ובין שנייהו נתן הכל ולא שייר לעצמו כלום ומהכא פשטיין בمسקנא חוזה במקצת הויא חוזה בכולה הליך בין שמת בין שעמד שני קנה שהרי חזר בו מראשון למוריishi שייר לעצמו שכ"ן שניתן לראשו וחזר בו מהן ומתנה במקצת שמה מתנה. **ה"ג מסתברא** - דבעמד עסקין כדיתני מתנתן לראשו וחזר בו ונתן כולו לשני ראשון קנה שהיה בה שיור והויא מתנה כדיתני מתני דמתנתה שכ"מ במקצת מתנה גמורה היא שני לא קנה כלל דלא שייר לעצמו כלום והליך אם עמד חוזר. **אי אמרת בשלמא בשעמד היינו דשני מיהא לא קנה** - כדתנן לא שייר קרקע כל שהוא אין מתנתו מתנה. **אל אי אמרת בשמת תרויהו נמי ליקנו** - כדין מתנתה שכ"מ שokane אחר מיתה היכא דליקא שיור ואם עמד חוזר דאי לו מתנה במקצת בין מת בין שעמד מתנה גמורה היא אלא לאו בשעמד ומדסיפה בשעמד רישא נמי בשעמד. **אל רב יימר לרבashi ותהי נמי** - רישא בשעמד אפ"ה תפshoot דחוזה במקצת הויא חוזה בכולה Dai אמרת בשלמא חוזה במקצת הויא חוזה היינו דשני קנה דaicא שיור נכסים לשכ"מ שחזר בו مما שניתנו לראשון ורק ראשון לא קנה אי אמרת לא שמה חוזה אלא מה

שלא נתן לשני נשאר ביד ראשון תרווייהו נמי לא ליקנו שהרי בין שניהם נתן כל הנכסים ולא שייר לעצמו קרקע כל שהוא. **בין שמת בין שעמד** - שני קנה דהא הדר בה מרראשון ואיכא שיור טובא ראשון לא קנה דהא הדר בה ואפי' מות לא יקנה ראשון דהא כייל דיטייקי מבטלה דיטייקי מה לי חזר בו מרראשון ונוטן לשני מה לי חזר בו ומעכבר לעצמו ולירושו . **סיפה לא משכחת לה אלא בשעמד** - הלכך ראשון קנה דמתנה מkeitת הוא ואיכא שיור שני לא קנה דלא הוה במתנתו שיור دائ' בשמת תרווייהו ליקנו. **איבעיא להו** - שכיב מרע שהקדיש כל נכסיו بلا שיור ואח"כ עמד מחליו מי מצי הדר בה מי חמיר מממתנת הדירות דנימה דגמר והקדיש הכל בלב שלם בין יהיה בין ימות ואת"ל דגבוי הקדש הכל מוקדש ואפיקלו עמד. **הפרק כל נכסיו מהו** - מי לימה כוונתו לשמים ואקמי למגורי לכל מי שיבוא ויזכה או לא א"נ כיון דהפרק ממונו הוציאו מדעתו למגורי ואינו חפש בחזרתו שאינו רוצה ליהנות עוד ממנו ואת"ל גבי הפרק דאינו חשש בזה הממון הויאל והפרקיו ולא דקדק לחלקו לאוהביו. **חילק נכסיו לעניים מהו** - מי לימה יד עניים כדי הקדש ואם עמד אינו חוזר או לא תיקו. **א"ר ששת** - שכ"מ שאמר יזכה פלוני בנכסיו או יטול או או יחזק או יקנה כולן לשון מתנה וקנה דלשון מתנה בעין כדאמרין לעיל Baba Batra (דף קמז) ידור פלוני בבית זה לא אמר ולא כלום עד דאמר לנו או יטול ויקנה או ייחסין וירת אם הוא ראוי לירושו כגון בן בין הבנים. ור' יוחנן בן ברוקה היא - דאמר בפирקין דלעיל Baba Batra (דף קל) דבריו קיימים וכייל כוותיה דפסקינו ה там כהלכה כמוותו.

דף קמט א

ינהה - יראה. **הא דאיתנהו בענייניהו** - חוזר דלהכי שבקיןeo אם לעמוד מחלוי אחיזרים. **דפרעינהו בחוביה** - אם עמד אינו חוזר. **איבעיא להו שכיב מרע שהודה** - ואמר בחלי שדה ומעות הלו של פלוני הון ואע"פ שהיינו מוחזקים בנכסים הלו שאינן של אותו פלוני שהיינו יודעין שהן של זה המודה בהם לאחרים מי אמרין שהוא אומר כן שלא להשביע את בניו או דלמא כיון דaudi audi. **ת"ש כו'** - ומסקנא דהוזאתו הودה ואע"ג כדאמרין בסנהדרין בפרק דיני ממונות תניננא (דף קט) ההוא דהו קרי ליה עצבראorschיב אדינרי כי קשביב אמר פלניה ופלניה מסקו בי זוזי אתו תבעיניהו לירושים כו' ומסקנא אדם עשוי שלא להשביע את בניו ופטורין משללים

והכא אמרינו דאולין בתר הودאת פיו נראה בעיני דהتم היינו טעונה כיון שעושה עצמו עבד לוה לאיש מלאה ודאי להחיזק עצמו עני היה עושה אבל כיון שהממון בעין והוא מודה של פלוני הוא י"ל שהפקידו אצלו מוקודם לזה השכיב מרע או הקנה לו השכיב מרע ע"י אחר והרי הוא חפץ שיבא לידי. **דאיסור** - הוא איסור גיורא שבא על רחל בת מר שמואל קודם שנתגיר ונתעbara הימנו בגין את רב מריה בר רחל ובתו כך נתגיר ואח"כ נולד רב מריה והוה ליה הורתו שלא בקדושא ולידתו בקדושא והיא מבנות שמואל שנשבו כדאיתא בכתובות (דף כג). אמר רבא **במאי קני להו מו'** - והלך אני זוכה בהן דנכסי הגר דין כהפרק והרי הן בידי והנני קודם וזוכה. גור לאו בר **אורותוי הוא** - דרhomme אפקירה לזרעה שעבוד כוכבים. **דלייטה בירושה** - כגון רב מריה ליתייה נמי בדין מתנת שכיב מרע. **לייתנו גביה** - אין המעות בביתו של איסור שיוכל ליתן לו בידו. **אין מטבח נקנה בחלייפין** - בבבאה מציעא בהזהב (דף מו). **אי אגב קרקע** - כדאמר' בפ"ק דקדושים (דף כו) ונפקא לנו מקרה דליך ולזהב וגוו' עם ערי מצורות אשר ביהודה. **אם במעמד שלשתן** - אני ואיסור ורב מריה ביחד נפקד ומפקיד ומקבל מתנה. **לא אולינה** - בתר איסור פן אפסיד. **אמאי** - לא תמצא עני שיוכל רב מריה לזכות ולהלא יודה איסור שהן של רב מריה זוכה בהן. **אדחבי והכי נפק אודיתא** - מתווך שנאמר בבית המדרש יצא הקול ולימדוהו לטעון כן כל אלו הדברים שאמר רבא הלכות הן.

דף קמט ב
כמה מכונן - כמה יפה כוונו שפירשו כל שהוא כדי פרנסתו למר במרקעי ולמר אפי' בטלטל. **דקראקי** - כדי פרנסתו טעונה Mai הוי שיור להקנות המתנה שתן מקצת משום כדי קאי מחייב סמיך עלייו והלך נתן לדעת כן שאפילו אם יעמוד מחייב תנקיים המתנה והוא יתפרנס مما ששיר מטלטי נמי כו'. **mai כוונתא** - והלא אין מכוננות יפה דלמ"ד מטלטלי כו'. **קרקע דזקא** - בתמייה והtanן במסכת פאה. **הכותב נכסי לעבדו יצא בן chorin** - שהרי העבד בכלל נכסים ונמצא - שהקנה לעבד את גופו עם שאר נכסים. **שיר קראקי כל שהוא** - כגון שאמר חז"ק קראקי כל שהוא לא יצא בן chorin שהעבד הוקש לקרוקות דכתיב והתנהלתם (ויקרא כה) והאי קראקי כל שהוא אילך למימר שעל העבד הוא אומר ונמצא שאינו בן chorin וגם הנכסים לא

קנה וה"ה אם אמר חוץ ממטלטלין כל שהוא כדמות' ר' אלעזר ליקמיה שעשו המטלטלין שיר או אצל העבד דזלמא האי עבד הוא המטלטלין ששיר בעבדא מיטלטל אבל אם אמר כל נכסי נתונים לך חוץ משדה פלוני הרי הוא בןchorין שהעבד אינו בכלל אותו שדה שפירש. **רבי שמעון אומר לעולם הוא בןchorין** - אם שיר קרקע כל שהוא דשיר קרקע ולא עבד עד שהייה השיר שיר סתום ויאמר כל נכסי נתונים לפלוני עבדי חוץ מאחד מרבותה שבhone שההוא אחד מרבותה עבד קאי ואינו משוחרר ודרך כבוד כתוב לעבדו כד ומ"מ לא קנה כלום.

דף קנא

ואמר רב דימי אמר רבי אלעזר עשו כו' - ע"ג דקתני שיר קרקע כל שהוא לא יצא בן chorין הוא הדין אם שיר מטלטלין כל שהוא בעבדא נמי כמטלטלי דמי שהרי אינו מחובר לקרקע וקרו ליה בני אדם מטלטלי אלמא ע"ג דקתני קרקע לאו דוקא אלא הוא הדין למטלטלי ומתרנית נמי מטלטלי כדי פרנסתו כמרקעי כדי פרנסתו דמי. **ולא עשו מטלטלי שיר אצל כתובה** - דתנו גבי דבהיא במס' פאה ובפרקין דלעיל בבא בתרא (דף קלב) מייתינו לה ופרשין לה הכותב נכסי לבניו וכותב לאשתו קרקע כל שהוא אבודה כתובהה ואיית דמוקי לה התם בשותקת ופירש רב נחמן כיון שעשה שותפת בין הבנים אבודה כתובהה דבהיא קרקע כל שהוא ששיר לה שלא נתן לבניו מחלוקת כתובהה ודוקא קרקע כל שהוא אבל שיר לה וכותב לה מטלטלין כל שהוא לא אבודה כתובהה דכתובה עקרה גובה ממקרקעי ולא ממטלטלי במסכת כתובות הלכך אמרקעי סמכה דעתה ולכך לא עשו מטלטלין שיר לכבודה אדם שיר לה הבע מטלטלין ונתן לה כשחילך נכסי לבניו וכותב לאשתו מטלטלין כל שהוא לא אבודה כתובהה. **אמר ליה רב יוסף לאבוי** - לעולם אימא לך כל היכא דתני קרקע דוקא הוא והכא גבי עבד היינו טעמא שלאו דוקא דבדין הוא שלא איבעי ליה למייתני מקרקעי אלא מטלטלי הוה ליה למייתני בהדייה. **ואידי דקתני רישא** - במסכת פאה ר' עקיבא אומר קרקע כל שהוא חייבת בפה וביבורים וכותב עליו פרוזבול ולקנות עמהן נכסים שאין להם אחריות בכף בשטר ובחזקה דהני כולחו דוקא מקרקעי ולא מטלטלי תנא נמי סיפה קרקע אף ע"ג דהוא הדין בסיפא למטלטלי ומשום סידורא דכל שהן מתנו גבי הדין, ובвидוי לא גרס' בסדר

המשנה דבשלמא גבי פאה פאת שדך כתיב קרקע כל שהוא גבי בכורים כתיב ראשית פרי האדמה אשר נתה ליל וכתווב עליה פרוזבול הכי תקון רבנן אם יש לו ללווה קרקע כותבין פרוזבול למלה לגבות חובו בשבייעת דדמי כמוון דאית ליה משכון דמרקען דלה משתעבד ליה וגבוי משכון לא משמטה שביעית דלא קרינה ביה לא יגוש הויאל ואית ליה משכון ולא רצוי בית דין לעקוור תקנת שביעית מן התורה, ולקנות עמהן נכסים שאין להם אחריות מקרים נפקא לנו בקדושים אלא וידי מעשר אע"ג דכתיב ביה (דברים כו) השקיפה ממעון קדשׁ וגו' ואת האדמה אשר נתה לנו [וגו'] אפי' אין לו קרקע יתודה דהאי לנו אצל ישראל קאי כדתנו במסכת מעשר שני (פ"ה מי"ד) מכאן אמרו ישראל וממזירים מתודין אבל לא גרים ועבדים משוחררים שאין להם חלק בארץ אלמא אפי' אין לו קרקע אלא שהיא ראוי הוא ואבותיו ליטול חלק בארץ. **ואהם ליה אבי לרבי יוסף** - דאקרי לעיל למ"ד כדי פרנסתו כל שהוא תנן וכל היכא דתנו כל שהוא מי לא בעינן שיעורה. והתנו - בפרק ראשית הגז. **חמש רחלות גוזות כל אחת ואחת משקל מנת ופרש** - ליטרא וחצי ליטרא חייבת בראשית הגז דברי ר' דוסא ומהמש צאן עשוiot נפקא להו לבית הלל דבעין חמיש וחכמים אומרים ה' רחלות וכו'. אמר רב מנת ופרש - בין חמשתן ובבלבד שייהו מחומשות כל אחת יש בה צמר חמיש של מנת ופרש אבל בציר מהכי כמוון דלייתה דמי. **שיעורא הרבה** - מנת ופרש לכל אחת תנא סייפה נמישיעורא זוטא אבל מתני' דקתני כל שהוא דוקא הוא והלכך לא מכונן שמעתה דסבי. אמר - שכיב מרע מטלטלי לפלאה והוא הדין לבריא על ידי קניין. **לבר מחטי ושעריו** - והוא הדין לבר מבהמותיו כן נראה בעיני. **אפי' ריחים העליונה** - שרגילין ליטלה ממש כדי לתקנה אבל ריחים התחתונה במקומה מתקנין אותה. **כל דמטלטל** - כל שיכולין לטלטלו שאינו מחובר לקרקע ממש וاع"פ שאין רגילין לטלטלו. **איבעיא להו עבדא כמטלטלי דמי** - נהי ודאי דעבדא כמרקען דמי לעניין שבועה וקניין בכטף ובשטר ובחזקה דכל מיili דאוריותא דין מקרען דמי יש להם מוחתנהלתם אבל לעניין לשון בני אדם מיקרו להו מטלטלי ויישנו בכלל מתנת מטלטלי שהרי מטלטלי הוא או לא. **הינו דלא אודבן ליה ברישא** - במא依' דקתני ברישא דמתניתין היכא דמזכיר את העיר סתמא ולא אמר לו היא וכל מה שבתוכה לא קחשיב אלא מקרען אבל עבדים ומטלטליין לא נמכרו אלמא עבדא כמטלטלי דמי. **ופרכינן אלא Mai עבדא כמטלטלי דמי** - א"כ Mai אפי'

דقتני סיפה מכיר את המטלטליין ואף' עבדים ואי כמטלטלי דמי אמא' קאמר אפיו דמשמע דאיינו דומה כל כז למטלטליין. **אלא מאי אית לך למימר** - אמא' קמפלגי בין למטלטליין למייתי אפי' משום דשאני בין מטלטלי דניידי דהיאנו עבדים למטלטלי דלא נידי והלcz' קתני בהו אפיו ה'ג ברישא איך לא למימר דעבדא כמרקעי דמי והאי דלא מיזבנוי בכלל העיר דשאני להו לבני אדם בין ממרקעי דנייך למרקעי דלא ניד' וכיון דעיר מכיר דהיאנו ממרקעי דלא ניד' לא אסיק אדעתיה למכור אלא ממרקעי דלא ניד' דהיאנו דומיא דעיר אבל hic� אמר סתמא ממרקעי לפניה עבדים בכלל והיכא אמר סתמא מטלטלי לפניה לעולם אימא לך דאיינו בכלל. **עשו מטלטלי שיר** - דכי היכי דقتני שיר קركע כל שהוא לא יצא לחירות הци נמי אם שיר מטלטלי כל שהוא לא יצא לחירות. **ואמר לייה רבא לרבען מא依 טעמא** - והשיב לו רב נחמן עבדא מטלטלי דכיוון דשיר מטלטליין לעצמו איך לא למימר דעבדו שיר לעצמו שהוא מטלטליין ולא יצא לחירות אלמא' כמטלטלי דמי. **אל רבashi לרביבא** - לעולם אימא לך כמרקעי והאי עשו מטלטליין שיר אצל העבד לאו היינו טעמא' כדרב נחמן אמר **עבדא מטלטלי הוא אלא כדפרישית טעמא'**.

דף קג.ב

דאנן משום דלאו כרות גיטא מתניין לה - עבד גמר לה לה מאשה דבעינן גט כריתות וכיון דיש לבעל העבד זכות בשטר שכותב בו שיר קركע ומטלטלי לעצמו לא הקנה לו השטר למגורי שגム זכות האדון כתוב בו הלcz' לא קריינה ביה גט כריתות, בעניין זה פירש רבינו חננאל ורבותי שבלוטהייד' וגם יש לפרש כך לעולם עבדא כי ממרקעי דמי וגבוי גט אמא' חשבינן אפי' מטלטליין שיר אצל עבד היינו טעמא' משום כריתות גמור בעינן וכיון שהזה שיר מטלטליין מאן לימה לנ' דלא היה בדעתו לשיר העבד בכלל המטלטליין אחרי שלא פירש מה הון המטלטליין לשיר ואע'ג'Dבזוכתא אחרינה עבדא כמרקעי דמי מיהו גבי כריתות לאו כריתות הוא. **אמר רבא א'ר נחמן חמשה** - נותני מתנה הון שאינו דין חלוק מנוטני מקצת עד שיכתבו כל נכסיהם ואז דין חלוק ממשייר קצר ממנו וכגון שלא שיירו כלום אפי' במטלטליין כדמסיק בסיפה לבר מכתובת אשה במרקעי הוי שיר ולא מטלטלי. **ואלו הון שכיב מרע עבדו אשתו ובניו מברכות** - והשתא מפרש להו ואזיל שכיב מרעכו'

וכולו כבר מפורשים בפרק זה וביש נוחLIN בלבד מمبرחת ולקמן בסמוך אפרשנה. **בנין דתנן הכותב נCSIו לבניו וכותב לאשתו קruk כל שהוא אבדה כתובתה** - אבל שיר לא אבדה דמו דנחתא האי שיורא בשביל כתובתה נחתא נמי אוכלתו נCSIי כדמותם נוחLIN ההוא דפלגינהו לנCSIה לאתתיה ולבניה שיר חד דיקלא וכו' ואסקוי התם מגו דנחתא אדיקלא נחתא נמי אוכלתו נCSI. **مبرחת דאמר מרכו'** - ככלומר אשה אלמנה שיש לה נCSIים ודעתה לינשא ורוצה להבריח נCSIה מבعلاה שלא יהא זכאי בנCSIה ואם תתאלמן או תתגרש יחוزو לה נCSIה ואם לא הוציאתנו מרשותנו קודם נושאין זיכה בהן בעל ואמירין בכתבות צריכה שתכתב כל נCSIה לאחר סתם כיון שלא שירה מידיו אין סהדי דלא נתנה לזה אלא בשביל שרצה לינשא ולכשתרצה יחוזו לה אבל אם שירה כל שהוא קנה המקבל מתנה ולא יחוזו לה כל הנCSIים עולמית וזה הדבר אין כתוב בגמרא כך אלא מכללא שמעין לה דאמירין בכתבות בפרק האשה שנפלו לה נCSIים (דף עט) אמר רב חנילאי בר אידי אמר שמואל אני מורה הוראה אם יבא שטר מברחת לידי אקרענו ויהיב טעמא דלא שביק איני לנפשיה ויהיב לאחרינו מיתיבי הרוצה שתבריח נCSIה מבعلاה כיצד היא עושה כתבתת שטר פסים לאחרים דברי רשב"ג וחכמים אומרים רצה משחק בה עד שתכתב מהיים ולכשתרצה טעמא דכתבה ליה וכי היא לא כתבה כי קניינה לוקח אמר ר' זира לא קשיא הא בכולן הא במקצתו שמעין מהכא היכא דכתבה כולן לא קנה לוקח ואף בעל לא קנה כדמשני התם שעושים נCSIים שאין ידועיןבעל אליו דר"ש אבל היכא דלא כתבה כולן צריכה שתכתב מהיים ולכשתרצה לא קנה לוקח. **ובכללו** - הני חמישה ממטלטי הוי שיר שם שיר מטלטלין כשיר קruk דמי. **ואיתנהו בעניינו הוי שיר** - שהרי אשה גובה כתובתה מהם כדמות אמר בפרק אע"פ בכתבות (דף נה) מטלטלי ואיתנהו בעניינו بلا שבואה ואיقا למימר דזודה אמר לטעמיה זה הכא אמר נמי קאמר לה. **אמר נCSIו לפלא** - פסקי הלכות הון שפסק הגם' שכיב מרע שאמר נCSIו לפלא א"ג בבריא שהקנה בסודר ואמר נCSIו לפלא ובא הגمرا לפרשஇוזו דבר קורי ממון והוא הדין אם אמר בלשון לע"ז אווייר או בלשון שמכנין הממון דין נCSIו לפלא נוהג בו. **עבדא מקרי נCSI** - כמו כסף וזהב והרי הוא בכלל המתנה. **דתנן** - בקדושים. **נCSIים שיש להם אחריות** - והקrukעות אחריות כל מלאה וחוב וכתובה נסמכין עליהם לפי

שאין דליה שולטת בהן ואין אובדין וקთני בהן לשון נכסים. **ושאין להם אחריות** - הינו מטלטליין וארישא קאי דמיקרו נכסים וכמאן דמיتنسي נכסים שאין להם אחריות. **נקני עם נכסים שיש להן אחריות** - שאם מכר אדם או נתן לחברו מטלטליין וקרקעות החזיק בקרקעות קנה מטלטליין. **כפי הא דרב פפא** - כלומר ומניין לנו דנכסים שאין להם אחריות הנקני עם נכסים שיש להן אחריות מיيري נמי בעלות ומナルן דבעות נמי נקנו על ידי קרקעות והלא אין מטבח נקנית בחיליפין ועל ידי קרקעות מナルן כי הא דרב פפא כו' אקנינהו ניהלה לרבות שמואל ההולך שם בקנין סודר. **אגב אסיפה דביתיה** - שהקנה לו בסודר קרקע כניסה ביתו ואגבו הקנה לו הבעות בתורת הרשות המפורשת בבבא [קמא] (דף ע) אי נמי הילך והחזקיק הקרקע והקנה לו הבעות כל מקום שהן אלמא מעות מיקרי נכס. **עד תועך** - מקום ויש מפרשין חצי הדרך ומפרשין נמי שלא יחזק בהן לעצמו ולא היא דכיוון דכתב בהרשאה וכל מאן דמתעני ליה מן דין קבלתי בין לזכות בין לחובה מינה שמעיןDSLICH SHOVIYAH HECI MAFRASH BABBAA [KMA] (SHM DPF U). **זמו בשדה זו** - הקנה להן בסודר לצורך פלוני. **חוור בשטר** - מיפויו כח דשטר יכול לחזור בו כל זמן שלא נמסר השטר לאותו פלוני. **ואינו חוות בשדה** - אחרי שכבר זכו בקנין או בחזקה וזcin לאדם שלא לפניו. **שלשה** - ענייני שטרות הן ולא בא לחלוקת אלא להוסיף. **אם קדם מוכר וכותב שטר** - מכירה להיות מזומן לlokach כל שעה שירצה למכוון לשדהו לא יהיה עיכוב בעומתו בשליל כתיבת השטר ולכך קדם והכתיבו והוא יכול לעשות כן כאותה שניינו.

דף קנא.א

כותבין שטר למוכר אף על פי שאין לו - דאיינו חוב אלא למוכר וכיון שהוא רוצה יכתוב לו. **כיוון שהחזקיק זה בקרקע כו'** - מסקנא דAMILTA DRAB HONOA HIA אם קדם מוכר וכותב לו את השטר ואח"כ מכר לו את השדה כיוון שהחזקיק lokach בשדה נקנה לו השטר בכל מקום דאיין אדם יכול לעכבו לדעתו כו' מכר לו את השדה שיזכה lokach בשטר הנכתב לו לשם וכשהחזקיק בשדה נקנה לו השטר כדתנו נכסים שאין להן אחריות כו' אלמא שטר מיקרי נכסים שאין להן אחריות. **דתןן** - במסכת שקלים בפ"ד (משנה ז) המקדיש נכסיו והיה בהן בהמה הרואה על גבי המזבח זקרים ונקבות רביעי אליעזר אומר זקרים ימכרו לצרכי עולות ונקבות ימכרו לצרכי זבחים שלמים ודמיהם יפלו

עם שאר נכסים לבדוק הבית ר' יהושע אומר זכרים עצמןכו' ובמס' תמורה (דף לא) מפרש פלוגתייהו. **יינוט שמניםכו'** - גם זו שנייה במסכת שקליםם. **דתנן** - במס' ערכין המקדיש נכסיו מעליון לו תפילין כלומר אף תפליין הקדש ומעליון לו בדים ופודן בשווייהן אלמא מدخل עלייהו הקדש מיקרי נכסיו שהרי נכסיו הקדיש. **ספר תורה** - מי מיקרי נכסיו כתפליין דמו או דלאה תפליין היינו טעמא דהוי מלבוש אבל ספר מצוה היא ולא נכסיאע"פ שיכול למכרו לא מיקרי נכסיו תיקו. **משום דקבי לאינסובי לרוב זביד** - וכן פירשה לו בהדייא כדמותה בסיפה דגליה דעתה משום - דבעיא לאינסובי היא נותנתן לזה דין זה אלא להבריח מבعلا. **ואיגרשא** - ותבעה נכסה מבנה. והא **איןסיבא** - והפסידה דקנה בנה ולא אהני גלווי דעתה אלא להכי שайлוי לא הייתה ניסט לרוב זביד לא מתקיים המתוña אבל השטא איןסיבא נתקייםה המתוña. **מומלאי** - דאביי אביו ממשפחה בית עלי כדאמריןן (ר'ה דף יח) אביי ורבא ממשפחה בית עלי קאטו וזהו שם מקומו בבראשית רבה ר' מאיר אול לממלא ראה אותן שם שחורי ראשכו'. **מילי מוליתא** - בעלי מומין שאין בהן ממש כמו שקל מוליא ושדא בנזא גבושית (לעיל בא בתרא דף נד). **אפילו למאן דאמר מברחת קני** - יש מפרשים היינו גבי ההוא מעשה דאמיה דרב שמואל בר אבא מאקרוקנא בפרק החובל (ב"ק דף פח) ולאו מלטה היא דהتم בחיה בעלה כתבה נכסיו מלוג שלה לבנה לזכות בהן אחר מיתת בעלה והכי מפרשין לה אפי' לרבען דפליגי ארשב"ג בכתובות בפרק האשה שנפלו לה נכסים (דף עט) ואמרי רצה משחק בה ומעכב המתוña לעצמו וקנה הכל ולעיל פרישת לה. **הני ملي** - אמר רבען רצה משחק בה וקנה hicā דיהבא סתמא ולא גליה דעתה דמשום איןסובי הוא ולא נודע שלהבריח מתכוונת. **אבל הכא גליה דעתה דמשום איןסובי** - מברחת מבعلا ולדעת כן שיחזרו לה אחר גירושין והרי איןסיבא ואיגרשא הכא מודו רבנן דלא קני אלא יחוירו לה נכסים כדאמרין נמי התם עד שתכתב מהיוס ולכשארצתה דכיוון דגליה דעתה כמוון דכתבה ליה הכי דמי. **אימיה דרמי בר חמאכו'** - ומסקנא אחרון קנה משום זהדרה בה מראשו ובפרק מי שהיה נשוי בכתובות (דף צד) אייכא מעשה אחריני אימיה דרמי בר חמא בצפרא כתבתינהו לנכסיו לרמי בר חמא לאורתא כתבתינהו לרבעוקבא אתה רמי בר חמא لكمיה דרמי דבר ששת אוקמיה בנכסיו אתה רב עוקבא בר חמא لكمיה דרמי נחמן אוקמיה בנכסיו ומסקנא שודא דידיini ולהקדמה לא חיישין הויאל וביום אחד נכתבו מיהו ההוא

מייביאו לו לאוקמה במתנת בריא והוא דהכא בשכיב מרע ובשכיב מרע לא שנא ביום אחד לא שנא בשני ימים אחרון קני דהא הדר ביה מקמיה. והא מטה - דבשלמא אם לא מטה תננו לא שייר קרקע כל שהוא אין מתנתו מתנה וכמו שחזורה מן הראשון לשני תחזר בה מן השני נמי אם תרצה אבל עתה שmetaה תתקיים מתנה ראשונה וקנה ראשון שהרי היא נתנה במתנת שכ"ם ודבריה כתובין ומסורתין כMETAה ולא אמרין דיתיקי מבטלת דיתיקי והכי סבירא ליה. **כל שאלו עומדכו** - וזאת האשה מאחר שאם עמדה הייתה חזרה חזרה מן הראשון ע"פ METAה וקנה שני וכן הלכה. **אימור דבר שמו אל לעצמו** - היכא דחזר בו החולה ושיר לעצמו ולא נתנה לאחרים הויא חזרתו חזרה ע"ג דמית אבל הכא דחזר בו מראשו ונתן לאחר שמא לאו חזרה גמורה היא. **מלוגא דשטרי** - כרך של שטרות אי נמי נרתק מלא שטרות. **הני לעמרם בני** - כגון שקנו מידה אי נמי بلا קניון וכגון דלא שיירה מיידי. והא לא משך - רב עמרם האי מלוגא דשטרי בחיה. **השתא אמרי** - قولיעל מא שחייב שנתת לו מתנה הו צורבא מרבען. **הכי אמר שמו אל כל שאלו עומד חזרכו** - ובतרא קני. **פיסקטא** - כמו פיסקא חתיכת קרקע.

דף קנאב.

כפי הות קיימת הדרא בה - כדתנו לא שייר קרקע כל שהוא אין מתנתו מתנה. **תא וקני כל היכא דבעית** - בא עתה אליו וקנה השדה בקניון גמור בכל עניין שתרצה שלא אוכל לחזר. **אתא ושיר וקנו מינה** - לא רצה לקבל כל השדה אלא שייר לעצמה מעט דהוה ליה מתנה מקטת ועל ידי קניון דקים לו לקמן דלא מצית הדרא בה אלא אם כן מצוה מחמת מיתה דמגלי דעתיה דמחמת מיתה קיהיב ואי קאי הדר ביה. **בסיילוא דלא מבע דמא** - קוץ שמכאייב ואין יציאת דם ניכר בו דהינו נידוי. **אמרו ליה** - העדים. **אמרה** - כששילחה בשביל אחיה. **ו�י כי מיתה הך איתתא** - ולא תראה את אחיה שאינו רוצה לבא אליו. **א"כ מצוה מחמת מיתה היא** - וכל מצוה מחמת מיתה חוזר בין במתנה במקצת בין במתנה ללא שייר ואפילו קנו מידו אי קאי מהליו הדר בכולהו בידוע שלא היה קניון אלא מחמת מיתה הויאל והיה מתאונן על מיתתו בעת צוואתו והכי פסקינו לקמן. **איתמר מתנת שכיב מרע במקצת** - שלא היה בה קניון והיא אותה מתנה שניינו שייר קרקע כל שהוא מתנתו

מתנה שם עמד אינו חוזר دقיוו דהו כי שיר כך היה דעתו שם יעמוד לא יחזיר ולכך שייר לעצמו מה שישיר. והרי **היא ממתנת שכיב מרע** - שאין בה שיר דלא בעיא קניין ואם מת קנה ואם עמד אינו חוזר. ובעיא קניין - וכיון דקנו מיניה אם עמד אינו חוזר דאיقا קניין ושיר וככל שכן אדם מת קנה אבל بلا קניין אפילו מת לא קנה וכ"ש אם עמד חוזר והכי פסקינו ל�מן. **איתיביה רבא לרבע נחמן** - ממתני' שיר קרקע כל שהוא כו' דהינו ממתנת שכיב מרע במקצת. אימא **סיפה אם לא** שיר קרקע כל שהוא אין ממתנת מתנה - אם יעמוד מחליו ואם מת קנה. ואי **דקנו מיניה** אמאי לא הויא ממתנו מתנה - שאם יעמוד לא יחזיר. **בידוע שלא היה קניין אלא מחמת מיתה** - הויאל ולא שיר וاع"פ שלא צוה מחמת מיתה בהדייא. **רובל** - שם כביני - בית נפש נושק"א בלע"ז והוא לשון כבינות דרחנות במסכת אדם. **כביני** - שבת (דף נד) שמכבנין אותו למילת. **וקיימו חכמים את דבריה** - ע"פ דמתנת מkickת ולא קניין הויא דמתקני דבריה משמע דברים ולא קניין הויא. **התם במצוות מחמת מיתה** - שהזכירה דמدادגת מיתה היא מחלוקת מצוות מחמת מיתה לא עוי קניין היכא דמת בין איقا שיר בין ליכא שיר והכי פסקינו ל�מן.

דף קنبא.

מתנת שכיב מרע שתוב בה קניין כי רב אמרי ארכבייה כו' - על כרחך בכתב כל נכסי פלגי רב ושמואל دائ' במתנת שכיב מרע במקצת שתוב בה קניין פלגי בהדייא הו"ל למימר ממתנת שכיב מרע במקצת כו' ועוד הא תנן מתני' סתמא שיר קרקע כל שהוא ממתנת ולא מפליג בין כתוב בשטר קניין בין לא כתבו בתוכו והיאך אמר שמואל לא ידענא מאי אידונ בה ולא קנה הא כיון דכתב בה קניין וממתנת מkickת היא על כרחך קתני' מתני' הרי היא ממתנה וכן פר"ח ועוד הא פסקנא לדברי הכל הלכתא דמתנת שכיב מרע במקצת בעיא קניין והרי היא מעתה כמתנת בריא למורי ואינו יכול לחזור בו אפילו כשבועמד ואם אין בה קניין אינה כלום ואפילו אם מת לא קנה ולא הויה ליה למקרה לקובעה אחר הפסק ועוד מדרמיין עלה ל�מן מדבר יהודה אמר שכיב מרע שתוב כל נכסי כו' מכל דהא נמי בכותב כל נכסי מייר. **שכתב בה קניין** - והוא הדין אם אין כתוב קניין בתוך השטר או אפילו אין כאן השטר כלל אלא שכיב מרע שהזכיר צוותת שכיב מרע כשחק כל נכסי

וגם הקנה אוטם בקנין סודר למקבל מתנה אבל אורחא דמלתא נקט שדרך
לכתב הוצאות והקניין בשטר כדי שלא תשכח הוצאה ואפי' לשימוש
דאמר לא ידען מאוי איזון בה שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ה"ה אם
לא נכתב הקנין בתוך השטר וכדבעין לפירוש בסמוך וראיה לדבר מהא
דרמיין עלה בסמוך מהא דאמר רב יהודה אמר שימוש שכיב מרע שכטב כל
נכסיו ע"פ שקנו מידו כו' והיינו בקנין בעלמא ולא כתיבה בשטר מיيري.

ארכבייהatrii ricchi - כמו רוכבי הרכש (אסטר ח) המרכיבה לרכש (מייקה א)
כלומר הטיל שתי כוחות לצורך מתנה זו ע"י שכטב בה כדקציר ורמי בערסיה
וכל לשון שכיב מרע נתן בה כח שכיב מרע כדמפרש לקמיה וע"י קניין שכטוב
בה שאינו צריך בצוואת שכיב מרע אלא במתנת בריא נתן לו כח מתנת בריא
שאם עמד איינו חוזר דכיוון דברי שכיב מרע כתובין וcmsorin דמו ולענין
מיקנה לאחר מיתה לא צריך הלך לייפות فهو של מקבל מתנה הקנה
בקנין כדי שלא יוכל לחזור בו אפילו אם יעמוד מחליו. **שם אמר הלואתו**
לפלוני - בזאת המתנה אם נתן לו הלואה שחייב לו איש אחר ע"ג דיליכא
מעמד שלשות קנה דקיימה לו [גייטין] (דף יג) מנה לי בידך תנחו לפלוני
במעמד שלשות קנה לא שנה מלאה ולא שנה פקדון והכא קני בצוואת שכיב
מרע וע"ג דיליכא במעמד שלשות. **לא ידען מאוי איזון בה** - דלמא לא קנה
כלל אפילו אם מת דכיוון דהוה קני באמירה בעלמא בצוואת שכיב מרע
הוail וליכא שיור נכסים למה לי تو לאקנויי בסודר הלך איך למיימר
מיידר הדר ועקר ממנה כח מתנת שכיב מרע ואיינו רוצה שיקנה באמירה
בעלמא אלא בקנין סודר ומה הוא מקנה לו בהאי קני מתנת שכיב מרע הוא
מקנה לו דהינו לאחר מיתה ואין שטר לאחר מיתה אלא אם כן הקנה לו
מחיים א"ג אין הקנין כתוב בשטר וגם השטר לא נכתב כלל אלא שזהו ונתן
מחיים כל נכסיו בצוואת שכיב מרע ומקנה בסודר אין קני תופס שלא
נתכוין להקנות אלא לאחר מיתה דמיד כשם נפלו נכסים קמי יורשיין וטו
לא חילא מתנתו. **אין כתובין ונותניין** - לאחר שמת שמא לא גמר להקנות לו
בעל פה אלא עד שיכתוב השטר ושטר שנכתב לאחר מיתה לאו כלום הוא
دلענין שטר לא אמר רבנן דברי שכיב מרע כתובין וcmsorin דמו אלא
לענין מתנת ממון דאי אמר תננו ונותניין אף לאחר מיתה. **הלכתא כתובין**
ונותניין - דלייפות فهو של מקבל מתנה צוה לכתוב. **קשה דרב אדרב קשה**
דشمואל אדشمואל - דלעיל אמר רב בתר אומדנא דיייפוי فهو של מקבל

מתנה אולין ומשמעותו לאין שטר לאחר מיתה והכא כאמור אףכא. **הא דקנו מיניה** - כאמור שכותוב בה קניון וה"ה ל�ניון ולא כתיבה וכיון דאקיי בקניון לייפות כחו הוא דעתך. **במיפה את כחו** - כדלקמן וקניא מיניה מוסף על מתנה דא יותר לשון לייפות כחו הוא וה"ג בצוואתו שאמר כתבו ותנו פירוש שיכתבו בשטר ההוא ייפוי כח דקניין דמוסיף על מתנתא.

ד"ג קנב.ב

בידוע שלא היה קניין אלא מחתמת מיתה - הלכך חוזר בו הא אם מת קנה המקבל מתנה ולא אמרין שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה וקשה אדשומו אל דבר לא ידענא Mai איזונ ביה במתנת שביב מרע שיש בה קניון דהינו ה'ז והכא אמר קנה אחר מיתה. **אחו לייה בידיה** - שיוודע תירוץ בדבר א"ג רמז לו כעין ייפוי כח לומר דמוקמי לההוא דבר אמר קנה במיפוי את כחו. **וקניא מיניה מוסף על מתנתא דא** - ככל מה דכתוב ומפורש לעיל במנא דכשר למקניא ביה שריר וקיים כלומר וקניא מיניה קניון גמור להוסיף וליפויות כחו בלבד המתנה שניתן בעל פה ולישנא יתרוא ליפויות כח הוא. **כתב זהה וכתב זהה** - שכיב מרע שכתב כל נכסיו לרואבן במתנת שביב מרע ל"ש בעל פה ול"ש בכתב לביר מנתנתו וחזר וכתבו או נתנו לשמעון אבל לא מסר להן את השטר. **דייטיקי** - של שני מבטלי דייטיקי של ראשון דשכיב מרע יכול לחזור בו הלכך אחרון קנה שהרי חזר בו מראשון דייטיקי לשון מתנת שביב מרע דאמר' דא תהא למיקם ולמייהי דדברי שכיב מרע בכתבבים וכמסורין דמו. **כתב זוכה זהה** - כתב כל נכסיו לרואבן ומסר לו את השטר לראיית זכותו ויש לשונות אחרים ולא ישרו בעניין. **רב אמר ראשון קנה** - דהא זיכה קניון חשוב לייה והרי היא כמתנת שביב מרע שכתוב בה קניון דארכבהית ארתי ריכשי ואפי' אם עמד איינו חוזר. **ושmailto אמר שני קנה** - כדין מתנת שביב מרע בכל נכסיו שאין בה קניון ואם עמד חוזר ואמרי לעיל כל שם עמד חוזר מתנתו והלכך שני קנה. **והא איפליגו בה חדא זימנא** - לעיל במתנת שביב מרע שכתוב בה קניון דרב אמר ארכבהית ארתי ריכשי ומשמעותו אמרכו כו' דסביר רב דאפי' לעצמו נמי לא קנה איינו יכול לחזור בו הלכך הכא ראשון נמי קנה. **אבל בהז'** - בתרייתה דלא קנו מיניה סד'א דלא הוי זיכה ייפוי כח קניון ואיימת מודה לשmailto (דשני קונה דין כאן לא ייפוי כח) ולא הורעת כח דמשמעות דנימה לא ידענא Mai איזונ ביה כדאמר

לעיל זה אין כאן קניין דנייה לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מכןה. **בسورא מתנו ה כי** - אית דמפרשין אדליך קאי אפלוגתא קמייתא דמתנת שביב מרע שכותוב בה קניין ואמר רב ארכבה אתרי ריכשי ושמואל אמרכו' ואתא למימר בסורא מתנו ה כי כדליך וקשה להו הא דאמר רב יהודה אמר שמואל אבל בפומבדיתא מתנו ה כי וכו' ולא קשה להו מידיה הא דאמר רב יהודה אמר שמואל דהשתא נמי מודי שמואלadam מת הו קניין כדידיין נמי ממילתניה דרב יהודה ולאו מילתא היא דהשתא נמי קשה חד אדרב יהודה דהכא אמר אין לאחר קניין כלום בין לאחר בעצמו ואפי' אם עמד איינו יכול לחזור בו ולעיל אמר רב יהודה אמר שמואל בידוע שלא היה קניין אלא מלחמת מיתה יכול לחזור בו אלא אהז' דסליק מיניה קאי דפיגי רב ושמואל בכתב זيقה לזה וכותב זيقה לזה וכן פר"ח בסורא מתנו ה כי לפולוגתא דרב ושמואל דכתב זيقה לזה כדאמרן בפומבדיתא מתנו ה שלחו מבירב לשמואל ילמדנו ריבינו כתב זيقה לראשונה וקנו מידו מאי שלח להו ציון - זيقה לו וקנו מיניה קנה ואין יכול לחזור במתנתו וכ"ש להקנותו לאחר ואין אומרים בזה שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר זה זيقה לו וקנו מיניה ציון דכולי האי [עבד] לא הו אלא לייפות כחו וקנה.

דף קג.א

סביר מיניה הני ملي - אין לאחר קניין כלום שאם כתב זيقה לראשונה וכותב זيقה לאחר דראשו קנה למורי וכגון שמת שביב מרע אבל לעצמו יכול לחזור בו אם יעמוד מחליו לא קנה ראשון שלא היה קניין אלא מלחמת מיתה. **אמר להו رب חסדא** - בין לאחר בין לעצמו ולא דמייא לדרב יהודה אמר שמואל דאמר בידוע שלא היה קניין אלא מלחמת מיתה דהתם כתב וקנו אבל הכא זيقה וכותב וקנו דכל כך ודאי לייפות את כחו. **ההוא דקנו מיניה** - כתב זيقה וקנו מיניה ורצה לחזור בו כשבמד מחליו. **צדקנו אינשי** - שכיב מרע הנוטני לאחר מיתה לדעת שיחזרו בהן אם יעמודו שכותביין או מקניין או כותביין ומקניין אבל אתה כתבת זכית והקנית זה ודאי שמואל מודי בין לעצמו בין לאחר והשתא שמעין מד' ملي דאמר שמואל בשמעתין דקיים לנו כוותיה בדיי מתנת שביב מרע בלבד שיר שיש בה קניין ולא זيقה לו את השטר לא ידענא מי אידונ בה ולא קנה מקבל מתנה אפי' מט הנוטן דשמע לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה אבל אם ייפה את כחו

בכתיבת השטר או בצוואה דכתיב בה וקניא מיניה נוספת על מתנתא לא קני המקבל מתנה שbez'a לא נאמר לא גמר להקנותו אלא בשטר כו' והוא שמת הנוטן אבל אם עמד חזר דבידוע שלא היה קניון אלא מחמת מיתה ומדרב יהודה אמר שמואל דאוקימנא במייפה את כחו שמעין ליה להא ושכיב מרע שאמר כתבו ותנו מנה לפולני ומota כותבין ונונטן לאחר מיתה כדאוקימנא לשמואל במייפה את כחו אבל בלי ייפוי לא קנה דין שטר לאחר מיתה ואם כתב וזיכה השטר למסרו לזה לראה וכותב וזיכה לזה השני קנה והדר ביה מראשון והוא שמת ואם עמד חזר הלך שני נמי קנה זהדר ביה מקמא אבל בלי ייפוי כח בשטר אם עמד חזר הלך שני נמי קנה זהדר בין לאחר מיתה ואם כתב וזיכה והקנה קאמר שמואל דקנה קמא לגמרי בין לעצמו בין לאחר מיתה זו אני מקנה לך בחים ובמות וליכא לאוקמה במתנת בריא דהיכי לימה רב הרי היא כמתנת שכיב מרע למקני לאחר מיתה ולהלא אין שטר לאחר מיתה. **רב אמר הרי היא כמתנת שכיב מרע** - למקני לאחר מיתה ואם עמד חזר וכ"ש אם מתנת שכיב מרע בכל שהוא ללא שיור שלא קני אלא עד לאחר מיתה. **סימנא לחיים** - כלומר במוות דזקא הוא ומחיים לאו דזקא אלא לסימן טוב לפי שהזכיר מיתתו שלא רצה לפתוח פיו לשטן כלומר המקום יצילני מהולי זה ולא אמות. **הרי היא כמתנת בריא** - כאילו לא כתוב בה במוות ואפי' אם עמד אני חזר ואפי' במתנתה ללא שיור דהכא לא לימה שמואל לא ידענא Mai אידון בה דנימה אין שטר לאחר מיתה דהא כתוב בה מחיים. **מחיים קנה** - דמשמע דזקא מעתה התחיל לkenot. **זה אמרי נהרדען הלכתא כוותיה דרב** - גבי בחים ובמות וה"ה היכא דכתב מחיים. קא משמעו לו - שלא שאני לרבות בין בחים למחיים סימנא לחיים. **ההוא דעתך לקמיה דר"ג** - דהוה כתוב בשטר דידייה בחים ובמות. **לשומ טמיא** - מקום. **אטריה דشمואל** - ואע"ג דהלכתא כרב לאו אורחא למיין כרב באטריה דشمואל ייל עביד ליה הטעם כרב. **כשמעתיה** - דהוה כתיב ביה מחיים וקנה בעל השטר והאשה הפסידה. **וקטרדא ליה** - לומר לא יפה דעתני. **אל לטפירה זיל כתוב לה** - שהדין עמה וכותב בסוף השטר משנה השניה בב"מ בהשוכר את האומניין (דף עה) שוכר עליהם או מטען וסימן היה בתוך השטר שלדחות האשא ולהטעותה נתכוון להיפטר ממחקלותה והיא הבינה בדברים וקללותו.

לייטבע ארבייה - תיטבע ספינטו. **אטעוויל קמטיעית ליה** - בתמיה. אמשינחו למנה - שראום במים להתקיים קללה בכך. **לא איטפרק מעונשה** - דאל תהי קללת הדיות קלה בעיניך ומהא שמעין דבר בין בחיים בין מחיים סימנא לחיים. **מתני**: **לא כתוב בה שכיב מרע** -CDCקציר ורמי בערסיה וגם לשון מתנת בריא כדאמריין בגמרה ובמתנה ללא שיור מיירி דאמנון ביה דאיתנה מתנה שאם עמד חוזר. **הוא אומר שכיב מרע הייתי** - וחוזרני בי. **בריא היית** - ולא תחזור. **צריך** - הנוטן להביא ראייה שכיב מרע היה באותה שעה וכל זמן שלא יביא ראייה זכה מקבל מתנה דברי ר' מאיר ובגמרה מפרש ראייה במא依 וטעמא Mai. **וחכמים אומרים כו'** - בתרי גונווי מיפורשי טעמייהו דרבנן בגמרה. **המושיא מחבירו עליו הראייה** - זהינו מקבל מתנה ונוטן הווי מוחזק בנכסים. **גמו. מגו מרעה איפטר כו'** - כך היו רגילים לכתוב מתנת שכיב מרע הנכתבות לאחר מיתתן להודיע שהנכסים הללו נתנוין לזה המקבל בצוואת שכיב מרע ומתווך אותו חוליו נפטר שלא עמד בינם ולא חזר בו.

דף קנג.ב

אמר רבבה הרי - אלו רואין שהוא מת ובתר השთא איזלען והעמדנו על חזקת מיתתו ויש לנו לומר שמתוך אותו חוליו מת וקנה מקבל מתנה. **אל אבוי** - מאן לימתא לך דמההוא חולוי איפטר לבית עולמיה והלא רוב חולים לחיים וחזר בו ואחרי כן חלה ומת. **השתא ומה ספינות** - הטובות בים שרובן ליאבך ואפ"ה נוטנוין עליו חומרិ חיימז וחומרិ מתים כדתנן בפ' כל הגט (גיטין ד' כח) אבל עיר שכבה כרכום וספינה שאבדה בים נוטנוין עליו חומרិ חיימז וחומרិ מתים בת כהן לישראל בת כהן שתיהן אין אוכלות בתרומה. **חולים שרוב חולים לחיים** - כדתנן (גיטין שם דף כ"ח) המביא גטו ממדיינת הים והניחו ז肯 או חוליה נוטנוין לה בחזקת שהוא קיים לא כל שכן דעתמא עמד וחזר בו ומיהו (רבא) [רבבה] לא הדר ביה וקייל כוותיה דשמעתיה כרבי נתן איזלא דקייל כוותיה כדאמרי' בעלמא (ב"מ ד' קיז) ר' נתן דיניא הוא ונחיתת לעומקא דיניא. **מי מוציא מיד מי** - מתנה שאין כתוב בה לא לשון מתנת בריא ולא לשון מתנת שכיב מרע כי מתני זה אומר בריא הייתי וזה אומר שכיב מרע הייתי. **הוא מוציא מידיהו** - ונוטן עמד בנכסיו וזוכה בהן דהעמד נכסים על חזקתו ויד בעל השטר שבא לתבעו נכסיו של זה על התחרונה דלא

אוזلين בתר השთא כדאבי דרוב חולים לחיים دائיכא למימר דהדר ביה. והם אין מוציאין מידו - אא"כ מביאין ראייה בעדים שבריא היה. אם בריא הוא - בשעת העמדה בדיון עלייו וכוכ' דאוזلين בתר השתא. אמר ר"א ולענין טומאה - דקי"ל ספק טומאה ברה"י ספיקו טמא וברה"ר ספיקו טהור וכי"ל נמי דבקעה בימות החמה רשות הרבים לטומאה ובימות הגשמיים רשות היחיד לטומאה כדתנןכו. **כמחלקת** - כי היכי דנחلكו ר' יעקב ור' נתן במתנה סתם אי אוזلين בתר השתא או בתר חזקת נכסים הци נמי אפליגו גבי טומאה שאם בא אדם לב"ד ונשאל על שנכנס לבקעה ואין יודע מתי נכנס אי בימות החמה וטהור אי בימות הגשמיים וטמא חזין אם עתה כשנשאל ימות החמה הון טהור הוא דאוזلين בתר השתא לר' נתן ואם ימות הגשמיים הוא טמא דברה השתא אוזلين ולרביה יעקב דайл בתר חזקה העמד טהור על חזקתו וטהור עד שיבאו עדים ויעידו שבימות הגשמיים נכנס. **דתנו בקעהכו** - מסוייגת בגדר סביב וריה"י היא לשבת ואפי' היא קרפף יותר מבית סאותים לזרוק בתוכו מריה"ר חייב ולטטלט אסור. **ריה"ר לטומאה** - דלאו מקום סתירה הוא אבל בימות הגשמיים שיש שם זרים אין נכסים לתוכה והוי מקום סתירה וספק טומאה טמא. **אמר רבא לא שנொכו** - מילתא באפי' נפשה היא והמפרש דמילתיה דר"א אדרבא קאי אינו אלא טועה דרבא בתרא הוא וא"צ לדוחיק מילתיה דרביה אלעזר ולהעמידה על פירוש רבא. **לא שנொ** - דבקעה בימות החמה ריה"ר לטומאה. **אלא שלא עברו** - על בקעה זו ימות הגשמיים משגדורה אבל עברו עליה ימות הגשמיים تو לא פקע מינה שם ריה"י אפילו משיגינו ימות החמה ותיהוו לעולם ריה"י לכאנ' ולכאנ' וסבירא מעלייתא היא או חומרא דרבנן הוא ור"ח פירש דרבא פlige אדר' אלעזר והכי כתוב ורבא חולק על רביה אלעזר ופי' נמי לא שנொ דבקעהכו אלא בזמן שלא עברו על זו הטומאה שהיתה עתה בבקעה ימות הגשמיים אבל עברו על זו הטומאה ימות הגשמיים ריה"י היא לכאנ' ולכאנ'.

דף קנד.א

ראייה במאי - בין לרבען בין לר"מ קבועים ומשום دائיכא לפרשנה בתרי גוני כدلיקמן קבועי הци. **ראייה בעדים** - כdmפרש לקמיה. **ר"מ כר' נתן ורבנן כר' יעקב** - ר"מ איזיל בתר השתא כר' נתן ומתניתין כגון שהוא בריא עכשו והכי **קאמער מתני' אמר שכ"מ הייתה ועכשו אני בריא וחוזרני בי והן אומרים בריא**

היות עליו להביא ראייה בעדים שסביר מרע היה וחכ"א הנוטן מוחזק הוא בנסיבות ועל המקובל מתנה שהוא מוציא מחברו עליו הראייה בעדים שיביא שבראי היה. **ראייה בקיום השטר** - ראייה שאמרו חכמים המוציא מחברו עליו הראייה בקיום השטר קאמרי רבנן שצריך לקיים שטרו שלא יוכל לנוטן לטעון ולומר מזוייף הוא וכיון דנתקיים שלא ע"פ הנוטן דין כאן כאן הפה שאסר הוא הפה שהתריר שהרי לא נתקיים ע"פ הנוטן דנימא מיגו יבא בעל השטר ויזכה במתנתו דכ"ע אゾלין בתר השטא הרבה ורבי נתן וכיון דבריא הוא עכשו זכה בעל השטר אך יקיים שטרו שלא יוכל לנוטן לפניו אבל ראייה דר"מ ראייה בעדים היא כזריפש עליו להביא ראייה ששכ"מ היה דברי ר"מ. **במודה** - ליה בשטר שכתו ואינו מזוייף אלא שטוען פרעתיו או שכ"מ הייתה או שטר אמנה או שטר פסים הוא. **צريق המלאה לكيימו** - דעתם שטרות הרי הם כשרים ובשטרות לא נימא הפה שאסר הוא הפה שהתריר לפניו והכי קאמר מתני' צريق להביא ראייה בעדים ששכ"מ היה דברי ר"מ מאחר שמודה הוא בשטר שכתו ונתקיים השטר בכך אゾלין בתר השטא שהוא בריא כר' נתן וחכ"א המוציא מחברו שהוא בעל השטר צريق להביא ראייה קיום השטר שיתקיים בחותמי דהוזאת נותן שטוען כתבתיו לא מהニア מיידי דהא קאמר שכ"מ הייתה והפה שאסר הוא הפה שהתריר והלכך צريق בעל השטר לكيימו ויזכה במתנתו אゾלין בתר השטא שהוא בריא כר' נתן ומתרי לישני ומתרי אמרואין שמעין אゾלין בתר השטא הרבה ור' נתן כדפרישת. **והא איפלינו בה חדא זימנא** - במודה בשטר שכתו צريق לكيימו. **דתניה** - בפרק ב' דכתובות. אין נאמני כו' - דתנן התם העדים שאמרו כתוב ידינו הוא זה אבל אנוסים היינו קטנים היינו פסולים היינו הרי אלו נאמני שהפה שאסר הוא הפה שהתריר ותניא בגמרא אין נאמני לפניו דברי ר"מ ופליג אמרתני' שלא חייש להפה שאסר גבי שטרות שלא נחשדו ישראל על כך ומפרש התם בפסקנא טעמא דקסבר ר"מ מודה בשטר שכתו ליה שא"צ מלאה לكيימו וכיון שאמר ליה אני כתבתיו tuo לא מהימני עדים למفسליה שהרי אין לך קיום גדול מזה שהלה מודה שכתו דמסתמא לא נעשה בפסлот וכמו שכטב ידו יוצא מקום אחר דמי דתנן התם אין נאמני דין כאן הפה שאסר. **וחכ"א נאמני** - דاع"ג דמודה ליה שכתו צريق לكيימו וכיון שאינו מתקיים כי אם ע"פ עדים הללו שאומרים כתוב ידינו הוא זה הא קאמרי נמי קטנים היינו ונאמנים

דהפה שאסר הוא הפה שהתייר. **בזהיא קאמרי רבנן** - דاع"ג שמודה לוה שכתבו לא חשיב כיום כיון דעדים עצמן פושלין חתימתן משום דאלימי עדים לאורומי שטרא ולא מהניא הودאת לוה אבל במתני' אימה לאו כל כמייניה לאורומי שטרא ולמיימר שכ"מ היה כיון דמודה שכתבו وعدים לא קא פסלין חתימתן. **אילימה** - היינו טעמייהו דרבנן מдолלה מתנות בריא כתיב בהו כד מהלך על רגלווי בשוקא והאי לא כתיב ביה ש"מ שכ"מ היה והלך אמרי רבנן המוציא מחבירו דהינו מקבל מתנה עליו להביא ראייה שבריא היה דמסתמא י"ל שכ"מ היה. **איכא למימר hei co'** - רבה הוא דקה משני לאביי hei הינו טעמייהו דרבנן משום דaicא למימר hei והci ומספקא לו אם מתנת בריא הוא אם מתנת שכ"מ הלך אוקי ממונא בחזקת מריה בחזקת נוטן והלך המוציא מחבירו דהינו בעל השטר עליו להביא ראייה בעדים שבריא היה להוציא הממון מחזקת הנוטן. **ובפלוגתא** - דרב הונא ורב חסדא פלייגי ר' יוחנן ור"ל. **בבני ברק** - מקום. **ועמדו עליו בני משפחה** - וקס"ד השתא נכסי בחזקת יורשין קיימי ולא באו עדין ליד ל Kohot ואטו ל Kohot وكא מערערו להוציא מן היורשין לפי שקנאות מן המת והיורשין עוררין ומשיבין דבר ל Kohot ואומרים קטן היה קרובנו בשעת מיתה וכי"ל لكمן בא בתרא (דף קנה) דאיינו יכול למכור בנכסי אבי עד שייה בן עשרים ולא נוציא הנכדים מחזקתו וה Kohot לא מצאו עדים שייאמרו גדול היה ולך הוצרכו לבודקו וכשלא יוכל לבודקו וגם העדים לא מצאו הפסידו דר"ע כדרבן אמרי המוציא מחבירו עליו הראייה בעדים שבריא היה זה גען על Kohot להביא ראייה שגדל היה. **באו** - Kohot ושאלו את ר"ע. **עשווין להשתנות** - ואפי' אם דומין עתה ל סימני גדול י"ל אילו היה קיים הוה שומא.

דף קנד ב.

בשלמא לדידי דאמינה ראייה - אמרי רבנן במתני' המוציא מחבירו עליו הראייה הינו ראייה בעדים שבריא היה ויגבה מתנתו מיד היורשין ה"ג בקשה Kohot לעשות כך ולבקש עדים כדי לטรอง מבחן מיד היורשין וכיון דלא אשכחו כו'. **לקיימו שטרייהו** - ומסתמא אין - העדים חותמים על השטר אא"כ נעשה גדול. **בחזקת Kohot הו קיימי** - והחזיקו בהן קודם קודם ערערו. **ואותו יורשין وكא מעערערין** - ואמרי קטן היה ושלא כדין תפסתם דהטם גבי יורשין לא שייך קיום שטריה. **הינו דשתקי** - כדי שלא לינול קרובם. **لينול**

ולינול - אין לנו חוששין בנסיבות שאינו קרובנו והפסדנו מרובה. ה"ג ז' **ששנויות כו'** - ואסיפה קאי לימה ר"מ היא כו'. **שטר פסיטם** - שפייסט ממני לכתוב לך שטר מכירה להחזיק בעшир לוקח קרקע. **שטר אמנה** - האמנתי למסור לך שטר מכירה קודם שקבלתי הדמים. **שאנו אומר לדברי הכל כו'** - כדמות שטר מכירה דמי פלגי רבן ואמרי מודה בשטר שכתו שחייב לקיים הני מיili היכא דaicא עדים דMRI עיה לשטרא ופושלון חתימות עצמן ה"ז פסול גדול הלך ע"ג דמודה לוה שכתו צריך לקיים אבל בהז דבר קפרא דלה גופיה קופסיל ליה ולא עדים כיון דמודה שכתו לאו כל כמיניה למימר שטר פסיטם הוא והכל מודים שא"צ לקיים. **אי עדים אלימי כו'** - דהתם אמרי עדים פסולין עדות היינו. **אייהו כל כמיניה** - בתמיה וכי יש כח ביד הלהו לומר אני חייב כלום והכא לא אמרי הפה שאסר הוא הפה שהתריר דכיוון דאמר לוה כתבתי שטר זה אפס שטר פסיטם או שטר אמנה הוא דמה לי לשקר במקום עדים לא אמרינן דאן סהדי שלאו שטר אמנה הוא דעדים אשטר אמנה ופסיטם לא חתמי דלא ניתן ליכתב כדאמר בפרק ב' דכתבות (דף יט) והלכך לא מהימן למימר שטר אמנה הוא. **והלא אמרו משמק כו'** - ריש لكיש קא"ל לר' יוחנן היכי מצית למימר לדברי הכל מודה בשטר שכתו א"צ לקיים אף על גב דאייהו נמי פסיל ליה משום שטר אמנה או שטר פסיטם שלאו כל כמיניה לאורועה אייהו כל זמן דעדים גופייהו לא מרעי ליה והלא משמק אמרו יפה ערعرو בני משפחה ע"ג דמודו בני משפחה בשטר שכtab נוותן מתנה כיון דאמרי קטן היה נאמני עד שיתקיים השטר בחותמיו אלמא מודה בשטר שכתו לדידך צריך לקיים. **ויכפור בר' ינא** - בתמיה והלא לר' ינא רבו א"ר יוחנן בהדייה צריך לקיים. **ברם נראה דברי רבינו יוסף** - ר' זира קא"ל ואתא לתרוצי דמאי דא"ר יוחנן לריש لكיש לעיל שאני אומר לדברי הכל א"צ לקיים הינו טעמא דס"ל לר' יוחנן דמהפכין מתניתין ר"מ לרבען דס"ל לרבען א"צ לקיים כדמות ואיזיל והאי דקא"ר יוחנן לדברי הכל א"צ לקיים לאו דזוקא אלא משום דאליבא דרבנן קאמור א"צ לקיים חשוב ליה לדברי הכל. **וז דברי חכמים** - מתני' דמודח א"צ לקיים. **נמי תיובתא** - דאמר לעיל איתיביה ר' יוחנן לר"ש בן לקיש וכו' ליפוץ והשתא צריך לומר איתיביה ריש لكיש לר' יוחנן דמהא שמעין דמתניתין ראייה בעדים קאמור.

דף קנה.א

הכי אמר ליה רבי יוחנן לריש לkish בשלמא לדידי דאמינא ראה בקיים השטר - ואפכינה נמי מתני' דלרבען אין צריך לקיימו כיון דמודה שכתבו הינו דמשכחת فهو נכסי בידא דלקחות ואותו יורשין וקמערערி כדאמר לעיל הכי נמי מסתברא מדקתי דאמר فهو אי אתם רשאין לנולו כו' הלך שמא קיימו שטר או אפילו לא קיימו כיון דמודו בני משפחה בשטר שכתבו נותן אין צורך לקיימו והוחזקו ל Kohot בנכסים. אלא לדידי דאמרת ראה בעדים - ולידייך לא מתחפה מתני' וכיון דאמר רבן המוציא מחבירו עליו הראה דהינו מקבל מתנה נכסי בידא דלקחות היכי משכחת לה הא לית להו עדים שగדול היה. לאו ערעור הוא - ומן הדין החזקו ל Kohot בנכסים. **נעשה גזול** - נותן ומקבל ועדים כולם גדולים וכשרים, ומסקנה דשעתא מודה בשטר שכתבו אין צורך לקיימו כדשוואל וכרכ' יוחנן לא שנא היכא דאייה מרע ליה לשטרה למימר שטר פסים הוא שטר אמנה הוא לא שנא היכא שעדים מרעי ליה לומר אנוסין הינו דהא אפכינה נמי הכא להחיה דכתובות לעיל דין אמרנו לפסלו כו'. **קטן** - היורש נכסי אביו שמת. **מאימתי מוכר בנכסי אביו** - בקרקעויות ותהוי מכירתו מכירה דאילו גבי מטלטלי תנן (גיטין דף נט) הפעוטות מקח וממכר ממכר במטלטלי ומפרשין התם כבר שית כבר שב כל חד לפום חורפה ומשום כדי חייו תקינו ליה רבן במטלטלי דתהוי מכירה למזונותו אבל במרקעי לא. **בן שמנה עשרה** - ויום אחד דפסקין ל�מן תוך זמן לפניו זמן ואו"פ שאינו יודע בטיב משא ומתן יפה כדמותם ל�מן בת י"ד שיעדעת בטיב משא ומתן מוכרת וכגון שהביאה שתמי שערות כדמותם ל�מן.

דף קנה.ב

הינו דאמרו ליה מהו לבזקן - שם לא ימצאו בו שערות יהזיקוהו כקטן עד עשרים כdmפרש ואoil ודווקא לעניין למכור בנכסי אביו תרתי בעין שמנה עשרה שנים ושערות אבל לעניין עונשים ומצות מבן י"ג חשיב גדול אם הביא שערות. **יביאו ראה** - קרובו האלמנה כדי לפטרה מזה היבם להתרה לשוק بلا חילצה ויובם. **והוא הסריס כו'** - והרי הוא סריס ולא חולץ ולא מיבם כדאמר ביבמות דלא קריינא בהה להקים לאחיו שם וכל שאינו עליה ליבום אינו עליה לחילצה אלמא מבן עשרים ואילך אע"ג דלא איתי שערות כגודל

מחזיקין ליה ומפני שהוא סריס לא איתי שערות. והוא נולדו בו סימני סריס - סימני המפורשין ביבמות (דף פ') דהיינו דאיقا תרתי חשבין ליה כגדול אבל בן עשרים שלא הביא שערות ואין בו סימני סריס מключи דליהי קטן עד רוב سنותו כדמפרש ואיזיל ואי נולדו בו סימני סריס מключи דליהי בן עשרים ושערות נמי לא איתי אכתי לא סמכוון למיחשבייה סריס עד דליהי בן עשרים ויהא בו סימני סריס דאיقا תרתי. וכי לא נולדו בו סימני סריס - ושערות נמי לא הביא עד כמה נחזיקחו קטן. **רוב سنותו** - ל"ו שנים שהן רוב שנים כדכתיב ימי سنותו בהם שנים שנה (תהלים צ). הני סימנים זמינים לו - פירושו הו ואצלקמיה קאי כי אותו لكمיה דר' חייא לו. **חשיבותה** - כשהנער בחוש בברשו. **כי אותו لكمיה** - המתעכbin יותר מدائית להביא שערות. **אחשוהו** - דלמא מלחמת בריאות נטרו להו. **תוֹךׁ זָמָן** - שנות שמנה עשרה גופיה למר ושות עשרים גופיה למר והביא שערות. **כלפנֵי זָמָן** - שאין מכירתו מכירה בנכסי אביו. **דְּהַהּוּתָךׁ זָמָן** - שמכר בנכסי אביו. ולא היא - מהכא לא פשטיין ליה. **דְּקָא מְשֻׁחָרְרָה לְהוּ לְעָבְדִּיהָ** - וזה איבוד ממון בחנם שאין לו בה הנאה. **אֵיתְ דָּגְרָסִי מְקַחַתְּמָכְרָה מְמַכְרָה בְּמַטְלָלִין** - ולא מבועא בת ארבע עשרה אלא אפי' כבת שב וכבת שיתצדנן הפעוטות כו' ומוקים להו בגיטין כבר שית וכבר שבע אלא מעשה שהיה כך היה ולא נהייא דמאי אתה לאשמעין מתני' היא הפעוטות מקחן מקח כו' ואפילו אין יודיע יפה בטיב משא ומתן דהא כבר שית כבר שבע מוקנית לה ונראה בעיני דבמקרכע מיררי ולא גרסין במטלلين והכי מפרש לה שלח ליה רב גידל בר מנשיא לרבות ימדנו ובינו תינוקת בת י"ד שיעודת בטיב משא ומתן מהו למוכר בנכסי אביה ע"ג דלא הווית בת עשרים מהכא שמעין דעד השתא איירין בשאין יודע כל כך בטיב משא ומתן ואפילו הכי מבן עשרים ואילך מוכר בנכסי אביו הואיל ואינו שוטה ממש אבל בפחות מבן עשרים בעין חכמה יתרה למוכר בנכסי אביו. **ה"ג** - שלח ליה אם יודעת בטיב משא ומתן מקח וממכרה ממכר ולישלח ליה בתינוק כו'. **זה דרבא לאו בפירוש לו** - לא גרסין הכא כלל וה"ג הווה פרחות מבן עשרים שמכר בנכסי אביו כגידל בר מנשיא בחזקת יודע בטיב משא ומתן. **אתה لكمיה דרבא** - כדי לחזור בו ולומר שאינו יודע בטיב משא ומתן. **אמרו ליה קרוביה** - לאותו יתום. **וזיל אכול תמרי** - והשלך גרעינים לפני רبا וייה סבור שאתה שוטה וייחזר לך נכסיך. **כי כתבו ליה שטרא** - פסק דין שיחזרו לו נכסיו. **אמרו ליה**

לקוחות כו' - הורוهو דבר חכמה שיאמר לפni רبا ויחשב חכם בעיניו ויודע בטיב משא ומתן ולא יפסידו ל Kohot makham. **מגילת אסתר** - שהוא דבר גדול רגיל סופר לכתחזק בזוא ובשביל שטר קטן שכותב לי שوال לי זו בתרמיה. **אמרו ליה** - קרובים לרבה. **לקוחות אגמורוהו** - לומר כן להאי אך איןנו יודע כלום. אמר להו **כיון דמסברי ליה** - דבר חכמה ויודע להבין חכם הוא וממכרו ממכר והאי דשדא קשייתא חוצפה בעלמא הוא דעובד ולא מתוך שנות. **א"ר (זירא) [הונא] ולעדות מעיד** - אע"פ שאמרנו בפחות מכ' שאינו יודע בטיב משא ומellanינו מוכר בנכסי אביו אבל לעדות נאמן הוא להיעיד מה שראה ושמע מבן י"ג ואילך שהביא שתי שערות הוайл ואני שוטה. **אלא במטלטי** - בעדות מטלטלי. **מ"ש** - עדות מטלטלי דנאמן. **משום זビיניה זביני** - במטלטלי אע"פ שאינו יודע בטיב משא ומellanינו פעוטות ה"ג עדותתו במטלטלי הויא עדות. **אלא מעתה הא דקתני הפעוטות כו'** - ומוקמינן לה בגיטין כבר שית כבר שבע. **ועמדו שני האנשים** - בעדות מוקמינן לה במסכת שבועות (דף ל) ובעינן אנשים ולא קטנים. אמר אמיימר ומתנתנו - של בן י"ג ויום אחד הויא מתנה אע"פ שאינו יודע בטיב משא ומellanינו לאין מכירת קרקעוני מכירה. **השטא ומה זביני דקשיל זוי** - דרך חכמה היא זאת אפילו הכי תקין רבנן דלא ליה זביני עד שהיא בן עשרים הוайл ואני בקי בטיב משא ומellan מתנה שהוא דרך שיטות מיבעי דתקון רבנן דלא ליה זתנה.

דף קנו.א

אל ולטעמיך - דתלית טעונה במידי דעתך ליה רוחחא והפסדא. **זבין שוה ארבע בחמש** - דעתך ליה רוחחא טובא. **ה"ג זביני זביני** - בתמיה והא לא פלוג רבנן במכירת פחות מבן עשרים שאינו יודע בטיב משא ומellan מידי אלא כולהו תקון דלא ליה זביני. **אלא** - הינו טעונה דמכירה קים להו רבנן כו' זימניין דמרקשי כו' הלכך בכולהו מכירות תקון דלא ליה זביני. **אי לאו דעתך ליה הנאה** - גדולה מיניה לא הוה יהיב ליה כו'. **דליךandan מילוי** - לגמול לו חסד ולהיטיב לו בכל עניין. **בודקין לקודשין** - אע"פ שהוא בן י"ג שנים ויום אחד והאה בת י"ב שנים ויום אחד לא סמכוין אשנים לאחיזקינהו בגודלים ובני שיער להחשב קודשיהם ודאי אף להקל כגון לבטל קודשי שני שקידש אחוריו بلا גט אלא בודקין אחוריו אם הביא שערות אז יחשבו קודשי

ודאי. ולגירושין - לקמיה מפרש. **ולחילצה** - כדמפרש לקמיה דמשום אשה נקט לה שלא תחולץ עד שתגדייל ותביא סימני שיער. **ולמיואני** - אם הביאה שערות לא תמאן. **עד שיהא בן עשרים** - אע"ג דאייתי שערות מי"ג. **וכי מאחר דבזקנא ליה** - להאי גברא בשעת קדושין ונמצא גדול למה צריך בדיקה בשעת גירושין. **אלא ליבום** - דמבן תשע קנהה בביאה ואין יכול לגרש עד שיביא שתי שערות. **לאפוקי מדרי יוסי** - דמשום חיליצה איש לא איצטריך דמגירושין שמעיין לה. **ה"ג עד שירבה השחור קמ"ל שלא רבבי יהודה** - ובמסכת נדה מפרש עד שירבו השערות יהיו שכבות ונראה כמו שהרביה השחור ולא גרס על הלבן ולר' יהודה אין בזקין זהא לאחר הבאת שערות ממשא ומתן מוכר בנכסי אביו אפי' מקרקי דיילו מטלטלי אפיקלו פעוטות כבר שית מוכרים. **כמר זוטרא** - דלעוזות מטלטלי מעיד בן י"ג שאינו יודע בטיב משא ומתן אבל בעדות קרקע לא. **והלכתא כאמיר** - דמתנית בן י"ג שאינו יודע בטיב משא ומתן הויא מתנתו מתנה ואע"ג דמכירת נכסיו לא הויא מכירה. **והלכתא רבנן אמר שמואל בכולחו** - קדושים וגירושין חיליצה ומיאוני דלא סמכין אשנים עד שנבדוק סימני ולמכור בנכסי אביו עד שיהא בן עשרים ויביא סימנים מי שאינו יודע בטיב משא ומתן דעתם מערשים לא אמתו רבנן להמתין לחכמתו ואם לא הביא שיער בעשרים נחזקין קטון עד רוב שנותיו אם לא נמצא בו סימני סריס ואייכא למימר דוקא בנכסי אביו אבל בנכדים שנתנו לו במתנה או שקנה מטלטלי שאים ירושת אבותיו הנהו מוכר פחות מבן עשרים כדיין מטלטליין. **מתני ר' אלעזר אומר אחד בריא ואחד מסוכןכו** - ר' אלעזר סבירא ליה לעניין שכיב מרע אינם כתובין וכמוסרין כלל. - אלא כבריא בעלמא וצריך קניין כשאר מתנת בריא ואע"ג דמית לא קנה מקבל מתנה בלי קניין ואפי' מצוה מחמת מיתה נמי לר"א בעי קניין שהרי מעשה של אמן של בני רוכל אוקימן לעיל בבא בתרא (דף קנא) במצוה מחמת מיתהRAP ופelig ר"א ואמר להו לחכמים בני רוכל תקברים אמס ושלא כדיין קיימו דבריה כי אם לקונסן. **אחד מסוכן** - אף על גב דלא שייר מיד לא מיקני באמירה כלל ונראה בעניין דכיון דלא מפליג ר"א בין שכיב מרע לבRIA לעניין היכא דמית הוא הדין היכא דעמד אינו חזיר אם קנו מידו לר' אלעזר.

דף קנו.ב

בני רוכל - שם אביהן. **שהיתה חולה ואמרה תינתן כבינתי לבתי** - אם מתנת שכיב מרע ללא שיוור הייתה יכולה לא מימר דמוודה ר"א במצוה מלחמת מיתה שלא בעי קניין והוא דמיות דהא לא מיבעי לאוקומי מעשה בני רוכל במצוה מלחמת מיתה ואם מתנת שכיב מרע במקצת הייתה ומיבעי לנו לאוקומי במצוה מלחמת מיתה כדוקימנן לעיל דהא מתנת שכיב מרע במקצת יכול עליון מודים שלא מיקניא באמירה ואם כן ע"כ פליג ר"א אפילו במצוה מלחמת מיתה אמר להן אין מביאין ראה מבני רוכל - דרישים היו והלווי שתקברים אems כדמפרש טעונה בגמרה וקנסא הוא דקנסום רבנן לקאים מתנת אems לבטה بلا קניין. גמ': **במרוני** - על שם מקומו. **וביקש ליתנים** - שהייה שכיב מרע לדברי ר"א ומקבלי מתנה לא הו גביה כדמפרש בקדושים והתם פריך עליה טובא. **אמרו ליה אין להם תקנה** - לזכות בהן מקבל מתנה לפום מי דלא סמכת דעתן עד שיקנה כו' הכי מפרש בפ"ק דקדושים והתם מפרש שפיר. **ולקח בית סלע** - שאינו ראוי לזרעה וקנאו בזול לשם כן על מנת להקנות לו. **מרוני בריא היה** - בשעת מתנה ואח"כ מת. **מكيימי קוצים** - **ברם** - דכה"ג אשכחן במסכת כלאים דמאכל בהמה הויל כלאים בכרם משום לא תזרע כרמץ כלאים ואפיilo מקיים לוקה דדרשי' במועד קטן (דף ב) כלאים שדק לא. **שכן בעבריא כו'** - ורבנן בתיר רובא דעלמא איזלי שאינו מקיימיין שדות לגמליהן. **קונין משכיב מרע אפי' בשבת** - לא שנא היכא שצרך קניין כגו' ששיר לא שנא בחלוקת כל נכסיו דכיוון דתלי טעונה משום שמא תטרוף דעתו עליו דלא סמכת דעתיה שתתקיים צוואתו באמירה הלכך כדי להפסיק דעתו קוניין אפיilo בשבת בכל מתנתו בין ששיר וצרך קניין בין بلا שיר ובאמירה סגי וاع"ג דקנין דמי למקה וממכר שהרי קוניין בכליו של קונה שמקנה סודרו כדי לקנות בו המתנה. **ולא לחוש לדברי ר' אליעזר** - מה שקוניין לאו לצרך קניין כר"א דהא קיימת לנו כרבנן דברי שכיב מרע כתובין וכמסורין אלא להפסיק דעתו כדי שלא תטרוף דעתו קוניין דהשתא סמכת דעתיה. **מתני**: **רבי אליעזר אומר** - אם בשבת חילק נכסיו או תקנו חכמים שהיו דבריו קיימים ולא קניין וכתיבה שלא תטרוף דעתו שמן הדין אין יכול לקנות ולכתוב בשבת. **אבל לא בחול** - שיש תקנה בקניין וכתיבה ולמה תטרוף דעתו. **שבת אמרו** - שדבריו קיימים אע"ג דליך למימר מגו דיכול לקנות ולכתוב כי לא עביד נמי קניין וקהל וחומר בחול דכל הרואין לבילה אין

בילה מעכבות בו. **זכין לקטן** - הויאל ואין לו יד לזכות לעצמו ממון שנותני לו תקנו חכמים שיהא אחר זוכה ומקבל לצרכו. **ואין זcin לגadol** - שהרי יכול לזכות לעצמו. ר' יהושע אומר **לקטן אמרו** - משום דזכין לו שלא בפנוי וכ"ש גדור שיש לו יד לקבל ולזכות ושליח נמי מצי משוי והלך כ"ש דזכין לאדם שלא בפנוי. גמ'. **קל וחומר לשבת** - דכיון דאין יכול לכתוב עשו לו תקנה לנקנות דבריו באמירה בעלמא כדי שלא תטרוף.

דף ק נז.א

נפל הבית עליו ועל אביו - על ראובן ועל יעקב אביו ואין ידוע מי ממת קודם. **עליו ועל מורישיו** - על ראובן ועל מורישיו כגון אחיו ראובן או אחיו יעקב אביו שאין להם קרוב יותר מראובן וראובן ראוי לירושן. **והיתה עליו** - על ראובן כתובת אשה או בעל חוב ואין לו ממה לפروع. **ירשי האב אומרים הבן מת ראשון** - בנפל הבית עליו ועל אביו קאי שיורשי יעקב כגון בני יעקב שמעון ולוי אחיו ראובן או אפילו חנוך ופלוא בני ראובן שגם הם יורשי יעקב אומרים הבן מת ראשון דהינו ראובן מת ראשון ומכח אבוה דאב קאנינה כדאמרין בגמרא ולא זכה ראובן בהני נכסי כלל ונירש אלו כל נכסי יעקב ולענין נפל הבית עליו ועל מורישיו שיק למיתני יורשי מורישיו אומרים הבן מת ראשון. **ב"ש אומרים יחולקו** - כدمפרש טעמא ביבמות בהחולץ דauseג דיורשי האב ודאי יורשין בהאי ממון ובעל חוב ספק וקאתי ספק ומוציא מידי ודאי קסבירי בית שמאי שטר העומד לגבות כగבי דמי ותרוייהו ודאי חשיבי. **וב"ה סבירי נכדים בחזקתן** - בחזקת יורשי האב שהרי הם יורשים ודאי או מייעקב או מריאובן ויכוחזקין דמו שהרי יעקב מוחזק בנכסי היה ואלו באים מכחו ובעל חוב ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי. **גמ': תנן התם** - لكمן בgetto פשט. **הملוה את חבירו בשטר** - אפילו לא נכתב בו אחריות גובה מנכדים משועבדים אם אין להו נכדים בניchorin וגובה מלוה מן הלוקחות דבר בשנים אוחזין (ב"מ דף יד) לרבען אחריות שלא נכתב בשטר טעות סופר הוא וכי שונכתב בו דמי דלא שדי איניש זוזי בכדי ולכך נתכוין המלה שיכתוב בשטר אחריות אלא ששכח הסופר וטעה וסתם שטר קלא אית לה ולקוחות הוא דאפסידו אנטשייהו שלקחו קרקע מן הלוה ולא הניחו לו בניchorin כדי לגבות מהן מלוה את חבירו. **בעי שמואל** - הכותב לחבירו משעבך אני לך בחובך כל נכדים שאקנה מהו והיינו שכותבין בשטרות דקנאי ודעתייך أنا

למיكني. מהו - מי טריף מלוקחות נכסים שקנה הלוה אחר כתיבת השטר ומכרן לאלו. **אליבא דר"מ** - גבי האומר לאשה הרי את מקודשת לכשירות אישך לששתנות אחותך לאחר שתתגיריו כו' לא תיבעי לך דודאי קנה דעתך דפירותך דקל דעתך לא באו לעולם קנה כ"ש دمشטעדי ליה קרקע דאתו לעלמא אלא שעדיין לא קנאן לוה בשעה שעבד. **אלא כי תיבעי לך אליבא דרבנן** - Mai מי שאני שעבוד מקני וטעמא כדפרישית א"נ אלמוhow רבנן לשעבד יותר מקני דלא תנעל דלת בפניו לוין או לא. **א"ר יוסף ת"ש** - דתנו בפ' שני דין גזירות בכתבות (דף קי) המוציא שטר חוב על חיירו והלה הוציא שטר שכותב בו שמכר לו את השדה מלאה ללוה אחר שנכתב השטר חוב שהוא מוציא עליו אדמון אומר יכול הלוה לטעון אילו חייב הייתי לך היה לך לפרוע את שלך ממני ולא היה לך למכור לי קרקע בשביל צורך מעות. **וחכמים אומרים זה** - המלה היה פיקח שמכר לו ללוה את הקרקע שהוא יכול עתה למשכנו بعد חובו ולא יכול לדחותו ולומר אין לי לפרוע כלום והנה זה הקרקע دائקי היה שלآخر שנכתב השטר חוב קנאו הלוה זמן מרובה והנה זה המלה חוזר וגובה בחובו אלמא دائקי וקני משתעבד למלה. **אמר ליה רבא מיניה** - בתמייה מקרקע שקנה הלוה עצמו ואני משועבד לשום אדם הייך אתה מביא ראה מיניה פשיטה שיגבה המלה ואפילו מגלימא דעת כתפיה ذהא לא קמבעיא לנו אלא היכא דכתב دائקי וקנה ואחרי כן שעבדו לאחר או במכירה או שהורישו לאחר מיביעיא לנו אי אלים תנאה שכותב לו دائקי לטroof מלוקחות או מירושין לאחר כתיבת שטרו שקדם להן או לא. **נhei נמי דאב מיית ברישא** - וירש הבן כדקאמר בעל חוב دائקי הוא שקנהו הבן אחר כתיבת השטר והורישו לירושו ואפילו hei גובה אותו בעל חוב אלמא دائקי וקנה והוריש משתעבד. **מצוה על היתומים** כו' - ולא משום שכותב לו دائקי הוא וגביה קנה ומכר לא משתעבד אלא גבי יורשים משום מצוה ואפילו לא כתוב לו دائקי משתעבד יורש למלה משום מצוה על היתומים. **א"כ מלה על פה הוא** - ואמאי טריף מקרקע דיתמי. והא רב ושמואל דאמר תרוייהו - لكمון בgetto פשוט מלה על פה אינו גובה מן הירושין וכי אמרין מצוה על היתומים הנ"מ מלה בשטר ושמואל גופיה הוא דקמבעיא ליה הא בעיא ואם כן קשה דידיה אידייה ומיהו لكمון **פסקין הלכתא מלה על פה גובה מן הירושין שלא תנעל דלת בפניו**.

דף ק נזב

אלא הא מני ר"מ מו' - וכי מיבעי לנו לרבען הוא דמיבעיא לנו כדאמרן לעיל. **המודדים** - שנכתבו ביום ט"ו בניסן וכותב בתוך השטר באחד בניסן. **פיטולין** - דאתי למיטרף ל��וחות של ט"ו ימים ראשונים דניסן שלא כדין שהרי הלוואה הייתה בט"ו בניסן והוא יטרוף ל��וחות דט"ו קודם ומיהו אם הלוואה הייתה באחד בניסן בפני עצים וקנו מידו להשתעבד נכסיו לוה למלוא ולא כתבו את השטר עד ט"ו בניסן וכותבו בו באחד בניסן כי האי מוקדם כשר כדאמר להו הרבה בר שללא להנץ דכתבי אקניטא אי ידעתו ההוא יומא דאקניטו בו לחיי ואי לא כתיבו יומא דקיימיתו בה לKNOWN בget פשוט (דף קעב). **המודדים פיטולין** - כדפרישית שהקדמים זמן הכתוב בשטר ליום כתיבתו א"ג שנכתב השטר באחד בניסן וכן כתוב בו באחד בניסן לוה פלוני מפלוני והוא לא לוה ממנו כלום עד ט"ו בניסן גם זה מוקדם ופסול שאין לו לטרוף אלא זמן הלוואה ואילך ודלא כאבוי אמר עדי בחתוםיו זכין לו בשנים אוחזין (ב"מ דף יג). **המאוחרים כשרין** - לוה בניסן ולא נכתב עד תשרי אי נמי כתבוחו ביום שלוה אך אחר הזמן בתוך השטר וכותב בו בתשרי כשרין שמחל לו השubar עד תשרי ולא יטרוף ל��וחות אלא מתשרי ואילך. **מאוחרים אמאי כשרין** - כשלוה בניסן ונכתב בתשרי והלא שמא קנה זה אלו נכסים בין ניסן לתשרי ולא השתעבדו למלוא דהא דאיكني הוא בשעת הלוואה והטורף יבא לטרוף מתשרי ואילך שלא כדין מן ה��וחות שקנו מן הלוואה נכסים הקנוין לו מניסן ועד תשרי אלא שמע מינה דאיكني משתעבד והלך מאוחרים כשרים דליך למיחש להכى. **הא מני ר"מ היא** - והלך מאוחרים כשרין שאם כתוב בתוך השטר שום אחריות כתוב דקנאי ודעתיך أنا למיكني שאין כותבין אחריות לחצאים וליכא למיחש למידי וגם אם לא נכתב בו אחריות ליכא למיחש כלל דהא לר' מאיר לא טריף ממשעדי בשנים אוחזין ומיהו אם כתוב בהו דקנאי ולא כתיב בהו דאיكني בהא ודאי מודה לר' מאיר דמאוחרים פיטולין כקושין דלעיל דלמא אתי למיטרף קרקעות שקנה בין זמן הלוואה לזמן כתיבת השטר שלא כדין מיהו לא שכיחה מילתא לכתוב אחריות לחצאים והלך לא חש לאקשוי טפי. **לשבח קרקעות כיצד** - במס' גיטין (דף מה) תנן אין מוציאין לאכילת פירות ולשבח קרקעות ולמזון האשא והבנות מנכסים משועבדים מפני תיקון העולם והשתאה מפרש לשבח קרקעות כיצד ובשנים אוחזין (דף יד) מיתנייא הרוי שגוזל שדה מחבירו וכו'

ומשני לא תרצו קא מתרצת ליה טריץ נמי בבעל חוב וכדמתרצת הtmp מיתנייא הכא. ובא **בעל חוב וטרפה** - כשהיא מושחת באיזול וחရישה זרעה. **כשהוא גובה** - הлокח מן המוכר. **בעל חוב שבך מנא ליה** - והלא זה השבח הлокח שלקח שדה זו אחר הלואת המלווה הש비חו ודאקיינא ביה בשעת הלואה. **ואט"לכו** - בעיא באפי נפשה היא. **הא לא קנה** - וליכא למיבעי אי בתרא קני אי קמא קני כדלקמן שהרי לא קנה לא זה ולא זה. ואם **תמצא לומר דאייני קנה ומכר משטעבד** - לוה וכתב למלווה שעבדתי לך כל נכסים דקנאי ודאייני וחזר ולוה מאחר וכתב לו כמו שכטב לו לראשונה ואח"כ קנה נכסים ומכרן או שמת והורישם לירושים וباו שני הנושאים לטרווף אותו הנכסים הדין עם מי לקמא משטעבד שהרי כתוב בשטר מוקדם או לבתרא משטעבד דלא אלים דאייני לתפוס עד שיבואו הנכסים בעולם וכי קנה הני נכסים אחרי כן הא הדר ביה מקום ויקנה בתרא. **חלוקת** - כל אחד לפי מעותיו דבבת אחת נשטעבדו להם שהרי אחר ב' הלואות קנהה ובאותה העת שקנהה מיד נשטעבדו לשניין שאין קדימה לאחד מהן. **מהדורא בתרא** - כשהזר לימודו פעם שנייה נמצא נמצא בתשובת רב האי ובפר"ח רב אשיה חייה שנים שנה ובכל שנה מוחר לימודו שני חדי הילה ניסן ותשיר ולכשהגיעו שלשים שנה סיים כל לימודו וכן עשה בשלשים שנים אחרונים ומהדורא קמא היינו שלשים שנים ראשונים ומהדורא בתרא הן שלשים שנים אחרונים. ואם **איתא חצי שבך מיבעי ליה** - שכיוון שמכר הלווה שדהו וכתב לו אחריות עליו ואחרי כן השבחן קנוו לוה אחר שעבוד שניין למלווה בחובו ולлокח בכסף ונמצא השבח קנוו לוה אחר שעבוד שניין למלווה בחובו ולлокח בכסף מוקנתו לפיך חולקין השבח כדין לוה ולוה וחזר וקנה הילך אין למלווה בכל מקום אלא חצי השבח. **ומשני** - מי גובה נמי חצי שבך - ושינויו דסמכא הוא מה שמעין דהא אמר שמואל בשנים או חזין (ב"מ דף יד) בעל חוב גובה את השבח לא סבירא לנו כוותיה אלא גובה חצי שבך וכן הלהקה ואי קשיא דהכא בעי שמואל דאייני מהו והתמס קאמר בעל חוב גובה את השבח דהינו דאייני איך למיר דאליבא דר' מאיר קאמער אי נמי מיבעי לנו לרבען מי ואיהו פשוט מנפשיה דאייני קנה וסבירא דນפשיה קאמער.

דף קנה.
מתני'. **נפל הבית עליו ועל אשתו** - ואין לה בנים ממנה. **יורשי הבעל** - אביו או

אחיו או בניו מאשה אחרת. **אשה מתה ראשונה** - ואין לירושי אשה כלום בכלל נכסיה שהרי הבעל מת אחרון וירש את אשתו קודם מותו. **ירושי האשה** - קרוביה משפחחת אביה (ואחרי כן מתה היא וירשנו בכל נכסיה). **נכסים צאן ברזל** - והיא נדוניא דהנעלת ליה ונכתבה בכתובת ומנה ומאתים ותוספות וככסי מלוג שלה. **ב''ש אמורים יחולקו** - שהרי ממון מוטל בספק הוא וי"מ ביבמות בחולץ (ד' לח) דاكتובה לא פליגי ב"ש אלא אשarra. **וב"ה אמורים נכסים בחזקתו** - בגם' מפרש בחזקת מי הילך לאו لكمיה קאי אלא ה"ג וככתובת בחזקת יורשי הבעל והני נכסים דקאמרי ב"ה הן נכסים צאן ברזל שהכנסה מבית אביה ושמאן בכתובתה ואחריותם עליו אם פיחתו פיחתו לו ואם הותירו הותירו לו. **וכתובה בחזקת יורשי הבעל** - מנה ומאתים ותוספות שמן הבעל ראוי לינתן לה הילך מספק לא תוציאנו מחזקת הבעל ומחזקת יורשים. **נכסים הנכנסים ויוצאים עמה** - הן נכסים מלוג שנפלו מבית האב ואין אחריותן עליו. **בחזקת יורשי האב** - שמאビיה בא לה.

דף קנה.ב גמ'. **בחזקת מי** - הנכסים דקאמרי בית הלל נכסים בחזקתו בחזקת מי קאמרי בית הלל. **בחזקת יורשי האשה** - הוא דקאמרי לה דהיא הנעלת ליה מבית אביה. **בחזקת יורשי הבעל** - שאם פיחתו פיחתו לו ואם הותירו הותירו לו ויכול היה למוכרן הילך לא דמי לנכסים מלוג. **يחולקו** - כدمפרש لكمנו הויאל והללו באין לירש הכל והללו באין לירש הכל יחולקו שהרי לשניהם יש טענת חזקה כדפרישית היא הנעלת ליה מבית אביה והוא מtower שקיבל אחריות עליו קנאנו והרי הן כממוני והאי דקאמרי בית הלל נכסים בחזקתו היינו בחזקת שנינה ויחולקו. **מתני**. **נפל הבית עליו ועל אמו** - כגון שנפל הבית על רחל אשת יעקב באלמנותה ועל יוסף בנה מעקב ולא היה לה עוד בן מעקב ולא מאיש אחר שעכשיו טענותיהן שוות שיורשי האם כגון אחיה מאביה אמורים הבן מת ראשון והיא מתה אחרונה וירשנו כל נכסיה וירושי הבן כגון ראוון בן יעקב מלאה טוען כל הנכסים ואומר רחל מתה תחלה וירש יוסף את כל נכסיה ואח"כ מת הוא וירשנו כל הנכסים. **אלו ואלו מודים שיחולקו** - דשניים באין מכח טענת יורשת נכסים שהוחזקה בהן האשה לבדה בחיה באלמנותה ולא בעל ולא דמי לנפל הבית עליו ועל אביו דלעיל דהטם זה בא מכח ירושה זהה בא בטענת שטר חוב ובגム נפל הבית עליו ועל

אשרו יש שם נכסים שМОחזק בהן בעלה ויש שם נכסים שМОחזקת האשה בחזקת אביה אבל הכא כל הנכסים הוחזקה בהן וקנתן לאחר מות בעלה ואבד כה בעלה וזכותו מהן וכיון ששניהם באין בחזקת ירושה ותובע כל אחד כל הנכסים הם ספק וספק וחולקין הלך לא מיתוקמא אלא כמו כן שלא נשר לרחל שום זרע אבל אם יש לה עוד בן כמו כן שיש לה שני בנימים לרחל יוסף מייעקב ובנימין בנה מאיש אחר שהוא אחיו יוסף מאמו וראובן בן יעקב מלאה אומר רחל מטה תחלה וירש יוסף חצי נכסיה ואתה החצי ואחר כך מטה יוסף וירושתי חלקו ובנימין אומר לא כי אלא יוסף מטה תחלה ואחר כך מטהامي וירושתי כל נכסיו על זאת נשאלתי מרבותי שבלוטי'ר ותשובותיי להם בסוף הפרק צروفות ובחוננות ואומר אני שאין לרואבן כאן כלום ממשום דהוי בנימין יורש ודאי במקצת וראובן ספק ואין ספק מוציא מיד וראי שכל מקום שנים באים מכח ירושה ויודעין לטעון מכח מי הן באין לירש וכל אחד תובע כל הנכסים יחולקו דהוי ספק וספק וחולקין כמו במתני' שנפל הבית עליו ועל amo ואין לרחל עוד בן אחר אלא זה המת בלבד וכל היכא שהאחד תובע את הכל והאחד תובע החצי הנה זה שתובע הכל קרי וראי הויאל והויל וראי במקצת ואידך ספק ואין ספק מוציא מיד וראי והנני מביא ראייה מן השמועות הפסוקות בפרק החולץ (יבמות דף לה) דתנו ספק בן תשעה לראשון ספק בן שבעה לאחרון יוצאה והולד כשר וחיבורין עליו אשר תלוי ואמרינו בגמרא (שם יבמות דף לח) ספק ויbum שבאו לחלק בנכסים שבא שהוא אביו של יbum ספק אמר أنا בר מיתנא أنا ופלגא דידי ויbum אמר לייה את ברא דידי את ולית לך ולא מידיו הוא יbum וראי וספק הוא ספק ואין ספק מוציא מיד וראי מינה שמעין דכ"מ שהאחד יורש במקצת והשני ספק אם יש לו חלק בנכסים או לא דודאי יורש את הכל הלך מתני' דנפל הבית עליו ועל amo דאמרי' יחולקו לא מיתוקמא אלא כמו כן שאין אם בן אחר אלא וזה המת שעכשיו טענותיהם שוות שיורשי האם תובען כל הנכסים ויורשי הבן תובען כל הנכסים והוא ספק וספק וחולקין דומיא דסבא ויbum בנכסי ספק או סבא וספק בנכסי יbum שחולקין כדאמרינו בחולץ אבל אם יש לה בן שני קיימים יזכה בכל הנכסים דהוי והוא ודאי במקצת ויורשי הבן ספק ואין ספק מוציא מיד וראי. אמר ר"ע מודה אני בזו כו' - משום דעתך תנא קמא לישנא דמודים אמר איךו נמי מודה אני כלומר ואני מודה וחולק עלייך לדבורי ב"ה נמי אמרינו הכא נכסים בחזקתם ובגמרא מפרש בחזקת מי

וטעמא נמי מפרש. אמר ליה בן עזאי על חלוקין [וכו'] - דבית שmai [ובית] היל דלעיל אנו מצערין על שלא הושו לדעת אחת אתה באתה לחלק ולומר חולקין היו בית שmai ובית היל במה שחבריך אומרים שהן שווין. גמ'. **בחזקת מי** - אדר' עקיבא קאי. **בחזקת יורשי האם** - כדמפרש لكمיה הויאל והחזקקה נחלה לאוטו השבט שכליימי חי האשה לאחר שמות בעלה היה כל ממונה בחזקתה והרי היא משפט אביה ואפילו כתובתה ותוספתה שבתתה מבعلا משבאו לידי הרי הון בחזקת שבט אביה שהיא מתיחסת אחר שבט אביה. **בחזקת יורשי הבן** - דמשמעות בעלה היה בן ראוי לירושה קודם לכל קרובייה מצד האב. **קס רבה בשיטתה זרבי זירא** - לא גרסין ליה ובפר'ח נמי לא גרס ליה. אמר ר' זירא שמע מינה אוירא דארץ ישראל מלחמים - שימושלית לאי נתתי את לבך לצאת משיטתי הראשונה ולעמוד על אמיתת דברים. **מאי טעמא** - הדר ביה ר' זירא. **באותו השבט** - של אם. יש גרסין **כאן בעו מינה מרב שת בן מהו שיירשכו'** - ולקמיה מפרשין לה. **עדא אמרה** - זאת אומרת עדא כמו הדא. **תלמיד חבר** - פשיטה לנ' דמתחלת היה תלמידו והדא אמרה דלבסוף היה חבירו אך אמר ליה שבאת ולא אמר שבא רבינו. **שלחו מתס בן שלוחהכו'** - משבשתא היא ולקמן מתרץ לה ומשום דברסקנא דיק לה ממתניתין דנפל הבית עלייו ועל אביו נקט ליה הכא ונראית גירסת רבינו חנןאל דגרס לה מקמי נפל הבית עליו ועל אשתו דהא על משנת נפל עליו ועל אביו הוקעה בגמרה דמינה מייתי לה ראה להז מליתה. **ומתמה גمرا לוה Mai מפיק** - וכי בשביל שלוחה ממון בחוי אביו יוציא מיד הלקוחות מה שמכר להן אביו או הוא. **אלא אי איתמר הכי איתמר בן שמכר בנכסי אביוכו'** - כגון ראונן שמכר חלקו הרואי לירש בנכסי יעקב אביו ומית ראונן בחוי יעקב אביו ואח"כ מית יעקב בא חנוך בן ראונן ומוzeitig הנכסים שמכר ראונן אביו מנכסי יעקב מיד הלקוחות מפני שהן ראוי ולא באו ליד ראונן מעולם שייזכו בהן ל Kohuot מכחו וכשם שהראוי איןו משתמש כך איןו נמכר כדתנן ברכות בפרק יש בכור לנחלה (דף נב) ולא האשה בכתובתה ולא הבנות במזונות ולא היבם כולם אין נוטלין בשבח ולא ברואו כבמוחזק וכן הלהקה ולא חיישין להאי דڌי בمسקנא ומוקי למתרני ביורשי אחוזה דההיא קשה וההיא פירוקא אינו אלא להקשות על מה שאמר וזוו היא שקשה בדייני ממונות והتلמוד מפרק דלא תשיעיה ממתניתין ולעלום קשה בדייני ממונות ומכל מקום אע"פ שקשה בדייני ממונות כן הלהקה כDSLHO

מתם קשה היא וכן הלהה כמוותה אפס דין קשה הוא ללא טעם כדמות
ואזיל.

דף קנטא

ולימרו ליה - לקוחות אבוק זבין ואת מפקת שאתה יורש ממנו והלא אין אדם יורש מה שמכר אבי. **דלא** - דאמר فهو חנוך בן ראובן מכח יעקב דהוא אבוה דאבא קא אתינא דבני בנים הרי הון לבנים וכי היכי דראובן אבי היה יכול לירש את יעקב אבי אילו [היה] חי אחורי מות אבי כך אני יורש את יעקב מגזירת הכתוב ולא מכח ראובן אבי אני יורש ואין בנכיסים הללו שום זכות לראובן ומכירתו לאו כלום היא. **תדע** - דחנוך בן ראובן יורש את יעקב זקנו שלא מכח ראובן דכתיב תחת אבותיך יהיו בניך לראובן קאמר תחת אבותיך דהינו יעקב יהיו בניך דהינו חנוך מזלא כתיב תחתיך יהיו בניך. **אלא אי קשיא הא קשיא** - אי איך למיירDSL שלחו מתם זו היא שקשה בדיוני ממונות לאו כי האי גוונא שלחו כدلעיל דהא לאו קשה הוא אלא הכى שלחו מתם בכור שמכר חלק בכורתו בחיי אבי ומית הבכור בגונו ראובן שמכר חלק בכורתו הרاوي להגינו בנכסי אבי ומית ראובן ואחר כך מת יעקב בא חנוך ומוציא מיד הלקוחות חלק בכורת ראובן אבי ונוטלה לעצמו כאילו לא מכירה ראובן שחנוך יורש חלק בכורת אבי בנכסי זקנו אבי וauseפ' שמת הבכור בחיי אבי כדתנן לעיל בבא בתרא (דף קטז) בנות צלפחד נטלו שלשה חלקים חלק שהיה ראוי לאביהן שהיה מיזמי מצרים ושהיה בכור ונוטל שני חלקים. **חלק בכורה Mai עבידתיה** - והלא אין בכור. **ומאי קושיא** - בדיוני ממונות. **דלא מצי אמר** - חנוך מכח יעקב אבי אבא אתינא דכתיב תחת אבותיך יהיו בניך ויעקב אני יורש כאילו אני ראובן דבמוקם ראובן אבי אני עומד כאילו אני בכור מגזירת הכתוב וכדתנן בנות צלפחד כי. **אלא אי קשיא בדיוני ממונות הא קשיא** - והכי שלחו ליה מתם. **היה יודע לו בעדות** - ראובן לשם עוז עד שלא נעשה ראובן גזלו והיהשמו חותם בשטר הלואתו של שמעון. ואחר כך נעשה גזלו - ונפסל לעדות דכתיב (שמות כג) אל תשת יזר עם רשות להיות עד חמץ וausep' שנאמן אדם לומר זה כתוב ידי כדתנן בכתבונות (דף כ) מעתה אינו מעיד על כתוב ידו שהרי כל דבריו אלו מחייבין שקר משנעעה גזלו ושמע עד אחד פסול זיפפו או עצמו כתבו וחתם בו היום שקר. **אבל אחרים מעידין** - כדמות בمسקנא והשתא לפום Mai דקס"ז

הכי קשה בדיני ממונות דאיו לא מהימנו אחריני מהימני בתמיה ולא שמא הוא עצמו חתם בו היום שקר שהרי גזלן הוא וכשמכירין חתימתו מה אנו מרוייחין בכך ולא שמא פסול הוא. **כגון שהחזק** - בהנפק בבית דין בטרם היותו גזלן דהשתא ליכא למימר כי אלא אלו מעידין שחחתמו בהנפק זה וקיימו השטר מקמי דהוי האי גברא גזלן וההיא שעתה היה הוא עצמו נאמן לומר זה כתוב ידי והשתא ליכא למיפרך איו לא מהימן אחריני מהימני דהא הני אחריני אכתב ידן חן מעידין ולא אכתב ידו ושטרא מקיימת וקאי ממילא. **אע"פ שלא החזק כו'** - דגזרת הכתוב היא דחתנו אינו נאמן ולא משום דמחזיקין ליה כמציף וכותב הלך אחריני מהימני דליקא למימר משנעשה חתנו זיין וכותב. **עלולס צדארן מעיקרא** - בן שמכר בנכסי אביו כו'. **בברכה הוא דכתיב** - שהצדיקים יש להם בניים ובני בניים לירושם כדכתיב בסיפיה תשיתמו לשרים בכל הארץ.

דף קנט.ב

אבל לעניין דין לא - בתמיה מי לא אשכחן במתני' דין זה ואמאי אמרין וזוז היא שקשה דמשמע שאין מוצאיין ראה לדבריהם ומtower כך מקשין על סברת שמועתם. **ה"ג Mai לאו יורשי האב בני מורישיו אחיו [וכו'] לא יורשי האב אחיו מורישיו אחיו דאבה** - ופירושו מי לאו יורשי האב היינו בני דההוא בן שנפל הבית עליו ועל אביו כגון שנפל הבית על ראובן ועל יעקב אביו והיתה עליו כתובת אשה ובעל חוב יורשי האב כגון חנוך בן ראובן אומר ראובן מת ראשון ואחר כך מת האב דהינו יעקב ומהך יעקב אני בא לירש ולא מכחו של ראובן אלמא לעניין דין אמרין מכח אבוה דאב. **ומשני לא יורשי האב אחיו** - של ראובן שאומר ראובן מת ראשון ואחריו מת יעקב אביו יירשו כל נכסי של אבינו ואין לראובן אחינו חלק בהן שהרי הוא מת תקופה ובן אין לו דהכא ודאי לאו מכח ראובן באין לירש שהרי גם הם ראוין לירש את יעקב כמוهو ומורישיו אחיו דאבה אחיו יעקב עשו דוד ראובן וכשנפל הבית עליו ועל מורישיו דהינו עשו אחיו יעקב אביו יורשי מורישיו כגון אחיו עשו אומרים ראובן מת תקופה ועשו מת אחרון ואני יורשן כל נכסי כי לא יירש ראובן בן יעקב בנכסי עשו דודו תחת יעקב (אבינו) (מסורת הש"ס: [אביו]) שמת כבר שהרי ראובן מת תקופה ואחר כך מת. - עשו ובעל חוב אומר עשו מת תקופה וראובן מת אחרון והרי יירש ראובן נכסי יעקב אביו

שמת בנכסי עשו עמכם ונטל חלקו דהשתא ליכא הכא תחת אבותיך יהיו בניך דלענין דינה לא אשכחן במתני' שום ראה למלתא דשלחו מותם והלך קשה הוא בדיי ממונות ומיהו הכי הלכתא כדשלחו מותם דהכי סבירא فهو אלא דלא אשכחן ראה מפורשת וכן כל הני דאמרן לעיל הכי הלכתא. **בעו מיניה מרוב ששת** - יוסף בן רחל שמת בחוי אמו ואחר כך מותה רחל אמו מהו שיירש את אמו כשהוא כבר כאילו הוא חי להנחיל לאחיו שלו מן אביו כגון לראובן בן יעקב מלאה שהוא אחיו מאביו. **במדינה** - בארץ מולדתו. هي ניהו יורשי האב כו' - והלא אם אין לו בנימ לא לאב ולא לבן קרוביו האב ירושין את שנייהם או אם יש בנימ לאוותו בן הרוי הן יירושין את האב ואת הבן. ומית **בן בתו במדינה** - וירושי הבן הם קרוביו אביו שהוא בעל אמו. **ואם איתא** - דבן ירוש את אמו בքבר. **נהי נמי דבן מיית ברישא** - אםאי יחולקו יירושי האב וירושי הבן לירתו יירושי הבן את הכל שהרי יירוש את אבי אמו תחת אמו אף על פי שהוא בքבר ולירתו יהו לאחיו מן האב שהן יירושי הבן ואםאי יחולקו עמהן יירושי האב. **ליורתה לאמייה בקבר** - דכמי שמת אחרון דמי. אמר אבי נאמר סיבה בבעל כו' - המקראות מפורשין ביש נוחלין (לעילabella בתרא דף קיד). אין הבעל ירוש את אשתו - כשהיא מותה בքבר. אין הבן ירוש את אמו כשהוא בքבר כו' - האי בքבר לא דמי לההוא קבר דבעל. **ההוא דאמר ליה לחבריה כו'** - הכל פירשנו בחזקת הבטים בראשו ואגב גරרא דמיירי מתניתין בנכסים בחזקתו נקט ליה הכא. **הדרן עלך מי שמת.**

דף קס.א

מתני'. **גט פשוט** - שטר פשוט כעין שלנו שאינו תפור ומקשור כדלקמן וכל שטרות קרוין גט כדאמרי' בעלמא (ב"ק דף צה) וגט חוב שאין בו אחריות ובין בגיטין ובין בשאר שטרות מيري כדאמרי' בגמ' כדי שלא תחולוק בין גיטין לשטרות. **עדיו מתומו** - בסוף השטר כמו שאנו נהಗין לחתום בתוכו. **מקשור עדיו מאחוריו** - כותב שיטה ומניה חלק לשיעור שיטה הכתובת וכופלה על החלק ותופר ואח"כ כותב שיטה ומניה שיטה חלק וכופלה על החלק ותופר וכן הרבה כדין מקום תורף השטר והעדים חתוםין מבוזע כעין שפירשו אמראי בגמרא ובלבבד שלא יהיו קשריו מרובין מעדייו כדתנן במס' גיטין (דף פא) דהוה ליה קרח וטופס של שטר כתוב כולו כעין פשוט וזהו הנקרה לפניו הפשט שבמקשור ואלו הcpfilot כל כפלו וכפלו בפני עצמו

ונראה מבחן בין כפל כעין קסט הסופר כזה במקור יש במקום זה שרטוט וכן מוכח בגמרה שהעדים החתוםין על כל קשר וקשר נקראין ונראין מבחוֹז. **שנייה פסולין** - שלא נעשו כתיקון חכמים ואם שט"ח הוא אינו גבוה בו מן הלקחות ואם גט אשה אינה מתגרשת. **שיכול** - פשוט ולבשו פשט שיקרע התפירות ויפתח השטר וייה פשוט. **הכל כמנהג המדינה** - בגם' מפרש וטעמא דמקשור מפרש בגמרה. **gett פשט עדיו שנים** - מי שרוצה לעשות שטר פשוט אינו צריך להחתים בו אלא שני עדים והרוצה לעשות מקשור צריך להחתים בו שלשה שכך תקנו חכמים. **פשט שכטוב בו עד אחד כו'** - בגמרה פריך פשוטא. **גמ'. מנה"מ** - שיש שני מיני שטרות חלוקין זה מזה בעדים וב קישור.

דף קס.ב

זה פשוט - כעין ספר. **וחתום** - משמע צורר וחתום ומקשור. **והעד שנים** - כאמור לעלמא (סוטה דף ב) כל מקום שנאמר עד הרי כאן שנים עד שייפרוּת לך הכתוב אחד כמו שפרט לך לא יקיים עד אחד באיש לכל עון וגוי מכלל עד סתם הרי כאן שנים. **מתוך שתרבבה בקשריו** - שהחמיר בו הכתוב והטריח לעשות קישוריין החמיר נמי בריבוי עדים. **זה פשוט שבמקשור** - התופס שכטוב כעין שלנו. **מצוה וחוקים** - משמע שיש מיני חלקי דיןין בינייהו. **עצה טובה קמ"ל** - כdmפרש בריש חזקת הבתים (לעיל בבא בתרא דף כת) כדכתיב ונתתם בכל חרש למען יעמודו וגוי. **בפלוגתא דר"ע ורבען** - במס' מכות להקיש שלשה לשנים כו'. **אלא מקשור מדרבען הוא** - כdmפרש טעמא ל�מן. **ומגרשי נשיהו** - מתוך כס שהגט פשוט נכתב מהרה וכשנחים מרגזם אינם יכולים להחזיר גירושותיהם כדכתיב ואשה גירושה מאישה לא יקחו (ויקרא כא). **היכן עדים** - דמקשור חותמיין. **רב הונא אמר בין קשר לקשר** - وكא סלקא דעתך השטא מבפנים. **אחרוי הכתב** - כנגד כל הכתב מבחוֹז הכי ס"ל לרבי ירמיה בר אבא כדמוכח ל�מן לדידיה מחזיקין חתימת עדים כנגד כל סוף הכתב ולדידיה אינו צריך לכתוב שריר וקיים שמקום חתימת העדים מקיים כל הכתב כנגד מבפנים. **ואמר רבוי אין זמו בזו** - בתמיה. **ואם איתא** - דברין קשר לחמי עדים מגואי והרי הון מובלעין בין קשריו כמו הזמן אמאי לא קפיד אלא אומן עדים נמי הוה ליה למיבעי אמאי אין עדים. **בין קשר מאבראי** - ונראין העדים בין חריצי

הקשרין כדפרישית במתני'. וניחוש **דליםא זייף וכותב Mai Dubui** - בסוף השטר שבמקשור שהרי חתימי סהדי בראש השטר בין הקשרים הואל ואין העדים חתוםין בסוף השטר. **ומשנוי דכתוב בו** - בסוף השטר שריר וקיים דהיעו הוכחה של סוף השטר ואין יכול עוד להוסיף אחריו. וניחוש **דליםא זייף וכותב** - אחר ההוא שריר וקיים Mai Dubui וכותב שריר וקיים אחרינא בסוף מה שהוסיף. **תרי שריר וקיים לא כתבין** - והרואה יודע שהוא זיוף. **ופריך דליםא זייף ומחיק** - ומשנוי האמר ר' יוחנן תלואה מקויהמת כשרה, טעה הספר והגיה ותלה תיבה או שטים בין שיטה לשיטה ואחר כן קיימה בסוף השטר כמו שאנו כתובין תיבה פלונית דיבני חטי שריר וקיים.

דף קסא.א

מחק פסול - אף מה שהגיה עליו אע"פ שמדובר וכדמפרש ואיזל שאותו המחק בסוף השטר במקומות שהוא יכול לומר שהיה כתוב בו שריר וקיים כמו בתר במנא דכשר למיקニア ביה ומחקו והגיה מה שרצה ואחר כך כתוב שריר וקיים אבל באמצע הכתב אין לחוש שהרי הדבר ניכר שקדם שנכתב שריר וקיים בזה השטר נמחק ונתקיים. **וכשייעור שריר וקיים** - וכל שכן אם שייעור המחק יותר מזה. **ולר' ירמיה בר אבא** אמר אחורי הכתב נגד כל הכתב **մבחן** - חותמין העדים וממלאים מקום חתימת העדים עד סוף השטר ולא צריך שריר וקיים. **ניחוש דליםא** - זייף וכותב Mai Dubui מגוואי בסוף השטר ואע"פ שאין עוד עדים נגדו מבוחץ ויאמר לא הנחתי זה החלק מבוחץ אחורי זו השיטה אלא להרבבות עדים גם בזו השיטה נגדה מאחוריה ולא נזדמן לי כן פירש רבינו חננאל ובספרים שלנו כתוב ומופיע בעדים מאבראי כלומר נגד אותה השיטה שיוסיף מבפנים יהתום עליה עדים נגדה מבוחץ כדי למלאות כל השטר עדים לקיים כל הכתוב בתוכו מצד שני נגדו ויאמר כדי לרבות עדים הוא דעבי אע"פ שמקשור דיו בג' עדים אני נתכווני לפרסם הדבר והרביתי עדים הרבה וכשהא דתנו (גייטין דף פא) גט קרח הכל משלימים עליו כו' איזהו גט קרח כל קשריו מרובים מעדיו אבל אם עדיו מרובים מקשריו שפיר דמי. **אל** - רב חסדא לרמי בר חמא. **מי סברת** - אליבא דר' ירמיה בר אבא. **עדים כסדרן כתבי** - מאחורי הכתב שם השטר כתוב שתי שמות העדים חתוםין שתי ואות הכתב כתוב ערבית שגם העדים חתוםין ערבית והתחלו לחתום בתחילת השטר נגד זכרון עדות שהיתה בפנינו כו' וכולן זה תחת זה

א"כ וודאי יכול להוסיף ולזיז ולחתמים כדקאמרט. **אלא מלמטה למעלה חתימי** - מתחילה לחתום מאחריו נגד שיטה אחרונה זה תחת זה והולכין וחותמים לארכו של שטר ואם השטר כתוב עבר הן חותמים שני וכן מפורש בגמרה ארץ ישראל גט פשוט עדי לרחבו ומקושר עדי לארכו וכיון שמתחלין לחתום נגד שיטה אחרונה אין יכול להוסיף עוד ולזיז עוד מצד אחר שאינו השטר מתקיים אלא כנגד החתימות ולמעלה. **ריועטה בשיטה אחרונה** - שיש כתוב שם תנאי או פרעון המזיק לבעל השטר וגיאז לה להחיה שיטה אחרונה ואף על גב דגיאז להראובן בהדיה החתומים כנגד מבחוץ הרי משתיר ביה בן יעקב עד ותנו דכרש בכך. **בן איש פלוני עד כשר** - מאחר שמכירין שה כתב ידו של אותו בן פלוני. **ומשנני דכתיב ביה ראוון בן בחוד דרא** - בשורה אחת ואי גיאז להראובן גיאז לה נמי לבן בהדיה ולא נשאר בלתי יעקב לבדו. **וקא מתכשר ביעקב עד** - דאמרינו יעקב עצמו חתום את שמו.

ד"ג קסא.ב

לאו דיעקב הוא - אין בזה המלכות שום אדם ששמו יעקב שיכתוב כך. **וזלמא בשמיה דאבה** - יעקב חתום ראוון וכן מנהגו לחתום לכבוד אביו. **וזלמא סימנא שוויה** - לא בשל שיהא שם החתום כך אלא נהוג היה זה האיש לכתוב אותיות הללו לשם סימן כמו צורת חותם שבטעתו שממנה מכירים שהזו שלח חותם זה. **רב צייר מוורא** - צורת הדג היה עשוה בשטרות במקומות חתימתו ובבר ידוע לעולם שהזו הוא חתימתו ומעיל בחתימת שמו והפרש טעם אמר צייר כורא וחרוטא אינו אלא טעה ושם על שם מעשייהם זה נהג לאכול דגים וזה נהג בתמירים וסימנא בועלמא היו עושים. **חרוטא** - חרויות של זקל וענפים היה צר במקומות חתימת שמו. **חתים סמ"ך** - **משמעות עיין** - משמו. **מכותא** - תורן של ספינה משט"א בלע"ז. מר זוטרא אמר למה לך - כל הני שינוי דחיקי לרבי ירמיה בר אבא הכى סבירא ליה שכל שטר מקשור ועדים חתומים מבחוץ אחורי הכתב לארכו מראשו לסופו בין מלמטה למטה בין מלמטה למעלה ואין עדי כלין בשיטה אחת פסול שצורך שיתחילו לחתום בשווה זה וולסיים בשווה הלך בין שמתחלין לחתום שלשתן כנגד שיטה אחרונה דהינו מלמטה מלמטה בין שמתחלין לחתום כנגד שיטה ראשונה ומסיימין בשיטה אחרונה אינו יכול

לא להוסיף בסוף השטר שהרי אין חתימותם כנגד ההוא תוספת ולא למינו ולקוצר ריעותא דבסוף השטר دائ' גייז חד מן העדים גייז כולהו כתוב בפירוש רבינו חננאל ואע"ג דפרק ר' ירמיה כל מה דאקשׁו עליה מתני' כרב הונא דייקא דקתני רבן חנניא בן גמליאל אומר מקשר שכתבו עדי' מתווכו כשר שיכול לעשותו פשוט ואלי' בא דרב ירמיה דאמר מקשר עדי' מלמטה למעלה חותמין לא יתכן להעשה המקושר פשוט ואי קשיא לך אי הכל אפי' לרבות הונא אפי' פשוט שכתבו עדי' מאחרו' יהא כשר שיכול לעשותו מקושר הא לך דהא תנן פשוט עדי' שניים ואם תעשהו מקושר המקושר בשני עדים פסול הוא אבל המקשר שעדי' שלשה אם יש עדים בתוכו אפי' אלף כשר הוא ועוד המקשר אם תעשהו פשוט נמצא מאוחר כדלקמן וכשר ואם תעשה הפשוט מקושר יהיה מוקדם והمוקדם פסול. **הכי גרשין בפירוש רבינו חננאל כל המחקין יכול צריך שיכתוב קיומיהם** - ולא גרס ודין ופירוש כל המחקין שאינו במקום שריר וקיים אמרי לעיל דרישים צריך לקיימן בסוף השטר לפניו שריר וקיים שם אין מקוימים איך למייר שמחק זיין - והגיה כרצונו לאחר שנכתב השטר ולאחר שחתמו העדים. **נדריך שיחזור לו** - זהו שהוא כותבין בסוף השטר וקניא מן פלוני בר פלוני לפלוני הכל מה דכתב ומפרש לעילכו' דהינו שמספר וCOPE העניין הכתוב למעלה והאי צריך שיחזור הכל מפרשנו לה והוא כתוב בסוף השטר בשיטה אחרונה שום דבר חדש ושום תנאי שהשטר תלוי בו שאינו כתוב למעלה לפי שלא נלמד משיטה אחרונה כدمפרש לקמן ונמצא שיתקיים השטר העליון ללא התנאי ויגבה בו שלא כדי אע"פ שלא נתקיים התנאי אלא בדברים שאין לנו צורך בהן ללמידה ממנה יסויים שטרו כגון מעניינו של שטר ומעתה לא נפסיד כלום אם לא נלמד משיטה אחרונה שהרי כבר מפורש למעלה מה שכתב בשיטה אחרונה.

דף קסבא.

אמר רב עמרם לפ' שאין למדין משיטה אחרונה - מפני שאין העדים יכולים לקרב חתימתן כ"כ בסמוך בסוף השטר וממניחו ריווח בין השטר לחתימתן יוכל אדם לזייף ולהוסיף ביניהם שיטה אחת והלך תקoon רבן לחזור מעניינו של שטר בשיטה אחרונה לבתי שיכתב בה דבר הצורך שהרי אם זיין והוסיפו לאחר זמן אין אלו מפוזידין כלום אם לא נלמד הימנה שהרי כבר

כתב כל זה למעלה וגם אם זייפו וווסיפו בשיטת החלק שאחר עניינו של שטר שבשיטה אחורונה בין השטר לעדים לא מעלה ולא מוריד שהרי אין למדין משיטה אחורונה ובשайн כתוב בשטר שריר וקיים מיيري כן נראה . - בעניין טעם הדבר ופירשו ועיקר. **הרחק את העדים שני שיטין מן הכתב פסול** - אם אין כתוב בו שריר וקיים אפי' יש עדים שלא נסף בו דבר זוף מכל מקום האי שטרא חספה בعلמא הוא שלא נעשה כתקון חכמים וכמלואה על פה דמיा. **אלא לאו ש"מ אין למדין משטה אחורונה** - הלך הרחק שני שיטין פסול שיכול לזייף שני שיטין ונלמדן מן הראשונה.

דף קسب.ב

אלא מהא ליכא למשמע מינה - חדא דוקא או סיפה או רישא ותנא האatto הא. פחות מיכן כשר - דהינו שיטה ומחיצה. **הכי גרטינן בפירוש רבינו חננאל** היו ארבעה או חמישה עדים חתוםים על השטר ונמצא שניים הראשונים קרובים או פסולים תתקיים עדות בשאר מסיע ליה לחזקה דבר מילאהו בקרובים כשר - פירוש אם היה בין הכתב לעדים חלק כשיעור שני שיטין ומילא מקום החלק בקרובים השטר ההוא כשר ומקיימין אותו משאר העדים שבו ולא נמצאו דברי חזקה בפירוש בגמרה וי"ל בget קרח מדבר חזקה ונראין דברי חזקה בדברי ר' עקיבא דתנן במסכת גיטין (דף פא) גט קרח הכל משלימים עליו בדברי בן ננס ר"ע אומר אין משלימים אלא קרובים הראים להיעיד במקום אחר כך פירש רבינו חננאל ולן נראה לשון הראשון שסוף הברייתא דקთני היו עליו ארבעה או חמישה כו' ודאי מעין תחלתה מיירי במילוי שני שיטין הפסולים את השטר כדקთני רישא ובא לומר שמילוי קרובים מכשירו והיינו דקאמר מסיע ליה לחזקה Daiiri נמי במילוי שני שיטין של חלק Daiiri ברייתא בعلמא מיירי ללא מילוי שני שיטין ולאורי דין עדים פסולים שיתקיים העדות בשאר ליתניתה במסכת מכות (דף ז) גבי ההייא פלוגתא דרבנן ורבנן יוסי (הגילייל) דפליגי התם בדייני ממונעות אם תתקיים העדות בשאר אם לאו וחזקה נמי אם בget קרח מיירי מה צריך סיוע מן הברייתא ממתיini דגיטין דבן ננס ור"ע יכול לסייעו ותו חזקה מותני דגיטין אתה לאשמעין בתמייה. **ואל תתמה** - מזה החלוק כי בהיותו חלק השטר פסול ואם מילאו בפסולין לעדות כשר. **שהרי טוכה** - בהיות בה אויר שלשה טפחים פסולה ואם מילאו בסכך פסול כגן בדבר המקבל טומה הוכשרה

הסוכה שאין סכך פסול אלא ארבעה טפחים ורב יהודי גאון נמי מוקי לה להא דחזקיה בהלכות עדות שלו כגון דהוא קרוב חתים בריישא כי היכי דלא תקשי אדרב נחמן אמר במסכת מכות אפילו בדיי ממונות נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותם בטילה דהיכא דחתמים קרוב בריישא מוכחה מילתא דלבבז עביד ולא לעדות חתימה ובהא כ"ע מודו והכי תניא בתוספתא (פ"ז דגיטין) שטר שחთמו עליו חמשה ונמצאו שלשה הראשונים קרובים או פסולים תתקיים העדות בשאר.

דף קסג.א

הן ואירן - שיעור כתיבת השיטין ואירן חלק בינתיים נפסל אבל פחות מכון איינו נפסל. **ה"ג דאי סלקא דעתך hen ולא אוירן למאי חזיא** - והלא ניכר הזיווג לפי הצורך לכתב אותיות דקות יותר מאשר אותיות השטר כדי לתת חלק בין שיטה לשיטה ואם יכתב כתיבה גסה גם עתה ניכר הזיווג שאין חלק בינתיים כשאר שיטות שבשטר. **שני שיטין שאמרו** - בשיעור כתוב ידי עדים שהוא יותר מכדי שיעור ידי ספר. **מאי טמא כל דמזיף לאו לגבי ספר** אולי לא יאהה לו ולא ישמע אליו לאורוני נפשיה אלא עשוה בציינועა בתוך ביתו ואיינו יודע לכוין ידו בכתיבה דקה כמו הספר. **כגון לך לך זה על גב זה** - לא אתה לאיפולגי אחזקה אלא ודאי בכתב ידי עדים משערין כתיבת שני השיטין חלק וудין צריך אויר בין שיטה לשיטה בלבד עובי הכתיבה כדי שאם יהיו שני לך בשני השיטין זה בעליונה וזה בתחתונה צריך שלא יגע משך גובה הלמ"ד של לך התחתון להגיע בז' של לך העליון דהא ימנין דמינחדי בהדי הדדי ז' דשיטה עליונה ולמ"ד דשיטה תחתונה. **אלמא קסביר שני שיטין ז"א אוירין** - שני אוירות בין שני השיטין משום כ' בעליונה ולמ"ד דתחתונה ואירן למללה מיטה עליונה בשביל גובה למ"ד של לך העליון ואירן למטה מן השניה בשביל לך התחתון לך זה על גב זה לאו דוקא שתהא למ"ד כנגד למ"ד וכו' כנגד כ' אלא כדפרישית שזה מללה בעליונה וזה למטה בתחתונה. **ושלשה אוירין** - בין שני השיטין די לנו באירן אחד שיכל לאמן את ידו להרחיק ראש הלמ"ד דתחתונה כנגד רגל כ' בעליונה. **ברוח בן לוי** - שני אוירין איך הכא אחד למללה בשביל למ"ד דלי וחד למטה בשביל כ' דברוך. **אמר רב לא שני** - שני שיטין דפסול אא"ב הרחיק בין העדים לשטר אבל אם הוא בין העדים לקיום הנקרה אשרתא על

שם ואישרנוו וקיימנוו הכתב בו כגון שטר שכותב בו הנפק דהינו אשרתא אפילו הרחיק יותר משני שיטין כשר כדמיסיק ואזיל במטשטשו בדיו וסתם ב"ד אטיווטא לא חתימי אלא עיקרו של שטר. **ומשני דמטייט ליה** - כלומר מלכלכו בדיו ואין יכול לכתוב בו שום זיוף אבל אם בא הנפק לפניו ויש בו שני שיטין חלק בלי טיאות פסול הוא שלא נעשה כתיקון חכמים. **אטיווטא חתימי** - ולא עיקר של שטר כדאמר'י בגיטין (דף פז) חיישין שמא אשאית שלום שכותב בשטר חתמו ולא עיקרו של שטר הכא נמי כך מעידין בפנינו אטטייט בדיו ונמחק כדי שלא יחשדו בבעל השטר. **ומשני בי דינה אטיווטא** - אין דרכן לחותם אבל עדים הכל מצוין לחותם ואפי' עמי הארץ ואתה למחותם אטיווטא. **וניחוש דלמא גיז ליה** - לשטר העליון לגמרי ומחייב ליה לטיווטה וכותב הוא והלואתו ועדיו מזוייפין על המחק. **דאמר רב שטר הבא הוא ועדיו על המחק כשר** - דמה לי אם חתמו עדים על קלף חלק או על הקלף שחור הויל ואנו מכירין חתימת ידיהן וגם העליון לא נמחק אלא פעם אחת כמו מקום שהעדים חותמי בו וגביה אשרתא ע"פ שאין אנו מכירין ידי העדים שלמעלה שעל המחק נשמק על אשרתא שאחריו שמתקיימת עדותן והלך יכול למחוק הטיווטה ולזיף עדים.

דף קסגב.

הנicha לרוב כהנא דמtni לה - להא זההוא ועדיו על המחק ממשימה דשמעואל אייכא למימר דלרבות הי פסול ולא תקשה לרבות. **אלא לרוב טביומי בו** - וזה קשיא בכל השטרות שיש בהו הנפק יכול להקשות ואפי' היכא דליך שני שיטין חלק בין עדים לשטר אשרתא שהרי יכול לזייף כל שטר העליון עם העדים ולכתוב ולחותם על המחק מה שירצה. **ומשנינו קסביר רב כל כי האיגונא** - כלומר כל שטר שיש בו הנפק והוא ועדיו על המחק לא סמכינו אשרתא ולא תקאים אלא בהכרת ידי העדים מלמעלה וטוייטו כשר וסמכינו הרחיק שני שיטין את האשרתא מן העדים מלמעלה וטוייטו כשר והלך מקיימים ובית דין אטיווטא לא חתימי אלא עיקר השטר הלך כשר השטר והאשרתא. ור' יוחנן אומר לא שננו - הרחיק את העדים כשיעור שני שיטין פסול. **אלא בין העדים לשטר אבל בין העדים לאשרתאafi שיטה אחת פסול** - ואע"ג דמטייט ומפרש טעמא דרבנן דקסבר שטר שכותב כו"ל

בשיטתה אחת וגם העדים חתומים באותה שיטה כשר יוכל להחtnז את העליון
ויכתוב שטר ועדים פסולים באותה שיטהANO ונסוך אאשרתא לקיימן ואם
השטר כולו בשיטה אחת והעדים בשיטה אחרת פסול ונראה בעניין טעם של
דבר הוא ועדי בשיטה אחת כשר דלא פלוג רבנן בין שטר גדול לשטר קטן
שייה קטן פסול יותר מן הגדל אבל אם כולו בשיטה אחת ועדי בשיטה
אחרת פסול והיינו טעמא דאמרין לעיל הרחיק שיטה אחת חלק בין שטר
לעדים כשר וטעמא כדמסקין אין למדין מושיטה אחרונה ואם אתה אומר
כשר היכא דהשטר בשיטה אחת ועדי בשיטה אחרת אייכא למיחש דגיאז ליה
לעילאי וכותב בהיא שיטה חלק Mai דבעי וחטמי סהדי. **הוא ועדי** - השטר
והעדים. **ומשנוי קסביר ר' יוחנן** - שטר הבא לפניו בשיטה אחת ועדים בשיטה
אחרת תחתיה פסול כדפרישית טעמא משום דין אין למדין מושיטה אחרונה
כדאמרין לעיל. **וזלמא** - היינו הריך פירכא דגיאז ליה לעילאי וכותב Mai דבעי
וחטמי סהדי והכי פריך וניחוש זלמא הריך חלק שהיתה בין שטר לעדים זיף
בה וחתק את השטר מלמעלה זלמא כתיב בהיא שיטה חלקה שהכשרנו
בין השטר לעדים כל Mai דבעי וחטים נמי סהדי בהיא שיטה ונמצא שטר
הבא הוא ועדי בשיטה אחת וכשר והעדים שלמטה של שיטה ההיא אומר
הוספות על הראשונים לפרש את הדבר יותר. **ומשנוי כל כי האי גונואכו** -
כלומר כשיוציא לפניו שטר הבא הוא ועדי בשיטה אחת ויש בה עוד תחת
אותה שיטה עדים אחרים אין מקיימין אותו אלא מן העדים החתוםים עמו
בשיטתה אחת.

דף קסד.א

וא"ת - והלא חוזר הוא ומוחק את השטר זיף וחטמי סהדי ומשנוי אין דומה
חתימת העדים שחותם על המחק שנמחק פעם אחת לכתיבת השטר הכתוב
על נמחק שתי פעמים ויהא ניכר הזיווף. **וניחוש זלמא שדי** - בעל השטר
דיותא בקהל במקום חתימת העדים קודם שהתחמו ומחקו חוזר וכותב על כל
הקהל ומחקו כולו וחתמו העדים בקהל שנמחק שתי פעמים והשטר נכתב על
המחק פעם אחת וכי הדר מחיקליה כדי לכתב עליו זוף היה ליה נמחק שתי
פעמים כמו שנמחק מקום חתימת העדים שתי פעמים. **אה"כ נמחק בפניהם**
- ואם יראו מקום חתימתן שונה במחיקה מן העליון לא יחתומו. **עדי על**
המחק כשר - אם מכירין לחתימתן או שהיא כתוב ידם במקומות אחר. **הוא על**

המתק כ' פסול - שמא מחק את השטר וזייפו. **השתא נמי** - חוזר עוד ומוחק ומזיף [ומקשין והוא אמרת אינו דומה כו'] ומשני הני מיili היכא דחטמי סהדי על המתק כיון שיש שני מיני מחקים בשטר אחד זה אצל זה יכול להכיר מי מחק יותר מחבירו. **למחקא דהא מגילתא** - זה עב זה דק ומחק של קלף עב אינו ניכר כל כך. **ונקבל חתימת ידיהו בבב' דין** - שלא יפסיד בעל השטר עדות של עדיו ואחר כך נמחוק ונכתב בההיא מגילתא גופא ונדמייה. **אית ספרים דגרסינן בהו** - ונשניה אמר רבנן רמייה חושין לב"ד טועין ולא ידעו לדקדק כל כך או להשוותו להכשיר שטר פסול הלכך פסקוهو למלתיה ופסלו כל שטר שעל המתק ועדיו על הניר ואית דלא גרסי ונשניה וגרסי רבנן אמר חיישין לב"ד טועין ואין נוטניין לב לדמות ולמחוק ובמקרים תירוץ רב הוועיא תירץ רב ירמיה כך. **הшиб רב לרבי לרבי חנינה בן גמליאל** - שאמר מקושר יכול לעשותו פשוט.

דף קסד ב

והלא אין זמנו של פשוט כזמןו של מקשור - דאיilo זמנו של פשוט אם נכתב בשנה ראשונה שעמד המלך אין מונין לו אלא שנה שתים מונין לו שתים אבל מקשור אם מלך שנה כתובין בשטר שתים שתים מונין לו שלש כלומר מקדימין לו שנה שהרי מנהג האומה כדלקמן להקדים למלך שנה ושמא לכבוד המלך היו עושים כלומר כבר החזיק במלכותו שתי שנים וחכמים תקנו לכתוב במקשור כמנהג האומה כדי לתת חילוקים הרבה וחומרות במקשור מסוים תקנת הכהנים הקפדים כדאמרי לעיל כדי שלא יהיה נוח לגרש נשותיהם. **ומקשין דלמא זיף לייה במקשור** - דמוסיף לייה שתא ופרעה בתוד שנותו ואיל אירכס לי שטרא וכתיב לייה שובר ובתר הци משוי לייה פשוט ואיל בתר דכתבית לך הא שובר הדרת ויזפת מינאי ושטר שלי מוכיח זמנו בתוד זמן השובר ופרקינו אין כתובין שובר ולעולם לא פרע לייה עד דקרו (לייה) לשטרא ופלוגתא היא لكمן בפרקון בכתיבת השובר. **ומי בקי רב במקשור** - דאמר זmeno של זה לא זmeno של זה. **והא ההוא דעתך לכמה דרבנן** - בשנה ראשונה של מלך וכתיב בו שתים ואמר רבנן מאוחר הוא זה. **זונין** - שם חכם. **כך מנהגה כו'** - דרבנן תקון במקשור כי הוא מנהג להפריד מצות וחוקים בין פשוט למקשור כדאמרו בריש פרקון. **ומשני בתר דשמעה מזוניין** - אותיב לרבי חנינה. **ההוא שטר** - פשוט. **זהו כתוב בההיא בשנת פלוני ארבען** - לוה

פלוני מפלוני ולא הוה כתוב ביה כמה שנים למלכותו של אותו מלך או ראשונה או שנייה או שלישיית ארכן זה מלך ובשנה ראשונה קורין לו ארכן כדלקמן לפי שעטה מתוקן הוא כמו אריך או לא אריך (סוכה דף מד) וכמו וערות מלכא לא אריך לנא למזהזא (עזרא ד) לא נאה ויפה לנו לראות . - ערותו של מלך וחרפתו. **יבדק אימתי עמד ארכן במלכותו** - כי בשנה ראשונה של מלכותו נכתב שטר זה ומההיא שתא טרפי בעלי חובות ללקחות. **דאיך במלכותו** - ככלומר לאחר שהאריך מלך כמה שנים לוה פלוני זה מפלוני ולא יטרפו לקוחות אלא מיכון ולהבא. **שנה ראשונה קורין לו ארכן** - מתוקן למלכוות מחדש. **דיגון** - לשון שנים וקרוב לשון לעז שלנו. **ודלא עבורי עברוהו** - ממלכותו והדר אמלכוותו לסוף שנתיים ושלש ומיקרי נמי ארכן ושם השטר נכתב כמלך בשניה ואמאי יגבה מזמן ראשון. **ארכן דיגון קרו ליה** - לפי שהחיזירוהו למלכותו אחר שהעבירוהו. **ת"ר הריני נזיר הינה סומכוס אומר הינה אחת** - ככלומר אם לא פירש כמה נזירות נזר ואמר הריני נזיר הינה נזירות אחת לשלשים יום וכולם הינה דיגון טריגון כולן לשון לעז שלנו הם. **דיגון שתים** - יהיה נזיר ששים יום. **בית עגול** - העשו ככברן שאין לו שום פינת קרן זוית. **דיגון** - פינות שתים מצד אחת עגול וצדו אחת יש לו שתי פינות. **טריגון** - דעביד בחוצבא ויש בה שלש פינות. **פינטיגון** - יש לו חמש פינות [כהה] במקור יש במקום זה שרטוט. **טטריגון** - מרובע. **מנא ה"מ** - דאין מטמא בנגעים אלא מרובע. **למעלה** - הוא יכול לומר והנה הנגע בקיר הבית וכותב קירות. **הרי כאן ארבע** - והיינו מרובע אבל בית עגול כולו קיר אחת ומראהו שפל מן הקיר לגופיה אתה, ובפירוש רבינו חננא אל כיוצא בו אמר אין לו להקב"ה בעולמו אלא יראת השם שנאמר (איוב כח) הון יראת ה' שכון בלשון יוני קורין לאחת הינה ושם בספריהם כתובה. **חווא ביה בבישות** - כסbor שהוא כתבו וברצונו לא היו עושים מקשר אלא פשוט לפי שטועים בו א"נ לפי שהיה מובלע בין קשריו יותר מדי שרביע עצמו טעה בו. **יהודיה חייטה** - כןשמו. **כלך מלשון הרע הזה** - ככלומר לא היה לך להטיל אשמה עליו היה לך לומר אני כתבתינו. **מאי לשון הרע איךא** - והלא בשבחו של ר"י חייטה דבר כ שאמר יהודה חייטה כתבה. **בא לידי רעטו** - לידי גנותו מתוך שמרבין בשבחו מזכירין שם גנותם שבו. **עיוון תפלה** - יש מפרשין שלאחר שהתפלל דין בלבו שילם לו הקב"ה שכרו ועשה הקב"ה צרכיו וישמע תפלותו לפי שהתפלל בכוונה.

דף קסה.א

אבק לשון הרע - כగון דאמרי נורא כי פלניא בערכין (דף טו). **רוב בגזול** - רוב בני אדם חשודין על הגזול כعين גזל שמורין להתראה במשא ובמתן לעכב איש מריווח הרاوي לו לחברו. **ות"ק לית ליה מנהגא דמדינה** - בתמיה אם רבנן שמעון בן גמליאל בא לומר שדין פשוט ומקושר המפורשין לתנאי קמא אם יש מדינה שנהגו לשנות דיןם בעניין אחר הכל כמנהג המדינה והלא תנאי קמא נמי מודזה בהא. **אמר אבי באטרא דנהיגי כו'** - אתה לפרש אבי באיזה מנהג המדינה מצו לפלוגי תנאי קמא ורבנן שמעון. **קפidea** - ואם גט אשה פסול לגרש בו. **מר טבר קפidea** - ואע"ג דמנהג המדינה בין בפשטין בין במקושר כיון דאמר ליה בפשטין קפidea הוא ויפסל המקושר ורבנן שמעון סבר הכל כמנהג המדינה כלומר מראה מקום הוא לו שאם טורה לו לכתוב מקושר יכתוב פשוט ומיהו אם יכתוב מקושר טפי ניחא ליה שהרי מנהג המדינה בשנייהם. **אם הטעה לשבח** - בקדושים האומר התקדשי לי בדין של כסף ונמצא של זהב אבל בשבח יוחסין על מנת שאני לוי והוא כהן לא אמר ר' שמעון מקודשת דהא מציא היא למימר מסאנא דרב מכרעי לא בעינא הטעה לשבח היינו מראה מקום מתרצה בשל כסף וכ"ש בשל זהב ובמתקדשת על ידי שלוחה מוקמינן לה התם. **פסול** - שהוא אינה רוצה להתבישי במקומות אחרים. **ור"א מכשיר** - דסביר מראה מקום הוא לו לטrhoח וללכט בשביילה עד אותו מקום ואם יחפוץ ללבת יותר תבואה עליו ברכה. **אמר אבי לא נצרכא** - למיתני עד אחד בפשט פסול אלא היכא דקמסייע ליה עד אחד בעל פה ואתא מתני' לאשמעין דלא סמכין אשטרא לטרווח מלוקחות שני עדים הכתובים בשטר הוא דמפיקי ליה לקלא ואני אלא כולה על פה וטרפה מבני חרי כדי המלה את חברו בעדים ולא שטר וגם הלווה יכול לומר פרעתי ולא יכול המלה לטוען להו היה לך לקרווע שטר שבידי מכיוון שלא העשה כתיקון חכמים לא חשבו הלווה ולא נזכר לשואלו למלה. **אמימר אכשר בעד אחד בכתב** - וככתב ידו מקוימים ממוקום אחר בעדים ועד אחד נמי בעל פה מסהיד על אותה מלה ונראה בעניין דגמריא מכשיר אפילו לטרווח מלוקחות כאילו נחתמו שני עדים עד אחד בשטר ועד אחד בעל פה מפיקי ליה לקלא ונראים הדברים כן דסתם מכשיר לגמרי משמע. **אי הבי קשיא מתניתין** - דפרקין פשוטא.

דף קסה.ב

ומשני הא קמ"ל - מתני דקתי פשט שכתוב בו עד אחד פסול שלמד מקשר ממנו ולהכי תניה לעד אחד למים מה עד אחד פסול דאוריתא כדכתיב (דברים יט) לא יקום עד אחד באיש כו' אף שניים שבקשר הטילו עליו חכמים פסולא דאוריתא ואם גט אינה מגורשת ואם שטר מלאה הוא אינו טורף ממשעדי אבל אם יש שם עד אחד בעל פה עם עד אחד החתום בשטר אז יהיה השטר כשר לגמרי דמצטרפין. **תדע דשלחו ליה כו'** - ושלח להו דמצטרפין דשלחו ליה חכמים לר' ירמיה לברר אפקוחו מביא מדרשה כדאמר בפרק לא יחפור (לעילriba בתרא דף כג) אפקוחו לר' ירמיה מביא מדרשה ועל דא עיילוحا כדאמרין במקנה. **מהו שיצטרפו** - דנימא כמוון דחתמי תרוייהו בשטרא דמי. **אליבא דת"ק דר' יהושע בן קרחה כו'** - פלוגתייהו בסנהדרין בפרק זה בורר (דף ל) דתני אין עדותן מצטרפת בב"ז עד שיראו שניהם כאחד רבי יהושע בן קרחה אומר אפי' בזה אחר זה אין עדותן מתקימת עד שייעדו שניהם כאחד רבי נתן אומר שומעין דבריו של זה היום וכשייבא חבירו למחר שומעין דבריו והני שני מחלוקת של ר'י בן קרחה ורבנן נתן ורבנן התרם מפרש טעמא איבעית אימא קרא ואב"א סברא. **השתא** - הטעים החתוםים בשטר ורצוין אנו לקיים עדותן בשטר שהן חתוםין בו או שניהם בעל פה לעניין לגבות ממון בעדותן ללא שטר אין מצטרפין אם לא שיראו שניהם כאחד את עדותן ואע"ג דממה נפשך תרוייהו אחד מנה קא מסחדי. **אליבא דר' יהושע** - שניים בכתב ושנים בעל פה מצטרפין אפי' אם בזה אחר זה ראו עדותן אבל אם עד אחד בכתב כו'. אמר **ליה** - רבashi לא מימרanon הכי מתנוון לה כו' ולא תקש夷 מיניה לאבוי דאמר אין מצטרפין. **מהו שיבואו ב"ז** - זה אצל ב"ז אחר לצרף עדותן ששמעו וישפטו לפי העדות. **אליבא דת"ק דרבי נתן** - למללה פירושתה ובראו שניהם כאחד אפס לא העידו בבית דין כאחד בהכי פלייגי רבי נתן ורבנן. **ומת אחד מהן** - לאחר שהיעדו העדים על חתימת ידם בפני שלשה ואין קיום השטר אלא בגין דבעינן ב"ז לקבל העדות. **וחז ליתוהי** - שלא מתחז כי שיקרא Mai דכתיב ברישא במותב תלתא הוינה ובסופו לא נחתמו אלא שניים. **על דא עיילוحا** - שהשיב להם כהוגן דהא אפקוחו ששאל שלא כהוגן רגלו אהות חזץ לתחום ורגלו אחת בתוך התחום ועל דא אפקוחו מביא מדרשה בפרק לא

יחפור והשתא הוא דעתו. מתני'. כתוב בו - בשטר מלאה זזיםמאה דיאנו עשרים סלעים לוה פלוני מפלוני ואף על פי שמאה זז הרי הון (בכלל) כ"ה סלעים אין למלה אלא (מנה) כ' זזים DID בעל השטר על התחתונה והמושcia מחבירו עליו הראה ושמא כך פי' מאה זזים גרוועים וחסרים שאינן שוין אלא כ' סלעים. אין לו אלא מנה - מאה זזים שיש לפרש כך זזים מאה דיאנו תלטין סלעים קלים שאינן שוין אלא כ"ה סלעים DID בעל השטר על התחתונה הסלע ארבעה דינרין המנה כ"ה סלעים. ונמתק - המניין שכותב בו אחר דיאנו. דרכנות - בלו"ז קינונג'ש והם דרכמנות שבספר עזרא (ב). ומלה מאטיטס - כשבכל דבריו בשטר. הכל הולך אחר התחתונו - אלא שלא יהא כתוב בשיטה אחרת. למה מותבין את העליון - הוαιיל ובסוף השטר חוזר וכופל את דבריו שכותבין ושוניין אחריות ממון זה כך וכך קיבלתי עלי ועל ירתטיכו. גם: ת"ר כספ אין פחות מдинר כספ - כספ לוה פלוני מפלוני. כספ דינרין או דינרין כספ אין פחות שני דינרין כספ - לוה דהכי משמע כספ שני דינרין לוה פלוני מפלוני. כספ בדינרין אין פחות שני דינרין זהב כספ - דכספ בדינרין משמע כספ לוה פלוני מפלוני שווה שני דינרין של זהב וכדמפרש לקמן שכותב כספ בדינרי משמע בדינרי זהב אבל בדינרין היינו שני דינרין של כספ (אין פחות מכספ בשווה שני דינרין של זהב). זהב בדינרין אין פחות משה שני דינרין של כספ - אותו זהב שלוה וכדמפרש לקמן דדינרין משמע של כספ.

דף קסו.א

פריטי דזהבא לא עבדי אינשי - בשום אתרא. **וזלמא בתרי דינרי דהבא פריכא** קאמער ליה - כלומר זהב בדינרין תרווייהו זהב מייריא לא שזה מטבע ואידך הווי דהבא פריכא והכי קאמער דהבא פריכא בשווה שני דינרין זהב לוה פלוני מפלוני. **אי hei רישא נמי** - בין איידך בריתיא קמייתא דקANTI כספ בדינרין אין פחות מבשני דינרין דזהב כספ נימא יד בעל השטרכו והוה לנו לפרש גראוטאות כספ שני דינר כספ ובין דזה מטעןיא דקANTI זהב דינרין וזהב איון דהבא אין פחות משני דינרין זהב נימא איון פחות משה שני דינרין כספ וזהב. **רישא דכתב דינרי** - דמשמע דינרי זהב אבל דינרין סתם משמע של כספ. **ומנא תימרא דשאני לו בין דינרי לדינרין** - שזה דינרין של כספ וזה של זהב. **דתן** - בשילחי פרק קמא דכՐיתוּת האשה שיש עליה ספק חמש לידות

חמש פעמים הפליה ספק רוח ספק ולד. **ספק חמש זיבות** - כגון מוקולקלת למנינה וראתה חמשה חדשים שלשה ימים רצופים בכל חדש ספק בימי נדה ספק בתוך אחד עשר יום שבין נדה שהם ימי זיבה וחיבבת בקרבו. **מביאה קרבן אחד** - ליתר מטומאה תור לעולה ותור לחטאתי ואינו נאכל חטאתי העוף בא על הספק ואני נאכל כדנפקא לו ממתני' דרבי יוסי בר' חנינא במסכת נזיר (דף כט). **וain השאר עליה חובה** - שבkowski התירו להביא חטאתי העוף על הספק כדי לטהרה מספק טומאה משום דההיא חטאתי אזלא לקבורה וכיון דמייטהרא בקרבן אחד כדאמרין במסכת כריתות דומיא דasha טמאה דמייחיבא חמץ טבילות ובטבילה אחת מטהרתתו לא מייתי חטאתי מספק להביאו לבית הפסול. **והשאר עליה חובה** - וכגון שילדה לאחר מלאת אבל על הלידה שבתוں מלאת נפטרת בקרבן אחד על שניהם ומזאת תורת היולדת נפקא לנו בפרק ארבעה מחוסרי כפרה (כריתות דף ט). **המעון הזה** - בבית המקדש נשבע. **עד שעמדו בדיןין** - של כספ כלומר שהוא בזול. **וain השאר עליה חובה** - טעמא דר' שמעון ור' עקיבא אמר ה там תאמיר על אחת ותיפטר מפרש ה там בפרק קמא.

דף קסוב.

ועמדו קינין - שני תורים או שני בני יונה קרוין קו. **ברבעתיים** - ברבעית דינר שני תורין ברכוע דינר דהינו מ"ח פרוטות דקצ"ב פרוטות יש בדינר בפ"ק דקדוושין (דף יב) והכי מפרש בד' מחוסרי כפרה (כריתות י) ודכוותה אשכחן במסכת מעשר שני (פ"ב מ"ט ע"ש) ב"ש אומרים בריבעא כספ' ובריבעה מעות דהינו ריבעה דינר. **ת"ר למד תחתון מן העליון באות אחת** - שחרר מן התחתון כגון חנן מהנני ען מענני. **אבל לא בשתיים** - כגון חן מהנני ען מענני. **והוה ליה רובה דשמא** - דכולי האי ודאי לא ילפין מעליון ששתי אותיות לא חיסר הסופר ויונתן הממן למי ששמו כך כמו שכחוב בתחתון. **ספל מלמעלה** - ספל אדים (שופטים ה) הפקיד פלוני לפלוני. **קפל מלמטה** - תלויות שראוין לקפל ויש פותרי גימטריא הוא ספל וקפל והבל הוא והוא הדין לכל הכלים דעת מא אלא הכי נקט משום דברי עלה במסקנא קפל מלמעלה וספל מלמטהכו. **מי חיישין לזובוב** - שחיסר רגליה . - של קו"ף ונעשה סמ"ך ובהא נמי למד מעליון. **תיקו** - והמוחזיא מחריבו עליו הראה דכיוון דמסתפק דיןא לבוי דיןא היאך יוציאו מיד המחזיק ולא דמי לממן המוטל

בספק דקימא לנו חולקין דהתם עיקר המעשה אין ידוע לנו היאך היה כגון שור שנגח את הפרה ונמצא עוברה בצדה (לעיל בא בתרא דף צג) וכגון נפל הבית עליו ועל אמו (שם בא בתרא דף קנה) הלכץ פוסקיין להו ב"ד את הדין שיחולקו אבל כל מקום שעלתה ההלכה בתיקו הויאל ואין הדינין יודיעין לפסוק את הדין היו שותקין ומהחזקק יחזיק במה שבידו. **דאSOCI KA מסכי להו** - סומכין אותו בדיירין במקום קצ"ב פרוטות כותבין דין.

דף קסז.א

איסתורי - סלעים. יד בעל השטר על התחלתונה - ולית לייה אלא איסתורי דאיינו כל איסתירה פלגא דזואה כך פירש ר"ח ונראה לי דזוזי קיבל דאסתורי הו סלעים ויש בכל אחד ארבעה דיןין אבל איסתירה פשוטי אינו ודאי והוא פלגא דזואה דהינו סלע מדינה כדאמר'י בבבא קמא (דף לז) גבי התוקע לחבירו בעובדא דחנן בישא. **אמר אבי לא לחייב איש חתימת ידה וכו'** - אדם שזכה לכתוב חתימת ידו על קלף ולהשליך לבית דין כדי שיכירו בית דין חתימתו כי היה אמרין בכתובות בפרק האשה שנתארמלה (דף כא) כגון ראובן ושמעון שהיו חתוםין בשטר ומת שמעון ואין מי שיכיר חתימת שמעון אלא ראובן ואחד מן השוק ואמרין הטע שיכתוב ראובן כתוב ידו וישליכו לבית דין ובית דין מקיימים חתימת ידי ראובן הכתוב בשטר מכתב ידו שהשליך בב"ד ואין צריך ראובן להעיד על כתוב ידו שבשטר זה כתוב ידי ובאין ראובן ואחד מן השוק ומעידין על חתימת שמעון ואמר אבי כשחתום ראובן להשליך לב"ד לא יחתום בסוף הקלף אלא בתקלתו שלא יהיה חלק מלמעלה שמא ימצינו אדם רע ויכתוב בחלק שלמעלה מהחתימתו אני החתום לויתי מפלוני כך וכך ממון ותן הוצאה עליו כתוב ידו וכו' והיינו חתימת ידו כהתנו (גיטין דף עא) כתוב סופר ועד כשר ואמר ר' ירמיה חתם סופר שניינו. **בזבינה** - מוכס וישראל היה. **כى חלפי רבנן** - ותשלח כתוב ידק למוחל המכס אמחול להן. **הוה נגיד** - מושך בקהל כדי שייחתום אבי מלמטה. **אמר אבי מתלת ועד י' לא לכתוב בסוף השיטה** - דמייף וכותב לתלת תלתין ולאربع ארבעין ולחמש חמישין וכן עד עשר יכתוב לעשר עשרין אבל אחד עשר אינו יכול ליזופי דצrik למכתב אחד ועשרים וכי כתוב בין אחד עשר וינו נראה דחוק ומינכرا. **ואי איתרמי ליה** - ארבע או חמיש בסוף שיטה. **לייהדר** - ולזכירה להאי סכומה עד דמייתרמי ליה באמצעות שיטה דאפי' אם יזיף וכותב

אין למדין אלא מן התחתון כדקתי מתנייתין. **ההוא דהוה כתוב ביה תילטה בפרדיסא** - כך היה כתוב בשטר זבינית לפולני בגיןתא דאית ל' תילטה בפרדיסא אזל הלוקח מהקיה לגיה דבי"ת מכאן ומכאן ושויה ופרדיסא וא"ל מכרת לי תילטה דגינטא וכל הפרדס כלו והוא שטרא. **ההוא שטרא דהוה כתוב ביה מנת ראובן ושמעוון אחיו** - דאית להו באตรา פלונית מנת חלק קרקע שיש לשני האחים והוו להו אחא אחרינה ששמו אחיו והוו ליה מנתה בהדייהו ואזל הלוקח ושדא ביה וי"ו ושויה ואחיו וטען דמנתא דתלטה זבינית. **דרתיתא ידיה** - ידיו רותטות ואותיות חתימתו פורחות. **אמצא** - על חבל הנטווי משפט הנהר אל שפטו שנייה והעוביים גשר קצר נשענים בו ועוביים והוא נע ונד כל שעה. **אורנוקא** - סגוייז"א בלע"ז שבו דולין מים מן הבור. **קס אורנוקא** - עלה עלייה וחטים וכל גופו נע ונד וידיו רותטות. **מתני**. **כותבין גט לאיש** - כותבין וחותמי לו והוא יגרש בו את אשתו כשירצה אע"פ שאין אשתו עמו בשעה שנוטני לו הגט כתוב וחותם זהה לא בעין דעתה שהרי היא מתגרשת בעל כרחה. **ושובר לאשה אף על פי שאין בעל עמה** - לדידיה חוב הוא ولבעלה هو זכות זכין לאדם שלא בפניו והוא צריכה להזהר בו שלא יבא ליד בעל עד שתקבל כסף כתובתה. **ובלבך שיהא מכירן** - בגם' מפרש לה. **והבעל נתן שכר** - הגט טעמא מפרש בגם' ושכר השובר דזכותו הוא דלא תהדר ותגובה כתובתה זימנא אחריתה.

דף קסז.ב

כותבין שטר ללוה - להיות מזומן בידו לתת למלה כשלוח לו מעות אע"פ שאין מלוה עמו. **והלהו נתן שכר** - בגמרה פריך פשיטה דהלהו נתן שכר שהרי כל הנאה שלו. **אין כותבין שטרי אירוסין** - מפרש באלו מגלחין (מו"ק דף יח) שטרי פסיקתא כדרב גידל כמה אתה נתן לבנק לך וכן כו'. **אלא מדעת שנייהם** - אבי חתן ואבי כליה. **ונושאין** - כתובה. **שטריאристות** - מקבל שדה למחצה לשlish ולביע. **וקבלנות** - חכירותך וכן כורין לשנה. **שטריא בירוריין** - בגם' מפרש. **כל מעשה בית דין** - כגון אדרכתא דמודעין ללוה ואזיל ופרעفترם שיכתב. **ושניהם נתניון שכר** - בשטריא בירוריין ובגם' מפרש פלוגתיהו. **שניהם** - העדים כותבין שני שטרות זהה אחד ולזה אחד. **גמ'**. **שיהא מכיר שם האיש בוגט** - הסופר והעדים צריכין שכירו שהזו שמו دائיכא למייחש אין גט זה אלא לאיש אחר ויבא לרמות ולהגבות כתובה

לשום אשה כדתנן (כתובות דף פט) הוצאה גט ואין עמה כתובה גובה כתובהה. **שם האשה בשובר** - שלא תרמה ליתנו לאיש שגרש אותה ותפסיך כתובהה על ידה. **ומגרש לה** - ומתכוון להתיירה לינשא שלא כדין. **אלא זה בפני זה** - דליך למיחשתו מיידי. **וניהוש** - דלמא נפיק לו לעיר אחרתכו' לתנא דמתני' דבאי מכירין למה כותבין שום גט לשום אדם אף על פי שאנו מכירין שמו והלא שמא יוסף בן שמעון זה מעיר אחרת בא לכאן והיה שמו ראובן בן יעקב ועתה הרגיל והחזק שיקראו לו כאן ראובן לפי שרוצה לגרש אשת ראובן בן יעקב שבמקום פלוני. **אין חושין לו** - דכל כך לא היה מחליף שמו זמן מרובה פן יודע הדבר. **ברמאותיה** - ידע ויזהר לענות הילך אין - תקנה עד דליתחזק. **ההוא תברא דהוה חתמים עלה רב ירמיה בר אבא** - לאחר זמן/atאי היה איתתא لكمיה לتبוע כתובה ואמרה לו לאו אני הואי אותה אשה אתה אומר שהחטמת על שובהה ושהא אשה אחרת ששםה כשמי ושם בעלה בשם בעלי אבל אני לא התקבלתי כתובתי עדיין. **אמר לה אף אני אמרתי להו** - לסתה החתוםים עמי על השובר שאינו אותה אשה שחטמנו על שובהה והדין עמה והם השיבו לי שטיעתי במה שנשתנה והוחלף קולה והדין עמם וכבר התקבלת כתובתך. **מיקש קשיא** - הזקינה ובכבר נשנה ונעשה קולה עבה.

דף קפח.א
כיוון שהגید - נפקא לנו במסכת שבאות (דף לב) מאם לא יגיד. **צורבא מרבען** - כגון רב ירמיה בר אבא לאו דרכיה למידך ולהכיר בנשים כל כך והגדה קמייתא שאמר דלאו איה היא לאו כלום היא ולא מיקרוי חזר ומגיד במה שאמר לבסוף את היא אלא שנשתנה קולך דכיון דאמר השתא דקדקתייפה סמכין עליה ומהימניין ליה. **אע"ג** - דאמור רבנן צורבא מרבען לאו אורחיה למידך כגון רב ירמיה שטען תקופה שלא הכירה אף' וכי כיוון דאמר דקדקתייפה עתה ומכירה סמכין עליה כדאמר' גבי רב ירמיה שסמכין על מה שאמר לבסוף דכיון דזק דק. **nidbar** - נהוג. **עם הארץ** - שמסתכל ומכיר בנשים. **ה"ג** - Mai טעמא אמר קרא וכותב ונתקן. **והאידנא דלא עבדין וכי** וכו' - אלא נהגו שהאשה נותנת שכר. **דלא נשהייה** - בשביל השכר שאינו רוצה ליתן ותתעגן. **איידי דתנא רישאכו'** - לא גרשין ושיבוש הוא ויש מפרשין דASHOBER קאי ולמיمرا דאייה יהבה השכר ולא הבעל ואידי דתנא רישא

בדידיה משומם גט שהבעל נותן שכר תנא נמי בדידיה גבי שובר ולאו דוקא
ואין זה שיטת גمرا לMITTNAH בדידיה שיקרא משומם רישא. **עיסקא** - מעות
למחצית שכר. **מפני רעתה** - מום גדול שבה או רחוכה ממנו וס"א יתן הוא
שכר דהנאה דידיה הוא וכדכתייב הקונה אל ישmach והמורך אל יתאבל
(יחזקאל ז) וכדאמרי אינשי (בבא מציעא דף נא) זונת קנית זבין אוביד. **אפי'**
צורבא מרבענו - החתן ס"א חמיו יתן כל השכר שהרי משיא בתו לתלמיד
חכם. **בבורה** - צריך להובירה שנה או שנתיים ואין ריווח עתה למקבל. **הכא**
תרגימו - בבל. **שטרוי טענתא** - שני סופרי הדיניין היו כותבין טענות אנשי
הרביב כדי שלא יהו טועניין וחוזרין וטוועניין ועל פי אותן טענות פוסקיין הדיניין
את דין. **זה בורר לו** - דין אחדכו' והיו כותבין בשטר פלוני בירר לו דין
פלוני ופלוני בירר לו את פלוני. **לימא בכופין על מדת סדום קמייפלאגי** - מדת
סדום כדתנן (אבות פ"ה מ"י) האומר שלי שלי שלך זו מדה בינוונית ויש
אומרים זו מדת סדום לימא ת"ק סבר שניהם נותניין שכר ונותניין שטר אחד
בין שניהם ואם יאמר אחד מהם לא אתן השכר כי אני חפץ شيئا' לי שטר
אחד לבדי ולך שטר אחר יהיה שלי ושלך שלך כופין אותו ועשין אחד
כי מה שאמר מדת סדום היא ור"ש [ב"ג] סבר אין כופין. **ומשנין לא דכ"ע**
כופין - וטעמא דר"ש משומם דקסבר אין זו מדת סדום שהרי חסר הוא הרבה
בדבר אם יכתבו שטר אחד לשניהם דאמר לא ניחא לי דתיהוי זכותי בשטר
אחד אצל זכותך. **דדמית עלאי כאריא ארבעא** - כל שעיה שתראה הכתבה תבא
עלי בעיליות טענותיך הכתובים בו ושם תראה טענותיי נבא לידי מריבה כי
איש מריבות אתה. **מתני**. **והשליש את שטרו** - המלה והלהו מסרווה ביד
שליש שהרי טורה היה להם לכתוב שובר וסמכו על השלישי. **גמ'**. **אסמכתא** -
המבטיח לחברו דבר על מנת שיעשה דבר לעתיד וסומך בלבו בשעת התנאי
שיכול לקיים הדבר כשיגיע זמן וכשיגיע הזמן יאנט ולא יוכל לקיים. **לא קニア**
ואינו נתפס בתנאו ולא יפסיד בכך ודיני אסמכתא מפורשין בב"מ בפ' איזחו
שך (דף סו) ובפ' המקביל (שם כד). **כי אותו لكمיה דרבביامي** - דין אסמכתא.
וכי מאחר שפעם ראשונה ושניה - ככלומר כמה פעמים לימדנו רבינו יוחנן
הלכה בר' יוסי אני מה אעשה והיאך אומר לא קニア. **ופסיק גمرا ואין הלכה**
בר' יוסי - אף על פי שנימוקו עמו דאסמכתא לא קニア אלא אם כן קנו מיניה
בבית דין חשוב ובדלא אניס כדאמר במסכת נדרים (דף צז). **מתני**. **מי**
שנמחק שטר חובו - מעצמו שנטשטו או שנפלו עליו מים. **מעמיד עליו עדים**

- הידועים מאמתיי נכתב ומה כתוב בו והם עושים לו קיום בפני בית דין וכותבין לו מה שהיה כתוב באותו השטר והזמן והנסיבות. **נחק שטרו** - שהוא כתוב ביום פלוני ופלוני ופלוני היו עדים שהיו חתומים בו כל זה כותבין אלו המקיים ואחר כך חותמיו את שמותם בסוף.

דף קפח.ב

גמ' הוצאה - שטר מוחק לפניו שהיה כתוב ביום פלוני. **ופלוני** - היו עדים שהחתומים בו. **ומפרש גمرا אט כתוב בו הוזקקו כו'** - שעמדו אלו בבית דין המקיים וחקרו עדים החתוםים בו להעיד על חתימתן ונמצאו דבריהם מכובנים. **גובה** - מזמן ראשון הכתוב בשטר ואין צורך ראייה אחרת ואם לאו צורך להביא ראייה אחרת על הזמן ועל סכום המעות ועל כל מה שהיה כתוב בשטר. **נקרע** - על ידי אדם. **נטקרע** - מעצמו. **ערבי** - ישמעאים. **וקאנטי** **לאירועא דאיישי** - ומתווך שהיו בעלי זروع קופין בעילין לחתם גם השטרות שלא יוכל לערער. **לייחוי מר שטרא** - מה כתוב בו קודם קודם שיאנטו ממנו וכותב לנו אחר תחתיו שם יאנס אחד ישאר לנו שני ולזמן מרובה אם תהיה ידינו תקיפה נערער על שdotינו ונכחם מיד הלוקחים אותם מיד הערבאים. **דאמר רב ספרא** - لكمן בשמעתין. **דלא טריף והדר טריף** - זה הלוקח שקנה שדה באחריות זמניין דטריףליה מיניה בעל חוב דמוכר ואתי אליו וטריף מלוקחות ומחזיר להם אחד מן השטרות כדי לגבות בו מן המוכר והדר טריף מלוקחות אחראי על ידי השטר השני ואומר עתה טרפו ממני ואחזר ואטרוף מלוקחות והרי שטר מכירתי עדיין הוא בידי. **כא טרדי ליה** - מפצירין בו. אמר ליה לטפירה זיל כתוב להו - שטר ומוחיק אותו ואחר כך כתוב על המחק והעדים יחתמו על הניר ואלו לא יתנו לב שהוא פסול ואייפטר מהם. **אמר ליה רב אחא בר מנומי לאבי כו'** - לי נראה דבר אחא בר מנומי היה סלקא דעתיה דהכי אמר אבי לטפירה דנקתוב להו שטרא מעלייא והדר נמחקיה והדר נכתבה על המחק ונחתמו סהדי על הניר והכי קשה ליה ודלא לא מחקי ליה שפיר משום דברי למיכתב עליה והוא ראש ראשון ניכר ואזלי ומחקי ליה להאי כתבא בתרא ומוקי ליה אקמא והוא ליה ראש ראשון ניכר וכשר וראשון לא על המחק נכתב והוא ליה כנטשוש דאמאן לעיל רישומו ניכר כשר. אמר ליה מי סברת שטרא מעלייא קאמינה - דנקתוב ונמחקיה. **אל"ג בית בעלמא קאמינה** - דברים בטלים אמרתי לכותב ולמוחיק. **אבץ שטר**

חובי - וכתבו לי אחר תחתיו הכל כתוב בראשון וכגון שאין לו עדים שאבד ממנו. **כתבנו ונתנו לו** - דיליכא למימר שמא כתב ללוות ולא לוה. **בשטר הלוה** - אפילו אם באו לכתוב חוץ מהחרויות שבו אין כותבין דאותו למיטרף ביה מבני חרי ושם לא אבד הראשון אי נמי דלמא חזר ומצאו וטריף והדר טrif. **אבל בשטרי מקה וממכר** - אם אמרו עדים כתבענו ונתנו לו כותבין לו אחר חוץ מהחרויות שבו לאחר שאמת הדבר שזה הקרקע קניי לו והוא ירא פן ישתקע הדבר ויערעו עליו שלא כדי כותבין לו שטר מקה بلا אחריות قدמפרש לקמן בא בתרא (דף קסט) שטרא Dunn דכתבנוהי שלא למיגבי ביה לא ממשعبدי ולא מבני חריכו'.

דף קסט.א

רבנן שמעון בן גמליאל אומר אפילו בשטרי מקה וממכר אין כותבין - דס"ל אותיות נקנות במסירה כדלקמן גבי מתנה דחיישין דלמא לאחר שכתבו ונתנו לו שטר המכירה החזר לו לוקח זה למוכר את השטר וחזר לו מקהו כדאמרין גבי מתנה. **חוורה מתנתו** - قدמפרש לקמיה טעונה. **מתנתו קיימת** - אלא אם כן חזר ומכרה או נתנה לו בקנין גמור או בשטר חדש כדי לוקח ומוכר. **אמר מר חוץ מהחרויות שבו מי טעונה** - אין כותבין לו אחריות. אמר רב ספרא לפיה שאין כותבין שני שטרות על שדה אחת - שם יכתוב לו שטר אחר חיישין דלמא ATI בעל חוב וטריף ליה להאי שדה דאמר הקונה אותה כי אבד שטרי שהיה לי על שדה זו וכתבו לו שטר אחר עליה וכיון דעתרפה מידו איזיל בהאי שטרא דכתבו ליה וטריף ללקוחות שקנו אחר שקנה הוא ועשה קונויה עם הבעל חוב שטרפה ממנו. **ואמר ליה שוף לי דאייקום בארעה** - כלומר אל תערער עלי עתה כלום פי' שוף בשופי כדגרסין (כתובות דף כ) והוא שאכלום בעליהם שלש שנים ובשפוי כך אמר ליה שוף לי דאייקום בארעה ארבע או חמיש שנים עד דיתיחס הדבר והדר תא ותערער עלי זימנא אחריתך ועבדיך הכי ובתר זמן מערער עליה וטריף לה מיניה והדר איזל הקונה שאמר אבד שטרי וכתבו לו אחר ומפיק ליה לההוא שטרא [קמא] דכתבו ליה על שדה זו ואיזל וטריף ללקוחות. **ומקשין עלה וכיון דקרוינה לשטרא** - הבעל חוב בזימנא קמייתא דטריף במאי קטריף כי ATI השטה וטריף. **ואהמר רב נחמן וכו'** - כך הוא הסדר מלוה בא לב"ד וצועק על הלוה שיפרע לו חובו ומזמין ליה ללוה בדין כדמאי ואי ATI משמתינו ליה וכותבין שטר

טייפה למלה שילך ויפשש אחר קרקעתו של לוה וכל מקום שימצא מנכסיו או מלקחותו שקנו ממנו אחרי כן יראה שטרו לב"ד של אותה העיר וימסרו לו קרקעתו למלה ויכתבו לו שטר אדרכתא שיהא שליט ודורך על נכסיו של זה לגבות חובו מהן כדמפרש בהגוזל בתרא ושטר הטירפא יקרעו פן יחוור ויתרוף בב"ד אחר וישמו הנכסים כדין שומת בית דין כדמפרש בב"ק וכפי השומה יחתם בחובו ויכתבו לו ב"ד שטר שומת הנכסים לדעת בכמה קблם ומשום דשומה הדרא לעולם כשיהא לו מעות לוה כדמי ר' [בב"מ] (דף טז ודף לה) וכשיתנו לו בית דין שטר השומה יקרעו האדרכתא פן יחוור ויתרוף בה פעם שנייה שלא כדין. **ומשני לא צריכא ذاتי מכח אבותהיה** - בכך אין כותבין שני שטרות דחויישין דלמא לאו מכח ההלואה יבא ויתרוף אלא יבא ויערער כי זו השדה גולה מאבותיו זה שמכרה לך והביא עדים כי זו שדה אבותיו והמורר שמכרה גולה מאבותיו והוציאוה מידו והעמידה ביד המערער וכתבו לlokח שנטרפה מידו וכי יש לו רשות לטרוף הלקוחות שקנו קרקע מן המורר שמכר לו שדה זו הגולה והליך ועשה קנוニア lokח עם הנגזר שלקה השדה מידו ואמר ליה שופ לי ועשה כן ואחר ד' וזה שנים עוד בא הנגזר והביא עדים כי שדה זו גולה המורר הזה ומכרה לזה וטורפה מידו וחוזר lokח הזה בשטר (השני שכתבו לו בעט שאמר אבד שטרי) (מסורת הש"ס: [קמא]) וטורף בו פעם אחרת לפיקד אמר רב ספרא אין כותבין שני שטרות על שדה אחת. **אמר ליה רב אחא מדפתא לר宾א** - אמר תلين טעמא משום דא"ל שופ לי וכו' בלי טענה זו נמי כיון דנקיטת שני שטרות ביום אחד יכול לטרוף ולהזור ולטרוף ולכך אמר רב ספרא אין כותבין שני שטרות על שדה אחת. **ומשני** - א"כ נפישי עלייה מריבות ומהלווקות של בעלי דין בבת אחת וייתנו לב על גניבתו. **ונכתב ליה שטרא מעליהכו** - אמרתניתא פריך אמר קתני חזק מאחריות שבו משום פסידא דמורר והלא יכוליןanno לעשות תקנה שיכתוב לזה שאמר אבד שטרי שטר מעליה ובאחריות דאייכא למימר הדין עמו דזודאי אבד שטרו ונכתב ליה לאידך למורר שובר שיווכיה שנפסד השטר הראשון שביד lokח ולא יבא לגבות בו עוד דהשתא ליכא למשך דלמא טריף והדר טריף שהרי כשיוציא lokח שטרו הראשון שאבד בדבריו יוצאה המורר את השובר שכתוב בו כל שטרי דיפקוןכו' כל שטרי מכירה דיפקון על ארעה דא יהו בטלין. **לבר מדיפקון** - כלומר חזק מזה השטר שכתבתי לו בזמן פלוני תחת הראשון שאמר לי שאבד ממנו. **זאת**

אומרתכו - מחלוקת תנאים הוא במתניתין בפירקין בשטרו הלואות דaicא למאן דאמר אין כותבין שלא יהא צריך לשמר שוברו מן העכברים ומלה שאבד שטרו הפסיד חובו והה' לשטרו מקה אם אבד הלוקח שטרו לא נכתוב ליה שטרא מעליא על סמך השובר שביד המוכר שהרי לא יכתבו שובר דנמצא מוכר צריך לשמר שוברו מן העכברים.

דף קסט.ב

אמר להו - רב אשע לעולם אימא לך גבי מלה שאבד שטרו שנכתב לו שטרא או פרע מקצת חובו דכותבין שובר להוה ויפרע חובו למלה והכא גבי מקה וממכר היינו טעמא דין כותבין שובר למוכר כדי לכתוב שטרא מעליא לлокח משום זיימני דיןיל בע"ח דמוכר [שהוא לוקח ראשון שנאבד שטרו] וטורף הקרקע מיניה דлокח [שני] ותברא אינו בידי הלוקח אלא בידי המוכר ובתווך כך שליך אל המוכר ויראה לו השובר שמייט ואכילת פירות כדמסיק ואיל וקשה גזל הנاقل אבל גבי שטרוי מלה כותבין שובר דליך למימר ה hei כדמפרש לקמן ואיזיל. **ומקשין סוף סוף ל��חות** - לאו לגבי מוכר איזלי בתמייה לצחוק על שדהו שטרף בע"ח דמוכר ויראה לו השובר ויחזר לו קרקעו. **אנ'** - זיימני דהוי לוקח שלא באחריות דעבד אינש דזבין ארעה ליוםיה ולא יחוש הלוקח לחזור אצל המוכר שהרי אין עליו אחריות ויפסיד קרקעו שלא כדי. **אי hei** - דaicא למיחש להבי והלך בשטר מקה אין כותבין שובר. **בשטר הלואות נמי** - אמאי אמר דכותבין שובר האaicא למיחש נמי דטריף המלה ל��חות שלקו מה להוה ותברא בידא דליךות ליכא אלא בידי להוה. **ומשני התם** - גבי הלואות כיון דזויי מסיק בה מלה להוה לא שבקי ליה ל��חות קרקע שלהם למלה עד שליכו אצל להוה לדעת אם פרעוותו זויי משום דמימר אמריק ל��חות אימור פירוש פיסיה ולא אתי למישט ולמייכל פירות אבל הכא גבי מקה וממכר כשיבא לוקח זה לטרוף קרקע מלkehות שלקו מה המוכר יניחו לו להליךות לטרוף דאמרי ל��חות זה המוכר קרקע חייב לו לлокח זה תחת שדהו שאבד וכל מאן דמסיק ארעה בחבריה לא מפיש בזויי עד זמן מרובה כשיראה שלא יוכל להעמיד לו שדה והלך מניחין לו לטרוף עכשויל ואחר זמן הדר לגבי מריא דארעה ובתווך כך שמייט ואכילת פירות והלך אין כותבין. **היכי כתבין** - האי שטרא להיעיד שהשدة קני בידו אך שלא יגבה לא ממשעדי ולא מבני חרוי דחייבין דלמא

שטרו הראשון עדים בידו הוא. **דתיקו ארעה בידייה** - שלא יוכל המוכר לטעון לא מכרתי לך מעולם. אמר רפרס זאת אומרת - ממלתיה דרב נחמן שמצויק לפרש בתוך השטר שאין בו אחריות. **אחריות** - שאינו כתוב בשטר אלא נכתב השטר סתם טעות ושגנת הסופר הוא וכמי שכתב בו אחריות דמי ופלוגתא הוא בשנים אוחזין (ב"מ דף יד) והכי מסקינו התם (טו) דעתו סופר הוא בין בשטרים מוקח בין בשטר הלואה. **דלא כתב ביה אחריות** - ורב נחמן לא קמתרץ שפיר. **זיל זבניה** - מן המוכר שלא באחריות וכתווב השטר בשםיך ואח"כ מכור את הקרקע לאשה באחריות. מ"ט - חזרה מתנתו. אמר רב אשי - קסביר רבן שמעון בן גמליאל העשה כאמור כו'. **נגב או שאבד נמי** - נימא דאבד שדהו ובטלה מתנתו. **רבן שמעון בן גמליאל סבר אותיות** - בין דשטרי מוקח בין דמתנה נקנות למקבל מתנה ולлокח במסירות השטר כלומר אע"פ שדברים אינם נקניין כיון דכתובין בשטר נקניין עם קבלת הקלו' וכיון שהחיזיר לו את השטר חזרה מתנתו ופלוגתא היא בהמוכר את הספינה (לעיל בבא בתרא דף עז) ואע"פ שפירש רביינו חננאל דלית הלכתא בראש"ג דיחיד ורבים הלכה רבים אפילו hei הלכתא בראש"ג דאותיות נקנות במסירה ואף על פי שלא כתוב לו בשטר אחר קני לך הוא וכל שעבודיה דקיימה לו כרבי דס"ל אותיות נקנות במסירה בהמוכר את הספינה (שם בבא בתרא דף עז) אמרינו התם במסקנא אמר רב פפא הלכתא אותיות נקנות במסירה ולא שטר אחר וכי רביashi התם כוותיה דאמר סברא הוא כו' ולקמן בפרקין בבא בתרא (דף קעג) נמי אמרינו אותיות נקנות במסירה אבי אמר צריך להביא ראייה רבא אמר כו' גם שם מוכח דאבי ורבא סברי דאותיות נקנות במסירה וגם שם דחק ר"ח וכותב שאין הלכה כמוותו אלא במסירה ובשטר והבל הוא. **ת"ר הבא לידיון** - בנגד המערער על שדה שבידו בשטר ובחזקה שטוען קרקע זה קנייתי ממש ועדין השטר בידיי וגם יש לי עדים שאכלתי שני חזקה נדון בשטר דברי רבי ללקמן מפרש לה ואזיל ועל מקומה אפרשנה לפי פי' האמוראים. **רבן שמעון בן גמליאל אומר בחזקה** - לפי פירוש האמוראים שלפנינו יש מהם צורך לפרש לר"ש דказמר בחזקה ולא בשטר ויש צורך לפרש אף בחזקה וכל שכן בשטר הלכך מה שכתוב בספרים בחזקה ולא בשטרaim אף בחזקה נראה דלא גרסין ליה כו'. **במאי קמיפלגי** - ומtopic כך נדע פירוש הברית. **רבי סבר אותיות נקנות במסירה** - כדказמר נמי רבי בהדייה בפרק המוכר את הספינה (לעיל בבא בתרא דף עז) שהמוכר שטר חוב לחברו כיון

שמסר לו את השטר בידו קנה החוב ונשתעבד לו לוה לזה הקונה כמו שהוא משועבד למלואה כל זמן שלא חזר ומחלו כדאמר שמואל (במסכת גיטין) (דף יג) (מסורת הש"ס: [לעיל קמץ]) וה"ק הבא לידין בשטר ובחזקה וטוען ראובן כנגד המערער שדה זו שלו היא שהרי שמעון שקנוו מליי מסר לו שטר מכירה הכתוב בשמו וקניתי השדה בມיסירת השטר כאילו נכתב בשם וגם החזקתי בשדה שלש שנים נידון בשטר דברי רביע ועל ידי השטר שמסר לו הולוקח קניי לו השדה ذاتיות נקנות בمسئירה ולא צריךתו עדי חזקה.

דף קע.א

רבנן שמעון בן גמליאל סבר אין אותיות נקנות בمسئירה - והלך צריך עדי חזקה דכיוון דא"ל איזך לך חזק וקני ויש לו עדים שהחזק בה קנה ذקרקע נקיית בכסף או בשטר מכירה ומתנה או בחזקה והכי קאמר רשב"ג נדונן בחזקה ולא בשטר. אל אביי - לרבי דימי. א"כ פלוגתא - דבריך לדמר שאמר רבה למעלה לרבן שמעון אותיות נקנות בمسئירה אתה אומר לרבן שמעון אין אותיות נקנות בمسئירה. אל - רב דימי לאבוי ותפלוג כלומר אני חושש. אל א"כ קשיא זר"ש בן גמליאל כו' - זהה על כרחך הוזקנו לפרש הברייתא דלעיל כדמר. אלא אמר אביי - מי שטר דפליגי ביה רביע ורבנן שמעון לאו בשטר הכתוב בשם אחר ומסרו לזה. - פלייגי זהה בין לרבי בין לרבן שמעון אותיות נקנות בمسئירה כדמרי לרבי בהמודר את הספינה (לעיל בבא בתרא דף עו) ולרבנן שמעון לעיל בשמעתין כדמר אלא בשטר מכירה שכותב בו מוכר לולוקח זה כדי קרקע הנקיית בשטר פלייגי וכגון שנמצא אחד מהעדים קרוב כו'. **רבי סבר לרבי אלעזר - דאמר בגיטין בפרק המגרש (דף פו) אין העדים חוותים על הגט אלא מפני תקוון העולם דעתם מסירה גורמין לכՐתות גט ונמצא גט כשר בכתיבה بلا עדים אלא שיהא מוסרו לאשתו להתגרש בפני עדים דזה כתיב וכותב לה בכתיבה לחוד بلا חתימה מיيري ומיהו עדים בעין שיראו שנטגרשה וה"ג כאילו אין עדים בשטר דמי הלך נדונן בשטר بلا עדי חזקה אלא שיביא עדים שנכתב ונסר לו בפניהם שהשדה נקנה לו בשטר אע"פ שאין בו עדים. **רבנן שמעון בן גמליאל** - אומר בחזקה הוא קונה אי אל לך חזק וקני שהשטר بلا עדים אינו קונה כר"מ דעתך חתימה עיקר דהאי דכתיב וכותב אחתיימת עדים קפיד קרא. מודה ר' אלעזר כו' - דזוקא גט שאין בו עדים כשר דעתך מסירה קפיד רחמנא**

ומיהו אם חתמו שקר או עדים פסולים בתוך הגט הרי הוא פסול. **אלא אמר רבינא הכל מודים** - רבינו ורשב"ג מודים שם מזוייף מתוך שהוא פסול כדרכו אבא דמודה ר' אלעזר כו'. **ואיבעית אמא במודה** - מעירער שכתו לשטר שביד זה פלגי וקאמר מעירער לא מכרתי לך וממני נפל השטר ומצאו. אין **צريق לקיימו** - דלא דמי לשאר דיןיהם שהפה שאסר הוא הפה שהטייר שאפלו אם היה זה מעירער ואומר לא כתבתיו לא היה לנו לחשוד את זה הוליך בכך שלא נחשדו ישראל לעשות שירותים מזוייפים אלא שהחמירו חכמים להצטרכן קיום היכא דמעירער עלייה הלכך כי אמר כתבתיו נהמיה למי שהשטר בידו. **צريق לקיימו** - והכי קאמר רבנן שמעון נדונ בחזקה ולא בשטר שהשטר איינו מועיל לו כל זמן שלא נתקיים ע"י אחרים אע"פ שזו המערער מודה שכתו דאייה אמר כתבתוי וקאמר נמי לא מסרטוי לו. וזה **איפכא שמעין להו** - בפרק שניים אוחזין דתניא שנים אדוקים בשטר כו'. **יתקיים השטר בחותמי דברי רבי** - וגובה ליה מלאה כוליה וכדמפרשין טעמא להם. והוינו בה - וכי קאמרין בפ' שנים אוחזין אמר מר יתקיים השטר בחותמי דברי רבי וגובה לו מלאה כוליה בתמיה ולית ליה לרבי כו' חלקו וה"ג יגבה חצי חוב הכתוב בשטר ולא יותר. **א"ר נחמן במקוים** - בהנפק כול עולם לא פלגי דפלגי בין שנייהם כדי משנתנו שנים אוחזין. אי **מקיים ליה פlige** - כלומר אז יש ממש בדבריו ויגבה מהם חצי חוב בשטר ואידך פלגא יפסיד בשביל תפיסת הלוה שאדוק עמו בשטר. **אלא הכא בלביר קא מיפגלי** - אדם שטען למעירער שני מיני חזקות יש לי אחת שיש בידי עדין שטר מכירה שעשית לי על זה השדה ועוד שיש לי עדי חזקת שלש שנים וקאמר רבנן נדונ בשטר שצורך לברר ולאמת את דבריו ולהביא את השטר כמו שטען ועדי חזקה בלא שטר לא יועיל לו כאן מאחר שזה עומד ועירער לא מסרטוי לך שטר מעולם ולא מכרתי לך ושלא כדי החזקת והלה טען שטר יש עדין בידי ואילו לא טען כך היה די לו בעדי חזקה כדאמר בחזקת הבתים (לעילibaba בתרא כת) דעת תלת שנים מזדהר איניש בשטריה טפי לא מזדהר ורבנן שמעון סבר נדונ אף בחזקה לבדה כאילו בא לידי חזקה לבדה בלא שטר וכל שכן שם הביא שטר מכירה לא בעיתו עדי חזקה דין אדם צריך לברר ריבוי טענות שטען שאין צרייכים לו וכי הinci דאיילו טען מעיקרא אבל שטרי ויש לי חזקה שלש שנים די לו בכך כי טען נמי יש לי שטר עם החזקה די לו בחזקה בלא שטר. **תבעיה לדינה** - ר' חייא

לרבו אבא. **אטו לא מהימניא** - לומר פרעתי אפי' בלי עדים. והא קייל' - בפרק שבועת הדיינין. **כשמעtex** - דאמרת ממשימה דרב צrik שיבואו פלוני ופלוני ויעידו ומיהו אי אתו הני סהדי ואמרי לא היו דברים מעולם הא אמר רבא בפ' שבועת הדיינין (שבועות דף מא) כל מילתא דלא רמייא עליה דאייניש וכו' והלכתא כרבה ונשבע הלוה שפרעו ופטור. **אל** - ר' אבא. והאמיר רב גידל אמר רב הלכה כרשב"ג - שאמר נدون אף בחזקה לבדה וכיון דלא היה צrik לטעון שטר יש בידי מאחר שאכלה שני חזקה אין צrik לברר את דבריו שהרבה לטעון מה שאין צrik ואני נמי כיון דבלא עדים מהימניא אני צrik לברר ולהביא עדים שאמרתי. **ואף רבוי לא אמר אלא לברר** - כלומר מן הדין הלכה כרבנן שמעון בן גמליאל שאף רבוי לא נחלק אלא משום דעתה לסתירה לייה צrik לברר את דבריו אחרי שטעון יש לי שטר ורבוי מודה שם לא טען לא היה צrik אלא חזקה לבדה וכיון דלא הייא פלוגתייהו אלא כדי לברר נראה דברי רבנן שמעון בן גמליאל שאין לו להפסיד בשביל שפת יתר.

ד"ג קע.ב

אמר ליה אנא נמי לברר קאמיניא - כלומר כרבי סבירא לי ואם לא בירר דבריו הפסיד וכן פירש רבינו זקנינו מ"כ בפרק זה בורר אליבא דרבי שצrik לברר ואם לא הביא שטר הפסיד ויש לשון אחר ואין בו ממש וauseפ' שהלכה כרבי מחבירו בהא הלכתא כרבנן שמעון שאין צrik לברר כדאמר רב גידל אמר רב. **מתני**. **מי שפרע מקצת חובו** - במלואה בשטר מייריך ואייכא למיחש פן יחוור המלווה ויתבע כל חובו. **רבי יהודה אומר יחליף** - יקרע אותו השטר ויכתוב לו שטר אחר לפי חשבונו הנשאר מזמן ראשון כדמפרש בגמרה. **יקטווב** שובר - וישמרתו הלוה. **לשמור שוברו** - שאם אבד שוברו יחוור המלווה ויגבה כל חובו. **אל ר' יוסי כן יפה לו** - למלואה שייה הלווה בדאגת שימור שוברו ולא המלווה דעבד לוה לאיש מלוה כדאמרינו בגמרה. **ולא ירע כחו** - של מלואה להחליף שטרו כדאמר ר' יהודה כדי שיכוף לפרעו. **גמ'**. **אין הלכה לא** כרבי יהודה - שאמר יחליף ואפיקלו לכתוב לו מזמן ראשון על ידי עדים בלבד בית דין כדמפרש ואיזיל דלא אלימי עדים לקרווע שטר ולהחליף ולגבות מזמן ראשון. **ולא כר' יוסי** - דאמר כותבין שובר וצריך לשמר שוברו מן העכברים. **וכותבין לו שטר אחר** - לפי סכום המענות שחייב לו עדין ורב תנא הוא ופליג. **אי שמייע ליה לרבות הא דתניא** - لكمן בשמעtex במילתיה דר' יהודה בפורע

חצי חובו שמקריעין עדים כו'. **הזה הדר ביה** - רב והיה מודה שהלכה כר' יהודה דהא רב נמי ה"ק דמה לי ב"ד מה לי עדים. **שמעה ולא הדר ביה** - דברייתה תנוי עדים מקריעין ואיהו אמר ב"ד דוקא ולא עדים.

דף קעא.א

בשלמא כי דיןא - מקריעין ומחליפין אחר וכותבין אותו מזמן ראשון לטروف שלא כדין מזמן ראשון דמן הדין לא אלים שטרא למיטרפ אלא מיום שנכתב ואילך אלא ב"ד אלימי ומפקעי ממונה דהפרק בית דין הפרק כדנספקא לו מלאה הנחלות (גיטין דף לו). **אלא עדים שעשו שליחותן** - לכתוב ולהעיד בשטר הראשון היאך חוזרים ועשין שליחות אחרת וכי נתן להם כח זה. ולא - בתמיה וכי אין עדים חוזרים ועשין. **ואה אמר רב יהודה אמר רב** - מי שאבד שטרו ואמר לעדים כתבו לי אחר חוזרים וכותבין אפי' עשרה שטרות אם אבדו זה אחר זה. **ומשנוי רב יוסף אמר** - לעולם אין כח בידם של עדים לחזור ולכתוב שטר אחר לגבות מלוקחות וכי كما אמר רב יהודה אמר רב ה"מ בשטר מתנה שאין בו אחريות וכיון דהכל יודיעין שנוטן לו השדה למה לא יכתבו לו שטר מתנה להיות בידו לעדות דתיקו ארעה בידייה. **ורבה אמר** - אפי' בשטר מכירה كما אמר רב יהודה דכותבין עשרה וכגון דלית ביה אחريות וכדאמרנו לעיל בבא בתרא (דף קסח) חזץ מהחריות שבו וכדאמר רב נחמן לעיל בבא בתרא (דף קסט) שטרא Dunn דכתבנוהו לא למיגבי ביה כו'. **כדי שיכוף לפורעו** - המלה יכוֹף ללוה לפורעו שדוֹאג פָּנִים יפסיד שוברו וזה יוציא שטרו ותובעו כל חובו. **ופרכינן ור' יהודה נמי מזמן ראשון קאמער** - כר' יוסי ומה תשובה היא זו שאמר רבי יוסי כדי שיגבה מזמן ראשון. **הכי קאמער ליה רבבי יוסי כו'** - דרביה יהודה לא פירש דבריו כל כך אלא יחליף סתמא קאמער ליה לר' יוסי כדתנן במתניתין. **בחזא פליגנא** - דכותבין שובר כדי שיכוף לפורעו. **בתורי פליגנא עלך** - כי כותבין שובר וגוביין מזמן ראשון. **ת"ר שטר שכטב בו זמנו בשבת או בעשרה בתשרי** - כגון במקומות שונים לחדרי החמה וככתוב בשטר בט"ו לירח פלוני וכשאנו נזקקין לכון מתי אירע يوم ט"ו של אותו חදש נמצא עונתו ביום שבת או ביום עשרי לתשרי דהינו יה"כ והכל יודיעין שלא נכתב לא בשבת ולא ביום יה"כ ונמצא שלא נכתב באותו יום המוכיח בשטר אלא או מוקדם הוא ופסול או מאוחר וכשר. **שטר מאוחר הוא וכשר דברי ר' יהודה** - **דס"ל לרבי יהודה כל שטר מאוחר כשר ואפילהו אותו להוכיח מתוכו של**

שטר אם מאוחר הוא ואם לאו וכ"ש זה שזמןנו ביום השבת וביום הכהנים שהזמנן מוכיח שהוא מאוחר ואפי' רבינו יוסי מודה ביה שלא נפיק מיניה חורבא מהאי כדמפרש ואיזיל והא ליכא למימר שמא מוקדם הוא ופסול כמו שפיריש רביינו חנナル הלא תראה דרמיין עלה דמתניתין (סנהדרין דף לב) דתנן אחד דיני ממונות ואחד דין נפשות בדרישה וחקירה שנאמר (ויקרא כד) משפט אחד יהיה לכם הא דתניא בתוספתא בתחלת מסכת מכות שטר שכותב בו זמנו באחד בניסן בשmittה ובאו עדים ואמרו הייאך אתם מעידין על שטר זה שנמסרה לכם עדות זו במקום הזה והלא באותו היום עמדו הייתם במקום פלוני שטר ועדיו כשרין חישין שמא איחרוו וכתבוו וشكלו וטרו ר' חננא ורבינא לאוקמי תרוייהו מתני' ומתניתא ולא דחו חזא מניהו וקייל' שלא מותבי' תיובתא אלא ממשנה או ברrietא שהיא הלכה ותו הא בהדי אמר' קיומ שטרות מדרבנן הוא دائ' מדאוריתא לא בעין דקייל' כריש לקיש דאמר (כתובות דף יח) עדים החתוםים על השטר נעשה כמו שנחקקה עדותן בבית דין ורבנן הוא אצרכינהו קיומ ש"מ שעלה הבא לפסול את השטר עליו הראה הלכך מעמידין שטר זה בחזקת מאוחר והטעון כי מוקדם הוא כדי לפסו לעליו הראה. ור' יוסי פועל - שטר מאוחר דעתמא שאין בתוכו הוכחה כלל כדמפרש لكمיה. והלא מעשה בא לפניך בczפורי - בשטר מאוחר והכשרה. אל' כשהכהרתי בזה - שכותב זמנו בשבת וביו"כ הכהרתי שמתוכו מוכיח שלא נכתב בזמןו שהרי אין ישראל כותבין שטרות בשבת וביום הכהנים והכל יבינו שהוא מאוחר ולא נפיק מיניה חורבא כדלקמן אבל במאוחר בעלמא שזמןנו כתוב ביום ראוי לכתיבה ולא יודע אם מאוחר הוא אם לאו בההוא פליגנא ערך ופסילנא וטעמא לקמן. אמר ר' פדת הכל מודים - ר' יהודה ור' יוסי בכל שטרות מאוחרים בעין זה שכשאנו נזקקין למןות למתי מגיע עונתו של שטר ונמצאת עונת הזמן הכתוב בו מכוען ביום השבת או בעשרה בתשרי שטר מאוחר הוא זה וכשר לדברי הכל דדמי כמו שכותב בתוכו שטרא דנע' כתבונוו לאו בזמןה כתבונוו אלא אכן טהדי איחרנוו וכתבונוו שהרי הכל יודעים שלא נכתב בשבת וביום הכהנים יכירו שהוא מאוחר ולא אתי לידי חורבא כדמפרש לקמן וה'ק ר' פדת הכל מודים בההוא שטר דקנני כדאיתא שטר שכותב זmeno בשבתכו' דכשר והיינו דקאמар ליה ר' יוסי בזה הכהרתי.

דף קעאב

לא נחלקו אלא בשטר מאוחר בعلמא - שmagiu עונתו ביום חול ולא יודע אם מאוחר אם לאו. **ונפיק מיניה חורבא** - אליבא דר' יוסי כדמפרש ואיזיל ויש מפרשין א"ר פדת הכל מודים שאם הוזקקנו כו' שכך כתוב בתוך השטר הוזקקנו לעונתו של שטר ונמצאת כו' וכל זה נכתב בשטר לדעת כן נכתב שיבינו שאין ישראל כתובין בשבת וידעו שהוא מאוחר לא נחלקו אלא בשטר מאוחר בעלמא שכותוב בו זמנו בשבת או בעשרה בתשרי ולא חזר וכותב בו הוזקקנו לעונתו של שטר כו' וכל זה הבל וליצנות הוא חדא דהכי היה ליה למימר אמר ר' פדת הכל מודים שאם כתוב בו הוזקקנו כו' ועוד כיון דכתב זמנו בשבת למה לי למכתב הוזקקנו כו' הא ממילא אנו יודיעין שלא . - נכתב ביום השבת וביום הcpfורים ומאוחר הוא כדף לעיל. **דרבי יהודה** - דמזכיר לטעמיה דאמר אין כתובין שובר הליך לא חייש בין מאוחר לשנכתב בזמןו לעולם אינו פורע עד שיקח השטר ויקרענו וכיון שנקרע השטר לא חייש למידי. **ור' יוסי** - דפושל המאוחר. **לטעמיה דאמר מותבין שובר** - hicca דפרע מקצת חובו וה"ה hicca דפרע כל חובו וטעון מלאה אירכט שטרי כדמפרש لكمן מותבין שובר ונוטני ללוה להודיע שפרע כל חובו והליך האי שטר מאוחר פסול הוא כו'. **ואמר ליה אירכט לי** - וה"ה بلا אירכט hicca דפרע חיizi חובו וכותבו שובר ללוה יכול המלאה להוציא אחורי כן שטר חובו שכותוב זmeno אחר זמן השובר ויאמר ממון אחר הוא זה שליות ממני אחורי כן ויגבה כל חובו ממשם שהרי אין ידוע שהוא מאוחר אבל שטר שכותוב זmeno בשבת ועשרה בתשרי לא מצי למימר השטא הוא דיזיפט מינאי. **אמר רב הונא בריה דרב יהושע כו'** - מלטה באפי נפשיה היא הני מילוי פלגא פן יחוור המלאה ויתבע כל חובו אבל אוכליה חובייה לא דמלוה אפסיד אנפשיה שלא נזהר לשומר את שטרו. **ומסתברא דמותבין שובר** - אוכליה חוב hicca דאירכט שטרא. **יאכל הלה וחדי** - בתמייה ישמה באכילת ממון אחרים חנס. **עבד לוה לאיש מלאה** - מוטב שהיא תורה ודאגת שמירת שטר מוטל על הלוה יותר מן המלאה. **תנן התמס** - בסדר זרעים בפרק אחרון דמסכת שביעית. **המקדים פסולין** - שכתבוهو באחד באיר ובתוך השטר הקדימו וכותבו בו באחד בניסן פסולין דאתי למיטרפ ל��חות שלא כדין ואפי' מזמן שני לא גובה כדאמרין באיזהו נשך (ב"מ דף עב) ר' יוחנן אמר אף' תימה רבנן גזירה שמא יגבה מזמן ראשון אבל מוקדים בענין זה שנכתב בו באחד בניסן ובאחד בניסן

כתבו ולא לוה עד תשרי דאתא למיטרף לקוחות שלא כדין דמניסן ועד תשרי בזה נחלקו בפרק שניים אווחזין רב אש מוקי לה בשטרוי הקנהה ואביי אמר עדי בחותמי זכין לו ומיוום כתיבת השטר שיעבד נפשיה והלך כשר. **והמאוחרים כשרין** - שכתבו באחד בניסן וכתבו בתוך השטר באחד באיר וכ"ש אם לוה בניסן ולא נכתב עד איר דכשר שהרי מחל לו שעבוד של חדש בעבר. **אמר רב המנונה לא שנו** - דמאוחרים כשרים אלא בשטרוי הלואה כדאמרן לעיל ר' יהודה לטעמה דאמר אין כותבין שובר ולא נפיק מיניה חורבא ורב המנונה ס"ל אין כותבין שובר כدمתרץ لكمון הלך ליכא למיחש מידי. **אבל בשטרוי מכח וממכר אף' מאוחרים פטולים** - דזמןין דמצבן ראובן ארעה לשמעון בניסן על מנת שם גיע לדמים יחזירנה לו וכשכתב שטר מקנה כתב בו ראובן מכיר שדה לשמעון בתשרי וחזר ראובן ולקח שדהו משמעון בתמוז וכששאל שטר מקנה אמר ליה שמעון אירכס לי ואפיו למ"ד אין כותבין שובר הכא מודה דמה יפסיד שמעון אם לא יפדה ראובן שדהו הלך אפיו אם יכתוב לו שמעון לרואובן שובר שפדה שדהו בתמוז יחוור שמעון ויוציא שטרו הכתוב בתשרי ויאמר אחר שפדיות חזרתי ולקחתני ממך והא שטרא. **א"ה שטרוי הלואה נמי מו'** - כדאמרן לעיל אליבא דר' יוסי דפסיל שטר מאוחר משום הך חורבא. **קסבר רב המנונה אין מותבין שובר** - הלך מאוחרים כשרין כדאמרן אליבא דר' יהודה. **האידנא כתבינו שטרי מאוחרים וכותבינו תברא** - ולא חיישין לחורבא דນפיק מיניה לר' יוסי לעיל. אמר ליה בתר דאמר להו ר' אבא לספריה מו' - ליכא למיחש מידי דכיוון דכתוב בתוך השטר שהוא מאוחר הרי הוא כשטר שכתוב בו זמנו בשבת ועשרה בתשרי דאכשRNA לעיל בין לר' יהודה בין לר' יוסי דכיוון DIDUNIN ביה בשטר שהוא מאוחר לא אתי לידי חורבא ושוברו מוכיח עליו שהוא פרוע והאי דקדים ליה שובר היינו משום דשטר מאוחר כתבוו כמו שכתבו בתומו אנן סהדי איחרנווה ואפי' ר' יוסי בזה מכשר. **אל רב אשি לרב כהנא האידנא לא עבדינו חci** - אלא כתבינו שטר מאוחר וכותבינו תברא ולא כתבינו בתוך השטר איחרנווה וכותבונווה ואפ"ה לא חיישין לחורבא דר' יוסי. **אדרתון זמנה דשטריא כתובו** - בתוך השובר פלוני פרע לפלוני חוב פלוני כך וכך של אותו השטר שכתוב בו זמן פלוני ואז לא יכול לرمות שאפי' כתב את השטר מאוחר הרי השובר מוכיח עליו דהוא פרוע. **ואי לא** - אדרתון זמן הכתוב בשטר כתבו השובר סתמא שלא יהא כתוב שום זמן בשובר אלא סכום

המעות שהיו כתובין בשטר כתובין בשטר דכי היכי דכל אימת דנפק השטר שכותב בו סכום ממון כזה לורעה השובר לא שנא אם השטר קודם לשובר לא שנא מאוחר הימנו דהא תברא סתמא כתוב ומעתה צריך המלאה ליזהר שלא ילווה עוד ללוה זהה כסכום ממון הכתוב בשובר דהא תברא מרע ליה ואם הלוחה כסכום ממון ההוא הוא ניהו דאפסיד אנפשיה.

דף קעבא.

והאידנא לא עבדין hei - אלא כתבינו שטר מאוחר סתמא דלא כתיב איך רינוו והכתבנוו וככתבינו תברא עלייהו בשעת פרעון וככתבינו זמן בשובר ולא כתבינו ליה סתמא ולהורבא דרבי יוסי לא חיישין. **להנץ דכתבי אקניאתא** - כתובי שטר מתנה שאין כתוב בהן אחריות ולא ATI למייטרף מלוקחות אי נמי שטר מכירה שכותב בהן אחריות שדינו לטרוף לקוחות משעת מכירה דעים מפקי ליה לקלא בלי שטר כדאמרין בחזקת הבטים לעיל בבא בתרא דף מא) אמר רב המוכר שדהו בעדי גובה מנכסים משועבדים וכדמפרש התם טעמא מלוה אזביני קא רמית כו' הלך אי ידיעתוון ההוא יומא דאקניאתו ביתה מן הנוטן מתנה או מוכר מכירה כתבו עכשו אותו היום שננתנה המתנה והמכירה דaicא למיחש שמא אחרי כן נתנה לאחר שלא כדין (פסק) ודוקא שטרי אקניאתא אבל שטרי הלואה שיש בו אחריות לא יכתב אלא يوم שעומד בו עכשו דא"כ הוה ליה מוקדם ופסול דأتي למייטרף לקוחות מזמן הכתוב בשטר שלא כדין דלעולם אין לקוחות משועבדים לשום אדם כל זמן שלא נכתב שטר עד שיקחו מן הלואה קרקעות אחר שנכתב השטר המשעבד נכסיו הלך אי כתבי יומא שנעשית ההלואה בשטר זה פסול הוה דאי למייטרף לקוחות שלקו בין ההלואה לכתיבת השטר והם לא נשתבעדו עד לאחר כתיבת השטר דעים החתוםים על השטר אינו מפקי ליה לקלא כדמרי' לעניין הלואה בחזקת הבטים ולקוחות שלקו אחרי כן אינו הוה דאפסידו אנפשיה אבל מקמי כתיבת השטר שפיר זبون ואפילו נכתב ביום ונחתם בלילה חשבין ליה מוקדם ופסול דהא לא אשתבעוד לקוחות שלא כדין והכי תנן בה מביא גט (גיטין דף יז) נכתב ביום ונחתם בלילה פסול ורבי שמעון מכשיר שהיא ר' שמעון אומר כל הגיטין שנכתבו ביום ונחתמו בלילה פסולין חז' מגיטין נשים והתם מפרש טעמא לעניין גיטין

נשים מיהו לעניין שאר שטרות לכ"ע פסולין. **פסק** - אפס רביינו חננאל פירש דהא זרבה בר שלילא שמעין מינה דשטרתא דכתיב בההוא יומה דקנו מיניה ובתר כמה יומי אסיהידו עליה הנהו סהדי קמאי שפיר דמי מדקאמר אי ידיעתו יומה דاكتיתו כתבו ההוא יומא ואף על גב דחתמי עליה האידנא שפיר דמי דלא אשכחן דבעו חתימת ההוא יומא אלא גט אשה בלבד דתנן בגט נכתב ביום ונחתם בלילה פסול וכן הלכה הוא כך פר"ח אך לא יתכן אלא כמו שפירשתי וככפי' מתניתין דגיטין. **כי יתביתו בשילוי** - ואתם כותבין שם אותה העיר בשטרי מכירה או שטרי הלואה או שטרי מתנה או זכרון עדות כתבו בתוך השטר מקום שאתם יושבים שם בשעת כתיבה כלומר במקום פלוני כתבונו כך מה שראינו במקומות פלוני. **בhaiyi** - מקום. **האי מאן דנקיט** - מלוה דנקיט שטר מלאה בר מאה זוזי ואמר להם כתבו לי תרי בני חמשים שכשיפרע לי הלווה חמשים זוזי אקרע שטרא של חמשים ולא יהיה צריך לכתב שובר לא כתבינם שלא מדעת הלווה. **מ"ט עבוד רבנן מילתא** - שתקנו שלא ישנה שטרו מכמות שהיה דניחא ליה וכו'. **כי הימי דליך** - לשיפרעה - כשיפרעו לוה למלה חצי חובו יוכפנו מלוה לפרקulo השאר כי יdag הלווה פן יפסיד שוברו ויתבעהו מלוה כל חובו. **כי הימי דליךgos שטרו** - כשיפרעה חמשים זוז הרי נמצא שטר שביד מלוה פגום ותנן (כתובות דף פז) הפוגמת כתובתה לא תפרע אלא בשבועה וה"ה לכל השטרות כדאמר'י במסכת שבועות וכי מה בין זה לפוגם שטרו וכו' בפ' שבועת הדיינין (דף מא). **כי הימי דלא ליפגום שטרו** - אך כשיפרעו חמשים זוז יחויר לו שטר של חמשים ונשאר בידו שטר של חמשים שני שלם. **אמר רב אשיה האי מאן דנקט שטר** - מלוה בר מאה זוזי ואמר להו למספר כתובו חד בר חמשים מההוא זמן ראשון שהרי פרע לי המותר וקרענו שטר זה לא כתבינם ליה שטר אחרינו לא מזמן ראשון וכל שכן מזמן זה של יום כתיבה ואילך שמא שטר פרוע הוא זה ויש לו שובר ללווה עלייו וווציא המלה עליו שטר של חמשים ויאמר חוב אחר הוא זה שהלויתי לך פעם אחרת. **מתני'**. **הרי עשיר אומר לעני וכו'** - ואף' למאן דאמר בפרק קמא (לעיל בבא בתרא דף יג) דעתך דינא דגוד או אנוד שאני הכא דגוד איך אגוד ליכא והכי מתרץ לה התם. **קח לך עבדים** - דבזהיא חזקה שהניחו אביו יהיה לעולם ולא יניחו לו להרבות ולהביא בנין אדם במרחץ אלא מבני ביתו. **אין יכולין להוציא שטר טוב זה על זה** - שיכול הלה לטען שטר זה שבידך אני החזרתי לך כשהחזרת לי ממון שלoit בז'

מumni. **ולא אחר יכול להוציא** - על אחד מהם דכל חד מצי מחייב ליה אצל חברו א"כ יש עדים בדבר שמעידין זה לוה מזה אבל מן השטר אין יכולין להביא ראייה. **נמצא לאחד בין שטרותיו כו'** - בגם' פריך עלה מרישא ומפרש לה שפיר. **מיצד יעשו** - אם רוצים ללוות זה מזה או מאיש אחר או لكنיות קרקע. **ישלשו** - אבי אביו ויכתוב יוסף בן שמעון בן יעקב וזה יכתוב יוסף בן שמעון בן נפתלי. **משולשים** - שמותיהם ושמות אביהם ושמות אביהם שווים. **יכתבו סימן** - יוסף בן שמעון שהוא גוץ או לבן או גיחור לוה מיוסף בן שמעון שהוא ארוך או שחור. **ואם היו סימניהם** - שווים. **יכתבו כהן** - אם אחד מהן יכתבו יוסף כהן לוה מיוסף ישראל. **גמ'**. **ההוא שטרא דנפק לבי דיןא דרב הונא** - והיה מוחזק בו אדם אחד שהיה טוען פלוני בן פלוני הכתוב בזה השטר כתבו וחתמו ומסרו לי לפי שהלויתיו כך וכך ממון וכדנתן מתניתין בפרקין בבא בתרא (דף קעה) הוצאה עליו כתוב ידו שהוא חייב לו גובה מנכסים בני חורין ואת שמי לא הוצרך לכתוב שהרי מסרו לי וכתב לי ממק' כלומר ממי שמוחזק בשטר.

דף קעב ב

אמר רב הונא - ממק' משמע אפילו מריש גלותא כלומר שמא ריש גלותא או אדם אחר הלוחו ונפל ממנו ומצאו ואין לפרש שבא רב הונא לומר שיגבה שטרו זה המוחזק دمشמע כל מי שמוחזק בשטר ואולי ריש גלותא מוחזק בו שאין רגיל להלוות יגבה לו בו דא"כ היה לה למיימר כדלקמן ממק' ההוא [גברא] דנפיק מתותי ידיה משמע. **ואין בו זמן** - והוא אחד משלשה גיטין פסולין ואם ניסת הولد כשר בפ' המגרש (גיטין דף פ). **אני היום גירשתייך** כשר - קס"ד השתה כיון דעדים קא חזו ליה בידיה וכתוב בו היום הרי כתוב בו זמן. **ההוא יומא דנפיק** - בב"ד להtagרש האשה משמע וחשבינו ליה כזמן גמור. **הנ' משמע ממק' כו'** - דהא חזו ליה ב"ד בידו וכי שכתב שם המלה בשטר דמי. **דלאא אבא שאול** - לא חייש לשום זמן גיטין בדייעבד וכדר' אלעזר ס"ל דתנן בפ' המגרש (שם גיטין דף פ"ו) שלשה גיטין פסולין ואם ניסת הولد כשר כתוב בכתב ידו ואין עליו עדים יש עליו עדים ואין בו זמן יש בו זמן ואין בו אלא עד אחד הרי אלו שלשה גיטין פסולין ואם ניסת הולד כשר ר"א אומר אף שאין עליו עדים אלא שנתנו לה בפני עצים כשר וגובה מנכסים משועבדים שאין העדים חותמים על הגט אלא מפני תיקון העולם

וכי היכי דרבי אלעזר מכשיר ליה بلا עדים ממשום טעמא דעת מסירה כרתי
ה"ג מכשיר ליה بلا זמן ממשום האי טעמא גופיה כדקותני יש עליו עדים ואין
בו זמן בהאי משנה דשלשה גיטין פסולין וعلاה קאי ר' אלעזר ואמר ע"פ
שאין עליו עדים בהאי שטר שאין בו זמן כשר שאין העדים חותמים על הגט
אלא מפני תיקון העולם וה"ג אין כתובין בו זמן אלא מפני תיקון העולם דבת
אחוטו ופירות כדמפרש בפ' (כל הגט) [המביא תנינא] (שם גיטין דף יז) וכיון
שנתנו לה בפני עדים הם יעדו על הזמן ועל הגט והאי דמציריך אבא שאול
לכתוב בו אני היום גירשתיך לאו ממשום זמן זהה אין זה זמן ולזמן לא חייש
כר' אלעזר אלא דבעי אבא שאול ידים מוכחות דמשעה שקיבלה הגט
נתגרשה מיד שם לא נכתב מהיום בגט זה שאין בו זמן מניין לנו שהיה גט
שמעא אין בדעתו לגרשה מיד בגט זה עד סוף שנה או שנתיים לאחר קבלתה
הלכך בעי אבא שאול שיכתבו הימים אחורי שאין זמן כתוב בו שיוכיח עליו הכר'
יוסי אמר (לעיל בבא בתרא דף קלו) זמנו של שטר מוכיח עליו והאי דאמר
אבא שאול דהינו כתובין בגט מן יומה דן ולו. **אבלanca ליהosh לנפילה**
- וכדבר הונא דאמר ממך אפילו מריש גלותא ושמעא מאחר נפל ומצו זה.
הא non על אחרים מוציאין - אחד מהן שיש לו שטר על אחר שיגבה ממנו
ולא יכול זה לטעון מחייבך נפל ומצותו נמצינו למדיןשמי שמוחזק בשטר
יכול לגבות מלאה מאיש אחר הכתוב בתוכו וاع"פ שהשטר אין מוכיח מי
המלוה וה"ה לויתי ממך. **ואבוי לנפילה חד לא חיישין** - כגון שטר שביד
יוסף בן שמעון שיש לו על אחד מן השוק דהינו נפילה חד ומצויה חד
היכי איתרמי מילתא דמיוסף בן שמעון נפל ויוסף בן שמעון מצאו הלכך לא
חיישין אבל גבי לויתי ממך מנה דהינו נפילה נפילה חד ומצויה חד
בעולם נפל ואיש אחר בעולם מצאו כגון זה שמוחזק בו התרם ודאי חיישין
ולא יגבה בו (הג"ה, חיישי לנפילה דיחיד ואשכחו רבים, ע"כ). **עיקר הלשון כן**
הוא לנפילה דרבים חיישין - כלומר שמצו שום אדם בעולם אבל לשם צאו
יחיד יוסף בן שמעון לא חיישין ורבינו חננאל פירש ואבוי לנפילה חד
ואשכחיה האי דשניה כשםיה זהה לא חיישין שאילו מן האח' נפל היה
צועק וمبקש וכיון שלא צעק נתברר כי זה שמצו הוא אבל לנפילה דרבים
דלא ידען מי הוא חיישין.. -

ואלא הא דתניא כו' - לכ"ע פריך דהא אפילו אבי מודה דلنפילה חדך לא חישין וא"כ אמר תניא בבריתא שאין יכולין להוציא על אחרים. **במאי קא מיפלגי** - כיון דלאו בחישין לנפילה פלייגי. **תנא דיזון סבר** - לנפילה חדך לא חישין Mai AiKa למימר דלמא איהו יהיב ליה אותיות נקנות במסירה ועל כrhoו יפרע לו למי שהשטר בידו. **ותנא ברא סבר אין אותיות נקנות במסירה** - ומtower כך ידחה הלוה לזה ויאמר פקדון הוא אצלך ולזה יאמר אין השטר בידך ומיהו אם כתבו הרשאה זה לזה על כrhoו ישלם לו. **ואב"א דכ"ע אותיות נקנות במסירה** - بلا שטר מכירה [אחר] כדפסקי הלכתא בפ' המוכר את הספינה (עליל בבא בתרא עז) כרבי וכדאמר רבashi אותיות מיili נינהו ומילוי במייל לא נקנו hicא שמסרו לו ונתנו אך ראייה ועדים צרייך שמסרו לו לזה בפניהם דלא נימה פקדון הוא אצלו או השמייטו ממנו ובהכי פלייגי מתני' ותנא ברא בפלוגתא דאביי ורבא. **ורבא אמר אין צרייך** - אלא העמידהו בחזקת המוחזק בו. **אחד מן האחין שטר חוב יוצא מתחת ידו** - או בשם אביהם או בשם מלאה אחר וטוען אחוי נתנווה לי והם אומרים אתה חטפטו. **מיוזר זהיר זיהרי** - ולא יכול להשמיט מיד אחוי כי נזהר איש מאחיו וס"א אין צרייך המוחזק בו להביא ראייה קמ"ל. **אלא הא דתניא כו'** - ג' מחלוקת בדבר. **זמןין דזיל לגבי ספרא כו'** - כסבור הוא לרמות בו חבירו ולגבות ממנו בשטר זה והוא אינו יודע מה שניינו שאין יכול להוציא על חבירו שמו בשם. **אא"כ מלאה עמו** - ומסתמא שניהם היו במעמד מקום שנכתב וכיון דאיןיהם ידעי ואין מקפידים זה על זה לא חישיןתו לשום רמות רמות כיוון דلنפילה לא חישין. **נמצא לאחד** - מלאה שטרו של יוסף בן שמעון שחביב לי ממון פרוע שטרות שניהם פרועים ואע"ג דאמרן בשילתי שנים אוחזין (ב"מ כ) סימפון היוצא מתחת ידי מלאה אינו אלא כמשחק ופסול הא אוקימנא להז' משנה התם כגוון שנמצא השטר בין שטרותיו קרוועין הליך השوبر כשר. **במושלשן** - פירוש בשטר שלשה דורות יוסף בן יעקב בן יצחק ובאייך כתוב יוסף בן יעקב בן דוד ובשובר כתוב סתם יוסף בן יעקב כדמתרצ' لكمן הליך איתרע כחים והם בחזקת פרועים שכל אחד טוען שלו פרוע והמלואה אינו יכול להכחישו הוαιל ונמצאו השטרות בין השטרות קרוועים. **אבי אמר** - מתני' שנמצאו בבית לוה מיירי והכי קתני נמצא לוה אחד בין שטרותיו שובר שהשטר יהיה נשאה בו יוסף בן שמעון פרוע הוא והוא שני יוסף בן שמעון נושים בו ואילמלא זה השובר היו שניהם נפריעין ממנו

שטרותם כדאוקמן שהם יכולים להוציא שט"ח על אחרים ועכשו בזה הש ober ה ober חזקתם דקייל יד בעל השטר על התנתונה וכשיותה כל אחד מהם שטרו אומר לו הנה הש ober עליו ומיהו נראה בעיני שams בהם בראשה זה מזה על הלוח יכולן לגבות אחד מן השטרות ממ"נ מן הליה שהרי מודה הוא בע"כ בשני השטרות אלא שפרע אחד מהן ומיהו אי טעין לוה ואומר לשניםם פרעתו וה ober נכתב סתם על שניים נראה בעיני דעתנה מעלייתא היא אבל היכא דמודה בב' הלוואות אלא שפרע אחת נהי נמי דה ober כח המלון לגבות כל אחד חומו אבל יעשו שטר ביןיהם ויגבו בין שניים מן הלוח שטר אחד ע"י שיכתבו הרשות זה זה. **על** - שאני חייב לו.

תנא אם היו שניים - מושלמים וכחניים. **יכתבו דורות** - מרובעים יוסף בן יעקב בן יצחק בן אברהם יוסף בן יעקב בן יצחק בן דוד דכולי האי לא יהיו שמות אבותיהם שונים. **מתני**. **האומר לבנו** - מצוה בשעת מיתתו. ואני יודע איזהו - והלוח האמיןני ולא החזרתי שטרו ואני רוצה לענש. **שטרות כולם פרועין** - חוץ מאותן שיאמרו עדין לא פרענו. **נמצא** - לוח אחד שם בבית המת שני שטרות שלוח ממנה שני הלוואות הקטן אינו פרוע דشرط בין שטרותיו קאמר דמשמע אחד ולא שנים. **גמ'**. **חוב לך בידי** - משמע מה שאתה חייב לי ואף כתוב החוב בהלוואות דקוט בשטרות הרבה. **אל רבינא לרבashi אלא מעתה שדי מכורה לך** - שדה הגדולה מכורה לו. **שדה שיש לך מכורה לך** - מי נימא כל שdotio מכורין לו קאמר כמו שדה אדום קנפיין"א (כתיב) וכמו ובהמה רבה (יונה ד). **ומשני התם יד בעל השטר על התנתונה** - דהמושcia מhabiro עליו הראייה דהינו לוקח ומילתייה דרבא דלעיל נמי משום האי טעמא DID בעל השטר על התנתונה דהינו מלאה הלך חוב לך בידי פרוע כל השטרות שיש לו עליו פרועין. **מתני**. **לא יפרע מן הערב** - תילה עד שתבע את הלוח לדין ויחייבוה ב"ד ואם אין לו מה לשלם או יפרע מן הערב וכי מפרשין לה בגמרה במסקנא.

דף קעג.ב

אם אמר לו על מנתכו' - בגמרה אמרין חסורי מיחסרא והכי כתניכו' ומפרש לה. **בין לך ובין לך לא יפרע מן הערב** - תילה. **הערב לאשה בתובתה** - ואין לבעל נכסים והיה בעלה מגישה וצריך הערב לפרעה כתובתה מכיסו. **ידרנה** - הבעל הנאה על דעת רבים נדר שאין לו הפרה שלא

יכול להזכיר דחויישין שמא דעתו להזכיר את אשתו ולאכול כתובתה לאחר שנטקבה כתובתה מן הערב וקנוניא בעלמא הוא דעבדי בעל ואשתו על נסיו של ערבית. גמ' **מאי טמא** - לא יפרע מן הערב דקסלקה דעתך השתא לא יפרע כלל קאמר מתני' דלא מהני ערבות אלא להכי שאם מת לוה או ברח אז יפרע מן הערב אך אם הלוה בפנינו בשעה שתובע מלוה את חובו כיון שהעמידו ערבית לולה בפנינו פטור. **גברא אשлемת לי** - הפקדתני הלוה על מנת שאם ימות או יברח שאפרע ממוני והרי אני מחזירו לך ותתבענו בדיון ואני פטור. **מתקיים לה רב נחמן האי דין** - דמתניתין שלא יפרע הערב כלום דין א' פרסאי הוא וכט"ד השתא דהכי קאמר שמנาง פרסיטים לדzon כן דאמר ליה גברא אשлемת לך. **בתר ערבה אוזלי** - אף כיש נכסים לולה. **דלא יהבי טמא למלתיהו** - שגם זה דבר שאין הגון הוא לומר שלא יפרע מן הערב כלל א' כי אני אהני ערבות אלא ודאי להכי נכנס בערבות שאם אין נכסים לולה ישילם לו ערבית תחתיו את הממון. **לא יתבע ערבית תקופה** - דלא נעשה ערבית אלא על מנת אם ימות הלוה או ימאן לבא לדין או שיחייבוה בית דין ולא יהיה לו מה לפרווע אז יפרע מן הערב. **ואם אמר לו על מנתכו יתבע מן הערב תקופה** - וכגון שאין נכסים לולה דהכי מפרשיה' לה מתני' לקמן. **מןין ערבית שמשתעב** - באמרה בעלמא בלבד קניין. **קבנות** - לקמן מפרש תן לו ואני קבלו ובאמירה בעלמא הו קבלו והכי מוכח לקמן בשמעתין אבל אם נשא ונתן ביד אמרין לקמן דין אין למלוה על הלוה כלום. **תנה אותו על ידי** - כלומר כאילו מקבלו בידי אחיזינו לך. **לקח בגדו** - למלוה קאמר קרא קח בגדו של ערבית כי ערבית בשביב איש זר דהינו אמרה בעלמא דלא כתיב הכא קובלנות. **בני אם ערבית לרעך** - ממון או נוקשת באמרי פיך שחרפתו וגדפתו עשה זאת אפוא בני והנצל משני דברים הללו על כי באת בכף רעך דהינו ממון שיש לו עלייך לך התרפס התור לו פיסת ידך ותנו לו מעותיו ורחב רעך על שחרפתו הרבה עלייו ריעים ובקש מהילה. **רבי יהודה סבר אסמכתא לא קニア** - והיינו אסמכתא אם לא יפרע לך אני אשלם לך וכל דאי הי אסמכתא סומך ובודיח בלבו שהlöה יפרענו ואיילו היה יודע שלא יפרע הלוה לא היה נכנס בערבות. **דאסמכתא לא קニア** - דפסיקנא הלכה כרבי יהודה. גמר **ומשתעב** - בלב שלם ושליחותא ערבית קא עביד מלוה כאילו הוא עצמו הלוה. **לא שנו** - אף' דאמר על מנתכו. **אעפ' שיש נכסים לולה יפרע מן הקבלן** - אם ירצה המלה.

דף קעד א

רaben שמעון בן גמליאל אומר אם יש נכסים ללוה - אחד ערב ואחד קבלן לא יפרע אלא מן הלוה. במשנתנו - ולא בבריתא. חוץ מערב - משנה זו אלא יפרע מן הקבלן וاع"פ שיש נכסים ללוה כרבנן. וצדין - בכך שאחزو במסכת גיטין. וראיה אחרתה - בסנהדרין בפ' זה בורר שני משנהות של ראייה זו כל זמן שמביא ראייה כו' בראשונה הלכה כמותו באחרונה אין הלכה כמותו. מולן לשון ערבות הון - דהא לשון הלואה קאמר הלוחה הוא יהיה לוה ואני פורע אם לא יפרע לך. תנו לו - מסור הממון בידו ואני אפרע לך אין כאן לשון הלואה אלא שליחותיה דהאי דקאמר תנו לו עביד מלוה. לשון ערבות ערבות - לא שנא קאמר הלוחה ול"ש קאמר תנו לו. ורב חסדא אמר מולן לשון קבלנות הון - ואפי' תנו לו ואני ערב אפי' הלוחה ואני פורע הלוחה ואני חייב הלוחה ואני נתנו לך. בר מהלוחה ואני ערב - דכיון דנקט לשון הלואה ולשון ערבות אז מוציא מכלל קבלנות. ורבא אמר מולן לשון ערבות הון - אפי'לו הלוחה ואני קבלן תנו לו ואני פורע תנו לו ואני חייב דמשמע אני אפרע בשביlico אם לא יפרע הוא. בר מתנו לו ואני נתנו לך - וכ"ש תנו לו ואני קבלן וקיים לנו הרבה דהוא בתרא ודוקא תנו לו ואני נתנו דשניהם לשון מתנה משמע קבלנות שבאותו לשון שציווה למסור לזה קבל עליו לפרטו דמשמע כאילו קבל הוא עצמו מיד המלאה בערבות לא יפרע מן הערב תחלה אלא מן הלואה ובקבលות מאייה שירצה יפרע כרבנן דמתניתין אבל אם נשא ונתן ביד אין למלואה על הלואה כלום. **איןנו ערביין ביה** - כדכתיב (משלי כב) אם אין לך לשלים למה יקח משכבה מתחתיך וכתיב (דברים כד) יוציא אליך העבות החוצה. וקיים לנו לא יתבע מן הערב תחלה - אין נכון להטריח את הערב חנים דלא מפצעי ליה לוה והוא הדין לנכסיו דאיןש למה נזול בנכסיו להוריד בהן את המלאה חנים שמא יסלקנו לוה במעטות ולא יצטרך לירד בנכסיו. **ההוא ערבה דיתמי** - אביהם לוה בחיו וזה נעשה ערב למלואה בשביlico ולאחר מותו פרע הערב תחלה מ Kami דנתבעינהו ליתמי כלומר משלו פרע ולא משל יתומים שלא הספיק לתבעם ועתה חוזר עליהם ותובעים. **פריעת בע"ח מצוחה** - הערב עתה נעשה בע"ח ומלווה על פה הוא ומזכה לפורע ואם יתומים פחותים מי"ג דלאו בני מיעבד מצוחה נינהו וכי גDALI לישתעי דין בא הדיהו כדאמר בחזקת הבטים (לעיל בבא בתרא לג) גבי עובדא דרבבה בר שרשום. **רב הונא בריה דרב**

יהושע אמר - לעולם יתמי בני מיעבד מצוה נינהו כדאמר בערכין בפרק שום היתומים (דף כב) יתמי דאכל דלאו דיזהו ליאלו בתור שיבקיקיו אלא הינו טעמא דלא גובה ערבות מיתמי עד גדלי וידעו לטעון ולהזור אחר דין דaicא למימר איכור צרכי אتفسה אביהם למלה בחיו לפטור את הערב והלך על מלוה על פה איכא למיחש דלמא פרעה אבוחון בחיו ואע"ג דקייל' لكمנו בפרקין מלוה על פה גובה מן היורשין הני מיili כgon דשותחו ומית בשמתיה אי נמי כשחיב מודה ופסקין لكمנו הלכתא קרבת הונא בריה דרב יהושע דאמר דלא חיישין למימר יתמי לאו בני מיעבד מצוה נינהו אלא בכל חוב שאנו יודען שלא פרעו אביהן בחיו או שאין לנו יודען אלא שאמר אביהן תננו נותניין כדפסקין בערכין ואין ממתניין עד גדלי כדשלחו מתם דהלכתא קרבת הונא בריה דרב יהושע ורבא נמי דפסק בערכין (שם דף כ"ב) הלכתא דין נזקין לנכסי יתומים אלא אם כן רבית אוכלת בהן ואם אמר תננו נותניין נראה בעני דלא פlige אדרב הונא כיון דחייב מודה כמן אמר תננו דמי ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פlige רב הונא איiri בחיב מודה אף על גב דלא אמר תננו ורבא איiri באומר תננו אף על גב דין חייב מודה וכל הני גבייתן ממקרקען דיתמי ונראה בעני דבזמן הזה דליך ממקרקען כל כך אע"ג דקייל' מטلطלי דיתמי לא משתעבדי לבע"ח בזמן הזה דין לגבות מטلطלי דשבק להונ אבוחון כמו שתקנו הגאנונים בכתבות אשא דפסקין הלכתא ממקרקען ולא מטلطלי ואפילו וכי נהגו לגבות מטلطלי ומביא אני ראייה מההוא בכתבונות (דף סז) דארנקי דמחוזא דasha גובה כתובתה מהם משום דאסמכתייהו עלייהו והוא הדין לבעל חוב דגבוי מטلطלי דיתמי hicא DIDOU לנו שאביהן היה חייב זהה וכן הלהה למעשה זהה . - אמרין לנו מלוה על פה גובה מן היתומים כדי שלא תגעול דלת בפני לוין ואי מטلطלי דשבק להונ אבוחון לא גובה אין לך נעלית דלת גדול מזה זהה לא שכחיה לנו ממקרקען.

דף קעד.ב

מאי ביןיהו - כיון דבין למר ובין לאין הערב גובה עכשו מיתמי. **שחיב מודה** - בשעת מיתתו דליך למיחש לצרכי לרבע הונא גבי מיתמי לרבע פפה לא גבי עד גדלי. **דשותחו ומית בשמתיה** - שלא רצה לפרו בחיו. **שלחו מתם** - hicא דשותחו ומית בשמתיה הדבר ידוע שלא פרעו וכמי שחיב

מודה דמי. **הלכתא כרב הונא בריה דבר יהושע** - דגבי מיתמי ולא אמרין יתמי לאו בני מייעבד מצוה נינחו הלכתא גרס' ולא גרס' והלכתא. **היווצה מתחתת ידי ערבי** - ותובע את היתומים ואמר פרעתן חוב של אביכם והשטר מוכיח שהרי החיזרו לי המלווה. **אינו גובה** - עד>Dגדלי יתמי ומשתעי דין באחדיו והוא ישבע ויפרע מהם כדי הבא ליפרע מנכסיו יתומים. **ואם כתוב בו** - המלווה התקבלתי ממך מן הערב. **דלהכי כתוב ליה התקבלתי** - דהוי ערבי מוחזק בשטר שיש לו עליהם ולא חשיבא מלווה על פה ובמלואה בשטר מודה רב פפה דגבין מיתמי שלא אמרין הכא מצוה אלא חוב ומוטלת עליהם לפרק בעל כרחם. **אפילו למ"ד חיישין לצרכי** - ה"מ במלואה שהוא ישראל שדין של להה לפרק מלואה שהרי המלווה לא יתבענו לערב תחלה. **אבל** - היכא דהוי המלווה עובד כוכבים אין להה מתפiso לעובד כוכבים צרכי דהא ידע ישראל שעבוד כוכבים הדרתו וגובה זמנה אחראית מן הערב. **מעיקרא** - כשנעשה היהודי ערבי לעובד כוכבים אי לא צרכי אtrapסיה לערב לא היה מקבל ליה ליכנס בערבות שהרי זה יודע בודאי שהעובד כוכבים יחוור עליו ולא על להה והלך לא גבין מיתמי עד>Dגדלי. **צרכי** - כהן הוה ואי מגרשתו לא מצי מהדר לה. **והאמר אביי** - בפ' יש נוחלין. **אייזחו רשות ערום** - המתعبر על ריב לא לו ו מבטל מחשבת הנוטן שאמר נכסי לך ואחריך לפולני וברצונו לא היה ראשון מוכר לאחרים להפסיד אחריך ערום דמכל מקום מצליח הוא ומה שעשה עשוי שהנותן לא מיחה בשעת המתנה כרשב"ג דאמר אם קדם ראשון ומכר מה שעשה עשי כי אין לאחריך אלא מה שיישיר ראשון והרי לא שייר לו כלום. **והא קיימא לנו** - لكمן במשמעות. **מאי איכא למייר** - דהא לא היה ליה נכסי לרבות הונא ולא נשטעבד אביי. **אי בעית אימא** הוו - לרבות הונא בשעה שנעשה אביי ערבי וגמר ומקנה מתוק שהיה סבור שלא יפסיד. **דברי הכל לא משתעבד** - כדמפרש טעמא لكمן מצוה הוא דעבד ולאו מידן חסרה. **כי לית ליה נכסי לא משתעבד** - שלא גמר בלבו לשעבד נפשיה ואינו אלא פטומי מילוי שירא להפסיד ואיכא למימר אמראי פלייגי בהא מילתא ושמעתיהו לא איתפרשו בגמ'. **בכלחו משתעבד** - ע"ג דלית ליה נכסי. **מצוה הוא דעבד** - המשיך בזionario אין דעתו לפרק הערבות אבל מתכוין לזongan שע"י ערבות זו מתרצין ולא מידן חסרה לאשה דהא טוב למיתרב טן דו ולטובתה נתכוין. **מתקין לה רב נחמן וכי אדם עושא קנוニア על בניו** - להנחיל לאחרים ולהפסיד את בניו ואפ"ה אמרי רב ושמואל אם לא אמר לנו

אין נוותנין לאותו פלוני אע"ג דהודה שיש לו מנה משל פלוני בידו אלא מי
אית לך למייר אמא אין נוותנין לוadam עשו שלא להשביע כו' נתכוון שלא
יחזיקוהו כעשיר לא הוא ולא בניו.

דף קעה.א

הכא נמי - גבי הקדש אילא למימר לכך נתכוון ואמאי קאמר רב הונא נאמן
ונוותנין לו המנה. כי קאמר רב הונא **דנקיט שטרא** - והוא מלאה זהה הודה לו.
ופרכינן **מכלל דבר ושמואל מيري בדלא נקייט** - והלכך אין נוותנין לו כי לא
אמר תננו אי הכי כי אמר לנו אמא נוותנין מלאה על פה היא כו' ואוי (לאו)
משום טעונה דמצויה לקיים דברי המת לא יהיה להם ליתן בשביל דברי
אביהם עד לאחר מותם. **אלא אמר רב נחמן** - בין זה שאמר שכ"מ מנה לפלוני
בידי והוא בא ליפרע מן ההקדש ובין זה הבא ליפרע מבניו כולחו שטר
נקיטי דמסקי ביה בהאי שכיב מרע מנה ולא קשיא. **הא** - דהקדש במקוים
דאיכא הנפק. **אמר תננו קיימה לשטריה** - ולא צריך מלאה לקיומיה. **לא אמר**
תנו - חישיןן דלמא משום שלא להשביע את בניו אמר הכי ולא גבי עד
דמקיימי לשטריה. **דכיוון דפסקה אבוחון** - שגמר דבריו וצום לפרווע. **מ"ט** -
[دلاء] דלמא אידכורי מידכר והלכך לא רצה לומר עדין תננו. **שכיב מרע**
שהודה - בעל חובו טוען לו מנה לי בידך ואמר לו הן דכה"ג אמרינו
בسنחדין בפ' זה בורר (ד' כת) צריך שיאמר אתם עדי ואי לא מציא אל
משטה אני בעך. **צריך שיאמר כתובו** - דאמרי בחזקת הבטים (לעיל בבא
בתרא מ) הודהה בפני שניים צריך שיאמר כתובו. **וזבריו שכ"מ כתובין**
וכמסורין - וא"צ לומר כתובו. **מתני**. **המלוה את חברו בשטר** - אפי' אין
כתב בו אחריות הא פסקין הלכתא בשנים אוחזין (ב"מ טו) דאחריות טעות
סופר הוא וכמי שכותב בו אחריות דמי. **משועבדים** - מכורין.

דף קעה.ב

הוציא עליו - מלאה. **כתב ידו** - של לוה שהוא חייב לו ממון ואין כאן עדות
אחרת. **גובה מנכסים בני חוריין** - דלא גובה ממשועבדים אלא מלאה הכתוב
בשטר שיש בו עדים דכיוון דaicא תרתי שטר ועדים מפקי היה לקלא
ולקוחות הוא דאפסידו אנפשייהו שלא חקרו בדבר ויניחו בני חרי למועד
לגבות מהם. **ערב היוצא כו'** - שכותב בתוך השטר אחר חתימת העדים אני

פלוני בן פלוני ערבי. **גובה מנכטים בני חורין** - מן הערב בערבות שבעל פה דמלוה ע"פ היא כיוון שלא חתימי עדים על הערבות וה"ה לערב ללא שטר אחר מתן מעות. אמר ליה בן ננס אינו גובה - דכל ערב שלאחר מתן מעות לא हוי ערב שלא על אמוןתו והבטחו של ערב זה הלווה. גמ'. **שעבודא דאוריתא** - יוציא אליך העבות (דברים כד) וה"ה למקركעי. **לאו דאוריתא** - וקרא במשכנו שלא בשעת הלואתו בב"מ (דף קיד). **משום פסידא דלקחות** - שלא יוכל להזהר בדבר שאין ידוע לעולם.ומי אמר רבה - שעבודא לאו דאוריתא והא אמרין בפ' יש נוחלין (לעיל בבא בתרא דף קכד) שלחו מטם בכור נוטל פי שניים במלוה ואמר רבה עלה גבו קרקע בחובת אביהם יש לו דכמאן דמשעבד בחוי אבויון דמי וקרינה בהי בכל אשר ימצא לו אלמא שעבודא דאוריתא. **איפון גבו קרקע אין לו גבו מעות יש לו** - דמעות הלווה ומעות משלם ודמי טפי לאשר ימצא לו. **בע"ח דיניה בזיבורית** - ונפקא ליה בפ"ק דב"ק (דף ח) מואהיש אשר אתה נושא בו יוציא וגוי מה דרכו של אדם להוציא פחות שבכלים אלמא שעבודא דזיבורית דאוריתא. **ומשני לטעמייהו דבנין מערבא קאמר** - דאמר התם נוטל פי שניים במלוה במקركעי אמרור ולא במעות ומיהו לדידיה סבירה ליה דבכור אינו נוטל פי שניים ולא שנא גבו קרקע ולא שנא גבו מעות דשעבודא לאו דאוריתא. **יורשי בעל הבור חייבין לשלם** - אלמא מלוה ע"פ גובה מן היורשים וקשה לרבי ושמואל. **כשעמד בדין** - דמעשה ב"ד כמלוה בשטר דמי. **שעשהו** - השור טריפה ועמד בדיון קודם שיצתה נשמהתו. **וקברו** - השור דחפו וקברו בתוך קרקעית הבור. **אפומה דבריא** - לפני מותו.

דף קעו.א
אמר רב **פפא הלכתא קו'** - לעיל פירושתי גביה מלה מן היתומים וגם בפרק שום היתומים בערכין (דף כב) אמר רבא הלכתא אין נזקין לנכסין יתומים קו'. **בעא מיניה רבה בר נתן מרבי יוחנן הוחזק כתב ידו בבית דין מהו** - לאחר זמן שמסר לו הלווה למלה כתב ידו שהוא חייב לו ממון ובא ב"ד והודה בפניהם שהוא כתב ידו וכתבו לו ב"ד הנפק הוא הנקרא אשרתא וקיים השטר. **מאי** - מי אמרין הרי הוא מעטה כשטר שיש בו עדים ויגבה משעבדי דאחריות טעות סופר הוא דכל שטר מלאה ומכירה שחوتמים בו עדים גובין ממשעבדי כאילו כתוב בהן אחריות או דלמא קיום שטר אינו

מוועיל לשום שטר אלא להחזיקו בב"ד לכמאות שהיא מקודם لكن שאילו ימותו עדים או לוה לא יוכל לטען שטר זה מזויף הוא דב"ד קיימוהו ויגבה בו המלה וגס זה לא יגבה אלא מבני חורין ולהכי אהני ב"ד שלא יוכל לוה לומר אין זה כתוב ידי. **פסולין** - לינשא בו. **ואין עליו עדים** - אלא שנמסר לה בפני עדים דעת מסירה כרתי ליה בדיעבד. **הרי אלו כו'** - בגיטין מפרש הרי אלו דרישא והרי אלו דסיפה למעטוי מי ותאם מפרשא כולה. **כשר** - לכתהלה דסבירא ליה עדי מסירה כרתי. **וגובה מנכסים משועבדים** - כלומר ואם שטר מלאה הוא אותו השטר הכתוב בכתב ידו ואין בו עדים אלא שמסרו בפני עדים גובה מנכסים משועבדים והכי מפרש התם ר' יוחנן אליבא דר' אלעזר בפ' [המביא תניננא] (גיטין כב) שאפי' בשאר שטרות גובה מנכסים משועבדים בעדי מסירה בלבד אלא הוצאה עליו כתב ידו שהוא חייב לו ומסרו בפני עדים גובה ממשועבדי וכל שכון הוחזק בבית דין. **ה"ג אני התם דבשעת כתיבה הוא דשעבד נפשיה** - כשהכתב השטר נכתב כדי למסרו בפני עדים שהוא עדי מסירה במקום עדי חתימה הלכך כיוון דלר' אלעזר עדי מסירה כרתי כאילו נחתמו בתוך השטר דמי אבל אנו מיבעייא לנו בהוצאה כתב ידו בועלמא ששמו של לוה חתום בו שהזה מסר לו במקום הודהה שלא יכול לחזור ולכפור בו ולומר פרעתי כל זמן שחתריתתו בידי מלאה שלא נעשה השטר בלשון של שטר שעדים חתומים בו ואחר זמן החזיקו בב"ד וכשהלו הכוונה על פה הוויא ותו לא מצו ב"ד בקיומן לעשותו שטר שיש בו אחריות נכסים שהרי לא לדעת כן נכתב מתחילה כן נראה בענייני שמוועה זו וכן עיקר ואית דגרסי משעת הכתיבה ולא ירדו לשיטת השמוועה. **פלוני ערבי** - הפסיק העניין ודלאה לא אסחדי עדים אלא אשטרא דלעיל לחוד. **ופלוני ערבי** - וי"ז מוסיף על עניין ראשון ועל השטר ועל הערכות חתימי סחדי. **ושאיילו כשר** - שעל הכל העידו עדים. **הלכה כמותו** - כר' ישמעאל דגובה מנכסים בני חורין. **חנוק מה לי אמר רבינו ישמעאל** - דלאה משום צערא דחבריה שנחנק נמי גמר ומקנה או דלאה מתכוין הוא להציגו מחניתה ומזכה הוא דקה עביד ולאו מידי חסריה ולא הווי ערבי.

דף קעוב.

ערב בית דין לא בעי קניין - דבזהיא הנאה דקה מהימני ליה ב"ד גמר ומשעבד נפשיה. **הכי גרשין והלcta ערב בשעת מתן מעות**. **לא בעי קניין** -

ואם כתוב בתוך השטר לאחר חיתום שטרות גובה מנכדים משועבדים. **שלא בשעת מתן מעות בעי קניין** - ואפי' חתום בתוך השטר ואי חתום לאחר חיתום בעי קניין וגובה מבני חוריון. **ערב דבית דין לא בעי קניין** - ולא גרסינו הנץ כולחו בעי קניין. **הזרן עלך גט פשוט וסליקה לה מסכת בבא בתרא.** .. -